

OVER-
LEVEN
MET
DE
PPR

**PPR-AKTIEKRANT
EXTRA UITGAVE**

9 januari 1976
nummer 74

AREND
VAN
LATH

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting
Radikalenkrant, verschijnt elke
twee weken.

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk I: Uitgangspunten en samenhang

- I. 1 Uitgangspunten
- I. 2 Milieu en macht
- I. 3 Milieu en vredespolitiek
- I. 4 Milieu en welzijn
- I. 5 Milieu en invalshoek in
de politiek
- I. 6 Herstel van het evenwicht
- I. 7 Problemen van ruimte en tijd
- I. 8 Technologie en maatschappij
- I. 9 Milieu en werkgelegenheid

Hoofdstuk II: Vervuiling

- II. 1 Stellingen betreffende
de vervuiling
- II. 2 Algemene toelichting

Hoofdstuk III: Milieu-aspecten per activiteitsgebied

- III. 1 Productie en consumptie
- III. 2 Bevolkingsgroei
- III. 3 Ruimtelijke ordening
- III. 4 Verkeer
- III. 5 Landbouw
- III. 6 Bio-industrie
- III. 7 Natuurbeheer
- III. 8 Energie en grondstoffen
- III. 9 Milieu-onderwijs

Verantwoording van de redactie

Dit congresstuk is opgesteld door de werkgroepen van de PPR-themagroep Milieu. Iedere werkgroep heeft een deelgebied betreffende het milieu behandeld in de vorm van stellingen met bijbehorende toelichting.

Het inleidende hoofdstuk (I) is verzorgd door de redactiecommissie met medewerking van Willem Riedijk, Michel van Hulten, Leo Jansen en Erik Jurgens.

De redactiecommissie heeft getracht de bijdragen van de werkgroepen qua vorm en inhoud zo goed mogelijk in stand te houden. Hier en daar bleek een fikse ingreep toch noodzakelijk. Zo is het stuk „vervuiling” aanzienlijk ingekort en het stuk „productie-consumptie” nieuw geschreven.

Als eerste (korte) commentaarslag is dit complete stuk in conceptvorm de werkgroepen reeds eenmaal gepasseerd.

De redactie is van mening dat het stuk tamelijk lang is geworden maar dat dit, door de indeling in betrekkelijk op zichzelf staande deelgebieden, de leesbaarheid niet noemenswaardig schaadt. Ook moeten we ons realiseren dat de milieuproblematiek veelomvattend is en zich moeilijk in een korte verhandeling laat beschrijven.

Op 24 april zal de PPR een milieu-kongres houden.

In deze extra PPRAK biedt het partijbestuur de partij het voorbereidend congresstuk aan, dat tot stand is gekomen door goede samenwerking en grote inzet van de werkgroepen van de themagroep Milieu.

Met deze publikatie wordt het startsein gegeven voor de vaststelling van de PPR-visie omtrent het milieu.

Tot 31 januari hebben leden en actiecentra de gelegenheid hun opmerkingen over dit stuk en over de daarin verwerkte stellingen in te sturen aan het partijburo (Singel 277, Amsterdam). Dat is dan de eerste opiniërende ronde. Op basis van deze reacties en van de resultaten van een studiedag op 14 februari stelt het partijbestuur het uiteindelijke congresstuk vast, dat in de PPRAK van eind februari wordt gepubliceerd.

Op de tekst daarvan kunnen concrete amendementen worden ingediend, weer bij het partijburo. Tot 22 maart is daarvoor gelegenheid. Het is de bedoeling op 9 april het kongresboek te verzenden, waarna op 24 april het milieukongres kan plaatsvinden.

Over de studiedag van 14 februari, die door de commissie Vorming en Scholing wordt gehouden in samenwerking met de themagroep Milieu zal nadere informatie volgen.

Met onze hartelijke dank aan allen die hebben meegewerkt aan het totstandkomen van dit voorbereidingsstuk wensen wij allen een goede voorbereiding op het ons milieukongres.

Namens het partijbestuur,
Henk Diels

HOOFDSTUK I:

UITGANGSPUNTEN EN SAMENHANG

I.1 Uitgangspunten

De tijd waarin de natuur de mens bedreigde is voor grote delen van de wereld geheel voorbij. De natuur is niet meer een onmetelijke ruimte waarin wij strijd moeten voeren voor het naakte bestaan, de rollen zijn definitief omgekeerd. Nu is het de natuur zelf die door de enorm toegenomen wereldbevolking, uitgerust met een overvloed aan technische middelen bedreigd en uitgebuit wordt.

De aarde gaat lijken op een ruimteschip waar we niet vanaf kunnen, met beperkte voorraden en een steeds groeiende bemanning. Wij moeten ons daarom realiseren dat onze uitbuitingsgewoontes catastrofale gevolgen kunnen hebben voor ons voortbestaan. Ze zullen plaats moeten maken voor milieuzorg en milieubescherming.

Langzaam dringt thans het besef door dat wij zelf ook „natuurlijke” wezens zijn die niet zonder de „natuur” kunnen leven. Als biologische wezens hebben wij behoefte aan zuivere lucht, natuurlijk voedsel, schoon water en een aangepast levensritme. Als menselijke wezens hebben we een menselijke samenleving nodig, maar wij zijn druk bezig om de menselijke kant op te offeren aan onze wens naar méér consumptiegoederen.

Wij zullen nu moeten kiezen tussen enerzijds meer auto's, meer wegen, meer kleuren-tv's, meer comfort met als onontkoombaar gevolg een verdere daling van de kwaliteit van onze biologische en menselijke levensomstandigheden en anderzijds minder consumptie, met als gevolg een verbetering van onze levensomstandigheden. Het is geen geheim dat de PPR deze keuze al lang gemaakt heeft en van mening is dat onze exploitatiedrift plaats moet maken voor de zorg voor het milieu en het menselijk welzijn.

Wij willen daarbij benadrukken dat milieubeheer méér is dan natuurbescherming, zich niet beperkt tot bestrijding van spe-

cifieke vervuilingproblemen en niet alléén een zaak is voor enkele plant- of dierliefhebbers of de typische milieu-ministeries, maar een zorg voor iedereen.

De keuze vóór het milieu in de brede betekenis heeft consequenties op elk gebied van het maatschappelijke- en politieke leven!

I.2 Milieu en macht

Om een goed milieubeleid te kunnen voeren zullen de daden en doelstellingen van ondernemingen, instellingen en particulieren getoetst dienen te worden aan maatschappelijke normen.

Vooraf de groeiende macht van de samenklonterende ondernemingen en de concentratie van macht in gecentraliseerde instituten of staatsinstellingen vormen dikwijls een belemmering voor de uitvoering van een goed milieubeleid.

Dikwijls is de zeer beperkte doelstelling van zulke organisaties in combinatie met grote centrale macht een obstakel om wenselijke veranderingen door te voeren. Zo zijn particuliere ondernemingen vaak te veel gericht op de opvoering van de materiële consumptie teneinde zoveel mogelijk winst te maken. Ook overheids- of semi-overheidsinstellingen, b.v. de Rijkswaterstaat of de Samenwerkende Elektriciteits Producten (SEP) zijn vaak veel te veel gericht op de beperkte doelstelling: meer verkeersvoorzieningen respectievelijk méér elektriciteit.

De PPR is van mening dat verregaande democratisering, machtsspreiding, openheid en recht op informatie hier noodzakelijk zijn teneinde de gewenste beleidsveranderingen tot stand te brengen.

Anderzijds is de democratisering wel een noodzakelijke, maar geen voldoende voorwaarde. Van groot belang blijft de actieve medewerking en voorlichting aan de basis via het onderwijs, de communicatiemedia, door landelijk en regionaal opgezette discussie-programma's, enquêtes, het samenlevingsopbouwwerk etc.

Het is noodzakelijk centralisering en machtsopéénhoping te voorkomen en te bestrijden wanneer zo'n concentratie voor de uitvoering van de taak onnodig is. Gedecentraliseerde organisaties staan meestal dicht bij de mensen en zijn meer toegankelijk voor beïnvloeding vanuit de basis.

I.3 Milieu en vredespolitiek

Het grote verschil in welvaart tussen landen en werelddelen vormt de grootste bedreiging voor de wereldvrede.

Onze materiële welvaart in de rijke landen die grotendeels is opgebouwd door uitbuiting van natuurgebieden en volkeren in de derde wereld, veroorzaakt nu een enorme behoefte aan grondstoffen en natuurproducten. Dezelfde welvaart verschaft echter ook de middelen om onze „economische exploitatie” met behulp van militaire macht kracht bij te zetten (men denke aan Zuid-Oost-Azië, Zuid-Afrika, Angola, Chili e.d.). Op deze wijze gaat de exploitatie en plundering van natuurgebieden en bodemschatten onverminderd voort en roept daarbij geweldige spanningen op.

De behoefte onze grondstoffenbronnen veilig te stellen en de angst dat anderen deze bronnen gaan beheersen, levert 'n gunstige voedingsbodem op voor de bewapeningsindustrie.

Ook hier gaat het om een keuze, want opvoering van de materiële consumptie in de rijke landen betekent een versterking van de explosieve wereldsituatie, terwijl beperking en welvaartspreiding de spanningen kunnen verzachten en de wereldvrede (een component van de kwaliteit van het menselijk bestaan) dichterbij kunnen brengen.

I.4 Milieu en welzijn

Het verband tussen milieu en welzijn lijkt ons na het voorgaande voldoende duidelijk.

Terecht wordt dikwijls gesteld dat een minimum aan welvaart nodig is voor het realiseren van het welzijn. Het is hierbij de vraag wat in dit verband het minimum is. Het behoeft geen betoog dat dit minimum ver wordt overschreden wanneer hiermee een zodanig hoog consumptiepeil in de rijke landen bedoeld wordt, dat daardoor de rest van de wereld niet aan het bestaansminimum toekomt en wanneer hierdoor het menselijk welzijn in de rijke landen grondig wordt aangetast. Van belang is in dit verband ook de herwaardering van de begrippen welvaart en welzijn.

We zijn geneigd om het bezit van b.v. een auto als welvaart te beschouwen. De vraag is echter of we daar nog zo „wel bij varen” wanneer we de verstikking van onze woongebieden dan voor lief moeten nemen.

Zijn we zo „welvarend” wanneer

we voor méér consumptiegoederen de schaalvergroting moeten accepteren en daarmee de toenemende „verarming” van de arbeid, de steeds groter wordende afhankelijkheid en de daling van onze geestelijke en lichamelijke gezondheid.

Men kan stellen dat het „welzijnsbestanddeel” in onze „welvaart” dermate verarmd is dat een radicale herwaardering noodzakelijk is geworden.

I.5 Milieu als invalshoek in de politiek

Wie erg geïnteresseerd is in de milieuproblematiek krijgt sterk de neiging om de oplossing van deze dringende vraagstukken als doel op zich te gaan beschouwen.

In het voorgaande is er echter reeds op gewezen dat wij niet uit het oog moeten verliezen hoezeer de milieuproblemen van de ene kant mede veroorzaakt worden door het beleid dat in andere sectoren wordt gevoerd (zoals bij de industrialisatie, de massacreëtie en de trend naar grootschaligheid), en aan de andere kant milieubeleid grote gevolgen kan hebben voor andere sectoren (zoals consumptieniveau, de werkgelegenheid, de bestuurlijke indeling).

Dit geeft aan dat milieubeleid een onverbreekelijk deel moet uitmaken van een totaalbeleid. Daarom verschilt het maken van een partijprogramma wezenlijk van het opzetten van een milieu-actiegroep. Immers in dat totaalbeleid heeft een afweging plaatsgevonden. Daarbij hebben slechts in een deel van de gevallen de milieu-overwegingen de doorslag gegeven. Het typerende van de PPR is dat zij die milieu-overwegingen veel vaker dan anderen zo'n zwaar accent wil geven.

Invalshoek

Juist de ingewikkelde samenhangen die de politiek kent maken het nodig dat de mensen de gelegenheid krijgen zich stap voor stap daarin toegang te verschaffen. De meesten van ons zijn niet in staat dit te bereiken via de moeizame weg van het ontleden van doelstellingen en ideeën. Meestal zijn de mensen met name gegrepen door een of twee bepaalde kanten van de politiek en raken aan de hand daarvan gaandeweg meer in de algemene politieke problemen thuis. Na 1945 hebben aan de progressieve kant met name de vraagstukken

van de (kern)bewapening en van de armoede in de derde wereld die rol gespeeld. Maar thans is gebleken dat deze grote vraagstukken voor de meeste mensen niet te omvatten zijn, te ver van hun bed. Dat is met het milieu nu juist heel anders. Het politieke bewustzijn groeit juist, omdat men de gevolgen van de milieuverloedering aan den lijve ervaart. Wie daardoor is wakker geschud kan er op gewezen worden dat symptoombestrijding hier echt niet helpt. Dat een veelzijdige politieke visie nodig is om een werkelijke oplossing van deze aantasting van ons bestaan te kunnen aanbieden.

Dat maakt het bijvoorbeeld mogelijk om iemand, zonder hem met allerlei kretten om de oren te slaan, duidelijk te maken dat het milieu een belang vertegenwoordigt dat in onze economische orde steeds aan het kortste eind moet trekken, en dat daarom die orde — met name de vrije ondernemingsgewijze beslissingen over de aard van investeringen, de stimulering van de consumptie en het potverteren van de natuurlijke grondstoffen dat ermee gepaard gaat — veranderd dient te worden. Dat de bewapeningswedloop dan ook moet ophouden. Dat vormings- en welzijnsvoorzieningen een steeds groter deel van onze aandacht en van ons nationaal inkomen moeten krijgen.

Kortom, het milieu illustreert wat er aan onze maatschappij mankeert, en dwingt tot het bedenken van de samenhangen, en maakt duidelijk dat er vaak een keuze moet worden gemaakt, omdat er ook nog andere zwaarwegende belangen meespelen, en dat is waar het in de politiek om gaat.

1.6 Herstel van het evenwicht

Mensen, dieren en planten in al hun rijkdom aan soorten en individuen vormen met water, lucht en bodem één samenhangende leefgemeenschap, waarin wel steeds veranderingen kunnen optreden, maar waarin elke eenzijdige en plotselinge verandering voor alle levende wezens tezamen schadelijk is.

Alle levensvormen en levensomstandigheden houden elkaar in evenwicht omdat zij met elkaar in verband staan. De mens grijpt hierop actief in, doet levensomstandigheden veranderen (bijv. door dijkbouw), soorten komen en gaan en individuen vermeerderen

of verminderen in aantal.

Onze eis aan het menselijk handelen in dit ingewikkelde samenspel van mensen, dieren, planten en omgeving is het verantwoordelijke beheer dat nu eens behoud, dan weer verandering met zich mede brengt, beide gericht op het doen voortbestaan van soortenrijkdom en het behouden van de erfelijke kwaliteit. Hierbij gaat kwaliteit voor kwantiteit.

Degenen die een verandering willen bewerkstelligen hebben de plicht te bewijzen dat deze veranderingen de kwaliteit van ons milieu niet aantasten. Zij die deze veranderingen ondergaan, ermee moeten leven, behoeven **niet** te bewijzen dat de voorgenomen veranderingen het milieu schade toebrengen. Denk b.v. aan de vestiging van een fabriek waarvan verwacht wordt dat deze sterk milieuvervuilend zal werken.

1.7 Problemen van ruimte en tijd

Wij zijn mede verantwoordelijk, zowel voor de natuur in onze nabijheid als voor de natuur elders in de wereld. Onze verantwoordelijkheid is evenzeer mondiaal als plaatselijk gericht. Alle mensen hebben recht op voedsel, op grondstoffen, op energie. Wij hebben niet het recht het wereldmilieu van dieren, planten, voedsel en grondstoffen voor ons gebruik te monopoliseren of in zo overwegende mate te gebruiken dat anderen aan gebruik niet of te weinig toekomen. De dieren- en plantenwereld dient beheerd te worden, niet uitgeput. Voedsel en grondstoffen zowel die voortgebracht door landbouw en veeteelt als onttrokken aan de bodem, dienen voor de gehele mensheid bereikbaar te zijn. Wij zijn evenzeer mede verantwoordelijk voor ons heden als voor de toekomst van ontelbare generaties. Het is daarom niet alleen van belang te weten of ons bestaan met en in de ons omringende natuur voor **onze** generatie nog wel gegarandeerd kan worden.

Het gaat er niet alleen om het geleidelijk aan verdwijnen van dieren- en plantensoorten een halt toe te roepen, en het voedselaanbod en de grondstoffen- en energievoorraad voor **korte** tijd veilig te stellen, maar onze zorg moet zich uitstrekken over een lange termijn.

Wij achten het daarom van het grootste belang zo snel mogelijk een situatie te bereiken waarin

het aantal mensen en hun gedragswijze in evenwicht geraken met de leefmogelijkheden die de aarde biedt.

Gestreefd dient te worden naar een wereldbevolkingstal dat in (redelijk) evenwicht is met de mogelijke biologisch verantwoorde voedselproductie. Het streven naar evenwicht houdt ook in dat zo snel mogelijk een toestand wordt bereikt waarin grondstoffen- en energievoorraad niet verder verminderen. Duurzaamheid en hergebruik dienen daarom technologisch verder te worden ontwikkeld. Afvalprodukten dienen afbreekbaar te zijn en niet de aarde blijvend of voor zeer lange perioden te belasten (denk aan radio-actief afval, plastic, D.D.T., zware metalen). Wij, in het rijke deel van de wereld, hebben in geen geval recht op het veroorzaken van een grotere vervuiling per hoofd der bevolking dan anderen op deze aarde, ook al matigen wij ons dat recht sinds jaren aan.

1.8. Technologie en maatschappij

Technologisch kan bijna alles en als het nu nog niet kan dan kennen we toch meestal al de principes en de ontwikkelingslijnen waarlangs we tot dat nieuwe kunnen komen. De begrenzingen van dit technisch kunnen moeten liggen bij de maatschappij die eisen moet stellen ten aanzien van de terreinen van menselijk kunnen waarop snel of minder snel voortgang dient te worden geboekt. Tot nu toe domineerden hierbij eisen van economisch rendement (winstvergroting) en produktiviteit (arbeidsbesparing). Gezien de toenemende schaarste aan schone lucht, zuiver water, niet-verontreinigde bodem, energie en grondstoffen dienen eisen gericht op deze nieuwe schaarsten zwaarder te wegen. Binnen ons huidige productiesysteem en binnen de beperkingen opgelegd door onze maatschappijvorm kunnen de geleidelijk te bewerkstelligen veranderingen tot stand komen door:

- het verbreken van bepaalde ontwikkelingen en andere aan te moedigen,
- het leggen van heffingen op ongewenste ontwikkelingen en door het geven van premies en subsidies voor gewenste ontwikkelingen,
- het bepalen van normen t.a.v.

het verbruik van energie en grondstoffen bij de voortbrenging en tijdens het gebruik van bepaalde produkten,

- het stellen van eisen t.a.v. de aard en de omvang van de toegelaten vervuiling per producent, per consument, per produkt of per gebied,
- het stellen van eisen t.a.v. het verwijderen van vervuiling.

Wij gaan er van uit dat voor onze toekomst sociale vernieuwingen van groter belang zullen zijn dan technologische vernieuwingen. Voorbeelden van sociale vernieuwingen zijn: maatschappelijke waardering voor het kleine gezin en andere leefgemeenschappen, verkorting van arbeidstijd niet wegens produktiviteitsgroei, maar om een meer gelijkmatige spreiding van werkgelegenheid te bereiken, herwaardering van handarbeid, sociale dienstplicht voor allen om de onaangename taken in onze maatschappij door ons zelf en niet door gastarbeiders te laten uitvoeren.

Wat opvalt is dat technische vernieuwingen en technische vondsten vooral en zeker aanvankelijk steeds eerst de bovenlaag van de maatschappij nieuwe kansen geven. Sociale vernieuwingen komen steeds eerder de onderkant ten goede.

1.9 Milieu en werkgelegenheid

De dalende werkgelegenheid van onze hooggeïndustrialiseerde wereld staat thans volop in de belangstelling.

Met pijnlijke verrassing zien we dat de economen die het allemaal zo goed in de hand beweerden te hebben, thans met de handen in het haar zitten.

De tegenstelling rechts-links schijnt een tegenstelling te worden voor wat betreft de aanpak van het werklozen probleem.

Van verschillende zijde wil men terug naar het oude beeld: meer werkgelegenheid door opvoering van de consumptie en winsten.

De PPR stelt dat het noodzakelijk is er van uit te gaan dat bevolkingsgroei, voedselproduktie, industrialisatie, kapitaalgebruik en milieuvervuiling onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Zo zal de aarde gegeven het beschikbare areaal voor voedselproduktie een bepaalde maximale bevolking kunnen voeden. De voedselproduktie op zichzelf zal alleen stabiel kunnen worden op basis van biologisch verantwoorde methoden. De industrialisatie zal

volgens milieu-vriendelijke normen plaats moeten vinden, zodat het gebruik van kapitaal ondergeschikt wordt gemaakt aan de sociale wenselijkheid van produktieprocessen. Zowel biologische landbouw, hergebruik van grondstoffen als kleinschalige aangepaste technologie, zullen volgens de PPR voor zinvolle en voldoende werkgelegenheid zorgdragen.

Grootschalige technologie leidt wegens sterke specialisatie en verregaande automatisering tot eenzijdige monsterbedrijven die een grote sociale kwetsbaarheid met zich meebrengen. Voor het voortbestaan van het leven op aarde is het van essentieel belang om door meer kleinschalige technologie een milieu-vriendelijke, noodzakelijke verscheidenheid aan te brengen, die de kwetsbaarheid van onze samenleving verlaagt en door haar aard zorgdraagt voor een toemende werkgelegenheid.

Van PPR-zijde willen wij stabilisering van de consumptie, meer werkgelegenheid op het gebied van milieuvverbetering, grondstoffenrecycling en energiebesparing, verdeling van het beschikbare werk (o.a. door vroegde pensionering) en opvoering van de werkgelegenheid door vergroting van het arbeidsbestanddeel in de produktie of m.a.w. geen dure automatisering wanneer daardoor meer werkloosheid en een hoger grondstoffen- en energieverbruik ontstaat.

Bij het beslissen over investeringen zullen de bedrijfseconomische overwegingen meer en meer plaatsmaken voor maatschappij-economische overwegingen op lange termijn.

Wanneer macro-economisch gezien hierbij het huidige inkomenspeil te hoog zou blijken, dan is een collectieve verlaging, mits gecombineerd met een krachtige nivellering, volgens het principe van „samen delen” voor ons aanvaardbaar. Onverbrekkelijk verbonden aan een dergelijke eventueel noodzakelijke inkomensdaling is voor ons de gelijktijdige toename van de invloed van de werknemers op het gebied van ondernemingen en staatsinstellingen.

HOOFDSTUK II: VERVUILING

II. 1. Stellingen betreffende de vervuiling

1. Vervuiling van het milieu dient zo veel mogelijk te worden voorkomen.

Vervuiling komt voor bij de produktie, bij het transport, bij de konsumptie, of na de konsumptie van het produkt. De stelling houdt in, dat vervuulende produktie-processen moeten worden veranderd (de zogenaamde interne sanering); dat zinnige produkten niet meer worden geproduceerd; dat het transport van mensen en goederen op effectievere wijze plaats vindt met zo weinig mogelijk energieverbruik; dat voorts produkten zo ontworpen moeten worden, dat bij en na gebruik zo weinig mogelijk vervuiling en energiegebruik optreedt.

2. Voor een evenwichtig milieu-beleid dient een nationaal, en zo mogelijk een internationaal produktieplan te worden opgesteld. Binnen een dergelijk produktieplan moeten voorwaarden worden gesteld t.a.v. de aard en de hoeveelheid van de te maken produkten, de te gebruiken grondstoffen en energie, het ruimtebeslag en de eventuele maximaal toelaatbare vervuiling.

3. Bij het op de markt brengen van nieuwe chemische produkten moet door middel van een gedegen onderzoek een grote mate van zekerheid zijn verkregen over de onschadelijkheid van dit produkt voor mens, dier en plant, zowel direkt als indirekt.

Degene, die dergelijke stoffen produceert/op de markt brengt, zal deze onschadelijkheid moeten bewijzen.

Voor stoffen, die reeds op de markt zijn, en waarvan aanwijzingen zijn verkregen omtrent de schadelijkheid, dient de produktie en handel zo veel mogelijk te worden beperkt. Ook het werkmilieu in de industrie zelf is hier bijzonder belangrijk: Er worden veel stoffen in de industrie verwerkt, waarvan weinig bekend is omtrent de schadelijkheid.

Er zijn veel gevallen bekend geworden van onaanvaardbare grote risico's voor de gezondheid van de werknemers.

4. M.b.t. biociden (chemische bestrijdingsmiddelen) moet er naar gestreefd worden het gebruik te beperken tot de (thans nog) onvermijdelijke toepassingen ten behoeve van de voedselvoorziening en medicinale doeleinden. Alleen die biociden zijn voor dit doel toelaatbaar, waarvan bekend is, dat deze geen onaanvaardbare nadelige gevolgen hebben voor eco-systemen.

Op de lange termijn is het gebruik van biociden ongewenst.

In bossen en andere gebieden met een relatief natuurlijke levensge-

meenschap is de toepassing van insecticiden thans vrijwel verboden. Onkruidbestrijdingsmiddelen worden echter nog wel gebruikt. Het streven is er in ons land op gericht het bosareaal met het oog op de grondstoffenproductie en recreatie uit te breiden. Er zal tegen gewaakt moeten worden, dat een intensieve houtteelt gaat leiden tot de toepassing van onkruid-, schimmel- en insecten-bestrijdingsmiddelen, waardoor de milieufunctie van het bos geschaad wordt.

Het gebruik van biociden in openbaar groen en siertuinen is geheel ontoelaatbaar. Het alternatief hiervoor moet zijn een beplanting, die beter aan de groeiomstandigheden is aangepast en die uit een groter aantal soorten bestaat dan tot nu toe gebruikelijk is. Bij experimenten in deze richting dient ook gekeken te worden naar arbeidsintensiteit en kosten.

5. Maatregelen moeten getroffen worden ter bevordering van de verwerking van schadelijke (afval-)stoffen om te voorkomen dat deze zo maar verwijderd worden.

Hoewel er naar gestreefd moet worden om schadelijke (afval-)stoffen zo weinig mogelijk te produceren, ziet het er voorlopig niet naar uit, dat de productie van dergelijke stoffen tot nul zal worden gereduceerd. Derhalve dienen er maatregelen genomen te worden om deze stoffen op een milieuhygiënisch verantwoorde manier te verwerken. Een verdere uitbouw centrale registratie van deze stoffen is hiervoor gewenst.

Voor bepaalde produkten is nu reeds het inzicht ontstaan, dat de productie moet worden gestaakt of vrijwel tot nul moet worden gereduceerd, omdat de schadelijkheid voor mens, dier en plant bij gebruik is komen vast te staan of sterk wordt vermoed.

Voorbeelden zijn: DDT, dieldrin, aldrin, endrin, fluor-chloor-koolwaterstoffen, fosfaten.

6. Hergebruik en recycling van afvalstoffen dient, waar dit zinvol is, krachtig te worden bevorderd. Hierbij dienen de voor- en nadelen goed tegen elkaar te worden afgewogen. Vele afvalstoffen kunnen worden beschouwd als secundaire grondstoffen. Verbranding ervan mag dan ook pas geschieden, als alle andere mogelijkheden zijn uitgeput. Recycling van deze stoffen is, meer dan thans gebeurt, mogelijk en ook dringend nodig. Deze grondstoffen-terugwinning geeft besparing op importen en schept bovendien werkgelegenheid.

7. Dieptelozingen zijn ontoelaatbaar, zolang niet is aangetoond, dat deze onschadelijk zijn voor het milieu.

8. Bestrijding van lucht- en waterverontreiniging, als ook het voorkómen van geluidhinder dient aan/bij de bron te worden aan-gevangen.

Als men de verontreiniging wil bestrijden, dan moet dat daar gebeuren waar het ontstaat: bij/aan de bron. Zo moeten bijv. algemene eisen worden vastgesteld, waaraan toestellen (auto's, installaties in bedrijven, etc.) met het oog op luchtverontreiniging, geluidhinder, e.d. moeten voldoen. Tevens moeten industriële vervuilers worden verplicht o.a. middels een sociaal verslag op te geven wat en hoeveel zij lozen, dan wel hoeveel geluid ze veroorzaken, teneinde op basis hiervan — eventueel d.m.v. herziening van de voor deze industrieën geldende vergunningen — de verontreiniging, dan wel de geluidhinder terug te dringen. Natuurlijk is niet ieder (klein) bedrijf in staat om dat zelf uit te zoeken. De overheid moet daarvoor een instantie opbouwen of uitbreiden, bijv. TNO, die daartoe wel in staat is.

9. Zolang de daarvoor in het leven geroepen commissie van de Gezondheidsraad niet tot een eensluidend advies kan komen over de gewenste immissienormen (immissie = concentratie in de lucht op leefniveau) voor diverse luchtverontreinigende stoffen, moet Nederland voorlopig zoveel mogelijk de buitenlandse normen overnemen.

De genoemde commissie is al enige jaren aan het praten over de voor Nederland te stellen immissienormen. Ze kan er maar niet uitkomen! Om bij het voeren van een beleid op korte termijn toch enig houvast te hebben is het wenselijk bepaalde buitenlandse normen voorlopig voor Nederland te hanteren.

10. Naast algemene immissienormen moeten ook algemene emissienormen (emissie = de uitworp, lozing van stoffen) worden ingevoerd. Om vervuilers tot maatregelen te dwingen is het — als hulpmiddel — noodzakelijk, dat er emissienormen komen per individuele bron én normen voor de totale emissie per regio.

Dit laatste kan er toe bijdragen, dat in alle regio's immissienormen niet meer worden overschreden.

11. Normen mogen niet gebruikt worden om concentraties in de lucht te doen toenemen tot het niveau van die normen.

Normen mogen geen vrijbrief zijn om in een bepaald gebied maar door te gaan met vervuilen totdat deze normen zijn bereikt. Indien in zo'n gebied de luchtkwaliteit beter is dan de geldende normen, dan moet die kwaliteit zo blijven of zo mogelijk nog beter worden. Evenmin mag men tevreden zijn, als in een gebied met een slechte luchtkwaliteit deze zover is verbeterd, dat aan de norm wordt voldaan. Er moet **altijd** gestreefd worden naar een zo goed mogelijke luchtkwaliteit. Het voorgaande

geldt ook voor normen, die gesteld worden m.b.t. de **waterkwaliteit** en het **geluid**.

12. Het meewerken aan de landelijk opgezette emissieregistratie lucht- en waterverontreiniging moet verplicht worden gesteld.

Om invoering van en controle op de emissienormen (zie stelling 10) mogelijk te maken, moeten de aard en de hoeveelheid van de geloosde stoffen bekend zijn.

De landelijke emissieregistratie luchtverontreiniging, die (als proef) in Limburg is verricht en momenteel in Zuid-Holland wordt uitgevoerd, geschiedt op basis van vrijwilligheid. Volgens de toelichting op de begroting Milieuhygiëne 1975 is de minister van plan om bij deze registratie de vorm van vrijwilligheid te handhaven. Het blijft dan mogelijk, dat bepaalde industrieën zich „drukken”. Het meewerken aan de emissieregistratie dient dan ook van overheidswege verplicht te worden gesteld.

13. a. De te sterke grondwateronttrekking in sommige gebieden van ons land (Veluwe, Utrechtse heuvelrug, Schouwen Duiveland) t.b.v. de drinkwater en industrie-watervoorziening vormt een ernstige bedreiging voor de flora en fauna in deze gebieden.

b. Spaarbekkens behoeven niet in die omvang te worden aangelegd, als thans in bestaande plannen wordt aangegeven.

c. De infiltratie van het Veluwmassief is vooralsnog niet nodig.

d. De Rijn dient als ruwwaterbron niet te worden verworpen.

Toelichting:

De oplossing van de problemen m.b.t. de drink- en industriewatervoorziening moet uiteraard worden gezocht in een verbetering van de kwaliteit van het Rijnwater, zodat dit water zonder bezwaar weer **direct** voor de bereiding van drinkwater kan worden aangewend.

d.1. Het overgrote deel van het industriewater (ca. 60 pct. van de jaarproductie van het Rotterdamse drinkwaterbedrijf is bestemd voor de industrie) kan bereikt worden d.m.v. directe onttrekking aan de Rijn. Tussenschakeling van spaarbekkens (zoals in de Biesbosch), zelfs kleine calamiteitsbekkens, is hiervoor niet noodzakelijk.

d.2. Indien men de bereiding van halffabrikaat voor de industrie in het Rotterdamse industriegebied tevens door middel van directe onttrekking aan de Rijn zou doen verlopen, bestaat er vooralsnog geen enkele noodzaak om de twee andere in de Biesbosch geplande bekkens aan te leggen. In periodes met grote droogte, waarin geen water aan de Maas kan worden onttrokken, zou men de bekkens met Rijn- i.p.v. met Maaswater moeten vullen. Een overbruggingsperiode van minstens vier

maanden, die men voor de Biesboschbekkens in verband met het noodzakelijk geachte gebruik van Maaswater, heeft aangehouden, is beslist niet noodzakelijk, temeer daar men op de nieuw te bouwen zuiveringsinstallatie te Rotterdam moderne fysisch-chemische zuiveringsmethoden gaat toepassen.

d.3. Voor die gevallen waar het gaat om de ononderbroken levering van grote hoeveelheden water met een zoutgehalte van maximaal 150 mg chloride per liter zoals voor de tuinbouw kan men overwegen:

a. uitsluitend Maaswater als grondstof te gebruiken. Aangezien de Biesboschbekkens met Maaswater worden gevuld zal, indien de produktie van industriewater plaats gaat vinden n.a.v. directe onttrekking aan de Rijn, de levering van Maaswater aan de tuinbouw de eerste decennia geen moeilijkheden behoeven te geven.

b. Bij gebruik van Rijnwater gedeeltelijk demineralisatie toe te passen.

14. De zuiveringsheffing voor huishoudens moet worden afgeschikt. Zuivering van huishoudelijk afvalwater dient uit de algemene middelen te worden betaald.

Industriële lozingen kunnen onderscheiden worden in directe lozingen (waarvoor heffingen gelden) en indirecte lozingen via de geproduceerde produkten (spuitbussen gifstoffen, zware metalen, etc.). De indirecte vervuilingstroom zou o.i. ook aan een vervuilingheffing moeten worden onderworpen waardoor een selectieve produktie en consumptie kan ontstaan. Bij aanwezigheid van deze heffingen kan dan de zuiveringsheffing voor huishoudens (die niet-correctief werkt) o.i. achterwege blijven.

15. Bedrijven dienen de zuivering van water en lucht, als ook geluidbeperkende maatregelen in principe zelf te betalen.

Zuivering moet in de industrie worden gezien als een noodzakelijke laatste stap in het produktieproces. Het is daarom voor de hand liggend, dat de bedrijven deze zuivering zelf betalen. Dit laatste geldt evenzo voor de maatregelen, die de bedrijven moeten (gaan) treffen ter voorkoming van de veroorzaakte geluidhinder.

16. Het creëren van industrie-eilanden in de zee moet met klem worden afgewezen en bestreden.

Het verplaatsen van vervuulende industrieën van het vasteland naar een eiland in zee is slechts het verplaatsen van het vervuilingprobleem in plaats en tijd. Door zo'n verplaatsing is weliswaar gevaar, schade en hinder voor omwonenden verminderd, maar een oplossing voor het probleem geeft het echter niet, omdat de verontreiniging nog steeds in het milieu wordt gebracht. De gevolgen op langere termijn zullen derhalve hetzelfde zijn.

Bovendien kan men zich afvragen

wat voor werksfeer en werkmilieu er op een dergelijk eiland zou ontstaan.

17. Bij de beoordeling van nieuwe (noodzakelijke) projekten, die op enigerlei wijze vervuiling (dreigen te) veroorzaken, dient een integrale afweging van de milieubelasting plaats te vinden.

Thans is een integrale afweging van de milieubelasting niet mogelijk. De verschillende bestaande en nog komende milieuwetten hebben telkens één afzonderlijk aspect van de milieubelasting tot onderwerp. Bij de uitvoering van deze wetten (zoals bijv. de beoordeling van vergunningsaanvragen voor industriële projekten) kan alleen het door die wetten behandelde afzonderlijke milieu-aspekt worden bekeken. De mogelijkheid bestaat dan, dat op zichzelf zo'n onderdeel (lucht- of waterverontreiniging, of geluidhinder) nog acceptabel kan zijn, terwijl bij een integrale beoordeling van de onderdelen tezamen een „onaanvaardbaar” zou zijn uitgesproken. Gepleit wordt dan ook voor een algemene milieukaderwet, die dit probleem moet ondervangen.

18. De verantwoordelijkheid voor het vergunningenbeleid krachtens de thans bestaande milieuwetten dient zoveel mogelijk bij één overheidsinstantie te berusten. De verschillende vergunningprocedures moeten op elkaar zijn afgestemd teneinde deze procedure synchroon en ook efficiënt te doen verlopen. De verschillende vergunningsaanvragen moeten voor een ieder begrijpelijk zijn óf er moet een voor iedereen begrijpelijk uitreksel van deze aanvragen te verkrijgen zijn.

Deze verantwoordelijkheid berust thans bij verschillende overheidsinstanties al naar gelang het milieu-aspekt dat aan de orde is.

Bijvoorbeeld:

- voor de Wet inzake de luchtverontreiniging: het provinciaal bestuur;
- voor de Hinderwet: het gemeentebestuur;
- voor de Hinderwet annex de Wet inzake de luchtverontreiniging: het provinciaal bestuur;
- voor de Wet verontreiniging oppervlaktewateren: de Minister van Verkeer en Waterstaat óf het provinciaal bestuur óf het bestuur van een Waterschap, etc.

Een en ander wekt alom verwar- ring bij belanghebbenden. Ook wordt vertraging van de vergun- ningenprocedures in de hand ge- werkt.

Daarom zou er één verantwoor- delijke instantie hiervoor moeten komen. De procedures kunnen dan zoveel mogelijk synchroon verlo- pen, zodat een aantal milieu-as- pekten tegelijkertijd door belang- hebbenden kunnen worden bekeken en beoordeeld.

Voorwaarde is dan nog wel, dat de diverse vergunningsaanvragen voor iedereen begrijpelijk zijn. Thans is er vaak voor de „leek” geen touw aan vast te knopen. Dit bemoeilijkt het indienen van eventuele be- zwaarschriften.

19. Er moeten ruimere inspraak- en beroepsmogelijkheden komen t.a.v. beschikkingen op het gebied van de milieuhygiëne.

De door de minister van volksge- zondheid en milieuhygiëne inge- stelde werkgroep „inspraak en beroep milieuhygiëne” (de z.g. commissie Duk) heeft hierover op 7 mei 1974 een rapport uitgebracht. Dit rapport bevat een wetsontwerp met toelichting. Het lijkt er op, dat niet zoveel haast gemaakt wordt met de uitwerking ervan. Gepleit wordt voor spoedige indiening van een wetsontwerp dienaangaande.

II.2. Algemene toelichting

Reeds lang is er sprake geweest van lokale vervuiling. Onder andere bij werkplaatsen als wasserijen, ver- verijen en leerlooierijen, bij open riolen, bij open verbrandingen. Na 1875, toen de moderne industrie begon op te komen, is het aantal klachten toegenomen. De natu- urbescherming begon toen ook naar voren te komen, wat resulteerde in o.a. de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten, Vogelbe- scherming en de Vereniging tegen Water-, Bodem- en Luchtvervuu- ling. Tot na de 2e Wereldoorlog was er in Nederland voornamelijk sprake van een toenemende plaatselijke vervuiling: bij de aardappelmeeffabrieken, de stro- kartonindustrie, suikerfabrieken, loodwit- en zeepfabrieken, wol- wasserijen, vlasroterijen enz. en bij grote steden (vooral Amsterdam). Na 1916 begon ook de Rijn vervuild te raken als gevolg van vuilozingen door de snel groeiende Duitse chemische industrie en de stedelijke agglomeraties in het stroomgebied van de Rijn.

Na de Tweede Wereldoorlog bleek dat door de toenemende vervuiling op veel plaatsen het zelfreinigend vermogen van water, bodem en lucht werd overschreden: het natu- urlijk evenwicht was verbroken. Er zijn hiervoor twee belangrijke oorzaken aan te wijzen:

1. Door de schaalvergroting van produktiebedrijven en door toenemende concentratie van de be- volking in steden vonden steeds grotere lozingen plaats op een steeds kleiner oppervlak.
2. Er werden steeds meer stoffen geloosd, die moeilijk of niet af- breekbaar zijn en waarvan de (mogelijke) nadelige effecten voor het gehele milieu vaak onvoldoende onderzocht en onderkend zijn. Voorbeelden hiervan zijn: plastics, chemische bestrijdingsmiddelen, zware metalen, chloorfluorkool- waterstoffen (o.a. in de spuitbus- sen!) en ook radio-actieve stoffen.

Vaak wordt ook de snelle bevolkingstoename als belangrijke oorzaak van het milieuprobleem aangewezen. Maar zo'n uitspraak komt toch wel op de tocht te staan, als we zien dat van 1938 tot 1969 de wereldbevolking met 66 pct. toenam, terwijl in dezelfde periode de industriële productie groeide met 380 pct. Zo steeg de wereldomzet van chemische producten van 1953 tot 1969 met bijna 500 pct. (!).

Doordat verreweg het grootste deel van deze groei plaats vond in de rijke, geïndustrialiseerde wereld, ontstonden daar dan ook de grootste milieuproblemen. Naast deze industriële groei speelt de bevolkingsgroei natuurlijk wel een rol in de milieuproblematiek. Ook deze groei kan zich niet blijven voortzetten en aan de terugdringing daarvan moet gewerkt worden.

Om de vervuiling terug te dringen zal de consumptieve groei moeten afnemen en de wijze van productie zodanig moeten worden gewijzigd dat de vervuiling wordt teruggedrongen tot een minimum. Indien dit minimum nog onaanvaardbare consequenties heeft, zal het betreffende productieproces moeten worden stopgezet.

HOOFDSTUK III:

MILIEU-ASPECTEN PER ACTIVITEITSGEBIED

III. 1. Productie en consumptie

III.1.1. Stellingen productie-consumptie

1. Ofschoon de menselijke behoeften in principe onbegrensd zijn, is er afhankelijk van de soort behoefte een groot verschil in de noodzaak van de behoeftevervulling.
2. Aangezien niet iedere behoefte in geld kan worden uitgedrukt, zullen in het vrije spel van de economische krachten de z.g. niet in geld waardeerbare behoeften steeds in verdrukking komen. Daarom vormen niet-democratisch bestuurde economische machtconcentraties per definitie een potentieel gevaar.
3. In het vrije spel van de economische krachten is er te weinig ruimte voor de waarde van het milieu (ruilverkaveling, Rotterdam-Pernis), de waarde van het leven (bio-industrie, chemische landbouw) en voor het specifiek menselijke (degradatie van de arbeid, uitbuiting derde wereld).
4. De schadelijke bijverschijnselen van het vrije ondernemerschap worden versterkt wanneer er geen sprake meer is van concurrentie tussen gelijkwaardige partners. In

de huidige situatie is dit laatste in toenemende mate het geval.

5. De produktiviteit kan door grootschalige produktie en vergaande automatisering soms op spectaculaire wijze worden vergroot. Aan de schaalvergroting kleven echter een groot aantal ernstige bezwaren die van toenemend belang zijn wanneer de noodzaak of wenselijkheid van een produktie-toename vermindert.

6. Nadelen van schaalvergroting zijn:
 - a. Machtsconcentratie.
 - b. Toenemende complexiteit en kwetsbaarheid.
 - c. Toename specialisatie en bureaucratie.
 - d. Vervreemding van het werk.
 - e. Afnemende motivatie en initiatief.
 - f. Afnemende flexibiliteit.
 - g. Grotere afstand tussen woon- en werkomgeving.
 - h. Zeer hoge kapitaalsinvesteringen.
 - i. Concentratie van milieu- en ruimtebelasting.
 - j. Hoger risico bij mislukking.
 - k. Afnemende werkgelegenheid.

7. Gezien de toenemende maatschappelijke risico's die samengaan met toenemende grootschaligheid, zal ook de invloed van de bevolking moeten toenemen. In de praktijk blijkt echter het omgekeerde (chemische industrie, kernenergie, e.d.).

8. Schaalvergroting en automatisering hebben thans zulke vormen aangenomen dat in veel gevallen verdere toename maatschappelijk ongewenst is.

9. Automatisering ter vervanging van normale menselijke arbeid is alleen zinvol wanneer de daardoor vrijkomende tijd ook op een als zinvol ervaren wijze kan worden besteed.

10. De kosten verbonden aan reclame worden steeds hoger naarmate de betreffende producten overbodiger zijn.

III. 1.2. Toelichting

1. Economen gaan er in het algemeen van uit dat de menselijke behoeften onbegrensd zijn. Hierbij wordt echter meestal weinig aandacht gegeven aan de „veelsoortigheid” van onze behoeften en de prioriteit die geldt voor iedere soort. Onder druk van het commercieel meetbare en het winststreven heeft de behoefte aan materiële consumptie-goederen een te hoge prioriteit en aandacht gekregen. Met behulp van de reclame is deze behoefte tevens kunstmatig verhoogd. Om de produktie van consumptie-goederen verder te kunnen opvoeren zijn talloze maatregelen genomen waarvan de bijver-

schijnselen de kwaliteit van het leven verminderen en zelfs ons voortbestaan bedreigen. (Men denke hierbij aan chemische landbouw, kernenergie, bewapeningsindustrie, chemische industrie).

De PPR is van mening dat deze ontwikkeling afgebogen moet worden in een richting waarbij een veel hogere prioriteit gegeven wordt aan onze behoefte aan een hoogwaardig leef- en werkmilieu.

Wij beschouwen de **primaire** behoefte aan schone lucht, schoon water, gezond voedsel, een natuurlijk levensritme, een menswaardige arbeid, een „vermenselijke” samenleving en ook het veilig stellen van **deze** behoeftevervulling voor de toekomst van veel hoger belang dan het verder opvoeren van de consumptie.

2. Het verleden heeft duidelijk aangetoond dat de vrije concurrentie, het markt-mechanisme en de ondernemingsgewijze produktie een explosieve groei van het produktievermogen heeft mogelijk gemaakt.

Even duidelijk is echter gebleken dat de vrije ondernemingen in hun huidige structuur niet primair gericht zijn op het maatschappelijk belang, maar op de groei van de onderneming.

De PPR is van mening dat de ondernemingen beter gericht kunnen worden op het totale maatschappelijk effect van hun acties, wanneer over het gebruik van de produktiemiddelen en de aanwending van de kapitaalsmiddelen beslist wordt door de gehele bedrijfsgemeenschap in samenwerking met de overheid.

Voor de nadere uitwerking hiervan, verwijzen wij naar de congressstellingen zoals die zijn vastgesteld tijdens het najaarscongres 1975 over economische macht.

3. De dagelijkse praktijk toont aan dat in de huidige situatie het milieu, de waarde van het leven en de specifiek menselijke behoeften, zonder ingrijpen van de basis veel te weinig aandacht krijgen. Deze feiten noodzaken tot het onderwerpen van de ondernemersbeslissingen aan een democratische controle.

4. De in het voorgaande aangegeven schadelijke bijverschijnselen van het z.g. vrije ondernemerschap worden nog versterkt bij de samenklontering van kleinere ondernemingen tot grote, ingewikkelde en ongrijpbare machtsstructuren met een monopolistisch karakter.

Door de kapitaalsconcentratie ontstaat een machtsconcentratie die door de samenleving niet meer kan worden beheerst en die zich daar nestelt waar de voorwaarden voor verdere kapitaalsgroei op dat moment het gunstigst zijn.

De PPR is van mening dat mede met het oog op deze ontwikkeling de democratisering van het bedrijfsleven een grote urgentie heeft gekregen.

5 en 6. Massaproductie, grootschalige installaties en sterke centralisatie bieden bepaalde voordelen en zijn soms noodzakelijk. Wij wijzen hier echter met klem op de nadelen, omdat die als regel over het hoofd worden gezien of onder invloed van kapitaalbelangen systematisch en bewust worden weggepraat. In gevallen waar aan grootschaligheid niet valt te ontkomen is het besef van deze nadelen noodzakelijk om tot de minst schadelijke praktische uitvoering te komen. In andere gevallen is terugkeer naar een kleinschalige opzet niet alleen mogelijk en wenselijk, maar kan door het wegvallen van de genoemde specifieke nadelen in sommige gevallen economisch gezien minder nadelig zijn dan men over het algemeen aanneemt. Dit neemt echter niet weg dat in veel gevallen terugkeer naar kleinschaligheid gepaard gaat aan een daling van het particulier besteedbaar inkomen. Dit nadeel wordt echter gecompenseerd door een beter leef- en werkmilieu.

7. De grootschalige industrieën leggen een enorm beslag op de mogelijkheden tot wetenschappelijk onderzoek, inzet van kapitaal, inzet van menselijke arbeid en lokale belasting van het milieu. Men denke hierbij aan de gevolgen voor de leefbaarheid, de ruimtelijke ordening en de werkgelegenheid die samenhangt met een besluit tot vestiging van een chemisch industrie-complex of van een besluit tot het ontwikkelen en produceren van b.v. een vliegtuig als de „Concorde” of een besluit tot grootschalige overschakeling op kernenergie. Wanneer zulke beslissingen tot verkeerde uitkomsten leiden is de gehele bevolking de dupe. Daarom is het ook vanzelfsprekend dat zulke beslissingen door de bevolking zelf gedragen moeten worden en niet door een kleine kring van belanghebbenden.

8. Wij keren ons duidelijk tegen de nog steeds zeer wijd verbreide mening dat automatisering „modern en dus goed” is. Het besluit tot verdergaande automatisering wordt in de bedrijven genomen op grond van economische voordelen voor het bedrijf. De maatschappelijke consequenties komen in het beslissingsmechanisme niet voor. Wanneer dit wel gebeurt blijkt in veel gevallen dat verdergaande automatisering geen voordelen meer brengt. Op veel terreinen is verdergaande automatisering en schaalvergroting daarom maatschappelijk gezien schadelijk. In sommige situaties is een terugkeer naar arbeidsintensievere processen en methoden gewenst. Hierbij denke men vooral aan: de biolo-

gische landbouw, terugkeer naar het ambacht en de detailhandel en minder ver doorgevoerde specialisatie in de industrie.

9. Automatisering en mechanisering kan dienen voor het elimineren van menonwaardige en gevaarlijke arbeid, maar wordt vaak gebruikt voor het elimineren van normale zinvolle menselijke arbeid. In het laatste geval keuren wij de automatisering af, zeker wanneer de vrijgemaakte werknemers dan in hun ogen geen wenselijk en zinvol werk meer kunnen vinden.

10. Heel veel geld en arbeid is nodig voor de reclame. Maatschappelijk gesproken is er echter sprake van verspilling wanneer deze reclame-inspanningen moeten dienen voor productie en verkoop waaraan niet of nauwelijks behoefte bestaat. Wat betreft de verspilling van menselijke arbeid kan het produceren, het adverteren en het consumeren van in wezen onnodige producten misschien goed zijn voor de werkgelegenheid, dus als nationale bezighouderij. We moeten er echter rekening mee houden dat voor deze bezigheden ook energie en grondstoffen nodig zijn en dat er vervuilingproblemen aan vast kunnen zitten.

III.2. Bevolkingsgroei

1. In Nederland moeten via een daling van het geboortecijfer gestreefd worden naar een stationair inwonertal, dat lager is dan het huidige. Nederland heeft onvoldoende woon- en recreatieruimte, onvoldoende werkgelegenheid en onvoldoende ruimtelijke expansiemogelijkheden. Een lager inwonertal is gewenst, evenals een stabiele bevolkingsopbouw. Als middel daartoe aanvaardt de PPR een beperking van het geboortecijfer, maar is voorhands geen voorstander van een immigratiebeperking.

2. Bevolkingspolitiek dient gebaseerd te zijn op voorlichting. Van de voorlichting moeten de internationale verhoudingen een deel uitmaken. Elk kind dat in Nederland geboren wordt zal een veelvoud van energie en grondstoffen gebruiken vergeleken met een kind in een ontwikkelingsland. Ondersteuning van een wereldbevolkingspolitiek door Nederland is alleen geloofwaardig, als Nederland zelf een bevolkingspolitiek voert. Zonodig kunnen aanvullende wettelijke regels deze politiek ondersteunen.

3. De consequenties van een veranderende bevolkingssamenstelling — als gevolg van een veranderend geboortecijfer en de verwachte immigratie — moeten nu reeds onderzocht worden. Daling van het geboortecijfer en goede medische verzorging zullen het percentage bejaarden groter, maar het percentage werkende mensen kleiner maken. Dit vereist

een creatief beleid, waarbij men eerlijke verdeling van de werkgelegenheid, het functioneren van woonwijken, etc. moet betrekken.

III.3. Ruimtelijke ordening

1. De samenleving dient over middelen te beschikken waarmee eisen, door haar te stellen aan het ruimtelijk milieu, nu en in de toekomst zullen leiden tot een evenwichtige ruimtelijke ordening.

— De huidige procedures betreffende inspraak rond bestemmingsplannen, streek- en structuurplannen zijn onvoldoende om de samenleving gelijkwaardige mogelijkheden te bieden qua inbreng ten opzichte van de overheden die plannen maken/voorstellen.

Onder middelen moet hier worden verstaan:

a. Zodra plannen gereedkomen dienen deze gepubliceerd te worden, los van de mogelijkheid dat overheden advies bij derden kunnen inwinnen.

b. De eventuele adviezen als hiervoor bedoeld dienen openbaar te worden gemaakt.

c. De overheden dienen wanneer de samenleving op plannen wil reageren, deze reactie mogelijk te maken c.q. het reageren te stimuleren middels het beschikbaar stellen van mankracht en/of geld.

2. De besluitvorming betreffende het ruimtelijk milieu en de voorbereiding daarvan moet, met inachtneming van de verschillende doelstellingen van de samenleving, gedemocratiseerd worden en wel op de volgende punten:

a. Besluitvorming moet geschieden op dat bestuursniveau waarop de externe effecten van al dan niet besluiten het meest merkbaar zijn.

b. De positie van de gekozen volksvertegenwoordigers t.o.v. de uitvoerende organen moet worden versterkt, hetgeen in dit kader moet betekenen dat de volksvertegenwoordigers het ruimtelijk beleid werkelijk gaan bepalen.

c. De resultaten van inspraakprocedures moeten worden verwerkt door de indieners van het oorspronkelijke plan, waarna het plan nogmaals aan een korte inspraakprocedure moet worden onderworpen. Hierbij moet de wijze waarop de inspraakresultaten zijn verwerkt duidelijk worden gemotiveerd.

— De besluitvorming vindt over het algemeen op een dusdanige ondoorzichtige wijze plaats, dat op grond daarvan alleen al de inspraakprocedure een stuk kracht ontnomen wordt. Toetsing van het ruimtelijk beleid aan door de samenleving te stellen eisen en normen is een grondbeginsel van een democratisch bestel.

3. Bij de inrichting van stedelijke gebieden moet een verantwoord ruimtegebruik worden toegepast hetgeen o.a. betekent:

a. Instandhouding van de bestaande evenwichtige stedelijke structuren met inbegrip van de daarin gevestigde zwakke economische functies zoals buurtwinkels.

b. Noodzakelijke uitbreidingen mogen niet ten koste gaan van waardevolle landschappen. Realisering van voornoemde uitbreidingen dient zoveel mogelijk plaats te vinden aan die randen van stedelijke gebieden die daarvoor de beste openbare vervoersmogelijkheden bieden, of in die groeikernen die en gunstig gelegen zijn t.o.v. bestaande openbare vervoerslijnen of in de gelegenheid worden gesteld een goed openbaar vervoer op te bouwen en in staat zijn over een evenredige hoeveelheid arbeidsplaatsen en maatschappelijke voorzieningen (winkels, onderwijs, ontspanning-recreatie) te beschikken.

c. Nieuwbouw van woningen zoveel mogelijk richten op kleinere eenheden, dit om tot een beperking van het bebouwd oppervlak te komen.

Ten onrechte geschiedt inrichting van stedelijke gebieden vaak op een dusdanige wijze dat uitbreiding van het weggennet als logisch wordt aanvaard. Uitbreidingen van steden en dorpen vinden daarbij zodanig plaats dat landschap en natuur onnodige en vaak onvervangbare schade worden toegebracht. Daarnaast worden uitbreidingen nogal eens langs of in de directe nabijheid van bestaande wegen gepland, waardoor ook schade aan het menselijk milieu wordt toegebracht.

4. Het spreidingsbeleid moet gericht worden op het verbeteren van gebreken in de werkgelegenheidsstructuur. Hiertoe moeten b.v. nieuw op te richten rijksdiensten in gebieden met een relatief hoge werkloosheid worden gevestigd. Verplaatsing van bestaande vestigingen uiteraard onder stringente voorwaarden en rekening houdend met de belangen van de betrokken gezinnen.

5. Het beleid m.b.t. de stadsvernieuwing moet gericht zijn op het tegengaan van ongelijkheid en achterstanden tussen de bevolking van oude en nieuwe wijken. Dit houdt o.a. in dat:

a. Vernieuwbouw en renovatie voorkeur verdient boven afbraak en nieuwbouw.

b. Woningbouw in stadscentra bevordert wordt en gestimuleerd door betaalbare huren.

c. Dat zowel bij vernieuwbouw als renovatie als bij nieuwbouw een voorkeursrecht voor voormalige bewoners wordt geschapen.

6. De taken en bevoegdheden van het Europese parlement over het milieu moeten worden vergroot. De daaruit voortvloeiende onderzoeken en richtlijnen kunnen slechts effect hebben als de nationale overheden voldoende willen

meewerken. Dit laatste is in hoge mate afhankelijk van de mogelijkheden die de overheid heeft om via een gecoördineerd ruimtelijk orderings- en milieubeleid preventief op te treden tegen onherstelbare vormen van milieuverontreiniging.

Als logische consequentie volgt hieruit dat ook het Nederlandse parlement meer invloed moet krijgen op de integratie van milieu en ruimtelijke ordening. Zoals vrijwel op elk gebied is verruiming van de taken en bevoegdheden van het Europese parlement een dwingende eis om te komen tot **eensluitende** maatregelen. Zonder dat kan niet van een goed en effectief milieubeleid sprake zijn, waardoor verbetering van de situatie op plaatselijk, regionaal en zelfs landelijk niveau wordt belemmerd.

III.4. Verkeer

1. Uit oogpunt van natuur- en milieubehoud en ter verbetering van het leefklimaat van onze samenleving is het noodzakelijk dat het vrachtauto- en personenautoverkeer beperkt wordt. Het toenemende vrachtauto- en personenautoverkeer legt een steeds groter wordend beslag op de ruimte in ons land. Dit ruimtebeslag heeft dermate grote vormen aangenomen dat plant en dier nauwelijks voldoende ontwikkelingsmogelijkheden hebben of zelfs met uitsterven bedreigd worden door stank en milieuvervuiling veroorzaakt door het verkeer, terwijl tevens de mens in een situatie is komen te verkeren waarin het rustig en gezond wonen en leven in stad en dorp sterk wordt aangetast.

Daar komen dan nog de vele tienduizenden slachtoffers bij die jaarlijks door voornamelijk het autoverkeer worden veroorzaakt.

2. Op de lange termijn dient gestreefd te worden naar beperking van z.g. onnodige mobiliteit door o.a. menging van functies zoals wonen, werken, recreëren etc. en door verbetering van de woonomgeving, zodat de mens minder behoefte zou kunnen krijgen om veraf te recreëren.

Beperking van onnodige mobiliteit is wenselijk omdat mobiliteit een schadelijk nevenverschijnsel is van onze welvaart. Door de mobiliteit ontstaan eenzijdige slaapsteden, onaantrekkelijke industriële monocultures, vervreemding van het werk (niemand weet, ziet en begrijpt meer wat de ander doet) en tevens roept de mobiliteit de behoefte op aan meer wegen, parkeerterreinen en andere verkeersconstructies die de ruimtelijke structuur geweld aan doen. Daarnaast betekent automobiliteit een geweldige aanslag op de grondstoffenvoorraad en het energieverbruik, dat aan de derde wereld wordt onttrokken.

3. Het fietsen en lopen moet sterk gestimuleerd worden en het gebruik van het Openbaar Vervoer sterk bevorderd, dit alles ten koste van het personenautoverkeer. In onze samenleving zijn de vervoersarmen, zoals vrouwen, bejaarden, gehandicapten en financieel zwakkeren, het slachtoffer van het alom heersende autoverkeer getuige het feit dat verhoudingsgewijs de meeste slachtoffers vallen onder voetgangers, fietsers en bromfietzers. Stimulering van fietsen en lopen voert tot een leefbare samenleving en vooral een leefbare woonomgeving waarin kinderen weer vrijuit kunnen spelen en bejaarden en mensen die slecht ter been zijn zich vrijer op straat kunnen bewegen. Beperking van het autoverkeer zal leiden tot verdere vermindering van de aanleg van wegen, hetgeen de levensruimte van mens, dier en plant ten goede zal komen.

4. Het Openbaar Vervoer moet niet afhankelijk gesteld worden van het commerciële rendement, maar van de algehele maatschappelijke wenselijkheid.

Uitbreiding van het Openbaar Vervoer is noodzakelijk om de verplaatsingsmogelijkheden van de bevolking op het platteland t.o.v. die van de grote stad meer met elkaar in overeenstemming te brengen. Om een voorbeeld te nemen: op het platteland komt het vaak voor dat reizen per Openbaar Vervoer al vroeg op de avond van en naar een dorp onmogelijk is geworden.

Dit bevordert niet het reizen per Openbaar Vervoer, maar juist het als hinderlijk ervaren personenautoverkeer. Door het Openbaar Vervoer afhankelijk te stellen van het commerciële rendement blijft de noodzakelijke uitbreiding vaak achterwege.

5. Er dient gestreefd te worden naar beperking van overbodige goederenverkeer over de weg. Aangezien wij voorstander zijn van selectieve groei moet een dergelijk voorgestane beleid ook tot uitdrukking komen in het vervoer van goederen of dat nu grondstoffen, halfabrikaten of eindprodukten zijn.

Immers het vervoer van goederen is een bijkomende activiteit in het productieproces. Dat een beperking van goederenverkeer juist gezocht moet worden in het vrachtautoverkeer komt, omdat dat verkeer meer schadelijke gevolgen heeft voor het leefmilieu, dan het vervoer per trein en binnenschip.

6. Ter bescherming van enerzijds waardevolle en onvervangbare rivierlandschappen en anderzijds de zelfstandige binnenvaartschippers is het noodzakelijk te voorkomen, dat rivierbochten worden afgesneden, rivierdijken onnodig hoog worden opgehoogd en scheepvaartkanalen worden verbreed.

Vooraf de laatste tijd worden

plannen gepubliceerd en deels ook uitgevoerd die grote veranderingen in de rivierlandschappen met zich meebrengen. De ene keer gaat het om dijkverhogingen, waardoor complete rivierdorpen van de kaart worden geveegd zoals Brakel en onvervangbare flora en karakteristieke delen van rivier- en polderlandschappen worden vernietigd. De andere keer gaat het om bochtafsnijdingen zoals de z.g. Eschpolderbocht (Nieuwe Maas), Waalbocht bij Nijmegen en de bocht bij Heerjansdam (Oude Maas). Naast deze plaatselijk ingrijpende werken is er ook sprake van plannen om kanalen te verdiepen en te verbreden. Ook hier geldt dat uitvoering van dergelijke plannen ontoelaatbare en onvervangbare schade aan steden, dorpen en landschappen zal toebrengen. Al de hiervoor genoemde plannen, behoudens die tot dijkverhoging, zullen leiden tot een snelle groei van de duwvaart op de rivieren en kanalen. Door deze ontwikkelingen komt de traditionele binnenscheepvaart in een nog slechtere positie te verkeren hetgeen de werkgelegenheid voor binnenschippers sterk zal benadelen.

7. De schadelijke gevolgen van het vliegverkeer zoals energieverbruik en geluidhinder dienen, middels beperking van het aantal vliegbevegingen en stimulering van de ontwikkeling van geluidarme vliegtuigmotoren, zoveel mogelijk te worden teruggedrongen. Een dergelijke ontwikkeling moet de aanleg van een Tweede Nationale Luchthaven en de verdere ontwikkeling van de regionale vliegvelden tegenhouden. De recente ontwikkelingen in de luchtvaart en de toekomstverwachtingen hebben ertoe geleid dat plannen ontwikkeld zijn om te komen tot een Tweede Nationale Luchthaven. Uit oogpunt van ruimtebeslag en de stimulerende werking die van zo'n nieuwe luchthaven uitgaat t.a.v. zowel luchtverkeer als wegverkeer, is een Tweede Nationale Luchthaven onaanvaardbaar. Hiernaast bestaan ook plannen om de capaciteit en mogelijkheden van een aantal regionale vliegvelden te vergroten wat zal leiden tot uitbreiding van het aantal vliegbevegingen, voornamelijk korte afstandsvluchten. Deze ontwikkeling kan opgevangen worden door een grotere plaats toe te kennen aan het Europese treinverkeer, dat capaciteit over heeft en minder schadelijke gevolgen heeft dan het luchtverkeer.

8. Het gebruik van telecommunicatiemiddelen zoals de telefoon en aanverwante middelen, dient uit oogpunt van energiebesparing en milieu krachtig bevorderd te worden. Een verdere toeneming van het telefoon- en telegraafverkeer heeft tot gevolg dat een stuk verplaat-

singsnoodzaak wegvalt (doordat een telefoongesprek een goed vervangingsmiddel kan zijn van een bezoek) hetgeen een besparing van energie tot gevolg heeft en het milieu ten goede zal komen.

III.5. Landbouw

1. Doelinden van het beleid op lange termijn ten aanzien van de landbouw

a. De landbouw heeft het verzekeren van de voedselvoorziening tot taak. Het is daarbij onaanvaardbaar dat de omvang van de reserve voedselvoorraden door de (toevallige) hoogte van de wereldmarktprijzen wordt bepaald. Nationale en supra-nationale overheden dienen voor een reserve voedselvoorraad verantwoordelijkheid te aanvaarden. Het beleid moet zich er op richten, dat elk land in belangrijke mate zijn eigen voedsel produceert. Hoewel deze politiek niet tot de meest economische wijze van produceren leidt, wordt voorkomen dat sommige landen in een permanente afhankelijkheidspositie gemanoeuvreed raken, ten opzichte van landen waarmee men politiek niet op een lijn zit. Met name subsidies en heffingen dienen aan het bovenstaande getoetst te worden. Verhinderd dient te worden dat „ontwikkelde” landen door hun economische macht, als gevolg van de regelingen grotere voordelen genieten dan de „ontwikkelings”-landen.

b. De deelnemers aan het productieproces moeten hun activiteit als een bevredigend stuk levensontplooiing kunnen ervaren. Dit vergt een gedifferentieerde produktiestructuur: zo valt b.v. de optimale bedrijfsgrootte, gezien de grote verscheidenheid in situatie, ambitie en perspektief, niet van boven af te dikteren. In de huidige ontwikkeling valt een schaalvergroting te constateren, die naar grootkapitalistische mammoetbedrijven zal voeren. Dit is zeer ongewenst omdat de deelnemers aan het productieproces dan waarschijnlijk alle greep op de produktie hebben verloren. Voorshands is het bovenstaande aanleiding om krachtig te pogen kleinere bedrijven te handhaven, mede gezien het feit dat het twijfelachtig is dat de voordelen van schaalvergroting aan de boer toevallen.

c. Binnen het kader van de zorg voor het handhaven van het ecologies evenwicht in het biologies milieu, dient de boer zijn activiteiten te verrichten. Hij zal daarbij in de eerste plaats voedselproducent blijven en pas op de tweede plaats landschapsverzorger. In de eerste functie mag hem echter niet toegestaan worden ecologie en de estiek van het landschap te vernachzamen. De agrarische activiteiten dragen in

positieve zin bij tot de betekenis van het landschap. Slechts enkele vormen van landbouw hebben een negatieve invloed hierop. Een overheidsbeleid, gericht op een mooi landschap, kan met weinig kosten daartoe sterk bijdragen.

d. Het zo schoon mogelijk uitvoeren van het productieproces. Aan het gebruik van biociden en de bio-industrie, dienen scherpe grenzen gesteld te worden. De mentaliteitsverandering, die door de standsorganisaties op dit punt wordt verricht, verdient waardering.

e. De economische overwegingen betreffende de voedselproduktie moeten zich niet beperken tot het bedrijfsresultaat. Men moet ook rekening houden met de landschaponderhoudende taak van de boer, met de kosten van landbouwoverschotten, met de biologische kwaliteit van het voedsel en met de kosten van milieubelastende produktiemethoden.

2. Visie op het ondernemerschap in de landbouw

Het idee dat de landbouwer een vrije ondernemer is, is een uitvloeisel van een ideologie. Deze ideologie gaat er van uit, dat de vrije, ondernemingsgewijze produktie optimale aanwending van schaarse factoren tot stand brengt. Hoe liggen deze zaken bij het Nederlandse landbouwbedrijf? Het Nederlandse landbouwbedrijf verbindt wel de toelevering en de afzet, maar de onafhankelijkheid in het tussenliggende deel is in het merendeel van de bedrijven afwezig. Met name bij de intensieve produktie wordt het voorschrijven van de relatie meer regel dan uitzondering.

EG-landbouwbeleid, toeleveringsbedrijven en afnemers bepalen hierbij vaak het type van bedrijfsvoering. Ook de banken hebben hun invloed op de bedrijfsvoering. Alvorens krediet te geven vraagt de bank zekerheid. Deze zekerheid krijgt zij onder andere door een boer alléén een lening te geven als deze bereid is zijn bedrijfsvoering zodanig in te richten, als de afnemers of toeleveringsbedrijven voorschrijven in kontrakten.

De boer houdt echter wél de nadelen van het ondernemer zijn. De risico's van ziekte, lage opbrengst e.d. zijn voor hem. Intussen werkt hij voor de industrie en de banken, zonder dat de voordelen, die een arbeider in loondienst geniet zoals sociale voorzieningen en vakantie, hem toevallen.

De inkomenspositie van een niet onbelangrijk deel van de boeren is er dan ook naar.

De inkomensverdeling is in de landbouw méér gespreid dan er buiten: 10 pct. van de werkers in de landbouw verdient minder dan het wettelijk minimumloon, terwijl dat

in de overige sectoren 3 pct. is. De afhankelijkheid van de landbouw van de industrie, die als monopolist tegen de landbouw optreedt, neemt zodanige vormen aan dat de positie van veel boeren slechter is dan van de meeste arbeiders.

3. Beleidspunten voor de plattelandsontwikkeling

1. Zolang de „vrije, ondernemingsgewijze produktie” het maatschappelijk beeld zal blijven bepalen, moet de overheid een planningskader scheppen, waardoor de doelstellingen van de „ondernemersactiviteiten” de gemeenschap dienen. Inkomensnivellering moet één van de doelen van deze politiek zijn.

2. De werkers in de landbouw dienen een gegarandeerd minimuminkomen te krijgen. Het markt- en prijsbeleid is hiervoor niet het meest geschikte middel, vanwege het effect op de omvang van de produktie en het verwaarlozen van de andere taken van de landbouw. Inkomensvoelers zijn duidelijker, en de prijsverhoudingen tussen de goederen wordt niet verstoord.

3. Naast voedsel en grondstoffen produceert de landbouw ook andere produkten voor de samenleving (b.v. recreatieve ruimte, landschap, flora en fauna). Het genot hiervan valt ook toe aan anderen dan agrariërs. Daar deze produkten geen „prijs” op de „markt” vormen, kunnen inkomensvoelers mede als beloning voor deze taken van de landbouw beschouwd worden.

4. Schaalvergroting en kapitaalsintensivering leiden in het algemeen tot lagere bedrijfseconomische kosten per eenheid produkt. Veelal brengt het een aantal kosten met zich mee ten aanzien van milieu, arbeids- en gezondheidssituatie van de werkers, die niet in rekening gebracht worden. Wordt echter de kapitaalsintensivering in de landbouw stopgezet, dan wordt de bestaande produktietechniek min of meer „bevroren” en krijgt de faktor kapitaal bij gelijkblijvende prijzen een lager rendement in de landbouw dan in andere sectoren van de economie. Dit leidt mogelijk tot kapitaalsvlucht, en misschien zelfs tot ontregeling van de voedselproduktie.

Wil men dus in de landbouw bepaalde ontwikkelingen stopzetten dan moet er voor gewaakt worden dat bij het huidige, vrije ruilverkeer geen nadelige processen, zoals kapitaalsvlucht, of ineenzakken van de produktie, gaan optreden. Dit kan waarschijnlijk door het handhaven van een behoorlijk prijsniveau en door beperkende bepalingen gelijkelijk voor alle sectoren van de economie van toepassing te laten zijn. Ook in

andere sectoren van de economie is b.v. het wegvallen van het kleinbedrijf en het verhinderen van verdoerde technische onaan-trekkelijk.

5. De optimale bedrijfsgrootte is afhankelijk van een groot aantal plaatselijk specifieke factoren. Gezien de grote verscheidenheid in situatie (sociale banden, de wenselijke ruimtelijke ordening, ambitie en perspektief) is het voorbarig, thans van bovenaf een optimale bedrijfsgrootte op te leggen. Maatschappelijke wensen kunnen bij het bepalen van de bedrijfsgrootte een rol spelen, maar dan moet het inkomen van de mensen, die op die landbouwbedrijven werken op een sociaal aanvaardbaar niveau gegarandeerd worden.

6. Om verspilling te voorkomen en een sociaal en economisch aanvaardbare landbouw te ontwikkelen, moet samenwerking tussen landbouwers gestimuleerd worden.

7. De theorie van „vrije mededinging” is de basis van de ideologie van „de vrije ondernemer”. De praktijk van monopolies en sterke specialisaties maakt deze theorie tot een utopie. Echter de ideologie blijkt de gemeenschappelijke afzet van sommige produkten te verhinderen. Bij de afzet van aardappelen lukt het nog steeds niet om tot afzet-organisaties te komen.

8. De ontwikkeling van het platteland moet gebaseerd zijn op zeggenschap van bewoners in relatie tot nationale doelen. Bij de uitvoering van alle beslissingen moeten de bewoners begeleid worden aan de hand van onderzoek en planning. Hiervoor is een duidelijk richten van het landbouwkundig onderzoek nodig. De prioriteiten van het landbouwkundig onderzoek moeten zó liggen, dat zij bijdragen tot de oplossing van de regionale structuurproblemen.

Daarin moeten opgenomen zijn:

- Randgebieden met de landbouw, zoals de recreatie en de niet-agrarische plattelandsbevolking.
- De verwezenlijking van niet-economische doelstellingen.
- De berekening van de kosten, veroorzaakt door de schadelijke neveneffecten, die gepaard gaan met het bereiken van economische doelen.
- Onderzoek naar biologische landbouwmethodes en de steun hierbij aan de bestaande proefbedrijven en instellingen op dit gebied.

9. Vanwege de geringe invloed op de afzet van zowel de landbouwers als landbouwvoorlichtingsdienst, dient het voorlichtingsbeleid van deze dienst zich niet in het bijzonder te richten op al bevoor-

deelde agrariërs. De kosteloze begeleiding van landbouwers moet vooral ten dienste komen aan diegenen, die uit hun bedrijf een inkomen halen dat onder het gemiddelde inkomen in Nederland ligt. Het voorlichtingsbeleid moet passen in een algemeen beleid dat tot doel heeft zwakke groepen in de samenleving te steunen. De dienst moet zodanig opgezet worden dat zij bereid en bekwaam is om de problemen van deze agrariërs helpen op te lossen. De voorlichters moeten alleen een voorlichtende taak hebben. Werkzaamheden als het keuren van bedrijven op hun subsidiewaardigheid e.d. vormen een belemmering voor hun voorlichtende taak en dienen door anderen verricht te worden. De rijkslandbouwvoorlichtingsdienst kan hierbij samenwerken met de voorlichtingsdiensten van de landbouworganisaties, maar de taakverdeling moet bijdragen aan een geïntegreerd landbouwbeleid.

10. De PPR stelt zich op het standpunt dat sterke intensivering van de landbouw en veeteelt niet aanvaardbaar is. Zij erkent dat de druk tot intensivering en schaalvergroting ontstaat door de inkomenspositie en de sociale positie van de agrariër. Pas na een redelijke oplossing van deze problemen zijn verboden e.d. mogelijk.

11. Een planologische concentratie van intensieve veehouderijbedrijven, teneinde de onaangename gevolgen te bestrijden wijzen wij af, omdat de nadelige consequenties van deze vorm van „voedselvoorziening” er door worden versterkt.

12. Onderzoek naar mogelijkheden van de biologische landbouw moet gestimuleerd worden, omdat er te weinig van bekend is en de nadelen van de chemische landbouw sterk toenemen.

Toelichting:

1. In het onderzoek naar biologische landbouw is na de uitvinding van kunstmest een grote achterstand ontstaan, doordat dit onderzoek gestaakt is.

2. Door schaalvergroting, als gevolg van de „moderne” landbouwtechniek, worden alle landen meer afhankelijk van het buitenland.

3. De extra opbrengst die door kunstmest en mechanisatie verkregen wordt, vereisen méér energie dan in de extra opbrengst terugkomt.

4. Grootschalige en gespecialiseerde landbouw houdt geen rekening met het biologisch milieu. Andere functies van de landbouw krijgen geen kans. Het landschap verandert ingrijpend.

5. Door de bestrijdingsmiddelen ontstaat resistentie bij „schadelijke” organismen en ophoping van

giftige stoffen. Deze bestrijdingsmiddelen kunnen werken als boemrang.

III.6. Bio-industrie

Het verschijnsel bio-industrie achten wij onaanvaardbaar en dient te worden teruggedrongen om de volgende redenen:

1. In de bio-industrie slijten dieren hun leven op dieronterende omstandigheden.
2. Bio-industrie veroorzaakt bodem- en waterverontreiniging, als ook in vele gevallen stankhinder.
3. In de bio-industrie worden eiwitrijke grondstoffen (granen, peulvruchten, vismeel, enz.) met een laag rendement in vlees omgezet, terwijl in vele arme landen honger heerst en ondervoeding aan eiwitten algemeen is.
4. Bio-industrie blijkt geen oplossing te zijn voor de sociaal-economische moeilijkheden, waarin de landbouw verkeert.

Toelichting

De bio-industrie, veelal geconcentreerd in kleine gebieden (Noord-Babant, de Veluwe, de Gelderse Vallei) veroorzaakt plaatselijk grote mestoverschotten. Een deel van deze mestoverschotten is de oorzaak van water- en bodemvervuiling. Ook veroorzaakt de bio-industrie dikwijls stankhinder voor de omwonenden. Het verschijnsel bio-industrie kan niet van de ene op de andere dag geëlimineerd worden. Daarom dient er voorlopig een drastische sanering van deze niet verantwoorde industrialisatie van de veehouderij plaats te vinden.

Een onderzoek is nodig over het antwoord op de vraag hoe de Nederlandse bevolking goed, maar niet overmatig gevoed kan worden zonder dat hoogwaardig voedsel, dat andere volken ten goede zou kunnen komen, wordt verspild. In verband hiermee moet tevens veel aandacht worden besteed aan de sociaal-economische positie van de Nederlandse boeren. Er moet gestreefd worden naar een instandhouding van het landelijk milieu. De tendens, ook in de landbouw, van een arbeidsintensieve naar een kapitaalsintensieve (en energie-intensieve) produktie moet bestreden worden.

III.7. Natuurbeheer

III.7.1. Inleiding

De steeds verder voortschrijdende aantasting van het natuurlijk milieu is een wereldwijde zaak en een logisch gevolg van de niets ontziende uitbreiding van de moderne op industriële leest geschoeide maatschappij. Het is echter de vraag of de natuur in een samenleving op basis van staatskapita-

lisme niet eveneens het kind van de rekening zal zijn.

In het volgende beperken we ons voornamelijk tot Nederland daar de situatie hier relatief goed bekend is en de druk op het milieu hier ook zeer groot is door de grote bevolkingsdichtheid, de sterke industrialisatie en de zeer intensieve en sterk gemechaniseerde landbouw. Dit neemt niet weg dat de problemen in de tropen wellicht van groter belang zijn dan die in ons land. In het Amazonegebied en elders wordt het tropisch oerwoud, één van de meest complexe ecosystemen op aarde, snel ten gronde gericht ten behoeve van de produktie van hardhout. In Afrika ontstaan dorre woestijnen door verkeerde landbouwmethoden.

Onze voorouders werkten in een maatschappij, die voornamelijk agrarisch was georiënteerd en waarin het woord „natuurgebied” niet bestond. De gebieden, die we nu als natuurgebieden kennen hadden veelal een directe economische betekenis (b.v. laagveenmoerassen ontstonden bij het steken van turf, heiden waren de bron van meststoffen bij de landbouw op de zandgronden en weidevogels nestelden overal in vochtige graslanden). Na de industriële revolutie verminderde de directe economische betekenis van deze gebieden sterk en namen ze belangrijk in oppervlakte en in kwaliteit af.

Natuurgebieden zijn in vele opzichten van grote betekenis. Wilde planten en dieren zijn (potentiële) leveranciers van genees-, voedings- en genotmiddelen. Het verdwijnen of verschijnen van bepaalde organismen kan een signaal zijn voor veranderingen in het milieu. Natuurgebieden hebben een regulerende functie, b.v. de „biologische zelfreiniging” van water.

Ook is de natuur een openluchtlaboratorium voor fundamenteel en toegepast onderzoek. De betekenis van sommige natuurgebieden voor de recreatie hoeft geen nader betoog. Het voortbestaan van deze, ook voor de mens onmisbare functies, is het beste gewaarborgd als de natuurlijke milieus gehandhaafd blijven.

Naast meer aandacht voor nog bestaande natuurgebieden is er tevens meer aandacht nodig voor natuurelementen, die in het cultuurlandschap verspreid liggen, b.v. sloten, houtwallen en wegbermen. Deze elementen in het bijzonder worden bedreigd door aanleg en verbreding van wegen, uitbreiding van de bebouwing, veranderingen in de waterhuishouding en bemesting. Vooral de laatste twee factoren zijn hierbij van groot belang. Voor verbetering van de situatie dient er een geïntegreerd beleid te komen ten aanzien van

kwantiteit en kwaliteit van grond- en oppervlaktewater.

Verder moeten er procedures komen, waarbij alle plannen en maatregelen, die milieu, landschap en natuur (kunnen) beïnvloeden, aan ecologische inzichten worden getoetst. Hiervoor is een databank met gegevens over het natuurlijk milieu eigenlijk onontbeerlijk. Het behoud van de nog aanwezige differentiatie in natuur en landschap zal op den duur slechts mogelijk zijn in een stabiele samenleving, die in het milieu is geïntegreerd. Experimentele leefgemeenschappen, waarin wordt gezocht naar een hiervoor geschikte levenswijze en een aangepaste technologie, kunnen voor de ontwikkeling van zo'n samenleving van groot belang zijn, evenals de natuureducatie.

III.7.2. Stellingen

1. De zorg voor het natuurlijk milieu dient een zeer hoge prioriteit te krijgen. Het natuurlijk milieu is tot nog toe altijd het kind van de rekening geweest. De gevolgen hiervoor ervaren we steeds duidelijker. De aantasting van het natuurlijk milieu is nu een mondiale zaak en gaat hand in hand met de groei van de produktie. Om de levensmogelijkheden op aarde te handhaven zullen toekomstige maatschappijvormen zich moeten aanpassen aan de ecologische wetten.

2. Het overheidsbeleid inzake natuurbeheer is nog steeds een verbrokken en slecht samenwerkend „geheel” wat het natuurbeheer zeker niet ten goede komt. Een betere coördinatie en eenheid in het overheidsbeleid inzake natuurbeheer is dringend gewenst.

3. Er dient een integrale natuurbeschermingswet te komen. Thans bestaan naast elkaar de natuurbeschermingswet, de vogelwet, de jachtwet en de wet bedreigde uitheemse diersoorten. Deze beschermen alle een deel van de natuur. De integrale wet moet niet alleen soorten beschermen, maar de levensvoorwaarden voor alle soorten waarborgen. De wet zou van het principe uit moeten gaan dat elk levend wezen (plant en dier) recht op bescherming heeft.

4. In de overige wetgeving moet meer dan thans het geval is, het natuurbeheer worden geïntegreerd. Veel wetten, die mede invloed hebben op de natuur, geven aan dit aspect weinig of geen aandacht. Een treffend voorbeeld hiervan is de mijnwet. Er zijn vele andere onder de ± 40 wetten waarmee het natuurbeheer te maken heeft, die op dit punt ook dringend aanvulling behoeven.

5. De uitvoering van wetten, waarbij het natuurbeschermingsbelang is betrokken, dient te worden gebracht onder verantwoordelijkheid of medeverantwoordelijkheid van de minister van C.R.M. Er zijn nog wetten zoals de jachtwet, waarbij de minister van C.R.M. niets in te brengen heeft en er dus ook niet in betrokken wordt.

6. Het is noodzakelijk dat er watterdichte procedures komen, waarbij alle plannen en maatregelen die milieu, landschap en natuur (kunnen) beïnvloeden aan ecologische inzichten worden getoetst.

Deze stelling hangt samen met stelling 1. Het gaat er om dat niet alleen op speciale gebieden, maar op alle gebieden eerst gekeken wordt naar de ecologische consequenties van de te nemen beslissingen. Zo zou bijvoorbeeld niet alleen in nationale parken en nationale landschapsparken een ecologisch verantwoord beleid moeten worden gevoerd, maar ook daarbuiten.

7. Voor het beheer van het landelijk gebied één wet te komen die de principes van inrichting en beheer regelt. Om op logische wijze inrichting en beheer op elkaar af te stemmen is een wetgeving noodzakelijk die beide aspecten omvat. De huidige wirwar van wetten en regelingen biedt alleen in de marges mogelijkheden tot redelijk beheer. Dit geeft o.a. grote problemen bij het creëren van nationale landschapsparken.

8. Het beleid inzake recreatie dient beter afgestemd te worden op het natuurbeheer. De openluchtrecreatie is tegenwoordig vaak een bedreiging van de natuur. Bij een betere begeleiding en coördinatie is dit niet noodzakelijk. De draagkracht van de natuurgebieden moet maatgevend zijn voor het te voeren recreatiebeleid. Dit is de enige manier om te voorkomen dat de recreatie het benodigde gebied zelf ten gronde richt.

III.8. Energie en grondstoffen

III.8.1. Stellingen

1. Het energiebeleid in Nederland moet er toe leiden dat in 1985 het totale energiegebruik lager is dan thans.

2. De opbrengsten van onze aardgasrijkdom dienen te worden verhoogd en moeten worden gebruikt voor investeringen, nodig voor de beperking van het energiegebruik en voor de veiligstelling van de energievoorziening op lange termijn. Bij investeringsinjecties t.b.v. de werkgelegenheid dienen investeringen van het hier bedoelde type een zeer grote prioriteit te krijgen.

3. Ingewikkelde, grote en kostbare installaties leiden gemakkelijk tot ondoorzichtige machtsconcentraties. Kleinschalige systemen verlagen de kwetsbaarheid van de energievoorziening, scheppen betere voorwaarden voor democratisering en leiden tot de ontwikkeling van technische oplossingen die ook voor de ontwikkelingslanden van groot belang zijn.

4. Een indrukwekkende energiebesparing is reeds mogelijk zonder comfortvermindering, terwijl bovendien in bepaalde sectoren een verdere comfortverhoging onnodig is. In dit verband is het b.v. onjuist om centrale verwarming te beschouwen als een noodzakelijke voorziening voor iedere woning.

5. De hoogte van de bedragen die aan onderzoek worden besteed dienen voor ieder onderzoeksobject evenredig te zijn met het totale maatschappelijk belang dat aan zo'n onderzoek gehecht wordt. Het parlement en de bevolking dienen bij de bepaling van deze maatschappelijke belangen een beslissende invloed te hebben.

6. Rekening houdend met de technische mogelijkheden op korte termijn, de benodigde investeringen en het bereikbare besparingseffect dient de volgende prioriteitsvolg-orde te gelden t.a.v. de te nemen besparingsmaatregelen:

A. Warmte-isolatie van gebouwen en woningen.

B. Verhoging van het technisch rendement van elektrische apparaten en verwarmingssystemen.

C. Gebruik van afvalwarmte bij bestaande centrales en bedrijven, ruime toepassing van zowel kleine als grote „total energy” systemen en het wegnemen van de belemmeringen voor levering van „afvalelektriciteit” aan het openbaar net.

D. Ruime toepassing van zonne-energie voor verwarmingsdoel-einden.

7. Kernenergie voert tot uiterst complexe, kostbare, grootschalige en kwetsbare installaties. Kernenergie bedreigt de veiligheid, de gezondheid en het milieu. Kernenergie legt een onevenredig beslag op onze materialen, onze mogelijkheden tot wetenschappelijk onderzoek en onze financiële mid-delen.

8. Kerncentrales verminderen het gebruik van fossiele brandstoffen. Deze vermindering kan echter met minder risico en kosten op kortere termijn bereikt worden door besparingsmaatregelen. Wanneer in de toekomst aanvaardbare kern-energie-oplossingen mogelijk zouden blijken zal het aantal beno-digde centrales door de vooraf-gaande besparingsmaatregelen sterk verminderd zijn. De hoge prioriteit van besparingsmaatregelen boven de bouw van „onrijpe” kerncentrales is daarom vanzelf-sprekend.

9. De Nederlandse industrie moet niet streven naar een vooraanstaande positie op het gebied van de kernenergie maar naar een vooraanstaande positie op het gebied van de alternatieve energie en de besparingstechnologie.

10. Uit het oogpunt van goed milieubeheer en energiebesparing is een vermindering van de intensiteit van het particuliere gemotoriseerde vervoer een dringende noodzaak. De volgende typen maatregelen zijn nodig:

a. Gerichte belastingmaatregelen.

b. Maatregelen op planologisch gebied.

c. Maatregelen ter stimulering van het openbaar vervoer, het gebruik van de fiets en de bescherming van voetgangers.

11. Het verbruik van minerale grondstoffen moet verminderen. Mogelijkheden en te nemen maatregelen dienen intensief te worden onderzocht. De maatregelen zullen gericht moeten zijn op de stimulering van het hergebruik, verlenging van de levensduur en verbetering van de reparatie-baarheid voor de verschillende produkten en verhoging van de prijs voor nieuw ingevoerde materialen.

III.8.2. Toelichting

bij 1. In de energie-nota van minister Lubbers van Economische Zaken wordt gesteld dat „vraag en aanbod (van energie) dienen te passen in een op meer evenwicht gericht systeem van internationale arbeids- en inkomstenverdeling...” (p. 62). Tot omstreeks 1985 ziet de minister bij het binnenlands beleid voorop staan „Een beleid dat op bezuiniging van het totaal van het energieverbruik gericht is”.

Tegenover de beleidslijn, uitgestippeld in de energie-nota stellen wij echter dat **het streven gericht moet worden op een zo snel mogelijk tot stand komen van een nul-groei gevolgd door een vermindering van het energieverbruik.**

In de eerste maanden na de energiecrisis is duidelijk geworden hoeveel er bespaard kan worden door alleen maar wat meer attent te zijn op mogelijkheden daartoe zonder dat van comfortvermindering sprake is. In vele bedrijven was niet slechts een besparing van enkele procenten, maar van tientallen procenten bereikbaar. Dit brengt ons tot de conclusie dat door een zorgvuldige voorlichtingscampagne de eerstkomende paar jaren het verbruiksniveau flink gedrukt kan worden.

In latere jaren zal meer en meer het effect van nu te nemen bezuinigingsmaatregelen zichtbaar worden. Daarbij zal tot omstreeks 1980 vooral de prijsontwikkeling bepalend zijn, terwijl voor de pe-

riode na 1980 technische maatregelen belangrijker worden. Tenslotte zullen vooral na 1985 alternatieve energiebronnen voor een groeiend aantal procenten bijdragen tot besparingen op conventionele brandstoffen. Eén en ander brengt ons tot de overtuiging dat wanneer de wil daartoe bestaat, met een passend pakket aan studie en maatregelen een dalend verbruikspatroon gerealiseerd kan worden.

bij 2. Politiek op termijn betekent dat politici, terwille van het algemeen belang op lange termijn, bereid moeten zijn ook minder populaire maatregelen voor te stellen. Zo'n maatregel is b.v. de verhoging van de energieprijzen. Het huidige prijspeil van de verschillende energiedragers weerspiegelt nauwelijks de erkenning dat met de winning van fossiele brandstoffen kapitaalsvernietiging plaatsvindt. Aan de kostprijs zou daarom ter compensatie van de kosten verbonden aan vervangende energiedragers of energie-opwekking in ieder geval een toeslag moeten worden toegevoegd.

Het is eigenlijk merkwaardig dat we wel een Kalkartoeslag kennen, maar geen toeslag voor alternatieve energie- en besparingsinvesteringen.

Wanneer we kernenergie niet als een acceptabel alternatief aanvaarden, ons realiseren dat invoering van alternatieve energie tijd kost en beseffen dat wij roofofbouw plegen op een beperkte hoeveelheid fossiele brandstof, dan is de consequentie: bezuinigen en erkenning van de schaarste **voordat** deze via acute schaarstesituaties met veel schade aan den lijve wordt ondervonden.

Vergeleken met andere investeringen ten behoeve van de werkgelegenheid kan het investeren in alternatieve energie en besparingstechnologie op den duur een goed rendement opleveren door de daling van het verbruik van steeds duurder wordende fossiele brandstoffen.

bij 3. Centralisatie en grote installaties zijn soms noodzakelijk, maar bij het afwegen van voor- en nadelen wegen de economische voordelen vaak veel te zwaar.

Grote, kostbare centrale voorzieningen vragen altijd een technisch hooggespecialiseerde ingewikkelde organisatie die gemakkelijk vervreemdt van zijn basis en een eigen leven gaat leiden.

Daardoor kan de gespecialiseerde doelstelling zelfs in conflict komen met het algemeen maatschappelijk belang. (Een goed voorbeeld hiervan is het doordrijven van kernenergie door de S.E.P.).

15 Kleinschalige installaties zijn ook

van belang voor de ontwikkelingslanden die niet beschikken over de infrastructuur, de financiën, de specialisten en de organisatie nodig voor grote centrale voorzieningen. Zo is b.v. een kleine installatie voor verwarming en/of elektriciteitsopwekking met zonne- of windenergie dan wel door middel van kleine gas- of oliegestookte opwekkingsmachines betaalbaar en bedienbaar en inpasbaar.

Deze typen apparaten zijn niet alleen van belang voor onszelf, maar ook nodig voor de ontwikkeling van lokale kleine industrie-activiteiten in afgelegen dorpen en steden in de ontwikkelingslanden.

bij 5. Van het bedrag dat de overheid aan energie-onderzoek besteedt gaat het overgrote deel naar kernenergie. Voor alternatieve energie en besparingstechnologie is daardoor vrijwel geen geld beschikbaar. Het wordt echter steeds duidelijker dat kernenergie vermoedelijk slechts de belangen van vooral enkele grote Amerikaanse concerns dient, (G.E., Westinghouse), terwijl het maatschappelijk belang van kernenergie steeds twijfelachtiger wordt. De regering zal daarom de steun aan kernenergie moeten verminderen of opschorten en het onderzoek naar alternatieve energiebronnen en besparingstechnieken zeer krachtig moeten steunen.

Voor een goede belangenafweging in het parlement en door de bevolking moet iedereen over voldoende en veelzijdige informatie beschikken. Teleac cursussen en landelijk opgezette discussieprogramma's zijn middelen om de bevolking mee te laten doen. Open agenda's van beleidsvormende instanties zijn noodzakelijk voor een democratische besluitvorming betreffende de bestemming van de beschikbare financiële middelen. Daarnaast is het dringend gewenst om meer mogelijkheden te geven aan de vele onafhankelijke en vaak zeer gemotiveerde studiegroepen werkzaam op energiegebied. In dit opzicht zijn de „erkende” instituten thans op vrijwel alle punten in het voordeel. Het feit dat ondanks het enorme gebrek aan middelen de kleine spontane actiegroepen vaak toch met betere alternatieven komen dan de „geinstitutionaliseerde specialisten” bewijst hoe waardevol en noodzakelijk de inspraak vanuit de basis is.

bij 6. Er zijn veel technische besparingsmogelijkheden. Voor het realiseren van die mogelijkheden is steeds aanvullend onderzoek en technische ontwikkeling nodig. Het is van groot belang om tot een zekere prioriteitsstelling te komen, omdat we niet alles tegelijk kunnen aanpakken.

Bij de prioriteitsvaststelling lijkt

het vanzelfsprekend om die zaken die een relatief groot besparings-effect hebben en die op relatief korte termijn op grote schaal gerealiseerd kunnen worden de hoogste prioriteit te geven. De in deze stelling uitgesproken prioriteit berust dan ook op deze overwegingen.

Gezien het feit dat we zo geweldig veel energie nodig hebben voor verwarming van onze huizen en andere gebouwen, maar ook voor de vele industriële verhitingsprocessen is hier het grootste besparingseffect te bereiken op de kortste termijn. Vandaar onze voorkeur voor isolatie en het toepassen van zonne-energie voor verwarmingsdoeleinden.

Ook is het van groot belang te voorkomen dat we op de ene plaats warmte opwekken, terwijl op de andere plaats warmte wordt vernietigd als afvalwarmte. Op deze wijze gaat met de afvalwarmte van de elektriciteitscentrales evenveel energie verloren als we nodig hebben voor de gehele vervoerssector, dus alle verkeer tezamen. Deze warmteverliezen kunnen voorkomen worden door decentralisering van de elektriciteitsopwekking. In de plaats van de grote centrales komen dan vele kleine z.g. „total energy” installaties die de warmte afstaan aan woningen, tuinbouwkassen en andere warmte vragende installaties of processen.

bij 9. Door zijn grote investeringen in kernenergie heeft de Nederlandse industrie thans behoefte aan orders. Daar de bouw van kerncentrales minder snel gaat dan verwacht, kan een schadepost voor de industrie ontstaan.

De industrie staat thans voor de keuze door te gaan met investeren in kernenergie, dan wel ervan afzien.

De volgende argumenten spreken naar onze mening voor het afzien van kernenergie en voor het overschakelen op alternatieve energie en besparingstechnologie. Door de aanwezigheid van aardgas in ons land is de uitstel van kernenergie goed mogelijk, terwijl de vestiging van kerncentrales i.v.m. de hoge bevolkingsdichtheid zeer moeilijk is. De kans dat Nederland de kernenergie uitstelt is daarom relatief groot. Hierdoor wordt ons land een geschikte thuismarkt voor de besparingstechnologie.

Verder is het de vraag of Nederland enigermate kan concurreren in het buitenland met kernenergie. Er zullen zeker protectiemaatregelen worden getroffen in het buitenland. Daarnaast heeft Nederland slechts een geringe thuismarkt. De enorme ontwikkelingskosten zullen hierdoor niet voldoende vruchten voor de Nederlandse industrie afwerpen. Ook bij grootscheepse toepassing van kernenergie zullen kerncentrales zeer kostbaar blijven, de brandstof uranium zal er duur

worden. (Instandhouden van de voorraden in de producerende landen zoals de V.S. om de eigen energievoorziening veilig te stellen).

Doordat kernenergie kostbaar blijft zal de vraag naar alternatieven in alle situaties groeien. Dit maakt de investeringen in de alternatieven aantrekkelijk, weinig riskant en schept goede mogelijkheden voor industriële activiteit in de toekomst.

bij 10.a. Wegenbelasting wordt bepaald naar rato van het gewicht. Ofschoon dit uitgangspunt in principe juist is, vinden wij het eenzijdig en bepleiten daarom een belastingdruk die naast het gewicht afhankelijk van het brandstofverbruik en de mate van luchtverontreiniging.

In dit opzicht is een verzwaring van het accijns op benzine gewenst tot een niveau waarop een duidelijk besparingseffect verkregen wordt. Loodvrije benzine zou echter i.v.m. de lagere milieubelasting overeenkomstig lager belast moeten worden.

bij 11. Net als voor energie geldt ook voor minerale grondstoffen zoals metalen e.d. dat de voorraden uitgeput raken, terwijl er tegelijkertijd sprake is van een wijd-verbrede verspilling. Het grote verschil met energetische grondstoffen is het feit dat metalen e.d. in principe geschikt zijn voor hergebruik.

Door onvoldoende gebruik van deze mogelijkheid tot „recycling” en het sterk stijgende verbruik, zal echter, zonder ingrijpende beleidsmaatregelen, een ernstige grondstoffschaarste kunnen gaan ontstaan. De zorg voor de toekomst dwingt daarom tot actie. Evenals bij de brandstoffen is ook hier een „op de schaarste vooruitlopende” prijsverhoging gewenst. Dit kan in de vorm van een accijns op nieuw ingevoerde grondstoffen, ertsen en halfabrikaten.

Daarnaast zou hergebruik gestimuleerd moeten worden door middel van schrooftermies, statiegeld en gunstige voorwaarden voor het produceren van produkten die zich kenmerken door een lange levensduur of een zodanige constructie dat de gebruikte materialen gemakkelijk voor hergebruik beschikbaar komen. Ook het ontstaan van produkten die gemakkelijk kunnen worden gerepareerd moeten we bevorderen. Wellicht verdient het aanbeveling om de B.T.W. voor reparatiewerkzaamheden af te schaffen.

III.9. Milieuonderwijs

Waarom milieuonderwijs?

1. Voor een instandhouden van een leefbaar milieu, voor bescherming van natuur en landschap op langere termijn, is het noodzakelijk dat meer mensen tot het inzicht komen dat zij medeverantwoordelijk zijn

voor het voortbestaan van alle leven op aarde.

2. Milieuonderwijs is noodzakelijk om:

- meer mensen de noodzaak van milieubeschermdende maatregelen te doen inzien;
- meer mensen tot het inzicht te brengen dat zij zelf veel aan de verbetering van de kwaliteit van het milieu kunnen doen (door bewust consumptiegedrag b.v.).

Wat is milieuonderwijs?

3. Milieuonderwijs is het bijbrengen van het inzicht dat de mens slechts een onderdeel is van de leefgemeenschap (ecosysteem) op deze aarde, die zowel mensen, dieren, planten als ook levenloze materie omvat (ecologisch inzicht).

4. Milieuonderwijs wordt pas zinvol wanneer het bijdraagt aan een kritische instelling tegenover de bestaande produktie- en consumptiepatronen (Br. v. d. Lek).

De plaats van milieuonderwijs in de school

5. Milieuonderwijs dient in de verschillende leerplannen een vaste plaats te krijgen. Het is niet nodig er een apart vak van te maken.

6. Milieuonderwijs hoort niet uitsluitend en vanzelfsprekend in de biologies thuis. Vakken als aardrijkskunde, wereldoriëntatie, natuurkunde, scheikunde, economie en maatschappijleer komen evenzeer in aanmerking.

Toelichting: Het vak biologie heeft de neiging het milieuprobleem voor zich op te eisen. Milieu is echter geen zaak van biologen alleen!

7. Biologie en natuurbeschermingseducatie is (vooral voor het lager onderwijs) wel een belangrijk middel bij het aankweken van milieubegrip.

8. Milieuonderwijs vraagt om een multidisciplinaire benadering. Aan te bevelen is dat leerkrachten in teamwork projecten opzetten over een bepaald milieuprobleem (daarop inhakend op de aktualiteit).

Stimulering van milieuonderwijs, in en buiten de school

9. Bij de opleiding van leerkrachten voor het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het hoger onderwijs dient milieueducatie een belangrijke rol te gaan spelen. Dit geldt vooral voor de opleiding van leerkrachten die vakken als maatschappijleer, economie, biologie e.d. gaan geven.

10. Ter ondersteuning van leerkrachten in het basisonderwijs dienen overal in Nederland binnen schooladviesdiensten z.g. schoolbiologen te worden aangesteld. Het is wenselijk de functiebenaming van deze functionarissen aan te passen, zodat het multi-disciplinaire karakter van hun werkgebied beter

tot uitdrukking komt. Te denken valt aan een benaming als „adviseur milieueducatie”.

11. Milieu- en natuur-educatie leent zich bijzonder voor het betrekken van ouders en andere niet-leerkrachten bij het onderwijs.

12. In het kader van de permanente educatie dienen er vormingsmogelijkheden voor volwassenen op het gebied van natuur en milieueducatie te komen ofwel uitgebreid te worden.

Toelichting: Te denken valt aan cursussen milieuhygiëne, Teleac-cursussen, cursussen op vormingscentra en volkshogescholen en binnen huisvrouwenorganisaties.

VN-jongeren-vertegenwoordiger

Ieder jaar benoemt de minister van Buitenlandse Zaken een jongerenvertegenwoordiger in de Nederlandse delegatie, die naar de Algemene Vergadering van de VN in New York wordt uitgezonden. Het is zijn/haar taak de uitdraging van het Nederlands beleid in de VN mee te helpen vorm geven. Belangrijker is echter het terugkoppelen van de ervaringen in New York naar Nederlandse jongeren toe.

Voor de benoeming wordt ieder jaar een voordracht gemaakt door het Politiek Jongeren Kontakt.

De selectiecriteria zijn als volgt: leeftijd max. 25 jaar, kennis van één van de VN-werktaalen (Frans, Engels, Spaans), redactionele cq. journalistieke kwaliteiten, contactuele eigenschappen, woonachtig in Nederland.

De jongerenvertegenwoordiger is officieel lid van de koninkrijksdelegatie en heeft diplomatieke status. Het verblijf in New York duurt van half september tot eind december 1976. De reis en het verblijf in het hotel zijn gratis. Verder wordt een ruime dagvergoeding verstrekt.

Men moet zich bijzonder verdiepen in het thema dat voor de uitzending wordt gekozen. Bij elkaar komt dat neer op één maand intensief voorbereiden en een aantal maanden minder intensieve oriëntering. Na terugkeer worden door de jongerenvertegenwoordiger gedurende ruim drie maanden scholen en vormingscentra in Nederland bezocht.

De selectieprocedure bij het PJK begint 1 februari. In verband daarmee worden PPR-leden, die zich kandidaat willen stellen verzocht zich daarvoor uiterlijk 18 januari op te geven bij Gerritjan van Oven, p/a PPR-A'dam, Singel 402, Amsterdam. Iedere kandidaat wordt gevraagd in de aanmeldingsbrief een korte levensbeschrijving en een beschrijving van PPR-activiteiten op te nemen.

Gerritjan van Oven
(PPR-vert. in de VN-groep van het PJK)

PPRAK

PPR Aktie Krant

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 23 januari 1976, nummer 75.

WOORDHOUDER ROEL VAN DUYN

pag. 8-9

en verder:

5 Politiek toch vuil zaakje?

7 Nederland wil geen kernenergie

6 Wereldraad een uniek forum

10 Media essentieel bij democratisering

7 Farmaceutiese ontwikkelingshulp

13 Over woningbeheer

PPRAK

PPR-Aktiekant, Uitgave Stichting
Radikalenkrant, verschijnt elke
twee weken.

direktie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam
Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg,
Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redaktie: Hans Berrevoets, Ido
Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen.
Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester,
Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn.
Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**,
met redelijke marge, blad aan één
zijde gebruikt.

abonnement: f 10,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen:
Buro Politieke Partij Radikalen
Singel 277, Amsterdam. Telefoon
(020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen:
Penningmeester PPR, postgiro 1575600
te Amsterdam.

Sekretariaat kerngroep

Iens Doorakkers, Anna Bijnstraat
24 in Hengelo (Ov.) is nu sekreta-
resse van de kerngroepkommissie.
Haar telefoonnummer is 05400-
23280.

Alle veranderingen betreffende
leden en plaatsvervangers van de
kerngroep moeten zo spoedig
mogelijk aan haar worden doorge-
geven. Stemkaarten voor de
kerngroepvergaderingen kunnen
alleen worden afgegeven aan hen,
die als lid of plaatsvervanger zijn
geregistreerd.

Moties voor de kerngroep kunnen
rechtsreeks aan het partijburo
worden gestuurd tot uiterlijk tien
dagen voor de desbetreffende
vergadering, met een kopie naar
Iens Doorakkers. Zogenaamde
aktuele moties moeten in 120-voud
voor het begin van de vergadering
worden ingeleverd.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Zaterdag:

*Natuurlijk weet ik precies wat
er in Zuid-Afrika aan de hand is
en wat er moet gebeuren. Nu ik
hier Zuidafrikanen spreek blijkt
zelfs dat ik er veel van weet.
Maar toch...*

*Ik heb vanavond urenlang ge-
praat met twee zwarte Zuid-
afrikanen. Ze vertelden over
hun dagelijkse angst en dage-
lijkse ervaring van vertrapte
mensen te zijn. Dat treft je meer
dan wanneer je een artikel leest
of een film ziet. Eén van hen*

*vertelde dat hij dingen zei, die
hij zelfs in zijn huiskamer niet
durft zeggen. Hij fluisterde.
Overal zitten spionnen, zei hij.
Hij keek me aan of hij wilde
zeggen: En als jij een spion bent,
nou dan moet dat dan maar.
We pratten over de mogelijk-
heden van zijn volk om vrij te
komen. Mijn oordelen vloeiden
heel wat minder makkelijk uit
mijn mond dan wel eens. Er zit
een man naast je, je ziet zijn
bloed over de straat lopen als je
zegt dat er slachtoffers zullen
vallen. Je ziet dat hij denkt dat
hij één van de twintigduizend
Afrikanen zal zijn die misschien
bij een gewelddadige omwen-
teling zullen omkomen. We
stellen vast dat de blanken
handelen uit angst. Hij heeft
vaak goedwillende blanken
ontmoet, zegt hij, maar als lid
van hun groep zijn ze plotseling
weer vreemden voor hem.
Investeringen door het westen,
de betekenis van het onderwijs,
de getto's (thuislanden), alles
passeert de revu. Zijn ogen staan
op oneindig. Hij ziet geen uit-
wegen. We bespreken een
veelzijdige strategie, waarin
ook het westen een positieve rol
zou moeten spelen. Een rol
waarvoor ik me meer verant-
woordelijk voel dan ooit.
Even later lacht hij breed. Om
een klein grapje.*

ANGOLA

Het Angola Comité zal in samen-
werking met onder andere de PPR
op 4 februari in Krasnapolsky in
Amsterdam een manifestatie hou-
den, waar een delegatie van de
MPLA bij aanwezig zal zijn.
Waarschijnlijk zullen woordvoer-
ders van verschillende partijen

over de strijd in Angola het woord
voeren. Er zijn optredens van De
Volharding en Nelly Frijda.

De PPR-kamerleden Henk Walt-
mans en Dolf Coppes hebben mi-
nister Van der Stoep schriftelijk
gevraagd, waarom Nederland de
Volksrepubliek Angola nog niet
heeft erkend en of Van der Stoep
bereid is een dergelijke stap te
doen. Ook vragen zij of Nederland
op diplomatiek nivo al iets heeft
gedaan of wat de regering op dat
gebied wil doen. Minister Van der
Stoep wordt verder gevraagd of hij
bereid is te verklaren dat de Ne-
derlandse regering nooit een be-
middelingsrol van de Navo zal
kunnen aanvaarden, temeer omdat
Angola buiten het verdragsgebied
van de Navo ligt.
Het Angola Comité heeft dringend
behoefte aan meer mankracht, liefst
full-timers. Inlichtingen kan men
krijgen op het tel. nummer 020-
183598. Schrijf naar Angola Comité,
Da Costastraat 88, Amsterdam.

SPELLETJE

We gaan nu een leuk gezelschapsspelletje doen: Zet u schrap en lees de volgende zin (niet halverwege ophouden) „Een bundeling van economische en maatschappelijke krachten, zodanig dat in goed overleg tussen overheid, werknemers en werkgevers een beleid kan worden gevormd dat erop is gericht werkgelegenheid, welvaart en welzijn in de toekomst veilig te stellen”.

Juist. En nu gaan we raden wie dat geschreven heeft. U heeft de keus tussen 1). Een jongen uit de tweede klas van de Havo in een opstel over de economische moeilijkheden van vandaag de dag, of, 2). De negen belangrijkste leiders van ons vaderlandse bedrijfsleven, die bedrijven leiden die vaak ver over de grenzen gaan. Gaat uw gang.

Fout geraden. De juiste oplossing vindt u onder punt 2. Helaas, de volgende keer u beter verdiepen in de denktrant van onze industriële leiders.

ECHT BEZORGD?

Goed, de brief van de Negen is een heerlijke onderwerp om grapjes over te maken. Het is werkelijk een heel onbenullige brief. Aan de andere kant: Zouden die negen nou niet echt bezorgd zijn? Op hun manier dan? Waarom zouden we ze niet serieus nemen? Dan wordt het namelijk pas echt leuk, ik bedoel interessant. Want een gesprek is nooit weg. Ook niet met negen mensen die hoog van de toren blazen, die hun brieven met een privé-postbesteller in de bussen van de parlementariërs laten deponderen, die met hun kouwe kak door de simpelheid van hun brief nu door de mand vallen. Negen gewone Nederlanders. Mensen die gaan meedenken over de economische problemen. Nog wel erg naar zichzelf toe geredeneerd, maar zo gaat dat nu eenmaal in het begin. Ze zeggen niets over mensen die van een schijntje moeten rondkomen, niets over de

derde wereld, niets over het milieu. Natuurlijk hebben we het daar wel over, zullen ze zeggen. Want als we de „economische fundamentelementen niet snel en aanzienlijk versterken”, ja dan... Dan gaat het slecht met de „sociale bovenbouw”, met de derde wereld, met de zorg voor het milieu. Zo is het ook geen tijd voor „experimenten”.

NEE, PRACHTIG

Nee, het is prachtig dat de Negen zich in de politieke strijd hebben geworpen, dat ze zich kwetsbaar hebben opgesteld. Dat ze mee gaan diskussieren. Nu kunnen we ze zeggen dat ze het „terugvallen van het rendement eenzijdig koppelen aan de stijging van de arbeidskosten”. (Bas de Gaay Fortman in zijn antwoordbrief). We kunnen ze wijzen op de overcapaciteit in het bedrijfsleven, waardoor bedrijven moeten sluiten, machines voor de helft droog staan, en erger, mensen op straat komen te staan.

We kunnen de Negen en de negenhonderdnegenennegentig die het met ze eens zijn vertellen dat ze niet bang hoeven te zijn voor „experimenten”. Dat je beter samen verantwoordelijk kunt zijn voor de samenleving en voor alles wat je produceert en consumeert. Dat het meest krankzinnige experiment, namelijk de wildgroei van de „levenswetten van het ondernemingsgewijze voortbrengingsstelsel”, aan het mislukken is. En dan nu helemaal serieus: Die Negen met hun commissarissen en alles wat om hen heen zwermt, die hebben het natuurlijk best benauwd soms. Die staan voor taken die je nooit aan een paar mensen mag geven. Dat is onverantwoordelijk. Die zitten in een groeienden, waardoor je op een gegeven moment gewurgd wordt. We zullen maar zo zeggen: Die mensen moeten zich ook van hun eigen situatie bewust worden. Van hun eigen woonwerk- en leefsituatie. Of niet soms? Ja toch.

Rismedijk, F.O.J. Sickinga, te ~~Amsterdam~~,
E. van Vaelen, G.A. Wegner,

p/a hoofdkantoor AMRG-Bank N.V.,
Herengracht 595,
AMSTERDAM.

Mijne Heren,

In antwoord op uw brief aan regering en parlement moet ik u mededelen, dat uw stellingname mij zeer ongelofwaardig voorkomt. Fel polariseert u tegen het regeeringsbeleid onder het mom van een streven naar harmonis en overleg. U doet een poging het politieke klimaat in Nederland grondig te bederven onder het mom van het verlangen naar een beter ondernemersklimaat.

Uw brief kan moeilijk anders worden gezien dan als een bewuste poging alle beschikbare krachten te mobiliseren om het kabinet den Uyl en zeep te helpen. U zult toch inzien dat het politieke klimaat, het sociale klimaat en het ondernemersklimaat samenhangen.

Uw brief geeft mij reden tot grote zorg over de toekomst van de Nederlandse economie. Want zonder de „experimenten” van vermogensaanwasdeling en medezeggenschap zal er geen klimaat ontstaan waarin het tot verbetering kan komen.

Vertrouwen voor economisch moeilijke maatregelen kan alleen verkregen worden door een betere inkomensverdeling en meer maatschappelijke zeggenschap over de winsten in de sterkere kapitaalintensieve bedrijven. De door u gevraagde splitsing van het produktie- en verdeelingsvraagstuk zou de klok van de vernieuwing in de economische orde weer geheel terugdraaien.

U doet het voorkomen te spreken namens al uw honderdduizenden werknemers. Maar heeft u de inhoud van uw schrijven wel besproken met uw eigen ondernemingsraden? Het streven naar bedrijfsdemokratisering zal juist niet te meer kracht moeten worden voortgezet nu u over de hoofden van uw honderdduizenden werknemers heen stelling neemt te kunnen nemen tegen het regeeringsbeleid in het algemeen en de vermogensaanwasdeling in het bijzonder.

Hoogachtend,

B. de Gaay Fortman
B. de Gaay Fortman,
fractievoorzitter PPR.

linksaf
en
omhoog

door Kees Waagmeester

DIJKGRAAF

Hoe een harde storm een bewijs uit het ongerijmde levert dat de Oosterschelde dichtmoet en hoe een minister van Waterstaat daar dankbaar gebruik van maakt, geholpen door een lege beurs. Zou dat het sluitstuk van de Oosterschelde worden? Dat zou een schandaal zijn. Natuurlijk moet Zeeland zonder zorgen naar bed kunnen gaan in stormachtige tijden. Maar wat een vaste oeververbinding van de Oosterschelde daarmee te maken heeft zal geen dijkgraaf me ooit kunnen duidelijk maken.

als de half open Oosterschelde te duur wordt (te duur? Nou ja, voor mensen die de bovennatuurlijke vermogens hebben de waarde van het milieu in geld uit te drukken) is het zaak dat we voor een veel goedkopere oplossing kiezen, die én de veiligheid van de Zeeuwen waarborgt én het milieu ontziet. Want dat kan. Wij kunnen de dijken van de Oosterschelde verhogen. Dat dat het landschap aantast weten we. Maar de veiligheid van de Zeeuwen mag niet opgeofferd worden aan een leuk dijklandschap, dat trouwens niet verloren hoeft te gaan als we de moed hebben wat geld uit te trekken om landschapsdeskundigen hun prachtige werk te laten doen. We hadden onze kennis toch om te gebruiken en niet om er door gebruikt te worden?

Kerngroep scherp in kwestie Amsterdam

De kerngroep van 20 december heeft het kabinet-Den Uyl in verband met de gijzelingsaffaires nog uitstel gegeven tot eind februari voor het indienen van de wijzigingsvoorstellen voor de wet op de ondernemingsraden. Een voorstel van Pier van Gorkum, om de regering tot 1 februari de tijd te geven werd verworpen toen minister Boy Trip vertelde dat het wetsontwerp in ieder geval eind februari bij de Kamer kan zijn.

Als het voorstel tijdig voor de kerngroepvergadering van 28 februari is ingediend, zodat de actiecentra zich op de inhoud en eventuele konsekventies kunnen beraden, zal de vergadering van eind februari over het ontwerp spreken. Mocht dat niet lukken, dan zal een ekstra kerngroep voor 15 maart bijeen worden geroepen.

De kerngroep sprak verder over de kwestie Amsterdam. Daarbij bleek dat het partijbestuur van de PPR zich pas met Amsterdam was gaan bemoeien, nadat het partijbestuur van de PvdA dit zo drasties had gedaan. Voorzitter Ria Beckers vertelde, dat Amsterdam bereid was te praten over de samenstelling van het college en dat daarbij de positie van Roel van Duyn ook ter discussie zou mogen staan. „Maar”, zei ze, „dat gesprek voeren we niet met het mes op tafel”.

Eén van de meest opvallende feiten was, dat verscheidene sprekers hun ongenoegen uitten over de PvdA in hun eigen gemeenten. De PPR handelt steeds in de geest van gesloten akkoorden, maar de meerderheid van de PvdA neemt ze niet zo nauw. Er werd ook op gewezen, dat plaatselijke perikelen geen

landelijke konsekventies moeten krijgen, omdat men anders wel aan de gang kon blijven. Gezien de landelijke vlucht die de problemen namen als gevolg van het ingrijpen van het PvdA-bestuur, kon men de handelwijze van het PPR-bestuur waarderen en nam men tenslotte

een vrij scherpe motie aan (zie elders op deze pagina).

Hans van der Wilk zei, dat geprobeerd moet worden samen met de PvdA tot regels te komen om progressieve akkoorden en procedures te beschermen.

MOTIE

De landelijke kerngroep heeft op 20 december 1975 naar aanleiding van de Amsterdamse perikelen de volgende motie aangenomen:
De kerngroep,

1. heeft kennis genomen van de ontwikkelingen binnen het Amsterdamse programakollege en met name van de houding van de PvdA-fractie, die het verbreken van programmatische afspraken verstoort achter een aanval op de PPR-wethouder Roel van Duyn;
2. heeft eveneens kennis genomen van de grote invloed op dit moment van het partijbestuur van de PvdA op de gang van zaken in het gewest Amsterdam;
3. heeft de indruk dat in verscheidene samenwerkingsverbanden de verdeeldheid in de PvdA-gelederen uitgevochten wordt over de hoofden van PPR-vertegenwoordigers heen;
4. overweegt dat weliswaar op een aantal plaatsen de samenwerking tussen beide partijen goed is, maar dat nochtans de betrouwbaarheid van de PvdA als partner al te vaak in twijfel getrokken kan worden;
5. schort onmiddellijk alle besprekingen tussen PvdA en PPR, die moeten leiden tot een nieuw regeerakkoord, op tot het moment waarop door het partijbestuur van de PvdA garanties gegeven worden dat de PvdA beschouwd kan worden als betrouwbare samenwerkingspartner. Het optreden van het partijbestuur naar de gewestelijke ledenvergadering en de Amsterdamse raadsfractie is daarvoor toetssteen. Minimaal dient het partijbestuur van de PvdA zich in het openbaar te distantiëren van het gedrag van de Amsterdamse raadsfractie;
6. spreekt de hoop uit dat het partijbestuur van de PvdA, evenals de PPR, een hechte samenwerking tussen beide partijen ziet als enige voorwaarde om op alle nivo's te komen tot een constructief progressief beleid; vraagt het partijbestuur van de PvdA vanuit deze visie ondersteuning met alle middelen om de vertrouwensbasis te herstellen;
7. verzoekt het PPR-partijbestuur al zijn invloed aan te wenden op de PvdA om dit door ons gewenste herstel van vertrouwen een basis te geven;
8. besluit op haar vergadering in januari deze kwestie opnieuw te bezien en konklusies te trekken.

Op zaterdag 21 februari zal weer een landelijke bijeenkomst plaatsvinden van de PPR-raads- en statenleden en leden van steunfrakties. De jaarvergadering zal in Zeist worden gehouden. In de volgende PPRAK meer informatie over het programma. Geef je alvast op bij Kees Tilanus, Seringenlaan 22, Woerden.

In de PPRAK van 19 december 1975 werd Frans Hoogervorst (lang zal hij leven) Frans Vorstman genoemd (pag. 20). De redactie betuigt haar diepe spijt met dit onbegrijpelijke misverstand.

Van de Studiestichting Werkgelegenheid

De studiestichting vraagt enkele mensen voor de landelijke werkgroep werkgelegenheid. Deze groep houdt zich bezig met het in een radicale maatschappijvisie plaatsen van PPR-standpunten over werkgelegenheid. Het is onze bedoeling op vrij korte termijn een nota over de werkgelegenheid uit te brengen. Met name zouden wij in contact willen komen met iemand die geïnteresseerd is in het onderwerp jeugdwerkloosheid. Verder hebben wij op ons verzoek, gedaan in de PPRAK van 7 no-

vember, om eventuele werkzaamheden mbt plaatselijke werkgelegenheidsproblematiek te melden, nog geen reacties ontvangen. Betekent dat, dat van de 400 actiecentra alleen Amsterdam een „nota werkgelegenheid” heeft geproduceerd? Wij denken van niet, en verzoeken dan ook nogmaals om eventuele stukken toe te sturen.

Onze contactpersoon is voorlopig Gerrit Wijnhoud bereikbaar via de Studiestichting, Singel 277, Amsterdam, telefoon: 020 - 226018.

Ria Beckers en Peter Lankhorst over Amsterdam

Zo maak je van politiek een vuil zaakje

„Wat ons het meest dwarszit, is dat de PvdA de moeilijkheden die ze zelf heeft denkt op te lossen door haar wantrouwen uit te spreken tegen Roel van Duyn, zonder een behoorlijk onderzoek. De beschuldigingen over de Kalkarnota zijn door Roel weerlegt. Men faalt verder aan te tonen waar Roel fouten heeft gemaakt. Juist Roel heeft pal gestaan voor het progressieve akkoord.”

Dit zegt voorzitter Ria Beckers, die nadat de landelijke PvdA-top zich met de Amsterdamse bestuurskrisis is gaan bemoeien, weken in de weer is geweest met de landelijke konsekwenties van de Amsterdamse affaire.

Haar zong is: „Met wat in Amsterdam is gebeurd maak je van de politiek een vuil zaakje. Je moet eens lezen wat er in de inleiding van Keerpunt staat over de politiek bij de mensen brengen... De PvdA heeft gezegd dat personen ondergeschikt moeten zijn aan politieke afspraken. Maar dat is niet oprecht. Twee jaar lang is de toestand precies omgekeerd. Politieke afspraken werden steeds ondergeschikt gemaakt aan eigengereide ideeën van personen. PvdA-mensen hebben zich laten kiezen en wethouder laten maken zonder het program ernstig te nemen.”

Evenals Peter Lankhorst, de fractievoorzitter van de PPR in de Amsterdamse raad, wijst Ria erop, dat de motie tegen Roel van Duyn is ingediend tegen het advies van de gewestelijke vergadering van de PvdA in, en met de steun van het landelijk PvdA-bestuur.

„De vraag voor mij is of het PvdA-bestuur de twijfel over zijn betrouwbaarheid kan wegnemen. Voor alle duidelijkheid zeg ik erbij, dat de progressieve samenwerking een uiterst belangrijke zaak voor de PPR is. Maar het vereist wel wederzijds vertrouwen. Dat geschonden vertrouwen moet door de PvdA worden hersteld.”

Kaarten uit handen

„Wij zullen”, zegt Peter Lankhorst, „een nieuw kollege van B. en W. beoordelen op de afspraken die er zijn met de PvdA in het progressief akkoord en naar het bindend werkprogramma voor het kollege dat PvdA, PPR, PSP en D'66 sloten met de CPN. De PvdA heeft de zaak nu

niet meer in de hand en dat wist ze van tevoren. CDA, VVD, D'66 en CPN (voorzitters van een breed kollege) hebben namelijk samen 23 stemmen in de raad, zodat ze als ze dat willen het kollege een bredere samenstelling kunnen geven. Wij verwijten de PvdA dat ze de kaarten die ze had uit handen heeft gegeven.”

In PvdA-kringen wordt gesuggerd dat men heeft geprobeerd de PPR ervan te overtuigen dat Roel geen goede wethouder was. Hier en daar heeft men kunnen lezen dat Peter Lankhorst een veel zwaardere wethoudersportefeuille kon krijgen als Roel maar het veld wilde ruimen. Wat zegt Peter hiervan? Peter: „Wij hebben willen praten over de uitbreiding van Roels portefeuille. In B. en W. zei men dat dit een zaak van de frakties was, de fractie zei, dat dit een zaak van B. en W. was. Wij wilden verder begin november met de wethouders en de fractievoorzitters om de tafel gaan zitten om het geheel van program en wethouders te bespreken. Dat werd door de PvdA-fractievoorzitter afgewezen. Men is niet bij ons gekomen om te zeggen dat Roel niet goed funktioneerde. Wij wilden wel aangetoond zien dat Roel een slecht wethouder was, of dat er niet met hem samen te werken viel. Of lagen de moeilijkheden aan het feit

dat hij het program wilde uitvoeren? Die vragen wilden wij behandelen.

Men heeft geen gesprek gewild maar ons in de raad voor het blok gezet. Al anderhalf jaar was duidelijk dat de PPR uit het kollege moest.”

Program en praktijk

Peter Lankhorst over de PvdA: „Je hebt hier drie of vier groepen in de PvdA. De tegenstellingen in de Amsterdamse PvdA-raadsfractie zie je overal. Overal is een minderheid waar de PPR goed mee kan samenwerken. In Amsterdam wordt die minderheid gesteund door de gewestelijke vergadering. De zaak is hier uit de hand gelopen: Het omgaan van de mensen in de PvdA-fractie onderling, dat mogen wij af en toe meemaken, lijkt gewoon nergens op. Solidariteit binnen zo'n fractie is helemaal zoek. Het heeft waarschijnlijk te maken met een andere politieke kijk. Dat zie je ook landelijk. Als ze een program schrijven lijken ze het aardig met ons eens te zijn. Als je bijvoorbeeld de inleiding leest van het ontwerp programstuk schieten de tranen je in de ogen. Maar als de PvdA eenmaal aan het besturen is, is er minder neiging zich aan de afspraken te houden. De mensen die de programma's schrijven zijn vaak ook anderen dan die het uitvoeren. Lammers is nu tenminste eerlijk. Alleen had hij het anderhalf jaar geleden moeten zeggen.”

Tenslotte de vraag aan Peter of je zo'n wekenlange spanning mentaal volhoudt. Peter: „Het gaat nu wel lang duren. Dag en nacht ben je er mee bezig. Er moet nu wel een einde aan komen. Maar we waren voortdurend met een heel stel mensen, met een hecht team. Daarom hebben we het volgehouden.”

K. W.

Peter Lankhorst

Nairobi dacht aan achterhoede

WERELDRAAD VAN KERKEN UNIEK FORUM

Eind november, begin december werd in de Keniaanse hoofdstad Nairobi gedurende drie weken de assemblee van de Wereldraad van Kerken gehouden. Eens in de zeven jaar vindt dat gebeuren plaats. Deze assemblee was vrij rustig, zeker in vergelijking met die van Uppsala in 1968, waar hoge prioriteit werd gegeven aan ontwikkelingsvragen als gevolg van de eisen van de arme landen. Het eind van de jaren zestig was trouwens een tijd vol veranderingen en nieuwe bewegingen. De Wereldraad van Kerken heeft zijn élan niet verloren. In Nairobi werden alle belangrijke vragen waarmee de kerken gekonfronteerd worden, zoals honger en armoede, onderdrukking, racisme, schending van mensenrechten, seksisme, verder uitgediept.

Zo'n proces trekt vaak minder de aandacht dan het lanceren van nieuwe ideeën, maar is minstens zo belangrijk. De Wereldraad van Kerken blijft een uniek forum. Zonder al te zeer met machtsvragen te zitten, iets wat nu juist het werk in de Verenigde Naties zo frustreert, worden de problemen van mensen en landen besproken. Deze sfeer is zo verheffend en moedgevend, dat een man als minister Jan Pronk speciaal naar Nairobi kwam om een aantal dagen mee te draaien.

Hij hield een rede over de nieuwe internationale economische orde. Talloze voorwaarden somde hij op om die nieuwe orde te laten slagen. Hij noemde de vooruitzichten van de arme wereld wanhopig maar toch is de nieuwe orde een minimum als we gelijkheid en bevrijding werkelijk nastreven. Jan Pronk zei dat de rijke landen pas echt zullen meewerken als hun eigen belang in het geding komt.

PPR-denken

De eerste-minister van Jamaica, de sociaal-demokraat dr. Michael Manley, hield een vurig pleidooi voor participatie-democratie. Zijn ideeën komen zeer overeen met die van de PPR. Hij laakte het kapitalisme en het staats-socialisme en noemde de parlementaire democratie volkomen ontoereikend voor een samenleving die wil voldoen aan de behoeften en doelen van mensen. Alleen als de mensen toegang hebben tot de besluitvorming in alle sectoren van de samenleving, ook internationaal, kan de bevrijding van de mens slagen, zo zei hij. Hij oogstte het langdu-

rigste applaus van alle sprekers van de assemblee.

De assemblee besteedde veel aandacht aan kerken en groepen die moeilijk mee kunnen komen met de koers die de Wereldraad vaart. De Wereldraad kiest consequent voor onderdrukten en vertrapten. Door de verwevenheid van met name het westen met de onderdrukkende krachten in de wereld is het voor veel kerken en groepen in kerken moeilijk die keus ook te doen. Want die groepen zijn op hun beurt weer vervlochten met het heersende systeem.

Mijn indruk van Nairobi is, nadat ik de hele assemblee heb meegemaakt, dat de voorhoede die het dagelijkse bestuur van de Wereldraad is, (gelukkig gesteund door talloze kerken) de pas een beetje heeft ingehouden om de achterhoede niet van zich te vervreemden. Talloze beleidsdaden en programma's werden uitvoerig toegelicht en er werd in Nairobi hard gezocht naar de praktische consequenties van het thema „Jezus Christus bevrijdt en verenigt”. Men hoopt dat met de nauwkeurige motivaties die werden geformuleerd de ledenkerken zich meer bij het werk van de Wereldraad betrokken zullen voelen.

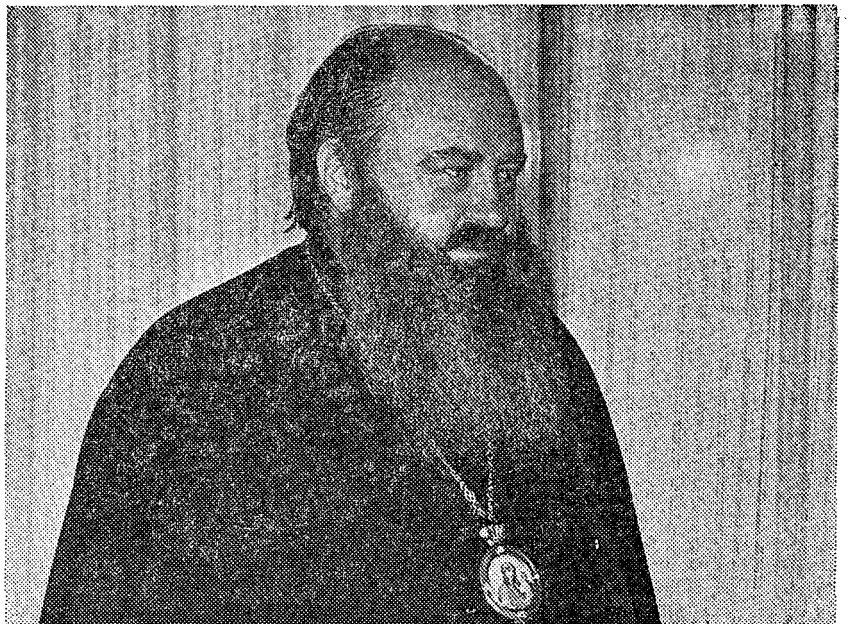
Sowjet-Unie

De assemblee ging verder een

Metropoliet Nikodiem van de Russische Kerk

harde konfrontatie aan met de Russische kerk. De Sowjet-vertegenwoordigers vereenzelven zich zozeer met hun regering, dat kritiek op de schending van mensenrechten in de Sowjet Unie door de Russische delegatie steeds als een rechtstreekse aanval werd ervaren. Niets is minder waar. Men probeerde nou juist de Sowjet-kerken behulpzaam te zijn. Maar wel is duidelijk, dat door gebrek aan contact en informatie de assemblee moeilijk kan weten wat de beste middelen zijn om de onderdrukten in Rusland te helpen. Er werd besloten de kwestie van de mensenrechten jaarlijks op de agenda van het Centraal Comité van de Wereldraad te plaatsen. Sekretaris-generaal Philip Potter moet in augustus al een voorlopig rapport uitbrengen over de mensenrechten in de landen die het verdrag van Helsinki hebben ondertekend, in nauwe samenwerking met de kerken in de betrokken landen. Een bijzonder moedgevend besluit is tenslotte, om een programma ter bestrijding van het militarisme op te zetten, vergelijkbaar met het programma ter bestrijding van het racisme. De Wereldraad wil proberen zijn oproepen tot ontwapening en wereldvrede meer inhoud te geven.

Kees Waagmeester

Farmaceutiese ontwikkelingshulp

Tot nu toe komt farmaceutiese ontwikkelingshulp neer op krachtige steun aan grote (vaak multi-nationale) farmaceutiese ondernemingen. Dit heeft twee oorzaken. In de eerste plaats komt hulp in de vorm van kuratieve geneesmiddelen en paramediese voedingsstoffen in feite altijd neer op het geven van noodhulp, waarbij de ontvangende partij altijd afhankelijk is en blijft. Dit betekent, dat bij gewenning aan bepaalde medikamenten er voor vaak nodeloos dure preparaten een markt wordt geschapen. Door goed bedoelde ontwikkelingshulp!

Direkt daarmee in verband staat het tweede punt, dat grote organisaties zoals het Rode Kruis automatische hun preparaten bestellen bij grote ondernemingen, die daarvoor zeer kommerciële prijzen vragen. Door hun grote winstmarges zijn leveranties aan ontwikkelingslanden belangrijk voor de farmaceutiese ondernemingen.

Wij van de stichting IDA (International Dispensary Organisation) vinden farmaceutiese ontwikkelingshulp wel belangrijk. Maar in onze activiteiten streven wij naar zelfvoorziening in gedecentraliseerde productie-eenheden met aangepaste technologie.

Maar ook bij de noodhulp zijn grote mogelijkheden voor de Nederlandse ontwikkelingshulporganisaties.

De dienstverlening van de stichting IDA is in staat voor hetzelfde bedrag twee tot drie maal zoveel medicijnen te leveren als gebruikelijk.

De oorzaak hiervan is, dat wij door onze inkoopkennis in plaats van dure medicijnen, preparaten met dezelfde werking kopen bij bedrijven die veel goedkoper kunnen leveren. Verder is het transport (door de lucht) duur, maar voor de meeste ontwikkelingshulporganisaties is dit geen punt van onderhandeling. Op dit gebied heeft de stichting IDA ook speciale kennis, waarvan tot nu toe te weinig gebruik wordt gemaakt. Een goede coördinatie van de farmaceutiese ontwikkelingshulp zou waar schijnlijk de enige goede oplossing zijn. De stichting IDA werkt in vrijwel alle derde wereldlanden, met name via persoonlijke kontakten met artsen. Het meest actief zijn wij in Laos, Lesotho, Bangla Desj, Kaap Verdiese Eilanden, Tanzania, India, Malawi, Gambia, Oeganda en Tunesië.

Onafhankelijkheid

Het is van groot belang in te zien, dat veel ontwikkelingshulp net als destijds de Marshall-hulp, in feite ontwikkelingshulp is aan de westerse industrie. Daarom moet gestreefd worden naar onafhankelijkheid voor de armste groepen (op het platteland) van de ontwikkelingslanden.

De FMO (Financieringsmaatschappij Ontwikkelingshulp), een klub van het ministerie voor ontwikkelingssamenwerking, heeft volgens haar statuten tot nu toe

niet de mogelijkheid op basis van volledige belangenloosheid mee te werken aan de opbouw van kleine productie-eenheden in ontwikkelingslanden. Dit schijnt door Pronks invloed binnenkort wel mogelijk te worden. De stichting IDA wil daarom in samenwerking met organisaties als de NOVIB, de Stichting Nederlandse Vrijwilligers en met TOOL (Techniese ontwikkeling ontwikkelingslanden) de realiseerbaarheid van het bouwen van (mogelijk) op lokale grondstoffen werkende sociaal aangepaste productie-eenheden onderzoeken. Daarna moet zo snel mogelijk met de bouw ervan worden begonnen.

Ik geloof dat het streven van de stichting IDA zeer goed past in het PPR-denken en vraag jullie ondersteuning voor onze doelstellingen.

**Willem Riedijk, voorzitter
stichting IDA, giro 2899304**

Bevolking ongeruster over kernenergie

Een meerderheid van de Nederlandse bevolking is van mening, dat een kernenergiecentrale risico's oplevert voor de omwonenden binnen een straal van 25 km. Dit is gebleken uit een onderzoek dat de Nederlandse Stichting voor Statistiek heeft gehouden onder 1033 Nederlanders.

In november 1975 was 44 procent van mening dat deze risico's voor de eigen gezondheid „vrij groot” zijn en 11 procent vond het risico „echt groot” (totaal 55). Bij een vergelijkbaar onderzoek, dat de NSS in maart 1973 uitvoerde, waren deze cijfers 27 procent, resp. acht procent (totaal 35). Het percentage Nederlanders, dat aan kernenergiecentrales geen enkel risico verbonden acht voor de omwonenden, daalde tussen 1973 en 1975 van 15 naar 6.

Bij deze meningswijziging zijn weinig verschillen te constateren tussen mannen en vrouwen en tussen jongeren en ouderen. Wel is het aantal vrouwen, dat nog geen mening over deze zaken heeft afgenomen (van 27 naar 18 procent). Ditzelfde geldt voor personen van 65 jaar en ouder: 1973 46, 1975 26 procent.

In het NSS-onderzoek werd ook gevraagd of kernenergiecentrales in de toekomst onmisbaar zullen zijn voor het dekken van onze behoefte aan elektriciteit. In maart 1973 was nog een meerderheid van de bevolking (56 procent) deze mening toegedaan; in november 1975 was dit percentage gedaald tot 44.

Daarentegen is het aantal personen dat kerncentrales niet onmisbaar vindt voor onze toekomstige energievoorziening ruim verdubbeld; 1973 16, 1975 35 procent.

De grootste meningsverandering heeft zich in de leeftijdsgroep 18 tot 25 jaar voorgedaan.

In 1973 waren zij nog het sterkst van mening, dat kerncentrales onmisbaar zijn (67), terwijl zij in 1975 het minst deze mening zijn toegedaan (39 procent).

Leiden voorstellen over uitbreiding van het aantal kernenergiecentrales in ons land tot toenemende onrustgevoelens? Dit lijkt volgens het NSS-onderzoek zo te zijn, want in maart 1973 was 36 procent van de bevolking ongerust over deze ontwikkeling, terwijl dat in november 1975 bij 52 procent het geval was.

Tenslotte werd in het NSS-onderzoek gevraagd of men van mening is, dat de ontwikkeling van de techniek voor het bouwen van veilige kernenergiecentrales op dit moment toelaat, dat politici hierover verantwoorde besluiten kunnen nemen. In maart 1973 zei 42 procent „nee” op deze vraag en in november 1975 57 procent. (Bij de jongeren is dit laatste cijfer 70 procent.)

In het algemeen kan uit het NSS-onderzoek worden opgemaakt, dat de Nederlandse bevolking zich de afgelopen jaren meer een mening heeft gevormd over zaken in verband met kernenergie.

Roel van Duyn:

Je kunt beter gelijk hebben dan macht

„Ik heb getracht behalve wethouder ook woordhouder te zijn. Ik heb mij aan mijn opdrachten gehouden. Dat is wat Lammers zo tegen stond. Als Van den Doefs opmerking dat ik het troetelkind van de progressieven ben daarop stoelt, beschouw ik dat als een erenaam.

Van den Doef heeft verder geen mooie rol gespeeld. Hij was één van de drijvende krachten achter de ingediende motie. Hij is door de knieën gegaan voor de dreigementen van Samkalden en speelde een leidende rol tijdens bijvoorbeeld de schorsingen van de raadsvergadering”.

Roel van Duyn is moe als wij hem als de zoveelste komen interviewen. Hij praat makkelijk over de konflikten die achter de rug zijn, zinnen die wij uit verscheidene kranten en radio en tv-interviews ook hebben vernomen.

Verder veert hij op als we over kernenergie praten. Namens de gemeente Amsterdam was hij commissaris van de SEP, de Samenwerkende Elektriciteits Productiebedrijven. „Dat was één van de leukste dingen. Ze wilden de commissarissen zo machteloos mogelijk houden. We vergaderden maar vijf maal per jaar.” „Energiezaken beschouw ik als heel wezenlijk, iets wat bepalend is voor de industrialisatie, de economie, het milieu en de uitoefening van de macht”.

Sabotage

Zijn voorstellen aan het kollege van B. en W. werden aangehouden, onnodig vertraagd, gesaboteerd. Maar volgens Roel heeft hij met name op energiegebied wel iets kunnen doen. Hij noemt zijn verzet tegen atoomcentrales, het maken van plannen voor de stadsverwarming. Dat beleid wordt naar Roel verwacht nu wel omgebogen. In scherpe bewoordingen protesteerde het kollege van B. en W. tegen de plannen voor de eventuele bouw van een kerncentrale bij Diemen. „Dat protest zal nu misschien minder scherp worden. PvdA-ers halen hun schouders op het is alsof het ze niet veel kan schelen. De CPN-ers stonden er wel achter.”

Lubbers opzienbarende bekering van begin vorige week ten aanzien van de bouw van kerncentrales

stelt volgens Roel niet veel voor. „Het was bekend dat de planologische kernbeslissing veel tijd zou vergen en dat de organisatie van de kernenergie nog niet rond was. Het zijn sussende opmerkingen van Lubbers. Het werk van de SEP ter voorbereiding van de bouw van kerncentrales gaat door. Ik heb niet de indruk dat hier sprake is van een duidelijke beleidsombuiging. Lubbers blijft voorstander van kernenergie. Hij wil dat Nederland geen achterstand oploopt. Ik hoop dat Nederland wat betreft deze schadelijke ontwikkelingen wel een grote achterstand oploopt, net zo goed als ik hoop dat we een voorsprong nemen op het gebied van de zonne- en windenergie”.

Twee PvdA's

Terug naar de partij-politieke wereld. Kan Roel ons nader inzicht geven in de strijdmethoden van onze grote broer, de PvdA?

Roel: „Er zijn twee partijen van de Arbeid. Met de ene valt prima samen te werken, dat is de groep Mug met de gewestelijke vergadering achter zich. Met de andere groep, de oude machthebbers onder leiding van Samkalden en Lammers is men voortdurend in oorlog. Van die onderlinge ruzie ben ik de zondebok geworden. De groep Lammers bedient zich van intimidatie, de groep Mug, die niet in een machtspositie zit, probeert te argumenteren en te overtuigen. Ik vind de PvdA in haar algemeenheid behoren tot de meer goedwillende krachten in onze

maatschappij. Daarom moeten we de samenwerking in stand houden, zeker op regeringsnivo. In Amsterdam is dat anders. De zwarte hand heeft de macht in de fractie van de PvdA”.

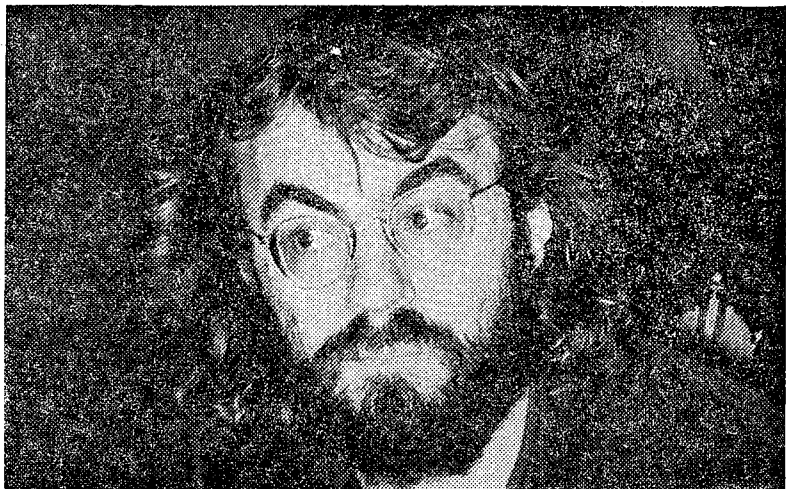
Wat drijft zo'n man als Lammers nou eigenlijk?

Roel: „De behoefte aan macht doet ik. De vereenzelviging met de technologie, met economische groe Amsterdam moet groot worden. Beton, kantoorflats, asfaltbanen, voorhavens. Amsterdam moet de tweede Rotterdam worden. Met de middelen. Dan is de PPR met de nadruk op leefbaarheid en democratie een onding voor hem. Waar hij van af moet. Dan bedenkt hij tegen Van Duyn. Zeg niet openlijk dat je van de PPR afwil, dat zou tegen de partijlijn zijn. Dat is tot in hoge mate onoprecht”.

Dagboek

Ik heb je nog niet boos zien worden. Kalkuleer je de teleurstellingen zeer in, dat je niet meer boos kunt zijn?

Roel: „Ik heb het altijd wonderlijk gevonden dat ik überhaupt wethouder kon worden. Ik heb altijd rekening gehouden met de mogelijkheid dat ik tussentijds gewipt zou worden. Kijk, hier heb je een stuk uit mijn dagboek van 9 november 1974. Mijn wethouderschap berustte op de macht van PPR en PSP, een paar PvdA-ers, de me

Uit Roels dagboek

Uit het dagboek van Roel van zaterdag 9 november 1974:

”

die ons nu gesteund hebben. Dat was een te kleine machtsbasis. Ik heb wel steeds gelijk gehad. Juist omdat ik dat gelijk wilde uitleggen werd ik ten val gebracht. Niettemin: Je kunt beter gelijk hebben dan de macht.”

Je benadert de mensen vaak als slachtoffers, je maakt ze niet makkelijk verwijten.

Roel: „We zijn geboren in deze wereld, in deze technokratie. Er is de neiging op te klimmen via de ellebogen. We worden op de verkeerde manier aangemoedigd op die weg voort te gaan. Daar sta ik mild tegenover ja. Ik wil wel een beroep doen op hun persoonlijke verantwoordelijkheid. Ik verwijt de mensen die voor de motie van wantrouwen hebben gestemd gebrek aan integriteit”.

Je bent nu erg parlementair bezig geweest.

Roel: „Ja, de twee handen theorie. Je moet beide dingen doen. Ook buitenparlementair. Wat ik bereikt heb, aardgas voor de woonboten bijvoorbeeld, is dankzij nauwe samenwerking met de groep „Geef gas”. Ook de energiepolitiek ging in nauwe samenwerking met groepen. Die dragen argumenten en sfeer aan, waarin linkse bestuurders gunstige beslissingen kunnen nemen. En een bestuurder moet marges geven zodat groepen meer effectief kunnen werken. Ik zie het dus niet individueel, maar als organisatie. Voor mijn wethouderschap heb ik wel veel buitenparlementair gewerkt”.

Wat denk je van de toekomst van de PPR?

Roel: „We moeten het tegenbeeld vormen van de technokratie, de werkelijke democratie. We moeten een visionaire partij zijn met een utopie. Maar tegelijk met ongeduld onmiddellijke aanzetten daartoe geven. Dus niet afwachten totdat het vanzelf komt. Het komt vanzelf. De kans is groot dat wanneer dat tegenbeeld er niet komt zich rampen zullen ontwikkelen die deze beschaving teniet doen. Dan moet er een nieuwe beschaving worden gebouwd op de nieuwe principes. Maar ik hoop dat we in deze cultuur een begin kunnen maken met een gezonde samenleving. We moeten niet wachten tot de Rijn is vergiftigd, een atoomreaktor is ontploft, een derde wereldoorlog is uitgebroken. De cultuurvormen waarin we de technokratie zullen overleven moeten we nu al verwezenlijken”.

Kees Waagmeester

Ik verdedigde me door te zeggen dat ik nu eenmaal bezwaren heb tegen de metro en dat ik me niet zover voor het CDA wilde vernederen dat ik een uitvoerige braafheidsverklaring zou gaan afleggen. Hoewel ik nog wel ten overvloede verklaard had geen enkel raadsbesluit te zullen saboteren.

„Je ijdelheid maakt je onbetrouwbaar”, zei Samkalden. Daarna de anderen.

Huib Riethof: „Ik wil niet met Van Duyn diskussiëren, daar heb ik geen behoefte aan. Maar ik wil bij deze mijn vertrouwen in hem opzeggen. Ik vind het zeer onaangenaam dat ik steeds op één lijn genoemd word met Van Duyn. Hij is iemand, die de laatste jaren voortdurend bezig is zijn persoonlijke ideeën te verkondigen en dat steeds in een andere gedaante. Nu weer als wethouder. Maar eerlijk gezegd ben ik er zeker van dat Van Duyn zijn rol eigenlijk wel uitgespeeld ziet.”

Han: „Als er een motie van wantrouwen vanuit de raad komt, zal ik die steunen, met reeksen van argumenten. Nog toen Van Duyn aan het woord was in de raad, hebben Wim Sinnige en ik hem toegefluiserd wat hij moest zeggen... En toen de Oostlijn-nota hier aan de orde was heeft Van Duyn niets gezegd!”

„Wèl”, protesteerde ik, „ik heb gezegd...”

„Ik weet verdomd goed wat jij doet, vriend”, zei Han.

„Jij begrijpt niet...”, probeerde ik.

„Laat wethouder Lammers nu eens uitspreken”, zei de opperrechter. Ik voelde me ondanks alles vrij lakoniek. Hùn zwakte was het, niet de mijne. Hùn angst voor hun metro. Huib valt alleen maar aan, omdat hij mij moet trappen om zichzelf in het kollege een positie te verwerven. Soms liet ik mijn gedachten even stilstaan bij de grimmige ge-laaitsuitdrukkingen om niet hun volle agressie tot me door te laten dringen.

„Nu ik jullie zo hoor krijg ik bijna de gedachte dat jullie denken: we zetten Van Duyn eruit, halen het CDA in het kollege en dan stemt het CDA wel voor de metro”, viel ik uit.

„Gunst”, zei Verheij kwasi geamuseerd, „je brengt me op een gedachte, maar ik wil wel even verklaren, voorzitter”, en sloeg met zijn vuist op tafel, „dat Lammers en ik van tevoren geen enkel contact hebben gehad”.

„Spontane overeenstemming”, spotte ik.

Verheij viel de manier aan waarop ik wethouder geworden ben. „Je hebt hier gezegd: ja ik ben bereid om de raad te zeggen dat ik loyaal raadsbesluiten zal uitvoeren en in plaats daarvan zeg je iets vaags. Man, ik heb toch oren!” bitste De Cloe, kin vooruit.

Ik herhaalde dat ik wel degelijk enzovoort en voegde eraan toe, dat er mij niet veel aan gelegen was wat de houding van het CDA inzake de metro zou zijn.

„Aha”, zei Han, „dat is genotuleerd”.

„Ik verzoek ook dat er buiten het kollege geen dingen meer bekend worden, die hier gezegd zijn”, zei Huib, blikkend naar mij.

„Dat is overbodig”, antwoordde de voorzitter.

„Maar nu de zaak zelve”, vervolgde Samkalden, „hoe krijgen we de metro door de Lastageweg”.

Han moest het woord nemen, maar aarzelde demonstratief.

„Hum, hum, ik wil alleen dit zeggen, dat ik geweldig ongelukkig zou zijn als de komende dagen er weer verklaringen van de NS of van Westerterp zouden komen.

Maar in dit gezelschap wil ik er verder niets meer zeggen. U zult begrijpen, voorzitter, dat ik daarmee speciaal doel op de kleinste mogelijke minderheid in het kollege.”

„Goed”, zei Ivo, „dan sluit ik de vergadering”.

Ik pakte mijn stukken en liep de met houtsnijwerk versierde deur uit. De anderen bleven nog wat...

”

Media essentieel bij democratisering

„De wijze van besluitvorming is wezenlijk voor de democratie. Bij een democratische besluitvorming wordt verondersteld, dat, wanneer alle leden van een gemeenschap een wezenlijke invloed kunnen uitoefenen op de vorming van een beleid, zij op den duur ook allen gebaat zullen zijn bij de inhoud van dat beleid”.

Zo staat het in het hoofdstuk over uitgangspunten in de Nota Massamedia-beleid van PPR-minister Harry van Doorn. En deze verwijzing naar het democratiseringsstreven van de regering staat er niet voor de vorm want democratie en „de openbaarheid” hebben alles met elkaar te maken. Ook is verregaande democratisering niet denkbaar zonder een ondersteuning via de massamedia.

De huidige stand van de democratie voldoet nog niet aan onze idealen. Voor een deel komt dat doordat de wettelijke structuren er nog niet zijn (bedrijfsdemocratisering), voor een deel ook omdat verschillen in kennis, positie en prestige een onbehoorlijk grote rol spelen in de politiek. Wie wat minder gemakkelijk uit zijn woorden komt, of „minder in de melk te brokkelen heeft” laat zich in de politiek gemakkelijker aftroeven. Veel burgers denken dan ook dat politiek „niet voor ons soort mensen is”.

Dit beeld: dat politiek alleen iets is voor beroepspolitici en voor mensen die reeds over méér macht, méér geld, méér kennis en prestige beschikken wordt vaak door de massamedia overgenomen en versterkt. De media kunnen echter ook een ander beeld geven: waarin het de rol is van elke burger om actief de politieke discussies te volgen, zich in die discussies te mengen als hij dat nodig vindt en de onderwerpen aan te dragen waarover moet worden besloten.

Recht om te weten

Bij democratie hoort dat de besluitvorming in de openbaarheid tot stand komt: de burger heeft recht om te weten.

Bij dit „recht om te weten” hoort dat politiek niet in het geheim hun zaakjes bekokstoven, dat de overheid niet „in het geniep” regeert, maar verantwoording aflegt en eerlijke voorlichting geeft.

Eerlijke voorlichting hangt evenwel niet alleen van de politici en ambtenaren af. Tussen bestuurders en bestuurden zitten de media en lang niet altijd slagen deze er in een eerlijk beeld te geven van de poli-

tieke werkelijkheid.

Een vals beeld van de werkelijkheid wordt gegeven als in de media:

- * bestaande tegenstellingen niet als zodanig worden gepresenteerd, maar in plaats daarvan een schijnharmonie wordt afgebeeld;
- * tegenstellingen worden opgeroepen en opgeblazen die er niet zijn of die onbelangrijk zijn;
- * meningen en uitspraken van sommige minderheden niet als bespreekbaar worden voorgesteld, maar worden verzwegen dan wel als „absurd”, „niet ter zake” of „extremisties” worden afgedaan;
- * gebeurtenissen in de marge van de maatschappij als heel belangrijk worden gepresenteerd (voorpaginanieuws: filmster Sylvia heeft een kind) terwijl voor de maatschappij heel wezenlijke zaken als „saai” en „niet voor een groot publiek” worden voorgesteld.

Ten tijde van wat de „affaire-Jurgens” werd genoemd schreven sommige kranten smadelijk dat er wel PPR-mensen links en rechts op belangrijke posten in de media-wereld werden gedropt, maar dat de partij zelf zich aan het media-beleid weinig gelegen liet liggen. De leden van de kleine PPR-werkgroep Media-beleid stikten toen maar even en gingen door met waar ze mee bezig waren: het bespreken van de nota over het Massamedia-beleid van partijgenoot minister Van Doorn.

Andere taken die de werkgroep zich heeft gesteld: bespreking van het „kabel-beleid” (staatssekretaris Michel van Hulst) en het opstellen van een PPR-visie op het massamedia-beleid op langere termijn.

Om de PPR-leden (nog meer) te interesseren voor het massamedia-beleid hopen we via PPRAK iets van ons te laten horen. Dit artikel wil enkele grondslagen aangeven voor een media-beleid. Het vormt de weerslag van discussies in de werkgroep, maar komt uitsluitend voor verantwoordelijkheid van ondergetekende.

De Werkgroep Media-beleid staat open voor geïnteresseerde PPR-leden, en vooral voor hen die zijn en TIJD hebben zich gedegen in de problemen rond massakommunikatie te verdiepen. Het sekretariaat: Nieuwe Leliestraat 64 hs, Amsterdam, 020-255322.

Tot de democratie behoort evenzeer het recht op de vrijheid van meningsuiting. Het recht om boodschappen een ruime publieke verspreiding te geven is in art. 7 van de Grondwet en art. 10 van de Europese Conventie vastgelegd. Formeel zit dat dus wel goed, maar in de praktijk geldt dat de uitoefening van dit recht gebonden is aan de nu eenmaal altijd optredende beperking van middelen. Voor het uitgeven van een krant is geld nodig wie radio/tv-programma's wil uitzenden of uitsturen ondervindt nog meer beperkingen.

Pluriformiteit

De vrijheid van meningsuiting is eigen aan de democratie. Evenzeer hoort het een democratische doelstelling te zijn dat verschillende stromingen in de samenleving van dit recht daadwerkelijk gebruik maken. We noemen dat „pluriformiteit”, maar — overigens erkennend dat moeilijk valt vast te stellen wanneer „werkelijke” pluriformiteit is bereikt — voor „pluriformiteit” moeten we eigenlijk nog een stapje méér zetten. Het gaat er immers niet alleen om

dat van een grote verscheidenheid aan politieke en kulturele belangen en opvattingen kennis wordt gegeven, maar ook dat daar kennis van wordt genomen. Dit stapje méér heeft uiteraard consequenties voor de praktische media-politiek.

Voor wie wil beoordelen hoe onze massamedia in de democratie functioneren heb ik hierboven, heel schetsmatig, enkele maatstaven aangegeven. De media kunnen de demokratisering ondersteunen, zelfs stimuleren, maar ze kunnen deze ook afremmen. De media kunnen de mensen er toe prikkelen actief aan het politieke en kulturele leven deel te nemen, ze kunnen ook leiden tot passiviteit. De media kunnen „dragers van de openbaarheid” zijn, dat wil zeggen uitgebreid verslag doen van politieke gebeurtenissen en meningen, én ze kunnen die taak verwaarlozen.

Dan is er de vraag in hoeverre de massamedia een open kanaal zijn waarlangs verschillende stromingen hun opinies bekend kunnen maken (vrijheid van meningsuiting). En ten slotte kun je je afvragen in hoeverre mensen kennis kunnen nemen en daadwerkelijk nemen van de verschillende opinies die kenbaar worden gemaakt. („pluriformiteit”).

Mediabestel

Hoe staat het in die verschillende opzichten met de Nederlandse pers en omroep?

Wie nu onmiddellijk „slecht” roept behoort ongetwijfeld tot de groep mensen voor wie ook het weer nooit eens een keer meevalt. Te bedenken valt dat een maatschappij de media krijgt die ze verdient en dat de

media, willen ze massamedia blijven, nooit al te ver de alledaagse verwachtingen van het publiek kunnen ontlopen.

Die vaststelling kan ons misschien behoeden voor overspannen, „elitaire” verwachtingen ten aanzien van de massamedia. Als journalisten en programmamakers aansluiting zoeken bij de belevingswereld, belangstellingssferen en behoeften van „het grote publiek” is dat niet op zichzelf slecht.

Maar dat de media volgens bovengenoemde maatstaven heel wat beter zouden kunnen functioneren dan ze nu doen valt gemakkelijk aannemelijk te maken. En dat de media het niet beter doen heeft onder andere hier mee te maken dat men er al te gemakkelijk van uitgaat dat „het grote publiek” zich voor een serieuze benadering van de politiek niet interesseert. Alsof die geringe belangstelling niet juist door de wijze waarop ons politieke systeem werkt en door de media zelf in de hand wordt gewerkt.

Als de massamedia tekort schieten (sommige media schieten voortdurend tekort, andere schieten soms tekort) ligt dat voor een deel aan de persoonlijke inzichten, of gebrek aan inzichten, missers of gemakzucht van programmamakers en journalisten. Voor een belangrijk deel ook aan de wijze waarop wij ons mediabestel hebben georganiseerd.

Het winstbejag van sommige ondernemingen, het gebrek aan financiële middelen bij andere kranten, de vernietigende concurrentie in de perssector, de ledenjacht bij de omroepen en niet te vergeten een weinig media-bewust publiek leiden er toe dat onze

kommunikatiemiddelen tekort schieten.

En de overheid mag het opknappen. De overheid moet het opknappen. Mag dat?

Bemoeienis van de overheid met pers en omroep heeft gevaarlijke kanten: dat valt in veel landen om ons heen te zien. Velen benadrukken dan ook de rol van het partikulier initiatief; sommigen vrezen censuur of zelfcensuur bij een actieve bemoeienis van de overheid.

Die vrees moet niet te gemakkelijk worden weggewuifd. Maar er valt tegenover te stellen dat de overheid geen misbruik van die afhankelijkheidsrelatie kan maken zolang wij daar met z'n allen op letten. Nooit mag het doel van de overheid zijn om haar onwelgevallige media weg te werken of onder druk te zetten.

Tegenover die vrees laat zich ook stellen dat op dit moment juist ongebreidelde concurrentie op de mediamarkt tot censuur of zelfcensuur blijkt te leiden, tot wegzuivering van die boodschappen waarvoor de belangstelling minder is, maar die toch ook moeten worden gehoord.

Verschraling in de pers en vertrouwen in de omroep ontnemen aan de massamedia, in hun geheel genomen, hun functie als dragers van de democratie. Vandaar dat wij ons druk mogen maken voor een actief overheidsbeleid en voor een mediabestel waarin ruimte is voor aktivering van het publiek en doorlichting van het politieke gebeuren.

En waarin vrijheid van meningsuiting en pluriformiteit geen inhoudsloze begrippen zijn.

Erik Akkermans

Milieustudiedag

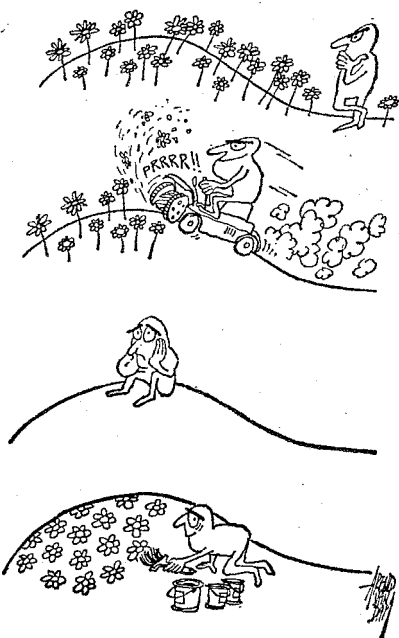
Op zaterdag 14 februari wordt in samenwerking tussen de Commissie Vorming en Scholing en de themagroep Milieu een MILIEUSTUDIEDAG gehouden, ter voorbereiding van het milieukongres van 24 april. Er zal worden gesproken over het voorbereidend kongresstuk „Overleven met de PPR” uit de extra PPRAK van 9 januari.

Het accent van de dag zal liggen op de discussie in groepen. Verschillende milieu-organisaties, zoals Strohalm, Stop Kalkar, Milieudefensie, Waddenzeevereniging, Natuur en Milieu, De Kleine Aarde, Initiatiefgroep Verkeer en Milieu, een Oosterschelde-groep, de Boerengroep, zijn uitgenodigd om met stands aanwezig te zijn.

Het programma ziet er als volgt uit:
10 uur: Opening en inleiding door Willem Riedijk, voorzitter van de themagroep Milieu;
10.30 uur: Koffie;

11.00 uur Uiteengaan in groepen: Algemeen (zie hfst. I kongresstuk), Vervuiling, Productie en Consumptie, Bevolkingsgroei, Ruimtelijke Ordening, Verkeer, Landbouw en Bio-industrie, Natuurbeheer, Energie en grondstoffen, Milieuonderwijs;
12.30 uur: Lunch, zelf meebrengen;
13.30 uur: Groepsbespreking over rapportage;
14.00 uur: plenaire rapportage;
15.00 uur: Evaluatie en afsluiting.

De dag wordt gehouden in de Utrechtse Veemarkthallen, Sartreweg 1-3. Vanaf Centraal Station neme men bus 57 of 58. Omdat deelnemers van tevoren de stellingen toegestuurd krijgen, is opgave voor deze dag gewenst: Schrijf naar Willemien van West-De Boer, Haverweg 6, Rheden (tel. 08309-2843). Vermeld je adres, aktiecentrum en de discussiegroep van je keuze.

Wie doet wat in het partijbestuur?

In aanvulling op het stukje over de nieuwe bestuursamenstelling in de PPRAK van 19 december j.l. volgt hier wat uitvoeriger informatie over de manier waarop het bestuur werkt en over de taakverdeling. Niet voor niets worden ook de adressen en telefoonnummers van de partijbestuursleden vermeld; iedereen kan dan rechtstreeks contact zoeken met het bestuurslid dat hij of zij voor een bepaalde zaak nodig heeft.

Het partijbestuur vergadert elke twee weken op maandagavond in Utrecht. De bestuursvergaderingen zijn openbaar. Elke maandag komt het dagelijks bestuur bijeen. Het bestuur heeft zichzelf opgedeeld in drie taakgroepen, die een aantal omschreven werkzaamheden in principe zelfstandig afhandelen. Daardoor blijft het bestuur in z'n volledige samenstelling veel werk bespaard; het kan zich dan concentreren op de grote lijnen. De bestuurstaakgroepen vergaderen als regel eens per twee weken en worden gekoördineerd door één van de leden van het dagelijks bestuur.

Het dagelijks bestuur is als volgt samengesteld:

- voorzitter: Ria Beckers, Pres. Kennedylaan 144, Oegstgeest, tel. 071-153808;
- vice-voorzitter: Theo Jonkergouw, Burgemeesterlaan 12, Driebergen, tel. 03438-7422 (thuis), 03438-5544 (werk);
- sekretaris politiek: Henk Dielis, Wattstraat 28, Eindhoven, tel. 040-445018 (thuis), 040-439109 (werk);
- sekretaris organisatie: Jaap de Jong, Prins Hendrikstraat 4, Den Haag, tel. 070-603790;
- penningmeester: Hans van der Neut, Prins Hendrikstraat 4, Den Haag, tel. 070-603790 (thuis), 070-766883 (werk);
- sekretaris partijbestuur (advise-rend lid D.B.): Louis Vuurboom, Texelhof 111, Haarlem, telefonies bereikbaar op het partijburo (020-227342) op maandagmiddag, woensdag en vrijdagmorgen; thuis bereikbaar (023-333457) op maandagmorgen, dinsdag en donderdag.

De bestuurstaakgroep politiek bestaat uit:

- koördinator: Henk Dielis;
- politiek algemeen: Ria Beckers;
- contact themagroepen en studiestichting: Albert Borst, Weezenhof 20-14, Nijmegen, tel. 080-441670;

- sekretaris buitenland: Dick Bot, Lijndraaijer 150, Hoorn, tel. 02290-13403 (thuis), 020-224584 (tussen 12.30 en 13.30 u en na 15.45 u.), 020-227342 (partijburo, op woensdagmiddag);
- publiciteit: Stéphanie Brokerhof, Couwenhoven 77-05, Zeist, tel. 03404-20159 (thuis), 02150-48741 toestel 235 (werk);
- buitenparlementaire aktie: Gerrit-Jan van Oven, Binnen Brouwersstraat 11hs, Amsterdam, tel. 020-255563 (thuis), 020-238525 (werk);
- economische orde: Frans Schulte, Loosdrechtseweg 203, Hilversum, tel. 02150-45851;
- politiek algemeen: Louis Vuurboom.

Dit is de samenstelling van de bestuurstaakgroep partijopbouw:

- koördinator: Theo Jonkergouw;
- buitenparlementaire aktie: Michiel van de Kastelen, Kalvermarkt 5, Leiden, tel. 071-142333;
- vorming en scholing: Guido Klabbers, Adriaanstraat 3, Utrecht, tel. 030-312267 (thuis), 03404-22414 (werk);
- raads- en statenwerk: Sjeff Theunis, Lisserweg 487, Lisserbroek (post Lisse), tel. 02521-13583 (thuis), 070-325850 (werk) (in samenwerking met Martha de Vries Reilingh);
- bewaking program- en strategie-ontwikkeling: Jos Vernooij, Conradstraat 28¹¹, Amsterdam, tel. 020-243199 (thuis), 020-238525 (werk);
- contact met aktiecentra: Martha

de Vries Reilingh, Pastorieweg 1, Ermelo, tel. 03417-1784 (in samenwerking met Sjeff Theunis);

- partijopbouw algemeen: Louis Vuurboom;

En zo ziet de bestuurstaakgroep organisatie eruit:

- koördinator: Jaap de Jong;
- financiën: Hans van der Neut;
- contact kongres (presidium): Leo van den Berg, Weg langs zijkanaal H t.o. paal 42, Amsterdam, tel. 02984-1639 (thuis), 02155-18136 (werk);
- contact kerngroep (kommissie): Doeke van Egten, Conradstraat 28¹¹, Amsterdam, tel. 020-243199 (thuis), 020-183598 (werk);
- voorbereiding verkiezingen: Ernst Veen, Ruysdaelkade 25¹¹, Amsterdam, tel. 020-717695 (thuis), 020-254438 (werk);
- organisatie algemeen: Louis Vuurboom.

Het postadres van het partijbestuur is Singel 277 te Amsterdam. Algemene inlichtingen over het bestuurswerk kan ieder die dat wil krijgen bij de sekretaris partijbestuur. Het is de bedoeling via de PPRAK regelmatig informatie te geven over de zaken waarmee het bestuur zich bezighoudt. Hoe vaak dat moet gebeuren en in welke vorm, wordt nog nader bekeken. De eerstvolgende bestuursvergaderingen worden gehouden op 2 en 16 februari en op 1 maart.

Louis Vuurboom
secretaris partijbestuur

Doen

Het theoreties politiek bezig zijn is maar een onderdeel van het werken aan de wereld. Denken kunnen we, tot in de Tweede Kamer, maar wat doen we?

We doen toch zaken met de commerciële banken die op hun beurt weer zaken doen met Zuid-Afrika. We eten toch vlees al weten we dat we daarmee het wereldvoedseltekort handhaven, biologies-dynamiese landbouw op grote school onmogelijk maken en onze gezondheid schaden, waar de geneesmiddelenindustrie weer wel bij vaart.

We kopen toch allerlei weggooiervpakkingen. Behalve spuitbussen dan natuurlijk. De PPR heeft toch duidelijk het image een mentaliteitspartij te zijn?

En dan mag uit een enquête blijken dat een PPR-lid minder gauw de auto neemt dan een VVD-er, maar dat is toch eigenlijk ook wel het minste wat je mag verwachten.

Als je een Nobo-sprits koopt, steun je daarmee de IIT ook al

ben je nog zo gemotiveerd lid van de PPR.

Er blijven natuurlijk compromissen, als die niet nodig waren, dan was de PPR overbodig. Maar op dit moment staan de meesten van ons in hun dagelijkse leven in dienst van hetzelfde systeem dat we in PPR-verband willen bevechten. Ik denk aan dingen als vervuiling, energie- en grondstoffenverspilling, ons koopgedrag, ons werk en onze leef- en voedingsgewoonten.

Als we zo inkomsekvent blijven en onze theoretiese kennis en ideeën niet dagelijks in praktijk brengen dan is de PPR niet meer dan een klup voor semi-intellektuele salonsocialisten. Daarom wil ik het bestuur dringend vragen te stimuleren dat er binnen de PPR meer aandacht komt voor de praktiese konsekwenties van het radikaal zijn. Onze ideeën hebben praktiese ondersteuning nodig, anders zijn we volkomen ongehoorwaardig en hebben we geen recht van spreken.

Boyd Noorda
Den Haag

Er is een nieuw woningbeheer nodig

Het ontwerp-verkiezingsprogramma van PvdA-PPR is er nog maar net of het is al weer hommeles, vooral binnen de PvdA, over de visie zoals die in het hoofdstuk Ruimtelijke Ordening naar voren komt.

In dat hoofdstuk wordt namelijk beklemtoond dat er naar nieuwe beheers- en bezitsvormen van het wonen gezocht moet worden. Nieuwe tussenvormen, ergens tussen het zogenaamde beschut-eigen-woningbezit en het huren in.

De PvdA-staatssecretarissen Schaefer en Van Dam komen, onder andere met behulp van een publiciteits-kampagne, met een eigen amendement op het gehele hoofdstuk. Het belangrijkste konflikt blijkt te zijn: het al of niet bevorderen van het eigen woningbezit.

De staatssecretarissen komen met al hun gewicht op voor het „recht“ op een eigen (dus: koop)woning. (In Vrij Nederland van 20 december '75 (blz. 17) staat een overzichtelijk artikel van Hugo Priemus over de gehele PvdA-kibbelarij).

Als we bijvoorbeeld beseffen dat het bevorderen van het eigen-woningbezit al jarenlang een stokpaardje is van VVD en CDA, terwijl ook D'66 er nooit wars van geweest is, dan lijkt dat alleen al voldoende reden om eens te kijken welke zaken een rol spelen bij de kibbelarij rond deze leuze.

Het is een feit dat op dit moment veel mensen een eigen woning aantrekkelijker vinden dan een huurwoning. De voordelen zijn tot twee elementen terug te brengen: financiële voordelen en meer zeggenschap over de woning. Beide voordelen tellen overigens niet meer als de programpunten van het koncept-programma verwezenlijkt zijn: dan zijn de onrechtvaardige verschillen weggewerkt (zie o.m. de punten onder het kopje „Beheer en eigendom, 2 t.m. 10 en onder „Woonlastenverdeling“ punt 1, 4 en 5; in de PPR nummering op de bladzijden 61 en 62).

Bezwaren

Maar samenhangend met de twee grootste „voordelen“ van het eigen-woningbezit kunnen als bezwaren tegen die woonvorm o.a. de volgende zaken genoemd worden:

- Zoals al gesteld, is het eigen-woningbezit vaak financieel aantrekkelijker. De hypotheek-rente is aftrekbaar, men betaalt weinig, en degressief werkende, belasting (een te lage huurwaardeforfait), en in tegenstelling tot de huurders hoeft men in feite geen inflatie te betalen.

Dit alles bevoorrecht met name de

hoge inkomens-groepen. De financiële aantrekkelijkheid van het eigen-woningbezit is ten onrechte, en moet dan ook weggewerkt worden. Het kan nooit een progressief argument zijn ten gunste van de bevordering van het eigen woningbezit.

- Bovendien zijn niet alle groepen in staat het benodigde kapitaal voor zo'n woning te verkrijgen. De hypotheekvoorwaarden sluiten bijvoorbeeld hele categorieën uit

- De vraag naar eigen-woningen is niet zo spontaan als wel gesuggereerd wordt. Door de woningnood gedwongen proberen veel mensen op deze manier een dak boven hun hoofd te krijgen. Bovendien heeft het eigen-woningbezit ten onrechte het image van goede woningen zijn eigen woningen. Dit kan alleen door een beter (huur) bouwbeleid tegengegaan worden.

En misschien wel het belangrijkste: de aantrekkelijkheid van het eigen-woningbezit is groter vanwege de onaantrekkelijkheid van het alternatief. De onvrijheid van de huurders is bijzonder groot. Maar zeggenschap zou mijns inziens niet gekocht moeten worden via partikulier bezit, maar een gegarandeerd recht moeten zijn voor bewoners van alle woningen.

- De bevordering van het eigen-woningbezit heeft op zichzelf ook gevaarlijke kanten. In de oude wijken van de grote steden kunnen kopers de eigenaren van woningen ontdoen van allerlei onderhoudslasten van oude woningen, en zichzelf van veel geld.

Dezelfde woningen die als huurwoning terecht onder prijsmaatregelen vallen, en van daaruit bijvoorbeeld hooguit 10.000 gulden waard zijn, kunnen via verkoop onder die prijsbescherming vandaan komen en het drie of vier dubbele opleveren. Deze woningen hebben voor de exploitanten allang hun winst opgebracht, de hoge financierings- en onderhoudslasten zijn nu voor de eigen-woning-koper. De stimuleringsmaatregelen van de overheid bevorderen dit, en kunnen daarbij zelfs prijsopdrijvend werken.

- Het bevorderen van het eigen-woningbezit beperkt de mogelijkheden voor een meer gezamenlijk beheer van de woonomgeving en een goed stadsvernieuwingsbeleid.

Leuke woning

Voor mij is het duidelijk dat het bevorderen van het eigen-woningbezit niet de juiste manier is om progressieve politiek te bedrijven. Niet omdat ik de mensen geen leuke woning met veel zeggenschap gun, maar juist omdat m.i. iedereen daarvoor zoveel mogelijk gelijke kansen moet hebben.

Vanuit een meer genivelleerde verhouding tussen huur- en koopwoningen (met het verdwijnen van de commerciële woningexploitatie) zullen dan ook nieuwe beheers- en bezitsvormen gezocht moeten worden. Het koncept-programma zegt daarover nog niet veel meer dan dat er „eksperimenten“ moeten komen „gericht op de ontwikkeling van coöperatieve en kollektieve vormen van beheer en eigendom“.

In de subgroep Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, die dit program-hoofdstuk heeft ontworpen, bestaan wat verschillende opvattingen over de nieuwe vormen. (De subgroep was als volgt samengesteld: Hans Kombrink (voorzitter, PvdA), Michel van Hulten (PPR), Jack Verduyn Lunel (PPR), Pieter Hordijk (PPR), Nora Salomons (PvdA), Sonja van der Gaast (PvdA), Max van den Berg (PvdA) en Hugo Priemus (PvdA), met Paul Friese van de (PvdA)-Wiardi Beckmanstichting als sekretaris). Sommigen beklemtoonden meer het belang van de overheid, terwijl van de andere kant ook een opzet vanuit het zogenaamde beschut-eigen-woningbezit denkbaar was.

Ikzelf voel veel voor een aanpak vanuit groepen bewoners die in gezamenlijkheid de woningen beheren en bezitten. M.i. is een dergelijke aanpak ook in overeenstemming met het PPR-denken. Geen partikulier recht van de sterksten, en géén overheidsalmacht.

Nationalisatie of socialisatie verlegt immers wel de macht, maar spreidt deze niet. Veel beter is het om via gedecentraliseerde eenheden goede mogelijkheden te bieden voor zowel individuele als gemeenschappelijke zeggenschap over de woning en de woonomgeving. Het bezit en beheer van de woningen in handen van de bewoners van een straat of buurt: van democratische straat- of buurtwoningcoöperaties. Daarbij moet uiteraard sprake kunnen zijn van een soort woonrecht, waarop men terug kan vallen.

Een groot voordeel van zo'n nieuwe vorm is verder dat nu ook het beheren van de woonomgeving tot de taak van zo'n coöperatie gerekend kan worden. Een goed instrument voor een stuk decentralisatie van het bestuur komt hiermee ook voor handen.

Het lijkt mij in ieder geval de moeite waard dat ook de PPR zich voor zo'n nieuwe woonvorm hard gaat maken. Ook via het beheer van de woning en de woonomgeving één van de belangrijkste levensvoorwaarden voor iedere mens) is een reëel stuk werk te doen voor de totstandkoming van een solidariteits-samenleving.

Jack Verduyn Lunel

DE ACHTER BAN

Berichten, kontaktorganen en dergelijke van de aktiecentra rechtstreeks sturen aan: Hans Berrevoets, Singel 2, Dordrecht.

Bladen

In verscheidene aktiecentra zien regelmatig of onregelmatig periodieken het licht. Grave heeft met PvdA zijn PPRAATPAAL; Groningen z'n IN-FOrmatie; Rotterdam Aksie; Den Haag een maandelijks bulletin; Ede en Bennekom zorgen voor PPRIK; Dordrecht voor Pprikkel; Veluwe Noord koestert Kommunipeper; Tilburg heeft Radikaal, een naam die ook Zwijndrecht aan zijn blad geeft. In Amsterdam komen de schriftelijke geluiden uit onder de naam Het Damrak, terwijl Wageningen bescheiden schrijft over een „maandblaadje”. Ongetwijfeld zullen elders in het land ook bladen, organen, maandberichten of rondschrijfbrieven uitkomen. De Achterban wil ze graag allemaal ontvangen. Toezending aan de redactie van deze rubriek, Singel 2 in Dordrecht.

Rotterdam

De samenwerking tussen vooruitstrevende krachten loopt ook in Rotterdam niet erg soepel. De PPR botste in het najaar van 1975 met de Partij van de Arbeid. De PSP keerde de socialisten zelfs de rug toe. Het breekpunt was de uitvoering van het Kernpuntprogramma '74-'78. Dit akkoord tussen PPR, PSP en PvdA werd vanaf 1974 bewaakt door de partijbesturen. De uitvoering verloopt echter niet volgens de afspraken. Het PPR-bestuur Rotterdam in een verklaring: „De PvdA houdt zich niet — ondanks herhaald aandringen van de PPR — aan de procedure om binnen de afgesproken termijn een toetsingsstuk te overleggen”. Na het uitspreken van „grote verontwaardiging” over de gang van zaken, somt de PPR enkele konklusies op. Ze stelt ondermeer; dat: De PvdA — nu ze de absolute meerderheid heeft in de gemeenteraad — zich aan de progressieve samenwerking weinig gelegen laat. De PvdA nog maar weinig waarde hecht aan de controle op de uitvoering van het Kernpuntenprogramma en daarmee aan de inhoud van het Kernpuntenprogramma. Hierdoor de basis voor het programma kollege weggefallen is. Gesproken kan worden van een onfaire behandeling door de PvdA, daar andere progressieve partners

blijkbaar uitsluitend nodig zijn om de absolute meerderheid te completeren. (PvdA bezit 24 van de 45 raadszetels, de PPR één). De PvdA geeft alleen uitvoering aan begrippen als samenwerking en solidariteit als het de PvdA ten nutte is. Tot slot: Dat de PPR aan de Rotterdamse bevolking duidelijk zal moeten maken, door een politieke opstelling, dat het het kenmerk van echte progressiviteit is dat het bezit van macht moet worden aangewend om de ander te dienen en dat het streven naar de macht om de macht zelf moet worden afgewezen.

Tilburg

In Tilburg heeft de PPR drie raadsleden. Eén van hen is Wim Plasmeijer, die door Jef van de Riet en Norbert Vuijsters aan de tand wordt gevoeld in het plaatselijk orgaan „Radikaal”. „Als kleine klub moet je je bewust zijn, dat je numeriek weinig te vertellen hebt”, aldus raadslid Plasmeijer. Hij vervolgt: „Je moet echter de mogelijkheden, die het politiek spel biedt weten uit te buiten. Daar bedoel ik mee, dat je met schriftelijke vragen, moties, amendementen, interpellaties en initiatiefvoorstellen moet proberen je eigen visie op de gemeentepolitiek aan anderen over te brengen. Dat dit niet altijd lukt, moet je er niet van weerhouden daarmee door te gaan. We hebben in het afgelopen jaar gezien, dat we met deze instrumenten toch wat hebben weten te bereiken”. Het raadslid zegt verder in het interview, dat hij „het gevoel heeft, dat de macht van de ambtenaren (ook in Tilburg groot is”. En over de gemeenteraad: „Er worden steeds vaker politieke discussies gevoerd. Het blijft dus niet alleen bij de zogenaamde huis-tuin-keuken politiek. Het rustige en gezapige begint te verdwijnen en dat is een goede ontwikkeling”.

Pprikkel

Het PPR-aktiecentrum Dordrecht

Sprekers vraag en aanbod

De PPR wordt regelmatig gekonfronteerd met verzoeken om mensen te leveren die (over alle mogelijke onderwerpen) partijstandpunten kunnen uitdragen door een lezing te houden of deel uit te maken van een forum etc. Het is tot nu toe vaak moeilijk aan al deze vragen te voldoen. Daarom heeft het partijbestuur gezocht naar iemand die wil optreden als „sprekerskoördinator”. Zo iemand is gevonden in de persoon van Ria Dijkstra; zij heeft via een brief aan alle aktiecentra en door het benaderen van verschillende partijor-

noemt PPRIKKEL een kommuni-katiekrant voor iedereen. „Stop deze PPRIKKEL”, aldus de redactie, „nooit bij het oude papier. Als je hem niet wilt bewaren, geef hem dan door.” Het aktiecentrum treurt over het verlies van het oude Postkantoor in de binnenstad. De gemeente verleende toestemming om het complex te slopen. Hema en C. en A. nestelen zich op de vrijgekomen ruimte. „De PPR had het anders gewild, maar ja...”

Zuid-Holland

Het sekretariaatsadres van de PPR-Zuid-Holland is: Christa Glasbergen, postbus 21301 Rotterdam, tel. 010-856627. (Dit is een nieuw nummer.) Op 30 januari wil de Zuidhollandse statenfractie de begroting over het jaar 1976 van de provincie met de leden doornemen.

Rijswijk

Het aktiecentrum Rijswijk heeft een inspraaknota uitgebracht. In de nota wordt ingegaan op de voorgeschiedenis van de inspraak en wordt de vraag beantwoord waardoor burgers tot inspraak komen. Vervolgens wordt ingegaan op inspraak als element van welzijn en inspraak als versterking van de democratie. De nota schrijft over voorwaarden voor het goed functioneren van inspraak en er is een apart hoofdstuk gewijd aan de organisatie van de inspraak. Hierbij wordt de plaats van buurtraden en procedurekwesties rond plannen van de gemeente behandeld. Tenslotte komt de betrokkenheid van de burger bij de raad aan de orde. Hoewel de nota is geschreven vanuit de Rijswijkse situatie staan er veel dingen in die van belang kunnen zijn voor andere aktiecentra. Geïnteresseerden kunnen bellen met Rein Alink, Rijswijk, tel. 070-996617. (Nb. Zijn er aktiecentra die ons aan een voorbeeld van een inspraakverordening kunnen helpen?)

ganen een begin gemaakt met het aanleggen van een „sprekerslijst”. Als er mensen zijn die zich daarvoor beschikbaar willen stellen kunnen ze met Ria Dijkstra kontakt opnemen. Van belang is daarbij over welk onderwerp men wil (en kan) spreken en de vraag of men landelijk ingezet wil worden of alleen in bepaalde regio's beschikbaar is. Het is de bedoeling dat in het vervolg alle verzoeken om sprekers te leveren, aan Ria Dijkstra worden gericht. Haar adres is: Schansweg 2, Berg en Terblijt, tel. 04406-40150.

DE STEM DES VOLKS

Colijn en Den Uyl

Het staat er wel slecht voor als Den Uyl op één lijst wordt gesteld met Colijn. Ko van Amerongen doet dat (PPRAK 19/12 '75). Tja, Colijn als konservatief staatsman kun je het vergeven dat hij de broekriem liet aantrekken, zo was dat altijd in crisisperiodes. En nu we weer in een crisisperiode zijn beland met Den Uyl in het Catshuis, hoe nu? De konklusie ligt voor de hand, noch Colijn, noch Den Uyl hebben de crisis veroorzaakt. Dat is een zure zaak, een vergelijking van Den Uyl met Colijn is veel te goedkoop. Maar „het doet het wel” en is daardoor destemmer misleidend. Ook een kreet als: de schuld van de kapitalisten of het kapitalisme is even misleidend, gevolgen van onrecht worden dan voor oorzaak aangezien. Marx heeft op dat punt de mensheid al honderd jaren misleid.

De oorzaak, beste vrienden, ligt helaas niet zomaar voor de hand. Ook de samenstellers van „naar een demokratiese ekonomiese orde” blijken helaas nog onwetend te zijn. Stelling 15 eerste deel „de PPR meent dat de natuurlijke produktiemiddelen (grond en bodemschatten) toevalt aan de gemeenschap”, is door mij aangevuld met „Daarbij is de bestemming van de pacht van alle grond voor de gemeenschapsvoorzieningen — in plaats van belastingen — van doorslaggevende betekenis. Dit betreft de rechtvaardige inkomensverwerving, het juist gebruik van grond en grondstoffen en het niet meer geven van geld voor grond als oorzaak nr. 1 van de inflatie. Teneinde gaandeweg te komen tot gemeenschapseigendom van grond is de uitgifte van gemeentelijke andere grond in erfpacht, een konstruktieve inzet”. Tot zover de aanvulling waaruit volgt dat de eigendom van de grond niet van doorslaggevende betekenis is, wel het juiste gebruik en primair de bestemming van de pacht. De pacht bestemmen voor de gemeenschap legt het juiste gebruik op aan de hand van de geplande bestemming. De samenstellers zeggen in hun pre-advies dat het amendement hen

ontgaat al stemmen ze wel in met de erfpacht. Welnu, erfpacht is een instrument om met „de pacht bestemmen voor de gemeenschap” een begin te maken. Dat daarmee het onrecht van het partikulier innen van de pacht wordt omgezet in het rechtvaardig bestemmen voor de gemeenschap, daar heeft men blijkbaar geen besef van. En ook niet dat de pacht als deel van de produktie rechtmatig toekomt aan de werkers maar door het ten onrechte partikulier innen ervan veel onrecht en disorde veroorzaakt. Misschien dat dit duidelijk wordt als men kennis neemt van een voorbeeld over de gang van zaken in Denemarken. Knud Tholstrup vertelt daarvan in zijn brochure „Why put up with inflation” (aanvragen bij GRONDVEST, postbus 5118, Amsterdam). Kennisname daarvan doet de wederkerige verwijten van kapitalisten-vakbonden visa-versa verstommen. En laat vooral Den Uyl het lezen!

Siebe Sevenster,
Bennekom

Kriminaliteit

Ik heb het ontwerp-programstuk van PvdA en PPR ontvangen en aandachtig doorgenomen. Het geheel beoordeel ik positief, maar toch heb ik weer enkele kritiese opmerkingen over de justitieparagraaf.

Wordt er in progressieve kring wel genoeg het steeds erger wordende kriminaliteitsprobleem ingezien (gijzelingen, berovingen, vernielingen etc.) Radikale oplossingen zijn hier niet mogelijk (bijvoorbeeld de Molukkers, die alleen de misdaad stoppen als hun onbereikbare ideaal is bereikt). Dan wordt er gesproken over gelijkstelling van alle samenlevingsnormen en afschaffing van de zedelijkheidswetgeving. De PPR is een partij, die voor een belangrijk deel uit christen-radikalen bestaat. Het lijkt me onwaarschijnlijk dat zij hier allemaal achter kunnen staan.

M. Busschers,
Haaksbergen

Ons gezicht

Ik dacht dat we op het ogenblik kunnen konstateren dat de PPR minder publiciteit krijgt dan vroeger. Het is moeilijk vast te stellen waaraan dit precies ligt. Toch heb ik een paar vermoedens:

1. Het „spontane”, het „steeds weer nieuw” mis ik op het moment een beetje in de PPR. We zijn wat traag in onze reakties en laten soms te snel het initiatief over aan anderen. Te veel heb ik de laatste tijd de letterkombinatie PvdA/PPR gezien waarbij in de presentatie

naar buiten de grote partij in het voordeel was.

2. Wellicht zijn onze ideeën ook niet altijd „nieuw”, in die zin dat ze aan een eerste afronding toe zijn. Het zou goed zijn (mede met het oog op eventuele vervroegde verkiezingen) eens een korte brochure het licht te doen zien waarin op duidelijke en overzichtelijke wijze het gezicht van onze partij is vastgelegd. Dit duidelijke gezicht is voor een kleine partij van levensbelang. Laten we dat niet vergeten.

Waardoor we wel de pers halen zijn onze dreigementen om met het kabinet te breken, als dit of dat niet is geregeld voor een bepaalde datum! Sorry hoor, maar ik geloof dat we ons in dit opzicht belachelijk maken. Je breekt op een aanspreekbaar en essentieel **beleidspunt**, niet op een datum! Wat mij betreft ligt dan ook de duidelijkheid van de PPR in 1976 eerder in nieuwe impulsen en initiatieven dan in het opheffen vingertje. Een radikaal jaar toegewenst!

Rien Alink
Rijswijk

Spuitsbussen

In Groningen zijn enkele malen straatakties gevoerd met manshoge spuitsbussen. Met deze blikvangers liep men door drukke winkelstraten om de anti-spuitsbusakties te begeleiden. Er werden daarbij korte informatiestencils uitgedeeld (op kringlooppapier), affiches verkocht, stickers uitgedeeld en handtekeningen verzameld.

In veel plaatsen in Nederland zijn wel anti-spuitsbusakties gevoerd, maar de Groningse aanpak heeft waarschijnlijk wel de meeste resultaten geboekt. Er werden daar ruim drieduizend handtekeningen opgehaald, tegen een even zo groot aantal in de rest van Nederland.

Volgens de Groningse radikalen heeft het zeker zin de akties voort te zetten. De namaakspuitsbussen zijn voor dat doel beschikbaar. Neem hiervoor contact op met Harmke Eisen, Rademarkt 25 of met Johan Havinga, Baanstraat 44, beiden te Groningen (tel. Johan Havinga, 050-115197 (alleen overdag)).

Hand Langers

Uit Radikalen in Friesland (Oene Bult): Wie leeft in weelde prijst de armoede

Helaas blijven de programma's van de Zuidafrikaanse kleurentelevisie toch zwart-wit.

Zonder tong geen inspraak

PPR-vergaderingen zijn humoristies en toch altijd leuk

Zei Samkalden: Als jullie niet unaniem tegen Van Du stemmen ga ik (twee weken met vakantie mompelde hij bij de deur)

Knelzijn

Juan Carlos: Franquillizer

Het op een progressief akkoordje gooien

Breekput

Kan Michel van Hulst niet weer dubbellid van de PvdA worden en dan een goed woordje voor ons doen?

Laatste nieuws: Theo Jongergouw wordt met alle volmachten gedropt als tijdelijk voorzitter van het actiecentrum Amsterdam

Rutgers van den Doef

Het ontwerpregeerakkoord is in stinkende modder blijven steken

Nu blijkt dat de dijken van de Oosterschelde nog te laag zijn kan het milieu daar ook wel naar de bliksem

Ter attentie van alle Nederlandse artsen: Aan het lijstje van verschijnselen van de managersziekte (Moderne ziektes, pag. 76) moet worden toegevoegd: Het schrijven van nietszeggende brieven aan parlementsleden.

Dolf Coppes presenteert:

Van Doorn schaft zich een radio aan

Brief

Van de redactie kreeg ik de volgende brief ter beantwoording: „Onnozel Praksel. Noemt u zichzelf de redactie van een serieus blad van een serieuze partij? Laat me niet lachen. Iedere keer een bladzijde flauwe grappen van die lullige verhaaltjes van Dolf Coppes, die zijn tijd zeker niet beter kan gebruiken. Laat me niet lachen. Hebt u wel eens uitgerekend hoeveel waardevolle artikelen er voor hetzelfde geld op al die achterpagina's hadden kunnen staan? Of denkt u soms dat wij voor deze onzin ons kontributiegeld betalen? Laat me niet lachen. H.A. te 's G.”

Geachte H.A. te 's G. Op uw herhaald verzoek kunnen wij helaas niet ingaan. D.C. te O.

Medianota

Wij verheugen ons nu op de behandeling van de medianota in de Kamer. Gedurende het kerstreces heeft iedereen zich zo kunnen ergeren aan de omroepen, dat het er vast feestelijk zal toegaan. Er waren in de Nieuwjaarsnacht enkele blote vrouwen te zien naast mijnheertje Van Oekel en de VPRO dreef ook een uur lang de spot met de jongste dag te Rijssen. De kleinzielige NOS-bestuurders hebben Veronica een plaatsje gegeven op Hilversum 3 tussen zeven en acht, precies op de tijd dat de AVRO-televisie de van Veronica gestolen top-veertig behandelt. Toch kwamen er reeds 10.000 leden voor deze omroep bij, waar onder anderen Henk Terlingen jaren na dato wraak neemt op Harry de Harige Aap, die hem destijds de KRO uitschopte. NOS-voorzitter Erik Jurgens noemde de zuilen een ongerogeld zootje als de NOS er niet zou zijn en nu zijn de voorzitters hem met woordenboeken te lijf gegaan. Erik had zulke dierbare herinneringen aan die uitdrukking dat hij dacht hen een plezier te doen. Behalve de EO heeft de Tros nu ook een bijgeloof binnen gebracht. Als je van te voren je sterrenbeeld doorgeeft,

kan een deskundige precies zeggen hoe je leven verder gaat. „Nee hoor, mevrouw Doorzager, er is niets met uw gezondheid aan de hand. U bent kerngezond. Maar er is iets waar u zich zorgen over maakt en daar denkt u teveel aan en dat veroorzaakt spanningen, waaruit dan weer lichamelijke klachten voortkomen”. „Gos, mijnheer Noordman, nou u het zegt. Dus ik hoef me helemaal geen zorgen te maken. Ik dank u zeer hartelijk”. „Ja hoor, mevrouw, en nu maar wat vrolijker kijken”. De maker van dit programma noemt zich dan ook Klaas Vaak. Maar dit kan natuurlijk nooit van de omroepwet. Daar komt groot gedonder van. En ook van al dat geklets op Hilversum 4. Het was toch al zo vreemd dat anderhalf jaar geleden en Van Doorn en Van Hulst (beiden PPR. red.) beweerden dat er absoluut geen mogelijkheid was voor een vierde zender, toen Veronica-aanhangers daarom vroegen. Maar nu die er toch is moet er ook Bach, Beethoven en Mozart uitkomen en niet opnieuw allemaal mannetjes en vrouwtjes die zeggen dat het nu eenmaal zo is, dat het niet anders is.

En dan heb ik nog geen woord gerept over het gerucht makende interview van ome Joop via de VPRO, gekombineerd met de grote verdwijningstruk. Of de minister-president nog niet genoeg zendtijd tot zijn beschikking heeft. Zijn hele partij kan toch bij Hans Jacobs terecht die veertig minuten met Lammers en Van den Doef over Roel praat, die er zelf niet bij mag zijn. Als de Vara al zo met zijn vrienden doet, wat dan niet met zijn beste vrienden? Dus waarom moet Den Uyl nu ook bij de VPRO, hè? Dat is toch te gek. De moties beginnen zich op te stapelen. De Kamer gehoord de beraadslagingen over de medianota. De ene uithaal na de andere. En Van Doorn maar onnozel kijken of hij denkt: ik moet me maar eens een radio aanschaffen, daar schijnt iets mee aan de hand te zijn. Kostelijk. Ik kan het bijna niet afwachten. Ik popel.

BOY TRIP

Het
stille
radikalisme

pag. 8-9

en verder:

5	Afstand tussen PvdA en PPR	11	Iran: Olie leidt tot diktatuur
4	Hoe passend is ons werk	7	Ian Smith verdeelt en heerst
		13	Vrouwen politiek actief?

PPRAIK

PPR Aktie Krant

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 6 februari 1976, nummer 76.

PPRAK

PPR-Aktiekant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abbonement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

Bestuur en fraktie bezoeken aktiecentra

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Dinsdag:

Natuurlijk heeft de PPR in Amsterdam een consequent, progressief beleid gevoerd en kan de PvdA worden beschuldigd van opportunistiese machtspolitiek. Maar wat vind ik nu het gevaar? Dat we ons beroepen op ons moreel juiste handelen, op onze moreel juiste persoonlijke instelling. Wij zijn schoon en zonder zonden. Vele PvdA's zijn smerig. Niet gestoord door enig zelfbesef schrijft de PPR van Bergen op Zoom: „Die mensen in de PvdA die op eerlijke en oprechte wijze willen streven naar fundamentele veranderingen van deze wereld, kunnen op onze steun rekenen; zij, die dit willen bereiken door opportunistiese machtspolitiek zullen een strijd bare PPR tegenover zich vinden.” Ik wil maar zeggen: hoogmoed komt voor de val. De PPR had in de kwestie Amsterdam gelijk en de PvdA

heeft getoond de progressieve samenwerking geringer te schatten dan vermeend eigenbelang. De PPR is niet beter, de PPR is anders. En voor zover beter, politiek beter. Bergen op Zoom, houdt u niet al te vroom

Woensdag:

Iedereen begint namen te noemen voor een nieuwe lijsttrekker van de PPR. De Haagse Post tipt Michel van Hulst, Roel van Duyn tipt Ria Beckers. Nu zijn er mensen die niet mogen tippen omdat anders de discussie in de actiecentra te sterk wordt beïnvloed. Een moeilijke redenering. Want of niemand zegt iets omdat iedereen namelijk de discussie beïnvloedt, of iedereen zegt iets. Voorlopig beperk ik me tot mijn dagboek, zodat niemand me van manipulaties kan beschuldigen. Ik heb alle criteria eens doorgenomen en er de mijne aan toegevoegd. Tot mijn schrik ben ik tot de konklusie gekomen, dat niemand op het plaatje past. Zelfs Bas de Gaay Fortman niet, want die heeft ook zo zijn nadelen. Dus moet ik een tweede keus maken. Die best een eerste kan zijn voor wie vindt dat Bas ook eerste keus was. Maar wat blijkt nu? Er zitten zo verschrikkelijk veel goeie mensen in de partij, dat ik er in dit stadium eigenlijk nog niet uit durf kiezen. In feite een heel konfortabele positie. Maar met de tips van de Haagse Post en van Roel van Duyn ga ik zo mee. Met Michel van Hulst of Ria Beckers zie ik het in ieder geval zitten.

De top zoekt de basis op. Daar komt oneerbiedig gezegd de campagne op neer, die het partijbestuur wil voeren in de komende maanden. Men wil de kontakten met de leden door middel van bezoeken aan plaatselijke actiecentra verstevigen.

Een toernee langs alle actiecentra is wat tijd en mankracht betreft waarschijnlijk niet haalbaar. Het gewone bestuurswerk moet tenslotte doorgaan. Daarom zullen alleen die actiecentra worden bezocht, die duidelijk behoefte hebben aan een gesprek met de leden van het partijbestuur en leden van de Kamerfrakties, over zaken die hen na aan het hart liggen. Het partijbestuur rekent erop dat afgevaardigden van de besturen van de provinciale actiecentra de delegaties zullen begeleiden.

De besturen van de actiecentra wordt een antwoordformulier gestuurd, waarop de onderwerpen van gesprek kunnen worden genoteerd, zodat het partijbestuur de juiste mensen kan sturen. Deze aanvragen moeten uiterlijk eind februari binnen zijn.

De grootte van de afvaardiging van het partijbestuur en de Kamerfraktie hangt af van de grootte van het actiecentrum. **Aktiecentra kunnen ook samen een aanvraag doen.**

LINKS RECHTS

Aangezien PPRAK een paar dagen onderweg is, weet ik de afloop van de kabinetsskrisis niet nu ik dit schrijf. Het is namelijk maandagochtend 2 februari. Het enige wat in dit stadium kan worden gedaan is speculeren over de afloop. Toch zijn er een paar dingen vast te stellen, die van belang blijven. In de ARP is meer bereidheid fundamentele veranderingen in ons maatschappelijk stelsel te aanvaarden, dan in de KVP. Dat kan heel goed afhankelijk zijn van de toevallige leiding van de ARP op dit moment. Aan de andere kant zie ik uit de KVP geen leiding meer naar voren komen die iets verder wil gaan dan de heer Andriessen. Andriessens uitlatingen over de onaantastbaarheid van onze economische orde worden weinig goeds. Hij heeft duidelijk getoond de grote afremmer te willen zijn. Hoe lang het ook zal duren eer er verkiezingen zullen worden gehouden; dit feit hangt aan zijn broek. Er wordt wel gezegd, dat een verkiezingsstrijd over de ondernemingsraden „slecht te verkopen is”. Voor links dan. Daar geloof ik niets van. De zeggenschap in de onderneming is een weerspiegeling van veel zeggenschapsverhoudingen in de maatschappij. Als links de verkiezingen niet in zou lurven met een immaterieel punt als de ondernemingsraden, dan hoeft links van mij niet. Want dan is links rechts.

ONBETROUWBAAR

De PvdA is onbetrouwbaar, maar onmisbaar, riep Roel van Duyn uit op de kerngroep van afgelopen zaterdag. Ik vind dat te ver gaan. Nou heb ik niet de ervaringen met de PvdA die Roel heeft. In mijn woonplaats werken we zelfs niet met de PvdA samen. Aangezien je behoorlijk goed kunt voorspellen wat ze in allerlei situaties zullen doen, vind ik ze wel betrouwbaar. Je kunt zeggen: een partij kan betrouwbaar onbetrouwbaar zijn. Maar

zonder gekheid. Als je een partij afmeet aan haar beste vertegenwoordiger, dan zou je om de PvdA te willen zien naar Den Uyl kunnen kijken. Of naar Van Thijn. Dat zijn toch mensen die we op weg naar onze zo mooi geformuleerde fundamentele maatschappijveranderingen graag als bondgenoten ontmoeten. Je zou met Roel van Duyn kunnen zeggen dat hier dat onmisbare om de hoek komt kijken. Maar dat vind ik toch, dat er van onbetrouwbaarheid in de Amsterdamse zin van het woord nooit iets is gebleken.

ONVOLWASSEN

De kerngroep is in feite tot de konklusie gekomen, dat we met de PvdA moeten samenwerken op afstand. Dat lijkt me de enig juiste weg. Er blijkt een nog niet nader bestudeerd en nog niet nader uitgesproken verschil van benadering te zijn tussen PvdA en PPR. Dat hele harde, puur, maar dan ook puur politieke, wat het landelijke partijbestuur van de PvdA aan de dag heeft gelegd, is voor erg veel PPR-ers gewoon niet te volgen. Evengoed als veel PvdA'ers onze houding niet kunnen volgen, die met politiek naïef wordt afgedaan. Of zoals mevrouw Van den Heuvel (voorzitter van de PvdA), die de kerngroepuitspraak van afgelopen zaterdag „onvolwassen” noemt. De PvdA, wijs als ze is, „zal er maar niet te licht geraakt op reageren”. Nou ja, nou beginnen we zeker opnieuw.

Ik peins me werkelijk af waar het onbegrip, het totaal verschillend reageren, zit. Ik geloof trouwens dat dat ook weer niet zo'n nuttige bezigheid is.

We kunnen misschien het beste genoeg nemen met de rol van onvolwassene. Mevrouw Van den Heuvel zal ook wel eens door vaderlijke figuren onvolwassen zijn genoemd. En misschien herinnert ze zich hoe ze zich op zo'n moment voelde. Volwassen.

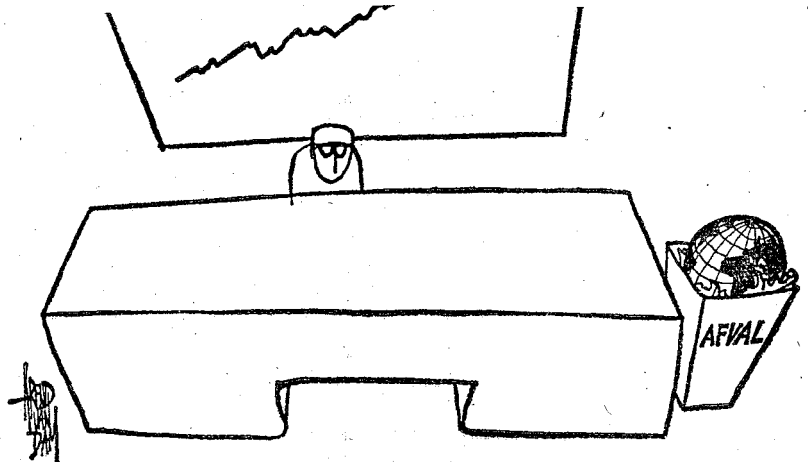
UITSTEL

De beslissing over de bouw van nog drie kerncentrales in ons landje is uitgesteld. Een beslissing waarmee Nederland zich in dit stadium van harte kan feliciteren. Nu zijn er mensen die het gezegde „uitstel is nog geen afstel” maar niet uit hun hoofd kunnen houden. Het lijkt me juist dit inderdaad niet te doen. Deze beslissing kan alleen worden omgezet in een volledig succes voor liefhebbers van de aarde en de mensheid, als we op onze hoede blijven. Onderzoek naar het afvalprobleem is nooit weg. We hebben nu al ons afval, dat we in Nederland kwijt moeten en het is nuttig dat wetenschappelijk wordt vastgesteld wat gewone mensen al lang vermoeden. Dan wordt straks de procedure op gang gezet voor de planologische kernbeslissing, een aparte inspraakprocedure over de plaats van die drie kerncentrales. Zonder dat reeds is besloten dat ze gebouwd worden. Zo staat het

door Kees Waagmeester

uitdrukkelijk in het kabinetbesluit. Ook daar heb ik het volste vertrouwen in. Nooit kan er in een land als Nederland een plaats worden gevonden waar je verantwoord een kerncentrale kunt neerzetten. De kerncentrales zullen nu voor een groot aantal mensen „dicht bij hun bed komen” en daardoor zal het verzet alleen maar toenemen. Een rechtse regering zou eventueel centrales beslissen de centrales wel te bouwen. Maar zelfs die mogelijkheid is gering. Ik noteer altijd met vreugde dat een man als Kruisinga (van de CHU) tegen kerncentrales is. En ik weet, dat ook een rechtse regering niet tegen de uitdrukkelijke wil van een volk kan ingaan. Uitstel is nog geen afstel, maar als we op onze hoede zijn kan van dit uitstel wel degelijk afstel komen.

PRAKTIES RADIKALISME

Hoe passend is ons werk?

Nu dus over ons werk, meteen het lastigste onderwerp uit het rijtje koopgedrag, werk, leef- en voedingsgewoontes, waarin we duidelijk nog geen praktische radikalen zijn.

Het is vooral in het werk moeilijk consequent te zijn. Er zijn nauwelijks mogelijkheden een levensvisie in je werk tot uitdrukking te brengen. Passend werk betekent dat de naam van je beroep min of meer overeenkomt met het in een vakature gevraagde.

Als in je behoefte voor bepaalde immateriële waarden niet kan worden voorzien (ik denk aan arbeidsvreugde), dan ben je des te bevattelijker voor materiële compensatie.

Optimistisch als je bent pak je het ontwerpprogramma er eens bij en dan vind je inderdaad filosofietjes in de richting van maatschappijgerichte productie en er wordt zelfs gesproken over „zinnvolle levensvulling”. Als je dan verder zoekt mis je toch het een en ander; Er wordt nauwelijks tegemoet gekomen aan de hoopgevende trend in de richting van niet-kommerciële, ideële, kleinschalige en democratische bedrijfsvoering en combinaties hiervan. Met een nieuwe soort ondernemingsraad heb je nog geen maatschappijgericht bedrijf zonder vervuiling en verkwisting, bemand met gemotiveerde medewerkers!

Nergens worden gewetensbezwaren tegen bepaalde arbeid erkend als werkloosheidsfactor. Waar blijf je met mentaliteitsverandering en bewustwording als je bijvoorbeeld een arbeider in een wapenindustrie niet de kans geeft te zeggen: „Ik zie het niet langer zitten, ik kap er mee”, zonder dat hij werk en WW kwijt is?

Ook de wetten zouden eens moeten worden bekeken. Er wordt bijvoorbeeld nog steeds in termen van werkgever en werknemer gedacht en dat geeft de gekste situaties. Neem bijvoorbeeld de videowerkgroep „Meatball” uit Den Haag, een geëngageerd bedrijfje met vier medewerkers, die evenveel verdienen en gelijke verantwoording dragen. Om aan de subsidie-eisen te voldoen moet men daar een bestuur aanstellen dat bindende adviezen krijgt van de medewerkers. Dat om de oorspronkelijke principiële opzet te waarborgen.

Goed, dat zijn dingen die met vele andere dingen door gebrek aan goede communicatie in links Nederland over het hoofd zijn gezien.

Er gebeurt namelijk wel degelijk wat. In Amsterdam hebben we de Stichting Experimentele Werkbemiddeling (EWB, Herenstraat 8, tel. 235082) die onder werken verstaat: „samen met anderen op bevredigende en ontplooiende manier bezig zijn aan een als maatschappelijk zinvol te ervaren doel”. De EWB helpt mensen aan alternatief werk, geeft sociaal-economische informatie, geeft praktische hulp bij sollicitaties, uitkeringen enzovoort. Er is nu ook een Stichting Experimentele Werkplaatsen opgericht, die nu negen bedrijfskollektiefjes overkoepelt (STEW, Stadhouderskade 130, tel. 711619, Amsterdam). Van de mensen die al eerder werkten en nu bij de EWB komen heeft zestig procent zelf ontslag genomen en er is bijna niemand lid van een vakbond of werkende jongerenorganisatie. Er kloppen jaarlijks 600 tot 700 mensen bij de EWB aan, die met hun kritiese, maatschappijgerichte werkbedoeelingen dus niet in de maatschappij terecht kunnen. En dat zijn alleen nog maar degenen die werkelijk niet meer kunnen of willen en van het bestaan van de EWB weten. Alleen in Amsterdam al!

Er zijn veel meer mensen die alternatief willen werken, maar vanwege hun verantwoordelijkheid (onderhoud van zijn of haar gezin) of vanwege de huidige mogelijkheden „het niet kunnen maken”. Vaak volkomen terecht. Voor deze mensen staan de slaapdrank en het piltsje al klaar...

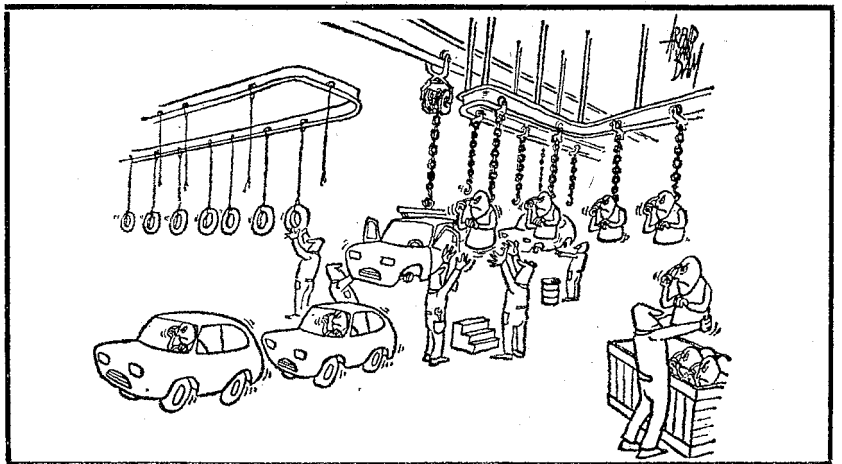
Er is toch wel een boel mogelijk. Dat blijkt uit het gestaag groeiende aantal bedrijfjes met arbeiders-zelfbestuur, demokratiese buurt-

huizen en jongerencentra, biologies-dynamiese bedrijfjes, kritiese reclameburo's, ideeënwinkeltjes, filmhuizen en theaters, socialistiese drukkerijtjes. Allemaal met mensen die de consequenties van hun menselijke levensvisie hebben aanvaard, wat vaak niet meer inhoudt dan wat persoonlijke materiële kenssessies. Mensen die voldoening en plezier in hun werk willen hebben en niet meer willen meedoen aan produktiegroei, vervuiling, verspilling en het kommercieel belazeren van mensen. Het samenwerken en het steunen van deze stroming is toch wel het minste wat de PPR kan doen. Afgezien nog van het feit dat deze praktische maatschappijvernieuwing in de gegeven economiese situatie één van de belangrijkste middelen is om onze eigen PPR-maatschappijvisie te realiseren. Kessies doen aan de maatschappij ten nadele van je eigen maatschappijvisie houdt een stuk geestelijke vervuiling in.

Zijn er „gewetensbezwaarden” die voelen voor een werkgroep alternatieve bedrijven? Een volgende keer wil ik iets schrijven over onze leef- en voedingsgewoontes. Daarbij is het gelukkig heel wat gemakkelijker consequent te zijn. Ofwel: Hoelang laten we ons nog in onze onwetendheid vleien met kreten als „Vlees mevrouw, u weet wel waarom?”. Ik heb maar beperkte kennis en onderzoeksmogelijkheden. Wie wil er ook een bijdrage leveren in het kader van het praktiese radikalisme? Schrijf naar de redactie.

Boyd Noorda

(Enkele aan de EWB verwante organisaties: EWB, Bagijnestraat 36, Leeuwarden, tel. 05100-25984 / De EAB, Boderdiep 71, Groningen, tel. 050-127479 / De PRO, Kanneburg 201, Deventer, tel. 05706-1523 / De AAB, Nieuwe Gracht 98, Utrecht, tel. 030-312797 / De SWEM, Prinsegracht 14, Den Haag, tel. 070-606644 / en de Werkgroep Jeugdwerkloosheid, Capucijnengang 6-8, Maas-tricht, tel. 043-11277).

Geen programstuk, wel regeerakkoord met PvdA

Afgelopen zaterdag heeft de kerngroep een motie van de actiecentra Lisse en Dordrecht met 55 stemmen voor en veertig tegen aangenomen, waarin staat dat de besprekingen met de PvdA over het programstuk worden stopgezet. Tegelijk stelt de motie, dat een regeerakkoord op hoofdpunten met de PvdA er wel moet komen. Daarmee werd een motie van het bestuur, die ook ter discussie stond, overbodig. In die motie, die slechts door een krappe meerderheid van het bestuur was ingebracht op de kerngroep, staat dat de besprekingen over het programstuk moeten worden voortgezet „zodra de PvdA over de gebeurtenissen in Amsterdam heeft geoordeeld op een zodanige wijze dat er uitzicht is op herstel van vertrouwen”.

Ook een motie van Hans van der Wilk werd overbodig. Daarin werd ervoor gepleit de besprekingen met de PvdA te hervatten. Een zinsnede, waarin wordt gevraagd om regels ter bescherming van lokaal, gewestelijk en provinciaal gesloten akkoorden, werd door de kerngroep wel overgenomen.

Ria Beckers vroeg de kerngroep elke schijn te vermijden, dat de PPR de zaak Amsterdam aan zou grijpen om van de PvdA af te komen. Ze vroeg ook de slechte samenwerking in sommige actiecentra tussen PPR en PvdA niet te laten meespelen.

Sommige sprekers wilden de beslissing over het al dan niet voortzetten van de programbesprekingen overlaten aan het kongres, maar Ria Beckers wees erop, dat de kerngroep tot nu toe steeds zelf over de samenwerking had beslist en dat de lijn van de partij (van de kongressen dus) altijd is geweest maatschappelijke veranderingen na te streven door middel van progressieve samenwerking. Ze zei verder, dat de beslissing over het aangaan van een regeerakkoord met de PvdA pas in oktober 1976 aan de orde komt en dat pas in 1977 definitief een ja of nee tegen het akkoord zoals dat dan op tafel ligt, moet worden gezegd.

Zure ervaringen

Alle sprekers uitten hun verontwaardiging over het PvdA-optreden in de kwestie Amsterdam en velen konden het niet laten andere zure ervaringen op te dissen. „Is dit nu een incident of een symptoom”, zo vroeg de Dordse afgevaardigde Kok zich af. Volgens Roel van Duyn

MOTIE

De kerngroep van 31 januari heeft over de samenwerking met de PvdA naar aanleiding van de Amsterdamse gebeurtenissen de volgende motie aangenomen:

De kerngroep,

- besluit dat gezien de ontwikkeling in en het verloop van de zaak Amsterdam de besprekingen over het gemeenschappelijk programstuk met de PvdA worden stopgezet,
- stelt voorop dat de volgende regering een links-progressief karakter moet dragen,
- verzoekt het partijbestuur de procedure- en strategie-diskussie, om op tijd tot het eigenlijke „regeer”-akkoord op hoofdpunten met de PvdA te komen, te handhaven.

heeft de Amsterdamse crisis ons geleerd, dat de PvdA behalve onze vriend ook onze vijand is. Han Lammers staat naar zijn analyse dichterbij de VVD dan bij Mansholt. Zijn konklusie: „De PvdA is onbetrouwbaar, maar onmisbaar voor de PPR als bondgenoot en als machtsfaktor in een progressieve regering”. Roel pleitte voor een voortzetting van de samenwerking met de PvdA, maar dan losser dan tot nu toe. „Geen details vastleggen en wederzijds afspreken niet zonder

elkaar in een nieuwe regering te gaan zitten”, zo adviseerde hij. Pier van Gorkum zei dat er al eerder een foute beslissing genomen was door samen een program te gaan maken. „We moeten een eigen verkiezingsprogramma gaan maken waaruit onze eigen identiteit duidelijk blijkt”, zo zei Pier. Ria Beckers antwoordde hierop, dat bezwaren tegen de opzet van het programmastuk hier buiten de orde zijn: Een motie van het actiecentrum Bunnik om die besprekingen te stoppen is eerder al verworpen. „We moeten de besprekingen over het programmastuk misschien stoppen vanwege de houding van de PvdA, niet vanwege onze eigen identiteit”, zei Ria.

Jack Verduyn Lunel zei, dat we de PvdA niet de kans moeten geven over ons heen te lopen. „Het gaat niet om de samenwerking, het gaat om de mate van samenwerking. We moeten niet samen een verkiezingsprogramma maken, wel een regeerovereenkomst”. Ria Beckers verdedigde de motie van het partijbestuur onder andere door er op te wijzen, dat het initiatief zou komen te liggen bij de PvdA. Het is niet de bedoeling een knieval van de PvdA te eisen, wij willen wel weten hoe de PvdA-achterban er over denkt”. Maar de kerngroep bleek in verdere openingen, hoe minimaal ook, niets te zien.

K. W.

Tweede-Kamerfractie PPR zoekt op korte termijn

ASSISTENT(E)

voor het sekretariaat voor 25 uur per week.

De werkzaamheden bestaan o.m. uit correspondentie, archief bijhouden, typen. Vereisten: opleiding op MAVO-nivo, goede typevaardigheid, enige ervaring met sekretariaatswerk. Belangstelling voor progressieve politiek wordt op prijs gesteld. Salaris min. f 1.692,- tot max. f 2.336,- per maand op basis van een 40-urige werkweek. Sollicitaties richten aan Fraktiesekretariaat PPR, Binnenhof 1a, Den Haag, tel. 614911.

Twée PPR-defensiemoties in Kamer verworpen

Bij de behandeling van de begroting van Defensie heeft het PPR Tweede-Kamerlid Henk Waltmans twee moties ingediend, die beide zijn verworpen. In de eerste motie wordt de regering gevraagd alle kernwapens uit de Nederlandse strijdmacht en van Nederlandse bodem te verwijderen. De andere motie wil een bedrag van 105 miljoen gulden uit de begroting halen, dat nodig is voor de troepen die wegens het nog niet slagen van de onderhandelingen over wederzijdse terugtrekking van troepen (MBFR-besprekingen in Wenen) gehandhaafd blijven.

Als er voor het bedrag van 105 miljoen een aparte begroting zou zijn ingediend, zoals vorig jaar, had de PPR-fractie daar tegen willen

stemmen om het oosten duidelijk te maken dat het ons ernst is met de troepenvermindering.

Henk Waltmans zei blij te zijn dat door de invloed van Nederland nu in de Weense besprekingen ook kernwapens zijn ingebracht. Zoals bekend heeft de PPR hier lang naar gestreefd. In hoeverre deze Nato-daad echt iets waard is zal nog moeten blijken. Henk Waltmans wees de minister er op, dat het inbrengen van de kernwapens nog maar een eerste en klein begin is. Het uiteindelijk streven is, dat de besprekingen resultaten gaan opleveren en dat er een kernwapenvrije zone komt in Centraal Europa.

Het rijksinstituut voor Natuurbeheer heeft een rapport gemaakt over het Lauwerszeegebied als mi-

Henk Waltmans

litair oefenterrein. Henk Waltmans wees erop, dat die militaire bestemming negatieve invloed zal hebben op de natuur en schadelijke gevolgen voor wonen, visserij, landbouw en recreatie. Voor de werkgelegenheid betekent het militaire oefenterrein vrijwel niets. Vandaar dat Gedeputeerde Staten van Groningen het oefenterrein uit het streekplan hebben geschrapt.

Van Doorns mediaplannen slaan niet aan

In de Tweede Kamer is vorige week uitvoerig gedebatteerd over de massamedianota van PPR-minister Harry van Doorn. Hij heeft met veel verve gepleit voor zijn plan het lidmaatschap van een omroep en het abonnement op een programmablad los te koppelen om te bereiken dat de mensen voor een omroep kiezen vanwege haar programma's en eigenheid en niet vanwege het prachtige programmablad. PPR-woordvoerder Dolf Coppes pleitte eveneens voor de loskoppeling.

Dolf zei dat omroepverkiezingen de meest zuivere vorm zou zijn. Een nadeel hiervan is dat de ether korte tijd voor de verkiezingen nog erger wordt vervuild dan nu al met reclame voor eigen omroepblad. Dolf vroeg Van Doorn daarom een proef te nemen met maandelijkse verkiezingen voor steeds een deel van de kijkers en luisteraars.

Bij het debat over de Ster-reclame heeft Harry Van Doorn vorig jaar een motie van het ARP-kamerlid Scholten tegengehouden, door te beloven dat hij een onderzoek zou instellen. De PPR-fractie zou ongetwijfeld voor de motie hebben gestemd. Dolf Coppes vroeg daarom nu, wat voor onderzoek Van Doorn wil uitvoeren en of hij dat niet op de lange baan schuift. Harry heeft geantwoord, dat hij het onderzoek in overleg met omroepraad en reclameraad zal uitvoeren en dat het resultaat nog dit jaar in de Kamer zal komen, voordat de wet op de hoogte van de omroepbijdrage aan de orde komt. Dolf acht dit zeer geschikt, omdat daarbij de afschaf van de Ster-reclame in verband met de hoogte

van de omroepbijdrage kan worden bekeken.

Dolf heeft opnieuw zijn idee van een teleservice aan de orde gesteld. Hierbij gaat het erom, dat mensen die naar aanleiding van een uitzending opbellen met persoonlijke problemen deskundig geholpen worden. Maar dit ligt niet op de weg van CRM of de NOS, maar op de weg van de omroepen zelf. CRM subsidieert wel de Stichting Correlatie, die verschillende omroepen bij nazorg van programma's behulpzaam is.

Correlatie heeft voortdurend contact met plaatselijke buro's voor huwelijks- en gezinsmoeilijkheden, sociaal-psychiatrische diensten etc. Het voordeel hiervan is, dat de zorg voor mensen die geholpen willen worden dicht bij huis kan worden

voortgezet. Dolf zei in de Kamer zich zorgen te maken over de soms zeer amateuristische wijze waarop mensen worden te woord gestaan, bijvoorbeeld 's nachts op Hilversum 3.

Permanent zou er een groep deskundige helpers bereikbaar moeten zijn. Dolf zou het liefste zien, dat de omroepen gezamenlijk tot zo'n teleservice kwamen en anders elk voor zich.

Wat de steun aan de kranten betreft zag het er in het Kamerdebat niet naar uit, dat Van Doorns plannen, om alleen kranten in nood te helpen het zouden halen. De meerderheid van de Kamer wil algemene steunmaatregelen, waar een rijke, puur commerciële Telegraaf verhoudingsgewijs evenveel van profiteert als een arm, ideëel Trouw.

Kamerkommissie vraagt Senaat inlichtingen

De vaste Kamerkommissie voor Economische Zaken heeft een brief geschreven aan de sub-kommissie van de Amerikaanse senaat die onderzoek doet naar het gedrag van multinationale ondernemingen. Dit is gebeurd op initiatief van het Kamerlid Leo Jansen, die dit voorstel heeft gedaan toen de brief van Pier van Gorkum aan de kamerkommissie werd behandeld. In die brief verzocht Pier na een reis naar de Verenigde Staten een Nederlandse bijzondere kamerkommissie in te stellen die het gedrag van multinationale ondernemingen onderzoekt (zie PPRAK van 21 november 1975, blz. 4).

De kamerkommissie voor Economische Zaken vraagt de Amerikaanse sub-kommissie naar haar bevoegdheden, werkmethodes en resultaten.

Hier worden geluiden gehoord dat de Amerikaanse multinationals zich benadeeld voelen, omdat Japanse en Europese concurrenten niet de verplichting hebben openheid van zaken te geven voor commissies uit het parlement. De brief vraagt de Amerikaanse sub-kommissie of het juist is dat Amerikaanse bedrijven zich gediskrimineerd voelen en of dit het werk van de sub-kommissie negatief beïnvloedt.

Vijf dagen in Zimbabwe Ian Smith verdeelt en heerst

Ian Smith, de leider van het blanke minderheidsregiem van Rhodesië, wordt door de hele wereld onderschat. In de schaduw van de oorlog in Angola onderhandelt hij met de Afrikaanse leider Joshua Nkomo. Maar Smith weet wat hij wil. Na een bezoek van vijf dagen aan Zimbabwe, de bevrijde naam voor Rhodesië, na talloze gesprekken met Afrikaanse en blanke leiders, ben ik tot de konklusie gekomen, dat Ian Smith onderhandelt met zijn eigen stroman: Hij heeft één van de leiders van de Afrikaanse Nationale Raad (ANC) zover gekregen zich los te scheuren van zijn vrienden. Nkomo wordt niet gesteund door de zwarte bevolking. Voor haar is bisschop Muzorewa de onbetwiste leider van de ANC.

Smith heeft kans gezien de ANC in tweeën te splitsen. Hij voert heel bewust de verdeel- en heerspolitiek. Waarom Joshua Nkomo erin gestapt is, weet niemand. Hij riskeert als landverrader de geschiedenis in te gaan, hoewel hij als nationalistenleider een lange staat van dienst heeft. Hij hoopt natuurlijk, dat hij uit de besprekingen een voor de zwarte bevolking akseptabel resultaat zal kunnen sieren.

In dat geval kan hij bisschop Muzorewa, ds. Sithole en dr. Gabbellah, de leiders van de andere fractie van de gespleten ANC, ver achter zich laten. Of Nkomo wordt gedreven door onberekenende vaderlandsliefde, óf door onberekenende honger naar de macht na elf jaren van gevangenschap.

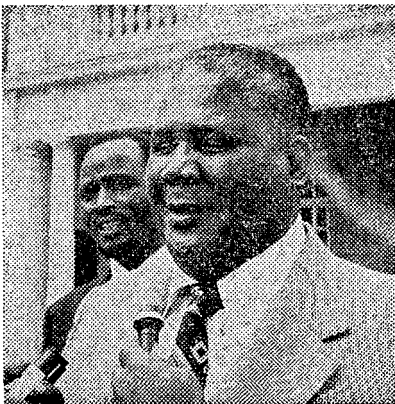
Met behulp van de regering organiseerde hij buiten zijn ANC-vrienden om en tegen de afspraken in een kongres, waarop hij tot voorzitter van zijn ANC werd verkozen. De afspraak was dat er geen kongres zou worden gehouden, zolang Ian Smith zijn honderden politieke gevangenen niet zou hebben vrijgelaten. Hij kreeg met moeite een paar duizend mensen op de been, en vertelt nu hetzelfde verhaal als Smith's propaganda-machine: Zijn kongres werd uitsluitend bezocht door een beperkt aantal gekozen afgevaardigden, vandaar.

Maar als dr. Gabbellah, de in Rhodesië verblijvende vice-voorzitter van Muzorewa's ANC in Salisbury aankomt, komen duizenden mensen hem verwelkomen. Volksvergaderingen van deze ANC-vleugel brengen tienduizenden mensen op de been, zoveel zelfs, dat de politie bij voorbaat alle wegen van de hoofdstad afsluit.

Meerderheidsregering

Ik heb Nkomo gevraagd wat hij vond van het gebrek aan steun. Hij zei: „Ik streef een onmiddellijke meerderheidsregering na en dat willen de mensen ook. Dus ik word

gesteund door de mensen”. Het is duidelijk dat dit een heel zwak antwoord is. De mensen zijn juist doodsbenauwd, dat Nkomo onaanvaardbare compromissen sluit. Uit gesprekken met blanke ministers is me duidelijk geworden wat de regering voor ogen heeft: Regionale zelfstandigheid voor de Afrikanen, waarbij een soort kantons een budget krijgen waaruit ze zelf het onderwijs, de gezondheidszorg en de bouw financieren. De blanken vinden alles goed, als de „ekonomie maar stabiel blijft”. „Daarvoor”, zegt dr. Gabbellah, „willen ze wel een zwarte minis-

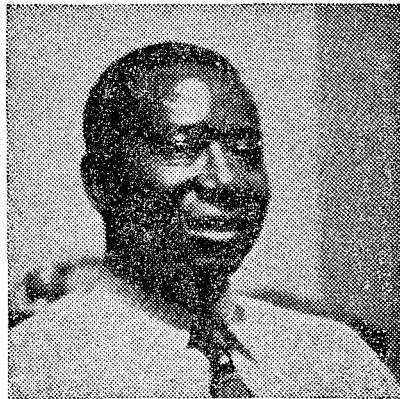
Joshua Nkomo

ter-president aksepteren, maar wij willen de macht. Wij hebben geen behoefte aan een ons opgedrongen blanke welvaartsmaatschappij”.

Wat opvalt in gesprekken met blanken is de volstreekte isolatie waarin ze leven. Zo vertelde een vooraanstaande man me, dat de werkloosheid in Europa het gevolg was van de sociale uitkeringen en dat „wie werken wil heus werk kan krijgen”.

Dat geldt misschien inderdaad voor de blanken in Rhodesië. Door de sankties bouwen ze een naar binnen gerichte ekonomie op, maar toch hebben ze het moeilijk. Ze hebben maar weinig van het broodnodige

buitenlandse geld. Tussen haakjes: De winkels liggen er vol met buitenlandse produkten, Nederlandse voorop. De gloeilampen en televisies zijn van Philips „vervaardigd in Zuid-Afrika”. Maar ik kon in het tabaksland Rhodesië ook een heerlijk Balmoral-sigaartje krijgen, „made in Holland”. Het is maar dat de fabrikanten Smit en Ten Hove in Kampen het weten!

Dr. Gabbellah

De Afrikanen zijn in toenemende mate bereid te vechten. Volgens opgaven van de ANC liggen er twintigduizend troepen aan de noord-oostelijke grenzen gereed. De Rhodesiese politie leidt Afrikanen op, die vermoed als vrijheidsstrijders de dorpen ingaan om er achter te komen hoe de mensen over hen denken. Is dit niet naar de zin van de politiek, dan vinden represailles plaats, „om de bevolking tegen de terroristen te beschermen”.

Rijk land

Hoe langer het getreuzel van Smith duurt — en hij wordt, zo hij al iets zou willen, voortdurend naar rechts getrokken door zijn blanke kiezers — hoe meer de leiding van de ANC radikaliseert. De Afrikanen hebben de buik vol van aan het lijntje te worden gehouden.

De blanken wijzen voortdurend op alle ontwikkelingsplannen die ze hebben. Het ministerie van informatie overstelpt me met gegevens over hoge onderwijsuitkeringen, „beschermde dorpen” (zeg maar: konzentriekampen) etc. Ze leven in de tijd van de goedgevende bezitters. Snappen gewoon niet dat een Afrikaan niet alleen geïnteresseerd is in een beter huis, maar in dit stadium vooral in zeggenschap over zijn barstensrijke land.

Kees Waagmeester

Gesprek met Boy Trip

De demok

Boy Trip is de minst bekende, maar wellicht ook de meest bescheiden minister van het kabinet-Den Uyl. Een man zonder pretenties. In de ministerraad dwingt hij door zijn zakelijke, deskundige en beminnelijke optreden algemeen respect af. Hij heeft een grote kennis van zaken over de meest uiteenlopende onderwerpen. Wie dit gesprek met hem leest begrijpt waarom hij zijn uiterst belangrijke rol in het kabinetsdebat over kernenergie verzwijgt. Waarom hij zelfs over defensie geen enkele uitspraak wil doen, hoewel ambtenaren mij zeggen dat hij in de ministerraad op dat terrein zijn partij meer dan meeblaast.

Trip, de luisteraar, kent de PPR op zijn duimpje.

Wij interviewden hem op maandag 26 januari, in de week dat hij herhaaldelijk met een klein klubje ministers (Den Uyl, Van Agt, Lubbers, Boersma) vergaderde om een oplossing te vinden voor de politieke verschillen over de nieuwe wet op de ondernemingsraden.

Een gesprek met een stille radikaal.

Het kabinet-Den Uyl bevordert uiteindelijk de bestaande structuur van de samenleving, wordt wel gezegd. Wat is het nut van dit kabinet?

Boy Trip: „Het was de bedoeling dat dit kabinet een brugfunctie zou vervullen tussen progressieven en christen-demokraten. Of dat lukt is de vraag. Binnen het kabinet verloopt dat proces goed. In die zin is het een goede aanzet voor een tweede kabinet-Den Uyl, dat wordt tenslotte bedoeld met die brugfunctie.

Uiteraard zou ik graag een progressieve meerderheid willen zien, maar dat is niet op korte termijn te verwachten.

Er is een proces van verschuivingen zichtbaar, maar zolang die meerderheid er niet is, hecht ik veel waarde aan een kabinet als dit. Liever zo dan allemaal ten strijde in de oppositie”.

Verlies je al regerend je aanhang niet?

Trip: „Dat is niet nodig. Mits we er in slagen goed duidelijk te maken, ook binnen eigen partij, wat er allemaal gebeurt. Soms sta ik te trappelen om iets uit te leggen. De informatie over wat het kabinet doet is onvoldoende. Je wordt vaak beoordeelt op onderdelen. De veroordelingen zijn wel begrijpelijk, maar ook onjuist.

Een alternatief kabinet is een rechtser kabinet en dat zou ons voor jaren de verkeerde kant opsturen. Daar wil ik me nauwelijks een voorstelling van maken. Als je kijkt naar de bezuinigingen die Biesheuvel uitvoerde en in zijn hoofd had in de sektor CRM en Sociale zaken, maar niet op wegen, Defensie enzovoorts, dingen waar wij het zoeken. Nee, ik vind het soms verbazingwekkend dat we niet nog meer aanhang krijgen. Maar

door de rechtse pers wordt vaak aantoonbaar gekleurde informatie gegeven. En als je op die informatie bent aangewezen, is het ook weer niet verwonderlijk dat de mensen het niet zien”.

Je hebt dagelijks met PvdA-ers te maken. Wat me na Amsterdam nou zo interesseert, is hoe die met macht omgaan.

Is daarin een verschil aan te wijzen tussen PvdA-ers en PPR-ers?

Boy Trip: „Nu ga ik generaliseren. Want er liggen vele nuances. Er wordt wel eens gezegd, en ik vind dat daar wat in zit, dat de PvdA met de beste bedoelingen mensen gelukkig wil maken, desnoods tegen hun eigen zin. Vanuit hun meer ideologische en dogmatiese instelling komen ze sneller tot centralistische oplossingen. Bij de PPR is meer de bereidheid het de mensen zelf te laten doen, zonder blauwdruk, wat aftastender te werken. Dat maakt soms de indruk van besluiteloosheid, maar dat spreekt me meer aan. Dat heeft niets te maken met de persoonlijke waardering. De PPR is dus wat pragmatieser, maar zonder daarbij de visie uit het oog te verliezen en dat is weer het verschil met D'66.”

Hoe gaat dat nou in de ministerraad. Gaat het daar om de kracht van de macht of om de kracht van argumenten?

Boy Trip: „Ja, de kracht van argumenten. Als ik het dagboek van Roel van Duyn lees zijn de ministerraadsvergaderingen uiterst ordelijk. Iedereen krijgt de gelegenheid een betoog te houden om de eigen zaak te verdedigen en anderen te overtuigen. Als er geen tijd genoeg is wordt de zaak uitgesteld. Er wordt goed de tijd genomen. Soms komt de politiek ten laatste wel eens om de hoek kijken natuurlijk.”

Hoe reageert zo'n kabinet op PPR ideeën over werkloosheid en kleinschaligheid bijvoorbeeld.

Boy Trip: „Laat ik eerst eens zeggen hoe ik daar zelf op reageer. Men verwijt de PPR vaak om prakties te zijn, maar dat is vast strekt onterecht. Ik ben zelf al vreselijk praktische man. In al mijn jaren dat ik meedoe, dat is vanaf oprichting, heeft de PPR vele ideeën eerder dan anderen ideeën naar voren gebracht waar later andere mee gingen lopen en aan het werk gingen. Nu is er bijvoorbeeld in de Kamer een onderzoek gevraagd naar kleinschaligheid, en daar is in feite iedereen het mee eens. Frisse ideeën komen nooit van gevestigde krachten. Je moet er te partij ook niet in blijven steken, moet je ideeën inhoud geven. Nu daar zijn we volop mee bezig. Het is een proces van jaren en je moet vooral medestanders zoeken. Maar wij worden niet bepaald als fantomen binnen het kabinet gezien.”

Politicisering is onvermijdelijk

„Voel je je goed thuis in de PPR. Er wordt wel eens gezegd dat die twee nette heren uit het kabinet er niet zo bijhoren.

Boy Trip: „Ik voel me prima thuis in de PPR. Wat de uitgangspunten betreft is er niet zoveel veranderd al die jaren. De onvrede met de maatschappij, zien dat het anders moet zonder precies te weten hoe, dat streven naar de volmaaktheid en het besef dat je het nooit bereikt, leidt vind ik op elke PPR-bijeenkomst terug.

Nog voor ik minister was zei ik in een bestuursvergadering: jullie kunnen nu nog van me af. Ik ben niet van plan een ander pak te gaan dragen, mijn haar te laten groeien, te verhuizen. Daar werd geweldig om gelachen.

Nee, de mensen verkrijgen zich daarop. PPR-lid zijn is in de eerste plaats een kwestie van mentaliteit. Je hebt ook het omgekeerde. Ik zat eens met een vrouw aan een diner die bijna verschrikt vroeg of ik

PPR was. Ik zeg: dacht u soms dat mensen in een net pak die met mes en vork eten geen lid van de PPR kunnen zijn? Ik heb haar toen een kwartiertje verteld wat de PPR wil. Tenslotte zei ze: Ik zou bijna lid worden.

Jarenlang ben ik ondernemer geweest en lid van de PPR. De PPR is geen partij voor mensen van een bepaalde maatschappelijke klasse. Nee, in talloze gesprekken met PPR-klubjes, met actiecentra voel ik me er thuis”.

„Als minister heb je een drieledige taak. Je bent verantwoordelijk voor je eigen portefeuille en dat is vaak al een hele klus. Dan ben je lid van de ministerraad en betrokken bij voorstellen van kollega's. En ten derde heb je een levendig contact nodig met je partij. Dat is ook een hele klus. Maar als je één van die elementen niet goed doet, lukt het niet. Je moet deel uitmaken van je klub. Je moet steeds opsnuiven wat er leeft”.

Je verdiept je veel in zaken van je kollega's, nietwaar?

„Vanuit het wetenschapsbeleid heb je relaties met bijna alle departementen. Er verschijnt nauwelijks een nota waarin niets over wetenschappelijk onderzoek staat. En doordat we maar twee zetels hebben in het kabinet moet je je meer dan anderen in veel zaken ekstra verdiepen”.

Je bent nog altijd de minst bekende minister.

Boy Trip: „Ik ben de eerste uitsluitend koördinerende minister. Maar wel op een terrein dat de PPR erg moet aanspreken: de toekomst. Kijk, ik kan alleen funktioneren als de betrokken kollega's het met me eens zijn. Een minister voor Wetenschapsbeleid in Canada zat met het probleem dat hij zijn beleid niet van de grond kreeg. Maar waarom? Omdat hij probeerde suksesjes van zijn kollega's af te snoepen. Je moet je dus uiterst bescheiden opstellen als je wat bereiken wilt. Ik ben bij tal van dingen betrokken, maar anderen brengen het naar buiten. Ook omdat je van een kleine partij bent, moet je veel met zaken van anderen bezig zijn. Maar het blijven zaken van anderen. Nu kun je wel van de daken schreeuwen wat je klaargekregen hebt en dan komt het mooi in de krant, maar na een paar keer is het wel afgelopen. Wat willen we, zeg ik altijd. Willen we wat bereiken of willen we publici-

teit? Ik zal in mijn functie het meest succesvol kunnen opereren als ik de minst bekende minister blijf. Daar lijd ik niet onder en daar verbazen sommigen zich weer over”.

Wat is nu de waarde van een man als Den Uyl. Is hij inderdaad zo onmisbaar als hij lijkt?

Boy Trip: „Dat dacht ik wel. Hij geeft echt leiding op basis van kennis van zaken. En met een enorme inzet. Hij is sterk de man die dwars door de techniek van ingewikkelde dingen heen de mensen, vooral de kleine man, blijft zien. Je hebt bijvoorbeeld een heel ingewikkeld debat over aardgasprijzen. Dan zit hij op een kladje uit te rekenen hoeveel dat een AOW-er kost. En zegt dan: dat kan niet dat is te gek. Hier moeten we iets op vinden. Dat is typies Den Uyl. Hij houdt goed in de gaten wat er bereikt moet worden en kijkt hoe het aan zal komen”.

De sfeer in het kabinet is goed?

„De verhoudingen zijn zeer kolle-giaal. Binnen sommige bedrijfsdirekties is heel wat meer naijver dan in dit kabinet. We lachen veel. Er zit een aantal zeer geestige lieden in”.

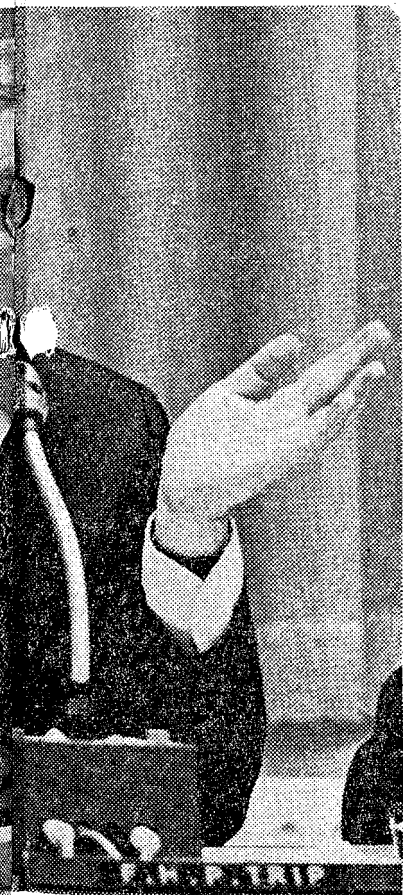
Welke post zou je in een nieuw kabinet willen bekleden?

Boy Trip: „Voorop stellend dat ik het zou willen, denk ik, weet ik: wetenschapsbeleid. Je hebt acht jaar nodig om de zaak op gang te brengen. Maar het hangt van zoveel factoren af. Het antwoord op de vraag of ik een tweede termijn zou kunnen hebben is een vergelijking met tien onbekenden”.

Slechts weinig mensen zijn in politiek geïnteresseerd. Klopt de democratie nog wel?

„Het Nederlandse volk oefent op vele manieren invloed uit. Ik vind juist dat de betrokkenheid met Den Haag erg groot is. Dat hangt niet af van wat iemand in een mikrofoon op straat zegt, maar als de politiek de mensen raakt zijn ze erg betrokken: Als Van Agt zich met de uitwassen op het voetbalveld bemoeit, of als de tongvissers in de knel komen, of mensen op een sociale akademie. Via de eigen situatie is men betrokken”.

De indruk dat politiek vies is, is

Boy Trip

wel versterkt door bijvoorbeeld de gebeurtenissen in Amsterdam.

„Als ik de indruk had dat het allemaal maar sjoemelen zou zijn, zou ik geen minister willen zijn. Als politiek gewantrouwd wordt is dat ten onrechte. Als je tenminste het sluiten van compromissen geen slechte zaak vindt, compromissen natuurlijk waarbij de wezenlijke dingen niet verloren mogen gaan. In Amsterdam is op de man gespeeld. Ja, bepaalde uitingsvormen zijn vuil, wanneer mensen onderuit gehaald worden, ze elkaar blokkeren, natrappen. Goed voetbal vind ik best leuk, maar sommigen verdienen de gele of de rooie kaart”.

„Als politiek bedrijven een zaak wordt van een actieve elite, dan doen we het niet goed. Het meest boeiende vind ik in een actiecentrum uit te leggen hoe allerlei dingen in elkaar zitten. Politieke democratie brengt met zich mee dat het hoe en wat duidelijk wordt gemaakt. Dat is ook een opgave voor de PPR. Dat we niet teveel in procedure kwesties blijven zitten. Iedereen moet het kunnen snappen. Het is een zeer nuttige bezigheid voor mij mijn zoontje van elf poli-

tieke dingen uit te leggen. Dan leer je de dingen op een bevattelijke wijze zeggen. Ik wil dat de wetenschap begrijpbaar wordt gemaakt. 60.000 mensen zijn er mee bezig, die bepalen in zekere zin onze toekomst. Er moet duidelijk worden gemaakt wat ze doen”.

Wat houdt jou politiek gezien het meest bezig?

Boy Trip: „Door al die jaren heen de bedrijfsdemokratisering. De onwil van de KVP om een nieuw beleid te voeren bracht me er na de Nacht van Schmelzer toe uit de KVP te stappen. En door mijn ervaringen in het bedrijfsleven werd het me ook steeds duidelijker dat het gaat om de vraag hoe mensen meer mens kunnen zijn. Dat is een verouderde slogan uit de beginjaren van de PPR, maar daar draait het in hoge mate om. Bedrijfsdemokratisering is van doorslaggevend belang in het hele demokratiseringsstreven. Als voorzitter van het Bedrijfsapostolaat hield de vraag hoe mensen in hun werk functioneren me steeds meer bezig. De mogelijkheden van mensen die doorlopend aan de machine staan, maar ook van het middenkader en het hogere kader zijn van grote betekenis voor het menszijn. Dat geldt voor alle mensen die in hiërarchie verband werken, overal zijn vormen van onderdrukking. Je zag mensen macht uitoefenen, wat goed kan zijn, maar

je ziet erg veel dat mensen daarin ook het leven van anderen bepalen. Bij de vraag hoe mensen meer mens kunnen zijn voel ik me nauw betrokken. Ik realiseer me dat wat ik uiteindelijk wil ver weg lijkt. Daarom zullen we het in een aantal stappen moeten bereiken. Ik weet dat de politieke haalbaarheid haar grenzen kent en dat we moeten doen wat mensen als iets van zichzelf ervaren. Daarom is er tijd nodig.

Persoonlijk geloof ik dat we het bereiken. De nieuwe generatie denkt duidelijk anders en vraagt heel anders dan de oudere generaties dat de dingen democraties verlopen. Voor de jongere generatie zal de democratische aanpak een verworvenheid zijn. We moeten de wetgeving daarom niet op de lange baan schuiven, we moeten stappen nemen. Het is een proces dat zich overal afspeelt, zelfs ondanks de wetgeving hoe belangrijk die ook is. Je ziet die bewustwording overal doorbreken, in kerken, verenigingen, scholen. Kijk nou eens naar de nieuwe generatie onderwijskrachten. Het klinkt gek, maar als je ouder wordt, word je geduldiger. Nee, ik ben helemaal niet pessimistisch. We maken voortgang en we zullen verder gaan. Ja, ik ben van nature een optimist, maar je hoeft geen optimist te zijn om te zien dat het demokratiseringsproces onvermijdelijk is”.

Kees Waagmeester

Kernenergie

In Tilburg verscheen een dikke bundel met opstellen over energie, kernenergie en daarmee samenhangende aspecten onder de titel „Kernenergie en Macht”. Het merendeel van de opstellen leest lekker weg. Het totaal van de bundel levert een niet onaanzienlijke bijdrage aan de „papieren veldslag van de besluitvorming” (Karakterisering in de inhoudsopgave van hoofdstuk 8 over kernenergie en voorlichting). Enige van die inhoudsbeschrijvingen: Een analyse van het huidige energiegebruik in het Westen, waar men zich verlustigt in energie-afhankelijke hulpmiddelen. Voorlopig is er nog voldoende gas en olie. Welke methode van energie-opwekking is het meest verantwoord.

Folders, brochures, boeken en dergelijke voor deze rubriek opsturen aan Dick Rietbergen, van der Mondestraat 145, Utrecht.

Praten over kernenergie is praten over voldongen feiten, het parlement als bijwagen. Beslissingen worden op grond van vermeende economische motieven genomen. Een inventarisatie van niet-kon-

ventionele energiebronnen. Manipulatie met energie-cijfers. De bundel „kernenergie en macht” is 253 pagina's dik en kost slechts f 3,— De verzendkosten zijn hoger, namelijk f 3,25. Te bestellen bij Studium Generale, Katholieke Hogeschool Tilburg, Hogeschoollaan 225, Tilburg, telefoon (04250) 70960.

Amnesty

Amnesty International ziet zich de laatste jaren steeds meer genoodzaakt ook te helpen bij de opvang van politieke vluchtelingen, die meestal noodgedwongen hun land verlaten. In Nederland aangekomen raken ze verzeild in een doolhof van papieren, vergunningen etc. Bij de asylprocedure komt

Amnesty International voor steeds grotere problemen te staan, omdat ze niet over voldoende huisvestingsadressen of noodopvangadressen beschikt.

Het vluchtelingensekretariaat van Amnesty International (tel. 020 - 847905, vraag naar Mary-Ann Lindo, Hanneke Groensmit of Marjke Maas) doet een dringend beroep voor enkele dagen of weken woonruimte beschikbaar te stellen voor de noodopvang van de politieke vluchtelingen. Het gaat erom, dat Amnesty International een adempauze krijgt om een meer definitieve oplossing te vinden. Een Kamer, waar de vluchteling een redelijke privacy heeft is al goed. Wie een kamer wil verhuren kan ook bellen: sommige vluchtelingen kunnen huur betalen.

Iran: Olie leidt tot diktatuur

Als Iran (Perzië) in het nieuws komt, dan gaat het meestal over de hoogte van de olieprijsen of over de Sjah.

Dit beeld van het „moderne” sprookje uit 1001 nacht wordt zo nu en dan verstoord.

Zo hebben enkele weken geleden Iraanse studenten in Amsterdam een hongerstaking gehouden. Als protest tegen het uitspreken van tien doodvonnissen tegen Iraanse oppositieleiden. Verder verschijnen steeds meer berichten onder andere via Amnesty International over politieke gevangenen in Iran en over martelingen en folterpraktijken van de Iraanse geheime staatspolitie de SAVAK.

De pracht en praal van het hof van Sjah Reza Pahlevi blijkt dan de zoetige fondantlaag over een meedogenloos bewind van de tiran van Iran.

Om de Sjah te citeren: „Nu telt slechts de trouw aan het koninkrijk en aan de Witte Revolutie. Zij die zich daar niet aan houden zijn aanhangers van de Toudéh (= de Kommunistiese Partij) en kunnen het land beter verlaten”.

Deze zg. Witte Revolutie moet in tegenstelling tot de Rode Revolutie Iran in sneltreinvvaart maken tot een wereldrijk van allure. Iran moet een geïndustrialiseerde atoommacht worden met één van de grootste legers ter wereld en dus met grote macht. Wie dat doel weerstreeft, moet verpletterd worden.

Deze machtshonger van de Sjah leidt tot een buitenlandse politiek, die gericht is op de militaire hegemonie over de Perziese Golf en op een politiek leiderschap in het Midden-Oosten.

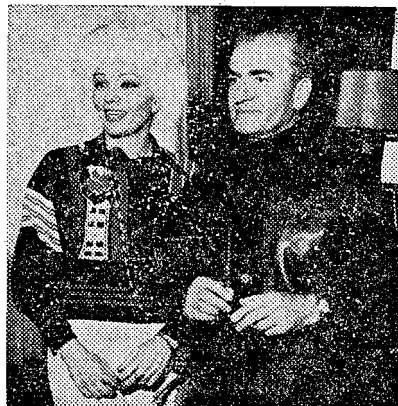
Zo heeft Iran in 1971 drie — strategische belangrijke — eilandjes in de Perziese Golf geannekseerd. In 1973 stuurde de Sjah enkele duizenden geregelde Iraanse troepen naar het naburige Oman om deel te nemen aan de strijd tegen het Bevrijdingsfront van Oman.

Ter illustratie nog een citaat van de Sjah tijdens een vlootshow in november 1972: „Ik moet toegeven dat ik drie, vier jaar geleden alleen dacht aan de verdediging van de Perziese Golf. Recente gebeurtenissen hebben ons echter geattendeerd op de Zee van Oman en de Iraanse kust daar. Weer andere gebeurtenissen hebben ons geleerd dat het water achter de zee van Oman — en ik bedoel daarmee de Indiese oceaan — géén grenzen kent.”

Maar wat gebeurt er binnen de grenzen van het Iraanse rijk? Officieel is Iran nog steeds een konstitutionele monarchie (net zoals

Nederland). De praktijk wijst anders uit.

Onlangs heeft de Sjah de op initiatief van het Hof in 1955 opgerichte oppositiepartij monddood gemaakt en een eenpartijensysteem ingesteld. Andere oppositionele

krachten worden door de SAVAK geïntimideerd door middel van razzia's, martelpraktijken en mysterieuze doodsoorzaken.

Een fragment uit het verslag van twee advocaten van de Internationale Federatie van de Rechten van de Mens is tekenend voor het lot van de duizenden politieke gevangenen:

„Sadegh (een van de bezochte politieke gevangenen) seinde mij opnieuw. Nu om me te laten weten, dat hij me wilde spreken. Libertalis (een van de advocaten) begon een gesprek met de SAVAK-agenten, die ons presten te vertrekken. Sadegh verzekerde mij dat hij was geslagen met de kolf van een revolver en dat deze afranseling hem gezwollen had bezorgd en hij flauw gevallen was. Hij vertelde mij dat Massoud Ahmazadeh, Badizadeghan, Abbas Meftachi en Bazargan en anderen waren verbrand doordat ze op een metalen tafel werden vastgebonden die daarna tot witheet werd verhit. Dat Badizadeghan sinds die tijd verlamd was aan zijn onderlichaam en zich nog slechts voort kon bewegen door zich op zijn ellebogen voort te slepen. Zijn laatste woorden tegen mij waren: „Laat ze weten dat ik Behruz Tehrani zag sterven vlak naast mij in de martelkamer!” Deze feiten zijn geen incidenten, maar zijn symptomen van een meedogenloze terreur. Iedere oppositie tegen de Sjah en zijn beleid kan tot levenslange gevangenisstraf of zelfs de doodstraf leiden. Dit is mogelijk door een nieuwe wet die elke activiteit die zich tegen de

„veiligheid” van de staat keert en het lidmaatschap van een verboden politieke organisatie met levenslang of de doodstraf strafbaar stelt. In de afgelopen drie jaar zijn zo'n 250 doodvonnissen door militaire tribunalen (achter gesloten deuren) uitgesproken en die zijn bijna allemaal voltrokken. Dankzij de nieuwe wet kan men een nog sterkere toename van het aantal eksekuties verwachten.

Protest

Tegen een dergelijk bewind moet geprotesteerd worden. Ook al is Iran voor het Westen belangrijk om zijn olie, voor het Oosten om zijn gas en voor het Midden-Oosten als partner in het OPEC-kartel. De hongerstaking in Amsterdam was bedoeld om deze wandaden voor het voetlicht te krijgen en het laatste redmiddel om voor de tien terdoodveroordeelden een openbaar hoger beroep te eisen. Inmiddels zijn de doodvonnissen van negen veroordeelden voltrokken en is het vonnis van één ter dood veroordeelde omgezet in levenslange gevangenisstraf, ondanks enkele internationale protesten.

Deze schendingen van de rechten van de mens, maar ook het feit dat kulturele minderheden zoals Koerden en Azerbeidsjaners met behulp van een sterk centralistisch beleid en kunstmatige „verperzing” door de Sjah en SAVAK in de tang gehouden worden, moet ons ertoe brengen de Sjah en zijn machts-politiek beter in de gaten te houden.

Het is goed hier eens aan te denken bij het nieuws over de Sjah en de olie. Want in Iran leidt olie tot diktatuur.

Gerard Jongerius.

Het partijbestuur heeft in een verklaring de regering gevraagd de eksekuties af te keuren en eventueel de Nederlandse ambassadeur tijdelijk terug te roepen. Kamerlid Henk Waltman heeft met PSP-kollega Van der Spek nog voor de voltrekking van de doodvonnissen vragen aan de regering gesteld. Zij vroegen er op aan te dringen een onafhankelijke commissie van juristen en artsen toe te laten bij de gevangenen. Ze willen dat de regering initiatieven neemt om internationale druk uit te oefenen op Iran, „dat door Amnesty International wordt genoemd als één van de landen waar het meest ernstig de mensenrecht worden geschonden en als land met het hoogste aantal eksekuties ter wereld”.

Raadsleden terugroepen: ja of nee?

Op zaterdag 27 februari zal een landelijke bijeenkomst worden gehouden van de PPR-raads- en statenleden en leden van steunfrakties, verenigd in de groep raads- en statenleden.

Er zal een discussie worden gevoerd over de verhoudingen tussen vertegenwoordigers, partij en kiezers: de vragen dus over verantwoordelijkheid en terugroepingsmogelijkheid. Een werkgroep zal een discussiestuk over deze problematiek aanbieden.

De bijeenkomst in Zeist begint om half elf met een jaarverslag van de stuurgroep. Daarna wordt het werkplan van vorig jaar herzien en zal de stuurgroep moeten worden aangevuld. Daarvoor worden mensen gevraagd met name voor het ontwikkelen van studie-activiteiten.

De situatie rond het blad Gemeentepaper zal worden besproken en tenslotte komen de financiën aan de orde. De dag eindigt om 16.30 uur.

De plaats van de bijeenkomst is Slot Zeist, vanaf station Driebergen/Zeist bereikbaar met bus 50, 56 of 58.

Men wordt verzocht zich van tevoren op te geven bij Kees Tilanus, Seringenlaan 22, Woerden. Aan hem moeten ook namen voor kandidaten voor de stuurgroep worden gestuurd.

Redt landschap en landbouw van Terschelling

Op het Waddeneiland Terschelling hebben twaalf boeren besloten op biologies-dynamische wijze „een eigen Terschellinger produkt” te gaan maken. De afzetmarkt is onderzocht en het plan blijkt mogelijk. Voor het project is een half miljoen gulden nodig, terwijl de financiering van de aankoop van de onlangs gesloten zuivelfabriek in het dorpje Formrum rond is. De Waddenvereniging en de Vereniging Milieudefensie voeren onder hun leden een actie voor het project.

Tot voor enkele tientallen jaren was er op Terschelling sprake van gemengde bedrijven in de polder. Daar zijn nu melkveehouderijen voor in de plaats gekomen, die in de maalstroom van de schaalvergroting dreigen om te komen. De eerste ligboksenstal is al gebouwd en de kunstmest wordt steeds intensiever gebruikt. Binnenkort zal ruilverkaveling worden uitgevoerd.

De waarde van de polder, nu nog één van de rijkste broedgebieden van Nederland, vermindert. Het aantal broedende vogels is groot, evenals het aantal vogelsoorten. Deze rijkdom is mogelijk door de samenstelling van de bodem en van het bijbehorende plantendek. De landbouw zorgde verder voor grote landschappelijke afwisseling.

Kleinschaligheid en milieuvriendelijk produceren is mogelijk. De Terschel-

linger polder moet worden behouden. Er is een speciaal gironummer beschikbaar (3531500) ten name van de Landelijke Vereniging tot behoud van de Waddenzee. Stort een klein bedrag onder vermelding van Aktie Terschelling. Ook leningen zijn welkom. Inlichtingen over het project: postbus 90, Harlingen, tel. 05178-5541. Voor het landbouw-ekonomies doorrekenen van het project heeft het ministerie van Landbouw zijn medewerking toegezegd.

Lessen over de VN

Wim Polman is onlangs teruggekeerd uit New York. Hij heeft daar als jongerenvertegenwoordiger in de Nederlandse delegatie de zevende Speciale Zitting over de grondstoffenproblematiek en de 30e zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties bijgewoond.

Wim Polman heeft meegewerkt aan een serie van acht Verenigde Naties-kranten, die in Nederland verschenen zijn, bestemd voor scholen en vormingscentra. De Verenigde Naties-kranten, waarin thema's als Dekolonisatie-Apartheid, Rechten van de Mens, ontwikkelingssamenwerking en ontwapening aan de orde komen, zijn een onderdeel van het Verenigde Naties-project van het Politiek Jongeren Kontakt (PJK).

Het doel van dit Verenigde Naties-project is dieper in te gaan op de internationale politieke problemen die in de VN aan de orde komen, informatie geven over het Nederlandse beleid in de Verenigde Naties en informatie geven over de structuur en werkwijze van de VN.

Er wordt een toernee gemaakt langs scholen, vormingscentra en instellingen, om de thema's verder uit te diepen. Het is de bedoeling dat Wim Polman twee uur met een klas/groep werkt. Maatschappijleraren en vormingswerkers en diegenen die geïnteresseerd zijn in een bezoek van Wim Polman kunnen contact opnemen met het PJK, een landelijk samenwerkingsverband van jongeren uit acht politieke partijen. (Keizersgracht 209, Amsterdam, tel. 020 - 224592).

Lees in Hervormd Nederland:

INDONESIERS OVER MOLUKKERS

Ben van Kaam reisde een maand in Indonesië/Christenen voor het socialisme/Gesprek met dr. Lou de Jong/Alleen de MPLA vecht voor vrijheid/Wat doen we in Nederland met Nairobi?/Ian Smith onderhandelt met zijn eigen stroman/Gesprek met Han Lammers/Brief van de Negen: Ondernemers missen inzicht in maatschappij

Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten, CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:

Adres:

Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland

Opinieweekblad voor kerk, cultuur en samenleving

Van PPRO-Emancipatie: Waarom vrouwen niet politiek actief zijn

In het stukje Vrouwen voor milieu in PPRAK van 19 december vorig jaar richt mevrouw Gerlagh zich met een stil verwijt tot de vrouwen die de PPR-vrouwendag in oktober bezochten. Ze mopperen maar, stellen eisen over arbeid enz. maar meewerken in een werkgroep, ho maar. Politiek actief zijn laten ze aan mannen over. De konstatering dat er zo weinig vrouwen in de politiek actief zijn is helemaal terecht. Dat is geen toeval, daar zijn natuurlijk oorzaken voor aan te wijzen.

In Utrecht is een enquête gehouden onder vrouwelijke leden van progressieve partijen. Enige conclusies:

Veel vrouwen voelen zich onzeker en geremd in het politieke gebeuren. Daarom komen ze niet op vergaderingen en als ze er wel zijn doen ze daarom hun mond niet open. Ze hebben het gevoel iets heel intelligents te moeten zeggen in politiek jargon en nauwkeurig van alles op de hoogte te moeten zijn. Het gepraat op politiek niveau sluit niet aan bij hun denk- en leefwereld, vinden ze. Politiek is een mannenzaak, met mannentaal, mannennormen enz. Ook in progressieve partijen moet je je op een mannenmanier bewegen, wil je iets bereiken. Ook in zulke partijen is het carrière maken geen vreemd verschijnsel.

De vrouwen vinden het nodig zich te verenigen om via scholing en analysering van hun positie de politiek met hun inzichten en op hun manier te beïnvloeden.

In de huidige politiek bestaat weinig belangstelling voor vrouwenproblemen. Zo ervaren vrouwen dat. Logies dus, dat vrouwen weinig belangstelling hebben voor politiek. Daarbij komt: Partners van vrouwen die een deel van de verzorgingstaak op zich nemen om de vrouwen in staat te stellen bijvoorbeeld vergaderingen bij te wonen, zijn een uitzondering. Ei-

Dit is een bericht voor de abonnees van PPRAK, dus niet voor de leden die PPRAK automaties toegestuurd krijgen: Sinds enkele maanden verschijnt PPRAK elke twee weken. Geen wonder dat wij noodzaak zien het abonnementsgeld te verhogen, en wel van tien naar 22 gulden. Het blijft zoals u uit kunt rekenen een koopje!

genlijk dus verwonderlijk dat er nog zoveel vrouwen politiek actief zijn.

Vervreemd

Niettemin beginnen vrouwen actief te worden en wel vanuit hun eigen situatie: Ze voelen zich gediskrimineerd in werk en opleiding, betutteld in de zelfbeschikking over hun lichaam, geïsoleerd in hun gezin, uitgerangeerd als de kinderen de deur uit zijn, klem in het hun opgelegde rolpatroon, minderwaardig door hun geringe opleiding en naast een partner die 's avonds studeert om carrière te maken, weggestopt in hun achtgogeflat, alleen naast een partner die iedere avond voor de partij op stap is en haar weer met de sores laat zitten, vervreemd van zichzelf omdat ze zichzelf de schuld geven van de positie waarin ze zitten.

Aan al deze dingen verander je weinig als je je stort in vrijwilligerswerk. In tegendeel: je bevestigt de stelling dat vrouwen toch niets doen, blij moeten zijn dat een man de kost voor ze verdient en daarom best iets maatschappelijks kunnen doen.

De werkgroep van mevrouw Gerlagh is geen remedie voor al die ontevreden vrouwen, die het niet meer zien zitten. U zult wat geduld moeten hebben. Ze komen wel, die vrouwen. Maar op hun voorwaar-

den en niet omdat de partij of mensen uit de partij dat zo goed voor hen vinden.

De tachtig PPR-vrouwen die onze studiedag bezochten wilden praten over hun eigen situatie en zetten een strategie voor verandering uit. Zo wordt het persoonlijke politiek. Dan komen we uit de sfeer van „jullie moeten zonnig? Nou dan hebben we wel wat voor jullie en het is nog vrouwelijk ook: verzorgen, welzijn, sekretariaatswerk, koffiezetten, milieuzaken”.

Het verslag van onze studiedag van 11 oktober is bij ons verkrijgbaar. We hebben besloten tenminste één regionale vervolgbijeenkomst te houden, omdat voor veel vrouwen het werken in een landelijke groep niet mogelijk is. Kontaktpersonen zullen contact opnemen met de vrouwen uit eigen regio. Wie wil weten wie de kontaktpersonen zijn kan ons schrijven of bellen. Wij hebben de Commissie Vorming en Scholing (KVS) gevraagd bij het zoeken naar professionele krachten iemand aan te trekken die met vrouwen kan werken voor politieke vorming. Tot nu toe is dat niet gelukt. PPRO-Emancipatie vergadert 21 februari te Utrecht van half twee tot vijf.

Namens PPRO-Emancipatie,
Corry Buschman
Weerdsingel OZ 37 bis, Utrecht
(tel. 's avonds 030 - 716348)

Studiedag over knelpuntennota

Op zaterdag 13 maart houdt de Stichting Radikale vorming in Zeist een studiedag over de knelpuntennota van minister Van Doorn. Deze nota, die eind 1974 uitkwam, wil het welzijnswerk herstrukturieren. Op de studiedag zal de vraag in discussie worden gebracht of het niet mogelijk is in de partij op plaatselijk en landelijk niveau een permanent overleg van welzijnswerkers te scheppen.

Op plaatselijk niveau zouden ervaringen uitgewisseld kunnen worden en de plaats van de PPR bij acties in de welzijnssector kunnen worden besproken. Dolf Coppes, Tweede-Kamerlid en Marius Ernsting (ABC-front) zullen aan de hand van stellingen een inleiding over de knelpuntennota hou-

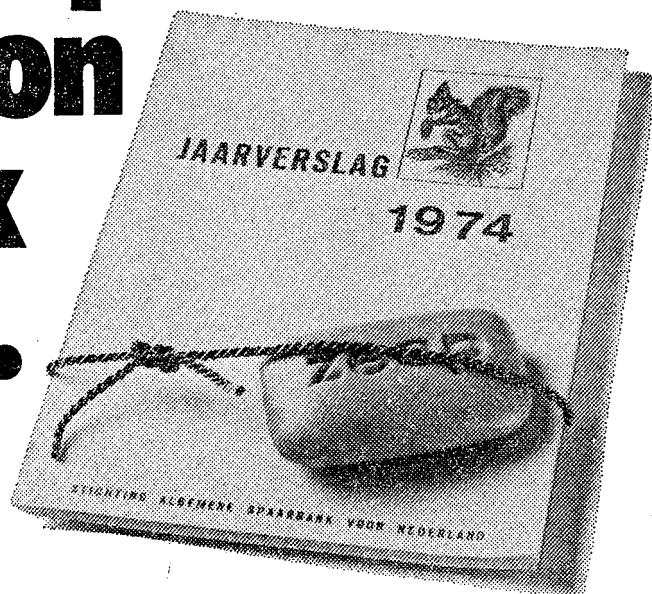
den. In groepen zal daarna worden gediscussieerd. Er is een documentatiemap die met de knelpuntennota kan worden besteld bij de Stichting Radikale vorming, Singel 277, Amsterdam (tel. 020-227342) à drie gulden per stuk.

Mensen die willen meedoen aan de studiedag moeten zich zo snel mogelijk opgeven (voor 21 februari) bij de stichting op het bovenstaande adres. Ook zijn dertig gespreksleiders nodig.

Op 6 maart zal voor gespreksleiders een instructiebijeenkomst worden gehouden.

Bij de opgave vermelden: naam en adres, telefoonnummer, werksoort of een andere reden om aan de dag deel te nemen. De dag wordt gehouden in hotel Boslust, achter het station van Zeist en begint om half elf.

Wij trachten de handen van onze spaarders zo schoon mogelijk te houden.

Zaken zijn zaken - maar dat geldt niet voor alle banken. Zeker niet voor de Algemene Spaarbank voor Nederland. 'n Stichting, die werd opgericht door het NVV en De Centrale. 'n Spaarbank, die - in overeenstemming met de belangen en veiligheid van haar spaarders - voorrang geeft aan investeringen in projecten van sociaal belang.

Wij trachten de handen van onze spaarders zo schoon mogelijk te houden.

Dat willen wij u aantonen aan de hand van 'n informatie-pakket, dat wij u gaarne gratis zullen toesturen. Met 'n uittreksel van 't jaarverslag, waarin onze beleggingen staan vermeld. Met 'n foldertje, waarin u leest, hoe gemakkelijk u bij ons kunt sparen: via postgiro en elk postkantoor.

En 'n stukje zeep: symbolisch bedoeld vanwege onze schone-handen-garantie.

Omdat u - als u even doordenkt over deze kapitale zaak, waar zoveel progressieve Nederlanders bij betrokken zijn - uw handen echt niet langer in onschuld kunt wassen.

Stuur 'n lege envelop met uw naam en adres naar Antwoordnummer 1188 in Den Haag. Of bel ons even (070-849309).

**Algemene Spaarbank
voor Nederland**
geeft rente zonder bijsmaak!

DE STEM DES VOLKS

Opgelet

Het blijkt elke dag weer, dat het moeilijk is met een PPR ideologie aan politiek te doen. Wanneer je (bijvoorbeeld) „onbegrijpbare” truks uithaalt — met een ideologie, zoals wij die nastreven — speel je met vuur.

De gang van zaken rond de benoeming van Erik Jurgens tot NOS-voorzitter heeft ondanks verklaringen en uitleg weinig of geen bevrediging gegeven bij mensen die we zo graag willen bereiken en die we trouwens ook zo nodig hebben om onze ideologie zoveel en zo goed mogelijk te verwezenlijken.

Er zijn twee belangrijke punten waar we nú ekstra op moeten letten: a. Niet te fleksibel en te vaag zijn in het politiek handelen, b. Onze eenheid bewaren bij het nemen van („belangrijke”) beslissingen.

**Cecil Fuykschot,
Doorn**

De Biesbosch

Regelmatig worden wij gekonfronteerd met acties voor het behoud van uitstervende diersoorten, bedreigde natuurgebieden over de gehele aarde. Zonder afbreuk te willen doen aan deze acties doen wij toch een beroep op allen dergelijke zaken binnen Nederland niet uit het oog te verliezen. Inderdaad, er zijn verschillende groepen die zich daarvoor beijveren, maar toch dreigen er gebieden tussen wal en schip te raken. Immers, blijven wij dicht bij huis, dan vinden we hier het natuurgebied „De Biesbosch”. Enkele jaren geleden werd dit gebied het slachtoffer van een onbekende faktor, toen het eens kwa flora en fauna zo zeldzame gebied bestemd werd tot waterdrager van onze buurstedelijke grootmacht Rotterdam.

Reeds toen waren de argumentaties zwak, dan wel geheel afwezig en geruisloos werd deze bestemming erdoor gedrukt.

Nu, na enkele jaren, zijn reeds drie Waterbekkens gereed en, hoe kan

het ook anders, is op afschuwelijke wijze het landschap verkracht en misvormd. Nu Nederlands beste kleibodem is bedekt met een asfaltlaag, nu blijkt dat in feite dit gehele project onzinnig en onnodig is geweest, ontsproten aan het brein van de materialistische tijdgeest. Toen werden wij overdonderd, voor een voldongen feit gesteld. Maar nu zouden we willen weten wat de ware beweegreden was; hoe men er in slaagde dit zo snel door te drukken, en hoe het mogelijk is dat de honger naar een vierde bekken ook nog gestild gaat worden. Wij vragen een enquête over deze voorbije zaak en wij hopen, dat wij nooit blind zullen worden voor de misdaden, die tegen ons aller milieu gepleegd worden.

**De werkgroep Leven en Wonen
J. H. de Meijer,
Raamsdonksveer**

Esperanto

Onlangs stond er in PPRAK een oproep voor vertalers terwille van onze internationale betrekkingen. Natuurlijk hebben wij ons aangemeld, want je wilt nuttig zijn. Toch vraag ik mij af, of zulk vertaalwerk wel in een moderne maatschappij past?

Stel je dat even voor: de tekst gaat in bijvoorbeeld vijfvoud van het bureau naar de vertalers — die geven er hun tijd en kracht aan — dan terugzenden, en dan gaat de tekst pas de deur uit: tijdverlies, moeite en onkosten voor ons sekretariaat. Zouden wij al die moeite niet in één klap kunnen vermijden, door Esperanto als internationale verkeerstaal te aanvaarden?

Internationale samenwerking is niet alleen ekonomies noodzakelijk, maar ook in ons denken en vereist ook een voor ieder volk aanvaardbare internationale verkeerstaal.

In Italië denkt de arbeiderswereld hier al ernstig over. Zouden wij niet het goede voorbeeld kunnen geven? Kunnen de mensen, die zulk een algemene ontwikkeling hebben, dat zij als vertalers kunnen optreden, hun krachten niet aan belangrijker werk wijden?

**R. Slot
Axel**

Gijzelingen

Had de gijzeling door de Zuidmolukkers niet voorkomen kunnen worden? Met de poging van gijzeling van koningin Juliana, wat geen ludieke zaak was, hadden de Zuidmolukkers toch aangetoond dat het hun ernst was? Hebben onze bestuurders toen het nodige gedaan om dergelijke acties te voorkomen, bijvoorbeeld door overleg met de Zuidmolukse leiders?

De gijzeling was geen abstrakte, incidentele, los van de realiteit staande misdaad. Dat het een zeer ernstig misdrijf was, is duidelijk. Maar daarmee is het probleem niet opgelost. Want dit vergrijs is niet anders te verklaren dan vanuit het gezichtspunt, van waaruit de Palestijnen, Basken en Noordieren hun acties en geweldpleging rechtvaardigen.

Men beluistert wel eens dat er zwaarder gestraft moet worden. Desnoods met herinvoering van de doodstraf. Of drakonische straffen afschrikwekkend werken is een stelling die in de praktijk waarschijnlijk gelogenstraft zal worden. Want wat is het geval?

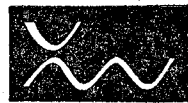
De bedrijvers van politiek terrorisme, waarbij onschuldigen het slachtoffer worden, hebben voor hun „heilige” zaak de hoogste prijs reeds betaald: De inzet van hun leven. Daarom vind ik dat de problemen van de Zuidmolukkers in de eerste plaats op het politieke slagveld moeten worden uitgevochten.

Het is een illusie te denken, dat een ideologie en politiek probleem van deze orde met karabijnen alleen zou zijn op te lossen. Want dan zullen door de spiraal van geweld de fundamentele waarden van onze rechtsstaat op het spel worden gezet.

**K. H. van Bolhuis
Amsterdam**

(advertentie)

**krekt
oer
t'wetter**

Juist voor ons PPR-ers kan het nooit kwaad om 's een weekje uit te waaien.
Je weet wel: een frisse kijk en zo ...

Krekt is een goeie plek daarvoor. Juist wat je zoekt. Kom aan boord: het zal je goed doen.

- * erkende A.N.W.B. zeilschool
- * jachtverhuur
- * centrum voor groepswork
- * verhuur van accommodatie

We zijn het hele jaar open ...
Vraag informatie.

**KREKT OER 'T WETTER
bij SNEEK**

Telefoon 05150 - 5248 en
05153 - 244

Rioolvink

*

Frustrerend dat je in de trein alleen maar mensen ziet die het boekje „Het rijbewijs” zitten te bestuderen

*

Nu politiek zo bevuild is kunnen we misschien beter over samenlevingsopbouw gaan spreken
En dan in Amsterdam beginnen.

*

Roofvink

*

Nu Rudi Carell terug is kan de VARA gewoon één van de acht blijven

*

Poliklied

*

Een nieuwe onthulling voor Vrij Nederland: De Negen zijn adviseur van het kabinet-Den Uyl

*

Waarschijnlijk zal De Telegraaf er wel voor zorgen dat de progressieve samenwerking wordt gered

*

Wiegel: De VVD schaft alle problemen af

*

Roel van Duyn: Dagboek

*

Waarom tegen de taptoe? Zolang militairen muziek maken is alles toch in orde?

*

Vergissing van NRC-Handelsblad: Lubbers gewipt als CDA-lijsttrekker

*

Aan Andriessen: Er zijn wel meer mensen die met de pest in van vakantie terugkomen

*

Straks gaat Westerterp hoogstpersoonlijk de open Oosterschelde blokkeren

*

Om een aantal uit de hand lopende redenen heeft het PvdA-bestuur zich niet van Amsterdam kunnen distanceren

*

Om politiek actief te zijn kun je soms beter oud-minister zijn

Dolf Coppes presenteert:

Laat u dan een vleugel aannaaien

Er wordt veel te weinig aandacht besteed aan vleugelvorming. Nieuw Links, eens een vleugel in de PvdA, kwam aan de macht en werd vleugel. Er is nu eindelijk een nieuwe vleugel, die van de ware socialist, maar die krijgt minder aanhang dan de partij bedankjes.

En dan is het maar fijn dat wij van de PPR er ook zo vroeg bij zijn. Nu reeds zijn er duidelijk een aantal vleugels in de PPR te onderkennen. Vooreerst hebben we de basis en de top. Tot de top behoren de bewindslieden, de kamerleden en dat gedeelte van het partijbestuur dat zich niet krities genoeg opstelt. De basis is dat gedeelte van de partij waaraan gewerkt moet worden. Tevens dient de basis geactiveerd, gemotiveerd, geoperationaliseerd, ge-ekstrapolariseerd en ge-auto-identificeerd te worden. Er is dan ook een actiegroep Arme Basis, opgericht.

Vervolgens onderscheiden we de Rietsuikervleugel en de maatschappij-analyse-vleugel. De eerste houdt zich bezig met het afwijzen van kernreactoren voor Zuid-Afrika, het inzamelen van medicamenten voor Noord-Vietnam, het verzamelen van handtekeningen tegen het opsluiten van Russiese dissidenten in psychiatrische inrichtingen, het interpellieren van de minister van Buitenlandse zaken over de erkenning van de MPLA en het kopen van rechtstreekse koffie uit Guatamala, de tweede met werkelijk belangrijke zaken.

Zeer opvallend is ook het verschil tussen de welzijns- en de vakbondsvleugel. In de eerste stroming treft men lieden aan die in het geheel niet in de gaten hebben dat ze door de heersende machten slechts getolereerd worden. Door middel van het kurerend, kompenserend en revaliderend bezijzen bevorderen ze een stuk bevestiging van de bestaande onderdrukkende sociaal-ekonomiese orde. Ze praten eindeloos over niet-wezenlijke problemen en in een volstrekt elitaire taal die door de kansarmen in de samenleving in het geheel niet wordt begrepen.

Tot de tweede stroming behoren mensen die dag in dag uit met open oor en open geest de fabriek, de

werkplaatsen, de voetbalvelden, de snackbars en de buurtkafé's bezoeken om te luisteren. Zij leren de taal der arbeidersklasse verstaan, onderkennen de roerselen van de ziel van de gewone man en brengen alles wat ze ontdekt hebben bij elkaar op de Sociale Akademie, waar de voor de gewone man herkenbare definitieve revolutie wordt voorbereid.

Dan zijn er tenslotte nog de krakers en de brekers. De krakers spreken harde taal over het kabinet-Den Uyl, maar breken niet. De brekers zoeken naar al wat kraakt om er een breekpunt van te maken. In de praktijk echter overlappen deze vleugels elkaar.

Er zijn leden van de partij die denken dat ze geen vleugel nodig hebben. Dat is een grote vergissing. Als u er nog geen hebt, laat u er dan een aannaaien.

Dr. Coppes

Sinds kort vermeldt de officiële naamlijst van de leden van de Tweede Kamer ook de roepnamen. Dat is heel leuk. Andriessen heet mr. (Frans) H. J. J. Andriessen. Hij stelt zichzelf om onbegrijpelijke redenen enerzijds en anderzijds tussen haakjes.

Verhelderend is het onderscheid tussen Dien en PAM Cornelissen. Dien heet inderdaad Dien, maar PAM is een samentreksel van de voorletters P. A. M. en nu weten we nog niet veel. Drees jr. heet Wim en geen Willem jr., zoals velen ten onrechte denken.

De mooiste voornamen: Sybrigje (Langendijk-De Jong), Durk (van der Mei) en Schelto (Patijn).

Ikzelf sta vermeld als Dolf Coppes (vroeger A. R.) en krijg tegenwoordig brieven met Dr. Coppes er op. Eindelijk gerechtigheid.

Serius

De redactie heeft me in de houdgreep. Is er niemand die kan helpen deze pagina te vullen? Als ik de leukste thuis ben, is het wel zeer slecht gesteld met de familie der radikalen.

Ria Beckers: De geloofwaardigheid van de PPR

pag. 8-9

PPRAIK

PPR Aktie Krant

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 20 februari 1976, nummer 77.

en verder:

- 4 PPR staat niet te juichen over nieuwe OR-wet
- 6 Hoe natuurlijk is ons voedsel?
- 10 De ontwerpstellingen voor het komende milieukongres
- 13 Meedoen aan elk Europa?
- 14 Spanje nooit in de Navo

**PPR
verder
met
enquête-
voorstel**

pag. 7

Op basis van een objectief
vergelijkend onderzoek
adviseer ik onze regering
om de aanschaf van deze
Amerikaanse straaljager
ernstig te
overwegen...

PPRAK

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

Het partijbestuur heeft zich beraden over de konsekwenties van het besluit van de kerngroep van januari om de besprekingen met de PvdA voor een gezamenlijk programma te staken en dus met een eigen programma de verkiezingen in te gaan. Het bestuur is tot de volgende procedure gekomen:

1. Uitgaande van het gezamenlijk concept, van de reacties uit de PPR daarop, van eventueel eigen inbreng van subgroepen en van andere PPR-programstukken, herschrijven de PPR-subgroepen (die dus in het najaar '75 met de PvdA hebben samengewerkt aan het gezamenlijk programma) hun gedeelte. Op 28 februari zijn ze hiermee klaar.
2. In maart worden al deze deelstukken samengevoegd en meer themagewijs opgebouwd tot een tweede concept voor het PPR-

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Woensdag:

Pier van Gorkum geeft overal in het land commentaar op de nieuwe wet op de ondernemingsraden. Niet omdat ik het wel of niet met hem eens ben, maar gewoon vanwege de plastic en de bombastiek wil ik zijn uitsmjeters vastleggen. Eerst over de regering: „Het kabinet Den Uyl is een ramp voor de progressieven.” En dan over de nieuwe wet: „Volgens de nieuwe regeling gaan de adviezen van het personeel op een wat ingewikkelder wijze de prullemand in dan tot nu toe”. „De woordenschat van de werknemers is wel uitgebreid, maar hun zeggenschap niet”. „Ik heb liever dat duidelijk is dat de werknemers niets te zeggen hebben, dan dat ze met inspraak voor joker worden gezet”. „Dit is de mensen blij maken met een

doeie mus”. „Ik heb ook met een vergrootglas niet kunnen vinden wat nou de wezenlijke maatschappijhervorming zijn”, „De pudding is direct in elkaar gezakt”. „Ik vind het uitzichtloos met dit geschuifel, dat ze het zetten van kleine stapjes noemen”.

Van zo'n bloemlezing kan ik intens genieten, wie hem ook uitspreekt en over welk onderwerp het ook gaat.

Donderdag:

Het is aardig eens te luisteren naar een uitzending van de aktualiteitenrubriek van de EO. En daarbij te bedenken dat zo'n klub toch minstens 150.000 leden heeft. En te blijven luisteren, de hele uitzending. Zoiets heeft een soort reinigend vermogen. Eerst verbaas je je, dan word je boos, dan realiseer je je dat er talloze mensen naar luisteren, dan ga je de luister-vrijheid in Nederland waarderen, vervolgens verplaats je je in een luisteraar die het er helemaal mee eens is, je vraagt je af met welke argumenten zo iemand van het tegendeel te overtuigen zou zijn, je stelt vast dat wij er helemaal niet in zullen slagen anderen die zo anders denken te overtuigen, troost je vervolgens met de gedachte dat dat niet direct hoeft en komt tenslotte tot de konklusie dat die anderen ook niet naar onze uitzendingen luisteren.

Kommunikatie noemen ze dat.

programma. Dit werk gebeurt door de PPR-helft van de programkommissie, aangevuld met vertegenwoordigers van de subgroepen. 3. Dit stuk wordt vernederlandsd door een redaktiegroep en komt dan in april in een ekstra PPRAK uit.

4. De actiecentra hebben dan de maanden mei, juni en juli om dit stuk te bespreken en amendementen erop in te dienen.

Een eigen PPR-verkiezingsprogramma

5. In augustus worden deze amendementen geordend, gepreadviseerd en wordt het kongresboek geproduceerd.
6. Het kongresboek is in de eerste helft van september bij de afgevaardigden, de actiecentra kunnen dan hun standpunten bepalen.
7. Het program-kongres vindt plaats op de oorspronkelijk geplande data: 1 en 2 oktober in Marcantie, Amsterdam. Het partijbestuur is erg enthousiast over de manier waarop door de partij is gereageerd op het eerste concept. Zestig actiecentra en

tachtig PPR-leden en werkgroepen hebben in totaal meer dan 5000 amendementen ingediend. Dat dat technieks bijna onverwerkbaar is mag de pret dan niet meer drukken. Het werk van de partij is echter zeer zinvol geweest, en het partijbestuur hoopt dan ook dat op het tweede concept net zo serieus gereageerd zal worden. Wel zal het partijbestuur in overleg met het Kongrespresidium zoeken naar methoden waarmee de hele zaak voor het programkongres wel hanteerbaar blijft.

Deze maand nog zal overleg met het PvdA-bestuur beginnen om te komen tot een definitieve procedure voor een regeerakkoord en de strategiediskussie over aard, omvang en konsekwenties van zo'n regeerakkoord. Voor de PPR is daarbij de al door de kongressen hiervoor vastgestelde procedure uitgangspunt. Het partijbestuur is van plan de strategiediskussie zo vlug mogelijk te laten beginnen. Hierover volgen nadere berichten.

**Jaap de Jong,
Sekretaris organisatie.
van het partijbestuur**

BERNHARD TE KOOP?

Wat vreselijk erg nu. Prins Bernhard toch wel zodanig in opspraak, dat de regering een commissie moet instellen die de zaak onderzoekt. De vraag: Heeft Bernhard steekpenningen aangenomen. Was hij, kortom, te koop?

Dat zou natuurlijk schokkend zijn. Maar in feite is die vraag minder interessant. De vraag is: Zijn er over het algemeen invloedrijke Nederlanders te koop? Dacht Lockheed terecht dat ze door middel van miljoenen aan steekpenningen gemakkelijker een stel vliegtuigen aan Nederland kon slijten? Die vraag moet beantwoord worden. En niet alleen moet Lockheed daarbij worden bekeken, maar alle vliegfabrikanten die hun tuig op onze defensiemarkt kwijt willen.

ENQUÊTE

Henk Waltmans is vorig jaar al met het voorstel gekomen een parlementaire enquête te houden naar de aankoop van gevechtsvliegtuigen, inclusief de opvolger van de Starfighter. Zijn voorstel ligt nu bij PvdA, PPR en D'66, nadat Jan Terlouw van D'66 er vorig weekeinde nog even goede sier mee had gemaakt. We zullen hem maar geloven dat hij Henk Waltmans' initiatief even was vergeten. In ieder geval is hij voor een parlementaire enquête. Vorig jaar reageerde de Kamer erg

lauw. Het is te hopen dat dat nu anders ligt. Het is te hopen dat er niet pas wordt geschrokken als prins Bernhard in het geding komt, maar dat er wordt begrepen dat het blootleggen van de hele gang van zaken bij wapenaankopen noodzakelijk is.

De zaak Dankert-Keja is ook al niet fris. We moeten gewoon weten of er op grond van oneigenlijke motieven wapens worden gekocht. Misschien is het een opstapje naar de bewustwording, dat de hele bewapening op grond van oneigenlijke motieven in stand wordt gehouden en bevorderd.

NIEUWE OR

Eindelijk heeft het kabinet dan overeenstemming bereikt over de wijziging van de wet op de ondernemingsraden. De eindtekst is er nog niet en er kunnen daarom nog allerlei addertjes onder het gras zitten. Het is allemaal zo subtiel wat de formuleringen betreft, dat je er bijna in zou gaan geloven dat de nieuwe maatschappij er slechts komt met behulp van juristen.

De regering heeft geen visie op de onderneming naar voren gebracht. Dat is merkwaardig. Een regering maakt een wet, maar weet niet hoe de onderneming er uiteindelijk uit moet zien. Vandaar dat Den Uyl terecht spreekt over de mirakuleuze wijze waarop zijn kabinet er telkens in slaagt tussenstations te bereiken

op basis van gemeenschappelijkheid. Dat laatste betekent dus dat zijn koalitiëkabinet net zo lang zoekt (vandaar dat ze zoveel tijd nodig hadden) totdat het iets gevonden heeft waar in ieder geval niemand „nee" tegen zegt.

VISIE

Daarbij heeft elke partij eruit proberen te slepen wat zij belangrijk vond. De PPR heeft een duidelijk visie op de onderneming sinds het economische machtskongres van eind vorig jaar: De ondernemingsraad bepaalt en controleert het beleid van de onderneming, benoemt de direktie die dat beleid uitvoert en de Raad van Kommissarissen wordt op den duur afgeschaft.

Wat je nu van het nieuwe wetsvoorstel waarschijnlijk zal kunnen zeggen is, dat het in ieder geval de weg naar de situatie zoals de PPR die graag ziet, niet blokkeert.

Dat is punt één. Punt twee is, dat er in de wet aanzetten worden gegeven in de richting die de PPR wil gaan.

Om de macht in de onderneming te verleggen zal in een volgende fase de Raad van Kommissarissen moeten worden veranderd van samenstelling en zal die raad zijn grote bevoegdheden moeten gaan overdragen aan de ondernemingsraad. Daarvoor zijn andere wetswijzigingen nodig, daarvoor moet het vennootschapsrecht worden veranderd,

linksaf en omhoog

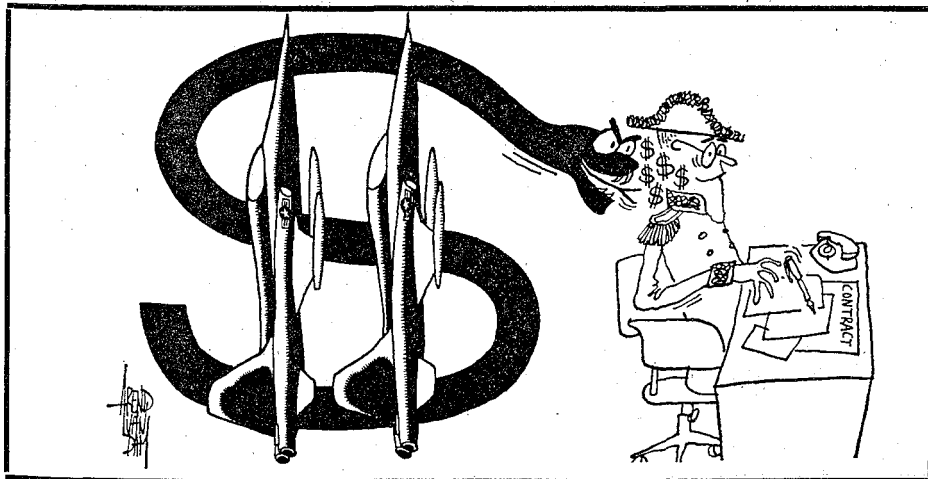
door Kees Waagmeester

waaraan dit en komende kabinetten moeten werken.

Als het schip van de ondernemingsraden straks ongeschonden in de Tweede en Eerste Kamer te water kan worden gelaten, zal pas in de bedrijven kunnen blijken hoe zeewaardig het is. Dat hangt natuurlijk in sterke mate af van de bemanning. Die zal de mogelijkheden die het schip biedt moeten uitbuiten, moeten leren hoe je er mee moet laveren, de grenzen van de zeewaardigheid moeten uittesten. Als die bemanning niet erg actief is zal er van demokratisering ook met dit wetsontwerp niets terecht komen.

PATRIARCHAAL

Er liggen grotere mogelijkheden dan die de oude wet bood. Een direktie kan een zelfstandig uitgebracht advies naast zich neerleggen, maar in de praktijk van overheid en andere organisaties waar men deze zelfde figuur kent, blijkt toch dat dit niet al te vaak en niet al te lichtvaardig kan. Goed, het is en blijft een patriarchale toestand die haar rechtsgrond uiteindelijk nergens anders aan ontleent dan aan voorbij eigendomsrecht. Maar na vijf keer slikken en de toestand bedenkend waarin we politiek en maatschappelijk zitten, zeg ik: Dit is aanvaardbaar. En ik geloof dat de mensen die met ons meestrijden het zullen begrijpen: Onze dilemma's zijn de hunne.

De nieuwe OR-wet in hoofdlijnen

In het ontwerp van de nieuwe wet op de ondernemingsraden wordt een artikel opgenomen, waarin staat dat de ondernemingsraad een advies zal moeten uitbrengen over een te benoemen directeur. Daarmee wordt een begin gemaakt met de aantasting van de specifieke bevoegdheid van de Raad van Commissarissen die tot nu toe helemaal alleen de directeur kan benoemen. Als de leiding van de onderneming het advies van de ondernemingsraad naast zich neerlegt, kan de ondernemingsraad in beroep gaan bij de ondernemingskamer van het gerechtshof van Amsterdam. Daar wordt het besluit van de leiding getoetst, in die zin, dat gekeken wordt of er wel redelijk is gehandeld.

Deze beroepsprocedure is ook mogelijk voor alle gevallen waarin de ondernemingsraad adviesbevoegdheden krijgt. Dat is bij investeringen, sluiting, overdracht van zeggenschap, fusie, wijzigingen in de organisatie, besluiten over vestigingsplaats, het opkopen of afstoten van een dochteronderneming, het groepsgevoel aan-

nemen of ontslaan van werkrachten.

Alle ondernemingsbesluiten zullen de ondernemingsraad passeren. Die raad heeft of het recht advies uit te brengen of moet zijn instemming geven. Maar dat laatste is slechts het geval bij minder ingrijpende beslissingen! Wat de PPR betreft zullen in een volgend wetsontwerp meer besluiten van de adviesprocedure naar de instemmingsprocedure moeten. Maar daaraan vooraf gaande zal de structuurwet moeten worden gewijzigd, dat is de wet die de structuur van de onderneming regelt, dus de samenstelling en bevoegdheden van de Raad van Commissarissen. Dat is een tweede voor de PPR belangrijk punt, maar dat kan uiteraard niet in de wijziging van de wet op de ondernemingsraden worden geregeld.

De Sociaal Economische Raad zal om advies worden gevraagd over de samenstelling en bevoegdheden van de Raad van Commissarissen. Er is over deze Raad al een adviesaanvraag bij de SER naar aanleiding van de zogenaamde vijfde richtlijn van

de EEG. Die adviesaanvraag wordt nu uitgebreid.

In de nieuwe wet zal de ondernemingsraad worden verzelfstandigd. Dat wil zeggen dat de raad zonder directeur vergadert en zijn eigen voorzitter kiest. De raad neemt besluiten en brengt die zonedig naar buiten. Met zo'n besluit gaat de raad praten in de zogenaamde overlegvergadering, waarvan de directeur wel voorzitter is. In het geval dat in die vergadering blijkt dat het advies van de ondernemingsraad niet strookt met de voornemens van de directie, (en als dit het geval blijft na schorsingen waarin de ondernemingsraad weer zelfstandig kan overleggen) kan de ondernemingsraad het besluit van de directie tien dagen blokkeren. En zodig dus in beroep gaan bij de rechter. Vanwege de tijd ziet die beroepsprocedure er kort-gedingachtig uit. Men weet dus heel snel waar men aan toe is.

De overlegvergadering vergadert ten minste zes maal per jaar. Dan is de directeur voorzitter. Als deze vergadering op verzoek van de ondernemingsraad bijeenkomt, kan ook de voorzitter van de OR de overlegvergadering leiden.

De PPR staat niet te juichen

Wij vroegen een aantal PPR'ers naar hun oordeel over wat totnogtoe bekend is over de nieuwe wet op de ondernemingsraden.

UIT KABINET

Theo Jonkergouw, vice-voorzitter van de PPR: „Mijn oordeel moet voorlopig zijn, want wat weet je er nog van. Ik ben het eens met de kritiek van Van Zuthem in Trouw. Het wetsvoorstel is een kompromis tussen de gedachte van deelname aan de macht en controle erop. Daarom in het een tegenstrijdige konstruktie. Belangrijke bevoegdheden zijn buiten beschouwing gelaten, want die liggen bij de Raad van Commissarissen. Als je zegt, wat de PPR steeds heeft gezegd, dat het je vooral om de bevoegdheden gaat, dan stelt dit niet veel voor. Het adviesrecht is wat uitgebreid, het instemmingsrecht iets, maar medebeslissing en zelfbestuur komen niet aan bod. De PPR heeft al vanaf 1968 gepleit voor zelfbestuur, maar van machtsoverdracht komt geen snipper terecht. Als tussenstation is de wet ook een ramp. Ik heb liever geen wet, dan zo'n wet.”

„Ja, ik vind dat we nu uit het kabinet moeten. Resolutie II, waarin

dat werd bepleit, is op het meikongres van vorig jaar verworpen. Maar nu wreekt zich het feit dat de aangenomen resolutie I zo slecht was. Er werden wel vier punten in genoemd waarop de PPR zich sterk moest maken, maar er heeft niet ingestaan wat in de wetsontwerpen zou moeten staan.

Als ik had gevonden dat de ideeën van de PPR overeind waren blijven staan, had ik het willen verdedigen. Maar ik kan het niet. De procedure voor mij is nu, dat als het wetsontwerp onvoldoende is ik mijn konsekventies zal trekken als de kerngroep een besluit genomen heeft. Ik zeg niet wat ik ga doen, want ik wil de discussies niet onder druk zetten. Ik ben in 1970 lid geworden van de PPR vanwege de

demokratiseringsgedachte. Het is toch duidelijk dat ik mezelf geweld zou aandoen als ik nu toch het wetsontwerp zou verdedigen als iets wat de PPR voor ogen staat en wat ik zelf wil?”

DIT IS DE GRENS

Dilia van der Heem, Tweede Kamerlid van de PPR, woordvoester op het gebied van de ondernemingsraden: „Het wetsontwerp is niet wat Keerpunt wenst, maar het is een stapje in de goede richting. Met name de voorgestelde benoemingsprocedure van de directie is een flinke stap naar wat wij willen: de ondernemingsraad als beleidsbepalend en controlerend orgaan, dat de mensen aanstelt die het beleid moeten uitvoeren. De wetgeving en de dagelijkse praktijk moeten een wisselwerking zijn. Een wet legt vaak de grondslagen. Deze wet is een bevestiging van wat al vaak gebeurt. Het voorstel daagt aan de andere kant ondernemingsraden uit te gaan uitvoeren waartoe ze gerechtigd zijn, de wet te gaan uitbuiten. En terwijl men daarmee praktijkervaring opdoet, moet gewerkt worden aan een volgende wijziging van de wet. De wet loopt straks even voorop en de basis moet, terwijl ze er op inspeelt, de vol-

gende stappen klaar maken. Voor de PPR, een partij die én aktiepartij én parlementaire partij wil zijn is dit een belangrijk punt. Op de scholing van ondernemingsraadsleden zullen we erg krities moeten zijn. Er kan enorm gemanipuleerd worden met scholingsprogramma's. Omdat je met deze wet allerlei kanten op zult kunnen moet de ondernemingsraad zijn eigen plaats gaan opeisen. Dat is enorm belangrijk en dat zal dan moeten gebeuren ook."

„Andriessen wil beknipten op het adviesrecht van de ondernemingsraad bij de benoeming van de directeur. Maar daar mag de regering niet onderdoor gaan. Dit is voor ons wel de grens.

Naar de PPR toe, naar wat we altijd gewild hebben is het ontwerp niet zo geloofwaardig. Aan de andere kant ervaar ik dat het voor de werknemers erg belangrijk is geweest dat onze ministers een stem hebben gehad in het wetsontwerp. Als we niet hadden meegedaan was de wetgeving heel wat magerder geweest. Voor de profilering van de partij is het teleurstellend, maar voor de werknemers is het van enorm belang dat onze mensen hebben meegedaan. Ze hebben een grote rol gespeeld om de progressieve gedachte overeind te houden tegenover de konfessionele druk."

ENORME WORSTELING

Leo Brouwer, voorzitter van de Hout- en Bouwbond NKV: „Het gaat allemaal niet in het tempo dat wij wensen, maar het gaat wel de goede richting op. Dat de ondernemingsraad zelfstandig kan vergaderen is een stap vooruit. Maar als je me nou vraagt of het de meest ideale situatie is: nee. Als je de wet afmeet aan ons maatschappijbeeld kom je tot de konklusie dat in onze democratie we niet geheel kunnen wat we willen. Gezien de enorme worsteling is het toch een redelijk resultaat. Hoewel ik dus niet sta te juichen vind ik dat er relatief, gezien de mogelijkheden, nog het meeste tot stand is gebracht van wat we willen.

Als je dit soort compromissen niet aanvaardt, en we weten hoe hard dit bevochten is, dan moeten we het regeren aan anderen overlaten, maar dan zijn we wel overgeleverd aan Biesheuvel en Wiegel."

JURIDIESE BASIS NODIG

Herman Müller, eks-lid van de ondernemingsraad van Organon te Oss: „Persoonlijk dacht ik niet dat er nu wezenlijk veel verbeterd. Er is wel een stevige juridische basis gekomen voor wat we hier al deden. Kijk, ikzelf denk misschien te ver en dan ben je gauw teleurgesteld. Er gebeurt wel iets progressiefs, dat besef ik, hoewel het voor mezelf niet veel is. Er is na-

tuurlijk wel iets losgemaakt bij de konfessionelen. En als ik de reacties hier in mijn omgeving beluister, als je ziet wat voor tegenstand je bij dit soort kleine wijzigingen in de wet hier in het bedrijf al tegenkomt, dan zeg ik ook: laten we alles pakken wat we tot stand kunnen brengen. Het is toch maar een kleine groep die enthousiast is als ze meer zeggenschap krijgen. Je kunt veel moeite doen en dan werk je hier nog met mensen die gewend zijn te lezen, maar dan denk je soms ook: zijn de mensen nou zo laks? Van de kant van de Vereniging voor Hoger Personeel komt ook veel weerstand. Ze hoeven niet zo nodig mee te denken. Bij ons gaat het nog steeds aardig in het bedrijf. We zijn niet zo konjunktuur gevoelig. Maar als het gaat spannen zullen we die sterke juridiese basis van de ondernemingsraad hard nodig hebben."

AANVAARDBAAR

Henk Rigter, psycholoog en lid van provinciale staten van Noord-Brabant: „Ik sta niet te juichen, maar het is aanvaardbaar. Er zat niets anders in met deze regering. PvdA en PPR hebben één lijn getrokken, daar ben ik erg gelukkig mee. Er wordt wel gezegd dat je nog teveel voor het karretje van de direktie wordt gespannen, omdat je over wezenlijke belangrijke be-

slissingen alleen maar adviesrecht hebt. Maar dan ga je teveel uit van de machteloosheid van het personeel. De mogelijkheden beroep aan te tekenen bij de rechter, zelfstandig op te trekken, de zaak op te schorten, noodzaakt de werknemers een vuist te maken. De strijdbaarheid zit erin gebakken. Het zal natuurlijk geven en nemen blijven, maar dat schipperen zal ook het bewustwordingsproces meer op gang brengen. Als je gedwongen wordt mee te adviseren en mee te beslissen, dan ga je aan den lijve ondervinden waar de belangen liggen. Dat bevordert de bewustwording meer dan de afstandelijke houding van geen verantwoording dragen."

REËLE INVLOED

Boy Trip, PPR-minister, die een belangrijk aandeel heeft gehad in

de totstandkoming van het wetsvoorstel: „Een stap in de goede richting op een weg waaryn het einddoel nog een heel eind weg ligt. Overall in het land kunnen leden van ondernemingsraden hiermee aan het werk. We dreigen wel eens over het hoofd te zien dat het niet alleen een kwestie is van wetten maken, maar dat de mensen die het moeten gaan doen de mogelijkheden die de wet biedt in de praktijk moeten gaan waarmaken. Vakbonden en partijen moeten daarbij behulpzaam zijn. Als je de oude en de nieuwe wet naast elkaar legt is de nieuwe wet een duidelijke stap vooruit. Met Keerpunt zijn er wel verschillen, maar niet zo wezenlijk dat we nou zeer ontevreden zouden moeten zijn. Er wordt in het voorstel gesproken over adviesrecht en medebeslissingsrecht. Kijk, ik denk dat in de praktijk zal blijken in hoeverre dat eerste erg zal afwijken van dat tweede. Voor ons is de direktie benoeming een enorm belangrijk punt. Daarop heeft de ondernemingsraad straks via de adviesprocedure reële invloed."

MARGINALE STAP

Jaap Röell, één van de schrijvers van het stuk „Naar een democratische economiese orde", dat vorig jaar in de partij werd behandeld: „Andriessen heeft de spijker op zijn kop geslagen toen hij op zijn partijraad zei dat de wijziging van de ondernemingsraad voor de progressieven verband houdt met de wijziging van de economiese orde. Dit voorstel past in de tendens naar zelfbestuur en vermaatschappelijking van de onderneming. In dat kader is het weliswaar een marginale stap, die in dit stadium de economiese orde nog niet aantast. Het is in deze politieke situatie niet mogelijk meer te doen dan voorwaarden te scheppen om te komen tot datgene, wat je uiteindelijk wilt. De wijziging van de structuur van de Raad van Kommissarissen is de zaak waar het om draait. Daaraan zal een volgend kabinet moeten werken. Dit ontwerp over de ondernemingsraden noodzaakt ons permanent met de wet bezig te zijn. Een nog niet veel genoemd belangrijk punt vind ik dat de informatieplicht van de kant van de direktie wordt uitgebreid. De ondernemingsraad zal straks over alle stukken moeten beschikken die hij nodig heeft voor de vervulling van zijn taak."

GEEN KOMMENTAAR

Pier van Gorkum, eks-Tweede-Kamerlid voor de PPR, die vorig jaar aftrad omdat de wet op de ondernemingsraad te lang op zich liet wachten, wilde PPRAK geen kommentaar leveren. Van hem is bekend dat hij vindt dat het wetsontwerp onvoldoende is en dat het geen verbeteringen brengt.

K. W.

Hoe natuurlijk is ons voedsel?

Vraag: Is het bestaanbaar dat iemand geestelijk en lichamelijk optimaal is zonder natuurlijk lichaamsgebruik en zonder natuurlijke voeding? Natuurlijk niet! Laat staan dat hij een natuurlijk ontwikkelingsproces als mens doormaakt. Maar goed, dan moet wel even hard gemaakt worden. Laten we eens beginnen met ons westerse voedsel, zo'n door de commercie omgebogen levensbehoefte: We kopen steeds minder voedingswaarde voor steeds meer geld in allerlei „veredelde” (maar wel verarmde) bijna voorgekauwde vorm, omdat we willen blijven bunkeren (materiële compensatie) en toch ook slank willen zijn. Wat we lekker vinden licht vast in een door de commercie opgedrongen normenstelsel en heeft niets te maken met natuurlijke behoeften.

Dat leidt er dan toe dat wij het doodnormaal vinden een gulden of nog meer neer te tellen voor welgeteld één forse aan schijfjes gesneden en in de olie gedrenkte aardappel, verpakt in een stuk weggooiplastik. En dat soort dingen is op zich zelfs nog vrij onschuldig. Veel ernstiger is de invloed van onze voeding op onze lichamelijke en geestelijke gezondheid. Zo eten we veel te veel zuurvormende dingen; meer dan 90 procent van het westerse voedsel is zuurvormend (vlees, alle graanprodukten; speciaal van wil meel, gedroogde peulvruchten, noten en pinda's, suiker, thee, koffie en kakao, alle vetten en oliën, eiwit en kaas). De mens is echter van nature een vruchten- en zadeneter en hoort eigenlijk minimaal 80 procent basevormende dingen te eten en dus hooguit 20 procent zuurvormende dingen. (Basevormend zijn: alle vruchten, speciaal de zure vruchten, alle groenten, speciaal bladgroenten, volkorenprodukten, melk, yoghurt e.d., amandelen en paranoten).

Het betekent in het kort dat de westerse mens zo ongeveer z'n hele weerstandsvermogen opsoupeert bij het op peil houden van de alkaliteit van z'n bloed! Zodoende gaat hij al snel voor de bijl als hij een verdwaalde ziektekiem tegenkomt. Voor dat gebrek aan weerstandsvermogen staat dan ook al een stuk materieel-mediese compensatie klaar. Ziek zijn is dan ook geen toeval (of straf Gods) maar vaak het gevolg van onnatuurlijke voeding en onnatuurlijk lichaamsgebruik.

De voedingsindustrie en de mediese industrie spelen duidelijk op elkaar in, niet dat dit alles bewust zo opgezet is (althoewel...), maar het is gewoon logies dat dit in deze maatschappij ontstaat. Een maat-

schappij met een postbus 51 waar je kan vragen wat je moet eten omdat je je eigen(?) ingevingen niet vertrouwen kan! Het voorlichtingsburo voor de voeding geeft trouwens adviezen die meer oog hebben voor de ekonomie dan voor onze gezondheid.

Vergiftiging

De mediese wetenschap houdt de hygiëniese ziekten redelijk in bedwang (maar juist voor deze ziekten is een mens met een natuurlijk weerstandsvermogen vrijwel onbevattelijk), en op het gebied van de welvaartziekten (kanker, hart- en vaatziekten, suikerziekte, vetzucht, chroniese hoge-bloeddruk, reuma enz.) wordt ze stap voor stap teruggedrongen. De doorsnee westerse mens leidt aan chroniese vergiftiging. Voor de halsstarrigen iets over vlees. Vlees eet je echt alleen maar omdat je het lekker vindt en zelfs dat is een aangekweekte behoefte. Vlees is erg duur voor de voedingswaarde die het biedt en dus luxe. Het rot in ons lichaam (ons darmstelsel is te lang), scheidt dus giften af en is zuurvormend. Vlees

bevat tegenwoordig ook nog allerlei troep: hormonen, groeibevorderende middelen, anti-biotica, tranquilizers, conserveringsmiddelen, verf en verder nog allerlei stoffen, afkomstig van bestrijdingsmiddelen, bodem-, water- en luchtverontreiniging, die via de voedselketens gekoncentreerd worden.

En begin niet over onze eiwitbehoefte want eerlijk, we groeien dicht met eiwitten. Malsheid wijst er trouwens op dat het betreffende vlees al aan het ontbinden is. Vlees kan wel natuurlijk voedsel zijn, maar alleen als je een pas gedood dier rauw eet. En dan vooral de organen en daarna pas het vlees (spierweefsel). Maar dan nog blijft het feit overeind dat we niet geschapen zijn voor dierlijk voedsel. Vlees werkt ook agressieverhogend; en daar hebben we meteen een schoolvoorbeeld van de nadelige invloed die voedsel op ons kan hebben.

Maar gezondheidsargumenten daargelaten; het is ook zo dat bij vleesprodukten 80 tot 90 procent van de plantaardige eiwitten (de grondstof) verloren gaan. Daardoor

handhaven we het wereldvoedseltekort. En vlees komt ook nog steeds uit de bio-industrie. Beide voor een PPR-lid' eigenlijk al reden genoeg om uit solidariteit met de arme landen en de dieren in de bio-industrie te stoppen met vlees eten.

Er is hoop

Snoepen, ook zo'n wezensvreemde gewoonte; je „bevredigt” je trek (de vraag om bouwstoffen) zonder je lichaam iets bruikbaar te geven. Tja, het is godgeklaagd wat we onszelf allemaal aandoen. Maar voordat de wanhopigen onder ons nu in hun vierwielig agressie-ijzer stappen om zich in hun Becel-kuipstoeltje te pletter te rijden tegen een stevig stuk groenvoerzetting: Wacht even, er is nog hoop. Je bent per slot al lid van de PPR en hier komen dan eindelijk wat praktische richtlijnen:

Wat is natuurlijk voedsel? Al het voedsel dat echt vers is (dus niet op een of andere wijze gekonserveerd is) dus levenskracht heeft, zo onbewerkt mogelijk is, z'n natuurlijke samenstelling volledig behouden heeft en voor de mens geschikt en

dus bedoeld is. Bovendien moet het op natuurlijke wijze gegroeid zijn in een biologies evenwichtige omgeving. Dat klinkt leuk, maar waarmee te beginnen? Voor alles geldt dat een omschakeling van voedsel geleidelijk moet gebeuren. Een voorzichtig begin maken we door te stoppen met vlees eten.

Als je zo af en toe toch nog naar een eiwitmaaltijd verlangt, dan is brood (wel volkoren) met kaas afdoende, voor de gevorderden is een maal waarin een mengsel van peulvruchten en ongeveer vier maal zoveel graan verwerkt is een oplossing. (Er zijn meer granen eetbaar buiten ongepelde rijst!) Het witbrood is hopelijk al afgeschaff en dan komen we aan de witte suiker. Witte suiker is veel te gekoncentreerd en daardoor eigenlijk giftig; bruine suiker is aanvaardbaar maar honing (koud geslingerd) is ideaal als zoetmiddel en hoeft ook niet verteerd te worden. Maar nog steeds geldt: matig met zoetheid ook al verhogende tandartsen hun tarieven niet. Verder vervangen we het jodiumzout door volwaardig zeezout en minderen we ook hiermee. Houdt vooral behoorlijke tussenpozen tussen de maaltijden en laat

al die „eetlust niet bedervende” tussendoortjes eens staan. Alleen vursendoor getolereerd worden, maar niet binnen één uur voor of twee uur na een maaltijd (speciaal niet na een zetmeelhoudende maaltijd). Belangrijk is dat een maaltijd harmonieus is dwz je moet alle bestanddelen kunnen mixen en dan toch een smakelijk geheel overhouden. Als we ons dan nog voor-nemen meer groente en fruit te eten zijn we voorlopig even zoet. Vast staat dan wel, dat we dan een goed eind op weg zijn met werkelijke preventieve gezondheidszorg en ons beginnen te ontworstelen aan een belangrijk stuk onnatuurlijke consumptiedrang,

Zeg nu alsjeblieft niet „ik voel me prima” en „waarom al die regeltjes, is dat dan natuurlijk?” Wat betreft dat prima voelen; dat is het verhaal van het gekooide vogeltje: niet weten hoe het ook kan en hoort. Richtlijnen zijn helaas nodig; je moet je eigen natuurlijke behoefte weer aankweken!
Wie wil er ook bijdragen leveren in het kader van het prakties radikalisme? Schrijf naar de redactie.

Boyd Noorda

Enquêtevoorstel van PPR over vliegtuigen gereed

Henk Waltmans heeft een voorstel gemaakt voor het houden van een parlementaire enquête naar de „mogelijke beïnvloeding van het besluitvormingsproces inzake de aankoop van de Lockheed F-104G Starfighter, de Northrop NF-5 en de General Dynamics F-16 door de Koninklijke Luchtmacht”. Een grondig onderzoek dus van het parlement naar de gang van zaken rond de aankoop van straaljagers voor de luchtmacht.

Dit voorstel heeft Henk Waltmans vorig jaar juli aangekondigd. Hij heeft het nu aangeboden aan een commissie van zes personen uit PvdA, D'66 en PPR. Die commissie van zes zal pas met het voorstel gaan verderwerken als de resultaten van het onderzoek van de commissie Donner zijn gepubliceerd. Dit om de zaken waarom het gaat zo goed mogelijk uit elkaar te houden. Het gaat erom, dat duidelijk wordt welke invloeden er meespelen bij de aankoop van vliegtuigen buiten de normale democratische invloeden van bijvoorbeeld het parlement om. De bevolking moet inzicht krijgen in het hele ingewikkelde proces van wapenaankopen. De vraag kortom hoe zo iets nou allemaal in zijn werk gaat.

Tijdens zo'n enquête zou duidelijk

moeten worden wie er allemaal betrokken zijn bij een aankoopproces. Daarbij moet de vraag worden onderzocht of er mensen die op die aankoop invloed zouden kunnen hebben zijn benaderd door fabrikanten om een adviseurschap

of met steekpenningen etc.

De indruk bestaat, dat de Kamer na de Lockheed-affaire meer geneigd is tot een onderzoek dan toen Henk zijn voorstel vorig jaar aankondigde.

Kerngroep tegen eigen bijdragen

De kerngroep van 31 januari heeft twee Groningse moties aangenomen over sociale aangelegenheden. De eerste motie keurt de eigen bijdrage voor gezinsverzorging en bejaardenverzorging af, omdat deze retributierelaties „een belangrijke aanslag zullen betekenen op de inkomenspositie van de minst-draagkrachtigen”.

Een tweede motie verwerpt met dezelfde argumenten de afschaffing van de ekstra bijstandvergoedingen voor dieetkosten, telefoonkosten, kosten van verhuizing en inrichting en de kosten van broodmaaltijden in bejaardentehuizen”. Kamerlid Dilia van der Heem zei, dat deze maatregelen inderdaad

niet genomen hadden moeten worden, omdat ze vooruitlopen op het bepalen van de normen voor de draagkracht.

Minister Harry van Doorn verdedigde het CRM-beleid na vragen van Jack Verduyn Lunel over bezuinigingen in het klub- en buurthuiswerk. Harry zei dat ondanks hogere uitkeringen door de werkloosheid etc. andere begrotingsposten niet waren aangetast. „Ik zou het natuurlijk fijn vinden als de stijgingen in de CRM-begroting nog sterker hadden kunnen zijn. Wij moeten verder uiterst waakzaam zijn met het oog op de 1 procentproblematiek”. Hij zei dat dankzij zijn departement het vormingstoneel nog bestond. Bepaalde groepen krijgen niet alles wat zij wensen, zei hij, omdat anders andere groepen helemaal niets zouden krijgen. „Ons beleid is een beleid van verdelende rechtvaardigheid”.

Ria Beckers is sinds november 1974 voorzitter van de PPR.

Intertijd was zij de enige kandidaat. Het vertrouwen dat het kongres in haar stelde is niet beschaamd. In een tijd dat de PPR door flinke stormen heenmoest (wij kennen allemaal het rijtje gebeurtenissen van vorig jaar), heeft zij met vaste hand de PPR bestuurd. En daarbij zelfs aan vertrouwen in de partij gewonnen.

Maar niet zij alleen heeft de PPR bestuurd. Eén van de belangrijkste karaktertrekken van haar optreden als voorzitter is de uitdrukkelijke ruimte die anderen in haar omgeving hebben. Ria Beckers domineert niet. Ze is blij, dat meningsverschillen die binnen de partij leven ook in het partijbestuur hun weerspiegeling kunnen vinden.

Ruimtegeven en samenwerken zou haar lijfspreuk kunnen zijn. Gesprek met een democrate in hart en nieren.

Is het leuk voorzitter van de PPR te zijn, of is het alleen maar noodzakelijkheid voor je?

Ria Beckers: „Ik heb er plezier in. En ik begin er steeds meer plezier in te krijgen. Minder leuk zijn conflicten binnen de club zelf en alle tijd die daarin wordt gestoken. Maar erg fijn vond ik bijvoorbeeld, ook al eiste dat veel tijd, de manier waarop we samen de zaak Amsterdam hebben opgelost. Waar ik voor wil werken is, dat de PPR in haar zelf, in haar eigen leven duidelijk iets laat zien van wat ze met de maatschappij wil. Dat we ons niet ondemokraties gedragen, je je controleerbaar opstelt, onderling solidaire bent ondanks meningsverschillen. Dat alles heeft duidelijk te maken met de geloofwaardigheid van de PPR. De mensen kijken naar hoe je zelf bent als je bepaalde dingen verkondigt. En dat mag. Ook naar buiten toe moet de PPR op duidelijke en eerlijke manier politiek bedrijven. Dat heeft PPR-Amsterdam bijvoorbeeld heel goed gedaan.”

Maar wel politiek bedrijven.

„Ja, en je daarbij bewust zijn dat je maar vijf procent van de stemmen hebt. Dan moet je compromissen sluiten, wat geen schande is. Maar voorwaarde is dat je herkenbaar blijft. Er zit ook een andere kant aan: je beroepen op je geloofwaardigheid mag niet betekenen dat je de mensen voor wie je werkt

in de kou laat staan. Geloofwaardig ben je in de praktijk, theoretische geloofwaardigheid bestaat niet. Politiek bedrijven is gericht op het mondig, verantwoordelijk maken van mensen. Politiek bedrijven dat je niet voor jezelf, niet voor de partij. Dat moet je in de gaten houden in het afwegingsproces of je geloofwaardig bent. Het verder bouwen van kerncentrales zou een onherroepelijk besluit zijn met mogelijk onherstelbare gevolgen. Als je dat afweegt is het niet moeilijk. Dat kun je als PPR de verantwoordelijkheid niet voor nemen. In het geval van de nieuwe wet op de ondernemingsraden ligt dat toch weer anders, moeilijker.

Dat we niet tevreden zijn met dit wetsvoorstel is duidelijk. Het is ongeveer het minimum wat onze ministers konden aanvaarden, dat ook duidelijk. Maar als je zoals Pi van Gorkum doet zegt, dat er verzeleken bij de oude wet niets verandert, dan geef je ten eerste onjuiste informatie en speel je recht in de kaart. Wij zullen de mensen moeten wijzen op de nieuwe verwordenheden die er inzitten: Dat de ondernemingsraad straks zelfstandig advies kan uitbrengen en dat de bevoegdheden worden uitgebreid. De partij zal 28 februari op de kerngroep de voors en tegens moeten afwegen. En waarom het dat gaat is dat de werknemers niet de dupe worden.”

Je vindt het onverantwoord zé na een jaar of zes met de oude wet te schepen?

Ria: „Bij elke afweging te blijven meedoen of niet zal de grootste rol moeten spelen wat je voor de mensen aan werkelijke veranderingen kunt bereiken. Dat deze regering weinig fundamenteels tot stand brengt is waar, maar als je geen regeringsverantwoordelijkheid neemt wil dat nog niet zeggen dat je dat wel de mogelijkheid hebt fundamentele veranderingen te bereiken. We hebben goede ideeën en we hebben mensen gemobiliseerd. De mensen verwachten terecht dat we bereid zijn onze ideeën uit te voeren en te helpen uitvoeren. Maar we moeten geen verantwoordelijkheid aanvaarden ten koste van onze ideeën.”

Demokratie leren

„Ik wil in verband met de ondernemingsraden op een ander punt wijzen. Dat is, dat we de bewustwordingsprocessen moeten begeleiden. Meebesturen doe je niet zo maar. Dat is een heel proces, dat mensen nooit geleerd hebben. Als ik kijk hoe mensen op akademies, universiteiten en instellingen elkaar afmaken... PPR-leden moeten elkaar leren en anderen helpen hoe ze va

**Gesprek met
Ria Beckers:**

Politiek bedrijven doe je voor mensen

...n rechten gebruik moeten maken.
...het proces van onderling eens wor-
...ten vereist naar elkaar luisteren.

...als je het ongeduld ziet van men-
...en die de maatschappij willen ver-
...anderen, mensen die niet eens wil-
...den zoeken naar een gezamenlijke
...strategie met anderen met wie ze
...et op vele punten eens zijn, hoe
...un je dan de veranderingen berei-
...nen die je nodig vindt? Die enorme
...aak van het onderling eens worden
...hoet hand in hand gaan met het
...ontwerpen van nieuwe structuren.
...dat geldt ook voor de onderne-
...mingsraden. Er moet dus meer ge-
...neuren dan structuurwijzigingen."

Heb je veel macht als voorzitter?

Ria Beckers: „Als je zou willen wel.
...k zie het als mijn taak om de par-
...lij aan bod te laten komen als er
...terkelijke beslissingen vallen. En ik
...eloof dat dat goed lukt. In het ka-
...er van het partijbestuur ben ik
...egene die de contacten met frak-
...e en bewindslieden heb. Als je bij
...epaalde zaken aanwezig kunt zijn
...eb je invloed."

Lijsttrekker

*Waarom word je genoemd als lijst-
...trekker?*

Ria Beckers: „Weet ik niet. Waar-
...m worden mensen genoemd? Mis-
...chien dat ik de mogelijkheid heb
...egengesteld bij elkaar te hou-
...en. Maar ik moet zeggen dat het
...e allemaal wel wat te vlug gaat".

Hoe zou je lijsttrekker willen zijn?

Ria: „Ik vind dat iedereen die se-
...rius die vraag krijgt haar serieus

moet overwegen. Ik zeg niet of ik
het zou doen. Ik ben erg benieuwd
wat er uit de partij komt. Dan pra-
ten we verder."

Vrouwen

*Is het inderdaad moeilijk als vrouw
politiek bezig te zijn?*

Ria Beckers: „Ja, vrouwen hebben
het moeilijker in de politiek, het is
een mannenwereld. Wat mezelf be-
treft moet ik zeggen dat ik tot een
elitegroep hoor, die alleen zo poli-
tiek actief kan zijn omdat hun
echtgenoot een goed salaris ver-
dient. Je hebt twee aandachtsveld-
den: Je hebt je voorzitterschap en
je bent moeder van drie kinderen.
Dat kun je niet negeren, ook al wil
je van het rollenpatroon van man
en vrouw af. De praktijk is dat je
er niet onderuit kunt.
Zulke dingen als de kwestie-Am-
sterdam komen als een lawine over
je heen. Dat dreigt je gezin geheel
te ontregelen."

Dat geldt voor mannen ook wel

Ria: „Veel minder. Die hebben al-
tijd hun vrouw die de zaken thuis
verzorgt. Karel heeft een werk-
week van 65 uur en doet daarnaast
ook allerlei PPR-dingen. Het gezin
vraagt van een vrouw toch meer
aandacht dan van een man. Het zou
geen probleem zijn als je als man
makkelijk een part-time baan zou
kunnen krijgen, zodat je de zaken
samen zou kunnen verdelen. Maar
onze Kamerleden bijvoorbeeld zijn
ook bezig op een manier die wij ei-
genlijk niet willen, hebben ook
vrouwen die voortdurend alleen
zijn. Dat is het vreemde. Je zou sa-
men verantwoordelijk moeten zijn
en het gezinwerk samen moeten
verdelen. Maar dit geldt niet alleen
voor de politiek. Je ziet het overal.
Het gaat erom dat vrouwen de kans
hebben te gaan werken als ze dat
willen. Vrouwen moeten hun leven
in eigen hand nemen."

Nieuw kabinet?

*Komt er een tweede kabinet-Den
Uyl?*

Ria Beckers: „Dat zal moeizaam
gaan. Als ik zie hoe moeizaam het
kompromis over de ondernemings-
raden tot stand is gekomen... Je
kunt vaststellen, dat samenwerking
met de CHU buiten de mogelijkhe-
den ligt. Met een partij in één rege-
ring die zich nu zo opstelt kan niet.
Het zal er van afhangen of de
konfessionele partijen voor het
CDA kiezen of voor een progressief
beleid."

*Hoe zie je de Nederlandse politiek
zich verder ontwikkelen?*

Ria: „Het is moeilijk te schatten. Er
wordt van alle kanten erg op de
angst van de mensen gespeeld. Op
de angst voor het kapotgaan van de
ekonomie, de angst voor allerlei
vormen van geweld. Op de gevol-
gen voor de werknemers van het
zogenaamde slechte ondernemers-
klimaat. We moeten de mensen dui-
delijk maken dat het onderne-
mingsklimaat nauw samenhangt
met het sociale en politieke kli-
maat. Dat de mensen niet bang
hoeven te zijn als ze met elkaar de
verantwoordelijkheden dragen.
Links moet zich samen sterk maken
om duidelijk te maken dat het in-
derdaad gaat om spreiding van
macht. De brief van de negen wil
de mensen bang maken voor de
achteruitgang van de ekonomie,
terwijl het eigenlijk alleen de angst
is van de negen zelf om macht te
verliezen waardoor de brief is inge-
geven.

Het is duidelijk te maken. Want het
gaat een heleboel mensen niet om
hoeveel geld ze in het loonzakje
krijgen, het gaat hen ook om voor-
zieningen zoals gezondheidszorg en
scholen. Van de onzin van Wiegel,
dat de overheid teveel uitgeeft zou-
den wel dezelfde werknemers de
dupe worden, omdat bij lagere
overheidsuitgaven de uitkeringen,
het onderwijs, de welzijnsvoorzie-
ningen zouden worden aangetast.
We moeten met links een sterk
front vormen, de PSP zou ook bij
een regeerakkoord betrokken moe-
ten worden. Het is duidelijk dat we
naar een progressieve meerderheid
toemoeten."

*Dat lijkt me er na Amsterdam wel
moeilijker op geworden.*

Ria Beckers: „Nee. Er is iets anders
aan de orde. De kerngroep heeft
uitgesproken dat de noodzaak van
progressieve samenwerking niet in
het geding is. We moeten goed sa-
menwerken met andere partijen,
maar we moeten wel weten wat we
aan elkaar hebben. Ik geloof dat
het de PvdA duidelijk is te maken
op welke manier wij politiek willen
bedrijven. We willen ernstig geno-
men worden in onze uitgangspun-
ten, daar is de samenwerking alleen
maar bij gebaat. Een nieuwe rege-
ring moet echt een stap vooruit
zijn."

*Eén van de moeilijke punten voor
deze regering zou het wel of niet
afsluiten van de Oosterschelde kun-
nen zijn. Hoe pakt dat uit?*

Ria Beckers: „Ik wil de afsluiting
van de Oosterschelde in één adem
noemen met kernenergie: Een on-
herroepelijk besluit met onherstel-
bare gevolgen. Dit kabinet kan de
Oosterschelde niet dichtgooien."

Kees Waagmeester

Hierbij de definitieve ontwerpstellingen voor het milieukongres. Voor nadere toelichting verwijzen we naar de speciale uitgave van PPRAK van 9 januari: „Overleven met de PPR”.

Een verheugende stroom commentaar op het kongresstuk is ons door actiecentra en partijleden toegezonden. Wij willen alle inzenders graag bedanken voor hun ondersteuning waarvan we zo goed mogelijk gebruik hebben gemaakt bij het formuleren van de uiteindelijke kongresstellingen.

Een kleine moeilijkheid was dat veel commentaar te laat binnenkam en een grote moeilijkheid dat we terwille van de hanteerbaarheid het aantal moesten beperken. Daarbij was natuurlijk ook overeenstemming nodig met de stuurgroep van de

themagroep milieu en het partijbestuur.

Als gevolg hiervan bestaat de mogelijkheid dat sommige inzenders weinig en in een enkel geval misschien wel niets van hun opmerkingen in de onderstaande stellingen terugvinden. Dat is natuurlijk wel jammer, maar we hopen dat jullie daar begrip voor hebben.

Voor de Milieugroep is het plezierig dat het kongresstuk goed is ontvangen. Ook de „toon” van het stuk lijkt redelijk goed getroffen gezien het feit dat enerzijds een aantal inzenders van mening was dat die toon wel wat feller had kunnen zijn, vooral met betrekking tot de invloed van de kapitalistische maatschappijstructuur, terwijl anderen het stuk wat kreterig vonden en meer aandacht wilden geven aan de invloed die we zelf

door onze inzet, mentaliteit en konsumptiegedrag kunnen uitoefenen.

Vrij algemeen is de wens naar concrete maatregelen, concrete voorbeelden en minder moeilijke woorden. Ook blijkt dat in onze partij over voor- en nadelen van de automatisering zeer verschillend wordt gedacht. De amendementen op dit stuk, die dus op het kongres worden behandeld, moeten 22 maart binnen zijn bij het partijburo, Singel 277, Amsterdam. Ook de resultaten van de milieustudiedag van 14 februari zullen zijn verwerkt. Wij hopen op een goed milieukongres, maar nog meer op een groot aantal concrete maatregelen ter bescherming van het milieu.

Namens de redaktiekommissie,
Theo Potma.

ONTWERPSTELLINGEN MILIEUKONGRES

1. Vervuiling

Doelstellingen

1-1 Alle plannen en maatregelen die milieu, landschap en natuur (kunnen) beïnvloeden, dienen aan ekologiese inzichten te worden getoetst.

1-2 Vervuiling van het milieu tijdens de produktie, bij het transport, bij de konsumptie en na de konsumptie dient zoveel mogelijk te worden voorkomen en voor zover reeds aanwezig te worden teruggedrongen.

1-3 Het gebruik van chemiese bestrijdingsmiddelen moet beperkt worden tot de (thans nog) onvermijdelijke toepassingen ten behoeve van de voedselvoorziening en medicinale doeleinden. Alleen die middelen zijn dan toelaatbaar, waarvan bekend is, dat ze geen onaanvaardbaar nadelige gevolgen hebben voor het eko-systeem. Op langere termijn moet het gebruik van biociden verboden worden.

1-4 Hergebruik (kringloopgebruik) van afvalstoffen dient, rekening houdend met de uitputting van grondstoffen en energie, krachtig te worden bevorderd. Verbranden en gekontroleerd storten komt pas in laatste instantie in aanmerking.

1-5 Milieuvervuiling dient allereerst bestreden te worden bij de bron.

Aktiestellingen

1-6 Zowel bij het op de markt brengen van produkten, als bij de lozing van stoffen in water, bodem of lucht zal de producent respectievelijk de vervuiler moeten aantonen dat zijn handelingen geen onaanvaardbare schade of hinder voor het milieu kunnen gaan veroorzaken (dit geldt ook voor de thermiese vervuiling).

1-7 Diepwelozingen moeten worden verboden.

1-8 Grondwateronttrekking aan natuurgebieden (zoals bijvoorbeeld Veluwe, Utrechtse heuvelrug, Schouwen Duiveland) dient te worden verminderd en infiltratie van deze gebieden met (vuil) rivierwater moet worden voorkomen.

1-9 Het gebruik van oppervlaktewater door de industrie dient te worden bevorderd. De geplande omvang van de spaarbekkens kan hierdoor worden verminderd.

1-10 De zuiveringsheffing voor huishoudens moet worden afgeschaft. De kosten dienen bij voorkeur gedekt te worden uit de algemene middelen.

1-11 Er dient een wettelijke regeling voor de milieu-effektrapportage te komen. Vóór de start van de produktie en vervolgens jaarlijks dient per bedrijf een milieuraapport te worden uitgebracht, waarin onder meer een stof- en energie-

balans. Deze rapporten dienen openbaar te zijn.

1-12 Er moet een internationale regeling komen voor bescherming van de eko-systemen van de zeeën, te beginnen bij de Noordzee en de Waddenzee.

1-13 Er dient een algemene milieukaderwet te komen, waarbij het vergunningenbeleid zodanig wordt geregeld, dat een integrale afweging van alle milieu-aspekten mogelijk is.

2. Produktie konsumptie

Doelstellingen

2-1 Voor een evenwichtig milieubeleid moet gestreefd worden naar een nationaal en zo mogelijk een internationaal produktieplan.

2-2 Bij het industriebeleid zal veel meer aandacht gegeven moeten worden aan de nadelen verbonden aan de schaalvergroting in de industrie.

2-3 Het verwerken van milieuschadelijke materialen in de produkten moet worden tegengegaan (verpakking, spuitbussen, e.d.).

Aktiestellingen

2-4 Via een onderzoek moet worden vastgesteld:

- hoe het gebruik van minerale grondstoffen in de produkten kan worden verminderd,
- hoe door andere konstruktie-methoden grondstoffen in de produkten gemakkelijker voor hergebruik beschikbaar kunnen komen,
- hoe de levensduur en de reparerbaarheid van de produkten kan worden verbeterd en

● hoe het grondstoffen- en energieverbruik tijdens produktie en gebruik kan worden vermindert.

2-5 Reklame via radio en televisie moet worden verboden. Voorlichting via deze media bijvoorbeeld door konsumentenorganisaties moet worden bevorderd.

3. Ruimtelijke ordening

Doelstellingen

3-1 Bij de inrichting van stedelijke gebieden is het van belang dat:
— evenwichtige stedelijke structuren intact blijven met inbegrip van de daarin gevestigde zwakkere economische functies (buurtwinkels),
— noodzakelijke uitbreidingen niet ten koste gaan van waardevolle landschappen,
— niet te vermijden uitbreidingen zo veel mogelijk plaatsvinden aan de randen van stedelijke gebieden of in die groeikernen, welke met het oog op goed openbaar vervoer gunstig zijn gelegen.

3-2 De ruimtelijke ordening moet gericht zijn op het realiseren van korte woon-werk en woon-recreatie afstanden.

3-3 Maximale aandacht is nodig voor het bereiken van een goed ruimtelijk leefmilieu, vooral in de steden, onder andere door beplantingen, speel-, wandel- en fietsmogelijkheden en het elimineren van lawaai- en stankbronnen.

Aktiestellingen

3-4 De gevolgen van een veranderende bevolkingssamenstelling (toeneming in aantal en veranderende leeftijdsopbouw) voor het ruimte-konsumptiegedrag moet uitvoerig worden onderzocht.

3-5 Inspraakmogelijkheden dienen te worden gegarandeerd, zowel door een passende wetgeving als ook door het geven van meer informatie, vooral tijdens de besluitvormingsperiode.

4. Verkeer

Doelstellingen

4-1 Autoverkeer moet worden teruggedrongen ten gunste van fietsen, lopen en openbaar vervoer.

4-2 Vrachtvervoer over de weg en door de lucht moet meer en meer plaatsmaken voor railvervoer en vervoer per schip.

4-3 Openbaar vervoer mag niet afhankelijk gesteld worden van het commerciële rendement, maar van de maatschappelijke wenselijkheid.

4-4 Het gebruik van telekommu-

nikatiemiddelen, zoals de telefoon, dient uit oogpunt van milieubeheer en energiebesparing, als alternatief voor het personenverkeer, krachtig te worden bevorderd.

Aktiestellingen

4-5 Het partikulier autoverkeer moet vooral door fysieke maatregelen (afsluiting van binnensteder parkeermaatregelen, wegdekprofilering, eenrichtingsverkeer, ed.) worden tegengegaan.

4-6 Milieubedervende ingrepen ten gunste van grootschalig (scheeps) vervoer (duwbakken) moeten zéér krities worden bekeken.

4-7 Een tweede nationale luchthaven is niet gewenst. Uitbreiding van regionale luchthavens in aantal en omvang moet worden voorkomen.

4-8 Het voorzieningennivo ten aanzien van bus- en tramvervoer moet worden uitgebreid.

4-9 Er moeten autovrije zondagen worden ingesteld.

5. Landbouw

Doelstellingen

5-1 Gezien de grote wereldbehoefte aan voedsel en de gewenste mogelijkheid om in de nationale behoefte aan landbouwprodukten te kunnen voorzien moet aan de instandhouding van het beschikbare landbouwoppervlak en de vruchtbaarheid daarvan een hogere prioriteit worden gegeven.

5-2 Het is onaanvaardbaar wanneer de ongunstige inkomenspositie van (vooral) de (kleine) boeren er toe leidt dat ons bestand aan vruchtbare aarde schade wordt toegebracht (roofbouw, verwaarlozing, afgravingen, grondbederf door chemicaliën, overmechanisatie, etc.).

5-3 Bewoners van het platteland moeten in een vroeg stadium betrokken worden bij maatregelen die hun omgeving ingrijpend veranderen.

5-4 Bij landbouwkundig onderzoek is meer aandacht nodig voor:
— biologische landbouw,
— niet-economische doelstellingen van de landbouw,
— niet in geld uit te drukken gevolgen van de sterk gemechaniseerde landbouw (landschapbederf, werkgelegenheid, etc.),
— de recreatie en de daarmee samenhangende problemen van de plattelandsbevolking.

Aktiestellingen

5-5 De werkers in de landbouw dienen een gegarandeerd minimuminkomen te krijgen. Het

markt- en prijsbeleid is hiervoor niet het meest geschikte middel, vanwege het effect op de omvang van de produktie en het verwaarlozen van de andere taken van de landbouw.

5-6 Verdere industrialisatie van de landbouw moet worden gestopt.

5-7 Landbouwvoorlichtingsdiensten moeten zich meer richten op de kleinschalige landbouw.

5-8 Landbouwers dienen van staatswege beloofd te worden voor hun functies als landschapsverzorger.

5-9 Er moet meer geld en grond beschikbaar komen voor de biologische landbouw.

6. Bio-industrie

Doelstelling

6-1 Ook vanwege de milieukonsequenties achten wij de bio-industrie onaanvaardbaar.

Aktiestellingen

6-2 Scherpe controle en sancties zijn nodig met betrekking tot de voedingsmethoden en leefomstandigheden van de dieren in de bio-industrie.

6-3 Meer voorlichting aan het publiek over de ongewenstheid en de gevolgen van de bio-industrie is nodig.

6-4 Produkten uit de bio-industrie moeten als zodanig herkenbaar zijn.

6-5 De planologische concentratie van de bio-industrie biedt geen oplossing en dient te worden voorkomen.

7. Natuurbeheer

Doelstellingen

7-1 Een betere coördinatie en eenheid in het overheidsbeleid inzake natuurbeheer is dringend gewenst.

7-2 Het beleid inzake recreatie dient goed te worden afgestemd op het natuurbeheer.

Aktiestellingen

7-3 Er moet een integrale natuurbeschermingswet komen ter uitbreiding en vervanging van de huidige (40) wetten op dit gebied.

7-4 De uitvoering van wetten waarbij het natuurbeschermingsbelang is betrokken moet worden gebracht onder verantwoordelijkheid of medeverantwoordelijkheid van de minister van CRM →

Massale steunmanifestatie voor MPLA

„Steun voor het Angolese volk begint hier in Nederland met de controle over het bedrijfsleven. Om greep te hebben op het doen en uitblijven van investeringen, om in eigen werk van gerichte solidariteit aan het Angolese volk blij te kunnen geven”, aldus Pier van Gorkum op de MPLA-manifestatie in Amsterdam van 4 februari als vertegenwoordiger van de vakbonden. Hij hekelde in zijn betoog de boycot door de westerse bedrijven van Angola.

De belangstelling voor de manifestatie was zo groot, dat met oog op de brandveiligheid een grote groep mensen niet meer kon worden toegelaten.

De bijeenkomst werd bijgewoond door een MPLA-delegatie, Aristides van Dunen en Noe da Silva Saudo, die eerder op de dag al ontvangen was door de PPR. Hun redes werden verscheidene keren onderbroken om met staande ovaties uitdrukking te geven aan het solidariteitsgevoel.

Prof. Bernard Delfgaauw sprak over de officiële erkenning van Angola. In zijn betoog vergeleek hij de Nederlandse regering tijdens de oorlogsjaren in Londen „zonder land” met de volksregering van het MPLA in bezit van een deel van Angola. Hiemee ontkrachtte prof.

Delfgaauw de argumentatie van niet-erkenning door Mr. Max van der Stoel.

In de rij politieke sprekers die hun steun aan de MPLA onderstreepten, was de afstand die de sekretaris-buitenland van de PvdA nam ten opzichte van zijn eigen minister, opvallend.

Uit reaksies van de aanwezigen was duidelijk te merken, dat men weinig waarde hechte aan de scherpe woorden van de PvdA-bestuurder, die sprak van een „kortzichtig en onaanvaardbaar beleid” van minister van der Stoel.

Na de woordvoerders van PvdA, PSP en CPN besloot Dolf Coppes opmerkelijk de rij van politieke sprekers. „Kil en koel, denkt Van der Stoel: socialisten hou je smool”, zo hekelde hij op ironische wijze het beleid van de minister van buitenlandse zaken en de tweeslachtigheid van de PvdA.

De PPR-woordvoerder prees de politiek van opbouw door de MPLA en het doorzettingsvermogen van dit meest-geteisterde volk in Afrika. Aangrijpend besloot Coppes zijn betoog met het voorlezen van een gedeelte uit het gedicht „Vaarwel bij het vertrek” (zie hiernaast) van dichter-leider Augustino Neto.

Kees van Twist

Moeder/(O, zwarte moeders van kinderen die weggetrokken zijn)/ je hebt me geleerd te wachten en te hopen

*

Maar in mij/is die vreemde hoop gedood door het leven

*

Ik wacht niet meer/er wordt op mij gewacht

*

Wij zijn zelf de hoop/wij jout kinderen/wij trekken op naar een vertrouwen dat leven voedt

*

Wij de blote kinderen van de dorpjes in het oerwoud/domme rakkers, spelend met ballen van vodden/op open plekken 's mid-dags/wijzelf/gehuurd om ons leven op te branden op de koffie-velden,

*

Onwetende zwarte mannen/die de blanken met ontzag moeten bejengen/en de rijken moeten vrezen

*

Wij jout kinderen uit de volkswijk/waar nooit elektriciteit komt/mannen sterven er dronken/overgeleverd aan het ritme van de tam-tam des doods

*

Jout kinderen/die honger hebben/die dorst hebben/die zich schamen jout moeder te noemen/die bang zijn op straat te lopen/die bang zijn voor mensen

*

Wijzelf/zijn herwonnen levens-hoop

Agostinho Neto

Ontwerpstellingen

8. Energie

Doelstellingen

8-1 Het energiebeleid in Nederland moet er toe leiden dat in 1985 het totale energieverbruik lager is dan nu.

8-2 Kernenergie is onaanvaardbaar en bovendien onnodig gezien de mogelijkheden tot gebruik van zon-wind-golf-geothermische en kolenenergie. Daarnaast bestaat de wenselijkheid en de mogelijkheid van uitgebreide besparingen.

8-3 Zeker in de Nederlandse situatie is gas als drager en transportmedium voor energie veel aantrekkelijker dan elektriciteit. Het gebruik van elektriciteit voor directe verwarming moet worden tegengegaan.

8-4 De hoogte van de bedragen die aan onderzoek worden besteed, moeten voor ieder onderzoekobject in verhouding staan tot het maatschappelijk belang. Dit laatste ter beoordeling van het parlement na een voor de bevolking open en

doorzichtige besluitvormingsprocedure.

Aktiestellingen

8-5 De aardgasprijs en de elektriciteitsprijs moet door middel van een speciale toeslag worden verhoogd. De opbrengst moet dienen voor het veiligstellen van de energievoorziening op lange termijn. Het toeslagstelsel moet zodanig zijn, dat de kosten van een minimum-basisbehoefte voor de kleinverbruikers niet stijgen.

8-6 Rekening houdend met de technische mogelijkheden op korte termijn, de benodigde investeringen en het bereikbare besparingseffect dient de volgende prioriteitsvolgorde te gelden ten aanzien van de te nemen besparingsmaatregelen:

- warmte-isolatie van gebouwen,
- verhoging van het technies rendement van elektrische apparaten en gasverwarmingstoestellen,
- gebruik van afvalwarmte van bestaande centrales, ruimte toepassing van kleine warmte-kraachteenheden en het wegnemen van de belemmeringen voor teruglevering van „afval-elektriciteit” aan het openbaar net,

- ruime toepassing van zonne-energie voor verwarmingsdoel-einden.

9. Milieu-onderwijs

Doelstelling.

9-1 Milieu-onderwijs is noodzakelijk om:

- meer mensen de noodzaak van milieubescherpende maatregelen te doen inzien,
- meer mensen tot het inzicht te brengen dat zij zelf veel aan de verbetering van de kwaliteit van het milieu kunnen doen,
- meer mensen te brengen tot een kritische instelling tegenover de bestaande produktie- en consumptiepatronen.

Aktiestellingen

9-2 Aandacht voor het milieu moet in het onderwijs een vaste plaats krijgen.

9-3 Door applicatie en bijscholingskursussen voor de leerkrachten en aanstelling van schoolbiologen ofwel milieukonsulenten dient de aandacht voor het milieu op korte termijn te worden geaktiveerd.

Naar het voorjaarskongres

Het voorjaarskongres zal op vrijdag 23 en zaterdag 24 april worden gehouden. Het partijbestuur heeft het kerngroepadvies over deze data niet naast zich neer willen leggen, hoewel het eerst de suggestie van het aktiecentrum Apeldoorn had overgenomen om het kongres op twee achtereenvolgende zaterdagen te houden.

Op dit kongres zijn drie belangrijke zaken aan de orde:

1. Het milieustellingenstuk, dat in deze PPRAK als kongresvoorstel gepubliceerd is. Op deze stellingen kunnen de aktiecentra tot 22 maart amendementen indienen bij het partijburo, Singel 277, Amsterdam.

2. De criteria voor de Tweede-Kamerfractie en lijsttrekker. Hiervan zal het kongresvoorstel in de volgende PPRAK, die 5 maart uitkomt, worden gepubliceerd. Aktiecentra die dit stuk willen bespreken en amendementen moeten hun ledenvergadering plannen tussen 5 en 20 maart, omdat de sluitingstermijn hiervoor ook 22 maart is.

3. Het stellingenstuk „Naar een democratische economische orde”. Hiervan moeten, doordat het najaarskongres 1975 er niet mee klaar kwam, de stellingen 11 t.m. 15 van het hoofdstuk „Vermaatschappelijking van de produktie” worden afgehandeld en bovendien als gevolg van de uitspraak van de geschillen-

kommissie een aantal amendementen op stelling 4.

Het kongresboek voor het voorjaarskongres zal rond 10 april bij de stemgerechtigden zijn. Daarin zullen, behalve de stukken van de punten 1 en 2, de nog niet behandelde stellingen over de economische orde en de daarop ingebrachte amendementen opnieuw worden afgedrukt. Het hoofdstuk „strategie” van dit stuk wordt herschreven en zal zo vlug mogelijk op een kongres aan de orde worden gesteld.

Jaap de Jong
sekretaris Organisatie
van het partijbestuur

Van de studiestichting

Meedoen aan wat voor Europa dan ook?

De vraag wat we aanmoeten met de Europese eenwording stond centraal in de discussies die gevoerd zijn rond de nota „Selektieve groei en de Europese eenwording” van de studie-stichting van de PPR. Uit de gesprekken bleek dat de meningsvorming over Europa binnen de PPR nog maar nauwelijks is begonnen, en dat terwijl verkiezingen voor het Europees parlement voor de deur staan. Eén van de diskussianten op een bijeenkomst in Tilburg, een oud-ambtenaar bij de Europese gemeenschappen in Brussel, zei dat we de verdere eenwording van Europa hoe dan ook moeten steunen.

Hij verdedigde een aantal stellingen, waarin hij onder meer stelde, dat

• het voor Nederland onmogelijk is zich ekonomies zelfstandig te handhaven zonder achteruitgang van welvaart en onmogelijk is alleen belangrijke politieke doelstellingen in Europa en de wereld te realiseren

• de Europese gemeenschappen gaan hollend achteruit en als er geen nieuwe stappen worden ondernomen zal het integratieproces helemaal tot stilstand komen

• De pogingen tot eenwording zijn nu in zekere zin belangrijker dan de keuze voor of tegen selektieve groei

• De voorstellen van de kommissie-Spiereburg, die vorig jaar aan de regering advies uitbracht over een Europese Unie, zijn goede uitgangspunten, omdat ze bedoeld zijn als diskussiemateriaal, omdat het kabinet zijn standpunten via deze voorstellen zal bepalen en omdat de voorstellen ruimte laten voor eventuele beleidswensen, van progressieve kant.

• De PPR moet hetzelfde standpunt innemen als wat Nederland inneemt of moet innemen. Ook in Nederland heeft de PPR geaccepteerd binnen de smalle marges van de Nederlandse democratie te willen werken, waarom dan in Europa niet?

Voor een politieke partij is dit vanzelfsprekend, maar voor idealisten is dit soms moeilijk te verteren. Ten opzichte van Europa moet de PPR daarom kiezen: wil zij als politieke partij werken (en dan ook die grenzen akcepteren), of moet zij als politieke beweging opereren om de geesten wakker en rijp te maken? Men kan niet blijven combineren. Tot zover de strekking van de stellingen van de oud-ambtenaar van de EG. Andere PPR-leden uit het zuiden van het land trokken hiertegen fel van leer. De vraag: Wat voor Europa willen wij, stond voor hen voorop. De Europese eenwording kan worden toegejuicht als ze dienstbaar is aan bijvoorbeeld selektieve groei, en niet, zoals nu, aan ongerichte ekonomische expansie.

Een verdere eenwording kunnen we niet steunen als die gericht blijft op de nu geldende doelstellingen. Zo stelt het Euratom-verdrag bijvoorbeeld de bevordering van kernenergie centraal. Na een uitvoerige discussie over selektieve groei, inkomensverdeling en werkgelegenheid werd er in Tilburg een wedstrijd „realisties zijn” gespeeld. Wat is nu realistieser? Verwachten dat de Europese eenwording uit het slop kan worden gehaald door het instellen van een muntunie (één geldsoort voor alle Europese landen met alles wat eraan vastzit). Of proberen de politieke wil van progressief Europa te mobiliseren voor een sociaal-rechtvaardig Europa gericht op selektieve groei?

Marlies ter Borg

Studiedag over knelpuntennota

Tot 21 februari kan men zich opgeven voor de studiedag over de knelpuntennota van minister Van Doorn die op 13 maart in hotel Boslust, achter het station van Zeist, wordt gehouden.

Sprekers: Dolf Coppes en Marius Ernstig (zie de PPRAK van 6 februari, pag 13.)

Bij opgave vermelden: Naam, adres, telefoonnummer, werksort of een andere reden om aan de dag deel te nemen.

Henk Waltmans in de Raad van Europa

SPANJE NOOIT IN NAVO

Tijdens de voorjaarsvergadering van de Raad van Europa heeft Henk Waltmans in een debat naar aanleiding van een rapport van de Italiaanse afgevaardigde Reale en een daarop gebaseerde resolutie gesteld, dat naar de mening van de PPR ook een democratie Spanje geen lid van de NAVO kan worden. Hij wees elke verdere uitbreiding van het aantal leden van de NAVO (en het Warschau-pakt) af, als een bevordering van de noodlottige blokvorming en het belemmeren van een ontspanningsbeleid in Europa.

Hetzelfde geldt voor Spanjes toetreden tot de West-Europese Unie, zei hij.

Henk Waltmans sloot toetreding van Spanje tot de Raad van Europa en de West-Europese Unie niet uit. Voorwaarde is echter, dat er eerst in Spanje een echt parlement is, een wezenlijke liberalisatie en democratisering en ook toepassing van de Europese Konventie der Mensenrechten.

Henk Waltmans spreekt in de Raad van Europa

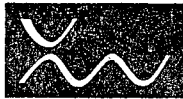
Henk Waltmans voegde eraan toe, dat de PPR de Spaanse oppositie steunt in de door haar geformuleerde eisen:

- afschaffing van de Anti-terroristenwet en vrijlating van alle politieke gevangenen;
- toelating van vrije politieke partijen en vakbonden en vrije geheime verkiezingen;
- een volksraadpleging over de staatsvorm, inbegrepen zelfbestuur voor de regio's in een federale staat;
- afwijzing van elke vorm van structureel staatsgeweld, van terreur en anti-terreur.

Tenslotte stelde Henk Waltmans, dat de daags tevoren gehouden rede van de Spaanse premier Carlos Arias Navarro geen hoop biedt op een democratische ontwikkeling. „Het is en blijft franquisme, een soort Mona Lisa-fascisme. Maar desondanks kan ook in Spanje de vooruitgang niet tegengehouden worden”, zo besloot onze woordvoerder zijn met applaus begroete rede.

(advertentie)

**krekt
oer
t'wetter**

Juist voor ons PPR-ers kan het nooit kwaad om 's een weekje uit te waaien.

Je weet wel: een frisse kijk en zo...

Krekt is een goeie plek daarvoor. Juist wat je zoekt. Kom aan boord: het zal je goed doen.

- * erkende A.N.W.B. zeilschool
- * jachtverhuur
- * centrum voor groepswerk
- * verhuur van accommodatie

We zijn het hele jaar open ...
Vraag informatie.

**KREKT OER 'T WETTER
bij SNEEK**

Telefoon 05150 - 5248 en
05153 - 244

**DE
ACHTER
BAN** **B**

Arkervaart

Wellicht het belangrijkste gemeentelijke discussiepunt in Nijkerk is de eventuele verbreding van de Arkervaart, die Nijkerk verbindt met de randmeren. Dat project zou zes miljoen gulden gaan kosten. Op het ogenblik kunnen schepen tot 250 ton Nijkerk bereiken. De plannen willen Nijkerk bereikbaar maken voor schepen van 1350 ton. De Arkervaart zou moeten worden verbreed van 26 naar 60 meter.

PvdA en PPR in Nijkerk hebben een werkgroep aan deze plannen gezet, die een zeer uitvoerig rapport heeft uitgebracht, dat ook voor andere gemeenten van belang kan zijn. De economische aspecten en de gevolgen voor de natuur, landschap, milieu en recreatie worden tegen elkaar afgewogen.

Het rapport wijst de plannen af. Het wordt voor de werkgelegenheid van Nijkerk van minder belang geacht, het economies rendement is twijfelachtig en landschap en milieu zouden onnodig worden aangetast. De zes miljoen gulden kan

de gemeente beter gebruiken, zo konkludeert het rapport. Een minderheid van de werkgroep kiest uit het oogpunt van werkgelegenheid wel voor verbreding van de Arkervaart. (Inlichtingen: Ton Sleeking, tel. 03494-4523)

Welschap

Het bestuur van het actiecentrum Eindhoven is bang dat minister Westerterp de deur wagenwijd open gezet heeft voor gebruik van de vlieghaven Welschap als overloop voor Schiphol. Westerterp heeft namelijk gezegd, dat het enige effect van baanverdraaiing en baanverbreding tot 45 meter zou zijn, „dat de absolute concentratietendens op Schiphol aan een zekere matiging wordt onderworpen”. Met andere woorden: dat er wel eens van Welschap in plaats van van Schiphol gebruik gemaakt zou kunnen worden. Het Eindhovense bestuur koppelt deze uitspraak aan een door Westerterp opgemerkte behoefte de exploitatietekorten van Welschap „binnen redelijke grenzen te houden”.

In een telegram aan Kamervoorzitter Vondeling schrijft het bestuur dat beslissingen rond Welschap moeten worden opgeschort totdat de zogenaamde zoneringswet is ingevoerd.

DE STEM DES VOLKS

PvdA

PvdA-voorzitter Ien van den Heuvel heeft de door de kerngroep aangenomen motie betreffende het stopzetten van de besprekingen over een gezamenlijk verkiezingsprogramma een niet erg volwassen daad genoemd.

Op „grote broer“-achtige wijze wil zij evenwel de hand over haar hart strijken en niet al te licht geraakt reageren.

Over volwassenheid gesproken: Het partijbestuur van de PvdA achtte blijkbaar het lokale bestuur (gewest Amsterdam) niet volwassen genoeg om zijn zaken te regelen, (of stond de wijze waarop handhaving van Van Duyn en van het progressief akkoord de PvdA-top om bepaalde (persoonlijke?) redenen niet aan?).

De PPR moet kennelijk volgens de PvdA (en ook volgens De Volkskrant) zo „volwassen“ zijn de problemen van een koalitiepartner te helpen oplossen ten koste van (een van haar eigen) mensen.

De PPR verwijten dat zij een lokaal konflikt op landelijk nivo brengt, is kortzichtig. Niet de zaak Amsterdam vormt de aanleiding voor de breuk, maar de wijze waarop het landelijke bestuur van de PvdA meningsverschillen denkt te moeten oplossen.

Terwille van de eenheid in eigen gelederen, worden principes van recht en democratie met voeten getreden. Deze handelwijze heeft wel degelijk landelijke consequenties.

De kerngroep van de PPR heeft machtspolitieke overwegingen ondergeschikt gemaakt aan de grondslagen van democraties handelen.

De PPR nam een besluit ten behoeve van haar identiteit, waarvan zij ervaren heeft, dat deze door de kiezers van belang wordt geacht voor een progressieve politiek in Nederland. Een progressieve politiek met idealen. Geen grauwe, ongrijpbare machtspolitiek, maar één met respect voor de enkele mensen.

Een politiek van solidariteit met mensen, met politieke vrienden ook en juist met de vele vrienden in de PvdA die „Amsterdam“ als een dieptepunt van machteloosheid

tegen „het grote onmenselijke politieke gebeuren hebben ervaren“. Als de KVP en andere hun voordeel kunnen doen met het staan voor zulke idealen, graag! Ik hoop dat vooral progressief Nederland en met name de PvdA opnieuw in het oog krijgt dat het doel niet alle middelen heiligt, en dat een partner een partner is. Natuurlijk erken ik, erkent Roel van Duyn en weet de hele PPR dat de PvdA de sleutel draagt tot een progressieve regering. Hopelijk komen PPR en PvdA steeds opnieuw tot eerlijke en vruchtbare akkoorden.

Bep Kortekaas
lid kerngroep Lisse

Lieve Harry

We willen je laten weten, dat we ernstig verontrust zijn over onze toekomst. Niet die van ons persoonlijk (dat zal wel loslopen), maar de toekomst van de Vrouwenhuizen, waar we trouwe en actieve bezoeksters van zijn. Dat je het moeilijk hebt met het nieuwe verschijnsel vrouwenhuizen weten we al twee jaar en al die tijd volgen we je vorderingen met spanning. Tenslotte ben je onze partijgenoot.

En omdat je onze partijgenoot bent, hebben wij het de afgelopen tijd nogal eens moeilijk gehad. Wij snappen net zo min als andere vrouwen, dat je wel erkend wordt en subsidie krijgt als je marxisties, anarchisties, homofiel, jeugdig of bejaard bent, maar niet wanneer je vrouw bent.

De laatste berichten over jou zijn echter hoopgevend; je begrijpt het. Dit dankzij de uitstekende nota die de Emancipatiecommissie (in samenwerking met vertegenwoordigers

van de vrouwenhuizen) over de Vrouwenhuizen heeft geschreven. Dat is alweer twee maanden geleden. En we vinden het nu eigenlijk wel eens tijd worden, dat dat begrip wordt gevolgd door erkenning en subsidiëring. We willen ook nog wel even kwijt, dat we het een vernederende zaak vinden, al die adviezen, die je over ons wilt hebben. Sommigen van je ambtenaren zitten daar ook mee in hun maag. Het Utrechts Vrouwenhuis heeft over deze en andere kwesties in augustus vorig jaar een brief aan je gestuurd. Laat je ze daar nog eens wat horen?

Van je vrouw hebben we enkele PPRAKS terug kunnen horen hoe hard en serieus je werkt. Maar wat de vrouwen betreft laat je het er toch een beetje bij zitten, vinden we. We verwachten de eerstkomende tijd heel wat van je ten aanzien van de vrouwenhuizen. Sterkte en groeten van
Tineke, Ineke, Liesbeth, Renee, Francien, Petra, Margot, Frances, Corrie, Wil, Marjet, Joop, Alies.

N.B. Als je met ons wilt corresponderen schrijf dan naar het Utrechts Vrouwenhuis, Leidseveer 29, Utrecht.

De landelijke bijeenkomst van PPR-raads- en statenleden wordt 21 februari gehouden in slot Zeist en niet 27 februari, zoals de vorige PPRAK in een bericht op pagina 12 schreef.

Voor meer informatie over de bijeenkomst leze men het overigens juiste bericht.

Lees in Hervormd Nederland:

HET SCHANDAAL VAN DE WAPENWEDLOOP

Gesprek met VVD-er Geertsema
Ploesjst komt naar Nederland
Prof. Verkuyl over Zuid-Afrika
Reagan Amerika's nieuwe president?
Surinamers vreemdelingen in het beloofde land
„Ik zou een ontwenningsoerderij willen oprichten voor werkverslaafden“
Werd de RMS onder dwang uitgeroepen?
Gevaarlijke tendensen in West-Duitsland.

Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten, CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:
Adres:
Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland

Opinieweekblad voor kerk, culturen samenleving

Andriessen denkt zeker dat ekstra-parlementair bepaald zeer in het bijzonder, dus zeer parlementair betekent.

*

Door Bas van der Bent voorzitter van de kerngroep te maken werd de discussie in twee opzichten bekort.

*

Nederlanders die hun bloed willen geven voor de resterende Nederlandse koloniën kunnen bij het Rode Kruis terecht.

*

Sommige Kamerleden dragen op de kerngroep hun PPR-uniform: De trui.

*

Van welke omroep bent u lid? Van Televizier of van Troskompas.

*

De kerngroep zit op het ogenblik in een periode waarin ze erg om haar lijn denkt.

*

Roel van Duyn was meer betrouwbaar maar ook misbaar.

*

Met die steekpenningen en prinsesen glijd onze cultuur weer af naar het nivo van de middeleeuwen.

*

Van der Stoel: Verkent eer gij erkent

*

Lockheed doet tenminste aan vermogensaanwasdeling

*

Een aantal mannen heeft de regering gevraagd in ieder geval één man in de commissie van wijze mensen te benoemen

*

Royalty of royalty's: that's the question

*

Als die prins Lockheed-zaak een maandje eerder was gekomen, had het kabinet weer twee maanden met het wetsontwerp op de ondernemingsraden kunnen wachten.

*

Niet toevallig dat Wiegel in het wassen beeldenmuseum de meest bewonderde politikus is.

*

In sommige penningen blijven hele multinationals stecken.

Michel van Winkel:

Politieke angsten

Wouter van Dam heeft een keer gezegd: De PPR is een partij waarin steeds meer mensen aan steeds minder mensen steeds meer werk geven, die steeds kwaaier worden, omdat ze dat vele werk niet hebben kunnen doen. Waarbij dus die mensen over de kling gejaagd worden en er steeds minder mensen overblijven, want steeds meer mensen haken af. Op een gegeven ogenblik hou je een paar fanatikelingen over en die praten dan over de ontplooiing van de mens, nadat een aantal mensen in die strijd voor de ontplooiing al lang het loodje heeft gelegd. Daar zit dus ergens iets structureel fout in die partij, er moet een structuur-verbetering komen. Ik heb het gevoel dat ik in mijn vorige situatie, voor ik Kamerlid was, eigenlijk al leefde op de manier die wij ons als ideaal voor de toekomst stellen: mensen die gewoon inkomen hebben en die kijken, wat hun hand te doen vindt, dat vind ik enorm ontplooiend en niet dat je onder druk van een of andere functie dit of dat moet. Daar komt bij dat ik in feite ontzettend lui ben, en dat wil ik graag een beetje blijven. Ik zie dat mensen zich te pletter werken en dat moet blijkbaar wel gebeuren, maar dat het niet anders kan vind ik zo griezelig. Als je ziet wat voor pak stencils er voor een kerngroepvergadering of bestuursvergadering komt, nou ja. Alleen al het maken ervan, het uittikken en afdraaien, dat is een giganties werk en daar hebben mensen dan eerst nog de tekst voor moeten maken. Een beetje papierwinkel moet natuurlijk wel, een minimum tenminste, maar zo min mogelijk. Ik bewaar prakties alles. Ik heb thuis planken vol vanaf 1970. Ik heb nooit iets weggegooid van de partij. Als je iets terug moet vinden is het een hele toer. Ik leer veel meer van een vergadering waarin je levend praat met mensen dan van het lezen van stukken.

Praten

Sommige mensen praten moeilijk omdat ze er werkelijk iets van afweten, omdat ze die begrippen in officiële wetenschappelijke woor-

den hebben geleerd en die kunnen dat niet meer vertalen naar gewoon Nederlands. Anderen spreken moeilijke woorden uit omdat ze alleen maar die moeilijke woorden kunnen uitspreken en zelf niet weten wat ze betekenen maar eigenlijk gewoon gewichtig doen omdat ze denken dat ze dan worden aangezien voor die mensen die de moeilijke woorden gebruiken omdat ze de eenvoudige woorden niet kennen.

Ik heb eens een keer adelporsten aan boord gehad als aalmoezenier bij de marine en daar was die mentor ook bij. Die vond het maar griezelig dat ik tegen die jongens ging praten, die wou de boot afhouden. Hij zei: Waar wilt u dan over praten met die jongens, wat heeft u nou met de opleiding van adelporsten te maken. Ik zeg: Nou ja, kijk, we zouden natuurlijk een beetje over de interdependente oriëntatie van die jongens kunnen praten in het toekomstperspektief van hoe zij hun relaties vanuit hun eigen psycho-somatische structuur . . . nou ja, die vent snapte er de balie van en zegt: Hoe laat wilt u die jongens hebben? Hoe ban je nu die moeilijke woorden uit de samenleving? Door iedere keer te vragen: Wat betekent dat. En dan blijkt dat de betroukkene niet weet waar hij het over heeft. Dat prik je dus door en dan loopt de boel leeg. Je zegt bijvoorbeeld: Hoe ziet dat patroon van verwachtingspatroon er uit? Nou ja, zeggen ze dan, wat die mensen verwachten. O, zeg je dan, gewoon hun verwachting dus? Wat ze verwachten. OK. Maar moet die patroon er bij? Is dat hun baas of zo? De mensen hebben geen taalgevoel meer. De taal hangt in beelden aan elkaar. Neem nou een goed voorbeeldje, een uitdrukking, een heel dichterlijke: dansen naar het pijpen van . . . Je hoort altijd de pijpen. Dan denken ze zeker aan een stelletje stalen buizen of zo. Wat heeft dat met dansen te maken? Maar het pijpen is het oude werkwoord van het gepijp, het fluiten. Dus iemand geeft het ritme aan waar de anderen op dansen. Hij bepaalt de bewegingen van anderen door zijn muziek.

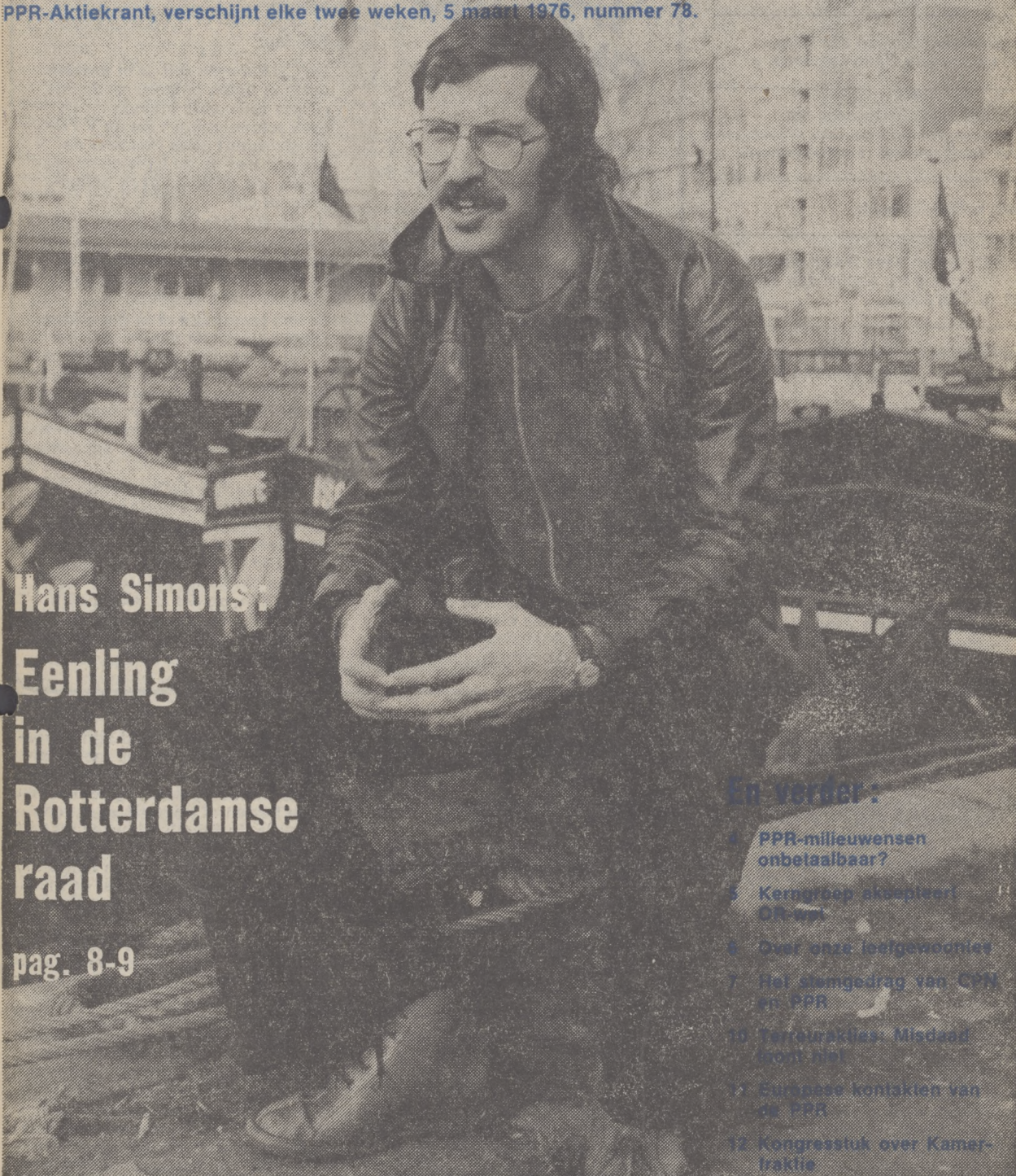
Ze praten ook over aktiecentra's. Dat is lullig. Laten ze praten over de aktiecentrums als ze niet meer weten dat het meervoud van centrum centra is. Dan voel je dat ze ook niet meer weten dat centrum het middelpunt is waar iets vanuit gaat en in samenstroomt. Een levendige wisselwerking. Centrum is een dynamies woord en dan nog versterkt door aktie. Een heel inspirerend begrip. Als de mensen dat helemaal vergeten zijn, praat dan over een plaatselijke afdeling. Dat is een dood begrip. Onbewegelijk. Ik wil niet zeggen dat al onze aktiecentra inderdaad aktiecentra zijn, ik denk dat we maar een paar aktiecentra hebben en veel plaatselijke afdelingen.

PPRAK

PPR Aktie Krant

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 5 maart 1976, nummer 78.

**Hans Simons:
Eenling
in de
Rotterdamse
raad**

pag. 8-9

En verder:

- 4 PPR-milieuwensen onbetaalbaar?
- 5 Kerngroep accepteert CR-wet
- 6 Over onze leefgewoontes
- 7 Het stamgedrag van CPN en PPR
- 10 Terrainakties: Misdaad wordt niet
- 11 Europese kontakten van de PPR
- 12 Kongresstuk over Kamerfractie

PPRAK

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, getypt, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: **Buro Politieke Partij Radikalen** Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Woensdag

Wat schrijft het blaadje van de plaatselijke industriëlen? Dat hun vereniging contact tussen ondernemer en bevolking moet leggen. Omdat de industrie („de” industrie schrijft het blaadje) nog steeds de naam heeft de grote vervuiler te zijn. Vandaar dat ze meedoen aan het projektonderwijs. En ze willen nog veel meer doen, maar daar is geen geld voor. Geen nood, daar maken we een fonds voor.

Goed, denk ik dan. Gaat dat zo? Ja, dat gaat zo. En dat recht hebben ze. En als die onderwijzer er instinkt, zitten ze in het projektonderwijs. Vanwege de goeie verhoudingen met de bevolking. Daarom dus. Ik ga wat beter letten op hun geldinstekkerij. Met het fonds. Om hun imago te verbeteren. Dat mogen ze dus. En ze kunnen het. Omdat ze geld hebben. En wat ze uitgeven mogen ze van de belastingen aftrekken. Geld van de gemeenschap. Waar-

mee ze diezelfde gemeenschap beïnvloeden. Die vrijheid hebben ze. Maar wie meer geld heeft, heeft meer vrijheid.

Dat is dus het punt. Voor mij voortaan de vraag: Wie betaalt uiteindelijk de informatie en wat beoogt de informatie. Want alle informatie wordt ergens om gegeven.

Het lijkt de CIA wel. Hoewel je dus soms dicht bij huis kunt blijven.

Vrijdag:

De CHU-baron wil „een vesting vormen tegen polariserende, uit elkaar drijvende elementen in deze samenleving”. En de VVD-Wiegel vindt alles best met de nieuwe wet op de ondernemingsraden als er maar geen polarisatie in zit.

Als ik dat lees denk ik aan mijn opa die het altijd over de nozems heeft. En wie ik maar niet aan zijn verstand kan peuteren, dat die niet meer bestaan.

Ik heb tenminste al in geen jaren meer polarisatie gezien. Als het al ooit bestaan heeft. Voor zover je het nu zou kunnen ontdekken komt het van de heren Baron en Wiegel. Die polariseren tegen de regering-Den Uyl. Want ik denk dat ze dat bedoelen met oppositie die jou niet zint.

Verder vind ik dat ze weinig tegenstellingen blootleggen. Ik vind ze eigenlijk nog te slecht om een goeie rechtse regering te vormen. Die we een keertje nodig hebben omdat de mensen vaak rechts zijn, omdat ze niet weten hoe erg dat is. Nee, die opvoedende taak zou ik ze niet graag toevertrouwen.

Dolf Coppes in Kamerdebat: Heroïne-verslaafden geen misdadigers, maar patiënten

„De aan heroïne en andere drugs met onaanvaardbare risico's verslaafden moeten niet als misdadigers, maar als patiënten worden beschouwd”. Dit is de tekst van de toelichting op één van de drie amendementen die Dolf Coppes vorige week heeft ingediend bij de behandeling van de wijziging van de Opiumwet. Het bij zich hebben van meer dan een geringe hoeveelheid gevaarlijke drugs (dus wanneer dat kennelijk voor de handel is bedoeld) moet als een misdrijf worden beschouwd. In een motie heeft Dolf Coppes de regering gevraagd een regeling te

treffen, dat eventuele gedwongen behandeling van een drugpatiënt een andere wettelijke basis krijgt dan die van het strafrecht. Met andere woorden: de overheid moet de mogelijkheid hebben als dat nodig is iemand te laten opnemen, maar niet omdat hij een misdadiger zou zijn, zoals nu. De zware drughandel bestrijden door de strafmaat daarvoor te verzwaken zal weinig helpen. Dolf heeft er daarom voor gepleit bijvoorbeeld heroïne te verstrekken in bepaalde centra, zodat patiënten niet langer op de handel met de vaak daaruit

voortvloeiende misdaad zijn aangevoerd. In die centra zou men kunnen proberen een vertrouwensrelatie met de patiënt op te bouwen en te bezien of hij vatbaar is voor therapie. In Engeland, waar met dit systeem wordt gewerkt, is de zwarte markt veel kleiner dan in Amerika, waar door strenge straffen de maffia steeds aktiever en omvangrijker wordt.

De hulpverlening zou regionaal moeten worden opgezet. De regering heeft dat al in 1972 beloofd, maar er in feite niets aan gedaan. Het bezit van hash tot dertig gram wil de PPR vrijgeven. Henneproducten (hash, marihuana) zijn niet schadelijker dan nikotine en alcohol. Het is zelfs zo dat henneproducten niet verslavend werken, terwijl dat met tabak en alcohol wel het geval kan zijn. Van de omstandigheden waarin mensen tot druggebruik komen hangt het af of men overgaat tot gevaarlijke drugs.

PIERS BURO

De PPR-kerngroep heeft zeer terecht haar grote ongenoegen geuit over het zogeheten „Informatiecentrum Ondernemingsraden” van het afgetreden kamerlid Pier van Gorkum. Dit bureau heeft geheel tegen de geest van de PPR in en zonder een uitspraak van de kerngroep af te wachten, in overweging genomen PPR-leden op te roepen het werk in de ondernemingsraden te boycotten uit protest tegen de nieuwe OR-wet. De behandeling van een motie, waarin afkeuring over de handelwijze van het bureau wordt uitgesproken, wilde de kerngroep onder geen beding uitstellen. Men wilde duidelijkheid, vooral naar buiten toe. Oppositie binnen een partij is geoorloofd en zelfs welkom, maar als dat op een bepaalde wijze gebeurt, kan die oppositie een partij ook kapot maken. Met een beroep daarop vroeg Bas de Gaay Fortman de kerngroep de motie niet in stemming te brengen, wat werd overgenomen. Dat is gelukkig. Pier weet hoe de kerngroep denkt en in-het-gelidzetterij moet een laatste middel zijn. Het informatiecentrum schijnt te willen samenwerken met de partij, inclusief het aanvaarden van controle en het afleggen van verantwoording. Een democratische gang van zaken.

BEZUINIGEN?

De grote bezuinigingsoperatie, oftewel het afremmen van de groei van de overheidsuitgaven, is een voorbeeld van een modern politiek vraagstuk. Zeer, zeer diep ingrijpend voor ons allemaal, maar veel te ingewikkeld en te technisch om het geboeid te blijven volgen. Er is een discussie gaande in feite tussen gestudeerden, terwijl het een discussie tussen iedereen zou moeten zijn. Je ziet hetzelfde verschijnsel

binnen de Europese Gemeenschappen. Hoe ingewikkelder, hoe fijner voor demagogies ingestelde partijen. Waarvan we er in Nederland wel een paar hebben, de VVD voorop. De simpelheid van Wiegels voorstelling van zaken is schandelijk, maar verdient door links grondig en helder bestreden te worden. Er moet nu meer dan ooit worden uitgelegd, dat kollektieve voorzieningen geen diefstal zijn, maar een kostbaar gemeenschappelijk bezit. Er moet nu uitgelegd worden dat Wiegel de zwakken in de samenleving inderdaad wil laten stikken, het zal hem een zorg zijn dat juist zij de grootste bescherming genieten van de kollektieve voorzieningen, waarin hij op dogmatiese wijze het mes wil zetten. Elke weerbare, die op Wiegel gaat stemmen omdat hij hem iets ekstra's in zijn loonzakje belooft, kan morgen een kwetsbare zijn en dan laat Wiegel hem zakken.

VERTROUWEN

Maar behalve de uitleg die nodig is, zal het er vooral om gaan of de

kiezers een ploeg Den Uyl-achtigen hun vertrouwen willen geven om de toch wel erg moeilijke afremming van de economiese groei op te

vangen, als ze tenminste al geloven dat de zaken echt niet simpel liggen. In één opzicht heeft de PPR een voordeeltje: Al enkele jaren denken we na over het vraagstuk hoe je de zaken moet regelen als de economie niet meer groeit. Wat er dan met de werkgelegenheid gebeurt, wat er met de inkomens moet gebeuren, waar groei juist moet worden gestimuleerd. Enfin, het is allemaal ingewikkeld genoeg, en ook wij moeten uitkijken voor onjuiste versimpelingen of kant-en-klare oplossingen, die we vervolgens op demagogiese wijze gaan verkondigen. In komende nummers van PPRAK willen we speciale aandacht gaan besteden aan het afremmen van de groei van de overheidsuitgaven. En we hopen dan maar dat het een discussie van iedereen kan zijn.

ZELFSTANDIGEN

De heer Hutschemaekers, Kamerlid van de KVP, heeft geprobeerd bij de zelfstandigen in het gevecht te komen door in de Kamer een motie in te dienen, waarmee de kinderbijslag voor deze mensen zou worden verbeterd. Die best aardige maatregel zou zo'n tien miljoen gaan kosten. Hij heeft de motie op het laatste moment gelukkig ingetrokken. De regering en de progressieven verzetten zich er fel tegen. Nu is één ding zowel opmerkelijk als kenmerkend! Een KVP-er, een man van de partij die om het hardste op de overheidsuitgaven wil bezuinigen (zijn fractievoorzitter heeft al suggesties gedaan voor enkele sectoren: huursubsidies, openbaar vervoer) dient een voorstel in om diezelfde overheidsuitgaven op een puur willekeurige plaats, zonder afweging in groter verband, te verhogen. Dat is typerend voor wat vroeger heette de botte-bijl politiek.

R

linksaf
en
omhoog

door Kees Waagmeester

ZELFSTANDIGEN-HATERS

Maar een andere vraag is of de progressieven nou zulke zelfstandigenhaters zijn. Want om dat den volke te doen geloven moet één van Hutschemaekers bijbedoelingen geweest zijn. Op die vraag is het antwoord nee. Het omgekeerde is zelfs het geval. Steeds als men uit progressieve hoek met voorstellen komt om de inkomenspositie van de kleine zelfstandigen structureel te verbeteren, bijvoorbeeld door middel van een vaste inkomensloosslag, een soort gegarandeerd minimum, fronsen de KVP de wenkbrauwen uit zorg voor de zuiverheid van de vrije ondernemingsgewijze produktie, waarvan steeds de sterken het grootste voordeel hebben. Wat de vrijheid van de zelfstandigen betreft staat de KVP ook weer niet op de goede bres: Als de PPR iets wil doen tegen de kontrakteelt (waarbij boeren loonslaven worden van leveranciers of afnemers, of van beiden tegelijk, een kwalijke praktijk voor zowel boer als dier) dan is de KVP totnogtoe ook niet thuis.

Studiedag bereidde kongres voor PPR-MILIEUPROGRAMMA ONBETAALBARE VERLANGLIJST?

„Elk onderdeel van dit milieupro-gramma is een verlanglijst aan een niet-bestaande Sinterklaas”, aldus een hartekreet op de studiedag over de stellingen voor het milieukongres, dat 23 en 24 april wordt gehouden. Michel van Hulst kwam in een korte oefening hoofdrekener op een bedrag van 15 tot twintig miljard gulden om de in de stellingen verwoorde wensen te realiseren. Hij noemde dit een onoverkomelijk dilemma, waarop het antwoord moet zijn: fasering, dus de uitvoering uitsmeren over een groot aantal jaren.

Willem Riedijk, voorzitter van de themagroep Milieu zei dat de financiële gevolgen van een goed milieuprogramma danig onder ogen moeten worden gezien, anders kan men PPR-ers terecht uitmaken voor dromers.

Kamerlid Leo Jansen, ook goed in hoofdrekener, zei dat 15 miljard gulden neerkomt op 1200 gulden per hoofd van de bevolking. We geven jaarlijks 10.000 gulden per hoofd uit, „dus dit programma is geen onmogelijke taak”. Dit cijfer van 10.000 is een gemiddelde, vandaar dat hij het een voorwaarde noemde eerst eerlijk te delen. Hij dacht dat mentaliteitsverandering, dus de wil de kosten op te brengen, meer tijd zal vragen dan „het organiseren van de financiële mogelijkheden”.

De studiedag in de Utrechtse Veemarkthallen moet gezien de grote opkomst (140 deelnemers) en de bijzonder goede sfeer, zonder meer geslaagd worden genoemd.

Gedrag

Willem Riedijk zei in zijn inleiding dat het belangrijk is zich milieubewust te gedragen, omdat veel afhangt van mentaliteitsverandering. „We realiseren ons niet meer wat we al verloren hebben, totdat we op oude foto's zien hoe het vroeger was en weten dat het niet terug kan komen”.

Milieubescherming is niet langer een zaak van natuurliefhebbers met botaniseertrommels, maar een zaak waar ons voortbestaan om draait. De grenzen van de rooibouw op het natuurlijke systeem zijn overschreden en we zullen hiervoor op den duur zelf het gelag moeten betalen.

Gast-spreker Wouter van Dieren zei dat er toch al veel ten goede is gekeerd. Hij stelde vast dat wetenschappers slechter dan andere groeperingen in staat zijn veranderingen te volgen. Met name in Europa dan, want in de Verenigde Staten richt men zich bijvoorbeeld erg sterk op het onderzoek naar de wisselwerking tussen milieubelasting en technische produktie. De studies over deze samenhang zijn nog maar in een beginstadium, maar tonen reeds aan dat verdere aantasting van de biologische wereld automatisch voert tot een uiteindelijke ineenstorting van de technies-industriële produktiviteit. Hij schetste het volgende dilemma: Geen verdere industriële groei geeft één miljoen werklozen over 15 jaar, maar doorgaande groei is onmogelijk vanwege de niet op te brengen kosten van milieubescherming, grondstoffen en energie.

Diskussiegroepen namen elk een hoofdstuk van de stellingen voor hun rekening en droegen amendementen aan. Het verschil tussen doel- en aktiestellingen werd niet steeds aangevoeld. Het stellingstuk is in zijn opzet een weerspiegeling van de werkgroepen van de themagroep milieu. Er werd gevraagd om meer samenhang met de andere thema's van de PPR, zoals vrede, welzijn en economische macht. In een voorgesteld amendement wordt gezegd, dat in de huidige economische orde het milieuprobleem niet kan worden opgelost. Overigens werd voor de samenhang verwezen naar de inleiding die in de speciale milieu-PPRAK van begin januari is gepubliceerd.

Themagroep Milieu / De oorzaken van botulisme

Door L. Lyklema van de werkgroep vervuiling werd in antwoord op vragen van gemeenteraadslid Westenbroek in Dokkum, ingegaan op de samenhang tussen het optreden van botulisme en waterverontreiniging. De bacterie, die botulisme veroorzaakt, ontwikkelt zich goed in zuurstofarm water boven 20°C. De meest gunstige temperatuur is 30°C. Een dergelijk hoge temperatuur van het water wordt, behalve door bijvoorbeeld warme zomers, bevorderd door lozing van koelwater uit elektrische centrales (thermische verontreiniging). Zuurstofarm water wordt bevorderd door temperatuurverhoging van het water en door belasting met organies

materiaal. Dit organiese materiaal kan zowel door direkte lozing van afvalwater in het oppervlaktewater geraken, als ook doordat ten gevolge van dergelijke lozingen het water voedselrijk wordt (o.a. fosfaten) waardoor overmatige groei van algen optreedt. Er zijn dus verscheidene op een tamelijk ingewikkelde manier met elkaar samenhangende factoren, die de omstandigheden voor het optreden van botulisme bevorderen. Hoewel er nog geen helder inzicht bestaat in de relatieve betekenis van elk van deze factoren, is het duidelijk dat de kans op het optreden van botulisme vergroot wordt, wanneer een gebied onder invloed staat van warmtelozingen

en/of van vuillozingen (inklusief fosfaten ed.), zodat maatregelen hiertegen ook voor de bestrijding van botulisme alleszins gewenst zijn. Hierbij kan o.a. gedacht worden aan het gevaar voor besmetting van drinkwater (spaar-bekkens).

Een uitvoeriger verhandeling is verkrijgbaar bij de Studiestichting, Singel 277, Amsterdam. tel. 020 —226018.

Herman Burger

Het adres van de sekretresse van de themagroep Milieu is: Willemien van West-De Boer, Haverweg 6, Rheden, tel. 08309-2843.

Kerngroep aksepteert OR-wet

De kerngroep van afgelopen zaterdag heeft met overgrote meerderheid van stemmen een door het actiecentrum Zeist ingediende en door Pier van Gorkum verdedigde motie verworpen, waarin staat dat de kerngroep geen kans ziet de plannen van het kabinet-Den Uyl over de democratisering van de onderneming „met enig radikaal fatsoen tegenover de kiezers te verdedigen”. De verworpen motie droeg verder de fractie op haar steun aan het kabinet te beëindigen en de bewindslieden daaruit terug te roepen.

Een verklaring van het partijbestuur werd als motie door de kerngroep aangenomen (zie elders op deze pagina). Een minderheid van vier bestuursleden, te weten Leo van den Berg, Jaap de Jong, Theo Jonkergouw en Guido Klabbers, heeft in een verklaring die aan het begin van de kerngroep aanwezig was gesteld, dat het wetsontwerp onaanvaardbaar is en dat de PPR haar steun aan het kabinet moet opzeggen.

Vantevoren wilde voorzitter Ria Beckers de verzekering van de kerngroep dat de Raad van Kommissarissen niet in de discussie zou worden betrokken, omdat de PPR altijd heeft aangedrongen op snelle wijziging van de wet op de ondernemingsraden. Het kabinet kan dan nu geen verwijt worden gemaakt, dat het de structuur van de Raad van Kommissarissen niet wijzigt. Al wil de PPR dat daaraan wordt gewerkt. De kerngroep hield dit punt buiten de besprekingen.

Bas de Gaay Fortman zei in de fractieverantwoording, dat de bewindslieden van de PPR niet met elk kabinetkompromis naar de fractie waren toegekomen ter goedkeuring. De zaken waren vantevoren doorgesproken, de PPR heeft een duidelijke koers uitgezet, maar bewindslieden, fractie en bestuur hebben verder hun eigen verantwoordelijkheden.

Inkasseren

Jack Verduyn Lunel kritiseerde het feit dat de fractie de nieuwe wet direkt al van commentaar had voorzien. In dit geval had hij liever gezien dat er op de uitspraak van de kerngroep was gewacht. Hierop zei Bas, dat als de fractie geen commentaar mag geven, zij „niet zouden kunnen inkasseren wat is bereikt”.

Boy Trip zei dat het wetsontwerp konstruktief, moedig en realistisch is. Konstruktief omdat het wezenlijke veranderingen ten gunste van de democratisering biedt, moedig omdat de regering ondanks een uiterst verdeelde Sociaal-Economische Raad niet met het ontwerp had gewacht en realistisch, omdat mag worden aangenomen dat het ont-

Motie:

De kerngroep is over het wetsvoorstel ondernemingsraden van oordeel:

1. Op basis van de beschikbare gegevens is, gezien het streven van de PPR naar arbeiderszelfbestuur, de inhoud van het wetsvoorstel minimaal.
2. Het wetsvoorstel komt in redelijke mate overeen met Keerpunt '72.
3. Er is voorshands geen aanleiding de medewerking van de PPR aan het kabinet-Den Uyl op te zeggen.

Daarbij wordt wel aan de Tweede-Kamerfractie van de PPR verzocht:

1. Haar steun aan het wetsvoorstel te onthouden, wanneer bij de parlementaire behandeling de inhoud daarvan wezenlijk wordt aangetast.
2. Ernstig te zoeken naar een alternatief voor de beroepsprocedure waarin het wetsvoorstel thans voorziet, aangezien sterk betwijfeld wordt of deze procedure bevordert dat de ondernemingsraden hun bevoegdheden tot gelding kunnen brengen.

Ter toelichting moge dienen:

1. Het wetsvoorstel lijkt ondanks alle bezwaren een lichte verbetering te zijn in vergelijking met de huidige wet.
2. De PPR-bewindslieden hebben voldaan aan de kongressuitspraak van mei 1975, waarin een harde opstelling werd gevraagd op basis van Keerpunt '72.
3. Gezien de huidige politieke situatie zou men, ook in andere opzichten dan dat van de medezeggenschap, de werknemers een slechte dienst bewijzen door op dit moment een kabinetskrisis te veroorzaken.

werp in de Tweede Kamer een goede kans zal maken. Het actiecentrum Utrecht wilde dat het wetsvoorstel niet zou worden ingediend. Onze wensen tot democratisering vinden nog onvoldoende weerklank bij de mensen, zei een woordvoerder.

Pier van Gorkum zei dat het wetsvoorstel aan de machtsverhoudingen niets verandert. „De ondernemingsraad is en blijft een adviesorgaan.” Wie hier ja tegen zegt, zei hij, legt zich neer bij de bestaande machtsverhoudingen in het bedrijfsleven, aksepteert dat Philips en Shell hun gang gaan, slijkt in wat de PPR altijd heeft gezegd. „Dan weet de kiezer wat hij aan de PPR heeft.”

Niet weglopen

Tweede-Kamerlid Dilia van der Heem zei dat wanneer zij het wetsontwerp verdedigt het lijkt alsof zij de PPR-visie verdedigt. Dat is verre van waar. Maar voor haar is het de vraag of het wetsontwerp in onze richting gaat en het antwoord daarop is ja. Pluspunten noemde zij de informatieplicht van de werkgever, de verplichte bespreking met de ondernemingsraad van langetermijnplannen, de jaarrekening en de begroting. „Door ons drammen is het wetsvoorstel overeind gebleven. Wij hebben de marges uitgeprobeerd en die zijn vastgesteld. Nu het resultaat op tafel ligt kunnen we niet weglopen,” zei ze.

Jaap de Jong zei, dat het steeds doorgaan onder het konfessionele juk partijen als CPN en VVD in de kaart speelt. Veel problemen had de kerngroep met de beroepsprocedure bij de rechter, waar alleen „marginiaal” wordt gefoetst, dat wil zeggen dat de rechter bekijkt of er wel in alle redelijkheid is gehandeld door een bedrijfsdirectie. Bas de Gaay Fortman zei dat die toetsing wel degelijk wat om het lijf heeft. Zijn argument: Een zeer redelijk denkend man als minister Van Doorn en alle andere ministers worden wel eens door de rechter op hun vingers getikt bij marginale toetsingen.

K. W.

Bestuur en fractie bezoeken actiecentra

Het partijbestuur heeft nog maar weinig reacties van actiecentra gehad op de oproep in de PPRAK van 6 februari (pag. 2) om een bezoek van bestuursleden en Tweede-Kamerfractie aan te vragen. Het bestuur wil met deze bezoeken het contact met de actiecentra verstevigen. Actiecentra die nog niet hebben gereageerd kunnen dit nog steeds doen. Zij hebben daarvoor aanmeldingsformulieren toegestuurd gekregen.

Prakties radikalisme

Hoe gewoon zijn onze leefgewoontes

Neem ons „instinkt” tot zelfbehoud, bedoeld voor noodsituaties, rampen, honger en verweer tegen natuurlijke vijanden: dat wordt in onze maatschappij door prestatiedwang- en drang, concurrentie en gewoontes van kinds af aan ongebogen tot egoïsme, eerzucht, statusverlangen etc. Een voorbeeldje: Kleine kinderen kunnen heel egoïstisch zijn. Ouders proberen dat vaak met de beste bedoelingen te onderdrukken. Maar het egoïsme en het aandacht trekken heeft een kind vaak nodig om aan zijn trekken te komen: het is niet meer dan een natuurlijke drang tot zelfbehoud. Wanneer dit wordt onderdrukt loop je goede kans dat kinderen in dat egoïsme blijven steken en er hun verdere leven mee zitten. Dat is jammer voor de persoon in kwestie, maar de huidige ekonomie is op het bestaan van dit soort mensen gebaseerd.

Normen, gewoontes, etikettes en taboes hebben grote invloed op onze manier van leven: het hele emancipatieprobleem vindt zijn oorzaak in allerlei onnatuurlijke regels en bepalingen. Maar er zijn meer gebieden waar we beïnvloed worden: Neem onze lichaamsfuncties, bijvoorbeeld onze zintuigen met hun noodzakelijke behoefte aan natuurlijke prikkels: de wind, de vogels en de zee moet je horen; groen moet je om je heen zien en naar de horizon moet je kunnen staren; wind, regen, warmte en kou moet je voelen: de natuur moet je ruiken en proeven. We horen echter hoofdzakelijk mechanisch geluid om ons heen, dat vaak te hard is, doen zo heel wat spanning op, worden hardhorend of doof, horen minder hoog en kunnen ons slechter concentreren. We zitten al voor we lezen kunnen in allerlei boeken verdiept en kijken daardoor te vaak omlaag en te dichtbij, waar waarschijnlijk een deel van de bijzienden hun bril aan te danken heeft. Ook via de ogen doen we veel spanning, stress op, denk alleen maar eens aan de grote contrasten tussen licht en donker 's nachts. De tekstiel-, bouw- en vervoersindustrie helpen eraan mee, dat we nauwelijks meer met de buitenlucht in aanraking komen, daardoor geen natuurlijke huidfuncties meer hebben en steeds meer behoefte aan bescherming krijgen, waarbij ons weerstandsvermogen evenredig afneemt. Onze smaak is commercieel geprogrammeerd en waarschuwt nauwelijks nog tegen slecht of bedorven voedsel en de neus van de minder eenzame fietser degradeert al gauw tot dieseldetektor.

Spiergebruik

Ook ons spiergebruik en onze houding zijn aan degeneratie onderhevig. Zelfs

sportmensen hebben vaak onnatuurlijk spiergebruik, een onnatuurlijke houding, zijn eenzijdig ontwikkeld. Maar het begint al bij het gemiddelde maarrecht in de keuken, dat vaak te laag is en het eindigt vaak weer in een te zacht bed. Maar ja, er moet ook een markt zijn voor de spierzalfjes, infraroodlampen, massage-apparaten en pijnstillers. Bovendien staat er ook nog een legertje masseurs en fysiotherapeuten op ons te wachten. Aan een juist gebruik van onze intelligentie mankeert ook het een en ander, geïndoktrineerd als we zijn. De meeste mensen gebruiken haar enkel om er materieel beter op te worden. Verder wordt ons geestelijk vermogen ook beperkt en gestoord door de inwerking van verkeerd voedsel, het in gebreke blijven van andere lichaamsfuncties, spanning en frustraties, angsten en trauma's. Onze zenuwen zitten vaak letterlijk en figuurlijk in de knel.

We worden dus aan alle kanten belaagd. Heel goed is dat te merken onder Neerlands Wapenrok, waaronder ikzelf (gelukkig nog maar een paar dagen) vertoef. Angstaanjagend is het te zien hoeveel maten volkomen wezensvreemde normen- en gewoontes aksepteren: neem het wennen aan het weggooi-eten, de verspilling (met een busje tijdens het spitsuur de stad in om één brief te bestellen), de sociale isolatie als je niet meezuip, om van de zinledigheid van het oorlogsapparaat zelf nog maar niet te spreken.

Moderne beroepen

Een duidelijke uitingsvorm van de onnatuurlijkheid van onze samenleving is dat steeds meer werkzaamheden en bewerkingen ons uit handen worden genomen. Meer mensen komen „vrij” voor nieuwe, moderne, beroepen: nog maar een paar procent van de bevolking houdt zich bezig met de productie van onze eerste levensbehoeften. Het druggebruik hoeft alleen maar genoemd te worden als onnatuurlijke levensgewoonte (ook al is het geaksepteerd als compensatie voor niet-stoffelijke behoeften). De konklusie blijft steeds dezelfde: onze leefgewoontes leiden tot een onnatuurlijk gebruik en functioneren van lichaam en geest, een onnatuurlijke werkverdeling en woon-situatie, verspilling en verstoring van het evenwicht in de natuur, tot onrechtvaardige welvaartsverschillen. We hadden dacht ik toch andere bedoelingen met de mensheid en onze planeet? Welnu, wederom een paar praktische handvatten: Jezelf voortdurend ontzien is de gemakkelijkste en kortste weg naar je graf.

Lichaam en geest moeten regelmatig voldoende intensief gebruikt worden, gerekend naar natuurlijke capaciteit en behoefte. Elke verwaarlozing levert ten minste degeneratie op en leidt tot instabiliteit van het geheel. Bedenk dat iedere gewoonte die „beschaafde” mensen van natuurmensen onderscheidt, onnatuurlijk is. En dan komen we al gauw aan onze verwaarloosde spierfuncties: we moeten zorgen dat alle spieren regelmatig aan bod komen. Vermijdt eenzijdig gebruik en vul dit aan met oefeningen die ze werkelijk op peil houden. Recht staan is: schouders omlaag en niet naar voren, billen onder je trekken door je bekken te kantelen en een rechte lijn trekken door je oren, schouders, heupen, knieën en enkels, dan staan op de bal van je voet (waar je grote teen aan vast zit).

Herwaardering

Mensen die het ernst is moeten zich eens verdiepen in mensendieck, yoga ed. Ook onze huid moeten we harden: even koud nadouchen, raam open in de slaapkamer, niet zo bang voor de regen (je hebt toch watervaste make up op?). Ontspan de ogen van tijd tot tijd door in de verte te staren. Oog-oefeningen kunnen soms afwijkingen corrigeren. Zet de TV niet lager dan ooghoogte. Spaar je oren (voor zover mogelijk). Probeer eens echt naar je smaak en je reuk te luisteren: koffie zonder suiker en melk is niet zo lekker, ontdekken wat gewenning is en wat niet.

Onze hersenen en zenuwen hebben rust nodig en het wordt tijd dat de natuurlijke methoden hiertoe bewust gebruikt gaan worden (een stukje evolutie). Dat kan met goede muziek, yoga, meditatie (erg belangrijk). Onze normen moeten ook geherwaardeerd worden. We moeten bijvoorbeeld de betrekkelijkheid van ons hygiënesyndroom inzien. Mannen moeten bijvoorbeeld ook emoties durven tonen (niet misbruiken) en „te versieren zijn”: emancipatie komt van twee kanten. Kleding moet bescherming zijn, geen ornament, hooguit een onderschrijving van je persoonlijkheid (dus sober). Wees jezelf, leef jezelf, leer weer luisteren naar je eigen geest en lichaam en hun uitdaging. Ga 's winters eens wat vroeger naar bed, het is niet voor niets vroeg donker! Ga naar de wc als je moet, je lichaam geeft niet voor niets een seintje. En als je daar toch zit: laat je gedachten eens gaan over het „prakties radikalisme”. Denk mee en lever een bijdrage. Een volgende keer iets over ons koopgedrag. Of eigenlijk: hoe onze niet stoffelijke behoefte worden afgekocht.

Michel van Hulten vergelijkt stemgedrag van CPN en PPR

Het stemgedrag van de CPN in de Tweede Kamer is een analyse waard, nu bij herhaling wordt gesproken over de wenselijkheid en de mogelijkheid de CPN uit te nodigen voor de politieke samenwerking van de progressieve partijen.

Ik heb in de volgende analyse gekozen voor de periode vanaf de Algemene beschouwingen over de begroting 1976 tot aan het kerstreces 1975 (d.w.z. van 7 oktober tot en met 19 december 1975).

In deze analyse vergelijk ik het stemgedrag van de CPN-fractie met dat van de PPR-fractie. Die vergelijking krijgt achtergrond als we ook vergelijken met het stemgedrag van PvdA en de VVD. In de onderzochte periode vonden 167 stemmen plaats. De PPR-fractie stemde 65 keer voor en 102 keer tegen. De CPN 63 keer voor en 104 keer tegen. Betekent dit nu automaties een grote mate van politieke overeenstemming? Neen, dit blijkt pas als we het stemgedrag verdelen in eens (dwz. PPR en CPN stemmen allebei voor of tegen) en oneens (dwz. de ene fractie stemt voor en de andere tegen), respectievelijk 111 en 56 keer. Deze eerste analyse is wel zeer ruw. Van de 167 stemmen waren er namelijk 14 waarbij een voorstel met algemene stemmen werd aangenomen of verworpen. Bovendien stemden 18 keer de PPR, PvdA, CPN en VVD gelijk.

Trekken we deze 32 stemmen er af en bezien we de verhoudingen tussen de partijen bij de overblijvende 135 stemmen:

	eens	oneens
PPR met PvdA	122	13
PPR met CPN	79	56
PPR met VVD	23	112
CPN met VVD	37	98

De CPN is het bij 27 procent van de stemmen eens met de VVD, de PPR bij 17 procent. Hier staat tegenover dat PPR en CPN bij 58 procent van de stemmen gelijkgericht stem-

Michel van Hulten

den. Overeenstemming van de PPR met de PvdA is er in 90 procent van de stemmen.

Na deze kwantitatieve analyse past een kwalitatieve. Mij lijken de onderwerpen waarbij PPR en CPN verschillend stemden het meest belangwekkend, dwz. de 56 stemmen waarbij PPR en CPN het oneens waren.

Wat dan direkt opvalt is dat bij verscheidene milieustemmingen de CPN zich tegenover de PPR en de progressieve partners opstelt.

De CPN is tegen:

- een subsidieregeling die erop gericht is verenigingen te steunen die

zich krities opstellen tegenover de groei van het verkeer, de luchtvaart en de waterstaat;

- het uitwerken van milieuvoorschriften voor de Noordzee en het toezicht op de naleving;
- een onderzoek naar de wenselijkheid van de oprichting van een opsporingsapparaat voor milieudelicten;
- het stopzetten van de werkzaamheden aan Rijksweg 19 in Midden-Delfland;
- het stopzetten van de aanleg van Rijksweg 14 bij Den Haag;
- het stimuleren van de aanleg van fietspaden.

Een tweede opvallende groep stemmen betreft voorstellen met betrekking tot de staatsinkomsten.

De CPN is — vrijwel steeds samen met VVD, DS'70 en Boerenpartij en soms enkele andere rechtse partijen — tegen:

- verhoging van de tariefpercentages en de vermindering van de inflatiecorrectie in de loon- en inkomstenbelasting;
- verhoging van de motorrijtuigenbelasting;
- verhoging van de alcoholakcijs;
- verhoging van de BTW;
- verhoging van de assurantiebelasting, (overigens ook tegen (met PSP en DS'70) de vrijstelling van de exportkredietverzekering van deze belasting, iets waar de PPR met de kamermeerderheid voor stemde).

Konklusie

In het algemeen kan uit deze stemmen gekonkludeerd worden dat de CPN tegen verhoging van de belastingen is.

Minstens zo opvallend is dan de tegelijkertijd getoonde voorkeur voor verhoging van de staatsuitgaven.

Deze analyse betreft slechts een deel van het materiaal. Het zou goed zijn als ook eens iemand die stemmen analyseert, waarbij PPR en CPN het eens waren en samen voor of tegen stemden. De analyseperiode zou trouwens ook wat langer moeten zijn (bijvoorbeeld het gehele parlementaire jaar 1974—1975).

Wil iemand anders dat doen?

Een tekortkoming acht ik ook dat in de analyse niet de motivatie van weerskanten voor van elkaar verschillend stemgedrag is opgenomen. Het zal duidelijk zijn dat bij vele stemmen ook al is het stemgedrag gelijk (bijvoorbeeld tussen VVD en CPN) dit gelijke stemgedrag kan voortkomen uit totaal verschillende benaderingen. Tot nu toe geeft deze analyse mij echter wel aanleiding te konkluderen dat wij in het milieubeleid op een geheel andere koers liggen dan de CPN en dat tevens het stemgedrag rond belastingen en overheidsuitgaven een wat opportunisties beeld vertoont: vóór lage belastingen en tevens vóór verhoogde overheidsuitgaven valt nu eenmaal moeilijk te verenigen met elkaar. Deze analyse geeft geen aanleiding de CPN hartelijk in ons progressieve midden te verwelkomen, ook al is die partij — gezien het totale stemgedrag — ons bepaald niet zo vreemd als de VVD.

Michel van Hulten

Lees in Hervormd Nederland:

BIJLAGE: HOE GAAT HET MET VIETNAM?

Otto Boetes, de ontwikkeling van een actie-leider / Het is leuk om een vrouw te zijn / Kandidaat die VS uit het moeras moet halen ontbreekt / Eeuwen trouw? Een mythe / Interview met Jan Terlouw / Derde Wereld slikt het marxisme niet / Het mes in de hogere inkomens.

Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten, CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:

Adres:

Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland

Opinieweekblad voor kerk, culturen samenleving

Hans Simons, PPR-raadslid in Rotterdam

In het spanningsveld van eigen

„Wat ik verontrustend vind in de PvdA is, dat ze de felste pleidooien voor meerderheidskolleges hield, maar dat ze zich nu onvoldoende met de vraag bezighoudt wat inhoudelijk de politieke waarde is van meerderheidskolleges. Daar praat men niet over. Meerderheidskolleges worden gerechtvaardigd uit machtsoverweging en daarmee uit. Wij proberen die discussie steeds los te krijgen. Dat is wat ik altijd noem: de kosten-baten analyse van een meerderheidskollege”.

„Je moet na vier jaar kunnen zeggen: Het heeft echt wat uitgemaakt. Maar ik heb bij de begroting dit gezegd: Wat nu gepresteerd is door de acht PvdA-wethouders rechtvaardigt onvoldoende de vorming van een meerderheidskollege. Je moet je toch druk maken om aan te tonen dat zo'n kollege zinvol is geweest? CDA en VVD hier in Rotterdam zeggen: Waarin verschillen we eigenlijk van jullie? Dat kan je afdoen met de opmerking, dat dat taktiek van ze is, maar het kan je ook aansporen je beleid duidelijker te laten uitkomen.

In de gemeentepolitiek kun je natuurlijk zeggen dat de marges maar smal zijn. Dat is waar, maar het is betrekkelijk waar. Je kunt ook een leerstelling van de smalle marges maken, jezelf de smalle marges aanpraten. De marges zijn echt groter dan we denken, al zijn ze wel kleiner dan we soms willen. Inderdaad, zeker met een meerderheidskollege kun je op onderwijsgebied, op het gebied van de stadsvernieuwing, de welzijnspolitiek, de gezondheidszorg, veel doen”.

Aktieve steunfractie

Hans Simons is 28 jaar. Hij is het enige Rotterdamse PPR-raadslid in een raad van 45 mensen, van wie 24 PvdA, de meerderheid dus. Bij de verkiezingen haalde de PPR op enkele honderden stemmen na twee zetels. Maar al zit Hans er alleen, eenzaam is hij niet. Hij werkt in een aktieve steunfractie, werkt samen met de PvdA. Op het nivo van de plaatselijke besturen hebben PvdA en PPR meningsverschillen over de toetsing van het gemeen-

schappelijk program. Er is over-eengekomen volgend jaar opnieuw te gaan toetsen. De samenwerking in de raad is er niet negatief door beïnvloed.

Hans Simons: „Er is een groep hier die de eigen identiteit van de PPR belangrijker acht dan de samenwerking van links. Je moet leren werken in het spanningsveld van en laten zien wat de PPR onderscheidt van andere progressieve partijen en samenwerken. Het grootste gevaar dat ons bedreigt is de scheiding tussen mensen die de besluitvorming baseren op de identiteit en anderen die wat realistischer zijn. Ik vind dat je pas bij werkelijke diepgaande verschillen afscheid van elkaar moet nemen, daarbij moet het om heel fundamentele zaken gaan. Je kunt pas afscheid nemen als je helemaal niet meer kunt duidelijk maken waarom je niet bent afgehaakt.

Ik wil in dat spanningsveld staan. Verschillen van opvatting hierover kunnen we ons eigenlijk nauwelijks permitteren. Je moet de vraag naar het alternatief eerlijk en open stellen. Is er een politiek alternatief, dat wel grotere stappen kan zetten? We zijn hierover in het aktiecentrum goed in gesprek. Er zijn meningsverschillen, maar we verketteren elkaar niet. Dan is het goed”.

Beïnvloeden

„Het is geen moeilijk aktiecentrum, nee, integendeel. Ik zou willen dat ze het raadswerk veel hinderlijker zouden volgen. Het is soms wel moeilijk, omdat er wel eens te theoreties wordt gepraat over de mogelijkheden die een eenmansfractie heeft om het beleid te beïnvloeden of te veranderen. Er wordt bijvoorbeeld gezegd: Laat de PvdA toch sneller schieten. Maar in de politieke praktijk is dat niet zo makkelijk. Als ik de PvdA zo maar laat schieten is het natuurlijk wel afgelopen. Sommigen zeggen dat ze bepaalde dingen zuiverder hadden gedaan. Dat kan. Maar ik zeg altijd: De echte vernieuwing moet in scholen, ziekenhuizen en bedrijven plaatsvinden. In Rotterdam, en in de PPR over het algemeen is te weinig bemoeienis met buitenparlementair gebeuren. Er is een neiging te parlementair bezig te

zijn. De PPR is wat dat betreft zo in evenwicht als we zeggen zijn.” „Met de PvdA hebben we gemeenschappelijke fraktieverdeling. Maar we zijn volkomen eigen standpunten in te nemen. Samen met onze fraktiekoördinator en mijn opvolger in de raad was de fraktievergadering bij Ondanks de meningsverschillen de PvdA loyaal tegen de PPR geven ons ruime informatie. Vragen je mening, ook als ze dat we het niet met hen eens. Dat waardeer ik, ook uit het oogpunt van invloed van ons op het PvdA beleid”.

Niet landelijk

Hans Simons heeft een baan bij Stichting Musieci Vorming Rotterdam voor drie dagen. De raad stopt hij in zijn raadswerk. „Ik bemoei me niet met landelijke dingen. Al interesseert de landelijke politiek me buitenmatig, lees er alles over wat los en vast zit. Maar ik beperk me bewust de situatie in Rijnmond. Dit sluit me al zo op. Als ik me nog met landelijke dingen zou bemoeien, ik het moeten afleggen. Ik heb m'n gezin.

En hierdoor geef je ook andere mogelijkheden zich te ontwikkelen. Mensen van de steunfractie geven bijvoorbeeld naar het overleg met PPR-raadsleden en wethouders in grote steden.”

Hans Simons vindt, dat in Rijnmond op het gebied van de economische problematiek veel vragen aan de orde zijn, waaraan de PPR een specifieke bijdrage kan leveren met haar ideeën over de oplossing van de werkloosheid, de economische groei en de economische macht. „De landelijke PPR beperkt zich te weinig met Rijnmond. Maar andersom misschien ook. Maar de meeste politieke partijen zijn georiënteerd op de hoofdstad. Over het raadswerk zegt Hans Simons: „Vooral de grote frakties splitsen hun werk op in sectoren. Met de algemene politieke beleidslijnen bemoeien ze zich nauwelijks en ook niet met de sectoren die een kollega behandelt. Los van het feit dat de PPR meestal vertegenwoordigd is, en dat je dus met hoofdlijnen moet bezighouden, vind ik dat het te

Identiteit en samenwerking

beurt. Ik ben erg algemeen ingesteld, een generalist. M'n raadscollega's vinden het heel merkwaardig als ik wat zeg over iets dat niet op het terrein van een commissie ligt waarin ik zit.

„Het klinkt misschien arrogant, maar we proberen over alle dingen de PPR-stem te laten horen. Als ik niet in commissies heb betaald heeft een lid van de gemeenteraad zich erin verdiept. André van der Louw heeft meer gevoel voor de meer algemene politieke beleidslijnen dan bijvoorbeeld de wethouders. Hoe hij functioneert? Voor zover ik het kan beoordelen iemand die niet geloofde alleen structuurveranderingen in die zin eigenlijk geen... socialist. Nou ja, socialisten hebben de neiging te denken dat je door structuurveranderingen mensen in een ideale situatie kan brengen. Natuurlijk gaat het om structuren, maar het gaat ook om de eigen bijdrage van mensen waardoor ze zichzelf ontwikkelen. Van der Louw legt dat verband wel. Hij zal niet verder gaan met veranderingen dan de mensen mee kunnen maken. Dat zie je met de integrale lange termijnplanning die in ontwikkeling is, een plan waardoor de noodzaak van goede samenwerking kan worden ingezien tussen ver-

schillende diensten van het gemeentelijk apparaat. Daarin kom je erachter wat voor soort afhankelijkheden er zijn, het is een soort zelfonderzoek waaruit blijkt dat samenwerking noodzakelijk is. Van der Louw ziet goed dat die samenwerking niet te organiseren valt, maar dat je mensen moet motiveren om samen te werken. Dat is zijn verdienste.”

Centraal-decentraal

„Er is opmerkelijk weinig aandacht voor de uiterst belangrijke vraag hoe en op welk nivo je het bestuur organiseert, voor de vraag centraal of decentraal. Het personeelsbeleid van de gemeente is ook volstrekt verwaarloosd. Ik heb daar een interpellatie over gehouden, maar ik werd nauwelijks begrepen. Er is geen begrip voor het feit dat het sociale en personeelsbeleid van de gemeente een doelstelling moet hebben. Dat je het gemeentelijk apparaat hiërarchies of projectsgewijs kunt organiseren. Men denkt in de sfeer van: ambtenaren hebben we nodig om onze doelstellingen te verwerklijken. Er is een angst bij het CDA en ook bij de oudere generatie PvdA-ers, dat het politieke primaat van de raad zou verdwij-

nen door de democratisering van het ambtenarenapparaat. Maar op het ogenblik bedreigen ambtenaren juist het politieke primaat van de raad. Men maakt zich bang voor iets waar men zich in de huidige situatie bang voor zou moeten maken. De hoofden van dienst hebben de grootste invloed.”
„Ik geloof dat we de stadsproblemen beter zouden kunnen oplossen als er projectsgewijs zou worden gewerkt. De diensten sluiten niet aan bij de problemen zoals de mensen die voelen. In de toekomst moeten we naar wijkgebonden diensten. Dat heeft consequenties voor het personeelsbeleid. Maar alleen al de hele discussie over sociaal beleid als veranderingsbeleid komt in de gemeenteraad niet tot ontwikkeling, terwijl het sociaal beleid in sommige takken van het bedrijfsleven beter is georganiseerd dan in de gemeente.”

Stadsvernieuwing

„De stadsvernieuwing is de grootste opgave voor de komende jaren. Dat kun je niet oplossen via sektorsgewijze benadering. Je moet ambtenaren samen met de mensen in de wijk de plannen laten maken. De projectgroepen voor de stadsvernieuwing moeten niet tijdelijk zijn. Zij moeten een blijvend instrument zijn om de vervreemding tussen burgers en bestuur te voorkomen. Nu vragen raadsleden zich wel af: waar blijft onze beslissingsmacht? Maar de stadsvernieuwing is een zaak van de burgers die in een bepaalde wijk wonen en de raad kan daarvoor op democratische wijze randvoorwaarden stellen. Ambtenaren zullen hun optiek moeten verbreden. Mijn ervaring in de wijken is, dat men zich afvraagt waarom vandaag de straten worden opengebroken voor de telefoon en morgen voor de waterleiding. De autonomie van de diensten moet doorbroken worden.”

Soort-democratie

„We hebben hier deelgemeenten van zo'n honderdduizend inwoners. Dan heb je de Stichting Wijkopbouworganen (SWO) en de Parti-

Bas de Gaay Fortman in debat over treinkaping:

Duidelijk maken dat misdaad niet loont

In het kamerdebat over bestrijding van terreurakties onder andere naar aanleiding van de treinkaping bij Beilen en de bezetting van het Indonesische konsulaat-generaal te Amsterdam heeft Bas de Gaay Fortman gezegd dat slechts één tegenactie werkelijk doelmatig is in het beschermen van de democratische rechtsorde en tegen concrete acties en ter voorkoming van toekomstige acties: Dat is het niet voldoen aan politieke eisen. Het doel, dat in de ogen van de terroristen alle middelen heiligt, mag per se niet met dit middel worden bereikt. De regering moet dus meteen duidelijk maken, dat misdaad niet kan lonen.

Hij citeerde zijn vader, de minister van Binnenlandse zaken die heeft gezegd, dat je het land moet overdekken met spionnen en bereid moet zijn te gaan af luisteren op grote schaal, ja het briefgeheim moet gaan schenden als je effectiever wilt optreden dan nu tegen dit soort verstoringen van de openbare orde. „Je kunt ze alleen dan effectiever tegengaan wanneer je fundamentele rechten en vrijheden opgeeft”. Maar volgens De Gaay Fortman sr. zijn die rechten en vrijheden daar te goed voor en betaalt het niet. „De diktatuur pleegt zelf terreur en lokt weer tegen terreur uit”.

Publieke discussie

Bas zei: „Deze discussie zal naar

onze mening tot alle burgers moeten doordringen. In scholen, kantoren, fabrieken en kerken zal daarover moeten worden gesproken. Weten wij wat onze democratische rechtsorde ons waard is?”

„Nu heeft de treinkaping bij Wijster elke burger doen beseffen, dat hij een mogelijk slachtoffer is. Begrijpen echter de burgers ook dat bij toekomstige acties het sparen van hun leven voor de regering wel een zeer hoog doel, doch niet het hoogste doel kan zijn? Met name toegeven aan de eisen zal een prijs kunnen zijn die niet kan worden betaald. Daarover zal toch een discussie op gang moeten komen, hetgeen niet kan zonder daarbij de levensbeschouwing in het geding te brengen”.

„Terreur is het zaaien van angst onder mensen door het bedreigen van hun leven. Waar de angst geringer is, is deze misdaad eerder gedoemd te falen”.

Onverschilligheid

Te zeggen dat de daders niet als moordenaars konden worden beschouwd noemde Bas uiterst veronrustend. Verontrustender wordt het nog, als de media een dergelijke visie gaan verspreiden, zei hij. Terroristische acties zijn niet het gevolg van verdraagzaamheid, maar van onverschilligheid. „Als wij onver-

schillig staan tegenover de rechtsgevoelens in bepaalde minderheidsgroepen kan het ons tevens ontgaan, dat daar een klimaat ontstaat, waarin het tot terroristische acties kan komen. Dan ontstaat er publiciteit die hun eisen niet kregen. In dat opzich loonde de misdaad. De onverschilligheid werd omgezet in een schier overtrokken aandacht. Hier blijkt een groot mankement in de onderlinge communicatie in onze democratische samenleving. Wij veroordelen weezinwekkende acties, maar slagen er soms niet in groepen, van waaruit deze worden beraamd, tijdig de nodige aandacht te geven. Na deze acties wordt die aandacht een onzuivere zaak en wekt zij de indruk, dat misdaad loont. Daarover is een publiek beraad nodig”.

De burgeroorlog in Libanon

Bezitloze Libanezen en Palestijnen strijden samen tegen armoede en ongelijkheid. In de film „De Palestijnen”, die de cineast Johan van der Keuken voorjaar 1975 in Libanon opnam, wordt hun situatie duidelijk gemaakt.

Huur nu deze film bij: Filmgroep Palestina Komitee, Achter de Wiemelpoort 6, Nijmegen, telefoon 080-221166.

Hans Simons

cipatie bevorderende wijkorganen. En nog veel meer soorten van wijkorganisatie. De wethouder wil nu die handel helemaal opheffen en per wijk een gekozen wijkraad zonder beslissingsbevoegdheden en met adviesbevoegdheden in het leven roepen. Daarover is binnen de PPR een intensieve discussie, aan de gang, waarbij we een verschil van opvatting hebben of we op die lijn moeten doorgaan. We stemmen erin overeen, dat we een gekozen wijkraad afwijzen. Want daarmee wordt de afstand tussen vertegenwoordigers en vertegenwoordigden vergroot. Het gaat de mensen om hun eigen wijkbelang, niet om politieke belangen van VVD of PPR. Dat zal wel eens voorkomen, maar de ervaring in bijvoorbeeld Ommoord was, dat de mensen die vroeger actief waren het nu niet meer zien zitten. Wijkorganen zeggen vaak dat ze niets

met politiek te maken willen hebben. Ze bedoelen dan partijpolitiek want ze willen zich wel bezig houden met allerlei maatschappelijke vragen. De wijkorganen moeten gevraagd en ongevraagd kunnen adviseren. Dan is hun invloed groter dan wanneer ze marginale beslissingsbevoegdheid krijgen.”

„De grote angst is, dat kleine groepjes in de wijk zullen bepalen wat er moet gebeuren. Maar bij formele verkiezingen is de representativiteit ook niet gewaarborgd. En als een wijkorgaan onredelijke eisen stelt of onredelijk adviseert, kan de gemeentelijke overheid nog altijd corrigerend optreden. Over het algemeen zijn de adviezen uit de wijken altijd erg redelijk. De wijkorganen moeten een budget krijgen voor eigen activiteiten en voor mankracht, maar niet voor voorzieningen. Daarover moet op gemeentelijk nivo beslist worden. Daar mag men de adviezen van de

wijkorganen niet zomaar naast zich neerleggen.

Zowel de wijk als de gemeente moet het eigen standpunt goed verdedigen. Mijn angst is, als je de bevoegdheden versnipperd, dat je de stad als gegeven aantast. Je zou ook de problemen waarmee een grote stad worstelt afwentelen op de wijken. Dan zouden in de oude wijken bijvoorbeeld Surinamers nog meer oververtegenwoordigd worden. Stel je voor dat de gemeente geen invloed meer had op de verdeling van de woonruimte.”

„We hebben als PPR ook veel aandacht gestopt in het openbaar vervoer. Wij hebben een sneltram bepleit in plaats van een onbetaalbaar, grootschalig metroplan. We hebben heel gedocumenteerd aan die discussie bijgedragen. Het lijkt een compromis te worden tussen metro en sneltram, met de nadruk op de tram. We halen wat binnen.”

Kees Waagmeester

Henk Hoek met de vice-president van Bulgarije, Tanchev

De Europese kontakten van de PPR

Van 6 tot 8 februari heeft in Helsinki de aangekondigde conferentie van links-radikale en centrum- en agrarische partijen plaatsgevonden. Het doel van deze bijeenkomst is te omschrijven als „het inhoud geven aan de resultaten van de Europese Veiligheids Conferentie (EVC)” (die begin augustus 1975 door een officiële slot-akte, getekend door staatshoofden en regeringsleiders van 35 staten, werd afgesloten).

De tweede Kamerlid Henk Waltmans en de sekretaris-buitenland van het partijbestuur, Dick Bot, hebben namens de PPR aan deze conferentie deelgenomen. Ze hebben met name in de zogeheten wandelgangen tal van gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van aanwezige politieke partijen.

Het meest interessante en nuttige gesprek, gelet op de noodzakelijkheid om te komen tot radikale partijvorming op Europees nivo met het oog op verkiezingen voor het Europees Parlement, is wel geweest het gesprek met Robert Fabre van de Mouvement des Radicaux de Gauche. Een delegatie van deze Franse links-radikale partij zal vóór de zomer aan Nederland een bezoek brengen als gast van de PPR.

Basis van handelen

De conferentie zelf is belangrijk geweest doordat uiteenlopende zaken zoals het veiligheidsbeleid, het milieubeleid, de economische sociale en

technische samenwerking en het aangaan van humanitaire en kulturele betrekkingen besproken zijn. Tijdens de conferentie zetten de delegaties hun standpunten ten aanzien van de wereldveiligheidssituatie, met name toegespitst op de resultaten van de EVC, uiteen.

Het basisdokument voor deze conferentie, door de Finse Centruumpartij geschreven en bedoeld om te worden aangenomen als „basis van handelen” bood naar het oordeel van de PPR-delegatie te weinig concrete alternatieven ter uitwerking van de EVC-resultaten. Bovendien legde het veel te nadruk op de historische ontwikkeling.

Reden waarom Dick Bot namens de PPR een aantal voorstellen indiende, die de bedoeling hadden het mondiale aspect meer te benadrukken en het ontwapeningsbeleid en het milieubeleid naar voren te halen. Mede door steun van de Franse radikalen slaagde de PPR-delegatie erin het hele oorspronkelijke stuk te doen vervangen door een geheel nieuw stuk.

Zo onderschreven alle afgevaardigden het PPR-idee dat alle bestaande nucleaire wapens dienen te worden uitgebannen en dat de produktie van alle nieuwe massavernietigingswapens en -systemen dient te worden verboden.

Oprechtheid

In zijn speech tot de conferentie sprak Henk Waltmans harde woorden. Hij riep alle naties, en in het bijzonder de

landen die bij de EVC betrokken waren en waarvan partijen vertegenwoordigd waren op deze conferentie op, het in de gevangenis zetten van politieke tegenstanders te stoppen evenals het overbrengen van hen naar psychiatrische inrichtingen, de slechte behandeling en het martelen en het gescheiden houden van hun familie.

Een uitspraak waar de Oosteuropese afgevaardigden zichtbaar ontstemd over waren, maar die bij de Westeuropese afgevaardigden veel waardering oogstte. „Het is zo moeilijk te geloven in de oprechtheid van diegenen die praten over veiligheid, maar die hun politieke tegenstanders in de gevangenis houden.” In een laatste opmerking sprak Henk uit, dat de PPR groot respect heeft voor het werk dat Amnesty International in dit opzicht verricht.

Niettemin moet worden gesteld dat dergelijke bijeenkomsten, waarbij voor het eerst Oost- en Westeuropese partijen en aanverwante groeperingen zaken op een rijtje trachten te zetten, nuttig zijn. Het biedt een nieuw platform voor gesprekken, ook over zaken die wederzijds minder op prijs worden gesteld, terwijl het PPR-streven naar een Europese radikale partij er een nieuwe injectie door krijgt.

Varna

De Helsinki-bijeenkomst was een logies vervolg op twee voorbereidende conferenties georganiseerd door de Bulgaarse Agrarische Partij en de Finse Centruumpartij. De eerste voorbereidende bijeenkomst vond plaats op 5 mei 1975 in Helsinki en werd door vijf partijen bezocht, waaronder de Radicaux de Gauche uit Frankrijk. De tweede bijeenkomst, van 30 en 31 oktober in Varna, Bulgarije, werd bezocht door zo'n 29 groeperingen, ook door de PPR, met name op uitnodiging van de Bulgaarse Agrarische Partij. Hetgeen niet verwonderlijk is als men weet welke goede kontakten inmiddels zijn ontstaan tussen beide partijen. De grondslag hiervoor werd gelegd door het bezoek dat Henk Waltmans en Bas de Gaay Fortman in 1974 brachten aan Bulgarije. Dit leidde tot een uitnodiging aan Boy Trip en Theo Jonkergouw eveneens een bezoek aan Bulgarije te brengen. Vervolgens werd Henk Waltmans tijdens een bezoek van een parlementaire delegatie in oktober 1975 uitgenodigd aan de PPR te vragen een vertegenwoordiger te sturen naar de Varna-konferentie.

Tijdens deze bijeenkomst, die werd bezocht door Henk Hoek, werd het dokument van de Finse Centruumpartij aangeboden, met het verzoek dit in eigen kring te bestuderen en eventueel te amenderen. Dit is door de PPR gedaan in een kleine commissie bestaande uit Gerard Jongerius, Dick Bot, Cees Lafeber en Henk Hoek, die achttien amendementen voorbereidde. De conferentie van Helsinki, waarover dit artikel ging, kan worden beschouwd als een eerste afsluitende vergadering.

Dick Bot
Henk Hoek

Na de eerste ronde van het kongresstuk over de nieuwe fractie, haar samenstelling en de keuze van de lijsttrekker heeft het bestuur 22 reakties ontvangen. Geen groot aantal, maar wel te verklaren: in dezelfde tijd stond het gemeenschappelijk program met de PvdA op de agenda van veel aktiecentra en ook was de eerste ronde van het kongresstuk over het milieu aan de gang.

Weinig reakties hadden betrekking op het gehele stuk: veelal reageerden men op één of meer onderdelen. De reakties heeft het bestuur als volgt verwerkt:

- Op het eerste deel (Kriteria voor nieuwe fractieleden en voor de lijsttrekker) zijn een paar reakties binnengekomen, die alle betrekking hadden op enkele zinnen: scherpe kanten van enkele opmerkingen moesten worden bijgeslepen.

Maar geen van de reakties trok het hele stuk of zeer belangrijke delen daarvan in twijfel.

Wanneer wij het herschreven stuk zouden publiceren, zou het er niet veel anders hebben uitgezien dan het stuk, dat in de PPRAK van 19 december vorig jaar is gepubliceerd. Daarom leek het ons overbodig het stuk in een tweede ronde mee te laten draaien.

Een andere reden hiervoor is, dat de inhoud van het stuk zich niet leent voor besluitvorming door een kongres: de daar gemaakte opmerkingen moeten kandidaten én zij, die de kandidaten kiezen, in hun hoofd houden bij de kandidaatsstelling, maar afdwingbare richtlijnen kun je er niet aan ontleen.

- In het tweede deel wordt wel een aantal zaken besproken, dat zich leent voor besluitvorming op het voorjaarskongres. We hebben die

zaken in stellingvorm geformuleerd, mede vanwege de behandelbaarheid. We vragen jullie op deze stellingen amendementen aan te brengen en/of nieuwe stellingen toe te voegen. Konkrete tekstwijzigingen dus. Geen beschouwingen meer. De toelichtingen behoren niet tot de stellingen en worden niet in stemming gebracht. Daarop zijn géén amendementen mogelijk. De amendementen zullen in het kongresboek worden opgenomen.

- Het derde deel vroeg om namen voor lijsttrekker en fractieleden. Daar zullen los van dit kongresstuk mededelingen over verschijnen. Wel kan nu al gezegd worden, dat het aantal reakties zo klein is geweest, dat deze eerste inventarisatie op geen enkele manier beschouwd kan worden als een weergave van „de” mening van „de” partij.

Het bestuur

KONGRESSTUK OVER KAMER-FRAKTIE EN LIJSTTREKKER

Stelling 1A:

De PPR ziet de verhouding tussen een PPR-volksvertegenwoordiger en de PPR als volgt:

Bij de verkiezingen geven de kiezers hun vertrouwen aan een bepaalde politieke partij. De partij stelt de personen kandidaat, die volgens haar het best in staat zijn de ideeën van de partij te vertegenwoordigen.

De partij bepaalt de beleidslijn van de te voeren politiek, de vertegenwoordigers werken deze lijn uit naar allerlei konkrete beleidspunten, die in de loop van de jaren aan de orde komen. Omdat de vertegenwoordigers de partij vertegenwoordigen, kan de partij hen vooraf opdrachten meegeven en achteraf ter verantwoording roepen. Ze kan hen zelfs adviseren af te treden, wanneer ze zich niet (meer) houden aan de politieke beleidslijnen van de partij.

Stelling 1 B: (een aantal bestuursleden geeft de voorkeur aan de volgende tekst)

De PPR ziet de verhouding tussen een PPR-volksvertegenwoordiger en de PPR als volgt:

Bij de verkiezingen spreken de kiezers hun voorkeur uit voor een door hen gewenste regeringspolitiek. Zij doen dit door op die partij te stemmen, waarvan het program hen het meest aanspreekt en in de uitvoerbaarheid waarvan zij vertrouwen hebben. Zij geven hun vertrouwen dus ook aan de toekomstige uitvoerders van dat program.

De gekozen vertegenwoordigt formeel het gehele Nederlandse volk. In feite is sprake van een verschillende mate van vertegenwoordiging van verschillende groepen. Het zwaartepunt daarvan ligt bij de vertegenwoordiging van die groep Nederlanders, die door hun

stem hun voorkeur voor een bepaalde regeringspolitiek hebben uitgesproken. Dwz. diegenen, die hun stem op zijn/haar lijst hebben uitgebracht.

De kiezers kunnen hem ter verantwoording roepen, maar slechts op zeer gebrekkige wijze, nl. alleen bij verkiezingen. Tussentijds kan de partij als een soort tijdelijk gemachtigde van de kiezers korrigerend optreden. Dat kan zelfs zover gaan, dat een volksvertegenwoordiger geadviseerd wordt af te treden. Zij doet daarmee in feite de uitspraak, dat zij de bewuste persoon minder geschikt vindt om haar ideeën uit te dragen.

Juridies is zo'n kamerlid nergens aan gebonden. Een terugroepingsregeling hoeft op zich zelf niet in strijd te zijn met de — letter van de — wet. Maar het aftreden kan binnen het huidige staatsrecht niet worden afgedwongen (Elsloo-arrest).

De beslissing is dus aan de volksvertegenwoordiger zelf.

Als hij meent, dat hij in zijn optreden een bepaald deel van de kiezers blijft vertegenwoordigen, dan verwerpt hij de tijdelijke vertegenwoordiging van de partij en blijft aan. Bij een volgende verkiezing kan dan blijken of het klopte. (Dwz. dat hij dan buiten het oorspronkelijke partijverband aan de verkiezingen deelneemt). Hij zal daartoe te meer aanleiding hebben als hij bij zijn verkiezing of bij zijn optreden in het parlement de belangen van een zich duidelijk uitsprekende groep kiezers behartigt.

Stelling 2:

Het kongres verzoekt het partijbestuur er zorg voor te dragen, dat op het najaarskongres van 1976 voorstellen worden gedaan voor procedures, waarmee op alle desbetreffende bestuursnivo's, gekozen PPR-volks-

vertegenwoordigers in die gevallen, waarin ze zeer duidelijk voortdurend afstand nemen van de politieke beleidslijnen van de partij, verzocht kunnen worden hun zetel in het betreffende vertegenwoordigende orgaan ter beschikking te stellen.

Toelichting:

Wanneer het najaarskongres de dan uitgewerkte procedures aanvaardt, kunnen ze niet worden toegepast op zittende kamer-, staten- en raadsleden. Ze treden in werking bij de installatie van nieuwe PPR-frakties.

Stelling 3:

Het kongres vraagt het partijbestuur een zodanige verkiezingsprocedure te ontwikkelen, dat op het najaarskongres de verkiezing van de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer als volgt verloopt:

- de lijsttrekker wordt eerst gekozen;
- vervolgens kiest het kongres in één stemming de vier daarop volgende kandidaten, zonder een voorkeur in plaatsing aan te geven (plaats 2—5);
- vervolgens kiest het kongres in één stemming de vier daarop volgende kandidaten, zonder een voorkeur van plaatsing aan te geven (plaats 6—9);
- vervolgens kiest het kongres in één stemming de daarop volgende vier kandidaten, zonder een voorkeur voor plaatsing aan te geven (plaats 10—13);
- de regionale vergaderingen te verzoeken de kandidaten binnen de door het kongres vastgelegde grenzen in een bepaalde volgorde te plaatsen.

Toelichting: Het is gebruikelijk in de PPR (en in andere politieke partijen) dat een deel van de kandidaten in het landelijk kongres wordt gekozen, een ander deel in regionale vergaderingen. Gewoonlijk worden de hoogste kandidaten door het kongres in volgorde gekozen, de lager geplaatsten door regionale kongressen. Er werden tot

nu toe vier regionale kongressen gehouden.

Het bovenbeschreven systeem probeert de voordelen van het systeem, zoals het partijbestuur dat in de eerste versie van zijn stuk heeft geschetst gedeeltelijk te behouden (afwegen van deskundigheden, kiezen van een team) zonder het nadeel (te grote invloed bij „formateurs“ ten koste van het kongres).

Volgens dit voorstel kiest het kongres rechtstreeks de kandidaten en bepaalt globaal hun plaats op de lijst. Omdat het kongres telkens vier personen tegelijk kiest, kunnen de afgevaardigden elk voor zich een groep kiezen, waarin bijvoorbeeld elk van de vier thema's is vertegenwoordigd en verschillende politieke nuanceringsen in de partij etc.

Door drie van deze groepen te kiezen, stelt ze een globaal raam vast van de kandidatenlijst.

In de verschillende regionale vergaderingen worden — onafhankelijk van andere regio's — de groepen van vier telkens in een bepaalde volgorde gezet, waarbij geen kandidaat van de ene groep naar de ander mag stijgen of zakken. De eksakte volgorde van de kandidaten wordt dus door elke regio bepaald en kan dan ook van regio tot regio verschillen.

De plaatsen 14—30 worden door de regio zelf ingevuld, onafhankelijk van het landelijk kongres.

Stelling 4:

Het aantal landelijke kandidaten (op het najaarskongres gekozen) is 15, het aantal kandidaten, dat regionale kongressen kunnen kiezen, is eveneens 15. (wanneer stelling 3 door het kongres wordt aangenomen, te lezen: 13 resp. 17).

Toelichting:

De vorige maal zijn er hier kandidaten landelijk gekozen, twintig in de regio's. De fractie blijkt echter groter te zijn dan toen werd verwacht. Daarom is het wenselijk het aantal landelijke kandidaten tot 15 uit te breiden: bij een kleine verkiezingswinst en daarbij gevoegd de mogelijkheid, dat sommige kandidaten een regeringspost krijgen, is de fractie in eerste aanzet toch in haar geheel door een kongres gekozen. Halen wij een onverwacht grote overwinning bij de verkiezingen of is het verloop van fraktieleden erg groot, dan komen de regionale kandidaten voor een kamerzetel in aanmerking.

Stelling 5:

De komende verkiezingen zal de PPR ingaan met één lijsttrekker.

Stelling 6:

Het is gewenst, dat de fractie naast de fractievoorzitter uit haar midden iemand kiest, die speciaal let op het functioneren van de fractie, het opstellen en bewaken van politieke prioriteiten en het onderhouden van kontakten met de partij.

Toelichting:

Naast een politiek voorzitter, die de fractie en de partij meer naar buiten vertegenwoordigt, is het gewenst dat ook iemand zich speciaal met de zaken binnen de fractie zelf en tussen fractie en partij bezig houdt. In iets grotere fracties is daar meestal een presidium, fractieburo of een ander orgaan voor. Onze fractie zal wel te klein worden om er een speciaal orgaan voor te creëren, maar het is wel wenselijk beide aspecten (naar buiten en naar binnen) door verschillende per-

sonen te laten behartigen.

Omdat de laatste persoon vooral binnen de fractie een taak heeft, is het gewenst, dat de fractie zelf degene uit haar midden aanwijst, die ze daarvoor het geschiktste vindt.

Stelling 7:

Het is gewenst, dat de lijsttrekker/fractievoorzitter geen kandidaat is voor de post van bewindsman in het te formeren kabinet.

Toelichting:

Deze stelling laat uitdrukkelijk de mogelijkheid open voor uitzonderingen. Het is mogelijk, dat er geen geschiktere kandidaten zijn dan de lijsttrekker. In een mogelijk (minderheids)kabinet van PvdA/PPR kan de lijsttrekker als vice-premier de algehele PPR-visie in het kabinet vertegenwoordigen.

Stelling 8:

De regio-indeling voor regionale kandidaten is als volgt:

1. (Groningen-Friesland-Drenthe) en (Overijssel-Gelderland) (om en om een kandidaat voor de regionale lijst).
2. Zuid-Holland-Zeeland.
3. Brabant-Limburg-Utrecht.
4. Noord-Holland

Toelichting:

Elke regio omvat zeer ruwweg een vierde van het totaal aantal PPR-leden.

Stelling 9:

Tijdens de formatie stelt de landelijke kerngroep een advieslijst op van personen, die in aanmerking komen voor een post in het kabinet.

Raadsleden niet klaar met terugroepingsrecht

De groep raads- en statenleden van de PPR heeft haar jaarvergadering gehouden, waarop is gediscussieerd over de verhouding Vertegenwoordigers-Achterban. Hierbij spitste de discussie zich toe op de vraag of actiecentra het recht moeten krijgen de vertegenwoordigers in raden en staten terug te roepen van hun zetels. Het was niet de bedoeling konklusies te trekken, maar dat zou ook een bijna onmogelijke opgave zijn geweest. De raads- en statenleden bleken er nog niet uit te zijn. Tot voorzitter van de stuurgroep raads- en statenwerk is gekozen Ruud de Vringer, oud-bestuurslid. Uit het jaarverslag bleek dat pogingen een werkgroep Binnenlandse zaken op te richten tot nog toe zijn mislukt. Er wordt een balans opgemaakt over de samenwerking met andere partijen, met name met progressieve. Daaruit zullen tips moeten worden

afgeleid zoals: Waar let je op bij plaatselijke samenwerking en: wat is er van belang voor samenwerkingsverbanden bij volgende raads- en statenperiodes.

Vertrouwensrelatie

In de groepsdiscussies over het terugroepingsrecht bleek dat in de eerste plaats een vertrouwensrelatie nodig is tussen gekozenen en hun actiecentra. Die relatie kan het beste worden opgebouwd als de raadszaken van tevoren goed worden doorgesproken, de belangrijkste beslissingen in een brede discussie in het actiecentrum of in werkgroepen daarvan, wordt genomen. Raadsleden moeten hun werkgroep of actiecentrum zoveel mogelijk raadplegen.

Vele discussianten zagen als automatie sluitstuk hierop het recht van het actiecentrum een raadslid terug te roepen als er conflicten

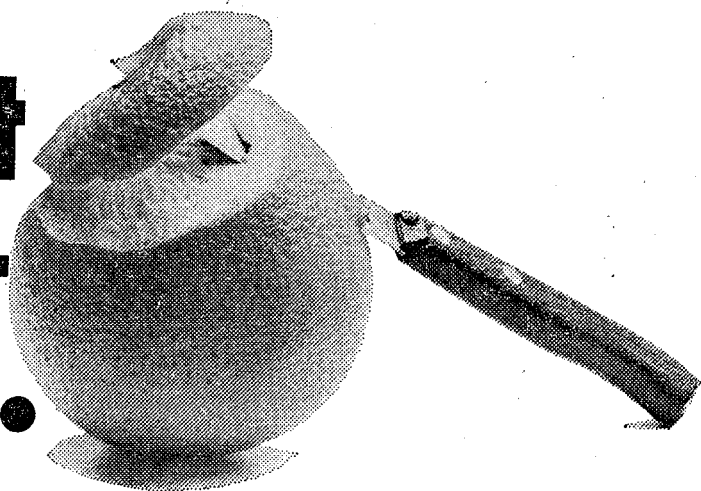
blijven. Anderen wilden niets vastleggen, maar vonden wel dat een raadslid moet opstappen als een actiecentrum een motie van wantrouwen tegen hem of haar indient. Voor kleine actiecentra zag men hierin soms een gevaar. Maar er bleven ook voor grote actiecentra vragen: Wat gebeurt er als een vertegenwoordiger zich aan het programma wil houden en de meerderheid van het actiecentrum vindt dat het programma moet worden bijgesteld?

Een raadslid dat verzocht wordt op te stappen kan altijd blijven zitten. Een actiecentrum kan dan hooguit een verklaring uitgeven, dat dat raadslid de PPR niet langer vertegenwoordigt.

Elders in deze PPRAK staan enkele stellingen afgedrukt naar aanleiding van het samenstellen van een lijst voor de komende Tweede-Kamer-verkiezingen. Daaruit blijkt dat ook binnen het bestuur twee visies op de relatie vertegenwoordiger-achterban leven, die echter in de praktijk niet ver van elkaar afstaan. Het woord is nu aan het kongres, zonder duidelijke uitspraak helaas van een aantal betrokkenen zelf.

Met menig spaarder hebben wij 'n appeltje te schillen.

't Betreft uw spaar- centjes.

Welke sinaasappelen er op tafel moeten komen, wordt gezien als 'n gewetenszaak. En terecht. Wie wil er meewerken aan apartheid en onderdrukking? Doch: zouden wij niet even kritisch moeten zijn wat betreft de keuze van een spaarbank?

Is er dan een keuze-mogelijkheid? Ja er zijn er velen. Maar er is maar één Algemene Spaarbank voor Nederland. Opgericht door het NVV en De Centrale. 'n Stichting die - in overeenstemming met de belangen en de veiligheid van haar spaarders - voorrang geeft aan investeringen in projekten van sociaal belang. En waar u, via postgiro en postkantoren, overal terecht kunt in Nederland.

Zullen we ook dat appeltje eens schillen? Vraag dan gratis informatie bij de Algemene Spaarbank voor Nederland.

Stuur 'n lege envelop met uw naam en adres naar Antwoordnummer 1188 in Den Haag of bel ons even (tel. 070-849309). 't Is echt wel belangrijk.

**Algemene Spaarbank
voor Nederland**
geeft rente zonder bijsmaak!

Geschillenkommissie:

GEEN HERSTEMMING OVER VERKIEZING DIREKTIES

De geschillenkommissie van de PPR, bestaande uit Dik van Kleef, Ruud de Vringer en Hans van Welsenis, heeft uitspraak gedaan over een beroep van het actiecentrum Zeist naar aanleiding van de besluitvorming op het najaarskongres 1975. Zeist had gevraagd zijn amendementen op stelling 4 (over de manier waarop de zeggenschap in de onderneming wordt geregeld) die het kongres aanvankelijk had aangenomen, alsnog rechtsgeldig te verklaren.

De geschillenkommissie heeft dit afgewezen. Volgens de commissie heeft de stemming over het gehele ongenummerde amendement op stelling 4, ook wel amendement 5A genoemd, op reglementaire wijze plaatsgevonden. Dit amendement werd in eerste instantie zin voor zin door het kongres behandeld en aanvaard, behalve de laatste zin. Toen die aan de orde kwam, verwierp het kongres deze zin ten gunste van de oorspronkelijke stelling. Hierna volgde een stemming over het gehele amendement 5A van

Zeist, waarin het in zijn geheel werd verworpen. Amendement 5A had niet verknipt behandeld mogen worden, aldus de geschillenkommissie, maar de eindstemming over dat amendement blijft desondanks geldig.

In dit amendement probeerde Pier van Gorkum de zeggenschap aldus te formuleren: Het personeel kiest het bedrijfsparlement, het bedrijfsparlement kiest de Raad van Kommissarissen en die kiest de direktie. Volgens de aanvaarde stelling 4 zal de direktie door de ondernemingsraad worden gekozen. De ondernemingsraad bepaalt en controleert het beleid.

De commissie zegt dat de eindstemming over stelling 4 moet worden overgedaan, omdat enkele andere amendementen daarop niet waren behandeld, namelijk amendementen 1, 3, 4 en 5 niet. Het vervolggkongres zal dus deze genoemde amendementen moeten behandelen plus stelling 4 in haar geheel. De uitspraken van de geschillenkommissie zijn bindend.

(advertentie)

**krekt
oer
't
wetter**

Juist voor ons PPR-ers kan het nooit kwaad om 's een weekje uit te waaien.

Je weet wel: een frisse kijk en zo...

Krekt is een goeie plek daarvoor. Juist wat je zoekt. Kom aan boord: het zal je goed doen.

- * erkende A.N.W.B. zeilschool
- * jachtverhuur
- * centrum voor groepswork
- * verhuur van accommodatie

We zijn het hele jaar open ...
Vraag informatie.

KREKT OER 'T WETTER
bij SNEEK

Telefoon 05150 - 5248 en
05153 - 244

Ook wie zich nog niet heeft opgegeven voor de studiedag over de knelpuntennota over het welzijnsbeleid, die op 13 maart in hotel Boslust achter het station van Zeist wordt gehouden, is er welkom. Sprekers: Dolf Coppes en Marius Ernstig (zie PPRAK van 6 februari, pag. 13).

AKTIE- VOER

Folders, brochures, boeken en dergelijke voor deze rubriek opsturen aan Dick Rietbergen, van der Mondestraat 145, Utrecht.

DDR

De populier in Amsterdam houdt in de maanden maart en april een politiek leerhuis over de DDR, onder de titel: De DDR, schrikbeeld of werkelijkheid.

Donderdag 18 maart houdt Anton Constandse

een inleiding over de geschiedenis van de DDR. Kennis van de geschiedenis is noodzakelijk om te begrijpen wat de zeer bijzondere historische voorwaarden waren — de geschiedenis van het moderne Duitsland, de koude oorlog — waaronder het socialisme in de DDR moest worden opgebouwd.

Donderdag 1 april houdt Lucas Reijnders een inleiding over de opbouw van het socialisme in de DDR. Donderdag 8 april is christendom en socialisme aan de orde. Net als in Nederland, maar dringender, vraagt de christen in de DDR zich af wat zijn verhouding tot het socialisme moet zijn. Een theoloog uit de DDR wordt hiervoor uitgenodigd. Zondag 4 april wordt een kulturele DDR-middag gehouden met een aktuele speelfilm

uit de DDR en daarna discussie. Inlichtingen: Populier, Herengracht 93, tel. 020-254438.

De bom

De aktiegroep Verdom de bom heeft een nieuwe brochure uitgegeven. De brochure behandelt het vraagstuk hoe het mogelijk is dat op allerlei nivo's over ontwapening wordt gesproken, terwijl de uitgaven voor bewapening elk jaar weer schrikbarend stijgen. In 1976 geeft Nederland zo'n 7,6 miljard uit aan de defensie, dat is 10,7 procent van de totale overheidsuitgaven! In De Bom kan Barsten wordt ook de ontwapeningsnota van de Nederlandse regering kritiek behandeld. Konklusie van de brochure kan zijn dat er op grote schaal aan Ontwapeningsbedrog wordt ge-

daan. Een bedrog dat nog steeds goed verborgen is gebleven. De bom kan Barsten is te bestellen door het gireren van f 2,90 op postgiro 3 185 125 t.n.v. Verdom de bom, van Hasseltlaan 425, Delft.

Onroerend goed

De stichting Burgerzinnig heeft een ontwerp van wet op de koop en verkoop van onroerend goed in oude stadswijken gemaakt en aangeboden aan de fracties van de politieke partijen in de tweede kamer. Deze wet kan volgens de stichting een eind maken aan de spekulatieve handel in huizen in oude wijken. Burgerzinnig koopt in Den Haag leegstaande huizen voor mensen, die via de normale weg moeilijk aan een huis kunnen komen. Sekretariaat: Sirtemastraat 292, Den Haag.

Doodsteekpenningen

Wil degene die werkelijk van een minimum-inkomen geniet z'n vinger opsteken?

Lubbers: Energiedoofpotje

Westerterp is voorstander van de snorfiets, omdat hij er dan tenminste weer mee in de krant komt

Den Uyl: Als we nou eens winst uitkeerden over betaalde belasting...

Vroeger was het geld de wortel van alle kwaad, na Lockheerheid begin je te geloven dat het kwaad de wortel is van alle geld

De raads- en statenleden van de PPR willen nu ook het terugtrekkingsrecht

(Echt gebeurd) Zakenman: Het lijkt me overigens interessant eens na te gaan hoeveel steekpenningen de prins het Nederlandse bedrijfsleven heeft bespaard

Sommige mensen zijn al wijs voordat ze hun rapport hebben uitgebracht

Verwar-melo

KVP-voorzitter Vergeer heeft in een rede veel aandacht besteed aan het normverlies in Nederland. Terwijl er toch is afgesproken dat we ons over de zaak een beetje rustig houden

Minderbijslag

Aantjes is bang voor „een scheur in ons volk die er niet is”. Geloof de ARP nu al in dingen waarvan ze weet dat ze niet bestaan?

Misschien zal de president van de VS eindelijk een professionele filmster zijn.

Dolf Coppes presenteert:

Lammetjespap Willebrands en de Haagse gehaktballen

Mijn vriend Piet treft tal van gelijkenissen tussen het optreden van bekende figuren en etenswaren. Het ei, de augurk en de pudding zijn ook hem bekend. Maar geheel nieuw is lammetjespap voor kardinaal Willebrands en grijze gehaktbal voor Kamerleden in Den Haag Vandaag. Dat laatste stemt mij uiteraard tot nadenken. Een grijze gehaktbal is iedereen die zonder merkbare interesse ontvrekende bewegingen maakt in het beantwoorden van zeer duidelijke vragen, zodat niemand er nog iets van begrijpt. Volgens Piet dan. En er zijn volgens hem meer grijze gehaktballen in de Kamer dan andere wezens. Ze zitten in alle partijen. Ze verdrijven het laatste beetje interesse dat gewone Nederlanders, zoals Piet, nog in politiek stellen.

Ben ik een grijze gehaktbal? Als ze mij iets vragen, begin ik dan ontvrekende bewegingen te maken? Ik sta me dat voor de spiegel af te vragen met grote bezorgdheid. Wat hebben ze mij laatst gevraagd? Wat ik van het drugbeleid van Minister Vorrink vond? Ben ik begonnen met: het is zo dat je twee zaken moet onderscheiden. Of heb ik gewoon gezegd: Niks vind ik er van, want het is helemaal geen beleid? Ik weet het niet meer. Ik heb drie minuten in een mikrofoon getoeterd en ik weet het niet meer. Dat is afschuwelijk. Ik heb vast wel geïntegreerd beleid gezegd of verwachtingspatroon of zo. Als je drie minuten achter elkaar toeterd, dan moet je wel zulke dingen zeggen. Je kunt ook niet wachten totdat je wat bedacht hebt. Fred of Henk of Jaap staan met het lulijzer in de aanslag. Je kunt niet in de kamera kijken en zeggen: daar moet ik eens even over denken. Al zou het erg gewaardeerd worden, denk ik. Tien seconden je eigen gezicht in beeld, met gesloten ogen. En dan zo'n pingeltje en zo'n twinklend sterretje en het antwoord.

Ben ik een grijze gehaktbal? Ik weet het niet. Wat kan ik niet allemaal voor verschrikkelijks gezegd hebben; interdepartementale commissie, juridische kontekst, gecoördineerde aanpak. Ik krijg het benauwd.

Wim Nijman van het IKON zei tegen Aad van den Heuvel in de Van Speijkshow: kinderen zeggen gewoon „je bent een oen”, hij keek

jolig de kamera in en merkte op dat Aad en hij onderhand oude zakken waren en dat er maar eens nieuwe geluiden moesten worden gehoord.

Een dappere uitspraak, al betwijfel ik of Aad dat leuk vond. Alstublieft nieuwe geluiden, vrienden.

Recht op de man af. Geen geklets. Weg met de grijze gehaktballen, de spruitjesstamp, de Haagse bluf, de bloemkool met een papje.

In de trein

Toen ik in Gouda mijn transcendente meditatie beëindigd had en mijn ogen opende zei de man tegenover mij:

„Lekker geslapen? U zult ook wel vaak laat in bed komen. Ik ken dat. Je hebt altijd van die doordrammers op de vergadering. Als die er niet waren zou je met de helft van de tijd toekunnen. Of was er een klein afzakkertje na de vergadering? hahaha. Het is u van harte gegund hoor. U werkt er hard genoeg voor. Trouwens die partij van u weet ook van doordrammen. Ik kan dat wel waarderen.

U moet u maar niet in de war laten brengen door dat zachte ei van Van Agt. Die man heeft nog nooit een fabriek van binnen gezien. Nee toch? De mensen willen best meepraten over de onderneming als het tenminste iets om hakken heeft, maar zoals het nu is met die directeur er bij over de koffie-automaten en de air konditioning stelt het helemaal geen moer voor. Weet Van Agt veel. Maar die Andriessen kan beter weten want die komt zelf uit een arbeidersmilieu. Zou je trouwens niet zeggen. Nee toch? Ik vind het heel goed dat u zo volhoudt. Het wordt je niet in dank afgenomen. Daar kan ik van meepraten.

Die zaak van het betaalde voetbal zal ik niet gauw vergeten. Tot diep in de nacht hebben we doorgedramd. En toen de zaak gebarsten was gingen we gewoon door. Ik ken dat. Maar als je voor een zaak staat, sta je er voor.

Ja toch?

Zoetermeer. Ik ben er al weer. Ik vond het plezierig eens met u te mogen praten. Ik heb u zo vaak op de televisie gezien. Maar als je iemand in werkelijkheid hoort praten is het toch altijd anders. Nou, het beste maar weer, mijnheer Van Gorkum. Tot ziens”.

PPRAIK

PPR Aktie Krant

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 19 maart 1976, nummer 79.

**Leo Jansen
over de
1%-norm:**

**De
kollektieve
uitgaven
moeten
juist
omhoog**

pag. 8-9

en verder:

4 PPR-rapport over Europa	10 Michel van Hulten vindt geen steun voor steun
4 Twee bestuursleden afgetreden	11 Over ons koopgedrag
5 De Kleine Aarde in gevaar	12 Schiphollijn-motie verworpen
6 De PPR-Middenschooldag	

PPRAK

PPR-Aktiekant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres. **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Maandag:

Ien van den Heuvel is om het nou maar kort te zeggen ingepakt door Willy Brandt. Met dat berufsverbot valt het allemaal reuze mee, zo horen we nadat Brandt zijn hielen heeft gelicht van Nederlandse bodem. Stik. Waar zijn ze nou weer mee bezig? Moet dat ook al vanwege de goeie verhoudingen met een rechtse socialistische partij? Of zijn ze blind hier bij de PvdA. Het waren er maar een paar, zei Brandt. Dank je de koekoek. Gelukkig hoor ik ook boze sociaal-demokraten die er wat emotioneel op wijzen dat het „indertijd ook zo begonnen is”. Erg waar. Waarom hebben ze die Duitse delegatie niet door elkaar geschud en ze duidelijk gemaakt dat je het „kwaad” niet uitroeit door het aan de kant te zetten. Dat het juist zeer onveilig is om „gevaarlijke” mensen de mond te snoeren. Omdat de democratie nooit en te nimmer volwassen wordt als je haar de kans niet geeft flink wat anti-stoffen op te doen. Ja,

dat beeld is goed. Zo verliest de democratie alle weerstanden. En kan de sterke of domme of demagogische man opstaan en met sukses (langs democratische weg, dat ook nog) aan de macht komen.

Zaterdag:

„PPR maakt ruzie over De Gaay Fortman”, staat er in mijn avondblad. Dat zijn altijd koppen en berichten waar ik het mijne van moet weten. Ik duik er in, hoewel ik weet dat ik er weinig konstruktiefs mee zal bereiken. Maar uit pure nieuwsgierigheid zoek ik zulke zaakjes uit. Uit een beetje rodelplezier moet ik erkennen. Daarom staat het ook zo breed in de krant natuurlijk. Niets menselijks is mij dus vreemd. Wat is er aan de hand? De Gaay heeft in een krant gezegd, dat er boze telefoontjes zijn binnengekomen op het partijburo. En dat is niet zo. Geen enkel telefoontje van die strekking is bij dat buro binnengekomen, zo melden de medewerkers. Dat noemt mijn krant ruzie en dat zal het ook zijn. Want je geeft niet zomaar een verklaring uit, denken die journalisten. Hoewel het dus zaterdag is heb ik direkt De Gaay gebeld. Hij zegt dat hij zich misschien versproken heeft of dat de journalist hem niet goed had geciteerd, maar dat hij in ieder geval partijbestuur bedoeld had te zeggen. Ruzie met de mensen van het buro had hij niet, hij was zelfs niet door ze benaderd om opheldering. Verward heb ik mijn haak erop gelegd. Mijn reactie om eerst eens even te bellen is minder algemeen dan ik dacht.

Voorjaarskongres naar Nijmegen

Het voorjaarskongres van 23 en 24 april zal worden gehouden in Nijmegen en Arnhem. Dit deelt het kongrespresidium mee. Vrijdag 23 april begint het kongres om zes uur 's avonds en eindigt om half tien. Zaterdag 24 april wordt het kongres om tien uur 's ochtends heropend en zal om half tien 's avonds worden gesloten. Vrijdagavond wordt het van het najaarskongres 1975 overgebleven deel van het sociaal-ekonomies stellingenstuk behandeld. Zaterdag komen de Milieustellingen aan de orde en de procederes betreffende kandidatenlijst en lijsttrekker voor de komende Tweede-Kamerverkiezingen. Vrijdagavond wordt vergaderd in het Kolpinghuis te Nijmegen, Smetiusstraat 1.

Vanaf het Nijmeegse station loop je de Van Schaijk Matthonsingel af, het Karel Keizerplein rond en de Molenstraat in. De Smetiusstraat is daarvan een zijstraat. Zaterdag wordt het kongres gehouden in Musis Sacrum, Velperbuitensingel 22, Arnhem.

Je loopt het station uit linksaf en volgt de Singel, ongeveer 10 minuten lopen.

Het kongrespresidium doet een dringend beroep op mensen die in Nijmegen en Arnhem slaapplekken kunnen verschaffen. Wil wie dit kan of er gebruik van wil maken zich melden bij het actiecentrum Nijmegen, Postbus 617, Nijmegen. Maak het iedereen mogelijk het gehele kongres bij te wonen!

Wie amuseert het kongres?

Wie op een voor de buitenwacht aanvaardbaar nivo iets ten beste kunnen brengen wat een kongres ook in het amuserende wal kan verlevendigen, wordt verzocht dit op te geven aan het sekretariaat van het kongrespresidium, Jachtlaan 232, Apeldoorn. Het gaat ons erom, een lijst aan te leggen van partijleden of gezelschappen, die op kongressen ongeveer twintig minuten tot een half uur kunnen en willen vullen op een wijze, die met het kongres als zodanig niets te maken hoeft te hebben, al mag dat heus wel.

Jan Verheul
sekretaris
kongrespresidium

Persoonsgegevens

Terwijl de Nederlandse politieke wereld zich boog over allerlei vormen van verslaving en terecht in vele toonaarden beleed hoe ernstig dat wel is, werden wij opnieuw gekonfronteerd met een verschijnsel waarbij niemand aan verslaving denkt, maar dat er alle kenmerken van draagt: de totale automatisering van persoonsgegevens. Deze persoonsregistratie begint namelijk heel voorzichtig, maar er is geen stap terug. Het kabinet-Den Uyl onderscheidt zich van andere kabinetten wat de persoonsgegevens betreft in deze zin, dat het een stuk voorzichtiger te werk gaat, meer waarborgen vraagt, maar de persoonsregistratie niet principieel afwijst. En daar draait het om. Want of je nou heel langzaam verslaafd raakt of vrij snel: Verslaafd raak je.

Staatssecretaris Polak heeft een voorontwerp van wet voor de Centrale Persoonsregistratie (wen maar alvast aan de afkorting CPA) gepubliceerd. De wet mag pas in werking treden als onze privacy met wettelijke maatregelen afdoende is beschermd. Het persoonsnummer, dat veel Nederlanders al hebben, mag alleen maar tussen de overheidsdiensten onderling worden gebruikt; de persoonsgegevens mogen maar enkele oppervlakkige gegevens bevatten etc. Het lijkt allemaal erg mooi en Polak wordt geprezen om zijn voorzichtigheid. En binnen zijn mogelijkheden zal hij heus het beste eruit gesleept hebben.

Wie biedt weerstand?

Maar de zaak is dat hier alleen maar een „nee” past. Er is geen tussenweg. Want het systeem is geduldig. Als het de kans maar heeft een paar worteltjes te schieten, dan wacht het rustig op het moment waarop het de volgende stap kan nemen. Dat kan zijn: Uitbreiding van het

aantal gegevens, want dat is technisch gezien niet moeilijk. Of koppeling van verschillende verspreid opgeslagen gegevens. Ook een koud kunstje. En alle volgende stapjes zijn altijd erg doelmatig. Wie biedt daar weerstand aan?

Het merkwaardige is dat de CPA verdedigd kan worden om allerlei goede maatregelen, ook maatregelen die links wenselijk vindt, er efficiënt door te krijgen. Bijvoorbeeld nivellering van inkomens, rechtvaardige verdeling van woonruimte, eerlijke betaling van allerlei lasten en belastingen. Vandaar dat een linkse regering, die centralisties is ingesteld, onvoldoende weerstand kan bieden tegen totale automatiese centrale administratie van de bevolking. Rechtse regeringen, die nauwe banden hebben met het grote bedrijfsleven zijn er al evenzeer in geïnteresseerd. Juist het grote bedrijfsleven kan erg veel baat hebben bij een goed werkende CPA. Prachtig voor direkte benadering van konsumenten. En zowel voor regeringen als voor het bedrijfsleven geldt: de samenleving is geen geheim meer. De samenleving is een systeem geworden dat makkelijk bestuurd, gemanipuleerd kan worden.

Dissidenten

Dwarsliggers in dat systeem zullen lastiger worden naarmate het systeem meer van de onderdanen eist. Dwarsliggers zijn straks spelbrekers, dissidenten ja. Wie niet meewerkt gedraagt zich a-sociaal en daarop staat in strakke systemen een zware straf. De staatssecretaris heeft gezegd dat hij met emotionele protesten weinig kan. Dat is al een bewijs voor het zojuist beweerde. Elk protest tegen de CPA is namelijk emotioneel. En daar kunnen mensen die in het systeem werken niets mee. Het protest is emotioneel omdat er niet te praten valt met het systeem. Als je voor het systeem bent zul je zijn taal proberen te be-

door Kees Waagmeester

grijpen en je konformeren. Als je er tegen bent zul je niet begrepen

worden en dus emotioneel zijn. Het systeem is absoluut.

Systeem

Uit de praktijk in andere landen blijkt dat er niet halverwege de invoering van centrale persoonsregistratie kan worden haltgehouden. Wie zich daaraan vastklampt, klampt zich aan een luchtzuil vast. Het bezwaar van de PPR zal moeten zijn, dat de CPA geheel past in de tendens om van de samenleving in steeds hogere mate een systeem te maken. Dat dan weliswaar wel perfect te besturen is, maar waarin personen, ja inderdaad, nummers zijn. Gewoon volgens een bekende beeldspraak. Maar dan echt.

Hoe de rechtse pers ons altijd zal pakken

Binnen de PPR worden voorberedingen getroffen voor een landelijke boycotactie tegen de ondernemingsraden. Met deze actie moet de regering worden gedwongen de ondernemingsraden alsnog om te vormen tot personeelraden.

Het kabinet-Den Uyl heeft na heel wat politiek geharrewar een compromis bereikt over een ondernemingsraad-actieweestijl. De PPR draagt als een van de tegenpartijen daarvoor mede verantwoordelijkheid.

Niertemins wordt binnen deze partij de strijd aangebonden tegen het kabinetvoorstel, nog vóórdat het parlementaire debat daarover heft plaatsgevonden. En dit doet het op gang brengen van boycotacties, die de politiek binnen de bedrijven zal brengen en de gang van zaken in het bedrijfsleven ernstig kunnen verstoren.

Een boycot, die wel als een buiten-parlementaire actie zal worden gepresenteerd, maar in feite anti-parlementair is en niet anders kan worden gezien dan als een vorm van sabotage tegen de ondernemingen en daarmee tegen onze samenleving.

De kerngroep stelde zich in grote meerderheid achter het kabinetcompromis over de ondernemingsraden-nieuwe-stijl en plaatste het oud-kamerlid dr. P. van Gorcum, leider van de partijgroep die het boycotplan lanceerde, in het strafbankje. Hij mag de naam van zijn partij niet meer voor zijn acties gebruiken.

De groep rond de heer Van Gorcum heeft steeds zeer principieel aan de oorspronkelijke doelstellingen van de PPR vastgehouden. Doelstellingen, die de PPR tot een z.g. „getuigenpartij” maakten, meer verbonden met idealisme dan met realisme in de politiek.

Na de beslissing van de kerngroep lijken de dagen van de heer Van Gorcum en zijn ahang binnen de partij geteld. Daarmee verdwijnt ook het aanzien van de getuigende partij.

De partij van „dromers en drammers” heeft zich gewillig geschikt in de bijwagenrol, die haar door de PvdA is toebedeeld, en die haar een aantal ministerposten heeft opgeleverd. Daarmee vervalt de aparte plaats, die de PPR voor haarzelf in de Nederlandse politiek heeft troefgeëist.

De Telegraaf van
24 febr.

De Telegraaf van
2 maart

StuDiestichting brengt rapport uit:

Europa links laten liggen?

De StuDiestichting van de PPR heeft een rapport uitgebracht over Europa, onder de titel „Europa „links“ laten liggen?“ In het rapport is een vertaling van het anti-Tindemans rapport van Agenor opgenomen. Agenor is een internationale progressieve groepering waarmee de stuDiestichting goede contacten heeft.

Het rapport stelt verder alternatieven op voor de voorstellen die de Belg Tindemans heeft gedaan voor een Europese Unie. Die alternatieven krijgt premier Den Uyl mee naar Luxemburg, begin april, wanneer hij daar met zijn EG-kollega's over de toekomst van Europa gaat praten.

Totnogtoe waren volgens het PPR-rapport de linkse groeperingen in Europa te onverschillig ten opzichte van de Europese integratie.

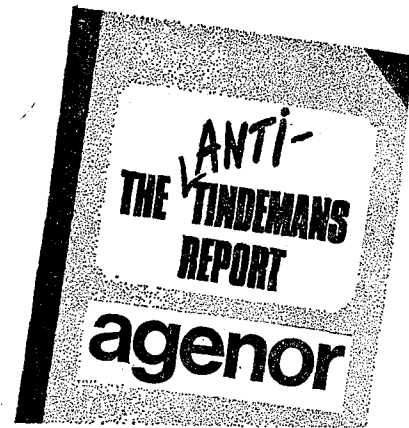
De Europese eenwording gaat door. Daarom moet links met een duidelijke stellingname komen over die eenwording, die aan veel Europese burgers voorbij dreigt te gaan. Eu-

ropese eenwording kan nooit een doel op zichzelf zijn, zo stelt het rapport, maar slechts een middel om bepaalde doelstellingen beter te kunnen nastreven.

De hoop op progressieve veranderingen verdwijnt echter geheel als we ons met handen en voeten aan een Europa à la Tindemans zouden binden. Selektieve groei, milieu, beheersing van economische macht en de derde wereld komen er in de ogen van de StuDiestichting bij Tindemans bekaaid af.

Zo noemt Tindemans kernenergie „onontbeerlijk“. Aan de raad van Europese regeringsleiders wordt onaanvaardbaar veel macht toegekend. De auteurs van het rapport vragen zich verder af of er voor solidariteit met ontwikkelingslanden en tussen sterke en zwakke regio's binnen Europa wel plaats is.

Agenor is gevestigd in Brussel (Rue Hobbema, Brussel 1040). De groep heeft leden in Westeuropese progressieve partijen, vakbonden, actiegroepen en de EG-ambtenarij.

Doel van Agenor is behulpzaam te zijn bij het smeden van een actieve solidariteit tussen alle progressieve krachten in West-Europa. Een abonnement op het blad van Agenor kost f 33,70, over te maken per postwissel. Via bemiddeling van de stuDiestichting kan men deelnemen aan Agenor-projecten. Inlichtingen daarover bij Marlies ter Borg, tel. (020) 22 60 18.

Het rapport „Europa links laten liggen“, is verkrijgbaar bij de StuDiestichting voor Radikale Politieke Vernieuwing (giro 214 46 33, Amsterdam). Prijs zes gulden. Ook verkrijgbaar in enkele boekhandels.

Waarom Jonkergouw en Van den Berg zijn afgetreden

De na de beslissing van de kern-groep van eind februari afgetreden bestuursleden Theo Jonkergouw en Leo van den Berg hebben PPRAK de volgende beweegredenen gestuurd:

„Wij zijn van mening, dat het wetsontwerp ondernemingsraden niet alleen beneden Keerpunt '72 blijft, maar vooral beneden de PPR-opvattingen inzake bedrijfsdemokratisering, die vanaf de oprichting van de partij naar voren zijn gebracht. Voor ons gaat loyaliteit aan de ideeën van de PPR boven loyaliteit aan de PPR als organisatie. Die loyaliteit aan de PPR-ideeën speelt bij ons te meer, omdat:

a. met de totstandkoming van dit kabinet het proces van bewustwording aan de basis is stopgezet; onze voorwaarde voor steun aan dit kabinet is geweest dat maatschappijhervormingsvoorstellen van het kabinet dit bewustwordingsproces tenminste zou voortzetten. Tot op heden zijn dergelijke „leuke dingen voor de linkse mensen“ uitgebleven. Het wetsontwerp OR is voor ons tenminste allerminst zo'n „leuk ding“.

Integendeel ipv leuke dingen wachten de werkende mensen en de hunnen slechts onaangename maatregelen.

b. van de werknemers en de hunnen worden offers gevraagd in de vorm van loonmatiging en bezuiniging teneinde de winsten van de ondernemingen op te voeren en aldus (?) de werkgelegenheid te bevorderen. Wij zijn van mening dat tegenover dergelijke offers grotere zeggenschap van de werknemers zou moeten staan over de bedrijfsinvesteringen, welke in het wetsontwerp echter niet worden gegeven. Wij zijn van mening dat eerst zeggenschap dient te worden gegeven en dat daarna pas van matiging mag worden gesproken!

Voor ons heeft voorts meegespeeld dat wij in toenemende mate een volstrekte identifikatie konstateren van de PPR met de heersende koalitie van sociaal- en christen-demokraten, en dat daardoor de PPR zich in vrijwel geen enkel opzicht onderscheidt van de PvdA en voortdurend doorgaat onder het juk van de konfessionele partijen. Het verkopen van een beleid als pro-

gressief terwijl het dat in wezen niet is, is een vorm van kiezersbedrog, waarbij men CPN en VVD alleen maar in de kaart speelt. Naar onze smaak is de PPR geleidelijk aan fijn gemalen tussen PvdA en KVP/AR bij gebrek aan eigen identiteit en karakter en is de PPR met het aksepteren van dit compromis inzake de OR de fase van ontbinding van het radikalisme ingegaan.

Het is ons dan ook onmogelijk het beleid van de PPR nog langer in geweten tegenover onze leden en de kiezers te verantwoorden.

Wij verwachten dat vele partijgenoten, die bestuursfuncties vervullen op plaatselijk- of provinciaal nivo, en die het met ons eens zijn, soortgelijke konsekwenties zullen trekken als wij nu doen, daar het ook voor hen steeds moeilijker zal zijn naar „lagere“ lagen in de partij het beleid van „de top“ als progressief te verkopen.

Op korte termijn zullen wij in eigen groep en met eigen aanhang komen tot een bezinning op nadere stappen en na verloop van tijd tot oriënterende gesprekken met verwante politieke groeperingen.”

Waar blijft CRM-subsidie?

De Kleine Aarde in gevaar

Door het uitblijven van toegezegde CRM-subsidies is De Kleine Aarde in Boxtel kort geleden in zodanige betalingsmoeilijkheden gekomen, dat vier van de negen vaste medewerkers moesten worden ontslagen. Bovendien schijnt CRM van plan te zijn verdere subsidiëring te staken, waardoor het project misschien niet meer kan worden voortgezet.

De door De Kleine Aarde rondgestuurde noodkreet bleef in de PPR niet onopgemerkt. Een delegatie van zes personen met het Kamerlid Michel van Winkel, enkele bestuursleden en enkele mensen van de themagroep Milieu heeft in Boxtel de situatie besproken.

Tijdens dat bezoek bleek dat het centrum erg goed funktioneert en volledig aan de doelstellingen beantwoordt. In 1975 werd door middel van lezingen, rondleidingen, kookkursussen, open middagen, weekends, werkweken en studiedagen aan meer dan tienduizend mensen voorlichting gegeven over biologische landbouw, verantwoordelijke voeding, bereiden van smakelijke vleesloze maaltijden, kleinschalige technologie en energieopwekking door zonnearmte, wind en vergas-sen van afval.

Deze voorlichting gebeurt aan de hand van praktische voorbeelden waarbij de deelnemers tot relatief grote zelfwerkzaamheid komen. De Kleine Aarde beschikt over een eigen proeftuin, waarin uitsluitend kleinschalig gewerkt wordt zonder gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Men bewijst in Boxtel, dat zulke werkwijzen wel degelijk kunnen renderen en een hoge medelidzaamheid geven.

Konsumentenkringen

Er is een eigen winkel voor de biologies geteelde produkten waarvan de jaaromzet sterk toeneemt en thans reeds rond de één miljoen gulden bedraagt. Daarnaast heeft men met gezinnen in de buurt zogenaamde konsumentenkringen gevormd om de gebruikers meer te betrekken bij de produktie. De vraag naar de biologies produkten is zodanig gestegen, dat met omwonende boeren afspraken zijn gemaakt voor toelevering van biologies geteelde tarwe, rogge en bonen.

Ook zijn er veel kontakten met landbouwdeskundigen en afspraken met proefboerderijen om te komen tot gezamenlijke tuinprojecten.

Voor de energie-eksperimenten is er het bekende bolvormige en perfect geïsoleerde huisje dat voor een groot deel verwarmd wordt met

Minister Boy Trip bekijkt op het ogenblik in hoeverre De Kleine Aarde-activiteiten die CRM niet meer subsidieert op andere wijze kunnen worden gesteund. Trips invalshoek is daarbij de popularisering van de wetenschap. Hij wil echter geen verwachtingen wekken. Willem Riedijk, voorzitter van de themagroep Milieu zou het liefst zien dat subsidies worden verleend op investeringen door De Kleine Aarde en niet op de exploitatie. Wat investeringen voor voedingsexperimenten betreft zou Volksgezondheid het aangewezen ministerie zijn, wat het energieproject betreft het ministerie van Economische zaken, wat landbouw betreft het ministerie van landbouw etc. Op den duur zal De Kleine Aarde zichzelf moeten kunnen bedruipen. Wim Riedijk vindt wel, dat vormingsactiviteiten blijvend gesubsidieerd moeten worden.

zonne-energie en methaangas bereid uit afval in de zogenaamde methaangastank. De elektriciteit is afkomstig van een windmolen.

Aan de bouw van het hele project hebben steeds vrijwilligers en cursisten meegewerkt.

Te klein

Deze zelfwerkzaamheid is op De Kleine Aarde overal merkbaar. Alle middelen worden benut en men

verricht wonderen met weinig materiaal en veel enthousiasme. Inmiddels zijn er slaapzaaltjes, een grote keuken voor de kooklessen, een klein laboratorium, een bibliotheek, een werkplaats en conferentieruimten. Toch is alles al weer te klein en denkt men aan uitbreiding en het stichten van een tweede centrum in de buurt.

Hoe effectief De Kleine Aarde als vormingscentrum draait kan enigszins worden afgemeten aan de benodigde subsidie per instructie-eenheid (dat is één uur instructie voor één deelnemer). Met een vormings-subsidie van 100.000 gulden per jaar realiseert men meer dan 25.000 instructie-eenheden. Dat is ongeveer vier gulden per eenheid. Het vormingscentrum De Crabbelhof in Dordrecht vertelde ons dat twintig gulden per eenheid geen ongewone zaak is. Dit zijn ruwe schattingen, maar de cijfers zijn duidelijk genoeg.

Minder duidelijk is het gedrag van CRM. Gelukkig was er juist één dag voor ons bezoek een brief gekomen, waarin de definitieve subsidie voor 1974 en 1975 werd bekend gemaakt. Enkele tienduizenden gulden lager dan aanvankelijk was toegezegd. De ontslagen medewerkers zijn voorlopig weer aangenomen, maar de onzekerheid blijft.

De konklusie van ons bezoek kan niet anders zijn dan deze: Bij De Kleine Aarde wordt alles gedaan waar wij in de PPR zoveel over praten. Een meer effectieve mentaliteitsbeïnvloeding in een richting die wij zeggen voor te staan is nauwelijks mogelijk. Duizenden mensen, en vooral jongeren, zien hier wat wij bedoelen.

Het is voor ons volstrekt onbegrijpelijk en onakseptabel dat het ministerie van CRM (met een PPR-minister!) deze mensen in de steek laat.

Theo Potma

Lees in Hervormd Nederland:

Anton Hulskes: Beroepssport is geen sport meer / Schreeuw uit de industrie: Het doel is bevrijding van de arbeid / Wiersinga veroordeeld / Gesprek met Mansholt: Ik ben somber en radikaler geworden / Kan de kerk zich met een systeem vereenzelvigen? / Interview: Hannie van Leeuwen op zoek naar een ontspannen wereld / Van Kemenade over zijn contourennota / Wie maakt de Rijn schoon? Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten, CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:

Adres:

Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland

Opinieweekblad voor kerk, culturen samenleving

Dilia van der Heem over PPR-Middenschooldag

Onderwijsdiskussie mag geen zaak van leerkrachten zijn

Op 10 april 1976 wordt in Utrecht een PPR-Middenschooldag gehouden. De bedoeling is het denken en praten over onderwijs in de partij een wat dikkere ideologische bodem te geven. In verband met die dag sprak Gerard Westhoff, één van de organisatoren, met Dilia van der Heem, die voor de PPR-fractie onderwijszaken in de Tweede Kamer behandelt.

„Het idee moet de wereld uit, dat je voor het denken over onderwijs alleen onderwijsgeveden moet inschakelen. Onderwijsvernieuwing moet komen van mensen die buiten het onderwijssysteem staan, in discussie met deskundigen”, zegt Dilia. Volgens haar is het opvallend dat het praten over onderwijs onder partijgenoten vaak zo weinig radicaal is.

Dilia: „Ik praat buiten de PPR veel met mensen die om het onderwijs heen zitten, ouders van kinderen, mensen die in het onderwijs mislukt zijn, wijkwerkers, leerlingen, studenten. Op het moment dat je dan binnen de PPR standpunten over onderwijs moet innemen, valt je op, dat er zo veel remmende reacties komen.

Vaak reacties van mensen die bang zijn zekerheden los te laten: leraren die geen andere didaktiek willen zien dan die ze zelf toepassen en ouders die voor hun kinderen het beste onderwijs nog niet goed genoeg vinden. En dan speelt ook nog een rol dat er nog zoveel mensen in de partij zijn, en dan heb ik het niet over de eersten de besten, die niet alleen vinden, maar ook duidelijk zeggen dat hun respect toeneemt met het opleidingsnivo. En hoe wetenschappelijker, hoe meer respect. Akademische titels spelen in onze partij nog altijd een rol.”

„Dat kan niet”

Heb je daar een verklaring voor?

„Ons hele onderwijs, in elk geval het onderwijs dat de meeste partijgenoten genomen hebben is erg afgestemd op het kennisaspect. Dat geldt ook voor de lerarenopleidingen. De mensen hebben op een bepaalde manier leren lesgeven en blijven vasthouden aan methodieken die ze zelf gevonden hebben. Ze kunnen ook niet terugvallen op een theoretische bezinningscentrum om bij te tanken. Om wat afstand

te kunnen nemen, om over een onderliggende filosofie te praten. En dan val je erg gauw terug op „Dat kan allemaal niet”, „Als het maar niet ten koste van het geschiedenis-onderwijs gaat”, „Je moet je richten op de middelmaat, want je kunt niet op verschillende niveaus tegelijk werken”.

Wat is de zin van zo'n PPR-Middenschool?

„Zo'n dag zou allerlei schrikbeelden rond de Middenschool door feitelijke en goede informatie en discussie minder schrikachtig moeten maken. We moeten er rustiger over gaan praten.”

Wat voor schrikbeelden?

Dilia: „Alsof die MS zomaar gedropt wordt en iedereen zich maar moet aanpassen. Verhalen over buitenlandse mislukkingen. De nivellerende uitwerking waardoor er allemaal gelijke kindertjes van die school zouden komen.”

Denkwerk verbreden

Als ik zeg dat het opvallend is, dat je in dat verband nooit over grenzen aan de groei hoort praten, wijst ze op het verband met de PPR-ideeën over herverdeling van de arbeid: „Nu hebben we een klein groepje ontzettend deskundige mensen die voor de grote groep de dienst uitmaken. We zouden toe moeten naar een situatie waarin dat denkwerk meer gespreid wordt over een grotere groep. Dan zijn die mensen misschien wel niet allemaal zo verschrompelijk briljant, maar het zou best wel eens kunnen zijn, dat de som van de grotere groep

meer oplevert. Of misschien niet. Maar je kunt je afvragen waar die „ontspannen samenleving” waar wij naar streven meer gelukkig en ontspannen mee is.”

Als ik vraag wat ze van de PPR-Middenschooldag verwacht zegt ze dat het belangrijk is, dat de PPR een politiek standpunt heeft over onderwijs, zoals we dat hebben over bedrijfsdemokratisering. Onderwijs zal dan ook een belangrijk onderdeel van het welzijnskongres moeten worden. De contourennota is daarvoor een goede opstap. En het is goed dat daarover in de kerngroep gesproken wordt, omdat dat een partijorgaan is, waar niet het etiket „onderwijsgeveden” opzit.

Dilia: „Als er een discussie komt, denk ik, dat er best goede ideeën uit zullen komen op de MS-dag. Als iedereen die belangstelling heeft maar meedoet. Veel mensen verwerken hun PPR-filosofie heel goed, in hun werk, maar vergeten we eens mee te werken aan een PPR-politiek op welzijnsterrein en denken dat de partij het wel uitzoekt. Die het te druk hebben of zich de tijd niet gunnen om dat politiek instrument om hun idealen te realiseren, sterker te maken. En daardoor komen in de partijdiskussie zo vaak de remmers naar voren.”

Welke Middenschool

Wat zou zo'n MS-dag moeten opleveren?

Dilia: „Een lijn, een richting. Overeenstemming over welke MS in een PPR-filosofie past. Het is van enorm belang dat juist de PPR meedenkt over de concrete invulling van de MS en dat we niet blijven steken in bezwaren tegen Van Kemenade en de MS als zodanig. Want het is heel goed mogelijk dat de concrete uitwerking die aan de MS-plannen wordt gegeven onze uitgangspunten over onderwijs uithollen. Het denkproces moet goed op poten worden gezet. Ook organisaties. In de vorm van een sekretariaat-Onderwijs of zo.”

„En vooral betrokken aandacht voor de kinderen die het slachtoffer zijn van het bestaande onderwijs. Er wordt over die kinderen nu zo vaak gepraat als over de kinderen van een ander.

Er worden dikwijls oplossingen gezocht die eerder voortkomen uit de behoeften van de onderwijsgeveden dan uit de belevingswereld van de kinderen. Je kunt pleiten voor kleinere klassen, maar misschien is het beter je te verdiepen in de levenssituatie van arbeiderskinderen. Je kunt pleiten voor ouderparticipatie om het gezin meer bij de school te betrekken. Maar in sommige buurten is het buurtgebeuren veel belangrijker dan het gezinsgebeuren en zul je met die school de buurt in moeten.”

Zal Namibië spoedig bevrijd zijn?

Sinds de bevrijding van Angola meer gestalte heeft gekregen, worden de vertegenwoordigers van de Namibiese bevrijdingsbeweging SWAPO met meer diplomatieke waardigheid benaderd. De bevrijding van Angola werkt door!

In Londen sprak één van de SWAPO-leiders, Mozes Garoeb, de wens uit dat de Cubaanse troepen niet halt zouden houden bij de Namibiese grens, maar de totale bevrijding van zuidelijk Afrika gaan ondersteunen.

Nadat Duitsland in 1919 afstand moest doen van zijn kolonie Namibië heeft Zuid-Afrika het land bezet. Het kreeg in eerste instantie een mandaat van de Volkenbond voor een beperkt aantal jaren over Namibië, maar de kritiek op Zuid-Afrika in de jaren dertig maakte een eind aan het mandaat.

Zuid-Afrika weigerde echter Namibië te verlaten. De Tweede Wereldoorlog leidde de aandacht af en zo konden de Zuidafrikaanse fascistengroepen hun greep op Namibië verstevigen. In 1969 lijfde Zuid-Afrika Namibië maar in bij de Unie. De illegale Zuidafrikaanse aanwezigheid gaat gepaard met de meest krenkende diskriminerende maatregelen tegen de zwarte bevolking.

De opsplitsing in thuislanden gaat onverminderd voort. De Ovambo's, Damara's, Okavango's en alle andere stamvolken krijgen kleine onvruchtbare gebieden toegewezen, die omgeven zijn door prikkeldraad en zonder toestemming niet verlaten mogen worden. De thuislanden houden ruim 82 procent van de

bevolking gevangen in een gebied dat slechts 36 procent van het land omvat: de moeras- of woestijnstreken

Raad voor Namibië

Iedere diskussie over Namibië van VN-zijde wordt door Zuid-Afrika genegeerd. Dat het de Verenigde Naties ernst is in de kwestie-Namibië blijkt wel uit de oprichting van een speciale Raad voor Namibië die formeel het mandaat voert en de belangen van het Namibiese volk verdedigt.

Een dekreet van de Raad voor Namibië ondervond sterke tegenstand van Engeland, de USA en Duitsland bij het voorbereiden van een economische boycot.

Tijdens een recent bezoek aan ons land vertelde SWAPO-vertegenwoordiger David de Beer, dat de bevrijding van Angola van grote invloed is op het bedrijfsleven (volledig in blanke handen) in zuidelijk Afrika. In Namibië zijn garages gaan sluiten, nieuwe investeringen worden er in heel zuidelijk Afrika nog nauwelijks gedaan.

In Rhodesië doet zich een sterke militairisering voor. Alle blanke mannen beneden de vijftenzestig jaar moeten zich gereed houden. Tekenend voor de situatie is het feit dat er geen verzekeringen meer kunnen worden afgesloten.

„De groeiende demoralisering van de blanken, versterkt juist het moreel van de gekleurde bevolking”, aldus David de Beer. De opstelling van de Zambiaanse president Kaonda is voor de strijdbare zwarte bevolking in

bezet zuidelijk Afrika erg ontmoedigend. Van de SWAPO zitten verscheidene belangrijke mensen in Lusaka gevangen. Ook op andere wijze bemoeilijkt Zambia de bevrijdingsstrijd in Namibië.

Toch zijn de SWAPO-leiders ervan overtuigd dat vóór het einde van dit jaar de bevrijding van Namibië een eind gevorderd zal zijn. Er zijn redenen genoeg dit als reëel te aanvaarden.

Boekje

Onlangs verscheen het boek „Namibië, Zuid-West Afrika bevrijd.” Aan dit boek werkten het Angola Comité, de AABN, Kairos en ook de PPR. Het geeft een overzicht van de gebeurtenissen in Namibië en probeert informatie te geven over de bevrijdingstrijd die daar door de SWAPO gevoerd wordt. Ook vanuit Duitsland en Engeland heeft men belangstelling voor dit boek, omdat het laatste boek dat over Namibië is verschenen dateert uit 1962. ...

Bij iedere boekhandel is het te koop, maar u kunt het ook bestellen bij de Studiënstichting van de PPR, Singel 277, Amsterdam, de prijs is f 14,50. Het wordt zonder overige kosten toegezonden.

Er bestaan trouwens mogelijkheden een informatie-avond over Namibië te organiseren. De schrijvers van het boek zijn bereid een inleiding te houden, terwijl er ook filmmateriaal is. Er wordt gewerkt aan een mobiele tentoonstelling.

Voor alle inlichtingen kunt u het beste een briefje sturen naar het partijbureau, Singel 277 óf naar de AABN, Herengracht 88 ook in Amsterdam.

Luisteren

„Verder kan zo'n dag ook alleen maar slagen als we bereid zijn afstand te nemen van eigen ervaring om naar anderen te kunnen luisteren. En dan vooral naar de mensen om wie het eigenlijk gaat. Ik heb voor de onderwijsdag van 1 november een brief gekregen van een mevrouw die zei, dat ze niks van onderwijs wist. Dat ze moeder was van een paar kinderen en daardoor „wat ideeën had gekregen over onderwijs”. Zulke mensen zijn op zo'n MS-dag van enorm belang. Juist iemand, die een minimuminkomen heeft, weggesaneerd is uit haar huis, midden in de problemen zit en

van daaruit „een paar ideeën heeft” over onderwijs. Luisteren naar zulke mensen is een enorm goeie correctie als je over onderwijs wilt filosoferen. Want dat zijn toch juist de mensen voor wie wij in onze partij opkomen.”

Aan de PPR-Middenschooldag kan iedereen die om welke reden dan ook wil meedenken en -praten over een PPR-onderwijsvisie deelnemen door f 3,- over te maken op giro 3385373 tnv penningmeester SRU, Amsterdam, onder vermelding van „PPR-MS-dag”. Nadere gegevens en studiemap zullen worden toegezonden.

Gerard Westhoff

Kamerlid Leo Jansen:

De 1%-norm is een tragiese onderschatting van de prob

„Laten we elkaar geen mietje noemen”, zegt Leo Jansen. „Ons hele sociale stelsel is te danken aan de economische groei. Een nieuw element is nu, dat het overheidsbeleid en de kollektieve uitgaven moeten worden gericht op herverdeling van de beschikbare ruimte, terwijl vroeger de groei kon worden gebruikt om voor de zwakken op te komen.”

Wie deze verklaring van Leo Jansen, de man die in de Tweede Kamerfractie van de PPR de financieel-economische sektor voor zijn rekening neemt, op zich laat inwerken, begrijpt zijn weerstand om uitsluitend en alleen commentaar te geven op de 1-procents-operatie, oftewel de tien miljard van Duisenberg.

Met een beperking van de groei van de kollektieve uitgaven met 1 procent komen we er volgens Leo Jansen niet. Die operatie schuift de problemen voor zich uit. Later zullen dezelfde problemen in alle hevigheid terugkomen.

De organisatie van de economie zal fundamentele veranderingen moeten ondergaan. Het hoe en waarom proberen we in dit interview een beetje op tafel te krijgen.

Om te beginnen wijst Leo Jansen op de samenhang tussen economische groei, werkgelegenheid, inkomensbeleid en de invloeden van het economies beleid op het milieu, derde wereld en het welzijn. Elke suggestie om bijvoorbeeld de economische groei te bevorderen of af te remmen heeft consequenties voor het geheel. Maatregelen moeten daarom worden ingepast in het grotere geheel.

De PPR is al jaren bezig met de groei-problematiek. En werd al onmiddellijk met het verschijnsel gekonfronteerd, dat groei niet kan worden afgeremd zonder ingrijpende gevolgen.

Leo Jansen: „De 1-procentsaktie is kinderspel vergeleken bij wat er gebeuren moet en gebeuren gaat. Het afremmen van de groei was niet zomaar een wens, het is realiteit. Met ons „utopisme” heeft nu iedereen te maken.”

Tussen 1969 en 1971 zijn er met de

economie merkwaardige dingen gebeurd. In die jaren viel de groei van de partikuliere konsumptie terug van zeven procent naar een nivo van drie procent per jaar. Lang voor de oliëkrisis dus en ver voor het kabinet-Den Uyl. Nu blijkt uit de cijfers dat toen ook meer is veranderd: de arbeidsreserve, de overheidsinvesteringen en de betalingsbalans. „Je kunt die gegevens nu gebruiken om je gedrag uit het verleden te rechtvaardigen of om je groepsbelangen voor de komende jaren te ondersteunen, maar de vraag waarvoor we staan is wat voor beleid we nu gaan voeren.”

Schaalvergroting

Hoe is die „struktuurbreuk” in de economie ontstaan? Leo Jansen: „Vanuit mijn eigen ervaringen in het bedrijfsleven en gezien ook de ontwikkelingen die ik ken uit de snel groeiende sektor chemie in de jaren zestig in de Verenigde Staten, meen ik, dat de rendementen meer zijn verslechterd door de permanente onderbezetting van machines dan door de stijging van de arbeidskosten, die door sommigen als het grote kwaad wordt gezien. Er is een overcapaciteit in het produktie-apparaat. De redenen daarvoor zijn de grote groei van de bedrijven, die elkaar de markt probeerden af te vangen. En ook de schaalvergroting als zodanig. De minimale grootte voor een rendabele uitbreiding vereist al een heel groot stuk van de markt. Er is sprake van een totaal ongekoördineerde aanpak. Een ander punt is, dat de bedrijven zijn doorgegaan met investeren na de struktuurbreuk van 1970-1971 op basis van de oude groeiverwachtingen. Tussen haakjes even voor ons verhaal over samenhang: Schaalvergroting, specialisatie en toenemend energieverbruik zitten min of meer aan elkaar vastgebakken.”

„In de tweede plaats staat onze gulden erg sterk. Daardoor is onze exportpositie verslechterd. We kunnen de gulden niet minder waard maken om zodoende de export te bevorderen. Voorzover het om arbeidsintensieve bedrijven gaat is de enige weg die ons nog rest het ver-

Plannen toetse

Groei kan en moet plaatsvinden. Ook werkgelegenheidsmaatregelen zullen voor het belastingoverheidsuitgave moeten lopen. Prachtig, maar wat doet de overheid en beleidsplannen van het kabinet. De 1-procentsnorm is verwerkt in de plannen. Leo Jansen zal dan moeten maatregelen gericht zijn op de werkloosheid wordt geleverd aan de PPR. Daarom is de PPR tegen loonbedrag voor sociale uitkeringen. Ook ziet Leo Jansen de werkloosheid verschuiven, bij van het begrip passende arbeid. De WAO te verscherpen want de WW gaan. Ook sommige werkloosheid: dat zijn dus de werklozen zullen toch een w

lagen van de arbeidskosten. hebben dan ook voorgesteld voor het jaar, dat de overheid een deel van de sociale premies zou overnemen. Dat is ook gunstig voor arbeidstenseve bedrijven die op de Nederlandse markt tegen buitenlandse produkten moeten concurreren.”

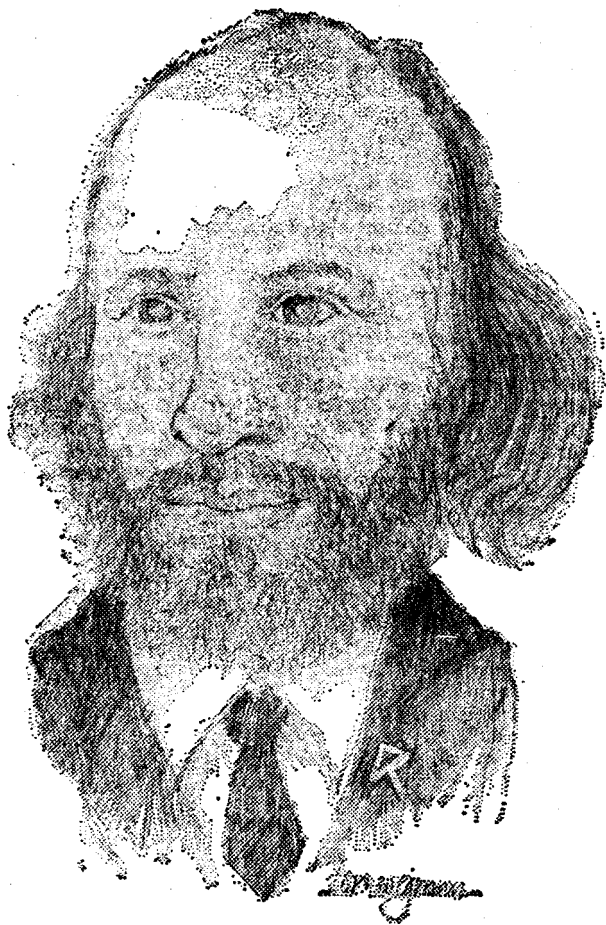
Welke groei?

Terug naar de vraag welk beleid de PPR voorstaat. Leo Jansen: „We hebben jarenlang vraagtekens gesteld bij de economische groei. Maar moet goed uitleggen wat je daarmee bedoelt. Wij willen selectieve groei. Als voorbeeld het volgen van de voetbaltrainers van amateur elftallen of bestuurders van verenigingen uit de CRM-subsidies hun clubs gaan betalen, zou daarmee het nationaal inkomen stijgen want dat is het bedrag van alle diende inkomens tezamen. Het is natuurlijk duidelijk dat we te snel zo'n groei geen enkel bezwaar hebben. Dit kun je uitbreiden met vele voorbeelden.

De PPR is beducht voor bepaalde groei. Groei die de kloof met de derde wereld vergroot, dat is in te alle groei die onze positie ten

en

lektieve sektor.
chaalver-
d via de
nptienivo is
en.
begrotingen
de
? Volgens
aan of de
el. En of een
b
het netto
to-minimum-
gelen die de
et uitbreiding
eisen van
mensen naar
oorzaken
gen, want de
ten hebben.

zichte van de rest van de wereld verbeterd. Ten tweede de groei die het milieu verslechtert, die een groot beslag legt op energie, beslag legt op verkeersvoorzieningen, vervuiling van de Waddenzee. Ten derde groei die leidt tot meer concentratie van macht en minder controle op macht. Ten vierde groei die welzijn van mensen aantast, dus produktiviteitsjacht etc."

„Wat zien we nu? Dat je als je de selectiekriteria samenhangend gebruikt je tot de konklusie komt, dat we achter al die groei die onze materiële positie verbetert grote vraagtekens moeten zetten. En, dat de groei zich zal kunnen concentreren op het onderlinge dienstbetoon, vrij vertaald op onderwijs, bejaardenzorg, vormingswerk. En die groei vindt nu juist plaats via de overheid, via de kollektieve voorzieningen.”

Er is genoeg

„De volgende vraag is dan: Kan dat? Is ons materieel voorzieningsniveau al zo hoog dat we er tevreden mee kunnen zijn? Het antwoord daarop is ja. In zijn totaliteit

is het zeker hoog genoeg, zo niet te hoog. In 1976 geven we voor consumptie (dus afgezien van directe belasting, premies voor sociale verzekeringen en wat we sparen) bijna 10.000 gulden per hoofd van de bevolking uit. Ettelijke gezinnen halen die 10.000 gulden per hoofd niet. Dat wil niet zeggen dat we te weinig hebben, maar dat we het niet goed verdelen. De herverdeling daarvan kan niet van vandaag op morgen. Want daarmee verandert het hele bestedingspatroon.”

„Als we nu een werkgelegenheidsbeleid voeren moeten we in de gaten houden dat het energieverbruik moet afnemen, dat er in de dienstverlenende sektor nog ongelooflijk veel is te doen, dat we aan de totale werktijd in ons leven wel iets kunnen afdoen. Een interessant punt is ook de verborgen werkgelegenheid. Elektriciteitsbedrijven bijvoorbeeld proberen zo goedkoop mogelijke energie te produceren. En hier raak ik één van de kernen van onze economische orde. Dat elektriciteitsbedrijf zal gaan letten op interne doelmatigheid. Dan blijkt dat één centrale van duizend megawatt goedkoper is dan tien centrales van

honderd megawatt. Maar tegelijk gaat een groot aantal hoogwaardige arbeidsplaatsen verloren. Dat zit hem in het efficiëntiestreven als zodanig. Je kunt dat ook ondernemingen niet kwalijk nemen, want dat is in zekere zin hun taak. Wat je hieruit leert is, dat de structuur van de economie zodanig moet worden gewijzigd, dat bedrijfseconomische doelmatigheid in enge zin niet langer staat tegenover maatschappelijke doelmatigheid, maar er een onderdeel van wordt.”

Instrumenten

„Er moeten instrumenten worden ontwikkeld om een scherp gedefinieerd selectief groei-beleid te voeren, in samenhang met het inkomensbeleid en het werkgelegenheidsbeleid. Maar als je niet een fundamenteel beleid wilt voeren krijg je de instrumenten ook niet. Dan krijg je één in plaats van tien elektriciteitscentrales, dan wordt de lokettiste door machines vervangen, dan maken de briefbestellers plaats voor de buitenbussen. Het ligt voor de hand dat we het prijsmechanisme gebruiken, beïnvloed door heffingen en subsidies. Wij vinden dat prijsmechanisme pas aanvaardbaar als aan de voorwaarde van eerlijk delen wordt voldaan, aan een aanvaardbare inkomensverdeling. Ik ben sterk voorstander van decentralisatie, maar ik geloof dat voor het inkomensbeleid een strak centraal beleid moet worden gevoerd. Helaas.”

„Het zal nu duidelijk zijn, op basis van dit alles, dat we de sociaal-economische problemen niet moeten verengen tot het overheidsbeleid in de kollektieve sfeer, maar dat we de hele economische ontwikkeling moeten bekijken.”

En dat we de moed moeten hebben de economische ontwikkelingen te sturen, ook als dat betekent dat we de economische orde moeten aanpakken. Maar dan moet je wel weten waarheen je wilt gaan. Als PPR willen we afspraken maken in het kader van de selectieve groei. Met minder aandacht voor materiële voorzieningen, meer aandacht voor onderling dienstbetoon. In dat kader moeten we de bestedingen herwaarderen. Geld is tenslotte een vertaalmiddel van wat mensen doen. In het kader van de herwaardering van onze economische inspanningen komen we ook tot een herwaardering van de kollektieve uitgaven. Dat gebeurt in feite al. Denk aan het overheidsgeld voor wegen, dat nu heel anders ligt dan in 1966. Het is niets nieuws.”

Kees Waagmeester

Polisario sprak met PPR-delegatie

Henk Dielis, Michiel van de Kastelen en Dick Bot hebben namens het partijbestuur een gesprek gehad met enkele vertegenwoordigers van het Frente Polisario, die in Nederland waren op zoek naar steun voor hun bevrijdingsstrijd in de Spaanse Sahara.

Achtergrond

Na al aan het einde van de 19e eeuw handelsnederzettingen te hebben gesticht, werd de definitieve bezetting van Spaans West-Afrika in 1934 voltooid. Spanje had steeds meer interesse voor dit stuk woestijn, omdat het grote fosfaatreserves, ijzer, koper, olie en gas bleek te bevatten. Spanje voelde er weinig voor afstand te doen van deze rijkdommen. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties roept in 1964 Spanje bij resolutie op de Spaanse Sahara vrij te geven. De VN zal zich herhaaldelijk hiervoor uitspreken, in 1973 nog door aan te dringen op een referendum. De houding van Marokko en Mauretanië, die beide het gebied voor zich opeisen, stelt Spanje in staat een politiek van op de lange baan schuiven van de onafhankelijkheid te blijven voeren. Ondanks alle afspraken van de Spaanse regering over de toekomstige onafhankelijkheid van het gebied, sluit Madrid, stellig onder de indruk van de „groene mars” van 350.000 Marokkanen, met Marokko en Mauretanië op 14 november 1975 een geheime overeenkomst: de Spaanse Sahara wordt onder dit tweetal verdeeld; Spanje zal zijn ambtenaren en troepen vóór 28 februari 1976 terugtrekken.

Het POLISARIO is het daar niet mee eens en ook Algerije en Libië kunnen zich niet vinden in deze oplossing. Kort na de afspraken trekken leger-eenheden van Marokko en Mauretanië de Spaanse Sahara binnen om de verdeling van het gebied te effectueren. Deze bezetting voltrekt zich niet zonder slag of stoot in dit reusachtige woestijngebied (266.000 km²) met zijn overwegend nomadische bevolking. Waar mogelijk is het Frente Polisario in de aanval, geholpen door Algerije.

Ontstaan van Polisario

Hoewel er al lang oppositiebewegingen bestonden tegen het Spaanse fascistiese koloniale regiem, is er pas sinds het gebied als delfstoffenland betekenis begon te krijgen en de Marokkaanse en Mauretaanse afspraken geleidelijk bekend werden, bij de bevolking sprake

van duidelijke bevrijdingsbewegingen. Naarmate de strijd om de dekolonisatie toenam vond er onder de verschillende groepen tegenstanders van het Spaanse koloniale bewind een polarisatie-proces plaats dat een duidelijke scheiding der geesten teweeg bracht. In deze wat onduidelijke situatie verscheen vrij plotseling in mei 1973 het Front Populaire pour la Libération de Saguiaat El Hamra et Rio de Oro (kortweg POLISARIO). In zeer korte tijd weet zij het overgrote deel van de 700.000 Saharawi's onder haar vlag te verenigen. Het „programma van nationale aktie” van Polisario wil de nationale bevrijding van alle vormen van kolonialisme en het verwezenlijken van een volledige onafhankelijkheid; het garanderen van de fundamentele vrijheden van de burgers; het nationaliseren van de minerale hulpbronnen; het garanderen van een waardig bestaan aan alle mensen. Wie meer informatie wil: de NOVIB heeft een brochure over het POLISARIO uitgegeven.

Sekretaris buitenland van het partijbestuur Dick Bot.

(Giften op giro 645300 van Novib, Den Haag. Vermelden: Voor Polisario.)

Kamer oneens met Michel van Hulten over steun aan scheepvaart

Michel van Hulten, staatssecretaris voor onder andere de scheepvaart, heeft naar het zich laat aanzien met de meerderheid van de Tweede Kamer een verschil van mening over de manier waarop de grote handelsvaart moet worden geholpen. Michel wil premies verstrekken op de bouw van schepen met daaraan

verbonden zekere voorwaarden. Het KVP-Kamerlid Van Zeil heeft een motie ingediend, gesteund door de andere konfessionele partijen, de VVD en DS'70. Van Zeil wil via een belastingaftrek bij investeringen hetzelfde bedrag naar de reders toeschuiven als Michel via de premies.

Over de steun aan de kleine handelsvaart (zestig miljoen) bestaat geen verschil van mening. Michel vindt dat aan de steunbedragen in deze sektor, die per geval niet meer dan een half miljoen gulden bedragen, geen overheidsbemoedenis moet worden verbonden. Daarvoor zijn de bedragen te klein. Hier wordt subsidie gegeven op investeringen waarvan de Nationale Investeringsbank en een ambtelijke commissie vinden dat ze passen in de plannen voor de hele vloot.

Ook voor de grote handelsvaart wil Michel van Hulten, dat steun niet automatisch wordt gegeven. Ook daar zou gekeken moeten worden of investeringen passen in de structuurverbeteringsplannen van de Nederlandse vloot. Maar de reders zeggen daar geen behoefte aan te hebben: Ze zeggen zelf wel te kunnen uitmaken welke schepen goed te exploiteren zijn. Van Zeil steunt

hen hierin en in het idee, dat ieder-een die investeert via belastingfaciliteiten steun krijgt. Ook al zou de reder zijn schepen in het buitenland laten bouwen.

Prakties gesproken gaat het om zo'n vier grote reders. Michel wil als voorwaarde voor de premie volledige informatie over de bestedingen van het geld en over de wijze waarop het bedrijf werkt.

Hij zou zich ook kunnen voorstellen dat de overheid een kommissaris krijgt in het bestuur van een scheepvaartmaatschappij die met overheidssteun werkt. Hoewel de reders zeggen dat de overheid te weinig geld in de bedrijven stopt om aanspraak op zeggenschap te kunnen maken, wijst Michel er op dat over vijf jaar opnieuw steun nodig zal zijn. Zodat het steunpotje toch interessant genoeg is.

Op het ogenblik bestaan er al belastingfaciliteiten voor de reders waardoor de belasting ongeveer 250 miljoen gulden aan inkomsten derft. De 170 miljoen die de komende vijf jaar voor de grote handelsvaart ekstra beschikbaar is wil Van Zeil aan die bestaande faciliteiten toevoegen, terwijl Michel gerichte premies wenst met daaraan gekoppeld een evenredige inspraak van de overheid.

Prakties radikalisme

Hoe voorgekookt is ons koopgedrag?

Bent u ook al voorgeprogrammeerd? In ons koopgedrag worden we misschien nog wel het meest gemanipuleerd. Nergens is de psychologie zo ver als in de reclame. Als deze capaciteit ten gunste van de mens zou worden aangewend op niet-kommerciële basis, dan zouden we de meeste psychiatrische inrichtingen wel kunnen sluiten. Mensen reageren (nog steeds gelukkig) voor een groot deel gevoelsmatig en daar wordt geniepig op ingespeeld. De helft van alle reclame berust op prikkeling van lustgevoelens. Zo is bijvoorbeeld de hele kleurenpsychologie in de reclame verwerkt. Kleuren roepen gemoedsstemmingen op. Dit levert goed hanteerbare formules: Als je snoepgoed in die en die kleuren verpakt verkoopt het het beste.

We leerden op school al autoriteit respecteren: de meester die het beste met ons voor heeft. Deskundigheid staat ook hoog aangeschreven. Zelf denken hoeft niet en als je buiten de vaste patronen gaat is het zelfs ongewenst.

Er wordt door de reclame gespekuuleerd op de aangekweekte gevoeligheid voor autoriteit en deskundigheid (deskundigen adviseren Andy...) en op onze geprogrammeerdheid (Vlees mevrouw?...). Het principe „we hebben toch het beste met u voor” leidt tot het aankweken van onnatuurlijke behoeften: De één zorgt voor de ijskast, de ander voor de spullen er in. De grotere huis-werk afstand vergroot het autobezit. De versmelting van kommercie en het liefdesleven is helemaal opvallend: je versiert haar met die milde sigaret, ze valt al meteen op je stijlvolle aansteker en de sleuteltjes van je Jaguar. Je bent zeker van jezelf met die te gekke deodorant en je haar zit prima.

Je draait samen nog een Drum en je begint al te denken aan die te gekke ribbeltjeskondooms in je zak, maar ach... het loopt mis. Met een afkeurende blik loopt ze weg, je bent je ring van zelfvertrouwen vergeten.

Tandpasta-gebruik is onnatuurlijk en de meeste soorten zijn zelfs schadelijk, ook al is het die „oude, vertrouwde”. Reclame praat je de noodzaak van materiële status aan. Maar daar blijft het niet bij. Het immateriële is er vaak al mee verweven: Van kinds af aan krijgen we een snoepje als we stil zijn. De materiële status van het bezit van een Volvo brengt het immateriële gevoel van veiligheid mee. Dan de muziek. Elke cultuur kent muziek en iemand die zich lekker voelt

fluit een deuntje. Muziek is een natuurlijke behoefte. Vroeger maakten we het zelf, nu komt het uit doosjes die bij duizenden van de lopende band rollen en na een paar jaar in elkaar storten.

Vrije tijd

Als we werken kan de kommercie nog niet zoveel aan ons kwijt: Koffie, sigaretten, gereedschap en dergelijke. In onze vrije tijd begint het pas goed. Dan komen de speedboten, spelletjes, karavans, zoutjes, kleuren tv's, drankjes, stereosets... Vrije tijd is niet zozeer gunst als wel economische noodzaak. Maar wees gerust. Ook in deze chaos kun je prakties radikaal zijn: Koop produkten uit bedrijven met arbeiderszelfbestuur, koop produk-

ten van ideële instellingen en bedrijven, koop geen niet-duurzame produkten, geen weggooi-artikelen of overdreven verpakking of dingen die op andere wijze milieugevaarlijk zijn (spuitbus), geen produkten uit onderdrukte gebieden (Outspan ed.), geen produkten waarvan bij de produktie grondstoffen en energie worden verspild of waarbij het milieu onnodig wordt vervuild, geen apparaten die zelf grondstoffen of energie verspillen, geen dingen die onnodig bewerkt zijn (vaak in het voedsel), of mensen werk uit handen nemen bij de produktie (automatisering), geen overbodige dingen (wees daarin eens echt eerlijk).

Laat luxe niet vanzelfsprekend worden want dat is het niet zolang tweederde van de wereld honger heeft. Vertrouw geen deskundigen van de zijde der producenten zelf. Vergelijk hoeveel overbodige poespas je „kado” krijgt, speel als konsument in op kringloop. En als je er helemaal niet meer uitkomt hanteer dan de rendementsafweging: wat schaadt het en wat baat het. Een voorbeeld: Ikzelf ben fotograaf en ik kan nog zo geëngageerd willen

zijn, maar zonder een kamera van een of andere „gore” multinational kan ik wel op het dak gaan zitten. De afweging is dan: de misstap van die aankoop (natuurlijk wel volgens bovenstaand recept) weegt niet op tegen het positieve dat ik dankzij die aankoop kan bijdragen.

Koopadviezen

Er blijft echter nog een probleem. Van de duistere praktijken van multinationals en kommerciële banken is maar het topje van een ijsberg zichtbaar. Daarom zou het erg nuttig zijn als er een soort Radikaal Koopadviesboek komt (iets voor een nieuwe werkgroep). Daarin zou een aantal ideologies verantwoorde koopadviezen moeten staan, voor dingen die je in de meeste huishoudens tegenkomt. (Er is nog een markt voor ook).

Toegegeven, het is een hele uitzoekkerij, maar je kan als enkeling nooit alle konsekventies van je koopgedrag, achterhalen en overzien.

Ook valt te denken aan een soort ideële inkoopkoöperatie van konsumenten volgens het principe van een biologies-dynamies winkeltje. Dan hoeft je enkel nog maar uit te zoeken wat je nodig hebt en je weet dat alles ok is wat je koopt. Dat idee dus, uitgebreid tot datgene wat je in de meeste huishoudens terug vindt.

Een dergelijke ontwikkeling in het koopgedrag waarbij ideële normen steeds belangrijker worden, zou zeer gunstig werken. Economie en kommercie moeten open en eerlijk worden, vermenschlijken en waarmaken wat ze hun krities-bewuste koper beloven. De konsument vraagt dan controle op en medezeggenschap over wat, waar en hoe er geproduceerd wordt. De mensen bepalen dan de normen voor de economie en niet andersom.

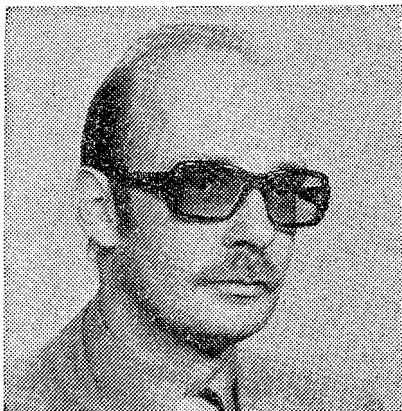
Dat was het dan voor wat betreft de algemene stukjes van mijn hand. Mijn vorige stukjes stonden in de PPRAKS van 6 februari: Hoe passend is ons werk? van 20 februari: Hoe natuurlijk is ons voedsel?, van 5 maart: Hoe gewoon zijn onze leefgewoontes? Ik hoop dat de regelmatige lezer de draad te pakken heeft. Daar gaat het tenslotte om. Dit alles is bij lange na niet volledig: ik ben ook maar een eenvoudige boerenlul. Het woord is aan u, radikalen. Observeert, luistert, voelt, peinst en vooral: handelt. Kopij voor prakties radikalisme naar de redaktie. Laten we het imago (de mentaliteit) van de PPR waarmaken.

Boyd Noorda

Kees van Kuyen ziet motie weggestemd

SCHIPHOLLIJN WORDT NIET OPTIMAAL AANGELEGD

Kees van Kuyen, het PPR-Tweede Kamerlid dat onder andere Verkeer en Waterstaat behartigt, heeft zijn „politiek levenswerk”, zoals hij dat schertsend noemt, aan gruzelementen zien vallen. Belangrijkste sloper is minister Westerterp, die konsekwent heeft geweigerd een alternatief tracé voor de Schiphollijn serieus in overweging te nemen. Een motie van Kees van Kuyen, waarin daar om wordt gevraagd, is door de Tweede Kamer verworpen.

Dit gebeurde na een schimmig debat, omdat men bij de betogen van KVP-zijde (mevrouw Groensmit-Van der Kallen) en van VVD-zijde (Koning) zou denken dat Kees van Kuyen werd gesteund. Dat bleek bij de stemming niet het geval te zijn. Ook de PvdA stemde tegen.

De regering heeft bij haar optreden verklaard dat de Schiphollijn, waar al tientallen jaren over wordt nagedacht, zou worden aangelegd. Daarbij werd uitgegaan van het oude idee, dat de lijn bij Warmond, boven Leiden, aan zou sluiten op de bestaande spoorlijn Amsterdam-Haarlem-Leiden-Den Haag.

Redenen daarvoor waren toen dat Schiphol eigenlijk een spoorverbinding moest hebben, dat de verbinding Amsterdam-Den Haag via Haarlem een omweg was en dat het zuidelijke deel van Amsterdam aangesloten moest worden op een goed railverbinding. De Schiphollijn loopt tot het Museumplein in Amsterdam, waar een station komt en loopt niet tot aan het Centraal Station.

Nieuwe lijn

In Warmond, de woonplaats van Kees van Kuyen, is men in 1974 de lijn eens fundamenteel gaan bekijken. Men kwam tot de konklusie

dat niet de meest optimale verbinding werd overwogen. Men stelde voor een volstrekt nieuwe verbinding aan te leggen met meer mogelijkheden. De Schiphollijn zou moeten lopen langs rijksweg 4, dat is de weg Amsterdam-Den Haag en nabij Den Haag moeten aansluiten op de Hofpleinlijn, die via Leidschendam en Pijnacker Den Haag met Rotterdam verbindt.

Zo zou er een direkte verbinding van Rotterdam met Schiphol komen, die van te meer belang is omdat Rotterdam de vlieghaven Zestienhoven wil sluiten. Bovendien is de oude lijn tussen Leiden en Den Haag geheel bezet, dus ekstra treinen van de Schiphollijn eisen in het idee van minister Westerterp ook al een nieuwe spoorverbinding tussen Leiden en Den Haag.

Kees van Kuyen vond het absurd in november vorig jaar over het tracé van de Schiphollijn te beslissen, terwijl de zogeheten Verstedelijkingsnota in aantocht was. De Kamer zou eindelijk eens de kans krijgen over een nieuwe rail-infrastructuur te beslissen in samenhang met ruimtelijke ordeningsplannen. Uit die nota, die inmiddels is verschenen, blijkt dat de regering langs de Hofpleinlijn grote aantallen huizen wil bouwen. In die visie past vergroting van de betekenis van die lijn, zoals Kees van Kuyen voorstelde, geheel.

„Wij zijn grote voorstanders van openbaar vervoer, maar dan liefst goed”, zegt Kees van Kuyen. Hij gelooft dat minister Westerterp grote weerstand heeft tegen het heroverwegen van plannen, omdat hij eindelijk eens een groot projekt uitgevoerd wil zien.

Het door de minister gekozen tracé 2 zal het recreatiegebied De Kaag aantasten. De minister verzette zich tegen tracé 7 van Kees van Kuyen omdat keuze daarvoor een vertraging van vijf jaar zou betekenen. Op weerlegging hiervan door Kees van Kuyen ging Westerterp niet in, zoals hij op geen enkel punt echt inging.

Moties

Vermeldenswaardig is, dat dit de eerste motie is van Kees van Kuyen die is weggestemd. In zijn korte Kamertijd (sinds september vorig jaar) werden twee andere moties aangenomen. Eén waarin werd vastgelegd, dat wetenschappelijke instituten niet langer zonder behoorlijke procedures kunnen worden gesloten, dit naar aanleiding van plannen om het Herseninstituut

te sluiten. Nu al blijkt deze ogenschijnlijk weinig om het lijf hebbende motie flink wat venijn in de staart te hebben voor de regering. Bij de afremming van de groei van de overheidsuitgaven kan de regering op het ogenblik niet zomaar een instituut sluiten.

In de tweede motie kreeg Kees van Kuyen steun voor het idee om te trachten een overeenkomst te sluiten tussen Noorwegen en de Europese Gemeenschappen ter bescherming van het Noordzeemilieu, dat wordt bedreigd door off-shore-activiteiten, olieboringen en dergelijke dus.

Voordat Kees van Kuyen Kamerlid werd heeft hij sinds 1974 als statenlid van Zuid-Holland gewerkt aan de andere visie op de Schiphollijn. Vandaar dat hij, gezien zijn vrij korte politieke leven, kan spreken over een „politiek levenswerk”. Wie was gaan twijfelen aan zijn radicaliteit, omdat door hem ingediende moties door grote Kamermeerderheden werden aangenomen, kan die twijfel nu weer laten varen!

(advertentie)

Juist voor ons PPR-ers kan het nooit kwaad om 's een weekje uit te waaien.

Je weet wel: een frisse kijk en zo...

Krekt is een goeie plek daarvoor. Juist wat je zoekt. Kom aan boord: het zal ie goed doen.

- * erkende A.N.W.B. zeilschool
- * jachtverhuur
- * centrum voor groepswerk
- * verhuur van accommodatie

We zijn het hele jaar open ... Vraag informatie.

KREKT OER 'T WETTER
bij SNEEK

Telefoon 05150 - 5248 en
05153 - 244

DE ACHTER BAN

Berichten, kontaktorganen en dergelijke van de aktiecentra rechtstreeks sturen aan: Hans Berrevoets, Singel 2, Dordrecht.

Zuid-Holland

Het bestuur van het provinciale aktiecentrum Zuid-Holland ziet er sinds de laatste ledenvergadering als volgt uit: Hans van de Wilk, voorzitter. Christa Glasbergen, sekretaresse: Christaan de Wetstraat 4B, Rotterdam (010-856627). Wim Vleugels, Jac Kouwenhoven, Jan Boon, Tom van de Bosch, Eryr Stoové, Alfred de Beer, Truus Sanders.

PvdA niet tegen spuitbussen

In Dordrecht heeft de PPR met een spuitbussenaktie haar neus gestoten bij de gemeente. De gemeenteraad heeft uitgesproken geen reden te zien het gebruik van spuitbussen in gemeentegebouwen te verbieden. In de raad van 39 zetels, bezet de PvdA er 19, de CPN en de PPR er elk één. Fred Kok uit Dordrecht zegt: „Ondanks de mooie woorden van de PvdA om de spuitbussenaktie te steunen, blijkt dat de PvdA-bestuurders in Dordrecht niet bereid zijn dit in daden om te zetten”.

Als argumenten voerde de raad in navolging van B. en W. aan, dat de „verkrege informatie nog zeer nieuw en niet-kontroleerbaar is” en dat de metingen van het ozongehalte in de stratosfeer wijzen op een toeneming in plaats van de verwachte afnemning.

Lelystad

Het aktiecentrum in Lelystad heeft ook z'n eerste plaatselijke orgaan. De titel belooft al veel, de naam is namelijk: „Aktie”. Dat hebben de radikalen wel „in de rug” nodig, omdat ze zich over enkele maanden voor de eerste maal in de (gemeenteraads) verkiezingen storten.

Alleen heet de verkiezing officieel niet te zijn voor een gemeenteraad, maar voor een adviesraad. Daarboven schijnt dan als een onafhankelijke figuur de landdrost te moeten komen. Dat baantje is al toebedeeld, als de opzet lukt van de PvdA/Lelystad.

Toen eks-wethouder Han Lammers op de transfermarkt kwam, na een rode kaart in de hoofdstad, stelden zij hem voor als de man met „de zwaaiende skepter” voor het Flevoland.

In elk geval: De PPR/Lelystad heeft tegen al zijn stem laten klinken ...

Nieuwkoop 1

Het aktiecentrum Nieuwkoop heeft in februari stevig de pennen weten te beroeren. De radikalen uit het waterige noorden van Zuid-Holland klapten namelijk, zoals dat heet, uit de school. De stortvloed van kritiek kwam over de PPR, toen zij de „geheimen” over het plan „Landelijk gebied” prijs gaf. In een besloten raadsvergadering was gesproken over de wijzigingen, die zouden worden aangebracht in het plan. Omdat echter niet uitdrukkelijk om geheimhouding was gevraagd, besloot de PPR/Nieuwkoop door middel van een advertentie in een plaatselijk krantje haar kiezers op de hoogte te stellen van de komende veranderingen in het plan. Een kwestie van contact met de kiezers dus ...

De PPR in de advertentie: „Het plan „Landelijk gebied” leverde maar liefst honderdtachtig bezwaarschriften op. In de afweging van de belangen valt het aksent te nadrukkelijk op natuurbescherming. Belangen van boeren en recreanten komen zodoende teveel in het gedrang.”

„Omdat de gemeenteraad sterk bezwaar had tegen het plan in de huidige vorm, zullen B. en W. het plan herzien.” Wijzigingen, waarmee de PPR het eens bleek te zijn.

Nieuwkoop 2

De aktieve openbaarheid van de PPR leverde nogal warme reacties op. Het Alphens Dagblad liet allereerst het PPR-raadslid Rademaker zeggen:

„B. en W. noemden de publikatie een onbehoorlijke daad en dachten dat het een foutje was, dat deemoedig zou worden toegegeven. Toen ik zei, dat het een principe-kwestie was, kwamen de reacties pas goed los.”

De plaatselijke notabelen kwamen opdraven met: „Een wandaad in onze ogen”; „Onnozel”; „Onvolwassen” en „een gebrek aan respect.” De PPR stelde echter: „Wij vinden dat de kiezer deze veranderingen in het plan niet alleen mag, maar ook moet weten. Het gaat erom of leden van politieke partijen en mensen, die daar toevallig eens komen langs lopen, andere rechten hebben, dan de gewone mensen, die liever thuis blijven. Zowel de raad als burgemeester en wethouder vonden het wel behoorlijk, dat de achterban op de hoogte was gesteld van de inhoud van de besloten vergadering.”

Werkelijke openbaarheid loopt dus soms nog over eieren ... in Nieuwkoop zeker.

Wageningen

Staatssecretaris Michel van Hulten komt nog driemaal naar Wageningen. Hij levert bijdragen op discussie-avonden van de PPR, die telkens worden gehouden in studentensociëteit Cantil op de Stadsbrink in Wageningen. Voor belangstellenden nog de data: 22 maart, 21 april en 17 mei. Goof Buijs, Bornsesteeg 1—13 a in Wageningen weet er meer van ...

Spuitbus- delegatie naar Vorrink

Op woensdag 24 maart zal een PPR-delegatie op bezoek gaan bij minister Vorrink van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Aan een eerder verzoek om op 11 februari te worden ontvangen, de eerste verjaardag van de spuitbussenaktie, werd door de minister geen gehoor gegeven.

Voorzitter Ria Beckers, Tweede-Kamerlid Kees van Kuyen, aktieleidster Stephanie Brokerhof, milieudeskundige Wouter van Doorn en de partijsekretarissen Jaap de Jong en Henk Dielis zullen de minister een aantal rapporten tonen die de schadelijkheid van halogeen Koolwaterstof drijfgassen aantonen. De minister krijgt verder 10.000 handtekeningen en brieven die bij de PPR naar aanleiding van de aktie tegen de spuitbussen zijn binnengekomen. Het geheel zal worden opgevrolijkt met twee manshoge spuitbussen die demonstratief met de delegatie meelopen.

Deze maand wordt in Nederland nogmaals een inzamelingsaktie gehouden voor Angola. Angola is onafhankelijk en de oorlog lijkt af te lopen. Maar het land staat er na dit alles verschrikkelijk voor. Honderdduizenden mensen werden van huis en haard verdreven. Zij zullen nog vele maanden van steun afhankelijk blijven. Daarom moeten er grote hoeveelheden voedsel naar Angola. Maar ook landbouwzaden en gereedschappen, om te zorgen dat het land binnenkort weer voldoende voedsel voor zijn bevolking voortbrengt. Als de ekonomie maar eenmaal weer draait zal het land er wel weer bovenop komen. Angola beschikt over allerlei waardevolle delfstoffen. De nieuwe regering van Angola zal er hard voor vechten dat deze bodemrijkdommen nu aan het land zelf ten goede zullen komen.

In het verleden hebben vele Nederlanders meegedeeld met de vrijheidsstrijd in Angola. Hen wordt gevraagd Angola nu niet te vergeten.

GEEF OM ANGOLA, giro 2 66 55, Amsterdam.

Normalisatie van glazen potten

Allerlei beschouwingen over recycling van glazen potten waarin jam, appelmoes, boontjes, augurken enz. verkocht worden hebben geleid tot de konklusie dat de meest gewenste situatie is: heffen van statiegeld door de handel en weer inleveren van de lege potten door de konsument: het zg. retourglas. Een glazen jampot kan op deze wijze 30 tot 50 maal dienst doen en zowel uit energie- als uit grondstoffenopzucht is dit een optimale toestand.

De milieu-bewuste konsument stelt zich op als aartsvijand van de wegwerp-glazen-pot die hem/haar thans door de industrie en door de winkels in de maag, of beter, in de boodschappentas gesplitst wordt. Om tot retourglas te komen zal er echter gebroken moeten worden met de thans heersende, schier eindeloze, veelheid van inhoud, vorm en sluiting van de glazen potten. Het meest aantrekkelijke is te komen tot een minimum aan soorten glazen potten; wij menen dat een reeks van zes volumina nl. 100, 250, 500, 750, 1000 en 2000 ml. (milliliter, is gelijk aan kubieke centimeter) voldoende kan zijn. Voor grotere hoeveelheden dan

twee liter kunnen waarschijnlijk beter metalen bussen toegepast worden. Konklusie: zes volumina lijken ons — als konsument — voldoende. Voorts zouden wij de vorm en de sluiting van de fles behorende bij deze zes volumina vastgelegd willen zien.

Wanneer dit bereikt zou kunnen worden zouden de flessen na inleveren en schoonmaken voor hergebruik teruggelieferd kunnen worden aan de conservenindustrie. Het schoonmaken, sorteren, emballeren en leveren aan de conservenindustrie leent zich het best voor een speciaal bedrijf(je). Dit is namelijk nauwelijks een interessante bezigheid, noch voor de distributieschakel (winkels) noch voor de conservenindustrie zelf. Wat wij hier schetsen is min of meer een droom en wordt naar alle waarschijnlijkheid zonder meer door industrie en handel — inclusief de glasfabrieken — van de tafel geveegd: die blijven liever grondstoffen en energie verknoeien aan wegwerpglas: de konsument betaalt het uiteindelijk toch wel! Met de normalisatie van glazen potten voor levensmiddelen zit het

momenteel volkomen verkeerd. Eind 1975 is een voorstel-Europese-norm gereed gekomen (pr. EN 76) waarin niet minder dan 17 volumina voor glazen potten voor algemene toepassing genormaliseerd zijn en bovendien zijn dit volstrekt bizarre inhoudsmaten n.l. 106, 156, 185, 212 ml. enz. tot 4250 ml. toe. Maar dit zijn wel allemaal nu bestaande inhoudsmaten en de industrie is er in dit soort gevallen meestal op uit om een bestaande toestand te handhaven. Hebt u ooit om die bizarre reeks volumina gevraagd? Natuurlijk niet, maar niemand heeft u ook ooit gevraagd wat u zou willen hebben, ook niet de normalisatiecommissie 370.78 „Glazen en potten” van het Nederlands Normalisatie Instituut dat Nederland op dit gebied vertegenwoordigt.

Het wordt wel erg hoog tijd dat wij als konsumenten onze stem eens gemeenschappelijk laten horen. Ten behoeve van het milieu, de grondstoffen- en energiepositie en tenslotte ook onze portemonnaie. Voor nog meer details verwijs ik naar een artikel in Milieudifensie, 4e jaargang nr. 10, pag. 12-13, dec. 1975. **Hugo Röder.**

AKTIE-VOER

Folders, brochures, boeken en dergelijke voor deze rubriek opsturen aan Dick Rietbergen, van der Mondestraat 145, Utrecht.

Kleuteragressie

Het blad Vredesopbouw heeft een nummer uitgebracht dat geheel gewijd is aan agressie in de kleuterwereld, met aandacht voor oorlogsspeelgoed, voorleesboekjes, het pak voor de broek, kleuters in het verkeer, geweld op de tv en het kinderspel. Over agressie

in de wereld van de kleuter hoef je niet zo in te zitten: Als kleuter of ouder kun je agressie het beste realistisch tegemoet treden in de wetenschap dat dit verschijnsel, in welke vorm dan ook, bij je zal blijven, ook al word je honderd. Wie zijn agressie niet uit zal er ook niet mee leren omgaan.

Het nummer kost f 2,50 plus f 0,90 verzendkosten. Bestellen bij Stichting Vredesopbouw, Parkstraat 9, Utrecht, giro 552120.

Vinding

Het Politiek Jongeren Kontakt heeft een Vinding uitgegeven met adressen van politieke partijen, de voorzitters ervan, de wetenschappelijke instituten, sekretariaten, partijbladen, fracties en jongerenorganisaties. Vinding kost f 1,25. PJK, giro 758486, Amsterdam.

Angola

Angola Comité en Mondlane Stichting geven zoveel mogelijk hulp bij plaatselijke acties, zij adviseren bij het opzetten van een actie, stellen affiches, boeken, films en grammofoonplaten beschikbaar. Inlichtingen Da Costastraat 88, Amsterdam, telefoonnummers (020) 183598, 141404 en 129104.

Spanje, dienstweigeraars

Sinds vorig jaar mei tot hun arrestatie begin februari werkten zes Spanjaarden in één van de armste wijken van Barcelona. Zij leerden analfabeten lezen en schrijven, hielpen bejaarden, verzorgden kinderen in crèches. Zij hoopten dat dit werk erkend zou worden als vervangende dienst. Op 6 februari werden zij gearresteerd, omdat zij geweigerd hadden op te

komen voor hun militaire dienst. Hun staan gevangenisstraffen tussen de drie en acht jaar te wachten.

De Vereniging Dienstweigeraars (VD) protesteerde bij de Spaanse Regering. Zij vraagt in Nederland financiële steun voor de acties van de dienstweigeraars. Giro 2627582 t.n.v. penningmeester VD, Amsterdam onder vermelding Aktie Spanje. Informatie over de aktie bij VD, Minahassastraat 1, Amsterdam, telefoon (020) 925050 en 355072.

Zuid Molukken

Bij het sociologies onderzoekscentrum in Amsterdam is een doktoraalskriptie verschenen, getiteld „Balans van 25 jaar RMS-ideaal Zuidmolukkers”. Schrijver is Oen Kay Liat. De skriptie kost f 3,—. Bestellen bij Sociologies onderzoekscentrum, Korte Spinhuissteeg 3, Amsterdam.

DE STEM DES VOLKS

OR-wet 1

Wat hebben we ons als PPR toch druk gemaakt over de ondernemingsraden. Krasse taal werd gehoord, drukmiddelen geprogrammeerd. Zelfs sankties (onze ministers terugtrekken) in het vooruitzicht gesteld. Wat waren we het toch in grote lijnen eens met deze astronomiese gevolgtrekkingen.

Wij als PPR zouden de doorbraakgedachte voor werknemers wel eens even waarmaken. Het resultaat is dat de wazigheid in en om de ondernemingsraad eerder toe dan afgenomen is. De PPR spreekt nog steeds niet de taal van ook de doodeenvoudige werknemer. Dat zal bij de volgende verkiezingen wel aan het daglicht treden. Het elitair karakter en de aanpak van fundamentele veranderingen zal de gewone vrouw of man desnoods vertaald moeten overkomen.

Niet ieder heeft een zogenaamde hogere opleiding genoten. Ook daar houdt de PPR mijns inziens veel te weinig rekening mee. Het verbaast me dan ook niets dat Pier van Gorkum over de nieuwe opzet en structuur van de ondernemingsraad zich als oud-vakbondsbestuurder van commentaar onthoudt. Ook ik begin mij af te vragen wie nu in de top van de PPR eigenlijk nog wel de taal spreekt van en voor de „kleine” man. Blijven we ook maar doorgaan met water bij de wijn te voegen?

J. Wilmsen
Heerlen

OR-wet 2

Het kabinet heeft de kaarten geschud en de ondernemingsraden met de zwarte piet laten zitten. Wat zijn de mannen in Den Haag druk geweest. Wat een spanning, de arbeiders in Nederland en de leden van ondernemingsraden hebben kunnen zien hoe de progressieve partijen gevochten hebben voor hun belangen. Zelfs een kabinetskrisis kwam ter sprake en dat allemaal voor meer inspraak.

Het resultaat was er dan ook naar. Heel Nederland hield zijn hart vast bij de geboorte van de nieuwe wet op de ondernemingsraden. Maar wat een gewone baby had moeten worden werd een miskraam. Hij

had wel een speen in zijn misvormde handje, een fopspeen. Met de VAD erbij zitten we nu met twee fopspenen.

Want wie blijft er uiteindelijk de dienst uitmaken? Jawel, de directeur, want alleen met het recht adviezen te geven bereik je natuurlijk niets. Persoonlijk ben ik niet zo teleurgesteld. Ik had niet meer verwacht. Ik heb van mijn leven al zoveel kreten en beloften gehoord waarvan niets terecht is gekomen, dat ik er onderhand niet meer in geloof.

Kwaad ben ik wel. Op Den Uyl en consorten voor de minachting tegenover goedwillende arbeiders en de OR, die in de loop der jaren hebben geleerd deze maatschappij krities te bekijken en gemotiveerd te bestrijden, ondanks de smalle basis die ze hebben.

Den Uyl denkt de mensen zand in de ogen te kunnen strooien, omdat hij meent dat de werknemers van nu de arbeiders zijn van 1900, met de pet in de hand en de leus: de heer zorgt voor ons.

Ik kan Den Uyl verzekeren dat de arbeiders van nu zich niet laten bedonderen door zijn moeilijkheden van de laatste weken. Door de gedragingen van de oppositiepartijen

konden wij al zien, dat er voor de heren een goed voorstel uit de bus zou komen, wij verwachten dan ook geen brief van de negen heren uit het schaduwkabinet van ondernemers.

Bij de volgende verkiezingen zullen wij Den Uyl de rekening presenteren. Dan nog liever een rechts kabinet. Want daar verwachten we niets van, maar om door je vrienden in de maling te worden genomen doet vreselijk pijn.

Blijft voor ons nog de vraag waar de harde opstelling van de PPR is gebleven. We kunnen ons niet voorstellen dat de PPR met dit voorstel akkoord gaat. De PPR is geen klub van kretenslakers of holle-frasenroepers, maar een partij die achter haar idealen staat en één van haar idealen is meer inspraak en zeggenschap voor de arbeiders in hun bedrijven. Want als enige partij in Nederland heeft de PPR begrepen dat de slaventijd voorbij is.

Ko van Amerongen
Utrecht

(advertentie)

Wie helpt me aan goede woonruimte met kookgel. in Amsterdam Centrum/Zuid. Ik kan / 200 à 250 p.m. betalen. Hans, Vrouwenp.weg 42, Vrouwenpolder.

Nu kontaktadvertenties in PPRAK

Hellep, een nieuwe rubriek

Onder de alarmerende naam **HELLEP** zal in PPRAK een nieuwe rubriek van start gaan. De rubriek is te beschouwen als een kontaktrubriek op informatief gebied. Het wordt een vragenrubriek van aktiecentra en werkgroepen van de PPR aan individuele leden of andere aktiecentra en werkgroepen.

We kennen allemaal de navolgende situatie: Aktiecentrum X heeft een aardig plannetje. Dit moet uitgewerkt worden en met argumenten onderheid. Met veel enthousiasme en geringe kennis van zaken gaan een paar mensen aan de slag. Het grootste probleem is veelal de benodigde kennis en gegevens over ervaringen te vinden. Het zit er dik in, dat er in een ander aktiecentrum al enige ervaring met een soortgelijke idee is. Er zijn vast wel praatpapiertjes, uitgewerkte nota's of zelfs discussies in de gemeenteraad geweest. Wat is eenvoudiger dan informatie uit te wisselen? Een vraag

van X in PPRAK zou wel eens antwoorden uit A, K en L op kunnen leveren. PPRAK geeft de ruimte voor dit soort vragen.

De inhoud van een „HELLEP” moet kort en duidelijk zijn. Aangeven wat het probleem en de doelstelling is, korte vraag, naam, adres, en zo mogelijk telefoonnummer. Ook kunnen informatie of ervaringen worden aangeboden. Een voorbeeld:

„De fietswerkgroep van het aktiecentrum Rommeldam werkt aan een aktie „langzaam gaat voor”. We willen in de woonwijken van de stad voetgangers en fietsers voorrang geven boven het overige verkeer. We weten dat zo iets in Den Haag wordt geregeld, maar wie speelt er met soortgelijke plannen of welk aktiecentrum heeft al eens gewerkt met een soortgelijke aktie? Reacties aan Jan Trapper, Langegracht 5, Rommeldam, telefoon (095) 1 23 21.” Berichtjes voor deze rubriek aan het redaktie-adres.

Nu Michel van Hulten weigert Sinterklaas te spelen willen de reders hem de Zwarte Piet toeschrijven

Is in uw anti-plastic tas voor de stevigheid ook nylon verwerkt?

Opwringcentrum

Met de boycot van de ondernemingsraden wordt de procedure voor de gewone man helemaal onoverzichtelijk

Als PPR-volksvertegenwoordigers zich moeten terugtrekken als ze zich niet aan de partijlijn houden betekent dat wel een stuk ontAarding

Duizelenberg

Nu de suiker twaalf cent duurder is geworden kan Vorrink haar fluorwetje wel intrekken

Sommige PPR-bestuursleden grijpen naar de onmacht

Hoeveel moet je zelf tanken om geheel gratis te kunnen rijden?

In Nederland wisten we al lang dat politici zonder program grote verkiezingswinst konden halen

Probleem: Moet je je politieke tegenstanders nu een intelligentiepil geven of niet

Ondernemer: Maar giften blijven altijd aftrekbaar

Wessels: Ik ben in feite altijd D'66 gebleven. Of vindt u me niet pragmatisch?

Het wilde leven-fonds

Vondeling wil natuurlijk gewoon eens het Spaanse parlement voorzitten

Michel van Winkel: Achterstallige spierbewegingen

De beeldenstorm

Ik heb laatst eens zitten nadenken over het begrip image. Dat betekent gewoon beeld. Je hebt van mensen een beeld, maar dat is natuurlijk niet de mens zelf. Want die kan niet gekend worden.

Mensen kennen zichzelf nog niet eens. Dus we moeten het doen met die beelden. Je ziet dat ze van dezelfde vent wel 25 beelden hebben. Want de ene groep heeft zus-beeld, en de andere groep zo-beeld. Wie heeft nu het echte beeld? Mensen bouwen van elkaar beelden op en die bevecht men. Het zijn dus niet de mensen die elkaar bevechten, nee, het zijn de beelden. Dat geeft enorme stormen. Eigenlijk is er een permanente maatschappelijke beeldenstorm. Die beelden slaan elkaar kapot en uit de brokstukken worden weer nieuwe beelden gemaakt en zo blijft het één grote maskerade, een karnaval.

Als je iemand persoonlijk gaat leren kennen zeg je: hè, verrek, dat is toch een heel ander mens dan ik eigenlijk dacht. Maar je kunt elkaar niet allemaal persoonlijk leren kennen en daarom gaat die beeldenstorm rustig door. Wat je kunt doen is proberen die beelden zoveel mogelijk te laten lijken op de persoon die er achter zit. Dat betekent dat je je waarneming steeds moet wantrouwen. Als we in ieder geval maar weten dat die beelden niet juist zijn.

De spierfiets

De snorfiets zou je met een term uit de bewapeningswedloop kunnen noemen een uiterst gevaarlijke verlaging van de motoriseringsdrempel. Je hebt spierfietsen en je hebt gemotoriseerde fietsen. Een spierfiets komt in beweging door de allerhoogste vorm van energie die in de kosmos denkbaar is: Energie uit menselijke spierkracht.

Een fietser die moet remmen smijt daarmee de in de snelheid van zijn fiets geïnvesteerde spierkracht weg. Als dat gebeurt ten gunste van een gemotoriseerd voertuig vind ik dat een misdaad tegen de mensheid. De spierfietser moet dus absolute voorrang hebben.

Met de snorfiets probeert men een pseudo-spierfiets te introduceren. Eigenlijk probeert men opnieuw het mislukte rijwiel met hulpmotor de oorspronkelijke brommer, te introduceren, een fiets op spierkracht met een rolletje op je band die kon meehelpen als je tegen de wind in moest. Ze gaan nu dus een

fiets maken die de kwalijke eigenschap heeft van een bromfiets en de goeie eigenschappen van het oorspronkelijke solexje mist, want je kunt de snorfiets evenmin met je pedalen voortbewegen als de huidige bromfiets. Het is alleen een verder gekastreerde brommer. Ik ben bang dat op paden waar nu alleen spierfietsers mogen komen ook de snorders mogen rijden, en dan zijn de laatste kilometers schone lucht voor de oude menselijke voortbewegingscultuur ten offer gebracht aan de motorisering. En waarom moet dat nu, de snorfiets. Alleen vanwege de helm. Als je met een snelheid van twintig kilometer op de keien valt zou je zonder helm geen schedelbasisfraktuur krijgen en bij veertig wel. Nou, een hoop mensen zijn thuis van de trap gevallen met een snelheid van vijf kilometer per uur en die hebben het ook niet overleefd. Spierfietsers hoeven geen helm op, omdat ze zelf kunnen ophouden met energie ontwikkelen. Er is dus geen gasslangetje dat blijft hangen.

En van dat kapsel, nee nee. Ik ben bang dat het hoofdargument is, dat er weer een nieuw produkt op de markt kan worden gebracht. Als je bang bent voor je kapsel pak dan de fiets. Daar blijft je gezond bij.

Samenhangend

Ik vind dat we een wet moeten krijgen, dat bij iedere snorfiets verplicht een home-trainer geleverd wordt om de achterstallige spierbewegingen thuis in te halen. Er moet op de snorfiets een urenteller komen en thuis moet je je ponskaart in je hometrainer steken zodat je op het gemeentehuis kunt aantonen dat je je achterstallige spierbewegingen hebt ingehaald. Anders moet je op het gemeentehuis zelf op de home-trainers je achterstallige uren inhalen, waarmee de verlichting via dynamo's kan worden verzorgd. Als het niet waait in Nederland zeggen ze dat en de molens van minister Trip niet draaien en er geen electriciteit is. Nee, dan zitten er in de kelder van het stadhuis mensen hun straf te fietsen. Op dagen van windstilte dus.

Via de centrale personenadministratie kun je nauwkeurig nagaan of iedereen wel aan zijn spierverplichtingen voldoet. Het voordeel is ook dat een aantal dokters overbodig wordt. Die kunnen gaan wandelen en gezond worden. Kortom, ik geloof dat we dan naar een ideale maatschappij toegaan. We zijn daarom nu bezig een PPR-werkgroep op te richten om een initiatief-wetsontwerp voor te bereiden voor het verplicht inhalen van achterstallige spierbewegingen. Radikaal opgezet. Een groot samenhangend beleid — want samenhangend is het PPR-beleid altijd — rond het inhalen van achterstallige spierbewegingen.

Jaap de Jong

nieuwe vice-voorzitter

Over de strategie van de PPR

pagina 8

PPRAK

PPR Aktie Krant

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 2 april 1976, nummer 80.

Miljoenen mensen gaan dood

pagina 5

en verder:

- 4 Vorrink nu bezorgd over spuitbussen
- 6 PPR moet Europa gaan ontdekken
- 7 Inkomens in landbouw
- 11 Henk Waltmans kampioen vragensteller
- 12 Geen fluor onder dwang
- 16 Vier onthullingen en nog één

PPRAK

PPR-Aktiekraant, Uitgave Stichting Radikalenkraant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

Kongresgangers opgeven voor 9 april

De aktiecentra wordt verzocht voor 9 april de namen van de kongresafgevaardigden voor het voorjaarskongres van 23 en 24 april in Nijmegen en Arnhem op te geven aan het partijburo, Singel 277, Amsterdam.

Tien procent van het aantal leden van een aktiecentrum is stemgerechtigd op het kongres. De opgegeven kongresafgevaardigden krijgen het kongresboek thuisgestuurd.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Zaterdag:

„Wie bent u dat u vanuit uw leunstoel oordelen zoudt ...”
Wat een pracht zin. Over verantwoordelijke mensen die steekpenningen meenden te moeten geven. Een zin uitgesproken door de heer Van Riel op de jaarvergadering van de VVD. Wie bent u dat u vanuit uw leunstoel ... Leunstoel zegt hij, met zo'n mooie eu. Een zin waaruit een hele wereld spreekt. Nu ben ik eens bij Van Riel thuis geweest en ik moet zeggen dat hij een groot aantal leunstoelen heeft, waarvan de meeste trouwens bedolven liggen onder boeken. Maar vanuit de grootste leunstoel in zijn kamer heeft hij me een paar uur lang onderwezen over zeer uiteenlopende zaken, zoals hem te doen gebruikelijk is. Vanuit zijn leunstoel.
Maar goed. Van Riel. Jammer dat hij weggaat. Vanwege het abortusstandpunt van zijn partij heeft hij gezegd. Wie is hij dat hij vanuit zijn leunstoel oordelen zou over abortus trouwens. Dit is een man die ten eerste het

lieft heeft dat iedereen in zijn leunstoel blijft zitten en die ten tweede een echte autoritaire man is: nou ja, een openlijk autoritaire man is, deze leermeester van Wiegel.
Daarom was Van Riel zo waardevol. Als een onontbeerlijk hulpmiddel bij les één in het aanschouwelijk onderwijs over autoritaire persoonlijkheden. Als sprekend voorbeeld, vanuit zijn leunstoel.

Zondag:

De verkiezingsstrijd 1977 is begonnen, zeggen ze. De PPR gaat niet met de CHU in één regering. De PvdA eigenlijk ook niet of zo iets. De VVD is blij met het programma van het CDA. De PSP wil misschien wel praten met PvdA en PPR over een regeerakkoord, want dat willen ze telkens zo'n poosje voor de verkiezingen. D'66 hangt strategies in de lucht, maar zit konsekwent net rechts van de PvdA. Dan zijn er allerlei groepjes die resoluut op het gat links van het midden azen. Als het CDA er komt, heeft het zich tegelijk in een uiterst moeilijk parket gewerkt. Ze denken dat ze erin zullen slagen meer stemmen te halen dan de drie partijen afzonderlijk, omdat opiniepeilingen dat uitwijzen. Hoe groot die misvatting is, kan iedereen bedenken die zich realiseert, dat iedere een beetje christen-demokraat bij de vraag op welke partij hij zal gaan stemmen het CDA vermeldt, zoals hem dat voor ogen zweeft. Want dat het monster drie koppen heeft en verder in zichzelf verscheurd is, zal pas volledig blijken als het zich met zijn hele gewicht in de strijd werpt.

AGENDA

10 april: De stemgerechtigde kongresafgevaardigden ontvangen het kongresboek

Tussen 10 en 23 april: Kongresboek bespreken

23 en 24 april: Voorjaarskongres in Nijmegen en Arnhem (soc. ek. macht, milieu en fraktiesamenstelling/lijsttrekker)

1 mei: Landelijke kerngroep

3 mei: Kandidaatstelling voor commissie bestuursverkiezingen

8 mei: Gereserveerd voor provinciale ledenvergaderingen

15 mei: Studiedag bestuurlijke reorganisatie

22 mei: Provinciale ledenvergadering Zeeland

29 mei: Landelijke kerngroep (o.a. benoeming commissie bestuursverkiezingen)

25 juli: Sluitingsdatum eerste reacties op stukken najaarskongres

31 juli: Sluitingsdatum kandidaatstelling ½ nieuw partijbestuur

11 augustus: Sluiting kandidaatstelling Tweede-Kamerlijst

NB:

Opgave van stemgerechtigde leden voor het voorjaarskongres zo spoedig mogelijk (voor 9 april) aan het partijburo, Singel 277, Amsterdam. Alle vergaderingen/bijeenkomsten van meer dan plaatselijk belang voor opname in deze Agenda tijdig opgeven aan Doeke van Egten, Conradstraat 28 II, Amsterdam, tel. 020 - 243199.

VISIE

In een soort visiestuk van het partijbestuur, dat afgelopen zaterdag op de kerngroep werd besproken, wordt herhaald dat de PPR vier hoofdthema's kent: Vrede, welzijn, milieu en macht. Dat werd op het voorjaarskongres van 1973 vastgelegd. Het najaarskongres van dat jaar stelde vast, dat „er niet iets echt goeds aan het menselijk welzijn kan plaatsvinden, als de economie niet op bevredigende wijze is geordend". Deze wat kromme zin heeft inmiddels door het economische machtskongres, (dat 23 en 24 april wordt afgerond) een goed doordachte grondslag gekregen.

De PPR-visie op de organisatie van de economie is bijzonder waardevol en in deze tijd van afremming van de groei van de overheidsuitgaven moet de PPR die visie overal waar mogelijk naar voren brengen, omdat bij de 1-procentoperatie opnieuw duidelijk wordt hoe ontoereikend ons economisch systeem is en altijd weer in de eerste plaats aan de sterken denkt.

TEGENSTELLINGEN

Vroeger stonden in de PPR de milieu-mensen wel eens tegenover de mensen die in verandering van de economische orde het enige middel zagen om bijvoorbeeld ook het milieu te behouden.

Die tijd lijkt voorbij. We hebben de vervlochtenheid van economie met welzijn, vrede en milieu leren zien. Ook leren zien dat geen enkel aandachtsveld mag worden verwaarloosd. De inleiding in de extra PPRAK van begin januari ter voorbereiding van het milieukongres („Overleven met de

PPR") is een voorbeeld van hoe visies die een paar jaar geleden tegenovergesteld schenen, elkaar kunnen aanvullen en kunnen uitgroeien tot een nieuwe visie, die aktueller is dan ooit.

VERDELINGSVRAAG

De PPR is erin geslaagd een visie te ontwikkelen, waarin de samenhang van de samenleving goed wordt onderkend en die tegelijk door middel van beelden en tekenen duidelijk kan worden gemaakt.

Kernenergie is zo'n beeld, een schrikbeeld. Het niet afsluiten van de Oosterschelde is zo'n teken. De democratisering van de onderneming is zo'n teken en de inkomensverdeling, die technieken gezien uitvoerbaar is, maar politiek gezien niet. Over die verdelingsvraag, verdeling niet alleen van inkomens maar vooral van inkomens en bestedingen aan welzijn, milieu en vrede zal het in de komende tijd moeten gaan.

Die verdelingsvraag is de vraag bij de komende verkiezingen volgens mij. Zolang we geloven in de redelijkheid van mensen zal de PPR-visie, mits helder uitgelegd, het egoïsme kunnen overwinnen, waarop in de politiek een steeds groter beroep wordt gedaan.

MACHTSVRAAG

Tot welke dwaze situaties onze economische orde leidt blijkt bijvoorbeeld uit ons gevecht voor een schone Rijn.

Wie eens stilstaat bij de onmacht die daarbij naar voren komt, die kan niet anders dan inzien, dat het schoonmaken van de Rijn geen milieukwestie is, maar een machtskwestie: Wij weten niet eens welke industrieën hoeveel van wat lozen. Dat is toch een situatie die de hardnekkigste kapitalist niet kan ver-

dedigen? Of zijn we nou zo dol? De vuile Rijn moet aan de bron schoongemaakt worden. Wat ons daarin belet zijn de economische machtsverhoudingen.

Maar ook al zijn die machtsverhoudingen anders, dan nog zal er erg veel belang moeten worden gehecht aan milieubehoud. Dan pas kunnen we er zeker van zijn in een gezonde wereld te zullen leven. Andersom is dat onmogelijk: dus veel belang hechten aan milieubehoud, maar met economische machtsverhoudingen waarin andere „waarden" worden nagestreefd.

BELANG VAN MILIEU

Er is in de Tweede Kamer een discussie geweest over de coördinatie van het milieubeleid. Leo Jansen heeft daar namens de PPR zeer behartigenswaardige dingen gezegd. Het gaat in de eerste plaats, zei hij, om het belang dat aan het milieu wordt gehecht in het kabinetsbeleid. Natuurlijk is daarna goede coördinatie nodig.

Maar in de PPR-visie is er nog meer nodig, namelijk vervlechting van milieubeleid met het sociaal-economische beleid. Leo noemde het verbazingwekkend dat de minister van milieuhygiëne pas na twee jaar kabinet-Den Uyl was opgenomen in de onderraad van de ministerraad waarin over economische aangelegenheden wordt gesproken.

Leo noemde wat positieve punten op het gebied van het milieubeleid, maar het viel hem helemaal niet moeilijk een serie negatieve punten te noemen: de voortgezette industrialisering van het Eemshavengebied met daaraan vastzittende verdere aantasting van het Waddengebied, de

**linksaf
en
omhoog**

door Kees Waagmeester

voortgezette industrialisering van het Sloegebied, het Baalhoekkanaal, de veronderstelde hoge gebruikscijfers van elektriciteit met alle gevolgen etc.

HELAAS GOED

Wat moet je verwachten met zo'n regering van de komende structuurnota Nederlandse economie en de structuurvisie voor de landbouw?

Leo Jansen zei het zo: „Wij hebben helaas de indruk dat de integratie van het milieubeleid in het kabinetsbeleid redelijk goed is. Waarom helaas? Omdat dan het tekortschieten te wijten is aan een helaas te geringe voorrang en dat vinden we veel erger dan een gebrek aan coördinatie. Leo's conclusie: Versmelting van milieubeleid in het kabinetsbeleid is versmelting van milieubeleid met het sociaal-economische beleid.

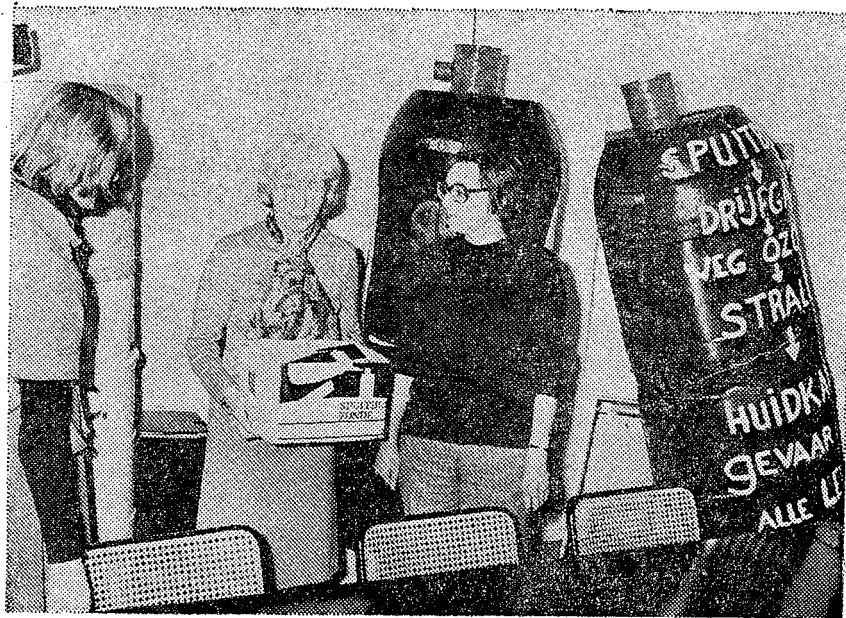
NS

Overigens zijn wij van mening dat er bij de Nederlandse Spoorwegen niet verder bezuinigd moet worden. En nog in heel veel andere sectoren niet. Kan dat dan? Ja, wij hebben genoeg. De kwestie is dat er eerlijk gedeeld moet worden.

Vorrink zegt bezorgd te zijn over spuitbussen

Voor het eerst heeft minister Vorrink van Milieuhygiëne verklaard, dat ze de veront-rusting van de PPR over het gebruik van drijfgassen in spuitbussen die de ozonlaag in onze atmosfeer aantasten, deelt. Dit heeft ze gedaan tegenover een PPR-delegatie die vorige week een rapport aan haar heeft aangeboden en handtekeningen die tegen het gebruik van spuitbussen zijn verzameld.

Het rapport is een uittreksel van alles wat over freongassen in de Verenigde Staten is verschenen. Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat bij voortgaand gebruik van de drijfgassen er naar schatting tot 1995 tien- tot zestigduizend gevallen van huidkanker zullen voorkomen in Nederland (veertien miljoen inwoners), waarvan honderd tot zeshonderd met dodelijke afloop. Als we volgend jaar met de drijfgassen stoppen zullen deze aantallen twee- tot tienduizend zijn, waarvan twintig tot 120 met dodelijke afloop. Ook zou de zeespiegel aanzien-

Vorrink met de handtekeningen. Rechts Stephanie Brokerhofen. Links Ria Beckers.

lijk stijgen omdat een temperatuursverhoging van twee graden het noordpoolijs zou doen smelten. Dat zou een catastrofe voor de mensheid betekenen. Ook de opbrengst van bepaalde gewassen zou dalen. Minister Vorrink heeft gezegd eind van dit jaar maatregelen te willen nemen. Er is overleg met de 24 rijke landen van de organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling (OESO), die een studie maakt van de sociaal-ekonomische gevolgen van een spuitbusverbod.

Als het tegen het einde van het jaar onmogelijk blijkt met deze 24 landen één besluit te nemen, wil Vorrink desnoods alleen maatregelen nemen. Intussen heeft aktieleidster Stephanie Brokerhof, die op zichzelf blij is met dit resultaat, gezegd dat de PPR door zal gaan gegevens te verzamelen en naar buiten te brengen totdat een volledig spuitbussenverbod is bereikt. De Amerikaanse staat Oregon heeft de spuitbussen per begin 1977 verboden, de staat New York per begin 1978.

Lou Hoefnagels in de Eerste Kamer:

Vasthouden aan financiële ruimte voor CRM

„Het zou van weinig begrip getuigen waameer men zich niet realiseerde, dat bij een werklozen aantal van bijna een kwart miljoen ook aan de toename van de financiële mogelijkheden voor de CRM grenzen gesteld moeten worden”. Dit zei Lou Hoefnagels namens de PPR tijdens de behandeling van de begroting van partijgenoot Harry van Doorn in de Eerste Kamer. „Wij zijn er van overtuigd, dat de bewindslieden voor de sektor, die als „zacht” wordt aangeduid en daarom vroeger bij bezuinigingen nogal snel voor beknotting in aanmerking kwam, tot het uiterste vasthouden aan de ruimte die het regeerakkoord hen biedt en wij menen dat een woord van waardering daarvoor hen niet onthouden mag worden”.

Hij zei dat er gekapt kan worden waar, met name in het welzijnswerk,

een chaotiese wildgroei is ontstaan. Samenwerkingsverbanden moeten worden gestimuleerd en het verouderde in deze sektor moet worden vervangen.

Lou Hoefnagels zei dat het ministerie van CRM een sterke inbreng heeft bij de spreiding van macht en kennis. Hij zei het eens te zijn met het streven naar decentralisatie, maar de rijksoverheid moet er dan wel zeker van zijn dat de eenmaal overgelaten taken goed worden opgevangen. De ervaring met twee vormingstoneelgroepjes en met weigering de kontraprestatieregeling toe te passen leert dat dit niet altijd gebeurt. Ook noemde hij de trage toename van kleine woonwagenvakampen.

Hij pleitte voor meer artotheken en vertelde dat deze buro's niet gesubsidieerd worden wanneer ze werk uit de kontraprestatie in hun

kollektie hebben. Lou wil dit veranderen zien.

Hij bepleitte opnieuw zijn idee de radio en tv te beschouwen als een basisvoorziening, te betalen uit de algemene middelen. Iedereen zou er dan voor worden belast, met de mogelijkheid van terugvorderingen. Slechts dertigduizend gezinnen, waaronder ongetwijfeld veel zwartkijkers, gaven op geen toestel te bezitten. In 1974 bedroegen de in-ningskosten achttien miljoen gulden. Tenslotte herinnerde Lou aan de noodsituatie in de bibliotheken, waar vooral het personeel overbelast is. Het wachten is op de beslissing van het rijk over personeelsuitbreiding. „Inmiddels is mij van tenminste één bibliotheek bekend dat zij zich tot een lezersstop gedwongen voelde en dat is niet konform de bedoelingen van de bibliotheekwet”, zei Lou.

PPR-nota over Derde Wereld

Het wereldvoedselprobleem wordt steeds klemmender

Ron Rote

„Het voedselprobleem is het hart van het ontwikkelingsvraagstuk. Het is het probleem van de allerarmsten, het gaat om de meest fundamentele behoefte van de mens en raakt het grootste deel van de derde wereld. Het wordt door de politiek sterken uitgebuit als machtsmiddel. Een vraagstuk dat steeds aktueller wordt, dat zul je zien”.

Dit zegt Ron Rote, één van de samenstellers van het rapport „Derde Wereld”, handelend over de voedselsituatie, de doelstellingen van het ontwikkelingsbeleid, de internationale arbeidsverdeling en de Nieuwe Internationale Economische Orde. Een zeer degelijk, helder maar vooral indringend rapport, waarvan Ron Rote zegt, dat het zeker de komende drie jaar richtinggevend wil zijn. Het is uitgebracht door de Studiënstichting van de PPR.

Op de vraag waarom het rapport is geschreven, zegt Ron Rote: „Het traint mensen, leidt ze in in de problematiek, opent ogen, geeft informatie en het is tevens een beleidsaanzet. Het voedselprobleem wordt steeds klemmender, beleidsombuigingen zijn hoogst noodzakelijk”.

Ron Rote wil ingaan op drie nivo's die hij onderscheidt. Op het mondiale nivo staat vooral centraal de produktievergroting in grote landen in Azië, waar in de toekomst de voedseltekorten enorm zullen toenemen. Daar kan Nederland niet zo gek veel aan doen. We kunnen de hulp uitbreiden, meer kunstmest geven, maar dat proces is moeilijk te beïnvloeden. De groene revolutie is mislukt. De allerarmsten zijn er niet mee geholpen, hun afhankelijkheid werd er door vergroot. Er is nu een internationale fonds voor de landbouwontwikkeling van één miljard dollar, een uitvloeisel van de Wereldvoedselkonferentie. Er moet een kader worden geschapen, waarin de landbouw zich beter kan ontwikkelen, regelingen worden getroffen die de markt beïnvloeden, prijsafspraken gemaakt. Met het oog op misoogsten moeten buffervorraden worden aangelegd. Dat is een kwestie van beheer en van geld. De financiering daarvan is nog niet rond. De rijke landen zijn onwillig om over de brug te komen.

Machtig wapen

Ron Rote: „Het kwalijke van directe voedselhulp is, dat het als politiek wapen kan worden gebruikt en wordt gebruikt. Een machtig wapen, want het treft de mensen in hun maag. De CIA adviseerde eens aan de Amerikaanse minister van landbouw, dat voedselhulp het machtigste wapen is in de Amerikaanse diplomatie.”

„Een groeiend aantal landen is politiek afhankelijk van de Verenigde Staten. Dat is een angstig perspectief. Het toezeggen van voedselhulp over verscheidene jaren is nodig om die politieke afhankelijkheid te verminderen”.

Volgens een kontrakt zal Amerika aan Rusland de komende vijf jaar zes tot acht miljoen ton graan per jaar leveren. Rusland heeft de voorkeur boven de arme landen. Niet dat Rusland zo weinig graan heeft, maar de voedingsgewoonte is daar zo, dat ze aan 750 kilo graan per man per jaar nog onvoldoende hebben. Dat ligt hem aan de grote vraag naar vlees. Ter vergelijking: China produceert eenderde van dat getal, maar door een ander dieet hebben ze daar voldoende aan. Ron Rote: „Nederland zou bijdragen kunnen geven voor het aanleggen van internationale buffervorraden. De rijke landen zouden volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie van de VN vijf miljard dollar aan landbouwhulp geven aan arme landen. Nu is er dus een bedrag van één miljard dollar over drie jaar na veel moeite bij elkaar gebracht.

Voor 1980-1985 is een geweldig tekort te voorzien. Of de rijke landen komen over de brug, of tientallen miljoenen mensen gaan dood. Zonder dat er structurele internationale maatregelen worden genomen, gaan miljoenen mensen dood”.

„Het is belachelijk, maar je probeert te zoeken naar een rechtsgrond om de bestaande machts- en marktstructuren te doorbreken. Maar die rechtsgrond heb je, want voedsel is een eerste behoefte. Een bevolking die onvoldoende of slecht eet, kan niet goed meer denken en werken, wordt ziek.

Voedsel is een grondrecht. Daarom moet er worden ingegrepen in de internationale marktmechanismen, dat de rijke landen in stand willen

houden. Ze weigeren meerjarenafspraken, prijzenafspraken, voorradenvorming”.

Het tweede nivo is Europa, dat een verstorende rol speelt op de internationale voedselmarkt. Door het prijsbeleid wordt de overproduktie gedumpte op de wereldmarkt tegen lage prijzen. Daardoor gaat de markt voor de exporterende derde-wereldlanden kapot. Als er een tekort is koopt de EG graan op, waardoor de prijzen stijgen. India heeft bijvoorbeeld geen geld om te importeren. „De Europese Gemeenschap legt dus de last van de eigen politiek op de schouders van de minst sterken. En ook van Amerika trouwens. Wij vinden, dat de last van de aanpassing door de EG zelf gedragen moet worden. Maar het groene front is sterk. En je hebt negen maal instemming nodig om iets te bereiken”, zegt Ron Rote.

„Binnen Europa is Nederland geïsoleerd, machteloos. Dit jaar zouden de rijke landen moeten bewijzen dat ze iets willen doen aan de inkomens- en machtsverdeling in de wereld. Nu dat niet gebeurt, vallen we jaren terug.”

Geld is voedsel

Het derde nivo is het nationale. Nu bestaat onze hulp voor twintig procent uit landbouwhulp, maar dat zou volgens Ron vijftig procent moeten worden. We doen, hoewel we gunstig afsteken tegen andere landen, zeker voor de armste landen nog te weinig.

„Ik weet wel dat er geen direkte relatie is tussen minder vlees eten hier en de voedselsituatie in arme landen. Maar honger is een onderdeel van het totale armoedepatroon. Geld is voedsel. Toch moeten de voedselgewoontes hier veranderen. Dat duurt generaties.” Ron Rote is beleidsmedewerker voor ontwikkelingssamenwerking bij Buitenlandse Zaken, bij minister Pronk dus. Als ekonoom werkte hij bij prof. Linneman in Amsterdam mee aan het derde rapport van het onderzoek van de klub van Rome, waarin staat dat als er geen maatregelen worden genomen het aantal mensen dat honger lijdt zal verdrievoudigen in de tijd tussen 1970 en 2010, een periode waarin de wereldbevolking verdubbelt.

„Als ekonoom zeg ik: Als we nu ingrijpen vermijden we een oplossing die een stuk duurder is. Maar belangrijker is, dat we wanhoopsdaden voorkomen, die ook ten koste van onszelf zullen gaan. En het menselijk lijden zo klein mogelijk houden. We moeten nu handelen om in het jaar 2000 een andere situatie te hebben.”

K.W.

Inlichtingen over het rapport: Studiënstichting voor Radikale Politieke Vernieuwing, Singel 277, Amsterdam, tel. 020 - 226018.

De PPR moet Europa gaan ontdekken

Sinds 1958 maakt Nederland deel uit van de Europese Gemeenschap (EG). Zes landen stonden — bescheiden — bevoegdheden af aan de Europese Commissie (het dagelijks bestuur van de EG). Dat betekende een stap op weg naar Europese eenwording, maar dat niet alleen. Het betekende ook dat bevoegdheden van nationale regeringen die wél onder democratische controle vielen, werden overgedragen aan een boven nationaal orgaan, de Europese Commissie, waarop niet langer democratische controle mogelijk was. Het Europese parlement namelijk stelt weinig voor; het heeft alleen een adviserende stem.

Vanaf de oprichting is de EG doortrokken geweest van een liberale filosofie. Economische samenwerking stond voorop, politieke eenheid zou dan vanzelf wel volgen. Mede daardoor is de welvaart in de EG-lidstaten enorm toegenomen, maar ook werden die landen steeds meer van elkaar afhankelijk. De grote vraagstukken verschoven van het nationale naar het internationale vlak; de invloed van de nationale staten brokkelde daardoor af. Inflatie, werkloosheid, milieuvraagstukken bijvoorbeeld zijn niet typisch Nederlands, zij zijn (minstens) Europees en kunnen alleen in dat verband worden aangepakt. Individuele landen staan hier machteloos. Het onaardige is dat die machteloosheid juist ontstaan is door de manier waarop het Europese eenwordingsproces zich heeft voltrokken. Immers door het vooropstellen van

economische samenwerking, zonder meteen ook te werken aan versterking van de politieke organisatie, kregen de economische krachten in de Europese ruimte vrij spel. Het paradoxale is, dat juist daardoor thans verdere stappen op de weg naar Europese eenheid, maar dan vooral in de zin van politieke samenwerking, onontkoombaar zijn geworden.

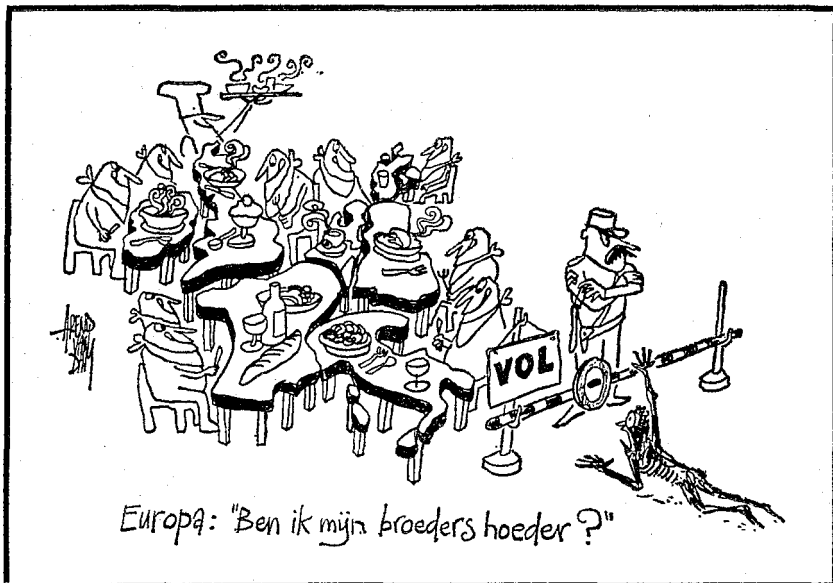
Macht

De macht van de eendracht is een tweesnijdend zwaard

Dat de individuele landen machteloos zijn en dat verdergaande samenwerking dus noodzakelijk is,

Geen Verenigd Europa als harmonies onderdeel van een toekomstige wereldunie, maar een Europa dat met economische — en straks misschien ook militaire — macht haar korte-termijn-belangen tracht „veilig” te stellen ten koste van de rest van de wereld.

Voorts dreigt een (nog) verdere uitholling van de democratie door centralisatie van niet democratisch gekontroleerde besluitvorming op Europees nivo. Dat zou gebeuren wanneer verdere nationale bevoegdheden worden overgedragen aan boven-nationale organen, zonder dat tegelijkertijd aan een Europees parlement de bevoegdheid wordt gegeven om die boven-natio-

Europese verkiezingen

De PPR is druk bezig zich voor te bereiden op de rechtstreekse verkiezingen voor het Europese parlement, die in 1978 gepland zijn.

Op 1 mei zal de landelijke werkgroep zich voor het eerst moeten beraden over de manier waarop de internationale kontakten van de PPR in de toekomst gestalte moeten krijgen. Begin augustus is een werkweek gepland waar een Europees verkiezingsprogramma moet worden opgesteld. Belangstellenden kunnen zich richten tot het sekretariaat van de werkgroep Europese Zaken, Singel 277, Amsterdam.

daarover zijn de meeste politieke groeperingen het wel eens.

De verschillen komen pas om de hoek kijken wanneer we vragen stellen als: hoe moet het Europa van morgen eruit zien? Hoe moet de macht van de eendracht worden gebruikt? Ten behoeve van wie en ten behoeve waarvan?

Hier wordt het verhaal beklemmend.

Want wat dreigt is eenwording met het doel de ontwikkeling uit het verleden (economische expansie vooral) te kunnen voortzetten. Daar is eenheid zeer geschikt voor. De problemen die daarbij onvermijdelijk ontstaan, kunnen dan worden afgewenteld op de economies en politiek zwakkeren in de wereld. Dat zijn in de eerste plaats de ontwikkelingslanden.

nale macht te controleren.

Wij lopen kortom het risico dat de toekomstige macht van de eendracht misbruikt gaat worden om met kracht een Eurocentrische expansie voort te zetten. Maar het is juist dat beleid uit het verleden dat de oorzaak is van de problemen van vandaag. Dat is erger dan symptoombestrijding, dat zou een poging zijn de ziekte te bestrijden door het virus te koesteren dat de infectie heeft veroorzaakt.

Het eindresultaat zou zijn een machtig en autoritair Europa, gericht op het veilig stellen van gevestigde belangen, ten koste van de rest van de wereld. Een perspectief dat wel onaantrekkelijk is — voor radicalen dan — maar geenszins onwaarschijnlijk.

Themagroep milieu

Inkomens in de landbouw

Op de milieustudiedag op 14 februari is de bij de studiestichting verschenen discussienota „Inkomens in de landbouw” aangeboden. Deze nota is geschreven door de PPR-landbouwgroep.

In de nota worden gegevens gepresenteerd over de situatie bij de inkomensvorming bij boeren. Er is geprobeerd verschillende problemen, die bij de boeren in Nederland leven, op een rij te zetten. Hierbij staan problemen als werkbijden in de landbouw, sociale en fiscale wetgeving, financiering van nieuwe bedrijven, afvloeiing en intensivering centraal.

De prijzen van produkten en de kosten van de produktie bepalen het inkomen van de boeren. Hieruit moeten dan ook de investeringen gedaan worden. Door o.a. de snelle mechanisatie worden veel boeren weliswaar snel groter, maar direkt ook sterk afhankelijk van banken, toeleveringsbedrijven of afnemers. De Europese Gemeenschap mikt bij de vaststelling van de landbouw-prijzen vooral op die bedrijven, die in voorgaande seizoenen nog goede

resultaten hadden. Hiermee wordt beoogd dat een lage prijs voor voedsel gehandhaafd kan worden. Intussen heeft dit beleid geleid tot zéér lage inkomens in de landbouw bij bedrijven met een minder goede infrastructuur.

Zinnig werk

Een ander doel van het beleid was het verminderen van arbeidsplaatsen in de landbouw (sanering). Dit beleid wordt door de PPR bestreden. Arbeidsplaatsen in de landbouw zijn arbeidsplaatsen waarmee zinnige en noodzakelijke produkten worden vervaardigd. Dit kan niet voor alle andere takken van produktie gezegd worden! In de nota worden mogelijkheden genoemd, die een bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van de positie van de boeren. Hierbij wordt ingegaan op de vóór- en nadelen van de verschillende maatregelen. Speciale aandacht krijgen de Direkte Inkomensstoeslagen.

Dit systeem is uitgewerkt om te komen tot een wijze van het verlenen van inkomensstoeslagen, die zoveel mogelijk de nadelen van anderen voorstellen in deze richting probeert te ondervangen.

De nota is bedoeld om de discussie in de aktiecentra tussen PPR-mensen en mensen uit de landbouw sfeer te vergemakkelijken. Hierbij is het noodzakelijk voor een partij als de onze, om uit te gaan van de problemen van de boeren en niet van de problemen, die misschien velen van ons als de belangrijkste zien.

De PPR kan meer doen aan de landbouwproblematiek in Nederland. Nu de problemen overduidelijk worden en ook de oorzaken ervan in bredere kring bekend worden (bv. via de VPRO-eetshow) heeft ook de PPR meer kans met boeren in gesprek te raken en samen met de boeren te komen tot radikale landbouwpolitiek!

De nota kost twee gulden en is verkrijgbaar bij de Studiestichting, PPR, giro 2144633, Amsterdam. De Landbouwgroep wil graag de reacties horen en wel via:

Rein Griffioen,
Ringdijk 3,
Wilnis,
tel. 02979-1423

Illustraties

Ontwikkelingsbeleid. Het is zonneklaar dat een Verenigd Europa een veel doeltreffender beleid ten opzichte van de derde wereld zou kunnen voeren dan de EG-lidstaten afzonderlijk. Maar doeltreffend zegt nog niets over de richting en de inhoud van dat beleid. Doeltreffend is bijvoorbeeld ook een economische machtspolitiek — eventueel ondersteund met militaire druk — gericht op het handhaven van een eenzijdige afhankelijkheidsrelatie tussen Europa en de derde wereld, gebaseerd op Europees voordeel.

Een ander voorbeeld is economische groei

Economische expansie was het oogmerk van de Europese (Economische) Gemeenschap. Een sterk verenigd Europa is een uitstekend middel om de ongebreidelde economische ontwikkeling onder controle te krijgen. Dat kan alleen op — tenminste — Europees niveau. Maar zal de macht van het Europa van morgen daar ook voor gebruikt worden?

Of dient een centraal Europees gezag straks juist om de economische expansie nieuwe impulsen te geven? Ook daarvoor namelijk is de macht van de eendracht bij uitstek geschikt.

Een laatste illustratie. In zijn rapport over de Europese Unie, uitge-

bracht aan de Europese regeringsleiders, schrijft de Belgiese premier Tindemans: „De onontkoombare ontwikkeling van de kernenergie moet voor de publieke opinie aannemelijk worden gemaakt”. Dus geen politieke discussie over kernenergie ja of nee; daarvoor is kernenergie te belangrijk!

Dat kan alleen de opvatting zijn van een autoritair gezagsdrager die er bovendien vanuit gaat dat voortgezette welvaarts-groei de remedie is voor onze maatschappelijke kwalen. Immers alleen bij verdere economische expansie is een steeds toenemend energieverbruik te verwachten en alleen dán zal kernenergie in de toekomst **onontkoombaar** worden.

In heel Europa, in Nederland, óók binnen de PPR, is de belangstelling voor wat zich afspeelt op het niveau van de EG miniem. Zou dat komen doordat wij er midden in zitten, in Europa dan, en er juist daardoor niet over nadenken?

Zorgwekkend is dat wel, want het proces van Europese eenwording heeft niet alleen ingrijpende gevolgen voor de 250 miljoen inwoners van de lidstaten. De kulturele, economische — en militaire? — macht van een politiek Verenigd Europa is zo groot, dat de invloed ervan reikt tot ver buiten ons werelddeel.

Frank van Zaanen

(advertentie)

Juist voor ons PPR-ers kan het nooit kwaad om 's een weekje uit te waaien. Je weet wel: een frisse kijk en zo...

Krekt is een goeie plek daarvoor. Juist wat je zoekt. Kom aan boord: het zal je goed doen.

- * erkende A.N.W.B. zeilschool
- * jachtverhuur
- * centrum voor groepswork
- * verhuur van accommodatie

We zijn het hele jaar open ...
Vraag informatie.

KREKT OER 'T WETTER
bij SNEEK

Telefoon 05150 - 5248 en
05153 - 244

JAAP DE JONG, DE NIEUWE PPR VICE-VOORZITTER

Een progressief minderheidskabinet

Jaap de Jong, sekretaris organisatie van het partijbestuur is afgelopen zaterdag door de kerngroep aangewezen als opvolger van de afgetreden vice-voorzitter Theo Jonkergouw. Hij was de enige kandidaat van het bestuur. Zijn verkiezing is daarom opmerkelijk, omdat hij evenals Jonkergouw tegenstander is van deelneming van de PPR aan het kabinet-Den Uyl.

Het vertrouwen dat hij desondanks kreeg van bestuur en kerngroep wordt vooral ingegeven door zijn betrouwbare manier van werken: Wie met Jaap de Jong werkt weet wat men aan hem heeft.

In het bestuur valt hij op door zijn organisatorische kwaliteiten, zijn specifieke kennis van het huishoudelijk reglement en zijn analyserend vermogen, waardoor hij in een chaotiese discussie soms de nodige helderheid kan scheppen.

Zonder aangevertjes praten we binnen de kortste keren over een onderwerp dat Jaap de Jong boeit en dat hij van groot belang vindt: De politieke strategie van de PPR.

Wat zijn je ervaringen met het functioneren van het partijbestuur?

Jaap de Jong: „Het opvallendste is, dat ik erg tegen het bestuur opzag. Ik vroeg me af of ik wel kwaliteiten genoeg had om er lid van te zijn. Maar na een maand was me al

duidelijk, dat het heel gewone partijtleden zijn in het bestuur, die in ontwikkeling zijn, die tekort schieten. Een echte weerspiegeling van de partij. Lid zijn van het partijbestuur houdt niet in dat je een betere politikus bent.

Wat het functioneren betreft vind

ik, dat de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur goed geregeld moeten zijn, daarvoor ik veel aan. Een losgeslagen minister als dat van Amsterdam zie ik niet zitten. Daarin hebben kleine groepjes het net zo makkelijk voor te zeggen. Je moet elkaars verantwoordelijkheden duidelijk regelen met een duidelijke rol naar andere clubs in de partij.

Ik heb veel ervaring in andere groepen met politieke doelen. In het bestuur vind ik de meest progressieve groep waarin ik heb gewerkt. Het is een groep met goede persoonlijke relaties.”

Jaap is bestuurslid sinds het jaarskongres 1974, waarop Ria Beckers tot voorzitter werd gekozen.

Het eerste bestuur-Beckers was daadkrachtiger, dit bestuur functioneert beter in de persoonlijke verhoudingen, ook voordat Theo Jonkergouw en Leo van den Bergh eruit gingen. In het vorige bestuur voelde Theo zich niet op zijn gemak. In dit bestuur, sinds november vorig jaar dus, kon hij beter optreden. Eerder kon hij door de functionarische verdeling niet zo uit de verf komen kwam hij een beetje te hangen. Toen hij een eigen taak kreeg

Jaap de Jong: Ervaringen...

„Je groeit in je rol. Je gaat beantwoorden aan wat de mensen van je verwachten”, zegt Jaap de Jong (28) als ik hem vraag hoe het komt dat hij zijn vinger altijd bij de reglementen legt als er kwesties spelen. „Ik zie de reglementen als afspraken om de partij aan bod te laten komen. Democratiese garanties eigenlijk, waar je als bestuurders aan gebonden bent. Je mag er alleen van af wijken als de partij er meer mogelijkheden door krijgt om invloed uit te oefenen.”

„Ik heb nog een mooie slagzin: De PPR is een smeltkroes die haar kookpunt nadert. Een samenvoeging van de meest vreemde elementen, van mensen met zo verschillende achtergronden. Ik zie het als een soort chemies proces, dat als het zijn kookpunt nadert óf ontploft, óf

tot iets geheel nieuws samensmelt. Dat proces maak je in het bestuur van dichtbij mee en dat is het leuke. Misschien bereiken we het kookpunt als we moeten beslissen of we aan een nieuw kabinet moeten deelnemen.”

„In hoeverre maken PPR-ers deel uit van dezelfde gedachtenwereld? Kijk, ik heb een hoop kennissen die CPN stemmen en in mijn boekenkast staat veel marxistische literatuur. Er zijn mensen die tijdens de discussies die we voeren, afhaken. Ik wil voor de ideeën knokken. Het is niet makkelijk altijd maar te verdedigen wat de PPR als regeringspartner doet.”

„Ik bedrijf politiek omdat ik gewoon niet anders kan. Een soort noodlot. Ik kan het gewoon niet

laten liggen als ik zie dat de wereld bijna ten onder gaat aan een milieuraamp of aan een oorlog. Daarvoor komt dat ik politiek een leuk spelletje vind.”

„Ik ben grandioos mislukt op de HBS. Ik kon niet tegen het schoolsysteem en vond de dingen buiten school leuker. Ik ben actief geweest in de Eksperimentele Maatschappij, een jongerencentrum in eigen beheer. Daaruit is de Sossjale Joenit omstreeks 1968 voortgekomen. In een konflikt met marxisten ben ik daar uit gelaazerd.”

„Jaren heb ik me beziggehouden met drug-therapiegroepen, met wegloopp Problemen. Ik verzette me tegen alles. Tegen de maatschappij in haar totaliteit, tegen de rol van de PvdA, die toen helemaal hopeloos was. Ik had een soort nihilisties standpunt, dat er niets goed was. Toch ben ik politieke partij belangrijk gaan vinden en ben politiek actief geworden.”

VOORZITTER

Moet het andere beleid laten zien

het dagelijks bestuur een andere samenstelling kreeg, had hij die ruimte wel. Daarbij viel de sterke konfrontatie tussen Theo en Ria weg. Ria heeft zich tot een echte voorzitter ontwikkeld, met oog voor het persoonlijk functioneren van de leden van het bestuur."

Geen groepsvorming

Je behoort tot de bestuursminderheid die zich tegen deelneming van de PPR aan het kabinet-Den Uyl verzet. Treden jullie op als groep?

Jaap de Jong: „Nee, we zijn een minderheid, maar we hadden zelfs informeel niet meer overleg met elkaar dan met de andere bestuursleden. We werden natuurlijk in een groepspositie gedrukt. Eenmaal, voor het najaarskongres van vorig jaar, hebben we vergaderd en het verslag daarvan aan de andere bestuursleden toegestuurd. Van vaste groepsvorming is geen sprake."

Je bent niet uit het bestuur getreden na de kerngroep waarin de PPR het kompromis over de ondernemingsraad akcepteerde.

Jaap de Jong spreekt een MPLA-betoging toe

„Ik heb een aantal zeer wezenlijke, persoonlijke ervaringen, die voor mijn vorming en opvattingen van groot belang zijn. Wat ik meegeemaakt heb in Parijs, met Afrikanen uit Togo in woonkazernes... ontluisterend. Dat was in 1967, 1968. Ik liep er als langharige met negers over straat. Ongelooflijk wat een reacties je daarop kreeg. Dat heeft me diep gegrepen."

„Ik heb op allerlei manieren in mijn levensonderhoud voorzien. Straatveger geweest, plantsoenarbeider, postbesteller in de hoerenbuurt. Ervaringen die niet zijn uit te wissen. Mijn vriendenkring van toen... ze zijn dood, zitten in psychiatrische inrichtingen. Anderen begrijpen mij niet."

„Ik heb natuurlijk een heel andere achtergrond dan mensen die uit progressieve kerkelijke bewegingen of milieugroepen tot politiek komen. Het belang van mijn ervaringen is niet over te dragen. Ze zijn voor mezelf van belang. Ik heb

de onderkant van de maatschappij gezien... en gevoeld wat je meemaakt als de honderdste wegloper voor je zit. Je krijgt een soort eelt op je hart. Je kunt het niet steeds emotioneel meemaken. Toch werkt het diep in je door."

„Je leven had geen waarde. Je deed waar je zin in had. Lichamelijk sloopte je jezelf. Het is niet makkelijk de kwalijke lichamelijke gevolgen te corrigeren die je opliep in een periode waarin je met alles experimenteerde. Het kon je toen niets schelen, maar nu ik perspectief in mijn leven heb, is het moeilijk de gevolgen recht te breien."

„Mensen die verantwoordelijkheid dragen moeten gekend worden. Degenen die je die verantwoordelijkheid geven hebben er recht op te weten wie je bent. Ik leef met mijn zontje alleen hier in de kommune. Iedereen mag weten dat het best moeilijk is om in die situatie politiek actief te zijn."

Jaap: „Mijn beoordeling van de OR-wet is wel wat anders dan die van Theo. De wet is totaal onvoldoende. De bevoegdheden zijn wat uitgebreid, maar omdat verandering vooruitgang moet zijn, vind ik deze onvoldoende veranderingen achteruitgang. Voor mij is het geen breekpunt om uit het bestuur te treden. Het gaat mij erom, of de partij leert van haar ervaringen samen te regeren met de konfessionelen. Want dat is een afschuwelijke zaak. Straks staan we misschien weer voor de vraag of we opnieuw mee moeten doen in een koalitiëkabinet met konfessionelen. De discussie daarover wil ik levendig houden in de partij, in het bestuur, op de kerngroep, op het kongres."

Minderheidskabinet

Je wijst koalitiëkabinetten met konfessionelen af.

Jaap: „Ja, op regeringsnivo kun je niet samenwerken. Een andere

„Mijn oriëntatie is op links”

vraag is wat je zelf doet als de partij daar toch toe besluit. Ik kan niet zeggen of ik er dan uitstap. Dat hangt af van het besluit. Ik vind dat we moeten streven naar een progressief minderheidskabinet, dat regeert met wisselende steun van links en rechts. Je moet niet bang zijn voor een periode van snel op elkaar volgende verkiezingen. Die kun je met vertrouwen ingaan als je duidelijk hebt gemaakt waar het je om te doen is.

Het argument van de stabiele parlementaire democratie, die dan wordt verstoord, mag geen rol spelen. Het gaat niet in de eerste plaats om de parlementaire democratie, maar om een rechtvaardige samenleving. De parlementaire democratie is best waardevol, maar je hoeft niet alles wat bestaat als vaststaand te aksepteren.

Op zichzelf zijn de konfessionele partijen een interessant verschijnsel, maar geen regeringspartners. Mijn oriëntatie is op links. Ik volg de ontwikkelingen daar intensief, maar vind discussies in het CDA weinig bijdragen tot de ontwikkeling van de maatschappij.”

A-politiek

De vraag is steeds, of je na al die opeenvolgende verkiezingen wel een progressieve meerderheid hebt.

Jaap de Jong: „Dat weet ik ook niet. Maar in een coalitie met het CDA weet je zeker dat je die niet krijgt. De uitkomsten van dit kabinetsbeleid worden als progressief verkocht, maar ze zijn het niet. Dat is een verwarrende situatie. De mensen merken er niets van dat links regeert en toch wordt het beleid als links aangediend. Daar worden de mensen a-politiek door of lopen weg naar partijen die alles tot simpele vorm weten te herleiden, zoals de VVD en de CPN.

Kijk, de koers van de VVD is een regelrechte bedreiging van wat we aan parlementaire democratie hebben.

In die populistiese, in feite demagogische koers, wordt er niet meer gepraat over politieke doelstellingen maar telt in de eerste plaats: Wat doen en zeggen we om meer steun te krijgen. Daarmee is elke inhoudelijke discussie onmogelijk. Dat is een politiek waarin het egoïsme, het materialisme en de korte-termijn belangen overheersen. Een discussie tussen ons en liberalen zou een hele goede discussie zijn voor de kiezers om hun ideeën aan te toetsen. Wat ik bepleit is met een minderheidskabinet een veranderend beleid laten zien. Als je daarop valt is het voor de kiezers duidelijk.

Je hebt ook direct al kans op een coalitie CDA-VVD.

Jaap: „Ja. Maar nu merken de mensen niet dat er een progressief kabinet is. Als er een conservatief kabinet is zullen ze het wel merken. Want dat zal heel nadelig voor de mensen zijn. Het is een beetje een filosofische vraag. Dit kabinet houdt de zaak draaiende, vangt het falen van het kapitalistische systeem op. Het is de vraag of de mensen niet beter af zouden zijn geweest met een tijdelijk vervelende periode, zodat ze gemerkt zouden hebben wat het betekent als rechts regeert. Rechts had moeten doorregeren. Dit kabinet is daarom een historische vergissing. Er zou winst gehaald kunnen worden uit oppositie. Nu in dit koalitiëkabinet zijn er geen oogstjaren. Dit is een klap voor de progressieve beweging die lang kan doorzetten.

Het kan betekenen, dat we tien tot vijftien jaar zullen moeten wachten op een progressieve meerderheid. Want we verliezen groepen kiezers voor vele, vele jaren. De gewone mensen, om dat vervelende woord maar te gebruiken. Ze gaan of niet stemmen of gaan naar de VVD. Andere groepen, die in beweging zijn, zoals jongeren, studenten, vrouwen, kunstenaars gaan naar de CPN. Je moet wel een vraagteken zetten bij het politieke bewustzijn van die mensen, maar voor werkelijke maatschappijvernieuwing hebben we ze nodig want die komen niet van de CPN. Maar het zal moeilijk zijn ze terug te winnen.”

CPN

In jouw visie zou de CPN niet in een minderheidsregering moeten worden opgenomen?

Jaap: „Nee, beslist niet. De CPN zit al veertig jaar in het isolement. Dat hebben ze voor een deel aan zichzelf te danken en voor een deel zijn ze erin gedrukt door onder andere de SDAP en PvdA.

De progressieve partijen moeten er voor zorgen, dat de CPN niet kan zeggen dat ze geen kans krijgt. We moeten de CPN dwingen te kiezen. De moeilijkheid met de CPN is, dat zij de partij zelf ziet als de draagster van de voorhoede. Veranderingen moeten dus van de partij komen in de CPN-visie en daarom gaan partijbelangen altijd boven de belangen van de mensen. Hun koers is ook wisselend en je kunt van de PvdA ook niet verwachten dat ze gaan samenwerken met een partij die geweldig op ze scheldt.”

„Je hebt het simpele nivo van politiek bedrijven en het gekompliceerde nivo. De CPN zegt dat eenvoudige belangentegenstellingen allemaal volgen uit de fundamentele klasse- tegenstellingen. Overal is van daaruit een eenvoudig antwoord op Het gekompliceerde nivo werkt via de kleine veranderingen, begint te

wijzen op de ingewikkelde verbanden die er zijn. PvdA en PPR blijven teveel op dat gekompliceerde nivo hangen. Wij progressieven zouden duidelijk moeten maken hoe die twee elkaars met elkaar samenhangen en elkaar beïnvloeden.

Voor ons moet de CPN een serieuze partij zijn. Je moet haar uitdagen vanuit haar visie concrete veranderingen voor te stellen, een bijdrage te leveren aan progressieve politiek. Een minderheidskabinet zal de CPN op een aantal punten kunnen steunen, maar voor de milieupolitiek zullen ze waarschijnlijk niet thuis zijn. Je moet het ze in ieder geval mogelijk maken uit hun isolement te komen en als ze daar dan toch voor kiezen is het hun zaak.”

Materialisties

„Voor de CPN telt het goed bekijken van het effect van maatregelen en de samenhang niet. Hun lijn is simpel en puur materialisties. Je

herkent acties die CPN-aktie zijn onmiddellijk door een guldenteken en een bedrag erachter met het woordje „ineens”. De CPN-studentenaktie is daarvan een voorbeeld. Dat is toch geen nivo. Alsof je positie beter wordt als je 600 gulden ineens krijgt. Wat is het effect op de prijzen van bedragen ineens? Misschien worden de mensen om wie het je gaat door de afwenteling er wel slechter van.

We moeten van de CPN vragen dat ze aangeven hoe ze concreet veranderingen willen. De oplossing van de economische problemen zoals die nu wordt voorgestaan is niet in het belang van de werkende bevolking, daar hebben ze gelijk in. Maar wat dan wel, vraag ik dan.

Een wezenlijk kritiekpunt op de CPN is dat het organisatiebelang voorrang krijgt boven de bewustwording van mensen. De organisatie moet groter en sterker worden en de vraag of mensen vinden dat het moet is minder belangrijk. Daar heb ik grote moeite mee.

Hier zou je met ze over moeten praten zonder in de koude oorlog-sfeer te raken. Ik wil best een goede discussie met marxisten, en ook met de CPN.”

Zouden de kiezers het redelijk vinden, dat je weigert mee te doen aan een koalitiëkabinet en alleen met een progressief minderheidskabinet

Kampioenvragensteller Henk Waltmans:

Machthebbers houden niet van vragen

PPR Tweede-Kamerlid Henk Waltmans is de kampioen vragensteller van het parlement. Van de 2335 vragen die in het parlementaire jaar 1974-1975 zijn gesteld heeft hij er 76 op zijn naam. Fraktiegenoot Leo Jansen is een goede tweede met 66 vragen. Daarna volgen twee kamerleden van andere partijen met 45 vragen en de rest zit daar ver onder. Het gemiddelde aantal is zestien.

Wie zoveel vragen stelt moet daar speciale bedoelingen mee hebben. Henk Waltmans: „Het recht van vragen stellen is één van de middelen waarover het parlement beschikt. Je hebt het enquêterecht(!), het recht mondeling en schriftelijk vragen te stellen, commissies bij elkaar te roepen, de minister een brief te vragen. Eenvierde van mijn vragen gaat over buitenlandse zaken, eenvierde over defensie, eenvierde over Brabant en Zeeland en eenvierde over Limburg. Ik laat bijvoorbeeld bij buitenlandse zaken door mijn vragen weten, dat we speciale aandacht heb-

ben voor de ontwapeningsbesprekingen in Wenen, voor de verhouding tot Oosteuropese staten, voor de Westeuropese Unie, voor erkenning van landen.

Je dwingt door je vragen de minister met een standpunt naar buiten te komen. Als er een onderzoek naar wapenaankopen wordt aangekondigd vraag ik na een poosje waar dat onderzoek blijft. En als ik niets hoor zijn er in juni weer nieuwe vragen.

Je kan soms de regering dwingen een projekt niet naar later datum te verschuiven. Of je stelt vragen over kerncentrales in het grensgebied, dat heeft ook een funktie naar de Belgiese regering. Ik heb ook wel vragen in het Belgiese parlement bewerkstelligd.

Men is vaak bang voor vragen, Mensen die macht hebben, houden niet van vragen. Het houdt risico's in: Je steekt je nek uit tenslotte. Dat is misschien één van de redenen dat er zo weinig gebruik van wordt gemaakt door andere kamerleden.

Vragen kunnen vaak een

boodschap overbrengen. De regionale vragen worden vaak uit de partij aangedragen. Daar gaat het bijvoorbeeld om controle van lokale en provinciale overheden. Veel buitenparlementaire groepen vragen je hulp of schiet ik te hulp.

Vragen stellen is zeer tijdrovend. Nee, het is niet zo simpel dat je even iets vraagt over een kranteberichtje. Je moet je goed oriënteren en een vraag is vaak het gevolg van een brede oriëntatie.

Ik geloof dat mijn vragen kwa kwaliteit en aard niet tot de slechtste behoren al stel ik er veel. Er zijn er wel een paar aan te wijzen die ik beter niet had kunnen stellen, maar als je geen vragen stelt kun je ook geen slechte stellen.

Dat men precies heeft uitgerekend hoeveel een vraag kost vind ik zo onzinnig. Dat ambtenaren-apparaat is er gewoon en het maken van de antwoorden doorbreekt voor ambtenaren vaak de routine. Nee, het is toch ook onzin om te gaan uitrekenen hoeveel het kost dat ambtenaren de ochtendbladen lezen?"

wilt regeren?

Jaap de Jong: „Je moet er toch van uitgaan, dat de kiezers je steunen omdat ze naar veranderingen verlangen. Er zijn groepen in de PvdA die dat perspektief niet hebben. En die zullen het wel onredelijk vinden. Maar PPR-kiezers is het wel duidelijk te maken. Die steunen niet voor niets de PPR.”

PvdA

Het is dus het probleem van de PvdA, zou je zeggen.

Jaap: „Ja.”

„Een regering van PvdA en CDA zonder de PPR zou afschuwelijk zijn. Ik zie in het linkse krachtenveld twee hoofdstromingen: De sociaal-demokratiese en de marxisties-leninistiese, waar de kommunisten bij horen. De substromingen in die laatste groep, met name de Trotskisten, de Internationale Kommunisten Bond, zijn vooral theoreties belangrijk om je eigen ideeën aan te toetsen en in hun kritiek op de grote partijen. Tussen de sociaal-demokratisten, de mensen van de kleine stapjes van het gekomplieerde nivo, en de linkse stromingen, die wachten op de revolutie,

zit een gat waar de radikaal-socialisten zitten.

In de tweede helft van de jaren zestig hebben die een injectie gehad waarbij je allerlei oude ideeën terug zag komen, zoals vanuit utopies socialisme, het radencommunisme en -socialisme, vanuit anarchisme. Oude ideeën die verwerkt terugkwamen en die belang hechten aan de rol en plaats van het individu. Een aspekt dat door sociaal-demokratisten en kommunisten steeds wordt verwaarloosd, omdat daar de organisatie de hoofdrol speelt.

In dat krachtenspel staat de PPR. Wij zijn de enige partij die die denkrichting kan vertegenwoordigen. Zonder op de heilbrengende revolutie te wachten, wel in een proces van geleidelijke veranderingen, maar duidelijk voorwaarden stellend in hoeverre je kunt meewerken. En daarbij een groot belang hechten aan de mensen zelf. In zoverre is dat idealisties, dat je vertrouwen hebt in de mogelijkheid van mensen om te willen veranderen. De PSP past ook in dit krachtenspel, maar stelt zich te afzijdig en te betweterig op om een rol te kunnen spelen.

Bij de PvdA zie je dat ze geen voorwaarden stellen aan kompro-

missen. Ze gaan steeds verder met het aanvaarden van kompromissen. Het regelen van allerlei maatschappelijke problemen wordt belangrijker geacht dan de mensen die er bij betrokken zijn. De abortus moet worden geregeld, maar de regeling is niet in het belang van de vrouwen. Het drugprobleem wordt maatschappelijk geregeld, maar de mensen om wie het gaat hebben er niets aan. Ik vind dat je maar beter niets moet regelen als er geen meerderheid voor is. De PvdA wil alles in wettelijke regelingen kanaliseren, waarmee je soms ontwikkelingen die aan de gang zijn stopt. Dit moet de PPR van de PvdA onderscheiden. Bij het sluiten van kompromissen mag je de belangen van de mensen niet uit het oog verliezen. Onze waakhondfunktie is de PvdA afhouden van regelingen die geen duidelijke verbetering zijn.

Bij de PvdA staat in het proces van kompromisvorming de maatschappelijke organisatie zoals die is steeds minder ter diskussie. Juist deze periode van ekonomiese neergang is uiterst geschikt om wezenlijke veranderingen door te voeren. Maar je moet het wel willen, natuurlijk.”

Kees Waagmeester

VORRINK TREKT WETJE TIJDELIJK IN

Kees van Kuyen: Geen fluor onder dwang

„Wij zijn er beslist op tegen mensen, die om welke reden dan ook bezwaar hebben tegen de consumptie van fluoriden daartoe in feite te dwingen.” Dit zei Kees van Kuyen in het fluoridebat in de Tweede Kamer namens de PPR-fractie.

„Wij kiezen voor een taakvervulling door de overheid die zoveel mogelijk bestaat uit het scheppen van voorwaarden waardoor de mens in staat is zelf beslissingen te nemen.”

Het gehele debat was een afgang voor minister Vorrink, die haar noodwetje, zoals ze dat zelf noemde, tenslotte maar tijdelijk introk om te voorkomen, dat het door de Kamer de grond in zou worden geboord. Haar op het laatste moment uit het niets getoverde kraanfilter, die de toegevoegde fluor uit het drinkwater zou moeten halen, maakte op de Kamer weinig indruk.

Aan het begin van zijn betoog maakte Kees van Kuyen duidelijk, dat de als tijdelijk voorgestelde regeling wel degelijk een principiële keus inhield. „De Hoge Raad heeft immers gekonstateerd, dat de wet in de huidige vorm geen basis voor drinkwaterfluoridering biedt. Een uitspraak van de wetgever nú mag, gegeven dit arrest en ook de sindsdien plaatsgevonden hebbende discussie, naar onze mening geen andere dan een principiële zijn.”

Volgens Kees van Kuyen gaat het om twee dingen. Ten eerste om het recht van de burger op drinkwater uitsluitend bestemd en bereid om als zodanig te dienen, en ten tweede om het recht van de bevolking op overheidsmaatregelen, gericht op het voorkomen van tandbederf.

Door de benadering van de bewindslieden, zei Kees van Kuyen, zijn die zaken tegenstrijdig geworden, wat ze echter niet zijn.

Volgens de PPR moet het recht op drinkwater voortgaan. Dat het wetje van Vorrink de individuele vrijheid onverlet zou laten zal in de praktijk

niet reëel blijken, als je kijkt naar het plan om ongefluorideerd water in verpakte vorm te verstrekken.

Het argument dat het slechts gaat om een zo goed mogelijke concentratie van fluor, dat van nature ook al in drinkwater aanwezig is, wees Kees van de hand. „Het gaat, kort

pelijk gezien ongenueanceerd te vinden.

In een publikatie van de Wereldgezondheidsorganisatie wordt gezegd, dat de aangevoerde mogelijke schadelijke neveneffecten, zoals allergie, skepties moeten worden bekeken vanwege hun onrealistische aard, maar dat in de rest van het boek wel serieuze aandacht zal worden gegeven aan bijvoorbeeld skeletfluorose en de mogelijke invloed op werking van nieren en schildklier.

Ons past enige bescheidenheid bij het doen van uitspraken over de invloed van fluoride, zeker op lange termijn, op het menselijk organisme, zei Kees van Kuyen.

Ook wenst hij onderzoek naar de mogelijke gevolgen voor het milieu van drinkwaterfluoridering.

Hij zei zijn kinderen wel fluortabletten te geven en weinig snoep. „Wij aksepteren noodgedwongen risiko's”, zei hij. Dat is echter een persoonlijke beslissing die iedereen kan nemen. Minderheden die bezwaren hebben moeten we respecteren.

Aanbevelingen

De organisatie van de tandheelkundige gezondheidszorg laat te wensen over. Tekenend daarvoor is, dat in de vorig jaar verschenen Structuurnota Gezondheidszorg het woord tandheekkunde niet voorkomt.

Kees van Kuyen gaf tenslotte een aantal aanbevelingen die op redelijk korte termijn werkelijkheid kunnen zijn, zoals: Voorlichting in lesprogramma's, snoepverbod op scholen, uitreiken van fluortabletten op scholen, klassikaal borstelen en spoelen met fluor.

„Bevorder de mogelijkheid voor mensen die dat wensen om ongefluorideerd drinkwater in verpakte vorm te krijgen. Daarvoor zou dezelfde distributie gebruikt kunnen worden als die welke de bewindslieden voor het ongefluorideerde drinkwater willen benutten.”

en goed, om de zaak dat aan het water een stof wordt toegevoegd met het oogmerk om dat water als drinkwater beter geschikt te maken, maar uit andere overwegingen”, zei hij.

Invloed op lichaam

Hij ging ook in op de eventuele schadelijkheid van fluor voor het lichaam. De bewering van de Nederlandse maatschappij tot bevordering van de tandheelkunde, dat er geen twijfel kan zijn aan de onschadelijkheid van de toediening van fluoriden in de voorgestelde hoeveelheden, zei hij wetenschap-

PPR-dag over de Middenschool

Op 10 april wordt in Utrecht een PPR-Middenschooldag gehouden met de bedoeling het denken en praten over het onderwijs in de partij een wat dikkere ideologische bodem te geven (zie het interview met Dilia van der Heem over dit onderwerp in de vorige PPRAK, blz. 6).

Iedereen die om welke reden dan

ook, dus nadrukkelijk niet alleen leerkrachten, wil meedenken en meepraten over de PPR-onderwijsvisie, kan aan de dag deelnemen. Maak drie gulden over op giro 3385373, tnv. penningmeester SRU, Amsterdam, onder vermelding „PPR-MS-dag”. Of bel, vanwege de snel naderende datum, met Gerard Westhoff, tel. (03438) 35 39. Een studiemap wordt dan toegezonden.

Sinds 1 januari 1976 bestaat in de PPR de Stichting Radikalen Vorming. Deze stichting komt voort uit wat vroeger de Commissie Vorming en Scholing (KVS) heette. De KVS hield zich al vanaf 1972 bezig met scholings- en vormingsactiviteiten binnen de PPR. Zij deed dit in opdracht van het partijbestuur dat na de verkiezingen van '71 inzag dat het noodzakelijk was een partijkader op te bouwen.

De Commissie Vorming en Scholing begon met het organiseren van huiskamerbijeenkomsten en het houden van studiedagen, waarvan de laatste die ter voorbereiding van het kongres over economische macht was.

Belemmeringen bij het opzetten van die activiteiten waren het gebrek aan financiën en het alleen maar kunnen werken met vrijwilligers. Toen dan ook bekend werd dat het Ministerie van Binnenlandse zaken vormingsactiviteiten van politieke partijen wilde gaan subsidiëren werd de KVS omgezet in de Stichting Radikalen Vorming (SRV) om voor die subsidie in aanmerking te kunnen komen. Op die manier kon er een betere basis gelegd worden onder het vormingswerk in de PPR, zowel in financieel opzicht als wat mankracht betreft. Inmiddels zijn er twee part-timers aangetrokken: Silvio Roduner en Gerhard Smid. Het is duidelijk dat zij het vele werk wat de scholings- en vormingsactiviteiten met zich mee brengen niet alleen kunnen doen. Er zal dan ook regelmatig een beroep gedaan worden op vrijwilligers. Dat vele werk is ook de reden dat er voor een werkend stichtingsbestuur is gekozen.

In dit bestuur zitten Albert Kingma (voorz.), Frederike Kroon (sekr.) en Frits Davelaar (penn.). Zij vormen als dagelijks bestuur een onderdeel van het „algemeen bestuur”. In dit laatste bestuur zitten onder andere ook vertegenwoordigers van de provinciale aktiecentra. Op deze wijze hebben de aktiecentra greep op wat er binnen de SRV gebeurt.

Uitgangspunten

Onlangs is de beleidsnota van de SRV uitgekomen.

In de beleidsnota zijn de uitgangspunten van het vormingswerk in de PPR te vinden. Centraal in wat de stichting wil gaan doen staat dat zij de mensen wil steunen bij het uitvoeren van hun taken als lid van de partij.

De SRV wil aan politiek vormingswerk doen. Dat wil zeggen

niet zo maar vormingswerk, maar werken met het doel om het politiek handelen van de mensen te helpen verbeteren, zowel binnen de PPR als naar buiten toe.

Binnen de PPR zijn heel wat mensen op verschillende manieren actief: in de aktiecentra, gemeenteraden, provinciale staten, in de landelijke politiek enz. Wij willen ons in ons vormingswerk richten op al deze verschillende groepen en hen bij hun activiteiten ondersteunen door kursussen, bijeenkomsten en dokumentatie.

Een belangrijke groep die nog niet genoemd is zijn die leden die niet actief zijn. We willen hen proberen te activeren door ze aan te spreken op problemen, interessegebieden zoals zij die zelf ervaren en aangeven. Te denken is dan met name aan ervaringen in woon-werk- en leefsituatie. We willen dan proberen groepen van deze mensen op basis van hun gemeenschappelijke ervaringen, problemen, belangen via het vormingswerk te activeren. Als het vormingswerk effectief is geweest kunnen die mensen ook in eigen verband doorgaan met een groep, om iets aan hun woon-werken leefsituatie te veranderen, eventueel aktie te voeren of om nog effectiever binnen partijverband te functioneren.

Waar op bepaalde plaatsen dit soort werkverbanden al bestaan zal daar natuurlijk bij worden aangesloten. Als er meer van dit soort groepen gaan ontstaan op plaatselijk nivo, zou je kunnen gaan denken aan regionale of landelijke bundeling. Wat kan je op den duur van het SRV verwachten? We willen aansluiten bij waar de mensen op alle

nivo's van de partij behoefte aan hebben.

Daarom zal er begonnen worden met het inventariseren van wat er op dit moment al aan vormingsactiviteiten plaats vindt en waar behoefte aan is. Hierover is al een brief aan de aktiecentra gestuurd. Zonder bekend te zijn met wat er uit die inventarisatie komt is aan te geven wat wij dachten te gaan doen, nl.

- koördinatie van plaatselijke scholings- en vormingsactiviteiten;
- begeleiding van kongresvoorbereiding;
- organiseren van studiedagen, ook voor specifieke groepen uit bepaalde sectoren;
- introductiekursus voor nieuwe leden;
- kaderkursus voor „algemene politieke vorming”;

en misschien kursussen voor bepaalde technieken (zoals propaganda, vergaderen, publiciteit). Dit op de langere duur. Op de korte termijn zal er hierbinnen een aantal prioriteiten gesteld moeten worden.

Van belang is in elk geval de cursus voor de al eerder genoemde vrijwillige cursusleiders. Op die manier hopen we met de schaarse middelen die de SRV ten dienste staan aan de behoeften bij de leden tegemoet te komen en een zo breed mogelijk vormingswerk voor de PPR op te zetten.

Stichting Radikalen Vorming
Singel 277
Amsterdam
tel. 020-227342

Veel belangstelling voor toernee

De belangstelling voor de toernee die fractie- en bestuursleden in de maanden april tot en met juni langs aktiecentra gaan maken, is behoorlijk groot gebleken. Ongeveer zestig aktiecentra hebben gereageerd, wat resulteert in 45 bezoeken. De termijn voor het aanvragen van bezoeken is nu gesloten.

Vooraf vragen over ruimtelijke ordening willen de aktiecentra behandelen. Ze hebben betrekking op de verstedelijkingsnota, regionale plannen zoals in het IJmondgebied, grondpolitiek, overloopproblemen, zandwinning, verkeer en binnenstad, Noordzee-eiland en dergelijke. In totaal zijn er veertien aanvragen over deze onderwerpen. Zeven aanvragen zijn er voor binnenlandse bestuurlijke aangelegenheden. Vier over ondernemingsraden, zeven over partij-opbouw, acht

over de samenwerking op plaatselijk gebied met andere progressieven.

Vijf aanvragen hebben betrekking op CRM-vraagstukken. Vier op werkgelegenheid, vijf op geloofwaardigheid, strategie en doelstelling van de PPR, drie op het functioneren van kleine aktiecentra die bijvoorbeeld geen raadsvertegenwoordiger hebben. Over tal van uiteenlopende andere onderwerpen zijn één of twee aanvragen binnengekomen.

Martha de Vries-Reilingh, het bestuurslid dat deze toernee koördineert, hoopt via de rapportage over de bezoeken gevolgtrekkingen aan het bestuur te kunnen aanbieden. Tegelijk zal moeten worden bekeken of de toernee op de een of andere manier een vervolg moeten hebben.

't Is de schuld van het kapitaal!

Maar nou niet de eigen spaarcentjes vergeten.

We zeggen maar al te gemakkelijk over zaken, waar we het niet mee eens zijn: „'t is de schuld van het kapitaal”. Maar vergeten we dan niet onze eigen spaarcentjes, die de bank voor ons belegt? Misschien wel in projekten, die in strijd zijn met uw opvattingen!

Hoe het dan met uw spaarcentjes zit? We weten niet bij welke (spaar)bank u een rekening heeft. U zou het jaarverslag van die bank eens moeten napluizen. Want al gaat het maar om een paar honderd gulden - u wilt toch niet dat uw spaargeld tegen uw geweten in wordt belegt?

U hebt in ieder geval een goed alternatief. De Algemene Spaarbank voor Nederland - opgericht door het NVV en De Centrale. 'n Spaarbank die - in overeenstemming met het belang en de veiligheid van haar spaarders - voorrang geeft aan investeringen in projekten van sociaal belang.

En waar u - via postgiro en elk postkantoor, overal terecht kunt in Nederland.

Informatie sturen wij u gaarne toe. Als u een lege envelop met uw naam en adres naar Antwoordnummer 1188 in Den Haag stuurt of ons belt (070-849309).

**Algemene Spaarbank
voor Nederland**
geeft rente zonder bijsmaak!

DE STEM DES VOLKS

Prakties Radikalisme 1

In PPRAK van 23 januari trof mij een artikel van Boyd Noorda op blz. 12. Ik vraag Boyd of hij niet met een groep een brochure zou kunnen samenstellen die een zo groot mogelijk aantal adviezen bundelt, adviezen over hoe onze radicale ideeën nu al in de praktijk van alle dag kunnen worden omgezet. Ik zou zo'n uitgave toejuichen.

Een door Boyd nog niet aangestipte mogelijkheid tot radikaliseren van ons handelen ligt in de sfeer van de eerlijke verdeling van inkomens. Ik denk dat er, als alle radicalen even radikaal zijn als ze zeggen, een regeling binnen de partij mogelijk moet zijn.

Een werkgroep zou een indexering en regeling moeten uitwerken waardoor PPR-leden intern in een sneller tempo nivelleren dan op het moment in Nederland het geval is. Misschien zou dat in samenhang met een vooruitlopende versobering ook duidelijk maken aan niet-PPR-leden dat we werkelijk menen wat we zeggen. Wanneer dit zou leiden tot een financieel overschot zijn daar dacht ik bestemmingen genoeg voor.

Fer van den Camp
Venlo

Prakties Radikalisme 2

Een bekend Nederland politikus heeft eens gezegd dat de PPR het kind met het badwater weggooit. Een nogal boude bewering die ik niet graag tot de mijne zou willen maken. Maar lezende het artikel van Boyd Noorda Hoe natuurlijk is ons voedsel? in de PPRAK van 20 februari bekruip mij de vraag of er toch niet een zekere grond van waarheid in zit.

Ik zeg niet dat Noorda helemaal ongelijk heeft. Dat er een boel troep in het eten zit is zonder meer juist. Maar hij draaft door. Zó zelfs dat hij aperte onjuistheden verkondigt. Lees ik zijn artikel goed dan is de eerste en voornaamste grond van zijn beweringen deze, dat de mens van nature geen vleeseter is. Waar hij die onzin vandaan haalt mag

joost weten. Heeft hij wel eens rots-tekeningen bestudeerd? Ontkent hij het bestaan van een overvloed van bewijsmateriaal waarin aangetoond wordt dat de mens in de oertijd niet alleen voedselverzamelaar maar ook jager was?

Boyd Noorda toont verder nergens overtuigend aan welk nadeel de mens ondervindt van het eten van vlees. Als hij spreekt over zaken als basen en zuren, dingen waar hij waarschijnlijk wel verstand van zal hebben dan vraag ik mij toch af hoe een mens dan bij zoveel vergif oud kan worden. Nu verklaart hij dat uit, wat hij noemt, materieel-mediese compensatie.

Toegegeven, de artsen doen tegenwoordig vrijwel alles, je kan het zo gek niet verzinnen, om de patiënt in leven te houden. Maar vroeger, in de pre-welvaartstijdperiode werden de mensen óók wel eens erg oud. Hoe verklaart hij dat? Uit het feit dat ze geen vlees aten? Gelooft hij dat werkelijk?

De mediese wetenschap lijdt tegen de zogenaamde welvaartsziekten nederlaag op nederlaag. Kan hij dit aantonen?

Ik wil nog even inhaken op de passage dat bij vleesproductie tachtig tot negentig procent van de plant-aardige eiwitten verloren gaat. Wat Boyd Noorda doet is nu eens niet aankomen met twijfelachtige wetenschappelijke theorieën, nee, hij heeft het over de vleesproductie. En daarin heeft hij gelijk. Het stemt tot voldoening dat op de milieustudiedag een paragraaf over de bio-industrie is aangenomen waarmee te werken valt. Naast de intensieve veehouderij zit het kwaad echter vooral in de aromatenfabrieken en op dat punt zou de warenwet eens drasties moeten worden herzien. Gezien de teneur van zijn betoog ben ik er niet zeker van of Noorda het daarmee eens is. Dat daarnaast een versobering op het punt van de vleesconsumptie plaatsvindt en hier denk ik met name aan de situatie in de derde wereld acht ik alleen maar redelijk. Tenslotte iets over het menu dat Boyd Noorda ons letterlijk wil voorschotelen. Op de wetenschappelijke merites van dat menu ding ik niet af, daar ben ik niet deskundig genoeg voor. Ik maak mij echter sterk dat als ik dat alles zou moeten slikken ik het gevoel zou krijgen van een klap in mijn gezicht. Maar goed dat laat ik verder daar, wie ben ik tenslotte. Ik gun iedere vegetariër graag zijn vegetarisme, Maar wat ik tegen dat alles heb is dat Noorda, sorry dat ik dat zeg, zo doordramt. Ik wens de PPR toch echt niet toe dat zij een partij wordt van betuttelaars. En ik vraag me ook af of het wel ligt binnen het kader van een politieke partij om dit met zoveel nadruk te propagieren, want Noorda maakt mij niet wijs dat dit dieet alleen maar moet gelden voor partijleden. Als hij zo graag zijn ideeën wil doorzetten waarom propageert hij dat dan niet

uitsluitend binnen Milieudefensie of de Kleine Aarde of aanverwant? Maar laat de PPR alsjeblieft geen partij worden van voedingsmaniakken maar van praktiese idealisten die door hun idealisme en hun praktische zin een werkzame bijdrage kunnen leveren aan het regeeringsbeleid.

C. de Groot
Rotterdam

De treinkaping

Bas de Gaay Fortman vindt, dat de treinkapers als moordenaars moeten worden beschouwd, en dat daarom hun gijzelingsaktie niet beantwoordt mag worden met het voldoen aan hun politieke eisen.

Voor een officier van het Nederlandse leger is dat niet een erg sterk standpunt. Bij het gebruik van het leger hoort het vallen van onschuldige slachtoffers ook tot de normale gang van zaken.

Dus, óf de kapers moeten worden beschouwd als soldaten, óf soldaten zijn moordenaars. Bas zou veel meer recht van spreken hebben, als hij definitief met het leger brak, en zich inzette voor de Sociale Verdediging, de enige verdedigingsvorm, die daadwerkelijk tracht het vallen van onschuldige slachtoffers te voorkomen.

Het niet willen voldoen aan de politieke eisen van de Molukkers is ook al zwak, want dat had al lang moeten gebeuren, omdat ze gerechtvaardigd zijn. Ze zijn dezelfde, als waarvoor het leger, waarvan Bas officier is, zich inzet, nl. vrijheid, en het recht op zelfbeschikking en kulturele identiteit.

Wie zich niet kan voorstellen, dat andere volken dezelfde eisen kunnen stellen, als die, welke wij voor onszelf vanzelfsprekend vinden, denkt in wezen racisties. Het is niet toevallig, dat de hele situatie rond de treinkaping nog het beste begrepen is door de gegijzelden.

Mijns inziens is de juiste houding tegenover de treinkapers: ze formeel-juridies als misdadigers te behandelen (en dat is wat anders dan ze als moordenaars te beschouwen), maar hun politieke eisen onverwijd en loyaal in te willigen.

Tijmen van 't Foort
Groningen

Naschrift redactie:

Het is niet de gewoonte van de redactie in te gaan op ingezonden stukken, hoezeer we het er soms mee oneens zijn. Maar in dit geval willen we Tijmen van 't Foort er op wijzen, dat zijn ingezonden mening wel goedkoop is, als hij niet aangeeft hoe aan de politieke eisen van de Molukkers kan worden voldaan. Dat is nu juist het hele probleem. We verwachten een volgende brief van hem waarin hij dat uiteenzet.

De heer Willemse uit Groningen stuurt ons opnieuw een mop: Uw rubriek met de grappes moet u voortaan maar PPRUT noemen. Hartelijk dank heer Willemse.

*

De meeste politieke discussies zijn meer diskussies

*

Taalvervuiling: Via smeergelden van steekpenningen commissiegelden maken

*

We worden steeds rationeler: Nu kun je ook al een herseninfarkt krijgen.

*

Den Uyl in 1977: Tevens is tijdens ons bewind het gebruik van kalmeringsmiddelen afgenomen

*

Daf truc

*

Piet, de vriend van Dolf, stuurt ons de volgende aanvulling: Wiegel, gevulde koek

*

Willem Duys vond het een hoogst aantrekkelijke gedachte prins Bernard als Koning in een schaakspel te presenteren

*

...Want als de Vara nog geen tientje waard is, waar blijven we dan?

*

Je zult toch afgaan als een filter

*

Dat we spoedig verkiezingen krijgen is ook af te leiden uit de stand van Andriessens haarlokken

*

Staatssecretaris Hazepad

*

Ian Smith: Dat de meerderheid van de Rhodesiërs zwart is, is een verzinsel van de KGB

*

Mozambique: Is dat niet een soort balpen?

*

1975: CDAantjes
1976: ZDAarzeling
1977: CDAmien

Dolf Coppes presenteert:

Vier onthullingen en nog één

Aarden kostte 75.000

Nu iedereen bezig is zie ik niet in waarom ik nog langer zou zwijgen. Na de nacht van Schmelzer heeft Den Uyl 75.000 gulden geboden voor Jacques Aarden. Dat was 25.000 meer dan wat Schmelzer er nog voor over had. Vandaag of morgen zou het toch uit gekomen zijn. Nu heb ik tenminste nog de gelegenheid te zeggen dat Aarden het geld niet voor zichzelf maar voor een Goed Doel heeft gebruikt. Met Van Doorn was het precies andersom: hij werd aangeboden aan Tans, die toen voorzitter was van de PvdA. Maar toen had Tans er niets voor over. Romme had de grootste moeite Van Doorn kwijt te raken. Die was in die tijd Kamerlid en KRO-voorzitter tegelijk. Dat tikt leuk aan. Zo'n inkomen haalt hij nu niet eens als minister. Dus destijds was hij net zo duur als goede raad. Die kreeg Romme tenslotte van Verolme, die voorstelde Van Doorn een sportjacht aan te bieden. En dat lukte.

Ik heb er zo'n plezier in dat geen enkele andere krant daar achter is gekomen. De oplage van PPRAK wordt waarschijnlijk vertienvoudigd door deze onthullingen. Komen we bij Erik Jurgens. Dat was zeer moeilijk. Erik had zich voor een reuze fors bedrag uit de boter laten kopen, dus was tamelijk onafhankelijk. Hij zat dan ook altijd overal bij, omdat hij alle tijd had. Helaas is Bas op normale wijze lijsttrekker geworden. Ik kon mij tamelijk snel omhoogwerken in een niet zo grote fractie: ik had nog een boel geld over van het bedrag dat Alfrink mij destijds had gegeven voor mijn zwijgen over wat ik toen allemaal wist (ik weet het trouwens nog steeds dus ik moet eens naar Willebrands). Erik zag zijn kans verkeken en wendde zich tot Van Doorn. Tenslotte was Erik betrokken geweest bij die transactie met Verolme. Dus Van Doorn moest wel met iets goeds over de brug komen. Zo, dat lijkt genoeg voor deze keer. Ik heb veertig gevallen. Vier per keer, dan kan ik nog even vooruit. Ik heb dreigbrieven gekregen van Klinkenberg en Oltmans. Maar het kan me niet schelen. Ik heb de knokploeg van Frans van Hoger-vorst overgenomen. Gezien de aanbiedingen die ik nu al van de overige 36 heb gekregen kan dat er makkelijk af.

Rule Britannia

Ik was vorige week in Londen en toen ben ik gelijk maar even langs

good old Harold gegaan. Het was erg klam en mistig in Downingstreet. Ik was blij toen de deur van nummer 10 openging en ik de licht geparfumeerde rook van American Blend in mijn neus ving. Nog steeds dezelfde tabak. Na zoveel jaren.

Good old Harold. Maar nu moet het toch maar eens uit zijn. Ik heb het hem rustig en waardig uitgelegd. Als je je maar niet opwindt luistert hij wel. Hij is echt geen slechte kerel.

Het argument van de Scotch whisky drong maar heel langzaam tot hem door.

Toen ik over Irish Coffee begon vloog het bloed even naar zijn wangen. Maar het was gauw over. Het heeft immers geen zin je te verzetten tegen het onvermijdelijke.

Toen ik tenslotte nog memoreerde dat hij dan ook niet meer over Lord Snowdon hoefde te denken, zakte hij achterover in zijn stoel, legde de pijp terzijde, sloot de ogen en mompelde: This is most brilliant, indeed (zeer briljant). Op mijn tenen ben ik toen het vertrek uitgeslopen.

Toen ik de volgende dag ter verpozing in Brighton over de boulevard liep was het al zo ver. In de etalage van een tv-winkel verscheen op dertien schermen tegelijk het bericht, dat in de nieuwseditie van 12.45 bekend zou worden dat de prime-minister zou aftreden. De mensen keken even opzij naar de tv-schermen maar liepen meteen weer door. Er stonden maar twee mannen te kijken. Waarschijnlijk buitenlanders.

Ik was tezeer ontroerd om mijn weg te vervolgen. Dit land was dankzij het volle pond van mijn inzet behaagd voor de ondergang. Ik liep naar de promenade boven het water en staarde in de verte. Er nestelde zich een nieuw besluit in mijn verlichte hoofd. „Morgen ga ik een bolhoed kopen. Misschien vandaag nog wel”.

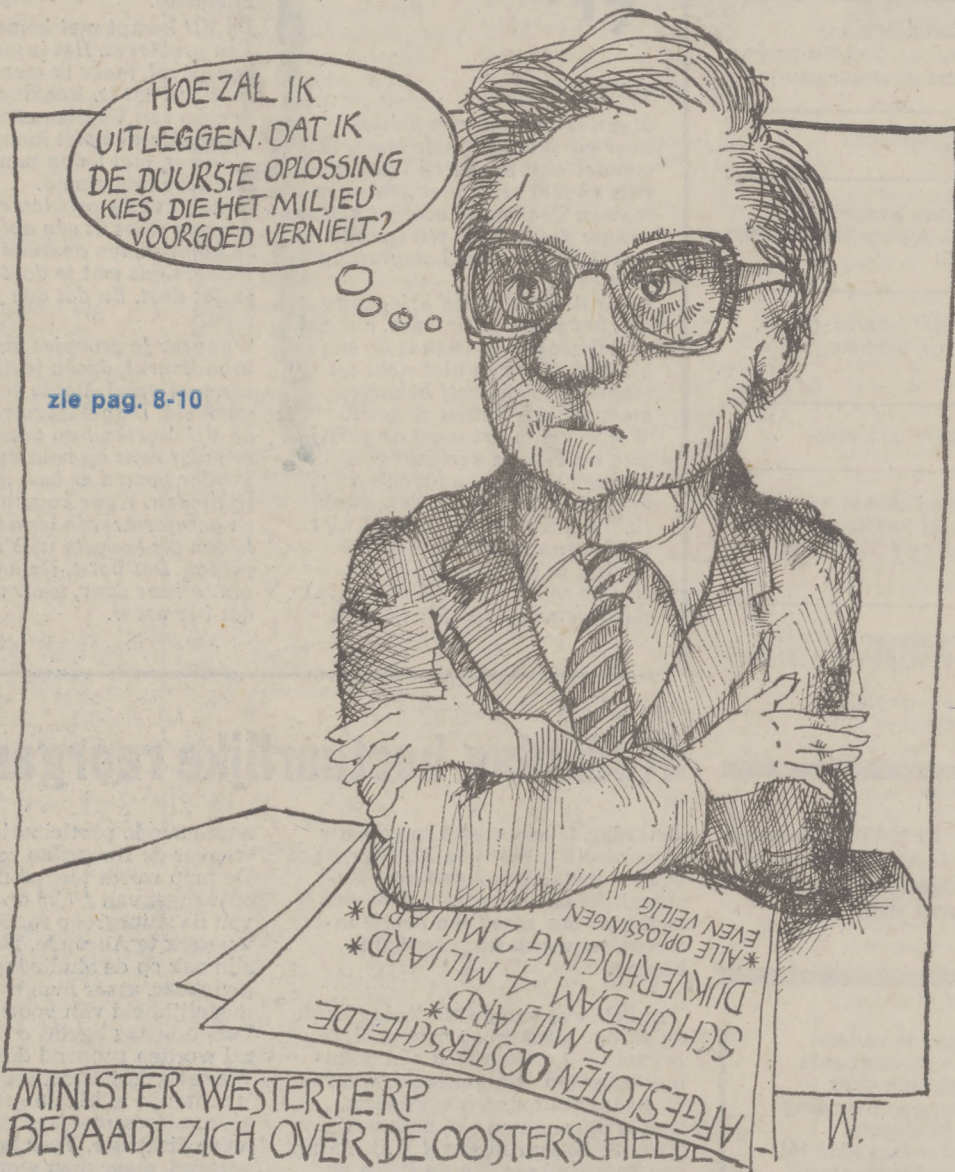
Ik haalde diep adem om de zuivere noordzeelucht mijn longen te laten doorstromen.

Er kwam echter een vroeg voorjaarsvliege mee naar binnen dat ik in zee uitspuigde.

Een voorbijganger stond stil. Hij had alreeds een bolhoed. Hij nam die af en zei beleefd: „Excuse me, sir, but please don't spit in my ocean”. (spuug niet in mijn oceaan). Wie zou er voor zo'n volk niet alles over hebben?

Met krachtige tred liep ik terug naar de stad, naar de hoedenvinkel, terwijl het „Rule, Britannia” bijna hoorbaar in mijn hoofd klonk.

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 16 april 1976, nummer 81.

zie pag. 8-10

en
verder:

4 Interview met Wijnand van Hoogevest
4 Geen eenzijdige looningreep

6 Inkomensverlaging moet doorgaan
7 Gezondheidszorg zit eraast

11 SRV wil sektorraden
14 Terugroepingsrecht onwerkbaar

PPRAK

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Vrijdag:

Meestal neem ik van kritiek door partijleden op de handel en wandel van de partij in alle rust en met een zeker genoeg kennis. Ten eerste bewijst het de ruimte die er is en ten tweede ben ik het er soms hartgrondig mee eens.

Maar ik word altijd kriegelig van het soort kritiek dat, hoe zal ik het zeggen, kritiek is op een afstand. Dat zich niet richt tot iets waartoe hetzelfde behoort, maar tot iets buiten zichzelf.

Wie zo kritiseert moet de partij zien als een los verband van mensen die op een toevallig moment hetzelfde willen, denk ik. En zo zie ik het bepaald niet en daarom schrik ik.

Nu lijkt ik erg eng. Alsof ik slaafse solidariteit eis van mijn partijgenoten. Nee, zo ligt het

niet. Het is juist andersom. Wie zich één weet met de partij, die kan ruimte opeisen voor afwijkende standpunten. Omdat dat je kunt vinden in de basisideeën van de partij, daarom vind je het niet erg als er inhoudelijk of strategies een wat andere koers wordt gevaren dan die jij graag ziet. Dat kan binnen korte tijd weer net anders liggen, denk je dan, en dan moeten anderen weer de tolerantie aan de dag leggen die nu van jou wordt gevraagd.

Maandag:

De VU kampt met kommunisten. Een probleem. Het is maar een handjevol, maar ik weet niet hoe moeilijk dat is. Behalve dan dat ik eens een Vietnamaktie heb georganiseerd met kommunisten, of liever, met leden van de CPN. Dat ging uitstekend.

Ik ken dus de problemen niet en daarom weet ik een oplossing: Je komt samen overeen op zo'n universiteit wat je doet en hoe je dat doet. En dat doe je. Samen.

Wanneer je groepjes uitsluit of brandmerkt, draag je direct bij aan hun groei. Dat is een oude wijsheid. De gereformeerden aan de VU moeten hun geschiedenis er maar eens op nalezen. Verder komen er best moeilijkheden. Waar kommunistiese en gereformeerde leerstellingen als hoogste wijsheid gelden. Dat botst. De hoop begint echter daar, waar men zich dat bewust is.

Studiedag bestuurlijke reorganisatie

De volgende PPRAK (nummer 82) verschijnt in verband met Pansen niet over twee, maar over drie weken. Op 7 mei dus.

Alleenstaande vaders, met name weduwnaars met problemen over verzorging en opvoeding van hun kinderen, kunnen van maandag tot en met donderdagavond van 7 tot 10 uur telefonisch advies vragen bij de Krisisgroep Weduwnaars, telefoon (070) 668111. Onder problemen dienen ook praktische zaken te worden verstaan als het verkrijgen van gezins-hulp.

Zaterdag 15 mei wordt in gebouw Cunera, Nieuwegracht 32, Utrecht een studiedag gehouden over Bestuurlijke Reorganisatie. Wie zich daarvoor ook maar een beetje interesseert wordt uitgenodigd te komen.

Ten behoeve van de studiedag heeft de ad-hoc werkgroep bestuurlijke organisatie van de PPR een documentatiemap samengesteld, waarin zij haar standpunten weergeeft. Ook is opgenomen een nota van Tweede-Kamerlid Henk Waltmans, een commentaar van de PvdA en een commentaar van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. In de map zijn discussievragen opgenomen voor de studiedag. Ze gaan over het waarom en het karakter van de bestuurlijke reorganisatie, over het model en de taakverdeling van de bestuurlijke niveaus, over de mogelijkheden voor

zogenaamde participatie-democratie en over de financiële regeling. De map wordt toegezonden na ontvangst van f 7,50 op giro 3353924 van de stuurgroep raads- en statenwerk te Abcoude. De mappen zijn ook op de studiedag zelf verkrijgbaar, maar men mist dan de mogelijkheid van voorbereiding. De studiedag begint om tien uur en zal worden geopend door Hans van Welsenis. Het is de bedoeling 's ochtends in kleine groepen te discussiëren met 's middags plenaire discussie. Voor koffie wordt gezorgd, maar men wordt verzocht zelf brood mee te nemen. De dag wordt omstreeks half vijf gesloten.

Namens de stuurgroep raads- en statenwerk

**Kees Tilanus, sekretaris.
Seringenlaan 22,
Woerden. Tel. 03480 - 5995.**

WERVEN

Met de aktieven van mijn aktiecentrum hebben we ons een weekendje bezonnen. Zonder daar al te diep op in te gaan kan ik melden dat ik dat als heel nuttig heb ervaren.

Waar je met z'n allen na veel vijven en zessen uiteindelijk voor blijkt te staan is de vraag hoe je anderen werft voor je programma. Je programma in de breedste zin van het woord.

Als je dan antwoorden probeert te geven blijkt dat het al een oude vraag is en dat je niet in staat bent er iets nieuws aan toe te voegen. En toch zou dat nodig zijn.

AKTIEVOEREN

De aktie als model om anderen duidelijk te maken wat je wilt is een beproefd model. Dat zijn vruchten ongetwijfeld heeft afgeworpen en dat nog werkt, maar het is alsof aktievoerend Nederland er toch minder in gelooft dan een paar jaar geleden. Er is veel teleurstelling, dat je toch uiteindelijk niet die mensen bereikt, om wie het je te doen is.

Datzelfde geldt voor het geschrift, de radio en televisie, voor de tekening, de vorming. Middelen waarmee je niet kunt doorstoten zo ver je zou willen.

RAKEN

Het probleem is: Hoe raak je mensen in hun hart. Hoe beweeg je mensen. Door ze aan te spreken in hun eigen situatie, zeggen we dan.

Dat is zo, maar de eigen situatie is niet altijd die van huis, werk of school. De eigen situatie is net zo goed het sluimerende gevoel dat we de problemen van onze tijd (honger, milieuvernietiging, ongecontroleerde macht, rijkdom etc.) niet aan kunnen pakken. Er toch geen enkele greep op krijgen. Ook niet in direkte eigen omgeving.

Nu is de vraag of dat waar is volgens mij volstrekt oninteressant.

Want natuurlijk kunnen we geen greep krijgen op deze problemen zeker niet wie het alleen probeert, maar dat is nog geen reden er niets aan te doen. Wie niets doet weet zeker dat hij geen invloed heeft. En aan de andere kant heeft iedereen die iets doet per definitie invloed.

Dit is dus een ontmoedigend probleem. Maar hoe werf je nu mensen?

Door te beginnen. Of, wat de PPR betreft, door te gaan met waar we mee bezig zijn. Wat werft is de overtuiging die je hebt, vooral als groep. Overtuiging is wat anders dan precies je lesje kennen en dat kunnen opdreunen. Dat zie je zoveel in de politiek en dat is nu juist wat mensen niet raakt. Niet beweegt. Daar kotsen ze van.

DOORLEVEN

Wie zelf bewogen is, die kan werven. Dat hoeft helemaal niet op emo-

tionele, op half-religieuze of op halfzachte wijze. Het is trouwens ook iets waar men zich niet al te bewust van zal zijn. Wat je er wel van kunt leren is, dat je de problemen moet proberen te doorleven.

Naast overtuiging is natuurlijk veel kennis van zaken nodig. Visies op vraagstukken. Wat mij opvalt is, dat met name de PPR-visie op de sociaal-ekonomiese problemen erg aanslaat.

In dit nummer van PPRAK gaan we daar weer op in.

DOORPAKKEN

Wat met name op dit gebied mensen in beweging brengt is het inzicht dat er wel degelijk andere mogelijkheden zijn dan in het gevoelige welzijnsvlees te snijden

Maar dat het er op aankomt te durven. Door te pakken. Mijn stellige overtuiging is, dat het kabinet nu volgens zijn uitgangspunten op principiële wijze de ekonomiese problemen moet aanpakken. En daar

door Kees Waagmeester

de mensen achter krijgt. De mensen verlangen naar een principiële politiek, eerlijk delen.

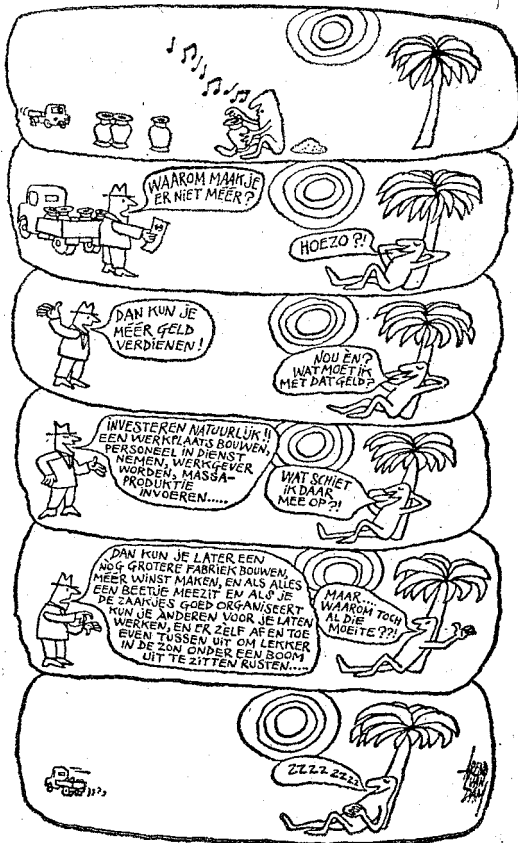
Dat sluimerend aanwezige verlangen naar andere antwoorden, in ieder geval het breed verspreide gevoel dat oude antwoorden ontoereikend zijn voor de ekonomiese problemen, dat is de basis van handelen voor het kabinet. Als het daar geen beroep op doet, laat het de mensen vallen op wie het steunt.

PRONK

Het wordt pijnlijk, maar ik vrees dat ik in elk nummer van PPRAK wel een welzijnssektor moet noemen waarin nou juist niet bezuinigd moet worden. De vorige keer was het de NS. Nu de geruchten dat overwogen wordt aan de begroting voor ontwikkelingssamenwerking te knabbelen.

Het zou godgeklagd zijn als de arme landen nog verder zouden moeten opdraaien voor de problemen van het westen laat staan voor onze probleempjes. Een fundamentele politiek ten opzichte van de derde wereld is één van de motieven om dit kabinet steun te geven.

Pronk moet financieel, maar vooral politiek de ruimte hebben. En ook over dat laatste hebben wij zorgen.

Wijnand van Hoogeveest vertelt wat er wel kan

Minimum-inkomens en uitkeringen niet aantasten

„De PPR heeft een lange-termijn visie op de economische problemen, maar hoe werken we mee aan de detailoplossingen? De PPR wil iedereen een gegarandeerd minimum-inkomen geven. Als dat gebeurt zijn vele problemen van de sociale verzekeringen opgelost, want dan zijn ze er niet meer.” Aldus Wijnand van Hoogeveest, personeelschef van de Raad van Arbeid van Utrecht en in zijn vrije tijd actief betrokken bij het sociaal-economies beleid van de PPR. Hij is lid van de zogeheten tien-miljardklub, een groep PPR-ers die zich speciaal buigt over de bezuinigingsoperatie van het kabinet-Den Uyl. Wijnand is koördinator van de werkgroep Sociale Verzekeringen van de themagroep Welzijn.

Met in het achterhoofd onze lange-termijn visie moeten de regerings-

maatregelen worden bekeken. Tegen een aantal maatregelen, dat wordt gesuggereerd, zegt de PPR ronduit nee. Wijnand: „De ont koppeling van de sociale uitkeringen van het minimumloon is onaanvaardbaar, evenals koppeling van die uitkeringen aan de loon- en prijsindex. Men mag niet eenzijdig een bepaalde zwakke groep van de bevolking treffen. Maar alleen al sociaal-economies gezien lost het geen problemen op. Want als de uitgaven omlaag gaan, vermindert de consumptie (en dat juist bij mensen die hun gehele inkomen wel moeten consumeren) en dit heeft tenslotte vermindering van de produktie tot gevolg”.

De Franje

De gedachte dat er in de sfeer van de sociale uitkeringen wel iets kan

gebeuren, vergelijkt Wijnand van Hoogeveest met de mentaliteit van Slotemaker de Bruine die in de jaren dertig ook meende „dat de franje er wel af kan”. Als de sociale uitkeringen worden gekoppeld aan de loonstijging betekent dat, zegt Wijnand, dat de welvaartsvastheid als franje wordt gezien. Als uitkeringen niet welvaartsvast zijn, houdt dat een groeiende ongelijkheid in tussen inkomens van zogenaamde aktieven en van niet-aktieven.

De PPR wijst ook het eigen risico voor de ziekenfondspatiënt af. Dat zou een geweldige administratieve rompslomp en dus kosten met zich meebrengen, zou een bedreiging inhouden voor de volksgezondheid, terwijl een vast bedrag altijd niet-nivellerend werkt. Het uitkeringspercentage van de

Geen eenzijdige looningreep:

Regering moet met inkomensbeleid komen

Het bestuur en de beide Kamerfrakties van de PPR hebben zich in aanwezigheid van de bewindslieden beraden over de regering aangekondigde beleidsombuigingen ter bestrijding van de werkloosheid. Bestuur en frakties kunnen volstrekt geen begrip opbrengen voor losstaande publikatie van plannen voor aanpassing van wetten om in te grijpen in de ontwikkeling van het minimumloon en in de loonvorming. Wijzigingen in de wet op de loonvorming kunnen alleen overwogen worden in samenhang met voorstellen voor het gehele inkomensbeleid. Ingrepen en opschuivingen in de wettelijke verhoging van het minimumloon worden afgewezen.

Deze opvattingen vloeien voort uit het volgende: Bestuur en frakties verwachten, dat de materiële welvaart van alle Nederlanders samen binnen afzienbare tijd niet verder zal groeien en wellicht zelfs af zal nemen. Voor zover in die situatie het nationaal inkomen nog kan groeien, zal dit voornamelijk zijn in de uitbreiding van diensten, onderlinge verzorging en aanpassingen in de organi-

satie van de produktie, waardoor meer mensen bij de produktie betrokken worden (vermaatschappeling, demokratisering, schaalverkleining, arbeid in deeltijd).

Een zodanig gericht groeibeleid zal een voldoende aanbod van arbeidsplaatsen tot gevolg hebben. Het voorzieningsniveau kan dan worden uitgebreid, mits een effectief inkomensbeleid gevoerd wordt.

In samenhang met het economies structuurbeleid en het werkgelegenheidsbeleid moet een inkomensbeleid gevoerd worden, dat scherp gericht is op het eerlijk delen van een afnemende materiële ruimte.

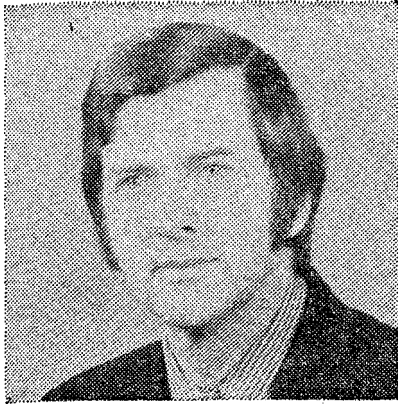
Nu al moet begonnen worden met een krachtig inkomensbeleid, gericht op matiging van het totaal van alle inkomens, waarbij niettemin de laagste inkomens moeten blijven stijgen. Bestuur en fraktie zijn van oordeel, dat in dat kader onder meer:

1. De minimumlonen en daarmee verbonden inkomens op zijn minst overeenkomstig eerder gemaakte afspraken moeten blijven groeien.

2. Kompensatie-verhogingen van de overige inkomens bij voorkeur in gelijke bedragen moet plaatsvinden.
3. Individuele niet-looninkomens netto niet meer mogen toenemen dan vergelijkbare looninkomens.
4. De norm bij de koppeling tussen inkomens van overheidspersoneel en personeel bij particuliere bedrijven wordt aangepast.
5. Hiervoor aanpassing van het fiskale stelsel en van de sociale premieheffing dient plaats te vinden (tarieven, maksimum inkomen, aftrekregelingen, maksimum premie-betalingsgrens opheffen, etc.)

Bestuur en fraktie menen, dat ombuigingen in het sociaal-economies beleid en in het begrotingsbeleid alleen zinvol kunnen worden beoordeeld wanneer duidelijk is wat de regering wil met het economies structuurbeleid, de herverdeling van winst en de beheersing van individuele niet-looninkomens.

Het bestuur en beide Kamerfrakties van de PPR.

Wijnand van Hoogevest

WAO (Wet arbeidsongeschiktheid) terugbrengen van 80 naar 75 procent is eveneens onaanvaardbaar. „Dan treft men juist hen die al uitgestoten zijn”. De PPR wil ook geen uitstel van de invoering van de AAW, dat is de arbeidsongeschiktheidswet voor zelfstandigen.

Kinderbijslag

„Wat de Kinderbijslag betreft, daaraan zitten twee kanten. De kinderbijslag voor ook de eerste twee kinderen was een loonpolitieke maatregel van vlak na de oorlog. Men kan zeggen dat die nu overbodig is anno 1976 en dus moet worden afgeschaft. Als men in twee jaar de kinderbijslag voor het eerste kind zou afschaffen en die voor het tweede kind zou bevrozen, betekent dat een besparing van 1,2

miljard in 1980. Maar in de PPR-visie past een minimum-inkomen. Kinderbijslag is een minimumuitkering en uitgaande van de redenering dat daarop moet worden verder gebouwd, zou men niet voor afschaffing moeten zijn. Gepleit kan worden voor een vast bedrag per kind van een bepaalde leeftijd. Vaste uitkeringen werken nivellerend. Afschaffing van de kinderaftrek zou te overwegen zijn. Dat zou ook een nivellerende maatregel zijn.”

Premiegrens

Een vergaand voorstel, maar daarom niet minder waardevol, acht Wijnand van Hoogevest de zeer bruikbare suggestie de sociale premies en uitkeringen via de algemene middelen te laten lopen. De premies komen dan niet meer als apart bedrag op je loonstrookje, wel zitten ze in je loon- en inkomstenbelasting.

Daarbij zou de maksimum premiegrens, dat is de inkomensgrens van f 35.600 waarboven het bedrag aan premie altijd gelijk blijft, kunnen verdwijnen. Dat betekent een flinke inkomensverdelende maatregel, die miljarden zal opleveren, namelijk twee miljard per jaar, dus tien miljard over vijf jaar! (Het betekent wel dat alle mechanismen voor afwenteling van te hoog ervaren belastingdruk beginnen te werken).

Groot voordeel is dat de overheid de arbeidsintensieve bedrijven met minder premie kan belasten dan de kapitaalintensieve. Eindelijk zou de

uitstoot van arbeidskrachten tot stilstand kunnen worden gebracht. En om de werkgelegenheid was tenslotte alles begonnen.

Wijnand van Hoogevest zou als tussenfase de verschillen in de premie voor de ziektewet en werkloosheidswet gelijk willen trekken. Nu varieert het premiepercentage van de ziektewet van 17,5 procent in de bouw tot 3,3 procent in de vrije beroepen. Inning van de premies zou door de belastingdienst kunnen geschieden. Wat de lange termijn betreft: De 26 bedrijfsverenigingen, de Raden van Arbeid en de sociale verzekeringsbank zouden kunnen vervallen. Er zou één fijnmazig gedemocratiseerd uitvoeringsorgaan moeten komen, waardoor op allerlei kosten kan worden bezuinigd, zonder dat de werkgelegenheid wordt aangetast.

Het uitvoeringsgebied zou niet meer dan 6.000 mensen moeten omvatten. Daarin zou welzijnsbeleid, gezondheidszorg en arbeidsmarktbeleid op elkaar kunnen worden afgestemd in een democraties gekozen orgaan.

Puntensysteem

De vaststelling van het bedrag voor sociale premieheffing zou via een puntensysteem moeten gebeuren, waarbij een voor werkgelegenheid en milieu schadelijk bedrijf een hoge premie zou moeten betalen. Het trendbeleid, waarbij ambtenaren in hun inkomensstijging een willekeurige selectie uit het bedrijfsleven volgen moet op de heling. Gebleken is dat die selectie lang niet zo willekeurig meer is.

„Kortom, er moet een duidelijk centraal inkomensbeleid worden gevoerd. De PPR wil alles decentraliseren, maar bij het inkomensbeleid is dat volstrekt onmogelijk en ongewenst”.

Wijnand herhaalt nog eens: „Maatregelen in de sfeer van het minimuminkomen zijn goedkope maatregelen. Die de zwaksten treffen. We moeten afblijven van de inkomens van de laagst-betaalden, inclusief dus van degenen die van uitkeringen afhankelijk zijn”.

K.W.

Regering brengt buitenlandse werknemers in de houdgreep van hun baas

De werkgroep Buitenlandse Werknemers van de PPR-Amsterdam heeft grote bezwaren tegen het wetsvoorstel Arbeid Buitenlandse Werknemers. Op het komende congres zal zij daarover een motie indienen. Het kwalijke van het wetsvoorstel is volgens de werkgroep, dat door de zogenaamde „tewerkstellingsvergunning” de buitenlandse werknemer geheel afhankelijk wordt van zijn werkgever.

De Tweede Kamer werd het vorig jaar eens over de noodzaak een toelatingsbeleid te voeren. De regering werkt dat nu als volgt uit: Een buitenlandse werknemer kan alleen bij iemand in dienst zijn die een tewerkstellingsvergunning heeft. Daaraan zit een limiet van ten hoogste twintig buitenlanders. Wil de werkgever meer buitenlanders in dienst nemen, dan zal de minister een vergunningslimiet voor dat bedrijf moeten vaststellen.

Daarbij houdt hij rekening met „de noodzaak in het belang van de werkgelegenheid in de onderneming vreemdelingen te doen arbeiden” en met „de beschikbaarheid van passende huisvesting voor vreemdelingen”.

Het voordeel van de wet is, dat de werkgever een tewerkstellingsvergunning aan moet vragen en dat hij ook strafbaar is als de buitenlandse in zijn dienst geen vergunning heeft. De boete is echter laag (maksimaal 10.000 gulden) en het is de vraag of goede controle mogelijk is.

Maar door de regeling heeft de werkgever een buitenlandse werknemer geheel in zijn greep. Want die kan de tewerkstellingsvergunning niet meenemen. Een ongewenste afhankelijkheidsrelatie. Het is het beste de goede punten uit dit ontwerp in te passen in de oude wet en het overige af te wijzen, zo meent de werkgroep.

WIJKRADEN

Het actiecentrum Utrecht bereidt een werkje, bestemd voor het stadsbestuur, voor over het tot stand brengen van wijkraden. Het zoeken is naar informatie en ervaringen uit andere gemeenten. Graag reacties aan fractie-assistent Connie Rietbergen, Van der Mondstraat 145, Utrecht. Berichten voor deze rubriek aan het redactie-adres.

Aktie inkomensverlaging leraren moet doorgaan

Met een aantal andere leerkrachten hebben drie leraren van het Venrayse Jeruzalemkollege vorig jaar een brief gestuurd aan alle docenten werkzaam bij het Havo en VWO. Daarin begonnen zij een vrij ongebruikelijke aktie: Een aktie voor loonsverlaging.

In hun brief signaleren de Venrayse leraren het feit, dat de overheid voor grote financiële problemen gesteld wordt. Ook het onderwijs zal aan bezuinigingen niet kunnen ontkomen. De vraag moet dan zijn: welke bezuinigingsmaatregelen hebben het meeste effect zonder de onderwijsdoelstellingen van de jaren zeventig en daarna reeds bij voorbaat onhaalbaar te maken. Bezuinigingen zijn denkbaar op een drietal terreinen: de exploitatiekosten, de indirecte salariskosten en de direkte salariskosten. Bezuinigingen op exploitatiekosten zal waarschijnlijk weinig effect hebben en kan gevaar opleveren voor het functioneren van een school. Indirecte salarismaatregelen (zoals: verhoging van het aantal uren van 26 naar 29, terugbrenging van de lesurentabel, het verhogen van de groepsbezetting van de klassen) moeten eveneens verworpen worden en wel om de volgende redenen: de docenten raken overbelast, het onderwijs verschraaft, zwakkere leerlingen raken verder achter, en de werkgelegenheid in het onderwijs vermindert. Gezien deze bezwaren tegen bezuinigingen op exploitatie- en indirecte salariskosten, komen de leraren uit Venray tot de volgende konklusie:

Als er binnen de huidige sociaal-ekonomiese kontekst werkelijk bezuinigd moet worden binnen het onderwijs, cq. de sektor HAVO/VWO, kan er alleen van een verantwoorde en doeltreffende oplossing gesproken worden, als die ligt in de sfeer van de direkte salariskosten.

Deze stelling werd voorgelegd aan de leraren VWO en HAVO en ondanks tegenwerking op verschillende scholen, kwamen er meer dan 1600 handtekeningen binnen.

Een ander probleem was dat de aktie — ongewild — parallel liep met de door het Nederlands Genootschap van Leraren gevoerde akties om bij de eventuele bezuinigingen met name de eigen rechtspositie veilig te stellen (de grote manifestatie in Den Bosch). Het spreekt dan ook vanzelf, dat het: kontakt van de Venrayse leraren met het NGL niet tot resultaten leidde. Ook de ontmoeting met de andere onderwijsvakbond, de ABOP, leidde niet tot resultaat.

Naast deze kontakten met de onderwijsbonden, hadden de leraren uit Venray tevens gesprekken met een werkgroep van de Hervormde Kerk (die zich met de „nieuwe levensstijl“ bezighoudt) en op het politieke vlak met de PPR.

In dat laatste gesprek hebben Tweede-Kamerlid Dilia van der Heem en ik de leraren uit Venray het volgende beloofd: in de eerste plaats zullen we het binnen onze partij aan de orde stellen; in de tweede plaats zullen we onze regelmatige kontakten met de onderwijsvakbonden gebruiken om

ook daar de zaak nog weer eens aan te kaarten; in de derde plaats zullen we bekijken in hoeverre ook bijvoorbeeld ambtenarenbonden en andere groepen ingeschakeld konden worden en tenslotte zouden we met de groep in Venray kontakt houden.

De zaak aan de orde stellen binnen de PPR doen we bij deze. Door middel van dit artikel, de onderwijsgroepen die in onze partij functioneren en eventueel door middel van de Middenschooldag van 10 april willen we reakties op bovengenoemde aktie vragen van partijleden, die in het onderwijs werkzaam zijn en aan anderen, die in de hogere salarisgroepen zitten. Graag reakties en suggesties voor verdere aktiemogelijkheden aan mijn adres:

**Michiel van de Kasteelen,
Kalvermarkt 5, Leiden**

Siem Leijen: Veel positieve reakties

„Wat ik onlangs las over het basisinkomen voor alle Nederlanders, daar ben ik het volkomen mee eens. Het is toch een fundamenteel onrecht, al die inkomensongelijkheid. Veel problemen, zoals honger in de wereld, zijn terug te voeren tot die ongelijkheid”. Dat zegt Siem Leijen, één van de initiatiefnemers van de (Venrayse) aktie voor inkomensverlaging onder leerkrachten ten behoeve van de kwaliteit van het onderwijs. Zijn groep is als groep met de aktie gestopt, omdat je de aktie óf groots moet opzetten en dus moet verbreden tot buiten het onderwijs óf moet herhalen wat je al gezegd hebt, zegt hij.

Maar individueel zullen de handen van de aktievoerders wel weer gaan kriebelen en naar de pen grijpen. „Je probeert iets te bereiken. We hebben in ieder geval een discussie op gang gebracht. Er is heel positief op gereageerd. Natuurlijk waren er ook negatieve reakties en op

sommige scholen was er zelfs duidelijk sprake van intimidatie. Handtekeningenlijsten die plotseling waren verdwenen of niet aankwamen enzo. Maar als je doorpraat met kollega's en ook in de klas krijgt je toch veel positieve reakties.”

Siem Leijen: „Het moet niet bij incidentele akties blijven. Ik begrijp best, dat als we nu wat inwisselen Duisenberg volgend jaar zegt: Onderwijs kan wel toe met minder. En een jaar later moeten we opnieuw beknibben op de kwaliteit van het onderwijs.

Ik begrijp ook best dat de inkomensongelijkheid fundamenteel moet worden aangepakt en dat maatregelen in één groep moeilijk zijn, zoals de vakbonden ons voorhouden. Maar Van Kemenade zei ons in een gesprek, dat we meer hadden aangericht dan we zouden vermoeden. Als alleen al hoge ambtenaren ons initiatief zouden overnemen, zouden we van alle bezuinigingsproblemen af zijn”.

Bericht aan betrokken wetenschappers

Deze oproep is gericht aan wetenschappers die moeite hebben met de manier waarop wetenschap en techniek in onze maatschappij functioneren.

De studiestichting zoekt deelnemers voor het projekt Wetenschap, Techniek en Selektieve groei. Het gaat om mensen die mee willen werken aan, cq. informatie kunnen geven voor een onderzoek naar het onderzoeks- en ontwikkelingsbeleid van NV Philips en TNO. Twee vragen

zullen daarbij centraal staan:

● Hoe moeten wij vanuit PPR-doelstellingen het Onderzoeks- en Ontwikkelingsbeleid van deze organisaties inhoudelijk beoordelen?

● moet het Onderzoeks en Ontwikkelingsbeleid bij dergelijke organisaties op een andere, meer democratische manier worden vastgesteld. Aanmeldingen en inlichtingen bij Marlies ter Borg, Beukenweg 20 III Amsterdam, tel. 020 - 931043.

Van de themagroep welzijn

De gezondheidszorg zit ernaast

Onlangs heeft de werkgroep gezondheidszorg van de themagroep Welzijn een discussienota uitgebracht onder de titel: „Gezondheidszorg in discussie”.

Het is een nota geworden met een zoekend karakter. Hoewel niet erg hard in de zin van wetenschappelijk verantwoord, worden toch voldoende aanknopingspunten geboden voor verdere discussie. En dat is heel hard nodig, want de huidige gezondheidszorg is — afgezien van de hoge kosten — een zeer diskutable zaak. Daar zijn we het eigenlijk allemaal over eens.

De zorg voor onze gezondheid is een zaak waar ieder dagelijks mee te maken heeft. Desondanks is er ten aanzien van het beleid en de structuur van die zorg nauwelijks sprake van enige wezenlijke maatschappelijke controle, laat staan van enige zeggenschap.

Kwantitatief gezien is er sprake van overconsumptie, waardoor de huidige zorg een paradoxaal effect dreigt te krijgen. Een nieuwe vormgeving van gezondheidszorg zal door en voor de hele samenleving moeten ontstaan. Daar zal dan echter een uitvoerige gedachtenwisseling aan de basis aan vooraf moeten gaan.

De discussienota wil proberen daartoe een aanzet te geven. Het is niet de bedoeling geweest, concrete beleidlijnen aan te dragen, maar de discussie over uitgangspunten en

inhoud van de gezondheidszorg op gang te brengen.

Inhoud

De discussienota is uit de volgende onderdelen opgebouwd:

In het eerste hoofdstuk wordt „gezondheid” als begrip uitgediept. We moeten immers weten waarvoor gezond moet worden als we het over gezondheidszorg hebben.

Daarna wordt in het tweede hoofdstuk een globaal overzicht gegeven van de gezondheidssituatie van de bevolking, zoals die zich tot nu toe heeft ontwikkeld.

Om de invloed van de gezondheidszorg op de gezondheidssituatie na te gaan, is het van belang te weten hoe ze funktioneert. In hoofdstuk drie is daartoe een poging ondernomen. De invloed van overheid, bedrijfsleven en de mediese beroepen op het functioneren van de gezondheidszorg is globaal beschreven.

Hoofdstuk vier geeft een indruk van de bijdrage die de gezondheidszorg levert aan de verbetering of verslechtering van de gezondheidssituatie. Tevens worden een aantal knelpunten in organisaties opzicht over het voetlicht gebracht.

Onze konklusies zijn niet erg beoedigend. Radikale veranderingen in de taakopvatting van de gezondheidszorg zijn nodig om in samenwerking met de gebruikers een bijdrage te kunnen leveren aan het voorkómen van de gezondheids-

stoornissen waarmee de mens van vandaag worstelt. We proberen, zonder daarmee volledig te willen zijn, de richting waar het volgens ons heen zou moeten gaan in het laatste hoofdstuk weer te geven.

In een bijlage worden tenslotte de achtergronden van de huidige gezondheidszorg nog eens op een rijtje gezet. Ook is opgenomen een opzet van een mogelijke herstructurering.

De discussie-nota is te bestellen bij het partij-buro, Singel 277, Amsterdam (020 - 227342) en kost f 2,50.

Reakties

Om een zo goed mogelijk indruk te krijgen van de levende gedachten omtrent de gezondheidszorg en de discussie enigszins te structureren, speelt de werkgroep met de gedachte om — verspreid over het land — een viertal studiebijeenkomsten te beleggen. Hierover zal tezamen met mededeling worden gedaan.

In de tussentijd hopen we alvast veel reakties te ontvangen om onze ideeën te kunnen toetsen aan die van anderen binnen de PPR. Deze reakties kunnen worden gezonden aan onderstaand coördinatie-adres.

Werkwijze

Op de volgende wijze wil de werkgroep een bijdrage leveren aan het PPR-beleid inzake de gezondheidszorg:

1. Ondersteunen en begeleiden van actiecentra die te maken hebben of krijgen met problemen op het gebied van de gezondheidszorg. Hierin willen we vooral een bemiddelende functie vervullen. Actiecentra zullen daarom in contact gebracht worden met ter zake kundigen, waarna beide partijen zich buigen over de betreffende problematiek.

Daarom vragen wij aan mensen, die vanuit hun specifieke deskundigheid op één van de terreinen in de gezondheidszorg een dergelijke bijdrage zouden willen geven, zich te melden bij de werkgroep.

2. Bestudering van knelpunten in het beleid van de gezondheidszorg en het formuleren van standpunten en visies in deze.

3. Het gevraagd en ongevraagd adviseren van onze Kamerfractie over gezondheidszorgaangelegenheden.

De werkgroep gezondheidszorg.

Koördinatie: Roland Mommaas, Laan van Ouderzorg 42, Leiderdorp, 071 - 890977.

Kontaktpersonen: Marius Aben, Dr.

Letteplein 10, De Bilt. 030 - 763379.

Lukas Koch, Fr. Halsstraat 18,

Utrecht. 030 - 511589. **Hans de Man**,

Rode Klif 45, Lelystad. **Ad Meyers**,

Veurse Straatweg 185c, Leidschen-

dam. 070 - 276459 **Kees Tilanus**, Se-

ringenlaan 22, Woerden. 03480 -

5995.

Het sekretariaat van de themagroep

Welzijn is veranderd in: Frans Ter-

ken, Merelstraat 24, Leiderdorp, tel.

071 - 892650.

Dijkverhoging is even veilig

Het verhogen van de dijken van de Oosterschelde in plaats van afsluiting door een dichte of half-open dam garandeert de veiligheid van de Zeeuwen, spaart een onvervangbaar natuurgebied en is tenslotte verreweg de goedkoopste oplossing.

Dit blijkt uit het boekje *Oosterschelde Open/Dicht*, een door de Stichting Dijkverhoging Oosterschelde uitgebrachte analyse van het Oosterschelde-vraagstuk.

Nu de regering binnenkort een definitieve beslissing over de Oosterschelde gaat nemen, moeten de veiligheid (zonder beperking van de wijze waarop die kan worden bereikt) en de bescherming van het milieu centraal staan, aldus de Stichting.

Het boekje noemt het verklaarbaar, dat de gedachte dat alle zee-armen zoveel mogelijk moeten worden afgesloten een eigen leven is gaan leiden. Lange tijd leek het niet nodig naar een andere oplossing te zoeken dan afsluiting. Het kabinetsbesluit van november 1974 houdt vast aan de mening dat de veiligheid alleen bereikt kan worden door middel van een dam. Uit het boekje wordt duidelijk hoezeer ten onrechte dijkverhoging steeds niet serieus is bekeken.

De ramp van 1953 kwam niet bij verassing. De dijken waren eenvoudig te laag, dat wist men al twintig jaar. De huidige werkzaamheden van gedeeltelijke dijkverhoging betekenen voor het eerst een flinke vergroting van de veiligheid.

Volledige afsluiting zal naar schatting vijf miljard gulden kosten. Er moet rekening worden gehouden met kustafslag, aanpassingswerkzaamheden en het verlies van 1500 arbeidsplaatsen. Voor een afsluitbare dam is ten minste vier miljard gulden nodig. Een geheel open Oosterschelde met verhoogde dijken komt op ongeveer twee miljard gulden. Dijkverhoging verschaft daarnaast veel meer werkgelegenheid dan de andere oplossingen.

Achter een afgesloten Oosterschelde ontstaat in het slechtste geval de duurste viezigheid die Nederland ooit in huis heeft gehaald. In het gunstigste geval zitten we met een peperdure blijvende zuivering van alle mogelijke vormen van waterverontreiniging.

De schade aan het milieu is niet in cijfers uit te drukken. Wat wel voor goed kapot gaat blijkt uit een hoofdstukje van de hand van Doeke Elmsa, waarvan we op pagina 10 onder de kop „Oosterschelde, ongerept natuurgebied” enkele delen afdrukken. Oosterschelde Open/Dicht is verkrijgbaar door storting van f 8,50 op giro 3269500 van de Stichting Dijkverhoging Oosterschelde, postbus 1000, Baarn.

Blijf van de Oosterschelde af

Er viel een miezerige regen toen het halve partijbestuur, vergezeld van twee leden van de PPR Tweede-Kamerfractie Kees van Kuyen en Bas, op de ochtend van de 25ste maart binnen-druppelde in Ierseke. Opgeroepen door de PPR-Zeeland en de SOS (Samenwerkingsorgaan Oosterschelde) voor een — uitstekend begeleide — Oosterscheldedag.

„Blijf zoveel mogelijk af van de Oosterschelde en zorg snel voor veiligheid”. Dat was wat we die vrijdag in alle toonaarden te horen kregen.

„Blijf er zoveel mogelijk van af”, zegt bioloog Parma van het Delta-instituut, dat biologies onderzoek doet in de Zeeuwse wateren in

verband met de uitvoering van het Deltaplan. Ook de aanleg van een stormstuwkaiisondam betekent grote onzekerheid voor het Oosterschelde-milieu.

De verandering van het getij heeft gevolgen voor schelpenkultuur, schorren en slikken (voedselgebied voor vogels). De verandering van stroomsnelheid heeft gevolgen voor de aanvoer van kiemen, larven en voedsel en voor het wegvoeren van afval.

Dijkverhoging is een betere oplossing. Ook dan ontstaat schade aan het milieu, maar schade die tevoren bekend is en opgevangen kan worden. We moeten hoe dan ook in de sfeer van het milieu concessies doen ten behoeve van de veiligheid.

spaart het milieu

„Blijf van de Oosterschelde af”, zeggen de drie gebroeders Van Damme, die ons meenemen de Oosterschelde op met hun mosselkotter. „Wij zijn eigenlijk boeren op het water”. Ieder heeft zijn eigen kavel om te bemosselen, genummerd, afgezet met stokken. De rauwe mosselen die onderweg worden opgevist willen er vooral bij Bas goed in.

In de haven zien we de oester- en mosselbedrijfjes en een kreeften„park”. Een veel te mooi woord voor de vierkante betonnen waterbakken, waarin tientallen uit land overgebrachte kreeften met ontgebonden scharen tastend hun weg zoeken. Veertig gulden per stuk brengen ze op.

Sloegebied

De ekstra attractie van deze dag is een bustocht naar het Sloegebied, compleet met informatie. Ontworpen door de gemeente Borsele breidt dit industriegebied zich onkontroleerbaar uit. De regio heeft de grootste stem bij de vestiging van industrieën, maar haar vertegenwoordigers opereren op eigen initiatief en zonder verantwoording af te leggen aan gemeenteraad en staten. Daarin wil PPR-Zeeland verandering brengen.

We rijden door Borsele. Midden in het dorp een camping; uitzicht op de kerncentrale, die enkele honderden meters van het dorp afligt.

Een dubbele afrastering rond de kerncentrale zelf. Op de hekken twee grote borden met een hondekop: „Gevaarlijk! Politiehonden!” We moeten er erg om lachen. Verderop de Total-raffinaderij; al jaren in gebruik, maar de bezwaarprocedures lopen nog.

Pechiney: produceert 170.000 ton ruwe aluminium per jaar en gebruikt daarvoor de helft van het energieverbruik van heel Zeeland. Hoechst. Straks komt Mont Edison, geluidsoverlast 80 decibel (30 decibel is maximaal toelaatbaar), op 2500 meter afstand van de dorpskern van Nieuwddorp.

De toekomstige uitbreiding van het gebied is al zichtbaar. Er wordt hard gewerkt. Veeteelt is hier niet meer mogelijk. Tienduizenden gulden per jaar worden er door de industrieën aan slachtpremie uitgekeerd voor koeien die als gevolg van fluorvergiftiging moeten worden afgeemaakt. De boeren protesteren niet.

Veiligheid

Terug naar de Oosterschelde. „Red wat er te redden valt, maar garandeer de veiligheid”, zegt het gemeentebestuur van Reimerswaal. We worden ontvangen op het vroegere gemeentehuis van Ierseke. „Er is geen zaal waar zoveel over de Oosterschelde is gepraat als deze.”

Ierseke is met zijn visserij, oester- en mossel-kultuur afhankelijk van de Oosterschelde. De verse oesters die we geserveerd krijgen, nog drijvend in het Oosterscheldewater, spreken voor zichzelf. De doorlaatbare dam vindt men een prima oplossing, die niet op een paar honderd miljoen méér mag afspringen. Dijkverhoging heeft nogal wat consequenties voor het stadje zelf; 250 huizen moeten tegen de grond, havenbedrijfjes moeten worden verplaatst. Desondanks is het antwoord van burgemeester Pijl Hogeweg duidelijk als we hem vragen naar zijn keuze tussen dicht en dijkverhoging. „Liever een lelijk dorp met brood op de plank dan een mooi dorp in de WW”.

Als we na een heerlijke mosselmaaltijd om half acht het zaaltje binnenkomen waar PPR en SOS hun standpunt uiteen zullen zetten, is er geen doorkomen meer aan. 350 tot 400 mensen. Ze staan tot op de stoep.

Nieuwe argumenten

De PPR zal de regering vragen om heroverweging van haar besluit, beginnen we. Op grond van nieuwe argumenten is er alle reden met nadruk te pleiten voor dijkverhoging, zelfs als de doorlaatbare dam mogelijk blijkt.

Veiligheid, milieu en bestaande werkgelegenheid zijn met deze oplossing het best gegarandeerd. Onze indruk dat ook een doorlaatbare dam absoluut geen zekerheid biedt voor het behoud van het Oosterscheldemilieu is vanmorgen nog eens bevestigd. Volgens onze cijfers blijkt totale afdamming bovendien de allerduurste oplossing, een slordige 2,5 miljard duurder dan dijkverhoging (Er moet voor 1980 toch tien miljard bezuinigd worden?) En: Dijkverhoging zal veel meer arbeidsplaatsen leveren dan de bouw van een dam. De Oosterschelde geheel afsluiten is

een onherroepelijk besluit met onherstelbare gevolgen. Wat de PPR betreft is het onmogelijk dat deze regering dit besluit zou nemen. Een doorlaatbare dam zullen we als uiterste kompromis aksepteren.

Bas maakt duidelijk, dat het politiek nog een uiterst moeilijke zaak zal worden. Toch is er een onmiskenbare ontwikkeling gaande sinds de jaren vijftig, toen dominee Zaal (AR) als enige tegen de Deltawet stemde vanwege de belangen van de visserij. Toen de PPR (Michel van Hulst) in 1971 in de Eerste Kamer een motie wilde indienen, die vroeg om studie van de Oosterscheldeproblematiek, waren niet eens de nodige vijf handtekeningen bij elkaar te krijgen.

De PSP-er Van Wijk was de enige die bereid was mee te tekenen. Desondanks staat die studie in 1972 al in Keerpunt (PvdA, D'66 en PPR) en wordt de Keerpunttekst later overgenomen door het kabinet Den Uyl (PvdA, PPR, D'66, KVP en ARP).

En in november 1974 verdedigt een KVP-minister het besluit van de doorlaatbare dam met een beroep op het „rentmeesterschap” van de mens over de natuur. Alles bij elkaar toch reden niet alle hoop te verliezen.

Instemming

Wij krijgen in de zaal één en al instemming met onze visie. De Zeeuwen blijken overigens veel overtuiger te zijn van de noodzaak de Oosterschelde open te houden dan we hadden gedacht op grond van de berichtgeving. Ze beseffen heel goed dat hun veiligheid met dijkverhoging evengoed gewaarborgd is.

Kees van Kuyen roept de bevolking van Ierseke en omgeving en alle Zeeuwen die geen afgesloten Oosterschelde willen op, dit te laten horen aan regering en Kamer. Dat is voor ons de konklusie van deze dag. Aktie. Ook vanuit de Zeeuwse bevolking. Bij SOS en PPR-Zeeland in goede handen.

Ria Beckers.

Oosterschelde, ongerept, natuurgebied ▶

...een miljoen ton organiese stof per jaar...

Oosterschelde, ongerept natuurgebied

De Oosterschelde, zo groot als de Veluwe, is een van de meest ongerepte natuurgebieden van Nederland. Voordat de dam in het Volkerak was aangelegd, kon vervuild Rijn- en Maaswater soms de Oosterschelde binnenkomen, waardoor de kwaliteit van het water tijdelijk verslechterde, maar op het ogenblik is de Oosterschelde, nu dit niet meer gebeurt, op zijn mooist. De Oosterschelde is gezegend met helder, zout en vooral in de zomer warm water.

Deze omstandigheden komen elders in Nederland, noch in de omliggende landen voor: alleen hier is dan ook oesterteelt mogelijk, en flora en fauna van veel zuidelijker herkomst voelen zich er thuis. De grote biologische rijkdom van de Oosterschelde is echter mede te danken aan de rijkdom aan voedingszouten in het water. Deze voedingszouten — fosfaten, stikstofverbindingen — komen slechts voor een gering deel van het land af, maar worden voornamelijk met het getij mee de Oosterschelde in gebracht vanuit de Noordzee.

De regelmatige aanvoer van grote hoeveelheden voedingszouten, in combinatie met de hoge zomertemperaturen en de grote helderheid van het water (waardoor het zonlicht er goed in kan doordringen) zorgen voor een rijke algengroei in de Oosterschelde, die de basis vormt van alle verdere leven daar. De algen vormen het begin van een voedselketen die via schelpdieren, wormen en kleine kreeftjes loopt naar de vissen, de vogels en de mens. Behalve de algen vormen ook de zeegrassen nieuwe organiese stof. Per jaar wordt zo in de Oosterschelde ongeveer een miljoen ton organiese stof geproduceerd.

Deze hoge produktie aan organiese stof maakt de Oosterschelde zeer rijk aan voedsel. De bijzondere omstandigheden hebben geleid tot een grote rijkdom aan soorten. Veel larven van andere organismen behoren tijdelijk tot het plankton, zoals de larven van zeepokken, van vele wormen en van schelpdieren als mossels en oesters. Het dierlijk plankton dient vaak als visvoedsel zo leven bijvoorbeeld haring, sprout er, ansjovis van dierlijk plankton. De Oosterschelde is vooral erg rijk aan wieren: het gaat om ongeveer 150 soorten waarvan een aantal in Nederland vrijwel alleen in de Oosterschelde voorkomt. De Oosterschelde is rijk aan diergroepen waarvan nog weinig bekend is: een studie naar de borstelwormen in de

Oosterschelde leidde tot het vinden van tien „nieuwe” soorten binnen enkele maanden.

Het is dan ook ondoenlijk het belang van de Oosterschelde voor alle dieren- en plantensoorten hier na te gaan. Het gaat om ongeveer 1200-1300 soorten die alleen al bekend zijn. Vooral de bodemfauna in de Oosterschelde is erg soortenrijk, zoals uit het volgende overzicht blijkt:

plankton - planten ca. 210 soorten
plankton - dieren ca. 180 soorten
op de bodem
levende planten ca. 200 soorten
op de bodem
levende dieren ca. 600 soorten
vrij zwemmende
dieren ca. 70 soorten

Een deel van de vrij zwemmende fauna trekt per getij, per seizoen of gedurende bepaalde levensperioden de Oosterschelde in of uit. Vooral veel vissen planten zich in de Oosterschelde voort en/of brengen er hun jeugd door. Tot deze vissen behoren ook soorten die commercieel gevangen worden, zoals kabeljauw, schol, schar, tong en zeebaars. De Oosterschelde is als kinderkamer voor deze soorten zo belangrijk dat de visserij op deze soorten in de aangrenzende Noordzee een gevoelige vermindering te zien zal geven.

Vanwege de rijke bodemfauna op en in de bij eb droogvallende platen is de Oosterschelde ook een belangrijk voedingsgebied voor vogels. Tot 170.000 vogels zijn in de winter aanwezig waaronder veel eenden, scholeksters, strandlopers en verschillende soorten meeuwen. Relatief grote aantallen steltlopers, ganzen en bergeenden overwinteren langs de Oosterschelde.

In vergelijking met het Waddengebied is de Oosterschelde kleiner maar aanzienlijk soortenrijker en door zijn combinatie van bijzondere eigenschappen onvergelykbaar.

Bij afsluiting zal dit alles groten-deels verloren gaan. Aangaande een open Oosterschelde kan geheel onderschreven worden wat de Oosterscheldekommisatie als konklusie schrijft aan het slot van hoofdstuk II B: „Wij zijn reeds eeuwenlang doordrongen van de betekenis van kulturele waarden en zijn trots op ons kunstbezit in talloze musea vergaderd. Wij kennen de noodzaak van het sparen van natuurgebieden en nationale parken om ons land voor de mens leefbaar en aantrekkelijk te houden. Er is dus duidelijk een bewustzijn dat

sommige zaken niet in geldwaarde uitgedrukt kunnen worden, maar desondanks een hoge waarde vertegenwoordigen.

Een gebied als de Oosterschelde, dat niet alleen nationaal maar ook internationaal van zo grote betekenis is, dat uniek is in de letterlijke zin des woords, niet slechts in Europa maar mondiaal gezien, dient ons inziens dan ook op grond van deze overwegingen als een kostbaar bezit zoveel mogelijk gehandhaafd te worden”.

De mededeling van het kabinet aan de Tweede Kamer op 9 november 1974 bij de indiening van haar plan om de Oosterschelde open te houden, spreekt van een „onvervangbaar getijdemilieu”. In de regeringsverklaring van 28 mei 1973 heeft minister-president Den Uyl letterlijk gesteld dat onvervangbare natuurgebieden beschermd zullen worden.

In de ontmoeting van land en zee ligt de betekenis van deze provincie volledig besloten. Het unieke ligt in de naam verankerd. Zeeland.

(advertentie)

krekt oer 't wetter

Juist voor ons PPR-ers kan het nooit kwaad om 's een weekje uit te waaien.
Je weet wel: een frisse kijk en zo ...

Krekt is een goeie plek daarvoor. Juist wat je zoekt. Kom aan boord: het zal je goed doen.

- * erkende A.N.W.B. zeilschool
- * jachtverhuur
- * centrum voor groepswork
- * verhuur van akkommodatie

We zijn het hele jaar open ...
Vraag informatie.

KREKT OER 'T WETTER
bij SNEEK

Telefoon 05150 - 5248 en
05153 - 244

PPR-studentenoverleg houdt studiedag

Het onderwijs verschaalt. De studieduur wordt korter. Is er nog sprake van democratie bij het hoger onderwijs? Hoe moet de student financieel rondkomen?

De studentenvakbond heeft zich altijd voor de belangen van de studenten ingezet. Ook zij heeft haar problemen: het politieke vakbondskoncept wordt ter discussie gesteld. Hoe moet een politieke partij hierop reageren?

Het PPR-studentenoverleg heeft een nota uitgebracht die ingaat op deze problematiek. In deze nota wordt in de eerste plaats aandacht geschonken aan het belang van de strijd voor beter en democratischer hoger onderwijs. Aan de orde komt de wezenlijke functie die de politieke vakbonden daarbij vervullen. In de tweede plaats wordt ingegaan op de rol die de PPR zou moeten spelen tegen bezuinigingsmaatregelen en centralistische maatregelen van het ministerie van Onderwijs.

Studiedag

Om een mogelijkheid te scheppen de problemen die in de nota aan de orde worden gesteld ook binnen de partij voor studenten bespreekbaar te maken, organiseert het studen-

Aan de oprichting van het studentenoverleg gaat een geschiedenis vooraf en ligt een visie ten grondslag. In de nota partij-opbouw van vorig jaar staat centraal de manier waarop de partij haar leden meer dan tot nu toe zou kunnen betrekken bij de strijd om democratisering van de maatschappij. De leden zouden gestimuleerd moeten worden in hun eigen woon- en werksituatie meer activiteiten te ontplooiën.

Daar is de Stichting Radikalen Vorming op ingegaan en stelt nu voor naast de themagroepen sektorraden in het leven te roepen die zouden kunnen uitgaan van leef-, werk- en woonsituaties.

Eén van die sektorraden zou

naar de mening van de Stichting Radikalen Vorming het studentenoverleg moeten zijn. In de nota wordt het sektorradenplan wat verder uitgewerkt en worden de taken van het studentenoverleg bekeken.

Desgevraagd zegt de SRV, dat het de bedoeling is onder andere op de studiedag te bekijken of het sektorradenplan aanslaat, althans onder de groep van studenten.

Omdat het plan zeer ingrijpend is voor de partij-organisatie, zal de partij zich over de achtergronden en consequenties ervan moeten uitspreken. Volgens partijvoorzitter Ria Beckers zal dit op een kongres moeten gebeuren.

tenoverleg-PPR in samenwerking met de Stichting Radikalen Vorming een studiedag op zaterdag 22 mei in Trianon, Oude Gracht 252, Utrecht (tel. 030-316939).

De dag begint om elf uur. Johan Boomgaardt, actief lid in de studentenbeweging in het HBO houdt een inleiding over de ontwikkelin-

gen in het hoger beroepsonderwijs, de functie van de studentenvakbonden en het belang van het studentenoverleg in de PPR. Hugues Boekraad, redakteur van SUN (Sociaalistische Uitgeverij Nijmegen) en van Te Elfder Ure, maandblad voor politiek en cultuur, spreekt over de rol en organisatie van linkse politieke partijen.

's Middags van twee tot vier zijn er groepsdiscussies, gevolgd door een plenaire discussie. Om vijf uur wordt de dag besloten.

Trianon is te bereiken met lijn 2, uitstappen halte Lange Nieuwstraat.

Lopen: Hoog Catharijne achter Klarenburg, Lange Elisabethstraat, Steenweg dan rechtsaf Choorstraat in tot aan Lijnmarkt, vervolgens komt men op de Oude Gracht. In Trianon is koffie te krijgen maar geen lunch; dit is wel mogelijk in de buurt van Trianon.

De informatiebrochure Studentenoverleg PPR is te bestellen voor PPR-leden door f 3,50 en voor niet-leden door f 4,50 te storten op giro 3385373 tnv penningmeester SRV; onder vermelding: informatiebrochure PPR.

Deelname studiedag apart melden, bij voorkeur schriftelijk: Stichting Radikalen Vorming, Singel 277, Amsterdam (tel. 020-227342). Bij opgave vermelden: naam, adres, onderwijsopleiding, georganiseerd in studentenvakbond, zo ja welke, zin om mee te werken aan de opbouw van het studentenoverleg in de partij, zo ja op plaatselijk of landelijk nivo.

Voor de studiedag hebben wij een aantal gespreksleiders nodig, in totaal vijftien. Graag opgave gespreksleiders voor 8 mei. Op donderdagavond 13 mei wordt voor gespreksleiders een voorbereiding gehouden in de Jaarbeurs van 20 uur tot uiterlijk 21.30 uur.

Diskussie op welzijnsdag

SRV wil sektorraden

Op een studiedag over de Knelpuntennota van minister Van Doorn op 13 maart heeft de voorzitter van de Stichting Radikalen Vorming, Albert Kingma, gepleit voor de mogelijkheid permanente overleggroepen op te richten voor welzijnswerkers. Zo'n sektorraad zal niet op zichzelf moeten staan, maar er moeten ook dergelijke raden komen voor studenten, werkers in de gezondheidszorg, vrouwengroepen etc. In de beleidsnota van de SRV wordt de sektorraad „doelgroep voor het vormingswerk” genoemd.

Op de dag hielden Marius Ernsting van het Anti-CRM-Bezuinigingsfront en Dolf Coppes een inleiding. Ernsting kritiseerde het CRM-beleid omdat het bij het stellen van prioriteiten de achterstand verheven heeft tot subsidiëriterium. Dit is nooit ter discussie geweest, maar intussen gebeurde het wel, zo meende hij. Er vallen de laatste tijd gaten in de subsidie van personeel en huisvesting. De stijging van de subsidie is kleiner dan de stijging van de kosten, zo zei hij. Hij drong aan op een beleid gericht op concrete basisvoorzieningen, zodat de mensen weten waar ze recht op hebben.

inspraak en medebeslissingsrecht moeten krijgen. Dat betekent decentralisatie.

In conservatieve gemeenten loop je de kans dat er behalve de basisvoorzieningen niets van de grond komt. Er is tevens een verschil tussen de basisvoorzieningen en wat de mensen zelf willen, zo waarschuwde hij.

Volgens Dolf geldt hantering van het achterstandsbeleg alleen voor het opbouwwerk. Als positieve punten van het CRM-beleid noemde hij de naderende kaderwet en de deelnota's. Ook heeft hij kritiekpunten. Maar hij vindt dat CPN en PSP je bij het streven van het in lijn brengen van goede en foute punten van de knelpuntennota voor de voeten lopen.

Wat het voorstel voor de sektorraden betreft waarschuwden de discussiegroepen voor overorganisatie. Plaatselijk, regionaal en landelijk kan men met de beschikbare mankracht niet alle sectoren dekken. Men wilde over dit plan geen uitspraken doen.

Er werd besloten een tweede studiedag te houden, waarop het sektorradenplan en de basisvoorzieningen in het welzijnswerk aan de orde zullen komen.

Dolf Coppes zei dat de mensen

Studentenoverleg-PPR

Van PPRo-emancipatie:

Geweten van vrouw leidraad bij abortus

Nu in mei de wetsontwerpen over abortus in de Tweede Kamer zullen worden behandeld willen we nog eens de aandacht vestigen op waar het allemaal om gaat, wat de verschillen zijn tussen de ontwerpen en wat de gevolgen zijn.

Er is een wetsontwerp van PvdA, van KVP en ARP en van de VVD. Zoals het er uitzag zou noch die van de PvdA, noch die van KVP/AR een meerderheid halen. De mogelijkheid was groot dat het VVD-ontwerp zo zou worden gemaakteerd, dat het een meerderheid zou halen.

Intussen hebben PvdA en VVD met elkaar gepraat en hebben ze blijken berichten in de pers overeenstemming bereikt.

In het verleden was de VVD het eens met de PvdA. Maar om politieke munt te slaan uit de abortuskwestie kwam de VVD met een eigen ontwerp.

Het meest verstrekkende is het PvdA-ontwerp. Het komt er op neer, dat de vrouw in overleg met de arts de beslissing neemt over de abortus. Alle strafbepalingen worden uit het wetboek van strafrecht geschrapt, behalve de bepaling dat het aan onbevoegden verboden is de ingreep uit te voeren. Als deze wet eenmaal is aangenomen, zal het een logies gevolg zijn, dat abortus in het zieken-

fondspakket wordt opgenomen. In het KVP/ARP-ontwerp wordt de abortus gezien als strafbaar en alleen toegestaan indien de gezondheid van de vrouw wordt bedreigd. De arts neemt de beslissing na overleg met een aan het ziekenhuis verbonden overleggroep. Er vindt registratie plaats van de ingreep. In dit ontwerp blijft de abortus in het wetboek van strafrecht.

De VVD wil dat de beslissing genomen wordt door de vrouw en de arts in onderling overleg. De arts moet eenmaal per kwartaal verslag doen van het aantal ingrepen waarbij allerlei persoonlijke gegevens van de vrouw vermeld moeten worden. Het verslag gaat naar de adviescommissie, die controleert of de beslissing, de uitvoering en nazorg volgens de regels zijn verlopen. De regels worden door de commissie opgesteld, maar de commissie is zelf niet controleerbaar.

Ook bij dit VVD-ontwerp blijft de abortus in het wetboek van strafrecht. Immers, de arts kan een boete of gevangenisstraf opgelegd krijgen.

Het comité Wij Vrouwen Eisen voert al sinds september 1974 actie voor de legalisering van abortus. De drie eisen zijn: Abortus uit het wetboek van strafrecht, Abortus in het ziekenfondspakket en De vrouw beslist zelf.

Als werkgroep van PPRo-emancipatie hebben we steeds achter deze eisen gestaan. Nu de zaak eindelijk behandeld zal gaan worden willen we nogmaals nadrukkelijk stellen, dat we het PvdA-Wetsontwerp willen of anders geen.

Wij hebben op eerdere stukken in PPRAK erg veel reacties gekregen van PPR-leden, die in geweten tegen abortus zijn.

Wij respektieren ieders mening op dit punt. In de soms erg emotionele discussie wordt wel vergeten dat niemand ooit verplicht zal zijn de ingreep te ondergaan.

Wat erg belangrijk is, is dat de vrouw die met veel pijn en moeite de beslissing neemt haar zwanerschap te laten verbreken, de gelegenheid heeft dit op medies verantwoorde wijze te laten doen. Haar eigen geweten zal de leidraad zijn.

Abortus zal nooit meer kunnen en mogen zijn dan een noodmaatregel. Goede voorlichting over anticonceptiemiddelen is van groot belang en zal op den duur het aantal abortussen doen afnemen.

Tenslotte: Op zaterdag 24 april wordt om twee uur 's middags op het Museumplein in Amsterdam een grote Abortusdemonstratie gehouden

**PPRo-emancipatie,
Corry Buschman,
Weerdsingel o.z. 37 bis,
Utrecht, 030-716348.**

Themagroep Milieu

Energieprijzen verhogen?

Het is duidelijk dat ieder van ons energie nodig heeft, zowel in zijn of haar privéleven als bij de uitoefening van een beroep. We mogen rustig stellen dat energie een primaire levensbehoefte is.

Tegelijkertijd is duidelijk dat we zuinig moeten zijn met energie, ja zelfs minder moeten gaan gebruiken dan we nu doen. Voor dit laatste, zijn veel maatregelen te bedenken zoals het beter isoleren tegen de kou van huizen en andere gebouwen, het ontwikkelen en gebruiken van zuiniger apparaten, het gebruiken van opgewarmd koelwater, toepassing van zonnewarmte, het niet meer gebruiken van overbodig grote vermogens en het alleen gebruiken wanneer iets echt nodig is.

Nu is in onze kapitalistische samenleving, met 95 procent niet-PPR-stemmers, prijsstelling een effectief instrument. Ten aanzien van energie is dit al gebleken. Prijsverhoging past in een kapi-

talisties systeem waarbij het bezwaar hoort, dat de minst draagkrachtigen het zwaarst worden getroffen. Voor primaire levensbehoefte kun je dat niet maken en dus geen prijsverhoging?

Hier is het volgende tegen in te brengen. In ons land zijn we zover dat het kapitalisme in haar primitiefste vorm al verzacht is. We kennen een inkomensbeleid gekenmerkt door bijvoorbeeld huursubsidies en nivellering van inkomens. Binnen dat kader is een combinatie van prijsverhogingen en tegemoetkomingen goed denkbaar. In een vorig verhaal in de PPRAK is al eens gepleit voor een hoge eenheidsprijs (35 cent per kubieke meter aardgas) gekoppeld aan een negatief vastrecht of subsidie. Het grote voordeel van iets dergelijks is dat het totaal bedrag aan energiekosten niet of maar weinig hoeft te stijgen bij konstant verbruik terwijl toch een sterke terbeschparing ontstaat. Men kan ver-

dienen door minder te gebruiken. Het is de bedoeling deze verdienste mogelijk te maken door te investeren in besparing. Op de duur wordt de subsidie afgebouwd. De periode hiervoor moet lang genoeg zijn om de investeringen te plegen en te betalen. Geleidelijk kan dan naar een normaler situatie worden teruggekeerd, waarin het systeem lage prijs maal hoog verbruik vervangen is door hoge prijs maal laag verbruik.

Niet dat een systeem van subsidies zo ideaal is, het geeft veel rompslomp en aanleiding tot onrechtvaardigheid.

Als de inkomens volledig genivelleerd zouden zijn, zouden subsidies ook niet nodig zijn: een ideale PPR-toekomst! Zolang die toekomst nog wacht is een subsidie-systeem wellicht het minst slechte. Onze konklusie is: prijzen van energie omhoog? Ja!

Kerngroep hield voorbespreking

Bestuur brengt beleidsnota

Een van de belangrijkste informatieve punten uit de kerngroepvergadering van 27 maart was de mededeling van voorzitter Ria Beckers dat de PPR zich sterk maakt voor dijkverhoging in Zeeland als middel om de Oosterschelde open te houden.

Voor het overige was deze kerngroepvergadering meer een kwestie van voorbereidend werk, dan dat er definitieve besluiten zijn gevallen. PPRAK-verantwoording en publiciteitsnota werden terugverwezen voor nadere uitwerking. Twee discussienota's bleven over: één over strategie van de PPR en één over partijopbouw. Beide nota's zullen onderdeel gaan vormen van de beleidsnota die rond juni zal verschijnen.

De mijns inziens belangrijkste kritiek werd gegeven over de algemeenheid van de nota's. Alleen het thema macht wordt in de strategie-nota uitgewerkt, stelden de critici. De PPR heeft vier kernthema's: macht, welzijn, vrede en milieu. Door alleen de macht te benadrukken zouden andere thema's op de achtergrond raken.

Het bestuur stelde bij monde van Henk Dielis dat aan de thema's

welzijn, vrede en milieu hele congressen zijn en worden besteed. De standpunten die daarbij worden ingenomen zijn te omvangrijk om in een strategienota te worden opgenomen.

Eén van de sprekers betoogde dat in de strategie-nota zoals die nu voorligt, teveel van boven naar beneden wordt geredeneerd. Hij pleit ervoor alleen hoofdlijnen vast te leggen waarbinnen provinciale en plaatselijke actiecentra een grote vrijheid van handelen krijgen. Die vier PPR-thema's zouden meer hanteerbaar moeten worden gemaakt om er in de actiecentra mee aan de slag te kunnen.

Kritiek kwam ook op de voorstellen om in plaatselijke acties te gaan samenwerken met CPN en SP en waarin het CDA werd afgewezen. Sommige sprekers zagen liever geen namen genoemd in een strategie-nota.

Ongeveer gelijklopende kritieken kwamen op de nota partijopbouw. Daarnaast stichtte de tekening van kanalen voor aktie (parlementaire lijn, aktielijn, bedrijfsdemokratiseringslijn) nogal wat verwarring. Een groot aantal sprekers richtte zijn kritiek op de bijzondere nadruk die de bedrijfsdemokratisering

in dit partij-opbouwstuk had gekregen. Eén van de argumenten was dat dit een diskriminatie zou kunnen inhouden van allen die niet in een bedrijf werkzaam zijn: huisvrouwen, werklozen, bejaarden. Een motie van het actiecentrum Amsterdam hierover werd aangenomen. De kerngroep konstateerde volgens deze motie: „dat de nota partij-opbouw onvolledig is. Zo ontbreekt een uitwerking van de partijlijn en de lijn naar de actiecentra. Voorts wordt met betrekking tot de bedrijfsdemokratiseringslijn geen afbakening gemaakt tussen de werkgebieden van politieke partijen en de vakbeweging. Het belangrijkste is echter wel dat een concrete uitwerking van de drie genoemde lijnen op het nivo van het actiecentrum ontbreekt”.

De kerngroep nam uiteindelijk genoegen met de toezegging van het bestuur dat alle opmerkingen zoveel mogelijk zouden worden meegenomen in de definitieve beleidsnota. Deze wordt rond juni aan de actiecentra rondgestuurd ter amendering, waarna ze onderwerp van bespreking is op het najaarscongres.

Tijdens de bestuursverantwoording werd meegedeeld dat inmiddels de programmkommissie door de bestuurswisseling enigszins gewijzigd is. Deze commissie voert het overleg met de PvdA over een regeerakkoord. De samenstelling is: Erik Jurgens, Karel Beckers, Dick Bot, Michel van Hulst, Leo Jansen en Jos Vernooij. **D.R.**

Vietnam

De bevrijding van Vietnam op 30 april 1975 betekende een keerpunt in velerlei opzicht. Het Vietnamese volk kreeg zijn vrijheid en onafhankelijkheid. Het noorden en zuiden werden herenigd, een hereniging die dit jaar ook staatkundig realiteit zal worden.

De progressieve bewegingen in de Westerse landen kunnen echter hun taken niet als beëindigd beschouwen. De betrekkingen tussen het Nederlandse en Vietnamese volk moeten nu een meer dan duurzaam karakter krijgen. Vietnams geschiedenis, cultuur en wijze van wederopbouw hebben

ons nog veel te leren. Sind enige tijd vormt de Brede Vietnambeweging met het Comité Wetenschap en Techniek en het Vietnam Bulletin de Stichting Zuid-Oost Azië. Met de Nationale Commissie Ontwikkelings-samenwerking en Bewustwording zijn de mogelijkheden geschapen informatie en bewustwording een definitief karakter te geven.

Nu Vietnam geen voorpaginanieuws meer is heeft de Brede Vietnam Beweging een overdruk uitgegeven uit het weekblad Hervormd Nederland met een serie artikelen over het Vietnam van nu en zijn geschiedenis. Een speciale brochure wordt

voorbereid over verschillende aspecten van de Vietnamese samenleving. Voor het krantje, de brochure of informatie: Kromboomssloot 53, Amsterdam, tel. (020) 22 84 61.

Kernenergie

De Stroomgroep Stop Kalkar heeft eindelijk, na tweeëneenhalf jaar activiteiten, een eigen blad.

Het heet „Energie, dat zijn wij"! De stroomgroep heeft tegelijk haar naam veranderd in „Stroomgroep Stop kernenergie", met de toevoeging: strijd tegen kernenergie en tegen Kalkar in het bijzonder. Abonnementen door vijf gulden over te maken op

AKTIE-VOER

Folders, brochures, boeken en dergelijke voor deze rubriek opsturen aan Dick Rietbergen, van der Mondestraat 145, Utrecht.

giro 2946163 van penningmeester Stroomgroep, Amsterdam, met vermelding Mededelingenkrant.

brede vietnam beweging nederland

Terugroepingsrecht is onwerkbaar

Op het komende kongres van 23 en 24 april zullen besluiten vallen over het terugroepingsrecht. Dat gebeurt bij de stellingen over „Fraktiesamenstelling en lijsttrekkerschap”. Zowel binnen als buiten de partij is daar veel over geschreven. Partijbestuurslid Gerritjan van Oven stuurde PPRAK hierover het volgende artikel.

Laten we vooropstellen, dat de verhouding vertegenwoordiger-partij moet worden gezien in het licht van een verder liggend doel (waar we het als PPR-ers allemaal over eens kunnen zijn), namelijk de democratisering van het politieke leven, het streven naar grotere betrokkenheid van de mensen bij het politieke gebeuren.

Daarbij zijn politieke partijen onmisbaar. De vraag is of je de „partijdemocratie” moet verabsoluteren, iets waartoe het terugroepingsrecht in ieder geval toe zou bijdragen. Daar ben ik op dit moment nog niet voor.

Bij mensen die geen lid zijn van een politieke partij zou de weerzin tegen politiek en vooral de partij-politiek fors kunnen toenemen bij invoering van het terugroepingsrecht. Een ruzie tussen mensen die het in de verkiezingstijd eens waren en die veel tijd opeist krijgt dan makkelijk het karakter van een persoonlijke machtsstrijd.

Fiktie

Nu kan men zeggen, dat het kiezen door de kiezers van een eigen vertegenwoordiger een fiktie is. In feite stelt de partij (elite) de kandidaten en geen hond kent ze. De kiezers bepalen het aantal zetels en de partij vult ze op. Zo'n ontwikkeling moet je niet gaan versterken door de zwakke invloed van de kiezer met het terugroepingsrecht van partijen nog fiktiever te maken. Een onverstandig middel. Je zou de invloed van de kiezer wel kunnen vergroten door bijvoorbeeld het aantal voorkeursstemmen dat nodig is om gekozen te worden te verlagen.

Terugroepingsregelingen hoeven niet in strijd te zijn met de wet. Nergens wordt een kandidaat verboden zich met zo'n regeling akkoord te verklaren. Wel druist zo'n afspraak in tegen de geest van de wet, de aard van het hier geldende kiesstelsel.

Terugroepingsregelingen zijn duidelijk bedoeld als doorkruising van de kieswet, waarin de uitslag van de verkiezingen moet worden toegepast.

Vooraf de onmogelijkheid het aftreden af te dwingen moet, dacht ik, zwaar tellen. Voorstanders zeggen

nu wel „juridies zou het wel mogelijk moeten zijn, we streven dus naar wetsverandering en voeren het, vooruitlopend op die wetswijziging voor onze partij maar vast in”. Maar daartegenover staat, dat dat makkelijk aanleiding kan zijn tot allerlei moeilijkheden. Want als het werkelijk eens zover komt dat iemand het advies krijgt op te stappen, dan geldt toch, dat wie niet weg wil niet los te branden is van zijn zetel (en de verhoudingen zijn vaak op zo'n moment zo slecht, dat het zo ligt). Resultaat: de partij gefrustreerd, de vertegenwoordiger geïsoleerd, het kanaal partij-vertegenwoordiger gestremd, de politieke problemen veronachtzaamd; bonje alom. De kiezer zit het allemaal verdoemd aan te kijken. Het zal zijn tijd wel duren.

Halfslachtig

In de PvdA, waar het recht wel is ingevoerd, durft men er waarschijnlijk in verband met te verwachten moeilijkheden geen gebruik van te maken. De voorstanders van stelling 1A formuleren het terugroepingsrecht in de vorm van een advies aan de betrokkene. Dat lijkt mij overbodig, dan wel halfslachtig, maar in ieder geval onduidelijk.

Zeg dan liever direkt waar het op staat en formuleer een reglementstekst, waarin staat dat wie het vertrouwen van de partij verloren

heeft moet aftreden als volksvertegenwoordiger, zoals de PvdA heeft gedaan.

Als nou iedereen of een flink deel van de Nederlandse bevolking lid zou zijn van een politieke partij, zou er aan terugroepingsrecht te denken zijn, omdat ruwweg „de kiezers” dan „de partij” zouden vormen.

Zover is het nog lang niet. Daarom kun je de verhouding vertegenwoordiger-partij beter als volgt zien: De kiezers kiezen voor een programma en voor de uitvoering daarvan door bepaalde personen, die zij daartoe hebben aangewezen. Slechte eens in de vier jaar kan de kiezer zijn mening kenbaar maken en dat dan nog op vrij onvolkomen wijze. Tussentijds treedt de partij op als tijdelijk gemachtigde van de kiezers. Maar die machtiging is niet zo absoluut. In het uiterste geval heeft de vertegenwoordiger toch de mogelijkheid zij het ten koste van bijvoorbeeld ondersteuning door de partij-organisatie, en de kansen op een plaats op de volgende lijst, de uitspraak van de partij te negeren en aan te blijven los van die partij. Bij de volgende verkiezing zal dan alsnog blijken wie er gelijk had.

Zo is er ook ruimte voor ontwikkelingen in de politieke verhoudingen tussen de verkiezingen in. Zoals in 1967 vier ontevreden KVP-ers zelf de banden met hun moederpartij verbraken. Drie bedankten niet voor hun parlementszetel. Ze droegen in niet onbelangrijke mate bij tot de beeldvorming van een radikaal-nieuwe partij. En dat ze een been hadden om op te staan bleek in 1971. PPR pas op: gij hebt boter op uw hoofd.

Gerritjan van Oven

CRM

Aan partijgenoot Van Doorn: De PPR was de partij, die bij mijn bewustwordingsproces van „binningesloten huisvrouw” tot maatschappelijk betrokken mens, aan de kant stond van de meest-getroffenen, de zwaksten, de kwetsbaarsten.

Bewust van de maatschappelijke onderdrukingsmechanismen ten

aanzien van vrouwen werd ik gevoelig voor het herkennen van die verschijnselen ten aanzien van andere groepen zoals inwoners van Biafra, Vietnam, Chili en vele anderen, van negers, gastarbeiders, homofielen, arbeiders, werkende jongeren en weer vele anderen.

Al snel herkende ik de problematiek-van-zeer-ver als de problematiek-van-zeer-nabij (veroorzaakt en in stand gehouden door het kapitalistische stelsel). Zo zeer nabij, dat ik het waagde in het openbaar te spreken namens en te pleiten voor die groepen, die ervaren dat ik op de eerste plaats een onderdruktus-lotgenoot ben, en die, gebruikmakend van mijn inmiddels politieke positie, mij tot hun spreekbuis maken.

Deze inleiding is nodig om u ervan te overtuigen, dat het mij om politieke redenen bijna onmogelijk wordt gemaakt lid te blijven van deze zogenaamde radicale partij. Met ingehouden adem van schrik zie ik in kranten en op teevet geweldige getallen die bezuinigingen aankondigen onder andere in de

welzijnssector. Deze en andersoortige beslissingen genomen op regeeringsnivo eisen veel fantasie van mij en meer partijgenoten (diskussies in de kerngroep bewijzen dat) om binnen deze partij het „meest radikale” terug te vinden.

Nu ben ik zelf een getroffene, door een beslissing genomen op uw ministerie. En nu moet ik er misschien konsekwenties aan verbinden, die pijnlijk zijn voor de partij en die blijf geven van mijn onzekerheid over de waarachtigheid van onze PPR.

Blijf ik staan aan de kant waarvoor ik gekozen heb en door wie ik gekozen ben, dan ben ik al geen lid meer van de partij, die zich laat gebruiken als medewerkster aan verstuikingspogingen van initiatieven die tot bevrijding en zelfverwerkelijking kunnen leiden.

In Voorburg ben ik vrijwilliger bij een nieuwe vorm van maatschappelijk werk (+ waarschijnlijk samenlevingsopbouw, + een onderwijsproject, + wat er nog meer aan initiatieven opborrelt) kortom „Open Huis”, dat moeilijk in een hokje te duwen is. Het levendige project, dat binnen een bepaalde stichting ontstond, door de bewustmaking en daarna of tegelijkertijd actieve inbreng van cliënten, is dankzij een verkrachtende ingreep van het bestuur van bovengenoemde stichting (drie maatschappelijk werkers op staande voet ontslagen) een fel leven gaan leiden.

We zitten iedere dag van 9 tot 12.30 uur in een gastvrij jongerencentrum en werken daar aan hulpverlening, bewustwording, aktivering en onderwijs van onszelf en van elkaar. Er is een start gemaakt met koördinering van ander — bestaand — vrijwilligerswerk.

Door de besluiteloosheid (om geen onvriendelijker term te gebruiken) van het gemeentebestuur (waar ik zelf deel van uitmaak in de PvdA-PPR-fraktie) hebben wij over subsidiëring in mei 1975 contact gezocht met uw ministerie. Na gesprekken met „Open Huis” en de gemeente adviseerde CRM aan de gemeente een onderzoek te laten instellen door een kommissie van drie deskundigen naar vorm en inhoud van maatschappelijk werk in Voorburg. Het daarna opgestelde rapport — overhandigd aan de gemeente begin januari 1976 — spreekt zowel waardering uit voor het werk van eerder aangehaalde stichting, maar adviseert tegelijkertijd het gemeentebestuur en het ministerie van CRM het „Open-Huis-werk” twee jaar de kans te geven. Op dinsdag 15 maart jl. had een afvaardiging van het gemeentebestuur een gesprek met de heer Gijsbers van dit ministerie. In het kader van de algemene bezuinigingspolitiek moest hij duidelijk maken dat er van subsidie geen sprake kon zijn.

Woensdag 16 maart jl. hadden wij als subsidie-aanvragers van het

Open Huis ook een gesprek met de heren Gijsbers, Vos en Van Erkel. „Neen” moeten verkopen aan subsidie-aanvragers is een ondankbaar werk. Maar wat ons in dit gesprek het meest frustreerde was de sfeer waarin het verliep, te vergelijken met de „Befehl ist Befehl” situatie van jaren geleden. Er werd ons te verstaan gegeven, dat het gesprek niet gearrangeerd was om onze werkwijze mondeling toe te lichten en dus ook niet om samen te zoeken naar andere mogelijkheden om het werk niet te laten afsterven. We hebben — zij het niet passief — zitten luisteren naar alle toonaarden waarop een mens-in-funktie „neen” moest zeggen.

En daar sta je dan samen op de stoep bij CRM in gedachten met hoeveel andere groepen, afgewezen in het kader van het algemeen belang, dat er bezuinigd moet worden endefensiedanenuwogegenfietspadenstadhuizen?????

Machteloos voel je je dan op dat moment, woedend, teleurgesteld maar meer dan ooit beseffend dat het een kwestie is van gezamenlijke strijdbaarheid voor een rechtvaardiger samenleving.

Wij gaan door met ons werk als „Open Huis” onderwijl speurende naar subsidiemogelijkheden. Mijn twijfels aan de PPR zijn weer versterkt, nu door de direkte ervaring. Is het verstandig het bestaande systeem te handhaven door mee te doen aan deze regering?

Magda Ruten-Römgens

PS voor partijleden: Wil ieder die gekonfronteerd wordt met bezuinigingsmaatregelen in de welzijnssector afkomstig van het ministerie van CRM snel een schriftelijke reactie naar mij sturen, zodat wij voor de kerngroepvergadering van 1 mei, waarop de bewindslieden met de kerngroep praten, de op- en aanmerkingen over het beleid van minister Van Doorn kunnen bundelen. Mijn adres: Oosterloostraat 20, Voorburg.

OR-wet

Op de landelijke kerngroepvergadering van 29 februari werd door de PPR-bewindslieden weer eens overduidelijk gesteld, dat we als PPR niet zo moeten drammen. Je tast de geloofwaardigheid aan van de PPR! Maar je kunt de zaken natuurlijk ook omgedraaien, door je namelijk af te vragen of de bewindslieden, fraktie en kerngroep de geloofwaardigheid van de PPR in gevaar hebben gebracht door in te stemmen met het kompromis-voorstel inzake de OR-wet.

Het was op zichzelf al een droeve vertoning te zien hoe het kabinet dagenlang in krisissfeer verkeerde en daarna bleek hoe „de berg een muisje had gebaard”. Politici steken de loftrumpet over het bereikte resultaat en tot grote verwondering toonde Bas de Gaay Fortman zich

nogal verheugd met de oplossing. Waar blijven ze nou, die jongens die zonodig een radikale partij moesten oprichten om de maatschappij radikaal te gaan omturnen en zoals beloofd het bedrijfsleven? Maar goed dan komt eindelijk de landelijke kerngroep aan het woord, maar eerst worden zij weer bewerkt door ministers, fraktie en de Van Gorkum-groep, doch niemand die op het idee was gekomen om eens te horen hoe de OR-leden binnen de PPR er eigenlijk over dachten.

Weten de kerngroepleden met welke frustraties OR-leden te kampen hebben? Hoe ze steeds weer opnieuw door de direkties voor schut gezet worden tegenover hun achterban? Hoe direkties steeds weer de verdeel- en heerstaktiek toepassen om OR-leden tegen elkaar op te zetten? Persoonlijk ondervind ik al deze dingen aan den lijve binnen onze OR en steeds word je bemoeidigend op de schouders geklopt door je kollega-werknemers met de woorden: „Je doet je best wel maar toch zijn jullie het pispaltje van de direktie”.

Ook de nieuwe wet zal ons weinig soelaas bieden, en we voelen ons als werknemers dan ook smerig genomen door Den Uyl en zijn bijwagen de PPR. Onze elite-partij wil maar niet de taal leren spreken van de werkende klasse, geen wonder dat zij de stembus niet meer zien zitten. Terecht dreigt de PPR uit het kabinet te stappen als blijkt dat Nederland onderdelen, voor kerncentrales aan Zuid-Afrika wil leveren, maar is de onmondige groep werkers niet belangrijk genoeg? Jammer dat Pier van Gorkum de fout in ging met zijn oproep tot boycotten van OR door PPR-OR-leden. Zoiets verkoop je als OR-lid niet aan je achterban want je bent door hen niet gekozen op grond van je politieke activiteiten, maar door je houding binnen het bedrijf. De achterban zou niet begrijpen waarom je gaat boycotten, want je zou op dat moment niets meer voor ze kunnen doen. Toch spreekt mij Van Gorkum erg aan als iemand die weet wat er duidelijk aan de knikker is binnen de bedrijven.

**Ton Huis in 't Veld
Zwolle**

Rijnoeverstaten: Een vals akkoord is ook een akkoord

Nieuws in Nederland: De kantonrechter gelast een ondernemer de CAO onverkort te handhaven

Ook al twee postzegels van dertig op een brief geplakt?

Dries van Breda

Kunnen we niet wat ontwikkelingshulp naar het kabinet sturen?

Dat intellectuelen zich meer en meer ook arbeider gaan noemen is wel te verklaren uit het feit dat de lonen omhoog moeten en de inkomens omlaag

Hoe ongeschikt Andriessen is om met protestanten samen te werken blijkt uit zijn opmerking, dat de ARP het lot van het CDA in handen heeft

Good rich, oftewel Goed rijk

Resoluit is zelf al een woord-grap

Zou drooglegging van de Oosterschelde niet een mogelijk kabinetskompromis kunnen zijn?

Boer mis troef

Een oud Hollands spreekwoord luidt toch: Wie zijn pronk aantast leeft in armoede?

Kan de abortuswetgeving zelf niet eens worden gelegaliseerd?

Leo Brouwer, terloops: Meer plamuur dan hout

Kortelings zat ik tegenover een ondernemingsraad. Een echte. Dat was natuurlijk niet de eerste keer. Vroeger was ik zelfs voorzitter van een OR. Een heel vriendelijke, want de OR van een Sociaal Fonds vindt veel zaken voortreffelijk geregeld. Goede arbeidsvoorwaarden en geen zorgen over investeringen en produktie. Wettelijke voorzieningen garanderen smetteloos de inkomsten en uitgaven en laten ook verder weinig streken toe.

Maar ditmaal ging het om het harde bedrijfsleven zelf. Een grote bouwonderneming. En daar huist van alles in. Van de betonstorters tot de hoofdruitvoerder, van de timmerman tot de bouwkundige. Altemaal ordentelijk vertegenwoordigd in de ondernemingsraad. Gewapend met reglementen en in de gelegenheid die toe te passen.

Dat ging vroeger anders. Geen ondernemingsraad in ons onderhoudsschildersbedrijf. Geen directeur ook en geen Raad van Kommissarissen. Die zijn er alleen in de grotere ondernemingen en daar hebben ook nu nog honderdduizenden werkgevers niet mee te maken.

We hadden toch wel wat inspraak en in ieder geval ontplooiingsmogelijkheden. Ieder had zelfs zijn „eigen“ klanten waar hij zo nu en dan poolshoogte ging nemen. Daar zat een gevaarlijke selektiemogelijkheid in. Er was meer werk dan we opkonden zodat niet alleen de baas maar ook wij, eenvoudige gezellen, konden kiezen. Mooi en schoon werk is aantrekkelijker dan geploeter in bouwvallige wijken waar de raamkozijnen tenslotte meer plamuur dan hout bevatten. Maar ook dat kreeg zijn beurt. De mensen zijn er weinig verwend en doorgaans aardig, ofschoon ook toen: de lieve jeugd die wel eens wat anders wil. Een hand vol zand op het verse lakwerk is een boeiende vorm van tijdsbesteding. En tegelijk een noodsituatie voor plichtsgetrouwe ambachtlieden. Gelukkig duiken er in hachelijke toestanden altijd natuurlijke leiders op die de zaken naar ieders genoegen regelen. Zo ook nu. „En nou is het gesodemieter afgelopen. Die jongens moeten ook vreten!“ Doelmatig en klassebewust! Toen ik het vorig jaar in DE DOELEN moest zijn en wat tijd over had, ben ik er nogeens gaan kijken. Een lege plek. Natuurlijk. Ook de rijken hadden soms hun herhalingsdrift. Al twee keer had ik de wanden van de monumentale

slaapkamer blauw geschilderd. Ter kalmering van mevrouw en fraai passend bij het beige met goud afgewerkte plafond. En toen moest en zou het voor de derde keer, ditmaal in een iets lichtere tint. Grove onderschatting van de waarde van het goede vakwerk en van de arbeid in het algemeen. Onaanvaardbaar en dus geweigerd, een en andermaal.

Dat was een zware overtreding en de straf was er naar.

M'n opvolger mocht bijna onmiddellijk 25 gulden in ontvangst nemen die hij in genen dele aan mij mocht overdragen. Eenzelfde vorstelijke beloning kreeg, zeer bijbels, ook de elektriciën, die slechts een dag werk had aan het ophangen van een intussen wel indrukwekkende lichter.

Op de rem

Terug naar de echte OR. Stelt u zich zo'n avond niet te licht voor. Want uw verwachting louter bondgenoten te treffen blijkt al onmiddellijk fout. En ook uw opvatting dat een ondernemingsraad veel kan en veel bevoegdheden moet hebben is lang geen gesneden koek. De grootste vergissing maakte u trouwens al eerder toen u dacht dat de afwezigheid van de directeur in de OR afdoende zou zijn. Want dan hebt u toch sommige vertegenwoordigers van het leidinggevende blok onderschat. Glimlachend, ongeorganiseerd en de voet stevig op de rem. Natuurlijk was er een pittig tegenweer. De avond slaagde daarom goed. Ofschoon: toen een lid Hoger Personeel er de PPR van beschuldigde door veel gedram behoorlijke oplossingen onmogelijk te hebben gemaakt reageerden de overige leden van de OR daarop niet. Hier geldt slechts de troost, dat het beter is genoemd dan verzwegen te worden.

Nee, de voorgenomen boycotactie van het PPR-informatie-centrum ondernemingsraden was niet bekend. En zo kan het een mens in het leven ook nog weleens meezitten. Want simpel ligt het in veel ondernemingsraden niet.

De modale werknemer, die bij het afscheid nog even met me meekiep vatte zijn sombere verwachtingen aldus samen: „Man, het gaat tussen de weekloners en de maandloners. Zo is het altijd geweest, zo zal het blijven“.

Er is nog genoeg opbouwwerk voor handen!

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 7 mei 1976, nummer 82

**Els van Hulst:
PPR-lijsttrekker
bij de
verkiezingen
van Lelystad**

pag. 7

**Bas de Gaay
Fortman schreef
een „roman”
over een
demokratiese
ekonomie**

pag. 10

en verder:

Uitneembaar:

**De eerste helft
van het ontwerp
verkiezings-
programma
„overleven
met de PPR”**

- 4 Milieukongres stikte
bijna in procedures
- 6 Een nieuw milieuspel
- 8-9 Kongresrede
Ria Beckers
- 11-12 Kongresrede Bas

Alles over het voorjaarskongres

PPRAK

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, getypt, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

Begin april werd aan alle actiecentra door de Stichting Radikalen Vorming een vragenlijst toegezonden, die betrekking had op het functioneren van de actiecentra, en op het vormingswerk dat door de SRV in de toekomst georganiseerd gaat worden.

Tot nu toe heeft pas 15 procent van de actiecentra gereageerd.

Voor het beleid van de Stichting Radikalen Vorming zijn beslist méér gegevens nodig; hoe meer inzicht wij hebben in het functioneren en de behoeften van de leden in de actiecentra, des te beter zullen we in staat zijn ons werk te laten aansluiten op die behoeften.

We willen de actiecentra dan ook met klem vragen: **STUUR DE VRAGENLIJST ZO SNEL MOGELIJK INGEVULD NAAR DE STICHTING RADIKALEN VORMING, Singel 277, Amsterdam,**

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Donderdag:

Werkelijk aangeslagen ben ik vandaag door een politiek debat in onze gemeenteraad. Een VVD-er heeft mijn fractiegenoot op zulk een lage en persoonlijke manier aangevallen, dat ik mij er niets bij kan voorstellen. Mijn aangevallen fractiegenoot zei echter wisselend, dat zijn opponent zich gedroeg als een kat in het nauw, die als een wilde om zich heen krabt en raakt wie hij raken kan. Overigens zei hij hem niet serieus te nemen, zodat hij op het platvoerse gescheld dus niet hoefde in te gaan. Toevallig was de opponent een VVD-er. Ik zou niet willen beweren, dat hij natuurlijk een VVD-er was. Ik zou niet willen beweren, dat het karakter van de man, dat in hoge mate verantwoordelijk is voor zijn optreden, hem er toe zal hebben gebracht zich bij de VVD aan te sluiten, eerder dan bij PvdA of PPR.

Waar het om gaat is, dat ik er een zeer vieze smaak in mijn mond van heb overgehouden. En dat de raadszaal voor mij even een zeer bezoedelde plek is. Misschien zal ik morgen schrij-

ven: was.

Maar als ik dat gevoel al krijg, als partij- en politieke gek, wat krijgt de op afstand staande burger dan niet voor gevoel? Hoewel mijn fractiegenoot zich niet verlaagde tot hetzelfde nivo als zijn tegenstander, verloor ook zijn democratie een stukje vertrouwen: Hoe, zou je kunnen zeggen, een tegenstander soms in dubbel opzicht je tegenstander kan zijn.

Koninginnedag:

Hoewel republikeinen, en wat algemener, progressieven die geen direkte tegenstander zijn van de monarchie in haar huidige vorm, zich tot het uiterste inhouden om zeg nou maar, gedonder rond de troon, te voorkomen, halen de meest schijnheiligen van Nederland hen het bloed onder de nagels vandaan. Schijnheilig vind ik ze hierom: Als er dus één groep in Nederland is die een constitutionele crisis uit zou kunnen lokken door haar houding, dan is dat die groep, die roept dat juist nu Koninginnedag maar eens met meer Oranjevertoon moet worden gevierd dan anders, als tegenwicht tegen het onderzoek van de drie wijze mannen. Schijnheilig, want betere beschermers van de monarchie en van het koninklijk huis als deze regering kan ik mij niet voorstellen.

Of dat nu de rol moet zijn die deze regering moet spelen is helemaal de vraag niet: zij kan niet anders.

Maakt zij er een kwestie van, wat zelfs de kommunisten om dezelfde reden niet doen, dan leidt zij de aandacht af (maar dan ook echt en voor lange tijd) van de werkelijk ongefundeerde uitoefening van macht en gezag. En daar gaat het de PPR voor, al, dus in de eerste plaats om.

Agenda

- 7 en 21 mei: Publikatie verkiezingsprogramma in PPRAK
- 8 mei: gereserveerd voor provinciale ledenvergaderingen 10 uur: ledenvergadering Overijssel in Holten
- 15 mei: Studiedag bestuurlijke reorganisatie
- 22 mei: Provinciale ledenvergadering Zeeland Studiedag SRV van Studentenoverleg PPR, Trianon, Oude Gracht 252, Utrecht, 11 uur (zie vorige PPRAK pag. 11)
- 29 mei: Landelijke kerngroep (afsluiting kandidaatstelling en benoeming commissie verkiezing partijbestuur)

- 31 mei: Provinciale ledenvergadering Zuid-Holland, zaal Koot, Delft, 20 uur
- 19 juni: Open dag themagroep Milieu voor allen die bij haar werkzaamheden betrokken zijn
- 25 juni: Sluitingsdatum kandidaatstelling verkiezing half nieuw partijbestuur
- 11 aug.: Sluitingsdatum kandidaatstelling Tweede-Kamerlijst.

Vergaderingen/bijeenkomsten van meer dan plaatselijk belang voor opname in deze Agenda tijdig opgeven aan Doeke van Egten, Conradstraat 28 II, Amsterdam, tel. 020-243199, liefst echter schriftelijk.

NAAR DE BLIKSEM

Toen ik terugkwam van het kongres begroette iemand me met de woorden: „Zo, gaat de PPR Nederland naar de bliksem helpen?” Dat valt wel even rauw op je dak na een hele dag praten en vooral beslissen over het milieu, waarbij het er ons juist om gaat Nederland leefbaar te maken en te houden. Maar het bleek dat hij doelde op de afgeronde stellingen over sociaal-ekonomiese macht. De PPR wil de ekonomiese orde veranderen en dat leidt er toe, dat Nederland dus naar de bliksem gaat. Nu kun je daar om lachen en bedenken, dat het wel erg naïef is te denken, dat de huidige orde toevallig de enig juiste is, die Nederland niet naar de bliksem helpt en dat een andere dat wel doet. Een stukje onberedeneerde behoudzucht. Maar dit incident, dat naar mijn idee bijna alle PPR-ers in één of andere vorm sinds het kongres hebben meegemaakt, houdt wel een waarschuwing voor de PPR in. Niet om maar weer van de ideeën van ordeverandering af te stappen. Wat dat betreft: sympathie voor de uitkomsten van ons kongres heb ik ook ontmoet. Nee, een waarschuwing om de achtergronden van onze ideeën, waarvan logieserwijs alleen een klein topje van de ijsberg in de krant komt, uiteen te zetten waar we maar kunnen.

REDELIJK SCHEPSEL

Als je even doorpraat met zo'n behoudzuchtig iemand, die overigens een behoorlijk redelijk schepsel is, blijkt dat er nog veel meer misverstanden leven. „Zo'n orde willen jullie dus van

bovenaf opleggen”, is zijn reactie als ik hem vertel, dat niet het kapitaal, maar de betrokken mensen de zeggenschap in de onderneming moeten hebben. Zo'n opmerking krijg je dus, terwijl de PPR niet anders doet dan duidelijk maken, dat het ons nu juist om een democratische ekonomiese orde gaat.

Demokratie is essentieel in onze visie. Met alle risico's vandien, dat het langer duurt voor je je ideeën verwezenlijkt ziet dan wanneer je op min of meer autoritaire wijze je modellen zou opleggen. Wie geen lange adem heeft en wie niet echt overtuigd is van de noodzaak van een democratische ekonomiese orde, die zal het met de PPR moeilijk hebben.

TYPIES KONGRES

Een typies kongres overigens. Zonder spanning, omdat het voor niemand en voor geen zaak erop of eronder was. Over het milieu zijn we het allemaal eens, zei iemand, dat was het probleem. Er werd hard gewerkt, men had zich goed voorbereid. Bij alle stemmingen deed men massaal mee, wat er op duidt, dat de betrokkenheid groot was.

Het is makkelijk zo'n kongres te bagatelliseren. En het is niet moeilijk op procedures kritiek te hebben; kritiek die men elders in deze PPRAK kan lezen. Maar de resultaten van het milieukongres zijn toch geweldig leesvoer voor mensen, die een handvat zoeken om de milieuproblemen te lijf te gaan. De PPR heeft als geen andere partij een door-dachte en samenhangende visie. De PPR houdt kongressen waar menige partij jaloers op zou zijn. Dat is geen reden om tevreden te zijn, maar zo tussen de bedrijven door mag dat best eens gezegd worden.

VLEUGELTJE

Sinds enige tijd veroorloven we ons ook de luxe een min of meer georganiseerde vleugel te hebben. De „werkgroep radikale politiek” deelde op het kongres stencils uit waarin om een kabinet-Wiegel wordt gevraagd en waarin wordt opgeroepen de ondernemingsraden te boycotten.

Het is volstrekt onduidelijk wie de werkgroep vormt of vormen, want haar adres is een postbusnummer en het pamflet was niet ondertekend. Men kan verbaasd zijn over zo'n groep, ontstemd zelfs (het kongres reageerde in het geheel niet), maar één ding moet duidelijk zijn voor iedereen die als PPR-er aangesproken wordt over de groep: Natuurlijk hebben we een partijlijn, die steeds op demokratiese wijze wordt vastgesteld en bijgesteld, maar wie daar heel uitdrukkelijk van wil afwijken, die moet die vrijheid hebben. In een demokratiese partij als de onze kan dat, hoe onjuist dat ook is en hoe schadelijk misschien voor de partij. Dat is de prijs die een demokratiese partij met graagte zal willen betalen.

DE KRANTEN

De uitkomsten van het kongres zijn vrij goed in de kranten terechtgekomen. Het is duidelijk overgekomen, dat we van de 1 procent-norm niets willen weten wanneer het geen werkgelegenheid oplevert, dat we „niets voelen voor nationalisatie”, dat we „op inkomens willen bezuinigen”, dat we „gekant zijn tegen grote bedrijven”, dat we de „zuiveringsheffing willen afschaffen”, dat we „een rookverbod willen in openbare gebouwen”, „van ether-reklame afwillen”, etc. Onjuist was het bericht dat we de autoloze zondag eens per maand willen invoeren

R

linksaf
en
omhoog

door Kees Waagmeester

en dat we „lonken naar de kommunisten”.

CPN

Wat dat laatste betreft: Wie het woordje CPN in de mond neemt moet in Nederland blijkbaar erg goed oppassen. De konklusie dat de PPR naar de CPN lonkt of met de CPN wil samenwerken kan absoluut niet getrokken worden op grond van de passage die voorzitter Ria Beckers in haar kongresrede aan de CPN heeft gewijd. Lees dat er maar eens op na op de middenpagina van deze PPRAK.

Een aantal persmensen en kommentatoren is altijd bereid een zinsnede over de CPN precies om te draaien als dat in hun kraam te pas komt. Wat de PPR wil is duidelijk. Jaap de Jong, de nieuwe vice-voorzitter, heeft dat onlangs goed verwoord: We moeten van de CPN vragen dat ze aangeven hoe ze konkreet veranderingen wil.

Hoe ziet de ekonomiese politiek van de CPN eruit? Wat is hun vredebeleid? Hun milieupolitiek? Hun welzijnsbeleid? Hoe demokraties is hun partijleven? Wie zich over een dergelijke vraagstelling van de zijde van de PPR opwindt, moet maar eens bij zichzelf op kantoor gaan.

Milieukongres slachtoffer van eigen procedures

Het voorjaarskongres van 23 en 24 april te Nijmegen en Arnhem heeft de PPR-visie op een democratische economische orde afgerond en heeft een milieuvisie vastgesteld. De beide stukken zullen binnenkort, met ander materiaal van vorige congressen, in hun geheel worden gepubliceerd.

Voorzitter Ria Beckers hield vrijdagavond een rede en fractievoorzitter Bas de Gaay Fortman zaterdagochtend. De beide redes zijn voor zover mogelijk in deze PPRAK opgenomen.

Het milieukongres sprak uit, dat in de huidige economische orde, gericht op groei, expansie en winst, oplossing van de huidige milieuproblematiek niet mogelijk is. De vereiste economische hervormingen zullen gepaard moeten gaan, zo zegt het congres, met mentaliteitsverandering, noodzakelijk voor het bereiken en instandhouden van een andere maatschappij. Een krachtig milieubeleid is noodzakelijk om het menselijk welzijn, de vrede en een eerlijke verdeling van de welvaart in de wereld, vooral voor de toekomst, veilig te stellen.

Voor de economische hervormingen wordt verwezen naar de resultaten van het congres over een democratische economische orde.

Zaterdagochtend behandelde het congres een aantal stellingen over de verhouding tussen volksvertegenwoordiger en partij met het oog op de komende Tweede-Kamerverkiezingen. Daarin werd vastgesteld, dat een vertegenwoordiger geadviseerd kan worden af te treden als hij zich niet meer houdt aan de politieke beleidslijnen van de partij.

Kritiek

Na een optreden van Jules de Corte („We come overshell someday”), opende de voorzitter van de themagroep Milieu, Willem Riedijk, zaterdagmiddag het milieukongres, dat 's avonds na tien werd afgerond.

Hij uitte kritiek op de gang van zaken op het congres. Wat eerst een milieukongres heette, werd later omgedoopt tot voorjaarskongres en verscheen tenslotte in de publiciteit als weer een sociaal-economisch congres. „Een harde revolutie van een tweedaags milieukongres naar een middagje stellingen erdoor persen”. „Een schandaal zou ik het niet willen noemen. Wel een tragisch slachtoffer worden van de eigen procedures.

Waarom hebben we ons zo klem laten zetten in een door deze partij, die vóór zachte revolutie is, ontworpen procedure?”, zo vroeg hij. Volgens Willem Riedijk zou er geen tijd zijn voor een gedegen inhoudelijke discussie, wat hij weinig attent noemde ten opzichte van de themagroep Milieu.

Hij zei dat de themagroep in de eerste plaats een klub gewone PPR-ers is, bezorgd over het milieu en bereid er voor te werken. De themagroep is geen verzameling van werkgroepen met wetenschappers. „Wij zijn een groep die de zachte revolutie ook binnen de partij wil helpen waarmaken. We begrijpen en aanvaarden dat de mens onlosmakelijk verbonden is met de gehele begrensde leefgemeenschap en dat een milieubeleid alleen op die basis gestalte kan krijgen. We weten maar al te goed, dat de werkelijke oplossing voor alle problemen, dus ook de milieuproblemen, in ieder indivi-

dueel mens verankerd ligt”. Tenslotte zei hij: „De partij heeft mijns inziens terecht gekozen voor het werken in de vier thema's: macht, milieu, vrede en welzijn. Door de economische situatie zijn we sterk bezig met het probleem van de economische macht. Strategies gezien lijkt het mij echter van groot belang wanneer wij als partij de vier thema's in hun samenhang naar voren brengen, omdat wij ons anders laten vangen in de grote fuik van onze geïndustrialiseerde samenleving, die economie boven ekologie stelt en die geld belangrijker vindt dan overleven”.

Moties

Het congres heeft een motie-Den Haag aangenomen, waarin om een diepgaande discussie wordt gevraagd over de condities waarop de PPR in de toekomst eventueel regeringsverantwoordelijkheid zou kunnen dragen. De motie constateert dat het kabinet-Den Uyl er niet in slaagt de oorzaken van de huidige economische en maatschappelijke problemen fundamenteel aan te pakken.

In een motie-Dongemond vraagt het congres een nota over de Europese verkiezingen en een besluitvorming daarover op het najaarskongres. Een motie-Heerenveen werd aangenomen, waarin het congres zich uitspreekt tegen inpoldering en voor spoedige verhoging van de bestaande dijken in Noord-Friesland. De motie zegt dat de veiligheid van de Friezen voorop staat, dat de Waddenzee een uniek en internationaal natuurgebied is, waarvan de aantasting directe gevolgen heeft voor de biologische verscheidenheid in soorten. De werkgelegenheid in de landbouw zou bij inpoldering van een deel van de Waddenzee slechts gering toenemen en in de visserij afnemen.

Tenslotte zegt de motie, kost inpoldering meer dan verhoging van dijken.

K.W.

Eén op éénezenzeventig

Het voorjaarskongres, een staart „naar een democratische economische orde”, als hoofdschotel het milieu. Zo'n honderdvijftig man en vrouw begonnen vrijdagavond de rit en eenzelfde aantal had de tijd en de moed door te gaan tot het eind om kwart over tien zaterdag. In die tussentijd groeide het aantal deelnemers tot ruim het drie-voudige en klonk talloze malen: „Willen de voorstemmers hun kaart opsteken?”... „Dank U”. „Wie is tegen?”... „Dank U, het voorstel is aangenomen (verwerpen)”. Ik heb alleen de stemmin-

gen van het milieu-deel zitten turven. Na 263 inhoudelijke en procedurele stemmingen zijn 81 stellingen beoordeeld, gewijzigd, en op één na aangenomen. Het gemiddelde lag op één stemming per 71 seconden.

De inhoud van het congres gaf één van de belangrijkste thema's van de PPR. Aan de sfeer en ook aan de discussies was dit niet altijd te merken. Het was in feite één van de matste congressen die de PPR ooit heeft gehouden. De staart van het economische kongres ging in de helft

van de geplande tijd onder de hamer door. Het leek op „afwerken die handel”.

Willem Riedijk, voorzitter van de Themagroep milieu, opende het milieudeel van het congres. Hij wees erop dat de gekozen procedure van besluiten, de inhoudelijke discussie over de stellingen op de achtergrond zou plaatsnemen. In de komende vijf en een half uur werd zijn waarschuwing volledig bewaarheid. Sprekers schoven in de rij om opmerkingen en kanttekeningen te maken bij stellingen en amendementen. Alleen de konklusies van discussies in actiecentra en werkgroepen rollen de zaal in. Schaarse interrupties uit de zaal vormen soms de aanzet tot een dis-

kussie, die vrij snel afgehamerd wordt. Soms vindt een voortzetting van de afgehamerde discussie tussen de groene tafeltjes plaats.

Een voorbeeld.

In een amendement bij een stelling over stopzetting van industrialisatie van de landbouw wordt voorgesteld, dit uitdrukkelijk te beperken tot de westerse landen. In de derde wereld zou de verdere industrialisatie van de landbouw wel nodig zijn. Een spreker bestrijdt dit. Hij stelt dat de mechanisatie en industrialisatie van de landbouw in de landen van de derde wereld één van de hoofdoorzaken is van de heersende werkloosheid.

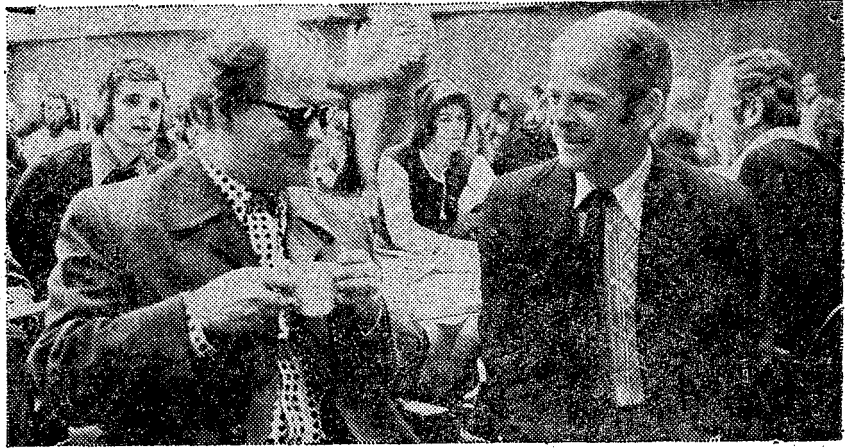
Bovendien produceert de grootlandbouw voor de wereldmarkt en niet in de eerste plaats voor de eigen bevolking. Het amendement wordt vervolgens weggestemd. Via de interruptiemikrofoon klinkt protest. De eerste spreker zou met verkeerde argumenten de stemming hebben beïnvloed; een herstemming wordt gevraagd. De voorzitter hamert de interruptie weg. In de zaal ontstaat in een klein groepje een discussie; duidelijk is dat beide sprekers een volkomen verschillende mening hebben over industrialisatie van de landbouw. Niet duidelijk wordt wat ze dan wel bedoelen.

Begripsverwarring

Een dergelijke begripsverwarring is wellicht symptomatisch voor dit kongres te noemen. De sprekers die op het eerste gezicht met de beste argumenten voor of tegen een stelling komen, krijgen de zaal achter zich. Een samenhang tussen een en ander wordt zelden aangetoond. Duidelijk is dat iedereen wel van de grote lijnen weet heeft en die vanuit PPR-ideeën kan beargumenteren. In de detailuitwerking lijkt de zaal zich sterk te laten leiden door de — veelal losse — opmerkingen van de sprekende „deskundigen”. Als deze ook nog kamerlid of staatssecretaris is legt dit ekstra gewicht in de schaal. Het duidelijkst bleek dit op het ogenblik dat het hoofdstuk verkeer aan de orde was. Over dit onderwerp heeft vrijwel iedereen zich een duidelijke mening gevormd. En die mening staat vast. Weer was er overeenstemming op hoofdlijnen, maar lang niet op detailuitwerkingen. Wat bijna het hele kongres niet gebeurde, was nu wel nodig. Geen duidelijke meerderheden meer voor amendementen. „Verkeer” was het enige hoofdstuk waarbij regelmatig telling van de stemmen nodig was en daar zat soms maar tien of twintig stemmen verschil in.

Samenhang

In de trein terug hebben we met een paar man naar mogelijke oplossingen zitten zoeken. Over één punt waren we het eens. Nooit meer een kongres met een dergelijke hoeveelheid stellingen. Een enkeling slechts is in staat binnen 81 stellingen de samenhang, logika en konsekwenties van

Bas de Gaay Fortman in gesprek met Jules de Corte

de ene voor de andere te voorzien. Met veel moeite en studie is dat vóór het kongres nog wel bij elkaar te grabbelen. Maar om dan in vijf en een half uur de gevolgen van elke aangenomen wijziging voor de overige 80 stellingen te voorzien, is slechts gegeven aan mensen met een komputerbrein.

Dus moet iedereen op zijn gevoelens en emoties drijven. Dan kan het ge-

beuren dat een stelling, waarin wordt voorgesteld op energiegebruikende apparaten aan te geven met een soort stippensysteem hoeveel energie wordt verbruikt, wordt aangenomen. Het lijkt wel aardig immers. En iedereen vergeet dan even dat op vrijwel elk elektrisch apparaat staat hoeveel watt het gebruikt: 50 watt, 100 watt, 3000 watt . . .

Dick Rietbergen

Het psychologies effect van zondag

De instorting van Jan

Het milieukongres heeft niet ingestemd met een stelling, waarin stond dat autovrije zondagen moeten worden ingesteld. Het bestuur had die stelling aanbevolen omdat het psychologies effect van een autovrije zondag geweldig groot zou zijn. Het Zaanadamse lid Van Dongen onderhield het kongres bij de behandeling van dit punt met de volgende science fiction:

Die zondag in de zomer van 1979 werd Jan, dwars door zijn thermopane, wakker geprikt door een al vroeg hete zon.

„Opstaan”, riep hij verheugd, „De zomer valt op zondag dus inpakken en wegwezen”.

In een feestroes werden broodjes, stoeltjes, patentluiers, hond, bal, kind en zonnebrand naar de begane grond gesleept om in de, nog niet afbetaalde, familietrots te stappen. „Hé Jan”, riep de tweede verdieping. „Ga maar op je balkonnetje zitten want het is Zandag”. Zandag is een Zonder Auto Dag in de volksmond.

De verbijsterde hond werd geruild voor het wandelwagentje en op ging het naar de tram. Een tros mensen op het midden van het asfalt verried de plaats van de halte.

Bij het oversteken werd Jan nog bijna gepakt door een geruisloos voortstuivende „knevelfiets”. Dat is een snorfiets die door een nieuw geïntegreerd schakelingetje 62 kilometer per uur kan halen.

De opstap van de tram was zo hoog en de tram zo vol, dat Jan zei: „’t lijkt wel een terp bij watersnood”. Een kwismaniak vroeg listig: „Be-doel je een Friese of een Westerterp?”.

Bij het Centraal Station moesten ze zich door het voetgangerstunneltje persen, want de op knippen staande lichten boden geen bescherming tegen brommers, taxi’s en de te talrijke ontheffingen

Gelukkig werd het gezinnetje vanzelf opgestuwd naar het juiste peron, want de enige zichtbare spoorman zei vriendelijk lachend: „Ikke niet wete”.

Het hoopje stress, tot voor kort Jans gezin, stond tenslotte op spoor 12a, door de mensenzee overigens onzichtbaar. In een visioen zag Jan zijn balkonnetje en vooral zijn koude pilsvoorraad.

Maar hoor, daar schalt een vrolijk lied over de wachtenden: „Heerlijke autoloze zondag, warme chocolade bij de tv”.

Jan zou juist gaan gillen toen een wonder van techniek de muziek deed vervagen om plaats te maken voor een medemenselijke stem:

„Tot u spreekt het negatief advies orgaan van de PPR, het denKcentrum achter het verloop van deze voor u onvergetelijke uren. Wij twijfelen niet aan het psychologies effect van onze stunt op u allen”.

En toen stortte Jan inderdaad in.

Familiespel voor heel Nederland

Ben ik eigenlijk wel zo radikaal?

Het actiecentrum Arnhem heeft het milieukongres in een stencil een vraag- en antwoordspel voorgelegd, waarbij de milieustellingen als leidraad dienden. Arnhem schrijft:

De milieuproblematiek wordt, ook door radicalen, vaak wat afstandelijk benaderd. Bij voorkeur anderen, zoals de overheid en de industrie, dienen hun gedragspatroon te wijzigen; wijzelf blijven buiten schot. Met dit geraffineerd opgezette familiespel willen wij een zelfvoldane glimlach tweebrengen op de gezichten der oprecht milieubewusten, maar ook willen wij kwasi milieubewust gedrag aan de kaak stellen. Flatbewoners en gepensioneerden vullen het hoogste puntenaantal in waar het hun tuin en hun werk betreft.

VOLSTREKTE EERLIJKHEID TOEGEWENST!

1. Vervuiling

- Je gebruikt fosfaatarme waspoeder (b.v. Klok) +1
- Je gebruikt in huis of tuin nooit chemische bestrijdingsmiddelen voor het doden van „schadelijke” insekten en „onkruid” (vergeet de Vapona-strip niet!) +2
- Er zitten nooit oude kranten bij je huisvuil +1
- Je wast je auto met een emmertje en een spons (geen auto = ook +1) +1
- Je hebt geen afwasauto-maat +2
- Je gebruikt nooit meer spuitbussen +1

2. Productie en consumptie

- Koop je in Cash en Carry-bedrijven, Miro's, Makro's, weilandwinkels, supermarkets, enz.?

weinig = + 1
niet = + 2

3. Ruimtelijke ordening

- Je gaat nooit met de auto op vakantie naar het buitenland +2
- Je woont binnen een straal van 5 km van je werk +3
- Je hebt geen tweede huis +3
- Je hebt geen stacaravan +2
- Je hebt geen gewone caravan +1
- Je hebt geen speedboot of kruiser +3

4. Verkeer

- Je bezit geen auto +5
- Je bezit geen twee auto's +10
- Je bezit een fiets +4
- Je gebruikt de fiets of het openbaar vervoer voor het woon/werkverkeer, of je gaat te voet +2
- Je rijdt nooit mee met autorallies +1
- Je rijdt nooit toeristische autoroutes +1

5., 6. en 7. Landbouw, bio-industrie, natuurbeheer

- Degenen die geen vlees eten +5
- Degenen die bijen houden +3
- Degenen die zelf eksperimenteren met een biologische volkstuin, een gifvrije moestuin, een komposthoop, enz. +2
- Je besproeit nooit je tuin in de zomer, want je hebt b.v. een weinig droogtegevoelige bos- of heidetuin (gieten is toegestaan) +2

8. Energie

- bij koud weer 's avonds gordijnen dicht +1
- 's avonds waakvlammen van fornuis en geysers uit +1
- 's nachts verwarming lager ingesteld +1
- je verwarmt geen ongebruikte vertrekken +1
- verwarming nooit aan bij open ramen +1
- je kookt niet elektrisch +2

- je hebt dubbel glas +2
- je hebt spouwmuurisolatie +2
- je hebt je vloer en dak geïsoleerd +2
- je hebt tochtstrippen +1
- je hebt een klokthermostaat voor de c.v. +1
- je hebt thermostatische radiatorcransen +1
- je wekt je warme water op via de c.v.-ketel +1
- je experimenteert zelf met alternatieve energiebronnen, zoals zonne-energie, windmolens +5
- je hebt geen elektrische boiler +2
- je hebt geen diepvrieskast of -kist +2
- je hebt geen droogtrommel +2
- je hebt geen elektrisch gereedschap +1

9. Scholing

Weet je bij benadering wat je per jaar gebruikt aan elektriciteit, gas en water, zo ja +2

EVALUATIE:

75—90 Kategorie der milieubewusten. (Uit deze categorie moet de lijsttrekker voortkomen).
60—74 Kategorie der veelbelovenden.
45—59 Kategorie der beginnelingen.
30—44 De konsumptiedrang werd dezen te machtig. Zij leven niet, maar worden geleefd. Niemand heffe echter de beschuldigende vinger, al eer hijzelf in de hoogste categorie is aangeland!
0—29 Kategorie der hopelozen. Slechts een langdurig verblijf in een gerenommeerd retraiteoord kan hen in het rechte spoor helpen.

Wie wil in redaktieraad zitten?

Op de kerngroep van 29 mei zal de redaktieraad van PPRAK worden gekozen. Over de preciese taak staat nu reeds vast dat deze raad het redactiebeleid van PPRAK (namens de kerngroep) controleert. De raad zal bestaan uit vijf personen, die gekozen worden voor twee jaar. Ze zullen bereid moeten zijn ten minste maandelijks te vergaderen.

De instelling van deze verkozen raad volgt uit de besluiten van de kerngroep van maart. Het partijbestuur voert hiermee een motie van het najaarskongres uit, waarin om een interimregeling werd gevraagd. Later dit jaar zal het bestuur voor-

stellen doen voor de oprichting van een stichting publiciteit, waaronder dan ook de PPRAK zal gaan vallen. Van de kandidaten wordt verwacht dat zij een korte levensbeschrijving maken met de nadruk op partij-activiteiten. Kandidaten opgeven bij: sekretaris Kerngroepkommissie, Iens Doorakkers, A. Bijnstraat 24, Hengelo, tel. (05400) 2 32 80.

Sluiting van de kandidaatstelling is bij het begin van de kerngroepvergadering van 29 mei, mits de ver-eiste levensbeschrijving in honderd-voud aanwezig is. Tot 17 mei is kandidaatstelling met levensbe-schrijving in enkelvoud voldoende. 6

Els van Hulten:

„We hopen 2 juni in Flevoland op drie zetels”

„Ik ben de enige vrouw die hier lijsttrekker is. Dat levert vast ekstra stemmen op. We rekenen op twee maar we hopen drie zetels te halen. Vrouwen stemmen graag op een vrouw en ze weten onderhand wel wat ik waard ben. Ik doe het werk al zesenehalf jaar. Eerst twee jaar raadslid en nu vierenehalf jaar wethouder. Bij de PvdA staat de eerste vrouw op de negende plaats, maar zij haalt het waarschijnlijk niet.

Ik vind het jammer dat we in Flevoland niet met het PAK doorgaan. De PPR had wel gewild, maar de PvdA ziet het niet meer zitten. Nu kunnen we misschien wat meer ons eigen gezicht laten zien, maar dat is in het PAK toch ook wel aardig gelukt, dacht ik. Ik blijf beschikbaar als wethouder. Het werk ligt me heel erg. Je kunt veel doen in het dagelijks bestuur en je bent heel nauw betrokken bij alles wat er gebeurt. Bij het aantrekken van het personeel bijvoorbeeld. Ik heb onderwijs, personeel, voorlichting, milieu, bestuurlijke organisatie en ruimtelijke ordening. Het is wel veel, er zou eigenlijk best wat afkunnen.”

Els van Hulten-Delfgaauw, 38 jaar, voelt zich een vis in het water als ze op de vijfde etage in het Stads-kantoor in Lelystad enthousiast over haar werk praat. Ze maakt ondanks haar drukke leven met vier jonge kinderen en een vaak afwezige politieke echtgenoot een rustige indruk. De verkiezingslijsten zijn net bekend geworden en Els is best tevreden met de PPR op de vijfde plaats. De PvdA gaat de verkiezingen in als nummer 1, het CDA nr. 2, de VVD nr. 3, de CPN nr. 4 en het GPV nr. 6. „De PPR is hier redelijk radikaal. Ons verkiezingsprogramma, waar Michel aan heeft meegewerkt, heeft hetzelfde karakter als het landelijke programma.” Als we op vrijdagmiddag met elkaar praten is het PPR-kongres in Nijmegen juist begonnen. Els gaat er niet heen. „Geen tijd, met de verkiezingen hier voor de deur. Ik heb een paar dagen geleden voor de PPR op de markt gestaan. Iedereen was erg enthousiast en ik heb erg leuke gesprekken gehad”.

Voel je je hier met al dat water om je heen niet ingesloten?

„Oh nee, het leefklimaat is heel plezierig, frisse lucht, veel ruimte en er is hier van alles te doen. De kinderen vinden het hier ook fijn. En ik heb natuurlijk mijn werk. Ik ben dit werk voor tweeëneenhalve dag in de week begonnen. Het is uitgegroeid tot een volle weektaak. Toen ik er mee begon woonden hier 7000 mensen, nu zijn het er 20.000 en in 1980 wonen hier 40.000 mensen. Er komen hier erg veel Amsterdammers naar toe. 65% van de bevolking woont en werkt in Flevoland.”

Hoe werkt het PAK?

„We hebben zés zetels van de 15. Ik had dus wel door willen gaan. De

PPR heeft vaak een eigen geluid laten horen. Ook nu weer met de kandidatuur van de Landdros. Het PPR-aktiecentrum in Lelystad heeft laten weten dat het niet gelukkig is met de gevolgde procedure. Er is niet genoeg inspraak geweest en alles is teveel in beslotenheid gebeurd. De PPR-brief heeft succes gehad. In de komende raadsvergadering van 11 mei komt de hele kwestie in de openbaarheid”.

Hoe is de Inspraak hier?

Els lachend. „Het is mijn eigen portefeuille. Wat wil je. Met de inspraak zit het hier dus wel goed! Bij benoemingen betrekken we zoveel mogelijk mensen erbij. De commissievergaderingen zijn openbaar. De raadsvergaderingen zijn ook goed bezet. Vooral als er belangrijke zaken spelen.”

Werk je hier prettig?

„Ik vind het zo leuk, dat ik het best wil blijven doen. We hebben hier een Dagelijks Advieskollege en een Adviesraad. Een zeer werkbaar kollege vind ik. Het is voor mij heel belangrijk dat ik met collega's prettig samenwerk. En dat hebben we hier steeds gedaan. Er zijn wel afwijkende standpunten, maar we komen er goed uit”.

Is de PPR-achterban actief?

„We hebben een steunfractie met 15 tot 20 actieve mensen. In de schaduwfractie is de actiefste man een PPR-er. Dat mag best eens gezegd worden”.

Heb jij nog tijd om je de vrouw achter de politikus te voelen?

„Michel en ik doen het samen. We praten veel met elkaar over ons werk. Het is gelukkig een gezamenlijke interesse. We geven elkaar dan ook afwisselend een steuntje in

Els van Hulten

de rug als het nodig is. Met de kwestie rond de binnenschippers bijvoorbeeld.”

Jullie hebben een druk gezin. Hoe gaat dat?

„We hebben een goeie hulp door de week. Als Michel thuis is doen we alles samen. De organisatie thuis is mijn taak en ik breng 's morgens de kinderen naar school. 's Avonds tussen half zes en half acht zorg ik dat ik voor de kinderen thuis ben. Dan kan ik ze zelf naar bed brengen. Als Michel thuis is doen we het samen.

Ik kom niet meer aan andere dingen toe. Als ik thuis kom word ik meteen ingeschakeld”.

Als ik vraag of ze de emancipatienota heeft gelezen, zegt Els: „Jammer, voor zulke dingen heb ik geen tijd meer.”

De Vrouwenbeweging vindt zij heel erg nuttig. Zij doen zulke goeie dingen. Hun acties trekken de aandacht en brengt heel wat op gang. Kijk maar naar de abortus-aktie.”

Els vindt het vooral belangrijk dat de vrouwen met de lagere inkomens meer bewust worden. Dit moet op de scholen al beginnen. Meisjes moeten in het onderwijs individueel meer aan hun trekken komen. Uit het promotie-onderzoek van de Amsterdamse taalwetenschapper Van der Geest is gebleken dat op school jongens uit de goeie milieus de meeste kansen krijgen, hierna komen de jongens uit de lagere milieus, dan de meisjes uit de goeie milieus. De meisjes uit de lagere milieus komen helemaal achteraan. „Ik vind dat hier verandering in moet komen. Daarom ben ik zo blij dat ik onderwijs heb. Ik kan nu tenminste wat doen.”

Wil Merkies

Steun de PPR-Lelystad, omdat de uitslag van de verkiezingen ook wel een beetje landelijke betekenis heeft. Giro 32 72 469 t.n.v. penningmeester PPR-Lelystad, Bongerd 197, Lelystad, onder vermelding van „Verkiezingen”.

Hoofdpijnen van de kongresrede van Ria Becker

„Een beweging met macht, een partij met verantwoordelijkheid“

De PPR pleit ervoor de realiteit van vandaag — honger, massale bewapening, aanslag op milieu en grondstoffen, inflatie en werkloosheid — nuchter onder ogen te zien en vastbesloten te werken in de richting van een nieuwe economische orde. We hebben daarvoor duidelijke ideeën. Die rusten op twee pijlers: democratisering van de economie en vermaatschappelijking van de produktie. Spreiding dus van de macht van de partikuliere ondernemingen en controle op die macht, in die zin dat uiteindelijk de werknemers via hun personeelsraden de volledige controle en zeggenschap uitoefenen. Het kader waarbinnen de ondernemingen moeten werken wordt door de gemeenschap vastgelegd (arbeidsvoorwaarden, kapitaalsrendement, eisen ten aanzien van milieu, gebruik van ruimte, energie en grondstoffen). Omvang, richting én inrichting van de produktie worden gestuurd via een economisch structuurplan. Daarin moet de vraag beantwoord worden: wat moet er meer en wat minder geproduceerd worden en waarom.

Een program dat uitgaat van de gelijkwaardigheid en de eigen verantwoordelijkheid van de mens, die in het PPR-denken centraal staat.

Alleen al gezien de huidige sociaal-economische situatie is het uiterst urgent die gedachten uit te gaan voeren.

Maar er is meer. Juist omdat de mens in ons denken centraal staat, ervaren we dagelijks dat die gelijkwaardigheid en die eigen verantwoordelijkheid ver te zoeken is. De mens van vandaag lijdt in grote delen van de wereld armoede en honger, wordt onderdrukt en in de grond getrapt vanwege ras of huidskleur, wordt gemarteld vanwege zijn politieke overtuiging, wordt gediskrimineerd vanwege zijn sociale status, is verworpen tot een stukje arbeid dat naar believen kan worden gekocht en afgedankt. Hij wordt bovendien bedreigd met milieuarmpen en allesvernietigende wapensystemen.

Aanwezig zijn

Als het ons ernst is met die mens kunnen we ons niet afmaken van het verlenen van de meest elementaire hulp in al die gevallen — dichtbij en veraf — waar dat nodig is; moeten we in zoveel mogelijk situaties van onderdrukking aanwezig zijn en meewerken aan bewustwordings- en emancipatieprocessen; helpen barrières op te ruimen om werkelijk meebeslissen mogelijk te maken; moeten we ontwikkelingen die onherstelbare gevolgen dreigen te hebben zien te stoppen; moeten we met anderen plannen maken hoe die andere samenleving op te zetten.

Dat is een gigantisch werkveld voor een kleine partij, maar we kunnen daar niet omheen. Het is immers die mens, die overal — in welke leef- en werksituatie dan ook — die andere maatschappij moet maken.

Alleen taai, volhardende actie op alle fronten zal op den duur mischien in staat zijn om mentaliteit en structuren, die zo nauw met elkaar verweven zijn tot onze huidige westerse maatschappij, te doorbreken en een creatieve, spontane gemeenschap van mensen mogelijk te maken waar gelijkheid en rechtvaardigheid is. Actie buiten en binnen het parlement moeten elkaar daarbij aanvullen.

Akties

We voeren actie tegen de bouw van kerncentrales. We hebben bereikt dat deze regering ze niet meer gaat bouwen.

Wij voeren actie voor meer zeggenschap van de werknemers in de bedrijven.

Wij voeren actie voor het openhouden van de Oosterschelde.

Wij voeren actie voor de buitenlandse werknemers in ons land.

Wij voeren actie — en wij blijven actie voeren — tegen onderdrukking en apartheid. Actie voor de Koerden, actie voor een onafhankelijk Angola, actie tegen de levering van reaktorvaten aan Zuid-Afrika met medewerking van de regering, actie tegen de steun van Nederlandse bedrijven en banken aan de blanke minderheidsregiems van Rhodesië en Zuid-Afrika, enzovoorts.

Bezuinigingen

Dan de vraag welke concrete acties we moeten ondernemen gezien de huidige economische situatie en bezuinigingsplannen van de regering.

Al eerder is onze partij tot de konklusie gekomen dat onze verantwoordelijkheid ten aanzien van de derde wereld en ten aanzien van door onze industrialisatie opgelopen problemen ons dwingen af te zien van verdere vergroting van onze eigen welvaart en niet langete produceren om te produceren maar dat te produceren wat versword is.

Dat de echte groei nu uit onze economie is, is dus op zich niet erg, we de zaken maar kunnen gaan veranderen. De gemeenschap zal greep moeten krijgen op de investering. Vanuit het huidige economische systeem moeten we wél vaststellen

- verminderde groei houdt in dat we niet langer elk jaar samen met geld te verdelen hebben;

- verminderde groei houdt ook in dat de werkloosheid niet zal afnemen.

Het is noodzakelijk het beleid dat nu op in te stellen. Dat beleid kan dan alleen zijn:

- eerlijk verdelen van het beschikbare gezamenlijke inkomen daardoor slechts welvaartsverbetering voor de zwakkeren;

- eerlijk verdelen van het „schikbare“ werk, zodat iedereen die wil werken kan werken.

De regering probeert voor de zoveelste maal de economie op te krikken om de werkloosheid te bestrijden. Daartoe wil ze de komende jaren tien miljard bezuinigen op overheidsuitgaven. Levensgraagvraagtekens moeten we daarbij bedenken. Waarom?

Ten eerste omdat het nog steeds voorkomt dat deze regering besluiten steunt met geld van de gemeenschap, zonder daarvoor een zeggenschap van die gemeenschap terug te eisen. Maar afgezien daarvan: Investeringen van de overheid betekenen arbeidsplaatsen; kollektieve voorzieningen (onderwijs, wonen, geneezing, gezondheidszorg, enzovoort) betekenen arbeidsplaatsen. Als de overheid daarop bezuinigt geeft dat arbeidsplaatsen weg. Dat doet dan om het bedrijfsleven meer ruimte te geven om te investeren en zo... arbeidsplaatsen te scheppen. Tot nu toe is echter steeds

rimet een gezicht"

bleken dat dit niet werkt: bedrijven investeren liever in machines dan in arbeidsplaatsen. Daar komt bij dat de huidige werkloosheid grotendeels het gevolg is van te veel produceren. Nog meer produceren betekent dan alleen: nog grotere voorraden, en niet: minder werkloosheid.

Waarom kostbare arbeidsplaatsen weggeven, terwijl het uitermate onzeker is wat er voor terugkomt?

Vorm van inkomen

Er is nog een punt: kollektieve voorzieningen betekenen niet alleen werkgelegenheid, ze zijn ook een vorm van inkomen. Wij profiteren allemaal van openbaar vervoer, onderwijs, gezondheidszorg en recreatie... De zwakkeren in veel gevallen meer dan anderen. Hier bezuinigen betekent zonder meer dat de minst draagkrachtigen de dupe worden. Om nog maar helemaal niet te spreken van het „aanpassen” van de sociale uitkeringen.

Het zal duidelijk zijn dat bezuinigen op de kollektieve voorzieningen en de sociale uitkeringen op geen enkele manier past in ons beleid van eerlijk verdelen van inkomen en arbeid. Wat daar — afgezien van kostenbesparend werken — wel in past is: het onder controle brengen van alle inkomens; het niet meer laten stijgen van de topsalarissen; het sterk terugbrengen van alle mogelijke aftrekposten bij inkomens boven een bepaalde grens; het trendbeleid van de ambtenaren aanpassen; mogelijkheden scheppen tot korter werken in velerlei vormen; en laten we de 2,5 miljard besparing van de Oosterschelde niet vergeten!

De grote vraag die achter dit alles ligt is: blijven de „aktieven” in onze samenleving bereid een groot deel van hun inkomen af te staan aan de „niet-aktieven” en aan de overheid voor de kollektieve voorzieningen?

Uit bepaalde hoek wil men ons maar al te graag doen geloven dat die bereidheid er niet langer zou zijn. De praktijk en ook de opstelling van de vakbeweging leert gelukkig anders. Het is uitermate belangrijk dat ieder die zijn inkomen met hard werken verdient zich blijft realiseren:

• dat ook hij van het ene moment op het andere tot de „niet-aktieven” kan gaan horen, door ziekte, werk-

loosheid, of gewoon doordat hij 65 wordt;

• dat voor ieder van ons de kollektieve voorzieningen een vorm van inkomen zijn, dat ze bovendien werkgelegenheid betekenen;

• dat we er allemaal belang bij hebben dat onze samenleving een evenwichtige samenleving blijft, dat er niet een soort strijd gaat ontstaan tussen „aktieven” en „niet-aktieven”. Dat eist een nieuwe mentaliteit. (Het is geen schande om niet of slechts gedeeltelijk „aktief” te zijn; het kan zelfs een nieuwe kans zijn.)

Dat eist ook een grote mate van solidariteit.

Over aktie gesproken! Dit zijn zaken die wij met grote overtuigingskracht duidelijk moeten maken.

Linkse eenheid

We hebben al eerder vastgesteld dat dit kabinet weinig vernieuwend en niet zo inspirerend bezig is. Velen van ons hadden anders verwacht. Intussen vechten we nog steeds in en met dit kabinet en proberen we met veel pijn en moeite onze concrete verwachtingen over het beleid door te zetten.

Hoe dan ook: het beleid dat wij voor ogen hebben vraagt een sterk en eensgezind links. We zullen ons tot het uiterste moeten blijven inspannen om alle progressieve krachten te bundelen. Aan ons mag het niet liggen dat er niet een steeds sterkere progressieve samenwerking komt. Die progressieve meerderheid, daar moet het ons om gaan, al zou het nog jaren duren.

Hoe is de stand van zaken op dit moment? PPR en PvdA gaan besprekingen voeren voor een regeerakkoord '77. D'66 kiest in principe voor samenwerking met deze partijen, een uitspraak die bij de verlovings met Resoluut is herhaald. De PSP wacht af. En dat doet ze te veel. De CPN lijkt geen serieuze partner te willen zijn. Ze voert rechtse en linkse oppositie tegelijkertijd; ze praat veel over „werkende mensen” en „meer poen”; maar als het gaat om milieuproblemen of over herverdeling van arbeid en inkomen geeft ze niet thuis. Het wordt hoog tijd dat samenwerkend links de concrete politieke discussie met de CPN aangaat.

Al met al voor velen de schijn van een verdeeld links dat afsteekt tegen het ene CDA dat er misschien

toch gaat komen. Maar: schijn bedriegt nogal eens.

Dat een werkelijk gemeenschappelijk beleid van de CDA-partijen niet denkbaar is, zien we dagelijks in de Kamer. Links daarentegen lijkt misschien verdeeld. Maar het stemgedrag van PvdA, PPR, PSP en D'66 leert het tegendeel. En het concrete politieke werk, dát is waar het op aan komt.

Trouwens: echte samenwerking tussen partijen kan toch geen geforceerde eenheid zijn? Werkelijke eenheid kan de verschillen die er zijn niet verdoezelen. Werkelijke eenheid is juist de eenheid van de verscheidenheid. Zodat er binnen die linkse samenwerking voor de steeds meer bewuste kiezers ook nog een keuze mogelijk is in een concreet progressief beleid. Met beide componenten, samenwerking en keuze, is de politieke bewustwording onder de mensen — het gaat om hun samenleving! — alleen maar gediend.

Moelijkheden tussen PvdA en PPR op plaatselijk nivo, zelfs de problemen die in Amsterdam hebben gespeeld, kunnen de noodzaak van progressieve samenwerking niet aantasten. Zo nu en dan is het wel nodig — al gaat dat niet pijnloos — de grenzen van de eigen politieke integriteit te laten zien: waar staan we precies, welke uitgangspunten zijn we niet bereid los te laten? Dat kan de samenwerking slechts ten goede komen. Daar is ook de progressieve politiek in Nederland bij gebaat. De PPR dient de duidelijke functie die ze daarin heeft steeds opnieuw te bevechten. Zij moet blijven, zoals ze in „De zachte revolutie” — het pas verschenen rapport van de studiestichting — genoemd wordt: een beweging met macht, een partij met een gezicht.

Bas schreef boek over demokratiese ekonomie

Een spannende roman over de ekonomie

„Het is de bedoeling dat het boekje gelezen wordt als een spannend verhaal”, zei Bas de Gaay Fortman op de perskonferentie waar het boekje „De winst van een demokratiese ekonomie” (aula-boeken) werd gepresenteerd, dat Bas met zijn kollega van het Institute of Social Studies in Den Haag, Henk Thomas, heeft geschreven. De journalisten glimlachten. Die Bas.

Thuisgekomen zullen ze tot de ontdekking zijn gekomen, dat hij gelijk heeft. Een boekje over ekonomie dat voor iedereen te begrijpen is en dat inderdaad leest als een roman.

En er in slaagt ondertussen een gevoel voor ekonomiese vraagstukken bij te brengen, ondertussen een visie te ontwikkelen waar niets op af te dingen is. De demokratiese ekonomie.

Voor veel PPR-ers niet meer geheel nieuw. In grote lijnen is de PPR-visie dezelfde als die Bas en Henk ontvouwen. Maar Bas en Henk grijpen in het boekje de gelegenheid aan om nu eens in te gaan op alle vragen die rijzen als je begint te vertellen hoe volgens de PPR de ekonomie zo moet worden georganiseerd, dat we van de werkloosheid afraken, dat de inkomens eerlijk worden verdeeld, dat de stress uit ons werk verdwijnt, milieu en derde wereld het volle pond krijgen en noem al die idealen maar op.

Tien bestellen

Dit is een boekje dat niet alleen elke PPR-er moet lezen, maar waarvan ik de neiging heb er tien te bestellen en aan allerlei kennissen te geven wie ik eigenlijk zo graag eens iets over de PPR-ideeën op het gebied van de ekonomie zou willen duidelijk maken. Het staat allemaal zo mooi op een rijtje en het wordt allemaal zo helder uiteengezet, dat je het idee hebt dat iedereen enthousiast zal worden bij het lezen over de demokratiese ekonomie.

Aan de hand van voorbeelden in andere landen (Joegoslavië, Baskenland, Peru) wordt eerst bewezen dat een demokratisering van de onderneming mogelijk is, ja zelfs „winst” oplevert. Bas en Henk doen

waarschijnlijk heel opzettelijk hun uiterste best steeds aan te sluiten bij de niet geheel onredelijke, maar politiek gezien in het midden vertoevende Nederlander. Zonder de principiële zaken uit het oog te verliezen. De uitgangspunten voor een menselijke ekonomie zijn in het boekje ook werkelijk de uitgangspunten.

Het boek kiest voor een niet-polariserend model van het dragen van medeverantwoordelijkheid. De nadelen van het moderne kapitalisme zoals wij dat kennen worden uiteengezet (De schraperige maatschappij).

Geleidelijk

In acht punten schetst het boekje de demokratiese ekonomiese orde. De zeggenschapsverhoudingen, de planning, de (geleide) inkomenspolitiek, de marktekonomie met een actief prijsbeleid, het recht op arbeid en inkomen. De visie van „Fijn is anders” wordt afgewezen. Het gaat om een proces van veranderingen. „Zou er iemand zijn die nog denkt dat op zekere dag de kranten zullen melden: „Vandaag is de nieuwe ekonomiese orde aangeboden?”

De produktie in Nederland levert voldoende op voor een redelijk bestaan voor iedereen. De overheid garandeert dat redelijk bestaan met een minimuminkomen uit de algemene middelen.

Op de perskonferentie leidde prof. Hans van den Doel het boekje in. Een centrale gedachte uit het boek gaf hij als volgt weer: „In een demokratiese ekonomie zijn de aandelen door obligaties vervangen. Het bedrijf behoort aan „niemand”. De werknemers in de onderneming worden, in het kader van een algemeen inkomensbeleid, door de overheid gedwongen hun inkomens op de nullijn te houden.

Onder een dergelijke inkomenspolitiek kunnen eventuele overwinsten niet verder worden uitgekeerd. Een gedemokratisiseerd bedrijf kan dan slechts op één manier van de overwinsten baat hebben, namelijk door ze te gebruiken om de werkgelegenheid uit te breiden, bijvoorbeeld door verkorting van de werktijden”.

Bas en Henk Thomas, zo zei Van den Doel, willen de werkloosheid in feite opheffen via uitbreiding van de publieke sektor (meer overheidsvoorzieningen en subsidiëring van partikuliere diensten).

PWG

De regionalisatie speelt in het boekje een grotere rol dan in de PPR-visie, als ik het goed doorgrond.

Bas en Henk pleiten voor Plaatselijke Werkgemeenschappen. Iedereen kan daarvan lid worden. De werkgemeenschap inventariseert en verdeelt alle soorten van nuttig werk die plaatselijk kunnen worden gedaan.

Tenslotte publiceren zij een program van aktie, waarin onder meer staat: Adviesbevoegdheid voor de ondernemingsraad over winstbestemmingen, vakantiegeld in vaste bedragen, kompensatie van prijsstijgingen ook in vaste bedragen, uitkeringen uit de algemene middelen en verhoging van de vennootschapsbelasting om dit te kunnen financieren, versterking regionale ontwikkelingsmaatschappijen, basisinkomen geleidelijk invoeren voor iedereen, maksimum inkomen door fiskus gecontroleerd, oprichten plaatselijke werkgemeenschappen.

Een boekje voor gewone mensen, niet voor vaklui alleen. Een boek dat bovendien een visie geeft, die van moment tot moment redelijk is. Een boek dus dat een grote rol zal gaan spelen in de „veilige verandering” naar de „droomwereld” (NRC-Handelsblad) van de PPR.

f 6,90

K.W.

Kabelomroep

De PPR-Werkgroep Mediabeleid wil over politieke en technische problemen rond de „kabel” en de lokale omroep informatie verzamelen en doorgeven ten behoeve van groepen in de PPR die daarmee te maken hebben.

Wij denken daarbij met name aan gemeenteraadsleden die met de „kabel” en/of plannen voor een lokale omroep ervaring hebben opgedaan of die denken daarmee te maken te zullen krijgen.

De bedoeling is binnenkort een bijeenkomst te beleggen waarop informatie kan worden uitgewisseld en waarop alle problemen rond kabel en lokale omroep in kaart kunnen worden gebracht.

Voor wie belangstelling heeft: graag zo spoedig mogelijk een briefje of telefoontje naar: Erik Akkermans, Nieuwe Leliestraat 64 hs, Amsterdam, 020 - 255322 of naar Gerard den Ouden, Albert Cuyplein 3, Maassluis, 01899 - 13381.

Bas de Gaay Fortman op kongres:

PPR, GARANTIE VOOR EEN PROGRESSIEVE KOERS

Bas de Gaay Fortman op het PPR-kongres te Arnhem op 24 april 1976:

De jaren zeventig worden nu al aangeduid als het tijdperk van de restauratie. De veranderingsgezindheid van de jaren zestig lijkt te zijn weggeëbd. De partijpolitieke vernieuwing van de jaren zeventig draait vooral om de poging tot restauratie van konfessionele macht in de vorm van een CDA. Het grauwe midden van die grijze jaren zeventig lijkt wel een bijzonder slechte tijd voor een vernieuwingsgezinde partij als de PPR. De mensen hebben het wel gezien. Als er nu verkiezingen werden gehouden, zouden er wel eens veel thuisblijvers kunnen zijn, moe en moedeloos in het politieke klimaat van vandaag.

In de eerste plaats het kabinet zelf, maar zeker ook een partij als de onze zal deze bij-de-pakken-neerzit-mentaliteit spoedig moeten doorbreken. De mensen zijn namelijk wel zeer somber over de toekomst. De misdadigheid zal, zo menen zeer velen, een steeds groter probleem worden. Hetzelfde geldt voor het milieu en de werkgelegenheid. De internationale verhoudingen, de positie van de derde wereld, de inflatie, de volkshuisvesting, de inkomensverdeling, het

zullen alle grote problemen blijven of nog grotere problemen worden.

Wiegel

Er is dan ook wel reden tot somberheid. De krantenberichten geven weinig aanleiding tot optimisme. Ook na uitvoering van de pijnlijke 1-procent-operatie zouden we in 1980 met 210.000 werklozen blijven zitten!

De regering heeft nog geen plannen bekend gemaakt die werkelijk uitzicht bieden op verwezenlijking van het recht op arbeid, dat aan elke burger behoort te worden toegekend. En de oppositie maakt er zich helemaal met een Jantje van Leiden af. De problemen zijn zó groot, zegt Wiegel, dat hij niets kan beloven. Het land telt meer dan 200.000 werklozen en totaal meer dan 1 miljoen mensen voor wie geen betaalde arbeid meer beschikbaar is. En wat belooft Wiegel? Niets! Dat wordt dan misschien de eerste verkiezingsbelofte, die de VVD geheel zal waarmaken. Van ons wordt wellicht iets meer verwacht. Onze partij bestaat nu meer dan acht jaar. In een eerste program werd de visie van maatschappelijke solidariteit concreet gemaakt in ruim honderd punten. Dit honderd-punten-program blijft een helder en bruikbaar stuk. Maar met onze visie op de vredespolitiek

en het gisteravond gereedgekomen pleidooi voor een demokratiese ekonomiese orde zijn we intussen weer een stuk verder gekomen. Vandaag is de PPR-visie op het milieu aan de orde, eveneens ontzettend belangrijk. 72 procent van de Nederlanders vindt dat het milieu-probleem dringend en snel moet worden aangepakt. Onder PPR-kiezers is dat percentage het hoogst: 86 procent. Bij de Provinciale Staten verkiezingen van 1974 maakten wij de aanpak van de milieuproblematiek reeds tot inzet. De kiezers steunden ons.

Kompas

Steun van de kiezers krijg je niet rechtstreeks op je program. Toch is zo'n consistente beleidsvisie van groot gewicht. In de politieke praktijk dient het program als een kompas met behulp waarvan de koers kan worden bepaald in de vraagstukken van de dag. Vandaag gaat het om een achtergrondvisie die duidelijk kan maken waarom de PPR zich verzet tegen de 3³/₄ procent groeinorm van minister Duisenberg, waarom het kanaal bij de Dollard binnendijks moet gaan, waarom de Oosterschelde open moet blijven, waarom investeringen moeten worden getoetst, waarom

Bas over het CDA

„De verleiding is groot vandaag maar niets te zeggen over de frusturerende partijpolitiek. Toch wil ik een misverstand wel wegnemen. Dit is de gedachte dat wij benauwd zouden zijn voor het ontstaan van het CDA. Integendeel, wij zouden een CDA kunnen begroeten als de laatste stap op de weg naar meer duidelijkheid in de Nederlandse politiek. Nu al neemt de duidelijkheid met de dag toe. Zo treffen wij bij de voorstanders van een CDA Tros en de Telegraaf in de voorste gelederen, evenals vrijwel alle politici die wij reeds hebben leren kennen als tegenstanders van een vooruitstrevend beleid.

De mensen die nog steeds konfessioneel stemmen vanuit de gedachte dat christelijke politiek solidariteitspolitiek moet zijn, zouden bedrogen uitkomen. Zodra het zijn

concrete politieke opstelling moet kiezen, zou het CDA dan ook ongetwijfeld leiden tot een scheiding der geesten waarbij progressief denkenden het konfessionele kamp zouden verlaten.

Als wij dan toch bezorgd zijn, is het om heel andere redenen. Een konfessioneel machtsblok rechts van het midden zou in de oprechte overtuiging van velen onzer de kerken schaden.

Bovendien zou het de vorming van een nieuwe regering na de komende verkiezingen ernstig kunnen bemoeilijken. In tegenstelling tot Wiegel zien wij immers een door rechtse KVP'ers en CHU'ers gedomineerd CDA niet als een klub met een Januskop. Want een links gezicht is er niet, het rechtse gezicht is duidelijk. In de Eerste Kamer kwam dit nog onlangs tot

uitdrukking in een motie waarbij KVP en CHU de VVD steunden in haar verzet tegen het op spreiding van kennis gerichte onderwijsbeleid van minister van Kemenade. Het is evenwel twijfelachtig of dat bondgenootschap bij verkiezingen een meerderheid kan halen. Ook voor PvdA en PPR ligt die meerderheid nog niet in het verschiep. Vandaar onze zorg. Het zou dan ook beter zijn als de KVP die al bij zoveel beleidsvoornemens van het kabinet zich deed kennen als een remmende faktor, de komende maanden duidelijk koos voor progressieve politiek. Er komen tal van mogelijkheden voor zo'n keuze nu het kabinet voor de taak staat een inkomensbeleid tot stand te brengen en de immateriële voorwaarden te scheppen waaronder een aanhalen van de eigen broekriem door een grote meerderheid van de bevolking aanvaardbaar zal worden gevonden”.

door aardgasboringen geen onvervangbare natuurgebieden verloren mogen gaan, waarom in industrie en landbouw de kleinschaligheid moet worden bevorderd, waarom wij kernenergie afwijzen, waarom het openbaar vervoer moet worden bevorderd, waarom de vierduizend hektaren slikken, kwellen en zomerpolder aan de Friese kust niet moeten worden ingepolderd, waarom het Lauwersmeergebied geen militair oefenterrein moet worden, enzovoorts, enzovoorts. De reeks zou nog moeten worden aangevuld met tal van kwesties die misschien landelijk niet erg bekend zijn, maar op plaatselijk en regionaal vlak een grote rol spelen. Deze korte opsomming van beleidspunten op milieuterrein laat zien waarin de kracht ligt van de PPR. De politiek van radikale solidariteit is uitgewerkt in beleidsvisies op de vier themagebieden macht, milieu, welzijn en vrede. Elke beleidsvisie krijgt naar de kiezers toe gezicht in de vorm van concrete beleidspunten, tegenwoordig ook wel „issues” genoemd. Met een beroep op de radikale solidariteit wordt dan de steun van de kiezers voor al die punten gevraagd.

Waar staat de PPR?

Deze werkwijze betekent dat onze partij nooit met lege handen staat als de kiezers vragen: „Waar staan jullie voor?” Ook als verkiezingen onverwacht komen, zal de PPR in de campagne een duidelijk gezicht hebben. Er is dan ook geen reden voor zenuwachtigheid als de partij eens een paar weken weinig in het nieuws is geweest. Partijen die wel de pers halen, doen dat niet altijd op punten waar werfkracht vanuit gaat. Met ruzies kom je gegarandeerd in het nieuws. Ook felle aanvallen op andere partijen of personen worden goed verslagen. Maar laten wij het laatste jaar voor de verkiezingen proberen alle aandacht te vestigen op onze beleidspunten. In de onstabiele situatie van onze partijpolitiek is de rol van de PPR beperkt. In kwantitatief opzicht leveren wij een bescheiden bijdrage aan de totstandkoming van een progressieve meerderheid. Wij moeten het dan ook vooral hebben van de kwaliteit van onze inbreng. De PPR moet de garantie vormen voor werkelijk progressief beleid. De meeste mensen begrijpen wel dat een echte vredespolitiek, een democratische economische orde en het recht op arbeid en inkomen, een konsekwent milieubeleid en een prioriteit voor welzijn boven voortdurende vergroting van de welvaart, niet in één kabinetsperiode kunnen worden verwezenlijkt en zeker niet in de onduidelijke verhouding van vandaag. Maar van de PPR wordt wel verwacht dat zij voortdurend tracht de regerings-

koalitie op de goede koers te houden. Als wij daarin blijven slagen, dan kunnen we ondanks alle frustraties over het trage tempo van maatschappelijke vernieuwing toch de verkiezingen van 1977 ingaan met de leuze: PPR, garantie voor een progressieve koers. Ik begon dit verhaal met enige opmerkingen over het klimaat van somberheid dat de laatste jaren de politiek lijkt te beheersen. De economische problemen hebben een

nevel gelegd over het vernieuwingsstreven in de politiek. Door uitzicht te bieden op verwezenlijking van een recht op arbeid en inkomen, kan de nevel van economische onzekerheid worden weggenomen. Tegelijk zullen wij het vuur van de radikale solidariteit brandend moeten houden, zodat ook in de mist van vandaag gezien kan worden waarom de strijd voor maatschappijhervorming met alle kracht moet worden voortgezet.”

Bas over het „neen” van de PPR

„Op het terrein van de economie is de poging van de regering aktueel de stijging van belasting- en premiedruk de komende jaren te beperken tot 1 procent van het nationaal inkomen. Voor ons zou zo'n operatie volstrekt onaanvaardbaar zijn, als het ging om bevordering van ongeremde economische groei in de hoop dat daardoor de problemen vanzelf zouden worden opgelost. We weten té goed dat ongeremde groei meer en ernstiger problemen scheidt dan oplost. Maar wat wij wel aanvaarden is een beheersing van de strijd om verdeling van de nationale koek.

Inkomens bereiken de mensen via de partikuliere en de kollektieve sektor. Als we met z'n allen nauwelijks meer verdienen dan een paar jaar geleden, dan moeten we voorkomen dat in een felle strijd om de koek tussen de overheid en de markteconomie toch getracht wordt meer geld in handen te krijgen. Het enige resultaat daarvan zou zijn inflatie en de daaruit voortvloeiende werkloosheid.

Wil de 1 procent-operatie voor ons aanvaardbaar zijn, dan moet het gaan om inkomensbeheersing ter wille van de werkgelegenheid. Dit betekent dat een bezuiniging op het aantal arbeidsplaatsen dat de overheid direkt of indirekt verschaft natuurlijk niet aanvaardbaar zou zijn. Een bezuiniging op de overheidsinvesteringen is eveneens gevaarlijk, omdat veel werkgelegenheid in de markteconomie daarvan rechtstreeks afhankelijk is. Dan blijft over een bezuiniging op de door de overheid betaalde inkomens. Dat is aanvaardbaar mits het gebeurt in het kader van een beleid gericht op vermindering van ongelijkheid.

De zin van een 1 procent-operatie moet voor het grote publiek wel volstrekt duister zijn nu politici met weinig zicht op de economische werkelijkheid zich er dagelijks over uitlaten. Zo zei Andriessen, dat het niet de bedoeling moest zijn te nivelleren. Maar waar gaat het om? Het gaat om inflatiebeheersing in een tijd waarin de produktie nauwelijks toeneemt. In een maat-

schappij als de onze met een vrije vakbeweging zal dat natuurlijk alleen lukken als de bestaande ongelijkheid wordt verminderd. En wat hebben we aan een 1 procent-exercitie als die geen bijdrage levert aan de bestrijding van inflatie en werkloosheid?

Voor de progressieve partijen is hierbij ook de eigen geloofwaardigheid in het geding. Iedereen begrijpt wel dat het kabinet-Den Uyl het niet kan helpen dat de wereldhandel is ingezakt en er daardoor werkloosheid ontstond in de markteconomie. Maar dit kabinet kan wél voorkomen dat de overheid een beleid voert wat in werkloosheid resulteert. De wijze waarop de regering meent de stijging van belasting- en premiedruk tot 1 procent te kunnen beperken, zal concreet tot uitdrukking komen in de begroting voor 1977. Als dit niet op een verantwoorde wijze gebeurt — verantwoord uit een oogpunt van werkgelegenheid en inkomensbeleid — dan behoeven PPR en PvdA er niet op te rekenen dat hun kiezers straks de moeite zullen nemen van een tocht naar het stemlokaal. De geloofwaardigheid van progressieve politiek is in het geding.

De allergeoedkoopste manier van beperking van de overheidsuitgaven is natuurlijk het geld af te pikken van de derde wereld. Maar we moeten wel bedenken dat ontwikkelingshulp meer is dan het af en toe met een hand teruggeven van wat de rijke geïndustrialiseerde landen bij de huidige structuren van de wereldeconomie dagelijks met beide armen naar zich toe trekken. Als het de bedoeling zou zijn van de ontwikkelingshulp een soort verzamelpost te maken voor alle uitgaven die nog op de een of andere slimme manier met Afrika, Azië en Latijns-Amerika in verband kunnen worden gebracht, dan lijkt het eerlijker maar geen delegatie te sturen naar de vierde Unctad-konferentie in Nairobi.

Het is jammer dat ook bij een progressief kabinet er zo vaak nog ongelukkige plannetjes in de pers komen die de PPR noodzaken haar bestaansrecht te bevestigen met een krachtig en duidelijk „neen!”

Anti-Wegwerp- arbeiderswet

Denk aan de demonstratie tegen de Wet op de Buitenlandse Werknemers op zaterdag 8 mei in Utrecht. Begint om 13.00 uur, vertrek Mariaplaats.

Woonerf

De stichting „Stop de kindermoord” heeft een „handleiding voor inspraak en aktie” gemaakt, die handelt over het veranderen van een straat in een woonerf. De handleiding kost f 4,50. Overmaken op giro 302 88-36 van „Stop de kindermoord”, postbus 5058, Amsterdam, telefoon (020) 79 95 05. Binnenkort zullen speciale verkeersmaatregelen voor woonerven gaan gelden. De stichting wil het weekend na afkondiging van die maatregelen uitroepen tot nationale woonerfdag. Het is de bedoeling dat aktiegroepen, wijkkomitees, partikulieren die dag hun straat als woonerf inrichten. Inlichtingen op bovengenoemd adres.

Chileens verzet

„Venceremos” is een tienmaal per jaar verschijnend blad over het Chileense verzet. Het wordt uitgegeven door de Chili-werkgroep Enschede in samenwerking met naar Nederland gevluchte Chileen van de Unidad Popular. Het blad wil de solidariteit met het Chileense verzet vergroten en een aanvulling geven op de berichten in de pers.

Het laatste nummer heeft artikelen over het militair regime in ontbinding, over toemende fascistiese trekken in het onderwijs en over de organisatie van een breed anti-fascisties front.

Opgave van abonnementen en inlichtingen bij: Jacqueline van de Rest, Calslaan 13 - 112, Enschede, telefoon (053) 89 23 46.

Anarchisme

In het kader van het studium generale van de Katholieke Hogeschool van Tilburg is een drietal lezingen gehouden over

Folders, brochures, boeken en dergelijke voor deze rubriek opsturen aan Dick Rietbergen, van der Mondestraat 145, Utrecht.

het anarchisme. Sprekers waren Anton Constandse, Arthur Lehning en Rudolf de Jong. Zij spraken achtereenvolgens over: „Het anarchisme als politieke en filosofiese stroming”, „Bakoenin” en „Portugal, fascisme en socialisme”.

Deze drie lezingen zijn nu gebundeld uitgegeven in een verzamelband, waarin ook later uit te komen op schrift gestelde lezingen bewaard kunnen worden.

De bundel „anarchisme” is verkrijgbaar door

storting van f 3,50 en f 2,10 portokosten op giro 10 77 496 van de Katholieke Hogeschool, Hogeschoollaan 225, Tilburg, telefoon (013) 86 21 66.

Fiets in de trein

De aktiegroep „Fiets in de trein” wil achter de gewone treinen speciale wagons voor fietsen. Liefst wagons waar je met fiets en al binnen kunt rijden, parkeren en op de plaats van bestemming weer wegfietst. Er zijn informatiemappen, waarin de mogelijkheden staan aangegeven. De fiets-in-de-trein-map kost drie gulden. Te bestellen door overmaking van dit bedrag op giro 355925 ten name van penningmeester Aktie Strohalm. Er zijn ook affiches.

Noord-Holland

PPR-vrouwen in Noord-Holland worden uitgenodigd voor een PPRO-emancipatiebijeenkomst op 8 mei in „Het Gulden Vlies”, Koorstraat, Alkmaar, om elf uur 's ochtends.

Studiestichting vraagt bestuursleden

Zoals al eerder is gedaan, willen we via een procedure PPR-leden uitnodigen en aansporen zitting te nemen in het bestuur van de Studiestichting. De Studiestichting (tweede etage, Singel 277, Amsterdam, drie part-time medewerkers in vaste dienst) houdt zich vooral bezig met studie-onderwerpen, die betrekking hebben op de lange-termijn-politiek. Zij probeert door publikaties de discussie en het denken over allerlei onderwerpen binnen en ook wel buiten de partij te stimuleren. Zo verschenen onlangs de nota's *Selektieve Groei*, *Derde Wereld*, *Europa links laten liggen?* en *De Zachte Revolutie*.

Onderwerpen, waar we mee bezig zijn: Technologie en Economiese Ontwikkelingen, De Menselijke maat, Selektieve Groei en Europese eenwording, Produktiekoöperaties. Maar al dit werk staat of valt natuurlijk met de steun en medewerking van velen. En met name het Stichtingsbestuur heeft in dat geheel van activiteiten een centrale funktie. Er zijn dertien bestuursleden, die in overleg met de drie medewerkers het beleid bepalen. Elke

tweede maandag van de maand is er een bestuursvergadering in Amsterdam, waarop alle lopende activiteiten worden besproken en soms beoordeeld moet worden of bepaalde nota's geschikt zijn voor publikatie of niet.

De taak voor een bestuurslid van de Studiestichting komt op het volgende neer:

- meedenken met en advies geven aan de studiesekretarissen over de

De Studiestichting voor Radikale Politieke Vernieuwing heeft twee plaatsen open in haar bestuur.

Iedere PPR-man of vrouw, die tijd en interesse heeft, en een bijdrage wil leveren aan ons werk, wordt verzocht te reageren, schriftelijk ('t liefst) of telefonies: PPR-Studiestichting, Singel 277, Amsterdam, tel. 020 - 22 60 18 of bij de voorzitter:

Derk Cools, Kon. Wilhelminalaan 16, Voorschoten, tel. 01717 - 33 46.

te besturen onderwerpen, soms meedoen aan een bepaald studieproject

- het krities lezen en beoordelen van werkstukken, die voor publikatie in aanmerking komen
- maandelijks de bestuursvergadering bijwonen
- in sommige gevallen één of meer kontakten naar buiten onderhouden.

Iedere PPR-man of (ook eens een keer!) vrouw, die tijd en interesse heeft, wordt vriendelijk, doch dringend verzocht te reageren. Wil je eerst wat meer weten over de Studiestichting en haar bestuur, kom dan eens langs op Singel 277 of bel even 020 - 22 60 18.

Het aktiecentrum Arnhem zoekt informatie over de maatschappelijke problemen rond kabel-tv (beheer, kommerciële lokale tv etc.). Als de gemeenteraad het goedkeurt wordt ook hier kabel-tv aangelegd. Informatie naar Ad de Klerk, Malvastraat 17, Arnhem.

Ria Beckers in kongresrede:

Gelijke rechten voor buitenl. werknemers

Over de actie voor de buitenlandse werknemers zei voorzitter Ria Beckers op het kongres:

„Sinds de teruggang in onze ekonomie zijn zij een probleem geworden. Velen verbleven hier illegaal en hebben jarenlang, zonder behoorlijke huisvesting, zonder rechten en sociale voorzieningen, aan onze welvaart bijgedragen. Al die jaren heeft de overheid hun aanwezigheid toegelaten zonder ook maar één poging te doen de rechten van deze mensen veilig te stellen.

Vorig jaar heeft het legaliseren van al dié buitenlanders die al vóór 1 november 1974 hier werkten, gekoppeld aan straf- en controlemaatregelen tegen het illegaal in dienst nemen van buitenlandse werknemers, de goedkeuring van de Kamer gekregen. Maar bij de uitvoering van de maatregel kwamen er moeilijkheden. De legalisering van de bedoelde groep was nauwelijks uitvoerbaar, de resultaten bleken uiterst toevallig en dus uiterst onrechtvaardig. De strafmaatregelen tegen de ronselpraktijken van koppelbazen en tegen malafide werkgevers, die op dat moment aan het licht kwamen, waren nog niet van kracht.

Tegen hen werd dus niets ondernomen. En zo ontstond de situatie dat de mensen die recht gedaan zou worden, werden tot verdachten en hun „onschuld” moesten bewijzen. Kompleet met

arrestaties, verhoren en intimidatie door de politie. Op dat moment hadden regering en Kamer moeten ingrijpen. Maar het werd een prestigezaak en de akties van de buitenlandse werknemers zelf, van PSP en PPR, van de Raad van Kerken en anderen hadden niet veel resultaat. In de praktijk bleek er geen greintje solidariteit met onze meest uitgebuite werknemers. En dat is nog niet alles. Het wetsvoorstel „Arbeid buitenlandse werknemers”, dat op behandeling wacht, bindt deze werknemers met handen en voeten aan hun werkgever, maakt het hen uitermate moeilijk voor hun rechten op te komen, brengt hun opleidings-, scholings- en promotiekansen terug tot nul, en houdt het middel uitzending als voortdurende dreiging achter de hand.

De PPR zal zich tot het uiterste tegen dit diskriminerende wetsvoorstel verzetten. Wat wij willen is: gelijke rechten voor alle werknemers. Jullie aandacht voor de grote landelijke demonstratie op 8 mei!”

Het kongres heeft daarna een motie-Amsterdam aangenomen, waarin intrekking van het wetsontwerp wordt geëist, gelijke rechten voor buitenlandse en Nederlandse werknemers en strengere strafbaarstelling van werkgevers, die illegalen in dienst nemen.

Wie vormt kommissie verkiezing partijbestuur?

De kerngroep van 29 mei zal een kommissie moeten benoemen die de kandidaatstelling voor de openkomende plaatsen in het partijbestuur gaat begeleiden. Deze verkiezingen voor het partijbestuur vinden plaats op het najaarskongres (14 en 15 november).

De kommissie heeft tot taak gesprekken te voeren met alle kandidaten, en het kongres mededeling te doen van haar bevindingen. De kommissie bestaat uit maximaal vijf personen, waaraan een partijbestuurslid wordt toegevoegd.

Kandidaten voor deze kommissie kunnen opgegeven worden bij: sekretaris Kerngroepkommissie, Iens Doorakkers, A. Bijnstraat 24, Hengelo. Tel. 05400 - 2 32 80.

Sluiting kandidaatstelling is aan het begin van de kerngroepvergadering 29 mei.

Treinkaping

Bij de beantwoording van de vraag, hoe wij aan de politieke eisen van de Zuidmolukkers kunnen voldoen, moeten twee aspecten onderscheiden worden:

1) Welke gerechtvaardigde eisen zijn wij verplicht te steunen? De Zuidmolukken is een bezet land. Na de onafhankelijkwording van Indonesië in 1948 is het Zuidmolukse volk op uiterst bloedige wijze door de troepen van Soekarno

(advertentie)

Juist voor ons PPR-ers kan het nooit kwaad om 's een weekje uit te waaien.
Je weet wel: een frisse kijk en zo...

Krekt is een goeie plek daarvoor. Juist wat je zoekt. Kom aan boord: het zal je goed doen.

- * erkende A.N.W.B. zeilschool
- * jachtverhuur
- * centrum voor groepswork
- * verhuur van akkommodatie

We zijn het hele jaar open ...
Vraag informatie.

KREKT OER 'T WETTER
bij SNEEK

Telefoon 05150 - 5248 en
05153 - 244

aan het gezag van Djakarta onderworpen.

Deze bezettingssituatie duurt nu al meer dan een kwart eeuw. Aan de Javaanse bezetting nu moet een einde komen. Voor de Zuidmolukkers is dat recht even vanzelfsprekend als ons recht ons aan de Duitse bezetting te ontworstelen.

Betekent dat, dat de RMS een volledige onafhankelijke staat moet worden? Steun voor volledige autonomie is om twee redenen aanvechtbaar: a) niet alle Zuidmolukkers wensden dat; zelfs vijf procent van de Zuidmolukkers in Nederland heeft de Indonesiese nationaliteit, b) wijzelf zijn ons voortdurend politiek afhankelijk aan het maken van andere landen.

De Zuidmolukkers hebben recht op regionale autonomie, waarvan de eerste voorwaarde is, dat de bezettingsmacht van de Zuidmolukken dient te verdwijnen, en het bestuur aan de Zuidmolukkers zelf wordt overgelaten.

De formulering van de Zuidmolukkers van hun politieke eisen als het RMS-ideaal is trouwens geen teken van het najagen van een droombeeld, maar een bewijs van nuchterheid. Ze geven daarmee toe, dat hun eisen niet van vandaag op morgen te verwezenlijken zijn, maar dat er een enorme activiteit voor nodig is. Juist daarom hebben ze onze steun ekstra nodig!

2) Welke hulp heeft Nederland aan de Zuidmolukkers te bieden? We moeten beginnen met te erkennen,

dat de Zuidmolukken een bezet land is, en ons in die situatie met de Zuidmolukkers solidair verklaren. We moeten daarvoor op het wereldtoneel openlijk uitkomen, in de eerste plaats tegenover de Indonesiese regering. De meest elementaire hulp ontbreekt reeds. Het gedrag van dr. Vondeling en minister Van Doorn, die daarvoor vanuit hun partijen nauwelijks zijn bekritiseerd, is tekenend voor de situatie.

Dat is precies, wat de Zuidmolukkers tot wanhoop drijft. Kregen ze deze meest elementaire steun van Nederlandse zijde, dan zou het soort eksessen als de treinkaping helemaal niet voorkomen. Welke politieke activiteiten tegen het Indonesiese regiem genomen moeten worden, kan in overleg met de Zuidmolukkers vastgesteld worden. In elk geval verlangen ze van ons geen militaire hulp. Dat geeft ons een goede gelegenheid de hele operatie eens vanuit het principe van de Sociale Verdediging (SV) aan te pakken; wij hebben al enige ervaring met gevallen als Vietnam, Spanje en Zuidelijk Afrika.

De Sociale Verdediging is bij uitstek de verdediging van de machtelozen. Bovendien zij er twee belangrijke voorwaarden voor het toepassen van SV waaraan de Zuidmolukkers al voldoen: a) ze geloven vast in hun politieke zaak, b) ze beseffen, dat (zoals ir. Manusama dat uitdrukt) een gewelddadige oplossing „de kiem van het verval in zich draagt”. Vroeger hebben wij de Molukkers het militarisme bijgebracht. Hier ligt een kans om dit goed te maken, door ze vertrouwd te maken met de Sociale Verdediging, om zich effectiever tegen de fascistiese overheersing te kunnen weren.

**Tijmen van 't Foort
Groningen**

CRM (2)

In de Stem des Volks van de vorige PPRAK (16 april) stond een open brief van Magda Rutten aan minister Harry van Doorn over het „Open Huis” in Voorburg. Harry van Doorn heeft daarop met de volgende brief gereageerd:

In uw brief snijdt u twee zaken aan, te weten een algemeen probleem en een bijzonder.

Met betrekking tot het algemeen probleem moet ik opmerken dat het gaat om een economiese situatie die grote werkloosheid meebrengt.

Als regering staan wij voor de taak deze werkloosheid te bestrijden en tegelijkertijd de economiese situatie te verbeteren. Bij het zoeken naar de juiste methoden daarbij blijven dezelfde uitgangspunten en overtuigingen ons leiden die wij hadden toen het ekonomies beter ging. Beslissingen zijn nog niet genomen, dus ik kan nu nog niet zeggen wat er gaat gebeuren en waarom. Het ziet er wel naar uit dat we met elkaar wat terug moeten en dat geldt onze directe mogelijkheden en verwachtingen.

Maar het zal duidelijk zijn dat de sterksten daarbij zwaardere lasten zullen moeten dragen dan de zwakkeren.

Het meer bijzondere probleem dat u aansnijdt heeft daar echter maar ten dele mee te maken.

De regering heeft tot nog toe duidelijke voorrang gegeven aan het welzijn in het algemeen en ook aan allerlei welzijnsvoorzieningen. Alleen nu ik verhoudingsgewijs voor CRM meer heb gekregen moet ik er wel voor zorgen dat ik binnen de financiële grenzen blijf die mij gesteld zijn. En dat is op dit moment het probleem op mijn departement. Wij zijn dus thans niet aan het terugdringen op grond van de algemene economiese situatie — of we dat in de naaste toekomst moeten gaan doen, wat daarbij dan de keuzen en motieven zijn dat alles moet nog blijken — maar alleen aan het zorgen dat we binnen de ons gestelde grenzen blijven. Helaas is de toestand zo dat we die grenzen op verschillende terreinen thans overschrijden.

En dat brengt mee dat we zorg moeten dragen dat we dit jaar teruggaan binnen die grenzen. Dat betekent dat wij op vele verzoeken om (meer) subsidie thans afwijzend moeten reageren. Ook op dat van het „Open Huis”. En dat niet om de inhoud van het werk, maar louter om het geld. Daarom is het in de bespreking op 16 maart op het departement ook niet over die inhoud gegaan maar over het geld. Dat zo'n gesprek u en de anderen van het „Open Huis” voor een muur zet begrijp ik. Bedenk echter dat ook de ambtenaren die met u spraken voor dezelfde muur staan en ook ik heb mij eraan te houden dat ik binnen de mij gestelde grenzen moet blijven.

U schrijft nu dat u daaraan consequenties moet verbinden, die pijnlijk zijn voor de PPR. Ik zou dat als PPR-lid betreuren.

Maar als minister mag ik mij door dergelijke zaken in mijn beslissingen niet laten leiden.

**De minister van CRM
Van Doorn**

Praktisch Radikalisme (3)

Hoe natuurlijk is ons voedsel? vraagt Boyd Noorda in PPRAK van 20 februari. Goed artikel, fijn geschreven. Ik sta er volledig achter en doe zoveel mogelijk mijn best.

MAAR!!! Staan jullie er wel eens bij stil dat er ook mensen zijn met een minimum inkomen? Wat wil ik daarmee zeggen? Nou het volgende: dat ik met mijn minimum inkomen (ik ben gescheiden en heb twee kleine kinderen) er niet aan hoef te denken om zo voedingsbewust te leven, aangezien dat doodgewoon niet kan.

Als alle vaste lasten van mijn inkomen af zijn dan blijft er maar verdomd weinig over voor de aller-noodzakelijkste dingen die een mens nodig heeft.

Als ik dan ook nog milieubewust en voedingsbewust ga kopen zit ik elke maand met een enorm tekort. Ik heb het gedaan dus ik weet ervan. Kortom, het gaat gewoon niet. Dus ben ik vaak genoodzaakt bepaalde artikelen te kopen waar ik eigenlijk tegen ben. Hetgeen ik kan doen doe ik zoveel mogelijk maar er is een grens.

Ik wou dat ik ook de mogelijkheid had, dan kwam er bij ons ook riet-suiker op tafel en zeezout en waste ik ook met fosfaatvrije wasmiddelen.

Gezond eten is een luxe!

**Joke Vermeer
Apeldoorn.**

NS

In de PPR-Aktiekant van 2 april 1976 stond onder de kop NS: „Overigens zijn wij van mening, dat er bij de Nederlandse Spoorwegen niet verder bezuinigd moet worden. En nog in heel veel andere sectoren niet. Kan dat dan? Ja, wij hebben genoeg. De kwestie is dat er eerlijk gedeeld moet worden.”

U ziet: ik heb het stukje geheel overgenomen om te voorkomen, dat u mij van onvolledig citeren beschuldigt. Met uw visie op de NS en het niet bezuinigen in „Heel veel andere sectoren” (WELKE?) ben ik het volstrekt oneens. Ik deel de mening van de werkgevers die van mening zijn dat een kleine beroepsbevolking wordt uitgebuit door een grote schare dagdieven.

Maar ja, mogelijk is u in dienst van NS als plejenshuurder of zo iets en wilt u daarom dat de trein blijft rijden. Waarom deelt u zulks niet eerlijk aan uw lezers mede?

Ik ben van mening in uw gezelligheidsvereniging van gefrustreerde treinkondukteurs verder niks te zoeken te hebben. De reden om mij ooit bij de PPR aan te sluiten was de onheuse wijze waarop kabouter Roel uit de Amsterdamse raad was getrapt.

Ik heb er genoeg van!

**C. Lockhorst
Rotterdam**

Naschrift redactie: Wij willen u er ten afscheid op wijzen, dat Roel geen kabouter is maar PPR-lid en dat hij niet uit de raad is getrapt, maar uit het kollege van B en W.

Middenschooldag

Wanneer ik het gesprek van G. Westhoff met Dilia van der Heem, die voor de PPR-fractie onderwijszaken in de Tweede Kamer behandelt, goed begrepen heb, moet ik het aldus samenvatten: „Niemand behoeft geremd te worden door gebrek aan elementaire kennis van zaken. Integendeel, men is te meer welkom, naarmate men ondeskundiger is”. Het zal je volksvertegenwoordigster maar wezen.

**C. V. Lafeber
Tilburg**

Zijn die mens-erger-je-niet pionnetjes met opzet op het nieuwe boek van Bas de Gaay Fortman getekend?

Op het kongres is een diplomatenkoffer gevonden. Het is om meer dan één reden van belang de eigenaar op te sporen

Wel eens een tuinkabouter gezien die op z'n portemonnee lette?

Hoe inkonsekwent de PPR is blijkt uit het feit, dat deze partij op grootschalige wijze kleinschaligheid wil invoeren

Zolang je niet erkend voorop loopt, loop je voorraap

Wie zich afvraagt of hij niet te rijk is moet eens bij zichzelf nagaan of hij interessant genoeg is om bestolen te worden

Van de PPR moet je straks al naar de vrije natuur om eens te kunnen roken

Straks zitten we met een progressieve ARP, een verontruste ARP, een CDA, een CDA van de KVP, een CDA van de ARP, een ARP en een KVP

Typefout in kongresboek milieubestrijding

Ook al gaan twijfelen aan de grootte van een groep die zich met de linkse meenemer: „Steeds meer mensen willen...” presenteert?

Carter: geöliede bak

Onder de padvindders van de PPR zal die KGB-agent in ieder geval niet zitten

Tuinkabouter is natuurlijk ook een troetelnaampje

Minister Vorrink heeft met dat fluorwetje haar been maar niet stijf gehouden, omdat ze geen stap meer kon doen

Leo Brouwer, terloops: Een kollege in gaten

Veel vermeende flinkheid wordt in de stoel van de tandarts ontmaskerd. Of stoel: u wordt door enkele handige bewegingen snel in bijna horizontale stand gebracht. Passief en weerloos. Een toestand waaraan mannen blijkbaar een grotere hekel hebben dan vrouwen. Strijders voor vrouwenemancipatie zullen er weinig moeite mee hebben ook dit verschil tussen de mannen en de vrouwen terug te voeren tot de eeuwenlange onderworpenheid van de vrouw.

Zelf ben ik bijzonder op m'n hoede voor tandartsen. Mijn voornaamste mogelijkheid tot het kreëren van enig vertrouwen in welke tandarts dan ook is een gemeenschappelijke afkeer tegen het te vroeg hanteren van de tang. Die afkeer heb ik me door ervaring eigen gemaakt.

„Doe uw mond maar open. Wat verder graag. Ja ik zie het al, die halen we er maar uit”. De kies zat gezond vast. En dan, me met zijn linkerhand heen en weer schuddend, tegen de assistente: „Juffrouw, houdt z'n hoofd eens even vast”. De wortel van de kies was blijkbaar zeer interessant. Slechts de assistente scheen niet helemaal overtuigd. Spreekuur na werktijd voor de „bus” patiënten! Nu heb ik een tandarts, die zelf niet van de tang wil weten. Hij repareert alles grondig al wordt ie er doodmoe van. En hem ben ik ook op een wat grotere afstand trouw gebleven.

Kortgeleden heb ik onze dochter Josephine mee naar hem toe genomen (dochtertjes bestaan niet). Ze was regelmatig bij een tandarts geweest en alles zag er goed uit, maar ze klaagde toch. De mijne heeft het nu nauwkeurig onderzocht. Resultaat: genoeg „gaatjes” waaronder enkele grote. Ik moet erg verbaasd hebben gekeken toen ik het bedrag hoorde, dat een afdoende behandeling moet kosten. De tandarts gaf me in ieder geval aan de hand van de genomen foto's onmiddellijk kollege. De grote „gaten” zaten achter en onder de reparaties van z'n voorganger. Dat kan ik nu met stelligheid bevestigen. Knoeiwerk in de gezondheidszorg!

De inhaligheid lijkt vaak aanzienlijk groter dan de kwaliteit van het geleverde werk. Een dochter van een kollega moest met spoed naar een tandarts omdat een stijfstand had losgelaten. De rover vroeg haar of ze geld bij zich had en verlangde na de reparatie, die enkele minuten duurde, een bedrag van f 45,—! De tand viel er de volgende dag opnieuw uit.

Het is niet verbazingwekkend, dat het grote publiek langzamerhand met veel wantrouwen tegen de gezondheidszorg is opgeladen. De tandartsen, de te dure, soms tonnen bijeengraaiende specialisten, de geneesmiddelenindustrie die miljoenen teveel rekent en nog een aantal andere zaken liegen er niet om.

Het euvel van de hebzucht doortrekt de hele gezondheidszorg, waarbij het gelukkig nog vele goede sterk onder het kwade moet lijden. In Maarssenbroek, ingeklemd tussen Vleuten en Maarssen, wordt een groot aantal nieuwe woningen gebouwd. Een mooie gelegenheid, zo dachten enkele idealisten, te eksperimenteren met een modern gezondheidscentrum. Dat is er gekomen, met twee artsen, twee therapeuten, een maatschappelijk werkster, twee wijkzusters en voorzover nodig twee verloskundigen.

Het gaat over 4000 inwoners. Het experiment is belangrijk, ook in de gezondheidszorg. Het kan positieve en negatieve gegevens verschaffen die nodig zijn voor een verdere goede ontwikkeling. Het belang van experimenten wordt echter niet door iedereen ingezien. Nog kort geleden maakte ik het in een andere zaak mee, dat een groep weigerde met een experiment in te stemmen, louter vanwege de mogelijkheid dat het zou slagen!

Dat zal ongeveer ook de denkwijze geweest zijn van twee nieuwe artsen die zich plotseling op koekoekachtige wijze in Maarssenbroek hebben gevestigd. Als duidelijke concurrenten van het kersverse gezondheidscentrum.

Deze „solisten”, zoals ze door de centrumartsen worden genoemd, hebben klaarblijkelijk de instemming van de gemeente Maarssen die merkwaaardigerwijze eerder meewerkte aan het totstandkomen van het gezondheidscentrum. Een geslaagde grap als het niet om een zo ernstige zaak ging. Het winststreven in de gezondheidszorg houdt slechts bij uitzondering rekening met de plicht van het werkelijk dienstbaar zijn. Daarom is dat winststreven gevaarlijk voor de volksgezondheid.

Radikalen, een stormloop zou u niet misstaan.

PS: De rechtbank te Utrecht versterkte onlangs de positie van het gezondheidscentrum door een voor de twee „vrije” artsen ongunstige uitspraak in een ondertussen ontstane rechtszaak.

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 21 mei 1976, nummer 83

Harry van Doorn:

„... ik ben meer
dan die
koele
manager”
(pag. 8-9)

en verder:

Uitneembaar:

Deel 2 van het
ontwerpprogramma

4 VVD onrealisties
en kortzichtig

6 Michel van Hulten
over de ARP

10 Ouderdom in ere
herstellen

11 Planologies beleid
faalt

PPRAK

PPR-Aktiekraant, Uitgave Stichting Radikalenkraant, verschijnt elke twee weken.

direktie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redaktie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redaktie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redaktie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Dinsdag:

Ik geloof dat ik nu een hele sterke heb. Over dirigisme gaat het. Links heeft het aureool uiteindelijk dirigisties te zijn. Dat heeft, denk ik, te maken met de opvatting van vrijheid die men heeft. Want volgens mij komt het dirigisme van rechts. Mijn oude vader heeft vandaag een huisje gekocht en de aannemer verplicht hem er een fornuis bij te kopen. Hij mag wel kiezen tussen gas en elektra, maar zijn solide fornuis dat hij in zijn bezit heeft, mag hij aan de straat zetten. Vandaag loop ik ook weer tegen de stichting aan, die hier de kabel-tv aanlegt. De rechtse meerderheid van de gemeenteraad heeft de niet te controleren stichting het monopolie voor de

kabel-tv in handen gelegd. Of je wilt of niet, centraal en van bovenaf opgelegd gaan we er nu elke maand een tientje voor betalen.

Twee voorbeelden. In een samenleving waarin ons het economische en kulturele leven op mysterieuze en oncontroleerbare wijze als het ware toevallt. Er tegen inbrengen kun je weinig.

Woensdag:

Valse geruchten en roddel tegen spreken kunnen er de schijn van waarheid aan geven. Thorpe heeft het loodje moeten leggen, Van der Lek en Lammers zitten er maar mee, want werken doet het altijd.

Wat is er tegen valse geruchten en roddel opgewassen? Niets. Een Afrikaan vertelde me eens de volgende parabel die zijn stam voor dit soort situaties kent:

Een koning werd elke dag door zijn vrouw geschoren. Ze hielden erg veel van elkaar, het was een voorbeeldig huwelijk. Een bediende, die een hekel aan de vrouw had, zei tegen de koning: Geloof me, dit is een geheim, maar ik ben er achter gekomen dat uw vrouw u wil doden. Ik zal u van de dag op de hoogte houden.

Die dag kwam de vrouw zoals gewoonlijk, maar de koning vond haar glimlach, waar hij zo van hield, nu verraderlijk. Voordat de vrouw het scheermes op de keel van haar liefhebbende man had gezet, greep hij de onder zijn kleed verborgen lans en stak haar dood.

Angola: Gedichten en langspeelplaat

Ter gelegenheid van het vijftienjarig bestaan van het Angola Comité heeft het Comité een vertaling uitgegeven van de verzamelde gedichten van Agostinho Neto, president van de Volksrepubliek Angola en van de MPLA, onder de titel „HORIZON VAN BEVRIJDING”. De bundel bevat tekeningen die de sfeer van de gedichten weergeven.

De gedichten zijn vertaald door Bertus Dijk, die voor deze bundel ook een overzicht van het leven van Agostinho Neto en een inleiding tot de gedichten schreef.

In Neto's gedichten komen vele aspecten van de strijd tegen het kolonialisme naar voren. Ze geven uiting aan het leed van de onder-

drukking, het groeiend verzet en het verlangen naar bevrijding. Neto's gedichten hebben een bezielende invloed uitgeoefend. Tijdens de bevrijdingsoorlog zijn een aantal ervan op muziek gezet en in de bevrijde gebieden gezongen.

„Horizon van bevrijding” is verkrijgbaar door overmaking van f 5,— op giro 600657 tnv. Angola Comité, Amsterdam met vermelding: „Horizon van bevrijding”.

In het kader van de actie „Geef om Angola” heeft het Angola Comité op verzoek van de JMPLA, de jongerenorganisatie van de MPLA, een langspeelplaat uitgebracht met tien liederen, een instrumentaal nummer en een dialoog. Een deel van de oplage wordt in Nederland verkocht ter on-

dersteuning van de MPLA. Van elke plaat gaat tien gulden naar de MPLA.

De JMPLA probeert de oude kulturele uitingen weer mogelijk te maken. Zo worden voorstellingen op straat gegeven waarin door middel van muziek en toneel de mensen over de gebeurtenissen in het land verteld wordt. Het doel is de bevolking meer bij de veranderingen die in Angola plaatsvinden te betrekken. Bij de plaat is de Portugese tekst en een Nederlandse vertaling bijgevoegd. De plaat is te bestellen door overmaking van f 12,50 op giro 600657 tnv. Angola Comité, Amsterdam, onder vermelding van „A Vitória é Certa.”

KRAKEN

Zijn er op ekonomies gebied allerlei argumenten aan te dragen om het niet geheel slagen van dit kabinet een beetje door de vingers te zien, maar er zijn ook talloze beleids-terreinen waarop de moeilijke economische toestand geen moer invloed heeft.

En als op die terreinen het kabinet het laat afweten, dan heb ik de neiging m'n kop in de wind te gooien.

Neem nou de anti-kraakwet: Om de politie de mogelijkheid te geven een gekraakt pand te ontruimen (wat zij nu in bepaalde gevallen trouwens al kan) moet kraken een strafbaar feit worden.

Dat het kraken voortkomt uit het sociale onrecht van woning- of accommodatienood; daaraan gaat de regering met dit wetsontwerp voorbij. Een typies staaltje van rechtse wetgeving: niet de oorzaak opruimen, maar een ongewenst gevolg van een kwaad straffen.

ZEEVISSERS

Opnieuw is een bevolkingsgroep, die zich bezig houdt met het vrije ondernemen, hopeloos in de knel geraakt: de zeevissers.

Dit gebeuren moet door ons niet op de voet worden gevolgd omdat er misschien weer blokkades volgen, maar omdat we te maken hebben met slachtoffers van een systeem, waarin ze zelf geloven. Althans hopelijk tot voor kort.

Over de zeevisserij is een commissievergadering gehouden in de Tweede Kamer. Leo Jansen heeft daar gezegd, dat in 1954 al is gezien, dat bij volledige vrije concurrentie een ongebreidelde groei van de visserijcapaciteit zou leiden tot een verliesgevende bedrijfstak.

Hier wordt aangehouden, zei hij, dat in de vrije ondernemingsgewijze produktie schoksgewijze aanpassing zonder pardon voor de zwakken onvermijdelijk is.

De banken hebben ondanks hun kennis en inzicht in de visstand, sterke uitbreiding van de vloot gefinancierd met grote risico's voor de vissers.

De overheid wordt nu, zei Leo Jansen, in een positie geplaatst dat zij niet anders hoeft te doen dan knikken voor de eisen en andermans rekening betalen. De overheid mag best wat doen, vindt de PPR, maar daar moet wel een verplichting van het bedrijfsleven tegenover staan.

BESCHERMING VAN ZWAKKEN

Er moet worden vastgesteld bij welke vangst er sprake is van evenwicht, zodat niet over een paar jaar vooral de kleine zeevissers geheel verdwijnen. Werkgelegenheid en energieverbruik moeten

kriteria zijn bij het eerlijk delen van de totale vangst. Als een schip een zwaardere motor heeft mag dat niet inhouden dat dat schip meer mag vangen. Verdeling zal per schip moeten plaatsvinden. De krachtigste schepen, dat zijn de nieuwste en met de meeste hypotheek belaste, moeten niet bij voorbaat bij sanering worden uitgesloten.

Het mag niet zo zijn dat bij het nemen van maatregelen (bijvoorbeeld door de instelling van een tong- en scholfonds) de krachtigsten en sterksten per definitie aan het langste eind trekken.

Leo Jansen pleitte verder voor internationale overeenkomsten om overbe-

Moeilijk ondernemingsklimaat

Voor het Nederlands Centrum van Directeuren heeft Bas de Gaay Fortman een rede gehouden over de democratische economie, die hij als volgt begon:

„Sukcesvol ondernemer is hij die een nieuw idee heeft. Dat mag aanvankelijk door anderen als een krankzinnige gedachte gezien worden, als het in de praktijk maar blijkt aan te slaan. Is het idee eenmaal aanvaard, dan volgen, wat in de Amerikaanse ondernemerswereld de „me too“-mannetjes heten.

Na deze opmerking zal het u misschien niet verbazen dat ik de PPR als een typiese ondernemerspartij zie. We proberen de maatschappij te hervormen door steeds voor het oude iets nieuws in de plaats te brengen. En we worden vaak net zo hard uitgelachen als de ondernemer die enthousiast is over z'n nieuwe idee. Alleen zijn we wel jaloers op de gemakkelijke wijze waarop de ondernemer zijn ideeën in de praktijk kan brengen.

Je hoeft niet de grootste partij van het land te zijn om een creatief idee te hebben. Maar je hebt wel de grootste partij van het land nodig om het uit te voeren. De politikus moet steeds weer trachten door overreding een meerderheid achter zijn idee te krijgen. Dat kost op zijn minst veel tijd.

U merkt het al, vergeleken met het ondernemerschap is de politiek ondankbaar werk. Vele politici hebben de gedachte, dat je met nieuwe ideeën nog iets kunt beginnen, dan ook allang opgegeven. Ze beperken zich tot het in de grond boren van ideeën van anderen en scharen zich voor het overige bij de „me too“-ers.

Ik vraag dus uw begrip voor het moeilijke ondernemingsklimaat in de politiek. Maar met klagen alleen schieten we natuurlijk niets op. We moeten blijven trachten voor goede ideeën een meerderheid te vinden. Daarbij is het voor de politikus belangrijk ook de ondernemers voor zich te winnen. Dat geldt met name als het gaat om ideeën over de economie”.

door Kees Waagmeester

vissing tegen te gaan. Het is van groot belang goed kennis te nemen van de opstelling van de PPR in dit soort vragen. Algemene maatregelen voor bedrijfstakken in moeilijkheden werken vaak averechts. De sterken krijgen dan nog meer mogelijkheden de zwakken uit de markt te drukken. Er moeten specifieke maatregelen worden genomen ter bescherming van de zwakken, ter bescherming ook in dit geval van werkgelegenheid en milieu.

DUITSLAND

Een heel ander hoofdstuk, waar onze gedachten veelvuldig naar uitgaan, is Duitsland. Talloze Duitsers vinden het prachtig dat Ulrike Meinhof nu is overleden, maar aan hun samenleving is met haar dood meer schade aangericht dan zij denken voorkomen te hebben.

Er is en wordt veel over gezegd en geschreven. Over het geestelijk kapotmaken van mensen die verdacht worden, over het feit dat dit ook gebeurt in een Duitsland met een sociaal-democratische regering, over het walgelijke verschil in behandeling tussen anarchisten en nazi-beulen, over de taal die mensen als Strauss uitslaan etc. Wat kunnen wij anders doen dan erover lezen, erover vertellen, het verwerken en waakzaam en solidair zijn in de breedste zin van het woord?

Kerngroep spreekt zich uit
over ekonomies beleid

VVD onrealisties en kortzichtig

Leo Jansen

Na een knusse, uitvoerige maar zeer leerzame les ekonomie van het Tweede-Kamerlid Leo Jansen over de 1-procents-problematiek, heeft de kerngroep een al even uitvoerige motie aangenomen met het oog op de beslissingen waarvoor het kabinet-Den Uyl staat. De motie is hieronder in haar geheel afgedrukt.

Leo Jansen zei dat bij het achterblijven van de groei van het nationaal inkomen de verdeelvraag niet langer voor de helft kan worden overgelaten aan het vrije spel der maatschappelijke krachten. Eerlijk delen van macht, inkomen, werk en kennis zijn geen kreten, maar keiharde voorwaarden voor een vredige samenleving met welzijn voor mensen.

Hij toonde de „ijzeren” samenhang aan tussen de structuur van de ekonomie, het werkgelegenheidsbeleid, het inkomensbeleid, het begrotingsbeleid en de betalingsbalans. Hij zei dat prof. Zijlstra van de Nederlandse Bank wel degelijk politieke uitspraken doet als hij pleit voor ongericht en globaal stimuleren van groei en investeringen.

Leo zei: „De VVD heeft laten weten,

dat de groei van de kollektieve voorzieningen nul moeten zijn, dat de arbeidskosten omlaag moeten, dat de koopkracht van de arbeiders behouden moet blijven, en dat de ondernemers de ruimte moeten krijgen om naar eigen inzicht te investeren en te groeien. Zulk een beleid is onrealisties, kortzichtig en kan niet anders genoemd worden dan een droombeeld van ekonomiese machthebbers in een kapitalisties stelsel”.

Volgens de PPR-fractie, zei Leo, komt het kabinet-Den Uyl er niet onderuit meer geld van de ekonomie via de overheid te laten lopen (meer nadruk op onderlinge verzorging) en een scherpe herverdeling van inkomens toe te passen gericht op versterking van de positie van de zwakken en verzwakking van de positie van de middelhoge en hoge

inkomens. Gezien het overschot op de betalingsbalans is kapitaalexport van groot belang, zegt meneer Zijlstra en Leo voegde er aan toe: „naar en in het belang van de ontwikkelingslanden”.

Wat de PPR het meest dwars zit is, dat deze regering op herhaald verzoek van de Kamerfractie nog steeds geen voorrang geeft aan het ontwikkelen van beleidsinstrumenten om een effectief inkomensbeleid te voeren en afwenteling te bestrijden.

Leo Jansen zei dat het niet in één keer duidelijk zal zijn welk beleid het kabinet zal voeren. Bij vele gelegenheden in de komende maanden zal dat vorm krijgen. „Steeds zullen wij ons over het beleid van de regering uitspreken en steeds zal de Kamer kleur moeten bekennen. De strijd die gevoerd wordt om werk en inkomen eerlijk te delen is in wezen de strijd om de macht over de ekonomie. De tegenkrachten in de samenleving zijn groot”.

K.W.

MOTIE

„De landelijke kerngroep van de PPR:

overweegt dat de materiële welvaart in de nabije toekomst minder zal stijgen, misschien wel zal dalen.

Ook voor wat de verdere toekomst betreft moet er rekening gehouden worden met een blijvende verminderde groei van het nationaal inkomen.

Overweegt dat het begrotingsbeleid niet los gezien kan worden van het:

1. ekonomies structuurbeleid
2. werkgelegenheidsbeleid
3. inkomens- en vermogensbeleid.

ad. 1 — De PPR vindt dat het streven naar een groei van het nationaal inkomen met bijvoorbeeld $3\frac{3}{4}$ procent per jaar alleen

aanvaardbaar is, als dit niet in strijd is met:

- het veiligstellen van een versnelde verbetering van het welzijn en de welvaart van de armen in de derde wereld.

- een zuinig gebruik van de grondstoffen en energie,

- bescherming van natuur en milieu,

- verbetering van de kwaliteit van de arbeid en de arbeidsomstandigheden,

- spreiding van de ekonomiese macht.

Het ekonomiese structuurbeleid moet op de bovenstaande doelstellingen gericht worden.

De stijging van het nationaal inkomen moet voornamelijk gebaseerd zijn op aanpassing in de organisatie van de produktie, zodat meer mensen erbij betrokken worden. Bovendien op uitbreiding van diensten en onderlinge verzorging. In de nota over de structuur van de Nederlandse ekonomie moeten maatregelen aangekondigd worden en

ontwikkeld die zo'n beleid mogelijk maken.

ad. 2

- Het werkgelegenheidsbeleid moet gericht zijn op zinvol werk voor iedereen,

- een eerlijke verdeling van het bestaande werk, ook tussen mannen en vrouwen, al dan niet gehuwd, moet daarbij voorop staan,

- plaats en funktie van de arbeid moeten meer geïntegreerd worden in het totale leven van de mens,

- een dergelijk werkgelegenheidsbeleid kan zowel gerealiseerd worden door vele vormen van werktijdverkorting, als door parttime banen te stimuleren,

- ook de organisatie van de produktie zal zodanig moeten worden ingericht, dat meer gewicht aan de faktor arbeid wordt toegekend.

ad. 3

Ook bij een afnemende materiële ruimte en een selektief groei-

Kerngroep steunt beleid van Van Doorn

Kritiek op onderdelen

„Het klinkt potsierlijk, maar als ik er niet was, was het vormingstoneel al verdwenen”, zei minister Harry van Doorn van CRM tijdens een kerngroepvergadering waarop hij zijn beleid verdedigde. Met die opmerking, die ook op andere onderdelen van zijn portefeuille had kunnen slaan, wordt Van Doorns positie wel zo'n beetje getypeerd. Uit de discussie met hem bleek, dat de kerngroep erkende, dat Van Doorn veel heeft gedaan dat tot tevredenheid stemt, maar dat er op sommige beleidsonderdelen nog altijd zeer redelijke dingen te wensen overblijven.

Harry van Doorn vertelde dat de totale rijksbegroting van dit jaar 23,8 procent hoger is dan die van vorig jaar, maar dat de CRM-begroting 33,8 procent hoger is. Maar, merkten kerngroepleden op, van de 33,8 procent merkt bijvoorbeeld het jeugd- en jongerenwerk weinig. Volgens Jack Verduyn Lunel zijn de geringe stijgingspercentages in die sektor onvoldoende om de uit de hand lopen- de kosten op te vangen.

„Met alle deels begrijpelijke kritiek”, zei Harry van Doorn, „de middelen voor CRM zijn sterker gestegen dan van welk ander departement ook”. Eén van de hangijzers bleek de vraag te zijn, of een nieuw initiatief, dat

wat de inhoud van het werk betreft beter is en dat democratiser is opgezet, niet eerder op subsidie moet kunnen rekenen dan een oud initiatief, dat bijvoorbeeld uitgaat van een per definitie ondemokratische stichting. Deze vraag deed zich vooral voor naar aanleiding van een concreet geval in Voorburg, waarbij het PPR-lid Magda Römgens nauw is betrokken (zie haar ingezonden brief in PPRAK van 16 april en het antwoord van minister Van Doorn daarop in het nummer van 7 mei).

Van Doorn zei, dat hij oude subsidie-toezeggingen niet kan intrekken, dat hij niet principieel tegen de nieuwe werkopvattingen is, maar dat het bestaande en het nieuwe werk op dit moment niet tegelijk kan worden gesubsidieerd.

Geen groeikansen

De kerngroep nam een motie aan, waarin staat dat belangrijke nieuwe ontwikkelingen binnen maatschappelijk werk en buurt- en clubhuiswerk geen groeikansen krijgen en bestaande vormen van werk in die sectoren vaak op de oude voet doorgaan. De motie zegt verder, dat het welzijns- werk en het ministerie van CRM een beleid moeten voeren waarmee een meer flexibele opstelling naar werkers en cliënten mogelijk is.

beleid is het noodzakelijk dat er een integraal inkomensbeleid komt, dat gericht is op een eerlijke verdeling van het nationaal inkomen.

Bij de beoordeling van het kabinetsbeleid moet als uitgangspunt gelden dat:

- de minimum netto sociale uitkeringen gelijk blijven aan het netto minimumloon,
- het gevolg van deze koppeling mag niet zijn dat het minimumloon minder stijgt dan is afgesproken,
- compensatieverhogingen voor hogere inkomens in nominale bruto bedragen in ieder geval niet hoger zijn dan die voor lage inkomens,
- de overheid als grootste werkgever niet langer passief de loonontwikkelingen in het particuliere bedrijfsleven volgt, maar actief de inkomens van het overheids personeel nivelleert en zo het voorbeeld geeft,
- de vermogensaanwas niet langer slechts de faktor kapitaal ten

goede komt. Voor wat de VAD betreft gebiedt de solidariteit ook de niet-werknemers, waaronder de zogenaamde niet-actieven, er in te betrekken. In ieder geval dient het door de regering voorgestelde percentage van de overwinst dat onder de wettelijke regeling komt te vallen drasties te worden verhoogd.

De PPR spreekt uit dat:

- bezuinigingen op de begroting, om ongericht meer investeringen in het particuliere bedrijfsleven mogelijk te maken, moeilijk aanvaardbaar zijn,
- overheidssteun aan het bedrijfsleven, in welke vorm dan ook, tot gevolg moet hebben dat de overheid mede bepaalt waar en waarin met behulp van deze steun wordt geïnvesteerd,
- juist de overheid de mogelijkheid heeft een groot aantal initiatieven te ontplooiën en te stimuleren in de diensten- en verzorgingssector. Het positieve saldo op de betalingsbalans geeft daar de komende jaren voldoende aanzet toe.”

Harry van Doorn drong aan op het opzetten van een welzijnsoverleg binnen de partij. Inmiddels zijn daartoe initiatieven genomen. Opnieuw wees hij op de wildgroei in het welzijns- werk en werkte met meer stemheffing dan in de rest van zijn antwoorden, zijn stelling uit dat democratiseren decentraliseren betekent. De lagere overheden moeten op hun beleid worden aangesproken en burgers zullen meerderheden moeten vervangen door andere meerderheden. „Als we hiermee wachten krijgt u die mechanismen er niet in”. Over het sportbeleid ontspan zich een korte, onafgemaakte discussie. Harry van Doorn zei, dat hij zich niet principieel van de Olympische Spelen zou kunnen distantiëren door een bezoek daaraan demonstratief te weigeren. „Als er geen belangrijkere dingen zijn zal ik gaan”. „De profsport zal aandacht in het beleid vragen, het is niet weg te denken”, zei hij in antwoord op Jac. Maas uit Amsterdam.

Hoe verhoudt de taal is die Van Doorn (onnodig overigens) ook tegenover partijgenoten gebruikt, blijkt wel uit deze uitsmijter, waarin hij wil zeggen, dat hij aftreedt als er reeel bezuinigd zou worden op zijn begroting: „Ik waarschuw mijn partijgenoten en zeg ze dit: als er sprake is van reële daling, als er een punt naar beneden wordt bereikt en ik slik dat, dan heb ik vergeten een brief te schrijven waarin ik meedeel, dat ik het bijtje er bij neerleg”. K.W.

Themagroep Milieu

Hoe bewaren wij de baren?

Hoe bewaren wij de baren?, is het thema van een buitendag, die de themagroep Milieu belegt op zaterdag 19 juni in de Bosbeken te Bennekom. Doeke Eisma hoopt aan de hand van films en dia's ons een indruk te geven van de gevaren die de zee bedreigen. 's Middags discussiëren we daarover.

De opzet is een familiedag (voor kinderopvang zal gezorgd worden) waar de leden van de milieuwerkgroepen elkaar ontmoeten.

Wie kennis wil maken met de milieugroepen, over mee gaan werken denkt of alleen maar geïnteresseerd is, is welkom. Gaarne opgave bij het secretariaat: Sandersweg 3, Oosterbeek. De konvokatie met volledig programma wordt dan toegezonden.

W. E. Gerlagh-Heijmans

Over de scheiding der geesten

De strijd die nu binnen de ARP gevoerd wordt om de ene CDA-lijst is feitelijk de laatste stulptrekking van het christenradikalisme.

Net als in het midden van de jaren zestig gaat het nu, tien jaar later, om de vraag „moet christelijke politiek voorhoede-politiek zijn”, of is het alleen maar centrumpolitiek laverend tussen rechts (zeg liberaal-konservatief) of links (zeg socialisties-progressief)?

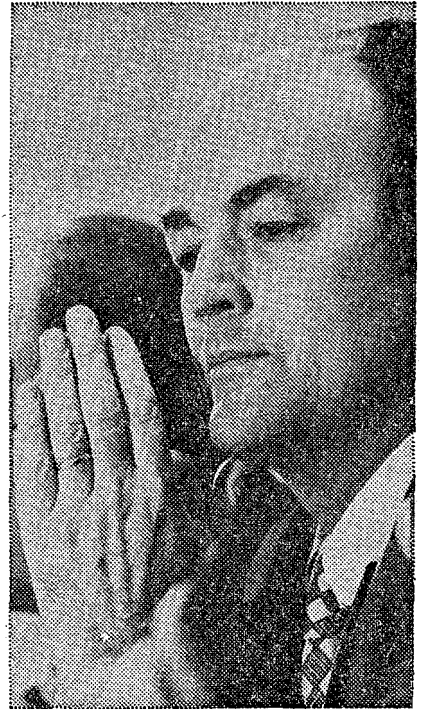
Aantjes en zijn vrienden willen dat een partijkeuze voor het evangelie doorwerkt in een radicale vertaling van dat evangelie voor de praktische dagelijkse politiek waarbij het politiek beginsel hoger wordt geschat dan de omvang van de aanhang. De nu reeds overtuigde CDA-genoten zien het evangelie meer als een gezamenlijke herkomst-aanduiding, een verzamel-punt, op grond waarvan velen bijeengebracht kunnen worden. Die CDA-ers spreken dan ook steeds over de aanhang die zij verwachten, waarbij nooit lager dan 30 procent genoemd wordt. De omvang van de aanhang is belangrijker dan het politiek beginsel.

De „werkgroep van christen-radikalen” presenteerde zich op 11 mei 1967 met de volgende stellingname: „Een snelle hervorming van de huidige christelijke partijen tot organisaties met een radikaal, vooruitstrevend program. Een dergelijk program zal niet christelijk genoemd kunnen worden in die zin dat pasklare en tijdloze oplossingen uit „beginselen” afge-

leid worden. Wel moet duidelijk worden, dat politiek handelen vanuit een christelijke levensvisie nimmer vrijblijvend kan zijn. In konkreto betekent dit, dat in de toekomst de gewenste partij (en) veel meer dan tot nu toe vooraan moeten gaan staan bij het realiseren van doeleinden als: het nemen van initiatieven ten behoeve van ontwapening en uiteindelijke uitbanning van de oorlog, opvoering en verbetering van de ontwikkelingshulp, bestrijding van discriminatie, verkleining van inkomensverschillen, offers voor financiering van gemeenschappelijke voorzieningen om Nederland in de toekomst leefbaar te houden en democratisering van de samenleving.” (Opmerking: ik neem aan dat de huidige PPR-ers merken dat de grondslagen van ons program toen reeds geformuleerd werden!) De christenradikalen stelden zich van het begin af op het standpunt dat niet ten koste van alles alle christelijk-geïnspireerde krachten samengebundeld zouden dienen te worden (zoals toen en nu het standpunt is van de konfessionele partijen). De christen-radikalen gebruikten steeds de woorden „scheiding der geesten” om aan te duiden dat zij die het politiek niet met hen eens zijn (ook al halen zij hun politieke inspiratie eveneens uit het evangelie) in een ander politiek verband thuis horen. Precies zo als Aantjes dat nu ook stelt.

Keuzerichting

Een tweede opvallende overeenkomst is te vinden bij het kiezen van de politieke partners. Zoals Aantjes nu uitdrukkelijk het voor de hand vindt liggen door te gaan met de PvdA, legden indertijd de christen-radikalen eveneens hun keuzerichting vast: „samenwerking met andere partijen en groeperingen die zich radikaal en vooruitstrevend tonen”. Toen (de konfessionele partijen in hun geheel) en nu (het duidelijkst Kruisinga) was en is er geen geneigtheid die keuzerichting vast te leggen vóór de verkiezingen maar wil men in het traditioneel-konfessionele kamp pas na de verkiezingen zelf kiezen om de gunstigste plaatsen in het politieke krachtenveld te bezetten. De christen-radikalen spraken zich niet uit over de toekomstige partijformatie, maar gingen er wel van

uit, dat als eenmaal de christenradikale gedachten in één of meer van de konfessionele partijen de overhand zouden krijgen, een deel van de traditionele aanhang van die partij (en) er zich politiek niet meer thuis zou voelen en naar een nieuw politiek onderdak zou omzien: „scheiding der geesten”.

In feite gebeurde het omgekeerde. De christen-radikale gedachten wonnen het niet in ARP, CHU en KVP en de radikalen verlieten die partijen (ze daardoor automaties tevens wat meer naar rechts opschuivend) en legden de basis voor de PPR.

Wij zien nu — met tien jaar vertraging — het christen-radikale proces doorbreken in de ARP. Een minderheid in die partij beklemtoont meer en meer het revolutionaire karakter van het christendom en verwacht daarvoor weinig heil van de CDA-vorming. Dan liever alleen verder, in de wetenschap een deel van de ARP aan het zich dan toch vormende CDA te verliezen, maar met de mogelijkheid politiek gelijkgezinden uit KVP en CHU te winnen.

Een „scheiding der geesten” uitlopend op een progressief gerichte

Werkgroep bovenschool

Eén van de PPR-onderwijsgroepen gaat zich bezig houden met zaken omtrent het onderwijs van 16- tot 19-jarigen.

In de contourennota van Van Kemnade wordt dit de bovenschool genoemd. De eerste taak van de werkgroep is commentaar te leveren op de contourennota.

Mensen die daaraan mee willen werken of individueel commentaar kunnen leveren (dit vóór 12 juni), kunnen dit melden bij Elly Meyles, Julianastraat 23, Wageningen, tel.: 08370-12721.

konfessionele partij en op een konservatief gerichte konfessionele partij. (De problematiek van twee totaal verschillende politieke vertalingen van de bijbel, en ook die van de PPR die in haar ontstaansverklaring reeds het konfessionalisme afzwoer, laat ik kortheidshalve hier achterwege.)

Belang voor links

Wat is het belang voor politiek-links in Nederland en voor de PPR in het bijzonder van de ontwikkeling in deze maand mei in de ARP?

Slagen Aantjes en zijn vrienden, kiest de ARP voor het zelfstandig blijven, voor de radikale vertaling van het revolutionaire karakter van het christendom en voor de parlementaire en bestuurlijke keuzerichting naar samenwerking met anderen die zich radikaal en vooruitstrevend tonen, dan is er een goede kans op een langdurige, links van het centrum, politieke meerderheid. Een tweede kabinet-Den Uyl is dan verzekerd en de zes hiervoor reeds genoemde doelstellingen van de christen-radikalen (en van Nieuw Links) uit de jaren zestig zullen voor langere tijd het richtsnoer vormen voor de Nederlandse politiek.

Slagen Aantjes en zijn vrienden niet, dan ontstaat er een politiek vrijblijvend CDA dat nu eens links dan weer rechts zal kiezen. Politieke resultaten van deze regeringsperiode worden dan gemakkelijk weer afgebroken in een volgende. Een stabiele koers is onwaarschijnlijk.

Voor de PPR betekent het slagen van Aantjes en de start van een echte radikaal evangelische AR-Volkspartij verlies van aanhang binnen de bevolkingsgroep waar de PPR gestart is: de christenen die het niet meer zo vanzelfsprekend vonden dat het christendom de heersende machten en verhoudingen legitimeerde.

Verliest Aantjes, dan zal via het „scheiding der geesten“-proces een volgend deel uit die bevolkingsgroep de PPR komen versterken. De konklusie dringt zich op: naarmate Aantjes meer slaagt, verduidelijkt zich het politieke keuzeproces in Nederland ook zonder dé-konfessionalisering, versterkt zich politiek links, vergroot zich de kans op een tweede kabinet-Den Uyl en verkleint zich de PPR. Indien de ARP opgaat in de KVP- en CHU-onduidelijkheid binnen het CDA en Aantjes zijn strijd verliest daalt de kans op een tweede kabinet-Den Uyl en vergroot zich de PPR.

Ons eigen partij-welzijn en het blijvend domineren door links van de politiek in Nederland lijken niet verenigbaar! Wij moeten de ARP toewensen goed te kiezen.

Michel van Hulten

Van de Studiestichting

Over welzijn valt te twisten

Als je met een groepje mensen bij elkaar gaat zitten om eens te brainstormen over wat je nu eigenlijk onder welzijn zou moeten of kunnen verstaan, dan loop je de kans even zoveel opvattingen over welzijn te verzamelen, als er mensen bij de discussie betrokken zijn. Trouwens, de vele artikelen, boeken en uitspraken, die over welzijn bestaan, illustreren dat maar al te duidelijk.

Hier volgt dan zo'n verzameling „welzijnsbeelden“ als resultaat van een onlangs binnen de studiestichting gevoerde discussie. We zijn zomaar eens bij elkaar gaan zitten en dit kwam er te voorschijn. Graag reacties!

1. Welzijn = goed zijn, in de zin van een (ethies) goed mens zijn. In dit streven zelf wordt voldoening ervaren en men draagt tegelijkertijd bij aan het welzijn van anderen.

Een simpel voorbeeld hiervoor zou je kunnen vinden in de Padvindersbeweging.

2. Welzijn wordt ervaren in het mede vorm kunnen geven aan de samenleving, als actieve deelnemer bijdragen aan (gewenste) veranderingen. Dit zou je het „aktiebeeld“ kunnen noemen.

In plaats van welzijn zou je veeleer kunnen spreken van welworden. Dit beeld tref je dikwijls aan binnen de doelstellingen van agogiewerk-instellingen (vormingswerk, buurt- en klubbuiswerk).

Deze visie is ook terug te vinden in een door de Studiestichting gemaakte notitie over de relatie **Welzijn en economie**.

3. Welzijn is bereikt, wanneer alle mensen zich prettig voelen, dat wil zeggen wanneer voor alle mensen in een aantal basisbehoeften is voorzien. De term „behoeften“ moet hier dan wel ruim worden opgevat en houdt ook allerlei sociale behoeften in zoals bijvoorbeeld de behoefte aan „ bezig zijn“. Bij dit beeld wordt onder andere heel duidelijk de enorme „welzijnskloof“ tussen het Westen en de Derde Wereld. Deze welzijnsvisie wordt uitgebreid toegelicht in de **Nota Selectieve Groei**. (Studiestichting, november 1975).

4. Welzijn is leven met de wetenschap, dat je niet alle problemen de baas kunt, met andere woorden aanvaarding van je eigen grenzen. Bepaalde dingen in de maatschappij kunnen niet veranderen. Onwelzijn ontstaat juist door en in het verzet daartegen. Als voorbeeld zou je kunnen nemen de houding van de mens tegenover de dood. Beter is het de dood te aanvaarden als natuurlijk gegeven, waar je best ver-

driet om mag hebben, dan het te verdoezelen of weg te drukken uit het dagelijks leven. In de nieuwste nota van de studiestichting **De Zachte Revolutie** is deze visie terug te vinden.

5. Welzijn is het opvangen en oplossen van onwelzijn.

Dit is niet zozeer een welzijnsbeeld, als wel een aanduiding van hoe welzijn in het welzijnswerk werd en nog wel wordt opgevat. Met name de negatieve bijverschijnselen van de industrialisatie en economische groei hebben heel wat onwelzijn doen ontstaan. Maar al te vaak werden de verschillende welzijnswerksoorten in het leven geroepen om dit onwelzijn weer op te heffen of te verzachten. (Zie de notitie **Welzijn en economie**).

6. Welzijn is weldoen ter meerdere glorie van God óf alles wat je doet is alleen zinvol, wanneer het je dichtert tot God brengt. Dit zei eens, bijna woordelijk, een kloosterzuster, die overigens uitstekend werk in de samenleving verrichtte. Duidelijk zal zijn, dat hier sprake is van een „religieus“ welzijnsbeeld.

7. Welzijn is eenvoudig ofwel terug naar de natuur. Pas in de eenvoud en zuiverheid van de natuur kan de mens, als onderdeel van die natuur, zich waarlijk welbevinden. Pas dan is hij weer in staat zich spontaan te gedragen en zal hij voldoening vinden in de simpele dingen des levens.

Voorbeelden van deze welzijnsopvatting vind je bij J. J. Rousseau en andere „naturalisten“, maar ook bij hedendaagse natuurvrienden en „terug-naar-de-natuur-kommunes“.

8. Van welzijn kan alleen sprake zijn in kollektief verband, dat wil zeggen het individueel beleven van welzijn is ondergeschikt aan het algemene belang. Deze visie komt vooral naar boven in situaties van extreem onwelzijn, zoals bijvoorbeeld in oorlogstijd.

Een aantal van deze (hier met opzet wat gesimplificeerde) welzijnsvisies is terug te vinden in een aantal publikaties van de Studiestichting. Omdat de meeste van onze publikaties bedoeld zijn om de discussie over een bepaald onderwerp op gang te brengen of te houden, ontvangen we er graag reacties op. Barsten in de groei, februari 1974, f 5,90.

Selectieve Groei, november 1975, f 7,—.

De Zachte Revolutie, maart 1976, f 5,—.

Welzijn en economie, verschijnt binnenkort.

Anneke van 't Hull
studiestichting PPR
Singel 277, Amsterdam
020 - 22 60 18

„Politiek is een middel. Het doel is „de Heer dienen in de medemens”, dat is niet van mezelf, maar van de theoloog Haarsma meen ik.

„Ik ben met veel overtuiging lid van de club. De PPR weet steeds de club te blijven die voor mensen bezig is. Vanuit de uitgangspunten gelijkwaardigheid, rechtvaardigheid, naastenliefde, aandacht voor de zwaksten. We geven grote voorrang aan mogelijkheden dat mensen zich gelukkig kunnen voelen en kunnen ontplooiën. Ik heb nooit spijt gehad sinds de derde PPR bestaat...”

De derde PPR?

„Ja, de eerste heb ik mee opgericht. Met de tweede PPR heb ik wat moeilijkheden gehad. Dat was een periode bij uitstek dat de PPR vooral betweterig en activisties optrad. Weinig zelfkritiek had. Dat was zo '69 tot '71. Klierig en doordrijverig. Niet willen luisteren, zelf alles beter weten. Radikaliseren om het radi-

Een man

Harry van Doorn zegt dat de PPR iets dan inval met de v... dat wil. „Maar natuur om vraag je dat?”. „dit geval misschien... lijk over de PPR kon ik. Hij is duidelijk e... stuk. Voor het eerst... gesprek waarin we... hemzelf, de PPR, het... ten.

Harry van Doorn is goed als anderen die... meer dan hij beantw... het beeld dat een... PPR-er van een... PPR-er heeft. Juist op de meest v... schoven PPR-post... die het prototype zo...

Harry van Doorn: „Ik wil mez

kaal-zijn. En in het democraties omgaan met elkaar nam men het soms ook niet zo nauw”.

„Ik voel me erg gelukkig in de derde PPR. Vandaar dat ik ooit in deze betrekking verzeilde. Je weet dat ik daar nooit naar gesolliciteerd heb. Toen ze me vroegen zei ik: ik zal m'n best doen een geschikte PPR-er te vinden. Maar ik ben gezwicht om de idee van nu eens een heel andere koers dan vanaf zeg maar '66.” een stuk solidariteit met de leiding”. „Minister zijn is geweldig leuk. Omdat het zo ingewikkeld, zo moeilijk is. Het is een bazaar van artikelen, dit departement. Iedere keer heb je te maken met andere problemen. Het is zo omvangrijk, dat je je niet in alle details moet begeven. Kijk, men vroeg mij over kruisvensters of schuifvensters of iets dergelijks van Het Loo. Dan zeg ik: Dat is van de gekke. Niet dat ik me daar boven verheven voel, maar het is natuurlijk waanzin dat ik daarover zou gaan. Het is een leuk vak”.

Huiswerk

Hij bladert in zijn agenda en merkt op dat de dagen wel gevuld zijn. Tot 's avonds laat op zijn departement, dan naar zijn flat in Scheveningen. Daar aangekomen moet hij z'n huiswerk maken. „Tassen vol. Allemaal dingen die niet kunnen blijven over-

staan. 's Ochtends controleert mijn secretaresse of ik m'n huiswerk wel af heb”.

„Ik klaag niet hoor. Ik kan er gelukkig erg goed tegen. Leuk zeg ik omdat ik graag dingen doe die ingewikkeld zijn. Om goed het probleem te zien, goed uiteen te leggen. En dan te proberen een goede beslissing te nemen. Er is altijd een percentage beslissingen dat achteraf gezien beter had gekund. Ja, ik ga natuurlijk ook op mijn lange politieke ervaring af.

Eind 1953, toen ik 38 was, werd ik partijvoorzitter van de toen grootste partij van Nederland. Twaalf jaar kamerlid geweest. Je krijgt gevoel voor hoe de dingen liggen”.

Tegen het licht

Ben je nog altijd dezelfde als toen?

Harry van Doorn: „Ik ben tot inzichten gekomen die ik vroeger niet had. Ik ben bij het ouder worden juist naar links geschoven. Eén van de factoren is daar mogelijk bij geweest, dat ik als omroepvoorzitter van '61 tot '73 veel werkte met jonge, journalistiek ingestelde mensen. Wier houding het is, plicht het is de zaken tegen het licht te houden. En als je krities tegen zaken aankijkt, ga je leren dat ze over het algemeen te behoudend worden opgelost.

Bij de KRO probeerden we vernieuwend bezig te zijn. Er kwam veel kritiek vanuit de katholieke wereld, van de mensen die het te zeggen hadden. Kijk, dat maakt je er niet behoudender op.

„Ik ga geen aanpassingsproces op mezelf toe-
passen op m'n zestigste”

Ook het gezin met groter wordende kinderen werkte er aan mee. En dan het gebeuren in de Kamer en in de politiek. De woorden en daden lagen zo uiteen. Als je zo'n program zag en je was vernieuwingsgezind, dan leek het alsof je er mee uit de voeten kon, maar de teksten werden niet in daden omgezet. Daar krijg je genoeg van. Dat heb ik ook in mijn afscheidsbrief aan de KVP geschreven”.

„Ik was zeer nauw met die partij verbonden. En ik ben niet iemand die makkelijk wegstapt. Maar ik heb er nooit spijt van gehad, ik heb mijn stelling alleen maar bevestigd gezien. Ik wil me niet tegen de KVP afzetten. Velen in de KVP zijn goeie vrienden, met wie ik persoonlijk altijd goed ben gebleven”.

Ontwerp verkiezingsprogramma

OVERLEVEN MET DE PPR (2)

Hier volgt het tweede deel van het ontwerpprogram van de PPR voor de komende verkiezingen. Het gaat over milieu, openbaar bestuur en welzijn. Ook dit stuk is voorbereid door Karel Beckers, Dick Bot, Michel van Hulten, Leo Jansen, Erik Jurgens en Jos Vernooy, onder politieke verantwoordelijkheid van het bestuur.

Let wel: dit is een verkiezingsprogram, waarvoor het op de thema-kongressen vastgestelde partijprogram als basis dient. Het is géén nieuwe versie van het partijprogram. Partijbestuur en pro-

gramkommissie hebben gestreefd naar een kort en krachtig programstuk. Dat streven willen we graag overeind houden. We vragen de actiecentra dan ook dringend om bij het formuleren van amendementen dezelfde criteria te volgen als de programkommissie door tijdnoed gedwongen heeft gedaan.

Dat betekent:

- a. de amendementen moeten gebaseerd zijn op beleidsuitspraken van de partij (via thema-kongressen ed. gedaan);
- b. het moet gaan om typiese PPR-

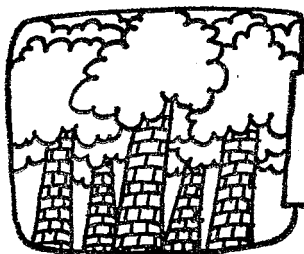
punten (ter onderscheiding van andere partijen);

c. er moet de komende vier jaar minstens een duidelijke aanzet gegeven kunnen worden;

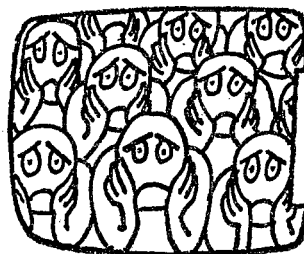
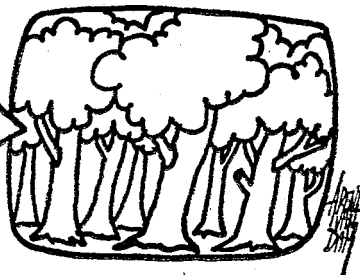
d. een brede argumentatie en filosofieën horen in dit stuk niet thuis;

e. amendementen moeten in begrijpelijke taal en goed Nederlands geschreven zijn.

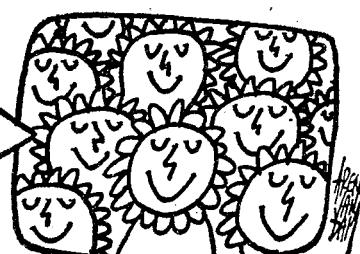
Maar er is meer. De verwerking van een enorme hoeveelheid amendementen door een kongres is steeds opnieuw een probleem. Wij willen dit keer een duidelijke

MILIEU

WELZIJN

poging doen om het kongres zelf aantrekkelijker te maken, oa. door een betere discussie. Dat betekent hoe dan ook een beperking van het aantal amendementen dat op het kongres behandeld moet worden.

Eerste vereiste daarvoor is dat de aktiecentra hun eigen amendementen zeer krities bekijken alvorens ze in te dienen. (Zie kriteria a t/m e.)

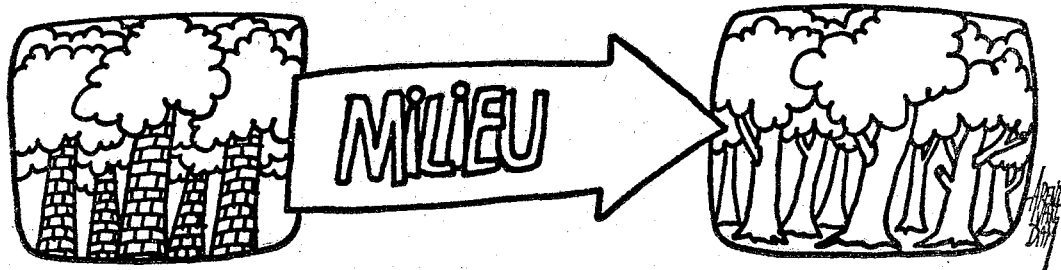
Ons tweede verzoek is: dien geen amendementen in die alleen bedoeld zijn om taal of stijl te verbeteren. Het partijbestuur zal het

kongres voorstellen een redaktiekommissie te benoemen, voordat met de behandeling van het programstuk wordt begonnen. Deze kan dan het stuk in zijn geheel, mét de aangenomen amendementen, bekijken op begrijpelijk en goed Nederlands.

Tenslotte vragen we jullie de amendementen in te dienen op standaardformulieren, en wel in drievoud. Op zo'n formulier zal naast het amendement ook de nieuwe tekst aangegeven moeten worden. (Alleen konkrete tekstwijzigingen worden in behande-

ling genomen.) Elk aktiecentrum zal zo spoedig mogelijk een aantal van deze formulieren ontvangen. Bijbestellen is mogelijk via het partijburo. Partijleden die hun amendementen niet via een aktiecentrum kunnen indienen, kunnen het partijburo bellen om formulieren.

In overleg met programkommissie en kongrespresidium zullen we ons verder beraden over de behandeling van de amendementen op het kongres. Nadere voorstellen daarover volgen zo spoedig mogelijk. Het partijbestuur

Beheer en gebruik van de leefomgeving

I. Algemeen

1. Onze uitgangspunten voor een zuinig ruimtegebruik en een verantwoord milieubeheer zijn:
 - a. Mingen van plaatsen voor wonen, werken, ontspanning, winkelen, onderwijs, ed.
 - b. Beperken van de noodzaak om te reizen en van het aantal voertuigen.
 - c. Behouden van het karakter van het Nederlandse landschap.
 - d. Tegengaan van vervuiling van het leefmilieu.
2. Ons milieu wordt op een onaanvaardbare wijze bedreigd zowel door de te snelle groei van de wereldbevolking maar vooral door veranderingen in de aard en omvang van de produktie en konsumptie sinds de industriële revolutie. Deze bedreiging berust in diepste wezen op de huidige economische wereldorde, die gericht is op produktiegroei en winst en leidt tot uitputting. Een fundamenteel ander milieubeleid is dan ook alleen maar mogelijk in een andere economische orde dan de huidige.
3. Zonder een forse greep van de gemeenschap op het ekonomies leven kan van een werkelijk verantwoord ruimtegebruik en van een goede inrichting van de leefomgeving geen sprake zijn. Toch wil de PPR binnen het huidige economische systeem de be-

dreiging van de leefomgeving zoveel mogelijk terugdringen en daardoor ook bijdragen tot het bereiken van een nieuwe economische orde, die zelf niet meer milieubedreigend is.

4. De verstoring van het natuurlijk leefmilieu vormt een grote bedreiging van de wereldsamenleving. Vooral ook omdat economische groei niet alleen ten koste gaat van het milieu in het westen, maar ook ten koste van het milieu, de welvaart en het welzijn in de Derde Wereld. Verbetering van het milieubeleid is op den duur dan ook alleen uit te voeren, als het ook internationaal aanvaard wordt.

5. In het hoofdstuk over de sociaal-economische politiek schetsen we de stappen, die we de komende vier jaar willen zetten om de gemeenschap iets meer macht te geven over de economische processen. In dit hoofdstuk willen we aangeven, wat we de komende vier jaar willen proberen te doen aan een verbetering van de leefomgeving.

II. Beheer en inrichting van de ruimte

1. De grondslagen voor het beheer en de inrichting van de ruimte zijn:
 - a. een zo gering mogelijke toename van de gebieden, die in beslag genomen worden door stedelijke

bebouwing, industrieterreinen en verkeersvoorzieningen;

b. behoud van het karakter van stadjes en dorpen;

c. behoud van natuur- en landbouwgebieden, waar de mens er in de loop van de eeuwen in geslaagd is een goede samenhang te vinden tussen natuurbeheer en voedselvoorziening.

2. De middelen, die we daarvoor (verder) moeten ontwikkelen, zijn:

- a. beheer van de grond door de gemeenschap;
- b. planologische maatregelen (streekplannen, structuurplannen, bestemmingsplannen);
- c. aanleggen (of juist niet aanleggen) van verkeersvoorzieningen;
- d. beheersing van de woningbouwplannen en van de plaats en de omvang van industrieterreinen;
- e. het instellen van landschaps-parken en beschermde natuurgebieden.

III. Beheer van de grond

1. Het beheer van de grond door de gemeenschap is het belangrijkste wapen dat we hebben om de ruimte in te richten, zoals we dit willen. Daarom moet alle grond op den duur in gemeenschapshanden komen. De wettelijke mogelijkheden om dit te bereiken worden sterk uitgebreid.

2. De komende vier jaar willen we vooral die grond verwerven,

- waarin anders gespekuleerd kan worden;
- die zo beheerd wordt dat belangrijke maatschappelijke functies zoals wonen, het milieu of de landbouw, verloren dreigen te gaan of
- die nodig is om de belangrijkste maatschappelijke voorzieningen te treffen (bv. stadsvernieuwing).

3. Om de grond te verwerven

worden de volgende maatregelen genomen:

- a. de (lagere) overheid krijgt het voorkeursrecht bij alle verkopen van onroerend goed;
- b. alle bestemmingsplannen (ook in landbouwgebieden) en stadsvernieuwingplannen zijn een wettelijke basis om tot onteigening over te gaan, ook als de eigenaar de vastgelegde bestemming wil uitvoeren;
- c. de lagere overheden krijgen de middelen om grondaankopen te doen,
- d. onteigening gebeurt op basis van de gebruikswaarde van de grond;
- e. zo spoedig mogelijk wordt de gebruikswaarde van de grond geregistreerd;
- f. maar ondertussen zijn dan wel maatregelen nodig om oneerlijke voordelen, die uit partikulier grondbezit voortvloeien, aan de gemeenschap te laten toekomen.

4. Het beheer van deze grond moet als volgt geregeld worden:

Grondbanken, die in handen van de lagere overheden zijn, kopen de grond op en beheren die, ongeacht de bestemming.

Het uitgeven van de grond gebeurt alleen in erfpacht, pacht en huur. De pacht- en huurhoogte hangt af van de bestemming, is gekoppeld aan het inflatie-percentages en wordt vastgesteld aan de hand van landelijke richtlijnen.

De grondbanken moeten hun dienstverlening aan de boeren verbeteren door:

- a. geen normen aan te leggen voor bedrijfsgrootte;
- b. vermogensverliezen bij inbreng op te vangen;
- c. erfpachtvoorwaarden op te laten wegen tegen die van gewone pacht.

5. Zolang dit nog niet geregeld is, maakt de minister een beter gebruik van zijn bevoegdheid de pachtwet na te laten leven. Het prijzenstelsel van de pacht wordt zo veranderd, dat voor betere gronden een hogere pacht prijs moet worden betaald.

Wanneer door overheidsmaatregelen — bv. (gedeeltelijke) onteigening of beperkende maatregelen — een agrarisch bedrijf niet meer optimaal kan draaien, neemt de overheid de schade, die hieruit voortvloeit, voor haar rekening.

IV. Ruimtelijke ordening

11 1. Ruimtelijke ordening moet ge-

richt zijn op een zuinig ruimtegebruik en op een eerlijke verdeling van de mogelijkheden om de ruimte te benutten. Dit betekent, dat de natuurgebieden niet verder worden aangetast, het platteland zijn karakter behoudt, dorpen niet uitgroeien tot slaapdorpen en slaapstadjes, waarvan de bewoners elders werken, en steden steden blijven: plaatsen waar geleefd wordt.

2. Konkreet betekent dit het volgende:

- a. een krachtige aanpak van de stadsvernieuwing, waarbij de oorspronkelijke bewoners het eerste recht hebben op hun vernieuwde woning;
- b. in de stadsvernieuwinggebieden veel woningen op een klein gebied bouwen, maar in gevarieerde woonvormen;
- c. ook in nieuwe of vernieuwde woonwijken de woningen mengen met geschikte vormen van bedrijvigheid en voorzieningen;
- d. industrie- en kazernekomplexen in de steden, die er niet meer passen, verplaatsen en op de vrijgekomen terreinen nieuwe woningen en voorzieningen bouwen;
- e. nieuwe woonwijken allereerst bouwen aan de randen van de stad, vooral daar, waar ze goed liggen voor het railvervoer en waar ze weinig schade aan natuur en landschap toebrengen;
- f. plattelandskernen mogen hoogstens bouwen voor de behoefte van hun eigen bevolking. Het teruglopen van de voorzieningen in deze kleine kernen wordt tegengegaan door subsidies en andere gerichte maatregelen;
- g. het platteland blijft op deze manier zijn eigen functie en karakter behouden. Daar moet wel een evenwicht komen tussen ontwikkelingen in de landbouw en de belangen van natuur, landschap en recreatie. Het weinige waardevolle, dat ons nog rest, mag niet nog verder aangetast worden;
- h. alle natuurgebieden, die we nog hebben, worden veiliggesteld door aankoop of beheersovereenkomsten;
- i. er komt een gedetailleerde kaart van het natuurlijke milieu in Nederland, die regelmatig wordt herzien. Met behulp van deze kaart en een registratie van het natuurlijke milieu kan een lange-termijn politiek gevoerd worden;
- j. er komen algemene dierenbeschermings- en natuurbeschermingswetten.
- k. er moeten mogelijkheden komen om experimentele leefgemeenschappen te stichten, die zoeken naar een leefwijze en een technologie voor een stabiele en met het milieu geïntegreerde samenleving;
- l. er komen waterdichte procedures, waarbij alle plannen en maatregelen, die milieu, natuur en landschap (kunnen) beïnvloeden, aan ecologische inzichten worden getoetst;
- m. in een landinrichtingswet wordt wettelijk geregeld, dat er een

vergoeding gegeven kan worden voor het onderhoud van waardevolle landschappen.

3. Een nieuw beleid in het zorgvuldig beheer en gebruik van de ruimte, heeft op vele gebieden gevolgen. Zo wordt de „overloop“ van grote-stads bewoners naar steden en dorpen in de omgeving tegengegaan. De vrijgekomen miljarden zullen hard nodig zijn voor de stadsvernieuwing.

4. Meer bij wijze van voorbeeld werken we bovenstaande principes hieronder uit naar het wonen.

5. **Woningen, voor wie?** Op den duur moet iedereen, die 18 jaar of ouder is en over een zelfstandige woonruimte wil beschikken, daar ook de gelegenheid voor krijgen. De weg naar dit ideaal is lang, maar we komen er nooit als we nu niet een paar flinke stappen zetten:

- a. de woonruimtetewet moet aan deze doelstelling aangepast worden en overal weer worden ingevoerd;
- b. mogelijkheden voor huisvesting van experimentele leefgemeenschappen worden uitgebreid;
- c. de bevoorrechte positie van eigenaar-bewoners boven huurders wordt afgebroken: iedereen betaalt naar draagkracht en naar de kwaliteit van zijn woning;
- d. het subsidie-systeem blijft gehandhaafd, de leeftijdsnormen worden geleidelijk verlaagd en er komen uitbreidingen van subsidiemogelijkheden, die speciaal gericht worden op de stadsvernieuwing.

6. **Woningen: van wie?**

- a. de zeggenschap over woning en woonomgeving komt bij de bewoners te liggen, of zij nu huurder of eigenaar zijn;
- b. die zeggenschap zou kunnen berusten bij bewonersraden, die als experimentele vorm van coöperatieve en kollektieve eigendom gaan functioneren;
- c. naast dergelijke experimenten worden de rechten van de huurders tegenover de commerciële eigenaars verder versterkt en worden woningcorporaties, gemeentelijke woningstichtingen en dergelijke vergaand gedemocratiseerd;
- d. in stadsvernieuwinggebieden proberen de gemeenten zoveel mogelijk woningen in eigendom te verwerven. De rijksoverheid moet dit juridisch en financieel mogelijk maken.

V. Verkeer en vervoer

1. Iedereen heeft recht op een veilige, rustige en gezonde leefomgeving. Naast de beleidsveranderingen, die we in het hoofdstuk „Ruimtelijke Ordening“ hebben aangegeven, en die ertoe moeten leiden, dat de noodzaak tot het verplaatsen van personen en goederen vermindert, vormt dit het uitgangspunt voor het verkeersbeleid.

2. Voor iedereen moeten redelijke vervoersmogelijkheden in het be-

reik liggen, ongeacht leeftijd, welstand, woonplaats of rijvaardigheid. Ook noodzakelijke goederen moeten vervoerd kunnen worden.

De aanleg en uitbreiding van bestaande wegen, kanalen, spoorwegen, zee- en luchthavens vergroot wel de ruimte voor het verkeer, maar lost de problemen van het groeiend verkeer niet op. De groei van het verkeer zelf moet tot staan gebracht worden door veranderingen in het verkeer- en vervoersgedrag, anders blijft steeds nieuwe kongestie steeds nieuwe voorzieningen eisen.

3. Daarom moet in het gemotoriseerd verkeer gestreefd worden naar gemeenschappelijke in plaats van partikuliere voertuigen: voorrang voor het openbaar vervoer boven partikulier vervoer.

4. Algemene maatregelen

Het openbaar vervoer moet voor de gebruiker „gratis” zijn.

De volgende stappen worden daarvoor genomen:

a. de tarieven mogen niet sneller stijgen dan de inflatie;
b. vervolgens worden de tarieven bevroren om daarna te kunnen dalen;

c. uit de algemene middelen moet een steeds groter deel van de tekorten van het openbaar vervoer betaald worden (nu is dat al voor meer dan 50 procent het geval). Als overgang naar volledig gratis openbaar vervoer wordt gedacht aan:

- de invoering van een persoonlijke openbaar-vervoerskaart;
- een heffing op de loonsom van alle bedrijven;
- een toeslag op de motorrijtuigenbelasting, zodat ook de automobilisten, die indirect profiteren van het openbaar vervoer (meer ruimte op de weg, de bus is er bij autopech), ook het openbaar vervoer helpen mee te betalen.

5. Het autoverkeer moet worden beperkt.

a. de verkeerssituatie wordt grondig gewijzigd ten gunste van fietsers, voetgangers en openbaar vervoer. Ook de wetgeving moet daarvoor worden aangepast;
b. er wordt een nationale vervoersrekening opgesteld: een kosten- en balansanalyse voor alle vervoerstakken. Daarin zijn opgenomen: de kosten voor stadsplanning, grondstoffen en energiegebruik, milieuvervuiling, gezondheidszorg, justitie, politie, parkeervervoorzieningen, ed. De veroorzakers van deze kosten moeten die ook betalen;
c. het rijkswegenfonds wordt afgeschaft. De uitgaven voor wegen ed. komen voortaan uit de algemene middelen;
d. de belastingaftrek voor de auto wordt beperkt tot het bedrag, dat betaald moet worden voor eenzelfde gebruik van het openbaar vervoer. Ook het gebruik van de auto door ambtenaren in functie wordt beperkt.

6. Buiten de bebouwde kom:

Het verkeersbeleid voor gebieden buiten de bebouwde kom is als volgt:

- in natuur- en recreatiegebieden wordt de vorming van autovrije en auto-arme gebieden krachtig bevorderd;
- de maximum-snelheid van 100 km. per uur blijft gehandhaafd;
- er worden geen nieuwe rijkswegen of andere interlokale wegen aangelegd, behalve bij knelpunt-situaties. Het geld, dat dan overblijft, wordt gebruikt voor voorzieningen voor voetganger, fietsers en openbaar vervoer en voor verbetering van de openbare ruimten in steden en dorpen, zoveel mogelijk door een herverdeling van de bestaande verkeersruimte;
- in dunbevolkte gebieden wordt geëksperimenteerd met nieuwe vormen van openbaar vervoer (sociale taxi, groepsvervoer in beheer van bewoners, enz.);
- de groei van de watersportrecreatie, vooral van motorboten, wordt afgeremd. Invoering van een vaarbewijs en de heffing van een vaarbelasting zijn hier middelen voor. Het vaarbewijs bevordert bovendien de veiligheid op het water.

7. Om de bebouwde kom van steden en dorpen auto-arm en auto-vrij te maken worden de volgende maatregelen genomen:

- scheiding van verkeerssoorten en beïnvloeding van het rijgedrag (oa. door veranderingen van het wegprofiel) worden als goede, maar dure hulpmiddelen gebruikt. Fietsers en voetgangers krijgen de kortste routes, auto's kunnen omrijden;
- het parkeren wordt teruggedrongen tot terreinen of gebouwen, die daar speciaal voor worden aangewezen;
- het openbaar vervoer wordt verbeterd: meer vrijgelegen routes, verbetering van informatie en dienstverlening (beter aansluitende dienstregelingen, lagere treden, liften op stations, overdekte haltes met banken, meer stalling voor fietsen, meeneem-mogelijkheden van fietsen in bus, tram en trein);
- het openbaar vervoer krijgt eigen rijbanen en beïnvloedbare verkeerslichten en wordt zo gunstig mogelijk verweven met bestaande of nieuwe bebouwing;
- aan de randen van (vooral grote) steden worden overslagcentra voor goederen aangelegd, waar goederen van buiten de stad binnenkomen, gesorteerd worden op buurt en met lichte wagens de stad worden ingebracht;
- van de bebouwde kommen wordt een geleidelijk steeds groter wordend deel aangewezen als autovrije verblijfsgebieden. Voetgangers en fietsers hebben daar voorrang boven het overblijvend verkeer, waarvan de maximum-snelheid wordt verlaagd, zo nodig tot 20 km. per uur,

8. Het goederenvervoer.

Het beleid voor het goederenvervoer wordt gericht op het tot stand brengen van gezonde sociale verhoudingen (normale arbeidstijd tegen normaal loon) en gezond economies gedrag (prijzen dekken kosten). De keuze tussen vervoer per vrachtwagen, schip of trein mag niet beïnvloed worden door verschil in prijs of dienstverlening.

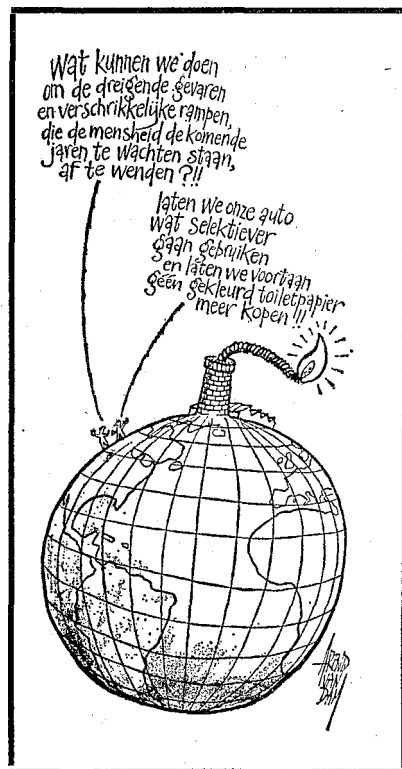
9. Luchtvaart

Het luchtvaartbeleid wordt gericht op:

- vermindering van het vliegen over korte afstand (te vervangen door treinverkeer),
- vermindering van de geluidshinder,
- verminderde groei, vervolgens gelijkblijven van de omvang en zo mogelijk teruggang van het totale vliegverkeer.

10. Vermindering van de geluidshinder betekent:

- het aantal mensen dat last heeft van de hinder, moet kleiner worden;
 - het gebied, dat last heeft van vlieglawaaï, moet kleiner worden. De belangrijkste middelen daarvoor zijn: planologische maatregelen (geluidszonering), technische maatregelen (stillere motoren, steiler opstijgen en landen, betere vliegprocedures) en doelmatiger gebruik (hogere bezettingsgraad).
11. Alle exploitatie-subsidies van rijk, provincie en gemeente voor het vliegverkeer (met name voor luchthavens) worden in twee jaar afgeschaft. Reklame- en sportvliegen wordt

verboden (behalve met zweefvliegtuigen). De kleine luchtvaart wordt sterk beperkt.

12. Zeescheepvaart

De concurrentievervalsing in de zeescheepvaart door goedkope vlag-politiek, dumping en ladingverdeling wordt in internationaal verband tegengegaan.

De koopvaardijvloeden van de ontwikkelingslanden moeten een evenredig deel kunnen krijgen in het internationale zeevervoer.

We stimuleren de sectoren in de Nederlandse koopvaardij (eventueel door staatsdeelneming) die duidelijke toekomstperspektieven hebben door hun specialisatie of die onmisbaar zijn voor de aanvoer van goederen, die voor onze economie in tijden van crisis onmisbaar zijn.

13. PTT

De prijzen voor post en telecommunicatie moeten de kosten dekken. Als organisaties hierdoor in moeilijkheden komen, moeten ze gesteund worden door verhoging van de normale subsidie.

Een minimum-abonnementsgeld voor de telefoon blijft zo laag mogelijk. Hoe meer men opbelt in een des te hogere abonnementsklasse men valt.

De dienstverlening van de PTT wordt niet verder aangetast.

VI. Landbouwbeleid

1. Een landbouwbeleid moet uitgaan van de volgende doelstellingen:

a. We moeten er naar streven de afstand tussen degene, die het voedsel verbouwt en die het eet zo kort mogelijk te laten worden.

b. Ondernemers en werknemers in de land- en tuinbouw en de visserij moeten een inkomen krijgen, dat gelijkwaardig is aan de beloning, die andere ondernemers en werknemers ontvangen. Inkomensstoeslagen moeten afvloeiing uit economische noodzaak voorkomen.

Want ook ter bescherming van het milieu is een inkomensbeleid nodig, dat gericht is op eerlijk(er) delen.

2. De structuur in de landbouw.

Nader uitgewerkt leiden deze algemene beginselen tot een nieuw structuurbeleid voor de landbouw: a. het is niet alleen belangrijk, dat er winst gemaakt wordt op de landbouwbedrijven, maar het gaat ook om een goed sociaal beleid en behoud van het waardevolle landschap;

b. als landbouwers steun nodig hebben om het hoofd boven water te houden, wordt niet meer gelet op een minimum-grootte van het bedrijf. Zo valt er een belangrijke oorzaak weg waardoor de bedrijven steeds groter worden (oa. de oorzaak van ruilverkavelingen) en krijgen alle zelfstandige producenten gelijke kansen;

c. het economies nut van cultuur-techniese werken wordt meer dan tot nu toe afgewogen tegen sociale en ekologiese offers;

d. bio-industrie moet weer ver-

vangen worden door grondgebonden produktie.

3. Prijzen en inkomens.

a. het markt- en prijsbeleid en de voorraadvorming worden erop gericht, dat schommelingen die veroorzaakt worden door weersverschillen worden opgeheven en dat de omvang van de produktie direkt kan worden beheerst;

b. de verhoging van de kosten moet opgevangen worden door inkomensstoeslagen en prijssubsidies.

Produktievergroting en verhoging van de arbeidsproduktiviteit worden niet meer gestimuleerd;

c. ook in de landbouw moet iedereen een minimum-inkomen kunnen krijgen.

Als eerste stap moet er een regeling komen voor inkomensstoeslagen, die gaat werken als in een bepaalde sektor de bedrijfsresultaten zwaar tegen vallen;

d. samenwerkende landbouwers worden ekstra gesteund.

4. De organisatie van de landbouw.

a. alle ondernemers en werknemers in de landbouw krijgen actief en passief kiesrecht binnen het landbouwschap;

b. er komt een wettelijke regeling voor alle kontrakten, die samenhangen met de produktie. Zo kan uitbuiting van ondernemers in de landbouw door financiers, toeleveringsbedrijven en afnemers afdoende bestreden worden.

5. Visserij.

De visvangst moet in overeenstemming zijn met wat de zee kan voortbrengen. Zo nodig wordt daarom het quota-systeem uitgebreid tot alle vissoorten en alle zeeën. Maar dan moet ook de internationale controle op de naleving verbeterd worden.

Wanneer onze vissers uitwijken naar andere visgronden, mag dit niet gaan ten koste van de visserij en de voedselvoorziening van ontwikkelingslanden.

Vormen van samenwerking tussen vissers worden bevorderd, zeker als zij de visgronden gezamenlijk willen beheren en investeringen willen reguleren.

VII. Tegengaan van milieuverontreiniging

Algemeen

1. Het beleid moet gericht zijn op het herstellen en in stand houden van het evenwicht tussen het aantal mensen en hun gedragswijze aan de ene kant en de (toekomstige) leefmogelijkheden op aarde aan de andere kant.

Daarom moeten ingrepen in het milieu getoetst worden op hun totale effect op de samenleving op korte en lange termijn, met name aan ekologiese inzichten.

2. Alle betrokkenen — en niet alleen belanghebbenden — krijgen (of behouden) inspraak in alle plannen, die hun leefmilieu ingrijpend wijzigen,

3. Uitgaande dan ook van

a. de mede-verantwoordelijkheid van Nederland voor de instandhouding van het wereldmilieu;

b. de bijzondere verantwoordelijkheid van ons land voor de door ons teweeggebrachte milieu-beïnvloeding buiten eigen grenzen;

c. onze specifieke geografiese ligging, die tot gevolg heeft dat de kwaliteit van het milieu in Nederland voor een belangrijk deel bepaald wordt door de milieuzorg in de ons omringende landen, moet Nederland voor een intensief internationaal milieuoeverleg op de bres blijven staan.

4. Nederland zal zich vooral moeten inzetten voor de totstandkoming van een bindende internationale regeling voor de aanpak van grensoverschrijdende milieuverontreiniging.

De hoogste prioriteit hebben hierbij de internationale rivieren Rijn, Maas, Schelde en Eems én de kernenergiecentrales.

5. Internationaal aanvaarde milieunormen, bijvoorbeeld in het kader van de EG, kunnen slechts minimum-normen zijn.

In aanvulling hierop moeten waarborgen worden verkregen dat gebieden die (nog) ruimschoots aan deze minimum-eisen voldoen, niet aan „milieu-nivellering” ten prooi zullen vallen.

6. Een noodzakelijke voorwaarde voor resultaten van internationaal milieuoeverleg is het orde op zaken stellen in eigen huis; zonder stringent nationaal milieubeleid kunnen wij moreel gezien geen aanspraak maken op een schone Rijn, schone lucht uit België of olievrije stranden.

Omgekeerd vormt echter een impasse in het internationale overleg geen grond voor afzwakking of uitstel van onze nationale voorgenomen milieumaatregelen.

De komende vier jaar worden dan ook de volgende maatregelen genomen:

a. allereerst moet er een onderzoek gehouden worden naar de samenhang tussen menselijke ingrepen op het milieu en het effect daarvan op de samenleving;

b. onherstelbare schade veroorzaakt door vervuiling van het milieu wordt verboden,

c. herstelbare schade wordt zoveel mogelijk voorkomen en, voorzover al aanwezig, teruggedrongen;

d. het maatschappelijk nut van een produkt of het produktieproces maakt uit of vervuiling, die herstelbare schade met zich meebrengt, aanvaard kan worden;

e. hergebruik en kringloopgebruik worden bevorderd;

f. milieuvervuiling wordt allereerst bestreden bij de bron, bij voorkeur door ge- en verboden (vergunningbeleid) en zo nodig door heffingen en vergunningen;

g. de bewijslast wordt omgekeerd: producenten moeten aantonen, dat hun produktieprocessen en pro-

(lees verder op pag. 16)

't Is de schuld van het kapitaal!

Maar nou niet de eigen spaarcentjes vergeten.

We zeggen maar al te gemakkelijk over zaken, waar we het niet mee eens zijn: „'t is de schuld van het kapitaal”. Maar vergeten we dan niet onze eigen spaarcentjes, die de bank voor ons belegt? Misschien wel in projekten, die in strijd zijn met uw opvattingen!

Hoe het dan met uw spaarcentjes zit? We weten niet bij welke (spaar)bank u een rekening heeft. U zou het jaarverslag van die bank eens moeten napluizen. Want al gaat het maar om een paar honderd gulden - u wilt toch niet dat uw spaargeld tegen uw geweten in wordt belegt?

U hebt in ieder geval een goed alternatief. De Algemene Spaarbank voor Nederland - opgericht door het NVV en De Centrale 'n Spaarbank die - in overeenstemming met het belang en de veiligheid van haar spaarders - voorrang geeft aan investeringen in projekten van sociaal belang.

En waar u - via postgiro en elk postkantoor, overal terecht kunt in Nederland.

Informatie sturen wij u gaarne toe. Als u een lege envelop met uw naam en adres naar Antwoordnummer 1188 in Den Haag stuurt of ons belt (070-849309).

**Algemene Spaarbank
voor Nederland**
geeft rente zonder bijsmaak!

Openbaar bestuur

I. Algemeen.

1. Het politiek bestel moet zo georganiseerd worden, dat iedere burger betrokken is en zich betrokken voelt bij elke beslissing, die hem of zijn omgeving raakt. De beslissingen moeten op een zo laag mogelijk nivo genomen worden. Het voorgenomen beleid moet zo veel mogelijk in de vorm van alternatieven aan de burgers gepresenteerd worden. Openbaarheid moet een leidend beginsel zijn, maar dit mag er niet toe leiden, dat het beleid gebaseerd wordt op belangen van individuele mensen of van kleine groepen.

2. Iedereen moet gemakkelijk bij de overheid kunnen aankloppen. Allerlei regelingen moeten veel eenvoudiger worden. Zeer snel moet een ombudsman als vliegende kiep worden ingesteld.

3. Ook de kantoren van de overheidsorganen moeten dicht bij de mensen komen. Dit betekent, dat zoveel mogelijk verschillende overheidsdiensten in één gebouw worden ondergebracht en dat deze gebouwen dan sterk gespreid worden over de stad of de regio.

II. Regering

1. De Nederlanders moeten voor een regeringsbeleid kunnen kiezen en dus voor de samenstelling van een bepaalde regering.

Als een regering valt, moeten er ook eerst verkiezingen komen, voordat er een nieuwe regering komt uit andere politieke partijen.

3. De Tweede Kamer kiest de kabinetsformateur.

4. Iedere minister kan medewerkers aanstellen om hem te adviseren over zaken, die niet zoveel met zijn departement te maken heeft, maar waarvoor hij in de ministerraad wel medeverantwoordelijk is.

III. Vertegenwoordigende lichamen

1. De Eerste Kamer moet nu eindelijk afgeschaft worden.

2. De Tweede-Kamerfrakties en de Kamerleden krijgen veel meer geld voor assistenten en kantoorbehoeften. De ministers werken eraan mee, dat hun ambtenaren feitelijke informatie aan de Kamerleden geven.

Ook voor de provinciale staten en de gemeenteraden worden dergelijke regelingen doorgevoerd.

4. De adviesorganen van de regering geven hun adviezen ook aan de Tweede Kamer door.

5. De Tweede Kamer krijgt het geld om bepaalde eigen onderzoeken te laten doen.

6. De Tweede Kamer krijgt meer mogelijkheden om mensen onder ede te horen, zoals ambtenaren zonder toestemming van de minister. Ook parlementaire minderheden krijgen het recht van enquête.

7. Kamerleden mogen geen betaalde bijbanen hebben. Alle onbetaalde bijbaantjes moeten openbaar zijn.

8. Het lidmaatschap van de gemeenteraad van een grote stad wordt beschouwd als een volledige dagtaak en moet dan ook volledig betaald worden.

9. De burgemeester wordt gekozen door de gemeenteraad, de kommissaris van de koningin door de provinciale staten. Zolang dit nog niet zo is, kunnen gemeenteraad en provinciale staten drie namen noemen, waaruit de minister moet kiezen.

10. De burgemeester en B. en W., de kommissaris van de koningin en G.S. moeten altijd verantwoording afleggen. Uitzonderingen worden uitdrukkelijk door een wet geregeld.

11. Eén persoon mag maar één volledig betaalde bestuursfunctie hebben. Een opeenstapeling van half of onbetaalde baantjes wordt verboden.

IV. Bestuurlijke organisatie

1. Wijk- en buurtraden moeten werkelijke bevoegdheden krijgen én daarbij het geld om hun taken uit te kunnen voeren. Juist op het wijk-, buurt- en dorpsnivo moeten de mensen zoveel mogelijk invloed kunnen uitoefenen.

2. De waterschappen moeten verantwoording afleggen aan gemeenteraden, gewestraden of provinciale staten. Ook rekreatieschappen en andere instellingen moeten gedemocratiseerd worden.

V. Persoonlijke levenssfeer

1. Iedereen krijgt het recht alle persoonsgegevens, die over hem in een komputer of een kaartenbak van de overheid zitten, in te zien en te korrigeren. Anderen mogen die gegevens niet inzien.

Alleen door een aparte wet kunnen uitzonderingen gemaakt worden. Ook op adreslijsten, door partikuliere personen of instellingen opgesteld, moet streng toezicht zijn.

2. Er komt een drastiese beperking van het aantal functies, waarvoor een veiligheidsonderzoek door de BVD vereist is. De Tweede Kamer stelt ze vast. De gemeenteraad controleert de politie, wanneer die belast is met inlichtingen en veiligheids-taken.

3. Sollicitanten krijgen hun veiligheidsrapport te zien, wanneer ze daarop zijn afgewezen. Ze moeten dan in beroep kunnen gaan bij de Raad van State.

4. Ook mag iedere sollicitant het rapport van zijn psychologies onderzoek zien.

VI. De overheid als werkgever

1. De verschillen in rechtspositie tussen ambtenaren en andere werknemers worden verminderd.

2. De medezeggenschap in overheidsbedrijven wordt geregeld zoals bij het bedrijfsleven. Alle werknemers krijgen het aktieve en passieve kiesrecht.

Wel bepalen de volksvertegenwoordigers het uiteindelijke beleid.

3. De overheid loopt voorop bij:

● de demokratisering van haar bedrijven

● het geven van gelijke kansen aan mannen en vrouwen

● een eerlijke verdeling van haar werk

● een nivellering van de salarissen en pensioenen van de ambtenaren (ook politieke ambtsdragers).

4. Ambtenaren krijgen inspraak bij de benoeming van een nieuwe chef, bv. door het opstellen van een profiel en door lid te zijn van de sollicitatiecommissie.

5. Ambtenaren moeten vaker overgeplaatst kunnen worden vooral als ze dat zelf graag willen.

6. Ambtenaren krijgen stakingsrecht.

VII. Gelijke rechten

1. Diskriminatie op grond van ras, levensbeschouwing, politieke overtuiging en geslacht wordt door een nieuwe wet verboden.

2. Vrouw en man zullen op gelijkwaardige wijze en op grond van gelijke rechten deel kunnen hebben aan het maatschappelijk leven. Kinderen moeten de naam van hun moeder kunnen dragen.

3. Diskriminatie tussen het samenleven in gezinsverband en andere vormen van samenleven wordt opgeheven.

4. Misbruik van justitiële, politieke en mediese gegevens, o.a. bij sollicitaties, wordt verboden.

VIII. Wetgeveingsprioriteiten

Het zwaar belaste ministerie van justitie moet eerst die wetten maken, die nodig zijn om het regeringsprogramma uit te voeren. Daarom zetten we het werk aan een nieuw burgerlijk wetboek bijv. onderaan ons lijstje.

IX. Burgerlijke ongehoorzaamheid

De rechter kan hen, die wetten overtreden omdat ze die onrechtvaardig vinden, ontslaan van rechtsvervolging, wanneer:

1. ze eerst wettige middelen hebben geprobeerd,

2. ze geweldloze aktie voeren met respect voor de rechten van anderen, en

3. ze het risico van straf bewust aanvaard hebben en daarom meegeewerkt hebben aan arrestatie en gerechtelijke vervolging.

X. Zedelijkheidswetgeving

De aparte zedelijkheidswetgeving uit het begin van deze eeuw wordt afgeschaft. Als straf noodzakelijk is, bieden andere wetten nog mogelijkheden om te straffen.

(vervolg van pag. 13)

dukten het milieu niet vervuilen. Nu is alles toegelaten totdat (in het gunstigste geval!) door anderen is aangetoond, dat die processen of produkten wél vervuילend zijn;

h. ons water wordt beter beschermd en zuiniger verbruikt;

i. het gebruik van chemiese, breedwerkende en persistente bestrijdingsmiddelen wordt teruggebracht tot die middelen, waarvan vaststaat, dat ze nu nog nodig zijn voor de voedselvoorziening en de gezondheidszorg en dat ze geen onaanvaardbaar nadelige gevolgen hebben voor het milieu. Andere bestrijdingsmiddelen worden bevorderd, met name voor de resistentie-veredeling, de geïntegreerde bestrijding en de alternatieve landbouw;

j. milieuwetgeving en -bescherming worden in één hand gebracht. De uitvoering wordt bij één instantie onder gebracht. Vergunningverlening en beroepsprocedures moeten duidelijk geregeld worden en voor iedereen toegankelijk zijn;

k. ieder bedrijf moet een milieuboekhouding bijhouden en daarover elk jaar een verslag uitbrengen. Deze verslagen zijn openbaar;

l. het verwerken van milieuschadelijke materialen in de produkten wordt tegengegaan;

m. de mensen moeten weten wat ze kopen. De verpakking moet dit vermelden;

n. alternatieve landbouw wordt gesteund met voorlichting, onderzoek en subsidies om mogelijkheden te verkennen landbouw te bedrijven met zo min mogelijk gebruik van fossiele energie, kunstmest en bestrijdingsmiddelen;

o. door onderzoek moet worden

vastgesteld:

- hoe het gebruik van grondstoffen in de produkten kan worden verminderd;
- hoe levensduur en herstel van produkten opgevoerd kunnen worden;
- hoe op energie kan worden bespaard;
- hoe (zolang het inkomensbeleid nog niet duidelijk herverdelend heeft gewerkt) het prijsmechanisme toch nog gebruikt kan worden om meerverbruik tegen te gaan;
- hoe standaardisatie en hergebruik van verpakkingen het snelst bereikt kan worden.

VIII. Aktuele zaken

1. Vooral op het gebied van de ruimtelijke ordening zal de nieuwe regering snel een aantal beslissingen moeten nemen. Voor een paar aktuele zaken willen we heel duidelijk maken, waar we staan:
 - a. de Oosterschelde blijft open;
 - b. de Waddenzee en de Waddeneilanden worden beschermd Europees natuurgebied;
 - c. de Markerwaard komt er niet;
 - d. er komt geen tweede nationale luchthaven. Schiphol wordt niet uitgebreid. En ook de regionale luchthavens blijven minstens even klein. Welschap wordt geen burgerluchthaven;
 - e. er komt geen Noordzee-eiland;
 - f. geen voorhaven bij IJmuiden;
 - g. geen verlegging van de Waalbocht bij Nijmegen;
 - h. geen uitbreiding van het rijkswegennet en van andere wegen tussen de steden en dorpen, behalve om knelpunten (vooral in de veiligheid) op te lossen;
 - i. nieuwe spoorwegen en tram-

wegen worden alleen aangelegd om het openbaar vervoer te stimuleren;

j. er wordt niet supersnelies gevlogen boven of vanuit Nederland;

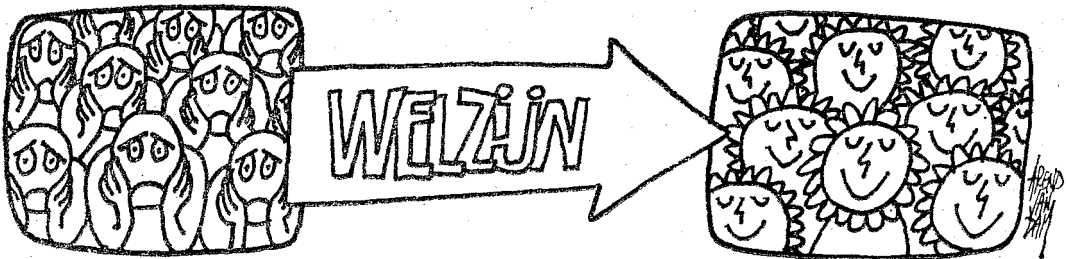
k. er komen geen hoge-snelheid railverbindingen;

l. verbreding en verdieping van de geul voor de Nieuwe Waterweg vindt niet plaats;

m. voor het vrachtvervoer geldt maximale asbelasting: tien ton, maximaal totaal gewicht voertuigen: veertig ton, geen zes-duwbakkenvaart, maximaal 6 PK trekkracht per ton laadvermogen.

2. **Spreidingsbeleid.** Het spreidingsbeleid gaat door. Het is er enerzijds op gericht de kongestie-verschijnselen in de Randstad op te heffen, anderzijds de veelal eenzijdige sociaal-ekonomiese structuur van de provincies buiten de Randstad te verbeteren. In het algemeen zal het moeten gaan om arbeidsplaatsen in de dienstensektor en in de lichte industrie. Een eerste aanzet kan de spreiding van zelfstandige, weinig contactgevoelige rijksdiensten en overheidsbedrijven zijn. Onze voorkeur gaat uit naar nieuwe arbeidsplaatsen, maar bestaande diensten willen we niet op voorhand uitsluiten. Verder dienen nieuwe instrumenten ontwikkeld te worden voor het bevorderen van vestiging of uitbreiding van andere bedrijven.

Met name uitbreiding van de Wet Selectieve Investeringsregeling en overheidsdeelname in het aandelenkapitaal van bedrijven via regionale ontwikkelingsmaatschappijen zijn goede middelen. De regionale ontwikkelingsmaatschappijen moeten ook zelf bedrijven kunnen oprichten.

De zorg voor de mens

I. Algemeen

1. Het welzijn en het persoonlijk geluk van velen is alleen mogelijk, wanneer de hele maatschappij hierop gericht is. Niemand kan „welzijn”, wanneer

hij niet betrokken is bij een betere herverdeling van arbeid en inkomen, de inrichting van zijn leefomgeving, de spreiding van macht, informatie en ontplooiingsmogelijkheden.

Welzijnsbeleid kan nooit de pleister

zijn op de wonden, veroorzaakt door ons maatschappelijk systeem.

2. Velen kunnen zich in het werk niet ontplooiën: zijn afhankelijk van anderen, doen zinloos werk, krijgen plotseling ontslag. In steden vooral wonen velen in slechte

huizen, omzoomd door te veel verkeer. Het onderwijs is nog steeds meer gericht op een onduidelijke arbeidsmarkt van over tien, vijftien jaar dan op de ontwikkeling van de mogelijkheden van iedere leerling. De gezondheidszorg doet er te weinig aan om iedereen te leren zichzelf gezond te maken en te houden.

3. Welzijnspolitiek kan daarom pas herkend worden, als het antwoord geeft op de vraag: stelt het grote groepen mensen in staat ook zélf hun eigen woon-, werk- en ontplooiingssituatie vorm te geven? En dan overschrijdt welzijnsbeleid de drempel van vele ministeries.

4. Wanneer we het bestaande welzijnsbeleid opnieuw bekijken, moet dit gebeuren met de vraag: stimuleren de bestaande welzijnsvoorzieningen, mannen en vrouwen om zich bezig te houden met hun eigen ontplooiing en om deel te nemen aan het maatschappelijk en politiek leven.

5. De eerste aandacht verdienen de mensen, die de slechtste woon-, werk- en leefomgeving hebben. Maar al te vaak komen mogelijkheden en middelen niet verder dan „de middengroepen”, die zichzelf al kunnen helpen.

6. Om dit welzijnsbeleid goed te organiseren moet er een raamwet komen, waarin aangegeven staat welke voorzieningen er in wijken, buurten en dorpen minstens moeten zijn. Ze moet doorbreken, dat allerlei organisaties naast en door elkaar heen groeien. De rechten van gebruikers en werkers worden veilig gesteld en het recht van beroep wordt erin geregeld. De veelheid aan subsidieregelingen van CRM moet drasties vereenvoudigd worden: de lagere overheid moet veel meer mogelijkheden krijgen. Zij moet de huisvesting van de vele voorzieningen op wijk- en buurt-nivo regelen. Allerlei potjes, die niet gebruikt worden voor het werk, maar vaak gegroeid zijn uit subsidiegelden, worden door de overheid gekontroleerd en zo nodig voor nieuwe doelen bestemd.

7. Wanneer het welzijnsbeleid is: mensen gelegenheid bieden zich werkelijk te kunnen ontplooiën en zelf hun keuze te bepalen, dan kan de politiek niet meer doen dan richting aangeven.

Voor wat de inhoud van het welzijnswerk aan gaat, betekent dit, dat voorzieningen niet alleen plaatsen moeten zijn, waar je je even kunt uitleven om de volgende dag weer in de pas te lopen. Naast ontspanning moeten ze ook ideeën en inspiratie geven om de maatschappij te veranderen. Geen uitlaatkleppen, maar tankstations.

8. De organisatievorm, die samen met de werkers ontwikkeld moet worden, zal een bundeling moeten zijn van velerlei aparte organisaties: zoveel mogelijk dienstverlenende instellingen moeten gebundeld worden: gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening,

buurt- en clubhuiswerk, rechts-hulp, arbeidsbemiddeling, scholings- en vormingscentra.

9. Binnen deze organisaties worden beleidsbeslissingen genomen in goed samenspel van werkers en gebruikers, binnen globale lijnen, die de gemeenschap vaststelt. In plaats van „stichtingen” moeten daarom nieuwe organisatievormen gekozen worden.

10. Voorzieningen moeten in eenvoudige gebouwen gehuisvest zijn, dicht bij de mensen. Hoewel vele organisaties gebundeld moeten worden, moet niet alles op een centrale plaats worden gehuisvest. Sterk verspreid moeten welzijnsvoorzieningen voor iedereen bereikbaar zijn.

De werkers moeten naar de mensen toe gaan. In de gezondheidszorg, maar ook in andere welzijnsvoorzieningen.

11. Dit betekent: zo min mogelijk „specialisme” op buurt, wijk- en dorpsnivo, maar een zo sterk mogelijke samenwerking van allerlei instellingen aan de voet van de berg „welzijn”.

II. Onderwijs en vorming

1. Het doel van ons onderwijs- en vormingsbeleid is:

Alle leden van de samenleving moeten zich op elk moment van hun leven samen kunnen ontplooiën in een richting en op een manier die zij wensen, wat hun vooropleiding ook is en waar ze ook wonen. Wel moet er rekening gehouden worden met de taken, die er in de maatschappij nu eenmaal gedaan moeten worden. Bij onderwijs en vorming zullen we moeten uitgaan van wat de leerlingen in hun leven meemaken en van de idealen, die zij hebben. Daarom ook moeten de voorzieningen zoveel mogelijk door de deelnemers (leerlingen en leraren) zelf beheerd en bestuurd worden.

2. **Samen zichzelf kunnen ontplooiën**

De school moet een gemeenschap zijn waar iedereen zijn kennis en inzicht kan vergroten, waar mensen leren met elkaar om te gaan, waar de deelnemers hun creativiteit kunnen ontwikkelen en waar zij zich bezinnen hoe de maatschappij in elkaar zit, en of en hoe hij daar veranderingen in kan aanbrengen.

Daarom moet datgene, wat op school gebeurt van alles te maken hebben met datgene, wat daarbuiten aan de gang is.

3. Om dit alles waar te maken, zullen er op den duur twee vormen van onderwijs moeten groeien: kleuterschool, lagere school en de eerste klassen van het vervolgonderwijs zullen langzaam maar zeker opgenomen moeten worden in één nieuwe onderwijsvorm, funderend onderwijs genoemd, waar iedereen een zelfde fundament kan leggen voor zijn latere leven. In deze scholen zal de band tussen het kind

en zijn gezin, buurt of dorp zeer sterk aanwezig moeten zijn.

4. Het onderwijs na deze basis zal er heel anders dan tegenwoordig uit moeten zien: niet meer jarenlange vaststaande pakketten kiezen, maar een centrum, waar iedereen cursussen kan volgen in verschillende richtingen. Geén volledig dagonderwijs, maar een sterk samengaan van werk en vorming, praktijkervaring en kennis. Een „open school” voor iedereen, die zich graag nog wat wil verdiepen door een cursus te volgen vanuit het werk wat hij doet.

5. Om dit te bereiken, zullen de komende vier jaar de volgende ontwikkelingen (verder) gestimuleerd worden:

a. de schoolbegeleidingsdiensten moeten de band tussen de school en het gezin en de buurt helpen versterken, en krijgen daarvoor extra hulp.

b. de indeling in aparte vakken moet steeds meer losgelaten kunnen worden om projekt-onderwijs meer kansen te geven.

c. kinderen worden zo min mogelijk naar aparte scholen gestuurd.

Op de gewone scholen moeten daarom extra leerkrachten worden geplaatst om kinderen met leer- en gedragsmoeilijkheden, maar ook kinderen van buitenlandse werknemers en Surinaamse kinderen beter te kunnen opvangen.

d. de onderwijs-inspektie moet vernieuwing stimuleren en begeleiden.

e. peuter-speelplaatsen worden gesubsidieerd, om kinderen vóór hun 4e jaar meer ontplooiingskansen te geven dan binnen het gezin mogelijk zijn.

f. Onderwijs en vorming van mensen ná hun 16e jaar moet uitgaan van leren door ervaring. Een „stage-statuuut” moet de rechten en plichten van al degenen, die bij een stage betrokken zijn, vastleggen.

g. de leeftijdsgrens voor Vormingswerk Jong Volwassenen moet worden opgeheven.

h. De scholen voor het vervolgonderwijs moeten op den duur gelijke mogelijkheden krijgen. Als eerste stap worden voor LBO, MAVO, MBO, HAVO en VWO de onkostenvergoedingen geharmoniseerd.

i. de Stichting Leerplan Ontwikkeling moet kleine, flexibele leerplannen kunnen ontwikkelen. Leermiddelen moeten samen met vormings- en onderwijsinstellingen ontwikkeld worden. Een instituut voor onderwijstechnologie kan hier een belangrijke rol spelen.

j. Onderwijskrachten zullen de ruimte moeten krijgen mee te werken aan de nieuwe beleidsrichting. Dit betekent:

— er komen twee basis-opleidings-systemen: één voor het onderwijs aan kleuter- en lagere school en de lagere klassen van het vervolgonderwijs en een voor het onderwijs- en vormingswerk daarna. Binnen deze opleidingen is

er een mogelijkheid om zich te richten op een speciale taak.

— onderwijsgevendens krijgen meer mogelijkheden in teamverband te werken.

— in dit verband worden salarisverschillen en het gradensysteem langzaam afgebroken.

— in de opleiding wordt ruimte opgenomen om andere leefsituaties te ervaren (bv. van buitenlandse werknemers, saneringsbuurten, platteland).

— zij, die al in het onderwijs werken, kunnen zich door speciale cursussen of een studieperiode van een jaar voorbereiden op deze nieuwe opzet.

6. Op elk moment van het leven, moet elke Nederlander de gelegenheid krijgen zich verder te ontwikkelen. In samenhang met een werkgelegenheids- en inkomensbeleid wordt geleidelijk een systeem van (vormings)trekkingsrechten ingevoerd, uitgaande van de volgende gedachten:

a. de eerste 16 jaar heeft hij/zij het recht (beschermd door de leerplicht) zich te ontwikkelen tot weerbare volwassene.

b. daarna kan iedereen op elk moment, steeds voor tenminste een half jaar, een uitkering krijgen van tenminste het minimum-loon om zich te scholen en te vormen. De omvang van dit program wordt bepaald door de maatschappelijke mogelijkheden.

7. Het onderwijs aan leerplichtigen is kosteloos. Hun ouders kunnen een tegemoetkoming in de studiekosten krijgen. Trouwens, als regel worden alle onderwijsvoorzieningen uit de belasting betaald. Wel is het rechtvaardig, dat degenen, die (veel) meer gaan verdienen, omdat ze een bepaalde opleiding gevolgd hebben, achteraf een bijdrage naar (latere) draagkracht betalen.

8. Voor iedereen ongeacht leeftijd, vooropleiding, woonplaats en rijkdom. dit betekent:

a. Een eksamen geven school en leerling slechts een aanwijzing of een bepaalde cursus aansluit bij de kennis en ervaring van de leerling. De leerling maakt zelf uit, of hij aan de cursus begint.

b. Wanneer dit nog onmogelijk is (door gebrek aan geld of leerkrachten) dan moeten de bestaande onderwijsvoorzieningen eerlijk verdeeld worden over al degenen, die onderwijs willen volgen.

c. groepen, die tot nu toe niet voldoende hebben kunnen profiteren van onderwijsvoorzieningen, krijgen ekstra voorrechten totdat de schade is ingehaald (bv. beroepsonderwijs voor meisjes).

d. onderwijsvoorzieningen moeten zo worden gespreid, dat woonplaats geen belemmering is om onderwijs te volgen.

e. De HBO- en WO-opleidingen worden samengevoegd.

9. Naar eigen inzicht

Degenen, die betrokken zijn bij de vorming en het onderwijs, behoren

hun eigen voorzieningen, binnen het raam van wetten en richtlijnen.

Dit betekent o.a., dat onderwijsvoorzieningen op een specifieke levensbeschouwelijke grondslag gericht kunnen worden.

a. het bestuur en beheer van onderwijsvoorzieningen worden op deze uitgangspunten gericht.

b. voor instellingen van vorming en onderwijs voor mensen, die ouder zijn van 18 jaar, is de bestuursstructuur gebaseerd op de WUB, 1970.

c. de democratisering van de vakgroepen moet eerst gestimuleerd worden.

d. de „buiten-universitaire leden”, die de regering in een universiteitsraad of hogeschoolraad benoemt, vervallen.

De benoeming van functionarissen aan een universiteit door de regering moet opgenomen worden in een door de democraties beheerde instellingen opgesteld personeelsbeleid.

e. De betrokkenen bij het onderwijs en vorming krijgen meer mogelijkheden om invloed uit te oefenen op het beleid. Daarom:

— moet grondig bestudeerd worden of en hoe de lagere overheid meer middelen kan krijgen om — ook financieel — de zorg voor het onderwijs en de vorming geheel of gedeeltelijk over te nemen.

— op basis van een leerplan en met de gegeven middelen kunnen instellingen zélf groeps grootte de verdeling van lesuren vaststellen.

— scholieren- en studentenvakbonden gesubsidieerd kunnen worden

— moeten schoolkranten steun kunnen krijgen.

III. Wetenschapsbeleid

1. Het speur- en ontwikkelingswerk van de overheid, het bedrijfsleven, de universiteiten en hogescholen en andere instellingen zal moeten bijdragen aan de oplossing van de brandende maatschappelijke problemen en de opbouw van een rechtvaardiger en vriendelijker samenleving. Daartoe worden de volgende beleidsuitgangspunten en maatregelen gesteld respectievelijk genomen.

2. Er komt een jaarlijks wetenschapsplan, waarin, in overleg tussen overheid, samenleving in al haar schakeringen, en wetenschappers, per aandachtgebied en afzonderlijk voor het universitaire onderzoek, voortschrijdende meerjarenplannen in hoofdlijnen aan het parlement worden aangeboden. Daarin zal ook het bedrijfsleven worden betrokken, waarvan verlangd mag worden dat dit de voor het opstellen van het plan noodzakelijke informatie zal verschaffen.

3. Alle adviezen die leiden tot het wetenschapsplan zijn openbaar. Daarin zullen ook eventuele minderheidsopinies en alternatieve voorstellen tot uitdrukking worden

gebracht.

4. Bij het uitvoeren van het wetenschapsplan zullen op werkniveau tussen universitair onderzoek, onder door de overheid gesubsidieerd onderzoek en het onderzoek van het bedrijfsleven, dwarsverbanden moeten worden aangelegd (zoals bijv. nationale programma's).

5. Ook andere groepen dan wetenschapsbeoefenaren kunnen op eigen initiatief of op verzoek voorstellen indienen omtrent vraagstukken die wetenschappelijke bestudering of begeleiding behoeven. De middelen ten behoeve van dit onderzoek worden zo nodig door een daarvoor ingesteld fonds verstrekt.

6. Het tot stand komen van onderzoekkommissies van de ondernemingsraad, die een reële mogelijkheid bieden om invloed uit te oefenen op het onderzoekbeleid van het bedrijfsleven, dient krachtig te worden bevorderd. Deze commissies dienen alle informatie te ontvangen, die noodzakelijk is om de onderzoekprogramma's te kunnen beoordelen.

7. De maatschappelijke gevolgen op middellange en lange termijn van wetenschappelijke en technische ontwikkelingen moeten bestudeerd worden. Dit onderzoek dient uit te monden in het formuleren van alternatieven waaruit op democratische wijze een keuze kan worden gemaakt.

8. Bij internationale samenwerking wordt de planning in het bijzonder afgestemd op landen met beperkte mogelijkheden voor wetenschappelijk onderzoek en wordt aan deze landen daadwerkelijke hulp geboden gericht op het verbeteren van hun positie.

IV. De zorg voor de geestelijke en lichamelijke gezondheid

1. Een volwaardig menselijk bestaan kent zijn grenzen: ongelukken, ziekten, het naderend einde. Het kent zijn beperkingen: je onwel voelen.

De beperkingen worden niet alleen veroorzaakt door bacillen en virussen. Van een plotseling ontslag kun je beroerd worden. Hoeveel ouderen kwijnen niet weg door een te plotseling pensioen? Een slecht huis gaat op je zenuwen werken. Als je werk je helemaal niet bevalt, kun je er een maagzweer aan overhouden. Goede gezondheidszorg moet dáár ook rekening mee houden. Evenals met een soepele overgang van vooral een ziekenhuis naar het gewone leven.

2. De hele organisatie van de gezondheidszorg moet worden veranderd: de hoofdlijnen van het gezondheidsbeleid moet de gemeenschap bepalen. Dit zou kunnen leiden tot een socialisering van de gezondheidszorg, maar dan wel één, waarin vooral de lagere overheid het beleid bepaalt en uitwerkt, met

grote zeggenschap voor de medewerkers en de gebruikers van de gezondheidsvoorzieningen. De patiënten (ook de psychiatrische patiënten) moeten zelf een veel grotere verantwoordelijkheid kunnen krijgen in het vaststellen van hun eigen genezingsproces.

3. De democratisering van de gezondheidszorg

Op weg naar een volledige democratisering van de gezondheidszorg worden de volgende stappen gezet:

a. de tarieven voor particuliere — en fondspatiënten worden gelijk getrokken. Een wet „algemene gezondheidszorgverzekering” wordt ingevoerd. Daarin moeten ook de tandverzorging en de aanvullende verzekeringen worden opgenomen.
b. alle gezondheidsinstellingen worden gedemocratiseerd. Al degenen, die in een gezondheidsinstelling werken, moeten daar ook in dienst zijn.

c. na overleg met alle betrokkenen stelt de centrale overheid een algemeen beleidsplan voor de gezondheidszorg vast. Daarin wordt aangegeven:

- aan welke eisen de gezondheidszorg moet voldoen
- hoe de voorzieningen doelmatig beheerd moeten worden
- hoe de voorzieningen gespreid moeten worden
- hoe de diverse instellingen moeten samenwerken
- hoe duur diensten en medicijnen moeten zijn.

De lagere overheden werken dit beleid verder uit naar de plaatselijke situatie.

d. de besturen van de gezondheidsinstellingen zijn verantwoordelijk aan gekozen bestuursorganen op hun nivo (gemeenteraad, enz.)

e. Zolang ziekenfondsen nog bestaan worden ze gedemocratiseerd.

Ze kunnen dan organisaties van gebruikers van gezondheidsinstellingen worden. Minstens voorlopig moeten ze eigen gezondheidsinstellingen kunnen oprichten.

Instellingen als de Ziekenfondsraad en het Kollege van Ziekenhuisvoorzieningen bestaan voor meer dan de helft uit vertegenwoordigers van overheid en gebruikers.

f. De gezondheidszorg wordt zo spoedig mogelijk uit de belasting betaald.

g. Gezondheidscentra worden sterk gestimuleerd, zo mogelijk ingepast in welzijnscentra.

h. De overheid ontwikkelt een erkenningen-beleid voor instellingen en een vestigingsbeleid voor mediese beroepen door een systeem van vestigingsvergunningen.

i. Het rijksinkoopbureau koopt de medicijnen en de apparatuur in en verkoopt die door aan de gezondheidsinstellingen.

j. Apothekers moeten in loondienst kunnen treden.

k. De rechten van de patiënt worden vastgelegd.

l. Er moet een grondige studie gemaakt worden naar voor- en

nadelen van nationalisering of socialisering van de gehele gezondheidssector.

4. Voorkomen is beter dan genezen en daarom worden in de komende vier jaar:

a. onderzoeken en experimenten bevorderd naar het voorkomen van ziekten; bevolkingsonderzoek en klachten op het gebied van woon- en werkomgeving krijgen grote aandacht.

b. de gezondheidsvoorlichting en -opvoeding sterk verbeterd. Voedselproducenten mogen geen voedingsvoorlichting geven.

c. alle geneesmiddelen, die in de handel zijn, streng gekeurd. Geneesmiddelen, die niet nodig zijn, worden niet meer verkocht.

d. de warenwet en de vleeskeuringswet volledig afgestemd op de gezondheid van de bevolking; alleen stoffen, die de gezondheid bevorderen, mogen aan het voedsel worden toegevoegd.

e. de tandverzorging wordt sterk uitgebreid, vooral voor kinderen, bv. door het aantal en de bevoegdheid van de tandheelkundige hulpen te vergroten.

5: Een mens wordt niet zo maar ziek,

en daarom moet het verband tussen de gezondheidszorg en alle andere maatschappelijke situaties veel duidelijker dan nu gezien worden.

a. de inbreng van sociale wetenschappers en maatschappelijke en pastorale werkers moet in het beleid van de gezondheidszorg veel sterker worden.

b. Lichamelijke en geestelijke volksgezondheid hangen nauw samen, ziekenfondsen moeten ook psychologische hulp betalen.

c. de gezondheidszorg in de bedrijven moet verbeterd worden: — onafhankelijke bedrijfsgeneeskundige diensten moeten meer oog hebben voor de sociale omstandigheden in het bedrijf,

— hun aantal moet worden uit-

gebreid, evenals het aantal bedrijven, dat van hun diensten gebruik moet maken,

— taak en mankracht van de arbeidsinspectie wordt uitgebreid. — de „kontrollerend geneesheer” wordt afgeschaft.

d. de geestelijke volksgezondheid moet versneld zijn achterstand kunnen inhalen. Verouderde gebouwen moeten zo vervangen worden, dat groepjes patiënten en niet-patiënten doorelkaar wonen. Gezinsvervangende tehuizen moeten onder de AWBZ vallen.

Mensen met vormen van zwakzinnigheid, die niet veranderbaar zijn, moeten een bijzonder goede menselijke verzorging krijgen. De krankzinnigenwet moet zo veranderd worden, dat mensen zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven.

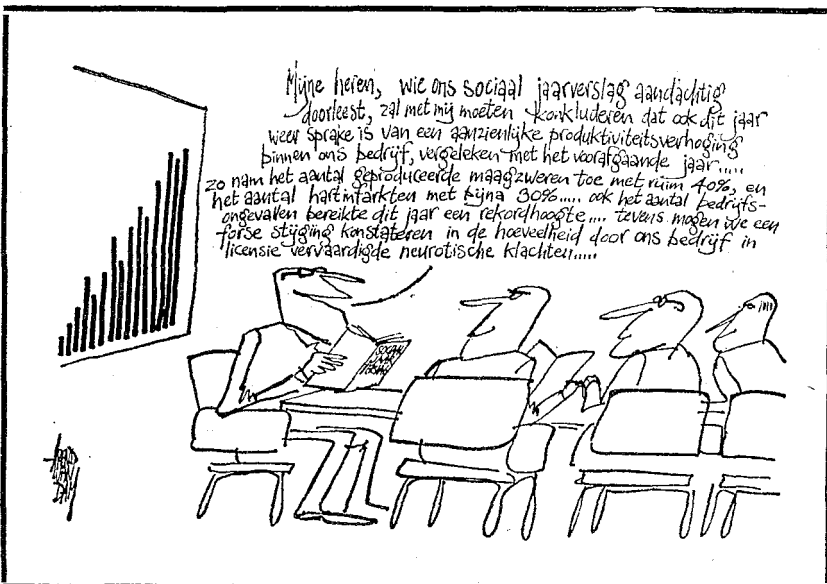
6. De mensen, die het moeten doen,

moeten een goede opleiding krijgen. In de opleiding moet daarom grote aandacht worden besteed aan de psychiese en maatschappelijke oorzaken van ziektes, aan het leren met mensen omgaan.

Alle opleidingen voor beroepen in de gezondheidszorg (ook die van medies specialisten) vallen onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van onderwijs. Ook bij- en nascholing.

In de gezondheidszorg vooral is een nivellering van inkomens noodzakelijk. De rechten en plichten van de werkers moeten duidelijk zijn. Leerling-verple(e)g(st)ers in internaten mogen niet betutteld worden.

Uitbreiding van het personeel in de gezondheidszorg moet vooral gebeuren in de wijkverpleging en ziekenverzorging en bij instellingen voor geestelijke gezondheid. Mogelijkheden voor part-time werk moeten sterk uitgebreid worden. In ziekenhuizen en andere instellingen mag maar 40 pct: van het personeel in opleiding zijn.

V. Welzijn

1. De laatste tien jaar is een begin gemaakt met de opvang van de grootste knelpunten in het welzijnsbeleid: bijstand werd een recht voor iedereen; opbouwwerk, buurtwerk, vormings- en ontwikkelingswerk en maatschappelijk werk hebben de weerbaarheid van velen vergroot, kunst, cultuur en media kropen uit hun enge kastje. Sport, rekreatie en natuurbehoud kregen aandacht van de overheid. Het welzijn moet op alle fronten bevochten worden. Maar binnen deze strijd zal er een samenhangend beleid gevoerd moeten worden op de plaatsen, waar de mensen wonen, werken en leven. Welzijnsbeleid wordt dan meer dan het opvangen van degenen, die in de raderen van de bestaande structuren vermalen dreigen te worden.

2. Vorming en emancipatie

Levenslange vorming moet erop gericht zijn angsten en vooroordelen af te breken door de zelfontplooiing, de kritiese zin en het samen kunnen werken te bevorderen. De „open school” en het plaatselijk vormingswerk moeten hiervan uitgaan. Als eerste aanzet voor samenwerking tussen allerlei instanties zullen gebouwen en voorzieningen door meerdere instellingen gebruikt moeten worden (ook klub- en buurthuizen). Emancipatie van de vrouw betekent in deze mannenwereld, dat man en vrouw dezelfde maatschappelijke functies moeten kunnen bereiken: één vrouwelijke minister mag geen uitzondering zijn, die de regel bevestigt.

Daarom worden vrouwenorganisaties, die dit mannenpatroon willen doorbreken, ook met geld gesteund. Er komt een regionaal net van ombudsvrouwen. Halve banen voor mannen en vrouwen, die ook in huis willen blijven werken, krijgen nu eindelijk eens voldoende aandacht.

3. Kunst en cultuur

Iedereen moet met kunst in contact kunnen komen. Voor velen is dit eerder vormingstoneel, jazz of pop, dan concerten en opera. Het kunstbeleid is erop gericht ieders creativiteit te stimuleren: kunstenaars en bewoners verfraaien wijken en gebouwen; van kunstenaars wordt verwacht, dat ze een deel van hun tijd aan vorming van belangstellenden geven. Dan kunnen ze, in samenhang met een overheidsbeleid om meer opdrachten te geven, een gegarandeerd inkomen krijgen. Kunstenaars zullen meer verantwoordelijkheid voor het beleid moeten kunnen dragen. Het toneel- en muziekbestel moet georganiseerd worden.

De artoteken worden uitgebreid om een breder publiek te bereiken.

4. Mediabeleid

Het aanbod van pers, radio, televisie, boeken, films moeten veelvormig blijven en door velen ook

werkelijk gelezen, gehoord of gezien kunnen worden. Daarom is gerichte steun soms nodig. Dag en weekbladen krijgen een redactiestatuut. In de komende vier jaar komt de instructieve omroep van de grond, onder een democraties beheer.

Kabelsystemen zullen democraties beheerd moeten worden.

Plaatselijke radio- en televisie is allereerst een welzijnsvoorziening voor de bevolking; experimenten zullen gesteund worden.

5. De reclame moet meer en meer voorlichting worden. Ze mag alleen maar juiste mededelingen bevatten. Er wordt onderzocht welke vormen van reclame afgeschaft moeten worden. Radio-, televisie- en lucht reclame komen hier het eerst voor in aanmerking. De zendtijd voor de STER wordt niet verder uitgebreid: integendeel. In zes jaar moet hij verdwijnen. De vrijkomende zendtijd kan gebruikt worden voor ideële reclame en konsumentenvoorlichting.

Voor alle overige vormen van reclame worden strenge normen opgesteld: hierbij denken we aan reclame voor oa. geneesmiddelen, rookartikelen, alcohol en softdrugs.

6. Sport, rekreatie en gezondheid

Zware nadruk krijgt het sportbeleid, het scheppen van mogelijkheden voor zoveel mogelijk mensen om aan sport te doen. Sportbeoefening buiten verenigingsverband zullen we stimuleren, wel in overleg met de sportverenigingen. Samen met de organisaties van werknemers in de sport worden uitwassen, fanatisme, verruwing en drugs besproken om tot een ander beleid te komen.

Met dit beleid kan de sport van steeds meer belang worden voor de volksgezondheid.

7. De dieren

Er moet snel een „dierenwet” komen, die de dieren beschermt. Proeven met dieren moeten tot het uiterste beperkt worden; proeven, die alleen goed zijn voor de cosmetiese industrie, worden helemaal verboden.

8. Maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw

De maatschappelijke dienstverlening vindt plaats in wijken, buurten en dorpen: daar zullen alle organisaties moeten gaan samenwerken, niet alleen met elkaar, maar met alle organisaties, die direkt met de mensen te maken hebben (welzijnscentra). De samenlevingsopbouw richt zich vooral op achterstandsgebieden en kwetsbare groepen, met name in de stadsvernieuwinggebieden.

Daarnaast wordt het bijzonder regionaal Welzijnsbeleid en het Aanvullend Werkgelegenheidsbeleid op elkaar afgestemd met ekstra middelen.

Plaatselijke plannen worden opgesteld binnen een algemeen raamplan, dat past binnen een algemene kaderwet welzijnsbeleid.

9. Rechtshulp

Het is voor iedereen van belang, dat hij of zij goede rechtshulp kan krijgen. Het bestaande systeem van rechtshulp moet vooral opengebroken worden voor degenen, die er nu hun weg niet in weten of hun hulp niet kunnen betalen.

Daarom moeten er centra komen, waar maatschappelijke hulpverlening en rechtshulp samen worden gegeven. Daar kunnen de eerste problemen opgevangen worden en bovendien kan men daar zien welke wettelijke regelingen steeds weer moeilikheden veroorzaken. Advokaten-kollektieven en experimentele centra voor rechtshulp worden gestimuleerd.

Overheidsinstellingen schrijven hun beslissingen aan burgers in begrijpelijke taal en maken duidelijk of, en zo ja hoe ze daartegen in beroep kunnen gaan.

10. Het beleid voor de meest kwetsbare groepen

Het is gevaarlijk mensen in groepen in te delen. Maar toch is het nodig, om de aandacht op speciale groepen te richten. Als het enigszins mogelijk is moeten welzijnsvoorzieningen voor speciale groepen zo snel mogelijk afgebroken worden.

11. **Vreemdelingen:** Nederland kan geen immigratieland zijn. Toch moet ons land een toevluchtsoord zijn voor hen, die in hun eigen land vervolgd en verdrukt worden. Daarom moet het verblijfsrecht worden toegekend aan:

— vluchtelingen — gezinsleden van Nederlanders

— hen, die langer dan 5 jaar in Nederland wonen (bv. buitenlandse arbeiders).

Als iemand het land wordt uitgezonden, moet hij tegen deze beslissing in beroep kunnen gaan. In afwachting van de beslissing mag hij niet worden uitgewezen. Ook mag hij niet worden uitgewezen naar een land, waar hij gevaar loopt.

Vreemdelingen moeten zo snel mogelijk zelfstandig kunnen worden in ons land. Dit betekent: taalkursussen, tussentijdse bijstand, voorlopige huisvesting, om- en bijscholing, aangepaste werkbe-middeling.

12. **Jongeren:** jongeren moeten meer ruimte krijgen hun eigen mogelijkheden te ontwikkelen en te benutten. Een veel grotere samenwerking van allerlei instanties moet er komen om de grootste knelpunten — gezinsproblemen, afgekapte opleiding, slechte huisvesting, drug- en alcoholproblemen, jeugdcriminaliteit — aan te pakken.

De jeugd verandert snel. Daarom zullen er regelmatig nieuwe experimenten op het gebied van jeugd welzijn worden begonnen, die minstens twee á drie jaar kunnen duren.

13. **Kindenbescherming** is hulpverlening aan de minderjarige en

zijn omgeving en moet dan ook deel uitmaken van de welzijnszorg. Door hulpverlening aan gezinnen uit te breiden moet voorkomen worden, dat de rechter maatregelen neemt.

14. De algemene meerderjarigheid wordt verlaagd tot 18 jaar. Maar ouders blijven voorlopig verplicht om hun kinderen tot hun 21e jaar te onderhouden, omdat anders deze maatregel niet te betalen is. Ook minderjarigen krijgen rechten en wel steeds meer, naarmate ze ouder worden. Zorgvuldige hulpverlening aan bv. weggelopen minderjarigen zal niet langer strafbaar zijn.

15. In de tehuizen mogen de groepen — buiten de groepsleiders — uit niet meer dan acht pupillen bestaan. De tehuizen moeten gedemocratiseerd worden.

Ouderen

Voorop blijft staan, dat bejaarden er werkelijk bij blijven horen: het overgrote deel kan blijven wonen en leven zonder afhankelijk te zijn of verzorgingsbehoefte. Ook de bejaarde moet kunnen blijven wonen in de omgeving die hij als „zijn eigen” ervaart. Gezinsverzorging en dienstencentra moeten daarop hun werk kunnen afstellen. Pensionering zal beter begeleid dienen te worden.

Omvang en spreiding van bejaardentehuizen zal zo plaats vinden dat bejaarden in eigen omgeving kunnen blijven wonen. Bij plaatsing wordt de keuze van de bejaarde en hulpverlener ernstig bekeken. Een verscherpt aanwijzingsbeleid is nodig voor zeer dringende opnamen. Speciale aandacht verdient de situatie van bejaarde echtparen, waarvan een van beiden geestelijk of lichamelijk gehandikt is; ook daartoe worden de verzorgingsvoorzieningen zo gedifferentieerd mogelijk. De norm van 7 pct. voor verzorgingstehuizen moet naar gelang van stad of streek ondergesohikt blijven aan de werkelijke behoefte.

Personeels- en bewonersraden met duidelijke bevoegdheden zullen in tehuizen geregeld en beschermd worden. De gerontologie wordt door de overheid sterk gestimuleerd.

17. **Bewoners van een woonwagen**
Wonen in een woonwagen wordt erkend als een gelijkwaardige vorm van wonen als in een huis, met gelijke rechten en plichten. Kleinere centra worden in overleg met betrokkenen ingericht en de slaanplaatsen op grote regionale centra worden sterk verminderd. De ligging van alle centra mag het sociaal isolement niet nog meer in de hand werken. Waar lagere overheden medewerking weigeren zal de centrale overheid ingrijpen.

18. **Oorlogsvervolgden**
Voor oorlogsvervolgden wordt met een pensioenregeling recht gedaan aan hun bijzondere positie. Bezien wordt hoe hoog het eenmalige bedrag ter uitkering kan zijn aan

dienstplichtige soldaten, reserve-officieren en burgers — ook van het KNIL —, welke in Indonesië in Japanse gevangenschap zaten.

19. Molukkers

Het beleid gaat uit van de feitelijkheid van het in Nederland aanwezig zijn. Het richt zich op vraagstukken m.b.t. hun welzijn, met begrip voor de in de Molukse gemeenschap heersende politieke opvattingen en idealen. Dit beleid mag niet geschaad worden door vrees voor verbreking van (goede) relaties met de Republiek Indonesia.

20. Surinamers en Antillianen

Het beleid zal zich voorlopig moeten richten op de veronderstelling dat velen hier zullen willen blijven. Tevens moet er gezocht worden naar maximale steun aan de Surinaamse en Antilliaanse samenleving om de noodzakelijke voorzieningen op gang te brengen ten einde terugkeer niet bij voorbaat onmogelijk te maken. Dit laatste is eveneens een eis van rechtvaardigheid t.a.v. hen die in eigen land bleven en niet de Nederlandse welvaart kozen. Voor het benadrukken van eigen cultuur en identiteit moet er in Nederland ruimte blijven. Daartoe zijn er voorlopig eigen kategoriale welzijnsvoorzieningen nodig; maar ook algemene welzijnsinstellingen moeten in staat zijn ekstra aandacht te geven aan deze groepen.

Gehandikapt

de algehele integratie en emancipatie van gehandikapt moet bevorderd worden door allerlei belemmeringen weg te nemen. Bv. moeten alle gebouwen en voorzieningen als perrons voor gehandikapt toegankelijk gemaakt worden.

De organisaties van gehandikapt worden financieel en moreel gesteund. Personeels- en bewonersraden worden in tehuizen en revalidatie-inrichtingen ingesteld. Arbeidsplaatsing wordt door wettelijke maatregelen drasties verbeterd.

22. Ontvangers van bijstand

de bijstandsuitkeringen blijven reëel gelijk aan het minimumloon. Telefoonkosten worden voor zeventigplussers, die alleen van een minimum-uitkering moeten leven, door de bijstand betaald. Voor hen die verzorgd worden in bejaarden- en verpleegtehuizen komt er een onderzoek naar de werkelijke behoeften en wordt een bedrag voor persoonlijke uitgaven vastgesteld.

23. Verdovende middelen

het gebruik van hennep-producten, maar ook van verdovende middelen met onaanvaardbare risico's voor de gebruiker mag niet langer strafbaar zijn.

24. De handel in middelen met een onaanvaardbaar risico voor de gebruiker (hard-drugs) moet niet alleen zwaar gestraft worden. Deze moet ook bestreden worden door bij wijze van eksperiment aan

verslaafden, die op een of andere manier geregistreerd zijn, de middelen gratis te geven. Dan is toezicht op de kwaliteit mogelijk en wordt de kans groter, dat verslaafden vrijwillig een ontweningskuur volgen. Ook het marktmechanisme wordt daarmee ondergraven.

25. Voor de handel in hennep-producten worden dezelfde regelingen getroffen als voor alcoholhoudende dranken en rookwaren, zodat kwaliteitscontrole mogelijk is. Ondertussen worden „huisdealers” (bijv. in jongerencentra), toegelaten.

26. Bijzondere aandacht wordt gegeven aan voorzorg, behandeling en nazorg ten behoeve van drugverslaafden. Zo snel mogelijk moet het beleid gekoördineerd worden, zowel door de ministeries als door de volksvertegenwoordiging.

27. Wetsovertreding

De regering bevordert een diepgaand onderzoek naar de conflicten in de samenleving. De traditionele misdadigheid mag daarbij niet apart bekeken worden. Ook de schending van economische-, milieu- en sociale wetten moet daarin betrokken worden.

28. Vrijheidsstraffen worden zoveel mogelijk teruggedrongen. Het strafrecht draagt vaak niet bij om de wet na te laten leven. Soms zelfs het tegendeel. Daarom moeten ook andere methoden dan het strafrecht worden ontwikkeld om het naleven van de wet te bevorderen. Slachtoffers van misdaden worden zoveel mogelijk opgevangen door bestaande welzijnsinstellingen.

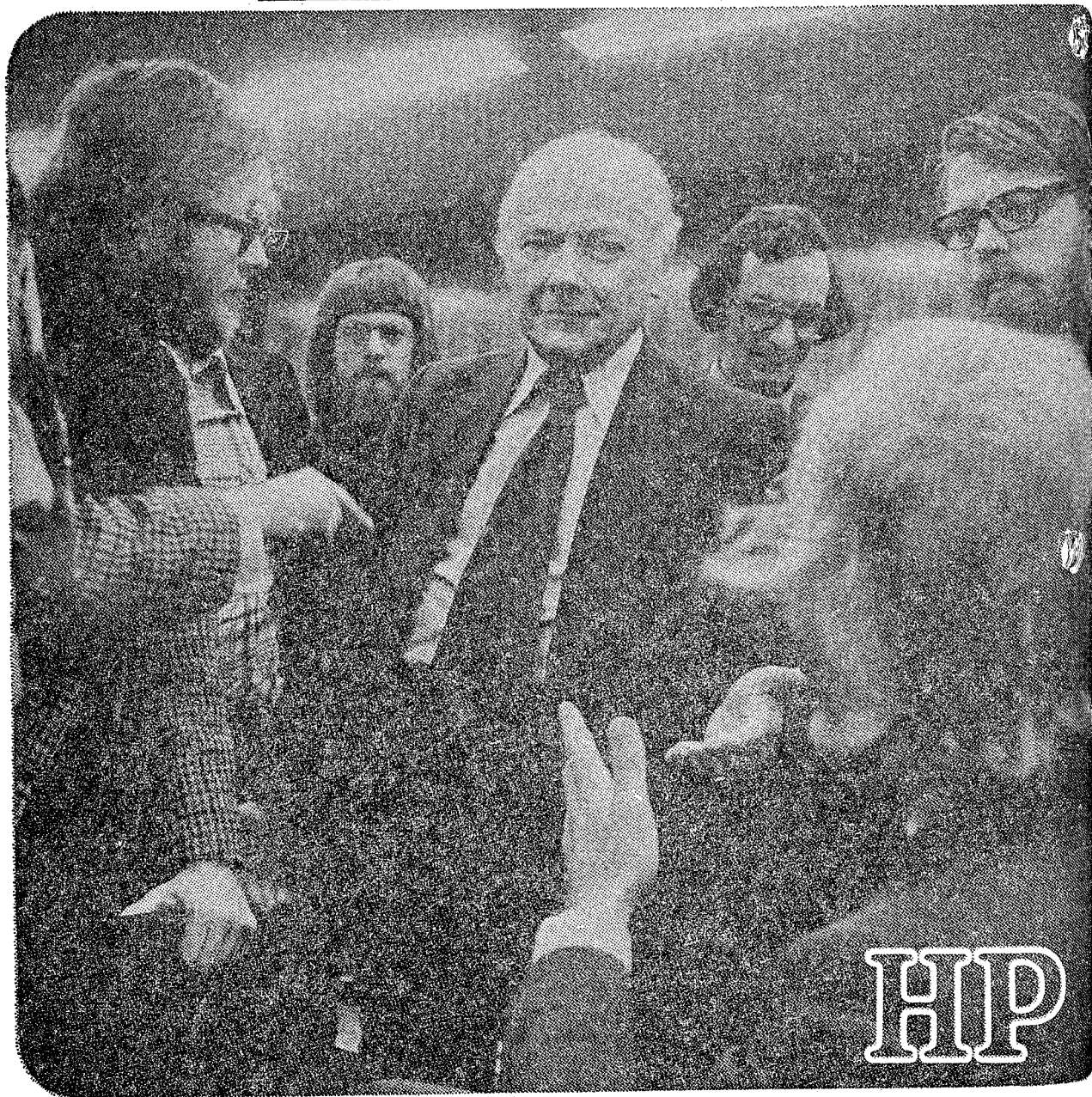
29. Er moeten meer wijkagenten komen („oom agent”), Partikuliere bewakings- en veiligheidsdiensten worden wettelijk geregeld en gecontroleerd.

30. Er worden geen huizen van bewaring en gevangnissen gesloten, zolang er geen vervangende gebouwen beschikbaar zijn. Nieuwe of vervangende huizen zijn klein, worden niet buiten de gemeenschap neergezet en worden ontwikkeld samen met al degenen, die met gevangnissen te maken hebben.

31. Het bestuur van de huizen van bewaring wordt gedecentraliseerd. Het leefklimaat voor gevangenen en het werkklimaat voor het personeel in gevangnissen worden verbeterd. Daarom zal het aantal goed opgeleide personeelsleden worden uitgebreid.

32. Alle gevangenen krijgen hun kiesrecht terug. Zij, die nog niet veroordeeld zijn, én veroordeelden blijven leden van de samenleving en zijn geen tweederangs-burgers. De opvang van oud-gevangenen (reklasserings) gebeurt door het ministerie van CRM. De overheid houdt arbeidsplaatsen voor hen vrij.

"Het einde van het Sociaal Paradijs is in aantocht"

Wie zegt dat?

Het naderend einde van ons sociaal paradijs" werd in HP verspeld door Frans Nypels en Kees Tamboer. De onontvorbare conclusie van een serie diepte-interviews met zeggende economen en politici maakte nieuws. Zoals HP dat elke week doet. Met het Portret van de modale ondernemer Piet Bodemeier, waarin abstracte cijfers de vorm kregen van een schrijnende werkelijkheid. Of met "De ornmacht der economen", waarin de verdeeldheid en het denken van de experts in deze crisistijd aan het licht kwamen. HP vindt u wekelijks dit soort interviews en reportages achter het nieuws aanhollen, maar vooruitlopen. Het is toch leesbaar, zonder neiging tot dogmatiseren. Wie in politiek geïnteresseerd bent, kan niet om de Haagse schreef heen als u werkelijk grondig geïnformeerd wilt worden over politiek en economie.

Of kunst: Want HP is het blad dat zoveel kunst in zijn kolommen doet, schrijversportretten maakt en wekelijks ruime aandacht schenkt aan film, toneel, literatuur en muziek. En columns. Korte en toch goed geschreven beschouwingen van mensen als Brugsma, van den Doel, Hofland, Campert, Koot en Eelke de Jong. Het handige HP-formaat maakt zoeken overbodig en informatie extra aangenaam. Een blad om te kopen. Of om een abonnement op te hebben, wat eenvoudig te realiseren is als u onderstaande bon invult. Wie zich nu abonneert krijgt ons visitekaartje cadeau: 12 portretten van socialistische kopstukken gebundeld tot „Het Rode Gezicht van Nederland". Handig voor het hinderlijk volgen van de heren politici. U hoeft ons niet te geloven; u kunt ons controleren. Enkele artikelen die de laatste tijd in HP hebben gestaan:

Binnenland
 Proces-Dassault
 Nieuwe jongeren
 Zoek naar een
 Biologie
 Van Maarseveen
 Ende monarchie
 Land over de
 Nieuw de achterklap
 Prins en de media
 Chileense
 Aankomsten van
 Nieuw leven van
 Heereema
 Onafkwalverij van de
 Psychologen
 De blik op Provo
 Zilvering van
 De Bergard

De crisis om de OR is een farce
 Achter de deuren van het Vrouwenhuis
 Dagboek van ex-wethouder Rierhof
 Manifestaties: de Dag van de Strijdkultuur
 Bedrijven: de ondernemingsraad in de praktijk

Buitenland
 Duitsland: het Baader-Meinhofproces
 Amerika: de slag om het Panama-kanaal
 Amerika: portret van Ronald Reagan
 Frankrijk: de Franse Arie Groenevelt

Rhodesië: de koppigheid van Ian Smith
 Portugal: de herrijzenis van rechts
 Duitsland: Het Pools-Duitse verdrag
 Joegoslavië: interview met president Tito
 Socialisme: het volksfront waart door Europa
 Egypte: de truc van de Arabische broederschap

Cultuur
 Film: portret van producent Matthijs van Heyningen
 Boeken: Franz Kafka
 Pop: 24 uur met Van Morrison

Muziek: de verdoving van Hilversum 4
 Musea: de zaak-Emile Meijer
 Platen: de opkomst van Arcade en K-Tel
 Film: Peckinpah's nieuwste
 Film: interview met Lino Ventura
 Boeken: de Franse Symbolisten
 Pop: interview met David Bowie
 Boeken: Heere Heeresma
 Acteurs: gesprek met Coen Flink
 Dichters: de prijs winnende pater
 Film: de eeuwige Poolse problemen

Sociaal-economisch
 Economie: het einde van ons sociaal paradijs III
 De denkfouten van Duisenberg
 De bezuinigingsjacht is begonnen
 Arie Groenevelt is bang voor de waarheid
 Portret van een multi-nationale ondernemer
 Interview met minister Duisenberg
 Uitzendbureaus en de jeugdwerkloosheid
 Van Veen over de nullijn
 Interview met Arie Groenevelt

Bon voor HP

Naam: _____

Adres: _____

Woonplaats: _____

Ik geef mij op als abonnee van HP. Hieronder heb ik aangegeven naar welke abonnementsperiode mijn voorkeur uitgaat:

kwartaal (f. 23,-) halfjaar (f. 46,-) jaar (f. 92,-)

Studerenden of houders van het CJP:

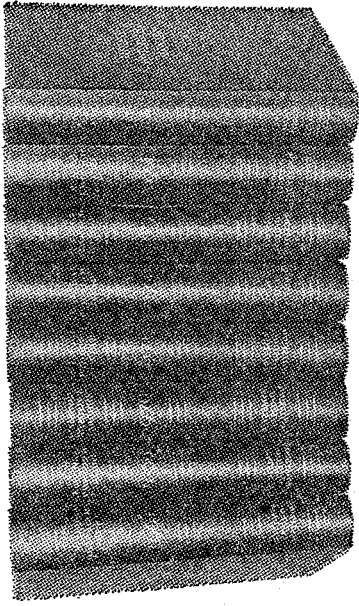
halfjaar (f. 40,-) collegekaart/CJP nummer: _____

Als welkomgeschenk ontvang ik van u: de bundel „Het Rode Gezicht van Nederland"

HP

Opsturen naar HP, antwoordnummer 8037 Amsterdam. Of bel even: tel. 020-248529

Het hedendaagse wereldgebeuren is niet meer bij te houden tenzij

U zich abonneert op

Keesings Historisch Archief

dat nu al 45 jaar het belangrijkste nieuws op politiek en economisch gebied uit binnen- en buitenland selecteert en in wekelijkse afleveringen van elk 16 bladzijden op beknopte en overzichtelijke wijze vastlegt.

Een zowel praktische als fraaie opbergband voegt de afleveringen samen tot een dagboek van het hedendaagse wereldgebeuren.

De sleutel tot deze schatkamer van gegevens vormt de periodiek verschijnende steeds bijgewerkte-index.

Een abonnement op Keesings Historisch Archief kost f 125,— per jaar, inclusief opbergband. Voor studenten geldt een speciaal tarief.

Door ons de bon, portvrij, toe te zenden kunt U zich als abonnee aanmelden, dan wel geheel vrijblijvend nadere inlichtingen of bij wijze van kennismaking enige afleveringen vragen.

Aan Systemen Keesing B.V., Antwoordnummer 4, Amsterdam 1007

Naam:

Straat:

Woonplaats:

- geeft zich op als abonnee
 gaarne enige afleveringen ter kennismaking
 gaarne nadere inlichtingen over

s.v.p. aankruisen wat verlangd wordt

Handtekening:

Fel aan te vallen maar ook om te bewonderen

van de minister die het politieke spel koeltjes speelt. Naar buiten toe onbewogen. Zijn verleden is ook niet niks. Achteneenhalf jaar leidde hij Neerlands grootste partij, de KVP. Was tegelijk Tweede-Kamerlid. Later combineerde hij zijn kamerlidmaatschap met het voorzitterschap van de KRO. Macht en invloed zijn hem niet vreemd. Een man die bovendien het symbool zou kunnen zijn van de georganiseerde katholieke wereld van na de oorlog. Maar hij verlaat de KVP en de Kamer na de Nacht van Schmelzer. Hij richt mede de PPR op. Wie al vindt dat zijn koelheid en politieke verleden hem handikappen, kan in ieder geval nog

een nadeel op zijn naam schrijven: Hij wordt vereenzelvigd met het kabinetsbeleid, dat van week tot week kompromispolitiek blijkt te zijn. Vervolgens heeft hij het nadeel, dat geen ministerie een zo Sinterklaasachtig karakter heeft als het zijne: Weinig is vastgelegd in wetten, wie CRM zegt, zegt subsidies en uitkeringen. Al heeft Harry van Doorn kans gezien zijn begroting van 3,1 miljard in 1973 te brengen op 7,3 miljard in 1976 (wanneer je de inflatie meerekent altijd nog een reële verhoging van meer dan vijftig procent), toch krijgt hij een storm van kritiek als bepaalde posten wat minder mogen stijgen dan de laatste jaren gebruikelijk was.

Dat men op dit punt gevoelig is, is terecht. Welzijnsvoorzieningen waren ook al te vaak het kind van de rekening. Er moest heel wat worden ingehaald toen Harry van Doorn en Wim Meyer de CRM-vesting namen. Voor een volwaardig ministerie van CRM heeft Van Doorn gezorgd. Van Doorn loopt niet met zichzelf of met zijn idealen te koop. Als je met hem praat krijg je de indruk, dat dat geen houding van hem is, maar dat het Van Doorn zelf is. Hij geeft het ook toe: „Ik kom over als een koele manager, hè?”. Van Doorn, een regeerder die zich er niet voor schaamt te regeren. Een man om fel aan te vallen, maar tegelijk te bewonderen.

„Of een beetje zijn”

Voor dat doel in je leven hoef je niet aan politiek te doen.

Harry van Doorn: „Dat kun je in heel veel jobs waarmaken. Maar met name in de politiek en ook in de omgeefing heb je veel mogelijkheden de rechtvaardigheid dichterbij te halen en op de noden van mensen te wijzen. Op wat mensen als hun plicht dienen te beschouwen. Dat zijn punten die je moet bezighouden, me er toe stevig aan politiek te doen”.

Zakelijk

Je bent eigenlijk veel meer de man die vanuit uitgangspunten bezig is dan je wilt laten merken.

Ik kom over als een koele manager die de zaken wil afwerken. Ja, dat heb ik. Maar ik ben meer dan die koele manager. Ik wil het volgende daarover zeggen: je moet dikwijls buitengewoon zakelijk zijn om zeer goede redenen. Wil je de belangen van de mensen die er voor zorgen dat alles goed verloopt. Nuchter en zakelijk zorgen dat de boel markeert. Het is een kwestie van je inspanning misschien. Ik houd er van om zaken goed te verdedigen, maar kan geen verkoopmethoden met vriendelijke, suikerzoete argumenten. Er zijn mensen die dat

kunnen, maar zo'n figuur ben ik niet”.

Je maakt ook niet de indruk een gedrevene te zijn.

„Nee. Toch ben ik gedreven. Ik verahul het misschien, bedek het. Dat zal bij mijn karakter horen. Ik wil wel mezelf een beetje zijn.

Misschien ben ik zaterdag op de kerngroep wel wat hard geweest. Dan heb ik haast hè, en dan ram ik het erdoor.

Was het niet hard dat ik zei dat ik de indruk had, dat de mensen die de motie indienden minder goed geïnformeerd waren en dat men zich dan minder hoeft aan te trekken van zo'n motie? Achteraf denk je: is dat niet onheus? Dat zijn toch leuke mensen die daar bezig zijn, die op hun manier natuurlijk met dezelfde dingen bezig zijn als ik. Ik zou dan aardiger, geduldiger en op minder regenteske manier de zaken moeten uitleggen. Regentesk, dat beeld heb ik hè?”.

Luisteren

„Maar daarom kun je wel goed naar anderen luisteren voordat je beslissingen gaat nemen. Ik ben niet de man die de getapte figuur zal zijn. Ik vind dat ik voor alles mezelf moet zijn. Ik ga geen aanpassingsproces

op mezelf toepassen op m'n zestigste. Ik houd van snel werken, konklusies trekken, beslissingen nemen. Ik heb nooit pijn in mijn maag als ik naar de Kamer moet. Grondig verantwoording afleggen, dat hoort er bij”.

Vertel iets van je plannen.

Harry van Doorn: „We kennen te weinig wetgeving op ons departement, waardoor voor het geld geknokt moet worden. De knelpuntennota moet uitlopen in een structurele kaderwet. Er moet gedecentraliseerd en kleinschaliger gewerkt worden, mensen die beslissen moeten dichterbij de cliënt staan, waardoor ze meer overzicht hebben. De samenhang en onderlinge afstemming van alle welzijnswerk moet in het oog worden gehouden. We moeten meer letten op toegankelijkheid en beweeglijkheid en op regelingen voor zeggenschap van cliënten en personeel.

We hebben wel wat wetgeving afgewikkeld. En er zijn erg veel beleidsnota's gemaakt. Er is, sinds het ontstaan van CRM, erg enthousiast aan welzijn gedaan, overal subsidie-regelingen voor getroffen, maar een en ander is onvoldoende op elkaar afgestemd. Er is veel wildgroei. Door gebrek aan wetgeving is de financiering niet verzekerd. De regelingen die er zijn, zijn ook vaak bedacht door mensen die ver stonden van de mensen om wie het gaat. De zaak moet naar de regio's, de gemeenten, het partikulier initiatief dat kwaliteit heeft.

Ik wil die politisering. Kleinere eenheden moeten uitmaken wat ze doen en wat niet. In kleine gemeenschappen moeten de politieke vertegen-

Michel van Winkel

Ouderdom in ere herstellen

Bij de behandeling van de nota-Bejaardenbeleid in twee openbare commissievergaderingen van de Tweede Kamer heeft Kamerlid Michel van Winkel namens de PPR onder andere het volgende gezegd:

„In de hele bejaardennota zie ik geen bejaarde tot leven komen. Wel stapelen de problemen zich op. Het is maar goed, dat de nota nogal moeilijk leesbaar geschreven is; ik denk dat ook de bejaarden zelf er maar moeilijk doorheen kunnen komen. Zij zouden ongelukkig kunnen worden onder de indruk, dat zij een probleem voor de maatschappij schijnen te zijn. Misschien hadden zij niet zo dom moeten zijn om oud te worden. Hoe zouden zij het nog willen blijven?

Dit is geen verwijt aan de bewindslieden, ambtenaren en werkers, die zich zoveel moeite geven de problemen te onderkennen en op te lossen; het is een verwijt aan onszelf dat wij geen raad meer weten met de ouderdom! Hoe zou de nota ook iets anders kunnen zijn dan een weerspiegeling van wat in de samenleving gedacht wordt rond de ouderdom?

Hoe is dat gekomen? In onze scheefgegroeide maatschappij dient de

mens zijn waarde te ontleen aan zijn — liefst betaalde — nuttigheidsfunctie. Als die vervalt, wordt zijn waarde gelijk aan die van afgekeurde materialen. Maar recycling is er hier niet bij; moeten we dan de behandeling van de tientallen problemen, zoals in de nota aangegeven, maar staken? Neen, dat willen wij niet, maar laten wij niet denken, dat het bejaardenprobleem is opgelost, als we alles optimaal hebben geregeld. Dat is alleen op te lossen, als de samenleving bereid is zichzelf radikaal te wijzigen en de ouderdom weer in ere te herstellen.

Een eerste vereiste om de door ons gewenste weg op te gaan is het doen verdwijnen van de opvatting dat men op z'n 65e verjaardag een nieuwe levensfase intreedt, „die van bejaard-zijn”. Is het niet vreemd, dat wij de ouderdom van levende wezens afmeten aan de omloop van enkele hemellichamen ten opzichte van elkaar en niet naar de fysieke en psychiese staat van vitaliteit van de betrokkenen? Er zijn uitgebluste ouderlingen van 30 en bloedwarme voortrekkers van 75 of 80 jaar.

Zeker jammer is, dat men boven de fatale 65-grens niet meer schijnt te mogen werken en daarvóór van op-

houden niet mag weten, tenzij men voorwerp is van reorganisatie. Dan is men dubbel afgeschreven: als in-actieve en als bijna-bejaarde! Het is duidelijk, dat al dit naars samenhangt met de plaats en de waardering voor de arbeid en de economie in onze samenleving. De groepen, die daarbij betrokken zijn — werknemers, werkgevers, en kapitaalverschaffers — zijn de belangrijkste machtsgroepen, die de inrichting van onze samenleving mede bepalen. Natuurlijk, ook de bejaarden delen in de verworven welvaart, maar meer als toevallige randgroep dan als doelgroep. Geen wonder, dat zij er niet aan te pas komen bij de onderlinge verdeling van de buit aan inkomens en macht. Het bejaardenvraagstuk — een maatschappelijk vraagstuk, ontstaan door diskriminatie en door de verheerlijking van de arbeid en de jeugd. Zonder verandering van de maatschappij zal er een bejaardenvraagstuk blijven en daarmee de noodzaak van bejaardenzorg. De overwaarding van de arbeid en de angst voor ziekte en dood versterken elkaar en leiden tot het verdringen van het feit dat we zelf ook eenmaal oud zullen zijn. Dat is althans te hopen.”

Harry van Doorn

woordigers die verkeerde beslissingen nemen daarop worden aangesproken. Waarom er wel geld is voor dat en niet voor dit. Nu verschuilen wethouders en gedeputeerden zich achter Den Haag. Dat is een slechte zaak voor de onwikkeling van medezeggenschap. Beslissingen dicht bij de mensen brengen, dat is democratiseren.

Daden

De politiek bij de mensen brengen begint bij de politiek zelf. Met de knelpuntennota hebben we a gezegd, nu moeten we ook b en c zeggen. In de wetgeving ontwerpen we een structuur, die betekent dat de rijksambtenaar en de minister macht moeten afgeven. Dat hoort bij de PPR en dat zou bij het kabinet moeten horen. Daarop moeten de kiezers ons straks beoordelen, of we spreiding van macht hebben nagestreefd. Of we van onze woorden daden hebben gemaakt”.

„Ach, bij de verkiezingen komen de biljetjes bloot en gaan de boekjes open.”

Dat belooft wat. Maar je staat wel achter dit kabinet?

Harry van Doorn: „Ja. We zuchten

natuurlijk onder het feit dat het onvermijdelijk tot kompromisoplossingen leidt. Daar zucht Van Agt op zijn manier ook onder.

Als er weer een progressief kabinet komt, dan moeten ze een goede zien te vinden die me kan opvolgen. Iemand die er fris tegenaan kan. Nee, ik heb geen enkele ambitie me opnieuw te laten inhuren. Ze moeten maar mensen nemen die minder belegen zijn dan ik. Zestig jaar is ook niet weg te poetsen.

Ik verkeer in een aantrekkelijke positie. Ik verkeer in omstandigheden die betekenen, dat ik geen enkele dag hoef te denken of ze het wel goed vinden wat ik doe, omdat ik een volgende beurt zou moeten meedoen. Ik word dus niet gedreven door dingen als persoonlijke suksesjes, politieke ambities in de zin van werken voor je eigen politieke kansen. Hoewel ik wel vind, dat dat bij de politiek hoort. Ik vind dat je moet kunnen zeggen: laat mij het maar doen, want ik ben van mening dat ik het goed zou doen. Nee, ik geloof dat ik politiek gezien mijn karwei wel af heb straks”.

Die houding die je nu schildert had je toch vroeger ook?

„Ja, ik denk dat dat altijd wel een beetje mijn karakter is geweest. Zo van „ze moeten er maar eens over nadenken”. Ik raak niet zo gauw in de zenuwen. En dat irriteert wel eens mensen”.

Minderheid

Hoe gaat het nou in het kabinet?

Harry van Doorn: „We beseffen onze positie van een minderheid te zijn, zonder onszelf te laten wegpoetsen. We geven op tijd onze denkbeelden en daar kan men dan eens over piekeren. We zijn niet horzelachtig in vervelende zin, we zijn niet verkroddigend bezig, we zeggen niet ieder keer: zo moet het en anders bent u maar akelig behoudend.

We merken toch, dat wanneer je de dingen op een bescheiden en aangename manier zegt, dat dat zoden aan de dijk zet. Maar we gooien onszelf niet weg. Als wij het bijltje er bij neergooien is de kans op een volledige kabinetskrisis natuurlijk groot”.

En tenslotte nog even koffiedik kijken. Wat gebeurt er na dit kabinet?

Harry van Doorn: „Een regering VVD/CDA zou wel de slechtst denkbare oplossing zijn. Aan zo'n span hebben de mensen niets. Hoewel vele, vele CDA-ers dat, met Steenkamp voorop, een buitengewoon wenselijke oplossing zouden vinden. Maar de „Verelendungstheorie”, een rechtse regering dus waardoor de mensen massaal links zouden gaan stemmen, zie ik niet slagen. Ik denk dat als een links minderheidskabinet er niet inzit, links met het CDA zal gaan regeren, al denk ik dat de kans dat de PPR dat zou kunnen meemaken wel heel klein is”. **Kees Waagmeester**

Modieuze prietpraaf in verstedelingsnota

Een kompleef falend planologies beleid

Dank zij de „Verstedelingsnota” weten we nu dat veel mensen in een E-milieu wonen. E-milieu staat voor grootstedelijk gebied. Daarmee is in feite de gehele nota gekarakteriseerd. Een kompleef falend planologies beleid wordt met wat modieuze prietpraaf geafficheerd als nieuw en progressief.

Eigenlijk laat deze nota de staat van faillissement zien waarin het vak planologie zich momenteel bevindt.

Precies tien jaar geleden verscheen de „Tweede nota over de ruimtelijke ordening”. Daarvan kon tenminste nog gezegd worden dat daarin de ambitieuze visie ontwikkeld was om de ruimtelijke ordening in ons land volgens bepaalde patronen te laten verlopen.

De „Verstedelingsnota” houdt niet meer in dan de huidige trends tot uitgangspunt van het planologiese beleid te nemen. Een duidelijk voorbeeld ter toelichting. De regering kiest voor de bebouwing van de Purmer-zuid, een polder in Noord-Holland, met de volgende argumenten:

- bebouwing van de Purmer-zuid betekent een doortrekken van het tot heden gevoerde beleid. Deze mogelijkheid laten vallen zou verdragend werken op de uitvoering van de plannen in Purmer-noord, omdat de stedebeouwkundige structuur dan in z'n geheel zou moeten worden herzien;

- in Purmer-zuid zijn al omvangrijke grondaankopen verricht;

- in de Purmer zelf zijn nauwelijks natuurbescheringsbelangen in het geding”.

Dreiging steden

De nota stelt verder dat de suburbanisatie, dat is de ongebreidelde groei van vooral kleine kernen rondom de grote steden, moet worden tegengegaan. De trek uit de steden dient opgevangen te worden in daarvoor aangewezen groeikernen. Gerichte overloop dus. Gerichte of niet-gerichte overloop betekenen echter beide een ernstige bedreiging voor de steden.

De studie „Drijfzand onder Almere” (zie tijdschrift Plan van juni 1975) rekent voor dat, bij voltooiing van de huidige projekten in de overloopgebieden, Amsterdam over 25 jaar nog slechts 335.000 inwoners zal hebben. De bevolking van Amsterdam is dan met de helft verminderd. Ook elders in de Randstad staat men krities tegenover de overloop. Boekenkasten vol kritiese nota's, boeken en artikelen zijn er inmiddels over verschenen.

Het is ronduit beledigend te noemen dat de nota al deze kritiek af-

doet met slechts één zin: „Degenen die menen dat de overloop uit de steden geheel zou kunnen worden gekeerd hebben ongelijk”. (pag. 62) Wat kun je dan eigenlijk nog van inspraak verwachten als je bij voorbaat al te horen hebt gekregen dat je ongelijk hebt? Nog géanter wordt het als bij nadere bestudering van de regeringsnota blijkt dat voor de door de regering gehanteerde cijfers met betrekking tot de gewenste bouw in de overloopgebieden nergens berekeningen dan wel verwijzingen naar gehanteerde bronnen zijn gegeven. Dat maakt het niet eens mogelijk te controleren of je ongelijk hebt.

Tegenstrijdigheden

De nota bevat een groot aantal uitspraken waar je je in eerste instantie mee zou kunnen verenigen. Jammer is wel dat er evenzovele uitspraken in staan die ontstane hoop weer doen keren in achterdocht. Een aantal citaten als voorbeeld:

„De waardering voor de levendigheid en gevarieerdheid die vele oudere wijken nog bezitten doen een trek naar deze gebieden ontstaan. Bij de rehabilitatie van deze wijken is derhalve van belang dat juist deze eigenschappen in stand worden gehouden of waar mogelijk versterkt worden. De daarbij behorende hogere bebouwingsdichtheid zal dan moeten worden gehandhaafd”.

Maar in een schema over de stadsvernieuwing wordt gezegd:

„Gestreefd wordt naar 50 procent herbouw na sloping”.

Een andere tegenstrijdigheid valt op in de verkeersproblematiek.

„Parkeermogelijkheden voor andere dan binnenstadbewoners ontwikkelen”, maar toch „verkeersdoorbraken vermijden”. Hoe een en ander met elkaar te combineren is in de bestaande, reeds met blik volgepropte, steden is mij een raadsel.

Scenario's

In hoofdstuk 3 van de nota wordt ingegaan op de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Via een vier-

tal scenario's worden toekomstverkenningen uitgevoerd. In een scenario wordt een beschrijving gegeven van een toekomstige toestand en van de ontwikkelingen die tot die toestand leiden. De drie scenario's kunnen gekarakteriseerd worden als:

0. een trend-scenario, gebaseerd op voortzetting van de huidige ontwikkelingen;

1. een milieuvriendelijk, op energiebesparing gericht scenario;

2. een scenario, waarin de realisering van woonwensen wordt geplaatst binnen het streven naar vermindering van ongelijkheid en achterstand;

3. een scenario gericht op het waarborgen van het voortbestaan van stedelijke structuren.

In wezen verschillen de vier scenario's niet zo veel. Ze gaan alle uit van wat binnen de bestaande maatschappelijke en economiese verhoudingen mogelijk is.

Ruimtelijk ordenen heeft alles te maken met maatschappelijke opvattingen. Enerzijds is de ruimtelijke ordening er een neerslag van en anderzijds beïnvloedt het de maatschappelijke verhoudingen. Een klein voorbeeld moge dit ter illustratie duidelijk maken. In de tweede helft van de 19e eeuw vonden er in Parijs nog al wat opstanden en revoluties plaats. Als reactie daarop zou men hebben besloten Parijs zijn brede boulevards te geven. Rekenend, vanuit de gedachtengang dat brede boulevards moeilijker met barrikades zijn af te sluiten dan smalle straten. Zo bekeken zouden de brede boulevards een gevolg van een ontwikkeling en tegelijkertijd een bepalend element voor een toekomstige ontwikkeling zijn.

De vier scenario's zijn op het eerste gezicht a-politiek, maar in wezen zijn ze dat beslist niet. Ze zijn wel gericht op het status-quo denken. Daarom zou de PPR, die wel uitgaat van maatschappijverandering, scenario's moeten ontwikkelen die daar wel de voorwaarden toescheppen. Wat dat betreft is er reeds een aardige aanzet gegeven in de paragraaf „Ruimtelijke ordening” van het hoofdstuk Milieu, dat het kongres op 24 april jl. heeft vastgesteld. Wellicht zouden we verdere uitwerkingen kunnen doen op de studiedagen, die over deze problematiek de komende tijd binnen de partij worden georganiseerd.

Tot slot van deze bijdrage wil ik melden dat in de reeks Katernen 2000 (van de gelijknamige werkgroep, Hooglandseweg 15, Amersfoort) een publikatie is verschenen waarin de hoofdpunten van de Verstedelingsnota in begrijpelijker Nederlands worden weergegeven. De Verstedelingsnota en de Verstedelingskrant (een uittreksel van de nota) zijn te bestellen bij de Staatsuitgeverij, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.

**Frans van de Ven,
PPR-raadslid van Amsterdam**

Themagroep Milieu

Dieptelozingen van radio-actief afval

Dieptelozingen (inklusief die van radio-actief afval) moeten worden verboden (kongressstelling voor milieukongres).

Met de dieptelozingen van de chemiese fabriek Naarden moest per 1 maart 1976 worden gestopt. Zover bekend zijn er geen andere industriële dieptelozers in Nederland. Gezien de houding van de Minister in deze zullen er waarschijnlijk geen nieuwe dieptelozers komen.

De voorgenomen opslag van hoog-radioactief materiaal in diepe zoutlagen vormt echter een groot gevaar. Het Reaktor Centrum Nederland, dat gebaat is bij de uitbouw van de kernenergievoorziening in Nederland, probeert met slecht uitgevoerde studies van ir. Hamstra (werktuigbouwkundige) aan te tonen dat zulke opslag veilig is.

De Kommissie „Kernenergie 3500 MW” van de Gezondheidsraad heeft de studie van Hamstra opgenomen als bijlage van het rapport „Kerncentrales en Volksgezondheid”. De Kommissie van de Gezondheidsraad konkludeert daarop dat „de thans beschikbare gegevens... erop wijzen dat deze isolering (d.i. van radio-actief afval tov. de biosfeer) tienduizenden

jaren zal blijven gehandhaafd”. Het rapport van Hamstra stelt echter dat de isolering 150.000 jaar intakt blijft. Dit terwijl plutonium-239 minstens 250.000 jaar van de biosfeer gescheiden moet blijven. Voor stoffen met een zeer lange halveringsbijd (o.a. cesium-135 2 miljoen jaar en zirkonium-93 1,5 miljoen jaar) kan men uiteraard nooit een afdoende oplossing vinden.

De Kommissie van de Gezondheidsraad konkludeert voorts dat zoutformaties een aantrekkelijke mogelijkheid zijn voor opberging. Daarnaast wordt gesteld, dat onderzoek nodig is ten aanzien van een aantal technische en juridische aspecten.

De Subkommissie Radio-actieve Afvalstoffen van de Interdepartementale Kommissie voor de Kernenergie bestudeert thans verschillende aspecten, o.a. de technische en juridische van opslag van radio-actief afval in zoutlagen.

De werkgroep Kernenergie van de Werkgemeenschap Landschaps-ekologies Onderzoek (TNO Delft) besteedt onder meer aandacht aan de geologische en klimatologische problemen rond opslag in zoutmijnen.

Tot nu toe wordt het hoog radio-actieve afval overal ter wereld op het land opgeslagen in stalen tanks die voortdurend gekoeld moeten worden en waarbij het materiaal na een zekere tijd in een nieuwe tank moet worden overgeheveld. De genoemde kommissie van de Gezondheidsraad stelt: „Van de oudere typen tanks... is in het verleden lekkage gerapporteerd. De nieuwere typen worden betrouwbaarder geacht; niettemin blijft de aldus opgeslagen radio-activiteit een bron van potentiële verontreiniging van het milieu met radio-actief materiaal”. Daarom achtte de Kommissie opslag op het land in Nederland niet aanvaardbaar. Opslag in Groningse zoutlagen wordt overwogen.

Het is daarom dringend gewenst dat in het bijzonder in Groningen voorlichting wordt gegeven over de gevaren van radio-actieve stoffen en de opslag daarvan. Alleen het probleem van het onvermijdelijke afval is al voldoende om kernenergie af te wijzen en sluiting van de bestaande kern-energie-centrales te eisen.

Werkgroep Vervuiling

Van de penningmeester

Over het betalen van kontributie

Voor een penningmeester draait eigenlijk alles om het geld, ook bij de PPR. Dat geld komt voor verreweg 't grootste deel binnen als kontributie. In principe doen alle leden daar aan mee. Maar voor ze zover zijn...

Neem nou dit jaar: iedereen heeft begin februari een akseptgirokaart gekregen waarmee de kontributie voor 1976 betaald kon worden, en waarop bovendien (behalve bij een aantal foutdrukken) een tabel stond aan de hand waarvan men de eigen

kontributie kon vaststellen. Tot nu toe heeft ongeveer de helft van de leden voor 1976 betaald, maar de laatste weken druppelt het alleen nog maar. Het zou prettig zijn als het weer een stroom werd, dus wie nog niet heeft betaald: zoek die kaart nog eens op en gebruik hem dan ook! Op een andere manier betalen mag natuurlijk ook, als het maar op postrekening nr. 1575600 is, tnv. Landel. Penningmr. Pol. Partij Radikalen, te Amsterdam. En dan dus graag volgens deze schaal, vastgesteld door het novemberkongres 1975:

jaarinkomen	kontributie per jaar
tot f 7.500	f 16,50 (minimum)
f 7.500 tot f 10.000	f 2,20 per f 1.000,— inkomen
f 10.000 tot f 15.000	f 3,30 per f 1.000,— inkomen
f 15.000 tot f 20.000	f 4,40 per f 1.000,— inkomen
f 20.000 tot f 30.000	f 5,50 per f 1.000,— inkomen
f 30.000 tot f 40.000	f 6,60 per f 1.000,— inkomen
f 40.000 tot f 50.000	f 7,70 per f 1.000,— inkomen
f 50.000 tot f 60.000	f 8,80 per f 1.000,— inkomen
f 60.000 tot f 70.000	f 9,90 per f 1.000,— inkomen
boven f 70.000	f 11,— per f 1.000,— inkomen

Wie nu erg hoog uitkomt en zo'n bedrag-incens wat veel vindt, mag best

in een paar termijnen betalen. En wie dan van het hele gezeur af wil

zijn, kan nog het beste de girodienst machtigen regelmatig (bijv. elk kwartaal) een bedrag van haar/zijn rekening over te maken op giro 1575600, maar moet dat bedrag dan eventueel wel zelf aanpassen aan een verandering van de kontributieschaal of van het eigen inkomen. Dat geldt trouwens ook voor de leden die hun kontributie nu al op deze manier betalen: controleer of het bedrag van de periodieke overschrijving nog klopt met de kontributieschaal en met het eigen inkomen. Op giro 1575600 zijn giften (fiscaal aftrekbaar) trouwens ook erg welkom, ook giften voor het verkiezingsfonds (tegen verkiezingstijd komt daar een apart nummer voor). Andere gironummers (alle te Amsterdam) zijn:

3143470 tnv. Partijburo PPR (bestellen van dokumentatie ed.);
2144633 tnv. Stichting Studieburo voor Radikale Politieke Vernieuwing (bestellen van publikaties van de Studiestichting);
3385373 tnv. Stichting Radikale(n)-vorming (idem van de SRV).
Genoeg mogelijkheden om je geld kwijt te raken, lijkt me, dus: aan de slag!

Hartelijke groeten,
Hans van der Neut,
penningmeester PPR

Prakties radikalisme in diskussie

Ik wil hier reageren op twee ingezonden brieven in PPRAK van 2 april over het prakties radikalisme. Eerst de brief van Fer van de Camp, Venlo: uiteraard voel ik voor een werkgroep op het gebied van het prakties radikalisme. In de verschillende stukjes heb ik ook al balletjes opgegooid voor een werkgroep Alternatieve bedrijfsvoering, de wenselijkheid van een radikaal koopadviesboek en een ideële in- en verkoopkoöperatie van konsumenten. Voorwaarde is dat er binnen de PPR genoeg mensen zijn die het werkelijk ernst is met hun prakties radikalisme. Dat moet eerst nog blijken.

Hopelijk dat het door mij begonnen rubriekje regelmatig kan terugkeren met bijdragen van anderen en ook zal kunnen dienen als contact- en uitwisselingsrubriek.

De eerlijke verdeling van inkomens tussen PPR-ers zou ik zeker zien zitten. Een enquête binnen de PPR hierover lijkt me erg interessant.

Nu de brief van C. de Groot uit Rotterdam.

Jammer dat je, wanneer je met de beste bedoelingen iets „prakties“ wilt doen, vaak zo onredelijk wordt aangevallen, ook door geestverwanten. Het begint vaak al direkt met: „En je leren schoenen dan?“, als boven tafel komt dat je geen vlees eet.

Meestal blijkt dat men zich enkel aangevallen voelt in z'n eigen gewoontes en inkomensgewoontes. Maar dat is helemaal niet nodig; wie ben ik dat ik iemand iets kwalijk mag nemen? We leven in een maatschappij van allemaal compromissen, we kunnen niet recht door zee naar ons doel, daarom zijn we toch lid van de PPR?

Ook ik vind vlees lekker; het was er thuis altijd, maar de wens moet de vader van de gedachte zijn, daarom eet ik het nu niet meer.

Het gaat om de bereidheid persoonlijke sessies te doen vanuit je verantwoordelijkheid tegenover jezelf, je medemensen en onze planeet. Dat lijkt een opgave, maar je wordt er enkel beter van: je gezondheid, je geweten en de voldoening iets zinnigs te doen.

Meneer De Groot, ik zal proberen kort nog wat punten uit uw brief te beantwoorden, maar u heeft ongetwijfeld ook nog wel een appeltje met mij te schillen. Daarom nodig ik u hierbij uit voor een (uiteraard) vleesloze maaltijd om in de praktijk te toetsen of dat nu werkelijk zo'n „klap in het gezicht“ is als u denkt.

Ik zal zeker niet ontkennen, dat ook velen van onze voorouders vlees aten. Ik heb zelfs gezegd, dat vlees natuurlijk voedsel kan zijn. De

mens past zich aan, maar dat wil niet zeggen, dat elke aanpassing er één is ten gunste van de gezondheid. De oermens vond echter ruimschoots compensatie in z'n natuurlijke levenswijze. Wij nemen een Rennie. Bovendien eist de natuur helemaal niet dat wij onnatuurlijk gegroeid bio-industrie vlees eten; er is volop beter en geschikter voedsel voorhanden.

U zegt: vroeger werden de mensen ook wel eens erg oud. Natuurlijk. Maar de natuurlijke leeftijd van de mens ligt toch hoger dan de gemiddelde 72/73 die hier geldt. En dat komt toch echt hoofdzakelijk door de welvaartsziekten zoals kanker, hart- en vaatziekten, suikerziekte, vetzucht, chroniese hoge bloeddruk, ruema, acidose etc. Er zijn zelfs al ziekten als gevolg van fluor in het drinkwater aangetoond!

Nu stuurt u mij naar Milieudefensie, naar de Kleine Aarde, maar daar zullen ze me glimlachend aanhoren en zeggen: maar daar zijn we al jaren mee bezig. Het gaat er juist om dat dit soort stromingen niet

door de PPR over het hoofd worden gezien, omdat ze in wezen met dezelfde maatschappijvernieuwing bezig zijn, alleen wel werkelijk aan de basis. Echt meneer De Groot, ik ben geen voedingsmaniak of betuttelaar. Ik ben net zo'n praktiese idealist als u. Een kenmerk van praktiese idealisten is juist, dat ze met zichzelf beginnen in plaats van met de regering. Al is het alleen al vanwege het recht van spreken, de geloofwaardigheid dus.

Boyd Noorda
Paulus Potterstraat 210,
Den Haag.

PS. In samenwerking met de Algemene Spaarbank voor Nederland (NVV) en de Postocheque- en girodienst is opgericht „De Alternatieve Bank“, voorlopig beheerd door Stichting „De Nieuwe Wereld“. Bij „De Hobbitstee“ te Waspervene (Dr.) te 05213-324 kunnen gratis folders met aanmeldingsformulieren besteld worden. Wellicht iets om via de aktiecentra te verspreiden?

Vlees

Na het lezen van het artikel van Boyd Noorda in de PPRAK van 20 februari, vroeg ik mij af wat nu de echte redenen moeten zijn tot verandering van onze eetgewoontes.

Er worden er een aantal genoemd, onder andere vergiftiging, onnodig luxe consumptie, agressieverhogende werking, eiwit en energieverlies en last but not least, solidariteit met de derde wereld.

Om maar met het laatste te beginnen: er is een duidelijk misverstand, met name om de afgedrukte tekening, aan de orde. Er wordt gesuggereerd dat wij door het eten van vlees de arme landen van hun voedsel zouden beroven. Doorredenerend geldt dan natuurlijk hetzelfde voor tabak, koffie, thee, druiven (wijn), kruiden en noem maar op. Deze gedachte zou betekenen dat het wereldvoedselprobleem een technies probleem is in plaats van een politiek probleem. Wat nu te zeggen van het feit dat er voldoende voedsel wordt geproduceerd om iedereen te voeden? Er bestaat geen wereldvoedseltekort, er bestaat alleen een kunstmatig in stand gehouden onrechtvaardige voedselverdeling als gevolg van grote verschillen in koopkrachtige vraag naar voedsel.

Die zou kunnen worden veranderd wanneer wij bereid zouden zijn de derde wereld te laten profiteren van hun eigen grondstoffen en ar-

beid bijvoorbeeld door er een behoorlijke prijs voor te betalen. Hier ligt dus een duidelijk vertrekpunt voor praktiese radikale politiek voor de derde wereld, wat meer zoden aan de dijk zal zetten dan het stoppen met het eten van vlees. Hier komt nog bij dat sommige gebieden in ontwikkelingslanden zelf veel baat hebben bij de vleesproductie. Het vee graast dan op land dat voor andere bebouwing ongeschikt is (savanne's, steppen) en wordt bijgevoerd met bijvoorbeeld afval van landbouwgewassen zoals perskoek (sojaschroot), iets wat de mens niet direkt kan consumeren. Op deze manier krijgen zij toch nog het broodnodige hoogwaardige eiwit.

Er is zo langzamerhand al veel geschreven over de voors en tegens van vleesconsumptie. De tegenstanders bedienen zich vaak van goede en degelijke en niet-emotionele argumenten. In het artikel „Hoe natuurlijk is ons voedsel“ ontbreekt deze nuchterheid en daarmee de overtuigingskracht.

Voor hen die de argumenten nog eens bij elkaar willen zien kan de uitgave „Minder vlees mevrouw? Vleesconsumptie en Wereldvoedselsituatie“ (Dic Map 55, uitg. Dokumentatie en informatie centrale van de Horstink, Kon. Wilhelminalaan 17, Amersfoort.) opheldering brengen.

Cox Merkelijn, met instemming
van de PPR-landbouwgroep.
August Faliseweg 10,
Wageningen

DE STEM DES VOLKS

Links beleid?

Op het kongres heeft Bas de Gaay Fortman in zijn toespraak een beroep gedaan op de KVP om in de komende maanden voor een progressief beleid te kiezen. Nou is dat natuurlijk nooit weg, zo'n KVP die eindelijk eens voor een progressief beleid kiest; een veelbesproken, maar nog nooit vertoond verschijnsel.

Maar ik kan me bij zo'n oproep toch niet helemaal aan de indruk onttrekken, dat daarmee ook gesuggereerd wordt dat regeringssamenwerking met de KVP voor herhaling vatbaar zou zijn.

Nou waren er ten tijde van de formatie van het kabinet-Den Uyl ook wel wat ideeën over zo'n progressieve KVP. De KVP van Van Agt is een andere dan de KVP van Schmelzer, zo werd ons toen op de kerngroep gezegd.

Misschien dat de KVP soms als een tweekoppige draak overkomt; maar een draak is een draak, niet waar?! Maar over die „konfessionele progressiviteit” hebben we ons in de groene-licht motie (kerngroep 15-3-'73) ten gunste van het kabinet nog eens uitdrukkelijk uitgesproken: „dat van de uit konfessionele kring komende ministers in het kabinet mag worden verwacht dat zij bereid zijn mee te werken aan de uitvoering van het progressief regeerakkoord.

Nou, en dat hebben we dan gemerkt. Van dat progressief regeerakkoord, Keerpunt '72, is maar erg weinig uitgevoerd. Aanzetten tot fundamentele veranderingen in de maatschappij zijn, vooral ten gevolge van konsekvente konfessionele tegenwerking, achterwege gebleven. Daarover waren we het met z'n allen, op het voorjaarskongres van 31 mei 1975, wel eens; alleen over de strategie — het al dan niet breken — is nog wat gebakkeleid. Dat de konfessionele partijen geen behoefte hadden aan fundamentele veranderingen is natuurlijk niet zo verbazingwekkend. Hun samenwerking met links richtte zich veel eerder op het verkrijgen van een meerderheid (Wiegel had zich immers uit de markt geëist), het overbruggen van economies moeilijke tijden door het binden van de vakbeweging, en het ontradikalisieren

van de PvdA. Ten aanzien van dat laatste aspekt heeft Aantjes zich onlangs nog, en waarschijnlijk terecht, op de borst geklopt: de PvdA was weer bestuurlijk geworden. Hoe sterk de konfessionele rem was en is, hebben we op het voorjaarskongres van '75 al kunnen konstaten. En, zonder PvdA-figuren als Vredeling en Van der Stoel iets te kort te willen doen, het moet toch gezegd worden dat KVP en AR effectief aan de rem hebben gehangen.

En daarbij kunnen we dan nog betrekken dat het huidige kabinet nog altijd progressiever is dan een eventueel tweede kabinet-Den Uyl kan zijn. Aan het huidige kabinet ging tenslotte een situatie vooraf waarin de progressieven een behoorlijk sterke „onderhandelingspositie” hadden. Zij moesten immers over de streep van hun eigen kiezersbeloften — alleen een progressief kabinet, niet samen met de konfessionelen, uitvoering van Keerpunt '72 — heen getrokken worden. Maar deze positie, die vanwege de parlementaire verhoudingen toch nog weinig heeft opgeleverd, is eenmalig. In zo'n eventueel tweede kabinet-De Uyl zullen de konfessionele partijen, voor wat betreft mankracht en invloed, een nog grotere invloed willen hebben. En dat betekent uiteraard een nog verdere ruk naar rechts, van een zich vermoedelijk wel weer progressief noemend kabinet.

En moeten we dan toch nog hopen op de metamorfose van Van Agt en Andriessen, en de tot-stand-koming van een politiek wereldwonder: een progressieve KVP? Nee, als we de progressiviteit van de KVP toetsen, hebben we weinig werk en een negatief resultaat.

Het gaat niet om het opnieuw ter discussie stellen van het huidige kabinet. Maar het is wel belangrijk, als PPR, te leren van de huidige ervaringen. En dat betekent mijns inziens het constateren van het feit dat een regering met de KVP erin (over de CHU praten we al helemaal niet, dus ook niet over het CDA) onmachtig is echt progressieve politiek te voeren.

En de schijn van progressief brengt het progressieve alternatief verder weg dan ooit.

Jack Verduyn Lunel
Den Haag

Studentenaktie

In het interview met Jaap de Jong in PPRAK van 2 april doet Jaap een uitspraak die totaal onjuist is. Jaap heeft het over een CPN-studentenaktie waarmee hij doelt op de op 20 maart gehouden inkomensdemonstratie in Amsterdam die was georganiseerd door het LOG (het landelijk samenwerkingsverband van de studentenvakbonden aan de verschillende universiteiten). Ook Jaap schijnt zich in de rij van verdachtmakingen, die vnl. van rechts

komen, te moeten scharen. Jaap, dat is toch geen nivo. Een kommunisten-hetze die zich op het ogenblik op de Vrije Universiteit voordoet ondersteunt hij hiermee. Het zou fijn zijn als de nieuwbakken vicevoorzitter voortaan een betere beoordeling van de situatie tracht te maken. Uitspraken die we kunnen verwachten van de rechtse partijen of van de Telegraaf verwachten we toch niet van een PPR-voorman... Waarom zit Jaap nu fout?

Er werd besloten tot het voeren van een inkomensdemonstratie omdat de studenten op het ogenblik de „groepering” in Nederland is met het laagste inkomen. Door bezuinigingen van staatssecretaris Klein hebben dit jaar de meeste studenten met een niet volledige beurs minder ontvangen dan vorig jaar. Dit terwijl de inflatie nog steeds voortgaat. Uit enquêtes die zijn gehouden door de studentenvakbonden blijkt dat ongeveer de helft van de studenten die een beurs ontvangen er op de één of andere manier bij moeten verdienen waardoor weer studie achterstand ontstaat.

In de verschillende studentenvakbonden is toen bediscussieerd hoe de actie gevoerd zou moeten worden. Er is toen ook uitgebreid gesproken over de eis „600 gulden nu”. Staatssecretaris Klein heeft 120 miljoen gulden bezuinigd door lagere beurzen uit te delen. Een eis werd toen om dit achtergehouden geld alsnog uit te betalen en wel in de vorm van een uitkering van 600 gul-

(advertentie)

**krekt
oer
't
wetter**

Juist voor ons PPR-ers kan het nooit kwaad om 's een weekje uit te waaien.
Je weet wel: een frisse kijk en zo...

Krekt is een goeie plek daarvoor. Juist wat je zoekt. Kom aan boord: het zal je goed doen.

- * erkende A.N.W.B. zeilschool
- * jachtverhuur
- * centrum voor groepswork
- * verhuur van akkommodatie

We zijn het hele jaar open ...
Vraag informatie.

KREKT.OER 'T WETTER
bij SNEEK

Telefoon 05150-5248 en
05153-244

den. Men werd het echter snel eens dat de belangrijkste eis zou zijn: „Voor een goed en wettelijk vastgelegd inkomen!” Hopenlijk is het nu duidelijk geworden dat de demonstratie niet door de CPN maar door het LOG was georganiseerd waarin gelukkig ook vele niet CPN-ers actief zijn. Wel Jaap, ik hoop dat je het nu begrijpt en zou je aan willen raden in de toekomst niet meer zulke laffe aanvallen op de studentenbeweging te plegen. Je ondersteunt zo alleen maar de rechtse groeperingen in Nederland en dat kan toch niet je bedoeling zijn. In ieder geval veel succes in je nieuwe positie.

Rolf Weeshoff
Amstelveen

Elitair

Simplifikatie, het vereenvoudigen van ingewikkelde zaken door gebruik van kreten die het goed doen leidt tot demagogie en volksverlakkerij. Dat ontleemt de mens zijn waardigheid en gaat uit van de gedachte: „ze zijn te dom om het te begrijpen”.

Je hoort als kritiek op ons, PPR-mensen, het verwijt dat we aardige, nette, intelligente mensen zijn, maar elitair.

Is dat terecht? Ja.

Want zindelijk denken en het met kennis van zaken en met bezieling uitdragen van een opvatting is een onderscheiding. Daardoor behoort men tot een elite. Helaas. Volkspartij betekent niet een partij met voor „Elck wat wils”.

Volkspartij is een partij die streeft naar gelijkheid in waarde voor iedereen. Gelijke kansen voor man en vrouw, naar aanleg van begaafdheid, met als hoofdmotief: Een menselijk bestaan, in alle opzichten en altijd, op basis van rechtvaardigheid.

Een volkspartij opbouwen is een zaak van lange adem. Dat vraagt een kader, dat bezieling weet op te brengen, hetgeen mogelijk is met de aanwezigheid van kennis van zaken en zindelijk denken.

Mensen iets duidelijk maken is niet zo moeilijk als men denkt, als wij maar de moeite nemen hem of haar te begrijpen en weten wat het hun

opgedrongen denkpatroon is.

Wij zijn nog met weinigen, dus iedereen behoort tot het kader van de partij. Ieders plicht is naar de mate van zijn bekwaamheid overal en op het gepaste moment het ideaal van de gelijkwaardigheid der mensen, dat de basis van vooruitstrevendheid is en dus de basis van ons programma, uit te dragen.

B. Windsant
Valkenswaard (N.B.)

Energieprijzen

In PPRAK van 16 april komt de Werkgroep Energie op voor verhoogde energieprijzen. De groep wil streven naar laag verbruik bij hoge prijzen, maar is van mening, dat het niet gemakkelijk ingevoerd zal kunnen worden.

Ik meen een eenvoudige oplossing te hebben gevonden, als ik uitga van de stelling: Wie weinig verbruikt, betaalt een lage prijs, wie veel verbruikt een hogere.

Bij het bepalen van de prijs gaat mijn gedachte uit naar het schijven-tarief bij de inkomstenbelasting.

De overheid zou moeten vaststellen, dat met ingang van 1-1-1977 het volgende tarief gaat gelden voor de aardgasprijzen:

20 c per m ³ voor de eerste	500 m ³
22 c per m ³ voor de volgende	500 m ³
24 c per m ³ voor de volgende	1000 m ³
28 c per m ³ voor de volgende	2000 m ³
32 c per m ³ voor de volgende	3000 m ³

enz.

Bij een vastrechtbedrag van f 50,— per jaar worden de kosten bij een gebruik van 500 m³ f 150,— (momenteel f 177,—). Bij een gebruik van 1000 m³ wordt dat f 260,— (momenteel f 284,—), bij 2000 m³ zijn die getallen resp. f 500,— en f 484,—, bij 4000 m³ f 1060,— en f 884,— en bij maks. 7000 m³ f 2020,— en f 1484,—. Voor het verbruik van elektriciteit zou een dergelijke schaal kunnen worden ontworpen.

Ik geloof, dat veel verbruikers dan wel tot een economischer gebruik zullen overgaan, terwijl dan tevens de gene die minder energie verbruikt, beloond wordt.

Ik hoop, dat de Werkgroep dit systeem eens wil overwegen en bij instemming ermee, de fractie dienovereenkomstig zal bewerken.

F. W. Pieters
Haren (Gn.)

Tweede studiedag Knelpuntennota

De op 13 maart gehouden studiedag over de Knelpuntennota van minister Harry van Doorn heeft zoveel reacties en vragen losgemaakt dat een tweede studiedag gepland moest worden.

Het thema van deze dag zal zijn de „basisvoorzieningen”. Het zwaartepunt zal liggen bij de onderlinge discussie. Men hoopt dat er al praatend een wat duidelijker beeld ontstaat van wat onder „basisvoorzieningen” verstaan moet worden.

Eén van de vragen zou kunnen zijn: welke basisvoorzieningen wil men op plaatselijk en welke op regionaal niveau gegarandeerd zien? Uiteraard blijft ook het punt van de decentralisatie niet onbesproken en een van de vragen die men zich dan kan stellen is; leidt decentralisatie automatisaties tot democratisering?

Wat in het algemeen de politieke plaats van de kreet decentralisatie en is het mogelijk als PPR-leden en tevens werker/gebruiker zijnde een standpunt in te nemen?

Dolf Coppes en Marius Ernsting zullen ook nu worden uitgenodigd om aan de plenaire discussie mee te doen.

De PPR is een partij waarin veel welzijnswerkers zich thuisvoelen. Daarom willen wij juist hen vragen aan deze tweede studiedag deel te nemen. Natuurlijk zijn ook de gebruikers van harte welkom.

De dag zal op 12 juni ergens in de omgeving van Utrecht gehouden worden (plaats wordt in de PPRAK van 4 juni bekend gemaakt). Er vindt een herdruk plaats van de informatiemap van de SRV die ook al voor de eerste studiedag beschikbaar was. Mensen die deze map niet hebben kunnen hem alsnog bestellen à f 3,—.

Het informatiemateriaal voor de tweede dag is tevens bij de SRV verkrijgbaar door f 3,— over te maken op giro 3385373 t.n.v. Stichting Radikale Vorming, PPR, Amsterdam.

Men kan zich telefonies opgeven: 020 - 256046. Vermeld uw bestellingen bij de opgaaf voor deelneming. Graag tot 12 juni.

Namens de voorbereidingsgroep tweede studiedag Knelpuntennota

Bep Kortekaas.

Duitsland

Het Europahuis te Bemelen houdt van 21 tot 26 juni een Duits-Nederlandse cursus over „Het politieke beeld van de Bondsrepubliek Duitsland”.

Uiteraard komen Berufsverbod, ekstremistenwet, Ostfrage, Duitse rol binnen Europa en dergelijke vragen aan de orde. Inlichtingen en opgave Europahuis, St. Antoniusbank 30, Bemelen (L), tel. 04407-1546.

Geschiedenis

Gemeentepaper, het blad van de PPR-raads- en statenleden heeft een geheel nummer gewijd aan de bestuurlijke crisis die in Amsterdam leidde tot het opzeggen van het Progressief Akkoord. In artikelen van Gerrit-Jan van Oven, Jos Vernooij en Doeke van Egten wordt van deze crisis de geschiedenis geschreven en er konklusies uit getrokken. In alle op-

zichten leerzaam. Adres Gemeentepaper: Hoogstraat 24, Abcoude.

Zuid-Holland

Op 16 juni (en niet op 31 mei zoals aanvankelijk gepland) wordt in zaal Koot, Beestenmarkt te Delft om 8 uur een provinciale ledenvergadering gehouden, waarop voorzitter Ria Beckers zal spreken over actuele politiek.

Is het u ook wel eens opgeval-
len dat bomen die gerooid
moeten worden meestal toeval-
lig toch al ziek zijn?

Ria Beckers-te Bruyn

Het eerlijk ontduiken van be-
lasting heet ontgaan

Als je Den Uyl moet geloven
zullen de taxichauffeurs bij
een volgende blokkade kraan-
wagens moeten meenemen om
de bulldozers van de mare-
chaussee weg te slepen

Duisenberg is niet de enige die
het liefst zijn eigen program-
ma uitvoert

GeThorpedeerd

Wel eens over nagedacht dat
op uw zak frites ook over-
heidssubsidie zit?

De familie Oranje houdt zich
in ieder geval politiek gezien
aardig in evenwicht

Spekulatie: ir. Lardinois wil
niet spekuleren op een nieuwe
recessie in 1979

In het halfjaarlijkse overleg
tussen Giscard en Schmidt
kunnen ze maar beter meteen
de datum voor de volgende
Frans-Duitse oorlog afspreken

René de bok

Topspeler: Ik was altijd al te-
gen shitreklame

In verband met de kandidaat-
stelling voor de Tweede Kam-
mer hoort men regelmatig in
de partij de opmerking: „Dat
is een hele goeie... voor een
grote fraktie”

Om op Koningsinnedag wat
mensen op de been te krijgen
moet je tegenwoordig al
drankhekken neerzetten

Pvd

Die pionnetjes op het nieuwe
boek van Bas waren natuurlijk
nog over van het milieuspel

Leo Brouwer, terloops:

Die heldin wil ik zien

*Nog levendig herinner ik me de
koene vechtster. Warrig van haar en
prakties helemaal opgeborgen in
een gigantiese en zeer slecht zitten-
de zwarte koltrui. Ze was afgewerkt
met hard donkerblauwe stoffen.*

*Kortom, een vrouw die eerst uit de
knoop moet worden gehaald, alvo-
rens men er behoorlijk mee kan
kommuniceren. En dan nog: verhit
strijdend voor de emancipatie van
de vrouwen. Ontwapenend maar
toch, ik heb er wat tegen. Vooral
tegen de opvatting die vaak aan een
dergelijk gedrag ten grondslag ligt.
Progressief moet lelijk zijn! Als
progressieve mannen daar naar han-
delen en er flodderig of haveloos
bijlopen, stoort me dat niet opval-
lend. Als vrouwen het doen voel ik
me aanzienlijk harder aangesproken.
De verschijning van een menselijk
wezen wordt nu eenmaal gunstig be-
invloed door goed gekozen kledij.
Dat kon weleens wat met menselijke
waardigheid te maken hebben. Het
goed gekleed gaan lijkt me daarom
progressief. Veel meer in ieder ge-
val dan het dienen van doelloze
lelijkheid.*

*Vanzelfsprekend weten we van
wandaden door mooie en fraai ge-
klede vrouwen begaan. Die voor-
beelden kunnen door progressieve
vrouwen beter niet worden nage-
volgd of anders slechts bij uitzonde-
ring als het belang van onze ge-
meenschappelijke zaak dat vordert.
Iedereen weet intussen dat de
emancipatie van de vrouw niet uit-
sluitend afhangt van haar kleding.
Er zijn ook andere maatstaven.*

*In de Sovjet Unie bijvoorbeeld.
Toen we daar een fabriek bezochten
stootten we op de onvermijdelijke
galerij van levensgroot gefotogra-
feerde Helden van de Arbeid. On-
der hen prijkte ook een aantrekke-
lijke vrouwenkop. „Die heldin wil
ik zien”, stelde m'n buurman al
onmiddellijk vast. En we kregen
haar inderdaad te zien. Een krachtig
gebouwde vrouw, geheel en al op
aktie ingesteld. Een grote hamer
stevig in de hand geklemd, waar-
mee ze fors uithalend, overtollig
materiaal van een werkstuk sloeg.
Ze keek nauwelijks op en er lag een
voortdurende en bijna onbewege-
lijke glimlach op haar gezicht. Een
imposant wezen!*

*De man, die haar met alle geweld
wilde zien, voegde me op gesmoorde
toon toe: „Als die je te pakken
krijgt, knijpt ze je fijn”. De gedachte
scheen hem overigens in het geheel
niet te verontrusten.*

*Het zwijgende vrouwelijke produk-
tiewonder liet veel vragen onbe-
antwoord. Vooral de hardop gestel-
de vraag of we hier nu met de echte
geëmancipeerde vrouw te doen had-
den.*

*Toen ik in een hotel in Stockholm
zat te ontbijten, ging er bedaard een
jonge vrouw tegenover me zitten.
Dat is even wennen voor een nau-
welijks ontwaakte Nederlander. De
Zweedse opende met een vriende-
lijke lach direkt het gesprek. Ze
bood een prettige aanblik. De jaren
hadden hier en daar op haar gezicht
verstandige lijntjes getrokken wat
haar in het geheel niet minder fris
en monter maakte.*

*Ze ondervroeg me kundig. Waar ik
vandaan kwam, wat ik hier deed en
zo verder. Daarna mocht ik onbe-
kommerd vragen. Wat zij hier dan
wel deed. Met een half volle mond
knikte ze naar de muur achter me.
Ze kwam uit het Noorden. Was ge-
trouwd en bezocht zo nu en dan
Stockholm. Omdat de reis wat lang
duurde, bleef ze soms in de hoofd-
stad slapen.*

*Natuurlijk vroeg ik haar of ze daar
zomaar tijd voor had. De Zweedse
vrouwen werken immers allemaal.
Nee, ze werkte niet. En daar had ze
goed over nagedacht. Ze legde het
bondig uit.*

*„Het werken in loondienst berooft
me van het liefste wat ik heb, m'n
vrijheid. (Asjeblijft!). Veel Zweed-
se vrouwen zijn gaan werken en
komen daar voorlopig niet meer van
af, ook al zouden ze willen. (Wel
verdomme). Ze zijn geen steek ge-
lukkiger dan vroeger omdat het
werk dat ze doen dikwijls saai en
onprettiger is dan dat van huis-
vrouw. (Zo, zo). Het kapitalistische
systeem heeft de mannen tot on-
vrije produktiediertjes gemaakt en
dat is nu helemaal onnodig ook met
de vrouwen in ons land gebeurd.
(Ze is goed!). Als m'n man thuis-
komt ben ik fris genoeg om hem de
hele avond te laten zingen.” (Ze is
heel goed!)*

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 4 juni 1976, nummer 84

De crises

of hoe Vorster het kabinet-Den Uyl ten zijn eigen gezicht redde

pag. 3, 5, 8

...weekend de
impasse volledig. De PPR-ministers
bleven op hun stuk staan (geen kre-
dietgarantie, punt) en kregen van hun
partijtop in het weekend
dat...

en verder:

- 4 Politiek is macht en kompromis
- 6 Van Agt schendt afspraken
- 7 Midden-Oostennota uit
- 10 Dolf Coppes over Unctad
- 11 Diskriminatie in Duitsland

Uit „Vrij Nederland“

PPRAK

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

Tweede studiedag

Knelpuntennota

De tweede studiedag over de Knelpuntennota, waarin vooral gediscussieerd zal worden over „basisvoorziensingen”, zal worden gehouden in het buurtcentrum De Klooienberg, Klooienberglaan 1, Zwolle. Het centrum is te bereiken vanaf het station met bus 4, uistappen halte Klooienberglaan/Bachlaan.

Zie voor meer informatie het bericht in de vorige PPRAK (van 21 mei op pag. 15).

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Vrijdag:

Het is gewoon een beetje aandoenlijk. Terlouw is namelijk best een aardige man en kan bij mij eigenlijk weinig kwaad doen. Maar wat er uit die interviews met hem komt is wel erg weinig. Wat wil zo'n man nou eigenlijk en wat wil zijn groep nog?

Over het algemeen doe je mee aan een politieke partij omdat je wat wilt. En je partij zal ook opgericht zijn, omdat men wat wilde.

Maar Terlouw weet niet meer zo precies wat hij wil. Ja, het is progressief en liberaal, maar ook redelijk en haalbaar. Dat gaat dus over het hoe. Maar over het wat tast ik in het duister. D'66 moet zich ook onafhankelijker opstellen van de PvdA. Niet vanwege programverschillen, nee, dat schijnt takties beter te zijn.

En dan vertelt Terlouw wat hij

van de PPR vindt. Desgevraagd. Al weer niet veel, maar wat hij dan vindt is nog lariekoek ook. Te profeties, zegt hij. En we bekommeren ons te weinig om de haalbaarheid. Nou ja. Na drie jaar kabinetsdeelneming... In al zijn twijfels zou ik Terlouw één zekerheid willen toewerpen: Wat je niet haalbaar acht is het in ieder geval niet.

Zaterdag:

De vrouwen in de Bloemenhovekliniek hebben strijdliederen gezongen, lees ik. Ooit heeft iemand eens voorgesteld een PPR-lied te schrijven om daarmee de kerngroepvergaderingen en de congressen te beginnen.

Strijdliederen. Een voorstel daartoe werkt altijd op mijn glimlachspieren. En toch. Ik denk dat groepen en mensen die echt onderdrukt worden of zich echt onderdrukt voelen (wat in ieder geval voor die mensen op hetzelfde neerkomt) strijdliederen kunnen zingen. Groepen die geen onderdrukking kennen schaffen ze af. Of blijven ze soms zingen om de herinnering aan vroeger levend te houden.

Zingen hoort bij een gemeenschappelijk lijden, een gemeenschappelijke hoop, een gemeenschappelijke strijd, soms ook voor een mal doel als het vaderland. Buiten de gemeenschappelijkheid klinkt het strijdlied vals. Wie niet mee kan zingen moet dan maar weggaan. Want een strijdlied kan niet tolerant of genuanceerd zijn.

Fraktie wil geen compensatie voor hoge inkomens

De voorstellen van de Federatie Nederlandse Vakcentrales (FNV) om de prijscompensatie per 1 juli in een vast bedrag voor iedereen (102 gulden per maand bruto) uit te keren, juicht de PPR-Tweede-Kamerfraktie toe.

De fraktie denkt niet dat de FNV in de onderhandelingen met de werkgevers tot een voor beide partijen aanvaardbaar compromis zal kunnen komen. Daarom moet de regering criteria vaststellen, waaraan de inkomensstijging voor 1976 getoetst moet worden. De fraktie zou het liefst zien dat het bedrag van de prijscompensatie

zou afnemen naar gelang de hoogte van het inkomen toeneemt. Als voorbeeld hiervan zou de groep met een inkomen tot f 25.000 een compensatie van de voorgestelde f 102,— kunnen ontvangen, de inkomensgroep tot f 35.000 een compensatie van bruto 50 gulden en de inkomensgroep boven de f 35.000 geheel geen compensatie. Voor arbeidsintensieve bedrijven die door de prijscompensatie in een moeilijke positie komen te verkeren, zal de regering maatregelen moeten nemen, zo vindt de fraktie. Daarbij kan overname van sociale premies door de overheid geboden zijn.

ONNODIGE KRISES

Nog nooit is het voortbestaan van het kabinet-Den Uyl zozeer in gevaar geweest als de afgelopen weken. En wat het ergste is: helemaal onnodig. Wat de abortuskwestie betreft is dat zonder meer duidelijk: Van Agt had zich aan z'n afspraken moeten houden en verder had het CDA de abortuswetgeving niet zolang moeten traineren als het gedaan heeft.

Wat de Zuid-Afrika-zaak betreft kan met zekerheid gesteld worden, dat het kabinet enkele leden had verloren zo niet was gevallen als Vorster zijn order voor onder andere het Nederlandse Rijn-Schelde-Verolme had gehandhaafd. De onnodig onoplosbare situatie was echter ontstaan, doordat met name PvdA-ministers van het begin af niet voldoende duidelijk zijn geweest over de kansen van de order. Wanneer alle progressieven vorig jaar hadden laten merken, dat medewerking aan Zuid-Afrika op het gebied van kerncentrales gewoon niet kan, dan was Lubbers naar onze mening niet voortgegaan met de besprekingen met de Nederlandse bedrijven.

KVP

Natuurlijk is Lubbers zelf ook niet vrij te pleiten. Het is voor ieder duidelijk geweest, waar vooral de KVP, maar ook de ARP-ministers (helaas . . .) hebben gestaan in deze Zuid-Afrika-zaak. Het fanatisme van de KVP verbaast ons toch nog een beetje. Hoewel, we begrijpen steeds beter wat er, als het erop aankomt, van die partij te verwachten is. De houding van Andriessen zou een VVD-leider niet ontsierd hebben.

LUBBERS

Lubbers is dus door de onduidelijke houding van sommige progressieve ministers en door zijn eigen politieke inzichten (!) samen met Duisenberg doorgestaan. Ondanks ook een uitspraak van de Kamer. Dat de betrokken bedrijfsdirekties, ook al

weer met hun kwalijke, in dit geval zakelijke, inzichten, met Lubbers door onderhandelden kan men van hen gezien hun principes verwachten. Daarom opnieuw voor zover het ons progressieven aangaat: Van het begin af aan had de onaanvaardbaarheid die de PPR herhaaldelijk heeft uitgesproken, duidelijk moeten zijn.

Lubbers is met het bedrijfsleven doorgestaan zonder zijn collega's op de hoogte te stellen. Anders hadden Harry van Doorn en Boy Trip wel aan de bel getrokken. Het gaat daarom niet aan dat de werkgevers het kabinet voor onbetrouwbaar uitmaken. Trouwens, zolang een kabinet niet uiteindelijk heeft beslist en zolang die beslissing niet is goedgekeurd door de Kamer, hadden de werkgevers geen enkele zekerheid. Dus hebben ze geen enkel recht van spreken. We leven nog wel in een democratie, dachten wij, waar regering en Kamer het laatste woord hebben en niet een paar bedrijven, al zijn ze gedekt door enkele kabinetsleden. Die zullen overigens als het goed is altijd onder voorbehoud werken.

ENG DOEL

Een ander punt is voor ons ook onbegrijpelijk: Er is geen land ter wereld waar het ondernemingsklimaat zo slecht is als in Zuid-Afrika. Het is duidelijk, dat het huidige bewind eens zal moeten wijken voor de meerderheid van de Zuidafrikanen, die nu geen stem heeft. Die meerderheid zal, zeker als het lang duurt, niet geïnteresseerd zijn in alle overeenkomsten die een minderheid ten eigen bate met anderen heeft gesloten. Over vijf of tien jaar, als de order moet worden betaald, zal het gezicht van Zuid-Afrika er geheel anders uitzien hopen we toch. Een land met een racistische bewind heeft per definitie een slecht ondernemingsklimaat. Maar ja, maak dat mensen maar eens duidelijk die hun ondernemingsdoel wel zeer eng stellen.

En dan de reden waarom het verspelen van de order een ramp, ja een kalamiteit is volgens de werkgevers: Het gaat niet alleen om deze order voor Zuid-Afrika, maar om een gehele bedrijfstak die zich toelegt op het fabriceren van kerncentrales met alles wat d'r op en d'r an zit. Nu deze order is gemist, kan Nederland zijn positie in die sektor wel vergeten. Dat bevestigde minister Boersma, daarom treurt de heer Stikker van RSV en met hem de leiders van de werkgeversorganisaties.

EEN RAMP

Welnu, dit is in het geheel geen ramp. Wat wel een ramp is, is dat de wereld wordt volgezet met honderden kern-energiecentrales. Dat is een ramp en wordt een kalamiteit. We kunnen ons er in Nederland beter op toeleggen in andere sectoren ons geld te verdienen. Net zogoed als we op het gebied van de wapenproductie niet zo verschrikkelijk vooraanstaand zijn, al blazen we op dat terrein helaas ons partijtje ook wel mee.

Het uitleggen van de Zuidafrikaanse houding in deze zaak is hachelijk. Maar een aantal dingen kan wel worden vastgesteld. Ten eerste dat de huidige regering van Zuid-Afrika er het grootste belang bij had de Verenigde Staten, Nederland en Zwitserland door middel van deze order aan zich te binden. Er het grootste belang bij heeft zich economies zoveel mogelijk te verstrengelen met het Westen. Wij moeten het CDA en ook Gruyters kwalijk nemen progressieve ministers als Duisenberg en dat ze daarvoor onvoldoende oog hebben, of om in hun termen te blijven „dit niet voldoende zwaar lieten wegen”. Toen vervolgens bleek dat de order in Amerika en in Nederland zoveel stof deed opwaaien, ja, een ongekend algemene discussie over de apartheidspolitiek tot gevolg had en de

linksaf
en
omhoog

door Kees Waagmeester

schijnwerpers daar geheel op richtte, kozen de Zuidafrikaanse autoriteiten eieren voor hun geld. Dat hadden ze niet bedoeld. In dat licht gezien komt Frankrijk al gauw in aanmerking. Daar is men niet zo kieskeurig.

WERK

Ik begin zo langzamerhand wel misselijk te worden van het argument van werkgelegenheid dat de werkgevers gebruiken in zo'n zaak „De armen hebt gij altijd bij u”, begint hier te gelden. De werkgevers mogen dat argument natuurlijk best gebruiken, maar dan moeten ze in andere gevallen ook tonen dat het ze in de eerste plaats om die werkgelegenheid gaat. Binnen de bestaande economische mechanismen is dat echter een onredelijke vraag. Laten we eerlijk zijn. Wat we daarom wel van de werkgevers mogen verwachten is een grote bereidheid die mechanismen zo te helpen veranderen, dat de werkgelegenheid voorop komt te staan. Dit getuigt misschien niet helemaal van werkelijkheidszin. Want het is wel duidelijk dat de keus voor een zeer actieve politieke rol van de werkgevers sinds de brief van de Negen wordt voortgezet. En die keus blijkt nogal rechts te zijn.

Michel van Hulten:

Politiek is macht en kompromis

Naast „scheiding der geesten” is — van de oprichting van de PPR af — de „politieke meerderheidsvorming” een belangrijke doelstelling geweest.

In 1968 klonk dat velen overmoedig in de oren: een groepje van aanvankelijk slechts enkele honderden mensen splitst zich af van grote partijen en het eerste wat ze roepen is politieke meerderheidsvorming! De „splinter” sprak over „meerderheid”! Toch is dat een heel essentieel element in het PPR-denken.

We zijn er steeds van uitgegaan dat onze politieke boodschap pas echt effect zou kunnen hebben als we die zouden kunnen plaatsen in een groter politiek verband dat de meerderheid in handen heeft, zodat er met al die ideeën van ons en dat denken over de ideale maatschappij ook iets gedaan zou kunnen worden. Met andere woorden: we hebben altijd gezegd, er moet ook macht zijn bij ons, anders haalt het allemaal niks uit.

Tussen twee haakjes: dit is ook de meest diepgaande tegenstelling tussen PPR en PSP, die politiek grote overeenstemming vertonen, maar die op dit punt van strategie heel principiële uiteengaan. Tegenover de PPR-opvatting: „onze politieke arbeid moet uitmonden in regeringsverantwoordelijkheid, in politieke en bestuurlijke macht hebben, anders dan bereiken we nooit iets”, zit de PSP meer op de lijn van: „dit zijn onze politieke opvattingen en die willen we zuiver overeind houden”. Onze bereidheid mee te werken aan beleidsuitvoering — en daarbij fouten maken en compromissen moeten sluiten — staat tegenover hun zuiver houden van hun politieke getuigenis.

In de praktische politiek vertaalde zich het begrip „meerderheidsvorming” in de laatste jaren op een nieuwe wijze. In ons land moesten ook voor die tijd partijen met elkaar tot overeenstemming komen om een politieke meerderheid in het parlement te vinden op basis waarvan een kabinet gevormd kon worden. Die overeenstemming werd echter steeds pas gezocht ná de verkiezingen. Eerst bepaalden de kiezers via de stembus de sterkte van de partijen. Daarna gingen de partijbonzen onderhandelen en een akkoord zoeken.

Tegen die handelwijze ontstond in de jaren zestig verzet. Zeer duidelijk rond en vooral na de verkiezingen van 1967, waarin met name de ARP zijn campagne had gevoerd onder de leuze „evangelische-radikaliteit” en na de verkiezingen in zee ging met een VVD-konfessioneel kabinet. De „spijstimmers” stonden „versteld dat de ARP nu zonder meer een kabinet wil gaan aanvoeren (Biesheuvel zou minister-president worden, vH) waarvan iedereen kan zien dat de radicale gezindheid eraan ontbreekt”. De meerderheidsvorming die vóór de verkiezingen tenminste gesuggereerd was te zullen gaan in de richting van de PvdA, kwam na de verkiezingen bij de tegenpool, de VVD, uit.

Vóór de verkiezingen

Meerderheidsvorming via afspraken tussen partijen die leiden tot een „stembusakkoord” of „regeerakkoord” zijn en blijven in ons land noodzakelijk zolang geen partij de zekerheid heeft de absolute meerderheid te kunnen halen. De wettelijke verandering, die sinds 1971 mee de verkiezingsstrijd bepaalt, is dat zo'n akkoord vóór de verkiezingen gesloten moet worden. De kiezers bepalen dan met hun stem niet alleen de sterkte van de partij die zij willen steunen, maar weten bij het uitbrengen van hun stem tevens op wat voor keuzerichting hun partij zich vastlegt en zijn eveneens op de hoogte van de compromissen die het regeerakkoord bevat met betrekking tot het eigen partijprogramma. Door het uitbrengen van hun stem kunnen zij die compromissen mee goedkeuren.

Het is erg vervelend dat het woord „kompromis” de meeste mensen erg vies in de oren klinkt, in de PPR mogelijk zelfs meer dan in vele andere partijen. In de politiek — evenals trouwens in alle andere maatschappelijke processen — valt echter zonder kompromis niet te leven.

Op de eerste plaats moeten we eerlijkheidshalve vaststellen dat ook het PPR-programma zelf een kompromis is. Het is prakties uitgesloten dat de mensen die besloten hebben met elkaar politiek te bedrijven binnen ons partijverband het **allemaal helemaal** eens zijn met **alle punten** van ons politiek programma en met **alle daden** van onze politieke vertegenwoordigers (frakties en bestuurders, nationaal en lokaal). Ongetwijfeld zijn er sommigen die op sommige punten vinden dat ons programma niet ver genoeg gaat en anderen die vinden dat het veel te ver gaat. Toch blijven we bij elkaar omdat we het duidelijk over de hoofdlijnen met elkaar eens zijn en die hoofdlijnen voldoende duidelijk anders zijn dan bij andere politieke partijen.

Hetzelfde probleem doet zich voor bij de meerderheidsvorming via stembusakkoorden. Dan gaat in wezen tussen een aantal partijen datzelfde „kompromis”-zoekende proces nog een keer plaatsvinden. Die partijen proberen overeenstemming te bereiken over wat je in de volgende regeerperiode wilt bereiken, wat je daartoe — ieder van die overeenstemming zoekende partijen! — van je eigen programma moet laten vallen. Dat regeerakkoord moet bovendien de kwaliteit hebben dat je er bij de verkiezingen ook de meerderheid van de kiezers mee kunt winnen.

Grotere pijn

Hier zit voor de PPR een grotere pijn dan bijvoorbeeld voor de PvdA; die heeft — als veel grotere partij — reeds binnen eigen kring in veel sterkere mate dan de PPR dat bredere Kompromis moeten zoeken. De PPR zal in de voorbereiding van een stembusakkoord meer afstand moeten nemen van zijn eigen programma dan de PvdA. De winst voor de PPR is dat om tot overeenstemming te kunnen komen toch ook de PvdA op een aantal punten in de richting van de PPR zal moeten komen. Of de PPR uiteindelijk meedoet aan zo'n kompromis-stembusakkoord (dat bij behaalde meerderheid via de stembus tevens regeerakkoord is) is een beslissing van het PPR-kongres wat de programmatiese pijn tegen de bestuurlijke winst zal moeten afwegen. Voor ieder van de partners in het stembusakkoord betekent hun deelname iets afstaan om samen meer te zijn. Sinds het stembusakkoord van 1971 tussen PvdA, D'66 en PPR en Keerpunt 1972 wordt ter linkerzijde het stembusakkoord vóór de verkiezingen geformuleerd en overeengekomen. Dit tijdstip, gelegen voor de verkiezingen, is van wezenlijk belang. Gezien het karakter van ons programma zullen wij in de Kamer altijd een kleine fractie hebben. Dit betekent dat wij altijd met anderen zullen moeten samenwerken en compromissen zullen moeten sluiten, als wij tenminste willen dat op een zo vroeg mogelijk moment onze ideeën mee invloed hebben op besluitvoorbereiding en -vorming. Als wij dat akkoord voor de verkiezingen sluiten weten de kiezers niet alleen wat eigenlijk onze doelstellingen en middelen zijn (eigen PPR-programma), maar ook in hoeverre wij akkoord zijn met werken in die richting in de komende vierjaars parlementaire periode, om tenminste ten dele onze doelstellingen te realiseren.

Michel van Hulten

Kerngroep bevestigt oude uitspraken

De kerngroep heeft afgelopen zaterdag ruim de tijd genomen om de toen nog in de lucht hangende kredietgarantie voor de levering van kernreactoronderdelen aan Zuid-Afrika te bespreken. Eigenlijk overbodig, want de eensgezindheid op dit punt in de PPR staat buiten kijf: Onder geen beding meewerken aan kerncentrales voor Zuid-Afrika. Een uitvoerige motie daarover werd met algemene stemmen aangenomen.

Hoe zwaar ook de PPR-mensen in het kabinet aan de zaak tilden bleek uit de woorden van minister Harry van Doorn. Over een motie van Zuid-Holland, waarin stond dat de bewindslieden zich uit het kabinet zouden moeten terugtrekken bij een voor Zuid-Afrika ongunstig besluit, zei hij, dat hij nog nooit zo'n overbodige motie had gezien: „Deze boodschap aan Boy en mij hoeft niet nog eens per motie aan ons te worden overgebracht. Maar wij la-

ten er geen traan om als ze wordt aangenomen”.

De kerngroep besloot daarop de motie niet eens in stemming te brengen, hoewel de Zuidhollandse afgevaardigde Hans van der Wilk zei, dat het er om ging de kerngroep medeverantwoordelijkheid te laten dragen.

Gerard Jongerius, voorzitter van de themagroep Vrede, die de aangenomen motie had ingediend, zei, dat in een tijd dat er voortdurend gesproken wordt over crisis, breken etc, het belangrijk is nog eens onze argumenten over het essentiële punt op tafel te leggen.

Peter Lankhorst had een motie ingediend, waarin de kerngroep haar gevoelens uit zou kunnen spreken, dat de ministers die medewerking wilden geven aan de bouw van de kerncentrales niet in dit kabinet thuishoren. Hij wees erop, dat niet Van Doorn of Trip met de portefeuille hadden gezwaaid, maar Lubbers. Als er dan iemand moet opstappen, laat hij dan opstappen, veronderstelde Peter.

Een wat onmogelijk besluit zou het geweest zijn, en daarom werd de motie niet in stemming gebracht. Maar om aan te geven hoe de kaarten lagen was het een leuk hulpmiddel.

Over het werkgelegenheidsargument van de werkgevers zei de Oostgroninger Bas van de Bent, dat het de „arrogantie van het eigenbelang is waarmee rechts Nederland komt om over de ruggen van de zwaksten van de samenleving een boterham te vragen voor 500 goed opgeleide mensen”.

Sommige kerngroepleden wilden met zoveel woorden van de beide ministers horen dat ze zouden aftreden als het kabinet tot kredietgarantie zou besluiten, waarop Bas de Gaay Fortman zei, dat men Harry van Doorn gerust serieus kon nemen en dat „je in de politiek af en toe je hersens moet gebruiken”. „We hoeven maar naar elkaars gezichten te kijken om te zien dat het voor ons allemaal even zwaar weegt”.

K. W.

Motie: Nee, nooit

Volgens een uitvoerige motie van de themagroep Vrede, die de kerngroep afgelopen zaterdag heeft aangevaard (door minister Van Doorn schertsend meer een nota dan een motie genoemd), zal Nederland bij het verlenen van een exportkredietgarantie door de looptijd ervan (12-15 jaar) belang hebben bij het handhaven van de politieke stabiliteit in Zuid-Afrika en dus handhaving van het huidige regiem.

Intussen is het afgelopen weekeinde de zaak van de baan geraakt doordat Zuid-Afrika de kernreactororder aan Frankrijk heeft gegund. Toch is het goed de overige overwegingen uit de motie hier te vermelden, omdat het volstrekt duidelijk moet zijn waar het de PPR in haar verzet tegen de leverantie om ging.

De motie zegt dat het verstrekken van een exportkredietgarantie actieve medewerking betekent van de Nederlandse regering aan de versterking van de Zuidafrikaanse nucleaire machtsvorming en hierdoor aan het instandhouden van het Vorsterregiem.

De levering zou ook het gevaar inhouden, dat Zuid-Afrika overgaat

tot het vervaardigen van kernwapens. Dit gevaar is temeer aanwezig, omdat het land weigert het verdrag tegen de verspreiding van kernwapens te ondertekenen. De twee geplande kerncentrales zullen per jaar voldoende plutonium kunnen produceren om vijftig Nagasakibommen te vervaardigen.

De regering heeft de bezwaren die aan kernenergie zijn verbonden zo zwaar laten wegen, dat de beslissing tot het bouwen van nieuwe kernenergiecentrales in Nederland zelf voorlopig is uitgesteld. De risico's voor het milieu moeten ons uiterst voorzichtig maken elders ter wereld aan kerncentrales mee te werken.

De hierboven genoemde redenen (handhaving en versterking apartheid, verspreiding kernwapens en milieurisico's) zijn elk op zich een ernstige bedreiging voor de mensen in zuidelijk Afrika. Mensen, die voor het merendeel zelf niet de macht hebben zich daartegen te weer te stellen.

Dit alles, zegt de motie die met algemene stemmen werd aangenomen, raakt de PPR in de kern van haar doelstellingen.

Het werkgelegenheidsaspect dient zwaar te wegen, maar het mag niet betekenen, dat ten koste van alles arbeidsplaatsen geschapen moeten worden.

Dit argument telt bovendien minder voor een regering die bereid is in bedreigde regio's een actieve investeringspolitiek te voeren gericht op arbeidsintensieve bedrijven.

Het argument, dat bij weigering van de kredietgarantie het prestige van Nederland in de internationale handelsbetrekkingen zou worden aangetast, noemt de motie zeer twijfelachtig. Want bij het verlenen van medewerking valt een felle reactie uit de Derde Wereld te verwachten. Het is beslist niet uitgesloten dat de handelsbetrekkingen met landen als Nigeria zouden worden verbroken of opgeschort, wat ook verlies van werkgelegenheid betekent.

De motie verwijst tenslotte naar aangenomen moties van de kerngroep van 18 oktober 1975 en het kongres van 15 november 1975. Bewindslieden en Kamerfractie worden gesteund in hun houding van uiterst verzet.

Kerngroep:

Van Agt schendt afspraken

Volgens de kerngroep heeft minister Van Agt van Justitie de afspraak met de Tweede Kamer van oktober 1974, om in het vervolg beslissingen over ingrijpen in de abortusklinieken aan de onafhankelijke rechter voor te leggen, door zijn handelwijze in de huidige problemen met voeten getreden.

Dit staat in een motie die de kerngroep afgelopen zaterdag heeft aangenomen. De kerngroep zegt het sluiten van de Bloemenhovekliniek zonder toetsing door de onafhankelijke rechter te verwerpen. Alice de Geer zei namens PPR-Emancipatie, dat ze het naar buiten treden van de PPR op het punt van de Bloemenhovekliniek had gemist.

Bas de Gaay Fortman antwoordde, dat een demonstratie-effect zoals de KVP-fractie liet zien toen Van Agt zei de motie-Roethof niet te zullen uitvoeren, voorkomen moest worden. Hij wees erop, dat de PPR-fractie unaniem voor de motie-Roethof heeft gestemd, om de zaak aan de onafhankelijke rechter over te laten.

PPR kan helpen bij abortus-diskussie

Over de dreigende sluiting van Bloemenhove heeft Bas de Gaay Fortman op de kerngroep gezegd, dat het bekend is dat in de Tweede Kamerfractie over de vraag van de legalisatie van abortus verschillend wordt gedacht. „Maar”, zei hij, „de gehele fractie stemde voor de motie die de minister van Justitie vroeg geen maatregelen te nemen voordat de rechter zich daarover zou hebben uitgesproken. Wij zien dat eenvoudig als een kwestie van wijs beleid nu de tegenstellingen onder ons volk op dit punt zo zijn verscherpt. Ook het nemen van maatregelen op grond van het Wetboek van Strafvordering moet steeds aan een rechterlijke uitspraak worden onderwerpen. Dat is de enige manier waarop voorkomen kan worden dat abortus voortdu-

rend voorwerp is van partijpolitieke strijd.”

Verder merkte Bas op: „Het feit dat wij als fractie, zij het na veel discussie, tot één lijn konden komen op dit punt, is een aanwijzing van de mogelijkheid ook de discussie over legalisatie te voeren in een sfeer van verdraagzaamheid.

Wij hebben in de PPR voldoende vertrouwen in elkanders mens- en maatschappijbeschouwing om elkaar niet te hoeven verketteren. De vraag is niet of we voor of tegen abortus zijn — niemand van ons is daar voor — maar of hier wel of niet een taak ligt voor de wetgever. Een meerderheid zegt ja en kiest daarom voor legalisatie. Een minderheid kiest voor behoud van een

wettelijke norm doch meent dat slechts tuchtrechtelijke verantwoording van de arts en toezicht op de klinieken nog mogelijk is.

Dit meningsverschil betreft dan ook niet zo zeer de houding tegenover het leven als wel de grenzen van de rechtsorde. Wie dat heeft vastgesteld, ziet in hoe ongerechtvaardigd beschuldigingen zijn van aan de ene kant kindermoord en aan de andere kant onderdrukking van de vrouw.

Als de PPR kan bijdragen tot een sfeer van verdraagzaamheid in de abortusdiskussie die thans op zo'n afschuwelijke manier wordt gevoerd, dan is dat zo belangrijk dat ons onderling meningsverschil bij die positieve bijdrage in het niet zinkt.”

De nachten van Bloemenhove

We hebben uitvoerig in de kranten kunnen lezen over de problemen rondom de Bloemenhovekliniek in Heemstede. De bezetting door actiegroepen heeft sukses gehad. Van Agt heeft zijn snode plannen om de kliniek te sluiten dankzij de bezetting van de honderden aktievoerende vrouwen niet kunnen uitvoeren. Ikzelf was er de woensdagavond- en nacht (19 mei) en maandagmiddag, -avond en -nacht (24 mei) bij, toen de minister van Justitie door de aanwezigheid van al de demonstrerende vrouwen bakzeil moest halen.

Over de wijze waarop de kwestie Bloemenhove in verschillende kranten is benaderd zou een hele diskussie gevoerd kunnen worden.

Maar ik vind het interessanter te vertellen dat ik en nog 300 andere vrouwen — onder wie heel wat PPR-vrouwen! — een paar nachten en avonden de kliniek hebben bezet. Als ik hieraan terugdenk voel ik me weer ontzettend fijn. De zaak waarom het ging (en nog gaat) kennen we allemaal. Maar de solidariteit in Heemstede met al die verschillende vrouwen was ontzettend goed. Het was ook erg goed dat we vanuit Utrecht een paar keer met tientallen vrouwen in afgeladen auto's richting Heemstede reden. Helemaal onverwachts en onvoorbereid was dat niet. De nacht van dinsdag op woensdag (18 op 19 mei) hadden Amsterdamse vrouwen de kliniek al met sukses „bezet”. We waren op de hoogte en hadden toegezegd te zullen komen

als het nodig was. Woensdagavond kwam er vanuit de Tweede Kamer een telefoontje dat het hard nodig was. Van Agt had het weer op zijn heupen en zou 's nachts zo goed als zeker toeslaan. Een paar telefoontjes waren voldoende om in een uur tijd 50 vrouwen te mobiliseren. Diskussie- en scholingsavonden werden verschoven en vanaf 8 uur was het vanaf het Utrechtse Vrouwenhuis een aan- en afrijden van auto's. In de Bloemenhovekliniek troffen we een aktiecentrum aan waar druk werd vergaderd en de te volgen strategie werd uitgestippeld. „Vooral geen geweld gebruiken, ook niet als de smerissen aanleiding geven. Laat je rustig wegslepen”. Toen ik woensdagnacht met deze opdracht de urenlange zit in een

van de behandelkamers inging, voorzag ik niet dat ik de maan-dagnacht (24 mei) erop weer in dezelfde ruimte zou doorbrengen. Via radio, tv, en telefoonverbindingen met Den Haag waren we steeds op de hoogte gehouden. Anneke Goudsmit — in de vrouwenbeweging nogal eens afgeschilderd als onfeministies — was de rots in de branding. Het was haar wel aan te zien dat zij er een zware nacht had opzitten. Net als trouwens al die Amsterdamse vrouwen.

Tussen de bestuursvergaderingen door bracht Anneke ons steeds op de hoogte van de stand van zaken. Ikzelf was 's nachts om twee uur blij, dat we ons in groepen in de kliniek gingen verspreiden. Het was op dat moment prakties zeker dat de politie om 4 uur zou binnenvallen. Ik had het gevoel dat we nu eindelijk wat konden doen. Slaap had niemand op dat moment. De grote hoeveelheid koffie van de erg aardige Bloemenhove-mensen had daar wel voor gezorgd. In de be-

handelkamer, waar we met zo'n dertig vrouwen zaten en lagen heb ik het wel even benauwd gehad. Maar de rust en kalmte die er van iedereen uitging stelde mij weer gauw gerust. Het wachten op de politie kon nu beginnen. We waren inmiddels allemaal ingepraat hoe we de overvallers zouden ontvangen. Zo nu en dan kwamen er berichten van buiten binnen: dat de overvallers op verschillende plaatsen klaarstonden om uit te rijden, en later dat de kolonnes op weg waren en weer later dat de politie voor de kliniek stond. Om de tijd door te komen zongen we strijd bare feministiese liederen. Niet al te hard, want in de verste uithoeken van de kliniek sliepen patiënten.

Om tien voor vier kwam Joeri van de Bergh (geneesheer directeur) vertellen, dat uit Den Haag een telefoontje was gekomen, dat de inval niet doorging. Ik voelde me heel raar ineens. Urenlang hadden we in spanning gezeten en ineens viel alles (tijdelijk) weg. Van een

overwinning vieren met elkaar in de grote zaal, zoals Joeri voorstelde, kwam niets. Daarvoor was niemand in de stemming. We waren ineens doodmoed en ik was tot niets meer in staat.

We wilden alleen nog maar zekerheid of de kust echt veilig was. We vertrouwden het allemaal nog niet. Anneke Goudsmit kon ons geruststellen. Irene Vorrink had haar gebeld en er kon in ieder geval deze nacht niets meer gebeuren (19 mei). Omdat het werk in de kliniek weer normaal moest doorgaan zijn we allemaal weggegaan. Met een stel Utrechtse vriendinnen zijn we om half vijf 's morgens naar Zandvoort gereden en langs het strand gaan wandelen. Dit was voor mijn gevoel een goeie afsluiting van een vreselijke goeie aktie. En dat ondanks het bericht in een bekend ochtendblad, dat de kliniek door 60 man was bezet. „De vrouwen hebben ze niet meegeteld”, hebben we tegen elkaar in de auto gezegd.

Wil Merkies

Diskussienota van PPR-werkgroep

Israël en Palestijnen moeten elkaars bestaan erkennen

Als belangrijkste stap op weg naar een regeling van de Midden-Oostenkwestie, is het noodzakelijk dat Israël het bestaan van het Palestijnse volk erkent, maar het is evenzeer noodzakelijk, dat de Palestijnse leiders uitspreken, dat er in het Midden Oosten plaats is voor het bestaan van een Joodse staat.

Dit staat in een nota over de Midden-Oostenproblematiek, die door de Midden-Oostenwerkgroep van de PPR is samengesteld. Een nota met veel feitelijke informatie om een goede oordeelsvorming over de situatie in het Midden Oosten mogelijk te maken.

De vestiging van een Palestijnse rompstaat op de Westelijke Jordaanoever en in de Gaza-strook biedt op dit moment het meeste uitzicht op een voorlopige regeling, zo zegt de nota. Een andere belangrijke stap wordt het terugtrekken van Israëliese troepen uit de in 1967 bezette gebieden genoemd.

In een aantal stellingen, die vooral gaan over de Nederlandse situatie, wordt geprobeerd een discussie op gang te brengen, ook buiten de partij. Zo stelt men onder meer:

1. Contacten met progressieve groeperingen in het Midden Oosten (die voor de betrokken partijen als serieus gelden), kunnen een mentaal klimaat van wederzijds begrip bevorderen.

2. De PPR moet er naar streven een erkend trefcentrum/gesprekspunt te worden voor progressieve groeperingen uit het Midden Oosten.

3. Waar mogelijk moet de PPR aandringen op wederzijdse erkenning door de PLO en Israël.

4. Erkenning te zijner tijd van een Palestijnse regering (in ballingschap?) door Nederland zal nu reeds door de Nederlandse regering door-dacht moeten worden.

5. Nederland zal moeten waken voor misbruik van VN-organen.

6. Nederland zal zich moeten inzetten voor zowel een menswaardig bestaan van de politieke gevangenen in Israël als ook voor de positie van de Joodse minderheden in bepaalde Arabiese landen.

7. Aangedrongen moet worden bij de verschillende partijen bij het konflikt af te zien van „klimaatverstorende” uitspraken, procedures etc.

Deze stellingen vormen de aanzet voor het maken van een tweede deel, dat op deze nota moet volgen, waarin meningen en standpunten van de meest in het konflikt betrokken partijen verzameld moeten worden. Dat betekent toetsing van de PPR-meningen aan de direkt betrokkenen.

In een derde en laatste deel wil de werkgroep door een konfrontatie van de standpunten tot een definitieve oordeelsvorming komen.

Dick Bot, de sekretaris buitenland van het partijbestuur, hoopt dat de stellingen zoveel interesse naar de inhoud van de nota zullen oproepen, dat men de nota zal bestellen en erop zal reageren. Dat is tenslotte de bedoeling van de werkgroep.

Bestelling is mogelijk door een briefje of telefoontje naar de Studiestichting, Singel 277, Amsterdam, tel. 020-226018. Kosten f 2,50 plus f 1,70 verzendkosten, overmaken op giro 2144633 van Studiestichting PPR, Amsterdam. Vermelden Nota MO. Reakties op de nota sturen aan Dick Bot, p/a partijburo PPR, Singel 277, Amsterdam.

Het aktiecentrum Nijkerk ontvangt graag verkiezingsprogramma's, gebruikt bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen. Sturen aan sekretariaat ac. Nijkerk, Wilgenlaan 25, Nijkerk.

Om de plaatselijke bevolking op de hoogte te houden van de activiteiten en ideeën van het aktiecentrum Nieuw-Lekkerland, willen we een informatiebladje laten verschijnen. We ver-moeden dat er wel meer aktiecentra zijn die op deze manier de bevolking van informatie voorzien en willen graag van hun ervaring en ideeën gebruik maken.

We vragen daarom aktiecentra die een informatiebladje uitgeven een voorbeeld daarvan te sturen aan Aktiecentrum PPR Nieuw-Lekkerland, p/a Venuslaan 71, Nieuw-Lekkerland.

Hoe effectief deze rubriek nu al is, blijkt uit een melding van het Utrechtse aktiecentrum dat op hun oproep voor informatie over wijkraden meer dan tien reakties zijn ontvangen. Stuur jullie aanvraag of aanbod voor deze rubriek aan het redaktie-adres van PPRAK.

Een frustrerend aspekt van de politiek is, dat zoveel kwesties steeds weer terugkeren. Je weert je met kracht van argumenten om na een half jaar te merken dat de discussie nog eens moet worden overgedaan. Publiek en pers worden daarvan net zo moe als de politici die de argumenten moeten uitwisselen. Bij de pers uit die moeheid zich in een eenzijdige registratie van krachtige taal. Zo deelde een televisie-rubriek ons mee dat onze visie op de kwestie van de kerncentrales voor Zuid-Afrika pas dan interessant zou worden, indien wij op de dag van de uitzending ons vertrouwen in het kabinet-Den Uyl zouden opzeggen. Is het je een kabinetskrisis waard? Is het een breekpunt? Stappen jullie ministers op? Dat zijn de vragen. Wie niet voldoende dreigt, komt er niet meer tussen. Wie wel dreigt, maakt van de kwestie een prestigezaak die nauwelijks meer is op te lossen.

Toch is onze motivatie voor een eigen politieke inbreng er de laatste weken niet geringer op geworden. Onderstreept werd de noodzaak van een wijze van politiek bedrijven waarin voor een scheiding van politiek en ethiek geen plaats is. Wat moreel fout is kan nooit politiek goed zijn, placht de Engelse liberaal Gladstone te zeggen. Dit betekent dat de discussie of levering van kerncentrales aan Zuid-Afrika moreel fout is, de doorslag moet geven.

Nu heeft Aantjes naar voren gebracht dat dit op zichzelf ook weer een afweging vereist. Naast onze morele verplichting tegenover de onrechte bevolking van Zuid-Afrika staat de morele kwestie van de betrouwbaarheid van de regering tegenover het Nederlandse bedrijfsleven. Ik erken dit. De zaak van de Zuidafrikaanse kerncentrales is de laatste tijd uitgegroeid tot een publieke afweging van onze verantwoordelijkheid jegens de onderdrukte en onrechte bevolking van Zuid-Afrika tegen onze verantwoordelijkheid jegens het eigen bedrijfsleven.

Ik merk om te beginnen op dat deze afweging nodig is, omdat het bedrijfsleven niet of in hoogst marginale mate een eigen verantwoordelijkheid erkent jegens de onderdrukte mensen in Zuid-Afrika of waar ook ter wereld. Dat geldt niet voor alle ondernemers. Indrukwekkend is nog steeds de verantwoordelijkheid van de Engelse bouwondernemer Neil Wates waarom zijn bedrijf niet kan investeren in Zuid-Afrika. Maar veruit de meeste ondernemingen stellen zich op het standpunt dat hun beoordeling niet verder moet gaan dan de vraag of het politieke klimaat stabiel is en dat zij voor het overige redelijke lonen moeten uitbetalen en zelf geen diskriminatie toepassen.

Mag je, zolang er geen economische boycot is, meer van het bedrijfsleven vragen? Mag je vragen dat het ook nog aandacht besteedt aan de aard van het project waarmee het bezig is? Hoe dat ook zij, in dit geval was dat alleen al daarom noodzakelijk, omdat voor het onderhavi-

ge project de medewerking van de overheid onontbeerlijk was.

De Kamer

In augustus vorig jaar besloot het Kabinet die medewerking te verlenen tegen bepaalde voorwaarden. Zuid-Afrika leek bereid die voorwaarden in te willigen, zodat het bedrijfsleven doorzette. Maar bij de begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken bleek de Kamer voor het project zelf niets te voelen. Elke politieke beslissing is een afweging van belangen en verantwoordelijkheden. In de Kamer viel die ten aanzien van dit project negatief uit.

toonde van de leverantie, schreef 19 november 1975 in een hoofdstuk onder de titel „Pijnlijk“: „Als prakties resultaat van de actie-Ter Beek is eigenlijk maar één ding te verwachten: een hoogwaardig en gespecialiseerd deel van de Nederlandse industrie zal buitenspel worden gezet“.

Tot zover is alles nog goed te volgen. Maar nu gebeurt er iets dat niet anders dan als „ongelooflijk en „ontstellend“ kan omschrijven. Ik doel hier op de wisseltruc die betrokken ondernemingen meende dat de bezwaren zouden wegvallen als de Nederlandse medewerking aan het project niet langer de eigenlijke reaktorvaten zou betreffen. Nog ontstellender is dat de ministers van Financiën en van Economische Zaken niet meteen hebberig duidelijk gemaakt dat hierdoor de aard van het project niets veranderde. Rijn-Schelde-Verolme blijft een reaktorbedrijf, de deelname aan het project niet van niets wordt gevraagd. Het blijft gaan om de bouw van twee kernenergiecentrales bij Koeburg in Zuid-Afrika.

Hoe ontstond de idee van de wisseltruc? Ik denk dat onvoldoende werd beseft dat er ook iets is veranderd in de mentaliteit van het re-

Voor scheiding tussen politiek en et Maak van verklaring apartheid geen ho

Omdat evenwel het bedrijfsleven moeilijk kan werken met een reeks van incidentele beslissingen over projecten in Zuid-Afrika, werd besloten tot een eksakte formulering, toegespitst op het nukleaire aspekt van het project. Die formulering betekende dat het bedrijfsleven wist dat naar de mening van de Kamer de bouw van kerncentrales ook in andere landen die het verdrag tegen de verspreiding van kernwapens (NPU) niet ondertekend hebben, zoals India of Israël, evenmin voor medewerking door de overheid in aanmerking zou moeten komen.

Duidelijk was in elk geval dat het Zuidafrikaanse project naar de mening van de Kamer niet door moest gaan. Die boodschap is goed doorgekomen. NRC-Handelsblad, dat zich van het begin af een voorstander

geren. Toen het destijds ging om de levering van onderzeeboten aan Zuid-Afrika, dwars tegen het wapenembargo van de Veiligheidsraad in, werd vanuit het kofessioneel-liberale Kabinet gesteld dat het niet ging om een wapen maar om een wapendrager. Een onderzeeboot moest vooral gezien worden als een boot al kon je er toevallig ook wapens op monteren. Progressief Nederland heeft zulke redeneringen steeds verfoeid.

Vandaar onze verbijstering toen wij in de kranten lezen dat de wisseltruc ook door bewindslieden van de huidige regering als een serieus verandering van de zaken werd beschouwd. Of toen bij het bedrijfsleven verwachtingen zijn gewekt die bij een negatieve beslissing over de kredietgarantie niet worden waargemaakt en of hierbij sprake was

van onzorgvuldig bestuur, onttrekt zich aan onze beoordeling. Indien er schade is geleden door onbehoorlijk bestuur, dan moet over een vergoeding van die schade gesproken kunnen worden.

Maar in geen geval kunnen wij de zienswijze aanvaarden van de heer Aantjes dat „de Nederlandse regering niet anders kan doen dan deze kredietgarantie nu te verstrekken”. Aantjes baseert deze stelling zelfs op de besluitvorming in het Kabinet in augustus vorig jaar. Dat zou dan betekenen dat ook het Kamerdebat van november zinloos was. Het is duidelijk dat bij zwaarwegende politieke beslissingen een zinvolle bespreking in de Kamer mogelijk moet zijn. Dit betekent dat aan bedrijven die van de beslissing afhankelijk zijn, nooit volstrekte zekerheid kan worden gegeven totdat een besluit van de regering voorwerp van bespreking in de Kamer is geweest.

In november vorig jaar is over de zaak gesproken en toen was duidelijk dat het Kabinet zelfs nog geen besluit had genomen. Op 22 mei jl. verklaarde minister Lubbers voor de televisie: „De fakto moet nog steeds een beslissing genomen worden. Het bedrijfsleven weet ook heel goed dat het een politiek zeer

et geen plaats ien tegen o frasen

ware afweging is.” Het zou inderdaad te dol zijn, als ons nu werd medegedeeld dat al die honderden uren vergaderen van Kabinet, Kamer en partijen voor niets waren.

Dit lange verhaal was nodig om duidelijk te maken dat de redenering van Aantjes en andere voorstanders dat we „moreel niet anders kunnen dan de kredietgarantie te verlenen” niet opgaat.

De voorzitter van de Subkommissie van de Amerikaanse senaat voor Afrikaanse zaken, senator Clark, vatte de bezwaren tegen de leverantie als volgt samen: politiek onwenselijk (vanwege de vergaande konsekwenties voor de politieke en militaire situatie in zuidelijk Afrika) en economies riskant.

Waar het om gaat is ook heel helder uiteengezet door professor Ver-

kuyl en andere kerkelijke leiders. De bouw van kerncentrales in Zuid-Afrika betekent hoe dan ook een bijdrage tot nucleaire machtsvorming in dat land. Of die nucleaire machtsvorming toch al plaats vindt doet niet ter zake. Onze eigen verantwoordelijkheid is nu in het geding.

Wij zouden bijdragen aan nucleaire machtsvorming door een staat die een racisties karakter draagt en waarbij het machtsmonopolie ligt in de handen van een blanke minderheid. Dit zou een klap zijn in het gezicht van de onderdrukte en onterechte bevolkingsgroepen. Hun hoop op vreedzame oplossingen wordt op die wijze de bodem ingeslagen.

Het is duidelijk dat Vorster onder zware druk staat van verharderen in zijn eigen kamp. De tegendruk van een land als het onze is onmisbaar nu de zwarte bevolking nauwelijks over eigen drukkiddelen beschikt. In zijn rede in Lusaka zei Kissinger dat Amerika spoedig een duidelijke ontwikkeling in Zuid-Afrika wil zien naar gelijke ontplooiingsmogelijkheden en toekenning van de mensenrechten aan alle Zuid-Afrikanten. Die ontwikkeling is nog steeds niet zichtbaar. Nog steeds bereiken ons rapporten over verharding van het optreden tegen gekleurde mensen die vechten voor hun recht.

Wat wij van de Zuidafrikaanse regering vragen is dat zij om de tafel gaat zitten met de leiders van alle bevolkingsgroepen in dat land. De leiders van de zwarte bevolking in de steden zijn Nelson Mandela, Walter Sisulu en anderen die nog op Robbeneiland gevangen zitten. Verlening van de kredietgarantie voor het kerncentrale project zal bij de Zuidafrikaanse regering de indruk wekken dat dit wat ons betreft zo'n vaart niet loopt en dit, terwijl vele blanke Zuidafrikanen zelf toegeven dat hun land in een explosieve situatie verkeert.

Afrika en Amerika kijken eveneens naar ons. Ook de voorstanders van de kredietgarantie stellen met nadruk dat zij de apartheid verfoeien. Maar waar het nu om gaat is of er momenten zijn waarop aan onze morele afwijzing van apartheid politieke konsekwenties worden verbonden.

Konsekwenties dragen

Waar het gaat om een bijdrage aan de nucleaire machtsvorming in Zuid-Afrika is geen meningsverschil mogelijk. Wie kiest voor de kredietgarantie voor dit project, moet zich bedenken dat niet alleen zwart Afrika maar ook mensen als dominee Beyers Naudée alle verdere Nederlandse verklaringen tegen apartheid als hollie frasen zullen be-

schouwen. We kunnen nu toch onmogelijk bij de onderdrukte mensen in Zuid-Afrika aankomen met het verhaal dat de procedure van besluitvorming in het Nederlandse kabinet niet zo goed was en dat we daarom niet anders kunnen dan meewerken aan de nucleaire machtsvorming van de regering-Vorster. Als wij fouten hebben gemaakt in de communicatie met ons bedrijfsleven dan zullen we de konsekwenties daarvan zelf moeten dragen.

In geen geval mogen we die afschuiven op de bevolking van Zuid-Afrika.

Vorig jaar heeft Dolf Coppes als waarnemend-fraktievoorzitter al duidelijk gemaakt hoe zwaar deze zaak voor ons ligt. Evenals NRC-Handelsblad dachten wij dat na het aanvaarden door de Kamer van de motie-Ter Beek de kwestie uit de wereld was. Nu is hij toch teruggekeerd in de vorm van een wisseltruc. Het gezamenlijk bedrijfsleven werkt met zwaar geschut. „Schoorstenen kunnen niet roken van politiek hobbyisme en ideologies idealisme”, zo stelt de Nederlandse Ek-sport Combinatie waarin 360 ondernemers samenwerken. Welnu, als het politiek hobbyisme is te menen dat er momenten zijn waarop aan onze morele afwijzing van apartheid politieke konsekwenties moeten worden verbonden; als het ideologies idealisme is te menen dat er een hogere orde is dan die van de ekonomie in haar enge betekenis van geld verdienen, dan aanvaarden wij de benamingen politiek hobbyisme en ideologies idealisme als eretitels voor een principiële politiek.

Het is duidelijk dat progressief Nederland zwaar wordt belaagd. In deze tijd van ekonomiese onzekerheid slaat de slinger van de politiek weer naar rechts. Duidelijke tekenen daarvan zijn de aktualiteitenrubrieken die onder het mom dat vertegenwoordigers van de regeringspartijen niet willen komen — zo'n mededeling is voor ons steeds nieuws — Wiegel, Kruisinga en Drees hun kritiek op de regering zonder tegenweer laten spuien. Als wij ons tegen een mogelijk komende verrechtsing in ons land sterk willen maken, dan zullen wij dicht bij elkaar moeten blijven. Het is nu niet de tijd voor een onenigheid zoals die onder de progressieve ministers over de kerncentrales voor Zuid-Afrika. Met alle kracht moeten we streven naar gezamenlijke standpunten. Het gaat nu niet alleen om de geloofswaardigheid maar ook om de kracht van een progressieve regering.

Bas de Gaay Fortman

(Dit is, in verkorte vorm, het verhaal waarmee Bas de Gaay Fortman de discussie over de kerncentraleleverantie aan Zuid-Afrika op de kerngroep van 29 mei inleidde)

Een impressie van Dolf Coppes

Vervlogen hoop op Unctad IV

Op weg van het vliegveld naar Nairobi zie ik grote borden: „UNCTAD IV Welcome to Nairobi. Coca Cola”. Dat is geen best begin. Het is voor mij symbolies voor de zeer slechte start van deze „vierde” konferentie van de VN over handel en ontwikkeling.

Vier jaar geleden opende Salvador Allende in Santiago de Chile de derde UNCTAD met een magistrale rede waarin de onmogelijkheid van het wereld-ekonomiese systeem werd duidelijk gemaakt. Nu zijn de moordenaars van Allende in Nairobi: Henry Kissinger, die zich wat verpoost in Kenya's nationale safari-parken en Abelardo Silva, hoofd van de delegatie van de Chileense junta. Hij moet bij de opening de voorzittershamer met een gevoelige speech overdragen aan de voorzitter van de nieuwe UNCTAD. Maar er zijn zoveel landen die aankondigen dat ze weg zullen lopen als Silva ook maar één al dan niet gevoelig woord zal spreken, dat men er maar vanaf ziet. Bij de opening overhandigt hij slechts in stilte de hamer. En zelfs dat gebaar levert nog een zestal protesterende sprekers op, helemaal vooraf aan alles wat komen gaat. De echte voorzitter van UNCTAD III, de toenmalige minister van ekonomiese zaken in het kabinet-Allende, Clodomiro Almeyda is ook in de zaal, als hoofd van de delegatie van de World Peace Council.

Dan spreekt namens president Kenyatta, die domweg niet komt opdagen, zijn plaatsvervanger een weinig zeggende openingsrede. Tot voorzitter van de konferentie wordt gekozen de kersverse Keniaanse minister voor handel en industrie Eliud Timothy Mwamunga. Drie dagen geleden is zijn voorganger afgezet door de president. Mwamunga kreeg een stapel papier van 35 kilo op zijn buro met de mededeling: Hier gaat het over.

De rede van sekretaris-generaal Gamani Corea is een samenvatting van al het gedegen voorbereidende werk: op basis van de zogenaamde Manilla-deklaratie, waarin de arme landen hun wensen hebben geformuleerd, rekening houdend met de reakties daarop van andere zijden, heeft het UNCTAD-sekretariaat een groot aantal voorstellen geformuleerd. Het instellen van een gezamenlijk fonds voor het bekostigen van buffervoorraden van grondstoffen, die grote prijsschommelingen moeten voorkomen is één van de belangrijkste. Een voorstel tot vergaande kwietschelding van schulden voor een groot aantal landen tegelijk is een ander hoofdvorstel.

In naam der armen

De Manilla-deklaratie wordt ook nog officieel „aangeboden” in een toespraak van president Markos van de Philippijnen. Menigeen moet even slikken als deze in eigen land medogenloze diktator met veel pracht en praal de konferentiezaal binnenkomt en een toespraak houdt in naam van de armen van deze wereld.

Ook spreekt de woordvoerder van de EG en van de Verenigde Staten van Amerika. De heer Thorn, van de Europese Commissie, laat in een lange rede zien hoe verdeeld en besluiteloos de gemeenschap is en dan komt „mr. K”. Hij maakt in alle toonaarden duidelijk dat de VS geen boodschap hebben aan dreigende taal, noch aan pogingen tot ekonomiese dwang; „wij kunnen iedere ekonomiese en andere konfrontatie aan”. In die geest moet nu iedereen luisteren naar de Amerikaanse voorstellen, die geheel anders zijn dan de voorliggende, daar ook helemaal niet op aansluiten en zonder twijfel de onderhandelingsgroepen de grootste moeilijkheden zullen bezorgen.

Dit is een impressie van Dolf Coppes van de eerste twee weken UNCTAD IV, die hij als Nederlands delegatielid bijwoonde. In een volgend artikel zal hij proberen de balans op te maken en konklusies te trekken voor het Nederlandse ontwikkelingsbeleid.

Het voorstel van K. tot de instelling van een International Resources Bank is een tegenhanger van het gemeenschappelijk fonds, maar tegelijk niet vergelijkbaar omdat het uitgaat van louter investeren voor de winning van grondstoffen; het daartoe bijeengebrachte geld zou moeten worden beheerd op de wijze van de wereldbank, dus in meerderheidspositie voor de rijke landen. Ik heb het helemaal benauwd tijdens de lange toespraak. Wat valt er nu te beginnen tegen zo'n stupide vertoning van macht.

Het barre begin wordt voltooid door een verklaring van West-Duitsland, die Amerikaanser is dan Amerika: de vrije markt moet geheel gehandhaafd blijven, alle voorstellen worden afgewezen en wij doen zelf niet eens andere voorstellen. Volgzzaam als altijd kiezen zij deze keer voor führer Heinrich.

Ik geef uiteraard slechts mijn eigen gevoelens weer. Ik persoonlijk vind dit allemaal nogal huiveringwekkend.

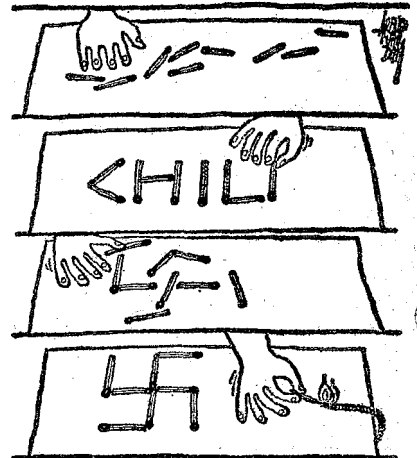
Maar we moeten toch aan het werk om de onderhandelingen op gang te krijgen.

Uitstel

Dat duurt door allerlei procedurele prietpraat nog tot woensdag in de tweede week.

's Maandags wordt er gefluisterd dat sommigen de konferentie willen verlengen, op dinsdag dat anderen een nieuwe aanvullende konferentie willen in januari 1978.

Misschien mede daardoor, met de schrik voor zoets in de benen, beginnen de onderhandelingsgroepen woensdag op stoom te komen. Er zijn er vijf: respektievelijk over het grondstoffenprobleem, over de handel in industrieproducten en de overdracht van technologie, over de schulden, over de hulp aan armste landen en het onderlinge ekonomiese verkeer tussen ontwikkelings-

landen en tenslotte over institutionele zaken betreffende de UNCTAD zelf.

De groepen vergaderen, terwijl in de grote zaal het afleggen van de „statements” door hoofden van delegaties gewoon doorgaat. Woordvoerders in de groepen zijn telkens vertegenwoordigers van vier blokken: de arme landen, de rijke landen, Rusland met de Oosteuropese socialistiese landen en China. De eigenlijke onderhandelingen gaan tussen de eerste twee. Rusland en zijn satellieten verklaren slechts hoe goed hun verhouding is met de derde wereld en doen op geen enkele manier konstruktief mee. China stelt zich geheel neutraal op. Als ik vrijdagnacht van de tweede

week vertrek lijkt het erop dat er in groep I over de grondstoffen enige beweging zit. Een aantal Europese landen, de Skandinavische duidelijk, Ierland, Luxemburg en Frankrijk aarzelend, willen het gemeenschappelijk fonds toch wel nader bekijken, zodat Nederland niet helemaal alleen staat. De drie grote economische Herren-volken VS, West-Duitsland en Japan blijven halsstarrig.

Maar er gaan geruchten dat de OPEC-landen en de arme landen samen zullen proberen een miljard dollar bijeen te brengen om gewoon zo'n gemeenschappelijk fonds te beginnen en dat de rijke landen dan wel heel erg te kijk zullen staan. Nederland zou zich daarover verheugen. De opstelling van Nederland blijft opmerkelijk vooral omdat wij niet rancuneus tegen Kissinger en de zijnen te keer gaan, maar proberen in zijn voorstellen openingen te vinden die kunnen leiden tot een aanvaardbare combinatie met de voorstellen van het UNCTAD-sekretariaat. De rede van Lubbers, waar heel de delegatie aan meege-

werkt heeft, valt zeer goed en wordt voortdurend opgevraagd en bestudeerd.

Men zegt dat Manuel Perez Geurrero, oud-sekretaris-generaal van UNCTAD en één van de hoofdfiguren van heel dit gebeuren naar Parijs is gevolgen, naar de onderhandelingen tussen Noord en Zuid, die daar tot de zomer plaatsvinden tussen een aantal rijke en arme landen, om daar die miljard dollar voor elkaar te krijgen. Maar misschien zijn het slechts geruchten. Rond UNCTAD heeft onderhand iedereen verleerd verwachtingen te koesteren. Dat zo'n Nederlandse delegatie dan toch zo keihard werkt en tracht iedere stap die maar mogelijk is toch te zetten, al is hij nog zo klein, dwingt bij mij groot respect af.

Vervlogen hoop

Nai-robi betekent koel water. Na alle verwachtingen van voorgaande UNCTAD-bijeenkomsten is de sfeer ook koel. De hoop van zoveel jaren terug is vervlogen. Nairobi kan het definitieve eindpunt zijn van enige

hoop om langs de weg van praten iets te bereiken. Het kan ook het begin van een nuchtere nieuwe periode betekenen: onderhandelen op basis van de beweging van macht en tegenmacht, die zich onafhankelijk van de konferentie voltrekt (één oliekrisis bereikt meer dan twintig jaar praten), maar die misschien toch in zo'n konferentie begeleid kan worden en door zo'n konferentie niet tot konflikten op grote schaal hoeft te leiden. Op dit moment is de macht van de derde wereld nog zeer klein en de gevolgen van de oliekrisis, de hoop op derde-wereld-blokvorming is voorlopig weer diep gezakt. Maar het moet op den duur onherroepelijk gaan veranderen. Een onbevredigende afloop nu zegt niet alles.

Zo nuchter dien ik de stad van het koele water te verlaten. Ik zie tot mijn verrassing dat men van alle borden langs de weg naar het vliegveld het Coca Cola-merk heeft verwijderd. Ik was niet de enige die zich ergerde. Dit werd kennelijk zelfs de Keniaanse autoriteiten te dol.

Dolf Coppes

Politieke diskriminatie in Duitsland

„Als een sollicitant (naar een ambtenarenfunctie) lid is van een organisatie die doelstellingen nastreeft die in strijd zijn met de grondwet, dan geeft dat lidmaatschap gegronde reden tot twijfel of hij zich wel steeds voor de vrije democratische grondprincipes zal inzetten. Deze twijfel rechtvaardigt

de regel een afwijzing van het verzoek tot aanstelling”.

Dit besluit werd vier jaar geleden genomen door de minister-presidenten van de Westduitse deelstaten. Een effectief middel om fascistische te weren uit openbare functies zou men denken, maar het pakte anders uit.

In de praktijk is gebleken dat met de maatregel vooral linkse, in het algemeen maatschappij-kritische leraren en universiteitsdocenten werden getroffen.

Honderden afgestudeerden krijgen te horen dat ze geen baan kunnen krijgen omdat hun trouw aan de grondwet wordt betwijfeld. Voor die twijfel is slechts nodig, dat men heeft meegedaan aan een demonstratie of petitie tegen de Vietnam-oorlog of de onderdrukking in Chili, of dat men een reis naar de DDR heeft gemaakt, in een woon-gemeenschap woont, eens een rode vlag uit het raam heeft gehangen, kandidaat is geweest van een linkse

partij bij studentenverkiezingen of lid is van de Duitse Kommunistische partij.

In de regel moet de kandidaat bewijzen dat de verdenking tegen hem of haar ongegrond is, in plaats van dat de autoriteiten de „schuld” aantonen.

Een paar voorbeelden:

Rolf Eckmeier, leraar en lid van de SPD wordt niet aangesteld.

Waarschijnlijke reden: Hij heeft een reis naar de DDR gemaakt.

Sylvia Gingold wordt als lerares afgewezen omdat zij lid is van de legale DKP. Haar vader werd door de nazi's ter dood veroordeeld. Eén van haar rechters van het ambtenarengerecht is een oud-nazi die mensen destijds wegens rassenschande veroordeelde. Deze rechter heeft van het Berufsverbot niets te vrezen.

Rudi Röder wordt als machinist van de spoorwegen ontslagen. Hij is lid van de DKP.

Kurt Kohl wordt als leraar ontslagen. Hij is vroeger als student politiek actief geweest.

Christian Sigris, hoogleraar in Münster, wordt met ontslag bedreigd. Hij heeft het woord „moord” gebruikt nadat de politie een arbeider met bloederziekte heeft doodgeranseld.

Hij noemde een kollega, die een fervent voorstander was van het

fascistische kolonelsregiem van Griekenland, een fascist. Prof. Sigris zal waarschijnlijk in ons land een baan moeten zoeken. Eén van de eerste Duitse politieke vluchtelingen sinds de jaren dertig.

Er heerst op scholen, universiteiten, kantoren en fabrieken een sfeer van onverschilligheid. Men kan niet meer vrij zijn mening uiten. Politie en ministerie laten zich intimideren door de hetze van de Springer-pers. In de kollegezalen zitten betaalde verklikkers. Meer dan een half miljoen mensen zijn doorgelicht. Duizenden politiek verhoord. Werd men vóór de oorlog vervolgd en verdacht gemaakt op grond van zijn ras, dit gebeurt nu op grond van de politieke overtuiging. De uitvoerders van het besluit van de minister-presidenten, het radikaalbesluit, zijn de CDU/CSU ambtenaren. De SPD heeft niet het lef voor politieke meningsvrijheid en beroepsvrijheid op te komen.

Internationaal protest is erg belangrijk, omdat de Westduitse autoriteiten daarvoor gevoeliger zijn dan voor binnenlandse kritiek, die bovendien door de rechte pers verzwegen wordt. In verschillende Europese landen hebben zich comités gevormd tegen het Berufsverbot.

Voor Nederland: Informatiecomité Berufsverbote, Lucy Kok/Erwin Leuthe, pa. Mozeshuis, Waterlooplein, Amsterdam. Tel. 020 - 221305. Voor Duitsland: Initiative „Weg mit den Berufsverbote”, pa. Ingrid, Kurz Schanzenstrasse 115, 2000 Hamburg 6, tel. 040 - 444748 9-12). Of 436864.

Behoud De Biesbosch

Een ontwikkeling, die de PPR met de bekende vinger aan de pols volgt, is de oprukkende recreatie in het natuurgebied en ook nationaal park in wording „De Biesbosch”.

Henk Waltmans heeft de bewindslieden op Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en Cultuur, Rekreatie en Maatschappelijk werk al eens voorgoed en einde te maken aan de illegale ligplaatsen voor jachten en andere illegale bouwsels in vooral de Dordtse Biesbosch. Daarvoor had het Kamerlid de ministers al schriftelijk gewezen op het niet naleven van het bestemmingsplan voor de Biesbosch.

Deze activiteiten betekenen een steun voor actiegroepen, die het gemeentebestuur van Dordrecht heeft uitgedaagd. Met een kleine meerderheid (van 19 tegen 18) besloot namelijk de raad van Dordrecht een voormalige bietenhaven langs de Nieuwe Merwede te bestemmen tot een jachthaven met ongeveer 250 ligplaatsen. (De Zuidhaven).

Hierom hadden verschillende wa-

tersportverenigingen gevraagd, omdat „de bootjes voor de rekreatie ergens heen moeten”. „We kunnen”, liet al eens een rekreatant weten, „de bootjes toch niet op onze rug nemen en thuis in de tuin leggen”. De gemeente Dordrecht kreeg echter onmiddellijk milieugroepen op de nek en ook gemeenten in Noord-Brabant, die een aanslag vreesden op het unieke gebied. Reden voor de plaatselijke overheid om het besluit nog even te laten voorafgaan door een inspraakprocedure. Iedereen werd uitgenodigd schriftelijk en mondeling zijn zegje te doen.

Cees Dubbelman, voorzitter van de werkgroep Behoud Biesbosch, kenmerkte daar het besluit van de Dordtse gemeenteraad als een verraderlijk koekoeksei. „Zo nu en dan wordt een broedende zangvogel verblijd met een koekoeksei. Deze laatkomer gedraagt zich niet bepaald als een goede gast. Integendeel, al heel snel na het uitkomen van het ei verdraagt de jonge koekoek geen enkel zangvogeljong naast zich. Het lijkt er veel op, dat de ligplaatsbehoefte van de wa-

tersportverenigingen het koekoeksei zal betekenen van het Biesboschnest. Ook hier dreigt de nieuwkomer zich niet te storen aan plant, dier en mens die in de Biesbosch de oudste rechten hebben. Eerst verdwijnen de vogels, daarna de sportwissers en de rustzoekende rekreatant zal het elders moeten zoeken”.

Daarom hoopt de voorzitter van de werkgroep, dat het gemeentebestuur van Dordrecht alsnog de nieuwkomer (de behoefte aan ligplaatsen) zijn plaats zal willen wijzen en de oudste rechten (de natuur) wil beschermen.

Om haar aktie voor het behoud van De Biesbosch als natuurlijk gebied nog meer kracht bij te zetten, heeft de werkgroep een indrukwekkend rapport laten verschijnen.

Daarnaast heeft „Behoud Biesbosch” bij de Kroon beroep laten aantekenen, tegen een ander meerderheidsbesluit van de Dordtse gemeenteraad om alvast zeventig ligplaatsen te legaliseren in de Zuidhaven. Dat blijkt, na studie van de werkgroep Behoud Biesbosch, uitgevoerd te zijn in strijd met alle geldende bestemmingsplannen.

Nadere inlichtingen: Werkgroep Behoud Biesbosch, Burg. Vlaklaan 18, Hooge Zwaluwe.

Hans Berrevoets

Kritiek gevraagd op nota Studiestichting

Bij de studiestichting is een voorlopig stuk gereed gekomen, over selectieve groei, schaalgrootte en zelfbestuur. Het gaat vooraf aan een stuk over de produktiekoöperatie waaraan op het ogenblik gewerkt wordt.

In het stuk worden de onderlinge ingewikkelde relaties bekeken die er tussen selectieve groei, schaalgrootte en zelfbestuur te leggen zijn. Selectieve groei (in tegenstelling tot gewone groei) richt zich op maatschappelijke doeleinden, zoals

milieu, vrede, derde wereld, welzijn en macht; te vinden in verschillende nota's van de studiestichting. Schaalgrootte: In de historie zien we het schaalvergrotingsproces naast voordelen ook nadelen opleveren. Ingegaan wordt met name op de industriële ontwikkeling, namelijk de rol die schaalverkleining bij oplossingen zou kunnen vervullen.

Zelfbestuur: Dit wordt bezien in het kader van de maatschappelijke tendenzen om tot democratisering

en decentralisering te willen komen. Macht en welzijn spelen hierbij een belangrijke rol.

Uitgangspunt is de selectieve groei. Het belang van schaalgrootte en zelfbestuur hiervoor wordt in het stuk naar voren gehaald.

We willen belangstellenden uitnodigen kritiek en commentaar te leveren. Schrijf even naar Studiestichting Singel 277, of bel even op tel. 020 - 22 60 18, dan wordt het stuk toegestuurd. Wie weet, kan er een werkgroepje gevormd worden om het thema op basis van het stuk verder uit te diepen.

Kursussen in Frankrijk

In Nederland is het internationale jongerenwerk sinds enige jaren gebundeld in het Nederlands Comité voor Internationaal Jongerenwerk. Naast het passieve dienstverleners spant het NKIJ zich ook in om de dialoog tussen de jongeren-bewegingen uit Oost en West meer te harmoniëren. Deze keer is er een verzoek gekomen van de Franse ambassade om mensen te interesseren voor een reeks van stages in Frankrijk. Algemeen geldt dat men een redelijke kennis van de Franse taal moet hebben, ouder is dan achttien jaar en zelf bereid is de reiskosten te betalen. Het verblijf in Frankrijk is gratis. Behalve enkele stages in juli noem ik:

• Un stage du folklore international te Dyon. Periode 30 augustus-

tus-9 september.

• Een stage speciaal bedoeld voor mensen die zich bemoeien met vormingstheater als hulpmiddel bij jeugd- en jongerenwerk van 9 tot 27 augustus. Een tweede stage te Clermont-Ferrant van 12 tot 31 juli.

• Een stage met de bedoeling beter Frans te leren spreken en meer inzicht te krijgen in de Franse samenleving, ook met name in het jeugd- en jongerenwerk in Frankrijk, wordt te Antibes georganiseerd van 13 september tot 22 oktober.

• Er zijn verder stages, om beter de Franse taal te leren spreken en de streek waar men verblijft te leren kennen: In de maand oktober te Vendanges en Alsace-Wasserbourg. In Trebeurden te Bregagne van 13 tot 24 september.

• Onder de titel „Archéologie et art Roman en Bourgogne” vindt er een bijeenkomst te Dyon plaats van 26 augustus tot 8 september.

• „Marionettes et création collective” is de titel van een stage van 21 september tot 1 oktober.

• Tot slot is er een cursus in Duitsland bestemd voor mensen actief in het jeugdwerk, om geïnformeerd te worden over het jeugd- en jongerenwerk in Duitsland. De cursus duurt van 12 september tot 9 oktober in het Europa Kollege te Kassel.

Opgave en informatie bij mij als PPR-vertegenwoordiger in het NKIJ, Haarlemmerstraat 107' in Amsterdam. Bij de vermelding van naam, adres, leeftijd en kennis van de Franse taal moet men ook het beroep, hobby's en motivatie noemen.

Kees van Twist

Kandidaten voor de Tweede Kamer gevraagd

Op het najaarskongres van 15 en 16 november zal de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer gekozen moeten worden.

Volgens de uitspraken van het kongres in mei zullen 17 kandidaten op de landelijke lijst gekozen worden en kunnen de vier regio's zelf de overige 13 kandidaten aanwijzen. Maar de procedure om de mensen te kiezen, moet nu gestart worden. Wij vragen daarom de actiecentra (maar ook bv. werkgroepen) ons vóór 7 augustus te laten weten, wie ze geschikt vinden om namens de PPR in de Tweede Kamer te zitten. Jullie hoeven niet alleen namen van

mensen uit je eigen actiecentra te noemen; ook anderen kunnen jullie kandideren.

Begin september zullen via provincies de binnengekomen kandidaten doorgesproken worden, om op het najaarskongres de grote lijn van de Tweede-Kamerlijst vast te stellen. Daarna zorgen regionale vergaderingen voor hun volgorde in de groepjes van vier en verdere invulling.

Ter voorkoming van misverstanden: Enkele maanden geleden, toen de procedure werd besproken, bestond officieus de mogelijkheid namen te noemen. Daarvan is weinig gebruik

gemaakt, zodat de toen binnengekomen namen niet worden gepubliceerd. Er zou meer waarde aan gehecht kunnen worden dan het lijstje verdient.

Het profiel dat toen ook aan de actiecentra is voorgelegd hebben we naar aanleiding van de reacties herschreven. Dat wordt hierbij gepubliceerd om een handleiding te geven bij de toetsing van de gesuggererde namen aan de eisen die men in de partij stelt aan mensen, die ons vertegenwoordigen. Succes.

Namens het partijbestuur,
Jos Vernooy

KRITERIA VOOR DE KANDIDATEN

Voor de leden van de Tweede-Kamerfractie gelden de volgende criteria:

1. Loyaliteit aan de PPR:

De kandidaat moet hart hebben voor de idealen, waarvoor de PPR zich inzet én voor degenen, die binnen de organisatie daar óók voor staan. Daaruit volgt, dat hij het program van de partij (de vertaling van de idealen in een beleidsprogram) van harte moet ondersteunen.

Omdat de partij herhaaldelijk heeft verklaard te streven naar maatschappijhervorming langs de weg van het verwerven van een progressieve meerderheid, zullen de kandidaten ook de progressieve samenwerking moeten ondersteunen.

2. Werken in teamverband:

In een kleine fractie moeten weinig mensen veel doen. Daarom moeten de kandidaten een grote werklust en inzet hebben. Ze moeten in staat zijn zelfstandig hard te werken. Maar deze voorwaarde kan alleen vervuld worden, wanneer de fractieleden goed met elkaar kunnen samenwerken. Voortdurende afstemming op elkaar is nodig om binnen het beleidskader te blijven, dat door de fractie als geheel is vastgesteld. Het beleid van de fractie moet door alle fractieleden gedragen kunnen worden. Elkaar openbaar afvallen maakt veel kapot.

Typies solitair ingestelde mensen kan een kleine fractie zich niet veroorloven. Wanneer individuele fractieleden het beleid van de totale fractie niet (meer) kunnen onderschrijven, hebben zij het recht zich uit de fractie terug te trekken.

3. Politieke moed:

De bereidheid een zaak te verdedigen, ook als je er geen vrienden mee verwerft. Fraktiestandpunten of andere politieke compromissen verdedigen, ook al heb je er zelf moeite mee. Maar het kan ook betekenen: tegenover de koalitiepartners of progressieve bondgenoten duidelijk het PPR-standpunt verdedigen in belangrijke zaken.

Het houdt ook in: in werkelijke principiële zaken de eigen mening te volgen bij stemmingen in de Kamer, onder het voorbehoud, dat — wanneer die eigen mening afwijkt van de meerderheid in de partij — het Kamerlid zijn mening niet breeduit verkondigt en bereid is de konsekventies te aanvaarden, die de partij daaraan zou kunnen verbinden.

4. Politieke vaardigheid:

een enigszins tegenstrijdig eigenschap:

● het betekent bv. beseffen, dat je binnen een kader opereert, binnen een systeem met onuitgesproken afspraken, met mensen, die ook hun opinies en gevoelens hebben. Maar het betekent ook: beseffen, dat het politiek systeem zijn beperkingen heeft, dat het parlement niet alleen een bestuurlijk lichaam is, maar ook een forum kan zijn (en soms slechts kan zijn) om de eigen ideeën uit te dragen.

Kortom: opereren op de grenzen van het parlementaire systeem en de feeling hebben welke problemen binnen de grenzen van het parlement opgelost moeten kunnen worden en welke problemen via mentaliteitsbeïnvloeding van de gehele bevolking moeten worden aangepakt.

● daarmee samenhangend is het het hebben van een antenne voor zaken, die tussen andere zaken door, politieke problemen (kunnen) veroorzaken en in staat zijn daarop bijtijds in te spelen. Een gevoel voor hoe zaken bij het brede publiek (en de eigen achterban) — kunnen — overkomen. En de vaardigheid dit ook op de juiste manier te doen.

5. Formuleringsvermogen:

Vaardigheid in het formuleren van schriftelijke stukken en bij mondelinge presentatie; in het pareren van interrupties en aanvoelen hoe bepaalde woorden en zinnen publicitair overkomen. Met name het schriftelijk formuleren wordt veelal onderschat.

6. Eigen deskundigheden:

Allereerst is van belang, dat de kandidaten politiek goed gemotiveerd zijn én in staat zijn de totale politieke visie van de PPR in beleid uit te werken. Ze moeten hun eigen specialistiese kennis kunnen plaatsen binnen de politieke visie van de partij.

Maar binnen de totale visie is het wenselijk, dat de kandidaten hun eigen specifieke deskundigheden hebben, niet zozeer „studeerkamerdeskundigheid”, maar deskundigheden, die in de politieke praktijk belangrijk zijn gebleken.

Als eerste richting kan worden aangegeven, dat de kandidaten zich meer bijzonder thuis zouden moeten voelen op het terrein van één van de vier door de PPR onderscheiden politieke thema's.

7. Regionale verdeling:

is een ondergeschikt criterium (naast criteria als leeftijd, sekse, ed.). Het is een welkome zaak, wanneer de beste kandidaten ook evenwichtig over het land zijn verdeeld. Maar een kleine partij als de PPR kan een evenwichtige regionale verdeling niet als voorwaarde stellen bij de samenstelling van de kandidatenlijst.

8. Samenwerking met buitenparlementaire groepen:

Een eigenschap, die PPR-Kamerleden uitdrukkelijk wél moeten hebben, is het vermogen samen te werken met die groepen buiten het parlement, die zaken proberen te verwerklijken, die globaal overeenstemmen met de idealen van de partij. Eén van die idealen (zo niet het uiteindelijk doel van de partij) is, dat de mensen in hun eigen omgeving kunnen beslissen over de zaken, die hén aangaan.

Naast het proberen de konkrete aktiepunten van buitenparlementaire groepen via het parlement te verwerklijken, zullen ze voortdurend moeten werken aan het opzetten van een kader, waarbinnen zoveel mogelijk beslissingen ook door de betrokkenen genomen kunnen worden.

Bij de samenstelling van de kandidatenlijst moet echter nog op een andere zaak gelet worden: niet alleen de afzonderlijke kandidaten zullen zoveel mogelijk moeten voldoen aan de tekening van het ideale PPR-Kamerlid, zoals dat uit de voorgaande beschrijving naar voren komt, ook de totale fractie moet in ogenschouw worden genomen.

We denken dan aan een evenwichtige aanwezigheid van belangstelling voor de verschillende beleidsterreinen (niet alleen vredes-specialisten) en aan een evenwichtige aanwezigheid van eventuele politieke nuances, die binnen de gehele partij aanwezig zijn.

Wat betreft het lijsttrekkerschap moet het volgende worden genoemd:

1. De lijsttrekker moet bij de kiezers **vertrouwen kunnen wekken in de PPR**. Over het algemeen bestaat er weinig vertrouwen in de partijpolitiek, maar in personen hebben mensen nog wel eens vertrouwen. De lijsttrekker moet dat vertrouwen kunnen winnen. Dat vraagt niet alleen dat hij **echt** PPR is, maar ook door het grote publiek **als echt wordt ervaren**.

2. De kracht van de partij zit in haar politieke creativiteit. Zij tracht niet uit te munten in het hakken op anderen, maar zoekt het in het benadrukken van eigen denkbeelden. De lijsttrekker moet **iets van die creativiteit belichamen**.

3. De **profilering van de partij** naast andere partijen in de politiek is **goeddeels de verantwoordelijkheid van de lijsttrekker**. Sterker nog dan andere fractieleden zal daarom de lijsttrekker de politieke feeling en inzicht moeten hebben zowel voor wat er in de partij leeft als voor wat op een bepaald moment wel of niet gezegd of gedaan moet worden. Door zijn gedrag en zijn uitspraken kan hij positieve aandacht voor de partij trekken, maar ook moeilijkheden veroorzaken.

Hij moet risico's zien, maar die zien-de ook durven.

Naast onmiddellijk verkiezingsresultaat zal hij de lange termijn in gedachten moeten houden: de partij

moet niet alleen de verkiezingen winnen, maar die winst ook moeten omzetten in zo groot mogelijke politieke invloed, hetzij door zoveel mogelijk invloed in het regeringsbeleid te krijgen, hetzij door zo duidelijk mogelijk een politiek alternatief te bieden voor een door de PPR afgevoerd regeringsbeleid.

4. Naast anderen (voorzitter, ev. bewindslieden) is **de lijsttrekker een belangrijke „verkopser” van de partij**. Hij moet daarom helder en begrijpelijk kunnen formuleren. Maar hij moet ook het partijstandpunt tav. belangrijke — vaak aktuele — zaken kunnen geven. Daarom moet hij ook kunnen luisteren naar wat er in de samenleving leeft.

5. De partij moet ervan uitgaan, dat de lijsttrekker onmiddellijk na de verkiezingen ook fractievoorzitter zal worden, in elk geval tijdens de kabinetsformatie. Hij moet dus ook **goed kunnen onderhandelen**. Bovendien is een flinke mate van politieke ervaring gewenst.

6. Als de partij in de oppositie te-

recht komt, ligt het voor de hand dat de lijsttrekker ook na de formatie fractievoorzitter blijft. Dit maakt het tevens gewenst dat hij als **team-leider** kan werken en zijn fractiegenoten kan stimuleren tot tal van politieke initiatieven.

7. Men is maar kort lijsttrekker, daarna vrij lang fractievoorzitter. De vaardigheden van de fractievoorzitter moeten erop gericht zijn om de leden van zijn team goed tot hun recht te laten komen (zie de lijst van criteria voor een fractielid).

Het leiderschap-naar-buiten is iets anders dan het leiderschap-naar-binnen. Dit laatste is met name gericht op het functioneren van de fractie, het stellen van politieke prioriteiten, het onderhouden van kontakten met de partij.

Denkbaar is, dat deze taak niet primair wordt opgedragen aan de fractievoorzitter, maar aan de tweede man. Vraag blijft dan wel: wie wijst die tweede man aan, de partij bij de kandidaatstelling of de fractie na de verkiezingen?

NGL

Aan Ria Beckers. In Het Weekblad, uitgave van het Nederlands Genootschap van Leraren, werd ik onlangs gekonfronteerd met een brief, waarin jij, Ria, je lidmaatschap van deze vereniging opzegde. Nu vind ik dat iedereen, dus ook jij, het recht heeft, een lidmaatschap op te zeggen. Als jij echter duidelijk achter je naam „voorzitter PPR” zet, dan geeft dat aan deze opzegging een dimensie, waarop ik, ook PPR-er, afduik. En dan begrijp ik enkele dingen niet.

In de kontakten met mede-PPR-ers is mij duidelijk geworden dat wij een mentaliteitspartij zijn. Of niet soms? Als je nu een bepaalde mentaliteit hebt, moet je — zo hebben ze mij geleerd — die mentaliteit proberen te verbreden en niet van de mensen weglopen want om met jou te spreken (PPRAK nr. 77): „het proces van onderling eens worden vereist naar elkaar luisteren”. Heb jij, Ria, nu wel goed geluisterd? Of alleen maar naar die mensen, die graag tegen elitaire klubjes aanschoppen omdat dat mode is en omdat het NGL ook nog steeds

voor zo'n klub doorgaat, vooral bij mensen die niet van kritiek houden. Als je nu toevallig in zo'n klub zit, voel je je door je partijvoorzitter wel goed in je hemd gezet.

En nu de argumenten! Het NGL zou zich uitsluitend aan de materiële belangenbehartiging van haar leden willen wijden. Dat mag van jou. Je vindt echter dat deze behartiging te veel gekoppeld wordt aan de „kwaliteit van het onderwijs”. Je weet natuurlijk ook wel dat deze koppeling allang bestaat, ja zelfs moest bestaan omdat het bedrijfsleven in het verleden alle gekwalificeerde krachten aan zich trok, waardoor de kwaliteit van het onderwijs in gevaar kwam. Het gebrek aan middelen en beleid in het onderwijs kon zo door hoge salarissen voor onderwijsgevenden gekamoufleerd worden. Nu doe jij alsof bestuur en leden van het NGL daaraan schuldig zijn! Vallen over woorden als „maatschappelijke deklassering” is kinderachtig. In de kontekst had je dat ook best anders op kunnen vatten.

„Houden wat je hebt” is steeds duidelijker het devies van de grote meerderheid van NGL-leden. Bedankt, Ria, maar wijs mij momenteel eens een groep in Nederland aan, bij wie dat anders is. Wat doen al die andere vakbonden? Wat die elite-groep, waartoe jij zegt via jouw man te behoren? Het NGL heeft in ieder geval als enige vakbond in Nederland, voorzover ik weet, de principiële bereidheid getoond en uitgesproken, wat de materiële belangenbehartiging betreft, een pas op de plaats te maken of salarisverlaging toe te staan als, en nu komt het, alle andere groeperingen hierbij ook meedoen. Sorry, ik ga hier niet verder op in anders maak ik me maar kwaad. Het noemen van de adhesie-

betuiging aan de protestactie in Den Bosch van de VVD-kamerfrakties deklasseert jouw argumentatie tenslotte volkomen en getuigt, het spijt me, van politieke onbenulligheid, die ik niet van je had verwacht en die je ook wel niet zo bedoeld zult hebben. Heeft het NGL zich niet waardig gedragen tov. de vele aanvallen onder de gordel die het van andere onderwijsbonden te inkasseren gekregen heeft? Waarom dan de insinuatie dat het ruzie maakt?

Tot slot nog iets over de visie op het onderwijs die het NGL niet zou hebben. Ik vind dat je zo iets pas mag beweren: a) als je goed op de hoogte bent (en dat ben je niet, daarvan getuigt je brief) en b) wanneer de partij die je vertegenwoordigt en als wier voorzitter je je brief ondertekent, wél een heel duidelijke visie op het onderwijs heeft.

De PPR heeft het onderwijs, naar mijn mening, tot nu toe te veel links/rechts laten liggen en, Ria, jij hebt met je brief helaas geen bijdrage geleverd tot een gezonde standpuntbepaling.

Mag ik je vragen voortaan niet zo kwistig rond te strooien met de tituluur: voorzitter PPR.

Joop van Rossum,
Nijmegen

(Ingekort door de redactie)

Procedure

Met toenemende verbazing die overgaat in verbijstering ontvangt het bestuur van het actiecentrum Nijmegen de post verstuurd vanuit Singel 277 A'dam. De hoeveelheid te verwerken stukken van de landelijke PPR neemt zulke proporties aan, dat het functioneren van het ac. op plaatselijk of regionaal nivo tot een farce wordt, want alle tijd en mankracht is tegenwoordig nodig om die pakken papier door te werken.

Als we alleen al kijken naar wat er de afgelopen maanden gebeurt is. In de wintermaanden heeft het ac. vele avonden besteed aan het amenderen van het ontwerp-program van PvdA en PPR, teneinde

het lange en vrij zwakke stuk enigszins in overeenstemming te brengen met het PPR-denken. Daarna word je bedolven onder de milieustukken, die een veel te korte voorbereidingstijd en veel te snelle afhandeling op het kongres gekregen hebben. Hierna wordt er met spanning uitgekeken naar het eigen ontwerpverkiezingsprogramma.

Je verwacht dan dat de mensen die zich bezighouden met het schrijven van dat programma het niet al te moeilijk zullen hebben om snel een goed PPR-stuk te schrijven. Er was nl. toch al een hoop voorbereiding gedaan in het schrijven en nadenken over het gezamenlijk programma-ontwerp; en er waren toch stapels amendementen daarop ingediend, waaruit duidelijk kon blijken waar het oude programma fout zat. Hiernaast zijn er ook nog talrijke kongresuitspraken die zo verwerkt kunnen worden.

Maar helaas, pas op 11 mei ontvangen we een eerste stuk van het ontwerp-program, dat in een vrij onoverzichtelijke en niet prettig leesbare vorm gebracht wordt.

Inhoudelijk stelt dit stuk ons ook teleur: de radikaliteit is niet overal terug te vinden.

Als klap op de vuurpijl hoor je dan ook nog dat je maar tot 27 juli de tijd hebt om dit eerste stuk en de rest die volgt te amenderen. Door deze handelwijze ondergraaft het partijbestuur de democratie in de partij. Het is nl. gewoon niet mogelijk om voor de 27e juli voldoende ledenvergaderingen te beleggen om een goed uitgewogen en besproken standpunt in de vorm van amendementen te verkrijgen. Zeker niet als daar tussendoor ook nog de stukken voor het najaarskongres komen.

Het partijbestuur schrijft zijn stukken tijdens de lange winteravonden en verwacht dan van de ac. dat zij tijdens de zomermaanden, als er bijna niemand te bereiken is, maar eventjes reageren. Het bestuur van het ac. Nijmegen ziet er dan ook vanaf officieel als ac. amendementen in te brengen; want als er gekozen moet worden

tussen een snelle niet goed door-dachte bespreking of geen bespreking, dan kiezen wij voor het laatste. Dan speel je de zaken tenminste eerlijk. Wij vragen echter het partijbestuur om ons (en velen met ons) alsnog de mogelijkheid te geven te kunnen reageren op een zinnige wijze, en wel door de datumplanning te wijzigen op een zodanige manier, dat er minimaal een maand meer speelruimte komt. Wij nemen aan dat dit de nodige moeilijkheden met zich mee zal brengen, maar we moeten daarbij niet vergeten dat in ons denken het begrip democratie centraal staat en allerlei formele bezwaren vallen daarbij in het niet.

Albert Borst, voorzitter
Jan Dirx, sekretaris
Aktiecentrum Nijmegen

Middenschooldag

Ik wil C. V. Lafeber uit Tilburg in een reactie op zijn stukje in „De stem des Volks” erop wijzen, dat iedereen beschikt over „elementaire kennis van zaken” met betrekking tot het onderwijs, zoals hij dat kenmerkend heeft opgevat. Denk maar eens aan de Leerlichtwet!

Bovendien zal ieder weldenkend mens het erover eens zijn, dat bij het ontwikkelen van een beleid ten aanzien van het onderwijs vooral niet-technocraten een sterke stem dienen te hebben. Zij immers vormen de grootste groep mensen, die bij het onderwijs betrokken is en hebben er — buiten hun eigen ervaring als leerling of als ouder van leerling — in technies opzicht waarschijnlijk weinig kaas van gegeten. Of moeten alleen de onderwijstechnies geschoolden beslissen over de wenselijkheid van bijvoorbeeld ouderparticipatie?

Ik kan me niet aan de indruk onttrekken, dat de briefschrijver zoveel mogelijk moeite heeft gedaan Dilia van der Heem verkeerd te begrijpen. Het zal je partijgenoot maar wezen!

Rop van Duijne
Venray

Limburg

De actiecentra Maastricht, Geleen, Klimmen en zuidelijk Zuid-Limburg zullen gezamenlijk de kongressen gaan voorbereiden, die de PPR houdt. Op een bijeenkomst van vertegenwoordigers van de actiecentra is ook besloten, elkaars bijeenkomsten vaker te gaan bezoeken en samen iets te gaan organiseren in de toeristenplaats Valkenburg. Daar is de PPR nog niet actief, hoewel er veel werk ligt. Ook andere actiecentra kunnen aan dit samenwerkingsverband meedoen. Inlichtingen: Marion

Keeren, Brusselsestraat 22, Maastricht.

In het Limburgse Wijnandsrade hebben de actiecentra Klimmen, Nuth en Schaesberg in het kader van het bezoek van het partijbestuur aan de actiecentra Ria Beckers (voorzitter), Dilia van der Heem (Tweede-Kamerlid), Rein Griffioen (werkgroep landbouw), Karel Beckers (themagroep Welzijn) en Ton de Lange (Radikalen Vorming), ontvangen. Er werd gesproken over: Wat is radikale politiek?, grondpolitiek, bestemmingsplannen en de communicatie partijbestuur-actiecentra. Burgemeester Cortenraad bood aan Ria bloemen aan.

Werkgroep Sportbeleid wil uitbreiding

De werkgroep Sportbeleid van de themagroep Welzijn wil de groep uitbreiden.

Op korte termijn houdt de werkgroep zich bezig met het onderdeel sportbeleid in het verkiezingsprogramma. Het komende najaar zal mede ter voorbereiding van het welzijnskongres van 1977 gewerkt worden aan een PPR-diskussienota over het sportbeleid. PPR-leden die daaraan willen meewerken of iets willen weten kunnen contact opnemen met Jac. Maas, C. Krusemanstraat 36 III, Amsterdam, tel. 020-738418.

Het is voor een kabinet met weinig krediet ook moeilijk garantie te geven

Het grote probleem van de afgelopen kabinetsskrisis is, dat het in feite ging om de vraag wie het CDA zal aanvoeren. Lubbers of Van Agt. Of Andriessen.

Als wij hier in het kille Nederland volgens meneer Jamin al recht hebben op ijs, waar hebben die mensen in de derde wereld dan wel geen recht op?

Op een ijsbaan.

Wiegel denkt zeker dat regeren achteroverdrukken is.

In zekere zin wel konsekwent aan Vorster een paar kerncentrales te verkopen en erbij te vertellen, dat je een groot tegenstander van zijn regiem bent.

De heer Van Veen is een soort minister-president van het ongedemocratiseerde bedrijfsleven.

De voorzitter van de KVP is boos om de kunstmatige insinuaties van de PvdA.

Ook al eens opgeroepen tot eenheid?

Er ging een golf van katholieke verontwaardiging over ons land.

Grondstoffigbeleid.

Het is erger dat een Nederlandse regering een beslissing over een kredietgarantie voor zich uitschuift dan dat Vorster het afschaffen van de apartheidspolitiek voor zich uitschuift.

Is Amerika nu ook een onbetrouwbare handelspartner geworden die voorgoed de boot mist, of valt dat toch mee?

Frankrijk verdient steeds minder zout in de Rijn.

Den Uyl: Wat heb ik aan algebra, nu ik voor zoveel keuzen sta.

Leo Brouwer, terloops: Harry van Doorn in de kommune

PPR-bijeenkomsten worden gekenmerkt door een opgewekte hartelijkheid tussen de aanwezigen. Zo ongeveer las ik het ergens en het scheen de berichtgever als vermeldenswaardig op te vallen. Dat zal wel komen door het beeld dat bij velen bestaat van de radikalen. De naam radikaal heeft zijn pretenties en we worden er naar beoordeeld. Een radikaal moet radikaal zijn en er zijn dus veel zaken waar hij zich over op moet winden. Die verslaggever zal gedacht hebben: waar is de sombere verbetering waarmee de omringende wereld benaderd moet worden, waar de boze blikken, rauwe interrupties en dichtslaande deuren.

Beeld en werkelijkheid vormen niet noodzakelijk een betrouwbaar geheel. Er is ruimte voor verschillen die de moeite van het opmerken waard zijn.

Vriendelijkheid en opgewekte hartelijkheid zijn beproefde sfeermakers op congressen en andere bijeenkomsten van politieke partijen. De kleinere protestant-christelijke partijen en de PSP wellicht uitgezonderd. Maar die menen het dan ook wel hoogst ernstig. De hartelijkheid beperkt zich trouwens niet tot de politieke partijen. Tegenstanders in het parlement noemen elkaar bij de voornaam en tonen zich duidelijk verheugd elkaar na korte tijd opnieuw te zien. Zelfs schijnt het gebeurd te zijn dat de een de ander loyaal op de schouder sloeg. De verklaring is even eenvoudig als humaan: politieke worstelingen hoeven zich niet te ontladen in persoonlijke tegenstellingen.

Natuurlijk wordt veel hartelijkheid in de politieke partijen veroorzaakt door gezamenlijke idealen en lotsverbondenheid. Vooral bij de jongere partijen die in de eerste overtuigde stormlopen wat aan de ontwortelde wereld gaan doen. En in het parlement is er het strakke werkregiem waaraan men kollektief onderworpen is, of misschien zelfs wel het besef van een gezamenlijke verantwoordelijkheid tegenover het volk.

Toch lijkt alles bij elkaar het uiterlijke beeld van de politieke wereld van alle dag wat opgesmukt in verhouding tot de werkelijkheid. Meer althans dan in vergelijkbare situaties elders. Een interessante zaak voor sociaal-psychologen.

De vriendelijke radikaal schijnt intussen een boeiend verschijnsel. En een beetje begrip moeten we daarvoor hebben, want de radikaal is een dwarsligger en de aard van de dwarsligger is nu eenmaal niet uit soepelheid en bereidheid tot aanpassing gebouwd. Er is weinig ruimte aanspraak te maken op een al te grote plooibaarheid.

Is desondanks de radikaal zo als hij zich op zijn bijeenkomsten vertoont? Er zijn geschikte middelen om dat vast te stellen. Samen op vakantie gaan of nog beter: communes vormen.

Deze rubriek moet gekenmerkt worden door enige luchthartigheid, maar nu ben ik bang dat u reeds op de voorhand in lachen uitbarst. Wellicht stelde u zich in een onbewaakt ogenblik Harry van Doorn in een kommune voor (dat met die balspelen was het uiterste) of dacht aan de reactie van Bas als een mede-kommunelid beslag zou leggen op z'n werkhok in Ermelo.

Dat zijn inderdaad gedachten die een mens helemaal uit z'n concentratie halen en de spot drijven met iedere poging tot een behoorlijke benadering van het probleem.

Goed beschouwd lijkt het probleem trouwens onoplosbaar. Radikalen vormen een vreemd soort. Bij de een straalt op zijn vriendelijk gezicht wel degelijk de dreiging door van de revolver die u in z'n achterzak vermoedt, terwijl het gezicht van de ander de vergeving verlaat die hij u bij voorbaat schenkt voor alles wat u hem zult aandoen. Er bevinden zich in onze rijen haviken en martelaren. Duiven en milde beschouwers zijn er minder. Het probleem van ons beeld en onze werkelijkheid los ik niet op. Onze verscheidenheid is groot broeders en zusters. Laten we doorgaan!

Thema- groep Macht van start

pag. 10

en verder:

- 4 Dolf Coppes:
Leven met de PPR
- 5 Pier van Gorkum
verlaat partij
- 6 De PPR op Texel
- 7 Maatregelen voor
beter kongresseren
- 13 Over mannelijkheid
- 16 Kretologiemikser

Herman Wiersinga:

Een pleidooi voor gevoeligheid

pag. 8-9

PPRAK

PPR Aktie Krant

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 18 juni 1976, nummer 85

PPRAK

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting
Radikalenkrant, verschijnt elke
twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam
Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg,
Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido
Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen.
Kees Waagmeester (eindredacteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester,
Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn.
Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, getypt,
met redelijke marge, blad aan één
zijde gebruikt.

abbonement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen:
Buro Politieke Partij Radikalen
Singel 277, Amsterdam. Telefoon
(020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen:
Penningmeester PPR, postgiro 1575600
te Amsterdam.

Laatste PPRAK

Dit is de laatste PPRAK van
dit seizoen. Wij komen terug in
augustus. De redactie wenst
alle lezers een prettige en
vellige vakantie.

Unctad IV

Na de vakantie zal Dolf Coppes in
een artikel in PPRAK ingaan op de
gevolgen van Unctad IV en van
diskussies binnen de partij over
ontwikkelingssamenwerking voor
het PPR-ontwikkelingsbeleid. Dat
betekent tegelijk, dat hij dan zijn
vervolg schrijft op het Unctad-
verhaal uit de vorige PPRAK.

Lubbers heeft een nota uitgebracht onder de vlag van selectieve groei. Maar het blijkt om een ander soort selectieve groei te gaan dan die de PPR voorstaat. In feite brengt Lubbers niets nieuws: na de nota van alle stof te hebben ontdaan komt het oude recept boven: groeien, ook al stikken we erin (zie Linksaf en omhoog).

Maak gebruik van werk stuurgroep raads- en statenleden

Soms blijkt ons dat velen, die het toch echt zouden moeten weten, niet van het bestaan afweten van de stuurgroep raads- en statenleden. En dat terwijl we toch al vijf jaar bestaan. De stuurgroep heeft een eigen plaats in de partij, sinds op een kongres een reglement voor de stuurgroep is aangenomen. Krachtens dit reglement zijn alle raads- en statenleden van de PPR verplicht lid van de groep raads- en statenleden.

De stuurgroep bestaat uit elf mensen. Zij organiseert studiedagen, staat klaar met individueel advies, geeft een blad uit dat onlosmakelijk verbonden is met het lidmaatschap, „Gemeentepapier”, dat maandelijks

volstaat met noodzakelijke informatie en opinies van PPR-ers over raads- en statenwerk.

Dat er dan nog raads- en statenleden zijn die niet van ons bestaan afweten leert ons bescheidenheid. Uiteindelijk hebben raadsleden meer te doen dan het lezen van elk blad dat in de bus valt of... zou een blad uit eigen partij misschien toch niet enige voorrang verdienen? Wilt u niet vergeten adreswijzigingen door te geven?

Voor inlichtingen:

Kees Tilanus
sekr. stuurgroep raads- en
statenwerk,
Seringenlaan 22,
Woerden.

LOONMATIGING

Wie zou geen loonmatiging willen aksepteren om de werkgelegenheid te bevorderen? Niemand. Wie wil loonmatiging aksepteren als hij geen vertrouwen heeft in het effect ervan? Eveneens niemand.

Waar praten we dus eigenlijk over. Over de mate waarin we de regering kunnen vertrouwen. En bij vertrouwen hoort ook, dat de regering althans niet lijnrecht tegen je eigen programma ingaat.

Daar sta je dan. We hebben best vertrouwen in onze eigen ministers. Oké, we moeten het kabinetsbeleid in zijn geheel bekijken. Tenslotte zijn alle ministers er even verantwoordelijk voor.

Dan zullen we eens moeten kijken naar de fracties die het kabinet steunen. De PvdA en ook de PPR steken hun hand voor het kabinet in het vuur. De ARP is eveneens vrij loyaal. Maar hoe staat het met de KVP?

ZWEEPSLAG

Wie de kans heeft waargenomen uren kammerdebat op de tv te zien bij de nabeschouwing over de order voor kernreactoren aan Zuid-Afrika, heeft in ieder geval het genoegen smaakt getuige te zijn geweest van een historisch moment. Het moment waarop KVP-fractie-leider Andriessen frank en vrij uiteenzette, waarom hij het kabinet nog steunde: Koetsier Andriessen heeft trekpaard Den Uyl nodig om zijn wagen vol economische groei weer in het spoor te krijgen. Vanaf de bak houdt Andriessen met een lange stok Den Uyl daarvoor de worst van de werkgelegenheid voor.

Andriessen deelde dus één van zijn zweepslagen uit, maar de vraag is of hij het effect daarvan op de lange termijn wel onderkent. Want hij zet kwaad bloed. Dat zal een deel van zijn achterban prachtig vinden, maar

het verschrikkelijk trieste is, dat we zodoende straks na vier jaar kabinet-Den Uyl geen stap verder zijn. Een voordeel is wel, dat voor de kiezers hoe langer hoe duidelijker wordt waar het CDA staat. Wie kritiek heeft op deze regering heeft minstens de plicht dat helder en vriendelijk uiteen te zetten. Anders verspelen we alle winst die regeren met de KVP nog heeft.

ZUUR VERHAAL

Dit is een zuur verhaal. Maar wat wil je. We zijn ook erg, erg somber gestemd over de politieke situatie.

We hadden gezien dat vertrouwen in de regering nodig was om loonmatiging en vervelende beleidsombuigingen te aksepteren, zoals die welke voortvloeiën uit de 1-procentsoperatie. Die maatregelen komen namelijk het eerst aan bod. En al die andere maatregelen, die in de kar zitten die trekpaard Den Uyl eigenlijk wil trekken, maar die Andriessen er uit heeft gegooid (ondernehmensraad, vermogensaanwasdeling, greep op de investeringen), die maatregelen komen pas later aan bod. Wie dus weinig vertrouwen heeft in de regering vanwege de tegenwerking van Andriessen, die zal zich wel driemaal bedenken eer hij meewerkt aan de korte-termijn maatregelen.

Het verhaal wil er maar niet vrolijker op worden, hoezeer we ons best daar ook voor doen.

NIET MOOI

Want in het pakket, zoals dat heet, dat vorige week aan de Kamer is aangeboden, zit ook de structuurnota (die nu trouwens plotseling over selectieve groei blijkt te gaan) en die ronduit teleurstellend is. Over de structuur van de economie wordt niets gezegd. Het gaat alleen over nieuwe investeringen en wat daarover pagina's lang te berde

wordt gebracht is lang niet mooi. Niet mooi? Het is gewoon verschrikkelijk. Er wordt weer doodleuk uitgegaan van een groei van 3³/₄ procent van het nationaal inkomen, die volgens de nota nodig is om de werkgelegenheid te bevorderen, de sociale voorzieningen op peil te houden en het inkomen jaarlijks reëel te doen stijgen.

De financiële specialist van onze Kamerfractie, Leo Jansen, heeft er al eerder op gewezen, dat dat streven niet alleen onwenselijk is, maar ook onrealistisch. Die groei wordt gewoon niet gehaald.

Minister Lubbers wil de productiegroei bereiken door het stimuleren van bedrijfsinvesteringen. Dat moet met een fonds, waar per jaar zo'n anderhalf à twee miljard gulden aan belastinggeld in wordt gestopt. Het hoofdkriterium waaraan de investering (door een speciale commissie van de sociaal-economische raad) wordt getoetst, is de werkgelegenheid. Daarna komt er een hele poos niets. En tenslotte noemt de nota dan nog dingen als invloed op de derde wereld, ruimtelijk beleid, energie en grondstoffen en milieu.

VETTE KLUIF

De wet op de investeringssubsidie, die misschien op 10 tot 15 procent van de investeringen van toepassing is, en dus in feite nauwelijks iets betekent, wordt op z'n vroegst ingevoerd per 1 april 1977. Om nu te voorkomen dat het bedrijfsleven daarop wacht zal de reeds bestaande investeringsaftrek tot die datum flink worden verhoogd.

Tel uit je winst dus, kunnen de werkgevers zeggen, terwijl de regering al eerder heeft gezegd, dat die investeringsaftrek „niet deugdzam is”. Hoe kan men dit anders bestemmen dan met het toewerpen van een vette kluijf?

Zeggenschap over de

linksaf
en
omhoog

door Kees Waagmeester

investeringen, zeker niet over de grote stroom die zonder subsidie tot stand komt, zit er niet in bij Lubbers.

Wij willen nog even ingaan op het voor de PPR zo wezenlijke „facettenbeleid”, dat is het beleid ten opzichte van milieu, ruimtelijke ordening, grondstoffen en energie en ontwikkelingssamenwerking. De nota geeft wat die facetten betreft een overzicht van wat er nu is aan wetgeving etc. Verder wil de nota het inzicht in die zaken bevorderen (altijd mooi), en duidelijkheid scheppen voor de ondernemers.

De redenering ten opzichte van grondstoffen en energie komt erop neer, dat, als wij daarmee zuinig zijn, producten die we daarom niet maken wel uit andere landen zullen worden geïmporteerd en wat het milieu en de ruimte betreft lanceert men eenzelfde soort redenering: Als wij hier het milieu niet verpesten doen anderen dat en daarom kunnen we het maar beter zelf doen. Er wordt nog eens even aan herinnerd, dat er („in principe, en onder strikte voorwaarden”) besloten is „de toepassing van kernenergie te vergroten”. Wij weten dus intussen waar een volgende regering zonder progressieveren op dit punt heenkoerst!

Dolf Coppes: Poging tot een inleiding op het verkiezingsprogramma

Leven met de PPR

Naar mijn mening moet ons verkiezingsprogramma een korte algemene inleiding hebben. Niet alleen om de samenhang tussen de verschillende hoofdstukken en punten aan te geven, maar vooral om duidelijk te maken welke vorderingen we hebben gemaakt in ons programmawerk. Die vorderingen geven ons een hele duidelijke plaats in de Nederlandse politiek. Wat aan gedachten allang aanwezig was, is vooral na het Kongres over de economische orde duidelijk verwoord. Ik geef hierbij slechts een tekstvoorbeeld. Ik hoop dat er uit de partij amendementsvoorstellingen zullen komen die in deze leemte zullen voorzien.

„Wij willen heel duidelijk zijn: de PPR vindt dat we niet verder moeten groeien in welvaart. Wat we nu hebben is eigenlijk al teveel. Meer moet beslist niet. De onderlinge verdeling is nog lang niet goed. Maar het totaal moet beslist niet meer worden.

Om allerlei redenen:

- bij meer groei van de materiële welvaart wordt ons milieu: lucht, water, bodem, ruimte, flora, fauna, zo aangetast dat we niet alleen moeielijk meer met de natuur kunnen leven, maar de komende generaties werkelijk gevaar lopen;
- bij meer groei van onze welvaart zal de armoede in de derde wereld blijven toenemen;
- nog meer consumptiemogelijkheden dan nu, gekombineerd met verschillen in inkomen zoals die er nu zijn, zal mensen beslist opdrijven tot overconsumptie die afleidt van wezenlijke waarden en slecht is voor echt welzijn.

Ook als er geen sprake was van schaarste zouden wij voorstanders zijn van beperkte materiële groei. Niet omdat wij als sombere mensen iets tegen welvaart hebben, integendeel. Maar wij hechten waarde aan een goede harmonie met andere aspecten van menselijk welzijn, zoals goede ruimte, goed wonen, goede ontspannings- en ont-plooiingsmogelijkheden, goed werkklimaat, het meedragen van verantwoordelijkheid in de samenleving. Het eenzijdig gericht zijn op produktie en konsumptie van materiële goederen is niet ons ideaal.

Maar mensen moeten uiteindelijk zelf bepalen wat zij willen. Wij zullen ons ideaal nooit opdringen. Wij zullen trachten te overtuigen. Dat overtuigen kan alleen via de weg van een zo goed mogelijk uitgebouwde democratie. Als er bepaalde machten zijn die hun ei-

gen gang gaan, dan moeten we die onder controle zien te krijgen.

Want anders is er geen fair play mogelijk. Tot die ongecontroleerde machten hoort de vrije ekonomie, die op onredelijke wijze behoeften aanwakkert en overconsumptie bevordert en die een produktieproces ontwikkelt waarbij mensen in hun werk nauwelijks vrij zijn: niet mee kunnen beraden en beslissen. Voor ons is dat wezenlijk fout.

Mensen moeten ook wat de ekonomie betreft samen kunnen beslissen over wat goed voor hen is en wat niet. Op het grote terrein van de investeringen en produktie (landelijk gezien) moet het parlement de grenzen stellen. Daarbinnen moeten de ondernemingen zo zelfstandig mogelijk en met medebeslissingsrecht van alle betrokkenen de taken uitvoeren. Evenals bij alle demokratisering van alle macht gaan wij er ook hierbij van uit, dat hogere instanties slechts om te regelen aan bod komen als het gaat om belangen die boven het belang van kleine groepen mensen uitgaan. Of wanneer die groepen gebruik moeten maken of willen maken van voorzieningen die op grotere schaal getroffen moeten worden.

Wij willen twee fouten vermijden: enerzijds het laten gaan van ekonomische en andere processen zonder demokratische controle en anderzijds het centralisties van bovenaf regelen van dingen die mensen „aan de basis” ook zelf kunnen regelen.

Slechts door het vermijden van die fouten kunnen we ontsnappen aan de heilloze impasse die de wereld al zo lang gescheiden houdt in onverzoenlijke kampen: kapitalisme en kommunistie als twee uitersten met alle variaties daartussen op één lijn van rechts naar links. Wij moeten uit die lijn stappen.

Dit is nieuw.

De op het PPR-kongres ontwik-

kelde visie op demokratische ekonomische orde is nieuw, al heeft het nog weinig belangstelling getrokken.

De er aan ten grondslag liggende mentaliteit is zeker geheel nieuw en heeft nog geen naam. Het woord radikalisme is ook niet goed. Voor zover het betekent dat we steeds weer bereid willen zijn te zoeken naar de diepste wortel, radix, van belemmeringen voor menselijke ontplooiing, kunnen we ermee uit de voeten. Maar het is niet het woord dat we zoeken.

Van velen mag het geen naam hebben. Voor velen is de PPR nog steeds een voorbijgaand verschijnsel. Wij echter verwachten dat dit nieuwe zich zal melden ondanks alle ontkenning.

In dit verkiezingsprogramma signaleren wij tal van obstakels voor menselijk welzijn, die democraties moeten worden weggenomen. Op vier terreinen: macht, vrede, milieu, welzijn. Het is een praktische indeling waarmee we al jaren goed werken. Eigenlijk is macht een aspect dat door alle andere terreinen heendringt en ook die andere terreinen overlappen elkaar. Dat macht te maken heeft met al het andere is onze filosofie. Niet alleen ekonomische macht. Ook de macht van de informatie, de deskundigheid, de geruchtvorming, de arrogantie, de burokratie, de onwetendheid, de halfslachtigheid. Maar de ekonomie is een grondmacht, die vrede, milieu en welzijn bedreigt in wezenlijke zin. Wij willen er de tegenmacht van demokratische beheersing van die ekonomie tegenover stellen.

Dat betekent niet alleen overleven met de PPR, in de smalle betekenis van: het leven er bij houden. Het betekent voorwaarden scheppen voor menswaardig leven.”

Pier van Gorkum verlaat de PPR

„Jammer, maar het bevordert wel de duidelijkheid.” Daar komt de reactie van het partijbestuur op neer, nadat Pier van Gorkum en oud-bestuurslid Theo Jonkergouw op een perskonferentie hadden meegedeeld de PPR te zullen verlaten en de PSP te gaan versterken.

Voorzitter Ria Beckers zegt desgevraagd, dat zo langzamerhand wel bekend is, dat het hier niet gaat om een groep PPR-leden, maar om enkele mensen. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat er onder de verklaring die de werkgroep rond Pier van Gorkum en een PSP-defegatie hebben opgesteld, namen van mensen staan die niet eens wisten wat er namens hen verklaard zou worden.

Dirk Smit uit Zaanstad maakte nadat hij de verklaring had gelezen, bekend, dat zijn naam niet onder de verklaring hoort. „Een linkse concentratie zie ik wel zitten, maar het is absoluut niet mijn bedoeling uit

de partij te treden.”

Ria Beckers zegt verder: „Ik wil Pier er wel op wijzen wanneer hij de „linkse PPR” oproept hem te volgen, dat de grote meerderheid van het novemberkongres over bedrijfsdemokratisering een heel wat konsekwenster standpunt heeft ingenomen dan hij.”

Ria wijst er verder op, dat Pier minimale steun kreeg binnen de partij en dat zijn optreden en zijn strategie binnen de partij grote onvrede en wrevel hebben gewekt. „Ik neem het Pier en Theo kwalijk dat zij het isolement van de PSP gaan versterken door hun eis dat de PSP het Progressief Overleg Orgaan moet verlaten. En ik neem het het PSP-bestuur uitermate kwalijk, dat zij een besluit van hun kongres om deel te blijven uitmaken van het POO zo gemakkelijk laat vallen, zelfs zonder contact op te nemen met de POO-partners. Het is de PPR namelijk geweest die lang heeft gevochten voor PSP-deelna-

me. Het PSP-bestuur zal opheldering moeten geven over zijn houding.”

PSP-fraktievoorzitter Bram van der Lek noemt de stap van Van Gorkum een logiese stap. „Het grootste verschil met ons is dat jullie nog steeds iets zien in meeregeren. Die werkgroep is daarop uitgekeken en dan ligt aansluiting bij de PSP voor de hand. Ik hoop wel dat door dit samengaan de mogelijkheid om met de PPR en eventueel ook met de PvdA samen te werken niet afgesneden wordt.”

Op de vraag of hij niet weet dat Van Gorkum de tegenstanders van kabinetsdeelname binnen de PPR in het geheel niet vertegenwoordigt, zegt hij: „Dat onttrekt zich aan mijn beoordeling. Ik moet zeggen dat ik er ook aan twijfel op grond van informatie van PPR-ers. Ik wil niet met een stukje van de PPR samenwerken, graag met de hele PPR.”

K.W.

Podium voor bestuursleden

Gerritjan van Oven

er net in kwam. En het tempo is ook best vol te houden voor een paar jaar. Je wordt trouwens steeds vindingrijker in het vinden van mogelijkheden om je eigen efficiëntie te verhogen. Zo is het verblijf in de restauratiewagen (de zogenaamde „rijdende gastvrijheid”) uiterst nuttig: in dezelfde tijd kun je daar werken, consumeren en reizen, terwijl tijdens het opkijken genoten kan worden van het aan de spoorbaan grenzende landschapsschoon. Het altijd meenemen van een schaar maakt het mogelijk onmiddellijk overal de essentie uit te knippen, zodat geen grote — en zware — hoeveelheden overtollige lektuur door het ganse land hoeven te worden meegesjouwd.

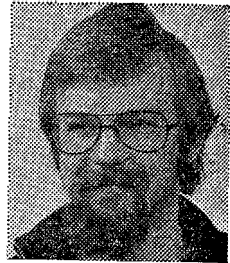
Al heel bijzonder handig is, vooral tijdens vergaderingen, het bezit van een zeer kleine portable radio (zogenaamde boys radio, al voor f 25,— te verkrijgen). Met dit apparaat in de binnenzak, de earphone onzichtbaar door de mouw van het jasje geleid is de gelukkige eigenaar in staat, het hoofd nadenkend steunend op de hand, belangwekkende informatie uit de buitenwereld te ontvangen, waar de gesprekspartners geen weet van hebben, zonder dat zijn aandacht voor het aan de orde zijnde onderwerp, zichtbaar hoeft te verslappen.

Ziedaar de vrucht van een half jaar partijbestuurslidmaatschap. Over de frustraties zullen we het nu maar niet hebben. In november zijn er immers weer bestuursverkiezingen. Op de kerngroep van 29 mei is een commissie ingesteld om kandidaten te verzamelen en ik wil hun werkzaamheden niet modeloos bemoeilijken. Kandidaten, meldt U!

55 uur vergaderen

Het leven van een partijbestuurder gaat niet over rozen. In een korte beschouwing als deze is het wellicht aardig wat cijfers te noemen, om een idee te geven wat een doorsnee partijbestuurslidmaatschap nu eigenlijk aan tijd en geld kost. Daarom verzamelde ik aan de hand van mijn agenda wat gegevens over de maand mei, een maand die achteraf gezien wellicht wat drukker was dan andere maanden. Welnu, ik bezocht in de maand mei acht vergaderingen in partijbestuursverband (partijbestuur, taakgroep van het partijbestuur, landelijke kerngroep en uitgebreid fractie-overleg), 14 uit het partijbestuurslidmaatschap voortvloeiende bijeenkomsten en zeven vergaderingen van het Amsterdamse actiecentrum, waar ik lid van ben. Dat kostte me — bij benadering — en even afgezien van de in het actiecentrum gestoken tijd 55 uur aan het bijwonen van vergaderingen en 18½ uur aan

reistijd. Alzo een 16 à 17 uur per week alleen al aan vergaderingen. Bovendien honderd (overigens deklareerbare of aftrekbare) gulden. Een fikse investering en dan te bedenken dat ik nog maar een gewoon algemeen-bestuurslid ben, voor de dagelijks-bestuursleden komt daar nog het een en ander bij. Naast een volle baan valt dat allemaal niet mee. Erik Jurgens heeft daar al eens behartigenswaardige dingen over geschreven in de Nieuwe Linie. Tijd voor een behoorlijke voorbereiding van de bijeenkomsten is er nauwelijks om het opdoen of bijhouden van achtergrondkennis maar even helemaal te vergeten. In feite hopen de stukken zich op mijn bureau op tot steeds ondoordringbaarder stapels. Gelukkig maar, dat er ook rustiger tijden zijn om die te verwerken. Overigens voor alle duidelijkheid: ik klaag niet. Integendeel, na een half jaar partijbestuur vind ik het werk tenminste zo leuk als toen ik

„Laat ze maar een paar uur in de rij staan”

„Als het strandseizoen voorbij is zijn ze hier blij dat de toeristen weer zijn opgedonderd. Ik wordt doodziek van die ambtenaren met hun tabelletjes. Die lui beweren dat het eiland nog wel meer vakantiegevers kan bergen. Als je de huisjesmelkers hun gang zou laten gaan, dan zouden we met een bevolking van 12.000 zielen in het hoogseizoen op 80.000 overnachtingen zitten. Geestelijk kan geen Tesselaar dat aan. Ik zal er voor vechten dat we niet boven de 40.000 komen. Ik vind ook niet dat het eiland makkelijk bereikbaar moet worden door meer boten in te zetten. Laten ze maar een paar uur in de rij staan, dat geeft niks. Ze noemen me hier wel een roepende in de woestijn, maar toch luisteren ze naar me en ik krijg achteraf vaak gelijk.”

Daan Welboren is op zijn best als hij over zijn Texel praat. „In de raad zeggen ze wel eens tegen me: Jij met je vogeltjes, maar ik vecht voor het behoud van Texel en ik heb het PAKT vaak achter me”. „Ik voel me een Tesselaar, maar ik ben het niet. Dat kun je pas zeggen, als je familie hier drie generaties lang heeft gewoond. Ik woon pas twintig jaar op het eiland. Ik wil hier ook nooit meer vandaan. Jullie op het land weten niet wat je mist: rust, natuur en vogels. Ik kan die agressie en die felheid van de landelijke politiek niet aanvoelen. Hier gaat het allemaal veel goeddeelijker en rustiger.” Ik zit hier met mijn werkgever in de raad. Hij is KVP-er en wethouder. Zoiets kan hier allemaal.”

Het PAKT

Daan Welboren is 31 jaar. Hij is het enige PPR-raadslid in het PAKT (PvdA, PPR, PSP, D'66). Zij hebben in een raad van 15 mensen vijf zetels. Hij moet het wel alleen doen. Zijn PPR-achterban is bij de verkiezingen erg actief geweest, maar de mensen hebben het allemaal veel te druk. Daan werkt overdag in de Texelse boekhandel in Den Burg. Het raadswerk kost hem veel tijd, maar „Ik zou niet anders willen”. Het commissiewerk vindt hij interessanter dan het raadswerk. „Ik zit in de commissie Rekreatie en Natuurbehoud en daar werken we ontzettend konstruktief met elkaar samen. Hier bakken we alles voor. En dan komt het in de raad”. In Den Hoorn waar hij met vrouw en twee kinderen in een leuk oud gerestaureerd huisje woont, denken ze wel eens dat hij alleen voor Hoornse belangen in de raad zit. „Maar daar begin ik niet aan”.

Kun je in het PAKT een PPR-ge-luid laten horen en hoe komt het over?

„Ik ben het geweten van de fractie. Ik kijk steeds naar overmorgen. De Tesselaars verwachten van hun raadsleden dat ze in de raad veel zeggen. Als ik eens — wat bijna

nooit voorkomt — niet vaak aan het woord kom, zeggen ze hier: „Hij heb niks zit”.

Hoe is de samenwerking met de PvdA?

Daar hebben wij hier op het eiland geen moeite mee. Dat gaat heel goed. Het is wel fijn dat de persoonlijke verhoudingen binnen de raad en de fractie erg goed liggen. Niet dat we buiten de vergaderingen elkaar overlopen. Daar hebben we trouwens geen tijd voor. Maar we praten en vergaderen wel geregeld met elkaar. We komen er met elkaar steeds uit, ook als het wel eens spant”.

Heb je het gevoel dat je wat voor elkaar krijgt?

„Ja, eigenlijk steeds meer. Ze nemen me ook serieuzer. Ik ben hier het jongste raadslid tussen veel middenstanders. Die vechten allemaal voor hun eigen standje. Ik zit er een beetje raar tussen. Tenslotte verdien ik mijn brood ook in de middenstand. De fractie heb ik gelukkig vaak mee en dan lukt het wel. Ze zeggen wel eens tegen me: Hoe kan je dat nou doen. Het scheelt je weer in je inkomsten. Maar daar heb ik maling aan. Ze overschatten de draagkracht van de natuur en daar hamer ik steeds op.”

Voel je je hier niet afgesloten van de landelijke politiek en de PPR?

„Ik heb weinig contacten buiten het eiland. De sfeer is hier zo anders. Eén keer heb ik ze in Den Haag nodig gehad en toen hebben ze niks laten horen. Ik was wel teleurgesteld. De fracties van de PvdA en D'66 hebben wel teruggeschreven. Dat ging toen over de aanleg van een pijpleiding door de Waddenzee en de eilanders moesten toen f 180,— opbrengen. Daar zijn problemen over geweest. Ik heb trouwens geen tijd om landelijk actief te zijn. Je zit hier overal zo ver vandaan. Het is wel eens lastig, maar ook wel rustig hoor. Ik heb ook nog een gezin en ik ben al genoeg van huis. De Tesselaars raken niet zo gauw

opgewonden. Ze zijn erg op hun gemak gesteld. Het toerisme op het eiland is door de mensen van buitenaf op gang gebracht. De mensen hier zijn er later bij betrokken. Ze bekijken het hier eerst allemaal en dan pas gaan ze erover nadenken.

Na de januari-storm dit jaar hebben ze voor het eerst van hun leven gedemonstreerd op het Binnenhof. Nou, dat was me wat hier.”

Wat betekent politiek voor jou?

„Ik heb het van huis uit meegekregen. Mijn vader heeft ook in de raad gezeten. Er werd dus veel over gepraat en ik deed al heel jong een duit in het zakje. Ik ben er eigenlijk altijd mee bezig en ik kan me ook niks anders voorstellen.”

Wil Merkies

Hengelo

In Hengelo heeft men de afgelopen tijd vier avonden gehouden onder het motto: „Oefenen in radikaal denken”. Op de eerste avond ging het over de vraag hoe radikaal men is in de praktijk van alledag. De volgende twee avonden werd er gesproken over „werk-zelfver-werkelijking”. De laatste avond is gesproken over Energie en milieu met als gastspreker Willem Riedijk. Die avond vond plaats in een zonne-energiehuis, een woonhuis waarin geëksperimenteerd wordt met zonne-energie met subsidie van de overheid.

Morgen studiedag over verstedelijking

Morgen, 19 juni, zal in Arnhem een studiedag worden gehouden over de Verstedelijkingsnota.

De organisatie is in handen van de Stuurgroep Raads- en Statenleden, wat niet wil zeggen, dat anderen dan raads- en statenleden niet zeer welkom zijn. Het is namelijk de bedoeling de algemene politieke uitgangspunten van het spreidings- en verstedelijkingsbeleid aan de orde te stellen.

De dag begint om 10 uur in cultureel centrum Koehoorn, Koehoornstraat 11, in de nabijheid van het station en zal tot ongeveer 4.30 uur duren.

Aan de dag zijn geen kosten verbonden.

Bestuur treft maatregelen voor beter kongresseren

Het verloop van het laatste (milieu) kongres heeft in de partij bewustmakend gewerkt. Er valt, op z'n zachtst gezegd, „nog veel te verbeteren aan de wijze waarop de PPR kongresseert en die kongressen voorbereidt”.

Vele brieven met suggestie hebben het partijbestuur bereikt. Het partijbestuur heeft in overleg met het voor de kongresvoorbereiding verantwoordelijke kongrespresidium naar mogelijkheden tot verbetering gezocht.

Twee principes zijn uitgangspunt:

1. De procedure uit het huishoudelijke reglement is richtsnoer maar is wel interpreteerbaar, hoewel niet overtreedbaar.
2. Het is een goede en democratie-

se procedure. Daarbinnen moet dan ook gezocht worden naar verbeteringen.

De volgende verbeteringen worden toegepast:

1. Ruimere tijdsplanning.
2. Taalkundige verbeteringen niet meer als amendement, maar sturen naar redaktiekommissie. Deze kommissie wordt aan het begin van het kongres door het kongres aangewezen.
3. Amendementen op bestaande formulieren en in drievoud. (makelijker verwerkbaar).
4. Kongrespresidium en partijbestuur en de programkommissie die inhoudelijk advies geeft, gaan reeds voor de sluitingsdatum aan de slag met samenvoeging amendementen en pre-advisering.
5. De aktiecentra houden zich aan dezelfde criteria als de programkommissie.
6. Kongrespresidium gaat ver in samenvoegen van amendementen, zonedig in overleg met indieners. Zo worden de alternatieven teruggebracht tot de werkelijk politieke verschillen.
7. Rubricering van amendementen wordt al in kongresboek voorgesteld.
8. Duidelijker lay-out kongresboek.
9. Korrektes tijdens kongres worden gegeven op moment dat ze van belang zijn.
10. De mogelijkheid het kongres op

te splitsen wordt in beraad gehouden en mogelijk toegepast als in augustus blijkt dat het nodig is.

Schriftelijke stemmen, zoals gesuggereerd is, kan pas na wijziging van huishoudelijk reglement. Een kommissie buigt zich hierover en ook over mogelijke schriftelijke referenda in de partij.

Er zijn twee vormen van schriftelijke stemming: Over de ingediende amendementen voorafgaande aan het kongres, waarmee een zekere selektie plaatsvindt. En: schriftelijke stemming achteraf, nadat op het kongres de politieke discussie heeft plaatsgevonden (systeem ARP).

Frustraties over de geringe mogelijkheden voor politiek-inhoudelijke discussies op kongressen is begrijpelijk. Maar ook moet worden besef, dat de vastgestelde procedures ervan uitgaan, dat de politiek-inhoudelijke discussies in de aktiecentra reeds hebben plaatsgevonden. Een principiële keuze is dat geweest, toen de partij het systeem van vertegenwoordigers van de aktiecentra aannam, die een min of meer gebonden mandaat van hun aktiecentra krijgen.

Het partijbestuur vertrouwt erop, dat de maatregelen de instemming van de partij zullen vinden. Ook bij die leden en aktiecentra die andere voorstellen hebben gedaan.

Jaap de Jong,
vice-voorzitter

Kandidaten gezocht voor partijbestuur

Op het najaarskongres (14 en 15 november) zal de helft van het partijbestuur gekozen moeten worden. Voorzitter Ria Beckers, sekr. politiek Henk Dielis en sekr. buitenland Dick Bot treden reglementair af. Zij stellen zich niet herkiesbaar. Ook vice-voorzitter en sekr. organisatie Jaap de Jong, die beide functies als noodoplossing vervult, treedt reglementair af. Op het najaarskongres zal dus én een vice-voorzitter en een sekr. organisatie gekozen moeten worden. De functie van sekr. partij-opbouw, die in dezelfde noodoplossing bezet wordt door Jos Vernooij wordt opgeheven.

Jaap en Jos kunnen door omstandigheden nog niet zeggen of ze zich voor herverkiezing beschikbaar zullen stellen. Jos, die op het najaarskongres 1975 is herkozen, hoeft overigens niet af te treden.

Reglementair treden verder af: Stephanie Brokerhof (publiciteit) en Sjeff Theunis (kontakgroep raads- en statenleden). Of zij voor herverkiezing in aanmerking willen ko-

men is nog niet duidelijk. Albert Borst treedt af, omdat hij het bestuurswerk niet kan combineren met ander werk voor de partij.

Het huidige bestuur werkt met één vakature. Eén bestuurslid stelt zich verkiesbaar voor een dagelijks bestuursfunctie. Uit dit bovenstaande volgt, dat aan de reglementaire eis, dat de helft van het bestuur jaarlijks aftreedt, is voldaan.

Er moeten dus kandidaten worden aangemeld voor: voorzitter, vice-voorzitter, sekr. politiek, sekr. buitenland en sekr. organisatie. Deze bestuursleden worden door het kongres in functie gekozen. Daarnaast zijn ten minste vier algemeen bestuursleden nodig.

Er moet dus in de partij weer vreselijk actief gezocht worden naar kandidaten. Hoe meer kandidaten hoe groter de keus ook voor een kongres. Indien bij: advieskommissie verkiezing partijbestuur, (door laatste kerngroep verkozen) p/a: Singel 277, Amsterdam. Sluitingsdatum 31 juli,

(advertentie)

krekt oer 't wetter

Juist voor ons PPR-ers kan het nooit kwaad om 's een weekje uit te waaien.

Je weet wel: een frisse kijk en zo...

Krekt is een goeie plek daarvoor. Juist wat je zoekt. Kom aan boord: het zal je goed doen.

- * erkende A.N.W.B. zeilschool
- * jachtverhuur
- * centrum voor groepswerk
- * verhuur van akkommodatie

We zijn het hele jaar open ...
Vraag informatie.

**KREKT OER 'T WETTER
bij SNEEK**

Telefoon 05150 - 5248 en
05153 - 244

Herman Wiersinga: Marx heeft de verdrukt

Dr. Herman Wiersinga is gereformeerd studentenpredikant te Amsterdam. Menigmaal kwam hij in het nieuws door een konflikt met zijn synode. Waar dat precies om gaat is nauwelijks meer uit te leggen.

Volgens Wiersinga gaat het uiteindelijk om een verschil in opvatting over de vertaling van de geloofsvoorstellingen voor onze situatie. De problemen worden door de synode gereduceerd tot puur theologiese. Wiersinga is van mening dat de maatschappelijke en politieke konsekwenties van zijn denkbeelden uit de weg worden gegaan. Juist daarover zou hij graag een discussie hebben.

Waar wij van PPRAK hem voor opzoeken is het feit dat Wiersinga één van de weinigen is die heeft doorgedacht over het lijden van de mens, en daarbij vooral heeft betrokken de manier waarop de maatschappij en de politiek daarop reageren. Wat doen wij met het lijden van de mens? Drukken wij het weg? Halen we het naar voren? Zo ja, waarom? Daarover gaat dit gesprek.

„Betrokken zijn vraagt afstand. Dat maakt de politiek verdacht. Maar niet zonder reden vraagt politiek afstand. Het is alsof de politikus in een controlekamer zit; er treedt een onvermijdelijke globalisering op. Maar dat hoeft niet voort te komen uit het „van je lijf houden“. Het kan heel goed samengaan met gevoeligheid. Want daar gaat het om als je over het lijden praat. Je ziet ook wel een zekere verharding, omdat mensen het anders niet volhouden. Er is natuurlijk een grens aan menselijke gevoeligheid. Dat zou een argument tegen gevoeligheid zijn. Een maatschappelijk werker, een verpleegkundige, een politikus die tegen apartheid strijdt, wat moeten deze mensen tegen al dat lijden?”

Anderen worden in een droomwereld gehouden?

Herman Wiersinga: „Nee. Het lijden komt echt wel aan de orde, het komt echt onze huizen binnen, zelfs aangescherpt en uitgebuit. Maar niet als motor voor stellingname. Veel publiciteit trekt het lijden vanuit het structurele naar het emotionele, naar het persoonlijke: Wat erg dat die dood is, zo jong nog... Dat is natuurlijk niet onwaar, maar de vraag is wat de kontekst van dat lijden is. Hoe zit het in elkaar? Wat is onze konklusie eruit? De vraag is dus wat de bedoeling is van het geven van informatie die zulke emoties oproept. Je kunt ook door alleen maar het lijden te laten zien, bijvoorbeeld in de strijd tussen Israël en Palestijnen, stiekem politieke effecten bereiken.”

Emotie en motief

„Het is de gevoeligheid voor het lijden waarvoor ik pleit. Ik heb veel geleerd van Dorotheë Sölle. Die is gestopt met het politiek avondgebed dat ze in Keulen hadden, omdat ze voelde, dat zich een proces voltrok dat een zekere koelheid met zich meebracht. Eenzelfde verzakelijking als die we in onze technische wereld zien.

In geen tijd weet je namelijk meer waarvoor je het doet. Wat het mo-

tief was. Dat raakt in de knel. Marx heeft bijvoorbeeld de verdrukten en de geknechten voor ogen gehad. Je moet wel iets voor ogen hebben. Veel van de activisten van de jaren zeventig hebben het laten afweten. Die berusten. Anderen zijn verder gegaan, maar kwamen in een fase dat ze de eerste emotie uit het oog verloren en actie gingen voeren om de actie, oppositie om de oppositie. In zo'n situatie kun je je actie niet verbreden, komt je eigen spankracht op de tocht te staan.

Er is een samenhang tussen emotie en motief. Je beweegt ergens uit en je wordt ergens toe bewogen. Dat is geen sentiment, maar wel emotie. Ik neem hier het probleem van Sölle over: hoe houden we het motief gaande? In de actie en de politiek zie je alles globaal, heb je een goed overzicht. Je moet een onderdeel bekijken, van dichtbij. Een close-up. Daar moet je je in verdiepen. Dat andere, het globaliseren gebeurt toch wel. Dat gebeurt automatisch, omdat het in de politiek om de structurele kant van de zaak gaat. Dat is niet slecht, dat kan niet anders. Maar dat moet gevoed worden met een voortdurende konfrontatie met het lijden. Je erin verdiepen bijvoorbeeld wat werkloosheid is. Je verdiepen in mensen in de derde wereld die geen uitzicht hebben.”

De Tros en de Telegraaf laten inderdaad close-ups zien.

Herman Wiersinga: „Die laten vaak veel ergere dingen zien dan de anderen. Maar je kunt er allerlei dingen mee doen. Je kunt dus de verbinding met het structurele verbreken. Je kunt willen zeggen: het funktioneert allemaal zo negatief, er is toch niets aan deze wereld te doen. Je kunt ook willen zeggen: zorg dat jezelf die rommel zo ver mogelijk van je bed houdt. Je kunt ermee suggereren, dat er mensen zijn die er aan werken en dat de kijker dus kan gaan rusten. Je kunt suggeren dat de mensen jou maar moeten kiezen om een eind aan de ellende te maken. Emotie wordt dus wel gebruikt.

Analyse

Wat ik probeer duidelijk te maken

is, dat de close-up moet leiden tot een analyse, tot het opsporen van de oorzaken. Je kunt niet alle leed van de wereld op je nek halen. Teveel close-ups is niet goed. Het is alleen zinvol, als de kwaliteit van je emotie niet wordt aangetast”.

In zijn boekje „Verzoening met het lijden?” schrijft Herman Wiersinga hierover: „Je kunt niet meer in een stad leven als je elke loeiende sirene wilt thuisbrengen. Je kunt nergens meer van genieten als je elk beeld van het journaal-verhongerende en gemartelde en uitzichtloze mensen — wéégt. Je kunt je portemonnee maar eenmaal omkeren en er is ook een eind aan het oprichten van actiegroepen. Maar zo'n konstatering behelst de waarheid van de veralgemening, van de opstapeling, van de konsekwentie. En de waarheid bevat een leugen als je een slim argument wordt om elk lijden uit je buurt te houden. Omdat je niet alle mensen kunt liefhebben en evenmin met alle mensen kunt communiceren, wil dat toch niet zeggen dat je niemand meer liefhebt en met niemand meer van gedachten wisselt of het beddeelt?”

„De apathie bedreigt de politiek. Ik wil verschillende soorten lijden onderscheiden. Je hebt lijden dat vrijwel onophefbaar is, dat mensen elkaar niet aandoen. Neem de droogte in de Sahel en overstromingen in Bangladesj. Hoewel ook hierbij al

moeilijk is te zeggen in hoeverre mensen daar niets aan konden doen, door bijvoorbeeld dijken te bouwen. In de tweede plaats is daar het lijden waarbij het zonneklaar is dat mensen dat elkaar aandoen. Of dat door handelen na te laten wordt gekontinueerd. Lijden stelt op allerlei manieren vragen. Er is ook lijden dat je zelf bewust kiest. Dat is wel genoemd lijden niet als Job, maar lijden als daad”.

en geknechten voor ogen gehad

„Het politieke programma van de PPR vraagt ook offers van de mensen. Natuurlijk kun je zeggen, dat die offers nodig zijn in het eigenbelang van de mensen en je zult dat in de propaganda die je voor zo'n programma maakt ook naar voren brengen; dat je je leven moet verliezen om het te behouden, om te overleven.

Je kunt zeggen dat dat heel realistisch is. Maar wie is bereid risico's te lopen voor wat uiteindelijk dan eigenbelang is? Dat is geen populaire boodschap. Een mens moet verschrikkelijk in de narigheid zitten om iets te riskeren. Wie niets heeft die... Het is niet voor niets dat gezegd wordt dat de revolutie van de armen moet komen.

① het konflikt rond de belijdenis in de gereformeerde kerk zie je dat ook. Mensen die wat te verliezen hebben, een plaats, een positie... schouderklopjes krijg je wel, maar wie steekt zijn hand echt in het vuur?

Wie doet dat? Die er toch al uitliggen. Die niets te verliezen hebben.

Het autoplan hier van Amsterdam is erg zinvol en redelijk. Mensen die dagelijks in de file staan zouden dat toch moeten beamen. Maar de weerstanden zijn groot. Hoe kwetsbaar ben je niet als je andere prioriteiten stelt. Je bent wel verplicht via kleine stapjes te werken. Hoe-

heid gebruikt wordt als wapen tegen verandering? Ik denk aan de order voor de kernreactoren voor Zuid-Afrika. Je moet dat argument van de werkloosheid wel serieus nemen. Je moet de werkloosheid dan op een heel andere manier bestrijden. Als je het lijden weegt — en werkloosheid is ook lijden — dan zul je tot de konklusie komen dat je het lijden ook moet verdelen. Je kunt dat lijden pas op je nemen als je het weegt. Pas als je in je opneemt wat werkloosheid betekent zul je bereid zijn korter te gaan werken, minder te gaan verdienen, of wat er dan ook van je gevraagd wordt. Als je het lijden weegt leer

**„Voor radikaliteit zonder strategie
hoef je geen politieke partij op te
richten”**

je het hanteren, dat brengt ons niet tot verlamming. Dan kun je het mindere lijden kiezen om het meerdere lijden te voorkomen of te beperken”.

„We moeten niets bagatelliseren. Meer belasting betalen kan lijden betekenen, mensen hun auto ontnem-

We leven in een verschrikkelijk kunstmatige wereld. Ok, het is onze eigen schuld, maar dat kun je mensen niet individueel aanrekenen”.

„Een keuze is altijd een kwestie van het nemen van het minst kwade van twee kwaden. Tegen elke keuze pleit wel iets. Veel mensen kiezen daarom niet en zo gaan de wetmatigheden hun gang. Of men kiest te laat.”

Niet direkt troosten

Hoe maak je die close-up?

Herman Wiersinga: „We moeten leren niet direkt te troosten of te verbloemen wat je ziet. Als iemand een sterfgeval meedeelt, moet je dat lijden niet te snel in de rede vallen. Het Joodse ritueel verbiedt de eerste dagen van rouw te troosten. Geef het lijden zijn loop, denk niet: er mag geen lijden zijn. Er is ook veel verraad aan eigen lijden: je zegt soms te makkelijk: het gaat me goed.

Leer in je eigen omgeving het lijden zien. Ga eens naar een film als „One flew over the cuckoo's nest” en dan niet om de malle Jack Nicholson, maar om dat op je te laten inwerken. Neem er de moeite voor, je moet tijd uittrekken voor lijden, je moet er voor gaan zitten. Mensen die een ziekenhuis schuwen, moeten, als ze er na vijf minuten weer willen uitlopen, of er niet eens binnen willen, juist een uur gaan zitten. Ook al kun je niet iemand opbeuren. Ontloop het niet. Ga bij iemand zitten. Dat is echt mee-lijden. Het op je laten inwerken is letterlijk mee-lijden. Volsta bij een sterfgeval niet met een briefje. Als je erheen gaat weet je dat je er door beïnvloed wordt. Laat het je beïnvloeden.”

Wie het lijden weegt kan ook plezier hebben.

„Het gaat inderdaad om gevoeligheid. Wie gevoelig is voor lijden is ook gevoelig voor geluk. Wie het lijden hanteert, kan van lijden minder lot en meer daad maken. Geluk kan ook een daad zijn.

Voor gemeenschappelijk lijden hebben we het woord meelijden, maar het merkwaardige is dat we voor gemeenschappelijk geluk geen woord hebben. Mee-gelukkig zijn. Nee, dat kennen we niet. We kennen wel „kon-doleren”, maar niet kon-feliciteren. Je hebt een ouderwetse manier van feliciteren, die zegt: „ik hoop dat ik er nog lang getuige van mag zijn.” Dat is het eigenlijk.”

Kees Waagmeester

Je moet het lijden wegen, dan kun je het ook delen

wel je heel radikaal kunt zijn. Maar voor radikaliteit zonder strategie hoef je geen politieke partij op te richten.

Zo'n strategie is goed, maar er sluiten gauw allerlei belangetjes in. Het kan er makkelijk toe leiden dat gezegd wordt: Bekeren, maar niet vandaag Heer.”

„Hoe voorkom je dat de werkloos-

men ook. Het is heel elitair te zeggen dat de mensen maar van muziek of een goed boek moeten genieten. Velen zijn in die mogelijkheden beperkt en een auto kan heel veel betekenen. Je hoort zo makkelijk zeggen: Je kunt wel wat missen. Maar we hebben er nu eenmaal een kunstmatige samenleving van gemaakt, waarin het moeilijk is wat te missen. Geld is hier vrijheid, ademhaling.

Oproep mee te doen aan werkgroepen

THEMAGROEP MACHT OPGERICHT

Hoewel het werk in de partij zich richt op vier thema's bestaan er alleen themagroepen voor vrede, welzijn en milieu. Macht kent geen themagroep, hoewel hieronder ook de economische orde valt, die de realisatie van de PPR-doelstellingen van vrede, welzijn en milieu blokkeert.

Weliswaar functioneren of funktioneerden binnen de partij allerlei groepen in verband met sociaal-economische vraagstukken (rond de studiestichting, voor het najaarskongres 1975, voor de 10%-problematiek etc.) maar de verschillende pogingen om een volwaardige themagroep op te zetten mislukten.

Aanzetten tot een nieuwe poging zijn onlangs gedaan. Er is een voorlopige stuurgroep geïnstalleerd bestaande uit Jaap Røell (fraktie-medewerker), Ad Voerman (werkzaam bij de vakbeweging), Martin Zwanenburg (verbonden aan de studiestichting) en Frans Schulte (lid van het partijbestuur).

De voorlopige stuurgroep heeft inmiddels vastgesteld welke werkgroepen op korte termijn onder de paraplu van de themagroep Macht zouden moeten opereren. Zij hoopt door de hieronder geformuleerde probleemstellingen belangstellenden voor deze groepen te werven.

Het is de bedoeling in september een beraad op gang te brengen over de onderwerpen die hier vermeld staan.

1. Bedrijfsdemokratisering

Recent is de werkgroep „Derde wet op de ondernemingsraden” geformeerd. Deze heeft tot taak de fractie te helpen bij het formuleren van bezwaren/amendementen e.d. voor het nieuwe wetsontwerp. De werkgroep moet mede uitvoering geven aan de door de kerngroep aangenomen motie waarin de fractie wordt gevraagd: „ernstig te zoeken naar een alternatief voor de beroepsprocedure waarin het wetsvoorstel thans voorziet, aangezien sterk betwijfeld wordt of deze procedure bevordert dat de ondernemingsraden hun bevoegdheden tot gelding kunnen brengen”.

De werkgroep wil verder de bedrijfsdemokratisering in haar algemene aspecten bezien. Prioriteit heeft de verhouding tussen de verschillende instituten binnen het bedrijf (bedrijven, werk, werkoverleg, or, directie, RvK).

In het rapport „Naar een democratische economische orde” lezen we dat als de or het beleidsbepalende- en kontrolerende orgaan is geworden er geen behoefte meer is aan een RvK. Maar dat mag ons er niet van weerhouden, zolang de RvK 'n machtig orgaan is, te proberen de werknemers er in vertegenwoordigd te krijgen. Een dubbel-strategie niet zonder problemen.

Nog een ander voorbeeld moge de prioriteit verduidelijken. Krachtens het wetsontwerp dienen inhoud, taak en doelstelling van het werkoverleg door de or gesanktio-

neerd te worden. Dat zou wel eens kunnen betekenen dat het werkoverleg 'n andere inhoud krijgt dan de participanten wensen. De positie van de direkte democratie en die van de representatieve democratie in het bedrijf zal dan ook nader moeten worden bestudeerd.

De werkgroep „bedrijfsdemokratisering” zal 'n hele kluiw hebben aan het zodanig vorm geven aan gewenste korte-termijn veranderingen dat de verwerkelijking van lange-termijn doelstellingen niet wordt geblokkeerd.

2. Vermaatschappelijking van de produktie

De democratisering van de onderneming garandeert niet dat bij de produktie zuinig wordt omgesprongen met grondstoffen en energie, dat het milieu niet wordt aangetast. Daarom achten wij het noodzakelijk dat de gemeenschap de kaders aangeeft waarbinnen ondernemingen kunnen opereren. Het zgn. machtskongres verstond onder deze vermaatschappelijking: het sturen van de werkgemeenschappen door het vastleggen van maatschappelijke voorwaarden en het scheppen van een formele organisatie ter maatschappelijke bestudering. Met dat laatste zouden wij de werkgroep in eerste instantie willen belasten. Deze zal antwoord moeten geven op de vragen als: Dienen de bevoegdheden van de huidige politieke organen te worden verruimd of zullen specifieke organen van het bedrijfsleven zelf de ondernemin-

gen moeten inkaderen? Is de figuur van de PBO te benutten? In hoeverre kan de structuur die nodig is voor de vermaatschappelijking gedekontreerd en gedecentraliseerd zijn?

De werkgroep dient zich naar ons oordeel voorlopig niet bezig te houden met de maatschappelijke effecten van de produktiemethoden en het maatschappelijk nut van het produkt. Dat laten we voorlopig graag aan andere themagroepen over.

3. Konkurrentie

De PPR koos op het zgn. machtskongres voor een „gekonditioneerde markteconomie”. De mate van konditionering en daarmee het al of niet bestaan van een „planeconomie” wordt bepaald door de problemen (overinvestering, aantasting van het milieu, de eindige hoeveelheid energie en grondstoffen enz.) waarvoor we staan. Vooralsnog zien we geen reden het marktmechanisme definitief overboord te zetten.

Wel dient het beleid gericht op een optimale werking van dat mechanisme, het zgn. mededingingsbeleid, afgestemd te worden op het streven naar vermaatschappelijking van de produktie. Het huidige mededingingsbeleid gaat misbruik en opeenhoping van economische macht door fusies waardoor de konkurrentie te loor gaat, niet tegen. Waar de mededinging al of niet door de overheid gewild onvoldoende is zou door middel van het prijsbeleid een te hoge prijsstelling kunnen worden geblokkeerd. Met de integratie van mededingingsbeleid, sektorstructuurbeleid en prijsbeleid moet de te installeren werkgroep zich bezig houden. Wellicht in eerste instantie met het onlangs door Bas de Gaay Fortman gedane voorstel het prijsbeleid nu reeds toe te spitsen op de markten waar aanwijzingen bestaan dat de mededinging onvoldoende effectief werkzaam is.

4. Kapitaal

Op de eerste plaats dient deze werkgroep de gedachte uit te werken risikodragend kapitaal met zeggenschap om te zetten in niet-risikodragend kapitaal zonder zeggenschap. Vooral omdat het machtskongres dat zich enthousiast toonde over de idee aandelen te vervangen door obligaties, deze uitwerking is toegezegd.

Vervolgens zou kunnen worden bestudeerd op welke wijze de gemeenschap meer invloed kan krijgen op de richting van de kapitaalstromen (beleggingsvoorschriften institutionele beleggers e.d.). Ook moet worden bekeken of er behoefte is aan een instituut dat wordt gebruikt als prijsbreker en als investeerder in gericht gekozen regio's, bedrijfstakken en bedrijven (postbank of verscherping bepalingen van de wet toezicht kredietwenz).

5. Werkgelegenheid

Onder dit kopje willen we beklemtonen dat wij niet voorstaan dat de werkgroepen een grootscheeps boven hun kracht liggend technies onderzoek verrichten. Ze moeten zich bezighouden met de principiële punten — een eerlijk delen van werk etc. — en technies onderzoek niet alleen overlaten, maar uitdrukkelijk vragen aan instanties als het Centraal Planburo. Ze moeten kennis nemen van publikaties. Een onlangs verschenen kwartaalbericht van de Raad voor de Arbeidsmarkt over de arbeidsmarktpolitiek in Zweden zagen wij graag door de op te richten werkgroep werkgelegenheid bekomentarieerd. In Zweden is het werkloosheidsnivo namelijk opvallend laag. Dat lijkt te maken te hebben met 'n uitgebreider, gevarieerder en selektiever overheidsinstrumentarium. Daar komt bij dat het arbeidsmarktbeleid daar op regionaal- en op ondernemingsnivo is gebracht. Een en ander boeit ons bijzonder.

6. Inkomensbeleid

Op het machtskongres spraken we ons nog eens uit voor een drastiese inkomensnivellering. „Eerlijk delen” is ons uitgangspunt. Betekent dat nu dat op lange termijn iedereen evenveel zou moeten verdienen? Zo beloningsverschillen aanvaardbaar zijn waardoor mogen deze worden bepaald? Door verschil in inspanning, maar hoe verhoudt een dergelijk criterium zich tot onze opvatting dat de prestatiemoraal dient te worden afgezwakt? Door verschil in bezwaren de omstandigheden, maar wilden we niet het „vieze” werk in de samenleving eerlijker verdelen? Wie zal de loonschalen moeten vaststellen, het parlement of het bedrijfsparlement? Dient de vakbeweging er nog aan te pas te komen? Zullen onze opvattingen te realiseren zijn nu afwenteling troef is? Wat kan de verhouding zijn tussen het gedeelte van het nationaal inkomen dat besteed wordt voor kollektieve voorzieningen en het partikulier inkomensgedeelte? De PPR-fractie diende bij de behandeling van de interimmota inkomensbeleid een motie in waarin ze de regering vroeg na te gaan:

1. op welke wijze in de inkomens voor alle Nederlanders een geleidelijk groeiend door de staat uit te keren basisbedrag kan worden opgenomen;
2. hoe op effectieve wijze de inkomensvorming zodanig kan worden beïnvloed, dat een geleidelijk reëel dalend maksimuminkomen gerealiseerd wordt;
3. in hoeverre daarbij uitkeringen op basis van nu bekende sociale voorzieningen kunnen worden verminderd, gelijke tred houdend met de in 1. genoemde basisuitkering;
4. welke aanpassingen daarbij ver-

eist of mogelijk zijn in het hanteren van fiskale instrumenten en sociale premiebetalingen en in de hoogte daarvan.

Vragen die we ook best zelf kunnen trachten te beantwoorden. Zo ook de vraag of inkomensnivellering de arbeidskosten per eenheid produkt t.o.v. het buitenland doet toenemen en dus onze eksportpositie doet verslechteren. Of is die positie vooral afhankelijk van de wisselkoers? Het lijkt, gegeven de rechtse kritiek op onze voorstellen, zaak hieraan voorrang te geven.

7. Inkomen in de landbouw

Op het milieukongres hebben we de relatie onderkend tussen de huidige knelpunten en de inkomenspositie van vooral kleine boeren, alsmede de invloed van de door de PPR voorgestane beleidsombuiging op de verdiensten van de werkers in de landbouw. Het kongres zelf heeft voorgesteld een en ander nader te bestuderen.

8. Midden- en kleinbedrijf

De PPR vindt dat het echte partikuliere initiatief, zij het in een door de gemeenschap vast te stellen kader, van waarde is en daarom kansen moet houden. Een gezond midden- en kleinbedrijf (kleinschaligheid) is vanuit onze doelstelling van spreiding van macht geboden. De vraag rijst welke verhouding bestaat tussen groot-, midden- en kleinbedrijf. Maakt bijvoorbeeld het grootwinkelbedrijf de zelfstandige winkelier kapot of zijn het andere factoren?

Bevordering van de kleinschaligheid zal kostprijs-verhogend werken. Zo moet de konsument meer betalen voor een ei van een „scharrelkip” dan voor een ei uit de bio-industrie. De vraag is dan ook of het tempo van die bevordering niet moet afhangen van het tempo van inkomensverdeling, willen we solidair zijn met de financieel zwakkeren. Welk effect overigens heeft de inkomensnivellering op de rentabiliteit van het arbeidsintensievere midden- en kleinbedrijf?

Tot voor kort stak onder het overheidsbeleid de theorie dat de kleine ondernemer vergeleken met zijn grotere broer gelijke kansen moest krijgen. Het blokkeerde bijvoorbeeld lang een behoorlijke verhoging van het minimumloon.

Het geven van steun ten behoeve van onderwijs, onderzoek, voorlichting en financiering dient om der wille van de gewenste kleinschaligheid zo spoedig mogelijk te worden ontwikkeld. Met de verhouding tussen integratie- en specifiek beleid zal de werkgroep zich moeten bezighouden.

Al met al heel wat. Wel dankbaar werk, want de PPR kan zich onderscheiden door in plaats van een nostalgies verlangen naar de terug-

keer van de winkelier op de hoek, door in plaats van politieke manipulaties met de middenstand, echt visie te hebben op het midden- en kleinbedrijf.

9. Konsumentenbeleid

In de themagroep Milieu funktioneert de groep produktie-konsumptie die om allerlei goederen en diensten op hun maatschappelijk nut beoordeelt. Die arbeid is zinvol omdat de vraag niet altijd uitdrukking is van een echt gevoelde behoefte, dus niet altijd het maatschappelijk nut aangeeft. De konsument is immers door reklame te manipuleren, is onmachtig jegens hen die de macht hebben om hem via massa-kommunikatiemediën in te fluisteren wat hij kopen moet. Met de rechtspositie van de konsument zou een werkgroep van de themagroep Macht zich moeten bezighouden.

10. Privacy

Strukturveranderingen staan wij voor om de vrijheid, de creativiteit en de verantwoordelijkheid van een ieder te bewerkstelligen. Wij zien daarom graag dat de werkgroep Privacy zich afvraagt of de door de PPR gewenste ekonomiese orde voldoende ruimte geeft aan het individu. Hoeveel ruimte is er voor een stuk private levenssfeer? Strukturverandering bedoeld om te bevrijden moet gelijk opgaan met mentaliteitsverandering, (door de gemeenschap gewild worden) wil ze mensen niet benauwen. Daaraan dient de werkgroep de strategie van de PPR voortdurend te toetsen.

Taken

De voorlopige stuurgroep ziet zich als een koördinerend orgaan, dat er ook voor zal zorgdragen dat de werkgroepen inspelen op de aktualiteit en zo mogelijk op buiten-parlementaire akties.

In dit verband herinneren we aan de vastgestelde taakomschrijving van thema- en werkgroepen in de partij.

a. het doen van programmatiese studies

b. het voeren van politieke akties

c. het steun verlenen aan vertegenwoordigers van de partij in vertegenwoordigende lichamen
Dat het helpen en beginnen van buiten-parlementaire akties in het kader van deze probleemstellingen niet als zodanig als taak werd aangegeven, spruit voort uit ons idee dat eenmaal begonnen met studie de aktie van zelf komt.

De stuurgroep heeft bij het afsluiten van deze tekst Frank van Zaanen, Eeltje Talstra, Jaap Röell en Frans Schulte belast met het konkretiseren en aanvullen van de

Themagroep Milieu

Hergebruik van papier

Het percentage ingezameld oud papier in Nederland, bestemd voor hergebruik, bedroeg tot voor kort ongeveer 40 procent van de hoeveelheid gebruikte papierproducten. Hergebruik van papier is zeer wenselijk, vooral omdat hierdoor veel minder verontreiniging van het milieu optreedt, dan wanneer nieuw papier wordt toegepast. Ook de aantasting van het bosbezit is een faktor van enige betekenis. Het hergebruik van oud papier is in gevaar, doordat

- a. de vraag naar oud papier voor verpakkingsmateriaal, tot dusver het belangrijkste gebruiksdoel, afneemt.
- b. de kwaliteit van het afvalpapier

vermindert door verschijnselen als het toenemend gebruik van drukformulieren, plastic gecoat papier en synthetische lijmen, zoals in stickers toegepast.

c. er een tendens bestaat tot schaalvergroting in de papierindustrie.

Tegen de vermindering van de kwaliteit van het oude papier door bijmenging van voor hergebruik schadelijke bestanddelen (zie b) dient te worden opgetreden door een verbod op de toepassing van zulke producten.

Om een nieuw gebruiksdoel voor oud papier te bevorderen in plaats van de toepassing voor verpakkingsdoeleinden (zie a) vinden wij

het zeer wenselijk dat de PPR, in navolging van het ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, de Vereniging Milieudefensie en de Stichting Natuur en Milieu, alle stukken op hergebruikpapier gaat drukken en er op aandringt dat dit bij alle overheidsinstanties eveneens gebeurt. Wij hebben een voorstel hiertoe aan het partijbestuur gedaan, dat positief heeft gereageerd. Op het partijbureau wordt nu in een proefperiode eerst ervaring opgedaan met hergebruikpapier en -enveloppen. Ook aan alle actiecentra willen wij bij deze vragen hergebruikpapier te gaan gebruiken.

De prijs van hergebruikpapier is iets hoger dan van nieuw papier. Een goede regeling voor het hergebruik van papier is belangrijk. Maar niet op de achtergrond mag raken dat zo zuinig mogelijk met papier moet worden omgegaan (reklamedrukwerk, onnodig verpakkingsmateriaal), omdat dit natuurlijk nog beter is om vervuiling door papierfabrikage en aantasting van het bosbezit te voorkomen.

Een goed artikel over hergebruik van papier is gepubliceerd in het Chemisch Weekblad van 13 juli 1973 (69 (28) 5-6). Een deel van bovenstaande gegevens is hieraan ontleend.

Inlichtingen over hergebruik van papier en over het aanschaffen van hergebruikpapier zijn te verkrijgen bij Wouter van Doorn, Kade 21, Ede.

**Werkgroep Vervuiling
Wouter van Doorn**

Het adres van het sekretariaat van de themagroep Milieu is: Willemien van West-De Boer, Havenweg 6, Rheden, tel. 08309-2843.

(vervolg van pag. 11)

strategiestellingen waaraan het PPR-machtskongres helaas niet toekwam. Daarnaast zal dit groepje onze visie op de economische orde neergelegd in het rapport „Naar een demokratiese economische orde” populariseren opdat deze in de komende verkiezingskampagne aan de kiezers kan worden gepresenteerd. Kwa vorm denken we aan een boekje. Ook recent geformuleerde ideeën van PPR-lieden zullen worden verwerkt.

Rest ons te stellen dat ook al doet de hierboven beschreven voorlopige opzet anders vermoeden, het geenszins de bedoeling is dat in het verband van de themagroep slechts so-

ciale problemen aan de orde komen. De themagroep zal zich meer algemeen met machtsproblemen moeten bezig houden. Zo bijv. met de manifestatie van macht in het bestuur (vierde en vijfde macht).

Dat de macht in de economie in de voorlopige opzet centraal staat, is enerzijds omdat we met de formulering van een duidelijke taakomschrijving van de themagroep, die overlappings met het werk van andere themagroepen uitsluit, nog niet rond zijn, anderzijds een kwestie van prioriteit.

Het wordt tijd dat belangstellenden zich komen melden bij het partijbureau, telefoon 020 - 22 73 42.

**Voor de voorlopige stuurgroep
Frans Schulte.**

Woonboot

Marcel van Dam stooft voor ons een woon-schepenwetje klaar. Wat konsekwenties:

1. Zonder schriftelijke vergunning van B. en W. geen ligplaats.

2. B. en W. kunnen verwijdering, ontruiming, sluiten of slopen van je schip gelasten op je eigen kosten.

3. Je mag niet meer varen. Hoogste tijd dus voor organisatie: Geef je op bij PPR-woonboten-overleg, Peter Vonk, p/a partijbureau PPR, Singel 277, Amsterdam, tel. 020 - 227342.

Oploskoffie

De landelijke Vereniging van Wereldwinkels is begonnen met de verkoop van Tanzania-oploskoffie. De koffie is

geproduceerd, verwerkt en verpakt in Tanzania. De verkoop ervan is een uiting van onze solidariteit met het Tanzaniaanse volk. Adres vereniging: Pauwstraat 13a, Utrecht, tel. 030 - 316312.

Honduras

In nauw overleg met een aantal vertegenwoordigers van de boerenbeweging uit Honduras is Clat-Nederland begonnen met een nieuwe solidariteitsaktie. Van een werkelijke landhervorming is in Honduras nog geen sprake, landloze boeren moeten nog steeds overgaan tot bezetting van niet-in-kultuur gebrachte gronden en de volksorganisaties, verenigd in de algemene arbeidscentrale CGT, worden nog steeds niet

AKTIE-VOER

Folders, brochures, boeken en dergelijke voor deze rubriek opsturen aan Dick Rietbergen, van der Mondestraat 145, Utrecht.

door de staat juridies erkend. Boeren worden zonder vorm van proces opgesloten, terwijl er regelmatig moorden op landbewerkers plaatsvinden. Voor de aktie kunnen groepen bijvoorbeeld

telegrammen sturen en partikulieren briefkaarten. Voor adressen en andere informatie: Clat-Nederland, Nieuwe Gracht 47, Utrecht. Giften voor de aktie: giro 1918108 tnv. Clat-Nederland, Utrecht onder vermelding van basisorganisaties Honduras.

Zeeland

Vanuit Zeeland probeert men een aantal Kamerleden ervan te overtuigen, dat bepaald niet alle Zeeuwen voor afsluiting van de Oosterschelde zijn! Op z'n zachts gezegd dan. Wie, ook buiten Zeeland, met de brievenaktie mee wil doen, kan informatie krijgen bij F. Dobbelaer, Dommelstraat 15, Oost Souburg, tel. 01183 - 62524.

De mannelijkheid van een man

Ik heb er een ontzettende hekel aan om in mijn eentje te reizen. Het irriteert me ook mateloos, dat er altijd mensen tegen me beginnen te praten. Ik heb waarschijnlijk iets over me, dat mensen uitnodigt een gesprek te beginnen. Ik vind dat nooit prettig. Het zijn altijd van die vluchtige en oppervlakkige kontakten, waar je niets aan hebt.

De laatste tijd betrap ik me erop, dat ik het van mezelf best goed vind om me niet altijd op te laten jagen. Ik kan er soms van genieten als ik in de trein alleen maar een beetje suffig naar buiten zit te kijken. Ik schrijf dit nu wel even vlotweg op, maar vorige week zat ik in de intercity en ik had ineens weer het gevoel, dat ik zo nodig iets moest doen.

Ik had een tas vol vrouwenkranten bij me, die voor verspreiding naar Amsterdam moesten. Tegenover me zat een man, die zijn viool heel voorzichtig in het bagagenet had gelegd en in een Duits tijdschrift zat te bladeren. Ik probeerde me te concentreren op het discussiestuk in de vrouwenkrant. De man met de viool — ik schatte hem een jaar of 35 — wees op mijn tas en vroeg of ik nog meer van die bladen bij me had.

Hij wilde er graag een kopen. Ik aarzelde en dacht: wat moet hij nou met een vrouwenkrant? Maar omdat de trein erg vol was en ik het gevoel had, dat iedereen zat mee te luisteren én ook omdat ik geen zin had om met hem over zijn vraag te discussiëren, gaf ik hem een nummer. Hij betaalde zijn gulden en begon meteen te lezen. Zo nu en dan keek ik stiekem zijn kant uit en ik vroeg me af wat hij las en wat hij er van vond. Het was me juist gelukt om me op mijn stuk te concentreren, toen hij op keek en niet al te vriendelijk zei: „Wat een sjagrijnig blad is dat”. Ik zei niets. Ik wist eigenlijk ook niet goed wat ik moest zeggen.

„Kent u die juffrouw Merkies soms?”, vroeg hij. Ik kreeg het op slag benauwd en dacht: zou hij me ergens van kennen? Hij is tenslotte in Utrecht ingestapt. Een beetje aarzelend zei ik: „Ja, die ken ik wel”. „Bent u soms ook van die redaktie?” „Ja”, zei ik. „Die juffrouw Merkies is vast een vreselijk mens. Belachelijk dat verhaal van haar over die knul, die in de koffieshop bij dat stelletje vrouwen ging zitten en vroeg of ze geïnteresseerd waren in zijn vrouwenpraatgroep voor vrouwen in de overgang. Mag zo'n knul dat van die vrouwen soms niet? Mogen mannen soms helemaal niet meer met vrouwen praten?”

Ik had het gevoel, dat iedereen om ons heen zat mee te luisteren en zei bijna fluisterend tegen hem: „Als u zo sjagrijnig van dat blad wordt,

wil ik het wel weer van u terugkopen”.

Hij zei hier niets op en begon verwoed verder te lezen. Ik keek zijn kant niet meer uit en dacht alleen maar: Ik hoop dat hij verder zijn mond dichthoudt. Dat was te optimistisch gedacht. Hij begon ineens hard te lachen en met het blad te zwaaien. „U begint het nu leuk te vinden”, zei ik nogal zuur. „Waar halen ze het vandaan. Wat een smeerlapperij, die hele zelfhulp-toestand” zei hij nog steeds lachend. Ik begriep niet waarom jullie je zo onderdrukt voelen. Er is niets aan de hand. Wij mannen hebben het toch veel beroerder en wij zeuren toch ook niet”. We reden nu voorbij de Bijlmermeer en ik dacht: gelukkig nog

even, dan ben ik er vanaf. Ik probeerde vriendelijk te blijven en zei tegen hem: „U moet eens een Mannentaal kopen, daar staan verhalen van mannen in”. Hij bleek op de hoogte van de mannenbeweging en wist dat er in Utrecht en in Amsterdam een aantal mannenpraatgroepen waren. Dat mannenblad ging hij in Amsterdam meteen kopen, maar zo'n praatgroep, daar zag hij niets in. „Daar helpen ze je alleen maar van je mannelijkheid af”, zei hij smalend. Gelukkig stopte de trein nu op het Centraal Station. Ik heb hem nog veel succes en sterkte toegewenst en haastte me met mijn vrouwenkranten naar de uitgang.

Wil Merkies

Terloops aan Leo Brouwer Die held wil ik zien

Nog levendig herinner ik me de koele vechter. Woeste baard, en z'n bierbuik hangend over slecht zittend, versleten jeans.

Kortom, een man die eerst uit de knoop moet worden gehaald, alvorens men er behoorlijk mee kan communiceren. En dan nog: verhit strijdend voor 'n betere wereld. Ontwapenend, maar toch, ik heb er wat tegen. Vooral tegen de opvatting die vaak aan een dergelijk gedrag ten grondslag ligt. Progressief moet lelijk zijn. Jammer, Leo Brouwer, mij stoort het wel opvallend als mannen er flodderig of haveloos bijlopen. Dit recht is niet alleen voor de progressieve heren. Wordt een man niet geacht een menselijk wezen te zijn of behoort hij tot 'n hogere orde? Hoefte een man niets te doen aan menselijke waardigheid?

Het goed gekleed gaan moet voor beiden opgaan en is niet alleen voorbehouden aan 't vrouwelijk geslacht. Vanzelfsprekend weten we uit de geschiedenis ook wandaden door mooie, lelijke en fraai geklede heren begaan. Ook deze voorbeelden moeten niet door progressieve heren nagevolgd worden.

Zelfs niet als het belang van onze gemeenschappelijke zaak dat vordert. Dit kan volgens mij alleen maar opkomen in het mannelijke brein.

Of beschouw jij een vrouw nog steeds als een seksobject, dat met haar lichaam alleen maar mannen mag bekorren?

Je volgend verhaaltje van de vrouw uit de Sowjet Unie bevestigt dit immers. „Als die je te pakken krijgt knijpt ze je fijn en deze gedachte scheen hem niet te verontrusten”,

Heerlijk hè, zo'n seksbom die je fijnknijpt. Geen wonder dat je op de hardop gestelde vraag of we hier nu met de echte geëmancipeerde vrouw te doen hadden nooit een antwoord zult krijgen. Immers, zwiigende vrouwelijke produktiewonders beantwoordden geen vragen. Of weten mannen dat nog niet?

Nu gaan we dan ineens naar Stockholm. Jammer ik, onvrij, onproductief, doodgewoon huisvrouwje heb de kans nog nooit gekregen zo van de Sowjet Unie naar Stockholm te reizen. Het onvrije produktiediertje Leo Brouwer wel. Of smaak je het genoeg geen produktiediertje te zijn?

Of ben je alleen onvrij als je in loondienst werkt? Wat dacht je eigenlijk wel van het beroep huisvrouw. Hoe vrij je dan bent. Heb je geen dagelijks weerkerende plichten? Ik ben niet in loondienst, maar toch ben ik 's avonds evengoed moe en niet in staat mijn man te laten zingen. Trouwens waar staat dat geschreven? Hij zingt nog vals ook maar is wel lief en voelt zich heus geen onvrij produktiedier.

Van emancipatie heb jij nog geen kaas gegeten. De juiste vrouw nog niet tegengekomen in Nederland, ergens in een kafeetje? Laat ons vrij en geef ons eens iets anders te doen dan sekretaresse te spelen in een PPR-aktiecentrum. Werkelijk, we kunnen wel iets meer dan een seksprodukt zijn in deze onvrije, grotendeels door mannen geregeerde kapitalistische maatschappij.

Toos Klasema
sekr. PPR-aktiecentrum
Brielle.

DE STEM DES VOLKS

Gemiste order

Nu in vele actiecentra waarschijnlijk de discussie over het ontwerp verkiezingsprogramma „Overleven met de PPR” op gang is gekomen of gaat komen, kan enige politieke duidelijkheid geen kwaad.

Het is daarom jammer dat, tengevolge van het missen van de — terecht omstreden — order uit Zuid-Afrika door het bedrijfsleven, de PPR weer eens een kans gemist heeft om aan deze duidelijkheid haar bijdrage te leveren.

Een partij die in haar programma altijd een belangrijke plaats heeft ingeruimd voor solidariteit met de armsten en meest onderdrukten in deze wereld, kan zich niet ten eeuwigen dage achter dit papieren programma blijven verschuilen, maar zal hieruit consequenties moeten trekken ook al draagt zij regeringsverantwoordelijkheid.

In dit verband was de uitspraak van Bas in VARA'S „Achter het Nieuws” (nl. „Ik hoop dat men onze mening op onze gezichten kan aflezen, maar ik wens me pas uit te spreken nadat de regering haar besluit bekend heeft gemaakt”) — hoewel misschien goed bedoeld — duidelijk een poging om de kool en de geit te sparen.

Als we dan ook nog ervaren, hoe de publieke opinie herhaaldelijk op een bedenkelijke wijze uiterst eenzijdig wordt bewerkt door het bedrijfsleven en door verschillende publiciteitsmedia (Telegraaf, Tros), behoeven we toch werkelijk niet bevreesd te zijn dat een duidelijke uitspraak vóóraf, achteraf zal worden uitgelegd als politieke chantage.

Door het uitblijven van de tijdige en consequente stellingname tegen de leverantie van onderdelen voor kerncentrales aan Zuid-Afrika en tegen het verstrekken van de hiervoor benodigde kredietgarantie, heeft de PPR bovendien het morele recht verspeeld om thans een beroep te doen op internationale solidariteit aan het adres van progressieve partijen in andere landen.

PS enkele dagen later: Inmiddels is in PPRAK 84 van 4 juni het standpunt inzake de afwijzing van levering van kerncentrales aan Zuid-Afrika bevestigd. Voor veel leden is dit wellicht een geruststelling. Door de politiek minder ingewijden, waartoe de gemiddelde kiezer be-

hoort, zal dit echter toch ervaren worden als „duidelijkheid” achteraf. Aan een werkelijke keuze is het kabinet ontkomen. In dit verband spreekt de tekst „De crises of hoe Vorster het kabinet-Den Uyl en zijn eigen gezicht redde” op de voorpagina van diezelfde PPRAK voor zich. En dat moet dan ook de PPR-leden voldoende te denken geven.

Johan Berris
Voorburg

Naschrift redactie: Natuurlijk had het kabinet eerder een principieel nee moeten laten horen. Maar waar de PPR stond is toch steeds duidelijk geweest. Op diezelfde voorpagina van PPRAK komt ook dat tot uiting.

Frustrerend blijft dat je tijdens het kaarten niet kunt rondbazuinen hoe sterk de troeven zijn die je in handen hebt.

Studentenactie (2)

Antwoord aan Rolf Weeshoff

Ik had wel verwacht dat op mijn interview in de PPRAK van 2 april vanuit de partij gereageerd zou worden. Maar dat de inhoud van zo'n reactie zou zijn dat ik een rechts standpunt innam... Voorlopig konkludeer ik dan ook maar dat het met de PPR wel goed moet gaan als ik met mijn standpunten al minstens tot haar politieke midden behoort.

Hoewel het een slecht uitgangspunt is voor discussie, wanneer onderlinge kritiek van links wordt afgeschilderd als rechts, zonder dat er echt inhoudelijk op ingegaan wordt — alweer een bewijs voor de CPN-Invloed op de studentenbeweging? — wil ik toch met een reactie op de brief van Rolf Weeshoff in PPRAK van 21 mei trachten een bijdrage te leveren aan discussie.

Allereerst wat informatie:

Op 23 oktober 1975 werd mij namens staatssecretaris Klein door mr. J. Diepenhorst, hoofd van de hoofdafdeling Rijksstudietoelagen, een zgn. gemengde toelage toegekend. Ik denk dat ik daaraan het recht mag ontleenen de (financiële) situatie van studenten te beoordelen. Wel moet ik daarbij opmerken dat ik o.a. door mijn politieke activiteiten een „marginale” student ben, en geen deel heb aan studentenleven of studentenbeweging. Om het in begrijpelijke taal te zeggen: „in mijn objectieve situatie ben ik student, in mijn subjectieve beleving nauwelijks”.

Ook mijn handtekening staat onder de leus/eis „600 gulden nu”, hoewel ik er inhoudelijk duidelijk moeite mee heb. Niet omdat ik gevoelig ben voor het feit dat je het weigeren van zo'n handtekening wel moet uitleggen, terwijl niet gevraagd wordt waarom je je handtekening wel zet op zo'n lijst, wel omdat voor mij

linkse solidariteit belangrijker is dan onderlinge inhoudelijke en strategische meningsverschillen.

De door Rolf gewraakte passage werd door hem gelicht uit een groter stuk over de CPN, haar politieke opstelling en haar strategie. Een stuk waarin ik poogde een bijdrage te leveren aan een serieuze discussie binnen de PPR over deze partij. Voor mij gelden bij zo'n discussie een aantal uitgangspunten:

- De CPN is een serieuze politieke partij, die gerekend moet worden tot het linkse krachtenveld,
- De PPR moet dat accepteren en moet in haar discussie over de CPN (en evt. met de CPN) de bereidheid tonen zich open te stellen voor zowel de standpunten en handelswijze als voor de ideologie van die partij,
- vanuit het accepteren van het bestaansrecht van een andere linkse partij en de bereidheid begrip op te brengen voor haar inhoudelijke lijn is kritiek niet alleen mogelijk, maar zelfs wenselijk.

Dat de CPN grote invloed heeft op de studentenbeweging, althans op de studentenvakbeweging, en dat die invloed niet altijd even positief gewaardeerd kan worden is Rolf in ieder geval met me eens wanneer hij schrijft: „door het LOG georganiseerd werd waarin **gelukkig ook vele niet-CPN-ers actief zijn**”.

De georganiseerde studentenbeweging bevindt zich op het ogenblik in een crisis. Op mijn eigen fakulteit (politiekologie-Universiteit van Amsterdam) wordt daarover uitgebreid gediscussieerd. Zie ook de zelfkritiek van de redakties van met de studentenbeweging verbonden marxistische bladen als „Internationale Korrespondentie” en „Paradigma”. Mn. in het laatste blad zijn het afgelopen jaar hierover belangrijke stukken geschreven. Ook in trotskistische bladen als „Proletaries Links” en de „Internationale” wordt er aandacht aan besteed. Alleen in CPN-publikaties lees je nooit over die crisis. Dat is ook wel verklaarbaar.

De oorzaak voor die crisis ligt voor het grootste gedeelte in het concept van de politieke vakbond, waarmee de specifieke problematiek van studenten wordt teruggebracht tot eenvoudige economische belangenbehartiging.

Mede daardoor vindt de georganiseerde studentenbeweging steeds minder aansluiting bij de massa van de studenten, die er de oplossingen van hun problemen niet in terug vinden, en ook daarom zijn de van dit concept afgeleide actie-vormen zo weinig effectief.

De invloed van de CPN op de studentenbeweging komt dan ook niet in de eerste plaats voort uit het feit dat zoveel CPN-studenten actief zijn, maar doordat het concept van de politieke vakbond (welke direkt

terug te leiden valt tot de CPN) door de studentenbeweging aangevaard werd.

In mijn interview heb ik deze problematiek, natuurlijk versimpeld, aangeraakt, zonder de ruimte te hebben er echt op in te kunnen gaan, zoals ik ook nu weer een groot aantal zaken onbesproken moet laten.

Om die kleine passage te verheffen tot een aanval op de studentenbeweging, en haar bovendien laf te noemen is teveel eer voor een eenvoudige „reformist”.

Van mij moet overigens niet begrepen worden dat ik van mening zou zijn dat PPR-studenten zich niet moeten aansluiten bij de studentenvakbeweging. Alleen wanneer meer linkse studenten proberen invloed te hebben op het beleid is het ook mogelijk dat beleid te veranderen. Dan hoop ik alleen wel dat ze niet teveel aangetast zullen worden door dat milieu.

De rechtse krachten in onze samenleving worden eerder in de kaart gespeeld door het rigide en kritiekloos toepassen van bepaalde strategieën en het elkaar uitmaken voor rechts dan door een openlijke en kritiese discussie binnen de linkse beweging.

Jaap de Jong
Den Haag

Frans Vlaanderen

De Nederlandstaligen in België hebben hun minderwaardigheidsgevoel weten af te schudden. Zij verzetten zich fel tegen nog meer verlies van terrein aan „Brussel”. Het toegenomen verkeer en de economische contacten met Nederland hebben hieraan zeker meegewerkt.

Eenzelfde proces begon zich, nu driehonderd jaar geleden, af te spelen in Noord-Frankrijk en de Westhoek (de streek rond Duinkerke). Het gebied werd door de Fransen veroverd, die het sinds die tijd aan zijn lot hebben overgelaten. Eén maatregel is er genomen. Men ziet hem hier en daar nog bij ingangen van scholen en andere officiële instanties: „Défense de parler Flamand”. Ondanks dit verbod zijn er 175.000 mensen, verspreid over een honderdtal gemeenten, die het Vlaams als hun moedertaal beschouwen. Als wij daar een café binnengaan, waar wat oudere mannen hun pintje drinken, kunnen we met wat inspanning hun gesprek verstaan en zij het onze. Toch spreken de kinderen van deze Vlamingen Frans. Zij hadden niet eens de keus, zoals in België. Nederlands onderwijs bestaat er niet. Weliswaar is nu het officiële verbod opgeheven, maar vanuit Parijs wordt uiteraard het onderwijs in het Nederlands niet bevorderd. Dit wordt wel gedaan door oa. de Michiel de Swaen-kring in Duinkerke, (postbus 9/F-59240, Malo-Duinkerke), de Vlaamse taalacademie te Belle, de culturele vereniging de Hekkeschreeuwers te Steenvoor-

de. De belangstelling voor het Nederlands is de laatste tijd onder de jongeren toegenomen. Er worden nu taalkursussen gegeven. De gemeente Steenvoorde vraagt om Nederlands onderwijs en Nederlandse uitzendingen op de radio- en tv-zender Rijsel. Er zijn zanggroepen, toneel- en filmvoorstellingen in het Nederlands. Er worden jaarlijks Vlaamse culturele dagen gehouden, de laatste zaterdag 24 april in Hulst.

De bewustwording van de bevolking in deze streek groeit ook en het ligt voor de hand dat zij op steun rekent van de noorderburen: België en Nederland. Van officiële zijde laat men het nog steeds afweten, „bang om zich aan koud water te branden”, zoals de voorzitter van de Michiel de Swaenkring, J. Fermant uit St. Winoksbergen wat bitter opmerkte. Nog meer teleurgesteld was hij over de onverschillige houding van de Nederlanders in het algemeen. Iets agressiever waar het de verdediging van onze cultuur betreft, mogen we wel zijn, vond hij.

In België is er het Comité voor Frans-Vlaanderen (Vanderhaegenstraat 46, 8790, Waregem) en in Nederland het Comité Frans-Vlaamse Culturele Dagen (Vestdijkstraat 4, Hulst (Z.-VI.), dat dit streven bevordert. Maar werkelijke steun heeft men in Frankrijk zelf nodig. Geld om docenten te kunnen aanstellen en natuurlijk morele steun. Laten we afspreken op onze tochten naar het zuiden zolang mogelijk Nederlands te blijven spreken. Wie weet hoe verrassend veel mensen ons nog blijken te verstaan en blij zijn om in hun eigen taal te worden toegesproken. Het Frans blijft voor hen de taal van de overheersers.

Rijsel bezit al een Goethe-instituut; het heeft ook behoefte aan een Nederlands instituut. Het zou een mooie taak zijn voor onze minister voor CRM om de stichting hiervan te bevorderen.

E. Neudecker-Engels
Schagen

Vormingstoneel

Als minister Harry van Doorn in PPRAK 83 zegt „Het klinkt potsierlijk maar als ik er niet was, was het vormingstoneel al verdwenen”, dan is dat een bewering die opging, die misschien nog een korte tijd opgaat, maar die binnen anderhalve maand niet langer waarheid is. Want, wat is de huidige stand van zaken?

De vele adviezen die de Raad van de Kunst (en met name die van de commissie waarin het vormingstoneel wordt behandeld) in het afgelopen jaar het ministerie heeft aangeboden over deze zaken zijn tot op heden niet beantwoord.

Voor deze toneelgezelschappen betekent dit dat zij geen enkele financiële zekerheid hebben, die toch broodnodig is, willen zij het komende seizoen (dat in augustus begint) medewerkers hebben. Zij kunnen immers op de huidige wankele basis geen medewerkers kon-

trakteren? Is dit een sociaal beleid de PPR waardig?

Nog een zaak die me al een tijdje dwars zit is de kwestie „Cyrano de Bergerac”. De feiten zijn als volgt: a. een vrije producent wil de gigantiese toneelproductie „Cyrano de Bergerac” uitbrengen, een productie die slechts drie maanden zal spelen(!)

b. deze productie zal worden uitgebracht met de KRO, die in dat jaar (1975) vijftig jaar omroep is

c. de dekors en kostuums worden op waanzinnig dure wijze gemaakt. Er zijn zelfs twee dekors, waarmee de productie op reis gaat: één voor de normale en één voor de grote tonelen

d. er wordt in het algemeen door deze producent op a-sociale wijze omgesprongen met de acteurs en actrices betreffende salarissen

e. de Raad van de Kunst besluit negatief te adviseren betreffende een subsidieverzoek van deze producent op het tekort van de productie „Cyrano de Bergerac”; ondanks bovenstaande, besluit minister Harry van Doorn de productie te subsidiëren voor een bedrag dat, naar ik meen, drie of vier ton groot is (f 400.000).

Nog terzijde even dat met name door deze producent andere vrije producenten nu zodanig met de sociale lasten en salarissen in hun maag zitten dat er nog nauwelijks een vrije productie kan worden uitgebracht; wat de acteurs en actrices vragen is niet meer te betalen, is van menig producent te horen.

Sociaal?

Wim Visser
Arnhem

Rookgordijn

De PPR is ongeloofwaardig, zegt men, door dit kabinet te blijven steunen. Nietes!

De PPR houdt een miljeukongres. Oké!

Maar dat iedereen, behalve een handjevol helden als bijvoorbeeld Bas, Ria, Dolf, Kees, Nia en ik, de zaal binnen de kortste keren met rook vult (op een miljeukongres!) ondanks een, bij besluit aangegomen, verzoek om dat te laten... ja, zo'n partij is amper geloofwaardig. Als Bas of Ria mij daartoe oproepen, wil ik op de barrikaden sneuvelen, maar niet door het inademen van de rook van schijnradikalen!

Wim Koster,
Veenendaal

Jan Terlouw: dreigen in de politiek is onfatsoenlijk, behalve wanneer ik het zelf doe

Kan dit kabinet om wat meer afvertrouwen te krijgen niet eens een andere deodorant gaan gebruiken

Halbe Kuipers: The invisible man

Anbriessen

Lubbers denkt zeker dat politiek een kwestie is van geven en terugnemen

Voor het kabinet valt pakjesavond precies voor het niet ingaan van de loonronde

Als bij CAO wordt geregeld, dat je niet van vakantie kunt worden teruggeroepen, kunnen we de monarchie wel afschaffen

In het letterspelletje van Willem Ruis zou je bij WRP direct aan warempel denken

CDA wacht met aanval op Cuba

Libanon: Arab-ieren

Kabinet valt - kabinet blijft - kabinet valt - kabinet blijft... hoeveel knopen heeft de KVP op haar habijt?

Amro-bank: slegs vir blanke

Ondernemers: Wat er van boven wordt ingestopt moeten we van onder-nemen

Hulp bij zinvolle discussie

Kretologiemikser

kolom 1

1. geïntegreerde
2. systematische
3. functionele
4. multi-disciplinaire
5. normatieve
6. sociaal-psychologische
7. dynamische
8. geobjektiveerde
9. structurele

kolom 2

1. organisatorische
2. ontwikkeling van
3. benadering van
4. technologische
5. relationele
6. coördinatie van
7. bureaucratie
8. prognose van
9. conservatieve
0. begeleiding van

kolom 3

1. modelontwikkeling
2. gedragalternatieven
3. managementtechnieken
4. organisatievorm
5. spanningsvelden
6. machtsaspecten
7. informatiesystemen
8. communicatiemethoden
9. strategiebepaling
0. veranderingsprocessen

Het gebruik is heel eenvoudig:

- Kies een willekeurig getal van drie cijfers. Ieder van deze cijfers correspondeert met een kolom.
- Kies als voorbeeld het getal 430.
- neem woord 4 uit kolom 1
- neem woord 3 uit kolom 2
- neem woord 0 uit kolom 3

Het resultaat is „multi-disciplinaire benadering van veranderingsprocessen”. Een uitdrukking die iedereen zal bevredigen. Het doet er niet toe, dat u niet weet wat het betekent, dat weet uw gesprekspartner ook niet en hij zal er wel voor waken er naar te vragen.

Misschien geeft u de voorkeur aan „normatieve begeleiding van management-technieken” (nr. 503) of „geïntegreerde technologische machtsaspecten” (nr. 146).

Zeer duidelijk is ook geobjektiveerde relationele gedragalternatieven (nr. 852).

Op deze manier ontstaan waardevolle bijdragen voor een zinvolle discussie. De „kretologiemikser” verschaft de gebruiker duizend verschillende termen, die aan uw konversatie juist die klank weet te geven van autoriteit, die uitsluitend wordt voortgebracht door kennis en diep inzicht.

Welzijnsroomklopper

Voor lieden die mee moeten in welzijnskringen en vinden dat de kretologiemikser hen onvoldoende gespreksinbreng verschaft is daar de Welzijnsroomklopper. Die funktioneert op dezelfde wijze:

1. creatief	1. omvattend	1. aanreiken
2. een stukje	2. vervullend	2. duiden
3. synthetisch	3. sociaal	3. omvatten
4. eksistentieel	4. vermenschelkend	4. invoelen
5. lichamenlijk	5. wezenlijk	5. verwerken
6. geestelijk	6. groepsmatig	6. anders-zijn
7. spiritueel	7. natuurlijk	7. jezelf zijn
8. religieus	8. binnenwerelds	8. naar-de-ander-gaan
9. dynamisch	9. innerlijk	9. verwerklijken
	0. kritisch	0. vermaatschappelijken

Prettige vakantie (567).

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 27 augustus 1976, nummer 88

HERMAN DE LANGE

pag. 12 en 13

GESPREK MET EEN VREDESVORSER

en verder: pag. 15 Naar een nieuw ontwikkelingsbeleid

4. Weer regeren in '77?

6. Uit de aktiecentra

7. Hullen met Roel

9. Nogmaals over de
Verstedelijkingsnota

18. De Kamerkandidaten

van de aktiecentra

24. Door de mand

PPRAK

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, getypt, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abbonement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

(advertentie)

Een nieuwe kijk op Marx?

Een biografie van Marx door Fritz J. Raddatz - Privaatdocent aan de Technische Universiteit van Hamburg o.a. biograaf van Lukács (eveneens bij ons verschenen). Raddatz heeft het leven van Marx van alle kanten belicht: Zijn grootse karaktertrekken naast zijn kleinburgerlijke opvattingen over opvoeding van zijn kinderen, zijn onvermogen om met geld om te gaan, zijn neerbuigende houding t.o. zijn vrienden enz. Toch is het niet de bedoeling van de auteur om Marx van zijn troon te stoten. Hij beschrijft hem zoals hij was, in alles groots, in zijn prestaties maar ook in zijn fouten. Geen heiligverklaring, maar een weergave van diens leven en denken en de achtergronden hiervan.

Een uitgave van Wereldvenster-Baarn

Verkrijgbaar bij de boekhandel f 37,50

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Vrijdag.

De suggestie die Van Agt blijft wekken is, dat hij de abortuskwestie door wetgeving kan regelen. Een misleiding die ik niemand kwalijk neem, behalve een man die beter moet weten. Wat voor wet er ook komt, de abortuspraktijken zullen voortgang blijven vinden. Het aantal daalt. Maar niet door een heel scherpe of door een heel liberale wetgeving. De wetgeving speelt maar een zijdelingse rol. De staat kan geen zedemeester zijn, en Van Agt helemaal niet. Dat moet hij weten en daarom speelt hij een bijzonder kwalijk spel. Stel dat de abortuskwestie straks een verkiezingszaak wordt, stel daarbij dat het CDA dat niet heeft gewild, stel vervolgens dat het CDA opnieuw een minister van justitie moet leveren, stel daarbij dat dat het geval is, omdat zo'n minister door verkiezingswinst vanwege het abortusvraagstuk in het zadel is gekomen; dan is het CDA vervolgens opnieuw niet in staat om het probleem op te lossen. Want de wet kan de zede niet maken. En een zede van de meerderheid bij wet opleggen is

ook al onmogelijk. Een gewetensvraagstuk eigenlijk.

Woensdag.

Er bestaat een top 500 van de grootste bedrijven ter wereld. Vandaag in een weggedrukt hoekje in de krant gezien. Al-lerleerzaamst. Ten eerste: Op 16 procent van de bedrijven na, maken ze allemaal superwinsten. De verkopen stegen met maar liefst 8 procent.

Ten tweede: Bovenaan de lijst staat de half vaderlandse Shell, die pas op grote afstand wordt gevolgd door een ander olieding. Ten derde: Nederland bezet de achtste plaats met twaalf puur Nederlandse ondernemingen. Ten vierde: de vierde en vijfde plaatsen zijn voor Unilever en Philips. Ten vijfde: Van de vijftig grootste banken ter wereld zijn er drie Nederlands. Wat blijkt hieruit? Dat ondanks een slechte wereldeconomie de grote bedrijven het wel rooien. En ook, dat gepraat dat Nederland maar zo'n klein landje is met zo weinig invloed etc. gezwets is. Zand in de ogen strooierij. De macht die Nederland heeft wordt gebagatelliseerd om die macht op ongekontroleerde wijze uit te oefenen.

Tenslotte: De grote Nederlandse bedrijven Shell en Philips melden dat ze grote winsten maken. „Het” bedrijfsleven dat het slecht heeft bestaat dus niet. Er zijn veel kleine en ook grote bedrijven die echt heel slecht gaan. En die kapot gaan en zijn gegaan.

Wanneer er kleinere bedrijven kapot gaan heb ik altijd de neiging te zeggen tegen de regering scheldende werkgevers van die bedrijffjes: Eigen schuld. Je gelooft toch in het systeem? Dat de groten de kleintjes opeten? Ja toch? Nou dan. Over slachtoffers gesproken.

Agenda

- 28 aug.: Kerngroepvergadering
4 sept.: Vier regionale vergaderingen over kamerkandidaten, tweede studiedag knelpuntennota (SRV), studiedag gemeentefinanciën stuurgroep raads- en statenleden (zie voor uitvoerige berichten over deze drie agenda-punten elders in deze PPRAK)
11 sept.: Ekstra vergadering kerngroep
18 sept.: Vergadering bestuur Stichting Radikalen-
vorming (SRV)
25 sept.: kerngroepvergadering

1 en 2 okt.: Programkongres in Marcanti, Amsterdam

Vergaderingen/bijeenkomsten van meer dan plaatselijk belang tijdig opgeven aan Doeke van Egten, Conradstraat 28 II, Amsterdam, tel. 020-24 31 99, liefst schriftelijk.

ZUIDELIJK AFRIKA

In het volgende nummer zullen we uitgebreid ingaan op de toestand in zuidelijk Afrika en de akties die daarvoor in Nederland worden gevoerd. Dus ook op de Amrobykotaktie.

DRUK

De partij krijgt het druk. Twee kongressen in aantocht. Talrijke studiedagen over allerlei onderwerpen. Intussen moet het werk in de vier themagroepen effectief voortgang vinden. In november kiezen we een lijsttrekker voor de verkiezingen van mei 1977. We zullen gaan onderhandelen over een regeerakkoord met de PvdA. Als we volgend jaar op vakantie gaan, moeten we verkiezingen hebben gewonnen en onze idealen een stukje dichterbij hebben gebracht.

GOEDE MENSEN

Kunnen we dat volbrengen? Ik geloof van wel. Als mensen mij soms twijfel vragen of de PPR niet dezelfde weg zal gaan als andere jonge, kleine partijen, namelijk die van de afgang, dan wijs ik altijd op drie dingen (waarvan ik het aan de beoordeling van een ieder overlaat of ze bij die andere partijen aanwezig waren): We hebben een goed programma. We hebben talloze, zeer goede mensen. We hebben 13.000 leden, meer dan welke kleine partij ook (op de SGP na wellicht). Het werk aan het verkiezingsprogramma verloopt goed. De accentra hebben honderden amendementen ingediend, en niets wijst erop, dat grote verschillen ons zullen verscheuren. Integendeel. Er zit richting in, er zit visie achter. Wat de goede mensen betreft is vooral de lijsttrekker van belang. Meest genoemde kandidaten zijn voorzitter Ria Beekers en staatssecretaris Michel van Hulten. Beiden mensen die het ten volle waard zijn de PPR te verpersoonlijken naar de kiezers toe. Ria de bindende, door vriend en vijand geaccepteerde, menselijke politikus. Michel de ideeënrijke, onontbarena, ervaren po-

litikus. Een uniek duo eigenlijk, dat zichzelf goed aanvult. De partij zal nauwkeurig moeten afwegen wie de kop moet nemen. Ook Leo Jansen en Dolf Coppes hebben zich in de lijsttrekkersstrijd geworpen. Het is een goed teken, dat alle zittende kamerleden, (op Bas na die al vroeg aankondigde in '77 niet in de frontlinies te willen staan) bereid zijn zich opnieuw in te zetten.

STRIJD

Het derde punt, de 13.000 leden, is de kurk waar alles op drijft. Het is te hopen dat de in het zicht zijnde verkiezingen weer meer mensen tot activiteit brengen binnen de partij. Het is een ervaringsfeit dat in een tijd van heftige politieke strijd, de belangstelling van sluimerende hulp-troepen toeneemt. Die heftige strijd zullen we moeten scheppen als hij al niet automaties aan de oppervlakte komt.

MACHT

Onze winst ligt bij die mensen, die in de gaten krijgen, dat mentaliteitsverandering alleen onvoldoende is. Dat politieke macht gevormd moet worden om een veranderende mentaliteit concreet te maken. Mentaliteit moet gevormd en georganiseerd worden in politieke kaders. Dat is één van de opgaven waarvoor we staan. En we zullen door de manier waarop we dat doen moeten laten zien dat het vormen van politieke macht niet iets is om bang voor te zijn, maar dat het een voorwaarde is om idealen dichterbij te brengen. In vele groepen, zoals die van de werkgroep Nieuwe levensstijl van de Raad van Kerken, is de afgelopen tijd veel gepraat. Daar werd de eindigheid van de aarde duidelijk, daar werd duidelijk dat wij de armen in de weg zitten, dat wij de welvaart delen moeten. Daar werd in

vele gevallen eveneens duidelijk dat mentaliteitsverandering of een nieuwe levensstijl alleen onvoldoende zijn. Dat een nieuwe levensstijl georganiseerd moet worden, zoals we gemeenschapsvoorzieningen hebben georganiseerd door elkaar de verplichting van het betalen van belasting op te leggen. Wij zullen onszelf vrijwillig verplichtingen op moeten leggen. Dat is in feite politiek. Zonder die vrijwilligheid (die hoort bij de democratie en waardoor overtuigingskracht nodig is) zal van het elkaar verplichten niet veel terecht komen.

KOUDE KERMIS

Wie de eindigheid van de wereld en de noodzaak van een anders gerichte economische groei in de actieve politiek inbrengt, die loopt flink de kans van een koude kermis thuis te komen. Dat heeft de Tweede-Kamerfractie vlak voor het zomerreces ondervonden. Een paar moties van Leo Jansen die beoogden de kollektieve voorzieningen te ontzien ten koste van persoonlijk inkomen (en daarom vroegen om een effectief inkomensbeleid), die een belastingverlaging niet wilden laten doorgaan om de sociale sektor te ontzien, werden weggestemd door vrijwel de gehele Kamer. Soms stond de PSP naast de PPR; de PvdA geen enkele keer. Maar het betoog van Leo maakte wel grote indruk. Bij zulke omvangrijke operaties als het terugdringen van de groei van de kollektieve voorzieningen en het ruimte geven aan de particuliere bestedingen, blijkt hoe onmisbaar de selectieve groeigedachten van de PPR zijn. Leo betoogde dat de PPR het wezenlijk oneens is met een economische groei van 3¼ procent die de regering nastreeft. Dit om op langere termijn aan catastrofale ontwikkelingen te ontsnappen.

door Kees Waagmeester

VREDE

In dit nummer van PPRAK staat een interview met een vredesonderzoeker. Zijn verhaal is triest. Vanwege de grote onmacht die eruit spreekt. Die onmacht komt ook heel duidelijk naar voren in de Vredeskant van het IKV, die is uitgegeven ter gelegenheid van de jaarlijkse vredesweek. Het schijnt dat het IKV een strategiese wending heeft gemaakt door bijvoorbeeld een verhaal af te drukken van mevrouw Van Leeuwen van de ARP. Daarmee zal het IKV hopen ook andere mensen te bereiken dan de zich zo langzamerhand gevormde voorhoede die de vredesbeweging is. Het verhaal van mevrouw Van Leeuwen is, op andere wijze, nog triester dan dat van Herman de Lange in dit nummer. Het valt niet te ontkennen dat wij voor veel van dezelfde dilemma's staan als mevrouw Van Leeuwen. Toch opent De Lange bepaald meer perspectieven dan mevrouw Van Leeuwen in al haar fantasie kan bedenken. Al is het gezien de vraagstukken die hier aan de orde zijn maar graduueel. Maar soms komt het op graduele verschillen aan.

Henk Waltmans:

Over hernieuwde regeringsdeelneming nog niets te zeggen

Henk Waltmans

De vraag of de PPR aan een regering gaat deelnemen kun je niet beantwoorden vanaf je schrijftafel of om met Marchais te spreken 's morgens bij het scheren. De PPR zelf zal wel wijzer zijn en als beginsel uitspreken graag deel te zullen nemen aan een regering waarin de PPR reëel kan bijdragen tot een progressief beleid. Of de PPR reëel kan bijdragen, kan uiteindelijk slechts beoordeeld worden door het partijcongres van de PPR, dat na verkiezingen en een kabinetsformatie die vraag krijgt voorgelegd en gaat beoordelen aan de hand van een aantal overwegingen. Die overwegingen zullen zijn:

- komen de programmapunten van de PPR die al ingebracht zijn in een verkiezingsprogramma met de PvdA en eventueel andere progressieve partijen voldoende tot hun recht in het regeringsprogramma?
- geeft de personele samenstelling van het kabinet voldoende garanties voor een blijvende progressieve opstelling van het kabinet?
- wat is het alternatief voor niet-deelneming?

De programmapunten van de PPR kunnen naar mijn mening alleen voldoende tot hun recht komen in een progressief gericht kabinet. Bepalend daarbij is het bondgenootschap met de Partij van de Arbeid. Zonder de PvdA is de vorming van een progressieve regering uitgesloten. Wie derhalve een progressief beleid wil, begint bij de PPR en komt dan terecht bij de PvdA. Ik kies voor samenwerking op lange termijn met de PvdA. De moeilijkheden in Amsterdam hadden slechts een lokale betekenis. Ze kunnen de noodzaak van de progressieve samenwerking niet aantasten. Met waardering heb ik kennis genomen van de uitspraak van PvdA-voorzitter Ien van den Heuvel, dat de PPR een loyale regeringspartner is en als de PvdA straks zou moeten kiezen tussen het CDA (met CHU) en de PPR, dat zij dan voor de PPR kiest. Noemde zij de PPR niet de natuurlijke bondgenoot van de PvdA?

CDA

Het is duidelijk dat de PPR niet in een kabinet kan gaan zitten dat een progressieve minderheid kent. Maar het is ook duidelijk, dat de PPR alleen met konfessionele partijen in een kabinet kan gaan zitten, die een progressief beleid aanvaarden en daadwerkelijk steunen. De totstandkoming van het kabinet-Den Uyl was een eenmalig experiment, als noodoplossing aanvaardbaar, maar noodoplossingen pleeg je nu eenmaal niet aan de kiezers als een ideale oplossing te presenteren. Want onze bezwaren tegen het CDA zijn te wezenlijk en te groot.

Een door rechtse KVP-ers en CHU-ers beheerst CDA is onaanvaardbaar. Een door linkse KVP-ers en ARP gedomineerd CDA is een verdwijnend perspectief.

Dat brengt ons tot twee andere mogelijkheden: een linkse meerderheidsregering danwel een progressieve minderheidsregering.

Ik behoor niet tot diegenen, die dagdromen over een linkse meerderheid in Nederland. De stembusresultaten en de stembusprognoses maken dat niet waarschijnlijk. Bovendien is het de vraag of onze visie op de maatschappij wordt gedeeld door de andere linkse partijen. Ten aanzien van de PvdA kunnen wij de voorhoedefunctie realiter waarmaken. De bijdrage van de PSP tot een progressieve samenwerking zal voortdurend belast blijven door de geringheid van de elektorale aantrekkingskracht van deze partij, door de interne ruzies en verdeelheid, de zo vaak sektarische opstelling en de pogingen, tegen de door het PPR-kongres vastgestelde beleidslijnen in, om met de enkele dissidenten in de PPR een nieuwe concentratie op te bouwen.

CPN

Ten aanzien van de CPN zou het grenzeloos naïef zijn te veronderstellen dat we hier met een progressieve partij te doen hebben. Zonder twijfel is de CPN een fel anti-kapitalistische partij. Ik behoor niet tot diegenen, die de deelname van kommunisten in een gemeentelijke, provinciale of landelijke regering zonder meer afwijzen. Ik ge-

loof zelfs dat de ontwikkelingen in de Italiaanse en Franse kommunistische partij aanzetten betekenen tot een heroriëntering en derhalve tot een gesprek op Europees nivo. Maar juist gemeten aan die Europese maatstaf schakelt de CPN zich zelf uit. Het partijcongres van de CPN in 1975 en de recente uitlatingen in de Kamer en in „De Waarheid”, ook de regelmatige aanvallen op PPR-politici geven mij de indruk, dat de CPN, bang voor stemmenverlies en ledenverlies, haar heil opnieuw zoekt in een agressieve houding tegenover progressieve partijen en in een zorgvuldig gekoesterd isolement. Holland op zijn smalst. De opstelling van de CPN is in tegenspraak tot haar geroep om linkse eenheid. Waar zij kan treden zij als scheurmakster op van de linkse eenheid. De vernieuwende krachten die ook in de CPN aanwezig zijn, krijgen nog geen kans zich te manifesteren. Ik zeg niet, dat nooit een moment aanbreekt, dat PPR en CPN in één regering kunnen gaan zitten. Maar nu en hier is dat een volstrekte onmogelijkheid.

Minderheidskabinet

De vice-voorzitter van de PPR, Jaap de Jong, heeft onlangs in PPRAK koalitiëkabinetten met konfessionelen afgewezen en gepleit voor een progressief minderheidskabinet, dat regeert met wisselende steun van links en rechts. Hij zei: „Je moet niet bang zijn voor een periode van snel op elkaar volgende verkiezingen. Die kun je met vertrouwen ingaan als je duidelijk hebt gemaakt waar het je om te doen is. Het argument van de

stabiele parlementaire democratie, die dan wordt verstoord, mag geen rol spelen. Het gaat niet in de eerste plaats om de parlementaire democratie, maar om een rechtvaardige samenleving".

Ik vind dat geen goede strategie:

- minderheidskabinetten programmeren je niet; ze zijn het resultaat van politieke patstellingen;
- als er een minderheidskabinet komt, is het de vraag of dat een progressief kabinet zal zijn;
- minderheidskabinetten zijn altijd afhankelijk van toevallige meerderheden in de Kamers en kunnen derhalve nooit meer dan een sterk compromisachtig beleid voeren;

• zijn stelling, dat het niet in de eerste plaats om de parlementaire democratie gaat, maar om een rechtvaardige samenleving, is gebaseerd op de foutieve veronderstelling dat je beide tegenover elkaar kunt zetten. Het gaat namelijk om een rechtvaardiger Nederlandse, Europese en wereldsamenleving en daarvoor is de parlementaire democratie niet de enige, maar wel één van de wezenlijke voorwaarden. Er is namelijk geen rechtvaardiger samenleving op te bouwen in de zin waarin de PPR dat bedoelt, met het aan haar lot overlaten of in gevaar brengen van de parlementaire democratie;

Wisselende kabinetten, snel opeenvolgende verkiezingen vormen geen voedingsbodem voor een rechtvaardiger samenleving, maar voor een samenleving waarin de sterke man als oplossing van de kwalen naar voren komt. Het zou de reaktionaire krachten, de fascistoïde krachten versterken. Het eerste slachtoffer zou onze eigen partij zijn.

Politieke overwegingen

Jaap de Jong heeft gelijk als hij zegt, dat een coalitie met de CDA geen progressieve meerderheid geeft. Dan zou er teveel bij het CDA moeten veranderen. Maar ja, het duurt nog enige tijd voordat we die beslissing op ons kongres moeten nemen. Zeker is, dat de vraag of de PPR regerings- of oppositiepartij wordt, op dit moment konkreet niet te beantwoorden is. Wie het antwoord nu al wil geven, wordt meer geleid door niet-politieke dan door politieke overwegingen.

De wezenlijke vraag is, of de PPR sterk genoeg uit de verkiezingen komt om als garantie voor een progressief beleid te kunnen dienen. Als we moeten vaststellen dat in een nieuw kabinet geen garantie voor een progressief beleid is, zullen wij noodgedwongen de oppositierol moeten kiezen.

Henk Waltmans

NAJAARSKONGRES OP 12 EN 13 NOVEMBER

Anderhalve maand na het kongres waarop het verkiezingsprogramma zal worden vastgesteld (1 en 2 oktober) vindt het najaarskongres van de PPR plaats. De data van dit kongres zijn 12 en 13 november (in de vorige PPRAK stond abusievelijk 15 en 16). Het kongres zal worden gehouden in de Vee-markthallen te Utrecht. De agenda vermeldt de volgende onderwerpen:

- beleidsnota 1976-1978
- wijzigingsvoorstellen huishoudelijk reglement
- voorstel inzake terugroeping van volksvertegenwoordigers
- begroting 1977, jaarrekening 1975 en andere financiële stukken
- verkiezing kandidaten voor de Tweede Kamer
- verkiezing van een aantal nieuwe partijbestuursleden
- verkiezing kongrespresidium 1977
- benoeming van een commissie die het functioneren van de kerngroep evalueert.

In PPRAK van 10 september zullen de kongresstukken worden gepubliceerd die betrekking hebben op de vier eerstgenoemde agendapunten. De actiecentra hebben tot 24 september gelegenheid amendementen op deze stukken in te dienen. Waarschijnlijk wordt er weer gewerkt met amendementformulieren; die zullen dan begin september worden toegezonden aan de actiecentra.

Bij de onderste vier agendapunten gaat het om verkiezingen en is er

duis geen sprake van voorstellen die geamendeerd kunnen worden. Bij de voorbereiding van deze verkiezingen speelt onder meer de kerngroep een rol; de uiteindelijke voorstellen en adviezen komen in het kongresboek.

Nu er zo kort na elkaar twee kongressen plaatsvinden, is het van des te meer belang, dat de actiecentra hun planning tijdig afstemmen op het onderstaande tijdschema. Ook nu weer zijn de termijnen krap, maar dat zit 'm in het huishoudelijk reglement (het partijbestuur zal overigens voorstellen de termijnen te verlengen, zodat de voorbereiding van volgende kongressen makkelijker verloopt).

- begin september: partijburo verstuurt amendementsformulieren en formulieren voor opgave van stemgerechtigde kongresdeelnemers
- 10 september: in PPRAK verschijnen de kongresstukken waarop amendementen kunnen worden ingediend
- t/m 23 september: actiecentra behandelen kongresstukken
- 24 september: dag waarop amendementen uiterlijk ontvangen moeten zijn op het partijburo
- 13 oktober: formulieren voor opgave van stemgerechtigde kongresdeelnemers moeten ontvangen zijn op het partijburo
- 18 oktober: kongresboek is bij de deelnemers
- 12/13 november: kongres.

Louis Vuurboom
sekretaris partijbestuur

Studiedag over gemeentefinanciën

Op 4 september houdt de stuurgroep raads- en statenwerk een studiedag over gemeentefinanciën. Daarover krijgt de stuurgroep steeds meer vragen, zodat een dergelijke dag, waar door een deskundige een inleiding wordt gehouden, meer dan noodzakelijk werd.

Het programma is bedoeld voor raadsleden van alle gemeenten behalve van die van het zogenaamde grote-stedenoverleg, dat de PPR kent. Voor deelnemers uit die steden is op dezelfde dag een apart programma gemaakt.

Deelnemers wordt geadviseerd een gemeentebegroting mee te nemen, wat het volgen van de inleiding zal vergemakkelijken. De dag wordt gehouden in De

Prinsenhof te Utrecht, gelegen aan de Eijkmanlaan 431. Vanaf het station te bereiken met bus 5 of 9. Automobilsten nemen op de autoweg Utrecht-Hilversum de afslag De Berekuil en rijden dan de Kard. De Jongweg op. De Eijkmanlaan is daarvan een zijstraat. Aan de dag, die om tien uur begint, zijn geen kosten verbonden. De inleiding zal gaan over de thema's: hoe komt de gemeente aan haar geld? en: waar kun je aanzetten geven voor een radicale gemeentepolitiek. 's Middags wordt een discussie gehouden waarna de dag om 15.30 uur wordt gesloten. Voor verdere informatie:

Ton Stevelmans,
De Linde 9, Didam,
tel. 08362-4291.

NIEUWS

uit de aktiecentra

Korrespondenten
Noord-Overijssel: Folkert Jellema, Baarsweg
19, Steenwijk
Twente: Jeroen van Urk, postbus 687, Hengelo

Regio-Leiden

Het regionale aktiecentrum Leiden en omstreken houdt 27 augustus een algemene ledenvergadering, waarop onder meer een vertegenwoordiger voor de kerngroep wordt gekozen. Ook zal het bestuur van het ac. worden vernieuwd. De vergadering wordt gehouden om acht uur 's avonds in gebouw Welzijnsraad, Stationsweg, Leiden.

1 pct.-norm

Het aktiecentrum 's-Hertogenbosch heeft een brief met de volgende inhoud gestuurd aan de PPR-Tweede Kamerfractie.

„Hoewel wij overtuigd zijn van de solidariteit van de fractieleden met de sociaal-ekonomies zwakkeren in onze samenleving en wij er ons tevens van bewust zijn dat wij beslist niet de enigen zijn die op deze wijze blijk geven van hun verontrusting en de fractie hierover aanspreken, zouden wij er toch met de grootste klem op willen aandringen alles in het werk te stellen, dat de toekomstige bezuinigingen zo min mogelijk ten koste gaan van de laagstbetaalden en de trekkers van sociale uitkeringen.

Wij vinden het volstrekt onaanvaardbaar dat deze mensen, die in feite nauwelijks deelachtig zijn geweest aan onze (relatieve) westerse welvaart een onverantwoorde bijdrage zouden moeten leveren aan de voorgenomen bezuinigingen.” In dit verband verwijst het aktiecentrum naar het door enige fractieleden uitgebrachte rapport „De PPR en de 1 pct.-norm”.

Van Kleef

Het adres van Dik van Kleef, Eerste-Kamerlid voor de PPR is gewijzigd van Zeelandstraat 62 III in Jisperveldstraat 170, eveneens in Amsterdam. Zijn tel. nr.: 020-36 13 55.

Bus en trein

De PPR in de provincie Friesland betreurt het besluit van minister

Westerterp de tarieven van het openbaar vervoer met 8,5 pct. te verhogen en om daarnaast nog eens spoor- en busverbindingen, in de avonduren en op zondag, te beperken. Het gevolg van deze maatregel zal zijn dat een grotere groep mensen „vervoersarm” wordt, vooral bejaarden, gehandikapt, vrouwen, kinderen en gezinnen met lagere inkomens. Een tweede gevolg zal een groter partikulier autobebouwingsplan meer rechtszekerheid voor de burger in te bouwen. Het aktiecentrum heeft daarom aan het kollege van B. en W. een uitvoerige nota gestuurd met daarin enkele mogelijkheden, waardoor de burgerrij meer inspraak kan krijgen. Een belangrijke rol speelt bij het vaststellen van bestemmingsplannen vaak artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

De PPR-Friesland is nog steeds van mening dat er uiteindelijk een systeem van „gratis” openbaar vervoer zal moeten komen.

Het openbaar vervoer is er voor iedereen. Daar zouden dan ook allen aan moeten meebetalen in verhouding tot hun inkomens. En het zou vrij gebruikt moeten kunnen worden door ieder die het nodig heeft, meent Friesland. Iedereen, de automobilist inkluis, zou gebaat zijn bij een selektief gebruik van de auto. Al met al zou het openbaar vervoer sneller — en dus aantrekkelijker — worden.

De PPR in Friesland zal er bij de kerngroep en de Kamerfrakties van de PPR op aandringen niet akkoord te gaan met de voorstellen van minister Westerterp.

Zwijndrecht

De PPR-Zwijndrecht wenst voor het vaststellen van een bestemmingsplan meer rechtszekerheid voor de burger in te bouwen. Het aktiecentrum heeft daarom aan het kollege van B. en W. een uitvoerige nota gestuurd met daarin enkele mogelijkheden, waardoor de burgerrij meer inspraak kan krijgen. Een belangrijke rol speelt bij het vaststellen van bestemmingsplannen vaak artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Met dit artikel kan de plaatselijke overheid, met toestemming van GS, pogen een bebouwing toch te realiseren, alhoewel deze afwijkt van het geldende bestemmingsplan. Dit om dingen snel door te drukken, omdat een procedure via de wijziging van het bestemmingsplan te lang zou duren.

De PPR-Zwijndrecht: „Het is duidelijk, dat de procedure-bestemmingsplan daardoor uit een oogpunt van rechtszekerheid voor de burger aan waarde inboet, omdat eventuele bezwaren zich eigenlijk alleen kunnen richten tegen de details, daar de structuur van de wijk, evenals de aard en de hoogte van de gebouwen van de bewoning immers al vaststaat”.

Daarnaast signaleert de PPR-Zwijndrecht ook ge- en misbruik van artikel 50 uit de wet op de

Ruimtelijke Ordening. „Hele woonwijken kunnen volgens dit, en artikel 19, gerealiseerd worden. Het is duidelijk, dat dit soort praktijken de rechtsbescherming tot een lachertje maken en de wetgever heeft indertijd dat ook niet voorzien.”

De PPR benadrukt dan ook dat artikel 19 (voor een verkorte procedure) en artikel 50 (voor een bouwvergunning) als uitzonderingsgevallen in de wet zijn opgenomen. Daarom vraagt zij het kollege meer te werken met de artikel 11-procedure. Daarmee is de rechtszekerheid van de burger meer en beter gediend. Volgens dit artikel moet er een globaal bestemmingsplan op tafel komen. Met een globaal plan in de hand kan iedereen meer betrokken worden bij de uitwerking, aldus de Zwijndrechtse radikalen.

Hengelo

Op aandrang van de gemeenteraad had het kollege van B. en W. van Hengelo een vergadering uitgeschreven voor de vaste commissies voor financiën en voor algemene bestuurlijke zaken, om met de leden van die commissies al vroegtijdig — het was eind juni — van gedachten te kunnen wisselen over de begroting van 1977.

Echter, zo bleek toen de stukken binnenkwamen, de vergadering zou besloten zijn en de stukken geheim. Dit alles dan om — aldus de burgemeester — „onrust” bij de bevolking te voorkomen. Een voorstel van de PPR-fractie om de vergadering alsnog openbaar te verklaren haalde het niet. Alle overige commissieleden — die van partijen als PvdA/PSP en CPN inluis — bleken het met het kollege eens te zijn.

Deze rubriek komt in de plaats van de rubriek „De Achterban”. Hoewel het gebrek aan ruimte groot is, zal toch worden geprobeerd regelmatig nieuws uit aktiecentra te geven, dat van belang is voor andere aktiecentra, al was het alleen maar om bevestigd te zien, dat elders de zaken ook niet altijd gesmeerd lopen of om ideeën op te doen. Of misschien zelfs om een oppikker te krijgen...

De PPR-redaktie wil voor deze rubriek een net van regionale korrespondenten opzetten, liefst van mensen met enige journalistieke ervaring. Het is de bedoeling dat vrijwilligers zich melden bij de redaktie. Zij zullen in hun streek nieuws moeten garen en als kontakadres voor nieuws uit aktiecentra moeten fungeren. Hun adressen zullen steeds vermeld worden. Wie volgt het voorbeeld van Folkert Jellema en Jeroen van Urk?

Geen PPR-burgemeesters gewenst?

Op 30 maart jl. heeft Dik van Kleef in de Eerste Kamer met minister de Gaay Fortman de degens gekruist over het uiterst minimaal aantal burgemeesters uit PPR-kring, dat door de minister is benoemd. De minister merkte toen op, dat de PPR een koekje van eigen deeg kreeg, omdat de inspraak van de gemeenteraden er nu eenmaal niet toe geleid had dat er om een PPR-burgemeester werd gevraagd.

Een aardig antwoord zo op het eerste gezicht, dat dan ook driftig werd opgenomen in vele kranten. Alleen klopt het antwoord niet, omdat veelal de door gemeenteraden geschetste profielen of helemaal niet spreken over de politieke richting van de burgemeester of bijvoorbeeld om een progressief vragen, in welke gevallen een PPR-burgemeester zonder meer benoembaar zou kunnen zijn.

Het lijkt mij nu nuttig dat wij onze Kamerleden de kans geven bij de eerst komende gelegenheid de minister eens te onderhouden over zijn antwoord aan Dik van Kleef. Hiervoor is dan wel nodig dat vanuit gemeenten, die de laatste drie jaren een burgemeestersvacature hebben gehad, het toen door de raad geschetste profiel ter beschikking komt, opdat de feiten helder op tafel gelegd kunnen worden.

Willen de actiecentra en gemeenteraadsliden van betrokken gemeenten, graag zo spoedig mogelijk, aan mij het profiel (en voorzover nuttig andere informatie) toezenden?

Ruud de Vringer
voorzitter Stuurgroep Raads- en Statenwerk
Salamanderveen 328,
Spijkenisse

Huilen met Roel

Notulen zijn altijd subjektief. De wijze waarop de notulist zijn keuze doet uit de behandelde onderwerpen, zijn woordkeus en zinsbouw, zijn weglatingen en zijn toevoegingen, geven uiteindelijk weer wat zijn visie is op de vergadering die hij verslaat. Als dit geldt voor notulen, geldt dat eens te meer voor een dagboek rond een aantal vergaderingen; een weergave, niet van de inhoudelijke kant van de vergaderingen, maar van alles wat zich in de marge van deze bijeenkomsten afspeelde.

Ik denk dat het boek „En tranen” van Roel van Duyn (Meulenhoff f 12,50) vanuit deze achtergrond moet worden gelezen. Niet als een verslag van een aantal collegevergaderingen in Amsterdam, maar als de neerslag van datgene wat Roel van Duyn na afloop van deze vergaderingen als het meest essentieel ervaarde.

In „En tranen” probeert Roel een indruk te geven van de verhoudingen die binnen een dergelijk „hoog” kollege heersen; probeert hij duidelijk te maken dat al diegenen die wij met z'n allen op deze posten hebben benoemd; of laten benoemen, toch maar heel gewone mensen blijven, met hun hebbeligheden, met hun twijfels, met hun carrière-drang, met hun voeten- en ellebogenwerk, met een enkele maal hun sentimentaliteit of menselijkheid, maar bovenal met hun superioriteit boven diegenen die visionair (en misschien intuïtief) dingen zeggen en doen die anderen misschien wel zouden willen maar niet durven.

Roel is daarin volkomen geslaagd. Hij schrijft een verstaanbaar en aansprekelijk Nederlands, hij geeft de lezer de mogelijkheid zich in te

leven in de figuur van de „held”, hij weet de anti-held duidelijk uit te beelden (Samkalden, Verhey). En daarnaast weet hij de grote tegenstander (Lammers) af te beelden als iemand die nauwelijks te verslaan is; als in een detektive-roman: bijna niet te verslaan, maar ik krijg hem toch te pakken! „En tranen” is een boek om te lezen en te herlezen; niet alleen om iets te horen en te weten te komen over hoe een kollege in een grote stad werkt, maar vooral om te ervaren dat mensen, waar en hoe ze ook aan het werk zijn, toch altijd in de eerste plaats mensen blijven. Ook Roel. En daar kun je dan geloof ik alleen maar blij om zijn.

Dwars door het boek heen heeft Roel, kursief gedrukt, een aantal zaken over zijn persoonlijke leven, zijn konnektie met R. tot leven proberen te brengen. Naar mijn mening zijn dat de zwakste delen van het hele boek; niet ter zake doende in het geheel, en dan ook hier geschreven vanuit het jibent-er-nog-niet-aan-toe-maar-ik-ben-grootmoedig-en-kan-het-begrijpen-idee. Jammer; juist die verhoudingen buiten het kollege om hadden een duidelijker licht kunnen werpen op het fenomeen eks-kabouter in het kollege. Die kans heeft Roel gemist omdat hij erg vanuit zijn eigen optiek heeft geschreven. Roel komt in het boek over als iemand die gelijk heeft. De fouten worden altijd door anderen gemaakt. Dat hoeft niet de werkelijkheid te zijn, maar die indruk hou je over na het lezen van „En tranen”.

Een goed en leesbaar boek. Maar blijf krities...

Doeke van Egten

BOEKEN

De methode Paulo Freire, Riet Hammen-Poldermans, Reeks Proces Materiaal, uitg. Nelissen, Bloemendaal. Over de strategie van de bewustwording volgens de „conscientisatiemethode” van Paulo Freire, die hij in Latijns Amerika toepaste. Een methode die niet alleen in de derde wereld wordt gevolgd. f 21,50.

Op gelijke voet, Ann Oakley, over vermeende verschillen tussen man en vrouw, Uitg. Nelissen, Bloemendaal. Ann Oakley strijdt voor emancipatie met wetenschappelijke argumenten, f 19,90.

Themagroep Milieu

Het regenboogplan

Door een werkgroep — Kringloopgebruik van de afdeling Arnhem van de Vereniging Milieudefensie is het regenboogplan ontwikkeld voor het gescheiden houden en inzamelen van huishoudelijk afval. Uitgangspunt was de overtuiging dat hergebruik (kringloopgebruik of regeneratie en/of recycling) dringend noodzakelijk is om zo zuinig mogelijk om te gaan met grondstoffen; aangezien gebleken is dat achteraf sorteren van huishoudelijk afval een moeizame en kostbare — en daarom prakties onuitvoerbare — bezigheid is. Het plan beoogt de scheiding van het vuil te verleggen naar de bron waar afval ontstaat, d.w.z. naar het huishouden.

Het plan wil dat in ieder huishouden een scheiding plaatsvindt in vijf soorten. Ieder van die soorten wordt gewoon in plastic zakken verzameld en aan de weg gezet voor afvoer waarbij de zakken met behulp van een stukje gekleurd plastic band gekenmerkt worden. De vijf rubrieken en de gekozen kleuren zijn:

1. papier	kleur: groen
2. glas	wit
3. metaal	blauw
4. plastic	rood
5. Organics afval (keukenafval)	geel.

Plastic plakband is als zg. plastic isolatieband in deze kleuren voor ongeveer f 1,— per rol van 1½ cm breed en zo'n 4 meter lang te krijgen in allerlei winkels. Ieder huisgezin wordt uitgenodigd zich de kleine moeite te getroosten voortaan datgene wat tot nu toe in de prullemand of afvallemmer verdween op de bovengenoemde wijze apart in een plastic zak te verzamelen. Men raakt de zakken op de gewone manier kwijt door ze op de daarvoor bestemde dag aan de weg te zetten ter ophaling door de gemeentereiniging.

Door na sluiting van de zakken op de gewone manier het kenkleurlintje om de hals van de zak te plakken is de inhoud van de zakken duidelijk herkenbaar geworden. Daarmede is uw aandeel in het regenboogplan beëindigd. Nu komt natuurlijk de vraag: wat gebeurt er verder met het afval? Er zijn drie mogelijkheden:

a. „Alles blijft bij het oude”, dwz. de gemeentereiniging trekt zich niets van de bandjes aan, mikt alles in de afvalauto en levert als vanouds de hele rommel af op de stortplaats of aan de vuilverbrandingsoven.

- b. De gemeentereiniging ziet er iets in, houdt de zakken apart en zorgt er voor dat de vijf soorten afval de industrieën bereiken die zich toegelegd hebben op de regeneratie van afval.
- c. Er ontwikkelt zich, al of niet in aanvulling van b., een zelfstandige dienst van „straatvonders” die ieder voor zich het soort afval waar ze zich voor interesseren komen ophalen; ze zullen daartoe wel een halfuurtje vóór de gemeentereinigingsauto uit rijden en meepikken wat van hun gading is (zoals nu vóór de kraakwagen uit). Langs die weg zal het afval de industrieën die het verwerken ook bereiken en de „straatvonders” zullen er wel een business van weten te maken.

Nu iets over de genoemde industriële regeneratiebedrijven.

Voor ieder van de vijf genoemde soorten afval bestaan nu al bedrijven die zich op de regeneratie van grondstoffen toeleggen. Wanneer die bedrijven via het regenboogplan regelmatig voorzien worden van grondstoffen van een bepaalde, vrij konstante, samenstelling zal het regeneratieproces als geheel daar sterk door bevorderd worden, hetgeen tot aanzienlijke besparingen op de importen van grondstoffen zal kunnen leiden.

Momenteel werkt de werkgroep richtlijnen uit voor de wijze waarop het regenboogplan tot praktische uitvoering gebracht kan worden. Iedere werk- of actiegroep die zich bezig houdt met afvalverwerking kan de toepassing van het plan ter hand nemen. Ook in de themagroep Milieu zijn we met een klein werkgroepje hieraan bezig in verband met de gehele afvalverwerkingsproblematiek.

Indien uitvoeriger informatie gewenst wordt, vraag dan een exemplaar aan van het stencil KGA VMD 76-01, getiteld: „Het gescheiden houden en verzamelen van huishoudelijk afval, het regenboogplan, verkrijgbaar via het bureau van de Vereniging Milieudefensie tegen vergoeding van de kosten van één gulden.

Adres: Tweede Weteringplantsoen 9, Amsterdam, tel. 020 - 23 54 50, giro 102000.

Hugo Röder,
Arnhem

Het adres van het sekretariaat van de themagroep is: Willemien van West-de Boer, Haverweg 6, Rheden, tel. 08309 - 28 43.

Welke vrijwilligers willen meedoen in de redactie van PPRAK? Wij hebben behoefte aan

journalisten

die bereid zijn op bijvoorbeeld zaterdag een vergadering te verslaan, een rubriek voor hun rekening willen nemen en meedoen aan de redactievergaderingen.

Het hoeft niet zoveel tijd te kosten, zeker niet voor mensen met ervaring.

Er zijn ook mensen nodig die wat administratief werk aankunnen. Andere talenten, zoals karikatuurtekenaars en cartoonisten, zijn eveneens welkom. Bel of schrijf naar het redactie-adres.

Kunstmatig Noordze-eiland ongewenst

De themagroep Milieu heeft op een zomerbijeenkomst een motie aangenomen, waarin een kunstmatig eiland voor de Zeeuws-Zuidhollandse kust voor de Gasunie voor aanvoer van vloeibaar aardgas, ongewenst wordt genoemd.

De noodzaak ervan staat nog niet vast, zo meent de groep. Er is sprake van mogelijk zeer ernstige milieuverstoring en hoge kosten. Daarnaast zou het eiland wellicht voor andere ongewenste doeleinden gebruikt kunnen gaan worden.

Volgens de themagroep zijn de plannen echter in vegaande staat van voorbereiding. Er is nauwelijks inspraak geweest van anderen dan de betrokken overheidsdiensten en enkele direkt belanghebbenden, hoewel een dergelijk eiland voor de hele Nederlandse bevolking blijvende gevolgen zou hebben.

Volgens de themagroep moet voor de Noordzee het zogenaamde „stand stil”-principe worden gehanteerd. In alle openbaarheid moet hierover discussie plaatshebben.

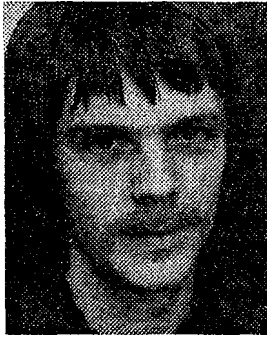
Hellep

Het aktiecentrum Delft wil hardere gegevens verzamelen over de keuring van eks-psychiatrische patiënten door het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. Zo'n keuring vindt plaats als iemand in overheidsdienst treedt. Het ABP kan iemand afkeuren als het vermoedt, dat zich binnen vijf jaar een herhaling van het ziektebeeld kan voordoen. Wat het aktiecentrum nu vraagt zijn gegevens over ervaringen met keuringen door het ABP in het algemeen en specifiek van eks-psychiatrische patiënten. Sturen aan Liewu Zigterman, Roland Holstlaan 306, Delft.

Het aktiecentrum Eelde heeft een nota gemaakt over het gemeentelijke verkeersbeleid, „De straat op”. Er wordt een radicale aanpak in bepleit van het verkeersvraagstuk, uitgaande van de gedachte dat de auto er is voor de mens en niet de mens voor de auto. Inlichtingen te krijgen bij J. Geersing, Fazantweg 10, Eelde.

Verstedelijkingsnota (2)

Ongeneeslijk gezwel

Henk Rigter

De Tweede nota Ruimtelijke Ordening wilde „uitstraling” van de bevolking naar met name de kop van Noord-Holland en de drie noordelijke provincies. Dit beleid is mislukt. Wie nu denkt dat de Verstedelijkingsnota begint met een analyse van de oorzaken van deze mislukking, komt bedrogen uit. De Verstedelijkingsnota doet niet meer op dit punt dan aanhaken bij de bestaande situatie. De ruimtelijke ordening ontpopt zich hier als slaafse volgeling, nog niet bij machte om het puin te ruimen dat door ongeremde maatschappelijke ontwikkeling wordt achtergelaten.

De feitelijke situatie is, dat er een enorme overloop plaatsvindt vanuit de Randstad naar met name Noord-Brabant en Gelderland en binnen de Randstad van stad naar voorstad. Men gaat buiten de Randstad wonen, maar blijft er veelal wel werken. De oplossingen die de Verstedelijkingsnota voor deze problemen aandraagt zijn echter uiterst beperkt.

De groei van de overloop naar Gelderland en Midden- en Oost-Brabant moet volgens de nota worden afgezwakt. West-Brabant moet echter worden prijsgegeven: de overloop naar dat gebied zou volgens de nota onbelemmerd kunnen voortgaan. De nota wil nog steeds uitstraling naar het Noorden, maar die zal in het niet vallen bij de ongeremde overloop naar West-Brabant en de afgezwakte overloop naar Gelderland en Midden- en Oost-Brabant.

De nieuwkomers vestigen zich veelal in de zogenoemde kleine kernen. De wildgroei die dit tot gevolg had mondt uit in één grote verstedelijkingsgolf. De pendelaars dragen bij aan de uitbreiding van de verkeersstromen. De nieuwkomers in Brabant en Gelderland komen over het algemeen uit de hogere inkomensklassen, waardoor niet alleen het sociale patroon in de kleine kernen wordt verstoord, maar ook de bevolkingsopbouw in de Randstad onevenwichtig wordt (de term „verpaupering” van de Randstad is al gevallen).

Tenslotte: Een buitengewone verzwarende van de werkloosheidsproblematiek in Gelderland en Noord-Brabant is als gevolg van deze ontwikkeling te verwachten.

Pendelaars, en in ieder geval hun kinderen, zullen zich op de arbeidsmarkt melden. In Midden- en Oost-Brabant is voor 1986 een tekort berekend van 80.000 arbeids-

plaatsen. Daarbij zouden nog 40.000 plaatsen moeten worden bijgeteld voor de beroepsbevolking uit de in de Verstedelijkingsnota veronderstelde migratie.

Instrumenten

Bovengenoemde problemen vragen om een krachtige bestrijding van de uitwassen van de overloop. De vraag is echter of de wettelijke middelen die voorhanden zijn, zullen voldoen. De Verstedelijkingsnota ziet geen aanleiding voor verbetering of uitbreiding van het „instrumentarium”. Ik geloof dat zelfs het gematigde voornemen om de overloop naar bv. Midden- en Oost-Brabant met de helft terug te dringen, al bij voorbaat tot mislukken gedoemd is, als het niet komt tot een verbetering van het instrumentarium. Men moet niet vergeten dat in een provincie als Noord-Brabant door het provinciaal bestuur, en in toenemende mate door de gemeentebesturen, wordt geprobeerd de kleine kernen tegen overloop en de daaruit voortvloeiende verstedelijkingsstendensen te beschermen. Maar in de praktijk blijkt dat erg moeilijk.

Een effectief en evenwichtig beleid ten aanzien van kleine kernen zou, dacht ik, onder meer op de volgende punten gebaseerd kunnen zijn:

- In algemene zin zou het zo moeten zijn dat in kleine kernen diegenen mogen wonen die daar geboren en getogen zijn of er economies aan gebonden zijn. Dergelijke maatregelen hebben natuurlijk vooral betrekking op kleine kernen met groeistruipen; voor „afstervende” kernen in het noorden is een heel andere aanpak nodig.
- Het is nog steeds zo dat het salaris van gemeentefunctionarissen gekoppeld is aan het aantal in-

woners. Een ontkoppeling van deze relatie kan bijdragen tot het wegnemen van verleidelijke groeistimulansen.

- Kleine gemeentes moeten financieel in staat worden gesteld tot het bouwen van slechts een gering aantal woningen (daarnaast is er de mogelijkheid dat verschillende gemeentes een meerjarig kontrakt hebben met één aannemer).
- Voor een gebundelde verwerving en uitgifte van gronden zouden gewestelijke grondbedrijven een nuttig middel kunnen zijn.
- Kleine kernen moeten financieel in staat gesteld worden hun voorzieningenniveau te behouden. Daarnaast is een aanpassing gewenst van normen en regelingen inzake voorzieningen aan de schaal van de gemeente (bv. 7 pct.-norm bejaardenoorden).
- Bij verkoop van woningen in

Oproep en dank- zegging

Zeven weken lang heb ik met een aantal andere stafleden van de Universiteit van Zambia in een Zambiaanse gevangenis doorgebracht. Mede dankzij de druk vanuit Nederland werd ik weer op vrije voeten gesteld, vervolgens uitgewezen. Voor de vanuit de PPR ondernomen activiteiten voor mijn vrijlating wil ik hierbij een ieder nog van harte bedanken. De regering van Zambia houdt echter nog steeds 18 Zambianen (16 studenten, een staflid en een journalist) vast. De tegen hen ingebrachte beschuldigingen zijn uiterst vaag en op geen enkel concreet feit gebaseerd. Dat kan ook niet omdat deze mensen volkomen onterecht worden vastgehouden. Een uitzicht op een spoedig en eerlijk proces is er niet.

Help mee hen vrij te krijgen of minstens een eerlijk proces te bezorgen. Mijn vrijlating heeft getoond dat druk vanuit het buitenland helpt. Schrijf een brief naar president Kaunda in beleefde termen waarin u aandringt op spoedige vrijlating of proces. Inlichtingen, meer achtergrondinformatie en voorbeeldbrieven bij Amnesty International (020 - 847905) of de Werkgroep-Zambia (020 - 239289), postbus 1473 in Amsterdam.

George Siemensma,
Amsterdam

kleine kernen zou een voorkooprecht voor eigen inwoners ingesteld moeten worden, met daaraan gekoppeld een mogelijkheid tot koopprijsbeheersing.

Voorwaarden

Is de bevolkingsdruk binnen de Randstad werkelijk zodanig dat andere delen van het land uit solidariteit die overloop voor lief moeten nemen? Er zal moeten worden beken of overloop, in plaats van een oplossing, niet een verschuiving betekent van eventuele problemen. Het maken van een nieuwe Randstad (en het half-verstedelijkte West-Brabant is hard op weg) kan nooit een oplossing betekenen voor de problemen van de „oude” Randstad.

Een tweede vraag is of de ruimte voor het aantal te bouwen woningen binnen de Randstad zo schaars is, dat wel uitgeweken moet worden naar andere gebieden. De meningen daarover blijken verdeeld te zijn en een fundamentele discussie over deze vraag lijkt me daarom dringend geboden. Het zal in ieder geval duidelijk zijn dat ook vanuit de overloopproblematiek het aantrekkelijk maken van de steden als woonoord, waaronder begrepen de

stadsvernieuwing, allerhoogste prioriteit behoort te hebben.

Alleen als aangetoond wordt dat verlichting van de bevolkingsdruk in de Randstad ruimtelijk en sociaal noodzakelijk is, kan binnen het kader van de discussie over de Verstedelijkingsnota serieus gesproken worden over aard, richting en omvang van de overloop. En daarbij lijkt me dat een zo beperkt mogelijke overloop naar een gebied als West-Brabant alleen maar overwogen kan worden, wanneer de regering bereid is een aantal voorwaarden te stellen aan dat overloopbeleid (en van die bereidheid is tot nu toe onvoldoende gebleken). Tot die voorwaarden zouden de volgende punten kunnen behoren:

- Naast overloop van personen zou ook overloop van arbeidsplaatsen moeten plaatsvinden. Deze gedachte wordt bevestigd in de Verstedelijkingsnota, maar er wordt geen enkele garantie gegeven. De selectieve investeringspremieregeling is onvoldoende. Nu de komende jaren de industrie nog per saldo mensen uitstoot, is de overheid de enige die nog per saldo mensen aanneemt, waardoor zij ook in staat zou moeten zijn spreiding van

mensen en werk enigszins samen te laten vallen.

- De overloop zou gebundeld moeten worden in de steden. Dat is heel wat anders dan de luxe-overloop die nu naar de kleine kernen trekt.
- Voor de Randstad én de overloopgebieden zou een evenwichtige bevolkingsopbouw gegarandeerd moeten worden (primaire zorg voor de lagere inkomensklassen).
- Een toename van de pendel zou moeten worden uitgesloten.

Worden deze voorwaarden niet gesteld, dan moet gevreesd worden dat de „overloop”-voorstellen van de Verstedelijkingsnota niet zijn ingegeven door de behoefte aan eerlijk delen, maar eerder door de onwil of de onmacht om bestaande onjuiste ontwikkelingen een halt toe te roepen. Een dergelijke conclusie zou dan tevens inhouden dat de Verstedelijkingsnota, althans wat betreft de hier besproken problematiek, niet veel meer is dan een fantasieloze en visieloze woordenbrij.

Henk Rigter
voorzitter PPR-fractie
Noordbrabantse Staten

Studiedag over basisvoorzieningen en decentralisatie

Op 4 september zal in Utrecht een tweede studiedag worden gehouden over de Knelpuntennota, georganiseerd door de Stichting Radikalenvorming (SRV). Een eerder aangekondigde tweede studiedag is komen te vervallen.

Het thema van de tweede dag zal zijn de basisvoorzieningen. Duidelijk zal moeten worden wat daaronder moet worden verstaan.

De knelpuntennota, die handelt over de herstructurering van het welzijnswerk, heeft sinds de verschijning in 1974 de gemoederen danig bezig gehouden. Behalve dat de nota is uitgebracht door een PPR-bewindsman vindt de SRV het van belang hierover te spreken omdat Welzijn één van de vier hoofdthema's is van de PPR. In het bijzonder met de welzijnswerkers en gebruikers wil de SRV over de nota meedenken en gelegenheid geven tot onderling gesprek.

De komende ombuiging van de stijgende uitgavenlijn zal ook aan CRM niet voorbij gaan. Dat is een ergerlijke zaak. Daarom moeten we onze prioriteiten wel op papier hebben, zo meent de SRV.

De vragen die na de eerste studiedag zijn blijven liggen zullen nu worden behandeld. Dat zijn:

a. welke welzijnsfuncties dienen te

gelden als basisvoorzieningen?

b. welke basisvoorzieningen moeten op welk nivo (gemeente, regio) gegarandeerd zijn?

c. moeten de basisvoorzieningen gekoppeld blijven aan de huidige indeling van werksoorten en instellingen?

d. kun je van decentralisatie meer democratisering verwachten? Waarom?

e. hoe moet de invloed van de gebruikers, werkers, bestuur en subsidiënten op de beleidsbepaling en -uitvoering geregeld worden, of verdeeld worden? Is de formule: wie betaalt - bepaalt aanvaardbaar?

f. zal de doelstelling van een partikuliere instelling gehandhaafd kunnen blijven?

De dag begint om tien uur in gebouw Cunera, Nieuwegracht 32 in Utrecht. Eerst vindt een discussie plaats in groepen naar aanleiding van vragen toegespitst op basisvoorzieningen en decentralisatie. Na de lunch (drinken is te koop) wordt opnieuw in groepen gediscussieerd voor standpuntbepaling, formulering van vragen voor de plenaire discussie, die om drie uur begint. Daaraan zullen de inleiders van de eerste studiedag meedoen: Dolf Coppes, Tweede Kamerlid PPR en Marius Ernsting, lid van het ABC-front. Om vijf uur wordt de

dag gesloten.

De informatiemap van de eerste studiedag is herdrukt (met samenvatting van de knelpuntennota, inleiding minister Van Doorn en andere bijdragen). De deelnemers van de tweede dag krijgen een nieuw pakket toegestuurd, dat door een voorbereidingsgroep is opgesteld.

Geef je als volgt op:
Schriftelijk of telefonies meld je bij SRV, Singel 277, Amsterdam, tel. 020-256046, met vermelding naam, adres en beroep.

Je krijgt dan het pakket van de tweede studiedag toegestuurd en desgevraagd ook dat van de eerste dag.

Na ontvangst van het materiaal een bijdrage overmaken op giro 3385373, van penningmeester SRV, Amsterdam.

Voor infomap Knelpuntennota en materiaal tweede studiedag : f 5,50 + f 1,70 porto dus f 7,20. Voor materiaal tweede studiedag f 2,50 + f 1,70 porto, dus f 4,20.

De voorbereidingsgroep: Bep Kortekaas (ac. Lisse), Willem Klapper (ac. Volendam), Aonne Reitsma (ac. Lisse), Frans Terken (themagroep Welzijn), Silvio Roduner (medewerker SRV).

Dorp van vrede

In september gaat de Aktie Dorp van Vrede van start. Dat is een geldinzamelingsaktie voor de lopende kosten gedurende twee jaar voor een te bouwen centrum voor de behandeling en verzorging van poliopatiënten in Pointe Noire, de havenstad van Congo-Brazaville. Ook zullen er fysiotherapeuten worden opgeleid en een orthopediese werkplaats worden ingericht. De Stichting Dorp van Vrede zal tevens enig vakpersoneel naar het nieuwe centrum sturen, dat overigens geheel in Congolese handen zal zijn. De Congolese autoriteiten zullen veel aandacht gaan besteden aan het voorkomen van polio. Congo is één van de grootste poliogebieden van Afrika met naar schatting 10.000 patiënten. Het gironummer van de Aktie Dorp van Vrede is: 9322. Inlichtingen: Keizersgracht 722, tel. 020 - 25 24 87.

Zuid-Afrika, zwart bekeken

Van 22 september tot 31 oktober wordt in het cultureel centrum De Oosterpoort in Groningen de expositie „Zuid-Afrika, zwart bekeken” gehouden. Daar zullen de Santoestans centraal staan. Het gaat er om helder en eenvoudige informatie te geven over de apartheidspolitiek. De organisatie is in handen van de Wereldwinkel Groningen en de Werkgroep zuidelijk Afrika. Op 15, 16 en 17 oktober zal ook in De Oosterpoort het Zuidelijk Afrika Kongres worden gehouden. Inlichtingen: Wereldwinkel Groningen, tel. 050 - 13 20 95.

Nanai

De Nederlandse Aktiegroep Noord-Amerikaanse Indianen (NANAI) geeft een maandbladje uit onder het motto: Eert de doden door de levenden te

helpen. Het centrale contactadres van de aktie is M. van Kints-Kooke, Kamgras 23, Rotterdam, tel. 010 - 209844. Er wordt gezocht naar contactadressen in regio's.

Kriminaliteit

Het Politiek Jongeren Kontakt heeft een project opgezet waarin thema's als kriminaliteit, recht, politie en justitie worden behandeld voor gebruik in het onderwijs en het vormingswerk. „Als je handig bent word je niet gepakt” zijn de leesboekjes, die als werkmateriaal voor de kinderen kunnen worden gebruikt. In het project zit ook een lerarenboek. Bruikbaar voor LBO, beroepsbegeleidend onderwijs, VJV, jeugd- en jongerenwerk, Mavo etc. PJK, Keizersgracht 209, Amsterdam, tel. 020 - 224592.

Het Politiek Jongeren Kontakt heeft zijn jaarverslag over 1974/1975 gepubliceerd. Voor een goed inzicht in het werk van deze klub, waarin acht politieke (jongeren) groeperingen samenwerken, erg bruikbaar.

Libanon

Er is een ekstra editie verschenen van de Nieuwsbrief van het Palestina-komitée over de dreigende wurging van het verzet in Libanon. Adres: Nederlands Palestina komitée: Postbus 10520, Amsterdam.

Flikkerfront

De Amsterdamse aktiegroep voor de bevrijding van homo-seksuelen en van homoseksualiteit, het Flikkerfront, geeft een tijdschrift uit onder de naam „Het Flikkerlicht”. In het laatste nummer staat een verslag van de aktie tegen diskriminatie van homoseksuelen in het bedrijfsleven. Wie het blad regelmatig wil ontvangen stort f 20, — of meer op giro 31360 van Stichting Flikkerfront in Amsterdam onder vermelding: donatie. Adres: postbus 676, Amsterdam, tel. 020 - 245087.

Alternatieve Bank

Voor mensen die hun rekening bij de Amro-bank hebben opgezegd is er De Alternatieve Bank. Deze bank leent slechts aan alternatieve bedrijven en werkge-meenschappen en andere nuttige en noodzakelijke activiteiten. Informatie hierover kan men krijgen bij De Hobbitstee te Wapserveen (dr.), tel. 05213 - 324. De Alternatieve Bank werkt samen met de Algemene Spaarbank voor Nederland, een echt schone bank, die uitsluitend belegt in sociaal verantwoorde doelen. Door

Folders, brochures, boeken en dergelijke voor deze rubriek opsturen aan Dick Rietbergen, van der Mondestraat 145, Utrecht.

de samenwerking heeft De Alternatieve Bank direkt de beschikking over 2400 (post)kantoren in Nederland, want de Algemene Spaarbank werkt samen met de postgiro. Algemene Spaarbank voor Nederland: Rijnstraat 28, Den Haag, tel. 070 - 849309.

Zeggenschap

„Zeggenschap” is een discussieblad voor bedrijfsdemokratisering, dat elke maand uitkomt. Voor leden van ondernemingsraden en andere aktivelingen in bedrijfs-akties onmisbaar. In de redaktie zitten onder meer PvdA-ers en PPR-ers (Jaap Röell). Neem een abonnement voor f 12, — per jaar, Bloemgracht 29, Amsterdam, tel. 020 - 62303 of 05612 - 530.

ABN

De Anti-Apartheids-beweging Nederland heeft het geschrift „Apartheid bedreigt de vrede” uitgebracht. Het zit in de boekjesserie van de ABN. Er wordt onder meer ingegaan op de Nederlandse bijdragen tot samenwerking op militair gebied met het Zuidafrikaanse apartheidregime en op militaire banden met andere Navo-landen. Verkrijgbaar bij ABN, Lauriengracht 116, Amsterdam, tel. 020 - 237335.

PPR-radio

De PPR zit vanaf 3 september weer tweewekelijks in de lucht. Dit seizoen dus op vrijdag via Hilversum II van 18.20 tot 18.30 uur.

Polarisatie?

Op 4 september belegt het Centrum voor Levensbeschouwing en Politiek in de Internationale School voor Wijsbegeerte te Leusden (Dodeweg 8) een bijeenkomst waar de vraag centraal staat of polarisatie een gevaar is voor een democratische samenleving of een uitstekende zaak omdat ze uitgaat van de autonomie van de mens zelfstandig te kiezen. Erik Jurgens (PPR) en Stan Poppe (PvdA) zullen er spreken. Informatie en opgave voor 1 september: Mariëtte Storm-de Haas, Oleander 13, Monster tel. 01749 - 20 25.

Dienstweigering

Op 7 september om half acht 's avonds spreekt mr. J. H. van Wijk over de nieuwe wet gewetensbezwaarden militaire dienst. Plaats Singel 452. De organisatie is in handen van Doopsgezind Vredesburo, Kerk en Vrede en Steunfonds Dienstweigeraars. Meer inlichtingen 070 - 466707 en 020 - 948806.

Herman de Lange: Vredeswerk is woordenwerk

Inzicht verschaffen Dat is alles

Je bent altijd maar met de oorlog bezig. En het wordt er niet rooskleuriger op. Frustreert dat je niet?

Herman de Lange: „Dan moet ik een stukje levensgeschiedenis vertellen. Aanvankelijk was er een zeer emotionele betrokkenheid bij deze vraagstukken. Vietnam leefde erg en aan die emotionele betrokkenheid en verontwaardiging gaf je uiting in lezingen en artikelen. Dat was zo eind zestig, begin zeventig. Er was internationaal veel gaande. Dat gaf je ook een kick. Er was een logiese band tussen je hersenen en je hart, zou je kunnen zeggen. Dat is wat verdwenen. Vietnam is van de voorpagina's. Zuid-Afrika is overbekend. Dat geeft je geen aanleiding te eksploderen, hoe verschrikkelijk het ook is.

In de tweede plaats is de elastiek een beetje uit het vak. Er zit niet meer zoveel schwung in. Een blad als Transaktie is wat gevestigd. Polemologie is een bekend vak geworden, al blijft het een moeilijk woord. Het is gewoon vredesonderzoek; zo kunnen we het beter noemen. En ten derde treedt er een zekere specialisering op, waardoor je de zaak toch wat afstandelijker gaat bekijken, wat neutraler, wat cynischer ook. Je zit al jaren met die wapens te emmeren. En je weet wat er allemaal gebeurt. Je verbaast je nergens meer over. Niet over een Lockheed-schandaal, niet over de voortdurende begrotingoverschrijdingen, niet over de meest nutteloze, maar gevaarlijkste wapens. Dat is niet goed, maar aan de andere kant kun je er uit het oogpunt van zelfbescherming moeilijk van wakker liggen.

Je wroet bovendien in een onecht aandoende wereld. Net als een wereldtentoonstelling. Je ziet daar bekende en mogelijke dingen, maar het is een buitenwereld”.

Maar wel realiteit. Maar het is alsof de aandacht verslapt voor de vredesvraagstukken.

Herman de Lange: „Het is harde realiteit. De belangstelling is inderdaad wat dalende. Het punt is waarschijnlijk wel, dat elke poging meestal mislukt. En die onvoorstelbare wereld staat ook zo ver van de mensen af. Emotionele betrokkenheid leidt tot engagement, maar een grote afstand leidt ertoe, dat er heel wat inspanning nodig is om te begrijpen wat er gaande is. Kijk, als de regering zou besluiten, ik zeg maar wat, om het visseizoen in te perken, dan zouden een paar honderdduizend mensen op hun achterste benen staan. Maar als er een nieuw tanksysteem besteld wordt en nog een hoop andere dingen meer, ja, dan lees je er misschien een berichtje over of misschien ook niet”.

„Vietnam is een katalysator geweest. Daarna is men zich voor duidelijker zichtbare problemen gaan inzetten, zoals de derde wereld. Akties voeren, postzegels sparen voor de MPLA, dan deed je wat. Vredeswerk is anders. Dat is woordenwerk. Het is praten in groepen en zo, voorstellen doen in de Kamer, partijprogramma's schrijven, documentaties opstellen, vredesweken organiseren”.

Dat is wel om vol te houden? Voor jezelf bijvoorbeeld?

Herman de Lange: „Van huis uit ben ik historicus. De liefde voor dat vak gaat nooit verloren. Ik heb veel ervaringen opgedaan in dit werk. Dat is een moeilijk proces geweest. Als ik helemaal leeg ben zou ik weg kunnen gaan, maar dat betekent niet, dat mijn interesse af-

gelopen zou zijn. Als je deze vraagstukken wat breder ziet, mindere technieken, dan zijn het maatschappelijke problemen, internationale vraagstukken. Bij jezelf gaat het elastiek er ook uit. Ik hoor mezelf altijd het zelfde zeggen en zie mezelf altijd hetzelfde schrijven. Het zijn steeds verschillende verschijpselen die je beschrijft, maar ze hebben toch hetzelfde patroon.

Anno 1976 maakt men zich in bepaalde kranten en omroepen veel druk over bijvoorbeeld de Russische vloot. Waar ik me meer druk om maak is het nieuwe wapensysteem van de Verenigde Staten, de strategische Kruisraket. Maar wat ik zeggen is, dat dit hetzelfde is wat indertijd gebeurde met de anti-ket-raket, alleen weer een stap verder. De strategische kruisraket is een robotvliegtuig met nukleaire bommen met de reikwijdte van 1500 tot 3500 kilometer. Ze kosten maar enkele miljoenen dollars per stuk en kunnen in massa worden geproduceerd. Ze hebben een grote trefzekerheid door het elektronische brein, gevoed door satellieten. Het ding kan op de deur van een vijandige raket silo kloppen en bij wijze van spreken in het sleutelgat van die deur een bom neerleggen. Elektronische technologie kan worden waargenomen door de militaire belangengroepen en de politiek vindt zulke wapens best, want die kun je brengen in de ontwapeningsbesprekingen met Rusland. Je moet te slotte iets in te ruilen hebben als over ontwapening onderhandelt..

Wat kunnen we van het huidige kabinet verwachten?

Herman de Lange: „Weinig staatssecretariaat voor ontwapeningsvraagstukken is een flop geworden. Of dat nou aan de goeder Kooymans ligt, of aan Van der Stoep, of aan het departement zodanig, ik weet het niet. Mijn indruk is, dat de Nederlandse ontwapeningsdiplomatie in internationale organisaties niet progressiever verderreikender is dan dat van andere kabinetten. De ontwapeningsnota van deze regering is niet beter dan de nota van 1964 van Luns. Nou ja, Luns deed er een beetje meer koude oorlog in, maar er nauwelijks verschil”.

Wat kan de regering wel doen?

Herman de Lange: „Dat ligt op psychologische vlak. Men moet weten aan een ander klimaat. vraagt je bijvoorbeeld af hoe het man als Vredeling komt aan al onzin die hij dagelijks ondertekent. Of hij werkelijk denkt, dat hij

het vredesonderzoek, in Nederland nog niet eens slecht vertegenwoordigd, is in vergelijking met het militaire apparaat waarover wij beschikken een schertje. In Groningen kent de universiteit haar Polemologies Instituut, een instituut waar een aantal lieden naar de vrede vorst.

De bekendste is wel Röling en ook de mylk Tromp laat herhaaldelijk van zich horen. Twee jaar geleden verklaarde hij de bewapeningspolitiek voor arbeiders in zijn boek „De Navo-staarders” (Contact, f 17,50). Een populair geschreven boek over een andere wereld die toch de onze is.

Een paar maanden later bracht zijn collega Herman de Lange een wat moeilijker, maar niet minder boeiend boek op de markt: Het moderne oorlogssysteem en de vrede. (Nelissen, Bloemendaal f 17,90).

Vochten De Lange op in het Groningse instituut, dat gevestigd is in het riante landhuis 't huis De Wolf.

Met een paar beertjes thee en twee stoelen zetten wij ons aan een vijvertje. Wij worden alleen maar afgeleid door de vissen of door een vogel. Een vrediger omgeving om over de oorlog te praten kan men zich niet voorstellen.

**Kom in opstand
tegen de publieke
misleiding**

achtergronden van de verhoudingen kent als hij betere wapens aanschaft. Die man is namelijk vatbaar voor dezelfde misleiding waaraan elke krantelzer wordt blootgesteld. De regering moet zowel hier als internationaal andere aksepten leggen. Men zou dwaze, alarmerende berichten in kranten moeten ontcrachten door er op te wijzen, dat het anders ligt. Men zou geen dubbelzinnige uitspraken moeten doen zoals Van der Stoel over oprukkend kommunisme in Afrika bijvoorbeeld. Een ontwapeningsstaatssekretaris of een minister zouden op grond van studie betrouwbare gegevens moeten verstrekken. De regering komt keurig alle verplichtingen na voor de vervanging van de Centurion-tank, voor de aanschaf van de F-16, alle Navoverplichtingen. Maar worden de oude denkpatronen wel gekorrigeerd? Het is een tweede natuur geworden in die denkpatronen te werken.

Bij onderhandelingen over troepenvermindering moet men zich anders gedragen. En ook in de Verenigde Naties. Men moet veel getuigender optreden. De opinies moeten bewerkt worden, er moet tegeninformatie komen, men moet hardnekkige defensiefilosofen, die altijd weer met het oude verhaal komen, bestrijden”.

In het parlement?

Herman de Lange: „Ja vooral. Het moet zo'n Henk Waltmans trouwens ook een keer de strot uitkomen. Altiyd maar voor gesloten deuren praten. Er gebeurt toch niets. Het is gesleutel in de marge wat dan nog wordt bereikt. Die parlementariërs moeten meer de boer op. Doorprikken dat de leuzen slechts worden herhaald. Dat de defensiefilosofie die hier in het parlement wordt gehanteerd een kwestie is van geloof, van onware leuzen, maar niet van feiten. Ze vallen zo op hun oude houding terug.

Ok, mijn „kognitieve revolutie” in mijn boek was ook mager. Maar ja. Het is een getuigenis van armoede. Ik zie ook niet veel anders dan wat ik noemde de opstand tegen de publieke misleiding, de hele en halve leugens, de vervalsing van de geschiedenis, de valse vooronderstellingen en de pseudo-logika van het oorlogsdenken.

Je kunt wel zeggen dat je het imperialisme en het kapitalisme te lijf moet gaan. Maar dat zijn ook kreten. Dat is geen analyse waarmee je een hoop mensen overtuigt. Dat is propaganda die maar voor heel kleine groepjes waarde heeft.

Uit de Navo stappen noem je niet

Herman de Lange: „Nee. Dat zie ik niet als een goed politiek alterna-

tief. Ten eerste reduceer je je partij tot een splinterpartij en ik vind het beter de kaders te gebruiken waar je instaat. Begrijp me goed, ik ben geen vriend van de Navo of heb er ook maar enige sympathie voor. Het is een heel rare organisatie, die je als een spin in een web niet kunt pakken. Dat er aan Portugal wapens werden geleverd, dat zag je. Maar Brussel kon het gewoon ontkennen. Juridies zal het juist zijn dat er geen officiële betrekkingen worden onderhouden met Zuid-Afrika, maar toch krijgt de Navo inlichtingen over de Russiese vlootbewegingen rond Kaap de Goede Hoop.

Je moet bekijken wat je wint of verliest als je de Navo verlaat. Je blijft er natuurlijk niet zomaar in. Je moet de kanalen gebruiken om bijdragen te leveren aan mentaliteitsverandering bij andere lidstaten. Als Vredeling zijn Duitse collega in het Nederlandse vredesklimaat zou opvoeden... hij zou een hardnekkige leerling aan hem hebben, dat wel... ha, ha... Ik wil het eigenlijk wel zo stellen dat ik het laf vind om de bestaande structuren niet te gebruiken. Kijk, als je uit de Navo stapt is het in de huidige toestand zo, dat je toch een stilzwijgende partner blijft. Het zit om je heen, ook op zee. Aan een oorlog kun je je ook dan niet onttrekken. Er worden geen grenzen gespaard. Men zal Nederland niet ongemoeid laten. Rotterdam is een oorlogsdoel en ga maar door. Het is ook zo, dat je je leger niet kunt afschaffen als je uit de Navo stapt. Je krijgt dan een soort Zweeds of Zwitsers klimaat met een hoge graad van militarisering.

Ik weet dat het een doortrapt argument is als je zegt dat je binnen de Navo je invloed kunt uitoefenen, maar het is wel zo, dat als je er buiten staat ze de kaaskoppen laten praten. Nu kunnen ze dat alleen maar denken, maar niet doen. Nee, ik vind uit de Navo stappen uit de geschiedenis stappen. Je zult moeten leren leven met die troep, met die onvolmaakte werkelijkheid. Want er is weinig positiefs over de Navo te zeggen”.

Welke functie heeft de militaire macht nog?

Herman de Lange: „Als die al een functie heeft is het een symboliese. Stel dat twee blokken die over kernwapens beschikken tegenover elkaar staan. Stel dat de Navo aan de poorten van Moskou staat. Waarom niet? Waarom altijd het voorbeeld dat de Russen hier komen? Ook zo gek. Goed. Rusland wordt onder de voet gelopen. Het ligt dan voor de hand dat Rusland

aan de noodrem gaat trekken, dus kernwapens gaat gebruiken. Eerst kleintjes natuurlijk. Kortom: Als een konventionele oorlog wordt verloren of als die eskaleert, dan heb je een kernoorlog. Wat betekent dit? Dat die oorlog onmogelijk is, tenzij je totale vernietiging riskeert. Wat dus overblijft is dat militaire macht symbolies is".

„In Wenen worden onderhandelingen gevoerd over wederzijdse evenwichtige troepenvermindering. Nederland zou als stap zijn troepenmacht moeten reduceren, in de hoop dat Hongarije het ook doet. Van de overbepapening moeten we af. Wat we dan overhouden is nog genoeg om de hele wereld te vernietigen.

Als de Navo echt stappen doet worden ze beantwoord of het nou kommunisten zijn of Russen; er is geen

enkel argument te vinden om het tegendeel te bewijzen.

En als de Russen echt stappen doen, doen wij het ook?

Herman de Lange: „Door de Russen zijn ook nooit echt stappen gedaan. Die doen ook voorstellen van papieren aard. Maar de Navo zou daar serieus op moeten ingaan. Er is een voorstel gedaan voor reductie van de budgetten met tien procent. Ga daar eens op in. Ook om te testen of de Russen het echt menen. Mijn kognitieve revolutie... ha, ha... is bedoeld om te leren, dat we slachtoffers zijn van onze eigen denkbeelden en onze eigen maatschappij-inrichting, ook op wereldschaal. We moeten ons bevrijden van de traditie, dat de defensiestrategie de militair-technologische ontwikkelin-

gen volgt. We moeten twee dingen doen. Ten eerste nog grondiger in de materie duiken, en dat doe ik dus in mijn vak en ten tweede een brede, massale overredingscampagne opzetten".

Is dat alles?

Herman de Lange: „Dat is alles. Inzicht verschaffen. Een beeld geven van een maatschappij waarin de militaire macht is teruggedrongen. Ook natuurlijk door te wijzen op alternatieve strijdmethoden, zoals sociale verdediging. Maar dat is alles. Laten zien dat er een derde dimensie is, die we nu nog niet zien. We zien nu nog maar de lengte en de breedte, maar we moeten ook de diepte leren zien. Dan ontdekken we dat de wereld er anders uit kan zien".

Kees Waagmeester

Podium voor bestuursleden

Michiel van de Kasteelen

Trektocht

Er zijn nog van die mensen, die zich niet sparen, als ze op vakantie gaan; die hun toch al overvolle rugzak nog verder belasten met zware (in twee opzichten) lectuur; die zich zelfs tegen de achtergrond van een schitterend bos, uitkijkend over een flonkerend meer, kunnen bezighouden met iets als „politiek”. Ik ben één van die mensen: dit verhaal vindt dan ook z'n oorsprong in Savitaipale in zuid-oost Finland. Ernst Schumacher, een Oostduits theaterkenner, schreef over Bertolt Brecht, dat hij een radikaal denker was. Iemand die tot de wortel der dingen gaat. Iemand die niets aanvaardde als gegeven, maar zag dat alles was „geworden”, die niets vanzelfsprekend vond, maar wel begrijpelijk.

Ik denk, dat daar het belangrijkste punt ligt: ben je bereid en in staat om tot de kern door te dringen, te zien hoe zaken „geworden” zijn, ze te „begrijpen”: dat betekent voortdurend nadenken, in gesprek blijven, leren; maar ook: ben je bereid en in staat, dat wat je als „geworden” aantreft niet als „vanzelfsprekend gegeven” te zien. Dat wil zeggen voortdurend ter discussie te stellen, te veranderen. Een aantal jaren politiek bezig zijn in een Westers-kapitalisties, parlementair-demonkraties land als

Nederland heeft geleerd wat de goede en de slechte kanten van zo'n systeem kunnen zijn: Enerzijds de menselijke vrijheden, de mogelijkheid je te uiten, je te verplaatsen en de betrekkelijke doorzichtigheid van een parlementair stelsel, daarmee de mogelijkheid veranderend bezig te zijn. Anderzijds de door economiese en sociale omstandigheden bepaalde ongelijkheid, die in veel gevallen de menselijke vrijheid te niet doet, en de ondoorzichtigheid van de besluitvorming die zich aan het parlementair systeem onttrekt, hetgeen een deel van het veranderend bezig zijn tot staan brengt, tegenwerkt. Of je nu werkt in de buitenparlementaire aktie, een Wereldwinkkel, een X-Y groep, een Onderwijsgroep, of in een politieke partij als de PPR, je botst tegen grenzen, tegen muren.

Twee reizen naar de DDR en de konferentie van jeugd en studenten in Warschau, geven de andere kant van de medaille: het Oosteuropese kommunistiese systeem. Ook daarvan heb ik goede en slechte kanten leren kennen: Enerzijds de in principe gelijke sociaal-economiese verhoudingen, voorwaarde voor werkelijke verandering. Anderzijds de rigide bovenbouw van de samenleving, de onmogelijkheid

vanaf een bepaald punt je te uiten, je te verplaatsen, hetgeen het werkelijke veranderen tot staan brengt, tegenwerkt. Ook tijdens je reizen door die wereld, je kontakten daar, stuit je op grenzen, op muren.

Het is mijn vaste overtuiging geworden, dat we nieuwe wegen moeten inslaan: van beide systemen het goede meenemend, hetgeen elkaar kan aanvullen: van beide de slechte kanten bestrijdend; in vele gevallen geheel nieuwe oplossingen zoekend.

In het partijbestuurswerk is het moeilijk die „grote lijn” vast te houden: je werkt te verbrokkeld; vaak ga je teveel op details in; vaak ook ben je eigenlijk te veel partij-intern gericht bezig. Om door alle bomen — van ad hoc zaken — het bos van je politieke ideaal te blijven zien.....

Natuurlijk heeft ook dit werk z'n vele goeie kanten: je leert de partij kennen in al haar onderdelen en je gaat het belang van en de samenhang tussen die onderdelen zien; je leert het politieke „vak” een beetje (een twijfelachtig voordeel overigens) en de politieke kanalen; je leert, dat politiek niet vrijblijvend is, dat je beslissingen moet nemen en dat die beslissingen consequenties hebben; en je ziet de relativiteit van begrippen als „macht”, „politieke invloed”, „partij-top”.

En dan zijn er gelukkig ook die andere dingen, die je nodig hebt om door te gaan: de studie internationaal recht, de werkgroep Rechten van de Mens, en een Leidse Oost-Europa werkgroep om wat dieper op de zaken in te gaan; de paar uur maatschappijleer die je geeft en soms het werken in het ziekenhuis voor het contact met de praktijk; literatuur, met name toneel, en muziek om tot jezelf te komen; en natuurlijk vakanties, zoals deze trektocht door Zuid-Finland.

Dolf Coppes: Twee maanden na Unctad IV

Naar een nieuw ontwikkelingsbeleid

De Nederlandse regering zegt uiteindelijk „niet gelukkig” te zijn met de uitkomsten van UNCTAD IV. Dat kan dan alleen slaan op de met algemene stemmen aangenomen resolutie over een samenhangend program voor grondstoffen. Op alle andere terreinen van de conferentie is immers zo goed als helemaal niets bereikt: niet op het gebied van de half en eindprodukten, niet bij de multilaterale handelsbesprekingen; de overdracht van technologie; de monetaire en financiële vraagstukken (vooral de kwestie van de schulden); de eilanden, de van de zee afgesloten en minst ontwikkelde landen; de samenwerking tussen ontwikkelingslanden onderling; de handelsbetrekkingen tussen landen met verschillende sociaal-economische stelsels; niet bij de institutionele vraagstukken.

Wat de inhoud van die resolutie betreft kan gezegd worden dat de UNCTAD-doelstellingen voor een grondstoffenbeleid verder gaan dan wat op dit terrein tot nu toe werd aanvaard. Bij de beïnvloeding van het prijsnivo moet rekening gehouden worden met de inflatie en de veranderingen in de wereld economie en in de onderlinge verhoudingen der valuta's. Verder dient het werkelijke inkomen van de ontwikkelingslanden te worden verbeterd door verhoging van exportopbrengsten. Schommelingen in deze opbrengsten moeten vermeden worden. Naast de in de resolutie genoemde produkten kunnen eventuele andere in het programma worden opgenomen.

Over een gemeenschappelijk fonds ter financiering van buffervoorraden is een procedure afgesproken. Niet later dan maart 1977 zal de sekretaris-generaal van UNCTAD een onderhandelingskonferentie bijeen roepen. Tegelijkertijd zal hij overleg organiseren ter voorbereiding van onderhandelingen over afzonderlijke grondstoffenovereenkomsten. Dat overleg zal kunnen beginnen 1 september 1976 en moet uiterlijk februari 1978 worden afgerond.

Het komt er op neer dat men zich heeft verplicht te onderhandelen. Dat is er pas op het allerlaatst, via een speciaal overleg tussen een aantal regeringsleiders van rijke en arme landen, het zgn. Mount Kenya overleg, uitgekomen. Opvallend was dat aan het topoverleg op Mount Kenya geen enkel socialisties land van Oost-Europa deelnam. Die landen stelden zich ook overigens zeer passief op bij alle onderhandelingen op de conferentie zelf.

Reserves

De uitleg die verschillende landen aan de resolutie geven verschilt behoorlijk, zodat „algemene stemmen” in dit geval weer niet zo heel veel zegt.

De verklaringen van de VS, West Duitsland, Canada, Australië en het Verenigd Koninkrijk hielden duidelijk reserves in over de bereidheid om zowel ten aanzien van het gemeenschappelijk fonds als ten aanzien van afzonderlijke grondstoffen tot onderhandelingen over te gaan. Men zal het laten hangen van de voorbereidende besprekin-

gen. Duitsland en Engeland stellen, dat onderhandelingen over een gemeenschappelijk fonds pas kunnen na afzonderlijke onderhandelingen. Frankrijk zegt dat het tegelijkertijd kan gebeuren. Hoe er zo een EG-beleid moet ontstaan is zeer onduidelijk. Frankrijks eigen verklaring week overigens niet sterk af van die van 16 andere westerse landen, te weten Oostenrijk, België, Canada, Denemarken, Finland, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Noorwegen, Portugal, Spanje, Zwitserland, Zweden, Turkije en Nederland. Minister Pronk heeft namens al die landen verklaard, dat de resolutie een basis vormt voor verder overleg dat kan leiden tot een nieuwe en meer evenwichtige structuur van de economische betrekkingen tussen de ontwikkelingslanden en de geïndustrialiseerde landen, en dat de 16 landen actief zullen medewerken aan de geboden mogelijkheden ter verwerkelijking van een meer rechtvaardige en evenwichtige internationale economische orde. De verklaring werd door de ontwikkelingslanden met vreugde ontvangen.

De vooruitzichten zijn er sinds de afsluiting van UNCTAD niet beter op geworden. Het zogenaamde Noord-Zuid overleg in Parijs, waar eenzelfde kleine groep landen vergaderd als op Mount Kenya, is vastgelopen. Zelfs binnen de „konventie van Lomé”, de overeenkomst tussen de EG en een groot aantal vooral Afrikaanse landen, lopen onderhandelingen over bepaalde konkrete zaken vast,

Hoe verder?

Wat moeten we er nu verder mee? Rond de voorgaande UNCTAD-bijeenkomsten gonsde het nog van verwachtingsvol élan van de kant van de arme landen en van de kant van actiegroepen en kerken. Dat is allang verdwenen. Het is niet zonder belang geweest. Met name Nederland heeft erdoor een belangrijke positie gekregen in de onderhandelingen. Pronk is een eksponent van dat élan. Ook van een bepaalde ethiese benadering. Maar je moet nu verder. De realiteit zegt dat de onderhandelingen geen resultaat zullen opleveren als vrucht van internationaal democraties overleg, dat is na UNCTAD IV duidelijker dan ooit. Als er iets gebeurt dan zal het zijn op basis van economische machtsverhoudingen of welbegrepen eigenbelang op langere termijn.

De wereldhandelskonferentie doet dan niet meer dan de feitelijke economische verhoudingen volgen. Heeft zij dan nog zin? Kan zij in de toekomst eventuele ernstige conflicten mee helpen voorkomen door erover te blijven praten of heb je daar geen UNCTAD voor nodig. En als dat niet het geval is blijf je dan met zo'n wereldwijde ontmoeting geen valse verwachtingen wekken? Wat moeten we met de Nederlandse tweeslachtigheid van vooruitstrevend denken over een nieuwe internationale economische orde enerzijds en anderzijds EG-partner zijn van een land als West-Duitsland, dat zich economies zeer „imperialisties” gedraagt. Verspeelt Nederland dan niet de echte kansen om in Europa, met andere landen, te streven naar een doorbreking van de economies-politieke tegenstellingen in het rijke noorden? Als wij zo opgaan in één van de sociaal-economies systemen van de twee die in de rijke wereld lijnrecht tegenover elkaar blijven staan, hoe kunnen wij dan de derde wereld helpen aan die impasse te ontsnappen? Is het waar dat er maar twee mogelijkheden zijn: ofwel in de derde wereld wordt diezelfde tegenstelling doorgevoerd zodat de tweedeling volkomen is, ofwel er worden echte alternatieven gevonden.

Is China zo'n alternatief? Is wat grote Afrikaanse leiders als Nyerere, Koennda, Mandela willen, zo'n alternatief. Is wat de Latijnsamerikaanse ideologen willen werkelijk een doorbraak?

Wat moeten we in UNCTAD-verband overigens met het feit dat tai

van regeringen van derde wereldlanden helemaal niet hun volk vertegenwoordigen, maar een kleine bevoorrechte élite, die door gemakzuchtig tegen de vrije markteconomie aan te leunen de groei van een andere sociaal-ekonomiese orde in hun landen juist tegenhouden? Wat kunnen wij daarover zeggen? Hebben wij zoveel beter op ons na-koloniale hoofd dat wij niet kunnen zeggen: wij hebben geen enkele behoefte aan hulp van regering tot regering in zulke landen?

Samen werken

Moeten we niet helemaal af van het idee van de hulp; moeten we de fraaiere term samenwerking niet eindelijk de inhoud gaan geven die het woord van oorsprong heeft: samen werken aan een beleid dat voor allen zo goed mogelijk is? Gaat het niet om het bepalen van het Nederlandse aandeel in een samenhangend beleid voor wereldwelzijn? En moet dat dan niet buitenlandse politiek heten? Samenwerking is iets anders dan het behartigen van de Nederlandse belangen in het buitenland, zoals nog steeds de belangrijkste doelstelling van buitenlandse politieke genoemd wordt; ontwikkelingshulp staat daar dan als iets geheel anders tegenover, krijgt een moreel geladen klank, wordt los gezien van al het andere, waaronder de handelsbelangen van Nederland in de derde wereld. Vergeleken bij die belangen zijn de bedragen aan echte hulp niet meer dan gewetensgeld, om in de morele termen te blijven. Zakelijk gezien is het een farce, net als internationaal de UNCTAD een farce is vergeleken bij het welhaast onbelemmerd funktionerende netwerk van „transnationale” ondernemingen. In aanzet erkent de Nederlandse regering, dat ontwikkelingssamenwerking hetzelfde is als buitenlandse politiek en in feite tracht de Nederlandse hulpinspanning zich te richten op de zogenaamde self-reliance. Maar bij het ontbreken van een samenhangend samenwerkingsbeleid blijft het een tamelijk loos gebaar, als Nederland zó gebonden is aan een bondgenootschap als de EG en als de Nederlandse samenleving zo weinig te zeggen heeft over het doen en laten van die „transnationale” ondernemingen. Ik weet dat je als klein land (met overigens wel wereldwijde handelslijnen) alleen weinig kunt beginnen. Maar het weinige dat je kunt doen moet dan toch ten miste uitgaan van een visie op zo'n samenhangend beleid voor wereldwelzijn. Zo'n visie is er niet.

Wereldwelzijn

Kunnen wij een visie verwoorden op sociaal-ekonomies wereldwelzijn

en daarbinnen de rol van Nederland aangeven? Kan dit in ons denken voorop staan, zodat we ook de Europese politiek, de veiligheidspolitiek daarvan afleiden in plaats van die verschillende elementen: Europa, veiligheid, ontwikkeling als betrekkelijk losstaande onderwerpen te behandelen en de samenhang vanuit de afzonderlijke delen te zoeken in plaats van andersom, die delen vanuit de samenhang te zoeken? Is wat de veiligheidspolitiek betreft de tegenstelling NAVO-Warschaupakt niet mede daarom onoplosbaar omdat de sociaal-ekonomiese systemen van de beide blokken blijven zoals ze zijn: beide agressief, gericht op uitbreiding, beide mensen ondergeschikt makend aan produktiesystemen?

Heeft de PPR niet het belangrijkste stuk van het veiligheidsvraagstuk laten liggen: de sociaal ekonomiese achter/ondergrond van de spanningen? Is het niet onjuist de kans of onmogelijkheid van een uitweg uit de impasse, via de derde wereld buiten beschouwing te laten? Komt zonder dit soort beschouwingen het besluit van een PPR-kongres dat Nederland uit de NAVO moet, niet in de lucht te hangen?

Zijn er elementen van zo'n visie al te verwoorden?

Is het stellen van **grenzen aan de groei van de rijke wereld** onderdeel van een doelstelling voor wereldwelzijn?

Als wij door blijven groeien moet dat ten koste gaan van de derde wereld, omdat wij dan grondstoffen tegen lagere prijzen dan rechtvaardig is verwerven en tegen te lage loonkosten produkten laten maken voor onze markt. Doorgroei zal bovendien uitputting van grondstoffen en energie betekenen.

Is het bevorderen van een sterkere **onderhandelingspositie van derde wereldlanden** een tweede doelstelling: een positie die gebaseerd moet zijn op tegenmacht tegenover de rijke landen en niet op de al dan niet aanwezige goodwill van de rijke landen; dient daartoe niet het vormen van **ekonomiese gemeenschappen van groepen derde wereldlanden**; kan de bevordering van het ontstaan van die gemeenschappen onderdeel zijn van Nederlandse buitenlandse politiek?

Is een andere mogelijkheid tot versterking van de positie van arme landen gelegen in het tot **ontwikkeling brengen van het platteland** in de meeste van die landen? Ligt niet enorm veel land braak voor landbouw en ontginning? Meer welvaart voor de totaal verarmde plattelandsbevolking zal niet alleen de opheffing betekenen van de verbijsterende honger, maar ook evenwichtiger verhouding scheppen tussen industrie en landbouw binnen het land zelf,

betere afzetmogelijkheden door ontstane koopkracht en als geheel betere onderhandelingspositie naar buiten?

Kan Nederland landbouwhulp aan bieden op voorwaarde van afschaffing van het grootgrondbezit in de te helpen landen? Kan ook in de derde wereld de „tegenmacht” van de **vakbeweging**, de landarbeidersbeweging gestimuleerd worden? Kan dat op dezelfde manier als in Europa is gebeurd, of moet dat geheel anders? Kan daardoor voorkomen worden dat de transnationale ondernemingen van het ene land naar het andere kunnen schuiven om daar te werken waar de gunstigste arbeidsvoorwaarde zijn?

Kunnen kodes opgesteld worden voor transnationale ondernemingen en welke middelen zijn er om die kodes te doen uitvoeren?

Achtergrondvragen

Ik heb eindeloos veel vragen. Ik zou willen dat we die vragen konden bestuderen in de komende tijd. De PPR-fraktie heeft misschien meer dan welke partij ook het beleid van Pronk van harte ondersteund tot nu toe. Maar wij zullen ons beleid steeds meer op deze achtergrondvragen moeten afstemmen. En de vraag naar de kwaliteit van de hulp kan alleen maar tegen die achtergronden beantwoord worden. Zelfs de vraag naar de omvang van de hulp, heilige koe voor bijna alle partijen, mag niet buiten die vragen gaan. Hulp die bij toetsing op die achtergrond ondeugdelijk is moeten we achterwege laten en niet handhaven omdat we per se een bepaalde omvang willen halen. We moeten dat durven zeggen, ook al zal dan de gouden bedden- en strijktok-kritiek meteen weer uitbundig rondgetelegrafeerd worden.

Want van de andere kant is het mogelijk veel meer en veel gerichtere hulp te geven aan bepaalde landen, bepaalde bewegingen, bepaalde financieringsinstituten. Bij het huidige beleid, met name het zogenaamde bilaterale beleid, waarin Nederland een bepaald program van ontwikkelingsakties steunt in een bepaalde land (financiële en technische of een van beide) moet enorm veel voorwerk geschieden. Intensief zogenaamd bestedingsoverleg vooraf en zeer uitgebreide controle achteraf. Om het geld niet verkeerd terecht te laten komen. In beginsel is dat juist. Maar het heeft veel bezwaren: moeilijke administratie, trage vooruitgang, onzekerheid over de toekomstige zelfstandige voortgang van het projekt.

Zowel de financiële als de technische hulp komt heel vaak toch nog ten goede aan bovenlagen in de arme landen. Er zijn in dit opzicht niet

veel landen waar de drie criteria voor ons concentratiebeleid bruikbaar zijn, ook niet in verschillende door ons gekozen zgn. concentratielanden. Zeker wat betreft de eerste twee criteria; de mate van armoede en de specifieke ongedekte hulpbehoefte, krijg je weinig houvast. In een belangwekkende nota stellen twee in Tunesië werkende vrienden M. C. Beeker en H. J. Tieleman („Bilaterale Ontwikkelingssamenwerking”, Tunis, mei 1976): „Het is moeilijk in te zien hoe een laag bruto nationaal produkt per hoofd van de bevolking ertoe zal leiden dat de aangeboden hulp bij de zwakste helft van de bevolking terecht zal komen. Ook komt men niet veel verder met de „specifieke ongedekte behoefte aan hulp”. Weliswaar kan die belangrijk zijn voor een land, maar of het zal stimuleren tot een aanvaardbare

Koördinatieburo's

Beeker en Tieleman pleiten daarom voor koördinatieburo's in verschillende ontwikkelingslanden waarin mensen ter plaatse, al dan niet in samenwerking met de Nederlandse ambassades, zoeken naar zinvolle projekten die werkelijk onder de armsten der armen worden uitgevoerd (zoals hun Sidi Mihamed-projekt) door organisaties in het land zelf. Van Nederlandse kant zouden de medefinancieringsorganisaties in een centrale verenigd, de hulpstroom naar die buro's moeten realiseren. De overheden van het ontwikkelingsland en die van Nederland zouden de overeenkomsten moeten goedkeuren en de Nederlandse regering hoeft dan niet meer te doen dan het geheel te financieren. Een voorstel om te bestuderen. Maar er zijn misschien nog meer

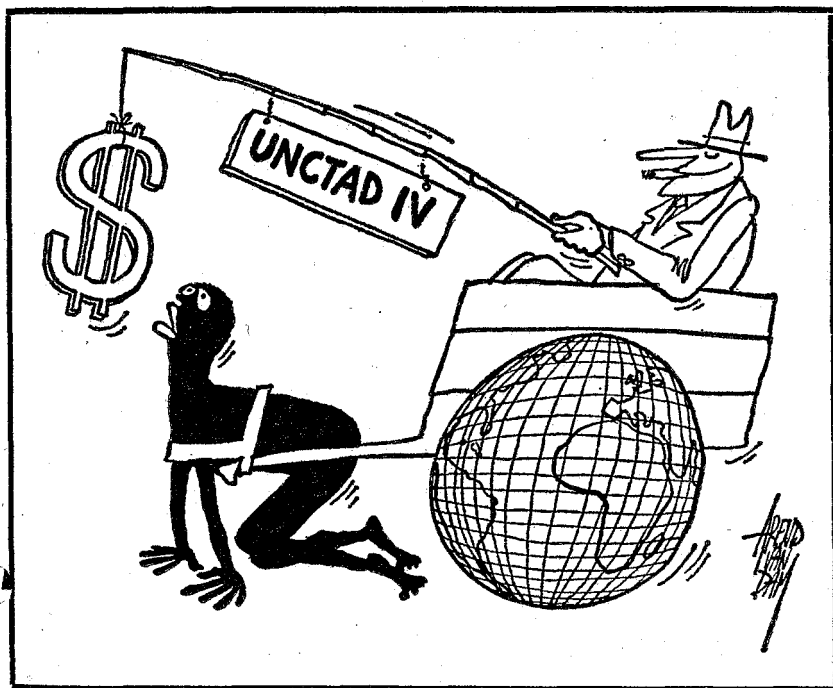
schijnlijk ook zin in een aantal landen dat niet volledig voldoet aan onze eisen van eerlijke verdeling. Het blijkt dat een keuze maken voor bepaalde landen en bepaalde bewegingen een zeer politieke zaak is. Terecht. Buitenlandse politiek is economische politiek voor een zeer groot gedeelte. Waar militair geweld als machtsmiddel niet wordt gehanteerd wordt economies geweld dat vaak wel. Zie maar eens hoe er de laatste tijd ten aanzien van bijvoorbeeld Italië economische politiek is gevoerd.

Binnen de Nederlandse regering moet er duidelijkheid komen over de vraag waar zij staat in die politiek. Je kunt niet twee verschillende buitenlandse politieken voeren, één in de diplomatie en één in de ontwikkelingssamenwerking, beide angstvallig de handen afhoudend van de derde, belangrijkste buitenlandse politiek die er gevoerd wordt: die door het bedrijfsleven.

Als we met ontwikkelingssamenwerking zouden moeten blijven schipperen tussen die politieken, als daardoor geen echte vooruitgang zou worden gemaakt, dan zou het beter zijn ermee te stoppen. Nu is het gevecht om realiteit en oprechtheid nog niet verloren en moeten we ons er intensief mee bezig houden.

Het valt mij op dat binnen de PPR de belangstelling voor vraagstukken van ontwikkelingssamenwerking, die beslist zeer groot moet zijn, zich niet uit in activiteiten van werkgroepen en studiekringen. Meer nog dan in 1972, toen ik het stuk „Nu is het meest radicale nog niet goed genoeg” voor de partij mocht schrijven, ben ik overtuigd van de samenhang tussen de vraagstukken van ver weg en dichtbij, zeker waar het gaat om de groei naar een democratische economische orde. Sterker: nog meer dan toen ben ik er zeker van dat wij dat slechts via het nieuwe denken in andere werelddelen kunnen bereiken. Wij zijn niet de hulpgevers. Wij zijn de ontvangers, als we goed luisteren. Want de huidige tweedeling leidt tot chaos. Als er geen uitweg uit de impasse komt door een nieuwe sociaal-economische orde, is er weinig perspectief: is er voor onze kindskinderen even weinig perspectief als thans voor de kinderen van de arme wereld. De diepe afkeer voor de huidige systemen die de wereld in een patstelling zetten moet omgezet in positief zoeken naar echte andere mogelijkheden. Dit zijn mijn gedachten twee maanden na Nairobi. Ik hoop er op terug te mogen komen als binnenkort Pronk zijn belangrijkste werkstuk op tafel legt „Bilaterale ontwikkelingssamenwerking; om de kwaliteit van de Nederlandse hulp”.

Dolf Coppes

verdeling bij de bestemming van de beschikbaar gestelde middelen is een open vraag. Het derde criterium (de mate van aanwezigheid van een sociale en politieke structuur die waarborgen biedt dat de hulp ten goede komt aan de gehele samenleving) zou dan de oplossing moeten brengen, maar duidelijke evaluaties op dit punt zijn niet talrijk en in elk geval te weinig overtuigend om operationeel te kunnen zijn als criterium. Het belangrijkste probleem is echter dat de genoemde criteria, zo ze al operationeel te maken zijn voor de keuze van de concentratielanden, weinig aanwijzingen geven voor het in konkreto te voeren beleid dat vervolgens met deze landen moet worden gerealiseerd.¹⁷

mogelijkheden om sneller en effectiever te financieren. Het zal best waar zijn dat er maar weinig landen garanties bieden van de doorstroom naar de armsten. Maar toch zijn ze er. Waarom niet zonder al te veel bemoeienis grote sommen aan die landen besteed? Hetzelfde geldt voor bepaalde bewegingen, aan wie de besteding rustig overgelaten kan worden. En het zou ook heel goed zijn dat Nederland zich ging specialiseren op studie, onderzoek en technische assistentie wat betreft de ontwikkeling van het platteland op de drie belangrijkste facetten: landbouw, gezondheidszorg en opvoeding. Het verwerven van die specialisatie vergt geld. Het aanwenden van die specialisatie als toepassing in de verschillende landen heeft waar-

Konform het bepaalde in het huishoudelijk reglement treft men hieronder twee lijsten aan van personen die kandidaat zijn gesteld voor de PPR-lijsten bij de Tweede-Kamerverkiezingen van mei 1977.

De eerste, uitvoerig toegelichte lijst, kon zo volledig zijn omdat de gegevens van de kandidaten tijdig binnen waren. Alle kandidaten van de eerste lijst hebben bewilligd. Achter de namen vindt men in kode voor welke lijst zij bewilligd hebben. Kode 0 betekent, dat de kandidaat heeft bewilligd voor het lijsttrekkerschap, kode 1 betekent bewilliging voor de landelijke lijst, dat wil zeggen de plaatsen 2 tot en met 17. Kode 2 betekent bewilliging voor de regionale lijsten, voor de plaatsen 18 tot 30. In totaal worden in elk distrikt

30 kandidaten gesteld. Kode 3 betekent dat de persoon niet aangeeft waarvoor hij bewilligt. Uiteraard kunnen er combinaties van categorieën voorkomen.

Voor de tweede lijst waren de gegevens te laat voor verwerking binnen. Zij hebben nog niet allen bewilligd. Dat kan tot 4 september, de datum van de vier regionale bijeenkomsten, waar voordiskussies over de lijst plaatsvinden.

Van deze lijst hebben inmiddels bewilligd de nummers 2, 3, 7, 11, 13, 29, 40, 42, 47, 50, 60, 61, 62, 63.

Henk Hoek,
partijbestuur

Naar de verkiezingen van 1977

De kamerkandidaten van de actiecentra

1. ALINK, Rien (1), Aletta Jacobsstraat 46, Rijswijk, 01-02-46, leraar klassieke talen; vredespolitiek; 72-74; sekr. AC Rijswijk;

2. BECKERS, Ria (0,1), President Kennedylaan 144, Oegstgeest, 02-11-38, docente klassieke talen; vanaf 69 AC Oegstgeest, 73-74: partijbestuurslid, vice-voorzitter en coördinator bestuurstaakgroep politiek, sinds november 1974 partijvoorzitter;

3. BERGHOUT, Jaap (2), Zanddijk 22, Postbus 1136, Rozenburg, 09-03-48, vormingswerker; welzijn, ruimtelijke ordening en bestuurlijke hervormingen; eks-bestuurslid AC Rotterdam; eks-voorzitter PPR-Rijnmond, lid steunfractie PPR-Rijnmond, lijstopvolger PPR-Rijnmond (eks)-lid van enkele actiecentra tov. beleid gemeenten, lid werkgroep Woningbouw Rijnmond

4. BEIJEN, Laurens (1,2), Mareidijkhofje 3, Leiden, 24-04-47, leraar scheikunde, studie biochemie Delft en Leiden, kennis van ruimtelijke ordening, milieu en bi zaken; fractievoorz., PPR in Leidse raad, was bestuurslid PPR-Delft, -Leiden en -Zuid-Holland, vroeger actief in studentenbeweging;

5. BOON, Piet (2), Op de Acker 23, Hoensbroek, 25-08-19, vervroegd gepensioneerd ondergronds mijnopzichter, HTS Mijnbouw, fractievoorz., PAK Hoensbroek 70-74, fractievoorz. PPR vanaf sept. '74, mede-initiator mijnwerkersactie verbetering mijnpensioenen, van 65-69 lid db KVM (thans Unie BLHP), plv. lid mijnindustrieraad en bestuurslid BFM (Beambtenpensioenen). Bij metaalstakingen 73 bedankt voor Unie BLHP. Van 73 tot 76 voorzitter NKV-Hoensbroek. Is 11 jaar lid geweest van de „ring” van Stm. Emma (soort ondernemingsraad). In 73 begonnen met formeren plaat-

selijke werkgroepen vervroegd- en gepensioneerde mijnwerkers. Via de ABW daaruit de mijnwerkersactie ontstaan;

6. BOT, Dick (1,2), Lijndraaier 150, Hoorn, 18-06-46, onderwijzer, vredespolitiek en onderwijs; lid van het partijbestuur internationaal sekr./voorz. werkgroep internationale kontakten, sekr. themagroep vrede, lid programkommissie sekte vredespolitiek, redakteur European Radical Bulletin, lid hoofdbestuur Europese Beweging, PPR-vertegenwoordiger in contactburo voor Europese Radikale en links-liberale partijen;

7. BRESSERS, Ton (2), Vivaldistraat 14, Den Bosch, 11-07-38, staf-functie bisdom Den Bosch, CRM, vredespolitiek, ontwikkelingssamenwerking; raadslid in Den Bosch (vanaf 74 fractievoorzitter) tot februari 1976 (ontslag vanwege aanvaarden bestuursfunctie stedelijk maatschappelijk centrum), was lid commissie vredespolitiek en landelijk bestuur PPR. Thans bestuurslid plaatselijk actiecentrum;

8. COPPES, Dolf (0,1), Drie Jofferengaarde 25, Odijk, 25-10-25, lid Tweede Kamer, ontwikkelingssamenwerking (voorz. vaste Kamerkommissie daarvoor), buitenlandse politiek, volksgezondheid, welzijns-politiek. Studie filosofie en theologie aan het Seminarie Rijsenburg, was werkzaam in het pastoraat in de R.K.-kerk, welzijnswerker-publicist, parlementair journalist, oprichter Stichting Correlatie, voorzitter CLAT-Nederland en lid Sjaaloomgroep, lid dagelijks bestuur en voorzitter PPR. Nu lid van de Tweede Kamer voor de PPR, lid team Dominicus-parochie Amsterdam, voorzitter Studio 3 te Montfoort, audiovisuele werkplaats derde wereldvoorlichting;

9. DAAS, Johannes Gustaaf (1), Wollegrasstraat, 98, Wormer, 17-08-46, beleidsmedewerker stadsontwikkeling gemeente Purmerend, ruimtelijke ordening en binnenlands bestuur, raadslid en fractievoorzitter van de PPR-PSP van Wormer, plv. lid kerngroep afd. Zaanstreek, voorzitter KABO afd. Purmerend;

10. DIEDEREN, Gé (2), Froweinstraat 5, Schaesberg L, 05-12-26, arbeidsdeskundige (gemeenschappelijke mediese dienst) belast met adviseren in kader WAO; sinds 74 voorzitter AC Schaesberg en plv. kerngroep lid, redakteur lokale PPR-periodiek;

11. DONGEN, Gidi van (2), Beuklaan 41, Gouda. 24-05-42, leraar wiskunde, nu lid provinciale staten van ZH (bestuurlijke en waterstaatszaken); was landelijk vz. KVP-jongeren, sekretaris PPR-bestuur, vz PPR-ZH, vz. PPR-fractie, prov. staten ZH.

12. DIJKSTRA- van BAKELLEN, Ria (2), Schansweg 2, Berg en Terblijt, 30-08-42, lerares Nederlands; was bestuurslid AC Mergelland, lid prov. bestuur Limburg, hoofdbestuurslid, coördinator statenfractie; koördineert nu landelijke sprekerslijst en is lid interimbestuur AC Maastricht;

13. GOETING, Ad (2), Het Wansink 5, Epse, 25-04-41, chemikus, produktieleider; waterstaat (droge en natte), milieu, bejaardenzorg; nu lid van de prov. staten Gelderland; Nieuw adres: Hombreg 1218, Wijchen, 08894 - 7448;

14. HEEM Dilia van der (1,2), Josephstraat 93b, Rotterdam, 10-09-47, lid Tweede Kamer, voorheen vakbondsbestuurder; bemoeienissen buitenlandse werknemers; vanaf 73 lid Tweede Kamer, daarvoor lid partijbestuur; was vz. lokaal AC, 18

lid vanaf oprichting PPR;

15. HERMANS, Jos, Heistraat 24, Einighausen;

16. HEYENRATH, L. J. A. (2), Julianastraat 3, Kerkrade, 30-03-37, leraar Nederlands VWO-Havo; welzijnzaken, kulturele aangelegenheden, onderwijs; was lid prov. bestuur, en lokaal bestuurslid, nu raadslid en lid van de raad van het stadsgewest Oostelijke Mijnstreek;

17. HOEK, Henk (1,2), Roggekamp 235, Den Haag, 19-01-47, medewerker Tweede-Kamerfractie PPR vanaf 1971; defensie, buitendl., binnenl. zaken, dierenbescherming; is vanaf 1966 tevens lid van D'66, 1968 lid PPR, was vz. Europese Jongeren Beweging Den Haag en gez. D'66-PPR-fractie HJP, sekr. steunfractie D'66; nu lid van het landelijk bestuur PPR en vz. stichting ISK;

18. HOGERVORST, Frans (1), Koulen 12, Klimmen, 22-03-25; sociale wetgeving, woonwagenwereld; nu raadslid, lid adviescommissies CRM en organisatie woonwagenwereld;

19. HOOGEVEST, Wijnand van (1), Kon. Julianalaan 9, Leersum, 11-11-27, ambtenaar; sociale verzekeringen; is koördinator AC, gemeenteraadslid, koör. werkgroep soc. verzek. en lid stuurgroep themagroep welzijn;

20. HORNSTRA, Henk (2), Hoogpad 4, St. Annaparochie, 30-10-48, leraar biologie; natuur en milieu; nu raadslid, medewerker en oprichter streekcomité-A: (stelt zich ten doel dijkverhoging te bewerkstelligen);

21. HULTEN Michel van (0,1,2), Buitenplaats 49, Lelystad, 09-03-30, Staatssekretaris Verkeer en Waterstaat, sociograaf-planoloog, milieu, steden, verkeer; was hoofdbestuurder en vice-voorzitter, lid Eerste Kamer en lid Tweede Kamer voor de PPR; is staatssekr. sedert 1973;

22. HEIJDEN Paul van der (2), Molenberglaan 48, Heerlen, 12-08-23, personeelschef; arbeidsrecht, sociale verzekeringen, sociale werkvoorziening, inkomenspolitiek; is nu vz. prov. bestuur Limburg, voorheen prov. sekr. en vz. van het AC Heerlen;

23. JAGER, M. de (2), A. Poirter-singel 44, Den Bosch, 18-03-26, ambtenaar PTT, volkshuisvesting en sociale zaken, is raadslid PPR;

24. JANSEN Leo (0,1,2), Kerke-land 16, Velp 23-06-34, Lid Tweede Kamer PPR, chemikus, bedrijfsekonom; lid van diverse prog. commissies en besturen geweest, was lid prov. staten, is sedert november 1972 lid van de Tweede Kamer;

25. JOOSTEN, Christ (1,2), M. Trompstraat 13, Den Bosch, 04-09-23, ambtenaar PTT, was ondermeer vz. AC Den Bosch, lid partijbestuur is nu lid van de kerngroep en lid prov. staten;

26. KLEYNE, Jan (2), Muntel-straat 14, Den Bosch, 03-09-45, de-taillist, welzijnsbeleid, samenle-vingsofbouw, jongerenwerk, was

Diskussies over kandidaten

Regionale bijeenkomsten op 4 september

De eerste ronde voor de Tweede-Kamerverkiezingen is voor wat de PPR betreft achter de rug: de actiecentra hebben een aantal kandidaten gesteld, van wie de namen hier staan afgedrukt. De tweede ronde gaat in op 4 september.

Dan zullen er, naar een besluit van het kongres van Arnhem/Nijmegen, vier regionale bijeenkomsten worden gehouden, die een advies opstellen van tenminste dertig namen. De PPR heeft Nederland voor de verkiezingen opgedeeld in vier regio's. Er is één lijsttrekker in het gehele land. Dan volgen op de plaatsen 2 tot en met 17 landelijke kandidaten. De regio's vullen de lijst aan tot dertig.

Deze regio's zijn:

A: Groningen/Friesland/Drente/Overijssel/Gelderland/Flevoland
 B: Utrecht/Noord-Brabant en Limburg
 C: Zuid-Holland en Zeeland
 D: Noord-Holland

Op de vier bijeenkomsten van 4 september wordt de volgende procedure gevolgd:

1. De bijeenkomsten stellen het lijsttrekkerschap apart ter discussie en stemmen hierover.
2. Daarna vindt een discussie plaats over de volgende 16 (landelijke) kandidaten; per plaats wordt hierover gestemd.
3. Daarna discussieert men over de rest van de lijst (regionale kandidaten) en stemt tot de lijst compleet is. De adviezen van de regio's worden voor 9 september schriftelijk aan het partijbestuur doorgegeven (Henk Hoek, Roggekamp 235 of Binnenhof 1A, beide Den Haag). Daarna kan het partijbestuur gebruik maken

van zijn recht een eigen advies op te stellen.

De regio- en partijbestuursadviezen worden ingebracht op de kerngroepvergadering van 25 september.

Het kongres van 12 en 13 november wijst de lijsttrekker aan, mede gezien de adviezen van de kerngroep. Dit kongres wijst de overige 16 landelijke kandidaten aan, in blokjes van vier. Na dit kongres vinden opnieuw regionale bijeenkomsten plaats, die het recht hebben de kandidaten in de blokjes van vier zoals ze door het kongres zijn aangewezen, naar eigen inzicht te rangschikken. Een kandidaat kan dan echter niet meer uit een blokje zakken of stijgen. Zo wordt het mogelijk, dat een kandidaat die op de tweede plaats staat in het noorden en oosten, op de vijfde plaats staat in Zuid-Holland en Zeeland. Of andersom etc. Deze regionale bijeenkomsten wijzen tenslotte de kandidaten van de 17e tot de 30e plaats zelf aan.

De bijeenkomsten van 4 september vinden plaats voor wat **regio Noord en Oost** betreft in Zwolle: Café-rest. Suisse, Luttekestraat 17 om elf uur. Men loopt het station uit, de Stationstraat in, tot gracht, linksaf, na brug rechtsaf. Ongeveer tien minuten lopen.

Regio Utrecht, Noord-Brabant en Limburg: hotel-rest. Cocagne, Eindhoven. Om tien uur. Ligt vlak bij het station.

Regio Zuid-Holland/Zeeland: In Dordrecht om elf uur. CJNV-gebouw, Burg. de Raadtsingel 25. Schuin tegenover het station.

Regio Noord-Holland: In Haarlem om half elf. In rest. Lion d'or, rechts aan overzijde van station.

Henk Hoek,
partijbestuur

bestuurslid AC Den Bosch, is lid van de gemeenteraad;

27. KOOPMANS, Jan (2), Vliet 1, Heerenveen, 09-07-50, leraar economie; ontwikkelingssamenwerking, economie en financiën, is vz. AC Heerenveen en lid steunfractie gemeenteraad;

28. KORSTEN, Harry (1), Groenstraat 244, Venlo, 12-09-29, leraar geschiedenis en mij-leer; onderwijs, maatschappelijke zorg en ruimtelijke ordening, was vz. AC Limburg, raadslid en fractie-vz. PPR-D'66-PSP in Venlo, nu lid prov. staten en fractie-vz. in Limburg;

29. KROON, Johan (2), Hartekruid 11, Rotterdam, 08-03-43, docent maatschappijleer en godsdienst MBO; onderwijs, was lid landelijke onderwijsgroep PPR, lid werkgroep

AC Rotterdam, nu vz. AC Rotterdam;

30. KUYEN, Kees van (1), Kloosterwei 231, Warmond, 16-03-40, bioloog en lid van de Tweede Kamer voor de PPR, was lid van de prov. staten ZH en is sedert 23 sept. 1975 lid van de Kamer;

31. MAAS, Jacques (1,2), C. Kru-semanstraat 36, Amsterdam, 09-07-47, buitenlandse zaken, welzijnsbeleid, lid sekretariaat AC A'dam, koördinator groeipakties, lid werkgroep gezondheidszorg en werkgroep binnenland, medewerker aan „Damrak”, lid kerngroep, koör, werkgroep sportbeleid, lid themagroep welzijn; werkte mee aan „barsten in de groei”, lid kampagnecommissie verkiezingen 74;

32. OOME, Jan (2), Julianalaan

114. Raamsdonkveer, 17-03-25, timmerman; arbeidsomstandigheden en -moeilijkheden; sekr. NKV Centrale Raamsdonkveer, penningmeester AC Dongemond, idem prov. statenfractie PvdA-PPR Brabant;

33. OVEN, Gerrit-Jan van (3), Binnen Brouwersstraat 11hs, A'dam, 03-06-48, gerechtelijk ambtenaar in opleiding; jurist (straf- en staatsrecht), buitenlandse politiek; lid partijbestuur, lid themagroep vrede, fractie-assistent PPR-A'dam tot 1-5-76; was in 1973 lid delegatie naar VN;

34. PAULUSMA, Paul (2), Lindenstraat 43a, A'dam, 02-10-45, hoofd-leider/staffunctionaris ekstra muraal bejaardenwerk; personeels- en org.beleid, ervaring en kennis op gebied gezondheidszorg, defensie, veiligheid; lid kom. vredespolitiek, eks-koördinator themagroep nationale veiligheid, NKIJ-delegatielid naar EVC in 1972, prov. kerngroep-lid resp. eks. vz. PPR-Noord Holland, thans bestuurslid;

35. PETERS, Gerard (1,2), Trianonstraat 22, Maastricht, 11-11-43, leraar; ruimtelijke ordening, onderwijs, welzijn; bestuurslid AC, raadslid, vz. prov. bestuur, kern-groep-lid, lid hoofdbestuur, vz. stuurgroep raads- en statenwerk;

36. RIGTER, Henk (1) Kattenbosch 54, Rosmalen, 05-03-46, psycholoog; ruimteorde.; biza, milieu, energie, wegen verkeer; vz. AC Oss, Brabantse lijsttrekker PPR staten 1974, fractie-vz. PvdA/PPR fractie staten; plv. kerngroep;

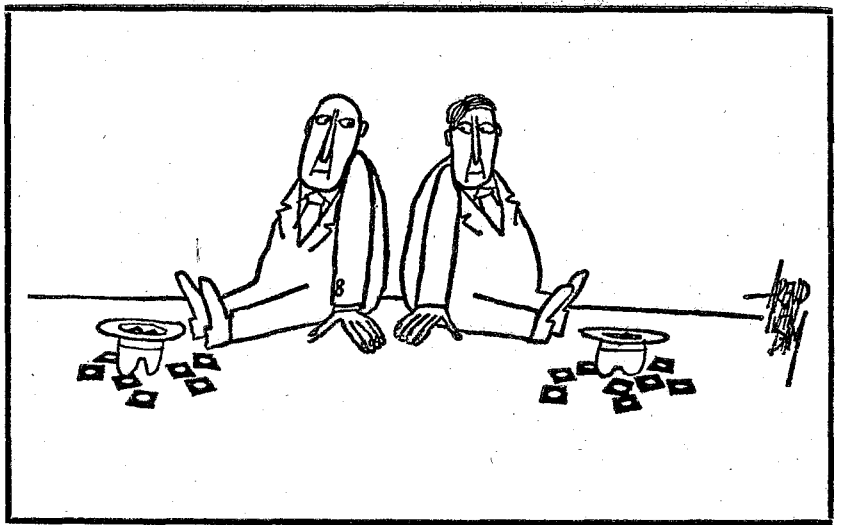
37. RÖELL, Jaap (1,2), Joffer Juttestraat 6, Odijk, 21-06-46, fractiemedewerker PPR Tweede Kamer; op sociaal-economies en in mindere mate financieel terrein; medewerker PPR-Informatiecentrum Ondernemingsraden (tot 1-4-75), mederedakteur kongresstuk „Naar een democratische economische orde”, pol. sekr. prov. bestuur Utrecht, lid kongrespresidium, lid stuurgroep Themagroep MCH;

38. ROOVERS, J. J. (3), 't Hert 40, Leidschendam, 26-11-19, hoofd basisschool, onderwijs, welzijn, gevorming; oprichter-vz. AC Leidschendam, raadslid en fractie-vz. tot 1974 en van 1974 tot nu;

39. RUIJTER, Henk de (1), Mercury 10, Heeze, 25.03-38, vakbondsbestuurder; soc. verzek., loonpolitiek en arbeidsrecht; 4 jaar vz. PPR-Brabant en raadslid, nu vz. PPR AC Heeze, vz. samenwerkingsverband PvdA-PPR-PSP Heeze en bestuurslid AC agglomeratie Eindhoven, medewerker ombudsteam; Was werkzaam voor St. Eloy, de werkmeeesterbond en Unie BLHP. Na uittreden Unie BLHP ontslag genomen. Nu werkzaam als distriktbestuurder van de Juridiese Dienst van NKV;

40. SCHOOTS, Bep (2), Van Twillerstraat 13, Nijkerk, 17-12-24, lid raadsfractie PvdA-PPR;

41. STUYVENBERG, Dick (1), Talingstraat 37, Velp, 24-06-35, sociaal cultureel werker, welzijn, vredespo-

litiek; sympathisant groep Aarden cs-mede-oprichter PPR (Dronten), idem AC Arnhem, raadslid in Arnhem, thans in raad Rheden;

42. TILANUS, Kees (1,2), Seringenlaan 22, Woerden, 18-10-33, sociaal psycholoog, staflid stichting gezondheidsvoorlichting en -opvoeding; gezondheidszorg, ruimt. ord., welzijn, prov. en gemeent. politiek; was vz. AC Nijmegen, raadslid, lid partijbestuur, vz. stuurgroep raads- en statenwerk, nu statenlid ZH en sekr. van voornoemde stuurgroep; plv. bestuurslid (kroonlid) nationale sporttotalisator, en bestuurslid stichting burgerschapskunde;

43. TONNAER, Jacques (2), Baenjestraat 20, Sittard, 04-02-32, burgemeester; binnenlands bestuur; was vz. van de PPR, was lid Eerste Kamer;

44. VERDUYN LUNEL, Jacques (1,2), Kritzingerstraat 146, Den Haag, 18-01-49, PPR-gemeenteraadslid; volkshuisvesting, stadsvernieuwing, CRM, kinderbescherming, ruimt.ord.; diverse min of meer alternatieve (jongeren) bewegingen, Provo-Den Haag, mede-oprichter jongerencentrum „Experimentele Mij”, vz. beheersstichting Sosjale Joenit E.M., opbouwwerker, bestuurslid HAJA, bestuurslid vakgroep Welzijnswerk van de ABVA-Den Haag, vz. PPR-AC Den Haag, lid kollektief wijkkrant Transvaal; lid kerngroep; parttime student politiekologie;

45. VERKOOIJEN, Piet (2), Jacob Marisstraat 42, Wolvega, 24-04-29, adj.-direkteur school voor LBO; onderwijs, volksgezondheid, sport; vz. AC PPR, lid steunfractie D'66-PPR in Weststellingwerf;

46. VERNOOIJ, Jos (2), Conradstraat 28 II, Amsterdam, 07-11-47; niet-economische machtsvorming, verkeers- en planologische vraagstukken; lid AC-A'dam, lid partijbestuur (sinds maart '76 lid DB), raadslid;

47. VERSCHUREN - OPSTELTEN, Mieke (2), Pommardlaan 7, Maastricht, 05-12-38, gespreksleidster;

prov. bestuur, kerngroep, voorzitter PPR-Limburg, kongrespresidium, werkgr. Open School;

48. WAAGMEESTER, Kees (1,2), Veldbloemweg 63, Alphen a. d. Rijn, 06-12-47, journalist; eindredakteur PPRAK, redakt. Hervormd Nederland, fractie-vz. gemeenteraad;

49. WAAGMEESTER, Klaas (1), Kennemereed 4, Hantum, 11-05-45, polemoloog; polemologie, buit. betrekkingen, ontwikkelingssamenwerking; AC Dokkum, sekr. PPR-wkrgr. sociale verdediging;

50. WALTMANS, Henk (1), M. de Jongstraat 12, Oosterhout NV, 28-03-30, Lid Tweede Kamer PPR; eks-vz. AC Limburg, prov. statenlid, lid Navo-Assemblee, lid Raad van Europa, lid WEU-Assemblee, lid Tweede Kamer, onder vz. vaste commissie voor defensie, lid komm. buza en biza;

51. WATERSCHOOT, Constant van (2), de Blikken 4, Oostburg, 05-08-40, leraar; bestuurslid AC, statenlid, lid Eerste Kamer;

52. WILK, Hans van der (1,2), B. Verhallenplein 48, Schiedam, 19-09-38, wethouder; welzijnsaangelegenheden; lid PB, plv. P.O.O., sinds 74 PPR-wethouder, lid Programadviesraad van Vara, vz. PPR-Zuid Holland en lid kerngroep;

53. WILLEMS, Piet (2), Kattenbosch 26, Rosmalen, 09-12-28, projectleider, welzijnswerker; buitenparlementaire activiteiten allerlei basis- en aktiegroepen, was één jaar raadslid;

54. WINKEL, Michel van (1), Jekerstraat 8, Den Helder, 25-05-23, Lid Tweede Kamer; defensie, CRM, Justitie, Navo-zaken; was lid van de „Grote Fractie”, lid Navo-werk-groep, bestuur PPR-NH, themagroep welzijn, campagnekommissie '72, werkgroep vermaatschappelijking krijgsmacht; sedert sept. '75 lid van de Kamer;

55. WOLF, Ton (1,2), Willem Kloospad 30, Delft, 22-03-31, hoofd-kondukteur NS; democratisering, openbaar bestuur, welzijn, geest. en

lich. gezondheidszorg; lid sedert 1967, diverse activiteiten in AC; nu raadslid; bestuurslid Kath. Bouwvakarbeidersbond, bestuurslid bedrijfsgroep Spoorwegen Vervoersbond NKV, lid centrale raad NKV-Delft tot maart 1974;

56. **WIJLING-SCHELLINGER-HOUT**, Ada (2), Dinsdagse Wetering 12, Voorhout, 05-08-38, assistente PPR-statenfractie ZH; ruimt. ord., recreatie, woonwagenbeleid; raadslid, sekr. prov. TAC ZH, lid bestuur prov. AC ZH;

57. **ZEINSTR**A, Joop (2), Dulfplein 106, Leeuwarden, 19-11-44, leraar klassieke talen; buza, hedendaagse geschiedenis; was 2 jaar sekr. prov. bestuur, één jr. lid prov. bestuur, lid steunfractie staten, plv. kern-groep lid.

Van onderstaande personen is nog geen bewilliging ontvangen. Van daar dat de weergave van de namen slechts summier kan geschieden.

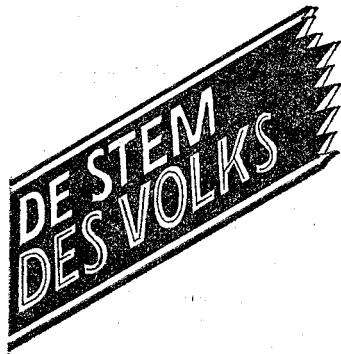
1. Margo Andriessen, Groningen
2. Harmen van der Belt, Diemen
3. Leo van den Berg, Amsterdam
4. Leo Brouwer, De Meern

5. Jos Beijers, Almelo
6. J. de Boer, Hengelo (o.)
7. W. de Boer, Kloosterburen
8. Bart Cras, Arnhem
9. Jan Coppens, Joure
10. Wouter van Dam, Renkum
11. Jan Lugtigheid, Sneek
12. An Diederer, Heerlen
13. Jaap Dijk, Groningen
14. Ids Draisma, Leidschendam
15. Iens Doorakkers-Coppes, Hengelo
16. Tom van Doormaal, Amsterdam
17. Raymond Dufour, Amsterdam
18. G. Fischer, Breda
19. Jan Geleynse, Den Haag
20. Louis van Hoorn, Heerenveen
21. Romke Hekstra, Amstelveen
22. Tine Jager, Heerlen
23. Thea Janssens-Quant, Wormer
24. Leo Janson, Laren
25. Ad Kaarsemaker, Breda
26. Jan Klein, Harderwijk
27. B. Kingma, Marum
28. Leen Kromhout, Amsterdam
29. Peter Lankhorst, Amsterdam
30. Jan de Lange, Gouda
31. R. Lode, Groningen
32. Paul Mantel, Den Haag
33. Johan Mug, Ezinge
34. Herman Noordegraaf, Schiedam
35. H. Nieuwenhuis, Groningen

36. Emmy van Noort-Verheul, Nelderhorst den Berg
37. Wim Oosterhuis, Raamsdonkveer
38. Henk Ouderdorp, Hilversum
39. Thea Piters-Droog, Maastricht
40. Wim Riedijk, Den Haag
41. Magda Rutten, Voorburg
42. Boaz Rekker, Winsum
43. H. Rutgers, Almelo
44. Tjeert Renkema, Groningen
45. Jan Stroos, Hilversum
46. Frans Schulte, Hilversum
47. Piet Spijk, Groningen
48. Boy Trip, Laren
49. Sjeff Theunis, Lisserbroek
50. Hylke Tromp, Sauwerd
51. Frans van der Ven, Amsterdam
52. H. van der Vegt, Oldenzaal
53. W. van der Vlist, Deventer
54. Gerard Westhoff, Driebergen
55. Joop de Zeeuw, Nijmegen
56. Liewe Zichterman, Delft
57. Hans Zonneveld, Bussum

nagekomen:

58. Ton Schouten, Joure
59. Ron Rote, Heemstede
60. Gerard Jongerius, Amsterdam
61. Derk Cools, Voorschoten
62. Rudy Kremer, Heerenveen
63. Roel Vogelzang, Opeinde (Fr.)

NGL (2)

Helaas wat verlaat alsnog een reactie op de uiterst merkwaardige brief van Joop van Rossum in de PPRAK van 4 juni over het Nederlands Genootschap van Leraren. Toen ik twee jaar geleden begon met lesgeven (maatschappijleer, gymnasium) vond ik het in de lijn liggen om lid te worden van een lerarenorganisatie. Ik had daarvoor twee redenen: in de eerste plaats vind ik belangenbehartiging zowel kollektief als individueel een goede zaak; in de tweede plaats meende ik via een lerarenorganisatie een zekere invloed te kunnen uitoefenen op vernieuwing van het onderwijsbestel. Het werd het NGL.

Ook ik heb, evenals Ria Beckers, begin dit jaar mijn lidmaatschap van deze club opgezegd. En wel met de volgende motivatie: Toen begin dit jaar de bezuinigingen op het onderwijs aan de orde waren

(in het kader van de algehele bezuinigingsbeweging) is het NGL de barrikaden opgegaan uitsluitend en alleen om de salaris- en de rechtspositie van de leraar en dan nog een speciale groep leraren veilig te stellen. „Andere groepen doen het ook”, zegt Joop van Rossum, alsof dat ooit de legitimatie kan opleveren om zelf dan ook maar mee te doen. En bovendien vind ik, dat naarmate je in een hogere salaris-klasse valt, je des te voorzichtiger moet zijn met je eisen.

Nee, dan heb ik veel meer sympathie voor de aktie, die door een aantal leraren uit Venray is gestart (en waarover ik in PPRAK wel eens heb geschreven), waarin gepleit wordt om in het kader van de bezuinigingen allereerst het onderwijs zelf veilig te stellen, eventueel ten koste van de positie van de leraar (zaken als grootte van de klassen, geld voor experimenten etc.). Bovendien is de PPR een principiële voorstander van vergaande herverdeling van inkomens; een standpunt, dat ik het NGL (in tegenstelling tot Joop?) nog nooit heb horen verkondigen.

Maar mijn voornaamste bezwaar tegen het NGL is het standpunt, dat zij innemen ten opzichte van onderwijsvernieuwing. Net toen ik mij opmaakte om in het NGL mijn mening over de Contourennota van minister Van Kemenade te gaan geven en daarover met mijn kollega's van gedachten te wisselen, bleken (ergens aan de top) de kaarten al lang geschud: voorzitter Roefs verscheen herhaaldelijk op de TV met een sterk afwijzend standpunt en

ook in het (haast reaktionaire) Weekblad voor Leraren werd met Van Kemenade de vloer aangeveegd. Bovendien werden ook die plannen wederom grotendeels

(advertentie)

Juist voor ons PPR-ers kan het nooit kwaad om 's een weekje uit te waaien.
Je weet wel: een frisse kijk en zo ...

Krekt is een goeie plek daarvoor. Juist wat je zoekt. Kom aan boord: het zal je goed doen.

- * erkende A.N.W.B. zeilschool
- * jachtverhuur
- * centrum voor groepswerk
- * verhuur van accommodatie

We zijn het hele jaar open ...
Vraag informatie.

**KREKT OER 'T WETTER
bij SNEEK**

Telefoon 05150 - 5248 en
05153 - 244

beoordeeld op hun gevolgen voor de positie van de leraar. Langer lid blijven van het NGL zou dan ook betekenen dat er mede namens mij een uiterst negatief advies over de Contourennota zou worden uitgebracht; iets wat ik absoluut niet voor mijn rekening kon nemen.

Als je dan lid blijft van zo'n organisatie met het motief „je mentaliteit verbreiden”, „maar elkaar luisteren” enzo, dan kan je natuurlijk net zo goed gelijk lid worden van de VVD of het VNO en dan kan je je rekening bij de AMRO-bank ook wel handhaven: een redenering die nergens op slaat, Joop.

Tenslotte doe je de PPR groot onrecht als je zegt dat onze partij geen visie op onderwijs heeft; nota bene op het moment dat er door veel mensen (onder wie door Dilia in de Kamer) hard gewerkt wordt om die visie te ontwikkelen. Ik geloof, dat je je als lid van de PPR beter kan wijden aan het ontwerpen van een radikale visie op onderwijs, dan mee te werken aan het instandhouden van een élite-klup als het Genootschap,

Michiel van de Kasteelen,
leraar, Leiden.

Prakties radikalisme

Als reactie op de ingezonden brief van Joke Vermeer uit Apeldoorn (PPRAK van 7 mei), waarin ze zegt dat gezond eten een luxe is het volgende: Lees eens de rubriek „het lieve leven kan goedkoper” in De Kleine Aarde (uitg. De Kleine Aarde, Boxtel, tel. 04116 - 4652).

Het gebruik van rietsuiker bevordert trouwens het ontstaan van mono-kultures (grootschalig!) in de derde wereld en is daarom niet aan te bevelen.

Ria Boers
Borne

Pier van Gorkum

Pier van Gorkum verlaat de PPR. „Jammer, maar het bevordert wel de duidelijkheid”, aldus het partijbestuur.

Ik vraag me af over welke duidelijkheid het partijbestuur hier eigenlijk spreekt. Bedoelt men de duidelijkheid over de wil van de PPR over het dragen van regeringsverantwoordelijkheid binnen een kabinet van de samenstelling zoals wij dat nu kennen?

Dit is het namelijk waaromtrent de WRP grote twijfels heeft en daarom het standpunt heeft dat een dergelijk kabinet niet gesteund moet worden. Ik moet dan wel constateren dat het partijbestuur te gemakkelijk heenstapt over de meningen die er zijn binnen de partij over dit onderwerp.

Ria Beckers: „Het gaat niet om een groep PPR leden, maar om enkele mensen”. Fout Ria! Het gaat niet om Pier van Gorkum en Theo Jonkergouw. Het gaat hier om een veel grotere groep mensen die deze twijfels delen. Ik verwijs naar de stemverhoudingen tijdens kongressen waar uitspraken gedaan zijn over steun aan dit kabinet en wat breekpunten zouden moeten zijn. Men hoeft maar te denken aan de vele discussies rond de wet op de ondernemingsraden, de afsluiting van de Oosterschelde, de Zuid-Afrikakwestie en de grondpolitiek.

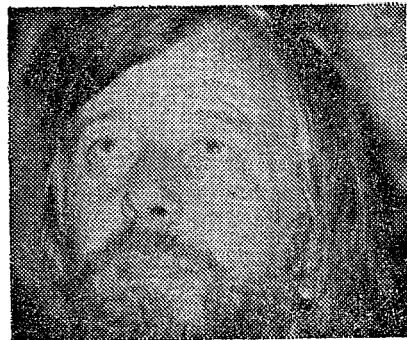
Verder springt de PPRAK erg onzorgvuldig om met het informeren van de leden. Hoe kunnen PPR-leden zich een objectief beeld vormen van de WRP als:

De WRP zelf niet in de gelegenheid gesteld wordt om de PPR-mensen te informeren via de PPRAK.

Als de PPRAK-redactie dit voor de werkgroep doet en het waarheidsgehalte van de informatie wel iets te wensen overlaat,

Wat het eerste betreft kan ik heel kort zijn. Ik vind dit niet getuigen van de demokratiese uitgangspunten, waarmee de PPR zichzelf steeds roemt. Wat punt twee betreft, de enige informatie die in het stuk staat is dat Pier en Theo het isolement van de PSP gaan versterken. Alsof het de strategie van de PSP is om zichzelf te isoleren! Als het bestuur de verklaring die uitgegeven is door PSP en WRP goed gelezen had, dan was men zeker ook het volgende tegengekomen:

„Gestreefd moet worden naar een grotere samenwerking van groepen

en organisaties die zelfbestuur aan de basis, in wijken, scholen en bedrijven willen bevorderen.

Om de verdeeldheid van links op te heffen is er behoefte aan een bundeling van krachten op basis van een gemeenschappelijk minimumprogramma van actie voor socialisme en zelfbeheer, voor directe democratie. Dit programma zal in plaatselijke groepen moeten worden voorbereid, waarbij de nadruk ligt op wat bindt. Het plaatselijk overleg zal op nationaal nivo een afronding vinden in een landelijk centrum voor linkse actie voor directe democratie”.

Dit kan men met de beste wil toch niet samenvatten met het woord isolement.

Verder wordt gesuggereerd dat lid worden van de WRP, uittreden uit de PPR betekent. In de verklaring staat, dat de WRP het voornemen heeft om uit te treden uit de PPR en aansluiting te zoeken bij de PSP. Tegelijkertijd staat de werkgroep open voor en wil ze samenwerken met mensen uit alle linkse partijen. De noodzaak om de PPR te verlaten en lid te worden van de PSP is niet aanwezig als men lid wordt van de WRP.

Als de schrijver van het stukje in de PPRAK hiermee wil bereiken dat PPR-leden zich wel twee keer bedenken alsvorens lid te worden van de WRP (en als dit niet de bedoeling is kan het toch dit resultaat hebben), dan vind ik dit een bedenkelijke zaak.

Ik wil er dan ook op aandringen bij het partijbestuur dat de WRP de gelegenheid krijgt om zelf de PPR mensen te informeren, en dit via de normale kanalen van de partij, dus via de PPRAK,

Lees in Hervormd Nederland:

Dr. Anne Vondeling: Ik zit niet in de politiek om te filosoferen / Het evangelie en Lucas Grolenberg/ Neen tegen de koude oorlog / Pakt Wereldraad militarisme aan? / Voorhistorische toestanden in de chemische industrie / Libanon - een echte oorlog / Soweto het topje van een ijsberg / Gesprek met Bert Haanstra / Philip Potter antwoordt de Amrobank.

Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten, CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:

Adres:

Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland
Opinieweekblad voor kerk, cultuur

Dit om te voorkomen, dat nog meer mensen zich genoodzaakt voelen om de PPR te verlaten. Alleen op die manier kan men volgens mij de duidelijkheid van een politieke partij bevorderen. Tenslotte:

De PSP gaan vertellen, dat Pier de tegenstanders van kabinetsdeelname binnen de PPR in het geheel niet vertegenwoordigt, vind ik onbegrijpelijk.

Ik denk dat de PSP zelf wel kan bepalen met welke mensen of groepen ze wil samenwerken of niet.

**Jos van Golde
Truus Gruisen
Huub Keybets**

(leden PPR-Maastricht én WRP.)

Naschrift redactie: Jullie brief geeft ons de gelegenheid het fabeltje uit de wereld te helpen, als zou de PPRAK geen ruimte bieden aan de WRP of dergelijke. Wat is namelijk het geval? De WRP heeft de PPRAK-redactie nooit iets ter publicatie aangeboden. Ook werden wij niet uitgenodigd voor een perskonferentie van de groep. Vervolgens weigerde Pier van Gorkum ons niet lang geleden voor de tweede maal commentaar.

Ten slotte: Ingezonden meningen worden niet geweigerd. Weigering zou inderdaad niet van democratische uitgangspunten getuigen. Wij zouden overigens maar wat uitkieken met dit soort aantijgingen. De sfeer in de partij is makkelijker verpest dan hersteld.

Tot zover waar jullie brief het redactiebeleid raakt. Wat de verdere inhoud van jullie brief betreft: we kunnen ons om krachten te bundelen een betere weg voorstellen dan het oprichten van een apart groepje.

Ons sê baie dankie

Aan de gereformeerde leden van de PPR.

Wie in de afgelopen junimaand op een woensdagavond de uitzending „Kleur” van het IKON beluisterde, waarin oa. verslag werd gedaan over het „opschorten” van de bijdrage aan het anti-racismefonds van de Wereldraad van Kerken door de synode van de gereformeerde kerken in Nederland, kon de pralende, triomfantelijke woorden van de vertegenwoordiger van de blanke Nederduits gereformeerde kerk van Suid-Afrika, dominee

O'Brien Geldenhuis, door zijn huiskamer horen klinken. Ja, hij had baie reden om dankie te sê, hij had zijn Nederlandse relaties op de knieën gekregen, het was weer eens gelukt.

Ik schaamde mij diep voor mijn kerk, waar ik van hou, toen ik dit hoorde. Ik heb er nogal wat kontakten over gehad, sindsdien, en ben op grond van die kontakten tot de konklusie gekomen, dat wij, gereformeerde ppr-ers, niet beter kunnen doen, dan een deel van onze kerkelijke bijdrage af te halen, en die over te maken op een van de twee volgende adressen:

Algemeen Diakonaal Buro van de Gereformeerde Kerken in Nederland, te Leusden, giro 2211, met op het strookje de vermelding: „Voor PCR”, of

Aktie „Betaald Antwoord” te Dribergen, giro 148.000, en dan van deze overmaking duidelijk bericht te geven aan de kerkeraad.

Velen zijn het met mij eens, ik kan u desgewenst hun namen opgeven.

**Jan Verheule, Apeldoorn,
tel. 055-255407.**

ONS SÊ BAIE DANKIE!

Het psychologies effekt van zonderdag

Het weer bijkomen van Jan

Op het milieukongres heeft het Zaandamse lid Van Dongen een verhaaltje over de ineenstorting van Jan gehouden (tegen de autoloze zondag) dat in PPRAK van 7 mei werd afgedrukt. Annelies Touwen uit Eelde vond het maar een eenzijdig stukje. Zij schreef PPRAK ook over het psychologies effekt van de zonderdag:

Jan, na een week hard werken, sliep zondagmorgen uit. Pas om negen uur werd hij wakker omdat de zon op hem scheen. „Janneke”, vroeg hij, „waarom is het zo vreemd stil buiten?” (het huis van Jan staat in een drukke buitenwijk van de hoofdstad waar het verkeer van vroeg tot laat met veel lawaai langs dendert). „Het is toch zondag, rustdag”, zei Janneke. „Maar het is zo gek stil”, zei Jan weer, „zo stil is het nooit”. „Zonderdag”, zei Janneke veelbetekenend. „Oftewel zonderdag zonder auto dag. En dat betekent ontbijt op het balkon”. En ja hoor, na een poosje zaten Jan, zijn vrouw en twee zoontjes te ontbijten tussen de geraniums. Het rook er merkwaardig fris, de zoontjes snoeven de heerlijke lucht op. Heel anders dan op andere dagen en het was nog steeds erg stil. „We gaan dus niet toeren vandaag”, zei Jan. Janneke beet op haar lip. Ze moest weer denken aan de vorige zondag.

Het was warm weer geweest. Ze waren in hun autootje gestapt want ze wilden naar buiten, de stad uit. Het was druk geweest op de weg. En in het bos waar ze wandelden en picknickten en met de jongens bal speelden was steeds het geraas van auto's te horen. Eigenlijk moest het bos stil zijn. Dat hoorde zo wist Janneke nog van vroeger. Maar zo'n bos was er in Nederland vast niet meer te vinden. Op de terugweg was het nog voller op de weg. Het was zo warm in de auto. De jongens zeurden onophoudelijk, tot Jan woedend tegen ze uitviel en ze begonnen te huilen zodat Jan nog bozer werd. Ze belandden tenslotte ook nog in een file. Er was een ongeluk gebeurd. Na drie kwartier was het glas van de weg geveegd en de gewonden waren afgevoerd. Ze hadden er steeds aan moeten denken. Onzin eigenlijk, het was toch heel gewoon zo'n ongeluk op de weg. Het verkeer eiste nu eenmaal zijn slachtoffers. Maar het maakte je wel bang...

Jan zei: „Wat gaan we doen, wandelen in het park of op de fiets erop uit?” Ze konden niet beslissen en daarom deden ze het allebei. 's Morgens in het park hoorde je de vogels. En het rook er ook anders, je rook de bloemen. 's Middags maakten ze een lange fietstocht, de

jongetjes achterop. Ze dronken een biertje op een terras dat aan de weg lag. Meestal zaten ze in dat café binnen, want met al dat verkeer was het aan de weg niet prettig. „Lekker druk vandaag”, zei hij. „Het is net alsof iedereen op z'n fiets klimt.”

's Avonds, toen de jongens allang in bed lagen zaten ze nog op hun balkonnetje, zo'n vredige avond was het. Op straat wandelden nog mensen. Sommigen hadden hun stoelen buiten gezet en zaten op de stoep met elkaar te kletsen. „Leuke zondag”, zei Jan geeuwend, „echt ouderwets. Lekker lui, lekker anders dan andere dagen. Daar kom je van bij”.

PS: Dit is natuurlijk niet zo leuk als het stukje van Van Dongen. Maar ik wil maar aantonen, dat je met verhaaltjes alle kanten uitkunt. Nu gebleken is dat meer dan de helft van de Nederlanders voor zonderdag is, zou het ook democraties kunnen zijn er één per maand in te stellen. De bewoners van de Derde Helmerstraat, tenslotte, (die er volgens onze premier elke zondag uit moesten kunnen met de auto) stemden bijna voor 70 procent voor zonderdag. Ruim 60 procent van de huishoudens in deze staat bezat geen auto.

Zuidafrikanen zijn meer voortrekkers

Ook een progressief in de straat die zijn huiskamer uitbreidt vanwege de werkgelegenheid?

Bij al dat geschied de laatste tijd op de chemiese industrie moet men niet vergeten, dat nu juist die industrie ervoor gezorgd heeft, dat we van die giftige paddestoelen af zijn

Vindt u de politiek ook zo verpolitiekt?

De meeste mensen die het ergerlijk vinden dat de politiek zich ook al met de sport bemoeit vonden het al lang vervelend dat de politiek zich met de samenleving bemoeide

Het voordeel van golfbanen is wel, dat er tenminste een stukje groen overblijft, waarvoor weer eens anderen aktie willen voeren

Heeft u Bas de Gaay Fortman er ook wel eens op betrapt, dat hij zijn melk niet dronk?

Hadden de republikeinen maar een populaire prins om Carter te verslaan

Is het niet wat duur drie mensen een half jaar te laten werken aan een uurtje bedlektuur voor Den Uyl?

Kunnen ze in Hoorn dan niet wat chemiese fabrieken nemen?

Zou de CIA Ian Smith nou echt niet weg kunnen krijgen?

Van Agt komt er na weken worstelen met zijn geweten toch maar achter waarom hij minister is: om invloed te kunnen uitoefenen

Michel van Winkel: Door de mand

Het lijkt ongelooflijk, maar ik heb iedere keer sinds ik in de Kamer zit en verantwoording moet afleggen het gevoel dat ik door de mand val. Ik denk dan dat ik alle mogelijke details moet weten, dat er vragen gesteld worden waar ik geen antwoord op weet. En dat is dan de grote afgang, denk ik steeds. Ik zit daar dus in die kerngroep en dan komt er iemand en die zegt: dat is een vraag voor jou, daar moet je straks op antwoorden. En dan weet ik niets. Niets. Dan vraag ik aan Tiny Boekhout of Dolf Coppes wat er gezegd is. En die zeggen dan: daar heb je toen toch een heel verhaal over gehouden. Dat en dat en dat.

Uiteindelijk begin ik die vraag te beantwoorden en dan zie ik die zaal in een waas voor me, met al die gezichten en dan denk ik: daar zitten de scherprechters en nu gaat m'n kop eraf. En terecht ook nog, want die lui weten allemaal veel meer dan ik en verwachten nu van mij het antwoord. En dan hou ik daar een betoog en hoor dan met verbazing wat ik zelf sta te vertellen en dan denk ik tegelijkertijd: o ja, dat zit zo. Dat denkt mijn andere ik dan. Dat is een beetje para-normaal natuurlijk. Een vreemd verschijnsel. Ik heb regelmatig de ervaring dat ik de eerste luisteraar ben van mijn eigen verhaal.

Ik heb onlangs een verhaal gehouden in een moeilijke zaak. In een groepje van de partij. Het behoorde niet eens tot m'n portefeuille. En ik weet het alleen, omdat Gerard, mijn onvolprezen sekretaris, het me de volgende dag vertelde. Ik zei: ik herinner me helemaal niet dat daarover gesproken is. Hij zegt: kom, zit je me nu te flessen?

Geen geintje. Hoogstens een verschijnsel waarmee je soms situaties kunt redden, maar ik ben zelf niet bij machte er over te beschikken. In een soort trans hou ik complete betogen, die waterdicht zijn, met goede argumenten, waar ik met grote belangstelling kennis van neem. En dan zegt Gerard: je hebt precies de kern van de dingen aangeduid.

Grappig en gemakkelijk, dat je meer blijkt te weten dan je zelf denkt. Maar ik kan niet zelf starten. Ik heb het gevoel dat ik zelf aan al die wetenschap niets heb. Als ze zouden zeggen: schrijf iets over bejaardenbeleid, dan zou ik in een machteloze toestand zijn. Totdat iemand in een gezelschap of zo zegt: daar in dat bejaardentehuis

en die minister en zo... dan beginnen er lichtjes te branden en dan begin ik te ratelen. Het mooiste geval was met de anti-kraakwet. Er kwam een man van het NOS-journaal naar me toe toen ik nog met m'n handen in het haar zat. Ik had er veel over nagedacht, maar ik had geen letter op papier. En ik moest een uur later het spreekgestoelte op. Die tv-man zegt: u gaat voor de PPR toch iets over de anti-kraakwet zeggen? Ik zeg ja. Maar ik zat daar met het zweet in m'n handen. En ik had al tegen Gerard gezegd: Gerard, dit wordt het grote debacle. Nu valt Van Winkel door de mand. Ik voel me onwaardig hier tijd van de Kamer voor te vragen. Ik zei tegen die journalisten: Vraagt u maar een ander Kamerlid man, dit wordt niets. Dat zei ik. Zo onnozel, zo groen. Die man geloofde dat niet. Die dacht: zó'n lul is het niet. Ik zei tegen die man: goed, ik zal het belangrijkste wel in het begin zeggen. Dan zijn we er van af. Nou, het schijnt uit de kunst te zijn geweest. Van alle kanten uit de samenleving heb ik er reacties op gehad. Ik ben voor de gein naar het journaal gaan kijken en ik moet zeggen: ik vond het zelf ook goed. Dat alles komt waarschijnlijk, doordat ik een onhulbare eis stel aan wat Kamerleden zouden moeten zijn. En daar blijf ik ver onder. Maar al die andere Kamerleden ook. Ik beoordeel alleen mezelf naar die norm. De anderen niet.

Ze bluffen ook. Er wordt ontzettend veel gebluft. Onlangs in een overleg met staatssekretaris Hendriks ging het over CLS, of zo. Ik diende te weten wat dat was. Ik zeg tegen een kamerlid van de PvdA: wat is dat eigenlijk. Hij zegt: ik weet het eigenlijk niet. En er was al een kwartier over gepraat. Hij zegt tegen een CDA-er: wat is CLS. Die zegt ook: ik weet het niet. Ik dacht: ik ben de domoor die het niet weet, maar die anderen houden het achter dat ze het niet weten. Ze laten liever het inzicht in de zaak waarover het gaat aan zich voorbij gaan, dan met de billen bloot te komen door te zeggen dat ze een afkorting niet kennen die ze geacht worden te kennen. Ze wenden een deskundigheid voor die ze niet hebben.

Een klucht dus. Wel belangrijk, dat parlement, maar met zeer kluchtige onderdelen. En iedere keer trap ik er weer in, dat ik er te zwaar aan til.

PPRAIK

PPR Akt

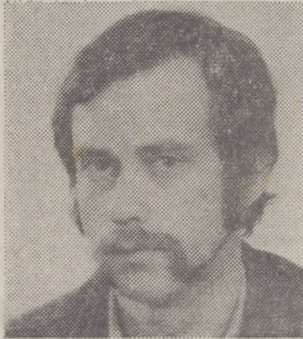
, dat de PPR wil
rder meer dan
ekening wordt
met de bij-
evolgen die
eds van hun
ndelen heb-
onden. Het
het uiterste
gemeen-

PPR-Aktiekant, verschijnt elke twee weken, 10 september 1976, nummer 87

**Gerrit Jan
van Oven
over de
gesprekken
met de
bankwereld**

pag. 10 en 11

en verder:

- 3 De affaire-Bernhard
- 4 Over misbruik en WW
- 7 Gebruik openbaar vervoer
- 15 Milieu geen ondergeschikt PPR-thema
- 16 Over emancipatie
- 17 De WVDM is jarig
- 64 Robbert van Dalenoord

ZUID-AFRIKA

**Waarom
we de
Amrobank
boykotten**

pag. 8 en 9

BELEIDSSTUKKEN NAJAARSKONGRES

met: Beleidsnota, compleet huishoudelijk reglement, begroting, etc.

vanaf pag. 22

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberis.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (0173) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

Overnachten in Amsterdam tijdens het kongres

Opgeve van slaapadressen in Amsterdam tijdens het kongres van 1 en 2 oktober, zo spoedig mogelijk aan Doeke van Egten, Conradstraat 28 II, tel. (020) 24 31 99. Aanvragen voor slaapadressen uiterlijk 24 september aan het zelfde adres. Ieder krijgt voor het kongres bericht over het toegewezen slaapadres, zodat van te voren contacten kunnen worden gelegd. Voor degenen die zich te laat opgeven wordt niet meer bemiddeld. Hen raden we aan slaapzak en luchtbed mee te nemen.

mensen door ze ergens te benoemen moet ze goed blijven volgen. Democratie is tenslotte georganiseerd vertrouwen. En bij vertrouwen hoort openheid en controle.

Dinsdag:

Wat is er in de loop van de jaren in ons aktiecentrum gebeurd? Dat zou een studie waard zijn. Interessant is bijvoorbeeld de vraag wie drie jaar geleden de mensen waren op wie het aktiecentrum dreef. En wie dat nu zijn. Wat het verloop van aktieve mensen is geweest. Waarom sommige types afhaakten en andere types er bij kwamen.

Over dat alles is geen zinnig woord te zeggen, behalve dan dat ik een bang vermoeden heb. En wel dit: na verloop van tijd heeft ons aktiecentrum een bepaald karakter gekregen, een bepaalde sfeer. Waarin bepaalde mensen zich thuisvoelen en anderen juist niet. Een soort incrowd sfeer. Daar kun je niets kwaads van zeggen. Het aktiecentrum heeft gewoon al werkend een eigen stijl gekregen. Toch zal ik eens nagaan of nieuwe of niet-aktieve leden misschien niet meedoen vanwege juist dat sfeertje dat er heerst. Want ik kan me er niet bij neerleggen als dat zo is. Een aktiecentrum moet echt open zijn. Wie een sfeertje wil moet dat maar kreëren als de vergadering of aktievoorbereiding afgelopen is.

Volgens mij is het namelijk nog steeds niet zo dat een ieder die wordt aangesproken door de PPR-politiek ook wordt aangesproken door het bepaalde sfeertje dat nu juist in het aktiecentrum heerst dat toevallig hier ter plaatse funktioneert.

Zaterdag:

Er doet zich soms een paradoksale situatie voor. De partij kiest mensen in functies, zoals Tweede-Kamerlid of partijbestuurder of een ander soort hoog iets. Dat doet ze hopelijk en waarschijnlijk, omdat die mensen nogal kapabel zijn of een goede PPR-mentaliteit hebben, wat dat dan ook is. Nu volgt de grap: zitten ze daar eenmaal en doen ze hun mond open, dan wordt er argwanend geluisterd. Want, ze hebben macht. En macht korrumpert is er geleerd. Dus. Maar wat nog belangrijker is: de basis moet aan het woord komen. En wie een functie heeft is geen basis meer. Soms erger ik me daaraan. Want hoe gaat zo iets? Wie als basislid haar of zijn mond open doet wordt in een functie gekozen. Om vervolgens te moeten zwijgen... Wie dus zijn mond open doet en macht wil uitoefenen, doet er goed aan zich in geen enkele functie te laten kiezen. Maar zonder dollen: het is goed knakkers krities te volgen. Want wie vertrouwen geeft aan

Morgen Chili-demonstratie

Morgen zaterdag 11 september zal in Amsterdam de grote landelijke Chili-demonstratie en manifestatie plaatsvinden. Elk jaar wordt op deze dag herdacht dat de regering van Salvador Allende door een fascistiese coup werd beëindigd. Door deze demonstratie kunnen we onze verbondenheid tonen met het volk en het verzet van Chili.

De demonstratieve tocht vertrekt om 15 uur vanaf het Rokin. Om ongeveer half vijf zal de demonstratie beëindigd worden op het Amstel-

veld. Daar zullen een Chileen, namens de Chileense politieke partij en vakbeweging, en Huub Oosterhuis namens de Nederlandse Chili-Beweging het woord voeren. Tevens zullen enkele Chileense zang- en dansgroepen aanwezig zijn. Wij roepen iedereen op deel te nemen aan deze demonstratie.

Materiaal en inlichtingen zijn te verkrijgen bij: Chili-komitee, p/a Minahassastraat 1, Amsterdam, tel. 020 - 936050.

BERNHARD

Over de kwestie-prins Bernhard is al zoveel geschreven en gezegd, dat wij ons hier tot het uiterste kunnen beperken. Er zijn volgens ons twee zaken die voor met name de PPR van belang zijn.

Ten eerste het broodnodige onderzoek naar de wapenaankopen en naar de werking van het militair-industrieel kompleks. Dat schreven we ook al in februari toen de commissie-Donner werd ingesteld. We schreven erbij, dat het punt van de wapenaanschaf en de parlementaire enquête daarvoor ons veel en veel interessanter leek dan de betrokkenheid van Bernhard daarbij. Dat blijft nog steeds van kracht.

STRUKTUREEL

In zijn bijdrage aan de discussie in de Kamer heeft Bas de Gaay Fortman uiteraard veel nadruk gelegd op de noodzaak van een parlementaire enquête. Volgens hem is dat een bij uitstek geschikt middel om feiten aan het licht te brengen over de handel en wandel van ondernemingen die wapentuig te koop hebben, over de procedures die militaire staven volgen bij aankopen en over het gedrag van Kamerleden. Maar dit alles is voor de PPR geen nieuws. De moeilijkheid zit hem bij de konfessionele frakties, die de boot naar verder onderzoek afhouden. Het is te verwachten dat we van de zijde van onze kamerfractie hierover nog wel het één en ander horen. De kerngroep heeft de noodzaak van een enquête nog eens in een motie onderstreept. Het onthullen van de processen die zich voordoen bij wapenaankopen zal misschien de vaderlanders de schellen van de ogen doen vallen. Want wat er nu is gebeurd is heel typisch: De strukturele kanten van de zaak worden weggevoerd en het geheel wordt de hoek van een afschuwelijk incident ingepreut. Dat de

kwestie-Bernhard ergens vandaan komt en dat dergelijke kwesties zich (met of zonder prins) weer zullen voordoen, schijnt men graag snel te vergeten. Nederland is geschokt, maar wakker geworden is men niet.

STAATSBESTEL

Het tweede onderwerp is het staatsbestel, dat afgeschermd is voor de schokken van de affaire-Bernhard. De angst dat ons staatsbestel door de affaire in gevaar zou komen is maar voor een heel klein deel terecht. Het wezen van het bestel is het feit dat het een democratie is, en de democratie is op geen enkele wijze in gevaar geweest. Integendeel. Wat wel makkelijk had kunnen wankelen is de monarchie. Maar we doen er goed aan te bedenken, dat met of zonder monarchie, Nederland een parlementaire democratie is. Met andere woorden: reden tot paniek was er niet.

ZONDEBOK

Dat prins Bernhard niet gerechtelijk vervolgd wordt is wel te billijken, hoewel we daarvoor andere argumenten zouden willen gebruiken dan de regering. Bernhard mag de bok zijn, de zondebok hoeft hij van ons niet te worden. Nogmaals, het gaat ons veel meer om de strukturen. Bas de Gaay Fortman heeft er in de Kamer op

gewezen, dat de PPR wil dat er eerder meer dan minder rekening wordt gehouden met de bijzondere gevolgen die mensen reeds van hun foutieve handelen hebben ondervonden. Het strafrecht is het uiterste middel dat de gemeenschap in haar streven naar een rechtvaardige samenleving tegenover het individu kan toepassen. Wij zouden wensen, zei Bas, dat deze visie op het strafrecht meer algemene ingang zou vinden. Waaraan wij zouden willen toevoegen: dus toch nog rechtsgelijkheid!

GEEN MONARCHIE

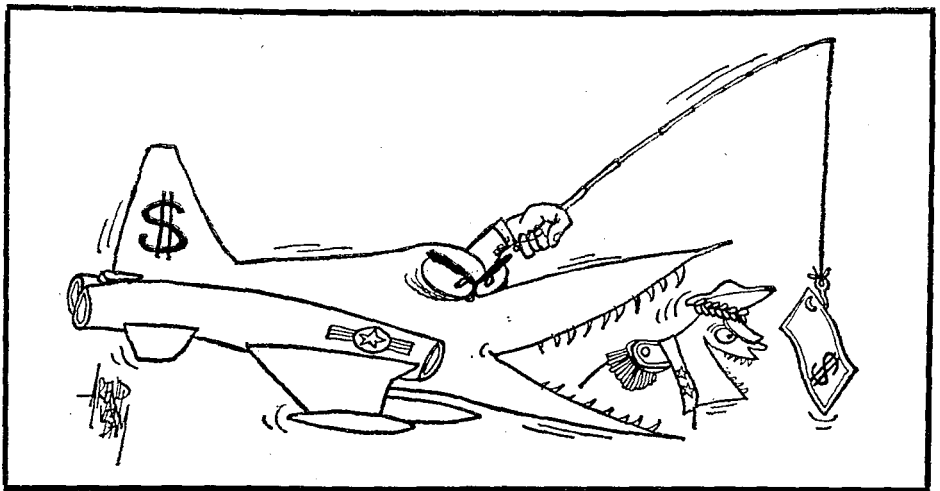
Goed, de monarchie had dus kunnen wankelen, de parlementaire democratie is slechts versterkt. Het maken van deze scheiding van begrippen is noodzakelijk omdat de monarchie niet zonder meer als normaal moet worden geaccepteerd; een neiging die velen hebben willen versterken. Dat Juliana het goed doet is buiten kijf en dat wij op dit moment geen reden zien de monarchie te beëindigen is ook goed te verdedigen. Maar uit de tijd is de zaak wel. Zeker met de principes van de PPR is het principe van de monarchie in het geheel niet te rijmen. Bovendien: aan de mensen die tot het

door Kees Waagmeester

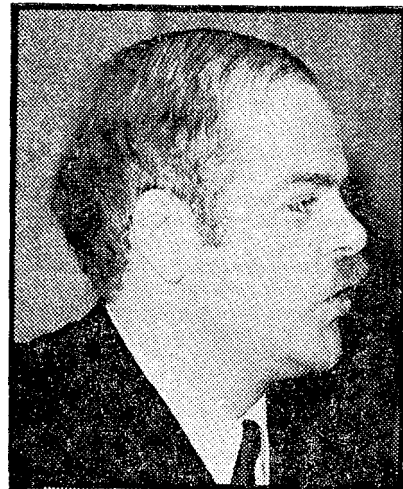
koningschap worden geroepen en aan degenen die tot het koninklijk huis behoren stellen we bovenmenselijke eisen. Er is al vaker aan herinnerd, dat het de vraag is of men mensen het — ook moderne — koningschap mag aandoen.

Wij praten hier vrijwel nooit over omdat er een taboe rust op dit onderwerp. Dat taboe heeft een behoorlijke ministeriële controle op het doen en laten van leden van het koninklijk huis altijd sterk bemoeilijkt. Het zou winst zijn als we in Nederland gewoon over alle aspecten van de parlementaire monarchie zouden kunnen praten. Om als de monarchie wegvalt, althans het parlementaire — de democratie dus — te behouden.

Bas de Gaay Fortman en de W.W.

„Moeilijk geworden iets over misbruik te zeggen”

Er is nogal wat deining ontstaan over enkele uitspraken van Bas de Gaay Fortman, nadat hij een paar dagen op een arbeidsburo in Amersfoort had gewerkt. Vooral rechts Nederland heeft de uitspraken gebruikt om het gelijk van Wiegel, die bij de vorige verkiezingen en ook daarna voortdurend over toenemend misbruik van sociale wetten heeft gesproken, te bewijzen.

Wat heeft Bas de Gaay Fortman bedoeld te zeggen waarom heeft hij zich in deze delikate zaak gemengd?

In een radio-interview op basis waarvan de berichten in de rechtse pers werden gemaakt, zei hij: „Het grootste gedeelte van de mensen zoekt echt naar werk. Maar er zijn ook mensen — en iedereen zal daar weet van hebben — die eigenlijk helemaal niet hun best doen om die bemiddeling te laten lukken om aan het werk te komen. Als je daarmee gekonfronteerd wordt is dat een schokkende ervaring”.

Vervolgens zegt Bas op een vraag van de verslaggever, wat je daar aan kunt doen, dat men niet bijvoorbeeld een bouwvakker ach-

terna moet lopen die misschien de keuken voor zijn vrouw bouwt.

„Dat is onzinnig. Maar wel goed controleren of iemand echt, als hem werk in loondienst wordt aangeboden, dat ook serieus neemt. Ik heb het idee, dat dat toeneemt. Dat kost niet alleen geld van de maatschappij, want deze mensen voorzien vaak ook op hele andere wijze in hun onderhoud, zodat er dubbele inkomens worden verdiend, maar het kost ook tijd van de arbeidsbemiddelaars. Die zijn er om hele grote groepen die echt

Kerngroep: Arbeidsbestel is ook niet alles

Op de kerngroepvergadering van eind augustus is een motie-Den Haag aangenomen naar aanleiding van de uitspraken van Bas de Gaay Fortman over de W.W. Bas de Gaay Fortman zei op de kerngroep dat hij achter de inhoud van de motie kon staan.

De motie zegt, dat misbruik van sociale voorzieningen bijzonder meevalt en de 1 procent niet overstijgt. Het beklemtonen van misbruik of het konstateren dat het stijgt drukt ten onrechte een negatief stempel op de mensen die vaak tegen wil en dank werkloos zijn. Er wordt te weinig gesproken over het door werkgevers gepleegde misbruik van sociale voorzieningen. De voortdurende discussies over misbruik beklemtoont bovendien het moeten werken, zodat er weinig ruimte is voor nieuwe en minder dwangmatige opvattingen over het al dan niet werken.

De motie zegt dat er binnen het huidige arbeidsbestel, met het voor velen ontbreken van als zinvol en prettig te ervaren werkzaamheden en de bijzonder ongelijke verdeling van het minder aantrekkelijke werk, vanuit de vaak machteloze positie

van werknemers veel problemen ontstaan.

De motie noemt het daarom niet onbegrijpelijk dat sommige mensen er weinig meer voor voelen in dit arbeidsbestel te worden opgenomen en genoegen nemen met een sociale uitkering die meestal niet hoger is dan het minimumloon.

De motie wil ont koppeling van arbeid en inkomen, waarbij door rechtstreekse uitkeringen een menswaardig bestaan voor een ieder wordt gegarandeerd.

Wat de arbeidsbemiddeling betreft zegt de motie, dat de arbeidsburo's zich vooral moeten richten op degenen die graag aan het werk willen, zonder dat dit nadelige gevolgen heeft voor hen die als „niet reëel arbeidsaanbod” worden bestempeld. De arbeidsburo's moeten meer maatschappelijke activiteiten als volwaardig en bemiddeldbaar werk beschouwen. De arbeidsburo's moeten zich richten op het herstructureren van de arbeid in het bedrijfsleven, zodat die meer aangepast wordt aan de terechte verlangens van de werknemer. Zij zullen meer middelen en bevoegdheden moeten krijgen in de bemiddeling voor de gehele arbeidsvraag, maar moeten

geen controlerende taak meer hebben.

Bas de Gaay Fortman schrijft in een aantal provinciale bladen, dat een intensieve en persoonlijke aanpak van de bemiddeling, waarvoor hij een flinke uitbreiding van een aantal bemiddelaars wil, er ook toe kan leiden, dat men in een eerder stadium mensen op een spoor komt die ten onrechte een uitkering genieten. Hij herhaalt dat ook hij vindt, dat het om een kleine groep gaat. Hij schrijft ook: „Ik ben geschrokken van de wijze waarop zo'n opmerking wordt behandeld. (over mensen die een dubbel inkomen verwerven). Van een progressief politikus wordt in principe verwacht dat hij dit probleem verzwijgt. Zijn taak is het te wijzen op zaken als belastingontduiking en zwendel in BV's; het misbruik van de sociale voorzieningen moet hij aan rechts overlaten. Zegt hij er toch wat over, dan moet vooral het feit dat hij het probleem erkent worden gesignaleerd; wat hij zegt is niet belangwekkend.

In het artikel verzet hij zich tenslotte krachtig tegen manipulaties met het begrip „passende arbeid”.

werk zoeken, te helpen”.

Wij vroegen Bas de Gaay Fortman of hij niet geschrokken is van de reacties in de rechtse pers. Hij zegt: „Wel van de eenzijdige weergave van mijn radio-interview”.

Maar je praat over controle, en dat werkt ook bij onze eigen mensen misverstaan in de hand

Bas: „Ja, controle . . . ik bedoel dus niet controle in de zin van een inbreuk op het privé-leven. Dat voorbeeld van die keuken heb ik genoemd, dat vind ik ronduit misselijk. Het gaat mij erom, dat er fake-bedrijven worden opgezet en dan zie je bij ontslagzaken, dat de werknemers nauwelijks bezwaren maken. Dat is doorgestoken kaart. Je hebt dus accountants nodig om dat na te lopen”.

„Waar de mensen in onze kringen terecht bang voor zijn is het generaliseren. En de generalisaties komen uit publikaties van journalisten die niet met mijzelf gesproken hebben. Maar uit angst voor generalisaties moet je niet net doen alsof dit probleem niet bestaat. Het is aan Wiegel te danken dat het een taboe is geworden om erover te spreken. Die heeft de werkers en de werklozen tegen elkaar opgezet. Daarom is het moeilijk geworden hier iets over te zeggen.

Waar het ons omgaat is het bouwwerk van de sociale voorzieningen intact te houden en te versterken. Het ging Wiegel erom dat bouwwerk aan te vallen. Ik heb gezegd dat het om een kleine groep gaat en ik heb de vraag gesteld wat we eraan kunnen doen. In het belang van goedwillende mensen. Als er niets aan wordt gedaan, zal de werkloze op den duur ook onder verdenking komen te staan niet serieus naar werk te zoeken”.

„Er is nu een neiging de bemiddeling van iemand die na een jaar

Lees in Hervormd Nederland:

De andere wereld van prins Bernhard/zaak Bernhard is nog maar een begin/Harry Mulisch: Je moet radikaal zijn of niets doen/Elias Canetti: Een uitvinding die ontbreekt; onploffingen ongedaan maken/Werken, praten, kijken en denken bij Hoogovens/Libanon is kapot/Wan Pipel, film als blik-opener/Gesprek met Europeaan Schelto Patijn. Verder altijd artikelen over zaken als Zuid-Afrika, openbaar vervoer, vlees eten, gewelddoos verzet etc. Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten, CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:

Adres:

Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland

Opinieweekblad voor kerk, cultuur

nog geen werk heeft, maar op een laag pitje te zetten. Ik vind het zinnig als er meer werkkraft komt om juist die mensen eens ekstra te begeleiden. En wat het taboe betreft: Dat meneer Hoogendijk er op een bepaalde manier mee aan het werk gaat, dat betekent niet dat je je mond erover houdt.

Zit er bij jou niet achter, dat je eigenlijk vindt dat vrijwillige werkloosheid niet kan?

Bas: „Kijk, elk werk heeft onaangename kanten. We moeten de lasten op eerlijke, georganiseerde manier verdelen. Als iemand moeilijk plaatsbaar is moet je zeggen: kom zelf eens met een idee. Dat heb ik ook bedoeld met de plaatselijke werkgemeenschappen in mijn boekje. Maar als er timmerlui worden gevraagd en die zouden weigeren en daardoor zouden hele bouwwerken niet kunnen worden aangepakt, kijk dat is wat anders. Maar het moet be-

sprekbaar zijn dat mensen die niet plaatsbaar zijn in bijvoorbeeld de vrijwillige sektor werk zoeken. Ik vind wel dat je dat op een ge-regelde manier moet doen. Dat bepleit ik steeds, dat je die vrijwillige arbeid organiseert. Maar hang geen smoesjes op, waardoor je tijd van andere mensen neemt. Als je eerlijk zegt dat je niet bemiddeld wilt worden kom je in de bijstand. Het gaat mij om mensen die eventjes een baan hebben en als na twee jaar werkloosheid de bijstand dreigt, weer even aan de slag gaan. Dat ergert mensen die op moeizame wijze een veel kleiner inkomen genieten. Enig misbruik is inbegrepen in de prijs van deze voorzieningen. Maar je moet niet zeggen: Laat die paar mensen dan maar die er misbruik van maken. Het is vreselijk moeilijk hierover zo te praten dat je goed begrepen wordt”.

K.W.

Ria Beckers vrijwel zeker lijsttrekker

Afgelopen zaterdag hebben de vier regionale congressen, waar adviezen worden opgesteld voor de kandidatenlijst voor de Kamerverkiezingen van 1977, alle de huidige partijvoorzitter Ria Beckers-de Bruyn aangewezen als kandidaat-lijsttrekker. De uiteindelijke verkiezing zal plaatsvinden op het najaarscongres van 12 en 13 november te Utrecht. Intussen zal de kerngroep van eind september ook nog een advies uitbrengen.

De verkiezing van Ria Beckers tot lijsttrekker staat hiermee vrijwel vast. We kunnen haar en vooral de PPR van harte feliciteren met deze keus.

NIEUWS

uit de aktiecentra

Korrespondenten
Noord-Overijssel: Folkert Jellesma, Baarsweg
19, Steenwijk
Twente: Jeroen van Urk, postbus 687, Hengelo

Noord-Holland

De Noordhollandse leden worden uitgenodigd voor een algemene ledenvergadering op 23 september om half acht in Lion d'or te Haarlem (rechts van het station). Daar zal worden gesproken over het Amsterdam-Noordzeekanaalgebied, waarover GS een nota hebben gemaakt. Het Noordhollandse bestuur is momenteel als volgt samengesteld: Frans Haverkort (voorzitter), Sweelinklaan 69, Alkmaar, Gerda de Graaf (sekretaris) Adm. de Ruyterweg 243", Amsterdam, Jannet Tijssen (penningmeester), Tongnaald 57, Monnickendam. Verder: Emmy van Noord Verheul, Nederhorst den Berg, Coen Hamers, Velsen-Zuid, Wil de Munnik, Velsen-Noord en Paul Paulusma, Amsterdam.

Limburg: Harm Dost

Heel Limburg is eind augustus gemobiliseerd om pamfletten uit te delen aan de grensovergangen naar Duitsland waarin wordt gepleit voor de vrijlating van Harm Dost. Deze medewerker van Release in Arnhem werd door het „Landesgericht Kleve" tot een gevangenisstraf van drie jaar en negen maanden veroordeeld. Hij gaf hash aan Duitse heroïneverslaafden, maar niet op Duits grondgebied.

Veel Duitsers lazen het pamflet aandachtig en hier en daar werden discussies gevoerd. Naar schatting zijn enkele tienduizenden Duitsers bediend. Zolang Harm Dost niet vrij is beraadt men zich in Limburg op nieuwe akties.

De kerngroep van eind augustus heeft een motie aangenomen, waarin de vrijlating van Harm Dost wordt geëist. Er wordt afschuw in uitgesproken over de methodes van de Duitse justitie.

Leiden

Het aktiecentrum Leiden heeft een bewogen periode achter de rug: eind juni werd door de ledenvergadering besloten door te gaan met het programkollege met PvdA en D'66, maar daar ging heel wat aan vooraf. De PPR-Leiden ging in 1974

samen met PSP en D'66 op één lijst de gemeenteraadsverkiezingen in: er werden vier zetels behaald. Met de PvdA werd een programkollege gevormd om des te harder te kunnen werken aan de verbetering van de situatie in de stad, die met een structurele achterstand te kampen heeft. De samenwerking verliep echter niet zonder moeilijkheden: het overleg liep moeizaam, er werd niet echt geluisterd. Een aantal beleidsdaden van het kollege viel bij de PPR verkeerd, zoals bv. het besluit om voor de vestiging van het grootwinkelbedrijf C. en A. een histories pand van de monumentenlijst te schrappen. Het kollege maakte te weinig ernst met demokrasering en inspraak, met name bij de renovatie van oude stadswijken. Tenslotte raakte het kollege verwikkeld in een aantal onoverwinnelijke „affaires" op personeelsgebied. Moeilijkheden, die er in december vorig jaar toe leidden, dat de ledenvergadering besloot het kollege nog een half jaar de tijd te geven om verandering te tonen.

In de tussenvolgende periode is de Leidse PPR „de wijk ingegaan": vrijwel elke zaterdag in de maanden april, mei en juni werd met een handkar een stadswijk bezocht, werden gesprekken gevoerd met wijkkomité's en buurtwerkers, werd de bevolking geraadpleegd over hun wijk en over hun stadsbestuur. Het eerste doel was te weten te komen hoe de bevolking denkt over het huidige programkollege; het tweede was kontakten te leggen met de wijken en de problemen te inventariseren.

Zowel op grond van het verslag van deze wijktoernee, als op grond van een eigen analyse van de achterliggende periode, heeft de ledenvergadering van juni besloten, ondanks de vele gerechtvaardigde kritiek, door te gaan met het programkollege, niet onvoorwaardelijk uiteraard, wel loyaal. De voornaamste motivatie was de principiële wenselijkheid van linkse samenwerking enerzijds en het hebben van de beste uitgangspositie om invloed uit te oefenen op de belangrijke beslissingen, die in Leiden genomen moeten worden: het aktieplan voor de binnenstad, de volkshuisvestingsplannen en het bebouwen van de Stevenshofjespolder.

Overijssel

Het provinciaal bestuur van Overijssel wil een soort strategie-handboek opstellen ten behoeve van de beginnende aktiecentra. Daarin zou bijv. moeten staan hoe je ledenwerfakties moet organiseren, hoe je als aktiecentrum naar buiten kunt treden, etc.

Het provinciaal bestuur heeft daarom aan de aktiecentra in Overijssel die al wat langer bestaan, gevraagd info-materiaal toe te sturen. Zoals: informatie over verkiezings-

wervingsakties, en verkiezingsprogramma's. Wanneer er aktiecentra buiten Overijssel zijn die denken materiaal te hebben: het adres van de PPR in Overijssel is: Peter Klein Sprokkelhorst, Smidsweg 40, Bathmen.

Belastingen

In het aktiecentrum Oss zijn we onlangs gestoten op een problematiek, die we graag overbrengen aan belangstellenden, aan allen die buitenlandse werknemers in Nederland een goed hart toedragen.

Vele Nederlanders kunnen uit de belastingwetgeving geen wijs, laat staan de buitenlanders. Nu is er in die belastingwetgeving iets aan de hand. Niet alle buitenlanders betalen onder dezelfde norm belasting. Er zijn buitenlanders (de alleenstaanden en die het gezin in Nederland hebben wonen) die belasting betalen zoals de Nederlanders. Ze hebben mogelijkheden om kosten van ziekte, van onderhoud familieleden etc. af te trekken.

Er zijn buitenlanders — de meesten van hen — die het gezin in het vaderland hebben wonen en die in een veel onvoordeliger groep vallen. Zij hebben niet de mogelijkheden bv. hypotheekkosten van eigen woning in het vaderland of de onderhoudskosten voor naaste verwanten in het vaderland af te trekken van de belasting.

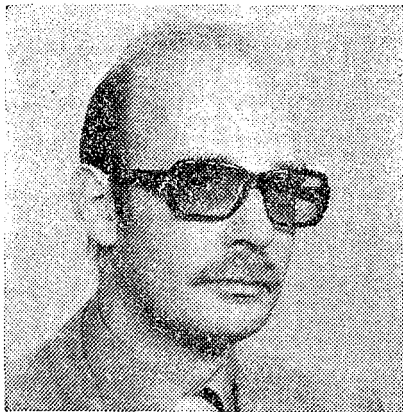
Het is toch juist die categorie van werknemers die het meest kwetsbaar zijn binnen onze samenleving. Bovendien wordt deze zaak vooral onder de buitenlanders ervaren als een grof onrecht dat al jaren bestaat en waar nog nimmer iets aan is veranderd.

Ik heb mede namens het aktiecentrum Oss een brief gestuurd over de materie aan onze Tweede-Kamerfraktie in de hoop wat meer aandacht te krijgen hiervoor. Hoe meer adhesie we vanuit de basis kunnen krijgen hoe meer onze fraktie zich gesteund weet om aktie te plegen op hoog nivo.

Namens het aktiecentrum Oss,
Lambert van Griensven
adhesie en reakties:
Ruusbroecgaarde 13, Oss (N.-B.)

Hellep

Welk aktiecentrum heeft ervaring met een werkgroep over gemeentefinanciën? Wijzelf zijn van plan dit najaar met zo'n groep te beginnen, maar missen elke „deskundigheid". Neem kontak op met Marijke Kuyper, Lag 9 Engweg 6, Putten, tel. 03416-2486.

Kees van Kuyen:

Gebruik van openbaar vervoer MOET toenemen

„De Tweede-Kamerfractie van de PPR wijst de verschraving van het openbaar vervoer, die al is ingezet bij het streekvervoer en die, zoals blijkt uit antwoorden van minister Westerterp op vragen uit de Kamer, ook voor het stads- en spoorvervoer te verwachten is, absoluut af”.

Dit staat in een verklaring die bekend is gemaakt vlak nadat minister Westerterp de beperkende maatregelen voor het streekvervoer had bekend gemaakt, om de tekorten in die vervoerssector binnen de begroting te houden.

De fractie zegt te vrezen, dat het gebruik van het openbaar vervoer — en daardoor de inkomsten ervan — zullen afnemen door de maatregel. Daardoor dreigen de volgende jaren nog grotere tekorten, die dan weer nieuwe beperkende maatregelen oproepen.

Het openbaar vervoer wordt zo steeds verder in de vernieling geholpen. Wie niet over een particuliere auto beschikt is de dupe. Een verdere toename van het particuliere autoverkeer leidt tot onaantoonbare ontwikkelingen voor de ruimtelijke ordening en het leefklimaat in de steden, zo zegt de verklaring.

Dat de maatregelen in overeenstemming zouden zijn met het Meerjarenplan Personenvervoer, dat door de Kamer is aangenomen, wijst de fractie met klem van de hand. Minister Westerterp heeft die suggestie namelijk gedaan. In dat plan is immers gekozen voor een samenhangend geheel van maatregelen gericht op bevordering van het openbaar vervoer en het gebruik ervan. Daarbij is genoemd: gewijzigd parkeerbeleid, bevordering van de doorstroming van het openbaar vervoer, het terugdringen van het autogebruik in de stedelijke gebieden en waar nodig en mogelijk afstemming van het voorzieningennivo van het openbaar vervoer op de vraag. Tegen invoering van de laatste maatregel heeft de PPR-fractie zich, met andere, bij de besprekingen van de Meerjarenplan bij voorbaat verzet.

Dat de minister daar toch toe is

overgegaan noemt de fractie een uiterst korte-termijn-financieel beleid, dat niet gedekt wordt door het vervoers- en politieke beleid, zoals dat door de minister zelf is geformuleerd in het meerjarenplan.

De kerngroep van eind augustus heeft in een motie gezegd, dat het huidige openbaar vervoersbeleid in strijd is met het door de PPR aangevoerde milieuprogramma. Ook de motie wijst erop, dat in verband met ruimtelijke ordening en leefbaarheid van de steden het particuliere autoverkeer moet worden tegengegaan. Volgens de kerngroep moet de minister nu eens daadwerkelijk ernst maken met een structurele verbetering van het openbaar vervoer. Als de plannen van de minister zoals die er nu liggen worden uitgevoerd vraagt de kerngroep de Tweede- en Eerste-Kamerfracties in overweging te nemen tegen de paragraaf „Openbaar vervoer” in de komende begroting te stemmen.

Kees van Kuyen, het PPR-Tweede-Kamerlid dat onder andere Verkeer en Waterstaat voor zijn rekening neemt en op de kerngroep het woord voerde, zegt in een toelichting dat allereerst erkend moet worden, dat geen enkele regering, zelfs geen PPR-regering, kan doorgaan de tekorten van het openbaar vervoer te dragen als het gebruik van dat openbaar vervoer niet toeneemt. De capaciteit ervan is onderbezet. „Er moeten concrete maatregelen worden uitgevoerd om de zaak niet mis te laten lopen”.

Kees van Kuyen herinnert eraan, dat Westerterp een beleid wil voeren dat moet leiden tot (even ademen): „beperking van de groei van de mobiliteit in reizigerskilometers, met de nadruk op de beperking van het autogebruik, met name in de stedelijke gebieden en in het bijzonder in de spitsuren”.

Hij is vooral verbaasd, dat Westerterp zijn reeksen goede maatregelen uit het Meerjarenplan laat voor wat ze zijn en zijn maatregelen baseert op één (inmiddels beroemd geworden) zin: „grosso modo handhaving van het huidige voorzieningennivo, met waar nodig en moge-

lijk aanpassing aan de vraag”.

„Ik ben ook niet tegen een zuinige bedrijfsvoering. Een bus die steeds één persoon vervoert, heeft inderdaad geen zin. Maar voordat je een buslijn staakt moet je toch eens aan alternatieven denken. Een bustaxi bijvoorbeeld. Je kunt niet één maatregel er uit lichten en zeggen: de rest komt wel”.

Een van de oorzaken van de uit de pan vliegende tekorten is dat de tarieven reëel gelijk blijven met de kosten van levensonderhoud. Maar de loonkosten stijgen sneller dan de kosten van levensonderhoud. Sommige maatschappijen hebben ook niet tijdig hun lijnen krities doorgelicht omdat de oplopende tekorten toch werden gedekt. Als nu in één klap de sanering moet worden uitgevoerd, komen de slagen hard aan.

Kees van Kuyen heeft er in een commissievergadering over de zaak op gewezen dat de bezuinigingen op Westerters begroting voor een deel weer bij Boersma voor hogere uitkeringskosten zullen zorgen. Zodat de overheid in haar geheel er weinig mee opschiet. Westerterp reageerde met de opmerking, dat dat niet zijn zaak was. Kees van Kuyen: „Een typisch voorbeeld van de geïsoleerde wijze waarop begrotingen tot stand komen”.

(advertentie)

PARTIJBURO PPR

In het kollektief op het partijburo van de PPR is plaats voor

EEN MEDEWERK(STER)

voor 20 uur per week, bij voorkeur in de eerste helft van de week.

Het werk bestaat uit tikwerk, stencillen en allerlei andere administratieve klussen. Enige ervaring daarin is belangrijk, nog belangrijker is de bereidheid als teamgenoot in het kollektief te functioneren.

Sollicitaties, graag schriftelijk, vóór 22 september as. aan PPR Partijburo Singel 277, Amsterdam tel. (020) 227342

Philip Potter: Kapitaal is macht Waarom de Wereldraad de Amrobank boycot

De algemeen sekretaris van de Wereldraad van Kerken, dr. Philip Potter, heeft in een brief aan de Amrobank uiteengezet, waarom de Wereldraad een oproep heeft gedaan de bank te boycotten. De partijbesturen van PPR, PvdA en PSP ondersteunen de boycot. De Amrobank had de Wereldraad een verwijt gemaakt over deze oproep tot boycot.

In de brief van Potter stelt hij de werkwijze van de bank aan de kaak en ontmaskert hij de valse argumenten die de bank gebruikt om het verstrekken van leningen aan de Zuidafrikaanse regering te rechtvaardigen.

Potter zegt dat Zuid-Afrika in vergelijking tot andere landen een bijzonder geval is omdat het zich als zodanig heeft gemanifesteerd. De grondwet wijst er elke mogelijkheid af tot verwerkelijking van een samenleving, waarin mensen worden behandeld op grond van hun waarde als mens en niet op grond van de kleur van hun huid.

De Amrobank had erop gewezen dat het terugtrekken van investeringen betekent, dat het land wordt geïsoleerd. Potter zegt, dat blank Zuid-Afrika zichzelf al heeft geïsoleerd.

Investeringen zijn voor de Zuidafrikaanse regering van veel belang. Dat blijkt uit verschillende uitspraken. Volgens de Zuidafrikaanse regering kan zij haar beleid voortzetten, ondanks de verbale kritiek door de Verenigde Naties, zolang de financiële steun voortduurt. Potter

schrijft: „Het argument dat desinvestering uitstel zou betekenen voor de beëindiging van apartheid is nog nooit in de praktijk getoetst, nog afgezien van het feit dat dit door de Zuidafrikaanse regering zelf categorieën wordt ontkennd”.

Potter schrijft dat een bank twee functies heeft. Ten eerste de dienstverlenende functie van het bewaren van geld. Ten tweede gebruiken de banken dat kapitaal. „Banken hebben daarom hun eigen ingebouwde basisfilosofie, namelijk om hun kapitaal te kunnen vermeerderen, om meer geld te kunnen uitleenen, wat tot een grotere rente-opbrengst leidt, zodat ze nog meer kunnen uitleenen. Een bank is er daarom per definitie om groter te worden en machtiger”. Wij kunnen hieruit afleiden, zegt Potter, dat voor banken slechts de aandeelhouders

en rekeninghouders belangrijk zijn. Hun toenemende macht moet ten goede komen aan hun cliënten.

Als kapitaal het gegroeide overschot uit het verleden is, legt dat zware verantwoordelijkheden op degenen die erover beschikken. „Het enige geoorloofde gebruik van kapitaal door christenen is dienstbetoon aan de wereld, wat noodzakelijkerwijs de bevrijding van de armen en onderdrukten inhoudt. Ditzelfde proces houdt tevens de bevrijding van de rijken in (de bezitters van het kapitaal zelf)”. Kapitaal is voor de Wereldraad een middel, zegt Potter, terwijl het voor de Amrobank een doel in zichzelf blijkt te zijn.

Potter zegt dat de Wereldraad wil meewerken de nieuwe internationale economische orde met vele anderen te verwerkelijken. „Fundamenteel voor deze nieuwe orde zal de overtuiging zijn, dat kapitaal niet langer uitsluitend kan dienen ten voordele van individuen, private organisaties of staten, maar dat het bezit ervan een krediet betekent dat een ieder ten goede komt.”

Fel reageert Potter op de opmerking van de Amrobank, dat de Wereldraad „door uitoefening van dwang zijn denkbeelden aan anderen (d.w.z. aan de Amrobank)

tracht op te dringen”.

„Acht u zich boven kritiek verheven en staat u boven de beoordeling van de markt, die u wenst te dienen? De logica van uw argument is, dat u zich boven kritiek stelt en niet duldt dat er uitleg van u wordt gevraagd.”

Op de opmerking van de Amrobank, dat de bestuurders van Amro „altijd zich ervan hebben onthouden het bank-apparaat (in positieve en negatieve zin) te gebruiken voor politieke doeleinden”, zegt Potter dat kapitaal macht is. Het gebruik ervan valt altijd samen met het dienen van politieke doeleinden. In het geval van de investeringen in Zuid-Afrika gebruikt u uw macht, zegt Potter, om een immoreel politiek doel te dienen.

Het wijzen op de volgens de Amrobank doorslaggevendende rol van de wet bij de beslissingen over de transakties van de bank vindt Potter afwentelen van verantwoordelijkheden. De Amrobank zegt alles te doen wat niet onwettig is. Dat betekent dat de Amrobank-bestuurders ethische overwegingen terzijde schuiven.” De wet stelt bepaalde grenzen vast, waarvan overschrijding niet wordt geduld. De wet ontslaat individuen niet van de nood-

zaak hun handelingen te toetsen aan hun eigen geweten en zij kan dat ook niet.”

„U vaart er beslist wel bij”, schrijft Potter, „wanneer de huidige Zuid-Afrikaanse regering aan de macht blijft en u helpt de handhaving van deze macht zeker te stellen door uw voortdurende leningen”. Als de Zuid-Afrikaanse regering haar apartheidspolitiek beduidend zou wijzigen, dan zouden de belangen van de bank daar ook onder lijden, omdat de winsten die in Zuid-Afrika gemaakt worden afhankelijk zijn van apartheid.

„De kern van de zaak is dat er voor u geen andere keus is dan de wetten en praktijken van apartheid in Zuid-Afrika te aanvaarden.”

De Amrobank zegt de rassendiskriminatie „op meer praktische wijze” te willen bestrijden. Potter: „Dat is in tegenspraak met uw eerdere bewering, dat het bankapparaat niet gebruikt wordt voor „politieke doeleinden”.

Maar als dat het argument is, waarop de Amrobank zich verlaat, „zullen wij moeten konkluderen dat u de Zuid-Afrikaanse werkelijkheid verkeerd beoordeeld hebt en dat het onze taak is die werkelijkheid te beschrijven”.

(advertentie)

**krekt
oer
t wetter**

Juist voor ons PPR-ers kan het nooit kwaad om 's een weekje uit te waaien.
Je weet wel: een frisse kijk en zo...

Krekt is een goeie plek daarvoor. Juist wat je zoekt. Kom aan boord: het zal je goed doen.

- * erkende A.N.W.B. zeilschool
- * jachtverhuur
- * centrum voor groepswerk
- * verhuur van akkommodatie

We zijn het hele jaar open ...
Vraag informatie.

KREKT OER 'T WETTER
bij SNEEK

Telefoon 05150 - 5248 en
05153 - 244

Aktiemogelijkheden zuidelijk Afrika

Dit najaar staat in het teken van zuidelijk Afrika. Ook het partijbestuur heeft besloten zich bij de akties in de komende periode daarop te concentreren. Twee aktielijnen zijn daarbij uitgezet. In de eerste plaats de Amrobank Boycotaktie. In de tweede plaats de Boycot Outspan Aktie. Over beide hieronder wat aktie-informatie.

AMRO-BANK BOYCOT

De Boycot van de Amrobank is reeds in 1975 gestart vanuit de Wereldraad van Kerken. Een aantal Nederlandse aktiegroepen sloten zich daarbij aan, te weten de X-Y beweging, Werkgroep Kairos, Boycot Outspan Aktie, de Anti-Apartheids Beweging, wereldwinkels en werkgroepen zuidelijk Afrika. Op 23 juni stelden ook de partijbesturen van PvdA, PSP en PPR zich achter de aktie. De bedoeling van de aktie is om steeds intensiever aan te sporen tot opzeggen van rekeningen bij de Amrobank. Affiches, folders etc. zijn te verkrijgen op het contactadres van de aktie: Anti-Apartheids Beweging Nederland, Lauriergracht 116, Amsterdam, tel. (020) 23 73 35, tav Pim Juffermans of Kier Schuringa. In de tweede plaats zullen ook aktiegroepen, organisaties en verenigingen, waar men lid van is,

aangespoord moeten worden hun rekeningen op te zeggen. Hierbij kan bijvoorbeeld ook gedacht worden aan plaatselijke kerken, schoolverenigingen etc. Tenslotte zal de PPR in die organen, waarin zij vertegenwoordigd is (provincies, gewesten en gemeenten) moeten proberen via vragen, interpellaties, moties e.d. de rekeningen die deze organen bij de Amro-bank hebben, te doen beëindigen. De totale aktie zal moeten uitlopen in een tweetal aktiedagen, te weten 16 en 17 september a.s., waarop bij alle filialen van de Amrobank gepost gaat worden. Deze aktiedagen worden plaatselijk georganiseerd. In de meeste plaatsen zijn daarvoor reeds koördinatoren aan het werk. Wat de PPR-aktiecentra kunnen doen, is, kort samengevat:

- de leden aansporen hun rekening op te zeggen,
- de aktiegroepen en organisaties, waar men deel van uitmaakt, aansporen dat ook te doen,
- via hun vertegenwoordigers in gemeenteraden, gewesten en provincies, die organen te bewegen ook te breken met de Amrobank,
- meewerken aan de organisatie plaatselijk van de aktiedagen op 16 en 17 september,
- aan de aktie bekendheid geven door middel van affiches, stickers etc.

Voor alle inlichtingen en materiaal: Anti-Apartheids Beweging Nederland, Lauriergracht 116, Amsterdam, (020) 23 73 35.

BOYCOT OUTSPAN AKTIE

De tweede aktielijn is de Boycot Outspan Aktie. In veel plaatsen zijn inmiddels plaatselijke groepen ontstaan, die aktie voeren tegen de verkoop van Outspan sinaasappelen. Het seizoen van de Outspan sinaasappelen begint in augustus, vindt zijn hoogtepunt in september en oktober en loopt dan af in november. In die periode zal dan ook de aktie gevoerd moeten worden. Onze oproep aan de leden en de aktiecentra is: kijk of er in jullie plaats een Boycot Outspan groep bestaat. Zo ja, sluit je daar bij aan. Zo nee, neem dan plaatselijk het initiatief tot oprichting van zo'n groep. De Boycot Outspan Aktie beschikt over een grote hoeveelheid materiaal aan affiches, brochures, folders en stickers; daarmee kan men uitstekend markt- en straatakties organiseren. Voor alle inlichtingen en materiaal: Boycot Outspan Aktie, Pasteurstraat 26, Leiden, tel. (071) 14 21 24.

Michiel van de Kasteelen
sekr. buitenparlementaire
aktie van het partijbestuur

„Vroeger wilde ik altijd graag de drie machten van Montesquieu leren kennen. Dus eens kijken bij de rechterlijke, de uitvoerende en de wetgevende macht. Daar was ik gewoon benieuwd naar. Ik heb uitgebreid staatsrecht gedaan bij Erik Jurgens ook. Hoe verloopt dat, die besluitvorming. Dat boeit me nog steeds”.

Wat is dat: rechterlijk ambtenaar in opleiding?

Gerrit Jan: „Dat is een zeer praktische opleiding van zes jaar gericht op officier van justitie en op rechter. Na mijn studie was ik fractie-assistent bij de PPR in Amsterdam en werkte ik bij het Politiek Jongeren Kontakt. Maar dat had me te weinig met recht te maken. Ja, dit is een voorbereiding op een loopbaan”.

Wat beweegt je? Wat voor iemand moet je zijn om daarin je baan te kiezen?

Gerrit Jan: „Je moet geen revolutionair zijn. Je moet geloven in de bestaande orde... Die wel geleidelijk te veranderen is natuurlijk. Want je moet ook geen star denker zijn. Leden van de rechterlijke macht zijn konfliktoplossers, willen ook wetten veranderen. Je zoekt naar oplossingen bij botsingen tussen individuen of tussen individuen en de maatschappij. De voorkoming van konflikten. Met straf ook om de overtreders zelf, om duidelijk te maken dat het niet kan. Hoewel dat niet verbeterend zal werken”.

Maar wel straf?

„Ja, bij gebrek aan alternatief. Je kunt natuurlijk beter begeleiden, maar we kunnen dat nog niet af”.

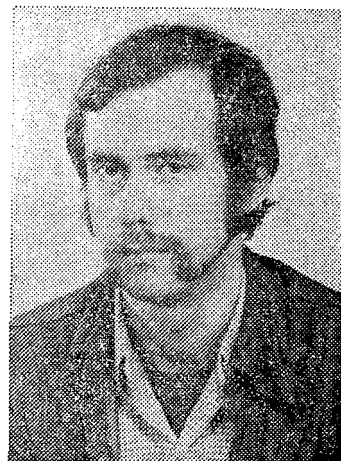
Kom je niet in konflikt als je bij de rechterlijke macht werkzaam bent en tegelijk actief met politiek bezig bent?

„Er zijn er veel politiek actief. Er zijn kantonrechters lid van een gemeenteraad. Je hoeft er niet mee te koop te lopen. Je moet objectieve uitspraken doen hè en dat politiek actief-zijn komt dan het beeld van onpartijdigheid dat de rechterlijke macht heeft niet ten goede. Ach...”

Is er geen groot onderscheid tussen politiek en rechterlijke macht.

Gerrit Jan: „Dat onderscheid verflauwt. In toenemende mate heb je te maken met raamwetten waarbinnen de rechter normen moet stellen. De wet stelt een grens, maar die is niet volstrekt onaantastbaar. Door maatschappelijke ontwikkelingen worden wetten opzij gezet. Er wordt al veel vooruitgelopen op komende wetten ook”.

Bestuurslid Gerrit Jan van Oven over het gesprek met Amro

Gerrit Jan van Oven (2) is sinds kort rechterlijk ambtenaar in opleiding. In zijn vrije tijd is hij lid van het partijbestuur. Zijn taak is daar het coördineren van buitenparlementaire akties. Wij praten met hem omdat hij de initiatiefnemer is geweest van de steun van de drie progressieve partijen aan de boycotaktie tegen de Amrobank, die geld leent aan de Zuidafrikaanse regering en zodoende direkt meehelpt het apartheidsregiem in stand te houden. Gerrit Jan woont in het hartje van Amsterdam. Zijn kamer bevat indrukwekkende hoeveelheden stapels kranten, tijdschriften en boeken. Hij slalomt er zonder ergernis tussendoor. Een man die houdt van leesvoer binnen handbereik.

Zuid-Afrika

Hoe ben je zo betrokken geraakt bij de Zuid-Afrika zaak?

Gerrit Jan: „Ik zocht als bestuurslid belast met buiten-parlementaire akties-kontakt met groepen als de Anti-Apartheidsbeweging en het Angola Comité. Ik vroeg waar ze mee bezig waren”.

Je spreekt nu over de Amroboycot. Maar ik bedoel de Zuidafrikaanse problemen in het algemeen. Want daarin heb je je nogal verdiept.

„Toen ik in 1973 als jongerenlid in de Nederlandse delegatie naar de Verenigde Naties zat, was Zuid-Afrika ook een big issue. De informatie die ik daar kreeg speelde ik terug naar groepen hier. De PPR heeft een poos terug een zuidelijk Afrika groep opgericht. In de VN kreeg ik natuurlijk in het algemeen met buitenlandse politiek te maken. Daar maakte je het mee. De konfrontatie tussen verschillende belangen en groepen. Daar is mijn interesse voor buitenlandse politiek goed ontwaakt. Maar het is niet zo, dat ik als Sietze Bosgra elke dag anderhalf uur over buitenlandse politiek lees. Ik probeer het te volgen. De grote verbanden aan te brengen. In de VN werd je voortdurend gekonfronteerd met de samenhang van de problemen”.

Hoe is de steun van de politieke

partijen aan de Amroboycot tot stand gekomen?

Gerrit Jan: „Het is een aktie van X min Y, de Boykot Outspan Aktie, Kairos, de Anti Apartheidsbeweging, Betaald Antwoord. Ze zijn al meer dan een jaar bezig. Ze kwamen er maar slecht toe zich tot de politieke partijen te wenden. Dat is heel langzaam gegaan. Ik denk dat ze niet zo erg in politieke partijen geloven, al is gebleken, dat het direkt resultaten afwierp.

De aktie kreeg pas goed publiciteit na de verklaring van de partijbesturen van PPR, PvdA en PSP. Toen gingen de bankiers reageren. Toen verschenen paginagrote en duizenden kostende advertenties in de kranten. De aktiegroepen hebben alle politieke partijen aangeschreven. Wij hebben kontakt opgenomen met de PSP en de PvdA. De andere partijen hebben geweigerd. Nee, de CPN heeft niets van zich laten horen”.

Andere dingen

Interessant dat de groepen niet veel zagen in de politieke partijen.

Gerrit Jan: „In de praktijk valt het tegen politieke partijen mee te krijgen. Hun steun valt tegen. De groepen verwachten vaak nogal wat. Ze zijn bijvoorbeeld met z'n vijftigen. En redeneren dan zo: de PPR heeft 13.000 leden. Als de meedoen zijn we met 13.050. Maar

„Je overtuigt ze niet, maar je weet het nooit”

dat klopt helemaal niet. Want wij zijn met zoveel andere dingen bezig. Ze zijn ook vaak bang dat de publiciteit naar de partijen toegaat, dat is nu ook gebeurd. Hoewel ook groepen als Betaald Antwoord en de Wereldraad van Kerken veel publiciteit krijgen. Tenslotte hebben we alleen maar gezegd: we ondersteunen een aktie die anderen hebben opgezet”.

Een partij als de ARP doet niet mee.

„Misschien uit een soort weerzin, dat wij wel reageerden. Je weet het niet. Ze durven het ook niet aan natuurlijk. Dat zag je in de zaak van de levering van kerncentrales. Ze stellen erg veel belang in het bedrijfsleven. De zaak zou denk ik een splitsing in de AR teweeg brengen. Hoewel meneer Schakel nu geen voorzitter meer is van de Werkgemeenschap Zuid-Afrika! Dat is nu het CHU-Tweede Kamerlid Tolman. Erg eigenlijk hè...

Bewustmakend

Waar bestaat de boycot aktie tegen de Amrobank uit?

Gerrit Jan: „Druk uitoefenen op de bank om de relatie met Zuid-Afrika stop te zetten. De Zuidafrikaanse regering heeft behoefte aan kapitaal en energie. Wij moeten ze dat niet leveren. We oefenen druk uit op de Amrobank zolang ze niet bereid zijn te zeggen, dat ze geen le-

ningen meer zullen verstrekken. De mogelijkheid dat het geld van de spaarder naar Zuid-Afrika gaat is groot, zonder dat de klant het weet trouwens. Die heeft daar niets over te zeggen. De nu nog steeds lopende lening van 1973 van de Amrobank is bij toeval aan het licht gekomen.

Ten tweede zit aan de aktie een bewustmakende kant. Een paar jaar geleden had je veel derde wereld-akties. Dat is wat afgelopen ten gunste van akties op meer lokaal nivo, waar het gaat om wonen, werken. Maar als er goede akties

zijn op buitenlands gebied moet je er inspringen. Al zijn er geen algemene tegenstellingen natuurlijk. Je kunt duidelijk maken waar ze je geld beleggen en wat er allemaal mee gebeurt. Het heeft ook met ons eigen land te maken natuurlijk. Wat voor beleid voeren wij eigenlijk ten opzichte van de buitenlandse arbeiders? Daarop steunt onze welvaarts-ekonomie, maar hun gezinnen zijn er het slachtoffer van. Het gaat er om dat duidelijk wordt, dat je hier dingen doet die op grote afstand gevolgen hebben en mensen treffen”.

Volgens de Amrobank hebben maar een klein aantal mensen hun rekening bij de bank opgezegd.

Gerrit Jan: „Honderd zeggen ze. Maar als je vergadert met een groep aktievoerders uit het hele land kan elk er al zo vijf opnoemen. Niet iedereen zal de bank de reden van opzegging laten weten.”

Slaagt de aktie?

„Het aantal opzeggers moet natuurlijk wel enige indruk op zo'n bank maken. Maar voor de bank is het veel vervelender dat ze in opspraak is. Een bank drijft op vertrouwen. Nu staat er in de krant dat er met de bank iets mis is. De discussie gaat door. In gemeenteraden worden vragen gesteld en ik heb van hele goede raadsdiscussies gehoord naar aanleiding van dit punt. Dat is toch mooi...”

Diskussie

Jullie zijn gaan praten met de bank?

Gerrit Jan: „We hebben eerst een brief geschreven aan de Amro dat we overwogen de aktie te steunen. Maar dat we ook hun standpunt

wilden kennen: Dat heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Ze wilden het op de lange baan schuiven. We hebben naar voren gebracht waarom we de aktie dachten te gaan steunen. Ze argumenteerden dat een bank neutraal is en dat die neutraliteit in acht moet worden genomen. Dan discussieerden we of het wel meedoen niet ook een politieke beslissing is.

Ze zeiden dat de overheid niets had verboden. Dat de regering de VN-sanktie niet had overgenomen. En zeiden ze: andere banken doen het ook. Wie dat zijn is onbekend. Betaald Antwoord had alle banken aangeschreven en alleen de Amro-bank had erkend betrokken te zijn. Die gaf een duidelijk antwoord. We kwamen niet tot elkaar. We geloven niet in neutraliteit. Het is altijd een politieke beslissing, of je nu wel of niet leent. We hebben gezegd: dat de Nederlandse overheid niets doet is kwalijk en wat de andere banken betreft: we zullen ook laten zien wat die doen".

„Er zit een raar aspekt aan wat de vrije meningsuiting betreft. De banken kopen een hele pagina ad-

vertentie voor hun publiciteit. Terwijl wij brieven schreven naar kranten, die niet werden geplaatst. Politieke partijen hebben nooit zoveel geld voor dure advertenties natuurlijk".

„De Amrobank wil tenminste de discussie aangaan. Ze zijn eerlijk, ze vinden zichzelf eerlijk. Zijn niet bang. Dat komt denk ik voornamelijk door die Van den Brink, de president-direkteur van Amro. Die zegt: Wij gaan eerlijk de discussie aan en wij worden daarvoor gestraft. Hij zegt voortdurend, dat hij kerk-ganger is en een goed christen probeert te zijn en dat hij zich daarom gekrenkt voelt. Hij voelt zich aan de kaak gesteld, is verontwaardigd over die afbeelding van dat varken dat met geld wordt volgestopt".

Zei hij dat zij gestraft werden?

„Ja. Hij zegt: ik heb ook kinderen thuis. Die lezen dat en krijgen de indruk dat ik een gewetenloze schurk ben, een winstjager. Hij voelt zich persoonlijk aangepakt, voelt zich door de aktie gegrepen. In het gesprek met de bankiersvereniging zaten we weer tegenover

hem, want daarvan is hij ook voorzitter".

Sfeer

Maar wel een vriendelijke sfeer zeker.

Gerrit Jan: „Het verloopt formeel. Je ziet er om te beginnen al heel anders uit dan die bankiers. Dat valt wel op. En ze leggen alles vast. Drie assistenten verzorgen de ver-slaggeving. Je hebt een bordje voor je waar je naam op staat. Keurig. Suikerklontjes met een tangetje. Je vermoedt wel welke argumenten op tafel komen, je weet ook wat je terug gaat zeggen. Maar je zegt het op een soort officiële manier. En aan het eind van het gesprek zeg je: we zijn niet tot elkaar gekomen, maar zijn blij met het gesprek. Zij hebben dan het communiqué al klaar. Het is natuurlijk een publiciteits-slag".

Voor wie gunstig?

„Weet ik niet. Je moet de discussie aangaan. Je overtuigt ze niet, maar je weet nooit".

Kees Waagmeester

Aktiemarkt

Op zaterdag 25 september van 16-22 uur vindt de manifestatie „Idefix-Aksie-Markt" plaats. Plaats van handeling is de Immanuëlkerk, Berlagestraat 96, Rotterdam-Alexanderpolder. In informatiestands geven een groot aantal bekende aktiegroepen (lekker dier, amnesty international, MVM, VVDM, wereldwinkel) de nodige tot aktie aanzettende informatie. Paul van der Harst zingt liederen en vertelt verhalen uit Latijns Amerika, de kabaretgroep „de permanente panneband" brengt nummers over onder meer emancipatie. Wie wil kan meedoen aan het wereldhandels-spel of milieuspel, maar een potje tafeltennis is ook mogelijk. Nadere informatie geeft: Rick de Wit van „Idefix", de Klerkstraat 165, Rotterdam-3014.

PRO-bulletin

PRO blijkt een werk-gemeenschap te zijn die zoekt naar een nieuwe levensstijl, waarin arbeidsdeling (half-time werk) en vrijwilligers-

werk in bijvoorbeeld hulpdiensten, buurt-commissies nogal belangrijk zijn. Een van de antwoorden op het waarom van PRO, luidt: de wens om te komen tot een eerlijker verdeling van ruimten, kennis, inkomen en invloed. De kern van de PRO-aktie is een driepoot, luidende: „we zullen in de eerste plaats activiteiten moeten ondernemen in de richting van milieu, nieuwe economische orde, alternatieve voeding en gezondheid, derde wereld, democratisering, rechtvaardiger verdeling van inkomens, kennis, invloed. Dit kan in verschillende aktiegroepen.

In de tweede plaats kan men dit praktiseren binnen bestaande politieke partijen. In de derde plaats is het noodzakelijk dat we proefpolders inrichten voor een andere manier van leven. PRO-groepen zijn hiervan een voorbeeld."

Uitwerking van het bovenstaande en overige stimulerende ideeën worden regelmatig verwoord in het vijfmaal per jaar verschijnende PRO-bulletin. De snelste

en enige manier om verzekerd te zijn van ontvangst van de vijf nummers is 5 gulden storten op giro 3386765 ten name van PRO-Deventer met vermelding van abonnement 1976/1977. Voor nadere inlichtingen wende men zich tot Jan Schuiling, Kannenburg 201, Deventer, telefoon (05706) 1523.

Namibië vrij, steun Swapo

Van 27 oktober tot 3 november wordt er een internationale solidariteitsweek met het volk van Namibië gehouden. Waarom Namibië? Omdat de onafhankelijkheid van Namibië één van de stappen zal moeten zijn naar de totale bevrijding van heel zuidelijk Afrika. Op 25 september wordt een werkdag gehouden ter voorbereiding van de aktie Namibië Vrij. Dat zal zijn in De Horst in Driebergen. De aktie gaat uit van de Lutherse, gereformeerde, katholieke en hervormde jeugd in samenwerking met Kairos en het Angola Comité.

Folders, brochures, boeken en dergelijke voor deze rubriek opsturen aan Dick Rietbergen, van der Mondestraat 145, Utrecht.

De steun aan de onafhankelijkheidsbeweging Swapo zal in de aktie een centrale plaats innemen. Swapo is de enige vertegenwoordiger van het volk van Namibië, terwijl het bewind van Zuid-Afrika over het gebied onwettig is. De week wordt gehouden op het tijdstip dat het tien jaar geleden is, dat de VN Zuid-Afrika het mandaat over Namibië ontnam.

Ga naar de werkdag en geef je op: Postbus 114, Driebergen, tel. 03438 - 6314.

Themagroep Milieu

Spuitbussen, ozonafbraak en klimaateffekt

Spuitbussen bevatten gassen die in de atmosfeer zeer langzaam worden afgebroken. Het is zeer waarschijnlijk dat door sommige van deze gassen de hoeveelheid ozon in de hogere luchtlagen wordt verminderd. Als dat juist is kan er meer kortgolvlige straling vanuit het heelal op het aardoppervlak doordringen. Hierdoor neemt het aantal gevallen van huidkanker bij mensen en dieren aanzienlijk toe, terwijl er verschillende andere schadelijke biologische gevolgen zijn.

In wetenschappelijke kringen is men het er nog niet over eens of de ozon in de hogere luchtlagen inderdaad door de drijfgassen wordt aangetast. In laboratoriumexperimenten is wel vastgesteld dat de ozon door drijfgassen wordt afgebroken, maar in het laboratorium is het nauwelijks mogelijk alle omstandigheden zoals die op grote hoogte voorkomen, precies na te bootsen.

Door metingen in de atmosfeer is vastgesteld, dat de drijfgassen die onder laboratoriumomstandigheden ozonafbraak tot gevolg hebben, ook op grote hoogte in de atmosfeer worden aangetroffen. Metingen van de hoeveelheid ozon hebben tot nu toe geen afname van de hoeveelheid ozon te zien gegeven. Dit is

niet verwonderlijk, omdat pas in de laatste tien jaar een grootscheeps gebruik van spuitbussen wordt gemaakt.

Er moet eerst een geruime hoeveelheid ozon worden afgebroken voordat een duidelijke vermindering in de metingen tot uiting kan komen. Dan is het in feite al te laat om nog maatregelen te nemen. Dit komt door de periode die er is tussen het verspuiten van de drijfgassen en de daarop volgende afbraak van ozon. Als men door meting vaststelt dat de hoeveelheid ozon is verminderd is er al veel ozon verdwenen, terwijl de dan al geloosde drijfgassen nog een hoeveelheid ozon zullen aantasten. Rekening houdende met de groei van het gebruik van spuitbussen kan deze bijkomende afbraak aanzienlijk zijn.

Vele fabrikanten van de drijfgassen eisen een „hard” bewijs van de ozonafbraak in de atmosfeer voordat zij tot afremming van de produktie over willen gaan. Uit het bovenstaande blijkt dat wachten op een hard bewijs, risico's met zich mee brengt. De gevolgen van de ozonafbraak zijn te ernstig om dit risico te lopen.

Er is onlangs een belangrijk nieuw aspect gekomen in de discussie over de spuitbussen. De Wereld

Meteorologische Organisatie heeft berekend, dat alleen al door de aanwezigheid van de drijfgassen in de atmosfeer er een klimaateffekt zal optreden. De temperatuur van de atmosfeer zou op den duur worden verhoogd tussen de 0,4 en de 1,8 graden Celsius, als er geen groei is in het verbruik van drijfgassen, maar een konstant verbruik zoals in 1972. Twee graden lijkt weinig, maar de gevolgen van een gemiddelde verhoging van de luchttemperatuur met twee graden zijn groot. In het boek „Only one earth”, geschreven in opdracht van de sekretaris van de VN-milieu-konferentie, werd over een verandering van twee graden gemeld: „Naar omlaag zou dit een nieuwe ijsijd betekenen, naar omhoog een terugkeer naar het ijsvrije tijdperk. In beide gevallen zijn de gevolgen wereldomvattend en katastrofaal”. Bij het maksimum van de berekende temperatuurstijging zou dus vrijwel de gehele ijskap op de Noord- en Zuidpool kunnen smelten. Daardoor komt de zeespiegel minimaal enkele meters hoger te liggen dan nu. Men moet bedenken dat bij voortgaand gebruik van drijfgassen de stijging van de temperatuur, en daarmee de stijging van de zeespiegel, zeer geleidelijk zal plaatsvinden. Paniek is daarom niet zinvol, wel is het noodzakelijk het gebruik van drijfgassen sterk tegen te gaan.

De berekende klimaateffekten van sommige drijfgassen geven voldoende aanleiding om in Nederland het gebruik ervan geheel te verbieden en in internationaal verband een verbod te bepleiten.

Dit artikelje is een samenvatting van een rapport van de werkgroep vervuiling over het drijfgassenonderzoek. Het rapport is verkrijgbaar bij de Studiestichting, Singel 277, Amsterdam.

Werkgroep vervuiling

Organisatoren: Landelijke Herv. Jeugdraad; Ned. Luth. Jeugdraad; Landelijk Cons. voor Herstelraad Jeugdwerk; Kath. Jeugdwerk voor Nederland; Angela Corbelli; Theodor Kalm

Kommunikatie met de basis

In het Deventer Dagblad van 7 januari van dit jaar stond in een interview met leden van de ondernemingsraad van Thomassen en Drijver Verblifa (TDV) (de fabriek van de wegwerpplakjes, plastic koffiebekertjes enz.) dat deze OR zich ernstig zorgen maakt over de op stapel staande Afvalstoffenwet van minister Vorrink. Deze wet richt zich onder meer op het beperken van de afvalstroom door het tegengaan van eenmalige verpakkingen.

Met name de PPR werd in dat inter-

view genoemd als een partij, die het „milieu” hoog in het vaandel heeft staan, maar daarbij niet altijd de consequenties op het gebied van de werkgelegenheid in het oog houdt. Het actiecentrum Deventer kon dit onmogelijk over zijn kant laten gaan en heeft contact gezocht met de OR van TDV. Vanuit de OR is dit op prijs gesteld en er heeft dan ook een gesprek plaatsgevonden tussen leden van het actiecentrum en leden van de OR. Uit dit gesprek kwam duidelijk naar voren waar de problemen lagen. De werkgelegenheid gaat de OR uiteraard

zeer ter harte, maar het behoud van een goed milieu ook. Of, zoals iemand het uitdrukte: Ik heb er behoefte aan om onder de laatste boom van Nederland bierblikjes te maken.

Het was duidelijk, dat het actiecentrum deze problemen ook niet allemaal kon overzien, zodat de hulp van de themagroep Milieu werd ingeroepen. Eén en ander heeft geleid tot een werkbezoek van de Kamerleden Kees van Kuyen en Leo Jansen en Hugo Röder en Bert Paanakker van de themagroep Milieu aan de vestiging Oss van TDV.

De OR had voor dit gesprek ook een paar hoge bonzen uit het eigen bedrijf uitgenodigd, zodat een afweging plaats kon hebben van radi-

kalen, werknemers (OR) en werkgevers, over milieu en werkgelegenheid in de verpakkingindustrie. Citaat uit het verslag in het personeelsblad van TDV: „Uit de discussie kwam duidelijk naar voren dat tussen de partijen nauwelijks verschil van mening bestond omtrent het punt werkgelegenheid. „De PPR hecht grote waarde aan het behoud van werkgelegenheid”, aldus een PPR-woordvoerder. De kritiek die de OR in het bewuste interview o.a. aan het adres van de PPR had gericht werd zeer door de radikalen betreurd. Zij stelden daartegenover dat politieke partijen in het algemeen nooit vooraf worden geraadpleegd over de achtergrond van hun standpunt in een bepaalde zaak.” Einde citaat.

Van de kant van de PPR is ook duidelijk uitgelegd, dat bijvoorbeeld verschillende maatschappijvisies tot verschillende conclusies kunnen leiden (bijv. de keuze tussen hier bierblikjes maken voor export naar de derde wereld of ze daar produceren of het zó slecht vinden voor het milieu, dat ze helemaal nergens meer gemaakt worden). De PPR-leden vonden dit bezoek nuttig en leerzaam en van de kant van TDV was men verbaasd over de kennis van zaken, aanwezig bij de PPR-delegatie. Afgesproken is dat er tijdens de verdere behandeling van het wetsontwerp nogmaals contact zal zijn tussen TDV en de fractie.

Marjanne Otten,
Deventer

Podium voor bestuursleden

Doeke van Egten

Eigenwijs genoeg

Wie is nu eigenlijk die partijbestuurder en wat bezielt hem? Als ik het goed heb begrepen is dat de vraag die ten grondslag ligt aan dit rubriekje. Welnu, ik wil proberen die vraag te beantwoorden, hoewel het bliksems moeilijk lijkt dat zó te doen dat er een redelijk antwoord komt, dat niet als een eigenwijs ego-tripperig geheel.

Laat ik dan voorop mogen stellen dat naar mijn gevoel een partijbestuurder zonder meer een tik-keltje eigenwijs is. In ieder geval is elk pb-lid in staat geweest om op het beslissende moment waarop hij of zij kandidaat werd gesteld te denken: „Zij zeggen dat ik voor deze functie geschikt ben, en ik ben het er eigenlijk wel mee eens”. Dat betekent dus dat ik in ieder geval mijzelf in meerdere of mindere mate een betrekkelijk eigenwijs figuur vind.

Maar dat betekent zeker niet, dat wil ik heel duidelijk zeggen, dat ik deze hebbelijkheid voor deze functie een negatieve faktor acht. Ik zou haast zeggen integendeel, mits daarnaast de bereidheid bestaat jezelf door argumenten te laten overtuigen. Niets is mij liever dan het bestuurslid dat zijn eigen standpunt tot het uiterste wil

verdedigen, maar dat in staat is zwenkingen van 180° te maken als anderen hem van hun inzichten hebben kunnen overtuigen. Daar volgt natuurlijk onmiddellijk uit dat ik de pest heb aan mensen in een partijbestuur die uitgaan van het principe „zoals de wind waait, zo waait mijn rokje”. Een soort dat ik gelukkig in óns pb niet heb meegemaakt.

Waarom ben ik partijbestuurder, ja waarom ben ik eigenlijk PPR-lid en waarom vind ik dat plezierig?

Ik ben opgegroeid in een gezin waar de namen Troelstra, Nieuwenhuis, Vliegen, Van der Goes en vele anderen altijd over tafel gingen met een zeker ontzag. Een gezin waar de kinderen, vanaf het moment dat ze in een wandelwagentje konden zitten, de 1 mei-vieringen in Leeuwarden meemaakten van de demonstratie tot en met de avondmaeting. Een gezin, waar de oudejaarsavonden goeddeels besteed werden aan het „zeggen” van de verzen van Henriëtte Roland Holst en Gorter. Een gezin ook, waar het lidmaatschap van de AJC een onaanvaardbare zaak was, omdat de AJC gerekend had naar het middel van het uniform om de

eenheid en de kracht te demonstreren.

Ik ben volwassen geworden in een tijd waarin Drees en Schermerhorn de mensen waren die een nieuwe tijd inluidden, een tijd waarin de socialistiese idee tot werkelijkheid zou worden. Daaruit vloeit haast onvermijdelijk voort dat ik, hoewel geen partijlid, jarenlang een sterke binding heb gehad met de Partij van de Arbeid.

Op een gegeven moment echter ontdek je, ontdekte ik althans, dat de idealen waarvan je dacht dat ze de partij dreven, verkocht, verruild, verkwanseld konden worden terwille van de zin tot meeregeren, de hang naar macht. Zonder te kunnen en te willen ontkennen dat er een groot aantal zaken is bereikt, heb ik moeten onderkennen dat er in de „nieuwe” politiek (die wij op dit moment alweer de „oude” politiek kunnen noemen) teveel plaats was voor ruihandeltjes, voor compromissen.

Het is nu juist de PPR, een socialistiese partij die nog aarzelt deze kwalificatie met een grote sticker op haar borst te plakken, waar ik datgene terug vind wat ik binnen de officiële socialistiese partij ben gaan missen. Bovendien is de PPR een jonge en betrekkelijk kleine partij, waar dus automaties de zeggenschap van de individuele leden groter is dan in andere, gevestigde, partijen. Maar ook in de PPR is het natuurlijk zo dat je inbreng groter is, naarmate je vaker in de „keuken” kunt zijn. Ik ben eigenwijs genoeg (en hiermee sluit ik de cirkel in dit artikel) om te denken dat mijn inbreng aan zout en kruiden aan de gerechten die in de keuken worden gestoofd er toe bij kunnen dragen dat deze gerechten voor ieder eetbaar blijven of worden. Met andere woorden: dat mijn bijdrage er mede voor zorgt dat niet ook in de PPR een PvdA-effekt op zal gaan treden. En daarom ben ik partijbestuurder en ben ik blij dat ik het ben.

Milieu niet ondergeschikt aan ander PPR-thema

Willem Riedijk:

Er is een konflikt tussen produktie en milieu

Willem Riedijk, de voorzitter van één van de vier themagroepen van de PPR, de themagroep Milieu, heeft op een buitendag van de groep afscheid genomen als voorzitter. Hij is opgevolgd door Theo Potma. In zijn afscheidwoord heeft Willem Riedijk een schets gegeven van milieupolitiek in Nederland. Daarin stelt hij dat er, ook binnen de PPR, een konflikt is tussen produktie en milieu.

Welke relatie is er tussen de mens en zijn omgeving? vraagt Willem Riedijk. Hij haalt de Franse ekonoom Fourastié aan die enkele tientallen jaren geleden heeft aange- toond, dat de mate van industrialisatie of precieser, de mate waarin de mens zich van zijn omgeving bedient (dat noemt Wim Riedijk „techniek”) samenhang vertoont met de wijze waarop de beroepsbevolking in haar bestaan voorziet.

Naarmate de techniek verder bezit neemt van de samenleving, verplaatst de bevolking zich naar de plek waar de techniek bedreven wordt. De verstedelijking wordt op gang. Fourastié voorspelt dat er een verschuiving zal plaatsvinden naar een situatie, waarin tachtig procent van de mensen werk vindt in de dienstensektor en de rest dankzij vergaande automatisering in de sektoren grondstoffenwinning en industrie. In de praktijk blijkt de theorie van Fourastié redelijk te kloppen, zegt Willem Riedijk.

Hij vervolgt: „Nu lijkt het alsof dit met milieu niets te maken heeft. Wel, ik denk, dat het er alles mee te maken heeft. En let op: ik heb nog niets gezegd over de economiese orde of over geld waarin dit proces zich voltrekt. En voor velen van u is dat ook nergens voor nodig”.

„Roefie Hueting is de eerste Nederlander die het konflikt tussen produktie en milieu duidelijk aan de orde heeft gesteld. Waardoor is er een konflikt kunnen ontstaan tussen techniek en milieu?”

„Techniek”, zegt Willem Riedijk, „is niet voorbehouden aan de mens. Dieren bedienen zich ook van tech-

WAT IS MILIEU ?

Wat is eigenlijk milieu? Milieu, dat ben jezelf. Milieuproblemen kun je pas goed begrijpen als het jezelf aangrijpt.

Milieu is het andere. Waarmee je je verbonden voelt. De leefgemeenschap van mens, dier, plant. Het levende, maar zeker ook de dode natuur. De kringloop van leven en dood. Het begrip dat de één niet zonder het andere kan en het één niet zonder het ander. Milieu is ook: de 54 soorten landzoogdieren, de drie soorten zeezoogdieren, de 46 vissoorten, acht reptielsoorten en 1300 hogere planten in ons land.

Dat zijn getallen en soorten, maar wat is de relatie tussen de mens en zijn omgeving?

Willem Riedijk

niek. Bevers bouwen ingenieuze dammen. Zwaluwen maken stevige nesten. Een bepaalde vogelsoort op de Galapagoseilanden gebruikt stokjes om insecten onder stenen vandaan te jagen.

Waar ligt dan het kantelpunt? Wanneer was techniek nog niet in strijd met de leefgemeenschap?

Het antwoord is: Daar waar de mens nog beseft, dat hij leeft dankzij die natuur en zich in dankbaarheid en eerbied in de natuur beweegt. Daar zijn techniek en milieu nog niet in strijd met elkaar. Daar noemen wij de mens: primitief!

Het kantelpunt ligt kennelijk bij de mens zelf, zodra hij IK zegt, zodra hij zijn ik centraal stelt, zodra hij zich buiten en boven de natuur stelt.

Zodra dat gebeurt is de techniek niet meer aangepast aan de omgeving. De techniek gaat dan een eigen leven leiden. De techniek wordt

in dat geval een waarde vrije wetenschap ten dienste van de mens die zich meester denkt van de natuur: de tovenaarsleerling die zich meester denkt, maar slaaf is geworden”.

Willem Riedijk gaat vervolgens in op de vraag wat dit allemaal met politiek te maken heeft. Hij zegt: „Politiek is niets anders dan het zo breed en zo openlijk mogelijk afwegen van belangen. Welke belangen? Wel, natuurlijk de belangen van het ecosysteem, want dat bepaalt of we samen kunnen voortleven.

De systeemleer heeft het ons mogelijk gemaakt tussen de verschillende belangen kwalitatieve en kwantitatieve verbanden te leggen. Dat betekent voor de politiek, dat je alleen vanuit die verbanden de juiste beslissingen kunt nemen.

Gebeurt dit? Het standaard PPR-antwoord luidt: nee. En dan zegt men: dat komt door de economiese orde, door de machthebbers, de banken. Dat antwoord nu is mij te simpel.

Als we kijken naar de structuur van de Nederlandse milieu-activiteiten, dan valt op dat een samenhangende visie ontbreekt. Tegelijkertijd valt op, dat er erg veel deskundigheid is. Een merkwaardige tweespalt.

Er is een ministerie voor milieuhygiëne, let wel, niet voor milieubeleid. Er zijn veel wetten, en evenzovele overheidsorganen die allemaal milieubelangen behartigen. Maar geen samenhangende visie.

De PPR heeft die visie wel. We vinden die visie belichaamd in de landelijke themagroep Milieu. Op het laatste kongres hebben we kunnen merken, dat we er veel te weinig aan gedaan hebben om die visie uit te dragen. Dat is wellicht te verklaren uit het feit, dat de laatste drie jaar juist in het teken van de opbouw van de groep en van de visie hebben gestaan. De themagroep zal in de komende jaren meer naar de basis van de partij moeten gaan en meer naar buiten moeten treden met de visie die we hebben. Want er is een konflikt tussen produktie en milieu, ook binnen de partij.

In de voor-industriële samenleving was dat konflikt er niet. De techniek was toen aangepast aan het milieu. Willen wij overleven, dan zal die aanpassing vrij snel opnieuw moeten plaatsvinden. Dat is de visie waarop wij onze aanwezigheid in de PPR en in de Nederlandse politiek moeten waarmaken.

Dat heeft wel iets met de economiese orde te maken, namelijk dat elke economiese orde die de techniek geen plaats weet te geven binnen de ekologie tot ondergang gedoemd zal zijn.

Daarom kan de themagroep Milieu niet los worden gezien van de andere thema's van onze partij. Milieu kan daarom niet ondergeschikt worden gemaakt aan een ander thema van de partij”.

Emancipatie: iemand uit zijn „mancipium” losmaken

Het woord e-mancipatie is iedereen bekend, maar velen weten nauwelijks dat het in z'n Latijnse oorsprong een zeer beeldende uitdrukking is van een Romeins-juridiese maatschappij-opvatting.

Het begrip emancipatie betekent iets of iemand uit zijn „mancipium” losmaken.

Het werkwoord mancipare, samengevoegd uit mann-capere, is in de hand houden, de hand leggen op iets of iemand. De oudste toepassing van emancipatie was het ontslaan van een zoon uit de ouderlijke macht van zijn vader.

Later konden ook slaven worden geëmancipeerd.

Vrouwen en dochters kwamen niet ter sprake, want een meisje was tot haar huwelijk onder het mancipium van de vader en daarna onder dat van haar man.

Haar leven lang leefde zij in de schaduw van iemand die haar in de hand kon houden of de hand op haar wist te leggen.

Geen wonder dat deze diepe wortels van onze westerse beschaving ons verhinderen om volkomen helder te zien hoe de positie van de vrouw in onze samenleving eigenlijk strijdig is met al onze andere opvattingen over gelijkheid van mensen en hun waardigheid.

We zijn gewend aan een toestand die altijd geheerst heeft en evenzeer als de afschaffing van de slavernij, waarmee men vertrouwd was, haar bestrijders gehad heeft op zelfs religieuze gronden, zo zien sommigen de worsteling om de zelfbepaling door de vrouw nog als een opstand tegen van nature of zelfs van God gegeven zaken.

Deze worsteling is een sociale, economische, psychologische maar vooral geestelijke strijd niet van de vrouwen, alleen maar van de hele samenleving om de waardigheid en de erkenning van man en vrouw in hun eigensportige maar gelijkwaardige wijze van mens-zijn. Het is verheugend, dat onze Nederlandse samenleving de ontwikkeling naar echte gelijkwaardigheid van de vrouwen niet meer kan afdoen met een schamper schouderophalen, nu die samenleving in de ontmoeting tussen regering en parlement zich ernstig en respectvol met dit probleem bezig houdt.

Wel zijn wij aan ons zelf verplicht, evenzeer als aan degenen die met verwachtingen deze bespreking volgen, om concrete stappen voorwaarts te doen.

Mijn fractie acht het niet voldoende dat een aantal departementen zich bezig houdt met deelproblemen

rond de plaats van de vrouw in onze samenleving.

Evenmin achten wij het genoeg als er een coördinerend departement is dat een samenhangend beleid ontwerpt waar andere departementen vrijblijvend grotere of kleinere prioriteit aan kunnen geven.

Wij zijn van mening dat het noodzakelijk is dat een beleidsconcept over emancipatie gedragen dient te worden door het hele kabinet, en dat dit minstens in zoverre bindend dient te zijn voor alle departementen dat nergens maatregelen, gebruiken of wetten gehanteerd worden welke in strijd komen met het samenhangend emancipatiebeleid.

Dat betekent een groot opgezet opschonen, op allerlei terrein, van zaken die nu nog in strijd zijn met de gelijkwaardigheid van de vrouw zoals die in beginsel erkend wordt. Men zou kunnen beginnen met alles wat geen geld kost om zo het mentale draagvlak te verbreden voor de aanvaarding van de zaken die wel geld kosten of pijnlijke verschuivingen in de geldstromen vorderen. Voor de concrete invulling hiervan verwijzen wij naar „De aanzet voor een vijfjarenplan van de emancipa-

tiekommissie”, waar de PPR van harte achterstaat.

Ook al zou geen vrouw zich bekommeren om de ontplooiing tot volledige gelijkwaardigheid, dan nog zouden de mannen in onze eenzijdig mannelijk gerichte samenleving er niet langer genoegen mee mogen nemen de bevrijding van de vrouw aan haar zelf over te laten.

De hele samenleving is hiervoor verantwoordelijk om haar zelfs wille, en het is aan de overheid hier niet alleen te luisteren en te registreren, maar ook om te stimuleren en voorop te gaan.

Als dat niet gebeurt zullen de noodzakelijke ontwikkelingen op dit gebied verworven worden door een zeer agressieve en eskalerende strijd van vrouwen tegen mannen waardoor met veel energieverlies en ernstige schade zal worden toegebracht aan beider waardigheid en aan onze samenleving als geheel.

Dit is de bijdrage van Michel van Winkel in een discussie over de emancipatie van de vrouw in de openbare vergadering van de vaste kamerkommissie van Cultuur, recreatie en maatschappelijk werk.

Van PPRO-emancipatie:

PPRO-emancipatie is springlevend

„Bestaat PPRO-Emancipatie nog? Ik dacht dat die klup allang was opgeheven”. Dit werd mij een paar weken geleden door één van de vrouwen in het PPR-bestuur gezegd. Ik was niet verbaasd en ook niet kwaad. Ik heb haar gezegd, dat het vrouwenklupje nog steeds actief is en dat ze er wel weer van zou horen. Ik nam me meteen voor om naar de eerstvolgende PPRO-emancipatie te gaan en eens poolshoogte te nemen.

Vorig jaar heb ik een paar keer meevergaderd en ik vond steeds dat ze met goeie dingen bezig waren. De sfeer in de groep sprak me ook aan. Niet kinderachtig of zachtzinnig, wel heel direct en soms ook heel emotioneel. „Dat komt omdat er geen mannen bij zijn. Vrouwen durven en weten ineens veel meer” is me toen gezegd. Op het Ekono-

mies Kongres hebben de kongresgangers het ook geweten! PPRO-emancipatie had nogal wat amendementen ingediend en heel wat PPR-mensen keken zo nu en dan naar op. Vooral de motie over het gezin werd niet door alle mannen in dank afgenomen.

Het kwam er op neer, dat het gezin voor de ontwikkeling van de vrouw een belemmering is. Voor vele PPR-leden kwam dat nogal hard aan. Maar het sfeertje van „goed gedaan meisjes, ga zo door” bleef hangen. Zo'n beetje als bij de PvdA vaak op de Rooie Vrouwen wordt gereageerd. De laatste tijd verandert dat bij de Rooie Vrouwen wel.

Een paar pittige acties hebben ervoor gezorgd, dat de PvdA-mannen hun rooie zusters wat meer ruimte en respect gunnen en ze ook serieuzer nemen.

Bij onze eigen PPR zijn we nog niet zo ver. De vrouwenklup heeft op geen stukken na zo'n groot aantal leden en ook het aktievoeren is niet hun sterkste kant. „PPR-vrouwen hoeven niet zo nodig. Ze zitten goed met hun opleidingen en hun respectabele echtgenoten. Ze hebben te weinig om voor te knokken”. Dit werd mij door een PPRO-emancipatie-vrouw gezegd, toen ik vroeg waarom het vaak zo moeizaam gaat.

In augustus ben ik op een zaterdagmiddag met mijn jongste zoon in de bus naar Meerkerk gereden. Bij Renee Meerum Terwogt werd voor de eerste keer na de vakantie vergaderd. Over het doorgaan van PPRO-emancipatie werd niet lang gepraat. Natuurlijk zei iedereen. „Maar we moeten ons niet zo gaan versnipperen. We kunnen ons niet met alle binnenkomende zaken gaan bemoeien. We moeten een keus maken”.

Zelf zit ik met Petra, Francien en Renee in de Vrouwenklup voor de PvdA en PPR in de Tweede Kamer. We ergeren ons dood aan de laksheid en de overbezetheid van de Kamerleden, die we op deze vergaderingen bijna nooit zien. De PvdA wordt hier door een indrukwekkend aantal kamerleden, onder wie Nel Barendregt, Hedy d'Ancona en Aad Kosto vertegenwoordigd. Ze kennen hun zakenjes goed en niets is ze teveel. We blijven, ondanks onze toenemende frustraties, ook dit jaar lid van de Vrouwenklup. We krijgen er erg veel informatie door en leren er veel van.

De abortuskwestie was weer een heet hangijzer op de agenda. Binnen de vrouwenbeweging wordt ons vaak verweten, dat de PPR te vaag doet over abortus. „Jullie zijn niet duidelijk genoeg doordat jullie het nog steeds niet eens zijn met elkaar” werd mij tijdens de Bloemenhovebezetting niet al te vriendelijk gezegd. Het was opvallend dat er in Heemstede wel PvdA-Kamerleden waren. De PPR liet het tot woede van nogal wat bezettende PPR-vrouwen steeds afweten. De PPRO-emancipatie vrouwen zijn niet gelukkig met dit zwakke optreden naar buiten en zullen hun Kamerleden hier zeker op aanspreken.

Er werd in Meerkerk lang gepraat over uitbreiding van de klup. De Vrouwendag in Utrecht vorig jaar was een succes en heeft in het land bij heel wat PPR-vrouwen wat losgemaakt. In Noordholland is een groep al maanden zeer actief bezig. Ze komen regelmatig bij elkaar en organiseren voor deze winter kursussen. Het zit er dik in dat PPRO-emancipatie binnenkort een dag over het gezin gaat organiseren. Binnen de PPR wordt beslist niet eensgezind gedacht over de rol van de vrouw in het gezin. „Het bestaande rolpatroon zal drasties moeten worden doorbroken. Als we

zo doorgaan verandert er voor vrouwen helemaal niets”, vinden de radikale PPR-vrouwen. PPRO-emancipatie wil hier graag met andere PPR-vrouwen over praten en nadenken. Ze hopen hiermee ook weer nieuwe vrouwen te bereiken. En misschien voelen de vrouwen zich zo aangesproken, dat ze mee gaan doen met PPRO-emancipatie. De PPRAK vinden de radikale vrouwen een goeie hulp. „We zijn erg blij dat we in de radikalenkrant onze stukken en oproepen kwijt kunnen. Hiermee bereiken we ontzettend veel vrouwen” werd er in Meerkerk gezegd.

Wil Merkies

Kursussen in Noord-Holland

In Noord-Holland draait een actieve PPRO-Emancipatieklup, waarvan Karin Blok, Churchillaan 41 te Amsterdam-Z (tel. 020-730382) secretaresse is.

Deze klup houdt op zaterdag 2 oktober vanaf 11 uur in de Populier, Nieuwe Herengracht 93 te Amsterdam een bijeenkomst, waar over de volgende onderwerpen wordt gesproken: de abortuskwestie (met inleiding en discussie), het bespreken of maken van amendementen op het ontwerp-programma van de PPR (door de landelijke PPRO-Emancipatie wordt bekeken of dit wel voldoende aandacht aan vrouwenzaken schenkt) en tenslotte zal worden gesproken over de doelstel-

lingen van PPRO-Emancipatie NH. Reeds bedachte doelstellingen zijn: meewerken aan akties ter bevrijding van vrouwen over de hele wereld, stimuleren dat er binnen de PPR ook aandacht wordt besteed aan vrouwenzaken, het krities volgen van wat er in het algemeen en over vrouwenproblemen in het bijzonder aan politiek bedreven wordt. Belangstellende vrouwen zijn van harte welkom. Koffie en brood aanwezig.

Vervolgens zullen twee kursussen worden gehouden. „Samen denken, samen praten” is bedoeld om bezig te zijn met je eigen positie als vrouw in deze maatschappij (taak en plaats in gezin, arbeidssituatie, opleidingen in de PPR) en hoe je als vrouwen met elkaar wilt omgaan.

De data van deze kursus: woensdagavonden 27 okt., 3, 10 en 24 november en 1 dec. van acht tot half tien 's avonds. Plaats: Rotonde, Amstel 62, Amsterdam. Kosten tien gulden voor hele kursus. Opgeven bij de secretaresse.

De tweede kursus heeft als titel „Kom eens om een bestuurder”. De bedoeling is na de eerste kursus bezig te zijn met mogelijkheden om zelf voor andere vrouwen (eventueel PPR-vrouwen) kursussen te gaan begeleiden. Gaat dus vooral om technische en sociale vaardigheden: hoe maak je een programma, hoe zet je werving op, hoe leid je een gesprek. Datum: 7 tot 9 jan. 1977 (van vrijdagavond tot zondagmiddag). Plaats: AG der Woodbrookers, Bentveldweg 3, Bentveld. Kosten nog onbekend. Opgeven ook bij de secretaresse. Op 22 september aanstaande wordt in de Rotonde een kennismakingsbijeenkomst gehouden.

De VVDM is jarig De VVDM is tien

Ekstra wastafels, afschaffing van de militaire treinen, afschaffing van het koperpoetsen, het dragen van burgerkleding buiten de vastgestelde diensturen. Dat waren enkele van de konkrete eisen die op 4 augustus 1966 werden besproken door 23 dienstplichtige militairen van de Elias Beekmankazerne in Ede.

Tijdens die vergadering werd tevens de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM) opgericht. In die jaren zestig kraakte de burgermaatschappij in haar voegen. Een vonkje van het toen aanwezige élan (denk aan Provo) waaide over naar de militaire maatschappij.

Het initiatief tot oprichting van de VVDM werd op grote schaal gesteund door dienstplichtigen op andere kazernes; journalisten maakten de VVDM tot voorpaginanieuws. Binnen niet al te lange tijd was het bestaansrecht van de VVDM niet meer te ontkennen.

De woelige beginperiode werd in 1968 min of meer afgesloten met een soort erkenning door het Ministerie van Defensie. De VVDM werd erkend als officiële gesprekspartner en kreeg verschillende faciliteiten. Daarna ging het razendsnel. De kleine baalpuntjes werden geheel of gedeeltelijk opgelost en de VVDM kon zich gaan richten op de gr...

problemen zoals de hoogte van de wedde, „zinnig bezig zijn”, afschaffing van het parate weekend en vrije haardracht.

De ene nota na de andere werd geschreven.

Maar ook op andere manieren werd aan de eisen kracht bij gezet. Zo werd in 1969 de eerste demonstratie georganiseerd voor een hogere wedde. Dit was ongetwijfeld een belangrijke doorbraak en zeer waarschijnlijk uniek: demonstrerende militairen.

De akties voor vrije haardracht, vrijheid van meningsuiting, afschaffing van de groetplicht (de groetweigeringsdag in 1972) en kompensatie voor weekenddiensten volgden.

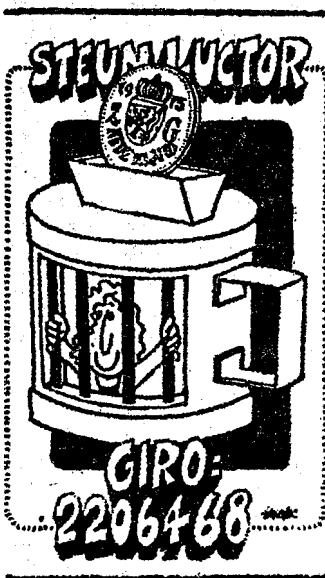
En er werden suksessen geboekt vooral in de materiële sfeer.

Mede dank zij die suksessen is de VVDM uitgegroeid tot een vakbond met 25 à 30.000 leden.

Maar in de loop der jaren is het aanvankelijk enthousiasme van de legerleiding voor de VVDM aanmerkelijk verminderd vooral omdat ook aandacht werd besteed aan niet-materiële zaken.

Ook de kontakten met de verschillende ministers van Defensie waren niet altijd even soepel. In 1972 werd door de toenmalige minister De Koster zelfs het officiële contact verbroken naar aanleiding van de groetweigeringsdag.

Maar ook de kontakten met de huidige „progressieve” minister van Defensie verlopen stroef. Bovendien neemt de tegenwerking vanuit de legerleiding toe.

luctor lot
nr. Ongeleid

1 piek

prijzen:

5 waardebonnen van 25 gulden
5 boeken "Soldaten in het geweer"
10 VVDM T-shirts
Luctorbalpennen

prijzuitreiking ca 18.30 uur

Stichting luctor
de financiële steunpilaar
voor door het militair recht
gedupeerde soldaten.

Kortom, het milde klimaat voor de VVDM is ten einde nu de vakbond zich harder opstelt.

Het streven van de PPR naar meer demokratisering in de krijgsmacht en een vermenschelijking van de militaire leef sfeer wordt in belangrijke mate ondersteund door de VVDM. Verder is het verheugend dat de VVDM steeds meer aandacht besteed aan niet-materiële zaken zoals het waarom van de krijgsmacht, de band met de samenleving, dienstplichtigenleger of vrijwilligersleger ed.

De kritiese faktor in het huidige

leger kunnen we niet missen. Daarom is steun aan de VVDM een mogelijkheid voor niet-militairen om die kritiese faktor te versterken en te steunen.

De VVDM heeft daarvoor zelfs een speciaal fonds in het leven geroepen: de Stichting Luctor. Geef de Stichting Luctor een verjaarskadootje als de VVDM je lief is.

Het verjaardagsfeestje zal 11 september worden gevierd in de Merwedehal in Utrecht.

Gerard Jongerius

Doordat de plaatsruimte beperkt is wordt schrijvers van ingezonden stukken gevraagd hun brieven zo bondig mogelijk te houden.

Abortus (1)

Buitenstaanders beweren dat PPR-mensen intolerant zijn tegenover mensen die er anders over denken. Als je het stukje van Wil Merkies leest in PPRAK van 4 juni, ben je

geneigd de buitenstaander gelijk te geven.

Als je abortus een noodzakelijk kwaad vindt, is het dan nodig er een soort militaire nachtoefening van te maken? Of vinden jullie abortus geen noodzakelijk kwaad? Wat is dan het verschil met wat er in de Luckerheidkliniek gebeurde? In alle discussies mis ik twee belangrijke zaken:

1. Waarom wordt er niet harder gewerkt (ook door de PPR!) aan een verruiming van de mogelijkheid tot adoptie, voor vrouwen die geen abortus willen (die zijn er ook nog!), maar geen kind kunnen verzorgen? Er zijn in Nederland duizenden vrouwen die graag een kind willen en zich in allerlei dure bochten moeten wringen om ten einde raad in Columbia, Libanon, Griekenland of Bangladesh een kind te adopteren.

2. Het is bekend dat bij vrouwen die voor het eerst zwanger zijn en abortus laten verrichten, het aantal miskramen en vroeggeboorten verdubbelt. Vooral voor jonge vrouwen toch wel iets om rekening mee te houden.

Dinie Vegt-Ganzevoort,
Leidschendam

Abortus (2)

Terug van enkele weken vakantie, neem ik toch wel met een beetje verbazing kennis van wat Bas de Gaay Fortman op de kerngroep gezegd heeft omtrent de dreigende sluiting van de Bloemenhovekliniek (PPRAK 84, blz. 6)

„De meerderheid van de fractie is voor legalisatie van abortus” zegt hij. Wie deze meerderheid dan wel is vermeldt hij niet, evenmin of de meerderheid van de „gewone leden” er ook zo over denken. Wat dat laatste betreft: Hoe kan hij ook? Een onderzoek hieromtrent, zoals ik vroeger eens voorstelde is bij mijn weten nooit gehouden. De indruk dringt zich steeds sterker bij mij op, dat in de partij de „grootste schreeuwer” het meest te vertellen heeft!

Opmerkelijk is het nl. dat direkt na het artikel waarin de woorden van Bas worden aangehaald een verslag in geuren en kleuren gedaan wordt door Wil Merkies van de bezetting van de Bloemenhovekliniek en waarin zij dan ook nog triomfantelijk mededeling doet, dat er ook nog heel wat PPR-vrouwen aanwe-

zig waren. Hoe opname van dit artikel te rijmen valt met de door Bas genoemde bijdrage tot een sfeer van verdraagzaamheid ontgaat mij ten enenmale. Het zal toch ook de redactie ongetwijfeld bekend zijn, dat er met mij meerdere leden zullen zijn, die tegen het functioneren van abortusklinieken en in het bijzonder Bloemenhove zeer principiële bezwaren hebben en die zich door genoemd verslag en de hieruit sprekende mentaliteit in hun diepste overtuiging gekrenkt voelen. Tot slot nog dit: Indertijd werd ik lid van onze partij, omdat wij de zorg voor de zwaksten in onze samenleving hoog in ons vaandel hadden geschreven. Welnu, de continuering van mijn lidmaatschap zal grotendeels afhangen van de vraag of de partij kans ziet „werkelijk radikaal” verdediger te worden van de meest zwakke in onze samenleving, het ongebooren kind! Helaas geven akties als van de „heel wat PPR-vrouwen” in de Bloemenhove-affaire mij vooralsnog geen reden tot optimisme.

J. A. Annink
Ootmarsum

Links beleid (2)

Een antwoord aan Jack Verduyn Lunel!

Jack Verduyn Lunel heeft het oude verhaal weer eens opgeschreven: (PPRAK van 21 mei): de PPR is op de verkeerde weg in een regeringskoalitie waarin ook de KVP is vertegenwoordigd. Bekende argumenten worden door hem aangevoerd: van Keerpunt '72 is weinig terecht gekomen, die remmende werking van met name de KVP is overduidelijk aan het licht getreden. De PPR moet in zijn ogen lering trekken uit het optreden van het huidige kabinet en inzien dat een echt progressief beleid met de KVP (om maar niet te spreken van het CDA) niet mogelijk is. Het progressieve alternatief, zo konstateert hij, is verder weg dan ooit.

Zoals gezegd, dergelijke geluiden hebben we al vaker gehoord. Het mag allemaal zo zijn, maar er wordt door hem geen alternatief aangedragen. Een progressieve meerderheid is op het ogenblik niet aanwezig en zal er bij de volgende

verkiezingen ook niet uitkomen. Jack zal waarschijnlijk kiezen voor een PPR buiten een regeringskoalitie om het „progressieve alternatief” duidelijker aan de kiezers te presenteren. Vooral nog schaar ik mij in de gelederen van de mensen die de inbreng van de PPR binnen een kabinet van essentieel belang achten. De gedachte dat we het maar op een rechtse regering moeten aansturen om de „basis weer in beweging te brengen” spreekt me dan ook niet aan: dwaasheid!

De basis moet inderdaad in beweging gebracht worden, maar dan door onze overtuigingskracht en een weloverwogen presentatie van onze ideeën. Met het oog op dit laatste het volgende.

Ondergetekende is een trouw bekijker van Tros-Aktua. Niet omdat hij sympathiseert met deze omroep maar om de tactiek van de rechtse media op de voet te volgen en er in de praktijk je voordeel mee te doen. De verkiezingen komen in zicht en aan de hand van Tros-Aktua krijg je telkens een aardig overzicht van de punten die Rechts in de strijd gaat werpen. De slogans

Prakties radikalisme Het is maar wat je luxe noemt

Graag wil ik nog even reageren op twee brieven over het Prakties radikalisme. Als eerste de brief van Joke Vermeer uit Apeldoorn. Zij stelt dat een bewuste (alternatieve) levenswijze niet haalbaar is voor een laag inkomen en dat gezond eten een luxe is.

Het is maar wat je luxe noemt. Als je alles wat je nu eet en drinkt compleet met koek, limonade etc. wil vervangen door gezonde uitvoeringen dan wordt het inderdaad onbetaalbaar, vooral uit het reformhuis. Ik zeg niet dat Joke dat wil, maar het is wel een punt.

Biologies eten heeft in de eerste plaats een veel gunstiger prijs-voedingswaarde verhouding. Naarmate je bewuster gaat leven wordt het leven ook goedkoper. Denk maar eens aan de overbodige (maar wel betaalde) weggooiervpakkingen, vleeseten, autorijden etc. Ikzelf heb het ook niet breed; ik zit in de WWV en dat betekent 75 procent van het minimum-jeugdloon. Toch besteed ik meer geld aan akties en dergelijke dan aan mijn levensonderhoud. Ik eet prima en haal bijna alles bij een biologies-dynamies winkeltje. Maar als je bij mij

wat drinken wil, heb ik enkel mineraalwater, thee en soms wat melk voor je. Als bijvoorbeeld rietsuiker en zeezout je te duur worden, dan gebruik je gewoon teveel (en dat is nog ongezond ook). Gezond eten betekent om te beginnen: een aantal dingen opzij zetten.

Dan de brief van Cox Merkelijn. Of het wereldvoedselprobleem een technies dan wel een politiek probleem is, is een discussie waarmee ik me in het artikelje over voedsel niet bezig heb gehouden. Ik ben overigens wel van mening dat het grotendeels een politiek probleem is, maar toch kan ik me helemaal vinden in de tekening van Arend van Dam. Als je onderkent dat het een politieke kwestie is, dan is dat nog steeds pure theorie. Als je dan de vele konferenties tussen rijke en arme landen nagaat, dan blijkt dat veel rijke landen zelfs dat niet onderkennen, laat staan dat er in de praktijk al iets wezenlijks gebeurt. De praktijk blijft wel zo, dat er dagelijks 500 miljoen mensen met de hongerdood bedreigd worden; directe voedselhulp blijft helaas voorlopig noodzakelijk.

Als je dan bedenkt dat de rijke landen veevoer weghalen uit de

ontwikkelingslanden, dat in het denkbeeldige geval dat men in Noord-Amerika geen vlees meer zou eten er zoveel landbouwproductie zou vrijkomen, dat de honger in de wereld alleen al daarvan gestild zou kunnen worden... En als je daarbij bedenkt, dat ik alleen vlees at omdat ik het lekker vond en het duidelijk geen optimaal voedsel is, met nadelige gevolgen. En daarbij dan nog eens de bio-industrie... Dan zeg ik: „van mij hoeft het niet meer”. Geen vlees eten is dan ook politiek als klein onderdeelje van het geheel waarvoor ik wil staan. Vreemd overigens dat Cox vindt, dat emotionele argumenten (voor zover dat het geval was) geen rol mogen spelen in het artikel over voedsel. Dat ik lid ben van de PPR is iets dat past in mijn levensovertuiging. Die levensovertuiging komt voort uit gevoelens en overwegingen die in die overtuiging met elkaar in overeenstemming gebracht zijn. Als een overtuiging enkel op nuchtere overwegingen berust, dan ben je volgens mij echt op de verkeerde weg.

Boyd Noorda
Herderinestraat 24,
Den Haag. tel. 070-609009

DE STEM DES VOLKS

zijn bekend: „onze defensie wordt uitgehold”; „de ekonomie ligt plat dankzij de anti-ondernemersgeest van het kabinet Den Uyl”; „de regent Van Doorn steunt alleen de linkse pers”; „de ontwikkelingscenten van Pronk worden over de balk gegooid of komen terecht bij de kommunisten”; „de sociale voorzieningen worden schandelijk misbruikt”, enz.

We hebben de neiging onze schouders er over op te halen en over te gaan tot de orde van de dag. Toch meen ik dat de zaak niet zo eenvoudig ligt en dat al te lichtvaardig zijn in dit opzicht ons wel eens zou kunnen opbreken. Er zijn tekenen dat we ons wel degelijk zullen moeten bemoeien met deze „leugenachtige praatjes”. Daarmee bedoel ik dat langzamerhand aan het licht komt dat de rechtse campagne bij het grote publiek vruchten gaat afwerpen. We kunnen volstaan met te zeggen dat deze leuzen grove verdraaiingen zijn van de feiten, van fundamenteel belang is het hoe de kiezers over deze punten denken. De kracht van rechts ligt juist in het spekuleren op vage gevoelens bij de grote massa en het hameren op onbewezen stellingen. In het algemeen hebben we die kracht, denk ik, te veel onderschat en zouden we als linkse partijen veel meer moeten doen om ons gelijk aan de mensen duidelijk te maken. Als uit opiniepeilingen blijkt dat de mensen bij het woord bezuinigingen het eerst denken aan ontwikkelingssamenwerking en wij als PPR in ons programma pleiten voor forse verhoging van de ontwikkelingsuitgaven in de komende jaren, is het belang van de overtuiging daarmee aangeduid. En zo ligt de zaak op talrijke punten.

Daaraan voorbij gaan zou getuigen van een elitair denken. De Griekse filosoof Sokrates werd in 399 voor Christus in Athene ter dood veroordeeld omdat hij „de jeugd zou verpesten en vreemde goden zou invoeren”. De waarheid lag geheel anders, maar het Atheense publiek was op de hand van de aanklagers omdat het de waarheid niet zag... De ontmaskering van rechts moet van de PPR komen, rekening houdend met het feit dat veel mensen nog niet op onze toer zitten (de

remmende werking van de KVP) of bewust een rad voor de ogen krijgen gedraaid (de VVD). Die harde feiten moet de PPR niet uit de weg gaan door zich te laten verleiden tot een isolement, maar te lijf gaan door onze ideeën aanspreekbaar te maken bij de massa van het volk.

**Rien Alink,
Rijswijk.**

Ongrijpbaar ongelijk

Emancipatie? Natuurlijk

De PPR is links, is voor. De PPR heeft zelfs een vrouw als voorzitter. Niets eens als voorzitter. Sekretarissen kent de PPR ook al niet meer.

Toch gek, dat altijd over „de” vrouw wordt gedacht, nooit over „de” man. Dat in veel advertenties bijvoorbeeld van de man wordt uitgegaan (behalve in specifiek op huisvrouwen gerichte wasmiddelen reclame, enzo). Studieadvertenties geven me een dreun op mijn hoofd bij zinnen als: ook voor vrouwen hebben we enkele cursussen. Alsof het te gek is om over te praten dat ik interesse heb voor die andere zaken. Want er staat niet apart bij: cursussen voor mannen.

Maar advertenties sluiten aan bij het gemiddelde denken. De PPR, met haar aandacht voor de individuele mens, springt daar toch zeker uit?

Zou het? Betekent ook voor leden van de PPR „mens” niet meestal „man”? Is Leo Brouwer een gemiddelde PPR-man? Zijn commerciële (dat staat hier niet per ongeluk met een c) manier van naar vrouwen kijken bevalt me niet. En hij is niet de enige binnen de PPR. Het volgende staaltje van konversatie kan ik ook niet waarden:

„Ineke heeft toch een verduiveld lief snuitje. Ziet er ook altijd leuk uit. Wat doet zo'n kind te trouwen.” Ik associeer dit met kommercie, met bezitten, met levenloze dingen. Een andere uitspraak van een PPR-„mens”: „De koördinator moet iemand zijn met een vrouw thuis die de telefoon aan kan nemen.” Taalkundig is „iemand” onzijdig, maar de inhoud is merkwaardigerwijs automaties mannelijk. Mannen zullen nu zeggen, dat ik overdrijf, dat ik overgevoelig ben, dat ze het zo niet bedoelen. Mijn gelijk is even ongrijpbaar als hun ongelijk. Het is ook komplementair.

Eerlijk gezegd zei ik vroeger ook zulke dingen tegen andere vrouwen. Totdat ik er niet meer omheen kon, ertegenaan liep, omdat mijn vrouw-zijn voor mannen — erg onbewust allemaal — aanleiding was mijn mens-zijn te fnuiken.

Naar mijn idee resulteert de aangeduide tweezijdigheid van de visie op „de” vrouw — emancipatie aan de ene kant en het commerciële kijken aan de andere — in het door

mannen emotioneel onderscheiden van twee soorten vrouwen:

1. de politieke vrouwen, die goed werk kunnen doen, hun „mannelijke” (dit is een doordenker) staan, en ook als zodanig worden geaccepteerd.

2. vrouwen om naar te kijken, mee te lachen, te huilen, te vrijen. Deze soort valt niet samen met de andere.

Een man kan een goede partner, vader, vriend en minnaar zijn en geïnteresseerd in politiek. Bij vrouwen kan en mag die combinatie niet, of hoogstens op een — ongrijpbaar — andere manier.

Nu zullen veel mannen zich onrecht aangevallen voelen. Sommigen zullen daar gelijk in hebben. Ik ben bang, dat alleen de werkelijk geëmanciperde man met me mee kan voelen.

De meeste mannen moet ik echter aanraden: denk er nog eens over. Het zit zo diep. Ook bij vrouwen. Tweeduizend jaar! En het is zo makkelijk: de mannelijke en vrouwelijke rol vullen elkaar zo fataal aan. Mannen mocht vrouwen hebben geleerd wat anders te willen, zijn alleen omdat ze niet beter weten relatief gelukkig. Weten niet wát ze missen, maar ze missen het: volwaardige relaties, wederzijdse erkenning als — uniek — mens, en niet als — unieke (= knappe...?) — vrouw of man.

Veel vrouwen voelen zich geen mens, maar iets dat „men” (= mannen; het Engels werkt hier ook verhelderend) kan „hebben”, zij voelen zich geëtaleerd en uiverkocht door het commerciële kijken. Maar als we allemaal samen gaan denken, Leo, Jan, Rob, George, Jan, Wim, Henk, Peter, Wil en nog vele andere mannen, met vele andere vrouwen, over mens-zijn, en bereid zijn onze diepste vooroordelen bespreekbaar te maken, moeten we toch een evenwichtige (visie op de) relatie tussen man en vrouw kunnen ontwikkelen.

Noodzakelijke voorwaarde voor een andere = PPR = betere wereld.

**Christa Glasbergen,
Rotterdam.**

Tweede kabinet-Den Uyl?

Volgens Jan Joost Lindner (Volkskrant 21-8) zal er wel een tweede kabinet-Den Uyl komen na de volgende verkiezingen, maar dat zal dan — zo gaat hij verder — gedragen worden door de meer rechtse figuren in de PvdA én het CDA, inclusief de CHU.

De meer linkse PvdA mensen of/én de PPR zullen slechts dienen als randversieringen. Dus geen rood (?) kabinet met een grote dikke witte rand, zoals nu, maar een wit kabinet met een minskuul rood randje. Velen, óók binnen de PvdA zullen naar mijn mening — ook al is dat

dan met tegenzin — bereid zijn daar genoeg mee te nemen wanneer blijkt, dat dit de enige mogelijkheid is om na de komende verkiezingen te kunnen blijven regeren, óók als dat een verder opschuiven naar rechts nodig maakt. Dat verder opschuiven naar rechts zit er natuurlijk dik in, zeker als een man als Kruisinga (CHU) op een ministerspost aan zijn trekken moet komen, een man die vier jaar lang de zijde heeft gekozen van diegenen (Wiegel cs.), die geen goed woord over hebben voor het beleid van het huidige kabinet-Den Uyl, wat hij ook bij voortdoring liet blijken in woord en daad . . . En wat te denken van de suggestie van Lindner om Mr. Andriessen (KVP) tot minister van buitenlandse zaken — inkluis vicepremier — te bombarderen? Verder noemt hij dan ook nog enkele namen zoals oa. Den Uyl (premier), Duisenberg (met eigen program?) en Lubbers (voelde wel voor levering reaktorvaten aan Zuid-Afrika).

Volgens Jan Joost Lindner is alleen een kabinet dat bereid is een beleid te voeren van het midden straks te verwerklijken, want zo heeft hij gekonstateerd, dat is de wens en de wil van zowel Den Uyl als van de CDA-top. Wel worden er enkele

kanttekeningen bij gemaakt, zoals oa. het buiten de deur proberen te houden van de PPR, doch of hen dát zal gelukken, valt nog te bezien. Verschillende uitspraken op vergaderingen en kongressen door topmensen uit de PvdA, getuigen van de wil om op de allereerste plaats samen met de PPR in zee te gaan. Dat is volgens de voorzitter van de PvdA, mevr. Van den Heuvel, „de beste garantie voor een progressief beleid . . .”

Ook de uitspraak van haar, dat de PvdA en de PPR tot een mini-regeer-akkoord moeten zien te komen, getuigt van de wil om een progressief beleid te voeren, óók na de komende verkiezingen. Ook het nieuwe ontwerp beginseelprogramma. PvdA ademt een linkse geest uit, dat een opschuiven naar rechts beslist niet verdraagt.

Door al deze gekonstateerde feiten, mag en durf ik een beroep te doen op de PvdA niet hetzelfde te konkluderen als Jan Joost Lindner, géén tweede kabinet-Den Uyl **zonder meer**. Een eventueel tweede kabinet-Den Uyl, moet uitzicht bieden op een progressief beleid.

Ik en velen met mij in de PPR hopen (en verwachten ook niets anders), dat degenen in de PvdA die

mét mevr. Van den Heuvel een echt progressief beleid voorstaan en dat het best gegarandeerd zien **met de PPR**, ondanks druk van meer rechtse elementen overeind blijven en dat men niet omwille van het meeregeren bereid is, zoveel water in de politieke wijn te doen, dat deze niet meer te genieten is . . .

C. Joosten
Den Bosch

Gedachtensprongen

Kankeronderzoek levert bij sukses verlenging van het leven op, pakweg drie jaar of zo.

Wie moet daar echter voor opdraaien?

Precies, de derde wereld.

Maar de mensen daar hebben nog niet eens de tijd om kanker te krijgen.

*

Lagere beurs voor studenten = meer werkstudenten = minder werk voor echte werkende jongeren.

Tony Knoope,
Rotterdam

Naar het najaarskongres

Hierbij wordt de beleidsnota van het partijbestuur voor de periode 1977-1978 ter amendering aangeboden. Ook andere kongresstukken zijn in deze PPRAK ter amendering opgenomen.

Het najaarskongres zal op 12 en 13 november worden gehouden.

Dit betekent teruggerekend, dat het kongresboek uit zal komen op 19 oktober. Daarom moeten de amendementen op deze stukken uiterlijk 27 september binnen zijn op het partijburo, Singel 277, Amsterdam.

Een hoogst ongelukkige amenderingstijd, èn kort. Maar er is geen betere oplossing. Om de aktiecentra te helpen heeft het partijbestuur in de beleidsnota aangegeven waar zijns inziens beleidsmatige konklusies worden getrokken: deze zijn vet gedrukt. Jullie kunnen de amendementen daarop richten.

We kunnen ons voorstellen dat de aktiecentra door tijdgebrek een paar mensen belast met het bekijken en amenderen van de kongresstukken. Het kongresboek zelf kan dan in ieder geval door het hele aktiecentrum worden bekeken.

Al zal de belangstelling van het kongres vooral uitgaan naar de keuze van de Kamerkandidaten en partijbestuursleden, hoofdonderwerp zal zijn de vaststelling van de beleidsnota van het partijbestuur.

Verder komt aan de orde:

- bestuurs- en fractieverantwoording
- begroting 1977
- reglementsvoorstellen over de verhouding vertegenwoordiger-partij
- instellen van een kommissie om het functioneren van de nieuwe kerngroep te bekijken
- enkele reglementswijzigingen.

In deze kongresPPRAK zijn ten behoeve van de meeste punten kongresstukken opgenomen.

Ook is opgenomen het huishoudelijk reglement zoals dat er nu uitziet. Er is gebleken, dat vrijwel niemand het reglement meer compleet had, vandaar dat het in zijn geheel wordt gepubliceerd, inklusief enkele wijzigingsvoorstellen. Voor de volledigheid: het PROGRAMKONGRES, waarvoor de kongresboeken op dit moment worden verstuurd, wordt 1 en 2 oktober gehouden in Marcanti te Amsterdam.

Het NAJAARSKONGRES, waarover deze publikaties gaan, wordt 12 en 13 november gehouden in de Utrechtse Veemarkthallen.

Het partijbestuur.

INLEIDING

Na twee jaar partijbestuur opnieuw een moment van bezinning op het beleid. Terugkijken, een momentopname, en dan verder. Uit één van de bijlagen bij dit stuk blijkt in hoeverre de beleidsnota '74 is uitgevoerd. Veel is gerealiseerd, aan veel andere zaken is hard gewerkt.

Dat de beleidslijnen en de prioriteiten voor de komende periode door de hele partij worden besproken en vastgesteld, als richtsnoer voor o.m. het nieuwe partijbestuur, moet een vanzelfsprekende zaak zijn. Een beleidsnota kan bovendien een ekstra aanleiding zijn voor het partijbestuur om zichzelf zo nu en dan tot de orde te roepen,

én een ekstra mogelijkheid voor Kerngroep en Kongres om het bestuursbeleid te toetsen. Als zovelen in de partij kampt immers ook het partijbestuur met het probleem dat langere termijnzaken vertraging oplopen, doordat het voortdurend moet inspringen op actuele politieke gebeurtenissen.

Redenen genoeg om te besluiten dat voortaan elke twee jaar een beleidsnota van het partijbestuur door het najaarskongres moet worden vastgesteld.

Zie voor de procedure pag. 21

BELEIDSNOTA

van het bestuur voor de periode 1977-1978

I. De PPR van nov. '74 tot nov. '76

A. WERKEN AAN HET PROGRAM

Sinds februari 1973 hebben de vier thema's Vrede, Milieu, Welzijn en Macht prioriteit in het werk van de partij. In het werken aan het partijprogramma, in de werkschema's en de structuur van thema- en werkgroepen, in de activiteiten van de studiestichting, in het verkiezingsprogramma '77-'81 én in onze inbreng in het regeerakkoord '77 moet dat zichtbaar zijn.

De afgelopen twee jaar is op deze lijn verder gewerkt.

— In mei 1975, een jaar na het Navo-kongres, heeft de partij zich uitgesproken over de vraag hoe onze besluiten t.a.v. de Navo uitgevoerd moeten worden binnen de Nederlandse politieke situatie. En niet alleen de Oost-West-, ook de Noord-Zuid-Verhoudingen zijn ruimschoots aan bod gekomen. Zo verscheen er o.m. een nota „Geweld en bevrijding” van de temagroep Vrede en een nota „Derde Wereld” van de studiestichting. Ook na het onafhankelijk worden van Mozambique en Angola staat Zuidelijk Afrika meer dan ooit in het brandpunt van onze aandacht. De actie „Boycot Amrobank” — door Betaald Antwoord begonnen, door de PPR overgenomen en door drie progressieve partijen gevoerd — is daar een voorbeeld van. Onze duidelijke opstelling inzake medewerking van de Nederlandse regering aan de bouw van kerncentrales in Zuid-Afrika ook. Maar ook de eenwording van Europa en de consequenties daarvan voor onze partij vragen om een diepgaande discussie.

Waarmee intussen een begin is gemaakt.

— Naast de vredeproblematiek heeft ook het milieu de afgelopen bestuursperiode veel aandacht gehad. Er waren studiedagen en talrijke publikaties. Er waren acties als „Oosterschelde Open”, „Geen nieuwe kerncentrales” en niet te vergeten de actie „Spuitbus”. De nota „Overleven met de PPR” van de temagroep Milieu begeleidde de discussie in de partij voor het milieukongres, dat in april 1976 plaats had.

— Op het gebied van Welzijn valt vooral op, dat de partij zich op alle nivo's sterk heeft gemaakt voor de buitenlandse werknemers en de woonwagengebwoners. Op allerlei manieren hebben we actie gevoerd voor de regularisatie van alle buitenlandse werknemers die in ons land verbleven, en tegen het nieuwe wetsvoorstel dat de arbeid van buitenlanders wil regelen. Vanuit de temagroep Welzijn is geprobeerd de wensen t.a.v. het woonwagengebied van woonwagengebwoners en actiecentra op elkaar af te stemmen. De ontwikkeling naar kleinere centra is duidelijk op gang gekomen.

Aan een andere onderdrukte groep, de vrouw, was in de beleidsnota '74 een apart hoofdstukje gewijd. Op 11 oktober in het jaar van de vrouw heeft de werkgroep PPRO-Emancipatie een studiedag gewijd aan de diskriminatie van de vrouw op elk gebied. In september verscheen een speciale PPRAK-vrouwenkrant. De oproep aan de partij om mee te werken aan voorstellen voor emancipatie-wetgeving, op juridies (relatiewetgeving), economies (de vrouw in het arbeidsproces) en fiscaal gebied, had weinig sukses. Dit zou opnieuw opgepakt moeten worden.

Een abortusnota van het partijbestuur is in de aksiecentra besproken. Opnieuw bleek in de partij een grote meerderheid voor het legaliseren van abortus. Tenslotte probeert de werkgroep regionale vrouwengroepen van

de grond te krijgen.
De temagroep heeft verder vooral gewerkt aan de voorbereiding van het komende welzijnkongres.

85 — „Het doordenken van de problematiek van de **macht** en met name de economische macht, dient voorrang te hebben bij het programmawerk.” Aldus de beleidsnota '74.

90 Daarbij kregen we te maken met de economische crisis, die zich de laatste twee jaar zeer scherp heeft afgetekend, en ons dwong op korte termijn met nieuwe antwoorden te komen. In augustus '75 verscheen het rapport „Naar een democratische economische orde”, als aanzet voor de discussie in de partij naar het ekonomies kongres.

95 Dé economische orde waar de PPR zich voor uitsprak rust op twee pijlers: demokratise- ring van de ondernemingen en vermaatschappelijking van de produktie. Inderdaad

100 een nieuw antwoord — dat bleek ook uit de reakties — en op verschillende punten al duidelijk uitgewerkt. De temagroep Macht is na het kongres aarzelend van de grond

105 gekomen.
Macht, Vrede, Milieu, Welzijn: de vier tema's waarop ook het verkiezingsprogram '77 is gebouwd.

110 De tema- en werkgroepen funktioneren overigens volgens de richtlijnen van de beleidsnota '74. Maar hun werk staat en valt met de deelname en het enthousiasme van de partijleden. En dat kan nog veel beter.

115 Het onderbouwende werk van de studie- stichting is bij het programwerk van veel waarde geweest. Ze heeft vooral een belangrijke bijdrage geleverd aan het kongres

120 ekonomiese macht. Ook de Stichting Radikale(n) Vorming kan meewerken aan de inhoudelijke voorbereiding van programkongressen, bijv. door samen met de betreffen- de temagroep studiebijeenkomsten te orga- niseren.

125

B. REALISEREN VAN HET PROGRAM

1. Deelname aan de regering

130 Ook de afgelopen bestuursperiode is er voor de PPR voortdurend aanleiding geweest haar medeverantwoordelijkheid voor het

135 kabinetbeleid ter discussie te stellen en de grenzen van haar loyaliteit duidelijk aan te geven. De — op zich niet te vermijden — spanning tussen principes en realiteit, tus- sen onze doelstellingen en het bereikte re- sultaat, heeft de partij keer op keer met

140 moeite kunnen verwerken.
Voor enkelen van ons is ze helaas te groot geworden. Op het PPR-kongres van 31 mei '75, na twee jaar kabinet Den Uyl, hebben we het regeringsbeleid getoetst aan Keer- punt '72. Een aantal goede aanzetten zijn

145 vastgesteld: het beleid ontwikkelingssamen- werking, grotere zorg voor de laagstbetaal- den, uitstel van de bouw van kerncentrales, de beslissingen t.a.v. Oosterschelde en Dol- lard, het CRM-beleid, enz. Toch was de

150 konklusie dat het kabinet-Den Uyl tot dan toe niet in staat was geweest te komen tot fundamentele veranderingen van de maatschappij, zoals voorgesteld in Keerpunt '72. Gezien echter een aantal argumenten was

155 het kongres van mening dat een breuk met

het kabinet op dit moment niet wenselijk was. Het besloot er bij haar bewindslieden en beide Kamerfrakties op aan te dringen

160 gezamenlijk een harde opstelling in te nemen en de voortzetting van de medewer- king van de PPR aan het kabinet voortdu- rend mede afhankelijk te stellen van het

165 uitzicht op maatschappijhervorming in de zin van Keerpunt '72. Het kongres stelde daarbij de volgende eisen:

— nog dit jaar een wetsvoorstel over de sa- menstelling en bevoegdheden van de on- dernemingsraden;

— een inkomenspolitiek gericht op een

170 sterkere nivellering van de inkomens- verschillen;

— een regeling van de grondpolitiek uit- gaande van het principe dat de grond in

175 gemeenschapshanden gebracht wordt;

— een hogere prioriteit voor het milieube- leid;

— inzake defensie en buitenlands beleid een vernieuwing in progressieve rich- ting, in solidariteit met de bevolking van

180 de arme landen.

Ongeveer 25 procent van de kongresdeel- nemers, onder wie enkele leden van het par- tijbestuur, wilden breken met het kabinet.

185 Het resultaat van het kongres was voor Pier van Gorkum aanleiding om zijn buitenpar- lementair kamerlidmaatschap aan te kondi- gen en later de fraktie te verlaten. Het een te lang uitblijven van het wetsvoorstel de- mokratisering van de ondernemingen was zijn voornaamste grief.

190 Inmiddels heeft de Kerngroep van februari '76 de inhoud van dit wetsvoorstel met overgrote meerderheid aanvaard. („Mini- maal gezien het streven van de PPR naar

195 arbeiderszelfbestuur, maar in redelijke mate overeenkomend met Keerpunt '72”). Overigens mét de toevoeging dat de PPR haar steun aan het wetsontwerp zal onthou- den als bij de parlementaire behandeling

200 ervan de inhoud wezenlijk wordt aangetast. Dit besluit van de Kerngroep was aanlei- ding voor drie pb-leden hun functie ter be- schikking te stellen en samen met Pier van

205 Gorkum een werkgroep „radikale politiek” op te richten. Zij stelt zich ten doel — zo heeft ze intussen bekend gemaakt — zo veel mogelijk PPR-leden mee te nemen naar de

210 PSP en samen met de PSP een „links alter- natief” te vormen.
De hevige discussie binnen de PPR over het

215 kabinetbeleid is daarmee niet verminderd. Inmiddels is er door de Nederlandse rege- ring niet meegewerkt aan de bouw van kerncentrales in Zuid-Afrika, al lag dat niet

220 direkt aan de besluitvorming van de Neder- landse regering; is het definitieve besluit gevallen de Oosterschelde niet af te sluiten; is er meer perspectief gekomen in het on- derwijsbeleid. Maar: er is nog geen sprake

225 van een inkomensbeleid en wél van een loonmaatregel, er is nog nauwelijks iets zichtbaar van een nieuwe en meer effectie- ve aanpak van het werkgelegenheidsbeleid, en het ekonomies structuurbeleid is nog

230 steeds gebaseerd op een groei uit onmacht van minstens 3% procent. De wetsvoorstel- len Vermogens Aanwas Deling, Grondpoli- tiek en Ondernemingsraden kunnen voor mei '77 behandeld zijn.

2. De progressieve samenwerking

235 „In de toekomst wil de PPR blijven streven naar versterking en uitbreiding van de progressieve bundeling, wat met name tot uitdrukking komt in de wil om samen met anderen te komen tot een regeerakkoord voor de „volgende regeerperiode” (beleidsnota '74).

240 De procedure Regeerakkoord '77, door de vier partijen van het Permanent Overleg Orgaan opgesteld, is aangenomen door het PvdA- en het PPR-kongres (mei '75). D'66 heeft het stuk niet aan haar partij voorgelegd, omdat het de handen vrij wilde hebben om een nieuwe start te maken. Wél is er een principe-uitspraak van D'66 — bij de verbintenis met Resoluut herhaald — voor samenwerking met PvdA en PPR.

245 Het PSP-kongres had geen vertrouwen dat er de komende regeerperiode een voldoende progressief beleid gevoerd kon worden en wees de procedure af. Een en ander heeft duidelijk zijn weerslag gehad in het functioneren van het POO gedurende de laatste anderhalf jaar. PvdA en PPR zijn samen begonnen de procedure uit te voeren. Ze voorzag in een gezamenlijk programstuk — waarin niet alleen de overeenkomsten, maar ook de verschillen tussen de partijen zouden worden opgenomen — én in een regeerakkoord op hoofdpunten.

260 Maar de kwestie Amsterdam gooide roet in het eten. Het partijbestuur van de PvdA wilde zich niet distantiëren van een motie van wantrouwen tegen Roel van Duyn in de Amsterdamse gemeenteraad. En dat was voor de landelijke Kerngroep van februari '76 aanleiding om de programbesprekingen met de PvdA stop te zetten en te besluiten een eigen verkiezingsprogram op te stellen. Met nadruk werd echter uitgesproken dat dit soort konflikten de noodzaak van de progressieve samenwerking niet konden aantasten. Met evenveel nadruk kreeg het partijbestuur opdracht de voorbereiding voor het komende regeerakkoord met de PvdA te starten. Dat is dan ook gebeurd.

280 Er is een programvergelijking gemaakt en de twee partijbesturen voeren besprekingen over de strategievoorstellen die zij hun partijen begin '77 zullen voorleggen. Op gemeentelijk, gewestelijk en provinciaal nivo geeft de samenwerking nogal eens problemen. Een onderzoek naar de omvang daarvan en naar de eventuele konklusie is in een vergevorderd stadium.

285 De samenwerking met andere linkse partijen en actiegroepen bij buitenparlementaire akties is beter van de grond gekomen. D'66 was in vele gevallen niet van de partij, de CPN wél; al was het niet altijd even probleemloos.

290 Op een progressieve samenwerking op internationaal nivo is nog weinig zicht. Wél zijn er kontakten gelegd met linkse, centrum- en agrarische partijen in West- en Oost-Europa.

3. Opbouw en organisatie van de partij

300 We kunnen vaststellen dat de partij zich de laatste twee jaar heeft gestabiliseerd. Dat blijkt uit het ledental (als enige van de progressieve drie blijven wij konstant, rond de 305 13.000), en uit de intussen opgebouwde or-

ganisatie (waarin de politieke deelname van de leden groot is). Het is ook zichtbaar in de uitslagen van tussentijdse verkiezingen op plaatselijk en regionaal nivo. En dat ondanks de stormen die de afgelopen twee jaar over ons heen zijn gegaan. Voor ons het bewijs dat onze partij zich sterk heeft geworteld in de Nederlandse samenleving. Anderen wil dat maar moeilijk duidelijk worden. (Zie bijv. het benoemingenbeleid van het kabinet; 1975 bracht ons slechts onze derde PPR-burgemeester.)

310 Aan de opbouw en de organisatie van de partij is door dit bestuur prioriteit gegeven. Er kwam al snel een aparte taakgroep partijopbouw. Hoe maken we mogelijk dat de hele partij, ieder op zijn eigen plaats, de PPR-doelstellingen mee verwezenlijkt? Via parlementaire en buitenparlementaire aktie, binnen en buiten de eigen woon-, werk- en leefomgeving. En welke prioriteiten stellen we?

315 De discussienota partijopbouw is er niet in geslaagd — gezien de reacties — deze vragen goed te beantwoorden. In hoofdstuk III van deze beleidsnota gaan we nog eens op deze vragen in.

320 Intussen is er toch heel wat gebeurd. In het begin van deze bestuursperiode, tijdens een weekend van partijbestuur, frakties en bewindslieden, hebben we vastgesteld dat de PPR door buitenstaanders, sympathisanten en leden wordt beoordeeld op de volgende punten:

325 — het „overkomen”, het stemgedrag en het beleid van frakties en bestuurders;

330 — de werkzaamheden van de landelijke „verzorgende” partijorganen (tema- en werkgroepen, studiestichting, groep Raads- en Statenwerk, Stichting Radikale(n) Vorming, groep Publiciteit) én de mate waarin deze effect hebben;

335 — het werken van partijbestuur, kongres en kerngroep;

340 — het opvangen van landelijke, regionale en lokale problemen;

345 — haar algemene filosofie.

350 Onze konklusie was dat het voortdurend op elkaar afstemmen van deze vijf elementen en het goed functioneren van het geheel van wezenlijk belang is voor de partij. Dat daarvoor allereerst nodig is: een gedurige stroom van informatie en meningen over en weer, van PPR'ers op beleidsfuncties naar de partij en omgekeerd.

355 Wat hebben we hieraan gedaan?

360 — Aan de koördinatie van het beleid van frakties, bewindslieden en partijbestuur is erg veel aandacht besteed. Er is sprake van een aanzienlijke vooruitgang op dit punt. Het goed op elkaar afstemmen van het beleid van de verschillende partij-organen en -vertegenwoordigers is geen eenvoudige zaak, maar ook geen zaak van het partijbestuur alleen. Er zijn nogalwat initiatieven in die richting genomen, maar het resultaat is nog steeds niet optimaal.

365 — De landelijke verzorgende structuur is verder uitgebouwd: de temagroep Macht werd opgericht, de Kommissie Vorming en Scholing werd Stichting Radikale(n) Vorming en kreeg subsidie, de Stichting Publiciteit is in oprichting.

370 De informatie naar de aktiecentra toe is verbeterd. PPRAK verschijnt nu tweemaal

375

380

385 per maand. Vanuit temagroepen en partijbestuur zijn pogingen gedaan de actiecentra bij een aantal belangrijke zaken nauwer te betrekken: discussiemateriaal werkgelegenheid, woonwagendproblematiek, Portugaldiskussie, abortusnota.

390 In het voorjaar heeft het partijbestuur bovendien een toernee langs de actiecentra georganiseerd met als doel: wederzijds informeren en problemen bespreken.

395 Naast de bestaande kaderavonden en spreekbeurten van kamerleden en bewindslieden, lijkt dit een goede mogelijkheid tot direkte kommunikatie. Er blijkt behoefte aan te zijn.

— Het partijburo is beter uitgerust. Het informatiemateriaal wordt vernieuwd.

400 — Een partij die democratisering op alle terreinen hoog in haar vaandel zet moet dat ook in haar eigen funktionieren waarmaken. Er is geprobeerd de leden meer en in een vroeger stadium bij de besluitvorming te betrekken.

405 De Kerngroep komt 10 keer per jaar bijeen. Ze zou zo beter in staat moeten zijn op de aktuele politieke situatie invloed uit te oefenen en de beleidsstukken van bestuur en andere partijorganen te bespreken. Maar dat komt er nog niet voldoende uit. Er is hard gewerkt aan een goede voorbereiding en betere besluitvorming bij kongressen. Met zichtbaar resultaat. De werkwijze van het partijburo is gëdemokratiseerd.

410 **KONKLUSIE:** Er moet nog veel gebeuren. Maar uiteindelijk is het huidige partijbestuur toch niet ontevreden. Zeker niet over de situatie waarin de partij op dit moment verkeert.

420 Er is alle reden om met optimisme verder te gaan.

II. De PPR in de politiek

425 Geboren in de vernieuwingsgolf van de jaren zestig, mét Provo, Nieuw Links en D'66, is de PPR er als enige van de toen ontstane bewegingen in geslaagd vaste voet te krijgen in de Nederlandse samenleving. In de 430 acht jaar van haar bestaan is haar ledental tot boven de 13.000 gegroeid. Ze heeft in zo'n 350 plaatsen van ons land actiecentra opgericht. Ze heeft haar visie, haar program, uitgebouwd, evenals haar organisatie. Ze is op grote schaal vertegenwoordigd in gemeenteraden en provinciale staten, ze 435 maakt deel uit van de Eerste en Tweede Kamer, zelfs van de Regering. Ze is een volwaardige politieke partij geworden.

440 Maar de PPR wil meer zijn dan dat. PPR-mensen kom je overal tegen. Of het nu gaat om buurt- en wijkakties, om wereldwinkels of werkgroep „Fiets”, om akties „Oosterschelde Open” of „Geef om Angola”. Onze 445 partij wil een vernieuwende beweging vormen binnen de maatschappij zelf, werken aan bewustwording van mensen en mentaliteitsverandering. Omdat de nieuwe maatschappij die zij wil niet door een handjevol 450 mensen gemaakt kan worden. Omdat geen strukturen worden veranderd zonder mentaliteitsverandering, maar ook een nieuwe mentaliteit zich niet staande kan houden 455 binnen de oude strukturen. Wij kiezen dui-

delijk voor het werken op twee fronten: parlementair en buitenparlementair.

460 **Eerste taak zal het zijn in de komende jaren beide aktiviteiten nog beter op elkaar af te stemmen.**

A. POLITIEKE DOELSTELLINGEN

465 In die nieuwe maatschappij, waar de PPR zich uiteindelijk op richt, gaat het om de mens. Om de gelijkwaardigheid van mensen, in al zijn konsekwenties.

470 Radikale politiek wil mogelijk maken dat mensen zelf — en samen — verantwoordelijk zijn voor de wijze waarop ze wonen, werken en leven, zowel op het nivo van 475 buurt, wijk en bedrijf als op nationaal en op wereldnivo.

Vanuit de huidige situatie houdt dat in, dat iedereen zijn eigen aanleg en zijn talenten moet kunnen ontplooiën én gebruiken, in opvoeding, onderwijs én werk. Betekent dat ook dat de enorme verschillen in inkomen en welvaart, nationaal en internationaal gezien, moeten verdwijnen. Betekent dat, dat 480 de macht die nu door enkelingen wordt uitgeoefend gespreid en gekontroleerd moet worden.

„Wel”-zijn van mensen is eigenlijk: samen delen als het gaat om inkomen en arbeid, 485 om woonruimte en leefomgeving, om ontplooiingskansen en verantwoordelijkheid.

Al bij al, dat weten we, een bijzondere ingrijpende zaak. Het vraagt een fundamenteel veranderen van strukturen en mentaliteit van onze huidige samenleving, waarin de waarde van de mens vooral wordt bepaald door het stukje arbeid dat hij levert in de jacht op meer produktie en meer 490 winst.

495 Een maatschappij waarin mensen in alle opzichten samen delen vereist allereerst een nieuwe, demokratiese ekonomiese orde. Het zijn immers de huidige ekonomiese machtsstrukturen die samen delen onmogelijk maken, omdat ze de wereldvrede blijven bedreigen, het milieu steeds meer vervuilen en het leven van mensen aan hun belangen ondergeschikt maken.

500 Centraal in die nieuwe ekonomiese orde staan voor de PPR: de verantwoordelijkheid van de mensen zelf voor de bedrijven waar ze werken én de verantwoordelijkheid van de gemeenschap voor de omvang, de 505 richting en de manier van produceren.

510 Het louter voortbestaan van onze samenleving vereist bovendien een voortdurend gevecht tegen de twee andere grote problemen die ons boven het hoofd dreigen te groeien: de vergaande aantasting van het leefmilieu en de mogelijke vernietiging van grote delen van de wereld door wapengeweld.

515 **MACHT, MILIEU, VREDE, WELZIJN**, de vier tema's van de PPR.

520 Ook de komende jaren zal het gaan om deze vier werkterreinen en hun samenhang. De PPR-visie begint zich geleidelijkaan af te ronden, met alle lakunes die er nog zijn.

525 **Het partijbestuur stelt dan ook voor, na de welzijnskongressen eerst een kongres te wijden aan de samenhang van de vier tema's en de strategie die we willen volgen om ons program te verwezenlijken. Daarna kunnen we dan ons programwerk op deel- 530 terreinen voortzetten.**

535 Uit het voorgaande zal duidelijk zijn dat het aanpakken van de problematiek van de macht en met name de economische macht, ook na het economies kongres nog niets van zijn dringende karakter heeft verloren. Dat zal de komende jaren in de buitenparlementaire en parlementaire activiteiten van de partij moeten blijken.

540 Daarbij zal een zwaarder aksent dan tot nu toe moeten liggen op het politieke werk aan de basis, op woon-, werk- en leefnivo. Daar moeten in eerste instantie via akties die de PPR-tema's raken, aanknopend bij de problemen die zich voordoen, de bestaande

545 machtsstructuren worden blootgelegd en aangepakt. Daar moeten mensen, mannen en vrouwen, zich voorbereiden om zelf te gaan beslissen en dat recht ook voor anderen op te gaan eisen.

550 B. STRATEGIE

1. Samenwerking op parlementair nivo

555 De PPR weet dat de veranderingen die zij wil gedragen moeten worden door de gemeenschap. Midden in de samenleving werkend, is ze afhankelijk van anderen bij het realiseren van haar doelstellingen. Ze heeft er vanaf het begin van haar bestaan geen twijfel aan gelaten, dat ze zich zal inspannen en zal blijven inspannen voor een bundeling van progressieve krachten tot een linkse meerderheid. Geen geforceerde eenheid, maar eenheid in verscheidenheid, zodat voor de bewuste kiezer ook binnen de progressieve samenwerking nog een keuze mogelijk blijft.

570 **Ons doel voor '77 is:**
 a. een regeerakkoord op hoofdpunten vóór de verkiezingen met andere progressieve partijen (PvdA, PSP, D'66). In de huidige situatie, waarin D'66 en PSP een afwachtende houding aannemen, kan dit betekenen: een akkoord met de PvdA, op basis van het principe „samen uit, samen thuis” (samen in de regering, samen in de oppositie).

575 b. een parlementaire meerderheid voor de akkoordpartijen om het gezamenlijk program te kunnen uitvoeren.

580 Wat a. betreft: het lijkt verstandig het aantal punten dat het regeerakkoord moet bevatten nu niet precies vast te leggen. Uitgangspunt voor de inhoud is natuurlijk ons verkiezingsprogram '77. We stellen ons voor in elk geval de volgende onderwerpen in het konsept-regeerakkoord uit te werken:

- 590 — verdere demokratisering van het bedrijfsleven,
- inkomens, werkgelegenheid en de structuur van onze economie (vermaatschappelijking van de produktie),
- vrede en veiligheid,
- 595 — milieu en energie,
- welzijn.

600 Op 29 januari 1977 zal het kongres zich kunnen uitspreken over de aard, omvang en konsekwenties van het regeerakkoord. De kerngroep kan de kongresuitspraken uitwerken.

605 Wat b. aangaat: de principiële bereidheid van de PPR om het program dat ze de kiezers voorlegt ook uit te voeren blijft vooropstaan. Ze streeft daarbij naar een progres-

sief meerderheidskabinet; zondig naar een minderheidskabinet dat door anderen wordt gedoogd.

610 Als we er nl. in zouden slagen te laten zien wat een progressief kabinet zonder witte rand voor een beleid kan voeren, zouden we de kans op een parlementaire meerderheid bij volgende verkiezingen aanmerkelijk kunnen vergroten.

615 Wanneer echter de verkiezingsuitslag deze twee mogelijkheden doet vervallen, kan opnieuw samenwerking met nog anderen aan de orde komen. Op dat moment staat de PPR weer voor de vraag: zal de afstand tussen onze programmatiese doelstellingen en dat wat we kunnen realiseren nog aanvaardbaar blijven? Waarbij onze eigen geloofwaardigheid in het geding is, maar ook de mogelijkheid van een linkse meerderheid in de toekomst. Een herkenbaar progressief beleid, duidelijkheid is immers eerste voorwaarde voor die bewustmaking aan de basis, die voor een bundeling van progressieve krachten nodig is.

630 We zullen die vraag op dat moment moeten beantwoorden. **De formulering van het kongresbesluit van mei '75 (evaluatie regeeringsbeleid) én de wijze waarop het kabinetsbeleid zich daarna heeft ontwikkeld wettigen wél de konklusie, dat een volgend kabinet waaraan de PPR haar steun geeft een duidelijker progressief beleid moet kunnen voeren dan het huidige. Samenwerking met rechtse partijen, die het huidige regeeringsbeleid te vuur en te zwaard bestrijden, is daarom uitgesloten. Een duidelijker progressief beleid houdt op zijn minst twee voorwaarden in:**

- 645 1. een zodanige verkiezingsuitslag dat het progressieve element in de regeringssamenstelling kan worden versterkt;
2. de garantie, dat de progressieve partijen werkelijk progressieve ministers leveren.

650 Blijken er hoe dan ook te weinig garanties voor een voldoende progressief beleid, dan zal de partij kiezen voor de oppositie en van daaruit meer dan ooit werken aan de linkse meerderheid die ze nodig heeft om haar doelstellingen te verwezenlijken.

660 Tenslotte: of er voor de CPN plaats is in een toekomstige eenheid van links is niet duidelijk. Regeringssamenwerking met deze partij is nu in elk geval geen reële mogelijkheid. Die is immers afhankelijk van twee voorwaarden:

- 665 1. dat in de praktijk samenwerken mogelijk blijkt;
2. dat er een behoorlijke programmatiese overeenstemming bestaat.

670 Aan beide voorwaarden lijkt op dit moment niet voldaan. (Op beide punten wordt nader onderzoek gedaan.) Toch zullen we de „diskussie” met de CPN moeten aangaan, op alle fronten, en haar moeten dwingen tot duidelijkheid. Juist omdat we ons willen inspannen voor de bewustwording van mensen.

2. Buitenparlementaire aktie

680 Werken op twee fronten, parlementair en buitenparlementair, betekent dat deze aktie-

- viteiten goed op elkaar afgestemd moeten zijn.
Het bleek niet te vermijden dat het hoofdakcent van de PPR-activiteiten de laatste jaren heeft gelegen op het parlementaire werk. Ten koste van het buitenparlementaire werk, waarin bovendien tot voor kort geen systematies beleid werd gevoerd.
- 685
- 690 **Als we het democratiseren van de economische macht en andere machtsstructuren prioriteit willen geven in het werk van de partij en daarbij een duidelijk accent willen leggen op het politieke werk aan de basis, zullen we aan onze buitenparlementaire activiteiten veel meer aandacht moeten geven dan we tot nu toe hebben gedaan.**
- 695
- 700 Het partijbestuur heeft daar een eerste begin mee gemaakt. Het heeft twee bestuursleden benoemd tot „buitenparlementaire aktiemensen”. Zij zijn lid van de taakgroep politiek en partijopbouw. Een door hen voorbereide bestuursnota „buitenparlementaire aktie” is enkele maanden geleden aan de Kerngroep aangeboden. Daarin worden een aantal criteria gesteld, waarop gekozen kan worden aan welke akties de partij gaat deelnemen; er wordt bovendien een werkwijze aangegeven. De werkwijze lijkt goed te voldoen. Voor een toetsing van de criteria is het nog te vroeg.
- 705
- 710 **Met de volgende akties heeft het partijbestuur (en zij niet alleen!) zich intensief bezig gehouden:**
Spuïtbussen: bezoek aan minister Vorrink, radiouitzendingen, inzamelingen door aktiecentra;
- 720
- 725 **Buitenlandse werknemers:** regularisatieregelingen illegalen, generaal pardon, deelname aan gesprekken en demonstraties, benadering staatssekretaris;
Zuidelijk Afrika: adhesie aan protest tegen stagiairs HTS, protest tegen levering onderdelen kerncentrales, steun boycot outspanaktie, steun Angola, Namibië en Mozambique-akties, steun boycot Amrobank.
- 730
- 735 **Met de volgende akties heeft het partijbestuur zich min of meer incidenteel beziggehouden:**
Azania: steun aan Azaniakomitee bij organiseren picket-line voor Zuidafrikaanse ambassade; teruggetrokken wegens wantrouwen in organiserend komitee;
Fretelin: gesprek met vertegenwoordiger, brief aan minister van BuZa om aan te dringen op hulp van de Nederlandse regering;
- 740
- 745 **Iran:** steun aan Iran-komitee Nederland i.v.m. aanbieding protestbrief van zeven Nederlandse politieke partijen aan Iraanse minister tegen eksekutie van negen Iraanse verzetsstrijders;
Irak: verzenden protestbrief tegen gevangenhouden Aronson en een aantal Iraakse vrijmetselaars aan de president van Irak;
Paraguay: steun protestaktie tegen optreden Paraguyaanse regering m.b.t. een landbouwcoöperatie;
- 750
- 755 **Nestlé:** steun komitee aktie Nestlé aan akties bij Nederlandse Nestlé-vestigingen tegen verkoop van inferieure melkpoederprodukt en aan derde wereldlanden;
- 760
- Dost:** steun aan protestdemonstraties tegen de veroordeling van Harm Dost;
Venrayse leraren: ondersteuning aktie loonsverlaging ter kompensatie van de gestegen onderwijskosten;
- 765
- Leeuwenhorst/Noordwijkerhout:** adhesie bij bezetting kollege uit protest tegen ontslag rektor;
- 770 **Komitee zestigjarige pensionering:** ondersteuning van hun program.
- Veelvuldig kontakt werd onderhouden met:** de Anti Apartheids Beweging Nederland (AABN), het Angolakomit e, het Iran komit e Nederland, de komitees inzake de Berufsv erbote in Duitsland, de stuurgroep Boycot Amrobank, het Nederland Portugalkomitee, de Boycot Outspan Aktie, het Landelijk Energie Komitee (LEK), de verschillende komitees buitenlandse werknemers.
- 775
- 780
- 785 **Op stapel staan tenslotte de volgende akties:**
een aktie tegen de kernbewapening, die in samenwerking met de Young Liberals in de winter '76-'77 gevoerd zal worden. Een aspekt daarvan is de ondersteuning van de aktie tegen de opslag van atoomwapens in september 1976 in 't Harde;
boycot-aktie Amrobank, landelijke aktiedag (16-17 september '76);
Chili-manifestatie (11 september '76);
aktie van de BOA (september).
- 790
- 795
- 800 **3. Internationale kontakten**
- a. Uitgangspunten.** De Radikalen laten zich in hun politieke keuze leiden door mondiale solidariteit en structurele hervorming. Anders gezegd: radikale politiek is gebaseerd op solidariteit, op een onverwoestbaar geloof in de menselijke waardigheid en het recht van elke mens om zich te ontplooiën. Het geloof in de solidariteit verplicht tot hervorming van nationale en internationale structuren, in de richting van een samenleving gebaseerd op rechtvaardigheid en vrede. Hiervan uitgaand moet de doelstelling van het buitenlands beleid dan ook zijn: het scheppen van een wereldsamenleving, die voor de wereldbevolking als geheel overlevingskansen biedt en ieder mens de kans geeft zich zoveel mogelijk te ontplooiën (een situatie van positieve vrede). Het ontbreken van een situatie van positieve vrede maakt het vermijden of eventueel het beperken van oorlog en geweld op den duur onmogelijk, omdat de oorzaken van spanningen blijven bestaan en zelfs nog toenemen. Daarom is het streven naar negatieve vrede (de afwezigheid van oorlog) een t e beperkte doelstelling van het veiligheidsbeleid. Ook andere aspekten van het ontbreken van veiligheid, zoals armoede, uitbuiting, onderdrukking en verstoring van het natuurlijk leefmilieu, vormen een grote bedreiging van de wereldsamenleving. Deze bedreiging blokkeert een van de meest wezenlijke rechten van iedere mens: het recht op ont-
- 805
- 810
- 815
- 820
- 825
- 830
- 835

- wikkeling en menselijke waardigheid. Voor de meeste mensen in de wereld is dit recht nog geen werkelijkheid; zij leven minderwaardig.
- 840 Gerechtaerdigde pogingen van arme en ontrechte groepen om dit recht voor zich te verwerven worden belemmerd door tegenkrachten, die gericht zijn op handhaving van gevestigde internationale en nationale structuren. Ontwikkeling is dan ook niet los te zien van het begrip bevrijding. Bevrijding van onderdrukking en uitbuiting door belangengroepen, die zich ver over de landsgrenzen uitstrekken.
- 845 Het buitenlandse beleid dient zich aan te sluiten bij deze bevrijdingsprocessen. Dit betekent dat bestaande machtsblokken, die slechts remmend werken, moeten worden opengebroken. Ook dient de besluitvorming in het buitenlandse beleid doortrokken te zijn van het idee de mensenrechten te willen handhaven.
- 850 Vanuit het hierboven geschetste mondiale perspectief zal het Nederlands buitenlandse beleid gedragen moeten worden door de volgende hoekstenen:
- vervulling van voorwaarden, die gericht zijn op een democratische integratie op wereldniveau, vooral door versterking van de Verenigde Naties;
 - hervordering van macht, kennis, inkomen en arbeid ter verbetering van het lot van de kansarme groepen;
 - 870 — vorm geven aan de nieuwe visie van wederzijdse afhankelijkheid in de wereld, vooruitlopend op het tot stand komen van een Nieuwe Internationale Economische Orde;
 - 875 — streven naar een Europees veiligheidsstelsel, waarin militaire organisaties worden afgebroken en andere samenwerkingskaders worden ontwikkeld;
 - 880 — invloed uitoefenen op landen waar grove schendingen van de mensenrechten voorkomen.
- Dit zou kunnen gebeuren door o.a. diplomatiek overleg, interventies in internationale organisaties, anders richten van ontwikkelingssamenwerking, sociaal-kulturele, economische en/of politieke boycot en als uiterste middel het opschorten van diplomatieke betrekkingen.
- 885 De buitenlandse politiek moet dan ook voor Nederland, gezien de positie van Nederland in de wereld, gezien de open structuur van de Nederlandse samenleving en haar internationale vervlechtingen, een belangrijk deel van het totale beleid zijn. Gezien haar mondiale instelling mag van de PPR een actieve rol op buitenlands politiek terrein verwacht worden. De mogelijkheid daartoe is des te meer aanwezig wanneer de PPR regeringspartij is.
- 890 Gezien de positie van Nederland in de wereld, gezien de positie van de PPR in dat verband en gezien haar doelstellingen, mag van de PPR verwacht worden, dat zij op internationaal vlak initiatieven neemt die een internationale politieke reorganisatie in het algemeen en het radikaal-progressieve denken in het bijzonder bevorderen.
- 910

b. Doelstelling

Vanuit onze vier hoofdtema's — macht, vrede, milieu en welzijn — worden de problemen met een internationale dimensie geselecteerd, om onder de werkgroep internationale kontakten nader uitgewerkt te worden. Vanuit de politieke probleemstelling van de PPR betekent dit: het effectiever aanpakken van in Nederland gevoelde problemen met een internationale dimensie, door het selectief leggen van kontakten met buitenlandse groeperingen als onderdeel van de algemene strategie.

c. Taak

Sinds het najaarskongres van 1974 funktioneert onder voorzitterschap van de internationaal sekretaris de werkgroep internationale kontakten (w.i.k.). De algemene taak van de w.i.k. is: koördinerend en informereend werken voor alle kontakten van de PPR naar het buitenland en activiteiten op het buitenland gericht in Nederland. In haar strategie zal de w.i.k. zich laten leiden door het gegeven dat er geen politieke partij in het buitenland bestaat die identiek is aan de PPR.

1. Bemiddeling

— **de tema- en werkgroepen.** De w.i.k. is voor wat betreft haar informatie primair afhankelijk van de tema- en werkgroepen in de partij. Zij heeft een koördinerende en in zoverre een sturende funktie, dat zij de garantie moet vormen voor stimulering en kontinuering van de internationale dimensie binnen de PPR-activiteiten.

— **het partijbestuur.** De w.i.k. ondersteunt actief het beleid van de internationaal sekretaris van het partijbestuur. Het partijbestuur moet in de kontakten met het buitenland binnen het kader van de doelstellingen blijven en het is verplicht bij het leggen van die kontakten overleg te plegen met de w.i.k.

— **de frakties.** De frakties richten zich naar het buitenlandse beleid zoals dat door de daartoe bevoegde organen wordt vastgesteld, d.i. binnen het kader van het beleidsplan. Hiertoe is het noodzakelijk dat er een uitbreiding van de kontakten tussen de w.i.k. en de frakties plaats vindt om beleidsvoorbereiding en lopend beleid beter op elkaar af te stemmen. Als garantie voor het in deze richting ontwikkelen van een gekoördineerd beleid dient een regelmatig overleg tussen w.i.k. en betrokken fraktieleiden plaats te vinden. Het is overigens gewenst dat één van de fraktieleiden uit de buitenlandsektor deel uitmaakt van de w.i.k.

2. Het leggen en onderhouden van kontakten buiten Nederland

Het leggen en onderhouden van kontakten buiten Nederland, die van belang zijn voor een effectieve aanpak van vraagstukken met een internationale dimensie, wordt bepaald door een doelgericht opereren: vanuit vast te stellen thema's, bepaald door de PPR-prioriteiten, wordt in eerste instantie

- een inventarisatie van de politieke verhoudingen in Europa gemaakt, op basis waarvan de internationale dimensie van de vastgestelde problemen aangepakt kan worden.
- 990 Op grond van de resultaten van inventarisatie en actie dienen wanneer nodig de middelen aangepast te worden om de doelstelling te bereiken.
- 995 **Het al dan niet voortzetten van de PPR-deelname in het in februari '75 in Brussel opgerichte contactburo voor Europese radikale en links-liberale partijen is, gezien de wijze van functioneren en gezien de wijze waarop de samenwerking verloopt, punt van discussie binnen de w.i.k. Een voorstel tot verder handelen zal gedaan worden wanneer die discussie is afgerond.**
- 1000
- 1005 **3. Het leggen en onderhouden van contacten met actiegroepen e.d. in Nederland.**
Het leggen en onderhouden van contacten met actiegroepen e.d. in Nederland, die zich met aspecten van buitenlandse politiek bezig houden, wordt vanuit hetzelfde stramien opgezet. Met dien verstande dat een inventarisatie van deze contacten als basis voor het internationale beleid zal dienen.
- 1010
- 1015 **4. Het onderhouden van contacten met Nederlandse politieke partijen**
Ook deze contacten worden bepaald door bovengenoemd doelgericht opereren.
- 1020
- d. Strategie**
- 1025 De algehele uitvoering van het beleid wordt bepaald vanuit een thematische probleemstelling. Het buitenparlementaire aspect moet in deze prioriteit genieten.
Overigens moet de keuze tussen formele of pragmatiese contacten mede bepaald worden door de aard van het onderwerp en vooral door de effectiviteit die van een bepaalde aanpak uit kan gaan. In haar internationale contacten stelt de PPR zich in eerste instantie op als een politieke beweging, om zodoende een meer op directe actie vanuit de basis gericht beleid ten uitvoer te kunnen brengen. Institutionele samenwerking wordt echter niet uitgesloten.
- 1030 De discussie binnen de PPR over de Europese eenwording en de eventuele wenselijkheid daarvan is nog nauwelijks gevoerd. Het houden van rechtstreekse verkiezingen voor het Europees Parlement (mei 1978) vraagt een duidelijke stellingname van de PPR.
- 1035 De werkgroep Europese Zaken van de temagroep Vrede bereidt een grondige discussie in de partij voor en heeft daartoe een paper samengesteld. In een eerder stadium is al een discussiestuk aan de Kerngroep voorgelegd. Daarmee lopen we vóór op het tijdschema dat is genoemd in de „Europamotie” van het afgelopen voorjaarskongres.
- 1040
- 1045
- 1050
- 1055 **e. Criteria**
Voorzover het nog niet duidelijk mocht zijn uit het voorgaande, nog een enkele opmerking over de eventuele samenwerkingspartners. Samenwerking moet steeds gezocht worden op basis van thematische overeenstemming, waarbij bovendien overeenstemming moet zijn over het doel van de actie en de strategie.
- 1065
- f. Onderwerpen**
- 1070 De keuze van concrete onderwerpen op basis van het voorafgaande moet sterk afhankelijk zijn van de actuele politieke situatie. Overigens moet een onderscheid gemaakt worden tussen internationale problemen in het algemeen en internationale problemen met een specifiek nationale dimensie, hetgeen implicaties kan hebben voor de praktische mogelijkheden van internationale actie en/of overleg. Daarnaast moet uitgegaan worden van de reeds aanwezige kennis en ervaring in de verschillende tema- en werkgroepen. **Op basis van deze criteria dienen zich voor de komende twee jaar de volgende concrete onderwerpen aan:**
- 1075
- 1080 **— Zuidelijk Afrika: de ontwikkelingen in Zuidelijk Afrika zijn dermate explosief dat er alleszins reden is om hoogste prioriteit te geven aan dit aktiepunt.** De PPR wil door aktievoeren samen met andere organisaties ertoe bijdragen dat er een einde komt aan de onderdrukking van de gekleurde bevolking in Rhodesië, Namibië en Zuid-Afrika. Voorbeelden van actie: boycot Amrobank, actie tegen het cultureel verdrag Nederland-Zuid Afrika, enz.
- 1085 **— Ontwapeningspolitiek, nukleaire bewapening (NAVO):** op dit moment worden plannen uitgewerkt voor en hebben reeds besprekingen plaats gevonden over een internationale campagne op het thema nukleaire ontwapening tussen de PPR en de Young Liberals (Engeland). De bedoeling is dat deze campagne nog dit jaar van start gaat en doorloopt tot voorjaar 1977.
- 1090 **— De vervuiling van de Noordzee en de Rijn.**
- 1095
- 1100
- 1105
- III. De PPR in opbouw**
- 1110 Wanneer de idealen van de PPR werkelijkheid zijn geworden, zijn de mensen solidair met elkaar, ze zijn bezorgd om hun omgeving, willen werkelijke vrede en delen in verantwoordelijkheid.
- 1115 Vele PPR-leden en sympatisanten proberen die nieuwe manier van leven alvast uit: in hun persoonlijk leven laten ze zien hoe het kan: solidariteit, soberheid, eerlijk delen. Op zoek naar zonne-energie, gezond voedsel, gelijkheid van man en vrouw.
- 1120 Er zijn mensen, die in hun persoonlijk leven proberen hun idealen waar te maken. Er zijn groepen ontstaan, die gezamenlijk proberen te leven, zoals het eens zou moeten.
- 1125 „De Kleine Aarde” is hier een voorbeeld van. Maar vele andere kunnen genoemd worden. Er zijn er, die hun hele leven anders inrichten; er zijn er, die op bepaalde punten laten zien, hoe het kan; er zijn er, die meer nadruk leggen op de fouten in de maatschappij-opbouw of de mentaliteit (bv. Angola-komitee) en nieuwe mogelijkheden bieden, zij het met twijfel.
- 1130 Een politieke partij wil nog een stap verder gaan: zij wil de verschillende aspecten van
- 1135

- maatschappij-verandering bundelen en een algehele verandering bewerken, zodat een nieuwe levensstijl steeds meer kansen krijgt. Alle mogelijkheden om mentaliteit én structuren te veranderen willen we aangrijpen; samen met hen, die — al of niet lid of sympatisant van onze klup — daarmee bezig zijn. Overal waar iets verandert of zou moeten veranderen, zijn PPR-leden aanwezig. Ze dragen bij tot het ontwikkelen van andere manieren van leven en werken, het groeien van andere waarden, het opbouwen van nieuwe structuren. De partij wil hun bijdragen opnemen in haar visie op de toekomstige maatschappij en in de strategie om die nieuwe maatschappij te bereiken. Mentaliteit en structuren veranderen, samen met zoveel mogelijk gelijkgezinden: dat is het doel van de PPR. Daarvoor hebben we ons onderverdeeld in aktiecentra op verschillend nivo om ter plaatse, in de regio's of provincies en op landelijk nivo aktie te zijn. Daarom hebben we steeds meer het karakter van een organisatie aangenomen, maar proberen we tóch zoveel mogelijk het karakter van een „beweging” te behouden.
- Een beschrijving en omschrijving van onze „partij in beweging” of „beweging in organisatievorm”, een uiteenzetting van onze manier van werken van nu, een schets van verbeteringen, moet ertoe leiden dat we nieuwe manieren ontdekken om met meer sukses de maatschappij te veranderen.

1170 A. DE PARTIJ ALS SERVICE-INSTITUUT VOOR LEDEN EN SYMPATISANTEN

- 1175 Er zijn sympatisanten van onze ideeën en ook partij-leden, die niet aktief betrokken zijn bij het werk van onze partij of van een andere organisatie. Zij zijn voor zichzelf bezig hun idealen in praktijk te brengen, in hun eigen leven, op hun werk, of op een andere manier. Ze hebben wellicht een afkeer van organisaties, vergaderingen en proberen daarom op andere manieren te werken aan een nieuwe maatschappij.
- 1180 Voor hen heeft de partij nog weinig betekend: we hebben nog geen manieren gevonden hen te ondersteunen. Dit is een van de grote leemten, die we bij onszelf moeten konstatieren.
- 1185 **Wanneer we hen handreikingen kunnen geven (zonder hen bij onze organisatie te willen betrekken) kunnen we mét hen de samenleving een eind vooruit helpen.** Voor hen een tankstation zijn, even aanleggen (bv. door het lezen van een inspirerende publikatie, waarna ze op hun eigen manier weer verder kunnen gaan. Zij misschien meer aan het werk om de mentaliteit te veranderen, wij werkend aan de structuren. We hopen, dat aktiecentra met ons gaan zoeken om voor hen iets te betekenen.
- 1200 Andere leden en sympatisanten werken in los-vaste groeperingen, leef-werkgemeenschappen of aktiegroepen. Gezamenlijk met anderen proberen ze wat te doen, uitdrukkelijk aan de weg timmerend zoals aktiegroepen, of langzaam maar zeker het een en ander uitproberend: een boerderij zonder kunstmest, een eigen zonne-energie installatie, verkoop van koffie van een kooperatie uit Guatemala of Tanzania.
- 1210

- 1215 De PPR als organisatie heeft met sommige groepen — aktiegroepen — een nauwe band, met andere werken we slechts af en toe samen. **Ook iets om meer aandacht aan te besteden, om ervaringen uit te wisselen en bij hen ideeën op te doen.**

- 1220 Tenslotte zijn er vele leden aktief in onze partij. Ze vinden elkaar in aktiecentra: groepen leden, met een vaste kern, die op de wijze van een aktiegroep te werk gaan, maar met een breder werkterrein. Daarom soms oppervlakkiger, maar wel met meer mogelijkheden.
- 1225 Een aktiecentrum is niet gespecialiseerd: bestemmingsplannen, verkeersvoorstellen, welzijnsvoorzieningen hebben de aandacht; vervuiling wordt bestreden, adoptie van dorpen uit de derde wereld wordt bepleit.
- 1230 Door materiaal te bestuderen dat bv. door aktiegroepen wordt aangedragen, door zélf akties te voeren en mensen te mobiliseren, maar ook door zaken aan de orde te stellen in Kamers, Staten en Raden. Want sinds de laatste gemeenteraadsverkiezingen is er in vele plaatsen een aanvalsfront bijgekomen: de bestuurlijke organen.
- 1235 Vanuit de deelname aan bestuurlijke organen, maar ook door ervaringen uit de praktijk van aktievoeren zijn we ons er steeds sterker bewust van geworden, dat we onze activiteiten moeten plaatsen binnen het streven naar een alomvattende samenwerking van progressief Nederland, die helaas met te veel moeilijkheden van de grond komt.

1250 B. DE PARTIJ ALS ORGANISATIE

- 1250 De PPR begint steeds ingewikkelder in elkaar te zitten. Het werk in bv. gemeenteraden bracht met zich mee, dat er steunfrakties gevormd werden. Maar ook, dat daarom de partij-organisatie versterkt moet worden op het plaatselijk nivo.
- 1255 Op landelijk nivo werden stichtingen in het leven geroepen, die aktiecentra steun kunnen geven: publikaties van de studiestichting, hulp van de stichting radikale(n) vorming, publiciteits-organen en voor gemeenteraadsleden hun stuurgroep. De direkte en indirekte steun, die kamerfrakties, provinciale-staten-leden en gemeenteraadsleden elkaar geven is van belang, maar meer nog, dat in de verschillende bestuursorganen mensen zitten met een open oog en oor voor het nieuwe en goede, dat hen wordt aangedragen.
- 1270 Dit betekent ook, dat de last van de democratie toeneemt: hopen papieren van bovenaf, inspraakrondes voor kongressen, enquêtes met vage resultaten, veel noodzakelijk, maar niet direkt effectief te maken informatie, die wel een hoop werk meebrengen (leden-administratie, kontributie-toestanden, beleidsnota's van landelijke besturen, ed.).
- 1275 Tenslotte moeten we opmerken dat de uitbouw van de organisatie mankracht vereist, die ontnomen wordt aan het aktiecentrum: niet alleen verdwijnen deskundige leden in de gemeenteraad en steunfraktie, waar ze werk doen, dat ook voor het aktiecentrum van belang is. Ook verdwijnen er mensen
- 1285

- „hogerop”, in provinciale of landelijke partijorganen, besturen, werkgroepen, stichtingen. Bij hen is het misschien niet zeker, dat ze zich plaatselijk actief zouden tonen, als er geen landelijke organisatie zou bestaan: sommigen hebben nu eenmaal meer belangstelling voor landelijke problematiek, terwijl anderen meer in hun eigen omgeving willen werken. Toch betekent dit wel, dat mensen met politieke ervaring actiecentra verlaten.
- 1290 Kortom: het plaatselijk actiecentrum als coördinatie-centrum van politieke activiteiten en inspiratiebron van veranderingen kent zijn bedreigingen. Noodzakelijk door de uitgroei van de partij.
- 1295 Verderop in deze beleidsnota willen we enkele voorstellen doen om de last, die op de actiecentra drukt, wat af te laten nemen — met name voor wat betreft de voorbereiding van kongressen — zodat ze meer gelegenheid krijgen nieuwe activiteiten op plaatselijk en regionaal nivo op te pakken.
- 1300
- 1305 **C. MEER-FRONTEN AANVAL**
- De radikale beweging wil op zoveel mogelijke manieren de maatschappij veranderen: door een nieuwe levensstijl in praktijk te brengen, individueel en georganiseerd. Door ideeën uit te werken en de praktijk van het actievoeren te verwerken, **worden onze ideeën steeds concreter en onze akties doelgerichter.**
- 1310 **1. Economiese macht**
- Maar een belangrijk front is tot nu toe vergeten: we zijn nog erg weinig doorgedrongen in **het centrum van de economiese macht**. Iedereen, die op een of andere manier politiek actief is, weet hoeveel invloed economiese overwegingen hebben: hoe industriële groei bedrijfs- en industrie-terreinen vereist, hoe aan de voortdurende drang naar produktieverhoging (en daardoor ook naar konsumptieverhoging) natuurgebieden slachtoffer worden en uitbuiting versterkt wordt, de ontspannen samenleving verder weg geholpen wordt; hoe de grondprijzen, vooral in de steden, wordt opgejaagd. Het is nog steeds om bang van te worden, hoe politieke partijen en mede daardoor bv. de regering, vaak achter feiten aan moeten hollen: ontslagen van grote aantallen werknemers horen we vaak, als het niet meer te veranderen is: bedrijfsleiders nemen dergelijke vergaande besluiten stiekum. De laatste maanden worden we ons er steeds meer van bewust dat niemand, buiten zwiiggende direktoren, soms weet, wat voor giftige stoffen worden gebruikt bij de produktie van onbelangrijke stoffen.
- 1325
- 1330
- 1335
- 1340
- 1345
- 1350 **Kennis en informatie is macht. Het doorbreken van het „ijzeren gordijn van geheimhouding”, die de machtigen in de ekonomie rond zich hebben opgetrokken, moet een veel grotere prioriteit krijgen in onze politieke strategie. We hebben onze leden en sympatisanten hard nodig om informatie uit dit ekonomiese machtscentrum te krijgen én om dit machtscentrum zélf te veranderen.**
- 1355
- 1360 Zelfbestuur in bedrijven en ondernemingen
- 1365 is een centrale doelstelling in onze politiek. Maar zelfbestuur kan niet ineens bij wet worden afgekondigd en gezien de politieke verhoudingen in ons land zal dit voorlopig nog niet gebeuren. Wel moeten we er voortdurend aan werken: buiten de bedrijven, maar vooral daar binnen. Op verschillende manieren kunnen we eraan werken:
- 1370 — via vakbonden, werkoverleg en andere lijnen in een bedrijf kunnen onze ideeën over vermaatschappelijking en zelfbestuur ter discussie gesteld worden. Maar ook: vanuit deze organen kunnen ideeën, ervaringen en strategie van die organisaties in de partij ter discussie gesteld worden;
- 1375 — leden en sympatisanten binnen één bedrijf of een sektor van bedrijvigheid kunnen bij elkaar komen om ervaringen uit te wisselen. Ze kunnen met elkaar bespreken, hoe een bedrijf of een sektor er voor staat en wat er zou kunnen of moeten gebeuren. Deze ideeën zouden ze kunnen doorgeven aan vakbonden én aan partij-leden die er iets mee kunnen doen (raadsleden, kamerleden, maar ook aan hen, die akties zouden kunnen voeren). Maar vooral zouden ze ervaringen kunnen uitwisselen over de strijd voor bedrijfsdemokratisering.
- 1380 De Stichting Radikale(n) Vorming wil proberen naar aanleiding van studiedagen dergelijke discussiegroepen van de grond te brengen. Als voorbeeld denken ze aan werkers in de gezondheidszorg. Maar langzaam kunnen er meer van deze groepen ontstaan, die gebaseerd zijn op een gemeenschappelijke werksfeer en op gemeenschappelijke belangen in het werk. Ook actiecentra kunnen het initiatief nemen om tot dergelijke groepen te komen. Waarschijnlijk zijn vele er te klein voor. Iets dat op regionaal nivo aangepakt zou kunnen worden? Dit zou ook gemakkelijker zijn om te begeleiden (bv. voor de SRV).
- 1385
- 1390
- 1395
- 1400
- 1405
- 1410 Aanvankelijk had het bestuur de hoop, dat ook het Buro Ondernemingsraden in de ontwikkeling van dit nieuwe front een belangrijke rol zou kunnen spelen. Maar het laatste half jaar heeft dit buro zich lossen ten opzichte van de partij opgesteld. Op de lange termijn gezien zouden dergelijke groepen, zeker wanneer ze via regionale actiecentra georganiseerd zouden worden, ideale discussieplaatsen kunnen zijn over de vermaatschappelijking van de produktie. Investeringsbeslissingen kunnen door de werknemers worden doorgesproken en samen met de leden van het regionaal actiecentrum afgewogen worden tegen de gehele politieke idealen van de PPR.
- 1415
- 1420
- 1425
- 1430
- 1435
- 2. Buitenparlementaire akties**
- Buitenparlementaire akties zijn tekenen én bewijzen, dat mensen proberen zélf hun eigen leven te beïnvloeden, zonder op de goedgunstigheid van regeerders te wachten. Bij deze akties is het parlementaire werk dan: het voortzetten van de akties aan de basis.

- Ofwel, vanuit parlementaire lichamen beken:
 buitenparlementaire aktie is die vorm van politieke aktie, die maatschappelijke ontwikkelingen probeert te bevorderen buiten de bestaande staatsrechtelijke kanalen om, — hetzij voorafgaand aan een eventuele parlementaire behandeling
- 1440 — hetzij na het mislukken van initiatieven binnen het parlementaire systeem
- 1445 — hetzij geheel buiten het parlement om. Soms groeien het aantal akties ons boven het hoofd. Soms ook moeten we erg snel beslissen of we aan een aktie deelnemen. In de afgelopen tijd zijn er een aantal kriteria gebleken, waaraan akties zouden moeten voldoen. In het landelijk bestuur proberen we deze als uitgangspunten te nemen. Misschien ook iets voor de aktiecentra?
- 1450
- 1455 **De akties, waar we aan deelnemen, moeten aan drie eisen voldoen:**
 — ze moeten aansluiten bij de doelstellingen van de partij
- 1460 — de organisatoren en mede-aktievoerders moeten (politiek) betrouwbaar zijn (denk bv. aan een aktie van het Azaniakomité, waar we bijna aan meegedaan hebben)
- 1465 — de aktiemiddelen moeten vallen binnen wat we als partij aanvaarden (gewelddoosheid, het niet buiten-proportioneel veroorzaken van overlast...).
- Te veel akties voldoen aan deze eisen. Daarom moeten we soms kiezen tussen verschillende akties of eigen akties wat naar de achtergrond schuiven.
- 1470
- 1475 **Aanvullende voorwaarden** voor een goed beleid ten aanzien van te voeren akties zijn:
1. het belang en de reikwijdte van de aktie moeten overeen komen met de zwaarte van het partij-orgaan, dat zich met die aktie bezig houdt (plaatselijke akties door plaatselijk a.c. etc.);
 - 1480 2. de aktie moet een haalbaar doel hebben, een duidelijk effect kunnen hebben;
 - 1485 3. de aktie moet over kunnen springen, dwz. in de publiciteit kunnen komen, bewustmakend kunnen werken;
 - 1490 4. mankracht, tijd en geld moeten ervoor aanwezig zijn, dwz. we moeten de aktie ook organisatorisch goed kunnen voeren. Zijn aan de eisen en de voorwaarden voldaan, dan zal er nog vaak een keuze gemaakt moeten worden. Daarom gebruiken we ook een paar **keuze-kriteria:**
 - 1495 a. legt de aktie duidelijk de bestaande machtsstructuren bloot?
 - 1500 b. past de aktie enigermate in een evenredige spreiding over onze vier tema's (macht, vrede, milieu en welzijn)?
 - 1505 c. worden akties redelijk gespreid over korte-termijn zaken (tegen de wet op de buitenlandse arbeiders) en lange-termijnzaken (ontwikkeling van alternatieve energiebronnen, bv.)? Natuurlijk is het heel goed mogelijk, dat een korte-termijn-aktie past binnen een lange-termijn-doelstelling (geen kerncentrales in Nederland)
 - 1510 d. is er een zekere spreiding over voorbereidend-parlementair - geheel buiten-parlementair.
- We hopen, dat de hele partij met deze, wat globale, indeling iets kan doen.
- 1510

3. Werkend in de gemeenteraad

- Het werk in de Raden en Staten is voor de PPR een moeilijke zaak. Bestuurlijk spelen we nog niet zo erg veel klaar, want in de meeste gemeenten zijn we in de oppositie. Raadsleden en hun steunfrakties merken herhaaldelijk, dat voorstellen worden verworpen, en vaak zonder voldoende redenen.
- 1515 De verleiding is dan groot alleen kleine punten te benadrukken om toch iets gerealiseerd te krijgen. Maar misschien moeten we toch proberen de lange termijn niet uit het oog te verliezen. Al krijgen we teleurstelling na teleurstelling te verwerken, tóch is het belangrijk ideeën te ontwikkelen, die misschien verworpen worden, maar pas na een poosje door anderen worden overgenomen.
- 1520 Op deze manier kan ook de gemeenteraad een forum zijn, waar de vertegenwoordigers van ons onze ideeën verkondigen. Via gesprekken, publieke tribune en vooral de pers kunnen ook buiten de raadszaal de PPR-ideeën doorwerken.
- 1530 De steunfrakties kunnen een goede bron van informatie zijn voor het raadslid of de raadsleden. Ze kunnen zaken aanbrengen, die het raadslid aan de orde stelt in commissievergaderingen en raadsvergaderingen. Steunfrakties kunnen ook andersom werken: informatie uit bv. het ambtelijk apparaat doorspelen naar aktie- en buurtgroepen. Raadsleden kunnen op die manier akties stimuleren en de bevolking betrekken bij de oplossing van problemen, die buiten haar om „geregeld zouden worden”.
- 1535 Tenslotte is een van de belangrijkste taken van onze raadsleden om initiatieven van buurtgroepen en andere groeperingen in de bestuurlijke lichamen te verdedigen. Als demokratisering inhoudt, dat mensen zoveel mogelijk hun eigen leven in handen nemen, dan moet onze partij juist die initiatieven steunen en ook in de gemeenteraad verdedigen. Een gemeenteraad zou een soort paraplu moeten zijn, waaronder iedereen zijn eigen leven meer en meer zélf vorm kan geven, samen met anderen of alleen.
- 1540
- 1545
- 1550
- 1555
- 1560
- ### D. AKTIECENTRA
1. **Plaatselijke aktiecentra** zijn de basis van onze activiteiten. En binnen de aktiecentra zijn de algemene ledenvergaderingen de hoogste organen: daar worden de politieke, strategische en organisatorische beleidslijnen van de partij vastgesteld, daar worden kandidaten gekozen, en moeten gekozenen verantwoording afleggen.
- 1565 In een partij in opbouw werken alle organen nog niet zoals het zou moeten. Ook de plaatselijke aktiecentra kennen soms grote moeilijkheden. Daarbij komt, dat taken niet altijd duidelijk genoeg verdeeld worden.
- 1570 Op het voorjaarskongres is de principe-uitspraak gedaan, dat de partij uiteindelijk verantwoordelijk is voor het beleid van haar vertegenwoordigers in de verschillende raden, staten en kamers. Dit heeft zware konsekwenties voor een aktiecentrum, al is het een bevestiging van een bestaande praktijk. Het houdt zeker in, dat van de leden van het aktiecentrum verwacht moet worden, dat ze voortdurend de raadsactivitei-
- 1575
- 1580
- 1585

ten van zijn vertegenwoordiger(s) begeleiden. Er is nu een procedure-voorstel voor een terugroepingsrecht aan het kongres gedaan, maar dit betekent niet, dat de vertegenwoordiger in de gemeenteraad nu met huid en haar aan de luimen van een aktiecentrum is overgeleverd. Wanneer een aktiecentrum zijn vertegenwoordig(st)er maar droog laat zwemmen en toch bij het eerste het beste foutje kwaad meent te mogen worden, dan verdient een raadslid bescherming. Bij konflikten tussen een raadslid en het aktiecentrum heeft een aktiecentrum alleen recht van spreken, als het voortdurend de raadspolitiek gevolgd heeft en zijn raadslid de steun heeft gegeven, die nodig is.

Af en toe doen zich in aktiecentra konflikten voor. Langzamerhand hebben we een beleidslijn ontwikkeld om te bemiddelen in de konflikten:

— wanneer we als bestuur direkt of indirekt gevraagd worden te bemiddelen in een konflikt, gaan we na of de provincie hier niet kan inspringen. De provincie heeft meer kijk op de plaatselijke situatie en kan ook beter de verdere ontwikkelingen volgen. (Het partijbestuur slaat dus niet zonder meer aan het bemiddelen.)

— wanneer het provinciaal bestuur het konflikt niet kan oplossen (het kan partij zijn, het konflikt kan te hevig zijn, of een herhaling van een vroeger konflikt, er kunnen zware politieke gevolgen in het geding zijn, vooral wanneer de konflikten zich afspelen tussen de PPR en andere progressieve partijen) pas dan bekijkt het bestuur de problemen.

Het bestuur kan alleen maar bemiddelend optreden, wanneer minstens één konfliktende partij hierom verzoekt. Alleen wanneer alle konfliktende partijen zich van te voren gebonden hebben aan de uitspraak van de bemiddelaar(s) is die uitspraak „bindend”.

1.: als er konflikten zijn tussen verschillende leden van een aktiecentrum verzorgt het bestuurslid, dat de kontakten met de a.c.'s onderhoudt, de bemiddeling;

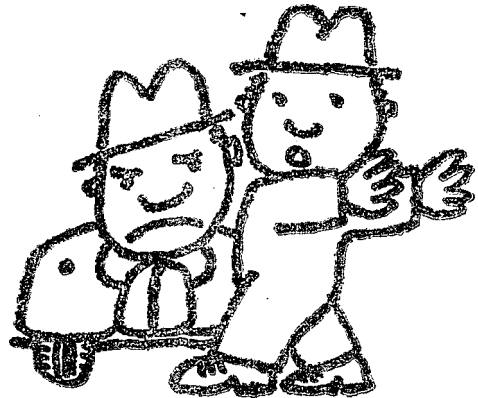
2.: is het een konflikt tussen het aktiecentrum en de (steun)-fraktie, dan zal naast het genoemde bestuurslid ook de „Stuurgroep Raads- en Statenwerk” gevraagd worden een gezamenlijke bemiddelingspoging te doen, ofwel via de vertegenwoordiger van het bestuur naar de stuurgroep, ofwel via een bestuurslid van de stichting;

3.: betreft het een konflikt tussen de PPR en een progressieve partij, dan wordt ook de taakgroep politiek van het partijbestuur verzocht direkt of indirekt deel te nemen aan een bemiddelingspoging. Ook wordt geprobeerd de andere partij te vragen mee te helpen bij de bemiddeling, liefst met een provinciaal bestuurslid van beide partijen;

4.: ook een konflikt tussen een PAK-fraktie en de PAK-achterban zal in gezamenlijk overleg met de betrokken partijen aangepakt moeten worden.

2. Regionale aktiecentra

De Partij-aktiviteiten spelen zich vooral af

Hoop Dat ik Loop

**dat brokje vrijheid, dat partje plezier,
dat maakt dat we voort kunnen.**

- op het laagste en hoogste nivo. We moeten konstateren dat daar, waar geen sterke bestuurlijke organen zijn, ook de partijorganisatie zwak is: de provinciale aktiecentra zijn vrij onderkomen instellingen. Niet omdat de provinciale besturen zwak zijn, maar omdat de belangstelling van de leden voor de provinciale politiek niet groot is. Bij weinig belangstelling voor provinciale politiek zijn er ook niet veel mensen, die zich er voor in willen zetten.
- Hetzelfde valt op bij gewestraden: daar waar deze raden iets te vertellen hebben (Rijnmond) is enige belangstelling voor gewestelijke problematiek. Waar de gewestelijke structuur meer een overleg-orgaan is tussen raadsleden over een duister aantal gemeenschappelijke regelingen, daar is de belangstelling van de leden vrijwel afwezig. Slorpt het werken in de gemeenteraad te veel krachten op?
- Gewestelijke aktiecentra of beter: regionale samenwerking van aktiecentra zou een verlichting voor de plaatselijke a.c.'s kunnen betekenen. Wat suggesties voor onderwerpen, die misschien eerder regionaal dan plaatselijk aangepakt kunnen worden:
- **bezig zijn met landelijke problematiek.** Er zijn wellicht leden, die meer landelijk dan plaatselijk bezig willen zijn. De voorbereiding van de landelijke kerngroep zou met een aantal plaatsen gemeenschappelijk kunnen gebeuren, zeker nu reglementair de mogelijkheid is geopend, dat samenwerkende aktiecentra een afgevaardigde naar de kerngroep kunnen sturen;
- **voorbereiding van het kongres.** Ook dit kan misschien in regionaal verband gebeuren. Ofwel door tussen aktiecentra afspraken te maken over verdeling van aandacht over verschillende onderwerpen, ofwel door een gezamenlijke vergadering, zodat de nor-

- male agenda van de a.c.'s niet overvoerd wordt;
- **gezamenlijke discussie-avonden** over politieke onderwerpen. Misschien samen met de Stichting Radikalen Vorming een gezamenlijke scholingskursus opzetten;
- het uitgeven van een **gezamenlijk blad**, waar wat meer in kan staan dan verslagen van vergaderingen;
- 1710 — **raadsleden** of andere geïnteresseerden in raadspolitiek kunnen onderwerpen bespreken, die hen gezamenlijk aan gaan (bv. ruimtelijke ordening);
- 1715 — **samenwerking bij de komende verkiezingen** voor Tweede Kamer, prov. staten en gemeenteraad zou misschien mogelijk zijn;
- 1720 — zoals al is beschreven, zouden regionale aktiecentra **ontmoetingscentra** kunnen worden van hen, die in bedrijven actief zijn om gezamenlijk een strategie te bespreken en om ervaringen uit te wisselen.
- 1725 Of aktiecentra hun krachten willen bundelen en zo ja, hoe, dat is een vraag, waarop het bestuur geen antwoord kan en mag geven. Wij zullen dan ook de laatste zijn, die in het moeizaam opbouwen van regionale samenwerking direkt met het reglement gaan zwaaien om een bepaalde organisatievorm af te dwingen. We kunnen samenwerking stimuleren met de (weinig) middelen, die ons ten dienste staan, maar de voornaamste activiteiten zullen door de leden zelf moeten worden gedaan.
- 1730
- 1735
- 1740 **3. De provinciale aktiecentra** zitten nogal met zichzelf in de knoop. Niet allemaal, want er zijn provincies, die goed draaien. Maar toch valt wel te bemenken, dat provinciale politiek niet erg levend is.
- 1745 Nu de provinciale organisaties wat minder het bemiddelend orgaan zijn tussen landelijke politiek en de plaatselijk aktieven (regio's bij de gewesten, vier regionale vergaderingen bij de kandidaatskeuze voor de Tweede Kamer) kunnen de provincies misschien meer aandacht geven aan het stimuleren van samenwerking van plaatselijke a.c.'s. Met aandacht van provinciale bestuursleden en misschien ook met financiële steun. Ook „vorming en scholing” kunnen ze stimuleren.
- 1750
- 1755
- 1760 **4. De landelijke problematiek** eist ruime aandacht op. Maar ook hier valt (jammer genoeg) de meeste aandacht op het parlementaire werk. Op de landelijke kerngroep prijken partij-organisatorische zaken en parlementaire politiek hoog op de agenda. Buitenparlementaire akties worden zelden goed besproken en zeker over machtsvorming in het bedrijfsleven wordt niets gezegd, behalve wanneer er een „wet op de ondernemingsraden” aan zit te komen.
- 1765 Dit valt te betreuren, maar niet alleen door goede voornemens goed te maken. Het is wellicht een symptoom van waar de belangstelling van het kader feitelijk naar uit gaat.
- 1770
- 1775 **SAMENVATTEND: de activiteiten van de plaatselijke en landelijke PPR moeten beter georganiseerd worden, de regionale en provinciale aktiecentra zouden een duidelijker taak en begeleiding moeten krijgen. Het partijbestuur en de „verzorgende stichtingen” (SRV, StSt, Stuurgroep en Stichting**
- 1780
- 1785 **E. STICHTINGEN EN TEMAGROEPEN: DE „VERZORGENDE INSTELLINGEN”**
- 1790 Het partijbestuur heeft ten aanzien van de verzorgende instellingen een koördinerende taak. Vooral de stichtingen zijn vrij zelfstandig. Volgens een kongres-uitspraak leggen ze hun beleid eens per jaar aan de kerngroep voor ter bespreking. Vanuit het partijbestuur zijn er wel bestuursleden aangewezen om kontakten te onderhouden met de stichtingen en temagroepen. Het hangt dan van de bestuursleden af of deze kontakten vlot verlopen. Maar grote kommunikatie-stoornissen hebben zich nog niet voorgedaan.
- 1795 Toch zitten in deze beleidsnota een paar voorstellen, die rechtstreeks te maken hebben met de werkwijze van de stichtingen, maar vooral van de temagroepen. Een nieuwe wijze om kongressen voor te bereiden heeft immers vooral met de werkwijze van de temagroepen te maken.
- 1800 Daarbij moet het ons van het hart, dat we — door tijdgebrek — niet in staat waren om hen zelf te horen bij het opzetten van het lange-termijn schema, maar ook zij hebben de gelegenheid voorstellen en amendementen in te dienen op deze beleidsnota.
- 1805
- 1810
- 1815 **1. Stichtingen**
- 1820 **a. De Studiestichting** werkt het langst binnen de PPR. De afgelopen tijd heeft ze zich nogal bezig gehouden met het thema „economische groei”. Zo verscheen er een nota over „Selektieve groei” en momenteel wordt de structuurnota van Lubbers grondig bestudeerd.
- 1825 Over de Europese problematiek verscheen een werkstuk „Europa links laten liggen?” en een nota over ontwikkelingsamenwerking: „Europa en de Derde Wereld”.
- 1830 Op dit moment is de Studiestichting bezig met studies naar werkgelegenheid, produktie-koöperaties en „welzijn en ekonomie”.
- 1835 Een meer filosofies gerichte bijdrage aan het denken over de politieke achtergronden van de partij is: „De zachte revolutie”, een stuk, dat nog veel te weinig besproken is in de partij. Het kan een rol spelen in de discussies over de uitwerking van de partijstrategie, die het bestuur snel wil aanzwengelen.
- 1840 Langzaamaan wil de Studiestichting haar aandacht geven aan onderwerpen, die wat minder in de ekonomiese sfeer liggen. Zo werkt ze op dit moment de „kleinschaligheidsgedachte” verder uit naar verschillende politieke sferen. „Een maatschappij op menselijke maat” kan een leidend thema worden voor de komende jaren.
- 1845 Voor velen in de partij schijnt de Studiestichting toch een wat vreemde instelling te zijn. Maar met meerdere vrijwilligers bestaan goede banden. Ook met sommige werkgroepen. Zo kon de Studiestichting de Landbouwwerkgroep helpen met het uitbrengen van hun discussie-nota: „Inkomens in de landbouw”.
- 1850 Aan de Studiestichting zal het niet liggen
- 1855

als samenwerking met groeperingen in de partij wat moeizaam van de grond komt.

- b. De Stuurgroep Raads- en Statenwerk,** ook al een vrij oude instelling in onze jonge partij, begint wat beter te werken. Kinderziektes zijn overwonnen en in het voorjaar heeft de groep haar beleid vastgesteld: op-nieuw is bevestigd, dat de Stuurgroep vooral dienstverlenend zal zijn ten aanzien van de leden (frakties en steunfrakties in gemeenteraden en provincies). De Gemeentepaper, die in de vorige jaren met nogal wat financiële en organisatorische problemen kampte, zit nu veel beter in elkaar. De communicatie tussen de leden van de groep is via dit tijdschrift voorlopig veilig gesteld. De Studiedagen, die de groep wil organiseren, komen maar moeizaam van de grond. Vooral omdat de leden van de Stuurgroep met tijdgebrek kampen. Daarom heeft de groep in het voorjaar besloten om — samen met de SRV en Studiestichting — te streven naar een half-time kracht, die meer aandacht kan geven aan de organisatie. Ook zou hij/zij meer aandacht kunnen gaan geven aan het maken en opsporen van studies, die voor gemeenteraadsleden en hun steunfrakties van belang kunnen zijn. De sollicitaties naar deze functie zijn inmiddels begonnen.
- c. De Stichting Radikale(n) Vorming** is dit jaar van start gegaan als opvolger van de Kommissie Vorming en Scholing. Met twee half-time krachten werkt deze stichting aan het opzetten van vormingskursussen voor nieuwe leden, belangstellenden en het kader. Ook neemt zij een vernieuwing van het voorlichtingsmateriaal over de PPR (dat schandelijk verouderd is) met kracht ter hand. Vooral bij de komende verkiezingen kan dit materiaal (oa. brochures rond het verkiezingsprogramma) een belangrijke rol spelen. De actiecentra zullen steeds meer van de SRV horen, maar vooral de provincies, die vormingskursussen zouden kunnen organiseren, zouden goed met de SRV kunnen samenwerken. Het is immers onmogelijk voor de staf en bestuur van de SRV, om zélf overal intensieve kursussen te geven.
- d. De Stichting Publiciteit** wordt zeer binnenkort opgericht. Alle publiciteits-activiteiten zullen daarin gebundeld worden. Maar fractie en partijbestuur behouden elk hun eigen publiciteitsorganen om snel op actuele situaties te kunnen inhaken. Een en ander moet goed op elkaar afgestemd zijn. Er wordt gewerkt aan nieuw voorlichtend materiaal, vooral nu de verkiezingen in zicht zijn.
- Er wordt onderzocht hoe PPR-materiaal bij kiosken en andere verkoop-punten ter beschikking van belangstellenden kan komen. De PPRAK blijft om de 14 dagen verschijnen. De radio-uitzendingen hebben een goede vorm, al blijven we zoeken naar mogelijkheden om ze nog aktueller te maken. Onze televisie-programma's behoeven verbetering. We zullen ze voortaan zelf voorbereiden om minder afhankelijk te zijn van de schaarse NOS-faciliteiten.

e. Tenslotte: momenteel onderzoekt het bestuur de mogelijkheden om gebruik te maken van de subsidie voor **politiek jongerenwerk**.

2. Temagroepen

a. De temagroep Macht is momenteel van de grond getild. Bestuurslid Frans Schulte is hier vanuit het bestuur mee belast en hij heeft hulp van een aantal andere partijleden. Geïnteresseerden in verschillende werkgroepen kunnen zich opgeven om deelonderwerpen te helpen uitwerken, (zie PPRAK van 18 juni '76).

b. De temagroep Milieu heeft net een zwaar kongres achter de rug. Hieruit is gebleken, dat de temagroep belangrijk materiaal heeft geleverd om de PPR-visie op de oplossing van de milieu-problematiek aanzienlijk te verbeteren.

c. De temagroep Welzijn staat nu voor de krachtproef een temakongres voor te bereiden. Gezien de omvang van het onderwerp zal dit kongres in twee delen uiteenvallen: de werkgroep Sociale Verzekeringen en de werkgroep Gezondheidszorg zijn bijna klaar met de voorbereiding. Hun stellingen kunnen op het voorjaarskongres van 1977 behandeld worden. De overige werkgroepen (bv. onderwijs) hebben nog een paar maanden tijd nodig om tot een doordacht stuk te komen. In najaar '77 zullen dan ook de resterende onderdelen van de welzijnsproblematiek worden behandeld.

De voorbereidingen in de actiecentra voor het welzijnskongres (de welzijnskongressen) zullen problemen kunnen opleveren. Maar welzijns-onderwerpen hebben zoveel belangstelling van vele PPR-leden, dat we erop vertrouwen dat toch gelegenheid gevonden wordt om ze te bestuderen en van commentaar en amendementen te voorzien.

d. De temagroep Vrede heeft het momenteel wat rustig (geen kongres in de nabije toekomst) en is bezig met een aantal deelstudies (bv. „geweld en bevrijding”, „sociale verdediging”, „een 'vrijwilligersleger?'”). Een discussie over deelname van de PPR aan de Europese verkiezingen kan niet wachten tot de temagroep een nieuw kongres heeft voorbereid. Deze discussie zal dan ook snel in de partij gestart moeten worden, omdat die verkiezingen in zicht komen.

De temagroepen worden inhoudelijk niet door het bestuur geleid. Dat mag ook niet. Ze functioneren geheel zelfstandig binnen de kaders, die de vorige beleidsnota heeft aangegeven. Een goede informatie-uitwisseling en een goede demokratiese besluitvorming binnen de groep verdient blijvend aandacht.

Het bestuur heeft de temagroepen in deze beleidsnota een kader aangeboden om met meer vrucht discussiestukken in de partij aan de orde te stellen. We hopen, dat niet alleen voor de actiecentra, maar ook voor de temagroepen (en voor de Studiestichting) de nieuwe wijze van kongresvoorbereiding een ruimere gelegenheid biedt over

politieke onderwerpen te discussiëren en zo onze visie op de politieke veranderingen en de manier, waarop ze tot stand moeten komen, verder uit te bouwen.

2010 **IV. De PPR als organisatie**

2015 Regelmatig hoort men in de partij geluiden dat er op vergaderingen (kerngroep en kongressen) veel en teveel aandacht wordt besteed aan organisatorische kwesties. Daardoor zouden zelfs politiek-inhoudelijke discussies op de achtergrond raken.

2020 In deze inleiding willen wij aangeven waarom die organisatie-diskussies wel van groot belang zijn én dat de eigen organisatie van de PPR ook politieke implicaties heeft.

2025 Wil een politieke partij kunnen functioneren dan is de een of andere permanente organisatie-vorm noodzakelijk.

2030 De PPR heeft steeds benadrukt dat zij in haar strijd om veranderingen op meer fronten actief moet zijn. De PPR is en mag geen kiesvereniging worden, zij heeft het karakter van een beweging en moet dat houden. Er bestaat dan ook de gemeenschappelijke angst om te verstarren in een log, staties en evt. zelfs bureaucraties apparaat.

2035 Dat deze angst voor „verstarring” soms op de verkeerde momenten en verkeerde zaken gericht wordt zal later uitgewerkt worden. In de praktische ontwikkeling van de partij

2040 blijkt dat er een spanning ontstaat tussen de twee uiterste karaktertrekken (politieke partij/beweging), een spanning die soms zelfs de vorm van een tegenstelling aanneemt.

2045 Deze vaststelling geeft een belangrijke reden om voortdurend bezig te blijven met de eigen organisatie.

2050 De PPR is een democratische veranderingspartij. Slechts via de weg van overtuiging en meerderheidsvorming ziet zij de mogelijkheden tot fundamentele maatschappijverandering. Dat stelt ook eisen aan het functioneren van de partij zelf. Men mag politieke tegenstanders de kans niet geven ons te verwijten dat we de dingen die we willen zelf niet kunnen waarmaken.

2060 Een andere en positieve reden is dat alleen een organisatie die zelf democraties functioneert — waarbinnen de besluitvorming verloopt langs de weg van redelijke discussie, overtuiging en meerderheidsvorming, en waarbinnen minderheden bestaansrecht hebben — kan bijdragen aan verdere democratisering van het maatschappelijk bestel.

2065 Dat is alleen te bereiken door de individuele inzet van veel mensen. De organisatie van onze partij moet onze leden inspireren zich voor democratisering in te zetten.

2070 Maar ook hier treden spanningen op. Het laten beslissen door de partij vraagt tijd, maar er moet vaak aktueel gereageerd worden.

2075 Formeel zijn alle PPR-leden gelijk, maar in de praktijk blijkt dat er verschillen bestaan in de mogelijkheden en kansen om deel te nemen aan de politieke activiteiten van de partij. Ook in de PPR kan men door actief te zijn meer invloed verwerven. Het omvormen van de formele democratie tot een ech-

te democratie is een hele belangrijke reden om voortdurend bezig te blijven met de eigen organisatie.

2085 De PPR claimt niet de waarheid in pacht te hebben en heeft ook niet de pretentie pasklare antwoorden te hebben op de hierboven geschetste problemen. Ook voor ons is het een zoeken en eksperimenteren. En zo heeft de PPR-organisatie ook nog een duidelijke politieke functie. Het is een proeftuin voor experimenten met meer democratische systemen, het krijgt daardoor de waarde van een alternatief, het laat zien dat het anders kan, het is een voorafspiegeling van een nieuwe maatschappij. Er moeten impulsen van uitgaan om ook in andere maatschappelijke organisaties verder te gaan met demokratiseren.

2090 Een reden om voortdurend bezig te blijven met de eigen organisatie.

2100 Zo hebben we vastgesteld dat het van groot belang is met onze organisatie bezig te zijn.

2105 We moeten dat meteen wel weer relativeren. Een naar binnen gerichte partij, die in een navelstaarderige sfeer met zichzelf bezig is, draagt weinig meer bij aan maatschappelijke veranderingen.

2110 De eigen organisatie is een voorwaarde voor het politiek handelen van de partij (dat politiek handelen slaat ook weer terug op de organisatie) en heeft ook in zichzelf politieke waarde.

2115 **A. EEN VERANDERENDE ORGANISATIE**

In de volgende stukken zullen een aantal problemen in de organisatie aangesneden, worden soms principiële keuzes gemaakt en voorstellen uitgewerkt. Het geeft daarmee de richting aan het beleid voor de komende jaren.

2120 Toch heeft het tegelijkertijd nog een voorlopig karakter, we zullen nooit uitgepraat raken over onze eigen organisatie, maar ook kunnen we er niet over praten als over een losstaande eenheid, die niet onder invloed zou staan van allerlei invloeden van buitenaf. Dat betekent dat in dit hoofdstuk soms verwijzingen zullen staan naar die buitenwereld.

1. Staat en politieke partijen

2135 Ieder mens is in deze maatschappij in vele rollen actief. In al die rollen zal hij steeds weer stuiten op bestaande machtsverhoudingen. Een voor de hand liggend middel om die machtsverhoudingen te veranderen is het organiseren van gelijken en gelijkgezinden.

2140 In elke rol heeft ieder mens verschillende „belangen”, die ook onderling strijdig kunnen zijn, en waartussen dan gekozen moet worden.

2145 Zo'n belangrijke rol is die van (staats-)burger. Daarin vindt de mens zich staan tegenover een kompleks van verschillende overheidsinstellingen, en tegelijkertijd tegenover een soort anonieme, bedreigende staat. Die overheid gaat ook steeds verder ingrijpen in het maatschappelijk leven.

2150 De staat heeft een bepaalde interne beslissings-structuur, in Nederland een systeem van vertegenwoordigende democratie. Bin-

- nen dat systeem functioneren politieke partijen.
- Een zgn. „staatsdiskussie” heeft de PPR nog niet gevoerd, maar dat de staat een regulerende functie heeft t.o.v. het totaal maatschappelijk leven, zal niemand ontkennen.
- 2160 In die regulerende functie worden allerlei zaken tegen over elkaar afgewogen, keuzes gemaakt, prioriteiten gesteld.
- 2165 Op dat proces spelen politieke partijen in, zij verenigen groepen burgers (op verschillende basis zoals geloof, politieke overtuiging, belangen, beginselen e.d.). Zij vertegenwoordigen die burgers tegenover de staat, en komen binnen het beslissingsproces op voor hun leden en kiezers.
- 2170 Maar ook binnen de eigen partij vindt een proces van afweging en keuzes al plaats. Politieke partijen moeten dus gezien worden als organisaties waarbinnen mensen zich organiseren om:
- 2175 1. op te komen voor wat zij zien als hun algemene „eigen”-belangen
2. zich met gelijken te verenigen tegenover de staat.
- 2180
- 2. Mogelijkheden tot organisatie binnen de partij**
- 2185 Mensen organiseren zich ook in andere rollen, als werknemer in vakorganisaties, als buurtbewoner in actiegroepen, als sportliefhebber in een sportvereniging, als ouder in oudercommissies e.d.
- 2190 Wanneer zij in hun politieke partij daarnaast actief blijven zal hun inbreng ook bepaald worden door hun activiteiten en kunnen zij zelfs eventueel de standpunten van hun andere organisaties inbrengen.
- 2195 Het specifieke van politieke partijen als organisaties blijft echter dat zij functioneren in de algemene politieke beslissingslijn. Dat stelt specifieke eisen aan de eigen organisatie.
- 2200 Toch moet zeker een progressieve partij binnen haar eigen organisatie organisatorische kader bieden aan haar leden om voor specifieke zaken op te komen, of om met bijzondere belangstellingen bezig te zijn.
- 2205 Dat wordt nog belangrijker wanneer wij kritiek hebben op het politiek functioneren van andere organisaties. (De spuitbussenactie was b.v. een consumentenactie).
- 2210 **a. Een politieke partij vertegenwoordigt haar leden en kiezers op verschillend nivo** (Landelijk, provinciaal, gewestelijk en gemeentelijk). Daaraan zouden het Europese en buurt-wijk nivo toegevoegd kunnen worden, maar die uitbreiding verandert het organisatieprincipe van de partij nog niet, zodat ze hier niet verder van belang is.
- 2215 In de huidige structuur van actiecentra-provinciale actiecentra-kongres/kerngroep-partijbestuur zijn die verschillende nivo's vertegenwoordigd.
- 2225 De actiecentra hebben in onze partij een grote mate van autonomie voor het politiek beleid op het eigen nivo. Landelijk worden wel aanwijzingen en richtlijnen gegeven, en moet er ook een mogelijkheid zijn tot een marginale toetsing. Op de functie van actiecentra als basiselementen in de landelijke politiek wordt later ingegaan.
- 2230
- 2220 Als landelijk service-instituut voor alle
- 2235 parlementaire werkers op lager nivo treedt de Groep Raads- en Statenwerk op. Binnen de partij komt die groep ook op voor de bijzondere belangen van m.n. raads- en staten-leden.
- 2240 **b. Binnen de partij moeten er ook mogelijkheden zijn voor leden om bezig te zijn met bijzondere interessen en speciale problemen.** Dat uit zich vooral in de sfeer van studiewerk, beleidsvoorbereiding en programmatis voorwerk. De temagroepen en de studiestichting bieden hiertoe de mogelijkheid.
- 2245 **c. De partij moet ook bevorderen dat mensen actief politiek optreden in hun beroeps (economiese) situatie.** Zij kan daarvoor service bieden door het instellen van contactmogelijkheden voor mensen in dezelfde of vergelijkbare beroepsituaties. Hierbij kan gedacht worden aan de uitwisseling van ervaringen, gezamenlijke reacties op actuele ontwikkelingen, afstemming van strategieën en aan de opbouw van PPR-kaders in b.v. bedrijven, scholen e.d.
- 2250 Deze gedachten, die in de bestuursnota partij-opbouw voor het eerst ontvouwd zijn, en waaraan sindsdien vooral de SRV heeft verder gewerkt, moeten nog verder worden uitgewerkt en geprobeerd.
- 2260 Belangrijk probleem daarbij is de verhouding tussen tema- en werkgroepen en deze groepen. Als men binnen de partij organen opricht die vanuit verschillende invalshoek met dezelfde problematiek bezig zijn kan dat (inhoudelijk) problemen geven, er kunnen ook competentie- en concurrentievervalsingen op gaan treden. **Het uitwerken van dit probleem zal in de komende periode veel aandacht moeten krijgen. Een mogelijke oplossing zou kunnen zijn het onderbrengen van deze groepen onder de themagroepen.**
- 2270
- 2275 **Kort moet hier gezegd worden dat voor beide groepen de plaats in de partijorganisatie duidelijk omschreven moet worden.** Nooit mag het zo worden dat deze specifieke kaders in een concurrerende positie komen t.o.v. de formele partijdemokratie. Zij dienen daar heel duidelijk aan ondergeschikt te blijven.
- 2280
- 2285 **d. Ook binnen de PPR bestaan er verschillen in politieke opvattingen, die vooral naar voren komen in strategiese vraagstukken.** In het algemeen komen partijen intern tot een kompromis om daarna ekstern als eenheid op te treden, met een intern beroep op eenheid en partijdiscipline. Dat zo'n beroep niet altijd werkt en soms ook niet terecht is is de laatste jaren gebleken.
- 2290 Maar in een democratische partij zou er juist volledig de ruimte moeten zijn voor duidelijke publiekelijke politieke discussies, en evt. het naar buiten dragen van verschillende politieke opvatting. Hoewel het dan in eerste instantie lijkt dat de partij-eenheid verbreekt, is het onze mening dat slechts zo werkelijke eenheid kan ontstaan.
- 2295 Vanuit het partijbestuur zal hierop de komende jaren gestudeerd moeten worden. **In principe moeten individuele leden de mogelijkheid krijgen zich te verenigen op politieke motieven. Zo'n recht zal vastgelegd moeten**
- 2300
- 2305

worden in de reglementen, waarbij dan ook een aantal beperkingen aangegeven moeten worden. Ook hier geldt weer dat het niet ten koste mag gaan van de partijdemocratie.

2310

3. Knelpunten

In haar eerste jaren was de PPR nog zo nieuw en zo klein dat het mogelijk was een systeem van directe democratie toe te passen (ieder lid stemrecht op het kongres). Zeker na haar groei boven de 10.000 leden bleek zo'n systeem niet meer hanteerbaar en besloot de partij tot het instellen van een vertegenwoordigend systeem (elk aktiecentrum vaardigt 10 procent van zijn leden af naar het kongres). In het reglement wordt heel duidelijk aangegeven dat daarbij gedacht wordt aan een vertegenwoordiging onder mandaat. Bijna vanzelfsprekend doen zich daarbij een aantal problemen voor.

2325

a. Allereerst kan men vaststellen dat een systeem van vertegenwoordiging niet altijd even inspirerend werkt op de participatie van alle leden.

2330

Wanneer we ons met dat probleem bezig houden moeten we beseffen dat het geen uniek probleem is van onze partij maar een algemene maatschappelijke tendens. In de vernieuwingsgolf van de jaren 60 is juist de participatie van betrokkenen in voor hen van belang zijnde beslissingen e.d. sterk benadrukt. En zonder mee te gaan in de kritiek die de laatste tijd loskomt op de nadelige gevolgen van het benadrukken van die participatie (bv. de aanvallen op de „Nieuwe Vrijgestelden”) moeten we erkennen dat ook deze ontwikkeling gevaren in zich draagt. We kunnen inderdaad vaststellen dat de direkte invloed van belangengroepen op politieke beslissingen groter is geworden.

2335

Er moet verder nagedacht worden over de verhouding tussen de algemene afweging van deelbelangen (in de politieke beslissingslijn) en het tot hun recht laten komen van betrokkenen en belanghebbenden. Ook in onze eigen partij bestaan die spanningen. De invloed die landelijke „advies”-organen dankzij hun direkte kanalen naar beslissingscentra als het partijbestuur hebben is soms te groot en verkleint de mogelijkheden van leden, aktiecentra, kerngroepen en kongressen om invloed te hebben op beslissingen. Ook in onze partij bestaat de neiging om alles wat van de „basis” komt — zonder dat duidelijk aangegeven wordt wat dan die basis is en hoe haar invloed geregeld moet zijn — alleen om dat feit al goed te vinden.

2340

En dat kan uitvloeien in een vrij willekeurig beleid, waarbij leden en aktiecentra ongelijk behandeld worden. De „aktieven” worden er door bevoordeeld. Het partijbeleid moet echter bepaald blijven door algemene toetsingen en uitspraken, zoals deze beleidsnota daarvoor bv. een middel is.

2345

Het partijbeleid moet echter bepaald blijven door algemene toetsingen en uitspraken, zoals deze beleidsnota daarvoor bv. een middel is.

2350

De invloed die landelijke „advies”-organen dankzij hun direkte kanalen naar beslissingscentra als het partijbestuur hebben is soms te groot en verkleint de mogelijkheden van leden, aktiecentra, kerngroepen en kongressen om invloed te hebben op beslissingen. Ook in onze partij bestaat de neiging om alles wat van de „basis” komt — zonder dat duidelijk aangegeven wordt wat dan die basis is en hoe haar invloed geregeld moet zijn — alleen om dat feit al goed te vinden.

2355

En dat kan uitvloeien in een vrij willekeurig beleid, waarbij leden en aktiecentra ongelijk behandeld worden. De „aktieven” worden er door bevoordeeld.

2360

Het partijbeleid moet echter bepaald blijven door algemene toetsingen en uitspraken, zoals deze beleidsnota daarvoor bv. een middel is.

2365

b. Het instellen van het vertegenwoordigingsmodel roept ook kleinere en meer praktische spanningen op. Het stelt hoge eisen aan de aktiecentra, zij moeten de kongresstukken doornemen en hun vertegenwoordigers

2375

richtlijnen geven voor het stemgedrag op kongressen en kerngroepen.

2380

Lang niet alle aktiecentra slagen daar in, waardoor er op kongressen altijd groepen afgevaardigden zijn die zich individueel een oordeel moeten vormen, niet zelden op het kongres zelf. Deze groep is daardoor gevoeliger voor wat er op het kongres gebeurt (wie wat voor betoog houdt e.d.)

2385

Voor de aktiecentra die een kongres wel goed voorbereid hebben, treedt een ander probleem op, zeker wanneer zij stringente richtlijnen aan hun vertegenwoordigers hebben gegeven. In de kongresdiskussies kunnen argumenten worden aangevoerd die in de diskussie binnen het aktiecentrum niet aan de orde zijn gekomen, en van doorslaggevende betekenis zijn voor het stemgedrag. Het voorbereiden in de aktiecentra en het mandateren van vertegenwoordigers houdt ook automaties in dat op het kongres zelf minder ruimte kan zijn voor inhoudelijke diskussies, vele sprekers geven dan ook niet meer dan stemverklaringen. Dat frustriert weer andere kongresdeelnemers die behoefte hebben aan inhoudelijke diskussie (mn. de mensen die hebben meegewerkt aan het programmeren voorwerk en het gevoel krijgen dat het kongres als een mechanische stemmachine over hun werk heen rolt).

2390

Het partijbeleid zal er toch op gericht moeten zijn de rol van de aktiecentra in de politieke besluitvorming steeds verder te doen toenemen. Door verbeteringen in de kongresvoorbereiding en kongresverloop moet het daarnaast mogelijk worden dat op kongressen op de hoofdpunten inhoudelijke diskussies gevoerd kunnen worden.

2395

2400

2405

2410

2415

2420

4. Procedures

Een ander gevolg van de groei van de partij is dat steeds meer zaken formeel geregeld en geüniformeerd moeten worden. Emotioneel druisd dat in tegen het gevoel van veel leden die het ervaren als burokratisering en verstarring van de partij. De PPR is immers behalve politieke partij ook nog een beweging waarin flexibel gereageerd moet kunnen worden.

2425

2430

Maar, hoewel begrijpelijk, worden die angsten opgehangen aan uiterlijke verschijningsvormen zoals bv. formulieren, steeds verrijnder procedures ev. Maar een formulier is niet per definitie burokratie. Bovendien door de angst voor en agressie tegen burokratisering te richten op uiterlijkheden, wordt de kans vergroot dat het gevaar burokratie sluipend en onopgemerkt toeslaat. Doordat politieke en andere belangrijke beslissingen onttrokken worden aan de formele beslissingsplaatsen en gebeuren in een anoniem proces, als een automatische engens binnen het „technies” apparaat.

2435

2440

2445

Om dat gevaar tegen te gaan moeten de verantwoordings- en controle kanalen steeds verder verbeterd worden, en moet er gestreefd worden naar een organisatievorm die iedereen tot zijn recht laat komen. Daarvoor moet er juist geüniformeerd worden. Slechts een partij die een goede basisorganisatie heeft is daarnaast in staat flexibel te reageren op plotseling opduikende problemen.

2450

2455

2460 Het strak toepassen van door kongressen vastgestelde richtlijnen komt vervelend over op degene die er het slachtoffer van wordt, maar is vanuit het oogpunt van gelijkgerechtigdheid noodzakelijk. Het loslaten van zulke richtlijnen betekent opnieuw willekeur en bevoordeling van „sterkeren” en „slimmeren”.

2465 Een voortdurende kritiese herwaardering van procedures en richtlijnen moet er voor waken dat zij geen eigen en rigide leven gaan leiden.

2470 Dat is een hele opgave, maar vanuit democratische principes en dus het streven naar gelijkgerechtigdheid zien wij geen andere mogelijkheden.

2475 Het is duidelijk dat het nooit zover mag komen dat een sekretaris van een aktiecentrum een trainingsweek moet ondergaan voordat hij alle formulieren kan invullen.

2480 Er is een spanning tussen decentralisatie en centrale leiding, zij zijn voorwaarde voor elkaars bestaan, maar sluiten elkaar tegelijkertijd soms uit. In die spanning moet gezocht worden naar goede, en dus zowel uniforme als fleksibele, procedures.

5. Landelijke partij-organen

2485 Het instellen van landelijke organen, die specifieke terreinen bestrijken, houdt het gevaar in dat zulke groepen als pressiegroepen een te grote direkte invloed krijgen op het beleid, en hun terrein monopoliseren.

2490 Dat dat proces zich ook in de PPR voordoet (hoewel niet te vergelijken met de PvdA en KVP) moet niet gezien en ervaren worden als een verwijt aan de personen die in die groepen veel van hun tijd en energie aan de PPR wijden. Het gaat erom dat wij ons met ons allen ervan bewust zijn dat het zich als een proces, een automatisme, dus voor een groot gedeelte buiten de mensen zelf om, voordoet.

2500 Belangrijk is nogmaals dat de democratische partijlijn verder versterkt wordt.

2505 De verantwoordelijkheden van de verschillende organen moeten beter geregeld worden, en hun verantwoordingsplichten naar de partij toe versterkt.

2510 Het verschijnsel dat een vrij kleine groep in de landelijke top elkaar regelmatig ontmoet, met steeds verschillende petten op, maakt ook deel uit van de totale problematiek. Niet voor niets worden dit kongres dan ook reglementswijzigingsvoorstellen gedaan die de onverenigbaarheid en kulminatie van functies proberen tegen te gaan. Maar met het stellen van formele regels zijn we er nog niet.

2520 a. het is van belang dat het partijbestuur zijn functie als dagelijkse politieke leiding van de partij verder versterkt. Het partijbestuur dient zijn verantwoordelijkheden volledig te dragen. De controle van de partij op haar funktioneren, en het stellen van richtlijnen waarbinnen gewerkt wordt moeten verder verbeterd worden. Door het funktioneren van de kerngroep is dat al verbeterd, maar nog niet genoeg.

2530 Het partijbestuur moet optreden als bewaker van de algemene lijn van de partij, moet dat duidelijk en controleerbaar doen.

2535 b. Andere landelijke organen moeten daarnaast een eigen autonoom beleid kunnen voeren, waarin ze m.n. tegenover het partijbestuur onafhankelijk moet staan. Er moet goed overleg zijn met het partijbestuur, er moet ook gekoördineerd worden enz. Binnen zulk overleg zal men vaak meningsverschillen beslechten door het sluiten van compromissen.

2540 Maar belangrijke beslissingen moeten in de partij genomen worden. In het lopend experiment is de kerngroep daarvoor het aangewezen instrument.

2545 Alle organen dienen zich daarin te verantwoorden (soms in afstemming op hun eigen verantwoordingskanalen). Bij zulke besprekingen kan ook het partijbestuur zijn, eventueel afwijkende, mening laten horen en voorstellen doen.

2550 De landelijke organen treffen elkaar zo in de kerngroep, die een beslissende stem heeft, en eventueel als scheidsrechter optreedt.

2555 c. Een specifiek probleem is nog dat de partij in een aantal gevallen voor deeltaken stichtingen heeft moeten oprichten, en dat de stichtingsvorm nu eenmaal weinig democraties is. Invloed van de partij op het beleid van die stichtingen kan formeel niet bindend zijn. Het partijbestuur heeft van het na-jarskongres '75 de opdracht dit probleem te bestuderen en met voorstellen tot demokratisering van de stichtingen te komen. Daar is het het afgelopen jaar nog niet aan toegekomen.

2560 Deze taak zal in het volgend jaar opgenomen moeten worden, waarbij dan betrokken moet worden welke mogelijkheden het nieuwe Burgerlijk Wetboek deel 2, en verdere voorstellen van de door CRM benoemde commissie Van den Burg bieden.

2570 d. Verder zal er bij het samenstellen van ad-hoc commissie/groepen enz. minder dan in het verleden ervan uitgegaan moeten worden dat elk orgaan daarin vertegenwoordigd moet zijn. Het beleid zal erop gericht moeten zijn in die werkzaamheden zoveel mogelijk PPR-leden zonder landelijke functies te betrekken.

Konklusie:

2585 Het beleid zal er in het algemeen dus op gericht moeten zijn te voorkomen dat de landelijke verzorgende structuur een ondoordringbaar netwerk van door dubbelfuncties onderling verbonden organisaties wordt.

6. „Leiding - basis”

2590 Een laatste probleem is de verhouding „leiding - basis”. In het bovenstaande gedeelte wordt al op het gevaar gewezen van te grote onderlinge bindingen tussen de landelijke organen. In zijn meest ekstreme vorm zou dat kunnen betekenen dat deze groep in zijn totaliteit een intern bereikt compromis verdedigt tegenover de partij, i.q. het kongres. Daarbij kan zij inspelen op het feit dat het kongres nu eenmaal een verzameling van individuen en afzonderlijke aktiecentra is. Er moet niet alleen vermeden worden dat de landelijke top als eenheid optreedt, er moet tevens getracht worden mogelijkhe-

2605

- den van „tegenmacht“-vorming te bevorderen.
- 2610 Aktiecentra hebben onderling te weinig contact, zowel bij zaken waar aktiecentra op hun eigen politieke nivo voor dezelfde problemen staan, als bij de landelijke politiek zoals die op kongressen en kerngroepen aan de orde komt. Zulk onderling overleg zou overigens ook de stroom van amendementen kunnen indammen. Omdat de aktiecentra autonoom zijn, kunnen we in deze beleidsnota de aktiecentra slechts aansporen zulke mogelijkheden te gebruiken. Wel zal landelijk gezorgd moeten worden voor de materiële voorwaarden voor zulk contact.
- 2615 Het is gebleken dat de administratie over de aktiecentra slecht is. Er wordt gewerkt aan verbeteringen. Dat zou moeten resulteren in een betere opzet van het adressenboek, waarin dan ook informatie van meer inhoudelijke aard moet komen. Dit zou onderlinge kommunikatie kunnen vergemakkelijken. Ook in het publiciteitsbeleid in de partijorganen moet die kommunikatie-functie worden versterkt.

Tenslotte

- 2635 *In deze inleiding is getracht het functioneren van de PPR zelf krities te beoordelen. Dat kan een negatiever beeld oproepen dan reeel is. Wij wilden met deze bespiegelingen niet zo ver gaan het wantrouwen te organiseren. Maar vertrouwen alleen is niet voldoende basis om als politieke partij ook goed en demokraties te functioneren.*

2645 B. EEN BETERE ORGANISATIE

1. Kongressen

- 2650 In de afgelopen twee jaar zijn in de voorbereiding en het verloop van de kongressen veel verbeteringen aangebracht. Daarbij is door partijbestuur en kongrespresidium eendrachtig samengewerkt, vanuit de volgende principes:
- 2655 — het principe van de in de reglementen vastgelegde procedure is goed en demokraties; — de procedure moet wel voortdurend krities bekeken worden, en moet er gezocht worden naar verbeteringen en verdere uitwerking;
- 2660 — veranderingen moeten geleidelijk aangebracht worden, waarbij steeds de zwakste schakels uit de totale procedure aangepakt moeten worden.
- 2665 Door zo'n proces van geleidelijke verandering was het mogelijk met bepaalde vormen te eksperimenteren en had de totale partij geen problemen met het verwerken van de veranderingen.
- 2670 Zo worden de kongresboeken beter verzorgd; wordt er op de kongressen met een organisatietafel gewerkt; zijn er sprekerslijsten ingesteld; worden amendementen in categorieën ingedeeld; is er getracht de reaktietermijnen te verlengen enz.
- 2675 Een laatste ontwikkeling in dit verband is het invoeren van amendement-formulieren. Het kongrespresidium is zich beter gaan voorbereiden, het kan de zaken beter de baas, door reglementswijzigingen heeft het

2685 ook meer bevoegdheden gekregen. Het werken met verschillende voorzitters voor verschillende kongres-onderdelen bevalt goed. Steeds beter slagen wij erin ons aan de tijdschema's te houden. Toch blijft er nog veel te doen. Dat zal in de toekomst blijken uit verdere aanpassingen in de procedures en nieuwe reglementswijzigingsvoorstellen.

2690 Toch houden velen het gevoel dat de kwaliteit van de kongressen nog niet goed genoeg is.

2695 Voor een gedeelte valt dat te wijten aan de toenemende hoeveelheid stukken, die op kongressen behandeld moet worden.

2700 In hoofdstuk V van deze nota worden uitgebreide voorstellen gedaan om ook dat beter te stroomlijnen.

2705 Door het partijbestuur is ondertussen een kommissie ingesteld die moet gaan bestuderen of er mogelijkheden zijn voor het houden van schriftelijke voor- en nastemmingen rond kongressen en algemene referenda in de partij.

2710 **In principe blijven we de komende jaren tweemaal per jaar kongresseren: in het voorjaar een programma-kongres, in het najaar een huishoudelijk.** Regelmatig, m.n. in de voorbereiding van verkiezingen, zullen ekstra kongressen nodig blijken.

2715 Gezien de overbelasting van de kerngroep zal er voorlopig weinig mogelijkheid zijn de taken van het kongres te verlichten door zaken naar de kerngroep over te hevelen, terwijl dat in heel wat zaken ook inhoudelijk niet zo wenselijk zou zijn.

2. Kerngroep

- 2720 Bij het vaststellen van de vorige beleidsnota besloot het najaarskongres '74 dat de kerngroep, bij wijze van eksperiment, één jaar lang 10 maal zou vergaderen. Ook werd een voorstel van het partijbestuur overgenomen een kommissie in te stellen, die voorstellen moest doen over de taken en bevoegdheden en de plaats in de partijorganisatie van de kerngroep. De voorstellen van deze kommissie werden door partijbestuur en najaarskongres '75 overgenomen. Voor een gedeelte via een aantal reglementswijzigingsvoorstellen (m.n. de wijze van samenstelling van de kerngroep), voor een ander gedeelte via het aannemen van een tiental stellingen. Hierbij werd besloten een eksperiment van twee jaar te starten met het voorgestelde functioneren. Dit impliceerde o.a. dat de kerngroep in principe 10 maal per jaar zou blijven vergaderen. Verder werd vastgelegd dat de kerngroep de partij jaarverslagen zou moeten gaan aanbieden; kreeg zij tav partijbestuur en frakties ook een beleidsvoorbereidende taak; ontstond de mogelijkheid dat ook de bewindslieden op de kerngroep regelmatig hun beleid kwamen toelichten; en werd vastgelegd dat alle landelijke partijorganen verplicht waren de kerngroep ter bespreking hun jaarverslag en beleidsvoornemens voor te leggen.
- 2740 Het partijbestuur doet dit najaarskongres, zoals het is opgedragen, voorstellen voor het instellen van een evaluatiekommissie, die als eigen taak heeft rapport uit te brengen waarmee het functioneren van de kerngroep definitief geregeld wordt.

- Het past dan ook niet in deze beleidsnota uitspraken te doen over het funktionieren van de kerngroep. Bezondigen we ons hier toch aan een enkele evaluatieve opmerking, dan dient vastgelegd te worden dat de kerngroep een steeds belangrijker functie is gaan vervullen in het besluitvormingsproces van de PPR. Maar dat de overvolle agenda's haar steeds weer in de grootste problemen brengt. Duidelijk is dat voor dit probleem naar oplossingen gezocht moet worden.
- Regelmatig overleg tussen partijbestuur en kerngroepcommissie is hiervoor noodzakelijk, terwijl de kerngroep zelf in deze discussie over haar funktionieren een grote stem zal moeten hebben.**
- In de reglementswijzigingsvoorstellen die dit najaarskongres worden aangeboden zijn ook voorstellen de taken en bevoegdheden van de kerngroepcommissie verder te regelen. Hierbij is gestreefd naar een zo groot mogelijke overeenkomst met die van het kongrespresidium. Het afgelopen jaar maakte heel duidelijk dat deze tekorten in de reglementen nu al opgevuld dienden te worden.
- Door de al vermelde reglementswijzigingen is de wijze van samenstelling van de kerngroep ingrijpend veranderd. De grote actiecentra zijn nu direkt vertegenwoordigd; vrijwillig aangegane kombinaties van actiecentra kunnen, tenzij zij minstens éénmaal de kiesdeler halen, ook hun eigen vertegenwoordiger(s) aanwijzen. De per provincie daarna resterende kerngroepzetels dienen door de provinciale ledenvergadering verdeeld te worden over kandidaten van nog niet op andere wijze vertegenwoordigde actiecentra.
- Voordat een verdeling op deze wijze echter mogelijk was moesten eerst de ledenaantallen van de actiecentra nauwkeurig vastgesteld worden.
- Daarbij werd op grote praktiese problemen gestoten. Ten eerste bleek het administratief heel moeilijk te bepalen hoeveel PPR-leden er op één adres woonden, waardoor 13.000 adressen op de hand gecontroleerd moesten worden. Ten tweede bleek dat de administratie van actiecentra en m.n. van hun geografiese grenzen (maar bv. ook van hun feitelijk wel of niet bestaan) heel erg slecht was.
- Het oplossen van deze beide problemen veroorzaakte een zo grote tijdsvertraging dat het niet mogelijk was het nieuwe reglement bij de ingang van het nieuwe kerngroepsseizoen al helemaal te laten ingaan. Het partijbestuur heeft daarom besloten het nu lopende kerngroepsjaar te beschouwen als een overgangsjaar. Hierbij hebben de provinciale a.c.'s de ruimte gekregen te zoeken naar oplossingen, die wel zo dicht mogelijk bij de bedoeling van het reglement moeten komen.
- Per 1 juli '77 zal het reglement dan definitief juist moeten worden toegepast.**
- Daarvoor zijn wel nog een aantal technische verbeteringen nodig, waarover in het hoofdstuk 4.1. meer gezegd wordt.
- Door de kerngroepcommissie wordt ook gezocht naar een betere administratie van kerngroepleden en -vervangers.**
- ### 3. Partijbestuur
- #### a. Algemeen bestuur
- In de vorige beleidsnota is vrij uitgebreid en gedetailleerd ingegaan op het praktiese funktionieren van het partijbestuur. Hier zal getracht worden daarin korter te zijn. Het is gebleken dat al te gedetailleerde uitspraken in de praktijk niet uit te voeren zijn of aangepast moeten worden aan nieuwe situaties. Daarnaast zijn een aantal zaken, die 2 jaar geleden geregeld moesten worden, nu „vanzelfsprekend”.
- Ook in deze beleidsnota wordt voorgesteld het PB uit 18 personen te laten bestaan.** Hoewel dat getal op zich arbitrair is, is het verstandig continuïteit te betrachten. Het aantal is verder niet te groot gebleken om nog te kunnen vergaderen, en niet te klein om een aantal minder actieve partijbestuursleden te kunnen opvangen.
- Het vergaderschema van het partijbestuur verandert niet, d.w.z. het db. vergadert wekelijks, het algemeen bestuur en de taakgroepen elke 14 dagen.
- Op dit najaarskongres '76 worden reglementswijzigingsvoorstellen voor het hoofdstuk partijbestuur behandeld. Deze zijn eerder dit jaar door de kerngroep voorlopig vastgesteld, totdat het kongres ze bevestigt. Zij zijn overigens voor dit najaarskongres zelf in ieder geval van kracht.
- Een gevolg ervan was dat het dagelijks bestuur is uitgebreid tot zes personen. (Zie taakomschrijving).
- Voor de functies van de 12 algemeen bestuursleden wordt een nadere uitwerking en verdeling over taakgroepen overgelaten aan het bestuur zelf.**
- Daarbij dient het partijbestuur er wel zorg voor te dragen dat de kontakten met de landelijk verzorgende structuur goed geregeld zijn. Ook zullen bestuursleden aangewezen moeten worden met specifieke taken als publiciteit en buitenparlementaire actie. Samengevat zijn de taken van het db: kontakt met Kamerfrakties en bewindslieden, kontakt met ppr-bestuurders op lager nivo; kontakten met andere partijen; financieel beheer, voorbereiding en agendering pb-vergaderingen, urgente politieke zaken, koördinatie aktiviteiten taakgroepen.
- #### b. Dagelijks bestuur
- Voor de afzonderlijke DB-leden herhalen we, licht aangepast, de taakomschrijving uit de vorige beleidsnota:
1. voorzitter: representatie naar binnen en buiten, kontakt met andere partijen (overlegorgaan, voorzittersoverleg), kontakt met kamerfrakties en bewindslieden, het meewerken aan het oplossen van problemen binnen de partijverhoudingen.
 2. vice-voorzitter: vervangend: 1. representatief, 2. kontakt met frakties en bewindslieden en 3. kontakt met andere partijen, het koördineren van de kontakten met PPR-vertegenwoordigers in andere organisaties, koördineren van de partij-opbouwaktiviteiten.
 3. politiek-sekretaris: voorzitter/koördina-

- tor BTG-Politiek, voorzitter/koördinator UFO, bewaker politiek-strategiese diskussie en besluitvorming.
- 2910 4. sekretaris organisatie: voorzitter/koördinator BTG-Organisatie, formeel sekretaris PPR, bewaker toepassing huishoudelijk reglement, statuten en kongresuitspraken.
- 2915 5. internationaal sekretaris: onderhouden internationale kontakten, vertegenwoordiger op Europees samenwerkingsniveau, kontakt met PPR-vertegenwoordigers in internationale (parlementaire) organen, bewaker politieke stellingname internationale kwesties, koördinator van interne organisatie gericht op buitenlands beleid.
- 2920 6. penningmeester: financieel beheer en financieel beleid, begrotingsbewaker.

2925 c. Taakgroepen

Het funktioneren met taakgroepen is ook in de afgelopen twee jaar goed bevallen. Wel werd een aantal malen gekonstateerd dat de delegatie naar de taakgroepen groter zou moeten zijn, omdat in algemeen bestuursvergaderingen nog te veel detail-kwesties aan de orde kwamen en te vaak discussies herhaald werden. In de praktijk is er voor het DB een steeds sterkere koördinerende functie gegroeid tav. de activiteiten van de taakgroepen. Zo'n koördinatie is noodzakelijk, vooral in die gevallen waar te behandelen zaken onder de verantwoordelijkheid van meerdere taakgroepen valt.

2930 **Wil er een grote delegatie mogelijk zijn, dan is het van belang dat deze taak van het DB verder benadrukt wordt. We gaan er daarbij vanuit, dat de verschillende taakgroepen evenredig in het DB vertegenwoordigd zijn.**

2940 De laatste anderhalf jaar heeft het PB gefunktioneed met een andere taakgroepindeling dan was vastgelegd in de vorige beleidsnota. Er werd een aparte taakgroep partijopbouw ingesteld. Hiermee werd de nadruk die het PB wilde leggen op de verdere uitbouw van de partij ook organisatories kader gegeven. Andere redenen lagen meer in de personele samenstelling.

2945 Wel is in het afgelopen jaar gebleken dat de grens tussen de taken van de taakgroepen partijopbouw en organisatie moeilijk te trekken valt. Dit probleem werd geprobeerd op te vangen door regelmatige gezamenlijke vergaderingen. Maar ook het samenvoegen van deze taakgroepen heeft weer negatieve gevolgen, m.n. dat een té grote groep zich té lang met erg praktische zaken moet bezighouden. De voor- en nadelen wegen in de praktijk tegen elkaar op, zodat andere, en nu nog niet te overziene factoren, een keuze zullen moeten bepalen.

2950 **Het is dan ook het verstandigst de konkrete invulling van het funktioneren in taakgroepen over te laten aan de partijbesturen. Wanneer er een taakgroep partij-opbouw ingesteld wordt dan zal de vice-voorzitter er voorzitter-koördinator van zijn.**

d. Sekretaris partijbestuur

2960 De taken van de sekretaris partijbestuur

(betaalde funktionaris) zijn: ten dele voorbereiden en uitvoeren van bestuurs-, taakgroep- en DB-besluiten, belast met de controle op afspraken, koördinatie van de kommunikatie tussen en binnen het bestuur en taakgroepen, verantwoordelijk voor notulering bestuurs- en DB-vergaderingen, behandeling korrespondentie (-archief).

2985 De sekretaris partijbestuur is op grond van zijn functie adviserend lid van het totale partijbestuur.

2990 Sinds het partijbestuur besloten heeft de sekretaris partijbestuur te ontheffen van zijn superviserende taak over het partijburo woont hij alle vergaderingen bij (dus ook alle taakgroepen). Hierdoor kon zijn koördinerende functie versterkt worden.

2995 **In de komende jaren zal gezocht moeten worden naar een manier waarop hij zijn bewakende functie op het uitvoeren van afspraken kan gaan uitvoeren.**

3000 e. Koördinatie en overleg

3005 Een belangrijke taak voor het partijbestuur is het voeling houden met alle geledingen van de partij, hoewel daarbij bijna vanzelfsprekend een grote nadruk ligt op de kontakten met de landelijke verzorgende structuur.

3010 Het is ook gebleken dat partijbestuursleden niet zo aanspreekbaar zijn voor partijleden. Partijbestuursleden zijn als persoon blijkbaar niet zo bekend. En vele partijleden moeten enige schroom overwinnen voordat zij mensen, die het toch al zo druk hebben, durven aan te spreken.

3015 Voor het goed funktioneren van partijbestuursleden is het persé noodzakelijk dat zij ook regelmatig, persoonlijk contact hebben met partijleden.

3020 Het partijbestuur heeft bovendien nog een zekere verantwoordelijkheid voor het goed laten verlopen van de kontakten tussen de landelijke organen onderling en naar de partij toe.

3025 **Zo specifiek als in de vorige beleidsnota wordt dat hier niet geregeld. Ook hier geldt weer dat het PB enige beleidsruimte moet hebben om het naar omstandigheden in te vullen.**

3030 Maandelijks is er een koördinerende vergadering (UFO- Uitgebreid fraktie overleg) waaraan naast partijbestuur, 1ste en 2de kamerfrakties, bewindslieden ook de themagroepvoorzitters deelnemen als adviseur van partijbestuur en fraktie. Dit overleg is van louter koördinerende aard: naast elkaar leggen van agenda's en onderling afstemmen van werkzaamheden. Dit overleg is dan ook niet besluitvormend.

3035 Daarnaast zijn er een aantal maal per jaar weekenden, in dezelfde samenstelling. Dit overleg vindt in ieder geval plaats ter voorbereiding van de kongressen en zoveel vaker als noodzakelijk. In dit overleg kunnen door de onderscheidene deelnemende organen wel besluiten genomen worden.

3040 f. Informatie over de partij

3045 Er is voor de beleidsbepaling in het partijbestuur een grote behoefte aan meer objektieve informatie. Nog steeds is de ter be-

ANTI ATOOM KOPPEN DEMONSTRATIE THARDE

Zaterdag 25 sept. 14 uur

vertrekplaatsstation N.S.'t Harde

Spreekers: Fred v.d. Spek (PSP) Ria Beckers (PPR) e.a.

ESF/PPR, Pax Christi, ANVA, Kerken Vrede, IKV, Centrum voor geweldloze weerbaarheid
V.B. Zwaardst en fpieregizers, Nerdom de Bam

3060 schikking staande informatie niet meer dan het totaal van subjectieve en selectieve indrukken van de individuele aanwezigen. Daarop kan wel een beleid gevoerd worden, maar meer beleidsondersteunend materiaal zou de beslissingen beter, doelgerichter en effectiever kunnen maken.

3065 Als er al pogingen gedaan worden informatie te verkrijgen over het functioneren van de partij, b.v. via enquêtes, dan wordt er met de resultaten nog weinig gedaan.

3070 Gekwantificeerde gegevens over bv. het functioneren en deelname aan kerngroepen en congressen, participatie van leden in a.c. e.d. zouden het beleid zinvoller kunnen maken. Alleen het verbeteren van administratieve registratie systemen zou al een hoop statisties te verwerken materiaal kunnen opleveren.

3075 **Het partijbestuur zal in haar overleg met de studiestichting blijven verzoeken of deze in haar werkzaamheden mogelijkheden ziet tot zulk „sociaal-wetenschappelijk” ondersteunend onderzoek.**

3080 Daarnaast moet er geprobeerd worden stagiaires voor kleinere (deel)-onderzoeken aan te trekken, en zijn er binnen de studenten-populatie in de PPR wellicht leden die dit soort taken op een andere wijze in hun studie kunnen inpassen.

3090 4. Partijburo

a. In de vorige beleidsnota werd als doelstelling gegeven dat **het partijburo moest worden uitgebouwd tot een volwaardig apparaat** dat in staat zou zijn de partij in al zijn geledingen zo goed mogelijk van dienst te zijn. Die doelstelling blijft onverminderd van kracht.

Als voorwaarden werden toen aangegeven verdere personeelsuitbreiding en verbetering van de technische uitrusting.

3100 Daaraan is de laatste twee jaar gewerkt. Het personeelsbestand is uitgebreid met een part-time kracht. Ook de akkommodatie en de apparaten werden verbeterd en uitgebreid. Voorzover de financiën dat toelaten blijft uitbreiding op beide terreinen wenselijk.

3105 Waarbij we voor de keuze komen te staan tussen het scheppen van arbeidsplaatsen versus het opvoeren van efficiëntie door betere bewerktuiging. Het laatste is goedkoper, en kan tot voordeel hebben dat geestdodende werkzaamheden verminderd worden.

3110 **Het blijft wel zo dat werkzaamheden voor A.C.'s, werkgroepen ed. alleen uitgevoerd kunnen worden voorzover de tijd dat toelaat en dat het in het algemeen slechts kan tegen vergoeding van kosten.**

3115 **b. In de vorige beleidsnota werd nog niet gesproken over het personeelsbeleid.** Op het moment dat de PPR mensen in loondienst neemt ontstaat er een werkgevers-werknemers-verhouding. Dat schept voor een progressieve partij, die bovendien zoveel nadruk is gaan leggen op het democratiseren van het economies bestel, hele bijzondere verplichtingen.

3135 Juist aan deze hele problematiek is door het partijbestuur, m.n. het laatste jaar erg veel aandacht besteed.

3140 Gewerkt wordt er op het ogenblik aan een rechtspositieregeling, die voor beide kanten, maar vooral voor de betrokken werknemers, de nodige garanties moet gaan bieden. Daarbij wordt gezocht naar een combinatie tussen de ondertussen, vooral door de vakbeweging, verworven rechten én de verdergaande visie van de PPR, die hier aangeduid wordt met „egalitair”.

3145 De PPR als vereniging, kan zo'n rechtspositieregeling alleen aangaan met haar eigen werknemers. **Toch zal getracht worden in overleg met al die landelijke organen, die ook mensen in loondienst hebben (Studiestichting, S.R.V.) zover te komen dat dezelfde rechtspositieregeling zal gaan gelden.**

3150 Met datzelfde doel zal overleg plaats gaan vinden met de Tweede Kamerfractie. Hierbij zal zeker op problemen gestoten worden, omdat de fractie-assistenten voor een gedeelte onder een algemene rechtspositieregeling vallen, terwijl anderen in persoonlijke dienst bij één of meer kamerleden zijn. Voor alle andere gevallen in de partij waar mensen betaald werk verrichten (vooral bij grote fracties in staten en gemeenten) kan de regeling waarschijnlijk nooit meer worden dan een nastrevenswaardig maar onbereikbaar doel.

3155 c. Een ander belangrijk probleem is de or-

- ganisatie op het partijburo** zelf, m.n. de zeggenschapsverhoudingen daarbinnen. Een eerste probleem daarbij is de verhouding die bestaat tussen de verenigingsdemocratie en de zeggenschap van de betrokken werknemers over hun eigen werksituatie.
- 3170 Tot 1 jan. '76 was de sekretaris partijbestuur tevens chef de buro. („Een klassieke hiërarchiese structuur“). Deze verhouding te
- 3175 genover de andere werknemers, waarbij alles via hem moest lopen bleek structureel steeds problemen op te leveren. Dit werd versterkt door het ontstaan van persoonlijke spanningen, waardoor ook een wisselwerking ontstond. Uit de behoefte voor deze
- 3180 spanningen een fundamentele oplossing te vinden, en met de net aangenomen stellingen op het machtskongres in het achterhoofd, besloot het partijbestuur toe een half-jaar durend experiment in te stellen. Deze
- 3185 nieuwe vorm hield in dat de functie „koördinator van het partijburo“ als individuele taak werd opgeheven. Deze taak zou door de buromedewerkers
- 3190 gezamenlijk vervuld worden. Zij gingen zichzelf het „Partijburokollektief“ noemen. Dit kollektief moest het partijburo geheel
- 3195 runnen, en stelde daartoe een wekelijks werkoverleg in, waaraan alle werknemers deelnemen en waarin ieder één stem heeft. Hiervan werden besluitenlijsten gemaakt die ter beschikking gesteld werden aan het
- 3200 partijbestuur. De taakgroep organisatie en penningmeester in het bijzonder traden op als begeleider van het experiment. In het komende jaar zal dat niet per se de sekr.-org. hoeven te zijn.
- 3205 Binnen door het partijbestuur aangegeven grenzen konden dan in het werkoverleg werken taakverdelingen gemaakt worden. Daarbij werd uitgegaan van het idee dat al het werk door iedereen gedaan moest kunnen worden.
- 3210 Bovendien kregen de medewerkers de beschikking over alle partijbestuursstukken, en woonden zij via een systeem van vertegenwoordiging alle partijbestuursvergaderingen bij.
- 3215 De sekretaris partijbestuur hield alleen die functie en gaandeweg het experiment kwam daar steeds meer de nadruk op te liggen. In juli en augustus '76 werd het experiment geëvalueerd door alle betrokkenen.
- 3220 De konklusie was dat de vorm van het experiment permanent gemaakt moest worden. Het funktioneren van het partijburo wordt verder half-jaarlijks, aan de hand van een verslag, door het partijbestuur besproken.
- 3225 Redenen voor deze beslissing waren: de medewerkers vonden dat de werksfeer aanzienlijk verbeterd was, welk oordeel door het partijbestuur gedeeld werd;
- 3230 doordat de medewerkers nu zelf verantwoordelijk waren voor het funktioneren van het partijburo, voelden zij zich meer dan in het verleden er verantwoordelijk voor;
- 3235 doordat de medewerkers veel meer op de hoogte waren van het hoe en waarom van beslissingen, kregen zij meer inzicht in het werk zelf en gingen de onderlinge samenhang tussen allerlei karweitjes beter zien.
- 3240 Kortweg kan men samenvatten dat een bepaalde vervreemding t.a.v. het werk dat gedaan moest worden minstens voor een gedeelte opgeheven werd.
- 3245 Het zou echter fout zijn nu te denken dat het partijburo verder probleemloos zal funktionieren. Allereerst is door de kollektieve werkvorm de onderlinge persoonlijke afhankelijkheid groter geworden. Dat vergroot de kans op het zoeken naar oplossingen.
- 3250 Deze groepsvorming draagt in zich als sociaal-psychologies proces ook bepaalde gevaren, het zou b.v. moeilijk blijken te kunnen zijn nieuwe medewerkers erin op te nemen. Als laatste, en dat is vooral een probleem voor degenen, die met het partijburo te maken hebben, een kollektief optredende groep die een zekere autonomie heeft zal harder opkomen voor wat zij als haar belangen ziet. Ook dat is ondertussen al gebleken.
- 3255 Het instellen van deze werkvorm kan voor b.v. partijbestuursleden konsekwenties hebben voor het eigen optreden. Samenvattend moet gesteld worden dat de „gedemokratiseerde“ werkvorm niet als elixer gezien mag worden tegen allerlei problemen. Spanningen zullen er wel eerder door aan de oppervlakte komen en daardoor
- 3260 makkelijker oplosbaar zijn. Terugkomend op de algemene inleiding van dit hoofdstuk, een progressieve partij moet ook in de eigen organisatie proberen haar idealen waar te maken, hoe moeilijk die weg ook moge zijn.
- 3265
- 3270
- 3275

5. Financieel beleid

In de afgelopen twee jaar hebben een kontributieverhoging en een afdrachtregeling voor „politieke ambtsdragers“ gezorgd voor de ruimte om de meeste van de in de vorige beleidsnota genoemde wensen te verwezenlijken. Daarnaast heeft enerzijds een voorzichtige financieel beleid gezorgd dat er bovendien een reserve (maar nog veel te klein in verhouding tot het jaarlijks budget) opgebouwd kon worden, bestaat al gauw het gevaar dat men, gewend aan snel stijgende ledenaantallen, de financiële ruimte overschat.

Optimisme m.b.t. de ledenaanwas is in de komende jaren zeker gerechtvaardigd, maar het huidige ledenbestand is zelf hard aan sanering toe. Nog dit jaar zullen de grootste wanbetalers als lid geschrapt worden. Een door dit kongres te behandelen reglements-wijzigingsvoorstel beoogt de voorwaarden vast te stellen waaronder deze leden desgewenst weer als lid toegelaten kunnen worden. Dit kongres zal ook moeten beslissen over een voorstel tot kontributieverhoging dat voornamelijk hogere bedragen voorstelt voor de hogere inkomensgroepen, met een sterker oplopend „tarief“. Dit voorstel is bedoeld als een eerste aanzet om de kontributieschaal beter te laten aansluiten bij de afdrachtregeling voor „politieke ambtsdragers“. De minimumkontributie zal in de komende twee jaar in principe niet verhoogd worden.

Dit kongres zal voorts moeten beslissen over een voorstel tot wijziging van de regeling voor de kontributie-afdrachten aan de aktiecentra. De hierdoor vrijkomende ruim-

- te was al bestemd voor de financiering van de grotere verschijningsfrequentie van de PPRAK, terwijl bovendien wat meer armslag aan de kleine aktiecentra gegeven wordt.
- 3320 Voorzover de voortzetting van het voorzichtige financiële beleid nog ruimte laat voor
- 3325 **nieuwe uitgaven, zal de prioriteit liggen bij de mankracht: uitbreiding van de bezetting van het partijburo en zo mogelijk enige honorering van tot nu toe onbetaald werkende funktionarissen.** Een probleem apart is nog de noodzaak van grotere financieel-administratieve steun aan de penningmeester. Verder moet er rekening mee worden gehouden dat de huisvesting op Singel 277 wel eens heel snel te krap kan blijken te zijn, misschien zelfs nu al te krap is.
- 3330 Dit najaar is een **penningmeesters-overleg** ingesteld: een regelmatig terugkerend overleg van de partij-penningmeester en de penningmeesters van de diverse partijorganen.
- 3340 **6. Verkiezingen**
- De PPR — na de Tweede Kamerverkiezingen van 1977 in grootte „de vierde partij” van Nederland — bereidt zich op de verkiezingen grondig voor. Daarbij is de inzet van elk partijlid belangrijk en daarvoor zullen de aktiecentra hard aan het werk gaan.
- 3345 Landelijk funktioneert er een campagnekommissie, die de partij zal voorzien van allerlei materiaal. De campagnekommissie wordt gekoördineerd door enkele leden van het partijbestuur en bestaat verder om, uit de voorzitters van Tweede-Kamerfraktie en partijbestuur, de lijsttrekker, vertegenwoordigers uit de regio en een aantal creatieve mensen. Natuurlijk hebben alle kandidaten een aandeel in de verkiezingsstrijd.
- 3350 De bedoeling is te laten zien dat de PPR meer gezichten heeft en dat niet alles aan enkele partijbonzen wordt opgehangen. Voor individuele campagnes is dan ook geen plaats.
- 3355 In de campagne zullen als sterke punten een aantal zaken in ieder geval voortdurend onder de aandacht gebracht moeten worden:
- 3360 de PPR voert politiek op basis van uitgewerkte beleidsprogramma's op de vier thema's (macht, vrede, welzijn en milieu)
- 3365 De PPR is bereid regeringsverantwoordelijkheid te dragen. Duidelijk daarbij is echter ook dat er voor de PPR grenzen zijn die niet overschreden kunnen worden.
- 3370 De PPR vervult een voorhoedefunktie. Punten die door ons aangevoerd werden vier à vijf jaar geleden en toen als „belachelijk” werden afgedaan zijn ondertussen gemeengoed geworden.
- 3375 De PPR is intern een demokratiese partij.
- 3380 In de verkiezingskampagne krijgt de creativiteit een belangrijke plaats. Er wordt één hoofdaktiviteit voorbereid, die het beeld van de PPR naar de verkiezingen toe zal bepalen. Over de verdere plannen zal de kerngroep t.z.t. worden geraadpleegd. Voor het geval dat de verkiezingen vervroegd plaatsvinden, ligt er een noodprocedure klaar. Tussentijdse verkiezingen op plaatselijk of regionaal nivo worden landelijk begeleid, omdat ze als aanloop naar de Twee-
- 3390

de-Kamerverkiezingen een belangrijker rol spelen naarmate mei '77 dichterbij komt. Door een voorzichtige financieel beleid is het mogelijk geworden een bescheiden fonds te vormen waaruit de aanloopkosten voor de verkiezingen kunnen worden gefinancierd. Overigens zal opnieuw een financiële aktie onder de leden worden opgezet, omdat campagnes nu eenmaal handenvol geld kosten. Daarbij wordt er wel vanuit gegaan dat de aktiecentra van de PPR hun activiteiten uit eigen middelen bekostigen.

3400 In 1977 vinden er ook verkiezingen plaats voor de Eerste Kamer. Het partijbestuur heeft inmiddels een kommissie benoemd die het voor de PPR maximaal bereikbare aantal zetels moet zien binnen te halen.

3410 De in 1977 „behaalde winst” moet vervolgens worden gekonsolideerd in de verkiezingen voor Provinciale Staten en gemeenteraad in 1978. Met het oog daarop bereidt het partijbestuur — samen met de groep raads- en statenwerk- een diskussie voor over de ervaringen met programkolleges en andere progressieve samenwerkingsverbanden. De groep raads- en statenwerk komt opnieuw met een model-gemeente-statenprogramma. Tenslotte wordt de mogelijkheid bekeken om een initiatiefvoorstel in het parlement in te dienen dat lijstverbinding voor gemeenteraadsverkiezingen mogelijk maakt.

V. Een langere voorbereidingstijd voor kongressen

3425 We zijn er de afgelopen twee jaar in geslaagd om de gang van zaken op de kongressen sterk te verbeteren. Maar de voorbereiding van de kongressen laat nog steeds veel te wensen over. Het meest opvallende hiervan is de enorm korte reaktietijd, die aktiecentra op de kongresstukken hebben. Maar wat minder op valt is, dat voor voorbereidende groepen (bv. temagroepen) en voor het bestuur de tijd van verwerking en behandeling ook bijzonder kort is. Wanneer we een nieuwe manier van planning ontwikkelen, is tijdsgebrek het eerste manko wat verholpen moet worden.

3440 Een tweede kenmerk van de huidige werkwijze is de enorme hoeveelheid stukken, die ongeorganiseerd en zeer onregelmatig over de hoofden van de aktiecentra wordt uitgestort: vele groepen in de partij (van de werkgroep „gezondheidszorg” via de werkgroep „sociale verdediging” tot aan studiestichting en andere partij-organen) willen de mening van de partij horen over hun stuk of hebben vragen te stellen, die van belang zijn voor de ontwikkeling van hun beleid.

3450 Omdat de stroom zo ongeordend is en weinig rekening kan houden met de eigen activiteiten van de aktiecentra, is de reaktie op de verschillende stukken zeer wisselend: van bijna geen reaktie — de studiestichting klaagt hier bv. nogal sterk over — via matig tot voor een enkele uitzondering goed.

3460 Een ordening van „beleidsvoornemens en politieke stellingnames ter beoordeling aan

- de basis voorgelegd" zou een tweede kenmerk moeten zijn van een nieuw systeem. Van de andere kant heeft een jonge partij als de onze nog steeds behoefte aan een groot aantal „algemene ledenvergaderingen”, kongressen, om lakunes in program, strategie en organisatie op te vullen. Een democratische partij als de onze zal de behoefte moeten blijven houden om bij zoveel mogelijk belangrijke beslissingen de partij te laten spreken.
- 3470 Daarom is het noodzakelijk om de voornemens van de vorige beleidsnota van het bestuur (beleidsnota '75-76) te handhaven: minimaal twee kongressen per jaar, een voorjaarskongres over programmatiese onderwerpen, een najaarskongres over partij-aangelegenheden.
- 3475
- 3480 En ten vierde is de afgelopen twee jaar opnieuw de noodzaak gebleken om minstens voor programmatiese en strategiese onderdelen van ons beleid de kongresstukken tenminste driemaal in de partij te bespreken. Voor huishoudelijke zaken is dit niet zo belangrijk meer, omdat de landelijke kerngroep wat meer ingeschakeld kan worden. (Bij aanvullingen en wijzigingen van het huishoudelijk reglement, bij de vaststelling van de begroting, ed. is dit al een feit. Ook over belangrijke onderdelen van deze beleidsnota is de kerngroep in het afgelopen jaar uitdrukkelijk om haar mening gevraagd.)
- 3485
- 3490 Kortom, een nieuw systeem van lange-termijn-planning moet de volgende kenmerken hebben:
- 3500 — de tijd voor bespreking van de stukken in de aktiecentra en voor verwerking door (tema)groepen en bestuur moet (veel) ruimer worden.
- 3505 — aktiecentra moeten op een wat geordende manier de „stukken van boven” op hun bord krijgen, zodat ze zowel hun eigen aktiviteiten als de landelijke zaken behoorlijk kunnen behandelen.
- 3510 — vooral programmatiese en strategiese stukken moeten minstens drie rondes door de partij maken, voordat ze op een kongres behandeld kunnen worden.
- 3515 — voor de komende tijd moeten we blijven uit gaan van twee kongressen per jaar: in het voorjaar een programmatiese kongres, in het najaar een huishoudelijk kongres.
- 3520
- 1. Datum en inhoud van de komende kongressen**
- 3525 Wij stellen het kongres voor om de komende twee jaar de volgende kongressen te houden:
- januari-kongres '77: over: de inhoud en konsekwenties van het regeerakkoord.** de prioriteit-stelling binnen ons eigen program
- 3530 Over het eerste onderwerp kongresseert de PvdA op **22 januari**. In onze gesprekken met de PvdA hebben we toegezegd te proberen op dezelfde dag als zij een kongres te houden over het regeer-akkoord.
- 3535 **voorjaarskongres '77: op 15 en 16 april. Hoofdonderwerpen zullen zijn: de welzijnsonderdelen: „sociale verzekeringen” en „volksgezondheid”.** Vrij snel zullen jullie de kongresstukken in je bezit krijgen.
- 3540
- Over de datum dit: op 25 mei vinden er kamerverkiezingen plaats. De verkiezingscampagne begint zes weken daarvoor. In die tijd kunnen we niet verwachten, dat het kongres-boek serieus bekeken wordt. Vandaar het kongres aan het begin van de verkiezingscampagne.
- 3545
- najaarskongres '77: op 16 en 17 december.**
- 3550 Door de verkiezingen kan er in het voorjaar door de aktiecentra bijna niets gedaan worden aan de voorbereiding van het najaarskongres. Bovendien zijn de aktiecentra in het najaar bezig met de opstelling van programs voor de gemeenteraadsverkiezingen. Het bestuur en de landelijke kerngroep moeten er rekening mee houden, dat de formatie-periode vanaf 25 mei tot wellicht in november kan duren (zie de formatie-periode van een half jaar voor het kabinet-Den Uyl)
- 3555 Al streven we er naar de najaarskongressen rond 15 november te houden, voor 1977 zien we geen eerdere datum haalbaar dan 16-17 december.
- 3560 **Op dit kongres zullen ook de welzijnsonderdelen: onderwijs en c.r.m.-zaken aan de orde komen.** De voorbereiding van de stukken is nog niet zo ver, dat deze onderwerpen al op het voorjaarskongres '77 besproken kunnen worden.
- 3565
- voorjaarskongres '78: op 29 april.** Door de verkiezingen voor gemeenteraad en provinciale staten is het niet mogelijk om een kongres te houden op de tiende verjaardag van de PPR, op 1 maart. Daarom stellen we dit feest twee maanden uit.
- 3570
- Het bestuur stelt voor de onderlinge samenhang te behandelen tussen onze vier tema's.** We hebben ze dan allemaal op een politiek kongres aan de orde gesteld. Allereerst menen we nu de relatie duidelijk te moeten maken tussen die vier tema's, om van daaruit onze partijstrategie wat sterker te onderbouwen en om lakunes in ons program beter te kunnen zien.
- 3575
- najaarskongres '78: op (24-) 25 november.** Opnieuw kunnen we door de verkiezingen van het voorjaar niet eerder gaan zitten. **Onderwerpen: een nieuwe beleidsnota, keuze nieuwe helft partijbestuur, e.d.**
- 3580 **Het voorjaarskongres '79 (tussen 15 april en 1 juni) zal opnieuw gaan over onze vredespolitiek,** waarna in de volgende jaren macht, milieu en welzijn opnieuw aan de orde kunnen komen om programmatiese leemten op te vullen en om de strategie verder uit te werken.
- 3585 Over wat er na 1983 op de kongressen behandeld zou moeten worden (een hernieuwde temaronde of andere onderwerpen) willen we nog geen uitspraak doen.
- 3590
- 2. Een kongresstuk kan rijpen**
- 3595
- De gebruikelijke methode voor bespreking van kongresstukken in de partij is de volgende: een commissie of temagroep buigt zich een jaar lang over een goed-uitgewogen achtergrondstuk. In september (of nog later) wordt dit stuk gepubliceerd. Er zijn konsept-stellingen aan toegevoegd. Die komen ter bespreking in de partij en aktiecen-
- 3600
- 3605
- 3610
- 3615

- tra en anderen geven daar hun commentaar op. Met deze opmerkingen worden de stellingen herschreven. Daarop dienen de aktiecentra hun amendementen in, die opgenomen worden in het kongresboek, dat een maand voor de kongresdatum (als dat al wordt gehaald) verschijnt. Op het voorjaarskongres worden de stukken vastgesteld.
- 3625 Drie rondes maken de stukken door in één jaar. Het betekent haastwerk voor de opstellers, aktiecentra en bestuur (maar ook voor bv. de drukkers van PPRAK en het kongresboek.)
- 3630 Het kan ook anders, gedegener:
Een kongresstuk kan vier jaar lang ieder jaar één ronde door de partij maken. Eerst een stuk met ruwe aanzetten, waarop aktiecentra, werkgroepen en individuele leden kunnen reageren. Met deze reacties gaat een groep dit „basis-kongresstuk” aanvullen en uitdiepen. Een tweede ronde volgt het jaar erop: het thema kan dan verder worden uitgediept. Nog een derde ronde. Tenslotte worden in het vierde jaar, het kongresjaar, de stellingen geformuleerd uit het beschikbare, nu al goed doordachte, materiaal. Op deze stellingen kunnen aktiecentra amendementen indienen, die direkt, zonder een tussenronde zoals nu gebruikelijk, in het kongresboek komen.
- 3635 In tijd uitgedrukt zou een schema op grond van dit principe er als volgt uit zien:
1 okt.: publikatie van de eerste aanzetten tot het kongresstuk
1 juni: reacties van aktiecentra, werkgroepen en andere binnen zijn.
- 3640 1 juni-1 okt.: verwerking en drukken van nieuwe tekst.
1 okt.-1 okt.: tweede ronde „basis-stuk”.
1 okt.-1 okt.: derde ronde „basis-stuk”.
1 okt-15 jan.: bespreking en amendering definitief achtergrondstuk en stellingen.
- 3645 15 jan.-15 mrt.: verwerking amendementen-drukken kongresboek.
15 mrt.-voorjaarskongres: aktiecentra bespreken amendementen.
- 3650 tussen 15 april-1 juni: voorjaarskongres.
- a. Tijdwinst**
- 3670 We houden elk jaar een program-kongres.
- 3675 **Dat wil dus zeggen, dat het basis-stuk drie kongresstukken omvat, elk stuk in een andere fase van groei. Het kongresstuk en de stellingen voor dat jaar volgen hun eigen leven: de twee rondes, die er voor nodig zijn.**
- 3680 Aktiecentra hebben nu een lange tijd (in dit schema acht maanden) om op onderdelen van het basis-stuk te reageren. Ze kunnen zelf hun tijd indelen en op alles of op een paar onderdelen reageren. Maar door de lange reaktietijd, kunnen we er op rekenen dat de A.C.'s tezamen alle onderdelen behandelen.
- 3685 Wel besteedt elk aktiecentra aandacht aan alle stukken voor het kongres van dat jaar, maar daar hebben ze nu ook veel meer tijd voor.
- 3690

b. De vorm en inhoud van het „basis-stuk”

- De werkgroepen in de partij, de studiestichting, kommissies en andere groepen (bv. aktiecentra, gemeenteraadsliden en niet te vergeten kamerleden) schrijven in de loop van het jaar vele nota's. **Deze zouden allemaal opgenomen kunnen worden in het basisstuk, of volstaan zou kunnen worden met een ruime samenvatting van de stukken.**
- 3700 Willen de aktiecentra een thema aan de orde stellen, waarvan ze een samenvatting in het stuk vinden, dan kunnen ze bij het partijburo, de fraktie of op andere plaatsen een aantal exemplaren van een nota opvragen om te bespreken. In een voetnoot moet dan wel aangegeven staan, hoe men die nota kan krijgen.
- 3710 Op deze manier is het zelfs mogelijk, dat ook de werkgroepen en anderen niet komen met een volledig uitgewerkte nota ineens, maar dat ook zij een uitgewogen stellingname mede opbouwen aan de hand van binnengekomen reacties op concept-nota's, die evenals het kongresstuk van het betreffende thema geleidelijk aan wordt opgebouwd. Het resultaat zal zijn, dat we met een goed-onderbouwd visiestuk en goed-door-dachte stellingen ons program vaststellen.
- 3715
- 3720

c. aktualiteiten, kerngroep, studiedagen en verkiezingsprogram

- 3725 Zo diskussieert de partij voortdurend over visie en strategie. Elk jaar wordt één-vierde daarvan vastgelegd in kongres-uitspraken. Maar tussentijds zijn er soms aktuele zaken, waarover een uitspraak gedaan moet worden. Daarvoor kunnen dan de aangenomen kongresstukken als basis dienen, en de basisstukken, die nog in bespreking zijn, kunnen een verdere voorlopige richting aangeven. De **landelijke kerngroep** zou bv. aan de hand van het programaties en strategies materiaal, dat al in de partij de ronde doet, tot voorlopige of toegespitste uitspraken kunnen komen, later door een kongres definitief te maken.
- 3730 Blijkt in een eerste of tweede ronde van een bepaalde nota of onderwerp, dat er belangrijke tegenstellingen in de partij over leven, dan kunnen er ruim vóór het kongres studiedagen over gehouden worden om ofwel tot een gemeenschappelijk standpunt te komen ofwel om de tegenstellingen duidelijk te omschrijven, zodat aktiecentra en kongres weten, wat het probleem is.
- 3735 Voor een verkiezingsprogram ligt er al een hoop basis-materiaal, zodat dat niet zo moeizaam als dit program en vooral zoals het voorlopig gezamenlijk program met de PvdA, tot stand hoeft te komen.

d. Werkgroepen en stichtingen

- 3755 Deze wijze van planning heeft gevolgen voor de werkgroepen en bv. de studiestichting. Hun werksstukken moeten immers meedraaien in de ronde. Een van de doelstellingen is n.l., dat aktiecentra een overzichtelijk pakket programmatiese voorstellen krijgen, zodat ze hun tijdschema voor het komend jaar daarop kunnen afstemmen. Willen werkgroepen en studiestichting profiteren van de voordelen van deze nieuwe
- 3760
- 3765

NAJAARSKONGRES 12 en 13 november 1976

- 3770 structuur, dan zullen ze hun werkstukken voor juni (minstens voorlopig) afgerond moeten hebben, zodat ze in de zomermaanden verwerkt kunnen worden in het basisstuk, dat vroeg in het najaar gepubliceerd wordt.
- e. Politieke strategie**
- 3775 In een soort permanente program-ontwikkeling als hiervoor geschetst is, blijkt al vrij vroeg waar leemten zitten. Deze kunnen door tema- en werkgroepen en door anderen (aktiecentra!) bijtijds opgevuld worden. Maar met name kan in de toekomst de strategie uitgewerkt worden.
- 3780 Wanneer we daar op het voorjaarskongres van 1978 uitspraken over hebben gedaan, dan kunnen die worden toegepast op de verschillende thema's, die we onderscheiden. Verder kunnen we onze strategie tav. de economische machtscentra en de buitenparlementaire aktie aan de hand van ervaringen uitwerken.
- 3790 **f. Kongres en kerngroep**
- 3795 Wanneer een onderwerp na vier rondes rijp is om besproken te worden op een kongres, dan kan de wijze van kongresseren aangepast worden aan het karakter van de stof:
- 3800 — denkbaar is, dat een paar kernbeslissingen aan het kongres worden voorgelegd, met name de zaken, waarover de partij verdeeld blijkt te denken. Dit komt naar voren in de verschillende rondes en de studiedagen. De landelijke kerngroep kan dan later de kongres-uitspraken aanvullen met de behandeling van die beleidsonderdelen, waarover de partij eenstemmig blijkt te zijn.
- 3805 — ook kan het kongres alles behandelen, maar dan zal het (zoals bv. op het milieu-kongres is gebeurd) meer als een soort stemmachine moeten werken.
- 3810 — een combinatie van beide aspecten is geprobeerd in een nieuwe (maar drie jaar geleden al toegepaste) opzet voor het verkiezingsprogram-kongres: sektievergaderingen behandelen ondergeschikte punten, maar plenair worden knopen doorgehakt.
- 3815 **3. Partij-organisatorische besluiten**
- 3820 We hebben bovenstaande ideeën uitgewerkt voor de program- en strategie-ontwikkeling. Eenzelfde systeem kan uitgewerkt worden voor partij-organisatorische stukken, bv. beleidsnota, reglementswijzigingen, en andere huishoudelijke zaken.
- 3825 **Omdat over het algemeen organisatorische zaken sneller verwerkt moeten worden, zon volstaan kunnen worden met een tweejarige cyklus ipv. een vierjarige.** Deze stukken, die op een najaarskongres aan de orde moeten komen, zouden dan een half jaar vóór of achter lopen bij de programmatische cyklus.
- 3830 Het schema kan daar de ruimte voor bieden.
- 3835 **Om praktische redenen hebben we dit voor de komende twee jaar nog niet uitgewerkt.** Voor de programmatische zaken valt het hoogtepunt van activiteiten van werkgroepen bestuur en aktiecentra in de zomer en het najaar (de aktiecentra kunnen dit althans zo plannen). Voor partij-organisatorische zaken zou dit de winter en het voorjaar zijn. Maar in 1977 besteden we deze tijd voor de verkiezingskampanje voor de tweede kamer, in 1978 voor de verkiezingen van provinciale staten en gemeenteraad. Daarom willen we de aktiecentra in deze tijd van hoogspanning niet nog eens ekstra belasten met weer nieuwe stukken van de top. De voorbereiding van de voorjaarskongresen is al moeilijk genoeg in te passen.
- 3845 Helas zullen we dus de komende twee jaar moeten werken met even krappe tijdschema's voor het najaarskongres als waarmee we nu zitten.
- 3850 Het schema hierbij is uitgewerkt tot en met het voorjaarskongres '79. Een overgangstijd. Een kommentaar volgt hierbij. (Een voorlopig tijdschema is aan het slot van dit stuk opgenomen).
- 3855 29 sept. '76: de temagroep welzijn levert de stukken voor het voorjaarskongres bij het partijbestuur in. Dit stuk kan nog niet opgenomen worden in de nieuwe structuur. 5 november: De welzijnsstukken worden gepubliceerd in de PPRAK. Tot 22 december kunnen aktiecentra er op reageren. Verder worden de strategiese stellingen van het machtskongres dan gepubliceerd, eventueel aangevuld met ander materiaal. Tot 1 juli krijgen aktiecentra gelegenheid hierop te reageren. Omdat in dit verkiezingsjaar in de partij strategiese en principiële diskussies gehouden zullen worden, lijkt het ons nuttig om direkt een aanknopingspunt voor reakties te geven. Dit aanknopingspunt is géén beperking.
- 3865 Een aparte groep kan ondertussen het tema fundamenteeler uitwerken.
- 3870 1 jan.: het kongresboek voor het januari-kongres verschijnt.
- 3875 22 jan-19 febr.: amendering van de welzijnsstellingen door aktiecentra.
- 3880 19 maart: verschijnt het kongresboek voor het voorjaarskongres. Tegelijkertijd worden de welzijnsstukken voor het najaarskongres '77 gepubliceerd. Dan hebben de leden een indruk van de voorstellen voor het najaarskongres, als ze de amendementen voor het voorjaarskongres behandelen.
- 3885 1 juni '77 hebben werkgroepen en andere groepen hun nota's en andere denkwerk klaar. Een redactiegroep gaat proberen de binnengekomen stukken in samenvattingen tot een overzichtelijk geheel te maken. Ook moet er dan een stuk liggen, die een strategiese en filosofiese analyse geeft van de PPR-benadering van politieke problemen (het achtergrondstuk voor het voorjaarskongres '78). In dit stuk worden de reakties verwerkt, die op 1 juli binnen zijn op de strategiese machtsstellingen.
- 3890 Het konsept-raads-en-statenprogram kan in verband gebracht worden met andere partij-uitspraken.
- 3895 Het welzijnsstuk voor het najaarskongres is bekomentarieerd.
- 3900 In de vakantie-periode vindt de verwerking plaats van de reakties, waarbij de temagroep Welzijn het hardst moet werken. Want om de partij een goede tweede ronde te geven moet hun kongresstuk (evenals de overige kongres-
- 48

- stukken) op 15 augustus al weer ter amendering verschijnen.
- 1 sept. '77, veertien dagen later, verschijnt het rapport van de „samenhang-kommissie” met een aantal stellingen, die op het voorjaarskongres ter sprake komen. Ook wordt dan het konsept-raads- en statenprogram gepubliceerd, met daarnaast een verwerking van de nota's van werk- en temagroepen, frakties, aktiecentra, stichtingen, ed.
- Het konsept raads- en statenprogram komt niet op een kongres ter sprake, maar staat ten dienste van aktiecentra om hun eigen programma's op te stellen. Wellicht wordt het wel in de stuurgroep besproken.
- Op 15 oktober, wanneer de aktiecentra bezig zijn met hun eigen programma's, wordt wel van hen verwacht, dat ze hun amendementen op het welzijnsstuk inleveren. Wellicht kunnen ze dit stuk bespreken tegelijk met de opstelling van dat deel van het gemeentelijk verkiezingsprogram, dat over de welzijnsproblematiek gaat. Duidelijker dan tot nu toe kan dan een band worden gelegd met het beleid van hogere overheidsorganen.
- Ondertussen kan de temagroep Vrede zien, welke lakunes er in de voorbereidende stukken voor hun temakongres van '79 zitten. Ze hebben een jaar de tijd (tot 1 juni) om die leemten op te vullen.
- Op 15 november '77 wordt van de aktiecentra verwacht, dat ze hun reakties geven op de stukken voor het voorjaarskongres '78, die op 1 sept. gepubliceerd zijn. Een reaktietijd van 2½ maand. Maar direkt verschijnt het kongresboek voor het najaarskongres met o.a. de paragrafen CRM en Onderwijs.
- 17 december is dit najaarskongres. Elke week eerder gaat ten koste van zowel de reaktietijd voor de AC's als de temagroep Welzijn, die de reakties moet verwerken.
- Van 1 jan.-15 febr. wordt van de aktiecentra verwacht, dat ze amendementen op de stellingen voor het voorjaarskongres inleveren. Op 15 febr. begint de verkiezingskampanje voor de provinciale staten. Dan kan niemand zich met landelijke zaken bezig houden, alleen een verwerkingskommissie.
- 8 april, ruim na de Statenverkiezing en de kandidaatstelling voor de gemeenteraad komt het kongresboek uit voor het voorjaarskongres, dat op 29 april plaats zou moeten vinden: vier weken voor de gemeenteraadsverkiezingen.
- Op 1 juni '78 sluit dan weer de inzendtermijn voor nota's en reakties op de overige programmatische onderdelen van het basisstuk.
- De temagroep Vrede vult zijn stuk aan met de reakties uit de partij. Het bestuur werkt ondertussen aan de beleidsnota en andere stukken voor het najaarskongres, die op 15 augustus de partij in moeten.
- Op 1 oktober verschijnen dan twee stukken: het basis-stuk (met onderwerpen uit de sectoren macht, milieu en welzijn) en het achtergrondstuk Vrede met de kongres-stellingen voor het voorjaarskongres '79.
- Terwijl de partij zeer snel moet reageren op de stukken voor het najaarskongres, krijgen ze dan tot 15 jan. de tijd amendementen op te stellen voor het voorjaarskongres-stuk van Vrede (3½ maand).
- Op 15 maart kan dan het kongresboek klaar zijn en afhankelijk van omstandigheden dan kan het voorjaarskongres '79 plaats vinden tussen 15 april en 1 juni.
- Een vrij ingewikkelde procedure in zijn uitwerkingen. En op korte termijn geeft het de aktiecentra en verwerkings-klups nog niet veel ruimte. Eigenlijk kan pas vanaf september '78 verlichting gevoeld worden, hoewel het voorjaarskongres '78 al beter voorbereid zal zijn. Maar door de verschillende verkiezingen is de ruimte in tijd, die we dan bezig zijn te scheppen, nog niet goed merkbaar.
- Dit alles betekent, dat de eerstkomende jaren de kongressen nog vele kenmerken van het haast- en drangwerk zullen vertonen, die ze de afgelopen jaren hebben vertoond. Maar wel met de wetenschap, dat aan een verbetering hard gewerkt wordt.

VOORLOPIG TIJDSHEMA

- 4015 sept. '76: samenstelling plus opdracht vaststellen „samenhang-kommissie.”
29 sept. '76: stukken „Welzijnskongres” bij Bestuur.
18 okt.: kongresboek najaarskongres uit.
- 4020 5 nov.: Welzijnsstuk plus stellingen en stellingen — machtsstrategie in PPRAK.
12-13 nov.: NAJAARSKONGRES.
20 nov.: benoeming personen „samenhang-kommissie”.
- 4025 22 dec.: reakties stellingen voorjaarskongres binnen zijn.
22-12/20-1-77: verwerking en publikatie nieuwe stellingen.
7-29 jan.: publikatie kongresboek regeer-akkoord.
- 4030 29 jan.: KONGRES OVER REGEERAKKOORD.
20-1/19-2: amendering nieuwe stellingen door AC's.
- 4035 bestuur stelt stukken najaarskongres vast (oa. welzijn)
19-2/19-3: verwerking amendementen voorjaarskongres. Kongresboek.
19-3/16-4: bespreking amendementen, 1e ronde najaarskongres.
- 4040 16-17 april: VOORJAARSKONGRES WELZIJN 1977.
16-4/25-5: Verkiezingskampanje.
25 mei: VERKIEZINGEN TWEDE KAMER.
- 4045 1 juni '77: konsept raads- en staten program klaar.
nota's en ideeën werk- en temagroepen klaar. achtergrondstuk „Samenhang” van kommissie rond.
- 4050 1 juli: reakties eerste ronde najaarskongres binnen reakties strategiese stellingen „macht” binnen.
juni-aug.: verwerking alle stukken.
- 4055 15 aug.: PPRAK publiceert 2e ronde najaarskongres.
1 sept.: PPRAK uit met: achtergrond-stuk voorjaarskongres.
konsept gemeente-staten program verwerkte nota's werkgroepen.
(Vrede bekijkt lakunes.)
sept.-dec.: A.C.'s stellen raads- en statenprograms op.
1 okt.: amendementen najaarskongres binnen
- 4065

NAJAARSKONGRES 12 en 13 november 1976

- 1 okt.-15 nov.: verwerking binnengekomen amendementen-reakties vj. kongres binnen.
15 nov-16 dec.: A.C.'s bestuderen kongresstukken.
- 4070 16-17 dec.: NAJAARS-KONGRES (o.a. met welzijnsstukken). 1977
1 jan.-1 jun. '78: begin verkiezingskampanje staten en gemeenten.
1 jan.-1 feb.: kiezen kandidaten P.S. 1e Kamer.
- 4075 1 jan.-15 feb.: amendering stellingen voorjaarskongres.
15 feb.-15 mrt.: kampanje Provinciale staten.
- 4080 15 mrt.-31 mrt.: kiezen kandidaten gemeenteraad.
8 april: kongresboek uit, voorjaarskongres.
29 april: VOORJAARSKONGRES 1978.
1-24 mei: verkiezingskampanje gemeenteraad.
- 4085 1 juni '78: nota's werkgroepen binnen achtergrond-stuk vrede klaar.
reakties A.C.'s binnen op basis-stukken.
- jun.-sep.: verwerking binnengekomen reakties.
opstelling stukken najaarskongres (o.a. beleidsnota)
- 4090 augustus.: onderhandelingen over kollegievorming
15 aug.-1 okt.: A.C.'s amenderen stukken najaarskongres.
1 okt.: publikatie:
— achtergrondstuk „Vrede” met stellingen
— verwerkte nota's.
1 nov. '78: publikatie kongresboek najaarskongres
- 4095 24-25 nov.: NAJAARSKONGRES 1978
15 jan. '79: amendementen stellingen vredes-kongres binnen zijn.
1 mrt. '79: publikatie kongresboek voorjaarskongres
- 4100 tussen: 15 april-1 juni: VOORJAARSKONGRES VREDE. '79.
15 april-1 juni: voorjaarskongres macht 1980
voorjaarskongres milieu '81
voorjaarskongres welzijn '82.
- 4105

De verhouding volksvertegenwoordiger - politieke partij

Op 24 april 1976 nam het kongres van de PPR de volgende, na amendering tot stand gekomen stellingen aan:

1. Bij de verkiezingen geven de kiezers hun vertrouwen aan een bepaalde politieke partij en dus aan de door die partij gestelde kandidaten.

— De partij bepaalt de beleidslijn van de te voeren politiek, de vertegenwoordigers werken deze lijn uit naar allerlei concrete beleidspunten, die in de loop der jaren aan de orde komen.

— Omdat de vertegenwoordigers de partij vertegenwoordigen, kan de partij hen vooraf opdrachten meegeven en achteraf ter verantwoording roepen. Zij kan hen zelfs dringend adviseren af te treden, wanneer zij zich niet (meer) houden aan de politieke beleidslijnen van de partij.

2. Het kongres verzoekt het partijbestuur er zorg voor te dragen, dat op het najaarskongres van 1976 voorstellen worden gedaan voor procedures, waarmee op alle desbetreffende bestuursnivo's gekozen PPR volksvertegenwoordigers in die gevallen, waarin zij zeer duidelijk en voortdurend afstand nemen van de politieke beleidslijnen van de partij, verzocht kunnen worden hun zetel in het betreffende vertegenwoordigende orgaan ter beschikking te stellen.

Inleiding

Deze kongresuitspraken betekenen dat bepaalde aanvullingen op het huishoudelijk reglement tot stand zullen moeten komen. Maar het lijkt nuttig eerst enige begrippen uit deze stellingen wat meer te omlijnen en een interpretatie te geven van deze kongresuitspraken. Deze zijn immers in hun, voor de hand liggende, beknoptheid van formulering niet overal even duidelijk. Wat moet bijv. verstaan worden onder politieke beleidslijnen?

En wat onder volksvertegenwoordigers? Vallen ook minister en staatssecretarissen daaronder? Een korte toelichting dus.

— De kiezers kiezen zowel een program, uit te voeren door de gekoze-

nen, als kandidaten die dat program voorstaan en onderschreven hebben.

De partij bepaalt op de verschillende nivo's wat dat program inhoudt en wie dat program moeten trachten te realiseren.

— Een program geeft, kan niet meer geven, dan hoofdlijnen van beleid; de gekozenen vertellen dat naar en passen het toe in de concrete situatie. Zij vullen het gat dat er is omdat niet over alles duidelijk vastgelegde partijstandpunten bestaan. Zo bevat een program geen bepalingen over wat men niet voorzien heeft of over wat op het moment van tot stand komen van het program als minder belangrijk werd gezien.

— De gekozen volksvertegenwoordigers op de verschillende nivo's zijn enerzijds de vertegenwoordigers van het volk, de kiezers; anderzijds het gezicht van de partij, de uitdrukking van de partij naar de kiezers toe.

In de representatieve democratie zoals deze in ons land funktioneert, bestaat voor de kiezers geen mogelijkheid om tussen de periodieke verkiezingen hun vertrouwen in de volksvertegenwoordigers op te zeggen, bijv. omdat deze zich niet aan hun woord, hun program houden. Daarom moet de partij geacht worden in die tussentijd de belangen van de kiezers te behartigen. Maar ook voor een partij zelf is het van belang dat zij op haar volksvertegenwoordigers kan bouwen. Kan zij dat niet dan betekent dat gezichtsverlies.

— Een gekozene krijgt van zijn partij in de eerste plaats als opdracht mee het program; daarnaast uitspraken over hoofdlijnen.

— Als „gezicht van de partij” is een gekozene verantwoording schuldig aan dat nivo van de partij dat hem naar voren heeft geschoven, ter bewerkstelling van het door de partij geformuleerde program. Dus een gemeenteraadslid is verantwoording schuldig aan de algemene ledenvergadering van het plaatselijk aktiecentrum, een lid van de Tweede Kamer aan het kongres.

— De kongresresolutie spreekt slechts over gekozen volksvertegenwoordigers. Daaronder vallen wel wethouders en gedeputeerden, maar

geen ministers en staatssecretarissen.

— Samenvattend: Een dringend verzoek aan een gekozene om af te treden (een terugroeping van een volksvertegenwoordiger is juridies niet afdwingbaar) ligt in de lijn wanneer de gekozene:

— in flagrante strijd handelt met het program;

— veelvuldig handelt in strijd met andere duidelijk vaststaande partijlijnen ten aanzien van hoofdpunten van beleid;

— zich stelselmatig onttrekt aan zijn verantwoordingsplicht naar het betreffende partijnivo.

Eisen waaraan een terugroepingsprocedure moet voldoen

De rechtspraak in Nederland huldigt konsekwent de opvatting, en moet dat gezien de tekst van de wet ook wel doen, dat kontrakten of interne partijafspraken geen afbreuk kunnen doen aan de rechten die een gekozene op grond van de kieswet heeft. Een formele terugroepingsregeling in het huishoudelijk reglement, hoe verder ook opgezet, zal dus niet afgedwongen kunnen worden. Een terugroeping heeft slechts de waarde van een niet bindend advies.

Een gevolg hiervan is dat bij conflicten het gebruik van het terugroepingsrecht eskalerend kan werken.

Wie, als de PPR, dus toch een terugroepingsrecht wil, zal

— een procedure met veel konflikt-beheersing bevorderende stappen moeten ontwerpen;

— de procedure met veel waarborgen moeten omkleden om haar ook voor de volksvertegenwoordigers, die het advies uiteindelijk vrijwillig zullen moeten opvolgen, aanvaardbaar te doen zijn;

— er voor moeten zorgen dat de regeling de band kiezer-gekozene, die er ook bestaat (naast de band partij-gekozene) niet schaadt. Dit laatste zou kunnen betekenen dat het terugroepingsrecht eigenlijk niet gehanteerd zou moeten worden ten opzichte van volksvertegenwoordigers die met voorkeurstemmen gekozen zijn.

Het terugroepingsrecht in de PvdA

Sinds 1974 kent de PvdA een terugroepingsrecht, dat overigens beperkt is tot de leden van Provinciale Staten en Gemeenteraden. Op het punt van de waarborgen voldoet deze procedure aan de hierboven geformuleerde eisen en ook aan de konfliktbeheersing is aandacht geschonken. Deze procedure kan daarom dan ook als uitgangspunt dienen voor een PPR-regeling. De PvdA-regeling kent afzonderlijke bepalingen voor de terugroeping van dagelijkse bestuurders en van leden van vertegenwoordigende lichamen. Omdat konflikten met wethouders en gedeputeerden een ander karakter zullen vertonen dan konflikten met andere raads- en statenleden lijkt een overnemen van dit onderscheid zinvol.

Alleen voor het geval van een konflikt met een groep raads- en statenleden, waarvan toevallig ook een wethouder resp. gedeputeerde deel uitmaakt, zou men ten aanzien van de hele groep, zonder onderscheid, de procedure die voor de terugroeping van leden van vertegenwoordigende lichamen is voorgeschreven, moeten toepassen. In dat geval immers staat het zijn van raads- of statenlid centraal en niet het zijn van wethouder resp. gedeputeerde. De PvdA regelt een beroep op het partijbestuur. Dit zouden wij niet willen overnemen. Wel is er plaats voor het partijbestuur als konfliktbeheerser, maar niet als uiteindelijk beslisser. Dat behoort de plaatselijke resp. provinciale vergadering van leden te zijn. De waarborg die in de beroepsmogelijkheid besloten ligt vervalt daarmee. In plaats daarvan stellen wij voor dat de uiteindelijke beslissing tot terugroeping slechts genomen kan worden met een meerderheid van 2/3 der uitgebrachte stemmen.

Op landelijk nivo zou iets soortgelijks moeten gelden: een uiteindelijke beslissing van het kongres, te nemen eveneens met 2/3 meerderheid. In het laatste geval geldt als extra bezwaar tegen een beroep op het partijbestuur, naast het bezwaar dat zulke belangrijke beslissingen niet tot de bevoegdheid van een bestuur dienen te behoren, dat het partijbestuur in een konflikt met leden van de Eerste of Tweede Kamer vaak partij kan zijn.

Voorstellen

Op grond van het bovenstaande stellen wij voor in het huishoudelijk reglement op te nemen een hoofdstuk 9a, getiteld „de terugroeping van volksvertegenwoordigers”. Dit hoofdstuk moet de volgende bepalingen bevatten.

Artikel 54 a

1. Een wethouder dient af te treden als zijn fractie, in overeenstemming met het oordeel van het plaatselijk aktiecentrum, het vertrouwen in hem heeft opgezegd.

Het initiatief tot deze procedure kan zowel van de fractie als van de ledenvergadering van het aktiecentrum uitgaan. Aftreden betekent in dit verband aftreden als wethouder; wordt tevens een aftreden als raadslid verlangd, dan wordt artikel 54b gehanteerd.

2. De fractie kan, eventueel op verzoek van de ledenvergadering van het plaatselijk aktiecentrum, een besluit als bedoeld in het eerste lid slechts in ernstige overweging nemen in een fractievergadering, indien dit tijdig geagendeerd is, en betrokkene daarbij aanwezig kan zijn.

3. Heeft de fractie een besluit als genoemd in lid 1 in ernstige overweging genomen, dan deelt zij dit met de motivering aan het bestuur van het plaatselijk aktiecentrum mee. Deelt dit bestuur — beide partijen gehoord — de mening van de fractie, dan doet het een voorstel aan de ledenvergadering. Deelt het bestuur — beide partijen gehoord — niet de mening van de fractie, dan kan de fractie vorderen dat deze aangelegenheid op de agenda van de ledenvergadering van het aktiecentrum wordt geplaatst.

4. Meent de ledenvergadering dat een besluit als genoemd in lid 1 ernstige overweging verdient, dan bepaalt zij een nieuwe vergadering, die niet eerder dan 14 dagen later zal mogen plaatsvinden.

5. Een dergelijk besluit wordt onmiddellijk door het bestuur medegedeeld aan het provinciaal bestuur. Het provinciaal bestuur wijst een commissie van drie leden aan om tijdig in het gerezen konflikt te bemiddelen.

6. Vervolgens kan de ledenvergadering, gehoord het rapport van de bemiddelingscommissie en gehoord het verweer van de wethouder, beslissen dat zij haar besluit, dat het opzeggen van vertrouwen in deze wethouder ernstige overweging verdient, handhaaft en dat zij op een volgende vergadering, die niet eerder dan 14 dagen later zal mogen plaatsvinden, deze zaak opnieuw in behandeling te nemen. Dit besluit wordt onmiddellijk aan het partijbestuur meegedeeld.

7. Neemt de ledenvergadering een besluit als genoemd in lid 6, dan benoemt het partijbestuur een bemiddelingscommissie van drie leden, waarvan in elk geval deel uitmaakt een lid voorgedragen door de stuurgroep raads- en statenleden.

8. Blijft, gehoord het rapport van de in lid 7 genoemde commissie, de ledenvergadering bij haar standpunt, dan kan zij met een meerderheid van 2/3 der uitgebrachte stemmen uitspreken dat het wenselijk is dat de fractie het vertrouwen in de betrokken wethouder opzegt.

9. Eerst nadat de ledenvergadering haar oordeel heeft gegeven, kan de fractie het besluit nemen het vertrouwen in de wethouder op te zeggen. Dit besluit moet behoorlijk gemotiveerd worden.

10. Zowel het door de ledenvergadering als het door de fractievergadering genomen besluit, wordt met de motivering schriftelijk aan de betrokkene medegedeeld.

11. De besluiten genoemd in de leden 4, 6 en 8 zijn slechts geldig als de uitnodigingen uiterlijk zes dagen tevoren door de leden zijn ontvangen. Deze uitnodigingen dienen nadrukkelijk te vermelden, dat aan de orde wordt gesteld respectievelijk het in ernstige overweging nemen van het opzeggen van het vertrouwen het handhaven van deze in-overweging-neming, dan wel het uitspreken dat het wenselijk is dat de fractie het vertrouwen in de wethouder opzegt. De tijdstippen van de vergaderingen worden na overleg met de betrokken wethouder zodanig vastgesteld, dat deze geacht kan worden in de gelegenheid te zijn de vergaderingen bij te wonen.

12. Deze bepalingen worden op overeenkomstige wijze toegepast op de dagelijkse bestuurders van de provincies en van die territoriaal gewestelijke lichamen, deelgemeenten en wijkraden, waarvan het vertegenwoordigend orgaan rechtstreeks wordt gekozen.

In die gevallen waarin het niet om een wethouder gaat, moet voor (plaatselijke) ledenvergadering worden gelezen: het orgaan waarvan de betrokken fractie verantwoordig schuldig is. Voor provinciaal bestuur in lid 5 dient te worden gelezen: partijbestuur. In dat geval vervalt de in lid 7 genoemde tweede bemiddelingspoging en de in verband daarmee in lid 7 genoemde (tweede) ledenvergadering.

Toelichting

Meer dan in de PvdA-regeling is in bovenstaand artikel aandacht besteed aan konfliktbeheersing door de partij instanties van een hoger nivo dan het nivo waarop het konflikt speelt.

De regeling die in artikel 54a is neergelegd neemt niet weg dat de fractie ook zonder inachtneming van bovenstaande regels het vertrouwen in een wethouder, gedeput-

Vertegenwoordiger-partij

teerde enz. kan opzeggen. De fractie zal daarvoor wel verantwoordig schuldig zijn aan ledenvergadering van het plaatselijk, provinciaal enz. aktiecentrum.

Het volgen van deze procedure verdient in het algemeen aanbeveling omdat er een bescherming van de aangevallen bestuurder tegen al te impulsief fractie-optreden in besloten ligt. Maar het moet niet uitgesloten worden geacht dat onder bepaalde omstandigheden het volgen van deze procedure te vertragend zou werken. De fractie dient daarom een zekere beoordelingsvrijheid te worden gelaten. Over haar standpuntbepaling is zij **altijd** aan de desbetreffende ledenvergadering verantwoording schuldig.

Het effect van een vertrouwensopzegging is niet geheel te voorzien, maar bijna steeds zal zo'n uitspraak toch wel tot het vertrek van de betrokken dagelijkse bestuurder leiden. Artikel 54a dient dus niet als een wet van Meden en Perzen te worden gelezen, al is normaliter bij conflicten toepassing van dit artikel wenselijk. Volgt de fractie een procedure als de hier geschetste niet, dan blijft zij immers ter verantwoording te roepen.

Artikel 54 b

1. Een raadslid stelt zijn zetel ter beschikking als de ledenvergadering van het plaatselijk aktiecentrum met inachtneming van de navolgende procedure het vertrouwen in hem opzegt.

2. Eerst dient door de ledenvergadering het besluit te worden genomen dat het opzeggen van het vertrouwen in het betrokken raadslid ernstige overweging verdient. Dit besluit moet behoorlijk worden gemotiveerd.

3. Vervolgens vindt de procedure van art. 54a, lid 4 tot en met 7 toepassing. Voor wethouder leze men raadslid.

4. De ledenvergadering kan slechts met een meerderheid van 2/3 der uitgebrachte stemmen het vertrouwen in het raadslid opzeggen. Ook dit besluit moet behoorlijk gemotiveerd worden. Besluit en motivering dienen schriftelijk aan de betrokkene te worden medegedeeld.

5. De besluiten bedoeld in de vorige leden zijn slechts geldig als de uitnodigingen uiterlijk zes dagen tevoren door de leden zijn ontvangen. Deze uitnodigingen dienen nadrukkelijk te vermelden, dat aan de orde wordt gesteld resp. het in ernstige overweging nemen van het opzeggen van het vertrouwen, het handhaven van deze in-overweging-neming dan wel het opzeggen

van het vertrouwen in het raadslid. De laatste zin van lid 11 van artikel 54a van overeenkomstige toepassing.

6. Deze bepalingen worden op overeenkomstige wijze toegepast op de leden van de vertegenwoordigende organen van de provincies en die van territoriale gewestelijke lichamen, deelgemeenten en wijkraden, waarvan het vertegenwoordigend orgaan rechtstreeks wordt gekozen.

In die gevallen waarin het niet om een raadslid gaat moet voor (plaatselijke) ledenvergadering worden gelezen: het orgaan waaraan de betrokken fractie verantwoording schuldig is.

Betreft het een lid van Provinciale Staten, dan vindt slechts bemiddeling in één instantie plaats, namelijk door een door het partijbestuur aan te wijzen commissie. In verband daarmee zijn bij terugroeping van leden van Provinciale Staten slechts twee provinciale ledenvergaderingen nodig.

Toelichting

Voor conflicten met volksvertegenwoordigers die niet tevens dagelijks bestuurder zijn is een afzonderlijke bepaling ontworpen. Dit omdat het conflict hier altijd direkt tussen het raadslid en de plaatselijke partij zal ontstaan. Wel is denkbaar dat in de boezem van de fractie het conflict ontstaat, maar de fractie kan dit dan direkt in de ledenvergadering brengen. Een opzeggen door de fractie van het vertrouwen in een van haar leden heeft immers weinig zin.

Als de procedure eenmaal loopt kan zij verder op gelijke wijze verlopen als de procedure van artikel 54a.

Artikel 54 c

1. Een lid van de Eerste of Tweede Kamer stelt zijn zetel ter beschikking als het kongres met inachtneming van de navolgende procedure het vertrouwen in hem opzegt.

2. Eerst dient door de kerngroep het besluit te worden genomen dat het opzeggen van het vertrouwen in het betrokken Kamerlid ernstige overweging verdient. Dit besluit moet behoorlijk worden gemotiveerd.

3. Vervolgens gaat een commissie van drie leden in het conflict bemiddelen. Het betrokken Kamerlid en de kerngroep wijzen elk één lid aan, terwijl deze beide commissieleden zelf het derde commissielid aanwijzen. Art. 50 lid 1 is van toepassing. Weigert het Kamerlid binnen drie dagen na de kerngroepver-

gadering een lid aan te wijzen, dan worden de twee ontbrekende leden door de kerngroepcommissie aangesteld.

4. Op de volgende kerngroepvergadering, die minstens een maand na de kerngroepvergadering genoemd in het tweede lid moet plaatsvinden, brengt de bemiddelingscommissie rapport uit.

5. Blijft de kerngroep, gehoord dit rapport en gehoord het verweer van het Kamerlid, bij haar standpunt, dan wordt de zaak geagendeerd voor het volgende kongres. Artikel 50 lid 1 is niet van toepassing.

6. Het kongres kan met een meerderheid van 2/3 der uitgebrachte stemmen het vertrouwen in het Kamerlid opzeggen. Ook dit besluit moet behoorlijk gemotiveerd zijn. Besluit en motivering dienen schriftelijk aan de betrokkene te worden meegedeeld.

Toelichting

Het partijbestuur heeft in de procedure t.a.v. Kamerleden geen bemiddelende rol omdat het vaak partij in het conflict kan zijn. Omdat het bijeenroepen van een kongres nogal wat organisatorische problemen kan opleveren is het zetten van de eerste stappen in een terugroepingsprocedure van Kamerleden aan de kerngroep toevertrouwd. Ook uit een oogpunt van publiciteit is het onwenselijk dat een terugroeping meer dan eenmaal op een kongresagenda prijkt.

Artikel 54 d

Een gekozen volksvertegenwoordiger kan slechts teruggedroepen worden van zijn vertegenwoordigende functie als hij

— in flagrante strijd handelt met het program waarop hij gekozen is;

— veelvuldig handelt in strijd met andere duidelijk vaststaande partijlijnen ten aanzien van hoofdpunten van beleid;

— zich stelselmatig onttrekt aan zijn verantwoordingsplicht naar het betreffende partijnivo.

In de motivering van een besluit om het opzeggen van vertrouwen in ernstige overweging te nemen dan wel van een besluit het vertrouwen metterdaad op te zeggen, moet uitdrukkelijk op deze gronden worden ingegaan.

Toelichting

Zie het algemeen deel van de toelichting.

Voorstel tot instelling kerngroep-evaluatiekommissie (KEK)

Op het najaarskongres van 14 en 15 november 1975 is onder meer de volgende stelling aangenomen:

• met het functioneren van de kerngroep vindt een twee jaar durend experiment plaats. Dit betekent dat de kerngroep in principe tien maal per jaar blijft vergaderen;

• op het volgend huishoudelijk kongres (12 en 13 nov. 1976) wordt een evaluatiekommissie benoemd, nadat voorstellen van het partijbestuur voor preciezer taak, wijze van samenstelling, functioneren zijn aanvaard;

• die commissie, die dan een commissie van het kongres zelf is, evalueert het „nieuwe” functioneren van de kerngroep.

Een ander houdt in dat het partijbestuur aan het huishoudelijk kongres van 12 en 13 november 1976 de volgende voorstellen doet:

A. Functie, samenstelling en taak van de KEK:

Het huishoudelijk kongres van 12 en 13 november 1976 stelt een kerngroepevaluatiekommissie in, die tot taak krijgt het kerngroepexperiment zoals is aangenomen op het kongres van 14 en 15 november 1975 te toetsen. Deze commissie zal een commissie zijn van het kongres, zelf en zal derhalve tijdens haar werkzaamheden onder de jurisdictie vallen van het kongrespresidium. De commissie zal bestaan uit twaalf leden, als volgt verdeeld:

- drie leden aangewezen door de kerngroep;
- drie leden aangewezen door het partijbestuur;
- zes leden aangewezen door actiecentra (zie B)

De kerngroepevaluatiekommissie dient haar eindverslag vergezeld van voorstellen in op het huishoudelijk kongres van november 1977. Deze voorstellen moeten er op gericht zijn een definitieve regeling voor de werking van de kerngroep vast te stellen. Voor een inhoudelijke verklaring van de gedane voorstellen met betrekking tot de kerngroep wordt verwezen naar PPRAK nummer 64 blz. 12-16.

Bij haar beschouwingen zal de KEK in ieder geval rekening dienen te houden met de inhoud van:

- de dan fungerende beleidsnota;
- de voorstellen uit PPRAK nr 64 zoals voornoemd;
- het in augustus 1976 verschijnende jaarverslag van de kerngroepkommissie;
- het in juni 1977 verschijnende tussentijds verslag van de kerngroepkommissie;
- de discussies van het november 1975-kongres, alsmede de daar behandelde stellingen.

Tevens zal de commissie contacten dienen te onderhouden met de verschillende partij-organen om te peilen hoe de verhouding van de kerngroep met die organen is geregeld, hoe de contacten in de praktijk lopen en eventueel hoe ze zouden moeten lopen. Deze organen zijn: partijbestuur, SRV, studiestichting, partijburo, frakties, thema- en werkgroepen. Deze onderzoeken kunnen uitmonden in voorstellen, welke passen in een definitieve regeling van de werking van de kerngroep.

B. Voorstel bemanning KEK:

A. Op het huishoudelijk kongres van november 1976 dient de trekking paats te vinden van 2x zes actiecentra. Daarbij wordt gedacht aan de volgende manier:

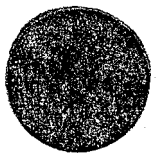
op het kongres zijn drie kaartenbakken met daarin de volgende categorieën: actiecentra met minder dan 25 leden, actiecentra met 25 tot 100 leden en actiecentra met meer dan 100 leden. Uit elke categorie worden eerst een tweetal actiecentra getrokken die als eerste zullen worden verzocht elk één kandidaat voor de KEK te leveren. De twee reserve-actiecentra uit elke categorie dienen eveneens op dat kongres te worden getrokken, maar worden eerst aangeschreven op het moment dat blijkt dat de actiecentra die als eerste zijn aangewezen geen kandidaat kunnen leveren. Al deze actiecentra krijgen tot uiterlijk één maand na het kongres (dus tot uiterlijk 13 december 1976) de tijd de naam van hun kandidaat aan het

partijbestuur (via ondergetekende, Roggekamp 235, Den Haag) bekend te maken.

b. op de eerste zitting van het partijbestuur na het huishoudelijk kongres van november 1976 vraagt het drie personen namens hem in de KEK plaats te nemen. Op de eerstvolgende kerngroepvergadering na hetzelfde kongres worden deze namen bekendgemaakt.

c. de eerste vergadering van de kerngroep volgend op het huishoudelijk kongres van november 1976 stelt haar afvaardiging van drie personen vast.

Namens het partijbestuur
Henk Hoek

Geldend Huishoudelijk reglement van de Politieke Partij Radikalen

Vastgesteld door het partijcongres van 2 juni 1973; in opdracht van dit congres nader vastgesteld door de kerngroep van 25 augustus 1973.

Gewijzigd door de partijkongressen van 23/24 november 1973 en 1 februari 1975. In herziene vorm vastgesteld door het partijcongres van 14 november 1975.

Hoofdstuk 1: het lidmaatschap

Artikel 1

1. De in artikel 4 lid 1 van de statuten bedoelde personen kunnen zich als lid melden bij het partijburo of het plaatselijk aktiecentrum.
2. De aanmelding dient schriftelijk en ondertekend te geschieden en tenminste te bevatten naam, adres, geboortedatum en zo mogelijk beroep en interesses.
3. Het lidmaatschap gaat in onmiddellijk na de registratie door het partijburo. Het partijburo doet periodiek opgave van de ingeschreven leden aan de sekretariaten van de aktiecentra.
4. Het lidmaatschap van meerdere partijen (zogeneten dubbeldlidmaatschap) kan slechts geaksepteerd worden wanneer het — landelijk gezien — gaat om andere demokratiese progressieve partijen. De betrokkenen dienen zich slechts in één partij te exponeren. Dit betekent dat, als hij/zij in een andere partij reeds bestuurslid is, een positie in het openbaar bestuur bekleedt, kandidaat bij de verkiezingen is of anderszins via die partij in de openbaarheid treedt, aanmelding als lid — en vervolgens het aksepteren van de aanmelding — inhoudt dat in onze partij geen van vorengenoemde posities in het vooruitzicht kunnen worden gesteld.

Artikel 2

Indien een lid de minimumkontributie over een bepaald jaar niet heeft voldaan, wordt het schriftelijk op zijn verplichtingen gewezen. Indien hierop binnen 4 weken op het partijburo van betaling niet is gebleken wordt het lid nogmaals aan de betalingsverplichting herinnerd. Wordt hierop binnen 4 weken wederom niet gereageerd dan kan het partijbestuur het lid met onmiddellijke ingang royeren, echter nimmer met terugwerkende kracht.

Artikel 3

1. Een lid dat zijn minimumkontributie over een bepaald kalenderjaar heeft voldaan, kan alle rechten hem krachtens statuten of reglementen toegekend in het aansluitende halfjaar uitoefenen. Een lid dat op 30 juni van enig kalenderjaar de voor hem geldende jaarkontributie voor de helft betaald heeft, kan alle rechten hem krachtens statuten of reglementen toegekend uitoefenen in het tweede halfjaar van dat kalenderjaar.
2. Het partijbestuur kan een lid onthefven van de verplichting tot betaling van kontributie. Dit bepaalde krachtens het eerste lid van dit artikel blijft alsdan buiten toepassing.

Hoofdstuk 2: het plaatselijk aktiecentrum

Artikel 4

1. Een aktiecentrum kan worden opgericht door tenminste 5 leden, of door het provinciaal bestuur.
2. De oprichting wordt aan het provinciaal bestuur gemeld, dat verplicht is hierop binnen een maand te reageren.
3. Bij de melding van de oprichting aan het provinciaal bestuur wordt medede-

ling gedaan van de namen en adressen van de verschillende bestuursleden, alsmede van de geografisch grenzen van het aktiecentrum.

Artikel 5

De grenzen van het aktiecentrum worden in het algemeen bepaald door de geografische grenzen van de burgerlijke gemeenten.

Artikel 6

1. Er is een bestuur waarvan de verkiezing geschiedt door en uit de leden.
2. Bestuursleden hebben voor een termijn van twee jaar zitting. Ieder jaar treedt de helft van het aantal bestuursleden af volgens een door het bestuur opgemaakt rooster. Aftredende bestuursleden zijn slechts tweemaal achtereens herkiezbaar. De voorzitter wordt in functie gekozen.
3. Indien het bestuur naar het oordeel van de leden van het aktiecentrum niet meer funktioneert, treedt het provinciaal bestuur in de rechten en plichten van het bestuur.
4. Het provinciaal bestuur neemt maatregelen dat zo spoedig mogelijk door de ledenvergadering van het aktiecentrum een nieuw bestuur wordt gekozen.
5. Bij wijziging in de bestuurssamenstelling worden het provinciaal bestuur en het partijburo onmiddellijk hiervan in kennis gesteld.

Artikel 7

Gemeenteraadsleden, burgemeesters en gemeentesekretarissen kunnen geen bestuurslid van een plaatselijk aktiecentrum zijn.

Artikel 8

- De taken van het bestuur bestaan onder meer uit:
1. Medewerking aan de kandidaatstelling voor vertegenwoordigende lichamen.
 2. Het instellen van werkgroepen, die tot taak hebben bestuur en gemeenteraadsleden te begeleiden.
 3. Het bevorderen van de deelname van de leden aan het werk van de partij.
 4. Het doen verkiezen van kongresdeelnemers.
 5. Het voeren en aktief ondersteunen van akties, die bijdragen zijn tot verwezenlijking van de doelstelling en het program van de partij.
 6. Het leiding geven aan de plaatselijke verkiezingskampanjes.
 7. Het uitvoeren van besluiten van de ledenvergadering van het aktiecentrum.

Artikel 9

Aktiecentra kunnen besluiten gezamenlijk een regionaal aktiecentrum te vormen, waarvoor dan overigens de artikelen van dit reglement betreffende het plaatselijk aktiecentrum gelden. Een dergelijk besluit behoeft de instemming van de provinciale ledenvergadering.

Artikel 10

1. Tenminste éénmaal per jaar leggen bestuur en gemeenteraadsleden verantwoording af van het gevoerde beleid in een vergadering van het plaatselijk aktiecentrum.
2. Indien tenminste 5% der leden en/of tenminste 5 leden zulks wenst c.q. wensen, schriftelijk het bestuur een ledenvergadering uit binnen 2 weken nadat bedoeld verzoek schriftelijk bij de sekretaris is ingekomen; deze ledenvergadering wordt gehouden binnen 4 weken nadat bedoeld verzoek is ontvangen.

Artikel 11

1. Besluiten van de ledenvergadering worden genomen bij meerderheid van

- stemmen van de aanwezige leden.
2. Over personen wordt schriftelijk gestemd.
 3. De verkiezing van de kongresdeelnemers door en uit de leden vindt eerst plaats nadat de kongresvoorstellen zijn besproken.
 4. De ledenvergadering van het plaatselijk aktiecentrum kan zelf een huishoudelijk reglement vaststellen, waarvan de bepalingen niet in strijd mogen zijn met de statuten, het huishoudelijk reglement en de verkiezingsreglementen van de partij.

Artikel 12

1. Indien een aktiecentrum minder dan 5 leden omvat, heeft het opgehouden te bestaan en worden de leden in overleg met het provinciaal bestuur aan andere aktiecentra toegevoegd.
2. In geval het overleg als bedoeld in lid 1 niet tot overeenstemming leidt, wordt beslist door een daartoe door het provinciaal bestuur bijeen te roepen provinciale ledenvergadering.
3. Bij beëindiging van het aktiecentrum dragen de aftredende bestuursleden er zorg voor dat alle bescheiden en eventuele bezittingen worden overgedragen aan het provinciaal bestuur.

Artikel 13

Het provinciaal bestuur is bevoegd na overleg met de betrokken leden afwijking toe te staan van het bepaalde in de artikelen 5, 6 lid 2 en 12 van dit reglement.

Hoofdstuk 3: het gewestelijk aktiecentrum

Artikel 14

1. Binnen de bij de wet ingestelde gewesten bestaat een gewestelijk aktiecentrum, dat bestaat uit alle leden die binnen een gewest woonachtig zijn.
2. De gewestelijke ledenvergadering kan een huishoudelijk reglement vaststellen, dat echter niet in strijd mag zijn met de statuten, het huishoudelijk reglement en de verkiezingsreglementen van de partij.

Artikel 15

1. Er is een bestuur dat rechtstreeks gekozen wordt uit en door de leden als bedoeld in artikel 14 en dat bestaat uit tenminste 5 leden, die de taken onderling verdelen, met dien verstande dat de voorzitter door de gewestelijke ledenvergadering in functie wordt gekozen.
2. Bestuursleden hebben voor een termijn van 2 jaar zitting. Ieder jaar treedt de helft van het aantal bestuursleden af volgens een door het bestuur opgemaakt rooster.
3. Aftredende bestuursleden zijn slechts tweemaal achtereens herkiezbaar.

Artikel 16

Leden en gecommitteerden van een gewestraad, alsmede voorzitters en sekretarissen/griffiers van een gewest kunnen niet tevens lid zijn van het bestuur van het gewestelijk aktiecentrum.

Artikel 17

Zowel leden van de gewestraad als het bestuur van het gewestelijk aktiecentrum leggen tenminste tweemaal per jaar verantwoording af van het gevoerde beleid in een gewestelijke vergadering, bovendien als 5% van de leden of tenminste 20 leden daarom verzoeken.

Artikel 18

De taken van het gewestelijk bestuur bestaan onder meer uit:

NAJAARSKONGRES 12 en 13 november 1976

1. Het zorgen voor de bewijling van de kandidaten voor de gewestraad en voor de tijdige inlevering van de kandidatenlijst.
2. Het leiden van de verkiezingskampagnes.
3. De begeleiding van de leden van de gewestraad door het instellen van werkgroepen.
4. Het stimuleren of voeren van acties welke geacht worden een bijdrage te leveren aan het bereiken van de doelstellingen van de partij.
5. Het uitvoeren van de besluiten van de gewestelijke vergadering.

Artikel 19

Indien tenminste 5% van de leden en/of tenminste 20 leden zulks verzoekt c.q. verzoeken schrijft het bestuur een ledenvergadering uit binnen 2 weken nadat bedoeld verzoek schriftelijk bij de sekretaris is ingekomen; deze ledenvergadering wordt gehouden binnen 4 weken nadat bedoeld verzoek is ontvangen.

Artikel 20

1. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen van de aanwezige leden.
2. Over personen wordt steeds schriftelijk gestemd.

Artikel 21

Het partijbestuur is bevoegd, na overleg met het bestuur van ieder gewestelijk aktiecentrum, een financiële regeling die het uitvoeren van de gewestelijke taken mogelijk moet maken, voor ieder gewestelijk aktiecentrum afzonderlijk vast te stellen.

Artikel 22

1. Indien het gewestelijk bestuur uit minder dan 5 personen bestaat of om andere redenen naar het oordeel van de gewestelijke vergadering niet meer funktioneert, treedt het desbetreffende provinciale bestuur in de rechten en plichten van het gewestelijk bestuur.
2. Het provinciaal bestuur neemt maatregelen opdat zo spoedig mogelijk een gewestelijk bestuur door de gewestelijke vergadering wordt gekozen.

Hoofdstuk 4: de provinciale ledenvergadering

Artikel 23

1. De provinciale ledenvergadering bestaat uit alle leden die in de provincie woonachtig zijn.
2. De provinciale ledenvergadering kan zelf een huishoudelijk reglement vaststellen, dat echter niet in strijd mag zijn met de statuten, het huishoudelijk reglement en de verkiezingsreglementen van de partij.

Artikel 24

1. Er is één bestuur dat rechtstreeks wordt gekozen door en uit de leden als bedoeld in artikel 23 en dat bestaat uit tenminste 5 leden die de taken onderling verdelen, met dien verstande dat de voorzitter door de provinciale ledenvergadering in functie wordt gekozen.
2. Bestuursleden hebben voor een termijn van 2 jaar zitting. Ieder jaar treedt de helft van het aantal bestuursleden af volgens een door het bestuur opgemaakt rooster.
3. Aftredende bestuursleden zijn slechts tweemaal achtereens herkiezbaar.

Artikel 25

Leden van de Provinciale Staten, griffiers van de Provinciale Staten en Kommissarissen der Koningin kunnen niet tevens lid van het provinciaal bestuur zijn.

Artikel 26

Zowel Statenleden als het provinciaal bestuur leggen tenminste tweemaal per jaar verantwoording af over het gevoerde beleid in een provinciale ledenvergadering, en bovendien als 5% of 20 van de in artikel 23 lid 1 genoemde leden daarom ver-

zoeken. Het partijbestuur kan daartoe aan de provinciale besturen vroegtijdig twee voorkeursdata noemen.

Artikel 27

De taken van het provinciaal bestuur bestaan onder meer uit:

1. Medewerking aan de kandidaatstelling voor vertegenwoordigende lichamen.
2. Opdeling van de provincie in aktiecentra en mededeling hiervan, alsmede van alle hierin voorkomende mutaties aan het partijbestuur.
3. Begeleiding van de plaatselijke aktiecentra.
4. Het leiden van de verkiezingskampagnes.
5. Het verdelen van het door de landelijke penningmeester der provincie beschikbaar gestelde geld voor verkiezingsdoeleinden en/of andere doeleinden.
6. De begeleiding van Statenleden door het instellen van werkgroepen.
7. Het plegen van overleg met de besturen van de betreffende aktiecentra over de vorming van regionale aktiecentra ter voorbereiding van een besluit dienaangaande in de provinciale ledenvergadering.
8. Het stimuleren of voeren van plaatselijke of provinciale acties, welke geacht kunnen worden een bijdrage te leveren aan het bereiken van de doelstellingen van de partij.
9. Het uitvoeren van besluiten van de provinciale ledenvergadering.

Artikel 28

Indien tenminste 5% der leden en/of tenminste 20 leden en/of twee aktiecentra zulks verzoekt c.q. verzoeken, schrijft het bestuur een ledenvergadering uit binnen 2 weken nadat bedoeld verzoek schriftelijk bij de sekretaris is ingekomen; deze ledenvergadering wordt gehouden binnen 4 weken nadat bedoeld verzoek is ontvangen.

Artikel 29

1. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen van de aanwezige leden.
2. Over personen wordt steeds schriftelijk gestemd.

Artikel 30

1. Indien het provinciaal bestuur uit minder dan 5 personen bestaat of om andere redenen naar het oordeel van de provinciale ledenvergadering niet meer funktioneert, treedt het partijbestuur in de rechten en plichten van het provinciaal bestuur.
2. Het partijbestuur neemt maatregelen opdat zo spoedig mogelijk een provinciaal bestuur door de provinciale ledenvergadering wordt gekozen.

Hoofdstuk 5: werkgroepen en commissies

Artikel 31

1. Werkgroepen en commissies van politieke, huishoudelijke en/of organisatorische aard kunnen uitsluitend worden ingesteld door het kongres, de kerngroep, het partijbestuur en de besturen van provinciale, gewestelijke en plaatselijke aktiecentra.
2. De door werkgroepen en commissies, ingesteld door kongres, kerngroep of partijbestuur geproduceerde stukken, zoals nota's en discussiestukken, worden aan het partijbestuur gezonden; indien de werkgroepen en/of commissies zijn ingesteld door het bestuur van een provinciaal, gewestelijk of plaatselijk aktiecentrum worden de geproduceerde stukken aan het betreffende bestuur gezonden.
3. Het partijbestuur c.q. een ander betreffend bestuur toetst de ingezonden stukken en laat zich daarbij zonedig voorlichten, door de studiestichting van de partij of door andere deskundigen.
4. Standpunten en dergelijke kunnen door werkgroepen en commissies naar buiten gebracht worden mits duidelijk is aange-

geven onder wiens verantwoordelijkheid zulks geschiedt.

Hoofdstuk 6: de kerngroep

Artikel 32

1. De kerngroep bestaat uit leden die — met inachtneming van het gestelde in lid 4 van dit artikel — worden afgevaardigd door de provinciale ledenvergaderingen, waarbij bewust rekening gehouden wordt met regionale spreiding van de kandidaten. Gegevens inzake gekozen leden en plaatsvervangers, alsmede wijzigingen hierin, worden door het provinciaal bestuur onmiddellijk schriftelijk ter kennis gebracht van het partijbestuur en de kerngroepkommissie. Leden van de kerngroep kunnen geen lid zijn van het partijbestuur en het kongrespresidium.

2. Het partijbestuur stelt de kiesdeler vast op de eerste vergadering van het partijbestuur na 1 juli van elk jaar, welke gevonden wordt door het totale aantal partijleden te delen door 100. Uitkomsten achter de komma worden verwaarloosd.

3. Per provincie kunnen aangewezen worden zoveel kerngroepen en zoveel plaatsvervangende kerngroepen als de kiesdeler vol begrepen is op het aantal in de provincie woonachtige leden met een minimum van 3 kerngroepen per provincie. Het provinciaal bestuur kan in overleg met de betrokken regio maatregelen nemen ter voorziening in vakatures voor de landelijke kerngroep, die ontstaan tussen twee bijeenkomsten van de provinciale ledenvergadering; deze maatregelen gelden tot de eerstvolgende bijeenkomst van de provinciale ledenvergadering.

4. a. Per aktiecentrum of vrijwillig aangegane combinatie van aktiecentra kunnen door de ledenvergadering van een aktiecentrum of een gezamenlijke ledenvergadering van een combinatie van aktiecentra zoveel kerngroepen en plaatsvervangende kerngroepen worden gekozen als de kiesdeler vol begrepen is op het aantal in het aktiecentrum of combinatie van aktiecentra woonachtige leden. De aldus verkozenen maken als lid of plaatsvervangend lid deel uit van de provinciale afvaardiging naar de landelijke kerngroep.

b. Voorzover na toepassing van het gestelde onder a. niet alle aan de provincie toebedeelde plaatsen worden ingenomen door de op grond van sub a. gekozen leden, worden in de overblijvende plaatsen leden en plaatsvervangende leden gekozen door de provinciale ledenvergadering uit kandidaten gesteld door die aktiecentra uit de provincie, die niet al direct vertegenwoordigd zijn.

Elk (plaatsvervangend) kerngroep lid is verantwoordelijk verschuldigd aan die ledenvergadering die hem heeft gekozen. Deze ledenvergadering heeft ook het recht de aangewezen kerngroepen tussentijds te vervangen.

5. Kerngroepen en plaatsvervangende leden worden voor één jaar gekozen en zijn slechts driemaal achtereens herkiezbaar.

6. Alle partijleden kunnen deelnemen aan de beraadslagingen in de kerngroepvergaderingen; stemrecht hebben slechts de gekozen kerngroepen of indien de betrokken provincie niet volledig is vertegenwoordigd de gekozen plaatsvervangers.

7. Elk kerngroep lid en elk plaatsvervangend lid ontvangt de uitnodiging voor de kerngroepvergaderingen.

Artikel 33

1. De kerngroep wordt tenminste 6 maal per jaar bijeengeroepen ter uitvoering van de taken zoals omschreven in de statuten en het huishoudelijk reglement.

2. Indien 10% of meer van de kerngroepen leden dat wenst wordt een bijzondere kerngroepvergadering uitgeschreven binnen 2 weken nadat het schriftelijk verzoek daartoe bij de kerngroepkommissie is ontvangen. Deze vergadering wordt gehouden binnen 4 weken nadat bedoeld verzoek is ontvangen.

Huishoudelijk reglement

Artikel 34

1. De kerngroepkommissie wordt door en uit de kerngroepleden gekozen en bestaat uit tenminste 5 leden.
2. De kerngroepkommissie verdeelt zelf de taken en bepaalt per vergadering wie voorzitt. De kerngroepkommissie heeft in elk geval tot taak de besluiten van de kerngroep openbaar te maken.
3. Het kongrespresidium en het partijbestuur benoemen elk uit hun midden een persoon, die als adviserend lid aan de kerngroepkommissie wordt toegevoegd.

Artikel 35

1. De kerngroep kan slechts besluiten nemen indien meer dan 50% van de leden bedoeld in artikel 32 lid 1 aanwezig is. Indien dit niet het geval is, wordt tenminste 2 weken later, doch ten hoogste 4 weken later, een nieuwe vergadering bijeengeroepen die onafhankelijk van het aantal aanwezige leden, besluiten kan nemen over die onderwerpen waarover in de voorgaande vergadering geen besluiten konden worden genomen.
2. Bij meerderheid van stemmen aangenomen voorstellen worden als advies naar het partijbestuur gezonden.
3. Indien een vooraf geagendeerd voorstel roepen die, onafhankelijk van het aantal de stemmen behaalt van meer dan 50% van het totaal aantal leden van de kerngroep, is het partijbestuur gehouden het besluit uit te voeren.
4. Indien de stemmen over een voorstel staken wordt het eventueel door het partijbestuur uitgebrachte advies overgenomen.
5. Het partijbestuur kan tegen een besluit als bedoeld in lid 3 van dit artikel in beroep gaan bij het kongres.
6. a. De kerngroep stelt zelf regels op met betrekking tot de indiening van moties.
b. Moties en amendementen (aanvullingen of wijzigingen) op voorstellen worden schriftelijk en ondertekend bij de kerngroepkommissie ingediend.
c. Indien een amendement is ingediend, wordt dit in stemming gebracht voorafgaand aan het voorstel of de motie. Indien twee of meer amendementen op een voorstel of motie zijn ingediend, wordt eerst gestemd over het amendement dat het meest verstrekkend is, c.q. verwijderd staat van het voorstel of de motie; vervolgens over het minder verstrekkende amendement enzovoort, tot alle amendementen in stemming zijn gebracht. Indien één of meer amendementen zijn aangenomen wordt nog slechts gestemd over het voorstel of de motie in geamendeerde vorm.

Artikel 36

- De taken van de kerngroep bestaan o.m. uit:
1. De controle op het politieke beleid van de partij en zijn landelijke organen en het terzake adviseren, zonder in de rechten van het kongres te treden.
 2. De voorbereiding van de verkiezing van het landelijk bestuur.
 3. Het opstellen van de kandidatenlijst voor de verkiezingen van leden van de Eerste Kamer.
 4. Het maken van een voordracht voor de samenstelling van het kongrespresidium.
 5. Het instellen van een financiële commissie, die belast wordt met het toezicht op de financiën van de partij en die tenminst eenmaal per jaar verslag doet van zijn werkzaamheden aan de kerngroep.
 6. De interpretatie en toepassing van de door het kongres vastgestelde programma's tot een eerstvolgend kongres daarover een uitspraak heeft gedaan.
 7. Het vaststellen van voorlopige wijzigingen in het huishoudelijk reglement tot een eerstvolgend kongres daarover een uitspraak heeft gedaan.
 8. De voorlopige vaststelling van de begroting en jaarrekening tot een eerstvolgend kongres daarover een uitspraak heeft gedaan.
- Aan de kerngroepleden kan door het partijbestuur een vergoeding worden toegekend in reis- en verblijfkosten, afgestemd op de werkelijke kosten die zijn gemaakt.

Hoofdstuk 7: het partijbestuur

N.B. Op verzoek van het partijkongres van 14 en 15 november 1975 heeft de kerngroep van 31 januari 1976 de artikelen 37 v/m 42 gewijzigd (zie het „aanslag” op pag. 12). Deze wijzigingen gelden tot een naere uitspraak van het kongres.

Artikel 37

Het partijbestuur bestaat uit tenminste 15 leden en wordt door het kongres gekozen. Voorzitter, vice-voorzitter(s), sekretaris (sen) en penningmeester(s) worden door het kongres in functie gekozen.

Artikel 38

Ministers, staatssekretarissen, leden van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, alsmede leden van de kerngroep en van het kongrespresidium kunnen geen deel uitmaken van het partijbestuur.

Artikel 39

1. Het partijbestuur plaatst 4 maanden vóór de bestuursverkiezingen moeten plaatsvinden een oproep in het partijorgaan teneinde namen van kandidaten bij het partijbestuur in te leveren. Het partijbestuur stelt een lijst op van alle kandidaten en stuurt deze naar de provinciale besturen om voor te leggen aan de provinciale ledenvergaderingen.
2. De provinciale ledenvergadering stelt een advies op. Het provinciaal bestuur zendt dit advies met een alfabetische lijst van gekandideerde leden naar de kerngroep, uiterlijk 2 maanden vóór de bestuursverkiezingen zullen plaatsvinden.
3. De kerngroep benoemt een commissie, die naar aanleiding van de ingekomen kandidatenlijsten en adviezen één totaal advies opstelt ten behoeve van het kongres.
4. Bestuursleden hebben voor een termijn van twee jaar zitting. Ieder jaar treedt de helft van het aantal bestuursleden af volgens een door het bestuur opgemaakt rooster.
5. Afdredende bestuursleden zijn slechts tweemaal achtereenvolgens herkiesbaar.

Artikel 40

Het partijbestuur heeft onder meer tot taak:

1. De algemene leiding van de partij.
2. De uitvoering van kongresbesluiten en bindende besluiten van de kerngroep.
3. Het opstellen van beleidsnota's.
4. Het bijeenroepen van het kongres en de voorbereiding van de kongresstukken.
5. Medewerking aan de kandidaatstelling voor vertegenwoordigende lichamen.
6. Het zorgdragen voor het goed functioneren van het partijburo.

Artikel 41

Het partijbestuur stelt zelf de onderlinge taakverdeling vast met inachtneming van het bepaalde in artikel 37.

Artikel 42

1. Alle bestuursvergaderingen zijn openbaar. Alle partijleden kunnen het woord voeren met inachtneming van door het bestuur te stellen regelen.
2. Het bestuur is bevoegd een vergadering of een gedeelte van een vergadering besloten te verklaren, wanneer vertrouwelijke zaken betreffende personen ter sprake zullen komen.

Hoofdstuk 8: het kongres

Artikel 43

1. Ieder plaatselijk actiecentrum wijst ten hoogste 10% — naar boven afgerond — van het aantal leden, doch tenminste 1 lid aan als stemgerechtigde deelnemer(s) aan het kongres.
2. De leden van het partijbestuur en de leden van de Eerste en Tweede Kamerfractie van de partij zijn stemgerechtigde deelnemers aan het kongres.

Artikel 44

1. Het kongrespresidium bestaat uit tenminste 5 en ten hoogste 7 leden en wordt door het kongres op voordracht van de kerngroep gekozen voor één jaar.
2. Het partijbestuur benoemt uit haar midden een persoon, die als adviserend lid aan het kongrespresidium wordt toegevoegd.
3. Tussentijdse vakatures in het presidium worden door de kerngroep opgevuld.

Artikel 45

Het kongrespresidium heeft tot taak:

1. De vaststelling van de dagorde van het kongres.
2. De vaststelling van de lijst van agendapunten.
3. De bepaling van plaats en tijdsduur van het kongres alsmede de organisatorische voorbereiding daarvan na overleg met het partijbestuur.
4. Het doen van een voorstel aan het kongres voor de afhandeling van de agenda.
5. Het toedelen van de beschikbare spreektijd.
6. Het aanwijzen van voorzitters voor de verschillende kongreszittingen.
7. Het samenvoegen van voorstellen van gelijke of nauw verwante strekking tot één voorstel.
8. Het leiden van de besprekingen en stemmingen over voorstellen en moties.
9. Het maken van notulen en het doorzenden daarvan aan het partijbestuur binnen 2 weken na afloop van het kongres.
10. Publikatie van de kongresbesluiten in het partijorgaan.

Artikel 46

Ministers, staatssekretarissen, leden van de Eerste en van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal, alsmede leden van de kerngroep en het partijbestuur kunnen geen deel uitmaken van het kongrespresidium.

Artikel 47

Alle leden van de partij hebben op het kongres spreekrecht met inachtneming van regels te stellen door het kongrespresidium.

Artikel 48

De stemgerechtigde deelnemers aan het kongres brengen slechts één stem per in stemming gebracht voorstel uit.

Artikel 49

1. Het kongres wordt tenminste éénmaal per jaar door het partijbestuur bijeengeroepen.
2. Indien meer dan 50% van de gekozen leden van de kerngroep zulks wenst wordt een buitengewoon kongres bijeengeroepen.

Artikel 50

1. Voorstellen voor het kongres moeten uiterlijk 4 maanden vóór de datum waarop het kongres gehouden wordt bij het partijbestuur ingediend worden.
2. Voorstellen kunnen worden ingediend door de plaatselijke actiecentra, het partijbestuur of tenminste 15 partijleden.
3. Twee maanden voor het kongres plaatsvindt worden alle voorstellen in het partijorgaan gepubliceerd.
4. Binnen twee weken na het verschijnen van het partijorgaan worden de voorstellen in de actiecentra behandeld. Amendementen moeten eveneens binnen twee weken bij het partijbestuur ingediend worden.
5. De ingediende amendementen worden in de kongresstukken opgenomen en kunnen door het partijbestuur van een preadvies worden voorzien.
6. Het kongrespresidium stelt de agenda vast. Alle door het partijbestuur voorgestelde agendapunten moeten daarin worden opgenomen.

Artikel 51

1. Moties kunnen zowel door het partijbestuur als door de Eerste en Tweede Kamerfractie van de partij worden ingediend, alsook door tenminste 15 leden gezamenlijk.
2. Tot één uur na de aanvang van het

kongres kunnen moties worden ingediend.
3. Moties en amendementen (aanvullingen of wijzigingen) op voorstellen of moties worden schriftelijk en ondertekend bij het kongrespresidium ingediend.

4. Indien een amendement is ingediend, wordt dit in stemming gebracht voorafgaand aan het voorstel of de motie. Indien twee of meer amendementen op een voorstel of motie zijn ingediend, wordt eerst gestemd over het amendement dat het meest verstrekkend is, c.q. verwijderd staat van het voorstel of de motie; vervolgens over het minder verstrekkende amendement enzovoort, tot alle amendementen in stemming zijn gebracht. Indien een of meer amendementen zijn aangenomen, wordt nog slechts gestemd over het voorstel of de motie in geamendeerde vorm.

Artikel 52

Onverminderd het daaromtrent bepaalde in de statuten beoorlooft tot de taken van het kongres:

1. De bespreking van het beleid van het partijbestuur en van de fracties.
2. Vaststelling en wijziging van het partijprogramma.
3. Verkiezing van kandidaten voor vertegenwoordigende lichamen en leden van partij-organen voorzover zulks ingevolge statuten of reglement vereist is.
4. Vaststelling c.q. wijziging van de statuten en het huishoudelijk reglement.
5. De vaststelling van de lijnen waarlangs de politiek van de partij zich binnen het program dient te ontwikkelen.
6. a. Het vaststellen van de jaarrekening van het afgelopen jaar, alsmede van de begroting van het komende jaar; daartoe worden de door de penningmeester opgestelde jaarrekening en begroting 3 maanden voordat het kongres wordt gehouden, voorgelegd aan de financiële commissie, bedoeld in artikel 36 lid 5.
b. Na uitoefening van haar taak brengt deze commissie uiterlijk 2 maanden voordat het kongres wordt gehouden verslag uit aan de kerngroep.
c. De kerngroep behandelt het verslag van de commissie en beide stukken tenminste 1 maand voordat het kongres wordt gehouden.
d. Het verslag van de commissie en het verslag van de behandeling in de kerngroep worden tezamen met beide stukken in de kongresstukken opgenomen.

Hoofdstuk 9: de verkiezingsreglementen

Artikel 53

1. Het kongres stelt de reglementen vast voor de wijze waarop de aanwijzing van kandidaten wordt geregeld voor:
 - a. de Tweede Kamer der Staten-Generaal
 - b. de Eerste Kamer der Staten-Generaal
 - c. de Provinciale Staten
 - d. de gewestraden
 - e. de gemeenteraden.
2. Provinciale ledenvergaderingen, gewestelijke aktiecentra en plaatselijke aktiecentra kunnen aanvullende reglementen vaststellen voor de aanwijzing van kandidaten voor resp. Provinciale Staten, gewestraden en gemeenteraden. Deze reglementen mogen niet in strijd zijn met de bepalingen van het verkiezingsreglement van de partij.
3. De in lid 2 genoemde instanties zenden de aangenomen reglementen naar het partijbestuur, dat die reglementen toetst aan het verkiezingsreglement. Indien het partijbestuur van mening is dat deze reglementen strijdig zijn met het verkiezingsreglement wordt de betrokken instantie hierover ingelicht. Het partijbestuur heeft in dat geval de plicht nieuwe voorstellen aan die instantie te doen. Deze voorstellen zijn bindend totdat bij een eventueel beroep op de kerngroep anders wordt beslist. Het besluit van de kerngroep is bindend.

Artikel 54

De verkiezingsreglementen worden als bijlagen aan het huishoudelijk reglement toegevoegd.

Hoofdstuk 10: slot- en overgangsbepalingen

Artikel 55

1. Alle geschillen, die voortvloeien uit de toepassing van de statuten of het huishoudelijk reglement worden beslist door een geschillencommissie.
2. De geschillencommissie bestaat uit een oneven aantal leden van tenminste 3 en ten hoogste 7 en wordt benoemd voor een periode van 2 jaar.
3. Bij meerderheid van stemmen genomen besluiten van de geschillencommissie zijn bindend.
4. Indien de geschillencommissie niet tot een besluit komt, wordt het partijbestuur hiervan in kennis gesteld, dat alsdan een beslissing neemt.

Artikel 56

Het partijbestuur kan in elk onvoorzien spoedeisend geval in naam van de partij handelen onverminderd zijn verantwoordelijkheid aan het kongres en de kerngroep.

Artikel 57

Dit reglement en wijzigingen daarin treden in werking op de eerste dag van de maand volgend op die, waarin zij zijn aangenomen.

● BIJLAGEN BIJ HET HUISHOUELIJK REGLEMENT

A. Verkiezingsreglement voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Artikel 1

Het partijbestuur stelt tijdig de datum vast voor het kongres waarop de kandidatenlijsten worden vastgesteld. Dit kongres vindt tenminste 4 weken plaats voor de inleveringsdatum van de kandidatenlijsten als bedoeld in de Kieswet. De datum wordt tenminste 10 weken voor het verkiezingskongres in het partij-orgaan gepubliceerd.

Artikel 2

1. Uiterlijk 8 dagen na het besluit van Kamerontbinding vergaderen de aktiecentra om namen te noemen van kandidaten; deze namen worden gezonden naar het partijburo.
2. Uiterlijk 16 dagen na het besluit van Kamerontbinding vergaderen de regionale bijeenkomsten als bedoeld in lid 3 van dit artikel en stellen adviezen op van tenminste 30 namen, waarbij is aangegeven welke kandidaten op alle lijsten kunnen voorkomen.
3. Het partijbestuur bepaalt de verdeling van de provinciale ledenvergaderingen over 4 regionale bijeenkomsten op zo evenwichtig mogelijke wijze.
4. Uiterlijk 30 dagen na het besluit van Kamerontbinding stelt het landelijk kongres de volgorde vast van alle in te dienen kandidatenlijsten.
5. De wijze van stemming op de regionale bijeenkomsten en op het landelijk kongres geschiedt overeenkomstig het bepaalde in artikel 5 van dit verkiezingsreglement.

Artikel 3

1. De aktiecentra dienen uiterlijk 15 weken voor het verkiezingskongres bij het partijbestuur schriftelijk en ondertekend namen in van hen, die voor een kandidatuur in aanmerking komen. Het partijbestuur plaatst hiertoe tijdig een beroep in het partij-orgaan.
2. Uiterlijk 12 weken voor het verkiezingskongres stelt het partijbestuur een alfabetische lijst op van alle kandidaten en maakt deze bekend in het partij-orgaan.
3. Het partijbestuur zorgt tevens voor de bereidverklaring van de kandidaten.
4. Uiterlijk 8 weken voor het verkiezingskongres organiseert het partijbestuur op

éénzelfde door haar aan te wijzen datum een aantal regionale bijeenkomsten, als bedoeld in artikel 2 lid 3 van dit reglement; de regionale bijeenkomsten stellen een advies op in de vorm van een lijst met tenminste 30 namen, waarbij is aangegeven welke kandidaten op alle lijsten kunnen voorkomen.

Artikel 4

1. Het partijbestuur is bevoegd zelfstandig een advies uit te brengen aan de kerngroepcommissie, dat uiterlijk 5 weken voor het verkiezingskongres bij de kerngroepcommissie moet zijn ingediend.
2. Uiterlijk 4 weken voor het verkiezingskongres formuleert de kerngroep een advies en zendt dit naar het partijbestuur. Dit advies moet tenminste inhouden:
 - a. Het aantal namen dat op alle lijsten dient voor te komen.
 - b. Het al dan niet aanwijzen van één kandidaat(e), die de eerste plaats op alle lijsten zal innemen.
 - c. Wie en in welke volgorde op de identieke delen van de in te dienen lijsten zullen worden geplaatst.
3. Vier weken voor het verkiezingskongres wordt het advies van de kerngroep met de alfabetische lijst van de kandidaten met de kongresstukken verzonden aan alle kongresdeelnemers.

Artikel 5

1. Het kongres spreekt zich allereerst uit over het al dan niet aanwijzen van één kandidaat(e), die de eerste plaats zal innemen op alle lijsten en over het aantal dat identiek op alle lijsten geplaatst zal worden tot een maximum, genoemd in de Kieswet.

2. Vervolgens spreekt het kongres zich uit over de wijze van stemmen met betrekking tot de kandidaten, hetzij per blok van een door het kongres te bepalen aantal, hetzij per plaats, afzonderlijk, hetzij een combinatie van beide, steeds met inachtname van de uitslag van de stemming als bedoeld in het eerste lid.
3. Indien de stemmen staken beslist het lot.
4. Een stembriefje is ongeldig indien het een naam of namen bevat van kandidaten die niet voor de plaats waarvoor gestemd wordt, gekandideerd is of zijn.

Artikel 6

Nadat de stemmen als bedoeld in artikel 5 hebben plaatsgevonden, bepalen de provinciale ledenvergaderingen de volgorde van de overige kandidaten en welke lijsten onderling verbonden zullen worden.

Artikel 7

1. Binnen een week nadat het kongres is gehouden deelt het presidium de uitslag van de stemmen aan het partijbestuur mede.
2. Het partijbestuur draagt er zorg voor dat de samengestelde kandidatenlijsten tijdig worden ingeleverd overeenkomstig het in de Kieswet bepaalde.

Artikel 8

1. De in te dienen lijsten worden onderling verbonden.
2. Het kongres beslist over het aangaan van lijstverbindingen met andere partijen, in overeenstemming met hetgeen is vastgesteld op het kongres waarop over de programmatische samenwerking is beslist.

B. Verkiezingsreglement voor de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Artikel 1

Aan de kandidaatstelling nemen alle leden deel.

Artikel 2

1. Leden en aktiecentra stellen de kandidaten en leveren de voorstellen schriftelijk en ondertekend in bij het provinciaal bestuur, uiterlijk 12 weken voor de kandidaatstelling.
2. De provinciale besturen verzenden de

Huishoudelijk reglement

lijsten, eventueel met een advies, aan het partijbestuur, dat de gebundelde lijsten met adviezen en eventueel voorzien van een eigen advies aan de kerngroep doorzendt.

Artikel 3

Het partijbestuur zorgt voor de bereidverklaring van de kandidaten.

Artikel 4

1. De kerngroep stelt aan de hand van de door de provinciale besturen ingediende voorstellen definitieve kandidatenlijsten op en zendt deze aan het partijbestuur.
2. De stemming geschiedt schriftelijk waarbij per plaats gestemd wordt, te beginnen met de eerste.
3. De plaatsing van een kandidaat op een (aantal) lijst(en) geschiedt bij gewone meerderheid van stemmen. Indien bij de eerste stemming geen kandidaat de meerderheid behaalt, vindt een tweede stemming plaats. Indien bij de tweede stemming geen van de kandidaten de meerderheid behaalt, vindt een derde stemming plaats tussen de twee kandidaten die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd. Hebben bij de tweede stemming meer dan twee personen een gelijk aantal stemmen op zich verenigd voor de eerste plaats, dan beslist het lot wie bij de derde stemming zullen deelnemen. Hebben bij de tweede stemming twee of meer kandidaten een gelijk aantal stemmen als tweede op zich verenigd, dan beslist het lot wie bij de derde stemming zal deelnemen.

Artikel 5

Het partijbestuur regelt de voorbereiding voor de indeling van de kandidatenlijsten en wijst de leden van de Statenraaktes aan, die belast worden met de indiening van de kandidatenlijsten.

Artikel 6

Het partijbestuur beslist over het aangaan van lijstverbindingen of het samenstellen van een gekombineerde lijst met andere partijen, een en ander voorzover de Kieswet zulks toelaat.

Artikel 7

Het partijbestuur legt na afloop van de verkiezing van leden van de Eerste Kamer een verklaring af aan de leden van de kerngroep over de wijze waarop de stemadviezen aan de Statenleden tot stand zijn gekomen.

C. Verkiezingsreglement voor de Provinciale Staten

Artikel 1

1. Het provinciaal bestuur roept uiterlijk 18 weken voor de inleveringsdatum van de kandidaatstelling actiecentra en leden uit de provincie op om namen te noemen van kandidaten voor het lidmaatschap van Provinciale Staten.
2. De actiecentra in de provincie dienen bij het provinciaal bestuur schriftelijk en ondertekend voorstellen in met betrekking tot de kandidaten voor de Provinciale Staten, uiterlijk 12 weken voor de inleveringsdatum van de kandidatenlijsten, zoals in de Kieswet bedoeld.

Artikel 2

1. Het provinciaal bestuur gaat na of de genoemde kandidaten akkoord gaan met hun kandidaatstelling.
2. Uiterlijk 8 weken voor het verkiezingskongres stelt het provinciaal bestuur een alfabetische lijst op van alle kandidaten onder vermelding van hun voorstellers en maakt deze aan de leden bekend.
3. Het provinciaal bestuur stelt daarna de ontwerp-kandidatenlijst(en) op voor alle statenkieskringen en kan deze lijst(en) van een advies voorzien.
4. De plaatsing van een kandidaat op een (aantal) lijst(en) geschiedt bij gewone meerderheid van stemmen. Indien bij de eerste stemming geen kandidaat de meerderheid behaalt, vindt een tweede stemming plaats. Indien bij de tweede stem-

ming geen van de kandidaten de meerderheid behaalt, vindt een derde stemming plaats tussen de twee kandidaten die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd. Hebben bij de tweede stemming meer dan twee personen een gelijk aantal stemmen op zich verenigd voor de eerste plaats, dan beslist het lot wie bij de derde stemming zullen deelnemen. Hebben bij de tweede stemming twee of meer kandidaten een gelijk aantal stemmen als tweede op zich verenigd, dan beslist het lot wie bij de derde stemming zal deelnemen.- 5. De provinciale ledenvergadering kan besluiten een referendum te houden voortgaande aan de vaststelling van de kandidatenlijst(en) door de provinciale ledenvergadering. De uitslag van het referendum wordt in matrixvorm aan de leden bekendgemaakt.
- 6. Leden van het provinciaal bestuur, die gekandideerd zijn voor de Provinciale Staten, nemen geen deel aan de beraadslagingen en het opstellen van een advies als bedoeld in lid 3 van dit artikel.
- 7. De provinciale ledenvergadering heeft de bevoegdheid een commissie te benoemen, bestaande uit tenminste 3 leden die tevoren uitspreken geen kandidatuur voor het lidmaatschap van Provinciale Staten te zullen aanvaarden, om de taken bedoeld in de artikelen van dit reglement uit te voeren.
- 8. Het provinciaal bestuur c.q. de in lid 7 van dit artikel genoemde commissie zorgt voor de bereidverklaring van de kandidaten en levert de kandidatenlijsten tijdig en ter plaatse in, overeenkomstig het in de Kieswet bepaalde.
- 9. De provinciale ledenvergadering beslist over het aangaan van lijstverbindingen of het samenstellen van een gekombineerde lijst met andere partijen, een en ander voorzover de Kieswet zulks toelaat.

8. Het provinciaal bestuur c.q. de in lid 7 van dit artikel genoemde commissie zorgt voor de bereidverklaring van de kandidaten en levert de kandidatenlijsten tijdig en ter plaatse in, overeenkomstig het in de Kieswet bepaalde.

9. De provinciale ledenvergadering beslist over het aangaan van lijstverbindingen of het samenstellen van een gekombineerde lijst met andere partijen, een en ander voorzover de Kieswet zulks toelaat.

D. Verkiezingsreglement voor de gewestraden

Voor dit reglement wordt de tekst voorgesteld overeenkomstig bijlage C hiervoor (verkiezingsreglement voor de Provinciale Staten), met dien verstande dat „provinciaal bestuur” c.q. „provinciale ledenvergadering”, c.q. „Provinciale Staten” wordt vervangen door „gewestelijk bestuur” c.q. „gewestelijke ledenvergadering” c.q. „gewestraad”.

E. Verkiezingsreglement voor de gemeenteraden

Artikel 1

1. In de ledenvergadering van het plaatselijk actiecentrum wordt tenminste 12 weken voor de kandidaatstelling voor de gemeenteraden besloten over het al dan niet deelnemen aan de verkiezingen.
2. De algemene ledenvergadering van het plaatselijk actiecentrum beslist over het aangaan van lijstverbindingen of het samenstellen van gekombineerde lijsten met andere partijen, een en ander voorzover de Kieswet zulks toelaat.

Artikel 2

1. Uiterlijk 12 weken voor de kandidaatstelling dienen de leden van het plaatselijk actiecentrum schriftelijk namen in van personen, die voor een kandidatuur in aanmerking komen.
2. Het bestuur gaat na of de genoemde kandidaten akkoord gaan met hun kandidaatstelling.
3. Uiterlijk 8 weken voor de ledenvergadering waarop de volgorde van de kandidaten wordt vastgesteld, stelt het bestuur een alfabetische lijst op van alle kandidaten onder vermelding van hun voorstellers en maakt deze aan de leden bekend.
4. Deze lijst kan door het bestuur van een advies worden voorzien.
5. Het actiecentrum registreert de naam van de PPR tussen 25 februari en 4 maart van het jaar waarin de gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden.
6. Bij verkiezingen die noodzakelijk zijn geworden door wijziging van gemeenteranden dient het actiecentrum 4 maanden

voor de verkiezingsdatum contact op te nemen met het partijbestuur over de registratie van de naam van de PPR.

Artikel 3

1. De kandidatenlijst wordt opgesteld in de periode tussen de Provinciale Statenverkiezingen en 14 dagen daarna.
2. De plaatsing van een kandidaat op een (aantal) lijst(en) geschiedt bij gewone meerderheid van stemmen. Indien bij de eerste stemming geen kandidaat de meerderheid behaalt, vindt een tweede stemming plaats. Indien bij de tweede stemming geen van de kandidaten de meerderheid behaalt, vindt een derde stemming plaats tussen de twee kandidaten die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd. Hebben bij de tweede stemming meer dan twee personen een gelijk aantal stemmen op zich verenigd voor de eerste plaats, dan beslist het lot wie bij de derde stemming zullen deelnemen. Hebben bij de tweede stemming twee of meer kandidaten een gelijk aantal stemmen als tweede op zich verenigd, dan beslist het lot wie bij de derde stemming zal deelnemen.
3. Het bestuur van het plaatselijk actiecentrum zorgt voor de bereidverklaring van de kandidaten en voor de inlevering van de kandidatenlijst op de dag van de kandidaatstelling.

AANHANGSEL bij het huishoudelijk reglement

(betreft hoofdstuk 7: het partijbestuur)

In opdracht van het partijcongres van 14 en 15 november 1975 zijn de artikelen betreffende het partijbestuur door de kerngroep van 31 januari 1976 gewijzigd. Op grond van artikel 36 lid 7 is de hieronder afgedrukte tekst van kracht tot het congres daarover een uitspraak heeft gedaan.

Hoofdstuk 7: het partijbestuur

Artikel 37

1. Het partijbestuur (PB) bestaat bij voorkeur uit 15 en ten hoogste uit 19 leden.
2. De voorzitter, vice-voorzitter(s), sekretaris(en) en penningmeester(s) worden door het congres in functie gekozen.
3. De voorzitter, vice-voorzitter(s), de sekretarissen politiek, buitenland en organisatie en penningmeester(s) vormen het dagelijks bestuur (DB).
4. De overige leden van het partijbestuur worden door het congres gekozen. Het partijbestuur verdeelt de overige functies en taken over hen in onderling overleg.
5. De sekretaris van het partijbestuur is belast met beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken ten behoeve van het partijbestuur volgens een door het PB opgestelde instructie. Hij wordt de vergaderingen van het DB en PB bij en heeft in deze vergaderingen een adviserende stem. Hij bewaakt de voortgang van de ahangende onderwerpen.

Artikel 38

Ministers, staatssecretarissen, leden van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, alsmede leden van de kerngroep en van het kongrespresidium kunnen geen deel uitmaken van het partijbestuur.

Artikel 39

1. Het PB roept uiterlijk 4 maanden voordat de bestuursverkiezingen plaatsvinden, via een publicatie in het partij-orgaan de leden op, namen van kandidaten aan te melden voor het PB bij de in lid 2 genoemde commissie.

NAJAARSKONGRES 12 en 13 november 1976

Tot uiterlijk 3 maanden voordat bestuursverkiezingen plaatsvinden heeft men de gelegenheid namen te noemen.

2. Uiterlijk 3 maanden voordat bestuursverkiezingen plaatsvinden benoemt de kerngroep een commissie van maximaal 5 personen die de volgende taken heeft met betrekking tot de verkiezing van PB-leden:

a. zij nodigt de genoemde kandidaat-leden uit voor een gesprek. In dat gesprek melden de kandidaat-leden hoe zij denken in het PB te functioneren, op welke gebieden zij activiteiten ontwikkeld hebben of denken te ontwikkelen en voorts overige zaken die van belang kunnen zijn voor het bestuurslidmaatschap.

b. zij geeft het kongres mededeling van haar bevindingen.

3. De bevindingen van de commissie worden — voordat zij worden gepubliceerd — aan de kandidaten ter kennis gebracht.

4. De kandidaten maken een korte levensbeschrijving (inkluisief partij-activiteiten), die — na verificatie door de commissie — wordt gepubliceerd.

5. Aan deze commissie wordt door het PB een bestuurslid — die zelf geen kandidaat is — toegevoegd.

Artikel 40

Het partijbestuur heeft onder meer de volgende taken:

1. De algemene leiding van de partij.
2. De uitvoering van kongresbesluiten en bindende besluiten van de kerngroep.
3. Het opstellen van beleidsnota's.
4. Het bijeenroepen van het kongres en de voorbereiding van de kongresstukken.
5. Medewerking aan de kandidaatstelling voor vertegenwoordigende lichamen.
6. De benoeming van de sekretaris van het PB.
7. Het zorgdragen voor het goed functioneren van het partijburo.

Artikel 41

1. Alle bestuursvergaderingen zijn openbaar. Alle partijleden kunnen het woord voeren met inachtneming van door het bestuur te stellen regelen.
2. Het bestuur is bevoegd een vergadering of een gedeelte van een vergadering gesloten te verklaren, wanneer vertrouwelijke zaken betreffende personen ter sprake zullen komen.

Artikel 42

De verkiezing van leden van het PB geschiedt volgens de onderstaande procedure:

1. a. de verkiezing van de leden van het PB geschiedt schriftelijk door het kongres. b. bestuursleden worden voor een termijn van 2 jaar gekozen; aftredende leden zijn tweemaal achtereenvolgens herkiesbaar.

c. bij tussentijdse opvolging binnen een jaar na verkiezing geldt als tijdstip van aftreden voor de opvolger hetzelfde tijdstip als de voorganger.

d. De leden van het bestuur treden af volgens een door het bestuur opgemaakt rooster met dien verstande dat:

A. Elk jaar de helft van het totale aantal bestuursleden aftreedt. Deze regel wordt hierbinnen ook toegepast op DB-leden.

B. Mocht het PB uit een oneven aantal leden bestaan dan treedt in even jaren de kleinste mogelijke meerderheid af, in oneven jaren de grootste mogelijke minderheid. Deze regel wordt hierbinnen ook toegepast op het DB, daarna aangevuld tot het vereiste aantal met PB-leden.

e. De verkiezing van de leden van het PB geschiedt op het najaarskongres dat — bij voorkeur — vóór 16 november wordt gehouden.

f. De leden van het DB worden in functie gekozen; de overige leden van het PB worden in één stemming gekozen.

g. Het PB in nieuwe samenstelling treedt in functie onmiddellijk na verkiezing.

2. a. Om tot lid van het DB gekozen te worden moet men meer dan de helft van het aantal geldig uitgebrachte stemmen op zich hebben verenigd.

b. Om tot niet-DB-lid gekozen te worden moet men tenminste één derde van het aantal geldig uitgebrachte stemmen op zich hebben verenigd.

3. a. De vaststelling van de uitslag van de stemming(en) geschiedt door een door het kongres te benoemen stemburo — op voordracht van het kongrespresidium —. Het stemburo beslist over de geldigheid van de ingeleverde stembriefjes.

b. Een stembriefje is ongeldig als er meer namen op zijn ingevuld dan er plaatsen te vervullen zijn.

c. Blanko stembriefjes tellen mee voor het aantal.

d. Na de vaststelling van een stemming wordt de uitslag aan het kongres medegedeeld.

4. a. Indien bij de eerste stemming voor een lid van het DB geen van de kandidaten meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen op zich heeft verenigd, wordt een derde stemming gehouden tussen de twee kandidaten, die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd.

b. Indien bij de tweede stemming een gelijk aantal stemmen op de kandidaten zijn uitgebracht, zodanig dat er geen beslissing tot stand kan komen, wordt geloot welke kandidaten aan de volgende stemming deelnemen.

c. Indien bij de derde stemming geen beslissing tot stand gekomen is, omdat er een gelijk aantal stemmen is uitgebracht op de beide kandidaten, beslist het lot.

5. a. Indien bij de eerste stemming voor niet-DB leden geen van de kandidaten één derde van de geldig uitgebrachte stemmen behaalt, wordt een herstemming gehouden.

Indien bij deze herstemming wederom geen kandidaten één derde van de geldig uitgebrachte stemmen behaalt, voorziet de eerstvolgende landelijke kerngroep in de

vakatures volgens een analoge procedure.

b. Indien bij de eerste stemming minder kandidaten één derde van de geldig uitgebrachte stemmen behalen dan er plaatsen te vervullen zijn, wordt een herstemming gehouden tussen de overgebleven kandidaten. Indien bij deze herstemming minder kandidaten één derde van het geldig aantal uitgebrachte stemmen dan er dan nog plaatsen te vervullen zijn, voorziet de eerstvolgende landelijke kerngroep in deze vakatures volgens een analoge procedure.

c. Indien bij de eerste stemming meer kandidaten één derde van de geldig uitgebrachte stemmen op zich hebben verenigd dan er plaatsen te vervullen zijn, zijn die personen gekozen, die de meeste stemmen hebben behaald. Indien voor de laatste plaatsen meerdere personen een gelijk aantal stemmen op zich hebben verenigd, beslist het lot.

6. a. Bij tussentijdse aftreden van een niet-DB lid voorziet de landelijke kerngroep zo spoedig mogelijk in de opvolging. Bij voorkeur wordt een bestuurslid benoemd uit de niet gekozen kandidaten die bij de verkiezing op het voorgaande kongres één derde van de stemmen op zich hebben verenigd (lid 5 c van dit artikel).

b. Bij tussentijdse aftreden van een DB-lid doet het PB aan de landelijke kerngroep een voorstel van tenminste een dubbeltal.

De landelijke kerngroep beslist in de opvolging tussen lid 4 van dit artikel.

c. Het eerstvolgende kongres moet de PB-leden die tussentijds gekozen zijn in hun keuze bevestigen.

Ter amendering

Voorstellen tot wijziging van het Huishoudelijk reglement

Op grond van de ervaringen die in de praktijk worden opgedaan met het huishoudelijk reglement, blijken tot nu toe steeds aanvulling en stroomlijning noodzakelijk. Daarom zal het partijkongres van 1976 zich moeten uitspreken over onderstaande wijzigingsvoorstellen.

De voorstellen onder 1, resulteren uit een kongresbesluit van november 1975, de overige voorstellen worden ingediend door het partijbestuur.

1. Het partijbestuur

Ingevolge een kongresuitspraak van november 1975 heeft de kerngroep van 31 januari 1976 hoofdstuk 7 van het huishoudelijk reglement (over het partijbestuur) gewijzigd. Het gewijzigde hoofdstuk 7 is afgedrukt als aanhangsel bij het huishoudelijk reglement. De tekst ervan is van kracht tot het komende kongres er een uitspraak over heeft gedaan en staat daartoe nu ter discussie.

2. Partijlidmaatschap en financiële verplichtingen

Voorgesteld wordt aan artikel 2 toe te voegen een lid 2:

„Een lid dat wegens wanbetaling geroeyeerd is kan op ieder moment weer direct als lid worden ingeschreven zodra alle achterstallige contributie is voldaan. Indien een lid minimaal 1 jaar en maximaal 2 jaar geroeyeerd was, kan het opnieuw als lid worden ingeschreven mits de contributie bij vooruitbetaling wordt voldaan, voor minimaal 1 jaar. De oude

schuld is dan niet meer opeisbaar. In alle andere gevallen beslist het partijbestuur over al dan niet inschrijven na overleg met de actiecentra.”

3. Plaatselijk actiecentrum

a. Anders dan bij de gewesten en provincies is voor het plaatselijk actiecentrum geen minimum-aantal bestuursleden vastgesteld. Voorgesteld wordt daarom aan artikel 6 lid 1 eerste zin het volgende toe te voegen: „en dat bestaat uit tenminste 3 leden.”

b. Toe te voegen aan artikel 11 een lid 6 (verderop in deze serie voorstellen wordt een lid 5 geformuleerd):

„De ledenvergadering van het plaatselijk actiecentrum stelt de tekst van het plaatselijk programma vast.”

4. Verkiezing plaatselijke, gewestelijke en provinciale besturen

Voor de verkiezing van partijbestuursleden geldt sinds enige tijd de z.g. „éenderde-regeling”. Het is gewenst deze regeling ook toe te passen voor de besturen van actiecentra.

Daarom wordt voorgesteld aan artikel 6 lid 1 (betreft het plaatselijk actiecentrum) toe te voegen: „om tot lid van het bestuur gekozen te worden moet men tenminste één derde van het aantal geldig uitgebrachte stemmen op zich hebben verenigd.”

Dezelfde tekst moet dan ook worden toegevoegd aan artikel 15 lid 1 (betreft het

Voorstellen tot wijziging

gewestelijk aktiecentrum) en aan artikel 24 lid 1 (betreft de provinciale ledenvergadering).

5. Toetsing van reglementen

Onder bepaalde voorwaarden hebben aktiecentra de bevoegdheid eigen reglementen vast te stellen. In hoofdstuk 9 (de verkiezingsreglementen) is voorzien in een meldingsplicht en een toetsingsrecht voor verkiezingsreglementen van provinciale ledenvergaderingen, gewestelijke en plaatselijke aktiecentra. Die meldingsplicht en dat toetsingsrecht zou ook moeten worden ingevoerd voor de „gewone” huishoudelijke reglementen. Voorstel a.: aan artikel 11 wordt toegevoegd een lid 5, waarvan de tekst luidt: „Het aangenomen reglement wordt toegezonden aan het partijbestuur, dat het reglement toetst aan die statuten, het huishoudelijk reglement en de verkiezingsreglementen van de partij. Indien het partijbestuur van mening is dat het door het aktiecentrum aangenomen reglement in strijd is met de statuten, het huishoudelijk reglement en/of de verkiezingsreglementen van de partij, wordt het aktiecentrum hierover ingelicht. Het partijbestuur heeft in dat geval de plicht nieuwe voorstellen aan het aktiecentrum te doen. Deze voorstellen zijn bindend totdat bij een eventueel beroep op de geschillenkommissie anders wordt beslist.”; b. Een analoge tekst wordt toegevoegd als lid 3 aan artikel 14 en als lid 3 aan artikel 23. c. De betreffende bepalingen uit de verkiezingsreglementen worden vervangen door formuleringen als onder a. genoemd.

6. Taken van het provinciaal bestuur

Deze staan genoemd in artikel 27. Daarover de volgende voorstellen:
— lid 1 wijzigen in: „Medewerking aan de kandidaatstelling voor Provinciale Staten en Eerste Kamer der Staten-Generaal.”
— lid 5: schrappen „voor verkiezingsdoel-einden en/of andere doeleinden”.
— toevoegen een lid 10: „Het waarborgen van de uitvoering van het gestelde in artikel 32 lid 3 en 4.”
— toevoegen een lid 11: „Het organiseren van vormings- en scholingsactiviteiten in overleg met de bestaande landelijke organen en het aanwijzen van een provinciaal bestuurslid dat daarvoor tegenover de provinciale ledenvergadering verantwoordelijk is. Dit bestuurslid heeft zitting in het betreffende overlegorgaan.”

7. Terugroeping van kern-groepleden

Over de mogelijkheden om leden van tegenwoordigende lichamen terug te roepen, zal een afzonderlijke kommissie het kongres voorstellen voorleggen. Het moet echter ook mogelijk zijn om mensen die binnen de partij functies bekleden, te bewegen af te treden als daar aanleiding toe is.

Wat de kerngroepleden betreft wordt daartoe het volgende voorgesteld: artikel 32 lid 4, laatste zin wijzigen als volgt: „Deze ledenvergadering heeft ook de bevoegdheid het vertrouwen in een gekozen kerngroep lid op te zeggen. Het betrokken kerngroep lid is dan gehouden zich als kerngroep lid terug te trekken.”

8. Taken van de kerngroep-kommissie

De taken van de kerngroepkommissie staan niet in het huishoudelijk reglement genoemd. Voorstel:
— artikel 34 lid 2: de tweede zin laten vervallen.
— toevoegen aan artikel 34 een lid 4: „De taken van de kerngroepkommissie zijn:

a. de vaststelling van de dagorde van de kerngroep.
b. de vaststelling van de lijst van agenda-punten.
c. de bepaling van plaats en tijdsuur van de kerngroep alsmede de organisatorische voorbereiding daarvan na overleg met de kerngroep.
d. het doen van een voorstel aan de kerngroep voor de afhandeling van de agenda.
e. het toedelen van de beschikbare spreektijd.
f. het eventueel samenvoegen van voorstellen van gelijke of nauw verwante strekking tot een voorstel.
g. zorgdragen voor het maken van notulen van de kerngroepvergaderingen en het doorzenden daarvan aan de ontvangsters van de kerngroepsstukken binnen twee weken na elke kerngroepvergadering.
h. het openbaar maken van besluiten van de kerngroep en publikatie daarvan in het partij-orgaan.
i. zorgdragen voor voldoende informatie over de geagendeerde onderwerpen.
j. zorgdragen voor alle administratieve taken ten behoeve van de kerngroep.”
— toevoegen aan artikel 32 lid 7: „deze gaan vergezeld van voldoende informatie over de geagendeerde onderwerpen.”

9. Terugroeping van partij-bestuursleden

Zie voor motivering hierboven onder 7. Voorstel: toevoegen aan artikel 42 (zie aannamsel) een lid 7, waarvan de tekst luidt als volgt:

„Het partijbestuur of tenminste 15 partijleden hebben het recht bij de kerngroep een motie van wantrouwen in te dienen tegen een partijbestuurslid. Binnen 6 weken na het tijdstip van indienen van de motie van wantrouwen doet de kerngroep een uitspraak, gehoord de indieners en het betrokken partijbestuurslid. Hangende de procedure bij de kerngroep mag de normale zittingsduur van het betrokken partijbestuurslid niet worden overschreden.”

10. Taken van het kongres-presidium

Voorgesteld wordt artikel 45 lid 8 te laten vervallen, omdat dit lid overbodig is gezien de tekst van lid 6. Lid 9 wordt dan lid 8 en lid 10 wordt lid 9. Verder toevoegen een nieuw lid 10: „het zorgdragen voor de produktie van het kongresboek.”

11. Voorbereiding van partij-kongressen

De termijnen die in acht moeten worden genomen in het proces van kongresvoorbereiding blijken voor alle betrokkenen steeds weer problemen op te leveren. Vandaar een voorstel om ze te verlengen, door artikel 50 als volgt te wijzigen:
— lid 1: „5 maanden” in plaats van 4
— lid 3: „10 weken” in plaats van 2 maanden.
— lid 4: eerste zin: „4 weken” in plaats van 2; tweede zin idem.

12. Onverenigbaarheid van functies

a. Op verschillende plaatsen in het huishoudelijk reglement worden bepaalde functies met elkaar onverenigbaar verklaard. Het gaat daarbij over het algemeen om functies op hetzelfde niveau: een gemeenteraadslid b.v. mag geen bestuurslid van een plaatselijk aktiecentrum zijn (het aktiecentrum heeft een controle-functie t.o.v. het raadslid). Uitgaande van het principe dat kumulatie van functies binnen de PPR zoveel mogelijk achterwege moet blijven wordt voorgesteld de bepalingen inzake onverenigbaarheid te verscherpen. Daartoe wordt voor het hoofdstuk „slot- en overgangsbepalingen” een nieuw hoofdstuk „onverenigbaarheid van funk-

ties” ingevoegd. In de eerste twee artikelen van dit hoofdstuk wordt het volgende bepaald:

„1. Onverminderd elders in dit reglement gestelde bepalingen kunnen in ieder geval functies op hetzelfde niveau niet tegelijkertijd door dezelfde persoon worden vervuld.

2. Onverminderd elders in dit reglement gestelde bepalingen kunnen door dezelfde persoon niet meer dan twee functies op verschillend niveau tegelijkertijd worden vervuld.”

b. De groei van het aantal werknemers in dienst van de partij of van aan de partij verwante organen maakt het noodzakelijk, dat ook wordt vastgelegd welke functies zij binnen de partij mogen uitoefenen.

Voorstel: het derde artikel van het hoofdstuk „onverenigbaarheid van functies” luidt als volgt:

„Werknemers in dienst van de partij, van partij-organen of van met de partij verbonden instellingen kunnen geen lid zijn van de kolleges waaraan zij rechtstreeks verantwoording schuldig zijn, noch van organen die tot taak hebben het beleid van die kolleges te controleren. In afwijking van deze regel geldt dat de bedoelde werknemers wel door hun aktiecentrum mogen worden aangewezen als stemgerechtigde deelnemers aan het partijkongres.”

Voorlopig financieel overzicht 1975-1977

Deel I: lasten

omschrijving	begroting 1975		resultaat 1975		begroting 1976		voorstel begroting 1977	
lonen, sociale lasten	125.500		120.938,02		160.000		162.000	
pensioenen	5.000		5.000,—		13.000		14.500	
	<u>8.000</u>	130.500	<u>6.106,88</u>	125.938,02	<u>8.800</u>	173.000	<u>8.000</u>	176.500
huur, verl/vw	1.000		910,—		1.100		900	
schoonhouden	90		125,87		90		150	
brandverzekering		<u>9.090</u>		7.142,75		<u>9.990</u>		9.050
kantoorbehoef ten	15.000		19.767,11		16.500		20.000	
porti	28.000		32.365,57		31.500		35.000	
telefoon	4.000		2.623,19		4.500		4.500	
onderhoud inventaris	1.500		2.294,33		2.000		2.500	
afschrijving inventaris	6.600		6.600,—		6.600		6.600	
leden-administratie	1.250		3.709,—		1.500		3.000	
kleine inventarisatie	1.600		1.234,67		1.500		1.500	
huishoudelijke uitgaven	1.000		698,26		1.000		900	
diverse kosten	600		1.605,92		600		1.000	
		<u>59.550</u>		70.898,05		<u>65.700</u>		75.000
partijvoorzitter	12.500		12.500,—		12.500		12.500	
kosten PB-leden	12.000		10.907,45		18.000		20.000	
vergaderingen PB	5.500		8.245,20		7.200		9.000	
		<u>30.000</u>		31.652,65		<u>37.700</u>		41.500
kongressen	4.000		19.932,18		14.500		24.000	
kerngroep	3.500		3.431,39		3.500		4.000	
themagroepen	12.000		7.000,—		13.500		13.500	
internationale kontak- ten	1.200		1.200,—		2.500		2.750	
		<u>21.000</u>		31.563,57		<u>34.000</u>		44.250
PPRak	72.000		68.000,—		150.000		158.000	
advertenties	2.500		510,12		2.500		2.500	
ledenwerving, druk- werk	5.000		5.225,—		10.000		5.000	
verkiezingsfonds	10.000		10.000,—		10.000		10.000	
		<u>89.500</u>		83.735,12		<u>172.500</u>		175.500
kontributie-aft drachten	118.560		137.244,50		193.110*)		204.300	
studiestichting	43.000		37.399,64		50.000		55.000	
SRV	12.000		4.000,—		13.200		14.500	
fonds speciale aktivi- teiten	5.000		5.000,—		5.000		5.000	
stichting fonds inter- nationale solidariteit	2.000		2.000,—		5.000		5.000	
		<u>180.560</u>		185.644,14		<u>266.310*)</u>		283.800
onvoorzien- batig saldo	3.000		7.962,74		5.000		5.000	
	—		3.286,01		—		—	
	<u>522.900</u>		<u>549.443,18</u>		<u>764.200</u>		<u>810.600</u>	

Deel II: baten

afrekening debiteuren/ krediteuren 1974	—		333,47		—		—	
kontributies	395.200		457.481,68		643.700		681.000	
afdracht ambtsdragers	53.700		49.497,27		73.500		80.000	
giften	34.000		18.725,37		15.000		20.000	
giften tbv verk.fds	1.000		17,50		1.000		1.000	
verkoop dokumentatie	4.000		4.144,26		4.000		6.000	
rente en andere baten	—		6.717,50		500		8.000	
ontvangsten tbv PPRAK	—		10.906,—		—		—	
tekort	35.000		—,—		26.500*)		14.600	
	<u>522.900</u>		<u>549.443,18</u>		<u>764.200</u>		<u>810.600</u>	

*) kan nog veranderen door aanname van het voorstel C2 (zie verderop in dit stuk).

Deel III: balans per 31-12-1975

Aktiva		Passiva	
inventaris	25.145,—	reserves:	
drukwerk/propaganda-		inventaris	12.624,51
materiaal	4.731,37	studiestichting	10.000,—
geldmiddelen:		pensioenvoorziening	6.986,73
kas en giro partijburo	803,77	stichting radikalen krant	30.000,—
giro penningmeester	13.866,05	onkostenreserve P.B.	3.000,—
giro-renterekening	161.252,64	radio/tv-uitzendingen	8.781,85
deposito	2.500,—	verkiezingsfonds	32.057,60
	178.422,46	fonds speciale akties	4.083,77
vorderingen:		fonds speciale akties	4.083,77
studiestichting	19.891,06	steunfonds internationale	
subsidie radio/tv-		solidariteit	2.000,—
uitzendingen	14.646,—		109.534,46
stuurgroep raads- en		schulden:	
statenwerk	4.980,—	kontributie-afracht	67.539,15
overige debiteuren	10.539,21	krediteuren	45.463,90
	50.056,27		113.003,05
	258.355,10	kapitaal:	
		per 1-1-1975	32.531,58
		batig saldo 1975	3.286,01
			35.817,59
			258.355,10

Deel IV: toelichting en aanvullende voorstellen

a. Nog te besluiten mbt de afrekening over 1975:

— de reservering van f 30.000,— inkomsten uit de f 5,— betalingen, omdat de hogere drukkosten (tgv de grotere verschijningsfrequentie van de PPRAK) door de penningmeester van de Stichting Radikalenkrant pas in 1976 betaald zijn en ook pas in dat jaar geboekt;

— reservering van f 3.000,— (over omdat aan bestuurskosten veel minder is uitbetaald dan begroot was) als eerste potje waaruit (sommige) partijbestuursleden een wat ruimere onkostenvergoeding cq. inkomstendervingsvergoeding kunnen krijgen.

b. Een verandering van de kontributieschaal, met name een hogere kontributie voor de hogere inkomens.

De maksimum-kontributie is nu 1,1% van het inkomen; wij stellen voor dat te verhogen tot 2,5%, en wel als volgt:

jaarinkomen	kontributie per jaar	
tot f 7.500	f 16,50 (minimum)	(ongewijzigd)
7.500—10.000	2,20 per f 1000 inkomen	
10.000—15.000	3,30 — — — —	
15.000—20.000	4,40 — — — —	
20.000—25.000	5,50 — — — —	
25.000—30.000	7,— — — —	(was 5,50)
30.000—40.000	10,— — — —	(was 6,60)
40.000—50.000	13,— — — —	(was 7,70)
50.000—60.000	16,— — — —	(was 8,80)
60.000—70.000	19,— — — —	(was 9,90)
70.000—80.000	22,— — — —	(was 11,—)
80.000—90.000	25,— — — —	(was 11,—)
boven 90.000	2½% van het inkomen, maar men wordt vriendelijk verzocht de hierboven geschetste oplopende lijn door te trekken tot men op 5% zit (boven 170.000).	

Ter vergelijking diene dat onze „politieke ambtsdragers” nu al 5% van hun bruto inkomen aan de partij betalen, ipv kontributie.

Het kongres wordt gevraagd zich uit te spreken dat in de toekomst beide systemen meer met elkaar in overeenstemming moeten worden gebracht, maw dat de maksimum-kontributie tzt naar 5% moet ipv 2½%, met een nog veel sneller stijgende grafiek

c. Verandering van de kontributie-afracht miv 1976 (dus dit jaar nog):

1. invoering van een bodem in de plaatselijke afdrachten: elk ac. met niet meer dan 10 leden krijgt een afdracht voor 10 leden, en dit gaat dan ten koste van de afdracht aan de provincies; dit gaat om kleinere bedragen: slechts 14 aktiecentra met minder dan 10 leden hadden een kontributie-afracht aangevraagd; in de toekomst is het minimum wellicht uit te breiden tot bijvoorbeeld 15 leden.

2. niet meer 10, resp. 20% naar provinciale en plaatselijke aktiecentra, maar 9 resp. 18. Op grond van een motie, aangenomen door het november-kongres 1975, krijgen de penningmeesters van de aktiecentra hierover nog een afzonderlijke en uitgebreide toelichting, met het verzoek om te reageren, en zo nodig met de partijpenningmeester te overleggen. De gevolgen van dit voorstel zijn: vermindering van het begrotingsstekort met f 19.311 (in 1976) en f 22.700 (in 1977, al verwerkt in de begroting).

d. Ter verklaring van enige cijfers in de begroting voor 1977 kunnen de vermoedelijke uitkomsten van 1976 dienen. In totaal is dit nog moeilijk te geven, maar interessant is wel:

— lonen, sociale lasten e.d.	f 144.000
— huur enz.	6.000
— kantoorbehoeften	18.000 à 20.000
— ledenadministratie minstens	5.000
— kongressen	21.000
— themagroepen	7.000
— PPRAK	140.000 à 145.000
— kontributies	575.000
— rente e.a. baten	12.000
— tekort	groot

Fijn dat ik trein

In Nederland worden kwesties in alle openbaarheid in de doofpot gestopt

Je moet bij zo'n sober kamerdebat maar denken: elk Kamerlid wil eens Kamerheer worden

Als je de Telegraaf moest geloven zou Den Uyl nu zelfs wel president van Nederland mogen worden

Nou dat weer: het militair-monarchaal-industrieel kompleks

Stik in je blik

En dan te bedenken dat ook in Amerika de belangrijkste tegenstelling die is tussen republikeinen en democraten

Prinsjes dag

1976 zal de geschiedenis ingaan als het jaar van de affaire-Donner

Nu begrijpt men helemaal niet meer waarom Bernhard het parlement ooit eens voor ten minste twee jaar naar huis wilde sturen

En hier een mop ingestuurd door ing. A. H. M. Jurgens te Nijmegen: P(artij) v. d. A(fbraak), P(artij) P(ublieke) R(uine) en P(artij) S(nel) P(eite). Hartelijk dank ing. Jurgens. Toch geen familie, hopen wij

Nu Van Agt besloten heeft geen minister meer te zullen worden, durft hij een coalitie met de VVD wel uit te sluiten

Westerterp: Blij dat ik rij dankzij mij

Het toppunt van rechtvaardigheid is nu de leden van de commissie-Donner met een lintje te belonen

Tot slot een raadsel: Wie is Knakker Ermelo?

Onze nieuwe medewerker

Robbert van Dalenoord presenteert: Een neus hebben of soortgelijks

Roomse Blijdschap I

In een „Herhaalde Oproep” smeekt de KRO op advertentiepagina's van alle dagbladen om een Chef Afdeling Ontspanning. Daar schijnt niemand iets voor te voelen. De lol is er kennelijk af bij de KRO. Ik vraag me af hoe lang al. De laatste keer dat ik echt gelachen heb was met Jan de Cler en Alexander Pola in „Negen heit de klok”. En dat is al zeer lang geleden. Zou er niets meer te lachen vallen? Of ligt het aan de advertentie: „de levensbeschouwelijke gerichtheid van de KRO vereist voorts dat de kandidaten r.k. zijn”

„Bent u r.k.?”

„Nee, hoezo?”

„Het spijt ons”

Wat is nou r.k.? Wie is nou r.k.? Is dit alreeds een goede mop op zich? Is Gijzen r.k. of Lubbers? Van Agt of Delfgaauw? Simonis of Jurgens? Andriessen of Oosterhuis?

Schmelzer of Van Hulst? Ze kunnen het in elk geval niet allemaal tegelijkertijd zijn. Tenzij r.k. gewoon betekent dat ze een neus hebben of iets soortgelijks.

Het zou ook nog kunnen betekenen rare kwiebus. Dat is helemaal niet zo gek, want als je de ontspanning en het amusement moet leiden moet je wel een beetje gek zijn. Waarom komen er dan toch geen aanmeldingen. Omdat een rare kwiebus die ook nog creatief is, een rare creatieve kwiebus, natuurlijk niets moet hebben van een psychologies onderzoek, dat men graag ziet? Het blijft onzeker.

Of zou eenieder met enig gevoel voor humor afknappen op de eis dat „gegadigden moeten beschikken over een bij de tijdse vergader-techniek”

Hoe meer ik er over nadenk, hoe meer ik er van overtuigd raak, dat dat dat de eigenlijke reden is.

Roomse blijdschap II

Als ik door Charles Schwietert van Brandpunt werd geïnterviewd zou ik zeker ruzie met hem krijgen. Die heeft evenveel humor als een Citroën zonder suiker. Vroeger hadden ze nog wel eens geestige uitsmijters vlak voor „dit was Brandpunt”. Sinds Schwietert het beeld beheerst is het slechts mispunt. Goedenavond.

Roomse blijdschap III

Het is best gevaarlijk allemaal. Als je de roomse blijdschap hier te

lande gaat tegenwerken door bij de tijdse vergadertechnieken en dergelijke zul je zien dat de bedrijvers ervan naar het buitenland gaan uitwijken.

Oud KVP-fractievoorzitter W. L. P. M. (Wimme) de Kort bijvoorbeeld is met een heel stel vrolijke fransen naar de Ardèche getrokken. Door middel van zeer eigengereide vergadertechnieken heeft hij daar centjes van het Pensioenfonds voor de Gezondheid, de Geestelijke en Maatschappelijke Belangen belegd in dure hotels en bungalowparken. Dat zijn immers zeer leuke dingen voor de mensen. Liederen met gebrek aan humor beleggen de centjes van werkers in de gezondheidszorg en het maatschappelijk werk in fantasieloze projecten als bouwfondsen van de gemeenten, ziekenhuizen en zwakzinnigeninrichtingen. En daarbij staan ze ook nog inspraak en medezeggenschap toe.

Dat is het absolute einde van de roomse gezelligheid. Als je niet meer een beetje kunt rommelen en ritselen, als je niets meer achter het handje mouw aan mouw kunt regelen met goede vrienden onder elkaar, onder het genot van een goed glas wijn en een gewige sigaar, nietwaar, waar blijf je dan? In de Ardèche.

Helaas heeft de van huis uit Roomse Volkskrant er lucht van gekregen en is die van alle humor gespeende Jan Joost Lindner er op afgegaan.

Alhoewel het toch weer leuk is dat er geen vragen in de Kamer zijn gesteld door zanikende socialistische of rekalcitrante radikalen, maar door de KVP-ers Stef Weijers en Ben Hermesen. Zo blijft het verdulleme nog in de familie.

Tegenbezoek

Voorzitter Vondeling heeft tot zijn leedwezen enkele verzoeken van zijn Russische Kollega met betrekking tot het tegenbezoek van een Russische delegatie aan ons land moeten afwijzen. De delegatie kan niet de direktievergaderingen bijwonen van Philips, Akzo, Bruynzeel en de Steenkolen Handels Vereniging. En er kan geen verantwoordelijkheid aanvaard worden voor het voornemen van de delegatie om in een aantal kerken op de Veluwe exemplaren rond te delen van Das Kapital van Karl Marx.

Eks-
wethouder
Hans
van der Wilk:

**„Ik heb geprobeerd vast te stellen
wat nog aanvaardbaar is”**

pag. 8-9

**De PPR-
bijdragen
in het
abortusdebat**

pag. 6-7

en verder:

2	Reactie op troonrede	13	PPR en economiese groei
4	Een stukje Novib	14	Brievenbusvervuiling
5	Kleinschmidt op PPR-kongres	16	Van Winkel in overtreding
11	Van het Binnenhof		

Eerste reactie op Troonrede

Geen uitzicht op meer werkgelegenheid

„In vele voornemens van het kabinet herkent de PPR eigen verlangens”, aldus Bas de Gaay Fortman in een eerste reactie op de troonrede. „Op het gebied van de democratisering is er in de ruimtelijke ordening al veel bereikt en komt het in het komende jaar vooral aan op de behandeling van de wet op de ondernemingsraden, de reorganisatie van het binnenlands bestuur en de decentralisatie van het welzijnsbeleid.”

Een ander pluspunt noemt Bas de Gaay Fortman dat de verdeling van de lasten in redelijke mate gebeurt volgens het beginsel, dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen.

Een aantal nieuwe plannen (Raad van Kommissarissen, inkomensverdeling, onderwijsvernieuwing) zullen pas na de kamerverkiezingen

kracht van wet krijgen. „Daarom is het belangrijk”, zegt Bas, „dat dit beleid een nieuwe kans krijgt. Een versterking van de progressieve invloed is daarbij noodzakelijk willen we kunnen spreken van wezenlijke maatschappijhervormingen.”

Ronduit teleurstellend noemt Bas het feit, dat de troonrede geheel voorbij gaat aan de dreigende crisis in ons economies-maatschappelijk stelsel zoals die al vijf jaar geleden door de club van Rome werd voorspeld. „Deze troonrede besteedt er zelfs geen woord aan, laat staan daden.”

„De regering blijft het zoeken in het oude groeigeloof en het daarbij behorende middel van bevordering van investeringen zonder meer. Als recept tegen de werkloosheid is dit allang onbruikbaar gebleken.”

„Er wordt veel geld gestopt in de economie, maar de werkloosheidscijfers blijven stijgen. Voor de bedreiging van het milieu en het toenemend energieverbruik en de grootschaligheid die met die investeringen gepaard gaan is geen aandacht. Op het gebied van de verdeling van het bestaande werk wordt weliswaar de vervroegde pensionering en de deelarbeid (part-time) voor jongeren bevorderd, maar gezien de ernst van de

problemen biedt dit nog lang geen uitzicht op een nieuwe koers in de werkloosheidsaanpak.”

Wat het buitenlands beleid betreft zegt Bas, dat er zowel in de troepenvermindingsbesprekingen in Wenen als in de houding van het westen tegenover Zuid-Afrika mogelijkheden voor Nederlandse initiatieven liggen, die niet gebruikt worden. Wat Zuid-Afrika betreft zegt Bas te denken aan een gezamenlijke boycot als drukkmiddel om verder geweld te voorkomen.

Over de miljoenennota zegt Leo Jansen, dat die hem niet verbaast, omdat die is gebaseerd op de discussies die de afgelopen tijd hebben plaatsgevonden over het te voeren financieel-economies beleid tot de jaren tachtig.

„Die beleidsdoelstellingen zijn voor de PPR onwenselijk en onhaalbaar genoemd. In deze miljoenennota blijkt al hoe riskant het financieel-economies beleid is. Als niet alles mee zit zal een belangrijke doelstelling van de regering, namelijk verbetering van de werkgelegenheid volstrekt in de lucht komen te hangen, terwijl dan op een sociaal-economiese situatie gerekend moet worden waarin iedereen pakt wat hij pakken kan. Dat de zwaksten er dan voor opdraaien is duidelijk.”

PPRAK

PPR-Aktiekant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redactieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredacteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Vrijdag:

Sinds het blad Elsevier meer enquêtes houdt dan artikelen schrijft, dacht ik, is het weer interessant voor mij. Maar helaas, ook bij het houden van enquêtes houdt het blad de oogklappen op. Want dat gebeurt. Het blad ziet kans te bewijzen, dat het publiek de VAD niet op ideële, maar op zakelijke gronden afwijst: De VAD is onprakties. Die konklusie had Elsevier allang getrokken en nu moest het

bewijs nog door de enquête-toverhoed geleverd worden.

Welnu, wie iets van enquêtes afweet, weet hoe makkelijk het is wat dan ook bewezen te krijgen. Zo mogen de geïnterviewden uit vier mogelijkheden een keus doen: De VAD lijkt prakties, is niet zo prakties, is onprakties en „ik heb geen oordeel”.

Als mij die vraag zou zijn voorgelegd, had ik geantwoord, dat de VAD mij niet zo prakties lijkt, maar principieel wel juist. En daar gaat het mij om. En daar gaat het Elsevier niet om. En daarom wordt de vraag: bent u ervoor, dat niet alleen kapitaalbezitters de volle honderd procent overwinst opstrijken, maar ook de werknemers een deeltje krijgen, niet gesteld.

Afgezien trouwens van het feit dat ik in volle overeenstemming met mijn partij van mening ben, dat kapitaalsvermeerdering boven de normale rente niet bestaan moet. Gelukkig is het in het ideaal van mijn partij zo, dat aan het bezitten van kapitaal geen zeggenschap is verbonden. Niet voor de aandeelhouder, niet voor de VAD-werknemer.

Nu of niet

Natuurlijk is het waar, dat de verkiezingen van volgend jaar in de politiek merkbaar beginnen te worden, het is ook waar, dat het kabinet-Den Uyl na studie en voorbereiding nu in een fase komt, waarin van zowel het parlement (!) als van het kabinet de billen bloot komen. Het is nu of niet.

De afgelopen weken waren ronduit ontmoedigend voor de PPR. Denk alleen aan de bedrevenswaardige afloop van het ontwapeningsdebat en de schandelijke aanvaarding van de wet buitenlandse werknemers (zie pagina 11).

Tussen de abortusdebatten door zijn vorige week twee andere zaken in de Tweede Kamer aan de orde geweest, waarvoor hier enige aandacht.

Vervoersfiasko

Duidelijk is geworden, dat het openbaar vervoerbeleid van dit kabinet op een regelrecht fiasko uitloopt, als niet vlug een andere koers wordt ingeslagen. Kees van Kuyen heeft in het debat over Westerters maatregelen in het streekvervoer de kern van de problemen aangeraakt.

Hij citeerde de initiatiefgroep Verkeer en Vervoer als volgt: „Goed openbaar vervoer is duur, maar als basisvoorziening onmisbaar; slecht openbaar vervoer kost bijna evenveel, maar is maatschappelijk een ramp.”

Dit kabinet heeft een miljard meer uitgetrokken om de tekorten in het openbaar vervoer te dekken, maar als geen maatregelen worden genomen in het overige verkeer, de ruimtelijke ordening en het milieu, helpt dat niets.

De maatregelen van

Westerterp in het streekvervoer zullen een tegenovergesteld effect hebben: grotere maatschappelijke en financiële lasten op lange termijn zullen de gevolgen zijn van deze bezuiniging.

In een motie vroeg Kees van Kuyen om normen voor het voorzieningennivo in het streekvervoer. Aan dergelijke normen kan de Kamer het regeringsbeleid toetsen. Zolang, aldus de motie, de Kamer zich niet op de normen heeft verenigd, moet het voorzieningennivo gehandhaafd blijven op het peil van juli 1976.

Wie is blij?

De som van een aantal individuele genoegens maakt nog geen gemeenschappelijk genoegen. Men kan blij zijn dat men rijdt (zolang men rijdt), de gemeenschap als geheel is minder blij dat er gereden wordt met particuliere auto's. De regering zal een vervoersbeleid moeten voeren, dat veiligheid voorop stelt, dat tegelijk welzijnsbeleid, milieubeleid en ruimtelijke orderingsbeleid is. De aktie Blij dat ik rij is in dit licht gezien een aktie die bedacht moet zijn in hersenen van kortzichtige egoïsten. Gelukkig dat de aktie niet in brede kring aanslaat. Integendeel. Het verlangen naar autovrije binnensteden en veilige woonerven wordt alleen maar groter. Ook bij automobilisten.

Super Phenix

Dan de tweede Kamerzaak: Minister Lubbers heeft opnieuw duidelijk laten zien, dat hij zich niet heeft kunnen verenigen met de gedachte, dat we kernenergie maar beter kunnen vergeten.

Leo Jansen was genoodzaakt een debat aan

te vragen over een brief van Lubbers, waarin hij meedeelt, dat Nederland gaat meedoen (voor 2,5 procent) in het Super Phenix-project, de Franse semi-kommerciële snelle kweekreactor (een „Kalkar”-centrale dus).

Omdat Lubbers alleen al om kommerciële redenen niet wilde meedoen aan Kalkar 2, kwam de brief voor de PPR-Kamerfraktie als een donderslag bij heldere hemel. Want dit argument geldt op precies dezelfde wijze voor het Super Phenix-project.

Leo somde nog eens de PPR-bezwaren tegen de snelle kweekreactoren in het kernenergiesysteem op: grote en oncontroleerbare invloed op de samenleving, gevaar voor verspreiding van kernwapengrondstof, milieu- en veiligheidsproblemen, uiterst zwakke kommerciële economische positie en het argument, dat de energievraagstukken op lange termijn anders moeten worden opgelost.

Daarbij komt in dit geval nog het bezwaar, dat Frankrijk het verdrag tegen de verspreiding van kernwapens niet heeft ondertekend. Met Kalkar zijn er verder geen principiële verschillen.

Keihard moest Leo in de Kamer meedelen, dat de PPR-fraktie geen medeverantwoordelijkheid voor het voorgenoemen beleid kan dragen. Hij diende een motie in waarin het beleid van deelname door Nederland of Nederlandse instellingen aan Super Phenix wordt afgekeurd.

Enquêtevoorstel

Tenslotte: De PPR zal, zo is vorige week gebleken, binnenkort een voorstel aan de Tweede Kamer doen om een parlementaire enquête te houden naar de besluitvorming rond de

door Kees Waagmeester

drie grote vliegtuigaankopen in de afgelopen vijftien jaar. Dit voorstel is al langer dan een jaar voorbereid. Nu de commissie-Donner met haar rapport is gekomen, is gebleken, dat er alle reden is dit voorstel aan de Kamer voor te leggen.

Intussen is besloten een bijzondere kamercommissie in te stellen voor wapenaankopen. Dat is op zichzelf een goede zaak. Maar te suggereren, dat daarmee de noodzaak van een parlementaire enquête van tafel is geveegd, zoals de PvdA-fraktie doet, getuigt van parlementaire bekrompenheid. Wij herhalen voor de zoveelste maal: er is volledige opening van zaken nodig over de grote vliegtuigaankopen.

Het bevreemdt ons dat een PvdA-fraktie, die daarvan toch ook overtuigd was, zo ijverig is in het wegmoffelen van het enquêtevoorstel, waarvan nog steeds niet gebleken is, dat het bij een kamermeerderheid kansloos zou zijn. Als het dat wel is, zal moeten worden bevorderd, dat voor een ieder duidelijk is, wie zo'n enquête niet wil.

Neem een steunabonnement

Een stukje Novib

In oktober 1975 trad ook de PPR toe als lidorganisatie van de Novib, Nederlandse Organisatie voor Internationale Ontwikkelingssamenwerking. Daarmee sloot ze zich aan bij een 90-tal organisaties uit politiek, kerken, vakbeweging, onderwijs en aktiegroepen. Dit is ook de reden dat wij bij dit nummer enige extra aandacht schenken aan een van de Novib-activiteiten: het steunabonnementschap. Bijgesloten bij deze PPRAK trof u er al een folder en een brief over aan. Hieronder gaan we er zeer in het kort nader op in.

De Novib heeft nu een geschiedenis van 20 jaar achter de rug. Vanaf de oprichting heeft in haar doelstelling gestaan: voorlichting aan de Nederlandse bevolking, uitvoering van projecten in de derde wereld, politieke druk op regering en volksvertegenwoordiging. Met name de laatste jaren begint de organisatie een duidelijker gezicht te krijgen. In haar activiteiten kiest zij consequent de kant van de derde wereld. In de voorlichting en politieke druk heeft zij als voornaamste doel over te brengen wat in de derde wereld gezegd, gedacht en gedaan wordt. In de projectuitvoering richt zij zich op de minst kanshebbenden, de armste of verdrukte bevolkingsgroepen.

Wat akties voor de derde wereld betreft leverde dit de akties op voor Mozambique, Angola, de be-

vrijdingsbeweging van de West-Sahara, Latijns-Amerika, de Sahel. De Sahel-aktie kan gelden als een voorbeeld van de wijze van uitvoeren die de Novib gekozen heeft. Langlopende akties, gericht op een bepaalde bevolkingsgroep, zodat niet uitsluitend op incidenten, maar vooral op structuren kan worden ingespeeld. En daarnaast is van gelijkwaardig belang in een langdurige informatie-overdracht een redelijk diepgaande kennis over een bevolkingsgroep en haar woongebied te verschaffen.

Sjef Theunis, algemeen sekretaris van Novib zegt: „Het zijn juist landen als deze Sahellanden die door de manier waarop de wereld is georganiseerd, in een uitzichtloze situatie gedrongen worden. Novib wil, hoe bescheiden ook, proberen deze pure afhankelijkheid te verbreken, uitzicht te geven op een menswaardig bestaan. Dat doen we door onze projecten in die landen en door de mensen hier te laten zien wat er in feite aan de hand is. Want dat we hier veel beslissingen nemen die het lot van de mensen daar in sterke mate bepalen, behoeft verder geen betoog.”

De informatie geschiedt door artikelen in het blad „Onze Wereld”, in informatiemappen en boeken over deze gebieden. Afhankelijk van het gekozen pakket van een steunabonnementschap komt enig tot vrijwel alle informatie die Novib uitbrengt

bij de steunabonnees thuis.

Mijn persoonlijke kritiek op dit onderdeel van het voorlichtingsprogramma is dat door de toevoeging van het woord „steun” bij abonnee de suggestie wordt gegeven dat er een aanzienlijke som geld overblijft voor activiteiten in de derde wereld. Gezien de omvang van alles wat de abonnees ontvangen, kan er weinig geld overblijven. Boudewijn Poelman, de gangmaker bij Novib van dit projekt, stelt daar tegenover: „Het gaat ons in de eerste plaats om voorlichting en informatieverschaffing.

Bedoeling is de steunabonnees een maximum aan heldere en overzichtelijke informatie te geven. We willen een combinatie van grondige achtergrondinformatie en kultuurverdracht, niet alleen literair, maar ook visueel inschieten op belangrijke ontwikkelingen. Bovendien moet er ook voor de jongeren iets tussen zitten, omdat we voelden aankomen dat veel steunabonnements in gezinnen terecht komen.

Het is veel, waarbij we ook nog, ondanks de lage prijs, geld over willen houden voor projecten in ontwikkelingslanden. Projecten, die liggen in het vlak van onderwijs en informatie. Dat lukt, dank zij de snelle toeloop. Nu, na twee jaar werken zijn er zo'n 4500 steunabonnees, we hopen aan het eind van dit jaar de 6000 te overschrijden.”

Dick Rietbergen

Zuid-Afrika nieuws

Het maandelijkse komunikee van de Anti Apartheidsbeweging Nederland staat weer vol Zuid-Afrika nieuws. Postbus 10500, Lauriergracht 116, Amsterdam, tel. 020 - 237335.

Filippijnen

„Circa 40 miljoen inwoners. Tien procent van de bevolking beheerst meer dan negentig procent van 's lands rijkdommen. Tweederde van de bevolking moet rondkomen met minder dan duizend gulden per gezin per jaar. Twintig procent van de bevolking verdient vier procent van het nationaal inkomen! Deze situatie wordt doelbewust in stand

Folders, brochures, boeken en dergelijke voor deze rubriek opsturen aan Dick Rietbergen, van der Mondstraat 145, Utrecht.

gehouden door de diktatuur van het Marcos-regiem, om de privileges van de Filippijnse elite en de bui-

tenlandse investeerders te beschermen”.

Aldus de werkgroep Filippijnen Haarlem. Zij houdt een Filippijnenavond op 24 september om 8 uur in het Rosentock Huussy-Huis te Haarlem. Wie in contact wil komen met de werkgroep: haar adres is SOS-winkel, Zoetestraat 2, Haarlem, tel. 023 - 312433.

„Sinds 21 september 1972 opschorting van alle burgerrechten in de Filippijnen. Solidariteit met het groeiend verzet tegen de Marcos-diktatuur”, aldus het affiche van de werkgroep.

Wateralarm

In oktober zal een groot aantal milieugroepen de aktie Wateralarm voeren. Het motto is „Kranig met

water”. Het doel is waternut verspilling en noodloze vervuiling van afvalwater in de huishoudens tegen te gaan. Nederland gebruikt in de huishouding ongeveer 104 liter water per persoon per dag, en dit verbruik stijgt nog steeds flink. Straks moet nog meer water aan de bodem en de duinen worden onttrokken, nog meer oppervlaktewater chemies worden gereinigd en nog meer water worden opgeslagen, bijvoorbeeld op de Veluwe. Dat is een katastrofale ontwikkeling.

De akties zullen plaatselijk gevoerd worden met het hoogtepunt op 30 oktober. Nadere inlichtingen bij Aktie Wateralarm, Tweede Wateringplantsoen 9, Amsterdam, tel. 020 - 221366.

Horst Kleinschmidt komt op PPR-kongres

Zaterdagmiddag 2 oktober zal Horst Kleinschmidt de PPR-kongresgangers toespreken. De afgelopen maanden is hij herhaalde malen in het nieuws geweest en voor velen zal hij dan ook geen onbekende zijn. Ter introductie op het kongres willen we hier graag nog iets meer over hem vertellen en over zijn ideeën.

Kleinschmidt werd op 12 oktober 1945 in Swakopmund, Namibië (Zuidwest-Afrika) geboren. Hij bezocht scholen in Namibië en Zuid-Afrika en ging daarna Duits en Engels studeren aan de universiteit van Witwatersrand. In 1968 behaalde hij graden in die vakken en kreeg er onderwijsbevoegdheid in.

Een jaar later werd hij onder-voorzitter van de NUSAS, de militante organisatie van engelstalige studenten, die het voortdurend met Vorster aan de stok had. In de afgelopen jaren zijn tal van NUSAS-leiders in de gevangenis beland of geband, dat wil zeggen dat hun bewegingsvrijheid werd beperkt, ze niet meer geciteerd mochten worden, niets meer mochten publiceren, geen vergaderingen meer mochten bijwonen, kortom levend dood werden verklaard. Dat kan in Zuid-Afrika onder vorm van proces.

Voorlopig ontspromg Kleinschmidt de dans. Hij werd in 1970 jeugdwerker voor de Progressieve partij. Dat was in de tijd dat Helen Suzman namens die partij in het blanke parlement als enige de apartheid keer op keer aan de kaakelde. In de daarop volgende jaren was Horst Kleinschmidt een van de drijvende krachten achter de publicatie van de SPROCAS-rapporten. Sprocas staat voor Study project on Christianity in apartheid society. De verschenen rapporten geven een scherpe analyse van het diskriminerende karakter van apartheid, een beleid dat de Zuidafrikaanse regering liever verschuierend eigensoortige ontwikkeling noemt.

Schlebusch-kommissie

In 1975 werd Kleinschmidt assistent van dr. Beyers Naudé, directeur van het Christelijk Instituut voor zuidelijk Afrika. Dat zou hij maar kort zijn, want in september 1975 werd hij gearresteerd en zat 73 dagen in een van Vorsters vele gevangenschappen. Evenals de overige stafleden van het CI had Kleinschmidt geweigerd te getuigen voor de zogenaamde

Schlebusch-kommissie, een parlementaire enquêtekommissie die een onderzoek instelde naar staatsgevaarlijke organisaties en daar werd het CI ook toe gerekend. Zonder dat een officiële aanklacht tegen hem werd ingediend, werd hij weer vrijgelaten. Maar toen was inmiddels wel duidelijk geworden, dat hij weinig kans had in Zuid-Afrika nog verder de apartheid te bestrijden. In april van dit jaar vluchtte hij het land uit. Hij woont nu in Nederland en werkt nauw samen met de werkgroep Kairos, die in Nederland o.a. steun probeert te organiseren voor het instituut van Beyers Naudé.

Nu hij zijn bewegingsvrijheid terug heeft, reist hij grote delen van de wereld af om de zaak van de zwarte onderdrukte meerderheid in zuidelijk Afrika te bepleiten. Op het moment dat wij dit stukje schrijven, is hij in de Verenigde Staten waar hij getuigd heeft voor de Senaatskommissie voor Afrikaanse zaken, die een hoorzitting is begonnen over de Amerikaanse Afrika-politiek.

Wat Kleinschmidt voor die kommissie gezegd heeft, zal ook de kern vormen van zijn verhaal op het PPR-kongres. Hij heeft er o.a. gepleit voor een onmiddellijke terugtrekking van buitenlandse investeringen uit Zuid-Afrika, gekoppeld aan een volledig wapenembargo en natuurlijk stopzetting van alle nukleaire hulp aan dat land. Voor de senaatskommissie legde hij er ook de nadruk op dat de Afrikanen de westerse regeringen wel horen zeggen dat ze tegen apartheid zijn, maar dat westerse bedrijven het apartheidregiem op alle mogelijke manieren stutten.

Horst Kleinschmidt

Shell

Onlangs is bij de werkgroep Kairos een boekje verschenen over de rol van Shell in Zuid-Afrika. Hoewel dat bedrijf voor ongeveer een miljard gulden belangen in Zuid-Afrika heeft, betekent het weinig voor de werkgelegenheid van de zwarte bevolking. Op de ongeveer 3000 werknemers zijn er maar 750 zwart. Des te meer betekent Shell echter voor instandhouding van het 'blanke bewind'. De olieconcerns leveren het Zuidafrikaanse leger brandstof en smeermiddelen, ze leveren de technische kennis voor moderne productieprocessen, waaronder nukleaire technologie en ze geven Zuid-Afrika internationaal aanzien. We noemen maar een paar punten. Wie er meer over wil weten, kan het boekje bij Kairos bestellen. 1) Ook voor niet-ekonomies geschoolden laat het zich goed lezen. De westerse olieconcerns, de banken, kortom westerse multinationals, vormen een belangrijke pijler van de Zuidafrikaanse apartheidssamenleving. De zwarte Zuidafrikanen weten dat en rekenen ons daarom niet tot hun bondgenoten. Integendeel. Dat de progressieve partijen de AMRO-boycot steunen en dat het FNV opgeroepen heeft tot een volledige ekonomiese boycot van Zuid-Afrika is een belangrijke stap in de goede richting. Het Westen zal de daad bij het woord moeten voegen. Onze betrekkingen met Zuid-Afrika onderstrepen de juistheid van de PPR-politiek dat een rechtvaardiger, humaner internationaal bestel radikale veranderingen in eigen land noodzakelijk maken. We kunnen onze eigen ekonomiese orde niet buiten schot houden.

Als wij ons levenspatroon niet willen veranderen, niet eerlijk willen delen met driekwart van de wereldbevolking die weinig of niets heeft, grondstoffen en goedkope arbeidskrachten uit de rest van de wereld blijven exploiteren, kunnen we een wereld met een menselijker gezicht voorlopig wel vergeten. Bestrijding van apartheid begint in je eigen huis. Echte inkomenspolitiek, een nieuwe ekonomiese orde, vermaatschappelijking van de produktie zijn wezenlijke bestanddelen van een progressieve buitenlandse politiek, ook met betrekking tot Zuid-Afrika.

Harm Lamberts

1) Shell in Zuid-Afrika, uitgave van de werkgroep Kairos, Cornelis Houtmanstraat 17, Utrecht. Prijs / 5,50, inclusief porto. Te bestellen door overmaking van dat bedrag op postgiro 632.686, t.n.v. penningmeester Kairos.

PPR-BIJDRAGEN IN ABORTUSDEBAT

Helaas is de fractie van de PPR, evenals andere fracties in de Tweede Kamer, niet in staat geweest één standpunt in te nemen over de beide abortus-wetsontwerpen die in de Kamer worden besproken. De meerderheid van de fractie gaat mee met het ontwerp van PvdA/VVD dat kiest voor legalisering van abortus. Een minderheid van twee leden (Bas de Gaay Fortman en Henk Waltmans) wil geen van de beide wetsontwerpen steunen, dus ook dat van KVP/ARP niet.

Dilia van der Heem:

Vrouw moet beslissen

Namens de meerderheid heeft Dilia van der Heem-Wagemakers het woord gevoerd. Volgens haar is het in het debat de vraag welke taak de overheid heeft ten aanzien van abortus. Geen mens is voor abortus. Een ieder beschouwt deze ingreep als een noodmaatregel. Een bron van

misverstanden over het al of niet uit de strafwet halen van abortus is het dooreen mengen van de ethiesmorele orde en de openbare rechtsorde.

Aan de individuele of kollektieve gewetensvrijheid mag door geen persoon of instantie iets in de weg

gelegd worden zolang deze vrijheid geen inbreuk maakt op de gewetensvrijheid van anderen. De gewetensnorm van wie dan ook mag derhalve nooit dwingend worden opgelegd aan wie dan ook, maar zij mag aan allen worden voorgehouden, en door allen in vrijheid aangevaard worden, aldus Dilia.

Wanneer nu de overheid meent dat bepaalde handelingen immoreel of schadelijk voor de samenleving zijn, dan kan zij verbiedend optreden en eventueel door middel van een (straf)sanktie ingrijpen.

„De openbare rechtsorde van de staat dient — zeker in een veelvormig denkende samenleving als de onze — een maximale afstandelijkheid te betonen tegenover de afzonderlijke gewetensopvattingen van uiteenlopende groepen in de samenleving. Zeker bij het vraagstuk van abortus, waarbij de problematiek rondom het begin van het menselijk leven de kern is.

**Podium
voor
bestuurs-
leden**

Stéphanie
Brokerhof

Leuke dingen voor linkse mensen

Er zijn maar weinig leuke dingen voor linkse mensen. Eén van die dingen is wel, dat wat linkse mensen willen, wat ze beweegt, ook overgedragen wordt. Dat gebeurt via enkele kranten en omroepverenigingen als de VPRO, de KRO, de NCRV en de VARA. De VARA echter is in gevaar. Het gaat slecht en dat is jammer. Over een paar maanden wordt er door minister Van Doorn een telling gehouden van het aantal leden van de omroepverenigingen. Naar aanleiding daarvan wordt de zendtijd opnieuw verdeeld. Zoals het er nu uitziet zal Veronica meer zendtijd krijgen en de VARA minder. De VARA zit wat aantal leden betreft dicht bij de grens om van A-omroep, B-omroep te worden, tenzij... de VARA in de komende weken veel nieuwe leden krijgt.

Nou weet ik goed dat de VARA-tv de PPR niet ziet staan. Ze gebruiken zelfs ideeën en voorstellen van ons zonder ons te noemen. Maar de VARA-radio daarentegen is een uitermate belangrijk medium voor het uitdragen van onze ideeën, voorstellen, acties en meningen. Wij zijn daar wekelijks te gast in programma's als Dingen van de Dag, In de Roode Cirkel en de Rooie Haan. Bovendien gaat het natuurlijk niet alleen om onze stem, neem nou bijvoorbeeld de berichtgeving over Zuid-Afrika. Wij als PPR zijn erg betrokken bij alles wat daar gebeurt, we voelen ons sterk verbonden met de vrijheidsstrijd van de zwarte bevolking. Wij willen ook dat veel mensen de waarheid horen over de brute onderdrukking, de mensonterende uitbuiting en mishandeling door het blanke

minderheidsregiem. Het is juist de VARA die daar precies zo over denkt, die veel doet aan goede informatie, aan protest en die meehelpt dat men langzaam gaat inzien dat dit soort gebeurtenissen sterke internationale solidariteit vereisen. De commentaren van Karel Roskam bijvoorbeeld spreken ieder PPR lid zeker aan. Deze geluiden mogen niet verdwijnen. En voor wat de VARA-tv betreft doet een programma als de Ombudsman veel belangrijk werk. Er zijn dus zeker drie redenen om steunlid van de VARA te worden:

1. Progressieve omroepen mogen niet verdwijnen, mogen geen zendtijd verliezen. Rechtse geluiden mogen niet versterkt worden of meer kansen krijgen.
2. Via de VARA-radio heeft de PPR veel mogelijkheden haar ideeën over te brengen en te verduidelijken.
3. Progressieve meningen over binnen- en buitenlandse problemen zijn erg belangrijk voor de mentaliteitsverandering, de informatievoorziening en de meningsvorming van de Nederlanders.

Zo'n steunlidmaatschap van de VARA kost maar tien gulden per jaar. Geef u daarvoor op, en doe het snel voor het te laat is. U kunt een briefje sturen naar VARA, Antwoordnummer 3 in Hilversum, of de advertentieboeken in deze PPRAK invullen.

De overheid dient pas op te treden, als blijkt dat op voor de samenleving schadelijke wijze is gehandeld. De overheid heeft de taak ten aanzien van leven in wording de zwangere vrouw maximale kansen te bieden een gezond kind ter wereld te brengen en het een gelukkige jeugd te verschaffen zodat het zich thuis kan voelen in de samenleving, zegt Dilia.

Een reeds ter wereld gekomen kind is niet alleen van de ouders, maar ook van de hele samenleving die het van de ouders kan afnemen en overnemen als het slecht verzorgd wordt. Maar een embryo kan men niet van de moeder overnemen, omdat zij haar zwangerschap niet kan overdoen aan anderen. Waar zij de enige is die de zwangerschap kan voortzetten dient zij de enige te zijn om hier te beslissen.

Bij een beslissing over abortus kan een gesprek met een vertrouwenspersoon of arts bevrijdend werken. Maar zo'n gesprek kan nooit verplicht worden, omdat dat een onoverkomelijke belasting kan worden. Juist omdat een vrouw weet of zij een goede moeder kan zijn of niet, vraagt zij om abortus of niet. Wie haar deze beslissing ontzegt laadt een zware verantwoordelijkheid op zich. Liefde laat zich niet dwingen, moederzorg kan niet worden opgedrongen.

Dilia van der Heem

Het is een vaststaand feit, dat wanneer een vrouw een zwangerschap niet aanvaardt, zij alles op alles zal zetten om van de zwangerschap af te komen. Een samenleving die die noodsituatie ontkent draagt bij tot crimineel, klandestien geknoei. Juist in noodsituaties past het de samenleving hulp te bieden: medies verantwoorde hulp, aldus Dilia.

Het is van belang dat vrouwen zo vroeg mogelijk tot een eventueel besluit tot abortus komen. De drempel naar de hulpverlening moet worden geslecht. Daarom pleit Dilia ervoor abortus op te nemen in het ziekenfondspakket.

Belangrijk noemt zij het dat de goede, adequate voorlichting over

voorbehoedmiddelen wordt uitgebreid. Als men terecht zwaar tilt aan het voorkomen van abortus lijkt de weigering van het ministerie van Volksgezondheid tot verdere steun van landelijke instellingen ter bevordering van die voorlichting, zoals PCGG en NVSH, zeer inkonsekvent. Tenslotte pleit Dilia voor een zorg-

vuldige besluitvorming omtrent beginnend leven. Welke consequenties het doen ontstaan van leven met zich meebrengt moet voor iedereen die een kind verwekt een vraag worden. Een begin zou zijn op te houden met het als een automatisme te beschouwen dat meisjes/vrouwen voorbestemd zijn tot het moederschap.

Bas de Gaay Fortman:

Wel normen stellen in de wet

Bas de Gaay Fortman zei in zijn bijdrage, dat hem was opgevallen, dat de vele brieven schrijvers en demonstranten het zo precies weten. „Voor de ene groep is abortusvrijheid een eis, gerechtvaardigd krachtens het streven naar emancipatie van de vrouw. Voor de andere groep is het de keuze voor het ongeboren leven die leiden moet tot een volstrekte afwijzing van elke abortus niet alleen persoonlijk maar ook door de wetgever.”

De bescherming van het leven in de moederschoot kan de maatschappij niet onverschillig laten. Maar dat is een uiterst moeilijke zaak. Men is aangewezen op de wil van de moeder die het draagt.

De konstatering dat de waardering en de betekenis die aan het leven wordt gegeven sterk samen hangt met de levensovertuiging mag waar zijn, aldus Bas de Gaay Fortman, dat ontslaat ons als gemeenschap niet van de plicht normen vast te stellen ten behoeve van een minimale bescherming van het leven.

Wat dat betreft zei hij waardering te hebben voor het KVP/ARP-wetsvoorstel. Maar twijfels komen bij hem en Henk Waltmans op als deze norm wordt gebruikt voor strafrechtelijke toetsing. Een rechter zou een abortus nooit veroordelen wanneer de vrouw zelf om zo'n ingreep heeft gevraagd. Een groot aantal mensen is voor zichzelf tot de konklusie gekomen dat abortus aanvaardbaar is, zodra de vrouw voor deze noodoplossing kiest. Ook bij het blijven dreigen met strafrechtelijke vervolging zou een groot aantal abortussen — zij het illegaal — plaatsvinden. Het strafrecht zou niet in staat zijn de norm te handhaven die niet door een overgrote meerderheid van de bevolking wordt gedragen. Wat men zou bereiken zou een weer optaaien van de polarisatie zijn.

Het lijkt ons het beste, aldus Bas, te erkennen dat de samenleving voor handhaving van de norm: geen

abortus tenzij de zwangerschap een ernstige bedreiging vormt voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van de vrouw, op de vrouw en arts tezamen is aangewezen.

Het formuleren van een norm heeft wel degelijk zin, ook al is de strafrechtelijke toetsing niet mogelijk, zegt Bas. De wet legt de rechten en plichten vast van mensen, maar in de wet komen ook beginselen tot uitdrukking. Daarom is het ontbreken van elke norm in de wet ter bescherming van het ongeboren leven ongewenst.

Graag zouden Bas en Henk zien dat er een nieuwe wetgeving kwam, al handhaven ze in dit konkrete geval, nu er twee wetsontwerpen liggen die ze ook niet via amendementen kunnen verbeteren, liever de huidige wet. Voor een nieuwe wet moet een grote mate van overeenstemming bestaan bij het volk en de volksvertegenwoordiging.

Tenslotte gaat Bas in op minister Van Agt die heeft gezegd dat een van de voordelen van het verlaten van de politiek is, dat hij zich beter kan inzetten voor een ethies reveil. Bas zegt dat men een ethies reveil in een ruimer kader moet plaatsen dan abortus. „Van een verloederen van de maatschappij in de zin van een algemeen dalend normbesef, zouden we niet willen spreken. Er is wel een neiging te constateren de grenzen van het moreel toelaatbare te laten verschuiven met de technische ontwikkeling.

Het is op het hele terrein van het menselijk leven dat eerbied voor het leven tot uitdrukking zal moeten komen. De eerbied voor het leven vraagt om de uitbanning van de roekeloosheid in het verkeer, van de doodstraf, van de oorlog, van gewelddadige sociale en politieke verhoudingen. Indien Van Agt zich vanuit deze brede benadering wil inzetten voor een ethies reveil in de politiek, dan zal de minister van Justitie velen aan zijn zijde krijgen, aldus Bas de Gaay Fortman.

Hans van der Wilk: Ik heb een moeilijke, onaangename

Hans van der Wilk is 38 jaar. Twee jaar geleden werd hij gekozen tot enig PPR-lid in de gemeenteraad van Schiedam. Er kwam een programkollege met drie PvdA-ers, één CPN-er en één PPR-er. Hans dus.

Nu, twee jaar later ziet Hans geen andere weg dan aftreden als wethouder. Hij krijgt geen ruimte voor zijn beleid, acht de benoeming van een opbouwconsulent stadsvernieuwing van essentieel belang. Het Kollege van B. en W. niet. Hans verbond er zijn lot aan. De konsulent werd niet benoemd. Hans van der Wilk staat dus op straat. Hij blijft raadslid. Hij is niet de eerste PPR-wethouder die met zijn PvdA-kollega's ernstige meningsverschillen heeft. Evenmin zullen zijn ervaringen vreemd zijn voor vele PPR-raadsleden in gemeenten waar wel of vaak ook niet met de PvdA wordt samengewerkt.

Een reden dus om hem in zijn Schiedamse flat op te zoeken. Temeer omdat Hans bekend staat als één van de pleitbezorgers van een nauwe samenwerking met de PvdA!

„Ik moet straks naar Den Haag. Ik zit sinds kort in het bestuur van de Katholieke Sociale Akademie daar. Inderdaad, de akademie waar zo verschrikkelijk veel moeilijkheden zijn geweest. Ja, ik vind dat er te weinig PPR-ers in dergelijke functies gaan. Links Nederland blijft achter bij het plaatsnemen in besturen en instellingen. Wat dat betreft zijn de kofessionelen beter georganiseerd”.

Vertel eerst eens wat je deed voor je raadslid werd. Vertel iets van je jeugd.

Hans van der Wilk: „Als kind zat ik in een situatie dat er niets anders voor me was dan opgeleid te worden voor machinebankwerker. Een

„Toen mijn vader doodging was er niets. Niets”.

heropvoedingssituatie. Dat heette toen Vorming Buiten Schoolverband. Tot twee maal toe ben ik een jaar in zo'n kamp geweest. In Diever en in Deurne. Mijn vader overleed vlak voor de bevrijding. Vijf broers had ik. Konstant lag ik overhoop met mijn voogd., altijd in opstand. Niet hanteerbaar voor m'n moeder. Ik moest er een paar maal uit, waarschijnlijk voor de rust van de anderen. Een moeilijke, onaangename jeugd heb ik gehad. En zo'n ontzettende armoede. Niet voor te stellen. Ik heb er nog last van vaak. Onvoorstelbaar hoor. Dat mensen in zo'n onmogelijke situatie konden leven. Toen mijn vader doodging was er niets. Niets. Niets. In Den Haag is het ontzettend geweest. De hongerwinter. Ik ben van '38. Het staat in me gegrift. Bizarre herinneringen heb ik eraan.

Ik was een konfliktueus kind. In die kampen heerste een militaire

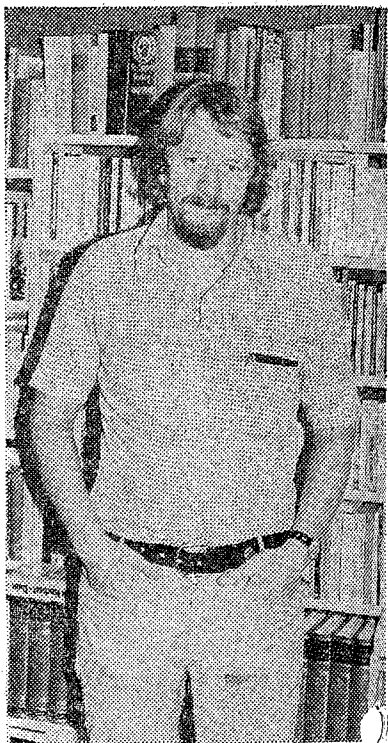
sfeer. Je werd opgeleid voor een beroep. Maar ik ben nooit bankwerker geweest. Ik heb administratieve baantjes gehad. Ik schilderde, maakte gedichten. Ik las alles wat ik maar te pakken kon krijgen. Was spoelknecht. Ik kreeg in Den Haag aardigheid in klub- en buurthuiswerk. Was er lange tijd vrijwilliger. Dat vond ik interessant. Ik had als kind zo weinig mogelijkheden gehad en voelde me aangetrokken tot het werk in de oude wijken. Elly deed ook mee. In '61 werd ik beroepskracht. Later werkte ik in Rotterdam.

Intussen heb ik een hele zware periode gehad. Wij beiden eigenlijk. We zaten in een enorme crisis. Kwam in een psychiatrische inrichting, voornamelijk met alcoholproblemen. Zes jaar geleden was ik alkoholist. De laatste keer was ik in de kliniek in Eelde en daar ben ik erg goed uitgekomen. Een hele goeie situatie, doorgezette therapie. Een heel jaar. Heel intensief. We gingen na wat er mis was gegaan. Waarom en hoe.

Vandaar uit kwam ik terug in m'n werk. Het werd me duidelijk dat elke werkzaamheid zonder relatie met politiek nogal zinloos was. Ik was wel politiek bewust. Lid van de KVP vroeger. Maar toen ik van de problematiek met mezelf was afgestapt kreeg ik oog voor andere dingen. Waarom die achterstand in de oude wijken? De economische verhoudingen worden daar goed zichtbaar in de kulturele achterstand. Heel marginaal was je daar mee bezig natuurlijk. Terwijl het in feite gaat om verschuiving en verandering van de machtsverhoudingen.

Hier in Schiedam werd ik in de PPR actief. Van het één kwam het ander. We werkten hard aan de begeleiding van onze raadsleden die in PAK-verband werkten. Ik kwam in aanraking met het politieke denken op andere nivo's. Werde landelijk bestuurslid en hield me bezig met de ontwikkeling van het partijprogramma. In 1974 werd ik lijsttrekker”.

„Ja, er zijn mensen die de moeilijkheden binnen het kollege toeschrij-

De val van de Schiedamse verdraagza

ged gehad

aan karakterstructuren. Maar in mijn geval is dit niet te herleiden tot mijn moeilijke karakter. Ik was erg chaoties, kon erg destructief zijn, was moeilijk voor m'n omgeving. Maar in de therapie heb ik een goed inzicht in die dingen gewonnen. Ik heb geleerd er iets mee te doen".

Wat moet wel. Ik heb je juist leren kennen als voorzitter van het actiecentrum Zuid-Holland en als kernleider als een ontzettend tolerante figuur, die mensen bij elkaar kan brengen, kan luisteren.

Hans: „Ja, veel mensen ervaren dat ik ben niet meer destructief. Ik ben erg veranderd. Ik sta geheel anders bekend dan vroeger. Voor mij is het haast ongelooflijk als mensen me beschrijven als kalm, relax. We zijn gescheiden geweest en opnieuw getrouwd. Ik heb die tolerantie leren ontwikkelen".

U bent geen brokkenmaker.

Hans: „Nee. Laat ik zeggen: menervaart mij echt niet als brokkenmaker. Integendeel. Maar ik heb wel de grenzen proberen vast te stellen van wat voor mij als PPR-wethouder nog aanvaardbaar is. Ik probeerde juist veel begrip op te brengen voor de argumenten van anderen. Misschien is dat mijn fout geweest. Ik had de zaken misschien harder moeten uitknokken in een eerder stadium. Het is moeilijk over te dragen aan anderen, dat je soms ligt bij het niet-aanstellen van een functionaris. Maar voor mij was die aanstelling essentieel.

„Mijn meer dingen gebeurd natuurlijk. Het gaat ook om de sfeer waarin we werkten. Ze maakten je belachelijk als je de Amroboykotter sprake bracht of de bouw van oorlogsschepen voor Indonesië. Waar je als gemeente toch bij betrokken bent. Ik had weinig vertrouwen in verandering van de mentaliteit op dat punt waar het nu op gebroken is. Het is een soort . . . een soort minachting voor . . . ethiese beslissingen, minachting voor politieke vrijverden die ontstaan uit emotie. . . ze zeggen: politiek is niet het vertalen van emoties, je moet het rationeel aanpakken.

„Nem nou zo'n zaak als de bouw van oorlogsschepen voor Indonesië.

Wij moeten een advies uitbrengen in het kader van de Selektieve Investeringsregeling. In zo'n geval zeg ik: Je moet je eerst afvragen of die bouw maatschappelijk aanvaardbaar is. Zo niet, dan moet je beslissing negatief uitvallen. En dat negatieve advies moet je dan in het kader van de SIR geven. Dat is juridies niet clean, omdat de SIR alleen de milieu-eisen toetst, maar ik wilde niet in het kader van de SIR over deze zaak praten, maar daarin werd het wel gepresenteerd.

Het gaat er mij in de eerste plaats om of iets politiek aanvaardbaar is. Als ik daarover een uitspraak heb gedaan zal ik de formele, juridiese kaders moeten vinden.

Kijk, dat wordt binnen het kollege belachelijk gemaakt".

Een punt als werkgelegenheid speelt hier natuurlijk ook zwaar.

„Ja, dat maakt het nog moeilijker. Maar je moet een grens vaststellen. Als het enige alternatief is, dat er oorlogsschepen worden gebouwd voor een land waar de democratische grondrechten worden geschonden, is de grens bereikt. Dan doe ik eerder een concessie aan de consumptiemaatschappij, waarin ik selektieve groei noodzakelijk acht".

Ben je nog steeds voorstander van programkolleges?

Hans: „Ja. Ik vind alleen dat de progressieve partijen veel kritieser moeten kijken naar de samenstelling. Daar waar maar de minste onenigheid is, daar waar de homogeniteit in het geding is, funktioneert een programkollege slechter dan een afspiegelingskollege. Een programkollege moet een visie hebben, moet de wil hebben een politiek program uit te voeren. Maar ook al is men het programaties eens, dan zal het moeilijk zijn mensen te vinden die het vermogen hebben in groepsverband te werken en die voor de deelnemende partijen aanvaardbaar zijn. Daar hebben we te weinig oog voor gehad. We zijn teveel afgegaan op het program. Er moet meer waarde worden toegekend aan de vraag wie het moeten doen. Zijn die in staat samen te werken?"

Kan dat in de praktijk?

Hans: „Als er snelle wisseling plaatsvindt in de kaders dan wordt het ondoorzichtig. Als de continuïteit vastligt, krijg je meer inzicht in de mogelijkheden van mensen. Misschien moet je een schaduwkollege vormen. In Engeland heb je een schaduwregering. Dat is zo gek niet. Waar mensen zich oefenen in het bespreken en doordenken van de problemen, vanuit een bepaalde verantwoordelijkheid. Voor alles worden eisen gesteld als je wat

Portret geschilderd door een medepatiënt in een psychiatrische inrichting.

gaat ondernemen, maar in dit geval laten we de samenleving de dupe worden van het gebrek aan scholing en oefening bij bestuurders.

In de afgelopen twee jaar zijn al twee wethouders voor mij vertrokken. Natuurlijk mag er best een politiek konflikt ontstaan, ook in een situatie waarin je geoefend bent. Maar er had in dit geval veel voorkomen kunnen worden. De eerste wethouder nam ontslag wegens een interne kwestie met de PvdA en de tweede om gezondheidsredenen, maar daarbij was het duidelijk, dat meer weerbaarheid een hulp zou zijn geweest.

Wat er nu gebeurt zit ingebouwd in de situatie. Door het individuele machtsstreven van één van de wethouders zal de man nooit een verlies toestaan. Die man moet zijn positie voortdurend versterken. Hij moet altijd zijn krachtige positie handhaven. Als een ander zich niet bij hem aansluit, krijgen ze ruzie, wat ik het afgelopen jaar dus heb gehad.

De burgemeester schiet tekort in het koördinerende werk. In zo'n geval moet hij de aanvoerder van een team zijn die helpt in moeilijkheden. Hij heeft gefaald. Hij heeft me alleen laten staan. Ik heb hem gevraagd te helpen, maar hij heeft geen poging ondernomen."

Hans vertelt hoe het kollege in alle haast een perskonferentie belegde toen hij zijn ontslag had ingediend. Het konflikt over de benoeming stelde men voor als een bagatel. Het kollege wilde een tijdelijke benoeming, en wethouder Van der Wilk een vaste. Ook in de notulen van de kollegevergadering is de zaak omslachtig omschreven. De wethouder van stadsontwikkeling vond de te benoemen man ongeschikt, maar noemde geen argu-

heid

menten. Hans: „Een jaar geleden heb ik veel bezwaren gemaakt tegen de eerste aanzetten van een nota stadsvernieuwing en tegen de procedure die werd gehanteerd. De betrokkenheid van de burgerij werd onvoldoende geregeld en een sociaal plan ontbrak geheel. Er werd niets gezegd over hoe de begeleiding van de mensen zou moeten zijn. Ik heb me daartegen verweerd en de opbouwconsulent om wie het gaat ook. Die heeft hier namelijk een jaar al gewerkt met een tijdelijke aanstelling. Hij had in proefprojecten gekonstateerd, dat de wijze waarop de mensen bij de besluitvorming waren betrokken verkeerd ging. De gemeente koos zelf de mensen uit met wie ze in de renovatieprojecten wilde overleggen. Ik stond achter de visie van de opbouwconsulent. Zo ligt zo'n zaak. Met name de wethouder van stadsvernieuwing, een PvdA'er, vindt praten met bewonersverenigingen onzin. Volgens hem doet dat de democratie geweld aan, want die moet in de raad plaatsvinden. Ik stelde dat het juist in het voordeel van de democratie is de plannen in overleg tot stand te brengen. Ik voelde me onvoldoende gesteund door het kollege in mijn pogingen een overlegsituatie met de wijken te scheppen, waarover we moeizame gesprekken voerden met de wijken”.

Waren de taken binnen het kollege niet goed afgebakend?

Hans: „Het was de eerste keer dat er een wethouder grensoverschrijdende taken had. Ik deed ook wijk-aangelegenheden en samenlevingsopbouw. Dus had ik veel te maken met de wethouder van stadsontwikkeling. Ik moest dwarsverbanden leggen en als je dan geen overeenstemming hebt is het gevaarlijk. Welzijn is een afdeling

van de sekretarie, maar de gemeentelijke diensten hebben sterke apparaten, met een modern management. Eigenlijk zou je als wethouder politieke medewerkers moeten hebben om rechtstreeks in te schakelen zonder via de ambtelijke hiërarchie te hoeven werken. Om ideeën uit te werken die je voorstellen wat meer body geven. Het uitbrengen van een minderheidsstandpunt werd mij haast onmogelijk gemaakt, omdat ik soms niet de

„De PvdA heeft het moeilijk”

paraaf van een hoge chef in het ambtelijk apparaat kon krijgen. Dat is toch belachelijk. De organisatie van de sekretarie behoeft wijziging. De diensten zijn meegegroei, die hebben bijvoorbeeld een sociaal-geograaf. Maar zo'n figuur zou toch op de sekretarie thuishoren en niet bij een dienst gemeentewerken”.

Juist jij was altijd een groot voorstander van samenwerking met de PvdA.

Hans: „Nog steeds ben ik een voorstander van ter linkerzijde iets bereiken. Het is een fictie dat dat zonder de PvdA zou kunnen. Maar keer op keer blijkt dat de politieke uitgangspunten binnen de PvdA zo uiteenlopen. Er zijn zoveel ingebouwde conflicten. En dat maakt het moeilijk met ze in zee te gaan. De PvdA hangt van spanningen aan elkaar, zowel lokaal als landelijk. Er is een stroming die een beetje PPR-geïntereerd is, met wie je het goed kunt vinden, maar die veel minder samenhang vertoont dan

wijzelf. Er is een andere groep die zich veel beter thuis zou voelen bij Drees jr. Men blijft uit een soort traditie lid van de PvdA, maar zulke verschillende groepen vormen een bron van conflicten.

Wat Schiedam betreft: men vermijdt een rechtstreeks konflikt binnen de PvdA. Men probeert te steeds te overbruggen in het belang van de partijorganisatie. Daar zit veel tijd en energie in. Ik zou meer de nadruk leggen op het naar boven laten komen van de conflicten, maar ik denk niet dat je dat van de PvdA kunt verwachten.

Ik heb indertijd met de kwestie Amsterdam in de kerngroep verdeeld, dat wij het de PvdA omwille van zo'n zaak niet te moeilijk moeten maken. Ze hebben het moeilijk. Zulke conflicten worden veroorzaakt door allerlei personen maar ik vind dat je de PvdA als partij daar niet op kunt aanspreken. Aan de andere kant geef ik toe dat die partij ook toestaat, dat mensen machtsmisbruik maken. Dat is een interne kwestie. Maar waar ik toen voor pleitte is, dat er tussen PvdA en PPR gedragsregels worden opgesteld voor samenwerking”.

Als we in de bus naar het station rijden vertelt Hans van zijn activiteiten binnen de stichting Pandorra. Hij bezoekt groepen, schoolklassen, verpleegsters in opleiding en spreekt met hen over psychiatrische patiënten. „Dat doe ik erg graag. Ik heb er nu weer meer tijd voor. Het is geweldig wat je in zulke gesprekken niet allemaal kwijt kunt. Het is verschrikkelijk belangrijk dat de vooroordelen ten opzichte van psychiatrische patiënten worden opgeheven. Ze ondervinden' als ze weer aan de slag willen veel belemmeringen. Dat heb ik persoonlijk ervaren ja.”

Kees Waagmeester

NIEUWS uit de aktiecentra

Korrespondenten
Noord-Overijssel: Folkert Jellesma, Baarsweg 19, Steenwijk
Twente: Jeroen van Urk, postbus 687, Hengelo

Politieke avond

Op 27 september organiseert het aktiecentrum Den Haag in samenwerking met de PSP-Den Haag en de FJG-Den Haag een politieke avond over de rijksbegroting, die de dinsdag daarvoor, op prinsjesdag, bekend is geworden. De Ka-

merleden Leo Jansen (PPR), Harm Drenth (PvdA) en Fred van der Spek (PSP) zullen er het woord voeren.

De avond wordt gehouden in gebouw Amacitua aan het Westeinde te Den Haag en begint om acht uur. De toegang is vrij.

Zuid-Holland

De Zuidhollandse statenfractie zal op 15 oktober in zaal Koot, Beestenmarkt te Delft verantwoording afleggen in een ledenvergadering. Ook de kerngroepafvaardiging zal aandacht krijgen.

Twente

Twente is bezig een pré-gewest te formeren, dat dezelfde grenzen zal hebben als de toekomstige mini-provincie Twente. Daarin zullen 21 Twentse gemeenten samenwerken en vier Achterhoekse (Borkulo, Eibergen, Neede en Groenlo).

De gewestraad zal nog worden gekozen door de raadsleden van de deelnemende gemeenten. De minister van Binnenlandse zaken stond geen rechtstreekse verkiezingen toe. De PPR maakt kans op twee zetels in de raad. Om één en ander te bespreken zal er op 20 oktober een Twents kongres worden gehouden. Eerst wil Twente de vraag beantwoorden of zal moeten worden meegedaan met deze getrapte manier van verkiezingen. Als die vraag met ja wordt beantwoord zal een kandidatenlijst moeten worden opgesteld en zal de vraag naar eventuele samenwerking met andere partijen moeten worden behandeld.

Verder zal er op het regionale kongres worden gesproken over de noodzaak om een gewestelijk aktiecentrum Twente op te zetten en een concept-programma te maken. Het kongres wordt gehouden in Hengelo.

Ontwapeningsdebat

PPR-INITIATIEVEN GESTRAND

Het debat over de ontwapeningsnota dat eind augustus begin september in de Tweede Kamer is gehouden, is voor de PPR teleurstellend afgelopen. Een aantal moties, waarin Henk Waltmans de belangrijkste punten uit zijn bijdrage aan het debat had toegespitst, werden alle verworpen.

In zijn bijzonder uitvoerige en gedocumenteerde bijdrage kraakte hij het regeringsbeleid. „Helaas blijkt ook voor dit kabinet vredespolitiek in feite niet meer dan bewapeningspolitiek te zijn. Er wordt vanuit gegaan dat veiligheid door macht nog steeds een van de praktische grondregels van het internationale verkeer is. De afschrikking, het modewoord van de Navo, staat centraal.”

„De nota gaat nauwelijks in op de oorzaken van de bewapeningswedloop, op de economische tegenstellingen tussen kapitalistische en staats-socialistische stelsels, of tegenstellingen tussen noord en zuid.

Er wordt gekozen voor de Navo,

hoeksteen van buitenlands beleid, defensiebeleid, veiligheidsbeleid en ontwapeningsbeleid. Er wordt dus ook gekozen voor bewapening als middel tot veiligheid onder de noemer van crisisbeheersing en voor een ontwapeningsbeleid in bondgenootschappelijk kader. Een geschikt alibi om gebrek aan visie en initiatief te vergoelijken. Het is en blijft het oude liedje: het in stand houden en verbeteren van een defensieapparaat en het voortdurend streven van de minister van Buitenlandse Zaken om op Navo-hoogte te blijven, de bondgenoten te vriend te houden en de bondsrepubliek Duitsland naar de ogen te kijken.” Henk Waltmans zegt dat de nota tweeslachtig is. „De inleiding is geschreven vanuit een nieuw veiligheidsconcept, maar wie het besluit en de konklusies leest vraagt zich af of de bewindslieden zelf vinden dat hun beleidskonklusies met het voorgaande in overeenstemming zijn.”

Minister Van der Stoep konkludeerde terecht, dat er een kloof is tus-

sen het veiligheidsdenken van het kabinet en dat van de PPR. Hij toonde zich geïrriteerd door de PPR-standpunten, hoewel die in wezen niet verschillen van die van zijn partijgenoot Franssen, die in alle vriendelijkheid werd behandeld.

Volgens Henk Waltmans komt dat, doordat de PPR niet in de ethiese sfeer blijft, maar op grond van politieke en militaire argumenten aandringt op ontwapening en kernwapenvrije zones.

De Kamer verwierp een oude PPR-motie, waarin wordt gevraagd te blijven streven naar verklaringen van Navo en Warschaupakt om niet als eerste kernwapens te gebruiken. Voor de motie stemden behalve de PPR ook PvdA, D'66, PSP, Huysen en vier ARP-ers.

Een motie waarin wordt gevraagd de uitvoerbepalingen van goederen van strategische betekenis strenger toe te passen in afwachting van een algeheel verbod op uitvoer, kreeg slechts de steun van de CPN.

Een motie om Nederland kernwapenvrij te maken werd slechts gesteund door CPN en PSP en de D'66-er Imkamp. Een andere motie, die de regering vraagt in internationaal verband initiatieven te nemen voor het kernwapenvrij maken van Europa, kreeg daarnaast de steun van PvdA en Huysen.

Buitenlanders voor slechte werk

Onder heftig verzet van de PPR-fractie heeft de Tweede Kamer een wetsontwerp Arbeid Buitenlandse Werknemers aanvaard, waarbij de werkvergunning voortaan bij de Werkgever zal berusten en niet langer bij de werknemers. De buitenlandse werknemer is met de wet volledig afhankelijk geworden van zijn werkgever. De belangen van de werknemer staan niet voorop.

De minister zal per bedrijf beoordelen of men buitenlandse werknemers in dienst mag hebben en hoeveel. Vastgesteld wordt welk werk door buitenlanders mag worden verricht! Een bedrijf krijgt geen vergunning als Nederlanders beschikbaar zijn of mechanisering mogelijk is.

Volgens Dilia van der Heem, die namens de fractie het woord voerde, en zich al eerder met de problematiek van de buitenlanders heeft vereenzelvigd, is de wet de Nederlandse samenleving onwaardig, omdat wij hiermee onze problemen op de buitenlanders afwentelen.

De wet komt hard aan, omdat mobiliteit van de buitenlanders vrijwel onmogelijk wordt. Door een amendement van Dilia is in de wet een wijziging aangebracht, waardoor buitenlanders die langer dan een half jaar werkloos zijn, buiten de limiet vallen. Dus nog aan het werk kunnen wellicht.

De Kamer heeft verder de wer-

kingsduur van de regels uit de wet van vijf jaar tot drie jaar teruggebracht. Na drie jaar zullen de buitenlanders, op enige burgerrechten na, gelijk staan aan hun Nederlandse collega's. (Dilia: drie jaar diskrimineren is ook erg.)

Buitenlanders zijn werkzaam in de slechte banen. Dit wordt door de wet verder in de hand gewerkt. Dilia pleitte ervoor de werving stop te zetten, zodat de landen van her-

komst hun beste mensen niet langer kwijtraken. Zij wil verder een verticale werkverdeling: Als er 500 vervelende klussen bij Hoogovens moeten worden gedaan, waarom dat werk dan niet verdeeld onder de werknemers en 500 ekstra Nederlanders in dienst genomen?

Op vijf leden na heeft de PvdA-fractie voor het ontwerp gestemd. Het bestuur van de PvdA heeft fel tegen de wet geprotesteerd.

Lees in Hervormd Nederland:

Drie verhalen over de bewapening: staatssecretaris Kooijmans: je krijgt een gevoel van machteloosheid/Henk Waltmans: Wirwar wapenhandel wacht op ontknoping/prof. Röling: Wie geen verandering wil is een gevaar voor de vrede/Verder: Mao Tse Toeng: een ketter met een visioen/Harriët Freezer: niemand tikt je op de vingers als je mensen in de kou laat staan/Gesprek met Jaap Boersma

Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten, CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:

Adres:

Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland

opnieuwweekblad voor kerk, cultuur en samenleving

DE VARA MOET GROOT BLIJVEN.

De VARA heeft er nooit een geheim van gemaakt wat voor omroep zij wil zijn. We kiezen duidelijk partij. Dat komt tot uiting in de wijze waarop we onze aktualiteiten-rubrieken op radio en televisie maken, het is ook duidelijk merkbaar in programma's als ZI, De Rooie Haan of Haagsche Kringen. Heel praktisch werk proberen we te verrichten met programma's als Ombudsman en Koning Klant.

Misschien bent u het niet altijd eens met wat de VARA doet. Het is mogelijk dat u meer verwacht, of dat u vindt dat andere progressieve groeperingen dan PvdA en vakbeweging te weinig bij de VARA aan bod komen. Maar van de andere kant zou u het waarschijnlijk betreuren, als er in ons land geen plaats meer zou zijn voor een grote progressieve omroep.

Binnenkort wordt het ledenbestand van de omroepen geteld. Op basis van de uitslag zal de zendtijd worden verdeeld. De VARA moet dan goed uit de bus komen. Want in het totaal van meningen mag een grote, progressieve omroep niet ontbreken.

Daarom vragen wij u lid te worden. U hoeft dan niet persé een abonnement op de VARA-gids te nemen. Misschien hebt u al een ander omroepblad en wilt u dat houden. U kunt dan ondersteunend lid worden. Voor maar tien gulden per jaar.

U kunt echter ook meer doen. De VARA is een democratische vereniging, waarin de leden uiteindelijk het programmabeleid bepalen. U kunt daarin meewerken en dus invloed uitoefenen. Een reden te meer om onderstaande bon in te vullen.

JA, DAAR BEN IK HET MEE EENS.

Ik vind ook dat de VARA groot moet blijven.

Naam _____

Adres _____

Woonplaats _____

Noteer mij daarom als:

lid f 10,- per jaar (zonder gids)*

lid/abonnee

Betaling (na ontvangst acceptgirokaart):

per kwartaal f 9,50 per half jaar f 19,- per jaar f 38,-

Betaling automatisch per bank/giro:

per kwartaal f 9,20 per half jaar f 18,40

per jaar f 36,80

U kunt ook bellen: 02150 - 16353 tst. 147/440

* Het gewenste hokje aankruisen.

Opsturen in een gesloten envelop naar VARA, Antwoordnummer 3, Hilversum. Een postzegel plakken is niet nodig.

PP

PPR en de economische groei

Kort voor de zomer verscheen de langverwachte „Struktuurnota” van minister Lubbers. Deze nota geeft de lijnen aan voor de toekomstige economische ontwikkeling van Nederland. De discussie erover die in de komende tijd in de Kamer en daarbuiten gevoerd gaat worden is dan ook erg belangrijk. En natuurlijk besteedt ook de PPR veel aandacht aan de struktuurnota. In de Kamer bijvoorbeeld heeft Leo Jansen zich al zeer teleurgesteld getoond over de visie die de mi-

nister in de nota tot uitdrukking brengt.

De Studiestichting is op het verschijnen van de nota vooruitgelopen door uit te komen met haar eigen nota „Selektieve Groei”. Dat is inmiddels al weer een paar maanden geleden. Op dit moment wordt er hard gewerkt aan een reactie op de nota van Lubbers ten behoeve van de vaste Kamer-kommissie voor Economische zaken. Later dit najaar zal een uitgebreidere reactie verschijnen in de

bekende serie publikaties van de Studiestichting.

Om PPR-leden een idee te geven in welke richting die reactie zal gaan en om hen — voorzover nog nodig — aan het meedenken te zetten is een voorlopige paragraaf omgewerkt tot bijgaand artikeltje. Reacties daarop zijn welkom. Ook is het mogelijk de nota van de Studiestichting alvast te bestellen. (Singel 277, Amsterdam, 020-226018; de kosten zullen ongeveer vijf gulden bedragen).

Dit stukje gaat in op de verborgen werkloosheid en is van Maurits Henkemans en Martin Zwanenburg.

Gaat de werkloosheid echt omlaag?

„De strukturele werkloosheid dient zoveel mogelijk te worden teruggedrukt. Als eerste streefcijfer wordt een werkloosheidspeil van 150.000 aangehouden. Dit vergt — vergeleken met de prognose op basis van geëkstrapoleerd beleid — een vergroting van het aantal arbeidsplaatsen in de jaren tot 1980 met bijna 200.000.”

Aldus minister Lubbers in zijn struktuurnota. Het gaat er ons even niet om of de gemaakte berekeningen wel kloppen, of om de vraag of de voorgestelde maatregelen inderdaad die ekstra arbeidsplaatsen zullen opleveren, maar om de vraag wat de werkelijke betekenis van dit alles is. Naar ons oordeel is die betekenis nogal gering. En we menen dat de nadruk op het eindresultaat (zoveel duizend werklozen) misleidend is. Dat eindresultaat wordt namelijk niet zozeer bepaald door de ekstra arbeidsplaatsen als wel door de stijging van de verborgen werkloosheid.

De betekenis van de verborgen werkloosheid wordt het duidelijkst gedemonstreerd door de toename van de WAO-ers. De verwachting immers is, dat het aantal mensen dat een uitkering krijgt krachtens de Wet op de Arbeidsongeschiktheid een toename te zien zal geven van 297.100 in 1974 tot 475.100 in 1980. Er komen dus tweehonderd-duizend WAO-ers bij.

Nog meer verborgen is de werkloosheid onder de gehuwde vrouwen. Uit onderzoek van de Emancipatiekommissie blijkt dat er tot 1980 alleen al behoefte is aan honderdduizend ekstra banen voor vrouwen.

We twijfelen dan ook aan dat cijfer van 150.000. Het lijkt er eigenlijk eerder op, dat het terugdringen van de werkloosheid wordt bereikt door het verschuiven van de categorieën (het vervangen van WAO-ers) en het niet eerlijk uitkomen voor de

verborgen werkloosheid (gehuwde vrouwen) dan door het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen.

Natuurlijk is een ander wel aan de regering bekend. In de struktuurnota treft men er ook wel iets over aan. Maar het kabinet schijnt er geen vergaande konklusies aan te verbinden. Integendeel zelfs: de zorg voor de grote groep van mensen die door gebrek aan werk maatschappelijk min of meer buitengesloten worden raakt overschaduwd door pogingen een kleine groep weer aan het werk te helpen, bijna ten koste van alles.

Bij dit alles spelen meer overwegingen een rol dan we hier naar voren hebben kunnen brengen. En we doen nu ook onvoldoende recht

aan allerlei beschouwingen in de struktuurnota. Elders zullen we daar dan ook zeker op terugkomen. Hier willen wij als onze mening naar voren brengen dat het beter is te leven in een samenleving waarin men op ontspannen wijze nuttig werk verdeelt dan in een samenleving waarin koortsachtig steeds nieuw werk moet worden gezocht. En dat de vraag of iemand, al dan niet tegen betaling werk verricht niet allesbepalend zou mogen zijn voor hoe we over zijn of haar „maatschappelijke participatie” denken. En tenslotte dat steeds weer blijkt dat er behoefte is aan een nieuwe visie op werk en inkommen die uitgaat van méér omvattende toekomstbeelden.

De menselijke maat

Wanneer voelt een mens zich op zijn gemak? Onder welke omstandigheden functioneren mensen op hun best? Is klein altijd fijn („Small is beautiful”) en is grootschaligheid per definitie slecht?

Dergelijke vragen stelt de Studiestichting zich in het kader van een nieuw projekt dat als voorlopige titel (een maatschappij op) „Menselijke Maat” heeft meegekregen. Een titel die gemakkelijk twee misverstanden kan oproepen; 1. dat er één maat zou zijn voor alle mensen en 2. dat een dergelijke vraagstelling niet anders dan vage antwoorden op kan leveren.

Dat het anders is hoopt de Studiestichting te bewijzen met een boekje dat hopelijk kort voor de verkiezingen zal verschijnen en waaraan verschillende PPR-mensen een bijdrage zullen leveren over concrete problemen op het gebied van onderwijs, verkeer, wonen, gezondheidszorg en zo meer.

Het ligt in de verwachting dat het projekt na het verschijnen van dit boekje zal worden voortgezet. In verband daarmee zoekt de Studiestichting contact met een

werkzoekende afgestudeerde in (bij voorkeur) één der sociale wetenschappen die in onderstaande probleemstelling geïnteresseerd is: Zijn er naast „materiële” grenzen ook „immateriële” grenzen aan de groei? Is de mens oneindig flexibel en past hij zich aan iedere veranderde situatie wel weer aan? Of zijn er toch signalen die er op wijzen dat op zeker moment de maat vol is?

Wij zouden graag willen samenwerken met iemand die voor ons wil nagaan wat er vanuit verschillende wetenschappelijke disciplines te zeggen valt over „een menselijke maat” in onze leefwereld (werken, wonen enz.) en welke criteria dienen te worden gehanteerd.

Het is mogelijk, maar nog niet zeker, dat we zo iemand een TAP-plaats of wellicht een vaste werkkring kunnen verschaffen.

Wie belangstelling heeft doet er goed aan snel contact op te nemen met de Studiestichting, Anneke van 't Hull tel. 020 - 226018 of met bestuurslid Erik Akkermans, tel. 020 - 255322.

Themagroep Milieu

De postbode is niet schuldig, Michel ook niet?

Brievenbusvervuiling

De laatste jaren worden onze brievenbussen steeds opnieuw gevuld met reclame-drukwerk waar we niets mee doen: het verdwijnt meestal ongelezen in de prullebak.

Iedereen kan nagaan wat dit betekent aan verspilling van hout, water en energie, terwijl we bovendien weten dat het produceren van papier waterverontreiniging veroorzaakt door de giftige stoffen die daarbij worden geloosd. Om de verspilling van drukwerk tegen te gaan heeft de Vereniging Milieu-defensie samen met de konsumentenorganisatie Koopkracht een actie op touw gezet: voor f 1,25 op giro 10.2000 bestelt men drie stickers met de tekst „Geen reklamedrukwerk” en plakt één van de stickers op de brievenbus (de andere kunnen aan kennissen worden gegeven). De brievenbus met dit opschrift wordt meestal ontzien door de bezorgers van huis-aan-huis kranten en ander reclamemateriaal. Enkele reclameburo's hebben verklaard dat zij de wensen van de klant willen respecteren en daarom de bezorgers opdracht gegeven de bussen met het opschrift „geen reklamedrukwerk” over te slaan. Het is daarom zeker de moeite waard de stickers via storting op bovengenoemd gironummer te bestellen.

De PTT trekt zich daarentegen niets van de sticker aan en blijft doorgaan met bezorgen van „aan-de-bewoner-van-dit-huis” brieven en ander ongeadresseerd reclame materiaal. Men zou de moeite kunnen nemen om dit materiaal, voorzien van de tekst „retour” weer in de brievenbus te deponeren, om de afzender van de reclame duidelijk te maken dat er ook mensen zijn die hun boodschap minder waarderen.

Men kan kritiek hebben op de handelwijze van de PTT. Deze kritiek had ik opgeschreven in een artikel voor PPRAK, maar intussen heeft de politiek verantwoordelijke man voor PTT zaken, Michel van Hulten, in het blad Milieudefensie verdedigd waarom deze vorm van milieuvervuiling niet door de PTT kan worden aangepakt. De argumenten van Michel zijn

1. De PTT moet in principe alles vervoeren wat ter vervoer wordt

- aangeboden, ongeacht de inhoud van de boodschap.
2. De postbode weet niet of een bepaald drukwerk gevraagd of ongevraagd is.
3. De postbode kan niet nagaan of een stuk „reklame” is of niet.
4. Bovendien moet de actie niet tegen de PTT maar tegen anderen worden gericht, omdat de PTT maar een fractie van alle reklamedrukwerk rondbrengt.

Over deze punten kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt:

1. „Alles vervoeren” is blijkbaar een principiële punt. Dit staat inderdaad zo in de PTT-wet, maar wetten kunnen veranderd worden. Als een meerderheid meent dat reclameboodschappen voor een schadelijk geacht produkt (bv. sigaretten, wapentuig) niet via de PTT — een staatsbedrijf — vervoerd mag worden, dan moet het ook niet meer gebeuren. In de Tweede Kamer zullen initiatieven in deze richting bevorderd kunnen worden. Wel moet men de maatregelen in een breder verband treffen, omdat de PTT niet de enige instantie is die stukken vervoert.
2. Het ongevraagd zijn van drukwerk kan de PTT-beambte inderdaad niet per geval nagaan. Wel kan men in het algemeen stellen dat om ongeadresseerd drukwerk nooit gevraagd kan zijn. Dit ongeadresseerde drukwerk kan door de PTT-bezorger apart worden gehouden en hij kan de brievenbussen met sticker overslaan. De kosten die ontstaan door het apart houden van het drukwerk dat huis aan huis verspreid zou worden, dienen te worden omgeslagen over de instellingen die dit materiaal aan de PTT aanbieden.
3. Er bestaat ongeadresseerd drukwerk dat geen commerciële reclame is, maar een ideële boodschap draagt, bv. stencilwerk van actiegroepen. Hoewel de PTT dit soort drukwerk weinig vervoert kan men de onder 2 voorgestelde procedure handhaven door de afzenders van dit soort materiaal te vragen dit toch van adres te voorzien.
4. Het is juist, dat veel papier wordt verspild buiten de PTT om. De PTT is toch doelwit geworden van actie, omdat de reclameburo's

al wel positief reageren op de sticker van Milieudefensie-Koopkracht. De reclame in allerlei bladen geeft ook verspilling, van hout, water en energie; dat moet daarom apart worden bekeken, binnen het kader van een totaalvisie op het maken van reclame. Mijn konklusie is: de postbode is niet schuldig, de PTT evenmin; Michel heeft zich nu te houden aan de PTT-wetgeving, maar zou er wel voor moeten ijveren deze wetgeving te veranderen. Van dit ijveren is tot nu toe weinig naar buiten gebleken.

We moeten komen tot een visie op reclame in onze samenleving. Daarna kunnen we ons bezinnen op maatregelen tegen reclame via de PTT, de bladen, het luchtverkeer, op het openbaar vervoer en in openbare gebouwen.

Michel van Hulten heeft het initiatief genomen hieraan met een studiegroep te gaan werken. Iedereen die meent een bijdrage te kunnen leveren is welkom op dinsdag 28 september, om 19.30 uur in het restaurant „De poort van Kleef”, Mariaplaats 7, Utrecht, zaal

5. Belangstellenden die niet aanwezig zijn kunnen zich opgeven op het onderstaande adres.

Werkgroep Vervuiling
Wouter van Doorn,
Kade 21, Ede.

Uitspraak geschillen-kommissie

De geschillenkommissie van de partij, bestaande uit Dik van Kleef, Ruud de Vringer en Hans van Welzenis, heeft uitspraken gedaan naar aanleiding van klachten over de datum van indiening van kandidaten voor de Tweede Kamer.

Assen, Eelde, Groningen en Drente hadden zich erover beklagd, dat lijsten die voor 11 augustus werden ingezonden werden afgewezen door het bestuur. Het bestuur hanteerde de datum van 31 juli.

De geschillenkommissie wijst er in de uitspraak op, dat de reglementaire datum waarop nog kandidaten konden worden ingediend inderdaad 31 juli is, omdat het najaarskongres 12 en 13 november wordt gehouden, maar dat het bestuur tot drie maal toe de datum van 11 augustus als uiterste datum in PPRAK had gepubliceerd. De noordelijke klacht is op grond daarvan ontvankelijk verklaard.

Een klacht van Apeldoorn, over het niet in behandeling nemen door het bestuur van kandidatenlijsten die na 11 augustus werden ingediend, is op bovengenoemde gronden afgewezen.

DE STEM DES VOLKS

Pier van Gorkum (2)

„Pier van Gorkum verlaat de PPR. Jammer, maar het bevordert de duidelijkheid”, aldus de (overigens kort samengevatte R.B.) reactie van het partijbestuur. Jos, Truus en Huub vragen zich af (PPRAK van 27 aug., blz. 22) over welke duidelijkheid het partijbestuur hier eigenlijk spreekt. Hier een letterlijke aanhaling uit de persverklaring, die de WRP samen met de PSP heeft uitgegeven:

„Voor de WRP betekent het vorm geven aan een duidelijk links alternatief het voornemen uit te treden uit de PPR en aansluiting te zoeken bij de PSP. Het is onmogelijk een partij te blijven steunen die verantwoordelijk is voor het huidige regeringsbeleid en tegelijkertijd als werkgroep tegen dat beleid steeds krachtiger oppositie te voeren. De **politieke duidelijkheid** is niet gediend met het eten van twee waljetjes.”

Konklusies, waar ook de briefschrijvers kennelijk (nog) niet achterstaan, maar die wel namens hen de wereld in zijn gestuurd.

Het gaat hier wel degelijk om een initiatief van „enkele PPR-leden”. Er stonden weliswaar negen namen onder de verklaring, maar even later bleek dat een aantal van hen de inhoud niet kende en er erg ongelukkig mee was.

Over „direkte democratie” gesproken!

Wat het huidige „isolement van de PSP” betreft: de PSP heeft de mogelijkheid om een direkte en naar verhouding grote invloed te hebben op een links beleid in de komende periode **niet** willen gebruiken. Ze heeft de procedure regeerakkoord 1977 afgewezen. (Het ging daarbij om het samen formuleren van een links beleid, een concept-regeerakkoord; niet om de beslissing een regeerakkoord te sluiten.)

Natuurlijk was dat aan haar om te beslissen, maar het was een klap voor de vooral door de PPR op gang gebrachte samenwerking. Velen hadden niet anders verwacht. De PPR had anders gehoopt.

Overigens is het dan toch wel een beetje goedkoop van diezelfde PSP, om daarna met zoveel mooie woorden een „links alternatief voor het

huidige beleid van de progressieven” mee aan te kondigen. Sorry hoor, hoe het eigenlijk zou moeten weten we zelf ook wel. Maar hard roepen hoe het moet kan nooit een werkelijk alternatief zijn, voor een alternatief is **doen** nodig.

Jullie spreken over de vele discussies binnen de PPR over ondernemingsraden, Oosterschelde en kerncentrales voor Zuid-Afrika. Maar realiseer je wel dat **dank zij de PPR** de Oosterschelde niet dicht gaat, er nog geen kerncentrales in Nederland zijn bijgekomen en niet is meegewerkt aan de kerncentrales voor Zuid-Afrika (en daar ging het toch om?); dat **dank zij de PPR** het wetsvoorstel or althans nog deze inhoud heeft. Hoe je een en ander ook beoordeelt, — en dat oordeel is aan de partij: de PPR heeft zich voor deze zaken niet alleen in woorden sterk gemaakt.

Natuurlijk maakt ze bij lange na niet waar wat ze eigenlijk wil. Hoe zou ze ook kunnen, met 5 a 6 procent van de stemmen? Ze krijgt in de huidige regering weinig voor elkaar. Ze twijfelt steeds weer of de afstand tussen wat ze wil en wat ze bereikt niet te groot wordt. Ze twijfelt steeds weer of de grens van wat ze kan aanvaarden niet bereikt is. Toch heeft ze tot nu toe elke keer weer besloten door te gaan, zij het vaak met moeite en pijn. Doe dan niet alsof die twijfels het

alleenrecht zijn van een WRP, het alleenrecht van met name diegenen voor wie die spanning tussen wensen en resultaat — jammer genoeg — te groot is geworden. Het is die twijfel, die spanning tussen ontzettend veel willen en met moeite een klein beetje daarvan waarmaken, die hoort bij de PPR. En het zou wel eens kunnen zijn dat mensen juist daarom kiezen voor de PPR. Een partij die duidelijk haar grenzen stelt, maar zich tenminste kwetsbaar durft op te stellen.

Ria Beckers,
voorzitter PPR

De Stichting Radikalen Vorming in de PPR (SRV) zoekt op korte termijn een

half time beroepskracht

met name belast met raodling- en vormingswerk voor raods- en statenleden van de PPR.

Informatie over vereisten, taak, salaris etc. tel. bij SRV, 020-256046.

Sollicitaties moeten voor 1 oktober binnen zijn bij de sollicitatiecommissie van de SNV, Singel 277, Amsterdam.

Vijf advieslijsten voor kerngroep

De kerngroep van 25 september zal een advies opstellen voor het najaarskongres over de eerste zeventien landelijke plaatsen op de kandidatenlijst voor de nieuwe Tweede-Kamerfractie van de PPR.

Er liggen vijf kandidatenlijsten die we hierbij afdrucken. Vier van de regionale bijeenkomsten van 4 september en één van het bestuur.

Boy Trip is niet in het advies van het bestuur opgenomen omdat hij gezien de omstandigheden thuis niet voorziet, dat hij het Kamerlidmaatschap zou kunnen vervullen zoals hij dat zelf zou willen.

Er is één landelijke lijsttrekker. De overige kandidaten zijn meestal in blokjes van vier gekozen en staan dan in alfabetische volgorde.

Regio noord/oost	N.-Holland	Z.-Holland/Zeeland	N.-Brabant/Limburg/Utrecht	land. bestuur
1. Ria Beckers 2 t/m 5	1. Ria Beckers	1. Ria Beckers	1. Ria Beckers	1. Ria Beckers
Dolf Coppes M. van Hulsten Leo Jansen Henk Waltmans 6 t/m 9	M. van Hulsten Leo Jansen D. v. d. Heem Boy Trip	Leo Jansen M. van Hulsten J. Verduyn L. H. Waltmans	Dolf Coppes M. van Hulsten Leo Jansen H. Waltmans	D. v. d. Heem M. van Hulsten Leo Jansen H. Waltmans
Hans v. Kooten Boy Trip Jao. Verduyn L. M. van Winkel 10 t/m 13	H. Waltmans Gerrit J. v. Oven P. Lankhorst K. van Kuyen	D. v. d. Heem K. van Kuyen P. Lankhorst Dolf Coppes	Henk Rigter D. v. d. Heem Harry Korsten Henk de Ruyter	Dolf Coppes K. van Kuyen P. Lankhorst Ron Rote
M. Andriessen I. Doorakkers D. v. d. Heem K. van Kuyen 14 t/m 17	Dolf Coppes Ron Bote W. v. Hoogevest M. van Winkel	Jaap Roëll Wim Riedijk A. Kamermans H. v. d. Wilk	Boy Trip Jaap Roëll J. Verduyn L. Fr. Hoogervorst	M. Andriessen G. J. v. Oven H. Rigter M. van Winkel
F. Hoogervorst P. Lankhorst Kl. Waagmeester Hylke Tromp	Fr. van der Ven M. Andriessen Frans Schulte Henk Hoek	M. Andriessen Ton Wolff I. Doorakkers K. Waagmeester	K. van Kuyen Chris Joosten Wim Riedijk P. v. d. Hijden	I. Doorakkers Johan Mug Jaap Roëll J. Verduyn L.

Michel van Winkel

In overtreding

☆
Je zou toch bijna lid worden van de Vara om van het gezeur af te zijn.

☆
Prins Bernhard: Monarchie Bunker.

☆
De behandeling van de ontwapeningsnota is verlopen zoals dat hoort: overwoekerd door de schandalen van de wapenindustrie.

☆
Aangezien welzijn niet in geld is uit te drukken kunnen we op de begrotingsposten daarvoor wel bezuinigen.

☆
Pater Koopman: abortus prokateur.

☆
Nu Van Thijn het steeds heeft over het oogstjaar zegen de werkgevers gewoon dat de VAD nog niet rijp is.

☆
Misschien is zo'n VAD er wel om werkgevers, werknemers en politieke partijen iets te geven om aandacht aan te besteden.

☆
Abortusdebat: Wij vrouwen ijzen.

☆
Elsevier: de moneyarchie is weer gered.

☆
Om de klap niet te hard te laten aankomen heeft Vredeling maar een jonkheer tot inspekteur-generaal benoemd.

☆
In verband met de bevordering van de bewapeningswedloop hebben de Russen een Mig naar Japan gestuurd om de westerse landen in de gelegenheid te stellen te bewijzen dat hun vliegende radar-systemen hard nodig zijn.

☆
We zullen eens aan de kerngroep vragen of minister Van Doorn zijn neus mag snuiten.

Lopen, trottoir, fietsen, auto's, rechtspraak, verhoging boete van f 7,50 naar elf gulden, alles mislukt en op vrije voeten.

Dat is dus de reeks. Thuis in Den Helder ga ik voor ik naar bed ga altijd even fietsen met Flitsje, m'n hond, en dan rij ik langs zo'n buitenweg waar hij z'n renrantsoen krijgt. Dan komen er soms auto's 's nachts om half een en die scheuren daar langs de bocht van zo'n binnenkomend weggetje, nou, dan is je leven niet zeker meer als je daar op de fiets zit.

Dat gebeurde onlangs weer, zo'n auto drukte me tegen de trottoirband aan, ik schrok me rot. Ik was net hersteld en daar kwam weer zo'n auto vlaklangs me. Ik ging trillend het trottoir op en dacht: stik, hier ben ik veilig. Er was verder geen mens meer te zien, naast het trottoir waren geen huizen, alleen maar een grasveld. Ik blijf hier fietsen, dacht ik.

Maar daar komt even later weer een auto achter me aan en die gaat zelfs toeteren. Ik dacht: ben ik even blij dat ik veilig op het trottoir ben? Die auto schuift voorbij, maar toen bleek het een volkswagentje van de gemeentepolitie van Den Helder te zijn. Weet u dat u op het trottoir fietst, zeiden ze. Ik zeg: ik zou dat niet weten? Natuurlijk.

Waarom doet u dat, zeiden ze. Ik zeg: ik ben van plan dat tot mijn huis aan toe te doen. Daar en daarom. Nou, daar hebben we niets mee te maken zeiden ze. Wie bent u? Wat is uw naam? Ik zeg Van Winkel. Uw beroep? Ik zeg: moet dat? Ja zeker. Nou, Tweede Kamerlid dan. Die lui keken elkaar een beetje aan, dachten zeker dat ik toeter was. Zeiden ze: kunt u dat bewijzen. Ik zeg: Tuurlijk.

Maar ik zeg: waar is dat allemaal voor nodig. Dat trottoir is er toch voor de veiligheid van de mensen? Nou, ik heb hier mijn veiligheid gezocht.

Ik zeg: oke, dit is een overtreding, maar ik heb niemand schade toegebracht. Geen materiële wederrechtelijkheid, zeg ik.

Nee, zeiden ze, dat heb je alleen bij strafzaken. Een gekissebis dus.

Ik zeg: ik ben zelf automobilist en ik weet hoe kwetsbaar een fietser is. Ze vroegen of ik wilde schikken, maar daar had ik geen zin in. Ik zeg: al gaat het tot voor de Hoge Raad, ik wil wel eens weten wat er wordt beschermd hier in Nederland en wat niet. Ik voelde me in m'n rechtsgevoel aangetast. Een heel eigenaardige gewaarwording, dat ik om zo'n pietluttigheid verontwaardigd was.

Maar je merkt hoe weerloos je bent

als burger tegen die geüniformeerde mannen. Ik had verwacht dat de politie op grond van artikel 28 van de politiewet juist hulp zou geven aan iemand die nog trillend op z'n benen de schok te boven aan het komen is van bijna overreden te zijn door een auto. Er was zelfs geen vraag of ik het nummer van die auto wist of zo.

Ik moest toen voor de kantonrechter verschijnen op een dag dat ik niet kon. Toen schreef de officier van justitie terug, dat het zo onbelangrijk was, die overtreding, dat ik geen uitstel kon krijgen. Later ben ik voorgekomen en ben toen voor het eerst van m'n leven in een rechtszaal geweest. Ik was even van tevoren gegaan, omdat ik voor mezelf wilde pleiten en moest weten hoe dat ging. Het was een gezellig hokje. Er was geen spreektijdsbelemmering, merkte ik, en ik heb daar bepleit wat ik ook in de Kamer heb bepleit, namelijk dat de politie juist z'n hulpverlenende taak niet moet vergeten. Ik had dus eens aan den lijve ondervonden hoe weinig dat voor die mensen spreekt. Ze zitten daar formeel een zaak op te sporen waar een overtreding in zit en gaan niet na, wat er nou precies aan de hand is. Dat viel me zo tegen. Die rechter en officier van justitie waren jammer genoeg erg formeel. Ze durfden me niet te beschuldigen van een zelfverzonnen verhaaltje. Want ik had geen enkele aanwijzing van die gebeurtenis natuurlijk. Wat die agenten hadden gekonstateerd, was, dat ik op het trottoir fietste. Geheel juist dus. Oorspronkelijk had ik een veroordeling van f 7,50 maar hij vroeg of ik mijn recht om in hoger beroep te gaan niet wilde vasthouden.

Want hij dacht: die vent die doet het zo principieel, die zal daar wel een bedoeling mee hebben. Wilt u in hoger beroep gaan, zei hij, dan moet ik u helaas veroordelen tot een boete van elf gulden, want dat is het minimum waarop je in hoger beroep kunt gaan. En zei hij, dan boft u nog, want in augustus wordt dat zestig gulden. Want het was in juli. Ik zeg: om te bewijzen dat het mij niet gaat om het geldbedrag zou ik graag elf gulden willen hebben. Hoewel ik niet van plan was in hoger beroep te gaan. Elf gulden kreeg ik of één dag hechtenis. Maar omdat er zo'n lange wachtlijst is voor de bajes heb ik maar betaald.

Dat was mijn vakantiewerkje. Als lid van de commissie van justitie dus. Zoals Bas naar het arbeidsburo ging, zo bracht ik een „werk“bezoekje aan de rechtszaal.

Meerten ter Borg:

„De macht van ideeën wordt enorm onderschat”

pag. 8 en 9

PPRAK

PPR Aktie Krant

PPR-Aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 8 oktober 1976, nummer 89

De kerngroep, in vergadering bijeen

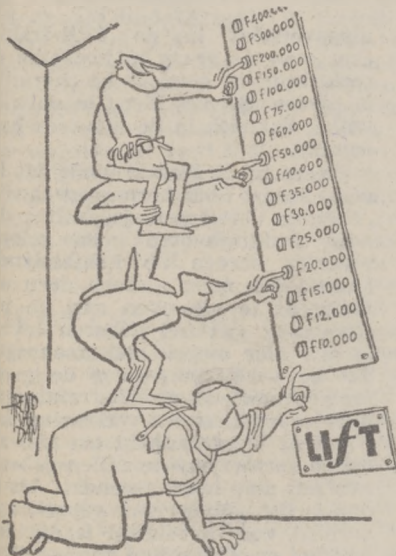

pag. 6 en 7

INKOMENSBELEID:

Maar hoe?

pag. 12 en 13

en verder

2 Bas antwoordt Aantjes

3 Eerste konklusies na het programkongres

4 Naar welk Europa?

5 Solidariteit met Swapo

13 Proces tegen Kalkar

15 Oefening in geweldloosheid

PPRAK

PPR-Aktiekraant, Uitgave Stichting Radikalenkraant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, getypt, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Zaterdag:

De Volkskrant maakt er helemaal een potje van. Van de week kwamen ze met het bericht, dat er in de PPR-fractie in de Tweede Kamer een „schisma” is naar aanleiding van het abortusvraagstuk. „De Gaay Fortman en Waltmans spreken haast niet meer met de vijf andere fractiegenoten die voor het PvdA/VVD ontwerp zijn”, zo staat er letterlijk.

Vandaag kwam er helderheid. De fractie had zich genoodzaakt gezien hierover een verklaring uit te geven op de kerngroep. Men zegt „perpleks” te staan van het bericht.

De sfeer in de fractie is prima en overall wordt gezamenlijk over beraadslaagd.

Ik heb het nog eens aan een paar aanwezige fractieleden nagevraagd. Boos zijn ze, maar machteloos.

De verklaring is ter publikatie aan de Volkskrant aangeboden, dus we krijgen nog een recht-

zetting.

Voorlopig weet alleen hij die dicht bij het vuur zit dat het bericht kolder was, uit de lucht gegrepen. Zoals ik dus. Die tot de gekken behoort die een kerngroepvergadering bezoeken. Het bericht is hierom zo kwalijk, omdat geen lezer de onjuistheid ervan kan kennen via bijvoorbeeld een ander medium. Wat wel het geval was bij de smerige laster die het blad Bas de Gaay Fortman nog onlangs aandeed door letterlijk te schrijven: „De huidige PPR-leider heeft weer gewerkt. Op een arbeidsburo. En hij kwam terug met de boodschap dat de arbeiders liever in de WW lopen”. Dat is stemmingmakerij van de ergste soort, maar elk oplettend mens weet uit andere bronnen, dat van alles waar zal zijn, maar dit niet.

Maandag:

De KVP heeft een enquête laten houden onder 1100 kiezers. Daar komt uit naar voren, dat de progressieven samen op evenveel stemmen kunnen rekenen als het CDA, nml. 27 procent.

Uile dom moet men zijn om aan enquêtes waarde te hechten die de ondervraagden de keus laten uit KVP, ARP, CHU en CDA.

Als ik het goed heb begrepen is het de bedoeling dat de christen-demokratiese kiezer straks de keus heeft van slechts het CDA. Dat is het zwakke punt van het CDA.

Op dat zwakke punt zal het CDA ten onder gaan. Daarom is het bewust misleidend van de KVP die ene keus niet nu reeds aan de kiezers voor te leggen. Ook een teken van zwakte. Als we het maar doorhebben.

Bas antwoordt Aantjes

Bas de Gaay Fortman heeft in een brief aan AR-fractie leider Aantjes gereageerd op diens oproep aan christenen in progressieve partijen om het KVP/ARP abortuswetontwerp te steunen. Aantjes zei op zijn partijraad, dat „het niet anders kan, of velen die als overtuigd christen hun plaats in PvdA, VVD, PPR, D'66 of PSP menen te kunnen of zelfs te moeten vinden, moeten in gewetensnood verkeren met het wetontwerp VVD/PvdA”.

Hij zei er zelfs bij dat de mate waarin deze mensen voor zijn oproep gevoelig zullen zijn in hoge mate bepalend zal zijn voor de geloofwaardigheid van de progressieve partijen in het bijzonder in hun verhouding tot de konfessionele partijen.

„Welk moreel recht zullen PPR en PSP nog hebben ons bij defensie-aangelegenheden te konfronteren met ons abortusstandpunt, wanneer

zij omgekeerd nu voor zichzelf van die konfrontatie de konsekwentie niet trekken”, zo zei Aantjes. Hij herinnerde ook aan het verwijt aan de konfessionele partijen dat in hun milieubeleid de eerbied voor de schepping onvoldoende tot uiting komt.

In de antwoordbrief wijst Bas erop, dat een beroep op leden van andere partijen aan geloofwaardigheid verliest als je zo'n beroep doet tegenover het gehoor van je eigen partij. Hij schrijft verder: „Waarom richt je je uitsluitend tot de overtuigde christenen in niet-konfessionele partijen? Eerbied voor het leven is toch een beginsel van onze rechtsorde! Mijn fractiegenoot Waltmans noemt zich geen christen maar verzet zich tegen de abortusvrijheid. De overige leden van mijn fractie zijn katholiek doch kiezen na grondige afweging van alle argumenten voor het PvdA-VVD-ontwerp.” Hij herinnert eraan, dat het me-

ningsverschil in de PPR-fractie gaat over de vraag in hoeverre de rechtsorde in staat is bescherming te bieden aan het leven in ontwikkeling dat zich in de moederschoot bevindt.

Iedereen in de fractie vindt dat leven hoogst beschermingswaardig. „Daarom verwerp ik je stelling dat mijn fractiegenoten geen geloofwaardig beroep op konfessionele kamerleden meer kunnen doen om aandacht te schenken aan de bescherming van het geboren leven. Ik wil hier meteen aan toevoegen dat de verwerping door de grote meerderheid van de AR-fractie van het streven naar een verklaring van Navo en Warschaupakt om niet als eerste kernwapens te zullen gebruiken ons diep heeft geschokt. Als er iets is dat getuigt van gebrek aan eerbied voor het leven is dit dan niet het openlaten van de mogelijkheid als eerste kernwapens te gebruiken?”

KONGRES

Het afgelopen weekeinde is voor de PPR van zeer groot belang geweest. Ten eerste werd na een hele zomer werken het verkiezingsprogramma vastgesteld. Geen geringe zaak. Ten tweede werd voor de buitenwereld duidelijk, waar de PPR de komende verkiezingen in het politieke krachtenveld zal staan. Zowel de rede van Ria Beckers als die van Bas de Gaay Fortman aksentueerden de plaats van de PPR. In beide redes veel aandacht voor de creatieve oplossingen van de werkloosheidsproblemen, oplossingen waarbij ook onze andere idealen dichterbij worden gebracht: zorg voor het milieu, vermenselijking van het arbeidsproces, aandacht voor menselijk welzijn en democratisering door regionalisatie.

VVD

Wat betreft de verhouding tot de andere partijen (altijd een onderwerp dat meer in de publieke belangstelling blijkt te staan dan serieus politiek werk) kon men dit keer ook aan zijn trekken komen. Ria heeft in haar kongresrede een sublieme aanval op de VVD gedaan. Klasse. Zo heb ik het nog nooit gehoord. Vertellen wat de VVD impliciet bedoelt en wat de VVD verzwijgt verschafft veel duidelijkheid. Waar het om gaat is laten zien waar de partikuliere ondernemingsgewijze produktie ons brengt hier en elders ter wereld. Dat heeft Ria duidelijk gedaan. Wij zullen haar verhaal en dat van Bas zoveel mogelijk afdrucken in de volgende PPRAK.

GEEN GEZICHT

Wat de christendemokratische partijen betreft heeft Bas een belangrijke bijdrage geleverd aan de verkiezingsstrijd met die partijen. Hij heeft aan de hand van een aantal sprekende voorbeelden gevraagd waar het CDA dan wel staat, omdat er over de meest fundamentele zaken in christendemokratische kring

pal tegenover elkaar staande meningen worden gevonden. Hij heeft gevraagd naar het gezicht van het CDA.

Deze groepering heeft geen gezicht en daarom maakt men zich er hier en daar ten onrechte zenuwachtig om. De groepering zal, als de drijvende krachten erachter hun zin krijgen, moeten concurreren met de VVD. Als de groepering concurrentie voor links betekent, is dat in feite alleen maar leuk. Dan zou er met zo'n CDA weer te regeren zijn. Moeilijker dan deze dingen in feite liggen moeten we ze niet maken.

Aan één voorwaarde moet dan wel zijn voldaan: Dat niet een moderne, verlichte verkiezingskampagne van het CDA progressiefachtige kiezers in dat kamp trekt, dat vervolgens een rechts beleid gaat voeren. Dat is al eerder gebeurd en één van de belangrijkste taken van de PPR is, dat te voorkomen. Die taak heeft de PPR serieus opgevat. Allereerst door haar bestaan en optreden en in de tweede plaats door nu duidelijkheid te vragen, zoals Bas begonnen is te doen.

VOLGEND KABINET

Een andere vraag die wat meer perspectief heeft gekregen is de kwestie van de deelneming van de PPR aan een volgend kabinet. We hebben getoond bereid te zijn verantwoordelijkheid te kunnen en willen dragen in een kabinet. We hoeven ons gezien de omstandigheden en gezien ook een aantal wapenfeiten (verbetering positie laagstbetaalden, openhouden Ooster-schelde, niet bouwen kerncentrales) niet geheel weg te schamen. Maar ontevreden blijven we wel zolang het kabinet niet meer doet of kan doen dan de winkel beheren. Bas zei in zijn rede dat we niet anders kunnen dan scherp reageren op alles wat neerkomt op het handhaven van de oude geloof in de economische groei als we zien welke

rampen de menselijke samenleving bedreigen en hoe ernstig de problemen van vandaag al zijn.

Slechts als er uitzicht is op een kabinet met een versterkt progressief karakter zal de PPR haar krachten daaraan geven. Er moeten voldoende garanties zijn voor een duidelijker progressief beleid, zei Ria Beckers. Dat betekent dat we een dringend beroep doen op de kiezers die zo'n progressiever beleid willen de PPR te steunen.

PROBEREN

We leggen ons niet neer bij de gedachte, dat er in Nederland geen (veelvormige!) progressieve meerderheid tot stand zou kunnen komen. We zijn niet onder de indruk van de geluiden die wijzend op de restauratietendensen in de samenleving bij voorbaat al een middenkoers gaan varen. Bas zei in zijn rede, dat het mogelijk is dwars tegen de materialistische stroom in meer aanhang te verwerven voor een radikale politiek. De PPR moet door duidelijke antwoorden, zoals die in ons verkiezingsprogramma worden gegeven, de apathie doorbreken. We zullen er op moeten hameren, dat het steeds weer geprobeerd moet worden. Eerlijk geprobeerd moet worden.

GEEN APATHIE

Apathie is niet op zijn plaats. Dat beleefden de kongresgangers vorige week toen de gevluchte Zuid-Afrikaan Horst Kleinschmidt het kongres toesprak. Zijn verhaal ging over gevangenen, gediskrimineerden, achtervolgden en doodgemartelden. Zuid-Afrika kwam heel dichtbij, omdat een man sprak over zijn vrienden. Omdat er niet in clichés maar vanuit het hart gesproken werd over het gevecht van duizenden en duizenden tegen de verachting van de mens. Bij zo'n verhaal zinkt het punten en komma werk van een programkongres in het niet, zei iemand. Toch is dat niet waar. Wij zullen hier in Nederland, in Europa, een

door Kees Waagmeester

goed program gereed moeten hebben om antwoorden te geven op de vele vragen waarvoor wij staan. De vormgeving van de samenleving, het werkstelligen van echte vrijheid en echte democratie is geen kwestie van leuzen, maar van hard en nauwkeurig werken. Van beseffen hoe weerbarstig de krachten zijn die aan de mens, waar ook ter wereld, geen boodschap hebben.

DISKUSSIE

Wat het kongres zelf betreft: Wat zich wreekte was het feit dat we nog geen themakongres over welzijn hebben gehouden. Maar er was eindelijk weer eens ruimte voor serieuze discussie op hoofdpunten. Het systeem, waarbij het kongres vrijdagavond in vier groepen uiteen gaat en de zaak doorneemt op enkele hoofdpunten na, werkt uitstekend. De grote bevoegdheden die het kongrespresidium had om zaken niet in discussie te brengen, leverde wel wat frustraties op. Misschien kan dit systeem verder gestroomlijnd worden. Maar het is wel te verkiezen boven een superdemokratis systeem waarbij iedereen dus niemand het woord voert.

Aan welk Europa moeten we meedoen en hoe?

Hoe kan men zich opstellen tegenover het Europees integratieproces? Globaal kan men twee benaderingen onderscheiden:

1. De traditionele „Europa-één-on-danks-alles” benadering.

Europese eenwording is hier een doel in zichzelf en moet met alle mogelijke middelen nagestreefd worden. Een zo volkomen mogelijke liberale vrijhandel moet bereikt worden; wanneer dit verwezenlijkt is, volgt vanzelf wel Europese eenwording op andere beleidsterreinen (milieu, sociaal beleid, etc.).

Vele politieke leiders van het eerste uur en vele conservatieve politieke partijen denken op deze manier. Via allerlei concrete maatregelen zoals de instelling van een Europees paspoort of Europese weerberichten proberen zij de Europeanen mee te krijgen met hun soort kapitalistische eenwording. Politieke en sociale eenwording mag pas volgen wanneer de economische eenwording is voltooid.

Deze benadering zal uiteindelijk leiden tot de totstandkoming van een nieuw wereldkapitalistisch machtsblok, met alle gevolgen van dien, zowel voor de EG zelf als voor de Derde Wereld.

2. De meer kritische benadering

De aanhangers van deze zienswijze staan een socialisties-demokraties Europa voor, waaraan het Europees integratieproces ondergeschikt moet worden gemaakt. Verschillende linkse politieke partijen en bewegingen vallen hieronder. Zij voorzien de eerstgenoemde benadering en stellen hierdoor inhoudelijke en organisatorische voorwaarden aan verdere medewerking aan het Europees integratieproces. Een belangrijke vraag die hier naar voren komt is: mag of moet je alleen or-

ganisatorische voorwaarden stellen (bijv. Europa moet eerst democraties worden willen we verder meedoen), of mag of moet je ook inhoudelijke voorwaarden stellen (bv. Europa moet socialisties worden, willen we verder meedoen).

De aanhangers van beide benaderingen hebben echter gemeen dat zij politieke doelstellingen willen verwezenlijken door middel van Europese eenwording; de aanhangers van eerstgenoemde benadering stonden met de oprichting van de EEG geheel voor een verdere ondersteuning van het Europees bedrijfsleven bij zijn industriële expansie. De Europese Unie die volgens Tindemans in 1980 verwezenlijkt moet zijn, wordt door hem gebruikt om zijn politieke doelstellingen (konkurrentiepositie Europees bedrijfsleven verbeteren, gemeenschappelijk defensie apparaat, etc.) in praktijk te brengen. (Zie ook „Europa, links laten liggen”, uitgegeven bij de Studiestichting.)

Naast deze benaderingen moet ook een grondige beoordeling plaats vinden van het monopolisatie- en concentratieproces in de EG: welke vormen neemt dit aan en waar liggen op dit moment de belangrijkste politieke en economische besluitvormingscentra? Welke invloed hebben de Europese instellingen op bovengenoemde processen? Deze en andere vragen behoren centraal te staan in een analytische discussie.

Strategie

Na zo'n discussie, moet een Europese strategie voor de PPR voor de komende jaren worden opgezet. Hierbij kan men denken aan een „drie-fronten-theorie”:

1. zowel parlementair als buitenparlementair medestanders verwerven om je idee wettelijk vorm te geven;
2. via bedrijfsdemokratisering medezeggenschaps- en inspraakmogelijkheden scheppen waardoor ook bv. investeringen een meer maatschappelijk karakter kunnen krijgen;
3. via regionale decentralisatie de burgers meer betrekken bij het Europese besluitvormingsproces. Dit als tegenwicht tegen het centralisme van de EG-instellingen en als een verdere garantie voor democratisering.

Punt 1 zal voor de PPR de komende jaren erg belangrijk worden, gezien ook de Europese verkiezingen in 1978.

Moeten wij meedoen in 1978? Zo ja

Twee studiedagen over Europa

Op 6 november en 11 december worden er twee discussiedagen gehouden om met PPR-ers en anderen van gedachten te wisselen over Europese eenwording in het algemeen en de Europese verkiezingen van 1978 in het bijzonder.

De discussie wordt voorbereid door de werkgroep Europese zaken. Dit artikel is bedoeld als een soort „warming-up” voor deze discussie.

Wie belangstelling heeft voor de twee dagen of voor de werkgroep Europese zaken wordt verzocht zich op te geven bij Henk Hoek, Tweede-Kamerfractie PPR, Binnenhof 1a, Den Haag. Schriftelijke reacties op dit artikel worden ook graag tegemoet gezien.

mei wie en op welke manier?

Zo nee, hoe moeten onze buitenparlementaire activiteiten gestructureerd worden? Samenwerken met Europese vakbonden, actiegroepen, vredesbewegingen, etc.?

Of kunnen en moeten de parlementaire en buitenparlementaire activiteiten samengaan?

De EG wordt voor het besluitvormingsproces in Europa steeds belangrijker. De Europese overheid trekt steeds meer politieke taken en bevoegdheden naar zich toe, terwijl economische machtscentra vaak buiten het bereik van Europese instellingen liggen. Democratiese besluitvorming ontbreekt nog steeds.

De Derde-Wereldlanden kijken hoe langer hoe meer naar de opstelling van de EG als blok; de EG gaat ook steeds meer met één stem spreken (Noord-Zuid dialoog).

Ook intern gezien is bv. de strijd tegen kernenergie een Europese strijd, wil zij tenminste effectief worden.

De inflatie- en werkloosheidsproblematiek zijn er ook voorbeelden van dat oplossingen op Europese schaal noodzakelijk zijn.

In de Werkgroep Europese zaken van de PPR heeft de mening postgevat dat verdergaande Europese integratie niet positief beoordeeld moet worden: integendeel, het huidige integratieproces moet worden stopgezet of zelfs worden teruggedraaid; tegelijkertijd dient het Eu-

Henk Waltmans in Europees parlement

Het PPR-Tweede-Kamerlid Henk Waltmans heeft volgens afspraak de plaats van de CPN in het Europees parlement ingenomen. Hij bezet de veertiende Nederlandse zetel. Hij heeft zich aangesloten als geestverwant lid bij de socialistiese fractie, de grootste fractie in het Europese parlement.

ropees parlement volledige bevoegdheden te krijgen en direkt gekozen te worden. In dit parlement moeten alle belangrijke beslissingen genomen worden; de uitvoerende organen (Europese Commissie, Europese regering?) moeten verantwoordig schuldig zijn aan dit parlement.

Tevens moeten ook economische machtscentra (multinationale ondernemingen) onder politieke controle worden gebracht. Verder moeten in dit kader doelstellingen worden genoemd als Europese selectieve groei.

Alhoewel onze beoordeling van de huidige EG negatief uitvalt, hoop ik aangetoond te hebben, dat

1. De essentiële rol die de EG nu

speelt en in de toekomst zal spelen in de vormgeving van een nieuwe wereldstructuur (een nieuwe economische orde of een nieuw wereldkapitalistisch machtsblok) ons noodzaak om ons niet onbetuigd te laten op Europees vlak;

2. Op welke manier dit moet geschieden (parlementair-buitenparlementair) een grondige afweging verdient;

3. Dat een gedegen discussie hierover binnen de PPR dringend is, gezien ook het feit dat in 1978 verkiezingen zullen worden gehouden voor het Europese parlement.

Rob Hallegraaf
 koördinator werkgroep
 Europese zaken

Onder de leus: **Namibië vrij, steun SWAPO** wordt gedurende de maand oktober in Nederland een landelijke actie gevoerd ter ondersteuning van de SWAPO, de bevrijdingsbeweging van Namibië (het vroegere Zuidwest Afrika). Met deze actie wordt door een aantal samenwerkende Nederlandse organisaties gehoor gegeven aan de oproep van de Internationale Conferentie over Namibië, in januari 1976 in Dakar gehouden, van de Verenigde Naties, de Lutherse Wereldfederatie, de Wereldraad van Kerken etc. om overal ter wereld in oktober Namibië-campagnes te organiseren. Deze maand is gekozen omdat op 27 oktober 1966 de Verenigde Naties Zuid-Afrika het mandaat over Namibië heeft ontnomen.

Tijdens de Namibië-actie zal geld worden ingezameld om de SWAPO de middelen te verschaffen haar werk voort te zetten. Tevens zijn een aantal politieke eisen aan de Nederlandse regering opgesteld.

De SWAPO heeft dringend behoefte aan steun. In de praktijk blijkt hulp voor bepaalde onderdelen van het werk wel te krijgen. Steun voor nauwkeurig omzette onderwijs- en medische projecten in het buitenland worden zonder veel moeite door bevriende westerse staten gefinancierd. Aan de behoefte tot steun voor de militaire activiteiten wordt door bevriende socialistische landen voldaan.

Maar daarnaast zijn er honderd en een behoeften, vaak beperkt van omvang, waarvoor bijna geen financiering te vinden is. Voor bijna alle dagelijkse benodigdheden wordt door niemand geld beschikbaar gesteld, voor de postzegels, voor de elektriciteitsvoorziening etc. Er komt wel voedsel in blik van overzee, maar voor het kopen van verse groente op de markt is geen geld. Voor de bouw van een school of ziekenhuis is wel geld te krijgen, maar zeer moeilijk is financiering te vinden voor het onderhoud van de gebouwen.

In de 'Actie Namibië' willen we juist voor deze honderd en een kleine behoeften geld inzamelen. We weten dat we op deze wijze de SWAPO tien maal zo effectief helpen dan met een gebonden gift.

Solidariteit met Swapo

Ter gelegenheid van de Namibië-actie is een krantje uitgegeven onder de titel: **Namibië vrij**. Het is gratis verkrijgbaar. (Da Costastraat 88, Amsterdam, tel. 020 - 18 35 98).

In het krantje staat onder andere een interview met de sekretaris-generaal van de hervormde kerk, Albert van den Heuvel. Hij zegt: „Als je bekijkt hoe Namibië op het ogenblik geknecht wordt, dan zie je een groot internationaal samenspel van economische en militaire banden, het hele befaamde militair-industrieel kompleks. Daarnaast een politiek die te maken heeft met de scheepvaartroute om de Kaap en wat voor belangen er verder nog zijn. Met elkaar houden die factoren het volk van Namibië geknecht. De meeste

Nederlanders denken, dat als er al geknecht wordt, dat gebeurt door Zuid-Afrika alleen, in plaats van door een geweldige verzwegen internationale samenzwering. Dat moeten we hier elkaar duidelijk maken, zodat we onze betrokkenheid bij onrecht leren zien in de hoop dat wij ook onze betrokkenheid bij de uitbouw van het recht zullen willen aanvaarden.”

Volgens hem kunnen we van de Swapo leren wat een geweldige waardigheid er zit in een lijdende bevolking die op weg is naar haar bevrijding. Ook hij zegt dat de toekomst van Namibië niet zonder de Swapo kan worden waargemaakt.

Aan het woord is ook de vice-voorzitter van Swapo, Mishake Muyongo, die zegt dat woorden alleen niet genoeg zijn. Hij zegt blij te zijn met de materiële hulp vanuit Nederland, maar zou die hulp willen zien uitgebreid in het politieke vlak, met name in EG-verband. In het blaadje worden de eisen aan de Nederlandse regering geformuleerd. Onder andere erkenning van de Swapo als enige authentieke vertegenwoordiger van het volk van Namibië.

De Amerikaanse bemoeienissen met zuidelijk Afrika worden wantrouwend tegemoet getreden. Als het de Amerikanen er werkelijk om gaat de Afrikanen te helpen bij het vestigen van een menswaardige samenleving zonder rassendiskriminatie en uitbuiting, dan zou Kissinger niet zo omzichtig te werk hoeven gaan: Amerika kan verdergaande concessies van Zuid-Afrika afdwingen, omdat dit land volledig afhankelijk is van samenwerking met het westen.

Organisatoren: Landelijke Herv. Jeugdcom. Ned. Lutherse Jeugdcom. Landelijk Com. voor Verzoening der godsdien. Ned. Jeugdcom. voor Nederlandse Evangel. Gemein. Westgr. Kathol.

De kerngroep lijdt aan zelfover- schatting

Op weg naar de kerngroep, waarvoor op de uitnodiging niet staat vermeld hoe laat de vergadering moet beginnen, ontmoet ik een eveneens zoekende Brabander. Ook? Ja, ook. PPR. Ja. Alweer hè. Alweer ja. De derde keer in een maand tijd. En volgende week een kongres. „Ik had al ruzie met m'n vrouw en kinderen. Die hebben de pest in dat ik elke zaterdag weg ben”. „Nou ja, als ik student was of zo, zou ik het niet erg vinden”. Maar eenmaal in Utrecht blijken we toch goed gemutst te zijn.

We betreden de zaal, één waar we nog nooit eerder hebben vergaderd. Te klein, zegt de een. „Hier kun je toch geen pers ontvangen”, zegt de ander. De onderlinge ontmoetingen beginnen al. „We hadden hier toch een kleine bespreking vanochtend. Je bent knap laat”, zegt een groepje tegen een laatkomer. Even later zitten ze in een hoekje te vergaderen.

De voorzitter maakt zich vertwijfeld verstaanbaar. En er is nog helemaal niets begonnen. „Ik stel voor dat we de stemkaarten maar op goed vertrouwen uitdelen, want door omstandigheden was de organisatietafel niet tijdig klaar”, roept hij. Protest. Juist vandaag moet zoets niet natuurlijk, want er zal de hele dag over de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer worden gestemd. Een advies aan het kongres.

Goed. Dan maar later beginnen. Minister Harry van Doorn is binnengekomen. Hij bekijkt eens waar zijn subsidie terecht komt, als in het gebouw al subsidie terecht komt. Want boven de ingang van de zaal hangt een spandoek met een verzoek om geld van CRM. Misschien hangt het er al lang.

Wegens andere, best respectabele omstandigheden worden een paar flinke brokken agenda, aan het begin van de vergadering al, afgevoerd. Mooi, denkt iedereen. Misschien komen we er vandaag dan eens doorheen. Voordat de stemmingen beginnen, zal er een discussie zijn over „de procedure”. Dat blijkt ook nu weer een motto te zijn om er eens flink inhoudelijk op los te gaan. Het bestuursadvies, zegt een klager, heeft de noordelijke kandidaat Hans van Kooten weggedrukt. Den Haag klaagt over

het „onzorgvuldig gedrag van het partijbestuur”. Het heeft in de lijst te grote verschuivingen aangebracht. Het is duidelijk waar het om gaat. Van Kooten had door het bestuur geadviseerd moeten zijn. En de aktie om Jac. Verduyn Lunel toch hoog op de lijst te krijgen is van start gegaan.

Team of kliek

Dan vraagt Michel van Hulten het woord. Om onduidelijkheid uit te sluiten. Het wordt stil in de zaal. Wat gaat hij in vredesnaam doen? Kandidaat als hij is. „Gezien het politieke klimaat in Nederland is het een afschuwelijke last lijsttrekker te zijn. Links gaat niet een glorieuze verkiezingswinst tegemoet. Als de PPR niet zou halen wat ze de vorige keer heeft gehaald komt dat op de rug van de lijsttrekker neer”. Zijn twee minuten spreektijd zijn om. „Ik heb mij een half jaar buiten de lijstsamenstelling gehouden. Ik wil nu meer dan twee minuten kunnen spreken”. Hij mag.

„Tussen de vier kandidaat lijsttrekkers zijn geen absolute verschillen, alleen relatieve”, zegt hij. En verder wil hij „een uiterst gevaarlijke tendens signaleren die in de partij aan de gang is. De gedachte wint veld, dat politiek betekent dat je een „gemeenschap” moet vormen, op vriendschapsbasis. Er wordt in toenemende mate naar gestreefd een team te formeren. Een heel gevaarlijke ontwikkeling vind ik dat. Het is natuurlijk goed wanneer mensen als mensen met elkaar omgaan, maar als er politiek inhoudelijke zaken aan de orde zijn dan moet het volstrekt rationeel gaan en moeten persoonlijke dingen wijken. De tendens naar teamvorming kan uitlopen op kliekvorming”. Michel zegt dat het niet passen in een team tegen hem is gebruikt. Hij heeft wel voorbeelden, dat dat onterecht is. De binnenschippers

Michel van Hulten: team of kliek?

De favoriete zonen uit Amsterdam en Den Haag moesten bij de eerste tien

met wie hij overhoop had gelegen vroegen toch hem als voorzitter van een commissie die de zaak verder moest sturen. En enkele radio-amateurs, ook al geen vrienden van hem, kwamen juist bij hem om lid te worden van de PPR.

Gelaten

De kerngroep hoort het gelaten aan. Ze was van plan Ria Beckers lijsttrekker te maken en dat gebeurt. Met 49 stemmen. Michel krijgt er 17. Bij de stemming over het eerste blokje voor de nummers 2 t.m. 5 van de lijst krijgt Michel er 62, na Leo Jansen met 68 stemmen. Vraag: hoort hij nu tot het team of de kliek of niet?

Er volgen vragen aan het partijbestuur waarom Jac. Verduyn zo laag is geplaatst op het advies, namelijk op de laatste (17e) plaats. Jaap de Jong, zelf Hagenaar en vice-voorzitter van het bestuur, beantwoordt de vragen: ... privé omstandigheden ... twijfel teamwerk aanleiding meerderheid partijbestuur hem kennelijk laag te plaatsen.

De kerngroep hoort ook dit aan, maar gaat opnieuw haar van tevoren vaststaande gang. Jac. Verduyn Lunel en Peter Lankhorst moeten op verkiesbare plaatsen tussen de nu zittende kamerleden in. Bij de stemmingen over het eerste blokje (van plaats 2 t.m. 5) krijgen ze vermoedelijk al de stemmen van eigen aanhang: Jac. 15 en Peter 17. Bij het tweede blokje (plaatsen 6 t.m. 9 is het direkt raak. Er wordt gefluisterd dat Amsterdam en Den Haag de afspraak hebben elkaars favoriete zonen hoog op de lijst te brengen. Met de hulp van een aantal andere kerngroepleden lukt. Jac. 46 stemmen en Peter 45.

Bewindslieden

De bewindslieden leggen op deze kerngroepvergadering verantwoording af van hun beleid. De woonwageneigenaren krijgen via Frans Hoogervorst weer alle aandacht. Hij heeft een paar woon-

wagenbewoners meegenomen, die hun gal spuwen op Van Doorns beleid. Van Doorn luistert. Hij vraagt Hoogervorst concrete kritiek te leveren, dan zal hij die concreet beantwoorden. Verder zegt hij niet naar de PPR-kerngroep te zijn gekomen om vertegenwoordigers van belangenorganisaties te ontmoeten. De kerngroep is met hem eens. De discussie op dit punt wordt gestaakt.

Toch wil Van Doorn er het woord nog over. Hij begint zoals gewoonlijk zijn beleid flink te verdedigen. Er is veel bereikt, zegt hij. De gemeentes zijn wakker geschud, er is een wetwijziging aangebracht en een andere in voorbereiding, maar wat hij niet wil is, dat de minister de macht uit de handen van de gemeenten neemt. Op dat nivo moet men de zaken uitvechten die daar horen. Van Doorn wil de woonwagenbewoners niet discrimineren, maar hij waarschuwt ook voor positieve discriminatie. De toestand in de kampen, zegt hij, is vaak ernstig onder de maat. Maar er worden grote bedragen in gestoken en zegt hij: „Aan geen individuele burger wordt zoveel ten koste gelegd als aan de woonwagenbewoner”.

Iens Doorakkers adviseert hij niet alleen de troonrede na te lezen op passages over welzijnswerk, maar ook de toelichting op de begroting van CRM. De stijging van 1973 van zijn begroting kan niet doorgaan. Tenslotte zegt hij dat hij Jac. Verduyn heeft gemist in de discussie. Een vaste opponent als het om CRM-zaken gaat. Maar, legt Van Doorn de kerngroep uit, we hebben elkaar ontmoet en wat afspraken gemaakt aan de hand van een behoorlijke voorbereiding. En dat werkt goed!

Kabinetsbeleid

Dan is tenslotte het kabinetsbeleid aan de orde. De fractie, half aanwezig, is paraat. Het wordt er niet rustiger op. Iemand wil een motie van orde indienen tegen de wanorde. Zeker iemand die er nog nooit eerder is geweest. Want na half drie 's middags is het meestal een troep. Langdurige discussie over de orde, verwarring, mensen die besluiten voor zes uur thuis te zijn en dus treinwaards gaan. Het kabinetsbeleid zit kennelijk goed. Er komen geen houtsnijdende

opmerkingen. Wel komen details op tafel, die nauwelijks beantwoord kunnen worden. Hoewel men ook hiervoor niet naar Utrecht hoeft te komen, steekt dit nog gunstig af bij menige discussie waarbij mensen kennelijk onvoorbereid een woordenbrij de mikrofoon in laten lopen, waar niemand een touw aan kan vastknopen.

Misschien is de relatief goede afloop van vandaag te danken aan het feit, dat men zich de vorige keer heeft beraden op een vergaderorde. Daar is dan toch behoefte aan. De grote opkomst van deze keer wordt verklaard door de stemmingen voor de Kamerlijst. Grote opkomst? Nou ja, 77 mensen. Dat zijn er geen honderd. Waarom de niet-komers hun plaatsvervangers niet sturen is een raadsel. Dat was dan de kerngroep oude stijl. Binnenkort komt de kerngroep nieuwe stijl voor het eerst bij elkaar. Met direkt gekozen leden door één of een groep actiecentra. Zal het beter worden? Misschien. Mits men zichzelf niet overschat en het belang van een goed voorbereide, te volgen-diskussie niet onderschat.

K.W.

Advies van kerngroep

De kerngroep heeft 25 september een advies uitgebracht aan het na-jaarskongres van 12 en 13 november voor de eerste zeventien kandidaten voor de PPR-lijst van de kamerverkiezingen van volgend jaar. De adviezen van de vier regionale kongressen van begin september en het advies van het partijbestuur werden gepubliceerd in de vorige PPRAK (pag. 15).

De advisering vond plaats in blokjes van vier namen na de lijsttrekker. De volgorde in de blokjes geeft aan wie daarbinnen de meeste stemmen kregen.

Lijsttrekker: Ria Beckers

1 t.m. 5: Leo Jansen, Michel van Hulst, Dilia van der Heem en Doif Coppes.

6 t.m. 9: Henk Waltmans, Jac. Verduyn Lunel, Kees van Kuyen en Peter Lankhorst.

10 t.m. 13: Michel van Winkel, Margot Andriessen, Jaap Röell en Gerrit Jan van Oven.

14 t.m. 17: Iens Doorakkers, Henk Rigter, Hans van Kooten en Willem Riedijk.

BOEKEN

Woonnood-Welzijnsnood, dr. C. D. Saal, met bijdragen van oa Max van den Berg. Een zestal voordrachten die als Studium Generale aan de Groningse Universiteit werden gehouden. Uitg. Samsom, Alphen a/d Rijn, f 23,50.
Arbeidsverhoudingen in Nederland, een inleiding. Prof. dr. W. Albeda. Het sociaal-ekonomiese leven op een rijtje. In de reeks Arbeidsverhoudingen, Uitg. Samsom, Alphen a/d Rijn.
Maatschappijkritiek. Verkenning van het verschijnsel maatschappijkritiek, R.C. Kwant en D. J. van Houten. In de

sociale en kulturele reeks. Maatschappijkritiek in de huidige samenleving, uitgaande van de kritiek van Marx en Tocqueville. Uitg. Samsom, Alphen a/d Rijn.

Imperialisme, George Lichtheim, Reeks Proces Materiaal, Uitg. Nelissen Bloemendaal, Lichtheim, bekend Marxisties historikus, beschrijft uitvoerig en wetenschappelijk het begrip imperialisme. f 22,90.

Gewest en territoriale decentralisatie, mr. D. W. P. Ruiter, De geschiedenis van de gewestvormingsgedachte en de plaats van het binnenlands bestuur in de Nederlandse staatsorganisatie, proefschrift. Uitg. Samsom, Alphen a/d Rijn.

Lees in Hervormd Nederland:

Het angstaanjagende politieke klimaat in Duitsland/Gesprek met de sekretaris van de Raad van Kerken, prof. Floet/Het dier slachtoffer van menselijke arrogantie/Het Westen zit met gouden draden aan Zuid-Afrika vast/Ford, beste, brave huisvader/In gesprek met Hans Wielek/Marteltechniek staat voor niets/Prof. Verkuyl: Wie abortus afwijst, wil ook geen atoomwapens.

Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten, CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:

Adres:

Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland

opnieuwweekblad voor kerk, cultuur en samenleving

Een motie van orde tegen de wanorde

Al weer een aantal maanden geleden kwam de nota „De Zachte revolutie” bij de PPR-studiestichting uit. Een wat wonderlijke eend in de bijt van dikke, wetenschappelijke rapporten.

De Zachte revolutie is meer een geschrift, een diepdenker, een appel ook. Meerten ter Borg, afgestudeerd socioloog en bezig met filosofie, is er de auteur van. Dat wil zeggen: Hij schreef een stuk wat hij uitvoerig besprak met tientallen partijgenoten. Daarna schreef hij het stuk opnieuw. Zo'n werkwijze moet garanderen dat het een echt PPR-geluid is geworden. Is dat ook zo?

Meerten ter Borg:

Een eenzijdig tegenwicht

Meerten ter Borg geeft toe dat het eenzijdig is. „In de linkse literatuur is de structuurverandering te overheersend aanwezig. De mentaliteitsverandering is ook nodig, moet meegroeien met de structuurverandering, anders gebeurt er echt niets. Dit is een eenzijdig tegenwicht”.

„Er zijn mensen die kregel worden van de nota. Die er niets mee kunnen. Een tweede groep vindt het prachtig en wordt er enorm door geïnspireerd is mijn ervaring. Het is een poging de kreet dat de PPR een mentaliteitspartij is body te geven, er inhoud aan te geven. Het zijn meest de mensen die van een PPR een sociaal-ekonomiese aktiepartij willen maken die zich er aan ergeren. Behalve dat de machtsverhoudingen veranderen wil ik mij bij de nieuwe maatschappij ook iets anders voorstellen”.

„Provo, de PPR zelf ook, hebben enorm de mentaliteit beklemtoond. En ik vind dat dat op het ogenblik wordt onderschat. De macht van

„De kreet mentaliteitspartij wilde ik inhoud geven”

ideeën en ideologieën wordt onderschat. Er zijn zoveel ideeën die ongebruikt blijven liggen omdat men er geen denkkader voor heeft. In mijn nota pleit ik voor een nieuw denkkader, een nieuwe logika”.

„Wat mij ook bezig houdt is dat de vier PPR-thema's los naast elkaar leven. Er moet iets zijn wat dat koppelt. Misschien is mijn Zachte Revolutie daartoe een aanzet. Preventieus hè?”

„Ik ben een theoretikus. Aan politieke aktie heb ik nog nooit wat gedaan. Ik ben niet zo'n groeps-mens, ben te individualistisch. Ik voelde me tot de PPR aangesproken omdat het een mentaliteitspartij is. Ik vind het geen tegenstelling: Je moet aan politiek doen en aan

mentaliteitsverandering. Aan politiek doen is het beïnvloeden van de besluitvorming”.

„Het is vanzelfsprekend dat je aan politiek doet en structuren probeert te veranderen, maar je moet als je dat doet niet voorthobbelen in de denkkaders van de oude structuren. Je moet op een andere manier aan de gang dan tot dusverre”.

„Ik bedoel: wat is socialisme. Is dat allemaal een autootje. Zoals het Duitse socialisme? Ik protesteer tegen de benadering van: als alle arbeiders het maar goed hebben en de ongelijkheid is afgeschaft, dan zit het goed. Want dan ben je nog nergens”.

„De metro is er hier in Amsterdam doorgedrukt door een links programakollege vanuit de oude linkse ideologie van technische vernieuwing, schaalvergroting, „goed voor de arbeiders”. Dat is precies in de traditie van de industriële revolutie. De PPR en een deel van de PvdA gingen daar tegenin. Omdat het juist tegen het belang van dezelfde arbeider ingaat”.

„We moeten breken met de traditie van schaalvergroting. De bevrijding van de mensen moeten we zoeken in de kleine gemeenschappen, de kleine schaal. Mensen die zich met elkaar gaan vermaken, in plaats van met de techniek. De welvaart moet worden gebruikt waarvoor zij is”.

„Neem de gezondheidszorg. Sterven wordt een probleem waar deskundigen tegenaan gegooid worden. Tien machines en twintig sterfensbegeleiders aan je bed. Ik pleit ervoor, dat je op een technies imperfecte manier rustig bij je familie thuis kunt doodgaan. Deskundigen hebben het steeds meer voor het zeggen. De problemen zijn niet van technische aard, ze moeten teruggebracht worden naar de mens”.

„Ik vraag: naar wat voor maatschappij wil je toe? De Zachte Revolutie is een omwenteling in hoe we tegen onze problemen aankijken. Lossen we ze op technische wijze op of gaan we ze op een nieuwe manier te lijf? Meer een

De Zachte

kulturele revolutie dus, een omwenteling in ons denken. Het is minder spektakulair geef ik toe”.

„Je moet niet proberen een tegenkultuur te maken. Wel met argumenten inspelen op de problemen

Kommentaar op de Zachte

De eindighe

Met instemming heb ik de nota van Meerten ter Borg „De zachte revolutie” gelezen. In de sfeer van de zondagmorgen mag ik graag iets lezen dat verder gaat dan een aktiepanflet. Iets dat mijn menszijn raakt. Ik ben blij dat zo'n geschrift in de sfeer van een politieke partij wordt uitgegeven.

Toen het bestuur van de studiestichting in een brief aan alle aktiecentra deze nota propageerde vanwege de aanzet tot een strategie-diskussie, ben ik de nota echter gaan herlezen. Ik had er de eerste keer echt geen PPR-strategie uitgehaald. Ook de tweede keer bleef ik aanknopingspunten voor een strategie-diskussie binnen de PPR missen.

De nota van Meerten ter Borg brengt één aspekt van een PPR-denken naar voeren. Het aspekt van de mentaliteitsverandering. Voor een wezenlijk gesprek over de identiteit van de PPR is dit aspekt mijns inziens te eng.

de Revolutie

die er zijn. Niet vervreemden van wat er aan de hand is. Zachte revolutie is dat Leo Jansen in de Kamer zegt: ik vind het wel mooi dat de ekonomie niet meer groeit, terwijl iedereen zich er het hoofd over breekt. De moeilijkheden van onze kultuur probeert men te verhullen door de ekonomie te laten groeien. Het wordt nu echt spannend. Nu moeten we eerlijk gaan delen. De Zachte Revolutie wordt een harde konfrontatie met de groeiprofeten".

Zelf vind ik het moeilijk te begrijpen wat de Zachte Revolutie is. Een denkkader veranderen is moeilijk. Wie voor railvervoer kiest en het autobezit wil beperken wordt voor gek verklaard. Dat bedoel ik".

K.W.

De Zachte Revolutie. Uitgave Studiestichting voor radicale politieke vernieuwing, Singel 37, Amsterdam, tel. 020 - 22 60 16. Prijs vijf gulden.

de Revolutie

van de PPR

Men versta mij goed. Ik ontken geen woord van wat Meerten ter Borg schreef. Integendeel. Ik probeer slechts mijn bijdrage verder uit te bouwen. Pas in konfrontatie met enkele gangbare ideologieën kan worden gepraat over de achtergronden van de PPR. Pas in die konfrontatie kan duidelijk worden of "mentaliteitsverandering" voldoende profileert. Pas dan komen de konkrete strategievragen in de verhouding met de andere politieke bewegingen in een helder licht te staan.

Wat zegt Meerten?

Meerten ter Borg vat alles wat ons benauwt en benardt samen in term "eindigheid". De mens is eindig. De aarde is eindig. Het probleem van de eindigheid kent twee gangbare oplossingen. De eerste oplossing is de vlucht. Vluchten in het werk, in

de konsumptie, in de sensatie, in het agressief autorijden, in de drugs enz.

De tweede katogorie oplossingen noemt de nota de uiterlijke oplossingen. Onze rationaliteit, onze planningstechnieken, onze mediese macht moeten het probleem van de eindigheid oplossen. Binnen dit denken wordt het ene probleem opgelost door het andere te kreëren.

Telkens brengt de rationaliteit ons weer bij de grens. Ons leven is beperkt. De aarde is niet onuitputbaar.

Slechts de aanvaarding van deze gegevens brengt ons verder. Meer ten ter Borg noemt dit de innerlijke oplossing. Mentaliteitsverandering van groei-ideologie naar leefbaarheids-ideologie.

Daar waar groepen dit al zoekend gaan proberen komt een zachte, een gedecentraliseerde revolutie van de grond. Deze groepen, overal begonnen en met pluriforme achtergronden, zullen een zekere samenhang moeten vinden. Het werken aan deze samenhang, het politiek stem geven aan deze zachte revolutie, dat is de taak van de PPR.

Kortom, een politiek die gericht is op uw en mijn individuele mogelijkheden tot het maken van keuzes. Bekeert u voor het te laat is.

PPR tot nu toe

Meerten ter Borg heeft gelijk wanneer hij op de pluriforme herkomst van het PPR volk wijst. Aan het eind van de jaren zestig braken

overal kleine groepen los uit de kring van hun bestaande verbanden. In de sfeer van het denken van Marcuse praktiseerden zij een nieuwe leefwijze. Even leek het systeem te sidderen op z'n grondvesten. Maar al te vlug was deze golf weggeëbt. Het funeste systeem van onze kapitalistische, vertechniseerde orde bleek een groot opnamevermogen te hebben. Wat Marcuse benoemde als repressieve tolerantie bleek ook zijn eigen alternatief te tolereren.

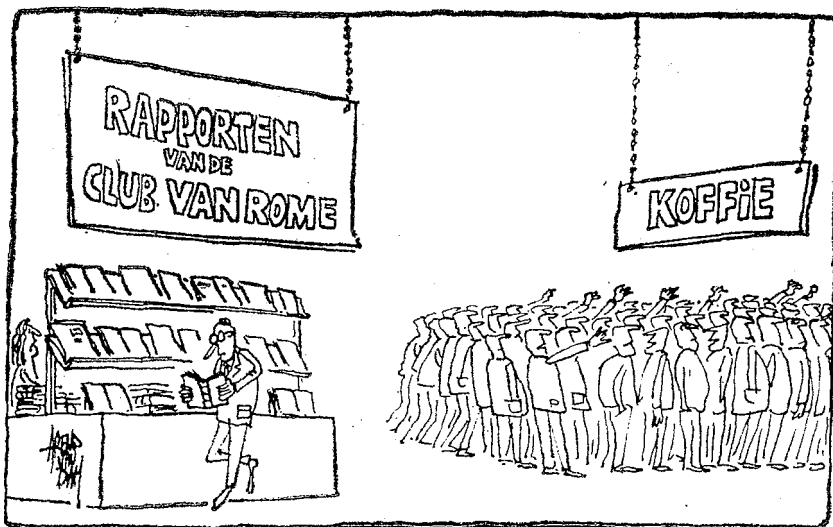
Wat zich na 1970 als maatschappijkritische stroming aandient, is dan ook volop op zoek naar krachtiger oppositievormen. Wanneer de PPR deze diskussie ontloopt, gaan we de boot missen. Als aanzet tot deze diskussie is het misschien goed onze ideologische verwanten de revu te lasten passeren, voor we de PPR verder benoemen.

Christendom

De PPR is van christelijke herkomst. We hoeven ons daar niet voor te schamen. Waar mensen het bezig zijn met de zinvaart van hun leven niet los kunnen denken van een engagement met wat arm is en verdrukt, gaan positieve dingen gebeuren. Onder het motto "niet zij die zeggen Here Here, maar die de wil des Vaders doen", hebben ook belijdende christenen in onze partij het éénzijn in politieke doelen direct vooropgesteld.

Het ethiese in onze partij, wat ik noemde het aspekt van de mentaliteitsverandering, blijft echter het positieve rendement van dit christelijk verleden.

Voor ons gesprek met de christendemokratische partijen lijkt dit aspekt echter weinig dienstbaar. Iemand als Wim Aantjes zal zich

waarschijnlijk grotendeels met de nota van Meerten ter Borg kunnen verenigen. In de praktijk ziet diezelfde Aantjes de PPR echter eerder als z'n grootste tegenstander. Wanneer de politieke praktijk zozeer verschilt zullen we onze identiteit ook verder moeten formuleren.

Liberalisme

Onze afkeer van grootschalige, burokratische staats- en bedrijfsorganisaties hebben veel gemeen met de beste vormen van liberalisme en anarchisme. (Vergeef me wanneer ik beide stromingen al te vlot onder één noemer breng.)

Het liberalisme, afgezien van z'n karikatuur het kapitalisme, laat een zekere notie van spel en tegenspel, macht en tegenmacht overeind staan. Het anarchisme leert de afkeer van gezag omwille van de vorm.

Wat zich als liberaal aandient binnen de VVD zal niet onze eerste gesprekspartner zijn. Binnen de PvdA voltrekt zich op dit punt een interessante scheiding der geesten. Naast groot geloof in de mogelijkheden van het staatsoptreden (Peper, Lammers) groeit de groep halve zachten. (Laten we van een scheldwoord een erenaam maken). De nota „De zachte revolutie” deelt deze afkeer van burokratie. De bestrijdingsvorm tegen burokratie is echter te zwak gefundeerd.

Socialisme

Het kritiese denken van de jaren zestig verwachtte weinig dynamiek van de arbeidersbeweging. De werknemer poetste zijn auto en keek tv. Alle tegenstellingen in de produktiesfeer schenen gladgestreken.

De recente economische regressie maakt duidelijk dat dit een vergissing was. In onze maatschappelijke orde kan op grond van rentabiliteitsoverwegingen van de kapitaalbezitter met mensen worden geknoeid. Alles wat in socialistiese zin de faktor arbeid organiseert, verdient dan ook ons meedenken. Het op grond van een veranderde mentaliteit passeren van vakbeweging, PvdA en ook CPN brengt ons naar Nergenshuizen.

Slechts in samenhang met de afschaffing van de dominantie van het kapitaalbelang worden reële discussies over de problematiek van onze vertechniseerde en verburokratiseerde samenleving mogelijk. Met die erkenning wordt de PPR ook aantrekkelijk voor een groeiende groep dakloze socialisten. Deze mensen (waarmee ik me verwant voel) verwachten weinig van de bestuursgezindheid van de sociaal-demokraten. Zij vinden het kommunisme te eenzijdig op de produktiesfeer gericht, waardoor andere problemen als milieu en burokratie blijven liggen. Zij kunnen zich niet

herkennen in het overblijvend sektarisme van ultra-links.

PPR als politiek forum

Het begrip „mentaliteitsverandering” maakt iets duidelijk. Het maakt duidelijk dat een nieuw inzicht in de maatschappelijke ontwikkelingen mensen losmaakt van bestaande kaders. Als identiteit voor een nieuw kader (bv. de PPR) zegt het niets, wanneer de bagage vanuit de oude kaders ingepakt blijft. Deze bagage, misschien keuzeplicht (christendom), zelfrealisatie (liberalisme) en structurele beperkingen (socialisme), tezamen zeggen meer.

We hoeven niet krampachtig te zoeken naar een eigen begrippenapparaat. We hoeven geen beweging voor de eeuwigheid te funderen. Het marxisme laat zien hoe dat kan uitwerken. Misschien moeten we eerder dan van een politieke partij spreken van een politiek forum. En de noodzaak van dat forum bewijzen in de konkrete politieke opstelling.

Eindigheid van de PPR

„De PPR is een smeltkroes die haar kookpunt nadert. Een samenvoeging van mensen met zo verschillende achtergronden. Ik zie het als een soort chemies proces, dat als het zijn kookpunt nadert óf ontploft, óf tot iets geheel nieuws samensmelt. Misschien bereiken we het kookpunt als we moeten beslissen of we aan een nieuw kabinet deelnemen”. Jaap de Jong, PPRAK nr. 80)

Wanneer het niet gaat om een eigen ideologie, om een beweging voor de eeuwigheid, betekent dat, dat vooral de PPR eindig is. De PPR moet een praktische politieke waarde kunnen aanwijzen als legitimatie voor haar bestaan. Een tijdlang heeft deze waarde bestaan in het aantrekken van troebele konfessionele organisatievormen. Misschien ligt een nieuwe waarde in de korrektie op een te grootschalig denken en de samenbundeling van een versnipperd links. Het gemak waarmee Den Uyl regeert en de CPN opponeert begrenzen de ruimte waarbinnen de PPR vragen kan stellen die binnen de oude linkse partijen nog niet aan bod komen. Vragen zoals ook Meerten ter Borg die formuleert.

Het ging me in dit kommentaar niet om een verwerpen van de nota De Zachte Revolutie. Ik voel me aan het denken van Meerten ter Borg nauw verwant. Wanneer een nota echter de bestaande socialistiese organisaties afwijst op grond van hun uitwendige oplossingen en verder over de socialistiese analyse zwijgt, is deze nota niet geschikt om de strategiediskussie binnen de PPR richting te geven.

Amsterdam,
Rien van Hoeve.

In Nederlandse bossen wordt strijd geleverd tegen *Prunus serotina*, de Amerikaanse vogelkers, door middel van bespuitingen met het onkruidbestrijdingsmiddel 2, 4, 5-T. De Amerikaanse vogelkers wordt schadelijk geacht omdat deze struik in bosgebieden de aanwezige flora terugdringt en ook omdat de houtproduktie erdoor zou worden geschaad. De struik lijkt echter in niet verstoorde natuurgebieden weinig kans te hebben en wat de houtproduktie betreft zijn wij van oordeel dat onze bossen niet primair een produktiefunctie dienen te hebben.

Themagroep Milieu

De bestrijding van de Amerikaanse vogelkers

Het bestrijdingsmiddel 2, 4, 5-T, waarmee de Amerikaanse vogelkers op grote schaal wordt bestreden, bevat een stof die een zeer gevaarlijk vergif is voor mensen en dieren. Het kan oa. missvormingen van het ongeboren kind en erfelijke afwijkingen veroorzaken en het is kankerverwekkend.

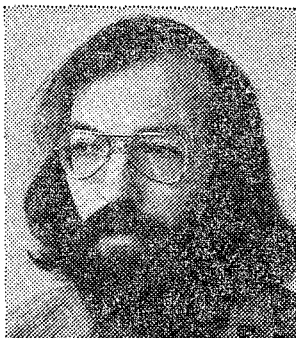
Verschillende gegevens hierover zijn aan het licht gekomen doordat het middel door de Amerikanen bij de chemiese oorlogsvoering in Vietnam is gebruikt als ontbladeringsmiddel. De Seveso-ramp bracht het middel onlangs opnieuw in de publiciteit.

Wij zijn uitdrukkelijk van mening dat het toepassen van 2, 4, 5-T onmiddellijk dient te worden gestaakt en dat men ook zeer skepties moet staan tegenover het gebruik van andere, vervangende chemiese middelen. Die moeten dan in ieder geval eerst grondig worden onderzocht op ongunstige neven-effecten op mensen, dieren en planten.

Indien een bestrijding van de Amerikaanse vogelkers in bepaalde gevallen beslist gewenst mocht zijn, moet dat in principe alleen mechanies worden uitgevoerd. Dit is heel goed mogelijk en wordt ook hier en daar in ons land gedaan, oa. door de Stichting „Het Gelders Landschap”. Deze methode vergt meer arbeidskrachten en is duurder. Uiteraard kunnen wij dit niet als een bezwaar aanmerken, maar zullen het gezien de gevaren en nadelen die verbonden zijn aan het gebruik van chemiese middelen, krachtig moeten stimuleren. Over bovenstaand onderwerp is door Wouter van Doorn van de werkgroep Vervuiling een rapport gemaakt, getiteld: „Chemiese bestrijding (van de Amerikaanse vogelkers) in bosgebieden”. Dit is met koncept-Kamervragen naar de fractie gezonden. Het is tevens verkrijgbaar bij de Studiestichting, Singel 277, Amsterdam, 020 - 226018.

Werkgroep vervuiling. 10

Podium voor bestuursleden

Hans van der Neut

Vreemde vogel

Een politieke partij is eigenlijk net een schip. Een zeilschip dan wel: zo'n negentiende-eeuwse clipper bijvoorbeeld. Snel, wendbaar, voortvarend, maar afhankelijk van allerlei buitengebeurens. En de bemanning komt voortdurend handen te kort. Maar waar zit de penningmeester? Dat is toch in feite een soort boekhouder, en wie ziet zo'n man nou in een vliegende storm achter zijn bureau zitten, compleet met telmachine? Nou, dat beeld klopt dan ook niet. Een penningmeester is geen boekhouder, maar om in scheepstermen te blijven wel een soort purser. Hij praat meer dan-ie schrijft, en hij loopt meer dan-ie achter zijn bureau zit. Maar intussen beheert hij wel de centen, en daarmee blijft het toch een beetje vreemde vogel in de politiek.

Zo voel ik me als penningmeester dan ook wel eens een beetje. Maar ik had het ook niet anders verwacht toen ik er aan begon. Wat heeft me er dan eigenlijk toe gebracht aan zoiets te beginnen? Jaren geleden was ik actief in actiegroepen op het gebied van natuurbehoud en openbaar vervoer, maar ik ging steeds meer merken dat alles in deze maatschappij met elkaar samenhangt, en dat je dan ook dat hele stelsel op een groot aantal punten tegelijk moet aanpakken. En een politieke partij is daar dan duidelijk wel één van de middelen voor. Na bijna zes jaar in de PvdA (waarin ik anderhalf jaar lang ook echt actief was) werd dat de PPR.

Zodanig iedereen doe je in zo'n club

het liefste het soort werk dat je het beste ligt. In mijn geval is dat werk op het organisatorische vlak. Maar echt niet speciaal financiën, hoor! Alleen wie doet het anders? Het is overdreven te zeggen dat de PPR alleen maar welzijnswerkers en buitenlandsspecialisten onder haar leden heeft, maar anderzijds is het aantal leden dat tenminste iets van financiën af weet, wel erg klein. En als je in dit land der financiële blinden dan eens één keer je vinger opsteekt (hoorbaar, natuurlijk), ben je er ook bijna meteen koning omdat niemand kon zien dat het maar een financiële éénoog was die zijn vinger opstak. Hopelijk valt dat laatste nog wel mee, maar als er nog meer financiële één- of twee-ogen in de PPR zijn die een handje willen helpen, laten ze zich dan eens melden.

Toch heeft de sfeer van de actiegroep me nooit helemaal losgelaten. Bijna dagelijks lees of hoor ik wel dingen die mijn bloed weer behoorlijk op temperatuur brengen. De hetze tegen de vermogensaanwasdeling bijvoorbeeld. Of wan-toestanden in psychiatrische inrichtingen (doen we als PPR nog veel te weinig aan). Of die plannetjes van Gruyters om de inspraak bij ontwerp-bestemmingsplannen te gaan inperken. (Als ik me goed herinner komt die man toch uit een partij waar inspraak en democratisering hoog in het vaandel stonden). Of het plannetje van Vreeding om de opkomstleeftijd voor dienstplichtigen te verlagen. Het argument dat 19-jarige soldaten

vanwege het jeugdloon goedkoper zijn dan 20-jarigen is al ontzettend cynisch, maar steekt er toch ook niet het eerder verworpen plan achter om de mensen in het leger te hebben vóór ze tijdens of door een voortgezette opleiding wat kritieser geworden zijn?

Als de parlementaire democratie dan eindelijk eens wat concrete resultaten bereikt ter vernieuwing van de samenleving, loopt dat vaak ontzettend achter bij de feitelijke ontwikkeling in die samenleving. Het abortusprobleem is daarvan een voorbeeld: konfessionelen voeren hier achterhoedegevechten, en eigenlijk sloot het oorspronkelijke ontwerp van Lamberts-Roethof het beste aan bij de (volgens mij logiese en niet verwerpelijke) maatschappelijke ontwikkeling. Maar het compromis dat nu bereikt wordt is heel wat in vergelijking met de illegale situatie van nu. De nuttige functie van ons wetgevend parlementaire systeem is dat het resultaat van een ontwikkeling vastgelegd wordt, zodat één en ander niet later weer erg gemakkelijk teruggedraaid kan worden (als de „restauratie“ echt toeslaat?). Het is alleen jammer en misschien wel typerend (voor maatschappij, parlement, kabinet?) dat ik zulke voorbeelden op het terrein van de economische machtsverhoudingen niet kan vinden.

Overigens is er ook binnen de PPR zelf nog wel wat zendingswerk te verrichten. Op het gebied van de emancipatie van man en vrouw bijvoorbeeld. Want de twee kern-groepleden die in de discussie over het lijsttrekkerschap op 25 september jl. ineens het woord „lief“ gebruikten zodra er een vrouw in het geding kwam, hebben nog bitter weinig van emancipatie begrepen. En ik vrees dat ze niet de enigen zijn.

Tenslotte, terugkerend naar het begin: ik ben de penningmeester, en zou daarom zo graag zien dat nou echt iedereen de kontributie betaalde. Het absolute minimum is f 16,50 voor dit jaar en het giro-nummer: 1575600 tnv. landelijk penningmeester PPR te Amsterdam.

AGENDA

- 20 okt. uiterste datum waarop het kongresboek van het novemberkongres bij de opgegeven deelnemers en actiecentra is
- 30 okt. landelijke kerngroep
- 3 nov. uiterste datum waarop slaapadressen voor no-

- vemberkongres kunnen worden aangevraagd
- 5 nov. publikatie in PPRAK van stellingen welzijnsstuk en strategiedeel thema Macht in verband met voorjaarskongres 1977
- 6 nov. en Europadiskussiedagen (zie landelijke kerngroep
- 27 nov. bericht elders in PPRAK)
- 11 dec. uiterste datum van publikatie kongresstuk regeerakkoord.
- 7 jan.

Het actiecentrum Zwolle wil graag van andere actiecentra eventuele nota's over het betaalde voetbal door de actiecentra zelf dan wel door kolleges van B. en W. of andere partijen uitgebracht. Ook andere inlichtingen over dit onderwerp zijn van harte welkom. In Zwolle is sprake van verstrengeling van de betaalde en amateurafdeling. Adres: Harry Timmerman, Corellistraat 34, Zwolle.

INKOMENSBELEID:

We weten wat we willen maar nog niet hóe

Op het sociaal-ekonomies kongres (23/24 april '76) zijn de volgende stellingen met betrekking tot het inkomensbeleid aangenomen:

„Gestreefd wordt naar een vergaande inkomensverdeling zowel internationaal als nationaal. Uitgangspunt is dat een ieder de mogelijkheid krijgt zich te ontplooien.

De overheid zorgt er voor dat alle werknemers onder een CAO vallen. Waar bij gebrek aan een partner onderhandelen niet mogelijk is, zal de overheid als zodanig moeten optreden. De regering dient, op basis van door het parlement goedgekeurde richtlijnen, de resultaten van het op vele plaatsen gevoerde inkomensoverleg te toetsen. Mocht de toetsing daartoe aanleiding geven, dan zal de regering moeten ingrijpen.

Bij het voeren van een politiek van inkomensnivellering heeft het nivelleren van netto-inkomens de voorkeur boven het uitbouwen van het systeem van inkomensnivellering via indirecte manieren, zoals belastingheffing”.

Niet alleen het kongres, ook de fractie heeft zich nader uitgesproken over het PPR-inkomensbeleid. Dit gebeurde vooral in het kader van het debat over de interimnota inkomensbeleid op 10 november 1975.

De toen ingediende (en verworpen) motie vroeg de regering na te gaan:

1. Op welke wijze in de inkomens voor alle Nederlanders een geleidelijk groeiend door de staat uit te keren basisbedrag kan worden opgenomen.
2. Hoe op effectieve wijze de inkomensvorming zodanig kan worden beïnvloed, dat een geleidelijk reëel dalend maximuminkomen gerealiseerd wordt.
3. In hoeverre daarbij uitkeringen op basis van nu bekende sociale voorzieningen kunnen worden verminderd, gelijke tred houdend met de in 1 genoemde basisuitkering.
4. Welke aanpassingen daarbij vereist of mogelijk zijn in het hanteren van fiscale instrumenten en sociale premiebetalingen en in de hoogte daarvan.

Gezien de kongresuitspraken en de motie van de Tweede-Kamerfractie, kan gezegd worden dat de PPR een duidelijke visie heeft ontwikkeld op het terrein van het inkomensbeleid.

Er blijven echter een groot aantal punten over waar de partij een nadere studie aan moet wijden, wil de realisering van het voorgestane inkomensbeleid, niet een schone wens blijven.

In de uitwerking van de kongresstellingen en de motie, doet zich een aantal problemen voor, waar de partij zich over moet bezinnen en vervolgens uitspraken doen.

De noodzaak van een nadere studie

blijkt heel duidelijk uit een amendement op het voorjaarskongres van dit jaar. De toen aan de orde zijnde stelling nr. 12 van het sociaal-ekonomies kongres, geeft aan dat voor de PPR de ontplooiingsmogelijkheid van een ieder, uitgangspunt is bij de inkomensverdeling. In de oorspronkelijke stelling stond bovendien dat daarnaast beloningsverschillen slechts hun grond mogen vinden in:

- verschil in voor verschillende arbeidsoorten normaal gevengde inspanning bij normale arbeidstijd.
 - verschil in bezwarende omstandigheden die verbonden zijn aan de arbeidsplaats.
- Het kongres heeft deze toevoeging door aanname van een positief gepreadviseerd amendement, laten vallen. De toelichting van de indieners sprak voor zichzelf: „Deze problematiek is nog te weinig uitgewerkt om ons vast te pinnen op volledige en misschien onjuiste uitspraken. Daarom willen wij het houden bij het vermelden van het punt, zonder uitwerking op dit moment.”

Een amendement aannemen op grond van de overweging dat het betreffende onderdeel nog te weinig doordacht is, en het probleem vervolgens maar laten liggen, is wat al te gemakkelijk.

Geldstromen

Ook bij de uitwerking van de inkomensmotie van de fractie, stuiten we op een groot aantal problemen. Er wordt niet voor niets aan de regering gevraagd in deelnota's na te gaan hoe een viertal zaken gerealiseerd kan worden. De fractie vraagt de regering dus niet zich te

buigen over het vraagstuk óf een inkomensbeleid zoals in de motie weergegeven, verwezenlijkt kan worden, maar hóe dat moet.

Welnu, als iedere Nederlander een geleidelijk groeiend door de staat uit te keren basisbedrag ontvangt, waarbij tevens het maximuminkomen steeds naar beneden toe bijgesteld wordt, betekent dit dat de overheid een veel meer centrale rol moet gaan spelen in de verdeling van het nationale inkomen. De centrale overheid trekt als het ware de bestaande geldstromen naar zich toe en bepaalt vervolgens waar wat terecht komt. Voordat dat mogelijk is, moeten er eerst een groot aantal wettelijke maatregelen genomen worden. Want wat zijn enkele gevolgen van een zo makkelijk opgeschreven zinnetje in een motie?

- De loonquote zal lager worden en daardoor de winsten hoger (De loonquote wordt bepaald door alle uitgekeerde lonen te delen door het nationaal inkomen over een bepaalde periode). De overheid verstrekt immers in de vorm van een basisinkomen, een belangrijk deel van het inkomen. Daardoor zal er ook een verschuiving plaatsvinden van kapitaalintensieve naar arbeidsintensieve sectoren.

- Wil de centrale overheid de geldstromen naar zich toe trekken ten einde een groeiend basisinkomen te verschaffen, dan zal ze meer belasting, vooral op winsten, moeten heffen. En misschien ook wel andere heffingsgrondslagen moeten invoeren. Het is bijvoorbeeld nog maar de vraag of de belastingheffing tot de gemaakte winst beperkt moet blijven of dat ook het geïnvesteerd vermogen en het aantal arbeidsplaatsen hierbij een rol moeten spelen.

- Er zullen allerlei invloeden op de handelsbalans plaats vinden door een veranderend productie- en consumptiepatroon.

- Het bestaande sociale verzekeringsstelsel verliest voor een belangrijk deel haar zin! (Want elke Nederlander krijgt een basisinkomen.) En dat heeft weer gevolgen voor de heffing van loonbelasting en sociale premies die door de werkgevers en werknemers worden opgebracht.

- Het zit er dik in dat er een ander bestedingspatroon zal ontstaan. Is dat van te voren „in kaart te brengen”, zodat er op ingespeeld kan worden?

- In welk tempo kunnen veranderingen plaatsvinden zonder maatschappelijk brokken te maken?

Marktmechanisme

Uit de motie komt duidelijk naar voren dat de PPR het marktmechanisme op het gebied van de inkomensvorming in belangrijke mate wil opheffen. Als je dat doet, mate je er van bewust zijn dat, wellicht meer dan in de huidige situatie, geprobeerd zal worden op verkapte

wijze een stuk ekstra inkomen te verwerven. Hoever willen en kunnen we dit bestrijden, zonder op onaanvaardbare wijze de privacy aan te tasten?

En als het marktmechanisme een duidelijk minder overheersende rol bij de inkomensvorming gaat spelen, moet dat ook gevolgen hebben voor inkomens verkregen uit eigendom. Welke aanpassingen op het gebied van het eigendomsrecht en successierecht zijn nodig om het voorgestane inkomensbeleid niet te frustreren? En wat zijn in dit kader de mogelijkheden — meer dan de invoering van een maximuminkomen — om de inkomensvorming van de zelfstandige bevolkingsgroepen onder controle te krijgen? Een probleem dat zich altijd zal blijven voordoen zolang je de functie van het marktmechanisme in de **verdeling** van goederen en diensten wilt behouden.

Andere beleidsterreinen

Een inkomensbeleid zoals in de stellingen en de motie geformuleerd, heeft enorme gevolgen op tal van terreinen. Zo zal een veel sterkere invloed van de overheid op de inkomensvorming belangrijke ge-

volgen hebben voor de wijze waarop de sociale partners (werknemers- en werkgeversorganisaties) tot nu toe geprobeerd hebben elkaar op dit terrein te vinden. En daarbij is het gehele systeem van arbeidsverhoudingen aan veranderingen onderhevig. Niet iets om bij bestudering van het voorgestane inkomensbeleid zo maar aan voorbij te gaan.

Maar tevens moet bekeken worden wat het één en ander betekent voor onder andere de arbeidsmarkt (werkgelegenheid), onderwijs en vorming (permanente edukatie), grondbeleid, huurbeleid en woningbouw en onze in- en uitvoer.

En, zeker niet het minst belangrijk, hoe verhoudt ons inkomensbeleid zich met de emancipatie van allerlei achtergestelde bevolkingsgroepen?

Wat te doen

We hebben slechts een globaal beeld voor ogen op wat voor problemen we stuiten als de huidige inkomensvorming wordt veranderd. Nodig zal zijn een systematische analyse van wat zich daarbij voor doet (of kan doen) en hoe daarbij de wisselwerking is.

Dit zal eerst moeten gebeuren.

De inbreng en hulp van een groot aantal mensen, vanuit allerlei verschillende benaderingen en disciplines, is daarbij noodzakelijk. Vervolgens kan er tenminste een weloverwogen keuze gemaakt worden uit de onderwerpen waar het meest vruchtbaar aan gewerkt kan worden. Daarbij kunnen ook anderen dan PPR-leden ons behulpzaam zijn.

De partij en de fractie moeten verder. Zij kunnen niet stil blijven staan bij een globaal geformuleerd inkomensbeleid. Dat moet uitgewerkt worden willen we iets van onze idealen op dit terrein realiseren.

Een eerste stap op die weg is dat er een afgeronde probleemstelling wordt geformuleerd en een groot aantal punten worden gesignaleerd waardoor het voorgestane inkomensbeleid vast zou kunnen lopen. Zonder hulp van enthousiaste mensen lukt dat niet.

Als iemand op wat voor manier mee wil doen, bel of schrijf de PPR-fractie, Binnenhof 1a, Den Haag.

De sociaal-ekonomiese sektor van de PPR-fractie in de Tweede Kamer

Themagroep Milieu

Proces tegen Kalkar

In de EEG hebben de regeringen, de bedrijven en de elektriciteitsmaatschappijen hun geloof in kernenergie nog niet verloren. In Duitsland waren op 31-12-75 twintig kerncentrales in bestelling; hetzelfde geldt voor Frankrijk. Er worden niet alleen kerncentrales gepland, maar ook opwerkingsfabrieken en kweekcentrales. In het Hümmlinggebied bv. in Duitsland vlak over de Nederlandse grens is zo'n opwerkingsfabriek gepland. En óók in Duitsland, in Kalkar wordt nog steeds aan een kweekcentrale gewerkt.

We gaan dus in volle vaart het kernenergie-tijdperk in.

De problemen van kernenergie zijn echter nog steeds niet opgelost.

Deze problemen zullen ondertussen bekend zijn:

- een normaal funktionerende kerncentrale levert afval waar we nog steeds geen raad mee weten;
- in een kerncentrale kunnen bedrijfsongevallen plaatsvinden die katastrofale gevolgen kunnen hebben; de kans hierop is klein, maar blijft aanwezig;
- een kerncentrale is bij uitstrek-

een doelwit van terroristiese groeperingen;

- doordat een kerncentrale een doelwit kan zijn van terroristiese groeperingen zal het personeel ervan zorgvuldig geselecteerd moeten worden. Een democraties bestuurde kerncentrale bestaat niet.

Deze bezwaren tegen kerncentrales gelden in versterkte mate voor de opwerkingsfabrieken en de kweekcentrales. Een kerncentrale levert bv. na verloop van tijd enkele honderden kilo's plutonium, een kweekcentrale enkele tonnen. Een mikrogram plutonium kan al longkanker veroorzaken. Het is niet voorstelbaar — alleen al wegens het plutoniumprobleem — dat kerncentrales ooit veilig zullen gaan funktionieren. Toch worden die centrales gebouwd! Daarom is actie nodig.

Proces

Boer Maas bezit een stuk grond dichtbij de Kalkar-centrale. Hij procedeert tegen de bouwers van de snelle kweekreaktor. Dit proces loopt al jaren. In april 1976 besloten Nederlandse en Duitse actiegroepen

de boer te steunen. Een proces ondersteunen is een goede actieform. In Whijl zijn daar goede resultaten mee behaald. Via het gerecht slaagden actiegroepen erin de bouw van een centrale een jaar uit te stellen.

Deze vorm van actie heeft tevens als voordeel dat de bouwers van Kalkar nu gedwongen worden op de argumenten van de tegenstanders in te gaan. In openbare discussies kwam en komt het maar al te vaak voor dat sommige argumenten van de tegenstanders genegeerd werden.

Geld

Het proces kost geld. Dat geld is nodig bij het verliezen van het proces om de kosten te betalen, om de kosten van de rechtshulp te dekken en om het wetenschappelijke werk te betalen. Om de kritiek tegen Kalkar goed wetenschappelijk te funderen zijn nl. veel wetenschapsmensen aangetrokken.

Voer de actie zelf is uiteraard ook veel geld nodig.

Stort daarom uw bijdrage op giro 77992, tnv. penningmeester Kalkarproces Lek, Amsterdam.

Als u meer wilt weten over dit proces bestel dan de „Informatie-map Kalkarproces” door f 5,— over te maken op postgiro 3567199, tnv. **Lek, Amsterdam**. Op dit nummer geen giften storten voor het Kalkarproces;

Werkgroep Energie

DE STEM DES VOLKS

Abortus (3)

Hoe groot de verwarring binnen de PPR is over de abortuskwestie blijkt duidelijk uit de twee ingezonden brieven van Dinie Vegt-Ganzevoort en J.A. Annink in de PPRAK van 10 september jl. Dat ik het met beide briefschrijvers niet eens ben, zal de lezers van de PPRAK onderhand wel bekend zijn. Als actief feministe en als bezetster van de Bloemenhovekliniek ben ik een voorstandster van legalisering van abortus. Ik sta ook helemaal achter de eisen van Wij Vrouwen Eisen: Abortus uit het Wetboek van Strafrecht, Abortus in het ziekenfondspakket, de vrouw beslist. Ik heb in Bloemenhove en op vergaderingen gemerkt, dat ik niet de enige PPR-vrouw ben, die er zo over denkt. Ik weet ook dat er binnen de PPR nogal wat leden zijn die het niet met mijn opvattingen eens zijn. Ik vind het jammer, maar niet onoverkomelijk.

Het is voor mij geen reden om pessimisties te zijn over de opvattingen binnen de PPR. Integendeel. Ik ben vanaf de oprichting lid van de PPR en heb nog steeds geen plannen om uit de partij te stappen. Zolang de PPR in beweging is en zolang er verschillende opvattingen zijn zal ik mij thuis blijven voelen bij de radikalen. Het woord radikalen zou ik hierbij willen onderstrepen. De PPR is gelukkig geen klub, waar de spelregels vastliggen en waar alle leden het per se met elkaar eens moeten zijn. Ik verwacht wel dat PPR-leden verdraagzaam zijn en elkaars opvattingen respecteren. Als deze opvattingen zo uit elkaar lopen als in het geval van de abortuskwestie kan dat wel eens moeilijk zo niet onoverkomelijk zijn. Voor de duidelijkheid van de partij naar buiten zal een standpunt moeten worden ingenomen. De PPR kan het zich niet veroorloven politiek onduidelijk te blijven zoals ons maar al te vaak wordt verweten. Voor mij ligt de kracht van de PPR nog steeds in de groei en het bewustwordingsproces binnen de partij. Naar buiten toe en in het parlement zal dit zeker gevolgen hebben.

Wil Merkies,
Utrecht.

Terreurakties

In Beesterzwaag kwam de Europese top bijeen om o.a. over een voorstel van de Duitse minister Genscher te praten om terreurakties op internationaal nivo te bestrijden. Naar aanleiding van een krantebericht daarover kwamen wel enige vragen bij mij op. In Duitsland is zo het een en ander aan de hand met het Notstandsgesetz en Berufsverbot. Ook denk ik aan de razzia, die onlangs plaatsvond bij boekhandelaars, die zg. linkse literatuur verkopen. Over het begrip terreuraktie kan heel verschillend gedacht worden. Ik verwijs hierbij naar een Ten Geleide in De Volkskrant van 14 september, waarin een poging gedaan wordt wanhopigen, i.c. Palestijnen en Kroaten de hand boven het hoofd te houden. Met deze poging ben ik het eens. Maar meer dan de in dit Ten Geleide genoemde politieke zaken geven aanleiding tot de benaming „terreuraktie”. Zolang er „wapens” geproduceerd worden, zg. voor eigen defensie of voor doorverkoop aan staten die op hun beurt een bedreiging voor de hen omringende staten vormen en zolang er in het groot en in het klein flora en fauna platgewald wordt voor aanleg van wegen, industrieën en huizenblokken, eventueel met staatsubsidie, zolang dat gebeurt, is volgens mij het begrip terreuraktie moeilijk te vatten en zeker niet te bepalen tot kapingen en overvallen. Razzia's op boekwinkels zie ik in ieder geval als een vorm van terrorisme. Het niet-aanstellen van mensen met een geprononceerde politieke opvatting is ook een grensoverschrijding. Wat moeten we toch allemaal bang voor elkaar gehouden worden en door wie.

In onze samenleving is een echte harmonie tussen gedachten, woorden en daden ver te zoeken. Dit blijkt oa. ook uit de toename van het aantal mensen met psychische moeilijkheden. Mensen krijgen het gevoel opgesloten te zijn in een anoniem systeem, in een soort menselijke bio-industrie, waarbij het lijkt dat alleen een sprong door een betonnen muur weer perspectieven kan openen.

Graag zou ik zien, dat de PPR via haar politieke kanalen druk uitoefent om tot waarborgen te komen, dat terreuruitoefening vanuit onze internationale samenleving ontmaskerd wordt en dat de bestrijding van terreurakties geen handvat wordt voor de vervolging van andersdenkenden. Dit handvat zou een bouwsteen kunnen zijn voor de uitbouw van een systeem waarin in het geheel geen plaats meer is voor politieke en/of mentale verandering. In ieder geval dient vrijheid van drukpers en vergadering gewaarborgd te blijven en natuurlijk geldt hetzelfde voor de vrijheid van meningsuiting. Ook zou ik het toejuichen als pogingen in het werk werden gesteld om methodes en

technieken van gewelddoos verzet op scholen en vormingsinstituten te introduceren. Hierop aansluitend zou een intensieve propaganda voor geboortebeperving en een diepgaande bezinning op onze verantwoordelijkheden in het meedoen met afschuwelijke technologische ontwikkelingen al vroeg een plaats op het lesrooster moeten krijgen, waar dan ook les wordt gegeven.

Wij kunnen niet blijven doorgaan zoals we gaan. Andere produktie- en inkomensverhoudingen, andere arbeidsdeling vragen om een groter verantwoordelijkheidsbesef ten opzichte van elkaar en in het bijzonder van de zwakken. Daarbij bedoel ik niet in de laatste plaats de dieren, die zonder verzet te kunnen bieden, gejaagd of gevangen worden, uit hun woonplaatsen worden verjaagd en andere dieren, die door internationale menselijke terreurakties gefokt en geplaatst worden in bio-industrieën en dergelijke. Zouden die ministers daar onder het genot van hun diner ook over gesproken hebben...?

Anne Hoogendam, Schiedam

NGL (3)

Dit is een antwoord aan Michiel van de Kastelen, die in deze rubriek van 27 augustus over de NGL (Nederlands Genootschap van Leraren) schreef.

Beste kollega,

Uw stukje bevat een paar foutjes: kolom 2: „Toen ik mij opmaakte... bleken (ergens aan de top) de kaarten allang geschud.”

U beschuldigt hier de heer Roefs ten onrechte van diktoratoriaal optreden. Hij verkondigt de mening van de meerderheid der leden.

Kolom 3: „een elite-klub als het Genootschap”.

Het NGL is alles behalve een elite-klub, tenzij u bedoelt dat het stuk voor stuk gestudeerde mensen zijn, die gewend zijn ook naar een afwijkend standpunt te luisteren.

Er zitten heel veel „eenvoudige jongens” in en dat men mij (rode raker) als voorzitter van ons distrikt duldt, bewijst al genoeg.

Juist het feit, dat dit Genootschap meent, dat goed onderwijs ook goed betaald moet worden, omdat je anders alleen kneusjes overhoudt, zou u tot denken hebben moeten aanzetten: gaat het het NGL wel „uitsluitend om eigen loon”?

Waar men in het NGL bang voor is, dat is het uitschakelen van de man met grote vakkennis en grote algemene ontwikkeling en het overhouden van de onderwijs-robot die niet meer weet dan in het schoolboekje staat (zie Amerika) en die alleen maar hoeft na te gaan of de kinderen het voor-geprogrammeerde lesje braaf doorgewerkt hebben en hun vraag-en-antwoord-spelletje uit het hoofd hebben geleerd. Het gesprek van de leraar met de klas dat hen boven hun eigen horizon moet

verheffen, wordt door doodse dril vervangen en je krijgt kinderen die achter kreten aanhollen.

In de hoop, dat u uw beschuldigingen intrekt teken ik met vriendelijke groeten

R. Slot, Axel

Vakantiewerk

Ons Basje besteedde ook de afgelopen vakantie weer voor een deel aan een zeer nobel doel, cq. projekt. Het was nu eens niet (dure) aard-appelen rapen in Zeeland of soortgelijke handenarbeid, hetgeen hem overigens maar siert.

Deze keer werd Bas een poosje ambtenaar op een arbeidsburo. Hij had eigenlijk ook een uitzendburo moeten bezoeken. Bas is echter net als ieder ander vrij in vakantiebesteding.

Na enige dagen bij een GAB meegehoobeld te hebben was zijn slotkonklusie: Jonge, jonge, wat heb-

ben we toch veel mensen die niet willen werken. Aan deze konklusie gaf hij ook nog ruchtbaarheid. Prompt volgde een repliek van de FNV, wat er ook niet om loog. Eén en ander werd met bewijzen gestaafd.

Nergens hebben we overigens kunnen lezen dat Bas zijn konfraters geprobeerd heeft terug te roepen van vakantie, om de 55 gulden-eis per 1 juli, uitgaande van het FNV, mede te doen steunen. Men kan ook veel beter ongefundeerde uitspraken doen in het nadeel van mensen van wie wij als PPR mogen verwachten, dat ook zij onze gelederen komen versterken. Persoonlijk ben ik ervan overtuigd, dat deze kansen nu wel helemaal de ijskast in kunnen.

Tevens moet onze voorzitter ook nog wat meer „voetje-vrijen” met de CPN.

J. Wilmsen,
Heerlen

Vrouwenhuizen

Kees van Kuyen heeft de PPR geen dienst bewezen door solidair te zijn met zeven uiterst conservatieve kamerleden in onkunde over het begrip vrouwenhuizen. Wij vertrouwen deze onwetendheid niet en vertrouwen het funktioneren van deze Kamerleden ook niet. Wij voelen ons niet vertegenwoordigd door Kamerleden die de inhoud van de troonrede niet begrijpen. Dat een PPR-Kamerlid niet meer weet of wil weten van zaken die al jarenlang onderwerp van gesprek zijn, verontrust ons zeer. Wij vrouwenhuisvrouwen nodigen Kees van Kuyen hierbij uit voor een gesprek om duidelijkheid te krijgen.

Wil Merkies
René Meerum Terwogt
Petra Flantua
Liesbeth Kuivenhoven
Martien Vogesang

Oefening in geweldloosheid

De internationale geweldloze mars van Metz naar Verdun van 4-10 augustus jl., waaraan mensen uit achttien landen deelnamen, leverde een prachtig test-objekt voor geweldloze konflikt-beheersing.

De situatie was de volgende:

Een menigte van 600 geweldloze activisten stond oog in oog met een grote macht van de Franse oproerpolitie, toen zij het oorlogskerkhof van Douamont wilden betreden, om met een stille omgang de gevallen te herdenken.

Toen de leiding van de mars de afocht blies, bleek 2/3 van de deelnemers geen vertrouwen te hebben in deze beslissing en bleef..., de eenheid van de mars was gebroken, en daardoor de geloofwaardigheid van de mars aangetast.

Drie fouten waren de oorzaak van de mislukking:

A: Bij de voorbereiding is verzuimd de situatie met politieautoriteiten door te spreken, waardoor we voor onverwachte situaties kwamen te staan.

B: De leiding van de mars heeft verzuimd bij de onderhandelingen op Douamont alle mogelijkheden uit te putten uit angst voor een voortijdig ingrijpen van de politie.

Nog erger was haar verzuim een belangrijke beslissing als de afocht op een demokratiese manier aan de marsdeelnemers over te laten.

C: De marsdeelnemers hadden

zich strategies bij de beslissing van de leiding neer moeten leggen, om naar buiten de eenheid te bewaren en beheersing te tonen, en om met de opgedane ervaringen een volgende gelegenheid beter te kunnen voorbereiden.

Wat er moet gebeuren om in de toekomst wel als pacifisten de oorlogsslachtoffers te kunnen herdenken hangt af van de redenen, waarom het politieverbod is uitgevaardigd.

Deze kunnen van tweeërlei aard zijn geweest:

a) de geweldloosheid van de activisten werd niet vertrouwd; er werd zelfs met grafschennis rekening gehouden,

b) het kerkhof werd beschouwd als militaristies heiligdom, dat niet door pacifisten ontwijd mocht worden.

In de eerste plaats moeten we dus bewijzen, dat we tijdens een vredesmars echt geweldloos zijn en de nodige eerbied voor de gevallen tonen.

Daarvoor hebben we op de laatste dag van de mars de gelegenheid gehad, toen we in diepe stilte langs het oorlogskerkhof van de stad Verdun marcheerden, terwijl deze stilte verstoord werd door het lawaai van militaire oefeningen.

In de tweede plaats moet de samenleving overtuigd worden, dat de oorlogsslachtoffers ook gevallen zijn voor ons pacifisten en dat in feite wij, door de les die wij (uit hun dood) getrokken hebben, hun dood meer ten nut-

te gemaakt hebben dan de militaristen, die zich ongewild op de volgende massaslachting aan het voorbereiden zijn.

Dat laatste is veel moeilijker dan het eerste.

Officiële toestemming voor aktieve pacifisten om oorlogsslachtoffers te herdenken zou betekenen, dat de samenleving zich niet meer zo blind staart op militaire middelen als de laatste om internationale problemen op te lossen.

We moeten als pacifisten daarom doorgaan ons recht bij de samenleving op te eisen, om op onze wijze de gevallen te herdenken.

De vaste wil om in de toekomst als groep pacifisten de oorlogsslachtoffers te kunnen herdenken vereist niet alleen een stuk konkret geweldloos verzet tegen het MAK (Militair Administratief Kompleks); het betekent tegelijk een stuk oefening in Sociale Verdediging.

De ervaring leert, dat zulk een oefening bitter nodig is, sterker, zonder praktiese voorbereiding door grote groepen mensen komt de hele Sociale Verdediging er nooit.

De PPR zou daarom dit soort Internationale Geweldloze Marsen moeten steunen, zoals haar Italiaanse zusterpartij, de Partito Radicale, die zelfs één van de initiatiefnemers van de mars bij Verdun is geweest.

En er is vast wel een aantal PPR-leden, dat op deze wijze aan de ontwikkeling van de Sociale Verdediging wil meedoen.

Tijmen van 't Foort
Groningen

Het gouden koest

De KVP durft nu ze in het CDA opgaat de kiesdrempel wel tot twee procent te verhogen.

Als de PPR zo tegen brievenbusvervuiling is, waarom sturen ze dan steeds die PPRAK?

Moeten de restauratietendensen in de samenleving nu worden toegeschreven aan het kabinet-Den Uyl of andersom?

En nu serieus: dat Smith de Afrikanen tien jaar te slim af geweest is had Kissinger toch te denken moeten geven.

En dat noemt men een realistische politikus

Dat de ARP opgaat in het CDA is in ieder geval een zeer anti revolutionaire daad.

Het CD A zal in toenemende mate een echt Corps Diplomatique worden.

Aantjes wil natuurlijk niet dat Andriessen CDA-lijsttrekker wordt omdat hij Biesheuvel terug wil.

Dat Van Doorn een regent is die iedereen rustig wil houden blijkt uit het feit dat hij aan mime meer en aan orkesten minder subsidie wil geven

Men mag de troonrede populariseren, maar niet wat daar direkt aan vooraf gaat en onmiddellijk op volgt

Robert van Dalenoord presenteert:

Een rekord gloeiende-kolen-stapelen

Een van de meest markante aktievoerders in de PPR is naar mijn mening Stéphanie Brokerhof. Ik bedoel niet alleen haar zeer in het ooglopende mobilisatie van kleuterleidsters, Oufspanboycotters en spuitbusbestrijders die menig bewindsman of -vrouw de schrik om het hart deed slaan. Ik bedoel zelfs niet de wijze waarop ze in staat bleek te zijn hele vliegtuigen jonge Nederlandse toeristen uit door staatsgrepen en geteisterde Aziatische landen te smokkelen (met gevaar voor eigen leven). Ik bedoel veel meer de wijze waarop tegenstanders, honers en negeerders van de partij gloeiende kolen op het hoofd weet te stapelen.

Toen ik nog verslaggever was van een reaktionair regionaal dagblad en naar een PPR-kongres werd gezonden met de opdracht „die belachelijke vertoning van een volstrekt overbodige ribfluwelen splinterklub van mislukte kabouters, geflipte welzijnswerkers en gesjeesde priesters weg te schrijven, voordat een aantal gekken zou denken dat het hier om een politieke partij ging”, zoals mijn hoofdredakteur het treffend formuleerde, werd ik aan de ingang van de zaal door Stéphanie hartelijk ontvangen. Zo hartelijk, dat ik er bijna van bloosde. Ik ben tenslotte ook nog zeer jong. Ze leidde mij naar een voortreffelijke plaats aan de perstafel en voorzag me van andere stukken en van koffie. Ik was zeer onder de indruk. En dat bleef zo omdat zij door bleef gaan met vriendelijke attenties. Mijn enige punt was dat ze het ook deed bij alle andere journalisten. Maar ik kon het niet over mijn hart verkrijgen rotte dingen over het kongres te schrijven. Toen ik na mijn ontslag vervolgens verslaggever werd van een zeer progressieve radio-omroep deed ze precies hetzelfde zodat ik weer geen objectief verhaal kon geven. Volgens mij is de PPR op die manier groot geworden. Iedereen denkt altijd dat het door het petje van Bas is gekomen, maar volgens mij is daar iets aan vooraf gegaan. Stéphanie

Al jaren voordat Bas zijn petje opzette had Stéphanie stelselmatig vriend en vijand toegeroepen: Wie komt er in mijn Brokerhofje. En ze zijn er allemaal ingetuind.

Ik breng dit alles in herinnering omdat Stéphanie in de vorige PPRAK haar eigen rekord gloeiende-kolen-stapelen heeft verbeterd. Niet zozeer het morgenrood dan wel het schaamrood dient de Kloos-terlingen van de VARA naar de kakken te stijgen. Stéphanie vindt dat leden van de PPR mee moeten helpen de VARA groot te houden „al ziet de VARA-televisie de PPR niet zitten”. Dit is van een grootsheid, dit kent zijn weerga niet. Als ik goed geïnformeerd ben hebben er al tal van gesprekken plaats gevonden tussen de direktie van de VARA en zware delegaties van de PPR om de misverstanden op te lossen, maar Hans Jacobs heeft een vaste aanstelling en de pest aan het ethiese, moraliserende toontje van de PPR. En nu vergeeft uitgerekend die ethiese, moraliserende PPR in de persoon van Stéphanie, die bij de VARA-radio werkt(!), de VARA-alle zonden en roept op tot solidariteit.

Dit is zo gemaaal genereus, dit zou zelfs pater Van Winkel niet hebben kunnen bedenken. Een engel worstelt met Jacobs. Het is niet te geloven. Ik hoop dat ze het bij de VARA kunnen waarden.

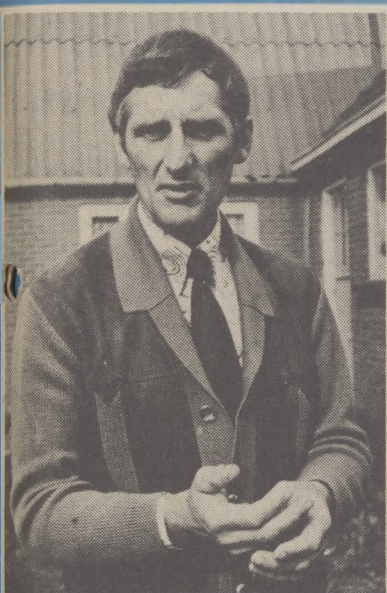
Maar ik weet niet zeker of er bij de VARA voldoende gevoel voor humor is. Ik had het de vorige keer wel over de op haar retour zijnde roomse blijdschap bij de KRO, maar veel rooie vrolijkheid vind je ook niet meer op het scherm. Met Burger kon je nog wel eens lachen, maar nu denk je telkens: Kloos, ben je boos? Pluk een roos. En vreemd: dat doet hij ook nog. Je ziet hem tegenwoordig telkens op het scherm met een roos. Die zet hij helaas niet op zijn hoed. Hij geeft hem aan mensen die al lid zijn van de VARA. Dat vind ik om te huilen.

PPRAAK

Met bijvoegsel:
PPR-STUDIE-
BLAD

PPR-aktiekraant, verschijnt elke twee weken, 22 oktober 1976, nummer 90

INTERVIEW MET DE GRONINGSE BOER EN PPR- STATENLID BEREND KINGMA

en verder

3. Over ontwerp-regeerakkoord
6. Rede Kleinschmidt
7. Verkiezingen in Eindhoven
10. Rede Bas op kongres
13. OR-wet zeer mager

pagina 8-9

PPR, EERLIJK PROBEREN

KONGRESREDE VAN RIA BECKERS

pagina 4-5

Toe maar jongens...
Pak ze !!!

Open-
baar
vervoer,
graag
of
helemaal
niet

pagina 13

PPRAK

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redactieraad: Leo van den Berg, Lou Hoefnagels, Harm Lamberts.

redactie: Hans Berrevoets, Ido Broersma, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eind-redakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abbonement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

Notulisten gevraagd

De bezoekers van de vele, vele PPR-kongressen zullen ongetwijfeld meer dan eens de ijverig werkende notulisten hebben opgemerkt. Ze zullen ook hebben opgemerkt, dat dit vaak dezelfde mensen zijn. Zij doen dit met groot plezier en met goede, zelfs grote kundigheid. Echter: een ander moet de beurt ook

WIE DOET MEE IN WERKGROEP ONTWIKKELINGSSAMENWERKING?

Naar aanleiding van het artikel „Naar een nieuw ontwikkelingsbeleid” van Dolf Coppes in PPRAK van 27 augustus roepen wij mensen op die met ons samen de werkgroep Ontwikkelingssamenwerking nieuw leven willen inblazen. De vele vragen rond de richting van het beleid, actuele kamerzaken (begroting, nota bilaterale hulp, Europa-memorandum, wijziging wet op de FMO etc.) en vooral de integratie van ontwikkelingspolitiek

2

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Zaterdag:

De ambtenaren hebben geprotesteerd. Ze zeggen er bij: wij willen best een stapje terug evenals andere werknemers, maar ekstra stapjes terug, nee. Tevens willen ze de werkgelegenheid in allerlei sectoren zoals onderwijs, openbaar vervoer, welzijnswerk, gezondheidszorg etc. gehandhaafd zien. In dat laatste hebben ze groot gelijk. Groot en groot gelijk. In deze sectoren is zelfs groei van werkgelegenheid mogelijk en gewenst.

Toch vind ik ze inkonsekvent. Waarom eisen ze niet in plaats van handhaving van hun salarispeil en pensioenrechten de optrekking van de lage ambtenarensalarissen (want die zijn er heel wat) en flinke aftopping van de hoge ambtenarensalarissen (want die zijn er heel wat). Waarom niet? Nou, ik weet het antwoord wel. Maar dat zou natuurlijk pas goed konsekvent en geloofwaardig van ze zijn.

eens hebben, of, om het anders uit te drukken: de notulisten willen ook wel eens van dat notuleren af. Daarom lijkt het het kongrespresidium goed een lijst aan te gaan leggen van mensen in het land die zo van tijd tot tijd een gedeelte van een kongres willen notuleren. Wie stelt zich beschikbaar. Opgeven aan kongrespresidium, Jan Verheule, Jachtlaan 232, Apeldoorn.

en buitenlandse politiek zullen onderwerpen van discussie zijn. We stellen ons voor eens per maand te vergaderen. Maak contact met één van ons als je mee wilt doen. Ron Rote, Irislaan 25, Heemstede, tel. 023-287419. Ernst van Beemen, Rapenburg 7, Leiden, tel. 071-133102. Peter Jansen, Riouwstraat 206, Den Haag, tel. 070-657284. Dolf Coppes, Drie Jofferengarde 25, Odijk, tel. 03405-2421.

Maandag:

Nu pas raak ik ondersteboven van de enquête van de Rooie Haan. Zaterdag heb ik er weliswaar met verbazing naar geluisterd. Maar nu ik dit week-einde heb gezien hoe iedereen met de cijfers op de loop gaat, alsof het een echte verkiezingsuitslag betrof, schrik ik. Niet de enquête zelf is veront-rustend, maar de manier waarop daarmee wordt gewerkt. Ik heb altijd gedacht dat een enquête een enquête was. Dat meneer De Hond hem uiterst betrouwbaar noemt is logies, want wie zegt nou van zijn eigen werk dat 't niet zoveel waard is. Bij elke enquête zijn vele vraagtekens te plaatsen en ik denk dat dat ook nu door kollega sociologen van De Hond wel zal gebeuren. Om te beginnen natuurlijk door buro Langendijk, dat in de uitzending eerst nog even werd afgemaakt, voordat de cijfers werden openbaar gemaakt.

Vragen genoeg: Hoe corrigeert men de uitkomsten? Wie zijn ondervraagd? Waar zijn de niet-weters gebleven?

En dan mijn oude punt: de christendemokratische kiezers hadden meer keuzemogelijkheden dan het CDA alleen. En dat is niet overeenkomstig de werkelijkheid van mei 1977. Van Nipo is bekend dat men vooral konsumenten opzoekt en deze vragen toevoegt aan een hele lijst vragen over was-machines, huidverzorgingsmiddelen en vloerkleden. Misschien is het niet verwonderlijk dat de antwoorden dan een beetje in die lijn liggen.

Verkiezingsfonds giro 5555

Op het programkongres van begin oktober is een financiële actie gestart voor de verkiezingen van volgend jaar. De kongresgangers konden schriftelijk toezeggingen doen en girokaarten en bankbiljetten in een vuilnisbak gooien onder het motto „gooi uw mammon in de vuilnisbak”. De hoogte van het totaal aan toezeggingen werd steeds aan het kongres meegedeeld. Zaterdagmiddag om vijf uur, bij de sluiting was er ruim 13.000 gulden.

Dit is nog maar het begin, maar we hebben ook nog zeven maanden om dit bedrag te vertienvoudigen. Het gironummer van het PPR-verkiezingsfonds is 5555 te Ommen.

Op het kongres werd het verkiezingsmotto bekend. Dat luidt: PPR, eerlijk proberen.

Het program zoals dat door het kongres is vastgesteld wordt op het ogenblik bekeken door een taalkommissie. Daarna zal het zo vlug mogelijk worden gepubliceerd.

ONTWERP- AKKOORD

Waarom heeft het ontwerp-akkoord van PvdA en PPR zoveel stof doen opwaaien? Uiteindelijk omdat delen van de PvdA, die in die opvatting met graagte door het CDA worden gevolgd, tegen vrijwel elke prijs willen regeren. Voor de PPR en voor vele PvdA-ers is het gelukkig zo, dat men met de regeermacht iets wil doen. Een programma wil uitvoeren, de samenleving wil omvormen. De politieke partij die zonder voorwaarden wil regeren brengt niet meer mee dan de wens dat alles blijft zoals het is, dat wil in de praktijk zeggen, dat de zogenaamde vrije krachten de kans krijgen de samenleving naar hun hand te zetten. Deze regeerbereidheid toonde de VVD de vorige week opnieuw. Deze partij wil in feite helemaal niets, dat wil dus zeggen, wil de vormgeving van de samenleving overlaten aan de financieel sterken en heeft er daarom geen enkel probleem mee met het CDA in zee te gaan.

GEWICHT

Wie zich verbaast over de strikte voorwaarden waaronder de PvdA en de PPR opnieuw regeringsverantwoordelijkheid willen dragen, heeft het bestaan van het soort regeerbereidheid als dat van de VVD niet doorzien en van de pijn die de afgelopen jaren is geleden niets gevoeld. Natuurlijk is de bombarie die is gemaakt na bekendwording van het ontwerp-akkoord PvdA/PPR vooral bedoeld om de besluitvorming binnen de PvdA over het ontwerp te beïnvloeden. Natuurlijk probeert men gewicht aan de andere kant van de weegschaal te leggen om de essentie uit het akkoord te lichten. De PPR zal dat niet toestaan.

MACHT WAARTOE?

De verdediging van het akkoord door Van Thijn en Bas de Gaay Fortman heeft men de vorige week in de huiskamer kunnen volgen. Dat was zo helder als glas. Progressieve mensen moeten weten dat het zin heeft op PPR of PvdA te stemmen, dat ze anderen ervan moeten overtuigen dit te doen, dat er op onze programma's en ideeën geworven moet worden, en tenslotte, dat we niet gaan regeren als we al van tevoren kunnen zien dat het programma vier jaar lang papier blijft. En het programma blijft papier als het CDA een kabinet zou beheersen.

Huichelachtig is het commentaar van het CDA op het ontwerp-akkoord, omdat machtsvorming zonder meer in deze groep altijd voorop heeft gestaan. Machtsvorming om een rol te kunnen blijven spelen in het midden van de politiek, wisselend regerend met konservatief en progressief. De vraag is inderdaad steeds om Bas de Gaay Fortman te citeren: „Macht waartoe?“

SIMPELE ENQUÊTE

Bijzonder opvallend is de rol die de befaamde Rooie Haan-enquête heeft gespeeld in de discussies. Alleen op grond van een enkele enquête hebben tal van commentatoren gezegd, dat PvdA en PPR zichzelf buiten spel hebben gezet. Dat een simpele enquête zo iets kan bewerkstelligen is hoop ik niet tekenend voor het nivo van het politieke commentaar in ons land. Terwijl wij dit schrijven komt de Avro met een enquête waaruit blijkt dat PvdA en PPR een paar zetels winnen ten opzichte van 1972 en het CDA met bijna tien zetels

achter zich laten.

Ach, wat zullen al deze enquêtes.

Waar het om gaat is dat we regeermacht willen om ons program te verwezenlijken. Of, om met de woorden van Bas de Gaay Fortman te spreken tijdens de algemene beschouwingen „om uitzicht te bieden in het bedreigde bestaan van vandaag“.

De verleiding is groot uitvoerig in te gaan op allerlei reacties op het akkoord, omdat ze vaak zo typerend zijn voor degenen die reageren. Men ontdekt bijvoorbeeld dat er mensen van links zijn die het gewoon niet leuk vinden dat de PPR bestaat. Bij wie de wens dat de rol van de PPR zou zijn uitgespeeld vader is van menige gedachte.

ZORG

Anders ligt het met een opmerking van Jan Joost Lindner in de Volkskrant van vorige week zaterdag die juist voortkomt uit zorg voor de PPR en haar politieke rol. Hij zegt dat de PPR de kans om zich te profileren ten opzichte van de PvdA en de kiezers te laten zien dat links de grote vraagstukken ook anders kan aanpakken door het vijftien punten akkoord vrijwel zou hebben opgegeven. „Dat kan zetels en elan kosten“, schrijft hij. Wij zijn daar niet bang voor. Ten eerste staat vast dat de PvdA onze meest natuurlijke bondgenoot is met wie we op zoveel mogelijk punten tot een akkoord moeten komen. Ten tweede bewijst de praktijk helaas steeds, dat we ons best helemaal niet hoeven doen om ons te profileren, maar dat we geprofileerd zijn ten opzichte van de PvdA. Daar zijn talloze voorbeelden van te noemen, zowel lokaal als nationaal. We leveren een belangrijke bijdrage tot de duidelijkheid door een akkoord op hoofdlijnen

linksaf
en
omhoog

door Kees Waagmeester

te sluiten, naast onze eigen programma's.

EIGEN ROL

Jan Joost Lindner is verder bang, dat de PPR later ontdekt in de PvdA-fuik te zijn gezwommen, analoog aan Van Mierlo met D'66 in 1971.

Nou geloof ik toch, dat 's mans memorie hier een beetje kort is.

Hij konstateert zelf dat dit akkoord tussen PvdA en PPR er een beetje anders uit ziet dan de gedroomde Progressieve Volkspartij in 1971. Dat is zeer juist. Ten tweede moet men niet vergeten, dat een akkoord op vijftien belangrijke programapunten heel wat anders is dan een gedetailleerd Keerpunt, een akkoord dus op vrijwel alle punten.

Behalve deze verschillen is essentieel, dat D'66 de rol van remmer heeft willen spelen en de PPR de rol van, ja, laten we niet onbescheiden zijn, haar eigen rol. Niet linkser dan de PvdA of zo (wel vaak), maar eerder andersoortig. In de zin van: het anders aanpakken van de grote vraagstukken.

PPR, EERLIJK PROBEREN

Ons verkiezingsprogramma is het gezicht van de PPR belicht vanuit de vier thema's — Macht, Milieu, Vrede en Welzijn — en vastgelegd in een momentopname. Een gezicht met markante trekken, dat het beeld oproept van een wereld van gelijkwaardigheid en solidariteit, van een samenleving waarin het gaat om de mens en om de verantwoordelijkheid van die mens. Het beeld van samen delen, in al zijn konsekventies en op alle niveaus. Samen delen van inkomen en arbeid, van woonruimte en leefomgeving, van grondstoffen en energie, van gezondheid, ontplooiingskansen en verantwoordelijkheid.

Op weg naar een werkelijke gemeenschap van mensen: dat is het gezicht van de PPR. Radikale politiek: in het zicht van de werkelijkheid van morgen, maar juist daarom heel hard bezig met de werkelijkheid van vandaag. Een werkelijkheid van 230.000 werklozen, van een grote jeugdwerkloosheid, van groepen in onze samenleving die in de knel zitten, van toenemende problemen met woon- en leefomgeving, van een maatschappij van prestatie en concurrentie, onrecht, onderdrukking, stress en angst. Een werkelijkheid van enorme welvaartsverschillen tussen verschillende delen van de wereld, van oorlog en dreigende vernietiging.

De PPR streeft naar een **demokratische economische orde**, gebaseerd op zeggenschap van de werkers over de ondernemingen en op zeggenschap van de gemeenschap over wat en hoe we produceren. Voor beide worden vele concrete instrumenten aangegeven. De overheid stuurt en toetst, de mensen beslissen op het niveau waar de zaken spelen. (Het gaat om de mens en zijn verantwoordelijkheid.)

De PPR vindt dat het beschikbare werk zo moet worden verdeeld, dat ieder die wil werken ook aan het werk kan én in zijn werk tot zijn recht kan komen. Ze wil de **inkomensverschillen** daadwerkelijk verkleinen en iedereen op den duur een basisinkomen garanderen. Ze wil het peil van de kollektieve voorzieningen gehandhaafd zien en de uitkeringen van sociale verzekeringen en bijstand vastgekoppeld houden aan het minimumloon. (Het gaat om samen delen.)

Verantwoordelijkheid voor elkaar spreekt uit de voorstellen die beogen iedereen het recht te garande-

Een zorgwekkende situatie die in zijn oorzaken aangepakt moet worden.

Het is dan ook uitermate teleurstellend, dat ook deze regering ondanks de kleine verbeteringen die ze doorvoert, ondanks bijv. de wetsvoorstellen ondernemingsraad, VAD en grondpolitiek, steeds weer terugvalt op het oude antwoord, dat de problemen op den duur alleen maar groter kan maken.

Groei

De regering blijft mikken, ook voor de jaren 1980-1985, op een economische groei van minstens $3\frac{3}{4}$ procent: zonder zich af te vragen wat dat voor konsekventies heeft voor milieu, grondstoffen en derde wereld. Ze wil nog steeds de werkloosheid bestrijden door miljarden in het bedrijfsleven te pompen, terwijl we weten dat „meer investeren — meer werk” een fabeltje is. Ze spoort de mensen aan meer en meer te consumeren, terwijl ze weet dat die mentaliteit omgebogen moet worden. Ze heeft nog steeds veel te weinig aandacht voor de verdeling van het beschikbare werk en durft genoeg te nemen met maar liefst 150.000 werklozen in 1980. Ze voert nog steeds een loonbeleid in plaats van een inkomensbeleid. Ze blijft zich vastklampen aan een zogenaamd veiligheidsbeleid, dat alleen

ren op een veilige, rustige en gezonde leefomgeving. Met als belangrijke punten: dat alle grond op den duur in handen van de gemeenschap moet komen en dat het openbaar vervoer geleidelijk aan „gratis” moet worden.

Van die verantwoordelijkheid voor elkaar getuigen ook de uitgewerkte plannen voor een werkelijk **veiligheidsbeleid**, waaruit de NAVO als hoeksteen verdwijnt; de bedoeling om het buitenlandse beleid te laten aansluiten bij bevrijdingsprocessen overal in de wereld, en om de gelden voor ontwikkelingssamenwerking te verhogen tot drie procent van het bruto nationaal product per jaar.

En het beeld wordt afgerond door een **welzijnsbeleid**, dat — zo zegt het programma — niet de pleister mag zijn op de wonden van het maatschappelijk systeem, maar mensen in staat moet stellen zelf vorm te geven aan hun eigen woon- en werksituatie én aan hun eigen ontplooiing. Met veel aandacht voor diegenen die in dit opzicht de minste kansen hebben gehad.

maar tot vernietiging kan leiden. En zo wordt ze hoe dan ook gedwongen te bezuinigen op de voorzieningen waarvan allereerst de zwaksten in de samenleving afhankelijk zijn.

De PPR is heel wat minder positief dan premier Den Uyl over het beleid van het huidige kabinet. De gedachte dat hij alleen maar wat zou draaien aan de schroefjes van het vliegwiel van het kapitalistische systeem, wierp hij ver van zich af. Maar het zou eerlijker zijn te erkennen dat het helaas blijft bij het draaien aan schroefjes; vooral niet te ver losdraaien! En maar goed dat er schroefjes zijn die muurvast zitten!

De PPR zal doorvechten, tenzij haar dat onmogelijk wordt gemaakt. Ze zal haar grenzen telkens duidelijk aangeven. Onze deelname aan dit kabinet met al onze twijfels zullen wij verantwoorden. Maar het PPR-beleid zal inzet van de verkiezingen zijn, en het kabinetsbeleid alleen voorzover het daarin past.

Regeerakkoord

Radikalen, het gezicht van de PPR wordt niet alleen bepaald door het eigen beleid en het eigen programma, maar ook door het regeerakkoord dat we met andere progressieve partijen sluiten.

De enige kans op de nieuwe samenleving van gelijkwaardigheid en solidariteit ligt in het bundelen van grote groepen progressieve mensen. Onze partij heeft zich vanaf het eerste moment van haar bestaan sterk gemaakt voor die bundeling van progressieve krachten, voor een linkse meerderheid. Geen geforceerde samenvoeging van progressieve partijen, maar een samenwerking waarin de verschillen niet worden weggepraat, waarin het eigen karakter en de eigen inbreng van de partners juist uitdagend en stimulerend werkt, en waarbinnen de kiezer ook nog een keuze mogelijk blijft. **Die eenheid van links is en blijft ons doel.**

Wat wij willen voor 1977 is een regeerakkoord op hoofdpunten met op zijn minst de vier partijen van het Permanent Overleg Orgaan. Ik wil D'66 en de PSP nogmaals met klem vragen mee te doen. Desnoods zullen wij alleen met de PvdA een regeerakkoord aangaan. De inhoud van dat akkoord moet begin maart van het volgende jaar definitief worden vastgesteld. De kongressen van de deelnemende partijen kunnen te voren aangeven welke punten uit het verkiezingsprogramma ze in het akkoord uitgewerkt willen zien.

Ons tweede doel voor 1977 is: een meerderheid voor links in het parlement, zodat we ons programma ook uit kunnen voeren. Politieke duidelijkheid betekent voor de PPR: de kiezers een keuze aanbieden tussen een rechts en een echt links beleid, en hen vragen om die meerderheid. Het werven op een links programma

sluit programmatiese afspraken met konfessionele partijen voor de verkiezingen natuurlijk uit. Sluit voor ons eveneens uit dat je een klein aantal punten van het gezamenlijk regeerakkoord tot onaantastbaar verklaart (minimumprogram), omdat je daarmee aan de rest van het akkoord automatisch afbreuk doet.

Wij willen een echt progressief beleid. De samenwerking die we in 1973 zijn aangegaan was een noodoplossing. En daar zijn we de afgelopen drie jaar telkens weer met onze neus bovenop gedrukt. Onze fundamentele kritiek op het huidige kabinetsbeleid geldt niet alleen, maar wél vooral de konfessionele rempolitiek. En of KVP en ARP hun bijdrage zullen leveren aan de belangrijke beslissingen die dit kabinet nog heeft te nemen, moeten we nog maar afwachten.

Pas als de vermogensaanwasdeling, de grotere bevoegdheden voor de ondernemingsraden, de grondpolitiek en de investeringsrekening zijn geregeld, en als bovendien de verkiezingsuitslag een kabinet dat steunt op een kamermeerderheid van links onmogelijk zou maken, pas dan kan voor ons de vraag van opnieuw een noodoplossing aan de orde zijn. En die vraag zal de partij op dat moment moeten beantwoorden.

Gezien haar uitspraken over het huidige kabinetsbeleid is één ding duidelijk: de PPR zal niet aan een kabinet meedoen, **als er niet een duidelijker en een meer herkenbaar progressief beleid gevoerd kan worden.** Zodra de verkiezingsuitslag bekend is kan ze beoordelen of een kabinet met een versterkt progressief karakter tot de mogelijkheden behoort. Bij een definitieve beslissing zal het dan gaan om het regeeringsprogramma (is het regeerakkoord overleind gebleven?) én om de samenstelling van het kabinet (getalsverhouding, taakverdeling en personen).

Blijken er tenslotte te weinig garanties voor een duidelijker progressief beleid, dan zal de PPR genoodzaakt zijn in de oppositie te gaan. Het gaat dan niet alleen om de eigen geloofwaardigheid; een herkenbaar progressief beleid is ook voorwaarde voor de bewustwording van mensen die voor een bundeling van progressieve krachten nodig is. En dat proces mogen we niet blokkeren.

Op 29 januari zullen de kongressen van de akkoord-partijen zich uitspreken over aard, omvang en konsequenties van het regeerakkoord. Daarna beginnen de eigenlijke onderhandelingen over de inhoud.

Visie in vrijheid

De beslissende stem zal aan de kiezers zijn. Zij horen te bepalen welk beleid er de komende vier jaar moet worden gevoerd. Wij zullen hen allereerst moeten overtuigen

van de noodzaak om van dat recht om te kiezen gebruik te maken. En die noodzaak is er, onontkoombaar. Voor wie dat nog niet duidelijk ziet: hij leze „Visie in Vrijheid”. Het ontwerp-verkiezingsprogramma van de VVD, dat noch met visie noch met vrijheid ook maar iets te maken heeft. Het is niet meer dan een krampachtige poging om zo weinig mogelijk van het oude prijs te geven en dat zo handig mogelijk goed te praten.

Laten we de zaken duidelijk stellen.

Wie in de huidige situatie de partikuliere ondernemingsgewijze produktie op deze wijze tot hoeksteen van onze samenleving blijft verklaren, kiest voor verdere verrijking van welvarende westerse mensen ten koste van tweederde van de wereldbevolking dat geen bestaansminimum heeft.

Hij kiest voor verdere afbraak van ons leefmilieu en voor onverantwoordelijk omspringen met grondstoffen en energie. Hij kiest voor het voortzetten van een bewapeningswedloop waaraan vorig jaar 280 miljard dollar is besteed, terwijl tientallen miljoenen mensen sterven van de honger; voor de afschrikking met kernwapens en het reële gevaar van een wereldwijde katastrofe; diefstal en moord tegelijk.

Hij kiest voor macht en vrijheid van enkelingen en onderdrukking van velen; voor een generaalsbewind in Chili dat een eind maakte aan een hoopvolle toekomst, voor het blanke minderheidsregiem in Zuid-Afrika. Hij kiest ook voor een steeds toenemende werkloosheid in eigen land; omdat hij vindt dat de continuïteit van grote ondernemingen veilig gesteld moet worden door zoveel mogelijk mensen te vervangen door machines; omdat hij het recht van de sterkste erkent, het recht van de groten om de kleintjes kapot te koncurreren.

Dát is het eigenlijke gezicht van de VVD, dat in het verkiezingspro-

gram verborgen blijft. In plaats van vrijheid grauwe ellende en onaanvaardbare risico's voor grote delen van de wereld, in plaats van vrijheid een situatie zonder uitzicht voor 230.000 mensen en hun gezinnen in onze eigen samenleving.

En zo gaat het met de vrijheid van de mens om zijn eigen vervoer te kiezen, — tot we allemaal stikken in de auto's. Zo gaat het ook met de vrijheid om een huis te kopen; bezit maakt vrij, en hoe meer je verdient hoe gemakkelijker het bezitten en hoe vrijer je wordt. Jammer alleen voor al die anderen.

Want wat betekent die vrijheid van de VVD eigenlijk voor de minder bedeedden in onze samenleving?

Het betekent bezuinigen op de sociale voorzieningen, bijvoorbeeld het losmaken van de sociale uitkeringen van het minimumloon. Het betekent bezuinigen op andere overheidsuitgaven; op onderwijs, sport en recreatie, op openbaar vervoer en gezondheidszorg, op stadsvernieuwing en huursubsidies, en nog veel meer. Op al die voorzieningen waarvan allereerst de zwakkeren profiteren.

Het betekent ook herziening van het begrip „passende arbeid”, het betekent zelfs **verplichte** her- en bijscholing als dat uitzicht biedt op een plaats in het arbeidsproces. Visie in vrijheid!

Radikalen, dit verhaal moet aan de kaak gesteld worden. Meer dan ooit is het zaak, om overal in de maatschappij duidelijk te maken hoe de zaken werkelijk staan, aan welke belangen mensen en mensenlevens ondergeschikt worden gemaakt.

De heftige reacties tegen de vermogensaanwasdeling en tegen meer bevoegdheden voor de ondernemingsraad spreken in dit verband boekdelen. Meer dan ooit is het zaak dat mensen wakker worden, hun situatie gaan doorzien en kiezen voor verandering. En daar ligt onze taak.

Dat vraagt geduld en uithoudingsvermogen. Eerlijk proberen, telkens weer opnieuw. Via het parlement, in raden en staten, én daarbuiten. Door te blijven pleiten voor een ander werkgelegenheidsbeleid, door ons te verzetten tegen een wet arbeid buitenlandse werknemers, door daadwerkelijke solidariteit met de laagstbetaalden, door ons sterk te maken voor het openbaar vervoer, door te posten voor de Amrobank, door alles op alles te zetten om de bouw van meer kerncentrales te voorkomen, door het voeren van een Namibië-actie. Eerlijk proberen, telkens weer.

Je principes niet verloochenen. Maar zonder pretenties. Bereid zijn tot compromissen, als het maar een stapje is in de goede richting. En daardoor geloofwaardig blijven.

Radikalen, rechts Nederland is zijn verkiezingskampagne begonnen. Dat is ons antwoord. PPR: eerlijk proberen!

Indrukwekkende rede Kleinschmidt op kongres

De rede die de gevluichte Zuidafrikaan Horst Kleinschmidt zaterdag 2 oktober op het programkongres van de PPR in Amsterdam heeft gehouden, heeft op de kongresgangers grote indruk gemaakt. Horst kreeg na afloop een zeer langdurig applaus, vooral vanwege de politieke eisen die hij formuleerde. Het kongres nam na zijn rede met algemene stemmen een motie aan van de themagroep Vrede. Daarin wordt gezegd, dat maximale druk op Zuid-Afrika vanuit het westen nodig is. De regering moet aan de principiële afwijzing van de apartheid door een aantal maatregelen gestalte geven. Zo moet in zo breed mogelijk verband (lieft via de VN) een verplicht wapenembargo en een economische boycot tegen Zuid-Afrika worden nagestreefd. De culturele banden met dat land moet Nederland verbreken. De „onafhankelijk” geworden thuislanden moeten niet worden erkend. Groeperingen in zuidelijk Afrika die zich daadwerkelijk inzetten voor de bevrijding van de bevolking moeten moreel en materieel worden gesteund. De motie zegt, dat er hulp moet worden geboden aan vluchtelingen. In afwachting van een algehele boycot verzoekt het kongres Nederlandse bedrijven voorlopig geen zakelijke betrekkingen met de Zuidafrikaanse overheid of met het Zuidafrikaanse bedrijfsleven aan te gaan of in stand te houden. Zoals bekend heeft de PPR-Tweede-Kamerfractie gevraagd om initiatieven om tot een boycot van Zuid-Afrika te komen.

Horst Kleinschmidt zei, dat het goed is naar de stemmen van de liberale blanken in zijn land te luisteren, maar dat die nooit de spreekbuis van de zwarten zelf kunnen zijn. „Ik wil u oproepen naar de stem van de echte zwarte leiders te luisteren, die nu voor een groot deel in de gevangenis of op Robbeneiland zitten”.

De zwarten die in de Zuidafrikaanse kranten aan het woord komen en de zwarten die met Kissinger mogen praten zijn voor die rollen uitgekozen door de regering-Vorster. „De blanke in Zuid-Afrika kent de zwarte bevolking niet. Zo komt het, dat de blanken de gebeurtenissen van de afgelopen maanden foutief taxeren.

Er zijn mensen, die werkelijk blind zijn voor de situatie. Die tref je ook aan in de zakenwereld, ook bij buitenlandse zakenlieden. Zo zei een Amerikaans zakenman tegenover de Johannesburger Star op de vraag hoe hij reageerde op de onrust in Soweto, dat hij helemaal niet ongerust was.

Zuid-Afrika behoorde volgens hem nu eenmaal tot de gebieden in deze wereld waar je als investeerder een zeker aantal moeilijkheden kunt verwachten. Hij was er zeker van, dat de regering sterk genoeg was om de zaak onder controle te houden. Hij verwachtte ook niet, dat zijn houding ten opzichte van investeringen zou veranderen, omdat hij het gevoel had, dat het rendement van zijn kapitaal hier gunstiger was dan elders. Het is duidelijk dat buitenlandse investeringen de regering Vorster ondersteunen en elke wezenlijke verandering tegenwerken.”

Horst Kleinschmidt stond uitvoerig stil bij het vraagstuk van de vluchtelingen. Onder hen zijn blanken die geen dienst willen nemen. Vaak zijn het jongeren die in de opstanden in de zwarte woongebieden actief zijn geweest en die nu niet langer in het land kunnen blijven omdat ze gezocht worden door de politie. Horst vertelde dat één van hen, Tsietsi Mashinin in Londen aankwam, waar de autoriteiten hem nota bene terug wilden sturen naar Zuid-Afrika. Hij is gelukkig in Nederland binnengekomen. Het aantal vluchtelingen groeit met de dag. Botswana kan hen onmogelijk allemaal opnemen.

Horst ging ook in op de nieuwe veiligheidswetten. Duizend mensen worden volgens het Christelijk Instituut vastgehouden onder sectie 10 van de nieuwe wet op de binnenlandse veiligheid of onder sectie 6 van de wet op het terrorisme. De eerste wet maakt het mogelijk iemand een jaar vast te houden zonder dat dit uitloopt op een aanklacht of wat ook. Volgens de laatste wet kan men iemand voor onbepaalde tijd vasthouden, zonder dat men te horen krijgt welke aanklacht werd ingediend. Men wordt geacht schuldig te zijn, totdat het tegendeel is geweest. Eenzame opsluiting is altijd het gevolg van arrestaties op basis van de wet op het terrorisme.

„Veel van degenen die nu gevangen zitten zijn leiders van de zwarte bewustzijnsbeweging. In het algemeen zijn ze nog geen dertig jaar oud. Een groot aantal van hen zijn leiders van christelijke

groeperingen, tenminste tien van hen zijn priester of predikant. Verder zijn er onder hen journalisten, academici, doktoren en vakbondsmensen. Er zijn ongeveer tien blanken bij. Eenzame opsluiting, zoals onder de wet op het terrorisme, is op zichzelf al een marteling. Maar mijn contact met velen, die in hechtenis zaten gedurende de afgelopen jaren, heeft mij geleerd dat er vele verschillende methoden van foltering op de gevangenen wordt toegepast. In enkele gevallen heeft dat geleid tot de dood van de slachtoffers, zoals met Joseph Mdluli in maart van dit jaar, zoals met Mapetla Mohapi een vriend van mij in juli en met Luko Mazwembe in september. Verder zijn er sinds 16 juni zo'n 5.000 mensen door de politie gearresteerd, van wie er een aantal nog steeds vast zit. „Misschien hoef ik dit voor PPR-ers niet te zeggen, maar het is niet juist om veel hoop te koesteren met betrekking tot de activiteiten van Kissinger. De westerse machten staan niet in een goed daglicht bij de zwarten in Zuid-Afrika. Er bestaat een groot wantrouwen tegen de politiek van de Verenigde Staten, vooral na hun bemoeienis met Angola. Als de westerse landen werkelijk verandering willen, zouden ze toch op z'n minst een economische boycot van Zuid-Afrika in ernstige overweging moeten nemen. Zolang dat niet gebeurt, blijven alle mooie verklaringen, waarin afschuw wordt uitgesproken tegenover de apartheid, alleen public relations verhalen, bestemd voor interne konsumptie.”

Horst noemde de politiek van de VS tegenover Afrika dubbelzinnig en niet te vertrouwen. Uit CIA-dokumenten die hij in zijn bezit heeft blijkt dat Namibië en Zimbabwe meerderheidsregeringen moeten krijgen om daar een „tweede Angola” te voorkomen. Dezelfde CIA-organisatie die in Vietnam actief was (de AID) werkt ook in zuidelijk Afrika. Het doel van dat CIA-werk is om binnen verschillende groepen en instellingen in Namibië en Zimbabwe te onderzoeken of men openstaat voor de invloed van de VS en bereid is de plannen van de VS te steunen.

„Ik denk dat de ervaringen met Indo-China ons genoeg geleerd zouden moeten hebben over de bedoelingen van de Verenigde Staten en de CIA. We mogen ons niet in slaap laten sussen door de mooie plannen van Kissinger. Ik wil besluiten met de wens uit te spreken dat de PPR zich zal blijven inzetten voor een economische boycot van Zuid-Afrika, en voor de slachtoffers van de apartheid in de gevangenis en voor de vluchtelingen.”

De rede van Kleinschmidt is verkrijgbaar op het partijbureau van de PPR, Singel 277, Amsterdam, tel. 020 - 22 73 42.

PPR hoopt op 4 zetels

Verkiezingen in Eindhoven

Op 3 november worden er in de agglomeratie Eindhoven rechtstreekse verkiezingen gehouden voor een agglomeratieraad. Daarbij zijn elf gemeentes betrokken (Eindhoven, met de helft van het aantal inwoners, verder: Veldhoven, Valkenswaard, Heeze, Leende, Oirschot, Son en Breugel, Nuenen ca, Best, Geldrop en Aalst-Waalre). De raad zal 55 zetels krijgen. De PPR, die meedoet met lijst 4, heeft als lijsttrekker de veertigjarige organisatie-adviseur Albert Boon uit Eindhoven in de strijd geworpen.

De agglomeratievorming loopt vooruit op de ontwikkeling naar mini-provincies. De taken van de raad staan niet vast, wel zijn taakgebieden aangegeven. Het zal in hoge mate van de agglomeratieraad zelf afhangen welke taken men naar zich toe zal trekken. De PPR zegt in het verkiezingsprogramma, dat vooral taken van rijk en provincie naar de agglomeratie toemoeten. Het feit dat weinig taken vast zijn omschreven vindt zijn oorzaak in de experimentele fase waarin men zich nog bevindt.

De Tweede Kamer heeft de wet op de agglomeratie Eindhoven gewijzigd zodat nu iedereen zich verkiesbaar kan stellen en niet slechts raadsleden van deelnemende gemeentes, zoals aanvankelijk de bedoeling was. De voorzitter van de raad zal volgend jaar worden benoemd door de ministerraad. Albert Boon, die bij Philips werkt, en nu voorzitter is van het actiecentrum Eindhoven en van het actiecentrum agglomeratie Eindhoven, dat begin dit jaar werd opgericht, staat bekend als een man die nauw luistert naar wat in de partij leeft en zorgvuldig de genomen beslissingen volgt. Hij is zo democratisch ingesteld, zegt men in Eindhoven, dat het soms moeilijk is te weten wat hij er zelf wel van denkt. In zijn werk is hij veel bezig met inspraakprocedures en teamvorming en is er spits op dat mensen van de basis aan bod komen. De Eindhovense PPR hoopt drie à vier zetels te bemachtigen. Op de tweede plaats op de lijst staat Wil Wernink, raadslid van Eindhoven en lid van het dagelijks bestuur

(schepen) van het samenwerkingsorgaan gewest Eindhoven, waar de agglomeratie uit voort komt. Hij is belastinginspekteur. Op plaats drie staat Austin Bruil uit Son en Breugel die natuurkundige is. Op de vierde plaats staat de Veldhoveenaar Bart Slieden die lid is van de raad en technicus groepsleider ontwikkeling computersystemen. De vijfde plaats wordt ingenomen door Theo Vermeulen uit Valkenswaard die nu ook lid is van de gewestraad.

Eén van de belangrijkste programmapunten is uiteraard het vliegveld Welschap, dat volgens de PPR moet worden omgeploegd. Het gebied zou beschikbaar moeten komen, voor bijvoorbeeld woningbouw voor Eindhoven of Veldhoven.

Onderzocht zou moeten worden waar elders een landingsstrip zou kunnen worden aangelegd voor kleine zakenvliegtuigen. De plannen voor chartervluchtmogelijkheden en het militaire vliegverkeer moeten verdwijnen. Het dagelijks bestuur moet volgens het programma van de PPR zo breed mogelijk worden samengesteld uit liefst zes leden. Er moet een werkovereenkomst op hoofdpunten komen voordat de PPR bestuurders levert, die door

de ledenvergadering moet worden goedgekeurd.

Verdere punten zijn:

- In het werkgelegenheidsbeleid staat het welzijn van de bevolking in maatschappelijk verantwoorde bezigheden voorop.
 - Waterwegen voor het goederenvervoer per schip moeten worden opgeknapt, onderhouden en uitgebreid.
 - In het verkeersbeleid is hoofdzaak de aandacht voor voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer.
 - Er komt een railbus tussen Geldrop en Best.
 - Er moet een regionale vervoersautoriteit worden opgericht voor een goede coördinatie van het openbaar vervoer.
 - Er moet grond beschikbaar worden gesteld voor het opzetten van een kringloopboerderij ten behoeve van De Kleine Aarde te Boxtel.
 - Speciale aandacht moet er zijn voor de achterstand van de hengelsportmogelijkheden.
 - Er komt een regionale organisatie voor de volksgezondheid, temeer omdat Eindhoven proefgebied is op dit punt.
 - Kollege's van ziekenhuisregenten worden vervangen door openbaar bestuur. Medici komen in dienst van dit bestuur, mede ter beperking van de ekstreem hoge inkomens in die sfeer.
 - Er komt een eigen grondbedrijf van de agglomeratie om industrievestiging van bovengemeentelijk belang in handen te nemen.
 - Er komt een grondprijsegalisatiefonds.
- Men vreest voor een geringe opkomst van de kiezers. Schattingen zeggen dat de helft van de 250.000 kiesgerechtigden zal opkomen. Aan de verkiezingen doen verder mee het CDA, de PvdA, de VVD, de CPN en een bundeling van plaatselijke groeperingen. Het gironummer van het PPR-verkiezingsfonds te Eindhoven is 2996618.

Lees in Hervormd Nederland:

De beste krant van Nederland/Op naar de vierdaagse werkweek/In gesprek met seksuoloog Felix Dupuis/De kolom van Hans Bouma/Gehandicapten worden meer opgejaagd dan wie ook/De nieuwe brief van Phillip Potter aan de Amrobank/Prof. Krijn Strijd: Een christen zou een zwak moeten hebben voor een radicale aanpak/Verruwt de politie? Aantjes over het CDA/

Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten, CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:
Adres:
Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland
opinieweekblad voor kerk, cultuur en samenleving

Berend Kingma:

Behalve de inmiddels nationaal bekende Groningse PPR-gedeputeerde Halbe Kulpers zit er een tweede PPR-er in de Groningse staten. De landbouwer Berend Kingma uit Marum. Tegen de achtergrond van alle stormen die over politiek Groningen trokken en daarbij met name de PPR telsterden, bleef hij overeind staan.

Wie is deze man? Hoe ben je als boer PPR-er of als PPR-er boer? Hoe krijg je het klaar na grote politieke perikelen nauwelijks vijanden te hebben?

„Ik zit niet voor mijn eigen belang in de PPR. Dan zou ik VVD moeten zijn. In dit economisch systeem komt de VVD beter voor mijn belangen op dan het CDA. De VVD wil de boer de vrijheid geven om zich in dit systeem in stand te houden”.

Na zo'n uitspraak laat Berend niet eens merken dat hij je provoceert. Maar hij legt niets nader uit voor je er om vraagt. Zijn verhalen zitten vol onderstatements en de luisteraar moet zijn konklusie maar trekken.

„De besten blijven over bij de VVD en je denkt als boer toch altijd dat je tot de besten hoort? Nee, dan denk ik natuurlijk niet aan mijn buurman. En daarom is het een verwerpelijke politiek”.

„Ik ben direkt bij de oprichting al lid geworden van de PPR. Het

„Ik heb geleerd op d

strookte met mijn visie, met wat ik door mijn geloof inbreng, het lag ook in mijn opvoeding. Mijn vader was al CDU-minded. Hij stond erg bewogen in de wereld. Heeft de Bond van Landpachters mee opgericht. Aan de ten hemel schreiende toestand van de pachters heeft hij veel gedaan. Die erfenis heb ik overgenomen. Ik draai nu mee in het bestuur van de bond. Veel is in orde gekomen, maar de pachtwet mag niet uitgehold worden”.

„Wij willen niet groter worden. Daarin zijn we het eens met de mensen van de Boerenpartij hier. Die trouwens ook in een aktie tegen een weg je bondgenoot kunnen zijn. Hoe hou je het klein? Ik probeer daar over na te denken, ik tracht te weten te komen waarom je meer wil produceren. Ik ben tegen kontingentering, het stellen van een grens aan de melkproduktie per bedrijf. Het effect is dat je het inkomen van de boer beperkt en dat de boer neveninkomsten zoekt in een kalvermesterij bijvoorbeeld. Of de melk rechtstreeks naar de kalvermester brengt. Je zit in het EEG-systeem.

Hoe hou je het klein? Je ziet je inkomen verminderen. Dus om meer te verdienen moet je meer melk leveren. En de melkprijs stijgt minder dan de kosten. Dus alleen al om je inkomen te handhaven moet je meer produceren, of je gaat achteruit. Wil je dat doorbreken, dan zul je als samenleving moeten zeggen wat je wilt. Wil je een omgeving waar je nog van kunt genieten, dan moet je deze ontwikkelingen afremmen. Dan moet de boer zijn inkomen houden. Is de burger bereid dat te betalen? Dat vraag ik me wel af. Dit hele vraagstuk is een vraagstuk van eerlijke inkomensverdeling. De burger betaalt mee en zal meer moeten meebetalen. Of de boer haalt zijn verdiensten uit de prijs van het produkt of hij krijgt het uit subsidies, en dat zijn belastingen. Persoonlijk neig ik naar produktsubsidie.”

Principes

„Wat doe ik prakties met mijn principes? Er zit een spanning tussen wat je wilt en doet. Vlak voordat ik statenlid werd kon ik vier hectare land van mijn buurman kopen. We hadden twaalf hectare. Ik vind dat ons bedrijfje een klein bedrijfje moet zijn... Maar je hebt ook een stukje verantwoordelijkheid. Je zegt: Als ik nu niet oppas, zit ik maar zo bij de wijkers. Je moet soms; om je bedrijf renderend te

houden, niet om een groter inkomen te krijgen. Het gaat mij alleen maar om een redelijk bestaan. Maar daarvoor moet je in dit systeem ook al groeien. Daarbij komt dat ik vind dat veel mensen hun brood in de landbouw zouden moeten verdienen. Maar minder land per boer betekent meer bijdragen van de gemeenschap. Mijn grootvader had hier een vaste knecht plus arbeiders in de zomer, mijn vader deed het al alleen en ik heb meer land plus nog mijn statenwerk. Waarbij ik moet zeggen, dat mijn vrouw helemaal meewerkt. Hoe vreemd het ook mag klinken maar we zitten met een overproductie. Veel boeren begrijpen dat niet. Wij produceren niet om de ontwikkelingslanden van eten te voorzien. Die moeten hun eigen brood verdienen, die moeten zelf produceren.

„Hoe hou je het klein in de landbouw”

Onze produktie is niet over te brengen. Maar hoe ga je minder produceren? Natuurlijk kan het allemaal. Minder koeien per hectare, minder kunstmest gebruiken. Maar de vraag is steeds of we het wel willen. We kan op allerlei manieren, maar het kost altijd kapitalen, het kost ontzettend veel geld.

Ja, nu zijn er ook subsidies. De boer kan steun krijgen als hij schade heeft geleden van de droogte. Maar het is een knieval. Als een boer zich kan redden... nee, het wordt eerder uit de mond en van de tafel gespaard dan uit de stal. De steun voor de boer met een iets ruimer inkomen is in de vorm van een lening. En dat is redelijk. Maar het moet worden afgelost en dat betekent een stuk onverteerbaar inkomen, waarover je toch belasting betaalt. Boeren houden niet makkelijk de hand op. Is dat verkeerd? Je leeft in een kleine gemeenschap. De hele boel moet op tafel, iedereen weet het. Ik oordeel er niet over.”

Op de tocht

We eten samen en Berends kinderen vertellen over school. Toen Berend lid werd van de PPR is er in

Tocht te staan"

het dorp danig over gepraat. Vroeger stond het gezin ook bloot aan kritiek toen zijn vader in de Bond van Landpachters zat. „Die kritiek op je vader, dat raakt je als kind ook. De buurt, het dorp, je familie praat over je. Dat heeft een weerklag op de kinderen.”

Later als we het over de spanningen hebben die hij politiek gezien heeft meegemaakt, maar waar hij niet onderdoor gaat, zegt hij: „Wij hebben geleerd op de tocht te staan. Als je altijd beschermd hebt geleefd zul je er vlugger last van hebben”.

Hij geeft liever geen oordelen over moeilijkheden die er geweest zijn.

Wat heb je eraan. Straks krijg je maar weer ruzie over. Het is allemaal te verklaren, maar niet goed te praten. We hebben allemaal fouten gemaakt. Er was een groep die wat rechtlijner dacht. Kijk, ik geloof niet in een plotselinge revolutie. Wie al te rechtlijnig is moet niet denken politiek gezien ook iets binnen te kunnen halen. Goed, je kunt zeggen tegen is tegen.

Maar ik kan er slecht over oordelen. Ben er zelf teveel bij betrokken geweest, kijk er gekleurd tegenaan. Het probleem is dat je zo duidelijk mogelijk moet handelen en ik kan me een heel principiële opstelling wel voorstellen. Maar zo eenvoudig was het niet. We moesten kiezen tussen twee kwaden. We hebben het minst kwade gekozen, maar daarom is het nog wel kwaad. Dat Halbe blijft zitten vindt een deel niet goed. Wat er ook gebeurt, het doet je dus geen goed.

Als je in de Eemshaven een ontwikkeling op gang wilt brengen die hout snijdt, dan heb je een veel groter gebied nodig dan de 750 hectare van nu. Een Groninger zal weinig baat hebben bij een eventuele komst van DSM. Hoogwaardige arbeidskrachten heeft men daar nodig, en die komen toch uit het westen. Wil je wat uitstralingseffecten bereiken, dan moet je er een gigantiese zware industrie opzetten. Dan zou je wat werk voor de werklozen hier hebben. Maar het is zand in de ogen strooien als men zegt dat de DSM werk brengen zou.

Dat is al zoveel gebeurt. Philips kwam in Winschoten onder het motto: „We gaan iets doen voor de werkgelegenheid in Groningen”. Het heeft nauwelijks effect gehad.

Zo'n gigantiese industrievestiging, die wat werkgelegenheid zou brengen, zou een te grote last op dat gebied leggen en is daarom onaanvaardbaar.

De VVD is ook tegen de industriënota, maar juist omdat ze de ontwikkeling onvoldoende vindt. Wij zijn het dus met ze eens, maar wat ons betreft omdat deze plannen niets oplossen. En we werken niet mee aan een chemies projekt.”

Leren

„Sinds ik statenlid ben, ben ik zo voorzichtig geworden. Ik zet uiteen hoe de zaken liggen. Dan kunnen ze afwegen. De partij moet kiezen, ik ben maar een vertegenwoordiger. Ik

kies minder snel, maar maak ook minder brokken dan Halbe. Ach, je moet het leren. Ik kan heel goed met Halbe opschieten. Ik loop natuurlijk niet met pakken op m'n rug. Ik heb het gemak mijn brood niet te verliezen als ze me wegsturen. Mijn melk is morgen nog evenveel waard als vandaag. De klanten lopen bij mij niet weg zoals bij de kruidenier als ze het met me oneens zijn.

De partij heeft een belangrijke stem. Je gaat in de partij zitten uit overtuiging en dat is dus geen punt. Halszaken voor mij? Soms heb ik een andere mening maar verdedig iets anders. Ik was voor een gemalenplan wat betreft de Dollard. Maar ik heb een binnendijks kanalenplan verdedigd. Want als ik daartegen zou zijn, zou er een buitendijks kanaal komen. Begrijp je?”

„Wij zitten in een programkollege dus hebben we compromissen gesloten. Daardoor ben je misschien minder duidelijk dan wanneer je in de oppositie bent, maar we bereiken veel hoor. Veel kleine dingen natuurlijk. Maar wat niet allemaal mogelijk is. Ja, de moeilijkheid is natuurlijk dat wij in het kernprogramma met PvdA en CPN onder strikte voorwaarden met DSM akkoord waren gegaan. En ik moet zeggen dat wat de milieunormen betreft de industriënota niet slecht is, eerlijk niet”.

We bekijken zijn bedrijf. Hij heeft toen hij in de staten kwam een melktank aangeschaft die een paar maal per week door de fabriek wordt geleegd. Met melkbussen heeft hij niets meer te maken. Toch een stuk schaalvergroting? Berend: „Zo'n tank geeft een stuk verlichting. Maar waar ligt de grens? Moet je wel of geen trekker? Wil je dat elke boer weer acht koeien gaat melken met de hand? Die boer heeft ook televisie. Die ziet iedereen vijf dagen van acht uur maken en denkt dan: Ben ik gek? Dat is een aspect waar niemand aan denkt. Net als met de zomertijd. Wij moeten straks een uur langer werken, wij moeten er een uur vroeger uit. Maar 's avond word je wel tot laat op een vergadering verwacht.

Er zullen niet veel boeren in de PPR zitten. In onze schaduwfractie zijn het meest welzijnswerkers, planologen. Je moet de belevingswereld van de boer kennen wil je wat voor hem doen. Ja, wij beleven de zaken anders dan anderen. Natuurbeschermers en boeren bestrijden elkaar vaak. Maar ze zijn het eigenlijk vaak samen eens. Ze moeten samenwerken. Gelukkig dat het besef doorbreekt dat de boer niet de schuld heeft. Veel boeren doen veel aan het milieu, veel boeren volgen de ontwikkelingen met pijn in hun hart.”

Kees Waagmeester

INKOMENSPOLITIEK SLEUTEL TOT MAATSCHAPPIJVERNIEUWING

Ons wordt wel verweten dat wij vaak zo scherp commentaar geven op het regeringsbeleid. Maar dat gebeurt niet uit gebrek aan mildheid of twijfel aan de goede trouw en inzet van de bewindslieden. Als we zien welke rampen de menselijke samenleving bedreigen en hoe ernstig de problemen vandaag al zijn, dan kunnen we niet anders dan scherp reageren op alles wat neerkomt op het oude geloof in de economische groei. De gifwolk in het Italiaanse Ceveso is als een teken boven onze samenleving verschenen, een teken dat tijdig geduid moet worden. Die tekenen zijn er in Nederland ook: de ontruiming van Philips-Duphar in Amsterdam, de ramp bij DSM, de ontsnapping van het gifgas in Tiel. Laten we eindelijk eens die tekenen gaan duiden!

Binnenkort komt het langverwachte voorontwerp van de wet op de inkomensvorming. We zullen dan weten wat een christen-democratische inkomenspolitiek inhoudt. Dat zal in hoge mate bepalend zijn voor onze houding tegenover deze groep.

De inkomenspolitiek geeft de sleutel tot maatschappijvernieuwing.

In de buitenlandse politiek willen wij af van het hoekstenenbeleid. In een beleid met hoekstenen — de Navo is er een voorbeeld van — is geen beweging te krijgen. Wij vragen om initiatieven voor een kernwapenvrije zone in Centraal Europa. Het is teleurstellend dat de regering wel steeds zegt actief te willen streven naar vermindering van de risico's van kernbepapening maar zelf geen initiatieven neemt. Initiatieven verlangen wij ook in de Verenigde Naties. Alleen het Westen kan Zuid-Afrika nog onder maximale druk zetten om met de werkelijke leiders van alle bevolkingsgroepen om de tafel te gaan zitten en tezamen te zoeken naar een niet-gewelddadige en dus niet raciale oplossing. Minister van der Stoep heeft ons doen weten dat als Zuid-Afrika blijft weigeren aan een oplossing mee te werken het moment voor een economische boycot als drukmiddel op Zuid-Afrika niet veraf kan zijn. Wij zouden nog een stap verder willen gaan en nu een klemmend beroep doen op de grote westerse bondgenoten nu eindelijk eens partij te kiezen in zuidelijk Afrika ook al zou dat snijden in eigen vlees zijn.

Nadat de kerncentrale-order voor Zuid-Afrika was afgeketst kreeg ik een brief van president Kaunda van Zambia waarin de president zijn dank betuigde voor het feit dat regering en parlement weerstand hadden weten te bieden tegen de kolossale druk van het westerse bedrijfsleven om die order te laten doorgaan. Als je weet hoe dat resultaat uiteindelijk bereikt is, dan brengt zo'n brief je in verlegenheid.

Laten we nu zorgen dat we de dank van de Afrikaanse strijders tegen het racisme daadwerkelijk verdienen.

CDA: invloed waartoe?

Radikalen, met dit programkongres zijn wij al een eind op weg naar de verkiezingen van volgend jaar. Bij die verkiezingen zal de ruimte worden bepaald voor progressieve politiek in Nederland in de komende vier jaar. Ons streven naar een versterking van het progressieve element in het huidige kabinet stuit op het streven van de groep die juist het christen-democratische element

wil versterken. Daartoe werd immers het CDA opgericht.

In een reactie op het besluit van de ARP mee te werken aan de ene CDA-lijst heb ik gezegd doodsbenuwd te zijn voor machtsvorming onder christenen. De heer Schmelzer stelde daartegenover: het gaat ons om invloed. Mijn vraag is: invloed waartoe?

Wilt u invloed voor het gevecht tegen de kernenergie of wilt u invloed voor het spoedig bouwen van drie nieuwe kerncentrales in ons land? Wij vinden beide standpunten in uw groep.

Zegt u een principieel neen tegen de atoomwapens en de bewapeningswedloop of vindt u dat Nederland meer geld moet uitgeven aan defensie? Wij treffen beide standpunten aan in uw groep.

Bent u voor een vergaande mate van democratisering van het bedrijfsleven of vreest u dat daardoor het ondernemersklimaat in ons land in gevaar komt?

Wij zien beide standpunten in uw groep. Gaat u strijden voor verkleining van de inkomensongelijkheid of maakt u zich zorgen om wat genoemd wordt het vergaande niveleringsstreven van het kabinet-Den

Werkloosheid regionaal aanpakken

In zijn rede tot het programkongres is Bas de Gaay Fortman eerst uitvoerig ingegaan op de werkloosheid. Hij herinnerde aan de conjuncturele oorzaken van de werkloosheid: het bedrijfsleven heeft zijn capaciteit in goede tijden flink uitgebreid. Als de forse groei eruit is, leidt dit via inkrimpingen, reorganisaties en bedrijfssluitingen tot ontslagen.

Het simpelweg geld inpompen in de economie is onvoldoende om de werkloosheid te bestrijden. Dit bevordert mede de hoge inflatiegraad. En inflatie belemmert het streven naar eerlijk delen.

Een tweede oorzaak van de werkloosheid noemde Bas het hoge tempo waarmee arbeid door machines werd vervangen: Mechanisatie, automatisering en reorganisatie van de productie op basis van veel te goedkope energie en grondstoffen. Hier speelt het probleem van de arbeidskosten. Er is een onbillijke en ondoelmatige verdeling van de kosten van de sociale uitkeringen over de verschillende bedrijven. Wij willen dat de kapitaalintensieve bedrijven

daaraan gaan meebetalen. Het stelsel van sociale voorzieningen moet worden bekostigd uit de algemene middelen en gefinancierd uit belastingheffing voor alle bedrijven en dus niet op basis van een premie voor elke werknemer die zij in dienst hebben. Met de herziening van ons ingewikkelde stelsel van sociale voorzieningen dat een extra last legt op bedrijven die betrekkelijk veel werknemers in dienst hebben en dus ook al zitten met hoge loonkosten, moet haast worden gemaakt.

Door, zoals de PPR wil, regionale ontwikkelingsmaatschappijen te laten beslissen over steun aan allerlei projecten en instandhouding van bedrijven, kunnen we afkomen van het regionale getouwtrek, waarbij vertegenwoordigers uit dezelfde partijen elkaar te lijf gaan. Landelijk moeten de financieringsmiddelen verdeeld worden, regionaal moeten de beslissingen worden genomen. De uitvoering van de nieuwe wet op de Investeringsrekening moet in regionale handen worden gelegd.

Uyl? Wij horen beide geluiden in uw groep.

Kiest u voor samenwerking met PVDA en PPR om zodoende belangrijke maatschappijvorming tot stand te kunnen brengen of kiest u met de VVD voor een politiek van volledig vertrouwen op het vrije bedrijfsleven ter wille van een zo groot mogelijk persoonlijk inkomen?

Zolang op deze vragen geen antwoord komt, kunnen wij het CDA niet anders zien dan als een streven naar invloed van mensen los van de vraag waarvoor die mensen staan. En dat noemen we machtsvorming zonder meer.

Men vraagt ons het CDA te erkennen als een politieke realiteit in Nederland. Maar daarvoor is nodig dat wij de identiteit zien van die groep. Een lijst betekent nog niet één identiteit. Niemand kan ons vandaag toch nog wijsmaken dat de in Andriessen, de lijn Aantjes en de lijn Kruisinga in feite een en dezelfde christen-democratische lijn is. Tekenend voor het gebrek aan identiteit is het ontlopen van de keuze. Wij moeten voor de verkiezingen niet kiezen voor samenwerking met progressieven of VVD, zegt de CHU-voorzitter, want dan zouden we onze identiteit verliezen. Hier worden oorzaak en gevolg door elkaar gehaald.

Om te kunnen kiezen heb je een identiteit nodig. Eerst komt de identiteit en dan de keuze. Omdat wij precies weten wie we zijn, is de PPR helemaal niet bang duidelijk te maken dat ze met de PvdA wil samenwerken. Voor het misverstand dat de mensen dan de verschillen tussen PPR en PvdA niet meer zouden zien, vrezen we totaal niet. Als het CDA een duidelijke identiteit had, zou voor hem hetzelfde gelden. Maar het is een groot misverstand te menen dat je een identiteit kunt krijgen door het ontlopen van de keuze.

In dit verband nog een enkel woord over de CHU. PPR en CHU samen in één regering maakt van de hele politiek één pot nat, zo hebben wij steeds gezegd. Nu wordt ons voor-

gehouden dat de vorming van het CDA dit hele probleem uit de weg zal ruimen. De kleine CHU, zo stelt men, verdrinkt in die grote groep. Straks zie je er niets meer van.

Wij zullen zien. We zullen zien of straks wanneer het CDA zijn vertegenwoordigers naar voren schuift en bekend maakt voor welk beleid het kiest, of dan de groep Kruisinga met zijn lijn van oppositie tegen het kabinet-Den Uyl en meestemmen met de VVD verdrongen is. Vooralsnog zien we dit nog niet gebeuren.

CDA in Europa

Radikalen, in West-Duitsland heeft de CDU in haar campagne het draaiboek van Strauss nauwkeurig gevolgd. In dat al twee jaar geleden in de openbaarheid geraakte stuk wordt gesteld dat de CDU zich moet beperken tot hakken op het beleid van de Westduitse regering doch nooit zelf een konstruktief voorstel moet doen. Eigen alternatieven zouden de partij alleen maar kwetsbaar maken. Beter is het, zo vindt Strauss, angst bij de kiezers op te roepen, angst voor socialisme, angst voor alles wat progressief is, angst voor verlies van vrijheid, welvaart en werkgelegenheid. Op de voedingsbodem van die angst zou dan de CDU/CSU aan de macht moeten komen.

Wij houden ons hart vast. Waarom moeten de Duitsers stemmen op de Christen-Democratische Union? „Aus Liebe: zu Deutschland!”

Het zijn afgodendienaars! Wij kunnen ons niet voorstellen dat het Nederlandse CDA met deze groep in één fractie in het Europese parlement wil blijven zitten. Democratie is niet alleen een aantal staatkundige regels; democratie is bovenal een mentaliteit. Bij CDU/CSU zien we niets van deze mentaliteit. Ook in de Europese politiek zal het Nederlandse CDA positie moeten kiezen.

Radikalen, ongetwijfeld zullen we in enkele kranten lezen dat dit een chaotische kongres was. Daartegenover staat de vredigheid en rust in andere partijen. Zo las ik in mijn Veluws Dagblad dat de AR in Barneveld het concept CDA-program van de groep Goudzwaard bij akklamatie had goedgekeurd. Geef mij dan maar de chaos van de PPR. Onze partij leeft!

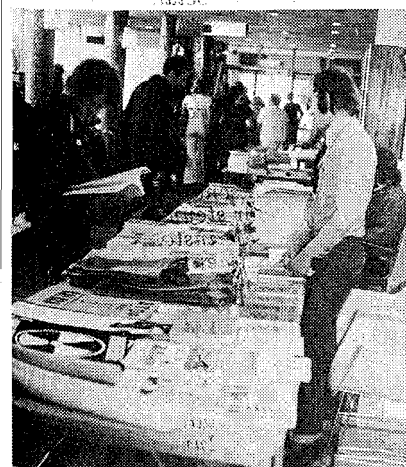
Door de bomen van onze boekwerken blijft intussen het bos duidelijk zichtbaar: een konsekvente keuze voor democratie, ook in het economies leven, vredespolitiek, beleid van milieubehoud ook als dat de mogelijkheden voor stijging van de particuliere welvaart beperkt en de verwezenlijking van een recht op welzijn. Daarmee gaan we de komende verkiezingen in. Eensgezind en vol vertrouwen dat het mogelijk zal zijn dwars tegen de materialistische stroom in, meer aanhang te verwerven voor een radicale politiek.

Tweede liberale onderscheiding voor Bas

Tot grote verbazing van velen heeft Bas de Gaay Fortman zich laten onderscheiden met de liberale vonk van de JOVD, de jongerenorganisatie van de VVD. De reden: „De openhartige uitspraken van de heer Bas de Gaay Fortman na zijn praktijkervaring op het arbeidsburo in Amersfoort, waarin hij ruitertlijk toegeeft geschokt te zijn over en zich te ergeren aan de moedwillige arbeidswijering”. Eerder kregen de ministers Lubbers en Vredeling de vonk. Met de volgende woorden nam Bas de liberale vonk in ontvangst: „In internationale kring wordt de PPR allang erkend als een partij waarin ook de radikaal-liberale stroming in de politiek te herkennen is. Radikaal-liberalen verzetten zich tegen atoombepaving en kernenergie en kiezen voor een konsekvente demokratisering van het bedrijfsleven.

De liberale vonk is dan ook niet de eerste liberale onderscheiding die mij wordt toegekend. Zo ben ik eerder dit jaar benoemd tot beschermheer van de „Radical Youth for Europe”, de Europese beweging van de jonge liberalen in Groot-Brittannië.

De strijd tegen de inkomensongelijkheid is voor radikaal-liberalen van groot belang. Daarbij past ook het verzet tegen de dubbele inkomens. Het streven naar meer gelijkheid van wettig verdiende inkomens is alleen zinvol als aan onwettige inkomens een einde wordt gemaakt of die nu ontstaan uit belastingontduiking of uit het verkrijgen van een sociale uitkering naast het zwarte inkomen, dat men reeds verdient. Het verheugt me dat de JOVD zich ook geschaard heeft achter mijn voorstellen voor een meer intensieve en persoonlijke begeleiding van werkzoekenden. Ook de JOVD blijkt van mening dat het misbruik van de sociale voorzieningen slechts een zeer kleine groep betreft en bepaald niet overdreven mag worden hoe ergerlijk het verschijnsel op zich ook is. Door uitreiking van de liberale vonk aan mij als PPR-politikus levert de JOVD een belangrijke bijdrage aan het recht trekken van het beeld dat de heer Wiegel bij de verkiezingscampagne van 1972 heeft opgeroepen. Daarmee wil ik op mijn beurt de JOVD van harte gelukwensen. Met de onderscheiding ben ik bijzonder ingenomen”.

Standjes op het kongres

NIEUWS

uit de aktiecentra

Korrespondenten
Noord-Overijssel: Folkert Jellema, Baarsweg
19, Steenwijk
Twente: Jeroen van Urk, postbus 687, Hengelo

Castricum

Overall in het land hebben PPR-leden meegedaan met de Amro-boycot aktie. In Castricum hingen PPR-mensen zeventig affiches op en verschenen in plaatselijke kranten artikelen over Zuid-Afrika en de Amrobank. Natuurlijk postten men voor het plaatselijke bankfiliaal, dat anti-folders uitdeelde. In een jongerencentrum werden twee films gedraaid. 35 mensen waren aanwezig. Mede met behulp van de plaatselijke wereldwinkel was dit een geslaagde avond.

Brabant

Het Brabantse PPR-statenlid Christ Joosten heeft schriftelijke vragen gesteld aan GS. die luiden: „Is het college bereid bij het Industrie- en Havenschap Moerdijk te bepleiten,

dat het zijn bankrekening bij de Amrobank opzegt en deze rekening in handen geeft van een andere bankinstelling?” Het kollege antwoordde dat het niet op zijn weg lag een dergelijke stap te doen. Dat zou het kollege alleen doen als er financieel-ekonomiese redenen in het spel zouden zijn.

Juist op de dag dat de aktie haar hoogtepunt had, heeft Christ Joosten in de staten een verhaal gehouden over de antwoorden van GS. Hij zei dat het kollege het in dit konkrete geval af laat weten in de strijd tegen het immorele apartheidsregiem. Volgens hem toont de provincie dat het de moed mist te kiezen voor hen die dagelijks gebukt gaan onder het juk van de apartheidspolitiek. Het CDA en de VVD reageerden in de vergadering met de opmerking, dat het kollege gelijk had gezien ook de uitspraken van „onze minister van financiën Duisenberg”.

Amsterdam

De kerngroep van het aktiecentrum Amsterdam heeft een brief geschreven aan Kamerfrakties en bewindslieden van de PPR over het koncept-wetsontwerp van minister Gruyters, waarin hij (onder meer) voorstellen doet om het beroepsrecht op bestemmingsplannen te beknotten. Na een inspraakronde kunnen personen en organisaties die niet direkt betrokken zijn bij het bestemmingsplan niet meer in beroep gaan. Amsterdam schrijft: „Milieuaktiegroepen bijvoorbeeld en anderen die zich zorgen maken

over de verdeling van de ruimte en de vormgeving van de stad verliezen hierdoor een belangrijke mogelijkheid hun recht te halen. Wat zij (vaak zeer gefundeerd) fout achten mogen ze niet meer in konkreto bestrijden. Bovendien is het op deze manier afbakenen van het begrip „betrokkenen” onjuist. Alle Nederlanders zijn in principe betrokken bij de verdeling van de ruimte”. Iedereen kan in de inspraakfase zijn woord doen maar Amsterdam wijst erop, dat inspraak nog geen garantie is, dat het ingesprokene ook in beleid vertaald wordt.

Utrecht

Op maandag 1 november zal in het Jaarbeurskongrescentrum te Utrecht om acht uur een diskussie tussen PPR en VVD plaatsvinden over het wetenschapsbeleid. Debatterenden zijn minister Bo Trip namens de PPR en prof. Braams, die voorzitter is van de VVD-fraktie in de Utrechtse raad.

NW-Veluwe

De regio Noord-West Veluwe houdt voor de vierde maal een studieweekende. Ditmaal is het thema: motivatie tot deelname aan de politiek. Als er nog plaats is kunnen ook deelnemers van buiten de regio meedoen. Het weekende wordt gehouden op 5 en 6 november. Opgeve en inlichtingen bij C. Hellingman, Eisenhowerlaan 6, Harderwijk, tel. 03410-16240.

Blij dat ik weer rij

De aktie „blij dat ik rij” begint een aardig boemerangeffekt te krijgen. Na de minder subtiële tegenkreten als „Stik in je blik” en „Hoop dat ik loop” en aanvullende kreten als „Blij dat ik vrij” en „Fijn dat ik trein” komt nu de pressiegroep Stop de kindermoord met de suggestie om de bekende

wagens, treinen, trams, bussen, kinderwagens. In het septemhernummer van Stop de Kindermoord is een affiche opgenomen van het mannetje in invalide-wagen met als tekst „Blij dat ik wéér rij”. Nummer en affiche zijn verkrijgbaar voor een gulden verzendkosten. Aanvragen via postbus 5058 in Amsterdam of telefoon (020) 799505.

Macht

Laat, maar nog net haalbaar komt het volgende bericht. Op 23 oktober houdt Kerk en Vrede een werkdag over het thema Macht. Aanvang 10 uur. Deze werkdag heeft tot doel aansluiting te vinden bij de voorbereiding voor een Programma ter Bestrijding van het Militarisme van de Wereldraad van Kerken. De werkdag wordt gehouden in het Markus-

Folders, brochures, boeken en dergelijke voor deze rubriek opsturen aan Dick Rietbergen, van der Mondestraat 145, Utrecht.

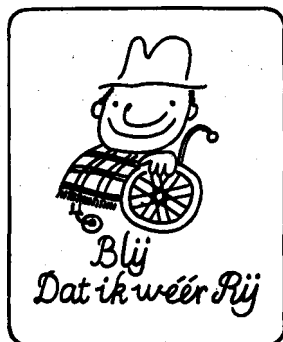
centrum, Wijnesteinlaan 2 te Utrecht (bereikbaar met bus 6 vanaf het station). De kosten zijn f 10,— voor een werkmap, koffie en soep. Lunch zelf meebrengen. Het sekretariaat van Kerk en Vrede is gevestigd Utrechtseweg 159, Amersfoort (033) 32133, giro 435382.

Solidaridad

Op zaterdag 13 november houdt Solidaridad, de interkerkelijke aktie voor Latijns Amerika een landelijke werkdag in De Open Hof te Amersfoort.

Het is de bedoeling dat elke aanwezige deelneemt aan twee gesprekken met een deskundige.

Onderwerpen: Onze handelsbelangen in Latijns Amerika, Projekthulp gelijk aan politieke steun? Gesprek met politieke vluchtelingen, Keuterboertjes en de internationale handel, Hoe christelijk is Latijns Amerika en Bewustwording of technische hulp. Er zullen ook films over Latijns Amerika worden gedraaid en de groep Lautaro maakt muziek. Voor deelname aan de dag: Solidaridad, Laan van Meerdervoort 148, Den Haag, tel. 070-655207.

sticker op alles te plakken wat rijdt: autoped, fietsen, poppen-

Openbaar vervoer: Graag of helemaal niet

De PPR-fractie heeft een nota uitgegeven over de noodsituatie in het openbaar vervoer onder de titel: „Openbaar vervoer, graag of helemaal niet”. Daarmee wil men tot uitdrukking brengen, dat er een keus gemaakt moet worden. „Of we geven openlijk toe dat het openbaar vervoer geen hogere prioriteit meer heeft boven andere gemeenschapsvoorzieningen, of er komt een totaalbeleid waardoor openbaar vervoer mogelijk blijft”. Dat de PPR voor dat laatste kiest is duidelijk. De nota geeft aan hoe dat totaalbeleid eruit moet zien.

De nota is somber over het openbaar vervoer als het beleid niet wijzigt. Met de invoering van een vijf personen maatstaf in het streekvervoer komen we in een neergaande spiraal. Minder busreizigers, meer auto's en daarmee een verergering van de huidige situatie. Het kabinet heeft wel de sterk oplopende tekorten in het openbaar vervoer gedekt. Van 500 miljoen gulden in 1973 tot

maar liefst 1,5 miljard in dit jaar. Als we kijken naar het overheidsdeel in de ritprijs zijn we al aardig op weg naar gratis openbaar vervoer.

Keuze

Maar geld alleen kan het openbaar vervoer niet redden, zo wordt in de nota duidelijk. „Aan een principiële keuze ten gunste van het openbaar vervoer en vooral de doorwerking in beleidsbeslissingen op het gebied van de ruimtelijke ordening, het economies regionaal beleid, het stedelijk verkeer en het parkeerbeleid, heeft het tot nu toe ontbroken”. De nota schetst de oorzaak van de grote tekorten, analyseert de verkeersstromen en beschrijft hoe het verkeersbeleid de ruimtelijke ordening de vernieling inhield en omgekeerd. Minder openbaar vervoer is minder welzijn. De dupe van toenemend partikulier autoverkeer zijn we allemaal, maar van een afnemend voorzieningennivo in het openbaar

vervoer zijn vooral diegenen de dupe die niet over een auto beschikken: bejaarden, jongeren, gehandicapten, de lagere inkomensgroepen, mensen die geen rijbewijs kunnen halen en de „groene weduwen”. In een reeks concrete aanbevelingen staat onder meer, dat wonen en werken gekoncentreerd moet worden rond halteplaatsen, dat er een grens moet worden gesteld aan onze ruimte-konsumptie en dat eigen en kollektieve vervoermiddelen gelijk toegankelijk moeten worden, dus onmogelijk maken van parkeren in steden en woongebieden. Auto-vrije en auto-arme gebieden in woon-, werk- en verzorgingsgebieden moeten het gebruik van de auto terugdringen. Het openbaar vervoer wordt uitgebreid, zodat mede als gevolg van de andere maatregelen het gebruik van het openbaar vervoer weer kan toenemen. De nota is verkrijgbaar uitsluitend door storting van f 4,50 op giro 438509 van de Stichting fractie-assistentie-PPR, Binnenhof te Den Haag.

FRAKTIE: OR-WET ZEER MAGER

„Bij de beoordeling van het wetsontwerp Ondernemingsraden staat de fractie van de PPR steeds voor ogen, dat zij uiteindelijk streeft naar een democratis bestuurs van de onderneming waarbij de werknemers in een gegeven maatschappelijke inkadering zelf de doelstelling, de taakstelling en de organisatie vaststellen, zelf het bestuur van de onderneming kiezen en controleren en voor dit alles ook de eindverantwoordelijkheid dragen”.

Zo begint een uitvoerig schriftelijke inbreng van de Tweede Kamerfractie bij het voorlopig verslag van de Wet op de Ondernemingsraden.

Elk stapje in de richting van spreiding van economische macht stuit op fel verzet van de huidige machthebbers in de ondernemingen. Soms leek het erop, zo zegt de fractie, alsof die strijd tot in de boezem van het kabinet gestreden werd.

Tegen die achtergrond kan de fractie er waardering voor hebben dat de regering dit wetsontwerp heeft ingediend, ook al betekent het niet meer dan een kleine verschuiving van machtsverhoudingen in het bedrijfsleven. Uit het oogpunt van spreiding van macht houdt het ontwerp naast verbeteringen ook verslechtingen in, dat laatste in de

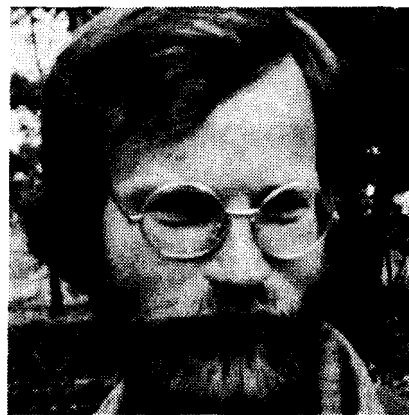
sfeer van de wettelijk verplichte faciliteiten van de OR.

De wettelijk voorgeschreven procedure ziet de fractie als een omzichtige, weinig principiële en niet geslaagde poging het onverzoenlijke te verzoenen. Op dit punt zal de fractie verbeteringsvoorstellen doen. De fractie betreurt dat de regering niet een totaalvisie over de gewenste ontwikkeling van de bedrijfsdemokratisering kan geven.

Het wetsontwerp hinkt op twee gedachten. Op die van de belangenbehartigende taak van de OR (vertegenwoordigend element) en op die van het overleg, aldus de fractie. De overlegfunctie wordt in het ontwerp beklemtoond en de vertegenwoordigende functie daaraan ondergeschikt gemaakt „in het belang van het goed functioneren van die onderneming in al haar doelstellingen”.

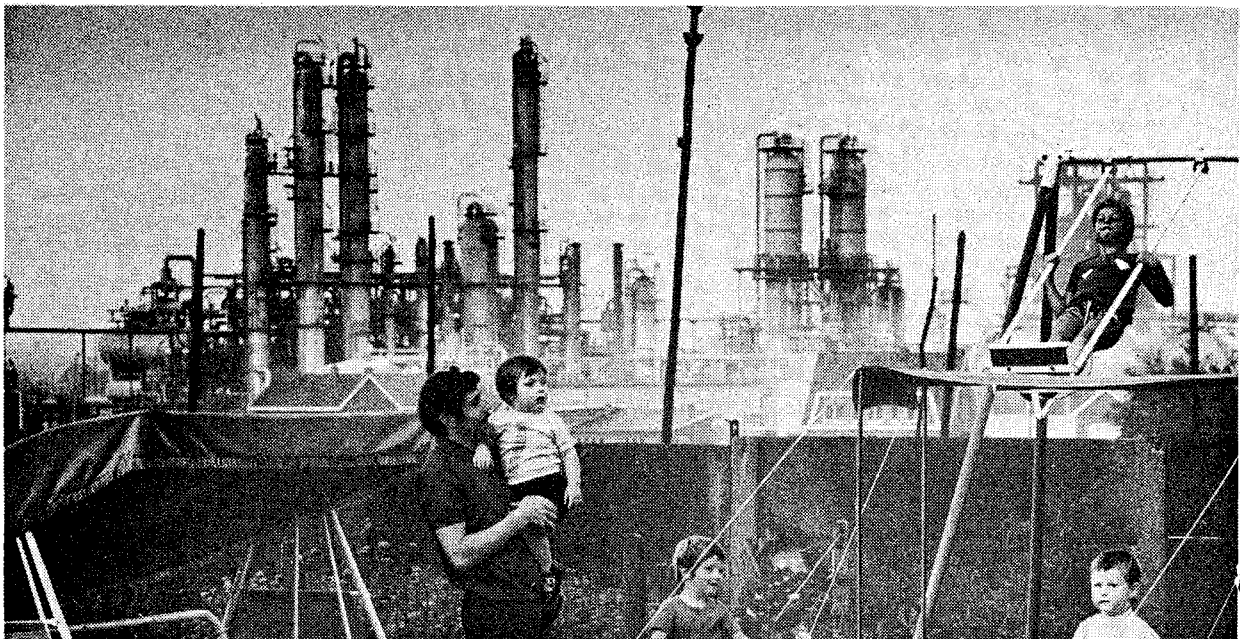
De fractie vraagt zich af waar plotseeling de in de troonrede gepresenteerde commissaris algemeen belang voor grote vennootschappen vandaan komt en welke visie daaraan ten grondslag ligt.

Het Informatiecentrum Ondernemingsraden van het eks-Tweede Kamerlid Pier van Gorkum, dat tot een boycot van het verplichte overlegorgaan onder voorzitterschap van de directeur heeft opgeroepen, zegt

De PPR-fractiemedewerker Jaap Röell (foto) heeft in de serie Kosmostory van Sjaloom een boekje gepubliceerd over ondernemingsraden. De ontwikkeling van medezeggenschap en de OR wordt erin geschetst en ook wordt ingegaan op het nu ingediende wetsvoorstel. Zeer informatief. Te bestellen bij Sjaloom, Odijk voor f 6,—, tel. 03405 - 2804.

in een brief aan de Tweede Kamer: „De nieuwe wettelijke regeling heeft tot gevolg dat de greep van de directie op het overleg versterkt wordt, terwijl de bedoeling was dat daaraan een eind zou worden gemaakt. Nu dat niet gebeurd is kan het wetsontwerp beter worden teruggenomen”.

De familie Brandsma zit al jaren in de stank.

Hun spaargeld ook.

Vroeger zeiden we: „de schoorsteen moet roken”. Vandaag denken velen van ons daar iets genuanceerder over: Geld verdienen mag immers niet ten koste gaan van het algemeen welzijn! Maar er zijn er ook die nog altijd uitsluitend denken in termen van rendement en daardoor - soms onbewust - investeren in projecten die indruisen tegen het algemeen belang, het algemeen welzijn. Zo zitten al die families Brandsma jaren lang in de stank terwille van het rendement voor anderen, die daardoor zelf wél milieuvriendelijk kunnen wonen.

Kunnen wij er met z'n allen dan niet wat aan doen? Ja, door ons meer politiek-bewust te worden en die progressieve politieke partij te steunen die het algemeen welzijn voorstaan. En door er terdege op toe te zien, aan wie wij onze geldzaken toevertrouwen, want geld is macht! Daarom schakelt de Algemene Spaarbank voor Nederland, ruim 15 jaar geleden opgericht door het NVV en De Centrale voor haar geldzaken altijd de postgiro in. De postgiro, waarbij u via de Algemene Spaarbank voor Nederland, ook nog op een gemakkelijke manier kunt sparen.

BON Staatsbedrijf Der PTT - Postcheque- en Girodienst in samenwerking met de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

Aanmeldingsformulier voor een renterekening/plusrekening A.S.N.
 Hier het nummer van uw postrekening vermelden: _____

Naam _____
 Voornamen (voluit) _____
 Geboortedatum _____
 Woonplaats _____
 Straat enz. _____

Wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND te openen op de daarvoor geldende voorwaarden een

*) renterekening plusrekening

Datum _____ Handtekening _____

In een giro-envelop ongefrankeerd, tezamen met de ingevulde girokaart (voor de eerste inleg), inzenden aan het Girokantoor (Den Haag of Arnhem).

*) aankruisen hetgeen u wenst.

Algemene Spaarbank voor Nederland
geeft rente zonder bijsmaak!

Voor nadere inlichtingen: Rijnstraat 28, 's-Gravenhage.
 Tel.: (070) 84 93 09, 84 93 10, 85 99 88.

DE STEM DES VOLKS

Anarchisme

Het komt mij voor, dat anarchisme in Nederland en Westeuropa (weer) een kans krijgt als nooit tevoren. Een handvol argumenten:

1. Mensen voelen zich steeds meer in verdrukking komen door de socialistische „papieren adel”, van kongresboek tot „deel III”;

2. In elk mens leeft de anarchist, wat tot uiting komt om zoveel mogelijk van de geboden en verboden, die nog steeds in toenemende mate worden gesteld, te ontduiken (bv. venkeer, werktijden, belastingen, etc.);

3. De toeneming van wetten, regelingen, voorschriften etc. doen organisaties en instellingen (van staat tot kerk en partijen) bol staan van gewichtigheid en formeel gezag, dat alleen nog op papier berust, waardoor het funktionarissen- en ambtenarenkorps met computers onrustbarend wordt vengroot met mensen die elkaars agenda volschrijven, uitpuilende akte-tassen achterin de dienstauto laden, waardoor steeds meer mensen worden verdrukt tussen pen en papier;

4. Nog even zo doorgaan en naast de ene helft van de Nederlanders loopt de andere helft als controleur, omdat ieder uitgaat van „kwade sociale voorzieningen), met uitzondering van de ander (vgl. sektor dering van „hooggeplaatste funktionarissen” van wie goede trouw wordt verondersteld totdat eventueel het tegendeel langs lange wegen blijkt, en voor elke stap die we doen een vergunning nodig is — met een slok gefluorideerd en gevaliumeerd water op staatsvoorschrift — terwijl uiteindelijk levende mensen zelf problemen beter kunnen oplossen dan zoveel blik langs de weg en papier in dossiers;

5. Dan is ook al het gedonder rondom diskriminatie van vrouw, man, zwart en blank (kortom mensen) en verzelfstandigde autoriteit (paternalisme, monarchie, etc.) sneller afgelopen.

Anarchisme is de enige remedie tegen de diktatuur van Russies kommunisme in het oosten en Amerikaans kapitalisme in het westen, om in Europa tot vrije, zelf verantwoordelijke mensen te komen, met zo weinig mogelijke organisatie, volgens het principe van zelfbestuur (in dorpen, wijken, fabrieken, kan-

toren, scholen, ziekenhuizen, re-
kreatiecentra, enz.).

De praktische radikaliteit van de PPR zou kunnen dienen om sociaal-anarchisme te bevorderen, gebaseerd op gedachten zoals Bakoenin, Proudhon, Domela, Kafka, Tolstoj, Van Eeden die voor ons in hun tijd hebben ontwikkeld, gericht op de toekomst, omdat er na 2000 zonder anarchisme niet meer gewoon als mens is te leven.

Oene Bult
Heerenveen, postbus 155

Vara

De oproep van Stéphanie Brokerhof in PPRAK 88 aan PPR-leden om steunabonnee te worden van de VARA doet me wat wonderlijk aan. Dat de VARA steun verdient van linkse mensen is een duidelijke zaak, maar dat moet niet inhouden dat het artikel een vereenzelviging van de PPR en de VARA uitstraalt. Ik twijfel er niet aan dat dit in de praktijk anders ligt, maar ik vraag me wel af waarom die kritiese ondersteuning niet in de oproep doorklinkt.

De laatste tijd legt de PPR de nadruk op een „harder” punt als de bedrijfsdemokratisering; een teken dat de partij volwassen begint te worden. Zet je deze ontwikkeling echter af tegen het VARA-beleid wat betreft Van Onderen, dan mag er toch wel ruimte in een dergelijke oproep zijn voor kritiese notities. Dit Van Onderen-project over de dagelijkse praktijk van multinationals had een ondersteuning kunnen betekenen voor het genoemde PPR-item, maar een enkele brief van AKZO is in staat dit om zeep te helpen.

En wat te denken van de reclame-tekst verderop in dezelfde PPRAK. De tekst is wel geschreven voor het linkse beke, maar dat betekent niet dat daarmee de werkelijkheid wordt gedekt. Is Kloos werkelijk zo democraties als wordt gesuggereerd? Waarom valt er niets te lezen over de Werkgroep Socialistiese Vara? En welk gehalte hebben de amusementsprogramma's die niet in de tekst vermeld worden?

De VARA verdient ondersteuning. De VARA is echter meer met kritiese ondersteuning gebaat. Om groot te worden en te blijven. Bovendien gaat Van Doorn ook bij andere omroepen op bezoek met zijn telmachientje.

Tenslotte wil ik wijzen op het Ikon, dat relatief meer informatie geeft over zuidelijk Afrika dan de VARA. Deze kleine progressieve omroep, die erin slaagt bijbelse termen terug te vertalen naar maatschappelijke structuren, verdient de morele steun van linkse mensen.

De PPR is een voorbeeld van bondgenotenpolitiek tussen linkse niet-gelovigen en progressieve christenen die elkaar vinden op grond van het prakties handelen. En de prak-

tijk van het Ikon is dat ze als kleine zendgemachtigde strijd moet leveren tegen de wetten van Het Getal; wetten die minderheden in de hoek schuiven.

Jaap Visser,
Utrecht.

Kandidaatstelling

Het advies van de landelijke kern-groep betreffende de kandidaatstelling is inmiddels algemeen bekend. Dit advies geeft ons aanleiding het volgende onder de aandacht van alle leden te brengen.

1. Michel van Winkel wordt voorgedragen voor het derde blok oftewel de 10e t.m. 13e plaats op de kandidatenlijst.

2. Sedert één jaar is Michel nu Kamerlid; deze functie heeft hij niet gezocht. Hij zag er tegenop, maar vond er toch veel voldoening in; zoveel, dat hij volmondig instemde met een nieuwe kandidaatstelling.

3. Michel was en is een bescheiden mens; hij wil zich niet op de voorgrond schuiven en dreigt daarom over het hoofd te worden gezien.

4. Eén van de argumenten, welke bij het opstellen van het advies zijn gebruikt, was de behoefte aan nieuw bloed. Dit argument gaat in feite ook voor Michel op; een ieder die hem kent en ziet funktioneren zal dat moeten beamen.

5. Argumenten voor een hoge plaats van Michel op de kandidatenlijst behoeven nauwelijks toegelicht te worden voor die personen (al dan niet PPR-lid) en groepen, die met hem te maken hebben gehad. Door zijn inzet en manier van werken wekt hij vertrouwen en dwingt hij in het parlement respect af.

6. Een bijzonder argument, dat we niet onvermeld willen laten, is het feit, dat Michel zijn verdiensten als Kamerlid deelt met een ander PPR-lid en met deze samen het werk verricht. Voor ons geeft Michel hier het voorbeeld van wat de PPR bepleit: het delen van arbeidsplaatsen.

Wij hopen, dat het novemberkongres het voorgaande zwaar zal laten wegen bij de definitieve vaststelling van de kandidatenlijst.

Wil Buizer, Gorkum.
Jan van Eeden, Den Helder.
Ad van de Haar, Soest.
(leden land. kerngroep).

De Stichting Radikalen Vorming in de PPR (SRV) zoekt op korte termijn een

half time beroepskracht

met name belast met scholing- en vormingswerk voor raads- en statenleden van de PPR.

Informatie over vereisten, taak, salaris etc. tel. bij SRV, 020-256046. Sollicitaties moeten voor 1 oktober binnen zijn bij de sollicitatiecommissie van de SRV, Singel 277, Amsterdam.

☆
Ook al geen tijd om carrière te maken?

☆
Om op een PPR-kongres het woord te krijgen moet je gewoon zeggen, dat je arbeider bent

☆
Een voordeel van kleurentelevisie is wel, dat je kunt zien hoe gebruint Den Uyl is

☆
Die burgemeesters die uit de PvdA willen stappen willen dan wel veel verdienen, maar zijn in ieder geval niet ambitieus.

☆
Wat zoudt u er van zeggen als we voor de personenauto de éénpersooners maatstaf zouden invoeren?

☆
Anderen vinden weer dat de VARA in nood moet blijven

☆
De VVD boekt natuurlijk woekerwinsten

☆
Westerterp: We schaffen bussen met slechts een enkele passagier af omdat alleen ministers recht hebben op een partikuliere chauffeur

☆
Openbaar vervoer

☆
Piet, de vriend van Dolf, stuurt ons nog de volgende: Kruisinga: opgewarmde knakworst

☆
Het probleem is dat de Tweede Kamer als een leeuw vecht voor een leeuw, maar als een lam voor een lam

☆
Eigenlijk doodzonde van al die rozen die de VARA uitdeelt.

☆
De beschouwingen zijn toch altijd zeer, zeer algemeen?

☆
Weer niet toevallig natuurlijk dat het kongresboekje over economische macht rood was. En het welzijnsboekje grijs.

Michel van Winkel:

De kode mammon is doorbroken

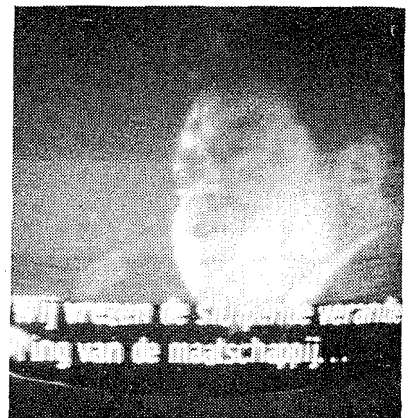
Ik gooi nu de hele rotzooi op straat. Ik vertik het om nog langer in een samenzwerverige sfeer en in allerlei mogelijke achterafjes te vergaderen, want je weet op het laatst niet meer wat je nou wel en niet kunt zeggen. Het is een ondragelijke last om met een heel stel komplotjes, samenzweringen, geheime papieren, vertrouwelijke inlichtingen enzovoorts enzovoorts te moeten leven. Je tassen op slot, je laatjes op slot en je mag zelfs het bestaan van die dingen niet meer weten, althans daar mag je geen blijk van geven.

Zeker in deze tijd houd ik dat niet meer vol. De partijen zijn volop bezig met hun campagneplannen, met wederzijdse partijspionage om elkaars geheimen en motto's af te pikken; ik ben het zat.

Ik gooi dus alles eruit. Over onze eigen campagnekommissie bijvoorbeeld. Die had een paar ideeën waar ze maar niet verder mee kwamen tot ze ineens achter een plan kwamen van de PvdA-kampagnekommissie. Dat plan beoogde in speeches te gaan werken met ondergeschoven namen. Je schildert daarbij iemand af, met hele kwalijke dingen, en je doet dat zo dat je tegenstander zich aangesproken kan voelen. Die moet er dan invliegen, die moet de schoen aantrekken en dan blijkt uit je verhaal dat je het over heel iemand anders hebt. Waarbij het publiek dan moet konkluderen, dat de lui die er in vliegen ook uit dat hout gesneden zijn.

Dat is de truc. Nu heeft Ed van Thijn hem als proef toegepast op Frans Andriessen tijdens de algemene beschouwingen. Hij zei: We hebben een heel stuk gelezen van een zekere Frans die praat over de totstandgekomen nieuwe christendemokratische partij. Een heel citaat las hij voor over de noodzaak de konservatieve krachten te bundelen tegen het socialisme. Nou ja. Ik zag Andriessen naar voren komen, zo op een afstand was het alsof hij verbleekte en hij zegt triomfantelijk in de interruptie-mikrofoon: Mis...

Het was Frans Josef Strauss geweest. Sprekend over de Europese Volkspartij. Van Thijn had hem dus de kohl van Strauss gestoofd. En Frans Andriessen was bezig geweest de schoen aan te trekken, maar

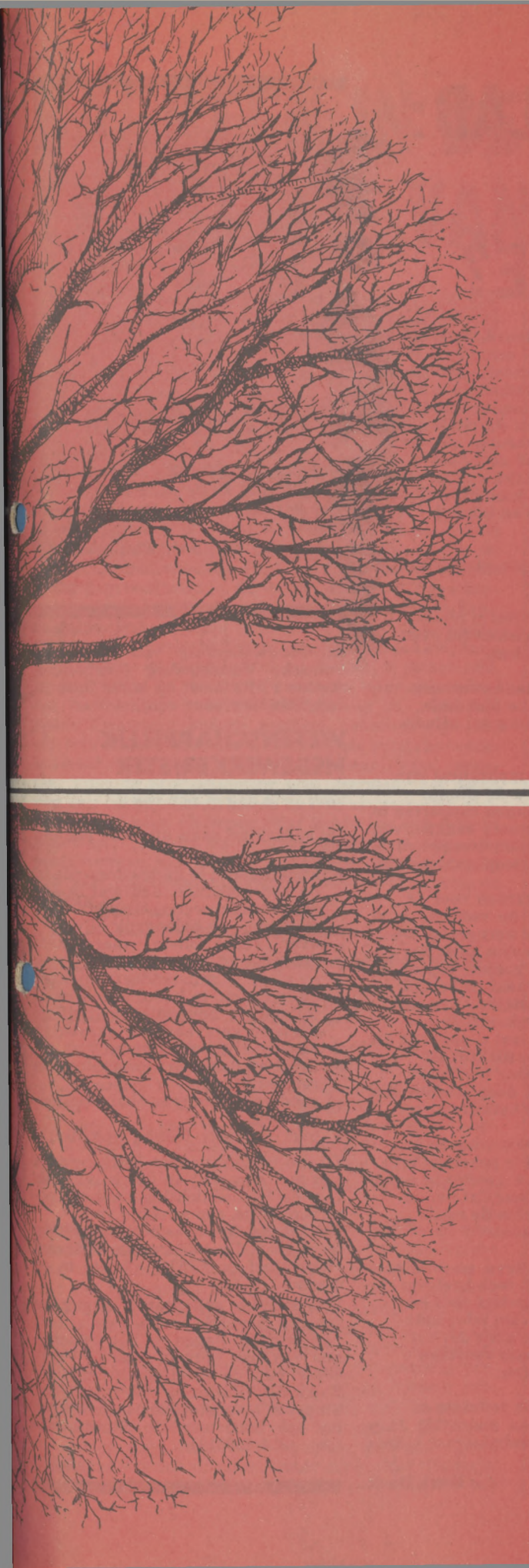

gooide hem direkt weer ver van zich af. Niettemin vond ik dit te ver gaan. Maar ik wist van dit plan af. Van het principe dus. Een plan dat ik te ver vond gaan en toen heeft onze campagnekommissie op mijn advies een ander plan opgesteld, namelijk dat van de Meer Aanvaardbare Manipulaties Met Ondergeschoven Namen, het zogenaamde Mammonplan. Een plan dat de mensen niet zou moeten kwetsen, een meer aanvaardbare manipulatie.

Maar laat ik nu op het programmkongres merken, dat er meer mensen op de hoogte waren van het mammonplan. Die het eveneens een slecht plan vonden schijnbaar, want er stond met grote letters op een paar vuilnisbakken: Gooi de mammon maar in de vuilnisbak. Ik dacht: het plan is al opgegeven. Daar zijn tussen haakjes nog een hoop mensen op hun manier weer ingetuind, want die hebben daar braaf nog een hele hoop geld in gegooid voor de verkiezingskampagne. Om die mammon vanuit die vuilnisbak nog te laten zegevieren.

Maar voor mij wordt het te stinkend. Dat hele zootje. De mammon stinkt. Het meer aanvaardbaar manipuleren met ondergeschoven namen stinkt. Het zal niet lukken. En ik doe niet meer mee met al die samenzweringen. Geef mijn portie maar aan fikkie.

Of: ik plak de geheime stukken die ik krijg op mijn raam. Naast de affiches. Dan kan iedereen lezen wat we van plan zijn en zo. Voor de toekomst van Nederland.

**EEN GROTE STAD BESTUREN / ONDERWIJSBELEID
EVALUATIE BARSTEN IN DE GROEI HERFST 1976**

BIJVOEGSEL VAN PPRAK NO. 90, 22 OKTOBER 1976

PPR-STUDIEBLAD K

EEN PPR-STUDIEBLAD: WAAROM, VOOR EN DOOR WIE?

Dit is het eerste (proef) nummer van het studieblad van de PPR. Waarom, voor en door wie?

Een ad-hoc werkgroepje heeft de afgelopen maanden hard gewerkt aan deze vragen met als resultaat dit proefnummer. Het werkgroepje bestond uit Erik Akkermans, Henk Hoek, Jaap de Jong, Kees Waagmeester en Martin Zwanenburg. Vooral heeft de werkgroep veel aandacht besteed aan een goede plaats van het studieblad temidden van de andere PPR-periodieken.

De opdracht van het groepje, dat is benoemd door het partijbestuur, was te onderzoeken of er aan de alom geuite behoefte aan een studieblad wel ruimte was naast PPRAK en Gemeentepaper (die u allebei toch wel leest!). Ruimte voor een tijdschrift dat meer gericht moet zijn op politiek-inhoudelijke en politiek-strategische onderwerpen. Uiteraard bestaat bij velen het vage gevoel dat er op dit punt een „gat” in de markt zit. Tijdens de voorbereidingen bleek het de werkgroep dat er wel wat reserves zijn van de kant van organen die mogelijk bedreigd zouden kunnen worden door een studieblad. De redactie van PPRAK reageerde positief, omdat dat blad binnen haar beperkte mogelijkheden de functie van studieblad niet ook kan waarmaken. Er is getracht zoveel mogelijk garanties in te bouwen voor de organen die reserves hadden. Ze zullen bij de uiteindelijke instelling van het blad betrokken worden. Een tweede garantie kan in de toekomst de op te richten Stichting Publiciteit van de PPR zijn. In een dergelijke stichting kunnen alle publikaties van de PPR worden ondergebracht, elk met een eigen redactionele verantwoordelijkheid.

Het is de bedoeling het studieblad vier maal per jaar, met de jaargetijden, te laten verschijnen in dezelfde omvang als dit proefnummer.

Dit nummer, dat tot stand is gekomen dankzij een offer van PPRAK, is niet meer dan een vingeroefening voor zowel de werkgroep als voor de lezers. De werkgroep zal te zijner tijd vervangen moeten worden door een gekozen redactie. Ondanks het feit dat de kerngroep onder bepaalde voorwaarden de instelling van het

blad heeft goedgekeurd, moet ook duidelijk blijken of meer PPR-leden aan dit blad behoefte hebben. Aangezien het de bedoeling is het blad met PPRAK mee te sturen aan alle PPR-leden kan de peiling voor de behoefte niet gebeuren via een wel of niet groeiend abonneestand. Aan de reacties van de lezers zal de werkgroep kunnen weten of het blad kwa vorm en inhoud aanslaat.

De bedoeling van het blad is velerlei:

- het moet een platform bieden voor kwalitatieve discussies over actuele politieke zaken,
- het moet openstaan voor een politiek-inhoudelijke discussie over strategievorming en -uitvoering,
- het moet een mogelijkheid zijn in de toekomst door de Studiestichting uit te brengen rapporten te testen, zodat eventuele reactie van lezers kunnen worden meegenomen, in het verdere verloop van studies.

Een aantal voorwaarden voor de samenstelling van de redactie is al behandeld door de kerngroep. De invulling met personen moet nog gebeuren. Gaarne roepen wij de lezers op, zo ze in staat en bereid zijn, aan de samenstelling van het studieblad in de toekomst te werken. Geef u op of laat u opgeven als kandidaat voor de redactie. De uiteindelijke bepaling wie in de redactie komt zal door middel van verkiezing door de kerngroep gebeuren.

Een tweede probleem waar de werkgroep niet uit is gekomen is het geven van een geschikte naam aan het blad. Vandaar dat het nu verschijnt met slechts de reeds vaststaande ondertitel.

We roepen inventieve en originele geesten (in de PPR toch heel wat aanwezig) op suggesties voor een naam in te zenden. De winnende suggestie krijgt als prijs dat het studieblad deze naam voortaan inderdaad zal dragen.

Kandidaten voor de redactie en suggesties voor een naam bij Jaap de Jong, Prins Hendrikstraat 4, Den Haag.

Henk Hoek

PPR-STUDIEBLAD

Redactie (tijdelijk): werkgroep studieblad PPR

Illustratie omslag: Henry Driessen

Basis lay-out: Joep Paulussen

De Studiestichting voor Radikale Politieke Vernieuwing (verbonden met de PPR) heeft op korte termijn een vakature voor een

WETENSCHAPPELIJK MEDEWERKER/STER

voor drie dagen per week.

De gedachten gaan uit naar iemand die:

- afgestudeerd is in de economie of de bedrijfskunde, dan wel in één der sociale wetenschappen met economie als belangrijk bijvak;
- over redactionele vaardigheid beschikt;
- in staat is zelfstandig projecten op te zetten, te coördineren en af te ronden; bovendien vrijwillige medewerkers aan die projecten weet te enthousiasmeren;
- creatief denkwerk weet te verrichten;
- goed met anderen kan samenwerken;
- over politieke feeling beschikt.

Zij die lid zijn van de PPR, bekend zijn met de partij en de activiteiten van de Studiestichting hebben, ceteris paribus, een streepje voor.

Werktijden zijn in onderling overleg te regelen. De honorering bedraagt momenteel ca. f 1570,— bruto in de maand.

Schriftelijke sollicitaties graag zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen veertien dagen na het verschijnen van deze oproep, naar de Voorzitter van de Studiestichting voor Radikale Politieke Vernieuwing, Singel 277, Amsterdam. Inlichtingen bij het bureau van de Studiestichting, (020-226018).

BARSTEN IN DE GROEI - EVALUATIE VAN EEN THEMA

DOOR DE STUDIESTICHTING VAN DE PPR

In de herfst van 1973 begon de Studiestichting van de PPR te werken aan het studiethema „Barsten in de groei”. In het voorjaar 1974 werd dit thema aan de partij gepresenteerd in de vorm van een vlot geschreven boekje, dat binnen enkele weken een derde druk beleefde. Dat „Barsten in de groei” in de partij inspirerend heeft gewerkt tijdens de verkiezingskampagne 1974 (raads- en statenleden) en daarna, is buiten kijf. In de PPR is de selectieve groei een issue geworden, dat hardnekkig wordt verdedigd, ook in „slechtere tijden” wanneer andere partijen, gebiologeerd door een iets afflauwende groei en daardoor ontstane werkloosheid de grenzen aan de groei maar liever vergeten. Voor de Studiestichting was „Barsten” het begin van een reeks studies, die de daarin aangesneden problemen moesten uitdiepen. Wat is hier nu van terecht gekomen? Om dit na te gaan zullen we hier alle hoofdstukken van Barsten nalopen. Welke hoofdstukken zijn inderdaad uitgewerkt, en wat is er blijven liggen?

1. onzinnige vragen — de zachte revolutie

De analyse van de kulturele achtergronden van de groei-problematiek werd uitgewerkt, én ómgebogen in „De zachte revolutie”. In „onzinnige vragen”, (het Barsten-hoofdstuk), werd ervoor gepleit nu, naast de middelen, ook eens de doeleinden van het samenleven ter discussie te stellen. Arbeidsethos en konsumptiedrang zouden een vlucht zijn voor het eindeloos discussiëren over deze doelstellingen van ons bestaan en onze economie.

In „De zachte revolutie” werden arbeidsethos en konsumptiedrang daarentegen begrepen als een vlucht voor onze eindigheid. De mens in het westen zou er niet aan willen, dat hij, en de aarde waarop hij leeft, maar beperkt zijn. Hij zou niet aanvaarden, dat sommige problemen nu eenmaal niet oplosbaar zijn, dat men ermee moet leren leven. In zijn vooruitgangsgelof zou hij streven naar oplossing, (of zonodig verdringing) van alle problemen... en zo nieuwe problemen in de sfeer van milieu, macht, welzijn en vrede óproepen. Deze problemen, waarop de PPR zich bij uitstek richt, lenen zich niet voor uiterlijke oplossingen, ze worden er alleen maar erger door. Nodig is een innerlijke oplossing, een zachte revolutie, die ons

leert met die problemen te leven, die nu eenmaal onlosmakelijk verbonden zijn met onze eindigheid.

2. welzijn vrede, (derde wereld, milieu macht)

Het studiethema Barsten in de groei stond dwars op de zgn. partijthema's. Dit betekende, dat in vrijwel alle studies de aspecten van welzijn, vrede, milieu en macht aan de orde kwamen. Toch zijn aan drie van de partijthema's nog afzonderlijke studies gewijd.

2.1. je lekker voelen . . . welzijn en economie

Meer welvaart betekent niet meer geluk. Integendeel, de welvaartsmaatschappij is juist een oorzaak van het bestaande gebrek aan geluk, zo werd in het hoofdstuk „je lekker voelen” gesteld. In het projekt „welzijn en economie” werd deze stelling uitgewerkt. Men onderzocht hoe de economische ontwikkeling het de mensen in de loop van de geschiedenis onmogelijk maakte om zelf mede vorm te geven aan de samenleving, en zichzelf daarin te ontplooien. Het begrip geluk kreeg een louter materiële invulling, zo werd gesteld.

Later ontstond een welzijnsbeleid dat de nadelen van de economische ontwikkeling moest compenseren. Maar welzijnsbeleid mag nooit alleen zijn: de opvang van onwelzijn. Welzijn loopt dwars door alle beleidsgebieden heen, en zou dan ook toetssteen moeten zijn voor elk beleid, óók het economies beleid.

2.2. wie helpt wie . . . derde wereld

In het Barsten-hoofdstuk „wie helpt wie” wordt gesteld, dat de economische groei in het westen ten koste is gegaan van de derde wereld, waaruit bv goedkope grondstoffen in grote hoeveelheden werden weggesleept. Het rechtzetten van deze scheve verhoudingen zou niet minder betekenen dan een verregaande verandering van ónze economie. Gepleit werd voor een andere internationale arbeidsverdeling, en een ander konsumptiepatroon, (vlees mevrouw, u weet wel waarom niet!). In de studie gewijd aan de derde wereld komen deze punten terug, hoewel genoemde studie eigenlijk vrij los van de Barsten-problematiek werd opgezet. De huidige internationale arbeidsverdeling wordt daarin afgewezen, en gepleit wordt voor een afgeschermd ontwikkelings van de derde wereld landen, met vooral regionale samenwerking.

De derde wereld heeft op korte termijn, ivm de afzet van haar grondstoffen, belang bij een verdere economische groei in het westen — maar op langere termijn is zij juist gebaat bij een afremming van die groei. Want nu financiert zij de eigen ontwikkeling met het plunderen van de eigen voorraadkast. Daarom moet niet vastgehouden worden aan een verbete-

ring van de bestaande, op handel in grondstoffen en eindprodukten gebaseerde, economische orde. Gestreefd moet worden naar een werkelijk nieuwe economische orde.

Ter verhoging van de wereldvoedselproduktie moet de Nederlandse landbouw omschakelen op gewassen, die direkt door de mens gekonsumeerd kunnen worden, en deze produkten moeten als voedselhulp aan de arme landen worden verstrekt. Mogelijke inkomensdaling van de boeren moet opgevangen worden met inkomenstoelagen. De Europese consument moet, bv door een forse heffing op vlees, tot een ander konsumptiepatroon worden gebracht.

2.3. het recht van de zwakste . . . economische groei en economische macht

In het Barsten-hoofdstuk „het recht van de zwakste” werden twee stellingen verdedigd: de economische groei leidt tot konsentrasie van macht . . . en de bestaande ondernemingswijze produktie is één van de oorzaken van groei-dwang. Een uitweg wordt gezocht in een soort tweepolige beslissingsstructuur: het gezamenlijk vaststellen van de globale maatschappelijke doelstellingen . . . en een beslissingsrecht op zo laag mogelijk nivo. Tussen de centralisatie en decentralisatie zal dan steeds een spanningsveld blijven bestaan.

In economische groei en economische macht werden de twee stellingen nader uitgewerkt. Beschreven werd hoe grote en kleine ondernemingen, werknemers, konsumenten en overheid allen hun rol spelen in de vicieuze cirkel van economische groei en konsentrasie van macht. Door de konkurrentie, en het daardoor afgedwongen winststreven, ontstaat voor de grote ondernemingen de noodzaak te groeien en te innoveren, en kleine bedrijven, konsumenten en werknemers in hun machtssfeer te betrekken. De uitweg werd nu echter gezocht in een verzachting van de konkurrentie, door samenwerking tussen ondernemingen op bedrijfstaknivo. Gepleit werd voor een vorming van demokratiese (door werknemers bestuurde) bedrijfstakverenigingen met verregaande bevoegdheden tav prijszetting, van de markt, en grondstoffen. Zo ontstaan dan drie nivo's: overheid, bedrijfstakvereniging, en (gedemokratiseerde) onderneming.

3. buigen of barsten . . . de beleidsgebieden

De problematiek van buigen of barsten werd in „barsten” uitgewerkt voor een aantal verschillende beleidsgebieden. Aan enkele daarvan zijn ook specifieke studies gewijd.

3.1. ja- knikken in het parlement?

In „Barsten” werd gesteld, dat de groei van beleids-ondersteunend onderzoek veelal leidt tot een rechtvaardigen van het groei-beleid, omdat de economische groei al als vooronderstelling in de wetenschappelijke onderzoekingen wordt ingevoerd. Deze stelling is niet nader uitgewerkt.

3.2. leve de groei

Evenmin werd het Barsten-hoofdstuk over de sociaal-economische doelstellingen nader uitgewerkt.

3.3. niet bang zijn voor de ruimte . . . werkgelegenheid en inkomen

Er werd een aanzet gegeven tot de uitwerking van het in „Barsten” geopperde idee, om een gegarandeerd minimum inkomen in te voeren. Toch is de gedachte van loskoppeling van inkomen en arbeid om organisatoriese redenen niet uitgewerkt tot een afgeronde nota.

Wel uitgewerkt in de nota werden de ideeën om eventuele vermindering van werkgelegenheid door een lagere produktiegroei op te vangen door: bevordering van arbeidsintensieve produktieprocessen, vroegere pensionering en arbeidstijdverkorting.

In deze nota werden drie toekomstbeelden ontworpen. In het traditionele beeld ging een verdere stijging van de arbeidsproduktiviteit gepaard met een verdere produktiegroei, teneinde volledige werkgelegenheid te bereiken. In het beeld van de geautomatiseerde samenleving steeg de arbeidsproduktiviteit wel, maar werd er selektief (en dus waarschijnlijk minder) geproduceerd. Resultaat was minder arbeidsplaatsen die dan eventueel eerlijk over de beroepsbevolking verdeeld konden worden. Het derde beeld, het hou-het-klein beeld, beschreef een selektieve ontwikkeling van de arbeidsproduktiviteit, én een selektieve produktie. Waar men dan uitkomt, op teveel, of teweinig arbeidsplaatsen, vergeleken met de beroepsbevolking, laat zich raden.

3.4. kan de konsument kiezen?

In dit „Barsten”-hoofdstuk werd er de nadruk op gelegd, dat de konsumentensoeveriniteit in een technies hoogontwikkelde samenleving een fictie is. Daaruit werd de konklusie getrokken, dat een konsumentenbeleid een produktie- of industriebeleid moest zijn. Mede daarom is het konsumentenbeleid niet verder uitgewerkt. Het is de vraag, of deze konklusie juist is, en of er niet toch meer aandacht aan het konsumentenbeleid besteed moet worden.

3.5. dat kun je niet maken . . . selektieve groei

De suggesties die in het hoofdstuk „dat kun je niet maken” werden gedaan zijn in verschillende projekten uitgewerkt. Een analyse van de ondersteunende rol die de overheid bij de groei van de industrie heeft gespeeld is terug te vinden in „economische groei en economische macht”, waarin ook vrij vergaande voorstellen worden gedaan voor een uitbreiding van de bevoegdheden van de overheid, om een selektief industriebeleid te kunnen voeren.

In „Selektieve Groei” wordt een aanzet gegeven tot de noodzakelijke diskussie over de vraag „Wat moeten we produceren?” Aan de hand van uitgewerkte kriteria op het gebied van milieu, werkgelegenheid en inkomen, en internationale arbeidsverdeling, werden de bestaande bedrijfstakken op hun wenselijkheid beoordeeld. Een konkrete uitwerking van de kriteria welzijn en macht bleken moeilijkheden op te leveren. De industriële innovatie in het „Barsten”-hoofdstuk aangewezen als één van de voornaamste faktoren voor de industriële groei.

Op de mogelijkheden, om ook de ontwikkeling van nieuwe produktietechnieken en produkten om te bui-

gen, wordt nog gestudeerd, in het project „techniek en economische ontwikkeling.”

3.6. de boer ploegt voort . . . inkomens in de landbouw

De discussie nota „**inkomens in de landbouw**” kan nauwelijks gezien worden als een uitwerking van het barsten-hoofdstuk „de boer ploegt voort” hoewel dit bij het opzetten van het project wel de bedoeling was. Doordat echter de studiegroep vrij zelfstandig heeft gefunctioneerd, is men van een ander gezichtspunt gestart. Ging het in „Barsten” in de eerste plaats om de maatschappelijke betekenis van de landbouw; door de dwang steeds meer te produceren produceert de boer nu ook milieu-overlast, en vreet de landbouw meer energie dan zij oplevert; alleen als die dwang wordt weggenomen, en de boer beloofd wordt voor de instandhouding van landschap en vruchtbaarheid van de bodem, kan de ontwikkeling in de landbouw in maatschappelijk verantwoorde richting worden omgeboen.

Bij het studieproject vertrok men van de boer zelf, en legde men het aksent op de inkomenspositie van de nederlandse boeren. Gepleit wordt voor een systeem van inkomenstoeslagen ipv belastingsfaciliteiten, die alleen de grote boeren ten goede komen.

3.7. zoek de zon op . . . olie op de golven

Onmetelijke hoeveelheden energie, waarvoor alleen het delven en de transport hoeven worden betaald, maakte de industriële explosie mogelijk. Aan deze schone droom is nu een einde gekomen, aldus het „Barsten”-hoofdstuk. Gepleit wordt voor een vermindering van de vraag naar energie door een verandering van onze levensstijl: landbouw op zonne-energie laten draaien ipv kunstmest, — ons minder verplaatsen en meer leven in de eigen buurtgemeenschap, minder zinloze produkten maken en verslepen en een krachtig nee tegen de kernenergie.

In „**Olie op de Golven**” wordt deze aanpak systematies uitgewerkt. Prioriteit nummer één is afremming van het energieverbruik met als rigoureuus stabilisatieschema een nulgroei in het jaar 2000. Ten tweede is een overschakeling van energiebronnen op energiestromen van belang, en pas op de derde plaats de efficiëntievergroting, waar in het huidige beleid alleen op wordt gewezen. Een omvattend beleid wordt geëist tav vervoer, ruimtelijke ordening en industriebeleid.

3.8. kamertjes op wielen

Het heeft geen zin, om de verkeersproblemen „op te lossen” door de auto nog meer ruimte te gunnen. Meer „lebensraum” heeft zelden problemen opgelost, ze alleen maar verplaatst of uitgesteld. Verkeersakkommodatie verbeteren geeft alleen maar aanleiding tot meer verkeer. Gepleit wordt voor een dalende automobilititeit en voorrang voor fietsen en openbaar vervoer, en het verkleinen van de mobiliteitsbehoefte. Daar deze gedachten al waren uitgewerkt in het boekje over gratis openbaar vervoer door Michel van Hulten, leek het niet nodig hieraan een apart project te wijden. Wel werd voor raads- en statenleden een studiedag georganiseerd. Recent publiceerde Frans van der Ven een studienota over een autovrij Amsterdam.

3.9. passen en meten . . . commentaar op de oriënteringsnota ruimtelijke ordening

Het wordt steeds meer passen en meten in ons kleine landje. Niet alleen door de bevolkingsgroei, maar met name door de groeiende ruimteconsumptie per hoofd van de bevolking en de ruimtelijke scheiding van functies zijn de problemen gegroeid. Juist ook omwille van een beter ruimtegebruik moet de welvaart niet verder groeien, omdat welvaart en ruimteconsumptie hand in hand gaan. Door verbetering van bestaande wijken moet het proces van ontvluchting van de stad worden tegengewerkt.

In een commentaar op de oriënteringsnota ruimtelijke ordening werden deze suggesties verder uitgewerkt. Hierin werd de draad van het Barsten-hoofdstuk „rationalisering” weer opgepikt. De voornaamste kritiek op de regeringsnota was, dat de zg „wetenschappelijke” prognoses al een politieke keuze inhielden; de keuze voor verdergaande economische groei. Als gevolg daarvan zal bv het stedelijk ruimtegebruik verdubbelen, het aantal kilometers wegen verdrievoudigen, en het vermogen van elektriciteitswerken verzesvoudigen! Of daar allemaal ruimte voor is, laten de planners in het midden. Gepleit wordt voor alternatieve behoeftenramingen uitgaande van verschillende vormen en graden van selectieve groei. Mede aan de hand van de ruimtelijke konsekventies daarvan kan dan een open discussie over groei en ruimtelijke ordening van de grond komen.

3.10. een bittere pil?

Het Barsten-hoofdstuk over de bevolkingsgroei werd niet nader uitgewerkt, ook omdat er de laatste jaren een tendens tot een stationaire bevolking in Nederland is waar te nemen, en omdat de economische groei veel belangrijker is.

3.11. groeien om het gat te dichten?

De groei van de overheidsuitgaven is nu afhankelijk van de groei van het nationaal inkomen. Wat moet er gebeuren, als het nationaal inkomen niet verder groeit? Komen de overheidsfinanciën dan niet in de knel? Over dit inmiddels aktueel geworden vraagstuk is het Barsten-hoofdstuk nogal optimistisch. Door een selectieve ontwikkeling van de economie wordt de overheid allerlei kompenserende uitgaven bespaard. Bovendien komen gelden vrij voor kollektieve uitgaven, zodra de bevrijding van de groei-drang de bedrijven in de gelegenheid stelt minder te investeren en de konsumenten om op andere manieren een zinnvolle behoeftenbevrediging mogelijk maakt. Deze interessante visie is niet in een studieproject uitgewerkt.

4. ontspannende inspanning

Het rotsvaste geloof in de materiële groei heeft ook zijn sporen nagelaten in de sectoren die niet direkt een bijdrage leveren aan die groei. Onderwijs, kunst en sportbeoefening zijn ondergeschikt aan ons produktiestreven, en vormen een kompensatie voor de in het produktieproces opgelopen schade. De vereenzaming, een gevolg van het groeistreven, wordt aangepakt

door er een nieuwe groep specialisten voor te creëren; de welzijnswerkers.

In vier korte hoofdstukken over onderwijs, kunst, communicatie en sport wordt gepleit alles dichter bij de mensen te brengen. Je bezighouden met dingen die niet nuttig zijn, maar wel zinnig, dat zou de tegenhanger moeten vormen voor het werk, dat naast nuttig, ook zinnig moet worden. Deze inspirerende suggesties zijn in het geheel niet in studieprojecten uitgewerkt.

5. andere projecten

Daar Barsten in de groei geschreven werd voor de raads- en statenverkiezingen, viel de nadruk op de regionale aanpak. De internationale dimensies van de groeiproblematiek werden niet uit het oog verloren. In „**Selektieve groei en de Europese eenwording**” wordt aangetoond, dat het streven naar Europese eenwording tot dusver steeds in het teken van de economische groei heeft gestaan. Toch is een selektieve groei onmogelijk zonder samenwerking op Europees nivo. Mede daarom wordt gewerkt aan een studiekonferentie in samenwerking met de Brusselse groep „**Agenor**”, om onze ideeën over groei over de grenzen heen uit te dragen.

6. commentaar op regeringsnota's

Het commentaar geven op nota's van de regering en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid is steeds een vast onderdeel geweest van onze werkzaamheden. Richtlijn daarbij was wel, dat de betreffende nota's binnen het gebied van een reeds aangevat project moesten vallen. Zo werd dan commentaar gegeven op de volgende nota's:

- selektieve groei, de economische structuurnota
- oriënteringsnota ruimtelijke ordening
- de Europese unie, rapport van Tindemans

- Europese unie, van de WRR
- structuur van de Nederlandse economie, van de WRR
- energiebeleid, van de WRR

7. konklusie

Er is de laatste jaren door vaste en vrijwillige medewerkers hard gewerkt om de thematiek van Barsten in de groei uit te werken. Niet alle suggesties uit „Barsten” zijn uitgediept; dat kon ook niet, omdat „Barsten” echt boordevol goede ideeën zat. Wel zijn er duidelijke gaten gevallen. Het consumptiebeleid en de overheidsfinanciën zijn niet uitgewerkt, en daar zouden we, gezien de actuele discussies wel eens spijt van kunnen krijgen. Over de verwetenschappelijking van de politiek heeft de PPR geen duidelijk standpunt. En vooral in de zachte sector, de ontspannende inspanning, is niets gebeurd. Daarnaast roept de konkretisering van het begrip „welzijn” telkens opnieuw problemen op.

Wat de kwaliteit van de studies betreft: soms lag de nadruk op het „wetenschappelijke” karakter (zoals bij „Selektieve groei”). Dit leidde er toe dat ze bij de deskundigen in goede aarde vielen. Meestal hebben we er evenwel de voorkeur aan gegeven simpele, leesbare rapporten te schrijven. Onze rapporten zijn hopelijk niet zo saai als de soms fantasieloze titels doen vermoeden. Op de mate van samenhang tussen het hoofdthema en de deelprojecten kan menig onderzoeksmanager jaloers zijn. „Barsten in de groei” was als studiethema over het geheel genomen een succes.

Het zou plezierig zijn als deze evaluatie nog eens gevolgd zou worden door één waarin is nagegaan in hoeverre het thema bij de Tweede Kamerfractie en verschillende partij-organen in de afgelopen vier jaar heeft doorgewerkt.

STICHTING BURGERSCHAPS- KUNDE

Regeren - Reageren

Politieke partijen, democratisering, nieuwe bestuursvormen, sociaal-economische beleid, woningbouw.....

Een cursus burgerschapskunde
39 schriftelijke lessen voor f 30,-

Politiek bekeken

partijen en partijstelsel, volksvertegenwoordigers, recht en rechtspraak, gemeente en provincie, milieubeheer.....

een oriënteringscursus
12 schriftelijke lessen voor f 10,-

Werkende jongeren project

Een serie afleveringen op het gebied van maatschappijvorming voor werkende jongeren.

Informatie op sterk beeldende wijze en herkenbaar als behorende tot de leefsituatie van werkende jongeren.

8 afleveringen voor f 20,-

POLITIEK VEELSTROMENLAND

Socialisme, liberalisme, christen-democratie, marxisme, radicalisme...

Een cursus over politieke stromingen in Nederland

9 schriftelijke lessen voor f 20,-

DE GEMEENTERAAD

Het raadslidmaatschap, de begroting, ruimtelijke ordening, subsidieregelingen, gewestvorming.....

Een cursus gemeentepolitiek
24 schriftelijke lessen voor f 25,-

De ondernemingsraad

Wet op de ondernemingsraden, vergader-techniek, bedrijfs-economie, de vakbeweging, sociale verzekeringen, personeelsbeleid.....

Een cursus voor ondernemingsraad-leden
34 schriftelijke lessen voor f 45,-

onze school

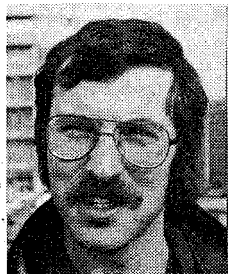
Structuur van het onderwijs, onderwijs-wetten, de ouders en de school, contourennota, de financiën...

Een cursus voor iedereen

15 schriftelijke lessen voor f 35,-

STUUR EEN LEGE ENVELOP (ZONDER POSTZEGEL) AAN: STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE, ANTWOORDNUMMER 235(K), LEIDEN. ENU ONTVANGT PER OMGAANDE UITGEBREIDE INFORMATIE! TELEFOON 071-893403.

EEN GROTE STAD BESTURENHOE DAN?

**DOOR
HANS SIMONS**

Enige tijd geleden heb ik in PPRAK iets verteld over de vragen waar de PPR in Rotterdam mee bezig is. Eén van de onderwerpen betrof de discussie over centralisatie en decentralisatie, gekozen wijkraden en wat daarmee samenhangt.

Gevraagd is of ik in artikelvorm uitvoeriger wilde ingaan op de binnen de PPR tot nu toe ontwikkelde gedachten en meningen. Bij deze wordt daaraan voldaan. Overigens geldt dat de PPR-Rotterdam geen verantwoordelijkheid draagt voor de tekst. Een en ander geldt vooralsnog als „voorlopige” persoonlijke gedachte om tot een meer democratisch bestuur van de grote stad te komen.

Het artikel is als volgt opgebouwd.

In een eerste gedeelte wordt kort ingegaan op de kenmerken van de grote stad, in het bijzonder Rotterdam. Dat is nodig in het licht van de reorganisatievoorstellen binnenlands bestuur, die momenteel uitvoerig in discussie zijn. In die voorstellen is de grote stad in gevaar.

In het tweede gedeelte wordt vervolgens een schets gegeven van de uitgangssituatie ten aanzien van de verschillende bestuurlijke plannen, zowel op rijks- als plaatselijk nivo. Welke plannen en meningen liggen er ten aanzien van het bestuur van de stad? Dit gedeelte mondt uit in een korte beschrijving van verschillende alternatieven.

Vervolgens wordt in een laatste gedeelte ingegaan op de begrippen decentralisatie en dekoncentratie, en een strategie aangegeven om tot een meer democratisch bestuur te komen van de grote stad.

I Grote stad: kenmerken en problemen

De grote stad kenmerkt zich in algemene zin door het volgende:

- grote bevolkingsdichtheid;
- verscheidenheid van woonmilieus;
- dicht vervoersnet;
- relatief hoog verzorgingspeil met grote gevarieerdheid;
- hoogwaardig centrum;
- gekoncentreerde werkgelegenheid;
- gemengde bevolkingssamenstelling;
- bedreigde woonomgeving/aantasting leefbaarheid;
- culturele verscheidenheid; vormen van tegenkultuur;
- organisatie/desorganisatie; aanpassing/verzet.

Het meest kenmerkende probleem vormt het verlaten van de stad door haar bewoners. De afgelopen tien jaar zijn tienduizenden Rotterdammers weggetrokken naar meer landelijke omgevingen, maar hebben hun arbeidspositie in Rotterdam behouden. Ik ga in dit verband niet in op de daarmee samenhangende problemen van vervoersstromen etc.

Kenmerkend voor de „vertrekkers” is hun inkomenspositie (sociale laag). De midden- en hogere groepen zijn vertrokken. Een toenemende éénzijdigheid in bevolkingssamenstelling van Rotterdam is er het gevolg van. Van de grote stad weer een pluriforme stad maken is één van de belangrijkste opgaven in de komende jaren.

In het bijzonder wat Rotterdam betreft noem ik nog de volgende problemen.

● Vanaf 1945 heeft de meeste nadruk gelegen op de havengebieden. De stad, de ontwikkeling van de stad is daaraan ondergeschikt gemaakt.

● Het bombardement van 1940 heeft het hart van de stad weggerukt. Het gevolg is een eenzijdig schaalvergroten centrumontwikkeling geweest na 1945. In die ontwikkeling is de woonfunctie goeddeels verdwenen en keerden sociaal-kulturele-vrijtijdsvoorzieningen onvoldoende terug.

Een centrum ontstond met een sterk verminderde aantrekkingskracht voor de bevolking. Het functioneerde nauwelijks als ontmoetingsplaats.

● De beeldvorming over Rotterdam is overwegend negatief. De stereotiepe beelden over Rotterdam zijn een geheel eigen leven gaan leiden. Dat heeft allerlei nadelige gevolgen. Ik noem in dit verband de moeilijkheden voor tal van organisaties om functies bezet te krijgen. Het noemen van Rotterdam is meestal reeds voldoende om de sollicitatiebrief maar niet te schrijven.

● Rotterdam heeft op tal van gebieden, ik denk in het bijzonder aan de culturele sektor, een achtergestelde positie bij de overige grote gemeenten, waar het om rijksbijdragen/subsidies gaat. Wellicht heeft dat te maken met een ander beeld over Rotterdam, namelijk dat van de rijke stad, die het eigenlijk allemaal wel zelf kan.

Samengevat

Een grote stad is een komplekse eenheid, een specifieke eenheid, door haar geschiedenis, haar heterogeniteit naar leeftijden, inkomens, vormen van samenleving. Een grote stad is een „menging van ongelijksoortigheden”. Elke reorganisatie van het binnenlands bestuur zal getoetst moeten worden aan de volgende twee zaken:

- In welke mate laat ze de stad als maatschappelijk-kulturele eenheid in stand. Een stad is geen verzameling van dorpen.
- In welke mate levert ze een bijdrage aan de oplossing van meer specifieke problemen van de grote stad.

II Uitgangssituatie 1976 (rijk; gemeente)

A Konzept-ontwerp reorganisatie binnenlands bestuur
Essentie is hier een drie-bestuurslagenmodel, waar een verschuiving van bevoegdheden gaat plaatsvinden vergeleken met de huidige situatie. Een verschuiving die in niet alle opzichten in de goede richting zit, vanuit de PPR-visie.

Rijk, mini-provincie en gemeenten van ongeveer gelijke omvang zijn de drie geledingen. Konklusie naar de grote stad: deze verdwijnt als bestuurlijke eenheid. Ik heb de volgende twee essentiële bezwaren tegen het concept-ontwerp.

a. er wordt onvoldoende rekening gehouden met histories gegroeide maatschappelijke verbanden. Daarbij komt dat de oplossing van de problemen van de grote stad als zo'n verband verder van huis komt in de huidige voorstellen.

b. Het concept-ontwerp ontwikkelt nauwelijks een visie op binnengemeentelijke decentralisatie. Dit weegt zwaar. Juist bij een reorganisatie binnenlands-bestuur zou het criterium van de democratisering meer gewicht moeten hebben dan dat van de doelmatigheid.

B. Rotterdam is al enige tijd op weg met deze binnengemeentelijke decentralisatie. Er bestaan reeds vier deelgemeenten. Nieuwe plannen zijn in aantocht. De PPR ondersteunt deze ontwikkeling naar de bedoeling. Het gaat alleen niet ver genoeg en er vindt niet gelijktijdig een dekoncentratieontwikkeling plaats (zie verder III).

ad A.

De situatie wat betreft de binnenlandse reorganisatie nu overziend zien we vijf theoretische modellen, met verschillende betekenissen voor Rotterdam.

1. Mini-provincie volgens regeringsmodel (aansluiting bij het huidige Rijnmond) doch een groter territorium omvattend. De grote stad verdwijnt in deze constructie van de kaart.

2. Het stadsgewest.

Dit was een idee van de Wiardi Beckman Stichting. Het behelst: Gelijktijdige opheffing van de gemeenten in het betrokken gebied en de instelling van een stadsgewestbestuur, waaraan alle taken van de gemeenten worden toegewezen.

Ingesteld worden dan deelgemeenten, alle ongeveer van gelijke grootte, waaraan verzorgende taken kunnen worden toebedeeld. Dit model houdt in dat de centrumgemeente, die de oorzaak is geweest van het ontstaan van het stadsgewest, ophoudt te bestaan.

3. Een mini-provincie met handhaving van de grote stad. Dit model betekent vier bestuurslagen en gaat bovendien in tegen de gelijke-gemeente-filosofie.

4. Een stedelijke miniprovincie (opgedeeld in deelgemeenten en wijkraden). Deze stedelijke miniprovincie zou bestaan uit Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen (evt. Capelle en Spijkenisse). Met deze constructie wordt regionaal bestuur gerealiseerd en blijven de gemeenten intact).

5. Geen verandering in de bestaande situatie; wellicht enkele aanpassingen. (Wellicht is dat voor de komende jaren het meest te verwachten.)

Voorlopige konklusie

De PPR-Rotterdam heeft nog geen definitief standpunt bepaald. Binnenkort zal er uitvoerige discussie over plaatsvinden.

Ik meen dat de verschillende bestuursmodellen getoetst moeten worden aan de volgende criteria:

- recht doen aan de in de samenleving aanwezige verbanden.
- grote kansen voor betrokkenheid van de bevolking bij het bestuur.

- mogelijkheden van decentralisatie op de verschillende niveaus.
- voorwaarden voor binnengemeentelijke decentralisatie.
- bijdrage aan de oplossing van de centrale maatschappelijke problemen.

Een voorlopig oordeel mijnerzijds, de vijf alternatieven beziend, is dat het onder punt 4 genoemde alternatief van een stedelijke mini-provincie het meest in aanmerking komt.

Immers:

- er wordt regionaal bestuur gerealiseerd.
- het bestuurlijke verband van de grote stad wordt gehandhaafd.
- de binnengemeentelijke decentralisatie, waarmee begonnen is kan doorgezet worden.

ad B.

Rotterdam is al een aantal jaren bezig met het ontwikkelen van vormen van binnengemeentelijke decentralisatie. De deelgemeenten zijn tot stand gekomen. Het zijn democraties gekozen organen met vooral adviserende bevoegdheden. Nauwelijks beslissingsbevoegdheden. Dat vormt de reden dat de PPR-Rotterdam deze ontwikkeling nogal ambivalent heeft gewaardeerd.

Binnenkort worden aan de vier deelgemeenten die nu bestaan meer bevoegdheden toegekend. Een verheugende zaak. Daarnaast is een plan gelanceerd om in de overige wijken van Rotterdam tot gekozen wijkraden te komen. Deze zouden slechts adviserende bevoegdheden hebben.

De PPR heeft zich daartegen verzet en wel om de volgende redenen.

- democraties gekozen organen zonder bevoegdheden is een slechte zaak.
- decentralisatie alleen is een onvoldoende antwoord op de vraagstukken die men aan wil pakken.
- het ontbreekt op dit moment aan opvattingen hoe het proces van de concentratie op gang gebracht moet worden.

Ook in het najaar zullen we de discussie voeren onder welke condities we bereid zijn de decentralisatie verder te ontwikkelen.

III Decentralisatie en dekoncentratie

A. Definiëringen

Algemeen

Decentralisatie: alle activiteiten die erop gericht zijn de categorieën van beleidsvoorbereiders, besluitvormers en uitvoerders te vergroten.

Dekonzentratie: Het afzonderen van delen van een groter geheel, doch het tevens formeel laten functioneren binnen de eenheid van het grotere geheel.

Specifieker:

Decentralisatie: het creëren van nieuwe bestuurlijke eenheden met vrijheid van handelen, met een eigen autonomie.

Dekonzentratie: het vanuit het staande ambtelijke apparaat ontwikkelen van meer wijkgebonden apparaten

Samengevat: Decentralisatie is spreiding van bestuur dekoncentratie is spreiding van het ambtelijk apparaat.

B. Doeleinden en samenhang

In een aantal politieke programma's wordt zeker de laatste jaren het instrument van de decentralisatie

aangeprezen. Het zou een grote bijdrage leveren aan de vergroting van de zeggenschap van meer bewoners. Bewoners, die zeker in de bestuurlijke structuur van een grote stad meestentijds vervreemden van dat bestuur. Ik meen dan ook dat decentralisatie met kracht bevorderd moet worden. Er is echter nog iets anders. Veel gesprekken met bewoners leren je dat de centrale klachten veelal betrekking hebben op de ondoorzichtigheid van het ambtelijk apparaat. Men heeft veelal het gevoel, en terecht, dat het apparaat voor van alles werkt, behalve voor hen.

Dat betekent dat ik de konklusie trek dat met name de samenhang van decentralisatie en dekoncentratie oplossingen kan bieden in de richting van meer zeggenschap van meer mensen over hun eigen woon- en leefsituatie. We zullen bereid moeten zijn de mensen eerst de instrumenten in handen te spelen die het hen mogelijk maken mee te beslissen over de zaken die hen direkt of indirekt aangaan.

Het is onmiskenbaar dat er een vierde macht bestaat. Veel politici schrikken ervoor terug, is mijn ervaring, dat te erkennen. Daarmee stelt men immers tevens ter discussie in welke mate men zelf invloed op ontwikkelingen kan hebben.

Het is ontegenzeggelijk zo, dat er in die vierde macht veel kennis ligt opgeslagen. Kennis waarvan de burger het idee heeft dat hij er nauwelijks gebruik van kan maken. En dat is nodig! Want kennis is een niet geringe machtsfaktor.

Als het dan gaat om spreiding van macht (en daar is het toch om begonnen, volgens diegenen die voor decentralisatie pleiten), dan gaat het ook om spreiding van het ambtelijk apparaat. Dat betekent voor een stad als Rotterdam, dat met kracht gestreefd moet worden naar andere ambtelijke structuren.

Strukturen, die in ieder geval niet meer de vertikale grote ondoorzichtige apparaten zijn. Integendeel: we zullen toe moeten naar volledig publiekgeoriënteerde gemeentelijke diensten en afdelingen. Dat betekent opsplitsen van het apparaat in kleinere eenheden, die per wijk (distrikt) hun werkgebied vinden. Op lange termijn zouden dan een soort breed samengestelde distriktendiensten moeten ontstaan. Op stedelijk nivo zouden zich slechts planningsdiensten en schaarse specialismen bevinden in die conceptie.

Ik geloof dat we echt eerst moeten beginnen dit instrumentarium te ontwikkelen in de hierboven geschetste richting. Na verloop van tijd heeft het dan zin en betekenis tot structuren van formele politieke decentralisatie te komen.

Het beginnen met politiek gekozen wijkraden zonder overeenstemming over de kondities waaronder dat kan slagen is een slechte weg. Binnen de kortste keren zal elke poging tot decentralisatie die niet onderbouwd is doodlopen!

Veel onderzoeken tonen aan dat het vertrouwen in lokale politici bij bewoners niet bijster groot is. Om te denken dat op wijknivo bij politiek verkozen wijkraden dat vertrouwen snel zal toenemen is mijns inziens een naieve illusie.

Dat is een reden temeer eerst te werken aan de kondities voor meer zeggenschap van meer mensen. Het werken aan die kondities zal plaatsbepalend zijn voor het wel of niet slagen van de door ons gewenste decentralisatie, in de vorm van politieke organisaties op wijknivo.

C. Strategie

In dit gedeelte wil ik trachten kort aan te geven welke strategie gevolgd zou kunnen worden die recht doet aan de doelen en vooral de samenhang van decentralisatie en dekoncentratie.

Ik doe dat in de vorm van een stappenplan.

1. Formuleren van stedelijke politieke doelen per sektor van zorg.
2. Per sektor (aantal sectoren) door middel van verordeningen regels opstellen over de wijze waarop men op wijknivo kan meebeslissen en ten aanzien waarvan.
3. Daartoe is het nodig dat de stedelijke overheid randvoorwaarden opstelt, die vooral betrekking hebben op „bovenwijkse belangen”.
4. Door middel van de verordeningen ad 2. ontstaan groepen bewoners die met ambtenaren b.v. bestemmingsplannen maken (sektor stadsvernieuwing) wijkwelzijnsplannen maken (meerdere sectoren omvattend) etc.
5. Langzamerhand zal de noodzaak blijken van een meer op wijknivo geënte en georiënteerde ambtelijke structuur, die voldoende in staat is de verschillende vormen van funktionele decentralisatie die zich binnen een territorium ontwikkelen te ondersteunen.
6. De plannen die ontwikkeld worden op wijknivo binnen de gestelde randvoorwaarden (voor de opstelling waarvan men over een stedelijke planningsorganisatie blijvend dient te beschikken als stedelijk bestuur) worden slechts marginaal getoetst. Spelregels worden in de respektieve verordeningen vastgelegd en welke procedures toegepast worden bij afwijkingen).

7. Na verloop van tijd zal de behoefte groeien om de ontwikkelde vormen van decentralisatie onder te brengen in meer politieke kaders (politiek gekozen wijkraden). Dan kan ook het proces beginnen van afweging per wijk tussen de verschillende sectoren per wijk.

8. De noodzaak zal zich dan voordoen de ambtelijke organisatie verder te ontwikkelen in de richting van „wijkgebonden diensten”, die het meest optimaal het politieke proces in de wijk kunnen ondersteunen. Heel globaal heb ik aangegeven aan welke strategie ik denk. Daarbij geldt overigens dat in Rotterdam zeker in de sfeer van de stadsvernieuwing al zo gewerkt wordt.

Maar één ding is daar niet gebeurd. De ambtelijke organisatie is nog steeds onvoldoende aangepast aan de wens om bewoners heel nadrukkelijk in het stadsvernieuwingproces in te schakelen.

Ik geloof dat de bovenvermelde strategie het meest aansluit bij de verlangens en behoeften van de bewoners en het meest geschikt is de problemen in een wijk aan te pakken en op te lossen.

D. Dekoncentratie en gemeentelijk personeelsbeleid

Over het algemeen, is mijn ervaring, is er bij politici weinig tot zeer weinig belangstelling voor het personeelsbeleid van de eigen organisatie. Vraagstukken van medezeggenschap, meer horizontale werkverbanden worden angstvallig tegemoetgetreden.

In Rotterdam hebben we als PPR door middel van een interpellatie getracht meer aandacht te krijgen voor het grote belang dat gemoeid is met een goed sociaal (personeels)beleid.

De ontwikkeling naar wijkgebonden diensten zoals beschreven heeft betekenis voor een progressief personeelsbeleid. Immers er treedt een verschuiving op van de traditionele hiërarchiese organisatiestructuur naar een meer horizontale organisatie. Dat betekent dat ambtenaren meer inzicht en doorzicht krijgen in de betekenis van hun eigen taak in het grotere geheel. Tevens zal eerder betrokkenheid mogelijk zijn bij ambtelijke processen van besluitvorming van meer ambtenaren dan daarvoor.

In de ontwikkeling naar distriktsdiensten zal het eerder gaan om vertegenwoordigers van die diensten met een meer generale dan een specialistiese inslag. Dekoncentratie leidt gedeeltelijk tot ontspecialisatie. Dat is gunstig!

IV Samenvatting

In de volgende punten zou ik één en ander willen samenvatten.

A. Elke reorganisatie binnenlands bestuur die de

grote stad aantast als bestuurlijke eenheid met alle gevolgen voor het maatschappelijk gegroeide verband dat de stad is, verwerp ik.

B. Binnen de stad dient op een systematische wijze aandacht gegeven te worden aan het beleidsstreven van de democratisering van het bestuur. Zodanig dat de zeggenschap van velen mogelijk wordt, met behoud van een stedelijk bestuur.

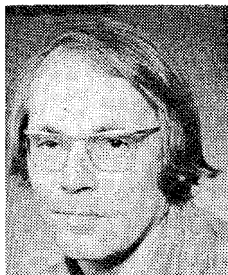
C. Daartoe dienen op meer samenhangende wijze dan nu veelal gebeurt processen van decentralisatie en dekoncentratie parallel te verlopen en vorm en inhoud te krijgen, uitlopend in politieke wijkraden gekoppeld aan wijkgebonden ambtelijke diensten.

SCHEMA BIJ „DE MENSEN OF HET SYSTEEM”

	vulling	visie	eis	visie	vulling
A	vroege selectie nivogroepen niet blijven zitten, kun je niet mee, dan maar lager niveau	kostenfactor	afschaffen zitten blijven	afsnijden van kansen en etiketteren voorkómen	uitstel selectie heterogene groepen flexibel leerstofaanbod
B	mobilitetskennis geïsoleerd (in vakken) versnipperd	snelle verandering technologie vereist: mobiele arbeidskracht	veralgemening van de opleiding	streven naar kritische mondige medeverantwoordelijke burger	vakkenintegratie ander soort leerstof interne democratisering leren „nee” zeggen
C	samen opleiden homogeniseren van: taal normen waarden	vervreemding ↓ kommunikatiestoring ↓ motivatieverlies ↓ verleegde produktiv.	sociale integratie	opheffen diskriminerend karakter van bestaande verschillen	samen opleiden inzicht in functioneren van verschillen (= leerstof) + stellingname
D	presentatieselectie maatschappijgericht beste leraren voor sterkte leerl.	behoefte aan goed geschoolde arbeidskracht (probleemoplossers)	optimale ontplooiing	komplete ontwikkelings mogelijkheden voor iedereen naar aard en belangstelling	geen selectie leerlinggericht flexibel onderwijs beste leraren voor leerlingen met de meeste problemen

DE MENSEN OF HET SYSTEEM

HET POLITIEKE DILEMMA VAN EEN ONDERWIJSBELEID

**DOOR
GERARD WESTHOFF**

Een interessant voorbeeld van een aan een schoolstelsel ten grondslag liggende filosofie is te lezen in „Alice in Wonderland”.

Alice vraagt aan de schildpad hoe het onderwijs in Wonderland is georganiseerd. De schildpad antwoordt: „Och, heel eenvoudig. De eerste dag gaan we 10 uur naar school, de tweede dag 9 uur, de derde dag 8 uur enzovoorts.”

Als Alice verbaasd om een verklaring vraagt, zegt de schildpad: „Nou, heel gewoon: Onderwijs geniet je, en daar geniet je steeds minder van.” Het aardige is dat in dit voorbeeld de uiterste konsekventie wordt getrokken uit het feit, dat het woord genieten twee betekenissen kan hebben.

Wat discussie over het onderwijs vaak zo schimmig maakt is de omstandigheid dat de gesprekspartners wel dezelfde woorden gebruiken, maar zich er niet van bewust zijn dat ze uiteindelijk heel verschillende dingen bedoelen.

Als je de verlangens bekijkt die nog al eens geuit worden in middenschooldiskussies, lijken dat zo op het oog betrekkelijk duidelijke en wenselijke zaken. De discussie wordt pas moeilijk als het om de konkretisering gaat. En dan nog niet eens omdat die konkretisering een uitermate moeilijke zaak is (dat is een probleem apart), maar omdat in het gesprek over die konkretisering blijkt dat verschillende groepen met hetzelfde woord wat anders bedoeld hebben.

Ze gaan ruzie krijgen als ze merken, dat het niet alleen een kwestie is van toevallig een andere betekenis hechten aan een woord, maar te maken heeft met heel fundamentele verschillen in opvatting over mens en maatschappij en hoe het onderwijs daarin moet functioneren. Achter die schijnbare eensgezindheid kan een verschil schuilgaan in visie van waaruit je tot zeer verschillende konklusies komt als je concreet wordt.

Laat ik een voorbeeld geven.

Je kunt het er betrekkelijk snel over eens zijn dat er

op school meer aan sport moet worden gedaan. De motivatie erachter kan echter heel verschillend zijn: Die kan zijn: Meer aandacht leidt tot verhoging van het prestatienivo en tot het ontdekken en ontwikkelen van talent dat anders misschien verborgen zou zijn gebleven. Deze verhoging van prestatienivo zal landelijk uitwerken in het nivo van de nationale topsport en te merken zijn in het behaalde aantal internationale titels en medailles. Het prestige dat daar het gevolg van is, is zowel politiek als economies belangrijk (denk maar aan de DDR die ten tijde van de Hallsteindoktrine topprestaties duidelijk als politiek instrument gebruikte).

Wat betekent zo'n achterliggende filosofie nu in de dagelijkse schoolpraktijk? Het betekent bv. het aankweken van veel prestatiemotivatie, de moraal van: wie het meeste presteert is de belangrijkste. De beste gymnastiekleraren voor de getalenteerde leerlingen, vroege selectie en veel aandacht voor de begeleiding en de prestaties van het schoolteam. Dat betekent op het nivo van de dagelijkse lespraktijk dat een gymleeraar aan het eind van de les zegt: „Waarom wordt er niet meer op Wim gespeeld? We weten toch allemaal dat die verreweg het best schiet.”

Diezelfde eis: meer sport in de school kan ook uit een heel andere motivatie voortkomen: De mening bijvoorbeeld dat de mens niet gediend is met een eenzijdige cognitieve ontwikkeling. Dat we gelukkiger zijn als we ons ook motories ontplooiën. Dat aansport-doen niet alleen gezond is voor lijf en leden, maar je ook een hoop lol in je leven kan verschaffen. Als je vanuit zo'n filosofie naar de dagelijkse schoolpraktijk gaat kom je tot een heel andere situatie: Niet zozeer aandacht voor topsport (schoolteam), maar voor breedtesport (klasseteams). Het aankweken van de moraal dat sport leuk is, ook als je er niet in uitblinkt, de beste leraren voor de leerlingen die de meeste moeite hebben zich op dit terrein te ontplooiën. Op het nivo van de dagelijkse lespraktijk een leraar die aan het eind van de les zegt: „Waarom wordt er toch telkens op Wim gespeeld? Dat die kan schieten weten we wel.”

Zo kun je het op het oog eens zijn over een eis. Maar op grond van verschillende filosofieën waarvan de praktische uitwerkingen elkaar uitsluiten.

Als je dat een beetje schematies voorstelt kom je tot de volgende indeling.

In de rest van mijn verhaal wilde ik een aantal eisen, verlangens, behoeften of hoe je ze maar noemen wilt op dezelfde manier aanpakken. Je krijgt dan een schema in vijf kolommen. In het midden de eisen, aan

vulling	visie	eis	visie	vulling
topsport. prestatie/selectie	internationaal politiek/ekon. rendement	meer sport in de school	motoriese ontwikkeling	breedte-sport geen selectie pret

weerskanten daarvan de er achter liggende visies, ter weerszijden aan de buitenkant een aanduiding van de praktische uitwerking van de eis op grond van de onderliggende visie.

vulling	visie	eis	visie	vulling
	←	afschaffen zittenblijven	→	
	←	veralgemening v. d. opleiding	→	
	←	sociale integratie	→	
	←	optimale ontplooiing	→	

vanuit het systeem
(technokraties)

vanuit de mensen
(emancipatories)

Dat verschil in visie achter ogenschijnlijk dezelfde eisen zou ik willen duidelijk maken aan de hand van vier thema's die onder meer in de middenschooldiskussie een grote rol spelen, te weten:

- afschaffen van het zittenblijven
- veralgemening van de opleiding
- sociale integratie
- optimale ontplooiing

Deze onderwerpen hebben veel met elkaar te maken en overlappen elkaar soms ook. Niet alle voorkomende tegenstellingen in onderwijsvisie in Nederland zijn er in al hun genuanceerdheid in onder te brengen.

Wat ik proberen wil, is een raamwerk te geven waarin die tegenstellingen herkenbaar zijn en waardoor bepaalde verbanden gelegd kunnen worden. Als dit misschien wel eens tot een gechargeerde of niet overgenueanceerde voorstelling leidt, komt dat door dat ik de herkenbaarheid van de tegenstelling prioriteit heb gegeven boven een te uitvoerige detaillering.

De vier eisen die ik daarstraks genoemd heb komen voort uit bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen. Je kunt je afvragen waar die ontwikkelingen vandaan komen of door wat voor mensen of omstandigheden ze op gang zijn gebracht.

Een zeer heldere analyse daarvan heeft de Duitser Rolff gegeven op de Gesamtschulekonferentie in Beekbergen in 1973 (georganiseerd door het Algemeen Pedagogies Studiecentrum, Buitenveldertselaan 106, Amsterdam). Hij onderscheidt twee pressiestromen die beide vanuit hun eigen behoeften eisen aan het onderwijs stellen.

De ene kant is de kant van de **technokratie**. De kant van het systeem dat zichzelf in stand wil houden, het systeem van de zich steeds verder industrialiserende maatschappij. Om zich staande te kunnen houden is het nodig het bestaande steeds verder te ontwikkelen. Vandaaruit ontstaan bepaalde behoeften waaraan het bestaande schoolstelsel niet voldoet. Het gevolg daarvan is een druk om te veranderen.

De andere pressiestroom is die van **de mens**. De mens die zich wil veranderen, ontwikkelen en, voor een deel, emanciperen.

Ik geloof dat het goed is met nadruk te zeggen dat het niet gaat om een tegenstelling tussen „de industrie” (zij) en de voorstanders van emancipatie (wij). Zo eenvoudig ligt het niet. Want we zitten met z'n allen in dat systeem, ook al willen we nog zo hard emanci-

peren. De spanning tussen de beide soorten eisen zit ook in ons zelf.

Afschaffen zitten blijven

Het afschaffen van het zittenblijven of anders gezegd van het systeem van leerstofjaarklassen is een eis die rechtstreeks voortvloeit uit de ontwikkelingen van het systeem. In de laatkapitalistische samenleving zijn de arbeidskosten hoog. Kinderen laten zittenblijven is dan een luxe die je je niet kunt permitteren. Als jaarlijks zo'n 25 procent van alle leerlingen blijft zitten betekent dat een evenzo grote extra post aan mankracht en materieel. Dat is zonde van het geld, al was het alleen maar omdat al die kinderen ook alles moeten overdoen waar ze wel goed in waren.

Vanuit de gedachte dat zittenblijven te duur is en tot verminderd rendement leidt van mensen en materiaal kun je dan naar oplossingen gaan zoeken.

Het lijkt me niet zo verbazingwekkend dat die oplossingen dan komen te liggen in de sfeer van pure rationalisering. Vanuit zo'n gedachtengang los je al enorm veel op, als je er in zou slagen leerlingen, die op een bepaald nivo niet mee kunnen, er uit te vissen. Die laat je dan een versnelling lager draaien. Ze raken dan wel achterop. Maar dat is altijd nog goedkoper dan dat ze een aantal malen blijven zitten. Dat betekent prestatieselectie, die het grondigst zou moeten zijn op die gebieden die gewoonlijk als de belangrijkste aanwijzingen voor schoolsukses gelden. Vakken met veel prestige als Nederlands, wiskunde en Frans.

Hoe vroeger je die selectie zou kunnen toepassen, hoe minder boven-hun-machtwerkers onderweg, hoe goedkoper het systeem. In onderwijskundige termen: Je zou het meest gediend zijn met een systeem van nivodifferentiatie en een goed apparaat van selectieve toetsen om zo snel mogelijk te kunnen schiften.

Achter diezelfde eis: „schaf het zittenblijven af”, kan natuurlijk ook een heel andere visie zitten. Zonder het kostenaspect te willen verwaarlozen, zullen toch de prioriteiten anders gaan liggen, als je dit probleem bekijkt vanuit de behoeften van de naar emancipatie strevende mens. Dan maakt het verlangen om aan het verschijnsel zitten blijven een einde te maken deel uit van een algemeen streven naar gelijke kansen.

Nu heeft deze gelijke kansen problematiek een aantal aspecten waar ik onder het hoofd „Integratie” nog op terug kom. Maar een van de aspecten is het feit dat, naarmate de selectie vroeger plaatsvindt, kinderen uit de lagere milieus meer in het nadeel zijn.

Maar dat niet alleen. Hoe langer de school alle kinderen bij elkaar kan houden, zonder ze te schiften, hoe groter de mogelijkheid om allerlei nadelige eksterne factoren te neutraliseren.

Je kunt daarbij denken aan milieu-invloeden, maar ook aan intrapersonale factoren als laatbloeien of „onregelmatig bloeien”. Daarbij komt dat je op deze manier zou kunnen voorkomen dat kinderen zich gaan gedragen overeenkomstig het etiket dat ze wordt opgeplakt: Een kind aan wie is meegedeeld dat hij slecht is in rekenen en daarom in een lage nivogroep geplaatst is, zal zich dom voelen met rekenen en zijn rekenresultaten zullen zich aanpassen aan het beeld dat hij van zichzelf heeft.

Doordat kinderen uit de lagere sociale milieus bij vroege selectie de grootste kans lopen laag geplaatst te worden, zal ook de nadelige werking van deze stigmatisering bij hen het sterkst werken. Die stigmatisering werkt natuurlijk omgekeerd ook positief

op kinderen die in de hoogste nivogroepen terecht komen. Hoe vroeger die selectie plaatsvindt, hoe groter de kans dat het juist de kindertjes uit de hogere sociale milieus zijn, die hiervan profiteren. En zo wordt de bestaande ongelijkheid van kansen alleen maar versterkt.

Dat betekent dat de behoefte om het zittenblijven af te schaffen aan de rechterkant van het schema voortkomt uit de wil elke vorm van selectie, dus ook het zittenblijven, zo lang mogelijk uit te stellen, geen kansen af te snijden, alle kansen open te houden en etiketteren te vermijden.

Prakties betekent dat: een systeem van **heterogene groepen** leerlingen die als sociale groep bij elkaar blijven bij **alle vakken**.

Het betekent een soort onderwijs waarbij verschillen tussen leerlingen kunnen en zullen ontstaan, maar dat zo georganiseerd is dat het niet leidt tot het vormen van homogene nivogroepen-met-etiket en selectie.

Als je nu de beide uitersten met elkaar vergelijkt, lijkt me duidelijk dat het kiezen van de beste differentiatievorm niet een kwestie is die je alleen maar even onderwijskundig hoeft op te lossen. Dat is in feite een politieke keuze (zie A. in de figuur op pagina 10.)

Veralgemening van de opleiding

Ook aan de eis „veralgemening van de opleiding” liggen vanuit de beide pressiestromen geheel verschillende filosofieën ten grondslag.

Voor de technokratische kant, vloeit die filosofie weer direkt voort uit de eisen, waaraan voldaan moet worden om de zaak draaiende te houden. We leven in een systeem waarin het onwaarschijnlijk is dat een leerling het vak dat hij op school leert, tot zijn pensioen zal uitoefenen. Integendeel. Hij zal waarschijnlijk een aantal keren van vak moeten veranderen. Maar ook binnen zijn vak zal hij door de enorme veranderingen in de technologie en de snelheid waarmee die zich voltrekken, nieuwe vaardigheden moeten leren, die vaak bijna op een beroepsverandering neerkomen. Dat alles verloopt het soepelst (en hoe soepeler het verloopt hoe groter het rendement van de betreffende arbeidskracht) als grofweg aan twee voorwaarden is voldaan:

1. Hij moet over een soort algemene kennis en vaardigheid beschikken, die overal te pas komen en van waaruit hij snel een aantal aanvullende dingen kan leren, die hem geschikt maken voor de behoeften van het moment.
2. De arbeidskracht moet veranderingsbereid zijn. Dat klinkt erg mooi, maar het betekent ook dat hij niet te krities moet wezen ten opzichte van veranderingen. Niet bij elke verandering moet hij willen weten „waar dat goed voor is”, of het wel nodig is, wie de winst opstrijkt en dergelijke.

Dat betekent in de praktijk dat in het onderwijs een soort mobiliteitskennis moet worden aangebracht. Algemene technieken in plaats van machinebankwerken, wat wiskunde, Engels ed.

Maar zoals gezegd is het niet in het belang van het systeem, dat de leerling daarbij tevens krijgt aangeleerd dat die kennis in een bepaald verband funktioneert en dat je met die kennis krities kunt omgaan. De al eerder genoemde Rolff geeft aan, dat vanuit dat systeem geprobeerd zal worden dat kritiese bewustzijn onder controle te houden. Hij noemt als middel daartoe, het aanbieden van de leerstof in situaties die zo weinig mogelijk samenhang vertonen. Dat kan bv. heel goed verpakt worden als erg progressief klinken-

de individualisering van het onderwijs. Technieken als geprogrammeerde instructie zijn dan uitstekend geschikt om de vereiste en benodigde kennis over te dragen, terwijl het proces van krities bewustworden goed te kanaliseren is. Ook het probleem van de vakkenintegratie speelt hier een rol. Op grond van de systeemtheorie van Van Parreren kun je aannemen (trouwens elke leraar kent het verschijnsel) dat bij streng naar vakken gescheiden aangeboden leerstof systeemscheiding kan optreden. Zo kun je heel goed naast het vak scheikunde kinderen *in een apart vak* iets laten leren over de vervuiling van het milieu zonder dat de leerling verbanden zal gaan leggen tussen het scheikundepraktikum en de milieules. Als ieder zich maar strikt binnen zijn vak houdt.

Het is duidelijk dat we met „veralgemening” wat betreft onze visie in een rechtstreekse belangentegstelling tussen de beide pressiestromen terecht komen. Natuurlijk wordt aan de kant van de emancipatoire behoeften ook gedacht in termen van verbreding van het vormingsaanbod, meer aandacht voor kulturele en affektieve vaardigheden, ed. Maar in deze veralgemening zit ook een emancipatorische kern. Veralgemening betekent niet alleen wat meer leren of wat algemener leren. Het betekent ook **krities** leren.

Als je wilt opleiden tot medeverantwoordelijke kritiese burgers die beslissingen kunnen nemen voor zichzelf en samen met anderen, dan zul je o.a. leerstof moeten aanbieden binnen de kontekst waarin die functioneert.

Dan zul je moeten proberen systeemscheiding waar mogelijk te voorkomen. Dan is het ondenkbaar dat de ene leraar scheikunde staat te geven en de andere milieukunde. Dan zal het **krities omgaan met de kennis** die je verwerft altijd **deel van de leerstof** moeten zijn. Verantwoordelijkheid dragen en meebeslissen leer je niet als je hele leerproces geïsoleerd en voorgeprogrammeerd verloopt, als je nooit geleerd hebt „nee” te zeggen of „het kan anders”. Daarmee wil niet bedoeld zijn dat het in een bepaalde situatie zowel voor leerling als leraar niet erg handig zou kunnen zijn een stukje geprogrammeerde instructie bij de hand te hebben. Als het kader waarin het funktioneert maar duidelijk blijft.

In de praktijk zullen beide pressiestromen over de inhoudelijke kant van de zaak elkaar soms nog wel kunnen vinden. Er ligt hier veel konfliktstof in het „Hoe”.

Want prakties betekent de filosofie aan deze kant van het schema dat de leerinhoud in het kader van **geïntegreerde** vakken wordt aangeboden. En dan zou je **niet** moeten denken aan didaktiese integratie van verwante vakken met als motivatie dat die vanuit de vakken zelf bekeken veel raakpunten en overlappingengebieden hebben (sociale kluster, sciencekluster). En dat de kinderen waarschijnlijk meer leren in korter tijd als je ze in een nieuw vak zou onderbrengen.

Bedoeld is veel meer een projektachtige wijze van werken waar juist heel ongelijksoortige inhouden en vaardigheden geïntegreerd worden in een samenhang die misschien vanuit de vakken niet zo voor de hand liggend is, maar wel vanuit de werkelijkheid waarin ze funktioneren.

Als je de leerling wilt leren meebeslissen en verantwoordelijkheid dragen, betekent dat prakties, dat je hem ook zult moeten laten meebeslissen over zijn eigen leerweg en over de leefgemeenschap waarin hij die leerweg volgt. Een betrekkelijk ver doorgevoerde vorm van **interne demokratisering zou expliciet tot het leerprogramma moeten behoren**. Tot welke tegen-

stellingen dit verschil in filosofie bij de konkrete invulling van een onderwijsbeleid kan voeren lijkt me duidelijk. Iets van die verschillen is ook in de huidige onderwijspraktijk zichtbaar.

In de laatste jaren is met name in het lager beroeps-onderwijs (LBO) een duidelijke tendens geweest naar veralgemening. In het licht van het bovenstaande was dat een ontwikkeling op gang gezet door behoeften vanuit de technokratische kant, die ook in zijn uitwerking duidelijk die trekken vertoont (mavo-risering van het beroeps-onderwijs).

Aan de andere kant zien we een tegengestelde ontwikkeling in het partieel onderwijs. Door veel vormingswerkers duidelijk ervaren vanuit een emancipatoire filosofie, wat ze, gehoord de reacties van nogal wat werkgevers, bepaald niet in dank wordt afgenomen (zie B. in de figuur op pagina 10.)

Sociale integratie

De ontwikkeling van onze geïndustrialiseerde samenleving vertoont een aantal verschijnselen die we allemaal wel zullen kennen: Ver doorgevoerde specialisatie, waardoor de verschillende onderdelen van het produktieproces steeds verder gescheiden worden. De afstand tussen de ontwerper, de man die de grondstoffen voor gebruik geschikt maakt, tussen de mensen die in de verschillende stadia van het fabriekproces aan de band staan, de verkopers en consumenten van een produkt worden steeds groter.

Maar niet alleen op dit gebied wordt geen samenhang meer ervaren, ook de scheiding wonen-werken, arbeid-vrije tijd wordt steeds sterker gevoeld. Dit leidt tot een algemeen verschijnsel: dat vervreemding wordt genoemd.

Het optreden van die vervreemding is natuurlijk nadelig voor het instandhouden en verder ontwikkelen van het systeem. Door die vervreemding is de arbeidskracht minder persoonlijk betrokken bij het proces waar hij in zit. Zijn gemotiveerdheid daalt en daarmee zijn produktiviteit. Hij heeft minder zin in z'n werk naarmate hij minder in staat is te overzien, welke bijdrage hij levert aan welk totaalprodukt.

Maar het is ook belangrijk dat hij iets weet van de behoeften en problemen van andere schakels in de produktieketting. Alleen dan kan hij zich realiseren wat de gevolgen zijn van de manier waarop hij werkt, voor anderen die nu vaak buiten zijn blikveld blijven. Dat betekent dat de arbeidsproduktiviteit gediend is met zo goed mogelijke communicatiemogelijkheden tussen de verschillende sectoren en lagen van het produktieproces. Die mogelijkheden zou je kunnen vergroten door te streven naar een zo groot mogelijke uniformiteit.

Sociale integratie zou betekenen dat je een zo groot mogelijke eenheid in denken en spreken, in waarden, normen en verwachtingen tot stand zou moeten brengen. Als iedereen dezelfde taal spreekt, als iedereen er dezelfde arbeidsmoraal op nahoudt, dezelfde dingen mooi, goed of waardevol vindt, zal het het makkelijkst zijn om het verschijnsel vervreemding te bestrijden.

Omdat er in onze samenleving nogal wat verschillen bestaan tussen de sociale lagen en maatschappelijke rollen, met betrekking tot taalgebruik en waarden- en normensystemen, zul je in het onderwijs moeten kiezen. Het lijkt me niet zo verwonderlijk dat dan in het onderwijs wordt gekozen voor de taal en de normen en waarden van de hogere sociale lagen (literatuuronderwijs, geschiedenisonderwijs, meer prestigieuze voor „hoofd“-vakken boven „hand“- en „hart“-vakken). Veel aandacht voor kultuuroverdracht (en

wel van de cultuur van die groepen die door hun plaats in de samenleving hun subcultuur tot „de“ cultuur hebben kunnen maken) en wat betreft de affektieve komponent (houdingen) veel aandacht voor het aankweken van een positieve houding tegenover bestaande normen en waarden, gericht op het functioneren in de bestaande maatschappij, inclusief de daarin bestaande ongelijkheden.

Het lijkt me duidelijk dat je op deze manier aan de bestaande ongelijkheden er nog een toevoegt.

Kinderen uit de lagere milieus zullen op deze manier meer moeten leren en dus slimmer moeten zijn dan kinderen uit de milieus waaraan de normen zijn ontleend, om dezelfde leerdoelen te bereiken.

Om dezelfde dingen te kunnen leren of om zich staande te kunnen houden in dezelfde sociale posities (soliciteringsprocedures!) zullen ze zich immers eerst de taal en het systeem van normen en waarden moeten eigen maken, die voor kinderen uit de normbepalende milieus als het ware moedertaal zijn.

Het is juist de onvrede met die situatie die de basis vormt voor de filosofie achter de eis „sociale integratie“ vanuit de emancipatoire pressiestroom. In het bestaande systeem werken een aantal verschillen tussen mensen (en met name sociale verschillen) discriminerend.

In deze gedachtengang zijn begrippen als „gelijke kansen“ enerzijds en „homogeniseren op basis van de taal en het normen en waardensysteem van een bepaalde sociale laag“ anderzijds per definitie onvermijdelijk. En in dit denken komen eisen niet in de eerste plaats voort uit de behoefte het bestaande te bevestigen, maar uit de wens bestaande ongelijkheden hun discriminerend karakter te ontnemen. Ik formuleer dit met opzet zo. Emancipatie wil niet zeggen gelijkvormig worden, het wil zeggen gelijkgerechtigd worden, gelijke kansen krijgen.

Dat wil zeggen gelijke ontwikkelingskansen voor meerdere sociale of culturele waarden en gelijke erkenning van deze waarden en talenten bij de maatschappelijke verdeling van bezit en macht. (Van Kemenade: „Onderwijs en sociale ongelijkheid“ 1970, Sociologische Gids 17(70) p. 479). Sociale integratie zou bij moeten dragen tot gelijkwaardige ontwikkelingsmogelijkheden voor verschillende sociale culturen.

In deze gedachtengang is het niet genoeg in het onderwijs rekening te houden met bestaande verschillen. **Het discriminerend karakter van die verschillen zou tot afzonderlijke leerstof moeten worden gemaakt.** Leerlingen zouden niet alleen meer moeten leren dat bepaalde sociale lagen „hij heeft“ zeggen en andere „hij heb“ en dat het een als goed en het andere als fout geldt. Het zou ook tot de leerstof moeten behoren dat ze inzicht kregen in het functioneren van dit soort sociaal bepaalde verschillen bij het krijgen of kunnen uitoefenen van bepaalde functies.

En niet in de laatste plaats: Ze zouden moeten leren ten opzichte van zulke verschijnselen stelling te nemen.

Dat betekent prakties dat voor beide filosofieën de wenselijkheid min of meer aanwezig is om kinderen vanuit verschillende sociale lagen zo lang mogelijk gezamenlijk op te leiden. Maar dat de opvattingen over wat je vervolgens met die bestaande verschillen concreet zou moeten doen (weghomogeniseren of tot leerstof maken) strijdig zijn (zie C. in de figuur op pagina 10.)

Optimale ontplooiing

Dat onze maatschappij met zijn enorm ontwikkelde

en ingewikkelde technologie en haar steeds verdergaande specialisatie, behoefte heeft aan goed geschoolde arbeidskrachten is een opvatting die in de beide pressiestromen tot weinig verschil van mening voeren, al zijn er wel aksentverschillen.

Bekeken vanuit de behoeften van het systeem gaat het vooral om de vraag hoe je op de snelste en goedkoopste wijze voor het instandhouden van het systeem benodigde talent kunt ontdekken en ontwikkelen.

Vanuit de andere pressiestroom gaat het vooral om de behoeften van de leerlingen. Men wil ieder kind de kans geven zich volgens zijn aanleg en belangstelling zo compleet mogelijk te ontwikkelen. Wat ik nogal eufemistisch een aksentverschil heb genoemd heeft nogal wat consequenties als je de zaak prakties gaat invullen. In het eerste geval zal het voor de hand liggen dat je geen paalen voor de zwijnen gaat werpen. Je zult zo snel mogelijk aan de weet willen komen aan wie het onderwijs het best besteed is. Die kinderen zet je bij elkaar in de kleinste klassen en geeft ze de beste leraren (vgl. in de huidige situatie het onderwijs in de moderne vreemde talen bijv. in het VWO en in het LBO). Waarschijnlijk krijg je zo op de snelste en goedkoopste wijze de „knappe koppen”, de „briljante probleemoplossers” die we volgens A. D. de Groot nodig hebben.

Die kinderen die uit de hogere sociale lagen komen of gemakkelijk leren, of zich soepel aanpassen zijn het snelst en dus het goedkoopst naar het vereiste nivo te brengen. Dat de duvel ook hier dus weer op de bekende grote hoop schijnt en dat kinderen minder kans maken op het beste onderwijs naarmate ze kritischer en dus lastiger zijn, blijft buiten de overwegingen. Het gaat immers in de eerste plaats om het garanderen van voldoende mensen van het vereiste nivo en niet om het al dan niet instandhouden van een stuk ongelijkheid. Voor de schoolpraktijk betekent dit, dat de ontwikkeling van de kinderen met de meeste mogelijkheden prioriteiten krijgt, en een scherp toezien op het nivo van de top. De onderwijssocioloog Matthijsen heeft deze denktrant gekarakteriseerd als „het bovenlaag denken.” Hij zet daar tegenover het „benedenlaag-denken”. (M. A. J. M. Matthijsen, Over Bovenlaagdenken en Benedenlaagdenken. Veritas Middenschoolkongres, 8-4 '74).

Als je de complete ontwikkeling van een ieder als uitgangspunt kiest, lijkt de konklusie voor de hand te liggen dat je de meeste aandacht en dus ook het meeste geld moet besteden aan diegenen die met die ontwikkeling de meeste moeite hebben. „De gezonden hebben de heelmeeester niet van node”. Mocht het nivo van de top iets zakken dan zou je geneigd kunnen zijn om dat op de koop toe te nemen. Enerzijds omdat dat een misschien onvermijdelijk gevolg is van het verlies van een bevoorrechte positie (vroeger kregen degenen die het meeste „mee hadden” immers ook de meeste zorg). Anderzijds staat daar een ruimere ontwikkeling van de zwakkeren tegenover. En dat is de groep waarom het de „benedenlaag-denkers” vooral gaat.

Het is duidelijk dat in het denken-vanuit-het-systeem de prestatieselektie (en dan vooral op die gebieden waar een groot rendement voor dat systeem kan worden verwacht) een grote plaats inneemt naast het principe van de leraar met het hoogste opleidingsnivo voor de leerling die de minste moeite heeft.

Vanuit het benedenlaag-denken kom je juist tot een systeem waarin selectie zoveel mogelijk ontbreekt, waar een flexibel geheel van onderwijsfaciliteiten aanwezig is om zo veel mogelijk tegemoet te kunnen komen aan de behoeften van elke leerling. Met veel aandacht voor de therapeutiese kant: het helpen over-

winnen van ontplooiingsproblemen.

In het licht van deze zo verschillende uitgangspunten wordt het wat begrijpelijker als je mevr. Van Someren en de heer Van Kemenade zo volstrekt aan elkaar voorbij hoort praten. Allebei zeggen ze te streven naar „optimale ontplooiing” en geen van beiden liegen ze. En toch betogen ze beiden, dat wat de ander wil die optimale ontplooiing juist in de weg zal staan. Het was eigenlijk het aardigste gesprek tussen een beneden- en een bovenlaag-denker dat ik tot nog toe gehoord heb (zie D. in de figuur op pagina 10.)

Slot

Als je de vier eisen (zie pag. 10) bekijkt, dan is de konklusie gerechtvaardigd, dat er vanuit een aantal maatschappelijke ontwikkelingen eisen aan het onderwijs gesteld worden, waaraan het bestaande onderwijssysteem niet voldoet.

Of je het nu van de technokratische of van de emancipatoriese kant bekijkt, er zal een schoolsysteem moeten komen zonder leerstofjaarklassen, met voor een deel een ander soort inhouden (vakken) dat zo moet zijn georganiseerd, dat leerlingen uit verschillende sociale lagen zo lang mogelijk samen worden opgeleid op een zodanige manier dat ze zich optimaal kunnen ontplooiën.

Als je dat bij elkaar optelt, dan lijkt me duidelijk dat je met ons systeem aan deze eisen niet kunt voldoen. Ons systeem met zijn vertikale categorieën voor kinderen vanaf twaalf jaar en zijn leerstofjaarklassen vanaf de kleuterschool. Met het vakkenpakket dat sinds Thorbecke nauwelijks is veranderd en waarin aan het bewust en professioneel organiseren van leerprocessen (met name in het voortgezet onderwijs) nauwelijks iets kan worden gedaan.

Er zullen met name voor de leeftijdsgroep van twaalf tot zestienjarigen, structurele veranderingen in het onderwijssysteem moeten worden aangebracht. Iets als een Middenschool bijvoorbeeld. Daar helpt geen moedertje-lief aan. Dat nieuwe onderwijssysteem bestaat nog niet. Er bestaat een aantal vage plannen, er bestaan verschillende onderliggende ideologieën. De strijd die voor ons ligt zal gaan over de vraag wat voor onderwijssysteem er komt. Wordt het emancipatories of technokratises?

En wat willen wij? Als politieke partij? Want de beslissing of het een technokratises of een emancipatories onderwijssysteem moet worden is in eerste instantie geen onderwijskundige beslissing. Het is een beslissing die te maken heeft met de vraag wat we met onze samenleving willen. Het is een politieke beslissing die meer te maken heeft met onze visie op mens en maatschappij dan met de ervaring in het onderwijs. Het is een politieke beslissing die in een politiek-forum moet worden genomen na politieke strijd.

We zullen als politieke partij moeten kiezen.

Ik denk dat uit mijn verhaal wel overduidelijk is geworden welke keuze de PPR mijns inziens zou moeten maken.

Het is mijn stellige overtuiging, dat als het onderwijsbeleid zou uitkomen bij technokratises onderwijs, bij een technokratische middenschool, we alleen maar verder van huis zijn geraakt. Dat de konkurrentiestrijd harder, de ongelijkheid groter maar versluiender zal worden.

Als het aan mij ligt zetten we alles wat we aan politiek gewicht hebben in voor een emancipatoriese vulling van ons onderwijssysteem. Technokraten zijn er al genoeg.

INHOUD

2 EEN PPR-STUDIEBLAD:

Een werkgroepje uit de partij heeft gezorgd voor dit eerste nummer van een studieblad voor de PPR. Wat daar achter zit en wat het groepje met dit blad wil leest u in een inleiding van Henk Hoek.

3 BARSTEN IN DE GROEI

Voor de vorige Kamerverkiezingen kwam de studiestichting van de PPR uit met het boekje „Barsten in de groei”. Dat thema bleek een duidelijke prikkel tot denken en onderzoek binnen de PPR: er zijn verschillende studies rond dit thema verschenen.

De studiestichting bezint zich momenteel op een nieuw thema dat als leidraad kan dienen voor haar werkzaamheden in de komende periode. „Een maatschappij op Menselijke Maat” zou dat thema kunnen zijn. Uit een in het voorjaar te verschijnen boekje over de Menselijke Maat, waaraan door verschillende PPR-auteurs wordt gewerkt, zal de levensvatbaarheid van dit thema kunnen blijken. Op de grens tussen het oude en nieuwe thema wilden bestuur en medewerkers van de Studiestichting nog eens voor zich zien wat „Barsten in de Groei” zoal te weeg heeft gebracht. Marlies ter Borg, zelf mede-auteur aan „Barsten in de Groei” tekende het op. Ze doet dat met een zekere trots, maar ze konkludeert ook dat het thema nog allerminst tot het bot is afgekloven.

7 EEN GROTE STAD BESTUREN . . .

Een slepende discussie, ook binnen de PPR, vormt de bestuurlijke reorganisatie. Zo op het oog een zaak die weinig mensen raakt en waarvoor weinig mensen warm zullen lopen. Hans Simons, PPR-gemeenteraadslid in Rotterdam zet in dit artikel uiteen, aan welke voorwaarden moeten worden voldaan voordat we ons bestuur kunnen reorganiseren. Hij spitst dit toe op de problemen van de grote stad, in zijn geval Rotterdam, waar men al jaren bezig is met vraagstukken als gewestvorming, wijkraden etc. De grote stad moet als bestuurseenheid bewaard worden. Decentralisatie en dekoncentratie moeten samen op gaan. Er moeten wijkgebonden ambtelijke diensten komen.

11 DE MENSEN OF HET SYSTEEM,

Op het programkongres bleek eens te meer, dat binnen de PPR een algemene fundamentele onderwijsdiskussie nauwelijks is gevoerd, laat staan dat de partij op dit punt een duidelijk standpunt kan hebben. Gerard Westhoff kiest in dit artikel voor emancipatories onderwijs. Hij zet dit af tegen de ontwikkeling naar technokraties onderwijs, die hij een nog slechtere zaak vindt, dan de huidige verouderde toestand in het onderwijs.

Hoewel een VVD-er en een PPR-er misschien dezelfde termen gebruiken als ze het over onderwijsbeleid hebben laat Gerard Westhoff zien welk een verschil in achterliggende visie en welk een verschil in praktische uitwerking die zelfde termen blijken te hebben.

PERSONALIA

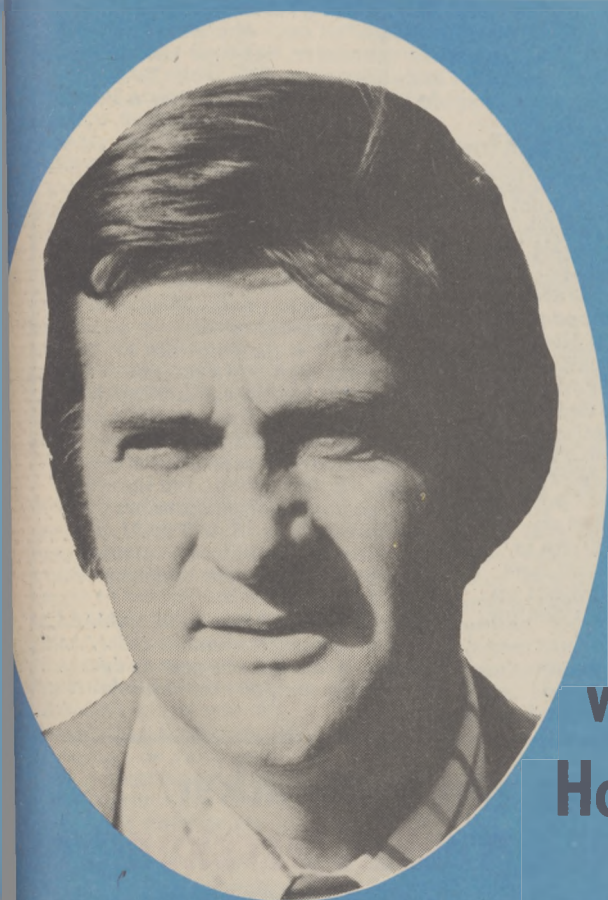
Hans Simons is het enige PPR-raadslid in de gemeente Rotterdam. Hij werkt als stafkoningaris part time bij de Stichting Musicese Vorming te Rotterdam en is in de rest van zijn tijd raadslid. Hij werkte eerder als vormingswerker voor volwassenen en studeerde bedrijfssociologie bij prof. Van Zuthem. Voordat hij raadslid werd werkte hij in Amsterdam en Rotterdam mee in talrijke PPR-werkgroepen. Zijn adres: Muurmos 24 in Rotterdam.

Gerard Westhoff studeerde Duits en was werkzaam in het voortgezet onderwijs. Hij werkte bij het CITO en bij het Algemeen Pedagogies Studiecentrum.

Hij geeft nu didactiek aan het Pedagogies Didakties Instituut voor de leraarsopleiding van de Utrechtse Universiteit. Hij publiceerde over literatuuronderwijs en over toetsen.

Hij werkt mee aan de Koördinatie van landelijke onderwijswerkgroepen binnen de PPR. In het kader van een PPR-Middenschooldag hield hij een voordracht, waarvan zijn artikel in dit nummer een bijgewerkte versie is. Zijn adres: Acacialaan 2, Driebergen.

**Gesprek
met
kandidaat-
voorzitter
Wijnand
van
Hoogevest:**

en verder:

Pagina 3: FNV-plan 1977

Pagina 4: De complete
ontwerp-resolutie

Pagina 9: De werkelijkheid
over Van Agt

Pagina 10: Een links
alternatief

Pagina 12: Uit de aktiecentra

Pagina 13: Het
PPR-Studentenoverleg

Pagina 45: Drie pagina's De
Stem des Volks

**„Op mijn konduite-staat
stond dat ik revolutionair was”**

pag. 6 - 8

WERKEN AAN WELZIJN

**Deel 1 voor het kongres
van april 1977 vanaf pag. 14**

PPRAK

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Alice de Geer, Harm Lamberts, Johan Mug, Gerard den Ouden, Kees van Twist.

redactie: Hans Berrevoets, Wil Merckies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredacteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

Tweede-Kamerverkiezingen 25 mei 1977.

De campagnekommissie van de PPR zoekt op korte termijn een

FULL-TIME MEDEWERKER

voor zes maanden, standplaats Amsterdam. Organisatie-ervaring vereist. Verdere informatie over taak, salaris etc. tel. 020 - 24 31 36. Vragen naar Ernst Veen. Brieven naar hem, Ruysdaelkade 25, Amsterdam. Graag reacties binnen een week.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Vrijdag:

Volgens Aantjes eet de PPR van twee walletjes. Dat zegt hij al jaren. 1. ze zit in de regering en 2. ze voert oppositie. Een mooi voorbeeld vind ik dat van iemand die zich niet realiseert, dat ieder mens zichzelf als middelpunt ziet van het gebeuren. Want wat mij altijd zo opvalt is, dat de ARP van twee walletjes eet. 1. ze zit in de regering en 2. ze voert oppositie. Ze verhoogt samen met de VVD de defensiebegroting met 150 miljoen en ze probeert de huren op andere wijze te verhogen als de regering etc. Dit alles is haar goed recht. Legitiem, zoals het optreden van de PPR legitiem is. Het verschil is, en daar zit hem Aantjes' irritatie, dat wij ons op andere punten verzetten dan hij.

Zaterdag:

In Amerika zijn de twee gekaktballen die om het presidentschap strijden zo grijs, dat

de helft van de Amerikanen niet weet wie men kiezen zal. Iemand zei vandaag: in Amerika strijden de opiniepeilburo's met elkaar. Twee mannen die aan konfektiepolitiek doen en dus in feite aan elkaar gelijk zijn, ware het niet dat ze beiden gelijk zijn aan de grootste gemiddelde mening die van week tot week uit de peilingen rolt. Ik kots van deze robotten.

Donderdag:

Macht moet, zei ik in een raadsdebat over openbaarheid. De voorzitter, het type van de redelijke regent, schrok. Zo zou hij, regent als hij was, het nooit gezegd hebben. Maar mijn verhaal over de noodzaak je gekozen volksvertegenwoordiger te kunnen volgen waarvoor openbaarheid van bestuur nodig was, kon hij ook niet nazeggen. Typies; of eigenlijk: wel logies. Macht. Daar gaat het ook om bij de verkiezingen volgend jaar en het ontwerp-akkoord PvdA/PPR is daarvan een onderdeel. Een oude sociaal-demokraat legt in een artikelteje haarfijn uit, dat het verwijt van machtsdenken aan de voorstanders van de resolutie, misschien eerder gericht zou moeten worden aan de tegenstanders van de resolutie in de PvdA. „Die hun deelhebben en blijven houden aan de macht wellicht bedreigd zien.”

Zinloos is het elkaar in de politiek te verwijten macht te willen. Waar het om gaat is de vraag wat men er mee wil en doet.

Met verkiezing van lijsttrekker Volgende week groot najaarskongres

Volgende week, op vrijdag en zaterdag 12 en 13 november wordt in Utrecht het PPR-najaarskongres gehouden, waar onder andere de kandidatenlijst voor de verkiezingen van volgend jaar wordt vastgesteld. Daarvan is een belangrijk onderdeel de verkiezing van de lijsttrekker, die de komende jaren het gezicht van de PPR naar buiten toe zal bepalen.

De lijsttrekker zal vrijdagavond omstreeks acht uur worden gekozen. Bas de Gaay Fortman zal het kongres dat om zes uur begint met een toespraak openen.

Later op de avond wordt ook een half nieuw partijbestuur gekozen, waarbij ook een nieuwe voorzitter zal moeten worden aangewezen. Ria Beckers treedt af in de functie. De nieuwe lijsttrekker zal zaterdagochtend bij de heropening van het kongres om half tien een toespraak houden. De nieuw gekozen voorzitter zal het kongres sluiten. Verder komen aan de orde: be-

stuursverantwoording, bespreking van de beleidsnota die in de PPRAK van 10 september werd gepresenteerd, verantwoording van de Tweede-Kamerfractie, verantwoording Eerste-Kamerfractie, evaluatie van werking van de kerngroep, de begroting voor volgend jaar met afrekeningen, wijzigingen in het huishoudelijk reglement, vaststelling van een stuk over de verhouding volksvertegenwoordiger-politieke partij en de benoeming van een kongrespresidium.

Het kongres wordt gehouden in de Veemarkthallen, Sartreweg 1-3, Utrecht, bereikbaar vanaf station met de gele Centraal Nederland bussen lijnen 57 en 58 kwartierdienst). Zaterdag is er een krèche. Aktiecentra wordt erop attent gemaakt, dat het nog mogelijk is kongresdeelnemers op te geven, mits men de tien procentregel niet overschrijdt.

Moedige vakbeweging

De vakbeweging wordt op het ogenblik meer dan ooit gekonfronteerd met een aantal dilemma's, die haar bestaan diep raken.

In verband met het arbeidsvoorwaardenbeleid 1977 heeft de leiding van de FNV een nota opgesteld, die op het ogenblik door de leden wordt besproken. Men kan niet anders zeggen, dan dat de nota een moedig stuk is. Naar twee kanten. Ten eerste naar de eigen leden, die bereid gevonden moeten worden te matigen.

Waartoe die leden wel bereid zijn, mits kollektieve voorzieningen en werkgelegenheid niet toch groot gevaar lopen. De leiding van de FNV probeert alles om die voorwaarden vervuld te krijgen.

Moedig is het stuk ook naar de kant van de samenleving toe. De vakbeweging toont een groot verantwoordelijkheidsbesef, kiest in feite voor het mede dragen van verantwoordelijkheid in een economies systeem dat ze niet kan besturen. Die keus van de vakbeweging schept grote verplichtingen voor werkgevers en voor de regering.

Wij zijn er niet gerust op dat de regering in het beleid voldoende erkent, dat die moed van de leiding van de vakbeweging moet worden beloond om te ontsnappen aan zeer ernstige moeilijkheden in de komende jaren.

Die beloning hoeft niet in het direkte materiële vlak te liggen, maar eerder in de daadwerkelijke bescherming van de kollektieve en sociale voorzieningen en de vergroting van de werkgelegenheid.

Somber beeld

Maar de praktijk laat een somber beeld zien.

De leiding van de vak-

beweging loopt op haar tenen om tegenover de leden het FNV-plan 1977, dat ook voor haarzelf tot op het randje gaat, staande te houden. Dat bleek op de acht demonstratieve bijeenkomsten eind oktober.

Men kan altijd proberen te zeggen dat die vergaderingen niet representatief waren, maar het applaus dat mensen kregen die de leiding van de vakbeweging in diskrediet brachten, baart toch zorgen.

Dat applaus duidt erop, dat veel werknemers geen vertrouwen meer hebben in een beleid dat bedoeld is om werkgelegenheid en kollektieve voorzieningen veilig te stellen.

En is dat gebrek aan vertrouwen geheel ten onrechte?

Het is duidelijk dat de uitstoot van arbeidsplaatsen in hoog tempo zal doorgaan. De scheepsbouw, de tekstiel- en konfektie-industrie; het zijn voor de werkgelegenheid verloren bedrijfstakken. Door de 1-procentsoperatie worden overheidstaken ingekrompen, waardoor ook al werkloosheid ontstaat.

Kapitalisme

De huidige vorm van kapitalisme toont zijn totale ongeschiktheid om de taken waar te maken die van een economiese orde verlangd kunnen worden: werk voor iedereen, een redelijk inkomen voor iedereen, een prettige werksfeer. Het huidige systeem zaait angst en gevoelens van bedreiging, waarbij het paradoksale geval zich voordoet, dat de vlucht daarvoor ten goede komt aan het systeem zelf in de vorm van overdreven consumptie, verslavingen etc.

Dringend

De vraagstukken van het eerlijk delen en van de economiese orde zullen steeds dringender worden. De vakbeweging

kiest voor het dragen van medeverantwoordelijkheid mits deze problemen kunnen worden opgelost. De indruk bestaat, dat wanneer de vakbeweging voelt dat ze misbruikt wordt, ze de kop in de wind zal gooien.

Dat zou rampzalig zijn voor de mensen die afhankelijk zijn van sociale voorzieningen en het zou rampzalig zijn voor de werkgelegenheid.

Daarom is het van essentieel belang dat de regering ernst maakt met een inkomensbeleid dat het onsamenvangende nivelleringsbeleid moet vervangen, dat nieuwe groepen ontevreden doet ontstaan. De FNV ziet zich bijvoorbeeld al genoodzaakt voor inkomens tot 50.000 gulden weer af te stappen van de verhogingen in centen en terug te gaan naar de verhogingen in procenten. Dat is erg jammer.

Dat is een begin van een tegenbeweging die komt als aan de meest redelijke wensen niet tijdig wordt voldaan.

Kritiek

Er is kritiek te oefenen op de nota van de FNV. De hele opzet staat of valt bij het behalen van een produktiviteitsstijging van vier procent.

Twee procent daarvan wil de FNV bestemmen voor de instandhouding van de kollektieve en sociale voorzieningen. Van de andere twee procent gaat 1½ naar incidentele loonstijgingen zoals promotie etc. Men mag hopen dat dat lukt binnen die grenzen, want men is daarbij volledig afhankelijk van de werkgevers. En veel van die verhogingen vallen buiten de CAO.

Met het verlagen van de leeftijd voor het minimum loon van 23 naar 22 jaar, hoe wenselijk dit ook is, zou al veel van de beschikbare ruimte zijn verdwenen. Zo zijn er nog veel meer wensen, erg redelijke allemaal, zoals eerdere pensioering en betaald Edukatief

door Kees Waagmeester

verlof, die een flink stuk ruimte zouden kunnen opeisen.

Luisteren

Maar daartegenover staan talloze goede punten. Bijvoorbeeld de bereidheid de BTW-verhoging niet in de prijskompensatie terug te eisen. De vakbeweging geeft hierin een voorbeeld dat men dat soort maatregelen niet moet ontkrachten door afwenteling. De eisen voor de werkgelegenheid en het betrekken van die eisen bij de onderhandelingen per bedrijfstak is een pluspunt. Men mag hopen dat dat lukt. Goed is het ook, dat de FNV af wil van de uitzendburo's omdat die functie uit de commerciële sfeer moet en beter bij het arbeidsburo kan worden ondergebracht. Een CAO voor iedereen is een volstrekt redelijke wens.

Het is te prijzen in de FNV, dat men zich bewust is van de relatie die er bestaat tussen inkomensbeleid en werkgelegenheidsbeleid.

De vakbeweging kiest voor de zwakken in de samenleving. Voor de kollektieve en sociale voorzieningen, voor de werklozen.

Nogmaals; naar zo'n vakbeweging moet geluisterd worden.

Hierbij publiceert PPRAK de reeds beroemde en beruchte ontwerp-resolutie van de partijbesturen van PvdA en PPR over aard, omvang en konsekventies van het regeerakkoord.

De actiecentra kunnen er amendementen op indienen, die uiterlijk 6 december binnen moeten zijn op het partijburo, Singel 277, Amsterdam. De amendementen vanuit de beide partijen zullen volgens afspraak door de beide partijbesturen worden gepré-adviseerd. De formulieren waarop de amendementen kunnen worden ingediend moeten bij het partijburo worden aangevraagd.

De verdere procedure zal zo snel mogelijk worden bekendgemaakt.

Ontwerp-resolutie betreffende de samenwerking tussen PvdA en PPR voor de volgende regeringsperiode. Het kongres van de PPR,

1. **herinnerend** aan de uitspraak van het voorjaarskongres van 31 mei 1975 dat het gewenst is dat de progressieve partijen zich bij de komende Tweede Kamerverkiezingen met een gezamenlijk program en een daarop gebaseerd regeerakkoord voor de volgende regeringsperiode aan de kiezers presenteren,

2. **overwegend**

dat de kerngroep inmiddels op 31 januari 1976 besloot de onderhandelingen over het gezamenlijk program op te schorten, en op 28 februari 1976 besloot de onderhandelingen over het gezamenlijk program niet te hervatten, maar te blijven streven naar een regeerakkoord met de PvdA,

3. **konstaterend** dat thans noch bij D'66 noch bij de PSP de bereidheid lijkt te bestaan voorafgaand aan de verkiezingen tot gezamenlijke afspraken over samenwerking te komen,

4. **uitsprekend** de bereidheid als nog andere progressieve partijen bij de totstandkoming van het regeerakkoord te betrekken, mits deze bereid zijn alle op dat moment bestaande afspraken te onderschrijven en PvdA en PPR beide daarmee instemmen,

5. **konkluderend** dat de progressieve samenwerking zich voor de volgende regeringsperiode derhalve vooralsnog niet verder kan uitstrekken dan tot een regeerakkoord tussen PvdA en PPR,

6. **opnieuw bevestigend** dat deze progressieve samenwerking de hoeksteen vormt van het gezamenlijk optreden van PvdA en PPR in de Nederlandse politiek en de uitdrukking is van beider vastbeslotenheid om tot wezenlijke maatschappelijke hervormingen te komen,

7. **besluit**

a. om met de PvdA een regeerakkoord te sluiten voor de volgende regeringsperiode, en
b. omtrent aard, omvang, wijze van totstandkomen en konsekventies van dit regeerakkoord het navolgende te bepalen:

A. **Aard van het regeerakkoord**

Het regeerakkoord is een **overeenkomst** tussen de partijen waarin de **programmatische prioriteiten** worden aangegeven, die de partijen zich voorstellen gemeenschappelijk in de komende regeringsperiode te verwezenlijken; het omvat daartoe een aantal kernpunten die eenduidige richtlijnen voor het te voeren beleid bevatten.

B. **Omvang van het regeerakkoord**

Het regeerakkoord omvat circa **15 kernpunten** uit de verkiezingsprogramma's van beide partijen, die op voorstel van de beide partijbesturen door de kerngroep (c.q. andere bevoegde organen) op 5 maart 1977 met gewogen stemming (zie punt C.8.4.) als zodanig worden vastgesteld.

C. **Wijze van totstandkomen van het regeerakkoord**

C. 1. Bij of na de vaststelling van het eigen verkiezingsprogram kunnen de partijbesturen aanbevelingen doen omtrent de punten die naar hun oordeel door de partijraad/kerngroep in het regeerakkoord dienen te worden opgenomen en kunnen de kongressen daaromtrent richtlijnen vaststellen.

C. 2. Zo spoedig mogelijk na 29 januari 1977 ontwerpen de partijbesturen gezamenlijk — rekening houdend met eventueel door het kongres vastgestelde richtlijnen en de besluiten omtrent de omvang — een concept-regeerakkoord.

C. 3. Dit concept-regeerakkoord kan bestaan uit:
a. punten waarover de verkiezingsprogramma's van beide partijen een — nagenoeg — gelijk-luidende tekst bevatten;
b. punten waarover de verkiezingsprogramma's verschillende formuleringen bevatten.

C. 4. De partijbesturen streven ernaar om zoveel mogelijk van de in punt C. 3 onder b. bedoelde punten kompromisteksten aan

partijraad en kerngroep voor te leggen.

C. 5. Wanneer de partijbesturen t.a.v. de formulering van een bepaald punt niet tot een gezamenlijk voorstel komen worden twee alternatieve formuleringen aan partijraad en kerngroep voorgelegd (zie C. 8.)

C. 6. Wanneer de partijbesturen van mening verschillen over de wenselijkheid van het al dan niet opnemen van een bepaald punt in het regeerakkoord, dan wordt door het partijbestuur dat de opening van dat punt voorstaat een tekst geformuleerd (met een maximum van twee punten per partij), waarbij het andere partijbestuur adviseert deze **niet** in het regeerakkoord op te nemen.

C. 7. Op 5 maart 1977 komen partijraad en kerngroep bijeen, bij voorkeur in hetzelfde gebouw — indien gewenst in dezelfde zaal — teneinde de definitieve tekst van het regeerakkoord vast te stellen.

C. 8. De gang van zaken op 5 maart 1977 is als volgt:

8. 1. Puntsgewijs lichten de partijbesturen de voorgestelde formuleringen toe en worden deze door partijraad en kerngroep besproken.

8. 2. Partijraad en kerngroep stemmen achtereenvolgens over **alle** voorgelegde formuleringen mbt. dat punt (vóór of tegen).

8. 3. Amendering door partijraad en kerngroep is niet mogelijk, dwz. de keuzevrijheid is beperkt tot de door de partijbesturen voorgelegde twee alternatieve formuleringen.

8. 4. De besluitvorming vindt plaats bij „gewogen” stemming. De weging betreft de bij schriftelijke stemming vastgestelde **percentages** van de op de verschillende formuleringen vóór en tegen uitgebrachte stemmen. De weegfactor is PvdA:PPR = 12 : 7.

8. 5. Indien hierbij slechts één formulering een meerderheid krijgt (vóór) is die formulering aangenomen.

8. 6. Indien hierbij beide formuleringen een meerderheid (vóór) krijgen is die formulering aangenomen die de **grootste** meerderheid (vóór) heeft behaald.

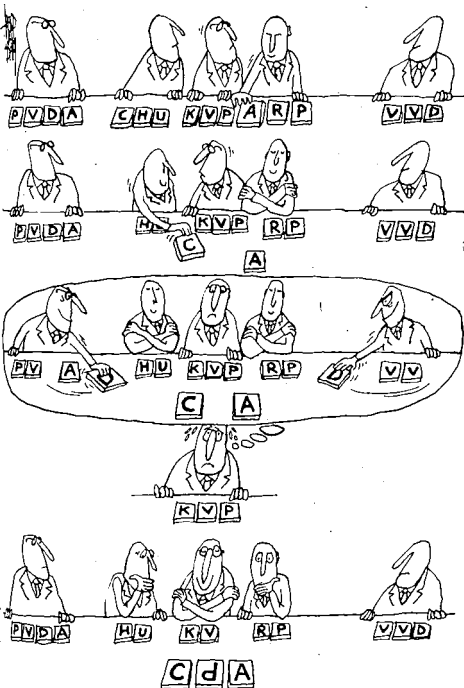
8. 7. Indien hierbij geen van beide formuleringen een meerderheid (vóór) krijgt of wanneer de stemmen staken wordt met geen trekking tot dit bepaalde punt geen

RESOLUTIE PPR

formulering in het regeerakkoord opgenomen. Het desbetreffende punt blijft dan een „vrije kwestie” zoals bedoeld in punt C. 9.

C. 9. De aangenomen punten vormen tezamen het regeerakkoord. Alle punten die niet in het regeerakkoord staan zijn „vrije kwesties”. Dat wil zeggen dat fracties en partijen slechts aan die formuleringen gebonden zijn die in het verkiezingsprogramma van de eigen partij zijn opgenomen.

C. 10. Zo spoedig mogelijk na 5 maart 1977 wordt het aldus vastgestelde regeerakkoord gepubliceerd en op zo ruim mogelijke schaal verspreid.

D. Konsekwenties van het regeerakkoord

D. 1. Het sluiten van een regeerakkoord houdt in beginsel uitdrukkelijk de bereidheid van PvdA en PPR in om gezamenlijk deel uit te gaan maken van een nieuwe regering, waarbij omwille van een duidelijker en herkenbaarder

progressief beleid vanzelfsprekend de voorkeur uitgaat naar een kabinet van uitsluitend progressieven, gesteund door een meerderheid in het parlement.

D. 2. PvdA en PPR zijn tevens bereid gezamenlijk deel te gaan uitmaken van een nieuwe regering, tesamen met vertegenwoordigers van één of meer andere partijen. Deze bereidheid is ten aanzien van die partijen die thans in het parlement vertegenwoordigd zijn, allereerst afhankelijk van hun concrete opstelling in de nog resterende zittingsperiode. De daadwerkelijke toetreding tot een zodanig kabinet is echter afhankelijk van de vervulling van een aantal voorwaarden. (Zie D. 3.)

D. 3. Omdat zowel de kiezers als eventuele toekomstige regeringspartners er recht op hebben te weten precies te weten welk standpunt PvdA en PPR hieromtrent gezamenlijk innemen, stelt het kongres uitdrukkelijk vast dat PvdA en PPR alleen dan tot een zodanige regering zullen toetreden indien voldaan is aan de navolgende voorwaarden:

3. 1. Het programma van een zodanig kabinet dient een duidelijk en herkenbaar progressief beleid in het vooruitzicht te stellen.

3. 2. Van eventuele toekomstige regeringspartners moet vóór de verkiezingen vaststaan dat zij bereid zijn samen met PvdA en PPR een nieuwe regering te vormen, die een beleid gaat voeren gericht op verdere spreiding van inkomens, bezit, kennis, macht en arbeid, hetgeen de VVD uitsluit.

3. 3. Op 25 mei 1977 moet blijken dat de kiezers een progressief beleid op prijs stellen doordat zij de akkoordpartijen tezamen met meer zetels dan thans in het parlement kiezen en hen bovendien opnieuw als grootste combinatie uit de verkiezingen laten komen.

3. 4. De verkiezingsuitslag dient het mogelijk te maken een nieuw kabinet te vormen met Joop den Uyl als minister-president en met een progressieve meerderheid die een garantie vormt voor het voorgestane progressieve beleid, met name op de hiervoor wezenlijke departementen.

3. 5. Er dient een eensgezinde ministersploeg te kunnen worden gevormd, waarvan verwacht kan worden dat alle leden zich actief zullen inzetten voor de uitvoering van het overeengekomen programma van de nieuwe regering.

D. 4. Naast de in D. 1. en D. 2. genoemde bereidheid om gezamenlijk toe te treden tot een nieuwe regering die steunt op een parlementaire meerderheid, zijn de PvdA en PPR tevens bereid gezamenlijk een regering te vormen — eventueel aangevuld met anderen die bereid zijn het regeerakkoord mee te helpen verwezenlijken — die niet steunt op een meerderheid van geestverwanten in het parle-

ment, maar die evenmin onmiddellijk door een meerderheid in het parlement naar huis wordt gestuurd. Dit echter uitsluitend indien, hetzij door de verkiezingsuitslag, hetzij door de opstelling van eventuele toekomstige regeringspartners, niet aan de in punt D. 3. 1 t/m D. 3. 5. genoemde voorwaarden wordt voldaan.

D. 5. Het regeerakkoord is voor PvdA en PPR een „samen uit — samen thuis” overeenkomst, dwz. dat PvdA en PPR óf samen toetreden tot een nieuwe regering óf gezamenlijk oppositie voeren op basis van het regeerakkoord.

D. 6. Teneinde deze gezamenlijkheid in optreden nader te onderstrepen spreekt het kongres zich uit voor een lijstverbinding tussen beide partijen bij de komende verkiezingen, alsmede voor een lijstverbinding met die andere progressieve partijen die overeenkomstig het gestelde in punt 4 bereid zijn tot deze vorm van samenwerking toe te treden.

D. 7. Aan de hand van de verkiezingsuitslag alsmede aan de hand van het programma, de zetel- en taakverdeling en de samenstelling van een eventueel nieuw kabinet, zal getoetst worden of aan de in punt D. 3. 1. t/m D. 3. 5. genoemde voorwaarden is voldaan. Daartoe bevoegde organen van beide partijen zullen na het gezamenlijk overleg beslissen over het al dan niet toetreden van PvdA en PPR tot een nieuwe regering.

D. 8. De leden van de kamerfracties zijn, wat hun stemgedrag betreft, gebonden in de volgorde 1. regeerakkoord, 2. eigen verkiezingsprogramma. Afwijking van het regeerakkoord is slechts toelaatbaar indien en voor zover deze afwijking in overeenstemming is met en voortvloeit uit de daartoe — in punt D. 9. genoemde — overeengekomen bijstellingsprocedure. Deze binding in stemgedrag beperkt niet de mate waarin partijen, fracties en eigen bewindslieden zelfstandig initiatieven kunnen ontplooiën, dan wel hun geestverwanten ertoe kunnen aansporen om punten uit het eigen verkiezingsprogramma, die niet in het regeerakkoord of in het programma van de nieuwe regering zijn opgenomen en die daarmee niet in strijd zijn, toch verwezenlijkt te krijgen.

D. 9. Het kongres draagt het partijbestuur op onder de paraplu van het Permanent Overlegorgaan een platform in te stellen waarop:

- het toezicht op en de bewaking van de uitvoering van het regeerakkoord plaatsvindt,
- het overleg over eventueel in de loop van de regeringsperiode noodzakelijke programmatiese aanpassing en bijstelling plaatsvindt.

Amsterdam, 11 oktober 1976
Namens de beide partijbesturen
Ria Beckers (PPR)
Jaap van der Doef (PvdA)

„Ik ben kandidaat gesteld voor een kamerzetel, kandidaat gesteld voor het voorzitterschap; dat is buiten mij om gegaan. Ik weet niet welke overwegingen men heeft gehad. Er zijn betere mensen als ik in de partij, maar als het kongres vindt dat ik de beste kandidaat ben, dan zal ik de partij naar buiten toe vertegenwoordigen.

Ik vind dat een voorzitter zijn eigen inzichten ondergeschikt moet maken aan de partij-inzichten. Ik ben koördinator van de werkgroep sociale verzekeringen van de the-magroep Welzijn, echte voorzitters kennen wij ook eigenlijk niet. Je vat samen, maakt stukken, bewaakt de discussie. Praten over een uitdaging enzo hoeft voor mij allemaal niet. Je opdracht is beperkt, ook als voorzitter. Ik denk dat ik de eerste niet wetenschappelijk gestoorde voorzitter zal zijn”.

Ik geloof dat Wouter van Dam ook niet wetenschappelijk gestoord was.

„Ja, dat weet je gewoon niet in de PPR. Een prachtig stel trouwens als je eens nagaat wie er voorzitter zijn geweest sinds de oprichting van de PPR. Een echte doorsnee, een Ton-naer, een Wouter van Dam, heel andere figuren, maar toch voelen ze zich beiden erg goed thuis in het PPR-milieu en het PPR-denken”.

Begeleiding

Wijnand van Hoogevest is personeelschef van de Raad van Arbeid van Utrecht. Hij geeft er de leiding aan het apparaat met slechts een voorzitter boven hem. Voor het voorzitterschap van de PPR zal hij voldoende tijd kunnen vinden. Wellicht zal hij het lidmaatschap van de raad in zijn woonplaats Leersum moeten opgeven.

Je bent hier in Utrecht opgegroeid?

„Ja, de jongste van drie kinderen. Ik heb mijn vader niet gekend”.

Die overleed toen je jong was?

„Nul was ik. Op de dag dat ik geboren ben, overleed hij aan middenoorontsteking. Daar kon men in 1927 niets aan doen. We kregen f 3,60 wezenrente totdat ik zestien was. Mijn moeder heeft zich er doorheen geslagen door de solidariteit van de familie en door de geweldige begeleiding van de kerk. Ik heb gemerkt hoe belangrijk goede begeleiding is, als er tenminste mensen worden ingezet die het kunnen. Wij hebben al die jaren te maken gehad met twee diakenen, een onderwijzer en een kantoor-man. Die deden dat zo terughoudend, nooit betuttelend, ze lieten het van mijn moeder afhangen of de ondersteuning beëindigd moest worden. Ze waren ook niet behept met het idee van „we zullen wel besodemieterd worden”, zoals nu nog gebeurt bij de sociale verzekeringen.

**Wijnand van Hoogevest,
kandidaat-voorzitter:**

**„Wij nemen
de mens
volstrekt
serieus.
Dat valt me
altijd op”**

Daarom schrijf ik de kerk niet af. Ondanks alle ups en downs van de kerk. Het is een instelling die het in zich heeft goed te kunnen functioneren. In tegenstelling tot christen-demokratiese politiek. Die ik volstrekt afwijs.

De Waarheid

Ik heb altijd in het NVV gezeten. Vanaf 1945 tot aan mijn diensttijd in '47 heb ik De Waarheid gelezen. Een strijdvaardige krant die de belangen van de arbeiders op het oog had. Bezigt met thema's als eerlijk delen. Na de oorlog is de industrie op peil gebracht over de ruggen van de arbeiders. Dat klinkt kommunisties, maar het is toch zo. In militaire dienst kon je De Waarheid niet meer lezen. Met een selectie-officier heb ik gediskussieerd over de Indonesiese vrijheidsstrijd. Ik zei dat ik voor de oplossing van de Indonesiese socialisten koos, inclusief een centrale staat. Daarom heb ik het altijd moeilijk met het Molukse probleem. Op mijn konduite-staat werd vermeld dat ik een revolutionair was, dat kon ik na-gaan omdat ik een administratieve baan kreeg waarbij we de konduite-staten konden inzien. Ik vond het wel aardig dat ze dat van me schreven”.

„Mijn moeder verhuurde kamers en had altijd kostgangers. Daardoor moest je je altijd aanpassen aan anderen. Je moest je mond houden aan tafel. Als het over politiek ging

sprak ik me wel uit, als zeventien-jarige. Dat waren wilde ideeën en dat vonden ze wel leuk, maar namen het niet serieus. Mensen op kantoor maakten zich zorgen over mijn ideeën. Ik weet nog dat er mensen waren, gereformeerden, die me ernstig onderhielden”.

Radertje

„Dienstweigeren kwam niet in je hoofd op. Dat was toen een grote uitzondering. Als ik er nu voor zou staan... ik zou het niet durven zeggen. Ik ging naar Indië zoals dat toen heette. Ik werkte graag en werd ondanks mijn konduite-staat sergeant. Daardoor kreeg ik toch een soort vrouwen in het leger, ze keken alleen naar mijn werk. Tweeëneenhalf jaar heb ik daar gezeten, in een administratieve baan. We spraken veel over Indonesië. En toch waren we solidair met de bevolking. Officieel was het zo, dat we er waren „ter bescherming van de bevolking”. Dat geloofden we eigenlijk wel, terwijl we wisten dat we er echt niet thuishoorden. Een radertje in een apparaat... een gekke ontwikkeling... je gaat toch meedoen in zo'n apparaat. Er werden represaillemaatregelen genomen en daar nam je toch te weinig afstand van. De mens is een kudde-dier. Ik had toen principiëler moeten zijn. Je konformeerde je te gauw aan de algemene uitgangspunten. Het feit dat ik niet gevocht heb bevredigt me achteraf toch. Ik ben niet met een bepaald schuldgevoel teruggekomen. Die knaap die de misdaden in de publiciteit bracht wilde van zijn schuldgevoel af. Die misdaden zijn gebeurd. Op welke schaal is de vraag. Ja, we gingen gewoon met de bevolking om. Ik zat op Sumatra, toch heel republikeins, allemaal Soekarno-aanhangers. We vertrouwden de bevolking volkomen. Liepen 's avonds over straat, woonden gewoon in de wijken”.

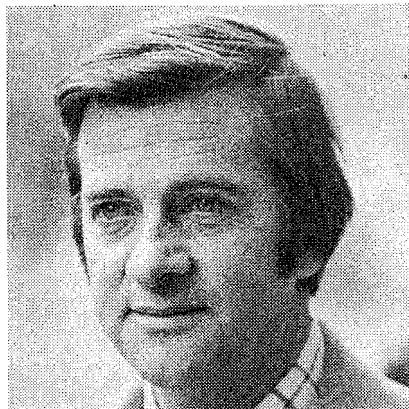
„Voordat ik naar Indië ging was ik boekhouder. Dat waren turbulente tijden. Van 1945 tot 1962 heb ik bij de Detam gewerkt, de bedrijfsvereniging detailhandel en ambachten, ter uitvoering van werknemersverzekeringen. Ik haalde na mijn diensttijd m'n diploma sociale verzekeringen, deed veel vakbondsactiviteiten, studeerde MO-ekonomie. Daar tussendoor vele kerkelijke activiteiten. Ouderling, skriba, veel in de oude wijken gewerkt. Dat slokte veel tijd op, maar ik was en ben altijd op pad 's avonds”.

Marcel van Dam

Je had speciale belangstelling voor sociale verzekeringen?

„Nou nee. Daar ben ik toevallig ingeroeld. Het is een vak. Door mijn vakbondswerk kwam ik in aanraking met dingen die niet klopten.

Zo rolt de bal verder. Je wilde je werk goed doen, ik ging me interesseeren voor de beleidsmatige kanten. Dat was politiek bepaald. Ja, inderdaad, ik heb de opbouw van het hele sociale verzekeringsstelsel zien gebeuren. Ik zat in een werkgroep sociale verzekering van de vakbond. Van 1956 tot 1967 was ik lid van de PvdA. Onmiddellijk toen de PPR werd opgericht ben ik daarvan lid geworden. Ik had schoon genoeg van de PvdA. Ik heb nu een heel duidelijk voorbeeld. Marcel van Dam zit nu in de discussie over de ontwerpresolutie aan de kant van degenen die tegen zijn. Destijds zat hij in Nieuw Links. Ik kon toen niet onder woorden brengen waarom ik die groep al gauw wantrouwde, want Tien over rood was eindelijk iets nieuws, dacht ik ook. Maar al gauw bleek de afgesproken tactiek om binnen de organisatie besluiten door te drukken. De enige principiële Nieuw-Linkser die ik ken is Laurens ten Cate. Van Dam, Lammers, die zijn me het hardst tegen gevallen. Een grote teleurstelling voor me. Ik dacht toen al: die jongens hebben andere ambities. Dat is wel duidelijk geworden, ze wilden op de kussens. Het is onvoorstelbaar hoe Van Dam tijdens de kabinetsformatie met zich liet sullen van het ene ministerie naar het andere. Het is de dood-

Wijnand van Hoogevest is één van de twee kandidaat-voorzitters van de PPR om Ria Beckers op te volgen. Hij wordt door de commissie die het kongres over de bestuurskandidaten moet adviseren als eerste voorgedragen.

De andere kandidaat is Jaap de Jong, die voor de actieve partijleden wat bekender is dan Wijnand en die wij dit voorjaar in PPRAK van 2 april uitvoerig interviewden.

De strijd om het voorzitterschap is niet hevig. Beide kandidaten zijn bereid, maar beiden vinden anderen uitnemender dan zichzelf.

In dit interview een ontmoeting met Wijnand Hoogevest.

steek voor de politiek als je zoveel mogelijk carrière wilt maken. Daarom hebben de mensen een hekel aan politiek, omdat sommigen nevendoelelen nastreven. Daarom heb ik niets gedaan en ben ik niet van plan iets te doen voor mijn kandidatuur voor het voorzitterschap. Het kongres is voldoende krities en als ze me willen hebben, sta ik klaar.

Voor mij was heel belangrijk dat de PPR direkt al uitsprak, dat ze geen christelijke partij was. Anders was ik nooit lid geworden. Christelijke partijvorming kan niet".

Konfliktmodel

Je voelde ook niets voor een linkse christelijke partij?

„Nee, dat doet tekort aan het christendom. Een christen moet zich niet als christen organiseren, nergens in de maatschappij. Daarom voelde ik me altijd goed thuis in het NVV, ook in de klassenstrijd. Als we destijds het harmoniemodel van het CNV hadden gekozen, waren we nog lang niet zover geweest. Niet dat we het konfliktmodel moeten volhouden totdat het ergste erop volgt. Als straks onze visie werkelijkheid is, als straks de werknemers de bedrijven besturen, dan is de motivering voor het konfliktmodel verdwenen, dan is er geen tegenstelling meer tussen arbeiders en leiding. Ik hoop die tijd wel mee te maken. Ik geloof ook in afdelingsdemocratie. Ik heb een groot vertrouwen in het vermogen van de man in de werkplaats om de capaciteit van anderen te schatten, ik acht elke werknemer zeer wel in staat een oordeel over de chefs te vellen. Als je de inkomensverdeling goed toepast, dan gaat het tenslotte alleen nog maar om kwaliteit. Als de prestatie-angel eruit is, dan is het minder belangrijk dat je chef wordt. Maar één van de grootste problemen vind ik de vervreemding van de arbeid. Dat zoveel mensen alleen maar naar hun werk gaan omdat ze nu eenmaal dat geld moeten verdienen. Democratisering is ook een wapen tegen de vervreemding. De mensen moeten fluitend naar hun werk gaan, liefst op de fiets, anders met de bus".

Je bent van de CPN afgeraakt.

„Ik had de grootste achting voor de eerste fractie na de oorlog met A. J. Koejemans, Stokvis en die lieden. Koejemans was ook hoofdredakteur van De Waarheid. Die hield heel redelijke verhalen waar ik veel van leerde, maar die werd dan ook al snel afgevoerd.

Men begon de manipulaties met de Eenheids Vakcentrale (EVC), men begon een politiek te voeren die in strijd was met de belangen van de arbeiders. De stakingen in de haven bijvoorbeeld keerden zich tegen de arbeiders. Het NVV was in de jaren

na de oorlog voor vergaand overleg, en dat heeft me aangesproken, meer dan de tactiek van de verschroeiende aarde van de CPN".

Bijstand een recht

„Ik kwam zelf tot die inzichten. Nooit heeft iemand me speciaal beïnvloed. M'n moeder liet me wat aandarren. Ik heb haar wel bewogen niet langer op de CHU te stemmen, maar op de PvdA. Ze zei: Maar een christelijke partij is 'toch goed. Ik zei: dat is niet goed. Er komt niets terecht van wat ze zeggen". Hij glimlacht.

„Ze was het er mee eens dat ik bij het NVV ging...

Vier jaar heeft ze van de AWW kunnen genieten. 66 was ze toen ze overleed. De eerste keer dat ze haar AWW-pensioen kreeg vergeet ik niet. Dat was een geweldige bevrijding voor haar. Als ik naar de bijstand kijk, waar nog teveel uitgegaan wordt van de zorg-situatie en te weinig wordt beseft dat de bijstand een recht is, dan denk ik vaak terug aan dat moment met mijn moeder. Dat ze er recht op had, dat ze ook een inkomen had, dat was voor haar een bevrijding. Formeel is de bijstand een recht, ja, maar de mentale benadering is niet overal voldoende veranderd".

„Ik ben er nogal emotioneel bij betrokken vanuit mijn eigen ervaringen, dat is waar. Dat gepraat over misbruik, kijk, dat brengt het totale systeem van sociale verzekering in diskrediet. Natuurlijk moeten en kunnen allerlei regelingen veranderen, maar aan het systeem als zodanig mag men niet tornen. Ontstellend vind ik het, onthullend voor de mentaliteit van de mensen, dat half Nederland denkt dat de WW misbruikt wordt. Een economie die het toelaat dat 32.000 schoolverlaters geen kans op werk hebben... Dát zijn de problemen.

Misbruik?

Misbruik? Wie klusjes laat doen die ook via de arbeidsmarkt kunnen gebeuren, die misbruiken de zaak. De eigen inkomenspositie kan niet hoog genoeg zijn en andermans inkomenspositie kan niet laag genoeg zijn blijkbaar. Ja, de arbeid is duur, maar de mensen moeten bereid zijn ervoor te betalen. Men spaart een behangetje door een schilder uit en trekt daar een werkloze voor aan, omdat men twee maal op vakantie naar het buitenland moet. Anders heb je als middengroeper geen status. Je aanzien daalt als je naar Texel op vakantie gaat. Het opgeklopte, individuele egoïsme is een van de ernstigste zaken waarmee we te maken hebben. Ik ben blij dat ik van een mentaliteitspartij lid ben, waar we de nadruk leggen op andere dingen dan een dikke portemonnaie".

Tienduizend Berlijners riepen: „Wij willen onze rust“; dat zal ik nooit vergeten

Je bent actief in de themagroep Welzijn. Bevalt dat?

„Het is een organisatie die volstrekt afwijkt van andere partijen. Organisatie per thema vind ik goed, maar alles staat of valt met de inbreng van individuele leden, die de themagroep moeten voeden. Daar ontbreekt het wel eens aan. Gebrek aan tijd enzo, je kent dat wel. Aan de andere kant valt het me vaak op dat PPR-ers bij allerlei maatschappelijke zaken betrokken zijn. Bij ons in Leersum zitten ze in Amnesty International, in het Interkerkelijk Vredesberaad.

Onze organisatie acht ik goed. Het kongres is het hoogste gezag in de partij en wij nemen dat gelukkig erg serieus. Wat me verder aantrekt in de PPR is het feit dat jonge mensen steeds weer een kans krijgen. Daarin zit grote kracht. Een steeds vernieuwende jeugd die zich opofferingen wil getroosten om maatschappijveranderingen tot stand te brengen. Wij nemen in de PPR de mens volstrekt serieus. Dat valt mij altijd op. Dat komt tot uiting in onze opvattingen over arbeiderszelfbestuur, over milieubehoud, de kleinschaligheid.”

De kerk

Je hebt nog wel vertrouwen in de kerk?

„Ik kan me best voorstellen dat velen dat niet meer hebben in gemeenten bijvoorbeeld die beheerst worden door de middengroep die met het sop van de welvaart is overgoten. Bij ons in Leersum... ik zie gewoon dat de kerk mensen motiveert om actief te gaan handelen. Ik vind de kerk geen optelsom van individuen, maar een instituut dat probeert de boodschap van Jezus Christus te verkondigen. Dat gebeurt vaak onbenuilig en vaak gebeurt het helemaal niet. Dat weet ik wel. In de kerk is het ook mogelijk omgang te hebben met mensen die niet direkt voor de demokratisering de barrikaden op gaan. Ik vind dat de hervormde kerk waar toe ik behoor haar taak heeft verstaan door bijvoorbeeld het synodale geschrift over Nieuw Guinea, waar ik zeer mee was ingenomen

en waar de christelijke partijen zich geen pest van hebben aange trokken. Ook het kernwapenrapport was een teken van een goede taakopvatting van de kerk. De kerk spreekt toch wel woorden die ingaan tegen de gevestigde politieke opvattingen.

Recent zijn daar ook voorbeelden van. Natuurlijk moeten ze niet elke week met synodale boodschappen komen. Maar wel moeten elke week de motieven duidelijk worden van wat we aan het doen zijn. Dat moeten de mensen zien. De mensen die zich konformereren, die geborgenheid zoeken, die geen avonturen willen. Na de studentenopstand in Berlijn riepen tienduizend mensen op een plein in Berlijn: „Wij willen onze rust“. Dat beeld zal ik nooit vergeten. Wat kun je er aan doen, dat de mensen vertrouwen in je hebben, hoe maak je ze duidelijk dat wij ze geen zekerheden willen afnemen, dat het de beste zekerheid is, dat je zelf beslist over je eigen omgeving?”

Oppositie

Hoe zie je de toekomst van de PPR in? Straks zitten we in de oppositie hoor ik steeds.

„Ho, ho, zo ver ben ik nog niet. Het gaat er eerst om of de PvdA zo regeerbereid is, dat ze onder het juk van het CDA doorgaat. Als ze dat doen zitten ze binnenkort weer met dezelfde frustraties als na de nacht van Schmelzer. Dan worden ze een burgerlijke regeringspartij. Nee, ik zou het onvoorstelbaar vinden als de PPR zich zomaar zou overgeven aan goedkope oppositie. Je kunt een zo principieel standpunt innemen, dat niemand je meer serieus neemt. Als we in de oppositie gaan dan is dat, omdat de voorwaarden er niet zijn om te kunnen regeren. Als de PvdA wel zou gaan regeren en wij niet, dan zullen we een loyale oppositie moeten voeren, zodat de

PvdA uitdrukkelijk naar ons moet luisteren. Het kabinet-Den Uyl heeft wat aanzetten gegeven, die in een volgend kabinet verder moeten worden uitgewerkt, maar als dat onmogelijk is, is de kous voor de PPR af”.

„Ik sta volstrekt achter de ontwerp-resolutie. Ik kan nu tegen elke kiezer zeggen: als je niet op ons stemt, dan komt er een beleid in de sfeer van het kabinet-Biesheuvel. Met forse besnoeiingen op het welzijn, met het terugdraaien van talloze dingen waarmee een begin is gemaakt. Als de kiezers het willen, dan gebeurt dat. Dat we de grootste club willen worden is een kwestie van zelfbescherming omdat de CHU bij het CDA is ingelijfd. Gezien de opstelling van Kruisinga, die door de KVP en ARP met de grootste moeite ervan is weerhouden een abortusriedel weg te geven bij de abortemene beschouwingen, zijn de keiharde voorwaarden volkomen terecht. De reactie van Boersma is een afweerreactie. Natuurlijk heeft de man zijn nek uitgestoken, maar hij schreeuwt nu zo hard omdat hij niet wil weten dat de situatie toen zo was, dat de CHU niet meedeed en nu wel.

Machtsdenken? Steenkamp zei onmiddellijk na de bekendmaking van de Nipo-enquête dat het CDA als het de grootste partij wordt de minister-president wil. Dan zegt hij dat de abortus geen kwestie mag worden in de verkiezingsstrijd, waarmee hijzelf de zaak al heeft ingebracht...

Vergeet niet dat de PPR is ontstaan vanwege de wens om meer duidelijkheid. Wij zouden het land onregeerbaar maken? Dat is een onwaar argument. Als we de verkiezingen verliezen kan er een CDA/VVD regering komen. Daar is niets onregeerbaars aan. Maar dat is ook de reden van de felle reactie van Aantjes bijvoorbeeld. Die ziet ook wel wat dat betekent. Want die heeft de VVD-politiek soms schaamteloos genoemd, hij noemde het onbegrijpelijk dat de VVD de ontwikkelingshulp ondergeschikt wil maken aan de sociaal-economische politiek. Het CDA zou bij verkiezingsverlies van de progressieven gedwongen worden met de VVD in zee te gaan. Ze zijn in het defensief gedrongen. Ze zijn zo boos, omdat ze de wet willen voorschrijven en dat gaat zo niet. Ze willen de wet voorschrijven zoals ze dat altijd hebben gedaan.”

Schrijven wij nu de wet voor?

„Nee, wij stellen voorwaarden. En geen onredelijke omdat we een programma willen uitvoeren. Waartoe aanzetten zijn gegeven. Wij hebben de moeilijkste weg gekozen door voort te sukkelten met het kabinet-Den Uyl, maar we hebben dat gedaan omdat we de zwakste mens altijd in ons achterhoofd hebben.”

Kees Waagmeester

Het geestelijk reveil is een angstige visie

Van Agt verwoordt een treurige traditie

De beleidsvoornemens, die door Van Agt als lijsttrekker voor het CDA zijn aangekondigd, doen de laatste hoop vervliegen dat het woord christelijk niet weer opnieuw misbruikt zal worden in de politiek. Dat is een bijzonder triest vooruitzicht. Het lijkt of Van Agt niet geïnteresseerd is in de bevrijding van mensen van onderdrukkende sociaal-ekonomiese systemen. De konfessionelen kunnen met Van Agt een wijde boog maken om de sociaal-ekonomiese demokratisering, de hete brij van de belangrijkste politieke keuze van deze tijd.

De onderwerpen zijn al aangekondigd: de pornografie, de drugs, de kriminaliteit, de konkubinaten, de homofielen, de van huis weggelopen kinderen en de abortus natuurlijk. Hij zal er tegenaan gaan vanuit de bekrompen, eenzijdige, angstige visie waarvan hij tot nu toe heeft blijk gegeven. Een visie die hij geestelijk reveil noemt. Ik spreek met verbittering maar ik weet wel waar ik het over heb. In feite staan de opvattingen door Van Agt verwoord voor een treurige katholieke traditie van haat tegen het leven, op lichamelijke en seksualiteit vastgeklonken schuld bewustzijn, diskriminatie van de vrouw en van allen die buiten het geijkte gezinspatroon vielen. Ik weet uit jarenlange pastorale ervaring hoeveel duizenden mensen daaronder geleden hebben, vaak ondraaglijk. Ik beweer niet dat van Agt die stupide houding heeft uitgevonden. Ik ben er in het verleden evenzeer debet aan geweest, samen met zovelen.

Bevrijding

Maar wij hadden de hoop dat er langzaam bevrijding was uit die negatieve houding; een bevrijding die veel meer goede vruchten afwierp dan de enkele slechte van de vertekeningen en overdrijvingen. De pornografie is een teruglopende en überhaupt onbetekenende zaak vergeleken bij de opluchting van het verdwijnen van de geheimzinnigheid en het taboe rondom de erotiek en seksualiteit. De aan drugs verslaafde mensen moeten als zieke medemensen worden bena-

derd en niet als misdadigers. Homofiele liefdesrelaties zijn als relatie niets meer of niets minder dan andere liefdesrelaties, de voorkomende oppervlakkigheid en ontrouw is in het geheel niet meer of erger dan bij huwelijken. Na de kommune-hausse van het begin tekenen zich nu vormen van kommunautair leven af die zeer afgewogen en de moeite waard zijn. Van Agt wil dat de overheid zich toch weer gaat bemoeien met het persoonlijk leefpatroon van de mensen, hun diepste vrijheid. Kinderen hebben geen rechten als ze weggelopen zijn; gegeven is dat de ouders gelijk hebben, tenzij het tegendeel bewezen is. We groeiden gelukkig langzaam naar een andere bevrijdende verhouding tussen volwassenen en kinderen. Wie daar nog niet aan toe waren, angstig en

onzeker, worden nu door dit beleid in hun gebrek aan groei bevestigd. De bestrijding van de kriminaliteit moet niet gebaseerd zijn op angst en zich niet voornamelijk richten op versterking van politie-macht, maar hoogste voorrang moet hebben het onderzoeken van de oorzaken voor de misdadigheid. Men kan niet ongestraft demokratisering van het sociaal-ekonomiese leven en vergroting van welzijnsvoorzieningen veronachtzamen en zich tegelijkertijd beklagen over kriminaliteit. Een geestelijk reveil zou zich vooreerst tegen die veronachtzaming moeten richten. De abortus is een andere zaak. De discussies daarover zijn moeilijk. Ook alle voorstanders van de legalisering vinden vruchtafdrijving

een hele verschrikkelijke zaak. Toch zijn zij van oordeel dat gezien alle twijfels en onzekerheden vrouwen niet bij wet kan worden opgelegd dat zij het in hen begonnen leven moeten laten geboren worden.

Het CDA-standpunt is een te respecteren standpunt. Maar er is geen enkele reden om in dit geval de democratie te minachten en tegen een meerderheid der volksvertegenwoordiging in toch zijn eigen inzicht door te duwen. Dat is wat Van Agt en de zijnen in feite doen. Bovendien is er rondom hun houding een aantal twijfels:

- zij hebben zich nooit duidelijk gedistantieerd van de meestal van reaktionair katholieke zijde komende laag bij de grondse aanvallen op de voorstanders;
- zij hebben nooit enige moeite gedaan de voorlichting over voorbehoeding te bevorderen die abortus voorkomt, intengedeel wezen zij bij monde van de staatssecretaris van volksgezondheid nog onlangs versterking van die voorlichting af;
- zij tonen als het om ander leven gaat lang niet die gewetensvolle bezorgdheid, zie bijvoorbeeld hun opstelling ten aanzien van levering van kerncentrales aan Zuid-Afrika.

Nest zuiveren

Het is niet goed je eigen nest te bevuilden. Ik spreek nooit met verbittering over mijn opgroeien in de rooms-katholieke kerk. Maar de negatieve moraal op deze punten was echt een stuk geestelijk vuil. Wij hebben samen geprobeerd dat nest van die smerigheid te zuiveren. Positieve aandacht voor de onvervangbare waardigheid van iedere mens en voor de luister van heel de schepping komt dan vrij door dat negatieve heen. Een creatieve aandacht die zich uitstrekt kat'olika, over heel de aarde. Ik hoop dat het protest tegen deze terugval, dit ongeloof in de politiek, de komende maanden niet zal worden overgelaten aan een handvol idealisten.

Dolf Coppes

Dit zijn gedeelten uit een toespraak die Dolf Coppes hield in de Amstelkerk te Amsterdam. De redactie vindt het nuttig de benadering van de problemen zoals die door Van Agt wordt gebezigd, te laten belichten door iemand die althans het levensgevoel van Van Agt kan begrijpen.

EEN LINKS ALTERNATIEF

Nu de strategie van de progressieve partijen in het brandpunt van de belangstelling staat, wil ik mijn discussiebijdrage leveren. In stellingen, omdat daarmee in de beperkte ruimte meer gezegd kan worden, het risico dragend nog ongenueanceerder over te komen dan toch al van me gevonden wordt.

1. De progressieve partijen, die proberen geleidelijke structurele maatschappelijke veranderingen door te voeren door deel te nemen aan het parlementair systeem, schieten tekort in het theoreties onderbouwen van dit handelen.

2. Van het grootste belang is het ons te verdiepen in de functie die de staat, en daarbinnen de vertegenwoordigende democratie, heeft binnen de in principe nog steeds kapitalistische maatschappij.

3. Daarin hebben economische krachten nog steeds een grote, eigen en niet onder controle staande macht. De staat heeft, heel grof aangeduid, ten opzichte van de economische verhoudingen een regulerende functie. Zijn bemoeienis heeft in de praktijk een systeembevestigend, status-kwo handhavend effect.

4. Deelname aan het parlementair systeem en het streven naar regeringsmacht heeft zin, omdat:

a. de staat een eigen autonome invloed heeft op de economische verhoudingen. Een invloed die groeiende is door het proces van „vermaatschappelijking”, waarmee het staatsingrijpen in de produktieverhoudingen toeneemt.

b. de staat ook een eigen invloed heeft op alle andere maatschappelijke terreinen, waar zijn invloed ook groeiende is.

c. in de formele konstitutie de principiële gelijkheid van alle burgers is vastgelegd. Prakties komt daar weinig van terecht. Die diskrepantie tussen liberale ideologie en feitelijke situatie geeft wel impulsen tot bewustwording. Daarnaast legitimeert de formele wet (als beroepsgrond) de strijd voor echte gelijkheid van de mensen.

d. formeel het parlement de macht heeft. Ook dat dekt de werkelijkheid niet. Parlementair werk en met name de wetgeving loopt per definitie achter op de maatschappelijke ontwikkelingen. De werkelijke veranderingen zullen afgedwongen moeten worden door de burgers, wanneer zij opkomen voor hun rechten. Hier achteraan hinkend is het parlement en de wetgeving onmisbaar omdat daarmee zulke maatschappelijke ontwikkelingen een wettelijk kader kunnen krijgen; er controle kan worden uitgeoefend op de uitvoering ervan; er

voorwaarden gekreëerd kunnen worden voor verdere verandering (OR-wet, subsidie actiegroepen).

De verschuiving van macht van de wetgevende macht (parlement) naar de uitvoerende macht (regering) geeft aan regeringsdeelname een specifiek belang.

5. Het gaat er om te proberen deze mogelijkheden tot verandering te gebruiken. Daarvoor is een linkse meerderheid noodzakelijk, én moet die meerderheid ook **echt bereid** zijn tot een structureel veranderend beleid.

6. Deelname aan de macht is niet zonder risico's, met name vanwege het gevaar dat je in én meegroeit in het systeem en de erbinnen geldende spelregels. Zo kunnen de uitgangspunten en doelstellingen uit het gezichtsveld raken. Daarom moeten voorwaarden gesteld worden, en moet het prakties handelen regelmatig krities getoetst worden aan de doelstellingen.

Kabinet-Den Uyl

7. Deelname van progressieven aan een breder koalitiëkabinet hoeft niet bij voorbaat uitgesloten te worden. Er zijn situaties denkbaar waarin het als overgangssituatie wenselijk is (Italië). Het kan echter nooit meer zijn dan een overgangssituatie, terwijl het tegelijkertijd remmend kan werken op de ontwikkeling naar een linkse meerderheid.

8. De totstandkoming van het kabinet-Den Uyl was een „historiese vergissing”

● omdat het rechts Nederland uit zijn problemen hielp. De verdeelde rechtse koalitie had moeten doorregeren, nieuwe polariserende verkiezingen waren dan snel gevolgd, met redelijke kans op een meerderheid van totaal links

● omdat het in strijd was met de in de verkiezingen gepropageerde strategie

● omdat de drie progressieve partijen, de linkse beweging in het algemeen, er nog niet aan toe waren; de eigen radikaliserende was nog niet ver genoeg.

9. Het laatste is het belangrijkste, en ook een reden voor de konfessio-

nelen om aan deze koalitie deel te nemen. Zij hoopten een verdere radikaliserende in met name de PvdA tegen te gaan. In die opzet zijn ze geslaagd.

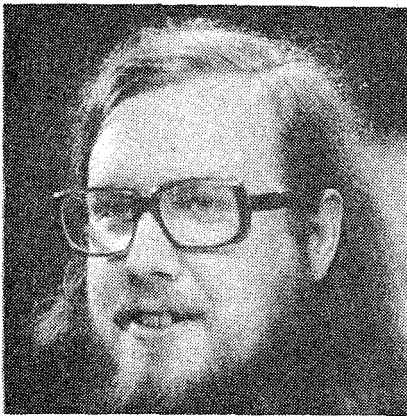
10. De keuze waar de progressieven voor stonden was niet makkelijk. Want rechts laten doorregeren betekent, dat het over de ruggen van de „zwakkeren in de samenleving” gaat. En met afzijdig blijven behoudt je wel je eigen zuiverheid maar boek je weinig tastbare resultaten, en dat is toch je eerste verantwoordelijkheid. Mijn stelling blijft toch dat juist de „zwakkeren” gediend waren bij een tijdelijke voortzetting van het rechtse beleid door een rechtse regering, wanneer dat het perspektief bood op fundamentele verandering door een linkse meerderheid.

11. Ook tijdens de rit zijn er historische fouten gemaakt.

Het beleid van het kabinet is steeds afgeschilderd en verdedigd als „links”. De mensen merken dat niet in hun dagelijks leven, waarmee je de „één-pot-nat”-reactie in de hand werkt.

Het kabinet heeft reeds in een koppelverkoop hervormingsdoelstellingen verbonden aan economische beheersmaatregelen. De laatste zijn er wel, de eerste niet gekomen. Door die koppeling heeft het kabinet de vakbeweging ook groot onrecht aangedaan. Je mag een vakbeweging, die in een soort van marktsituatie probeert de hoogste prijs te bedingen voor haar waar arbeidskracht, niet vragen loon in te leveren voor medezeggenschap. Zeker niet wanneer dat loonbeleid geen onderdeel is van een totaal inkomensbeleid.

12. Ter verdediging wordt gewezen op „restauratieve krachten” in de maatschappij en in de PvdA zelf (Ien van den Heuvel), de economische problemen en de algemene verrechtsende tendens. Het is zo dat na de linkse winst in de jaren zestig rechts zou proberen terrein te heroveren. De kans daarop krijgt zij pas wanneer links het verworven gebied niet verdedigt, door bij voorbaat uit angst naar het midden te gaan neigen, Ien! Er is een economische recessie, maar daarop hoeft niet gereageerd te worden zoals dit kabinet gedaan heeft. Juist in zo'n periode, waarin voor iedereen duidelijk is dat de overheid moet ingrijpen zijn er mogelijkheden voor een echt structuurbeleid. Economische teruggang betekent dat gevoelens van maatschappelijke onzekerheid, met name veroorzaakt door de angst voor de eigen materiële positie, vergroot worden. Dan juist is een duidelijk alternatief van

versterken. Aan de andere kant legitimeert zij door voortgezette samenwerking de progressiviteit van de PvdA. Beide partijen verkeren in de spanning dat zij enerzijds elkaar nodig hebben, anderzijds dat samenwerking de eigen politieke doelstellingen en uitgangspunten in gevaar kan brengen. In alle onderhandelingen over het regeerakkoord zat dan ook een onderhuidse, dubbele strategie: wie krijgt de Zwarte Piet als het tot een breuk mocht komen.

bereidheid tonen zo'n kabinet actief of passief te steunen.
24. Vanuit deze „ongebonden” situatie en verder afhankelijk van het beleid van zo'n kabinet is de mogelijkheid het grootst dat links verder naar elkaar toegroeit.
25. De strategie past binnen de formuleringen van het regeerakkoord, hoewel een vergelijking van de voorkeuren voor mogelijke kabinetssamenstellingen leert dat de medewerking van de PvdA niet vanzelfsprekend is.

links een vereiste, omdat anders die gevoelens zich in een politiek heel andere, en levensgevaarlijke, richting kunnen gaan uiten. De linkse partijen hebben een verantwoordelijkheid voor de economische problemen en de maatschappelijke weerslag ervan. Zij hadden wel een duidelijk links antwoord moeten geven. Daar zijn wij in gebreke gebleven.

13. Duidelijk moet toch ondertussen geworden zijn, dat een echt progressief beleid met konfessionele partijen onmogelijk is. Partijen die naar hun aard steeds zullen trachten onverzoenlijke krachten te harmoniseren. Met een KVP vooral, die er bovendien, en men leze er de geschriften van de oude Romme maar op na of beoordele het beleid van CDA-lijsttrekker Van Agt rond bijvoorbeeld abortus, uiteindelijk niet voor terugschrikt democratische verworvenheden op een zijspoor te zetten.

14. De ontwikkelingen in de maatschappij naar grotere maatschappelijke betrokkenheid en politieke participatie zijn door dit kabinet gelukkig niet afgestopt, hoogstens afgeremd. Voor de progressieve partijen de zware taak de verstoorde relatie met vakbeweging en het „actie-groepen-wezen” te herstellen.

Het belang van de PPR

15. De PPR is een **beginselprogramma**partij, die haar politiek baseert op een permanente programmaontwikkeling, toegespitst op haar vier thema's. Daarmee geeft zij haar politieke visie en prioriteiten al aan.

16. De PPR neemt een sleutelpositie in bij de mogelijkheden te komen tot linkse samenwerking. Zij onderhoudt relaties met PvdA en PSP. Bij de meest recente koerswijziging van de CPN werd heel nadrukkelijk verwezen naar de herhaalde discussie-oproepen vanuit de PPR.

17. De relatie PvdA-PPR. In die verhouding wordt de PPR een waakhondfunctie toegedicht, en zou zij de linkse tendensen in de PvdA

PPR:

PvdA:

Regeerakkoord:

1) meerderheidskabinet
PvdA-PPR

1) meerderheidskabinet
PvdA-PPR

1) voorkeur voor kabinet van uitsluitend progressieven, gesteund door een meerderheid in het parlement

2) PvdA-PPR-kabinet, steunend op linkse meerderheid

2) voortzetting Kabinet Den Uyl onder voorwaarden

2) koalitiëkabinet, afhankelijk van de vervulling aantal voorwaarden

3) PvdA-PPR-minderheid, gedoogd door (linkse) meerderheid

3) links minderheidskabinet
4) oppositie

3) bereid tot vorming minderheidskabinet, dat wordt gedoogd (= „niet onmiddellijk door een meerderheid naar huis wordt gestuurd”)

4) PvdA-PPR-CDA-koalitie, onder harde voorwaarden

4) oppositie

5) oppositie

De strategie, een linkse meerderheid

18. Politieke hoofddoelstelling van de PPR is het bereiken van een linkse meerderheid, maar dan wel een meerderheid in verscheidenheid.

19. De enige strategie die mijns inziens in de huidige situatie daarop aansluit is te trachten in de komende maanden te komen tot een gezamenlijke oproep van alle linkse partijen aan de kiezers met als inhoud: „Stem!, Stem Links”.

20. Alle linkse partijen (D'66, PvdA, PPR, PSP, CPN, SP) hebben er belang bij dat het opkomstpercentage hoog is.

21. Binnen dit skala van linkse partijen is er voor de kiezer nog keuze genoeg om een oordeel te geven over het kabinetsbeleid.

22. Daarmee komt tegenover het CDA-élan het perspectief van de kans op een linkse meerderheid te staan.

23. PvdA en PPR moeten op basis van het regeerakkoord de bereidheid hebben een regering te vormen, de andere partijen moeten de

26. De mogelijkheid van een meerderheidskabinet PvdA-PPR werd terecht door de PvdA als onhaalbaar van tafel geveegd, waarmee prakties de voortzetting van het huidige kabinet en haar beleid de eerste prioriteit voor de PvdA werd. Grote groepen in de PvdA-toppen gaan zelfs zover dat zij voorwaarden, die dat wel eens onmogelijk zouden kunnen maken, ook nog willen schrappen.

27. De PPR moet dan op haar eigen lijn blijven en dat duidelijk maken. Deelname aan een volgend kabinet moet voor ons uitzicht bieden op:

1. een progressiever beleid dan dat van het huidige kabinet

2. het niet verminderen van de kans op een linkse meerderheid in de toekomst.

28. Mijn invulling is nu bekend, de kongressen van november en januari zullen zich er over moeten uitspreken.

Den Haag, 20 oktober 1976

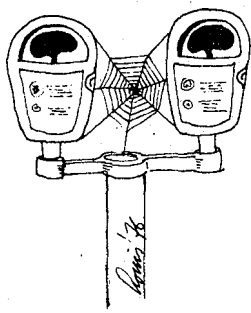
NIEUWS

uit de aktiecentra

Korrespondenten
Noord-Overijssel: Folkert Jellesma, Baarsweg
19, Steenwijk
Twente: Jeroen van Urk, postbus 687, Hengelo

Amsterdam

Het Amsterdamse PPR-gemeenteraadslid Frans van der Ven heeft een boekje geschreven dat door zijn fractie is uitgegeven, waarin hij de plannen om Amsterdam autovrij te maken, hard maakt. „Amsterdam, het is niet nodig dat je huilt” is de toepasselijke titel. Dat Amsterdam huilt maakt Frans duidelijk door de talloze nadelen van het steeds intensievere autoverkeer aan te geven: Luchtverontreiniging (60 miljoen kilo per jaar) en geluidshinder hebben de als veilig geachte normen verre overschreden. De huren worden zwaar belast doordat wegenonderhoud en aanleg er uiteindelijk in wordt doorberekend. De mogelijkheid zich te verplaatsen wordt door de auto eerder aangetaast dan vergroot. Economies gezien stagnereert Amsterdam, de mensen trekken weg.

Buiten het vooroorlogse Amsterdam worden parkeergelegenheden aangelegd en dat gebied wordt autovrij. Slechts met een vergunning mag men, in lage snelheden, de stad verder in. Overigens maakt iedereen gebruik van zijn voeten, de fiets, de bus, tram, taxi en witkar. Veel voordelen van een autovrije stad zijn niet in geld uit te drukken, maar Frans van der Ven toont aan dat het welzijn aanzienlijk zal worden verbeterd.

PPRAK hoopt later nog eens op het belanghebbende boekje terug te komen. Het is te bestellen door storting van f 7,50 op postgiro 13.500 tnv. gemeentegiro Amsterdam onder vermelding van: P 2100, penningmeester PPR-Amsterdam, „rapport.”

Vlaardingen

Leden van het PPR-aktiecentrum in Vlaardingen zijn verwickeld in een strijd met de direktie van Unilever Research Laboratorium waar ze werken. Een unaniem advies van de gekozen leden van de ondernemingsraad werd door de direktie niet opgevolgd. De bedrijfsleden-groep (BLG) van de Industriebond NVV heeft de zaak in haar eigen blaadje, het BLG-Nieuwbuletin becommentarieerd, daarbij geïnspireerd door de beleidsnota van de bond „Fijn is anders”.

De bedrijfsleiding verbod echter aanhechting van dit bulletin aan de publikatieborden, alsmede de verspreiding onder de kollega's.

De BLG-leden besloten als protest tegen deze „onharmonieuze” handeling hun krantje aan de poorten van het bedrijf uit te delen, waarbij ze welwillend werden geholpen door enige bezoldigde bestuurders van de Industriebond NVV.

Het blijkt dat de houding van Unilever wonderwel overeenkomt met het gestelde in het gevraakte bulletin, „Binnen de muren van de onderneming en werkplaats hield de democratie al vanouds op te bestaan. Werkelijke zeggenschap wordt een halt toegeroepen. Vrijblijvende illusies mogen naar binnen. (De democratie buiten de poort laten we maar even buiten schot).”

De BLG ziet het gebeuren als een aanval op het bedrijvenwerk. (Bedrijvenwerk houdt oa. in, het opzetten van een eigen organisatievorm voor bij een vakbond aangesloten arbeiders binnen de muren van het bedrijf waar ze werken). De BLG kan één en ander niet loszien van andere recente gebeurtenissen in het concern, zoals bijvoorbeeld de censuur op een open brief van oa. de kollega's bij Calvé.

Bij de motivatie tot het verbod op verspreiding van het Vlaardingse BLG-bulletin werd opvallend genoeg niet ingegaan op de „beeldvorming van de OR.” De indruk is echter wel gewekt, dat het aantasten van de „geloofwaardigheid van het instituut OR” niet in dank is afgenomen. In het bulletin staat oa. „De OR wikt, de direktie beschikt, is een ijzeren wetmatigheid, die zelfs uit de wet op de OR is te leren. Immers de OR heeft alleen maar het recht advies uit te brengen, over zaken die het belang van de onderneming aangaan. Het enige pertinente wat de OR kan doen is dat advies niet geven (vrij zinloze zaak meestal). De direktie handelt dan naar goeddunken. Als de OR het advies wel geeft handelt de direktie nog steeds naar goeddunken (slechts als het OR advies in te passen is in het standpunt van de direktie blijft de mythe van het zinvolle overleg gehandhaafd). Als het OR advies niet in te passen is in de direktiebeslissing, dan heeft de OR pech gehad.”

Een laatste citaat: „De OR is een

grootsk circusnummer voor 1 Heer en 15 mannen. Als het doek opgaat staat het al 15-1 voor de Heer. De oorzaak ligt in het feit dat de OR een overlegorgaan genoemd wordt, terwijl niemand hem als een arena wenst te zien. Een arena met ekstra hindernissen voor de gekozen leden. Zolang men overleg voert in een arena zolang zal men zeker in het zand bijten.

Twente

In Hengelo is een Twents PPR-kongres gehouden waar het pré-gewest Twente onderwerp van gesprek is geweest. Sommige aanwezigen waren van mening dat aan de getrapte verkiezing van de Twenteraad (die door de gemeenteraadsleden wordt gekozen) niet moet worden meegedaan. De meerderheid van de dertig aanwezigen was van mening dat het pré-gewest weliswaar nog lang niet is wat de PPR wil, maar dat het in elk geval een kleine voorbereiding is vergeleken bij de wirwar van gemeenschappelijke regelingen.

Er werd een progamkommissie gevormd, die een koncept-program zal opstellen. Samenwerking met andere partijen zal alleen rekenkundig zijn. Tenslotte werd besloten op een volgende vergadering (19 januari) de oprichting van een gewestelijk aktiecentrum, en een ondersteuningsfractie (de PPR krijgt twee zetels) aan de orde te stellen. Besloten is dat men niet tegelijk raadslid en gewestraadslid zal kunnen zijn. In de Tweede Kamer heeft Henk Waltmans bij de behandeling van de begroting Binnenlandse Zaken gezegd dat de PPR liever een wet-gewest Twente had gezien zoals ook een wet-gewest Eindhoven is gemaakt. „Rechtstreekse verkiezingen met lijstverbindingen achten wij noodzakelijk.”

Drente

Het blaadje van de PPR in Drente is in september bijna geheel gewijd geweest aan de Noordelijke kandidaat voor de PPR-Tweede-Kamerlijst, Hans van Kooten, statenlid in Drente.

Volgens het blad is er behoefte aan mensen in de Kamer die de regionale problematiek goed kennen en in wie mensen in de regio zich kunnen herkennen.

Het blad somt alle kwaliteiten op van de landelijk onbekende Van Kooten. Men wijst op zijn internationale kontakten, vooral in de derde wereld. „Zo regionaal is Hans van Kooten nu ook weer niet”. In een uitgebreid interview komt de 41-jarige direktie van een vormingscentrum zelf aan het woord.

Het blad werd in alle haast toegestuurd aan de leden van de kern-groep, voordat zij zich eind september over een advies aan het kongres bogen. Of de Noordelijke campagne goed heeft gewerkt zullen we weten aan het eind van het kongres van 12 en 13 november.

Het PPR-Studentenoverleg bestaat nog

Eind 1975 nam een aantal studenten het initiatief tot het oprichten van een studentenoverleg binnen de PPR. In een nota werd aandacht geschonken aan het belang van een beter en democratiserend onderwijs. Daarnaast werd bezien welke rol de PPR in de discussie over het onderwijs kan spelen. Om deze problemen in breder kring te bespreken, werd eind mei van dit jaar in samenwerking met de Stichting Radikalen Vorming een studiedag georganiseerd, waar een drietal inleidingen werd gehouden.

Paul Schilderman, initiatiefnemer van het studentenoverleg, konstateerde dat het stemgedrag van de Tweede-Kamerfractie van de PPR niet gemotiveerd wordt met een visie op het onderwijs. Dit heeft een aantal PPR-studenten bevreemd. Paul: „Het studentenoverleg wil een bijdrage leveren aan de discussie over het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs binnen de PPR. De noodzaak en het belang van een democratiserend hoger onderwijs moet in de PPR verder bespreekbaar worden.”

Daarnaast vroeg hij aandacht voor de organisatie en de functie van de PPR in de politieke strijd, voor haar politieke strategie en haar politieke praktijk. Paul: „Een organische verbinding tussen intellectuelen en de arbeidersbeweging is van groot belang. Het verbinden van deze groepen kan voorkomen dat de rechtse partijen aan aanhang winnen onder de arbeidersklasse. Een voorwaarde is dat de polarisatie tussen linkse partijen onderling wordt afgestemd en wordt omgezet in een vruchtbare discussie, niet alleen tussen de toppen van de politieke partijen, maar ook tussen de leden.”

Johan Boomgaardt, mede-initiatiefnemer van het studentenoverleg, bekritiseerde het overheidsbeleid voor het hoger onderwijs. Hij stelde zich op tegen de studententops, tegen de verslechtering van de inkomenspositie van de studenten, en tegen pogingen om de subsidie van de mensa af te schaffen. Ook had hij kritiek op de studentenvakbonden.

Johan: „Het blijkt dat er bij de studenten geen belangenbewustzijn tot ontwikkeling is gekomen. Het aksent van de studentenvakbonden heeft in het verleden gelegen op de belangenstrijd, waardoor er een tegenstelling is ontstaan tussen de strijd om de inhoud van de studie en de strijd om de voorwaarden van de studie. Het gaat er nu om dat men deze twee poten weer met elkaar in relatie brengt.”

Johan formuleerde de functie van het PPR-studentenoverleg als volgt: „De functie van het studentenoverleg in de PPR bestaat erin dat zij de eisen en belangen van de studentenbeweging „vertaalt” naar het parlementaire vlak. Tevens dient het studentenoverleg aansluiting te vinden bij de andere politieke partijen waar zich studenten hebben georganiseerd, (bijvoorbeeld in de PvdA) ter voorkoming van een isolement.”

Hughes Boekraad, redakteur van het tijdschrift *Te Elfder Ure*, schetste de rol van de linkse politieke partijen in het kader van de socialistische beweging. Naar zijn mening is het falen van de studentenbeweging te wijten aan het ontbreken van een ideologische perspectief op de langere termijn. Hughes: „De studentenbeweging heeft de loonafhankelijkheid sterk op de voorgrond geplaatst. Men dacht dat het mogelijk was om studenten rondom dit bepaalde idee te mobiliseren. Vooral de economische beoordeling was het object van de studentenstrijd, die niet werd doorgetrokken naar een ideologische strijd.”

Als één van de oorzaken van deze loskoppeling van belangenstrijd en ideologische strijd noemde hij het feit dat de thematieken van de studentenbeweging los van de arbeidersbeweging werden ontwikkeld.

Daarnaast wees hij op de emancipatiebeweging van de jaren zestig die zich meer en meer van de arbeidersbeweging verwijderde.

Hughes: „Haar ideologie staat tussen de burgerlijke en proletariëse ideologie in. Ze verkeert in een toenemende spanningsverhouding tussen een ideologische voorstelling en de maatschappelijke werkelijkheid.” Hij konkludeerde: „Het falen van de emancipatiebewegingen der jaren zestig maakt een herziening van haar organisatorische perspectieven en theoreties kader noodzakelijk.” En: „De studentenbeweging zal een verzelfstandiging van de materiële strijd en ideologische strijd moeten vermijden. Voor verzelfstandiging van het laatste (de ideologische strijd) zal ook de PPR, vanwege haar achtergrond, moeten oppassen.”

Deze inleidingen, en de door het studentenoverleg uitgegeven informatiebrochure, leverde een goede discussie op. Een centraal thema uit die discussie was: In hoeverre vertegenwoordigt de PPR het socialisme.

OPROEP

Naar aanleiding van de studiedag kreeg het studentenoverleg van de PPR een forse uitbreiding. Uit bijna alle steden met instellingen voor Hoger Onderwijs kwamen regelmatig PPR-studenten bijeen. Helaas is dat op de lange duur moeilijk. De meeste deelnemers van het studentenoverleg zijn nl. ook actief in de studentenvakbonden. Om continuïteit te waarborgen roepen we nu PPR-studenten op om mee te gaan werken in het studentenoverleg.

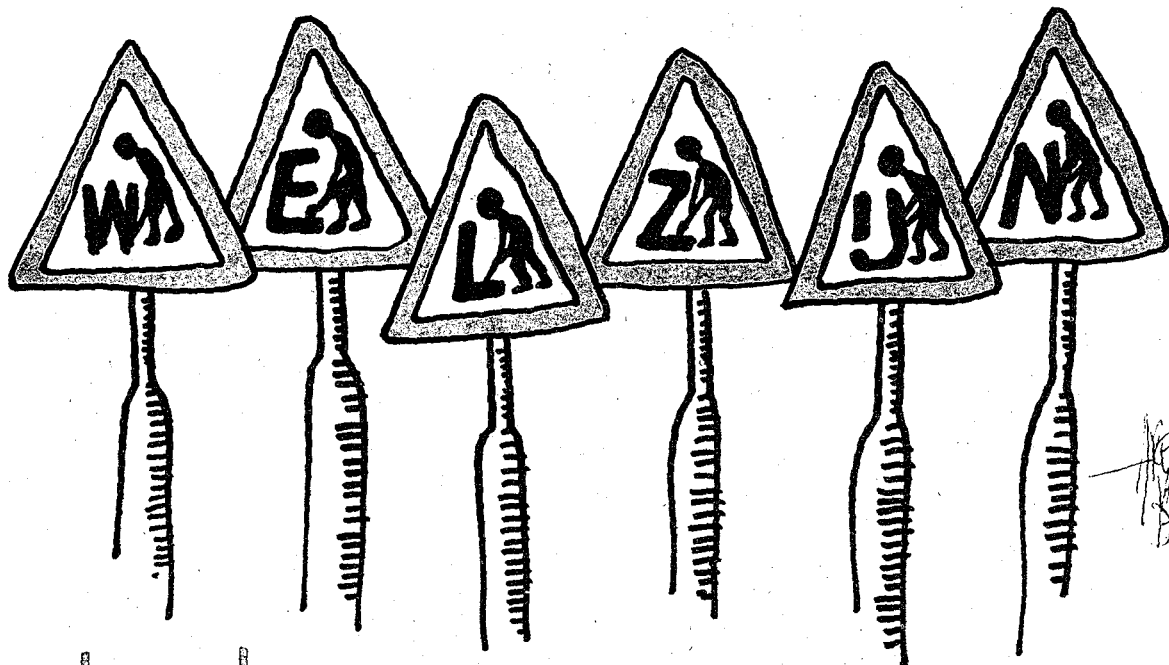
Dit hoeft niet alleen op landelijk niveau te gebeuren, plaatselijke activiteiten zijn natuurlijk óók welkom. Voor meer inlichtingen kan je schrijven naar PPR-Studentenoverleg, per adres: Stichting Radikalen Vorming, Singel 277, Amsterdam.

PPR-Studentenoverleg

Grenzeloos werkeloos

In het Tropenmuseum in Amsterdam loopt tot 30 april de tentoonstelling *Grenzeloos werkeloos*. Zij is gewijd aan de werkgelegenheidsproblematiek in de Derde Wereld en aan de samenhang daarvan met onze eigen vraagstukken op het gebied van werkgelegenheid en werkloosheid. Aan de hand van foto's, films en dia's en door een stripverhaal wordt geïllustreerd een beeld te geven hoe de welvaart in het westen kon toenemen, waarom het westerse voorbeeld in het algemeen in ontwikkelingslanden geen succes kan hebben en welke strategie dan wel goed zou kunnen zijn. Voor deze strategie is het

„basisbehoeftenmodel” van de Internationale Arbeidsorganisatie gekozen. Hierin staat economische groei niet voorop, maar een werkgelegenheidspolitiek die gericht is op voorziening in de eerste levensbehoeften (voedsel, kleding, huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, openbaar vervoer, cultuur) van alle mensen. En dat binnen een tijd van 25 à 30 jaar. De tentoonstelling is dagelijks geopend van tien tot vijf uur, zondags van twaalf tot vijf. Toegangspreis is één gulden per persoon, voor groepen groter dan tien personen 75 cent p.p. Adres en inlichtingen: Tropenmuseum (ingang Soeterijntheater) Mauritskade 63, Amsterdam, (020) 924949.

Werken aan Welzijn

OP WEG NAAR EEN MENSELIJKE GEMEENSCHAP

Deel I
voor het kongres
in april 1977

pag.

- 15 Voorwoord**
- 16 Inleidend hoofdstuk**
- 19 Gezondheidszorg**
- 28 Sociale zekerheid**
- 39 Mediabeleid**

VOORWOORD

Bij de voorbereiding van het themakongres Welzijn is door het partijbestuur en de themagroep Welzijn besloten het hele thema welzijn over twee kongressen in voorjaar en najaar 1977 te verdelen. Dit is de nota welzijn **GEZONDHEIDSZORG, SOCIALE ZEKERHEID en MEDIABELEID** deel I, voor het kongres in april volgend voorjaar. Dat zijn de drie hoofdstukken in deze voorliggende nota. Er aan vooraf gaat een eerste aanzet voor een algemener stuk over welzijn en welzijnsbeleid. Het is een inleidend hoofdstuk, dat vooral in het tweede deel voor het najaarskongres verder uitgewerkt moet worden.

Die verdeling over twee kongressen is ontstaan omdat het voor één kongres veel te veel zou worden. Tot het kongres en op het kongres in april spelen trouwens nog andere belangrijke politieke zaken. Die tweedeling is ook ontstaan, omdat het voor de themagroep een te grote hap werd om dat „gehele thema” in één keer te leveren.

De voorliggende stukken zijn in korte tijd geschreven. Het ene onderdeel — mediabeleid bijv. — nóg sneller dan het ander. Een voorstel van de themagroep in november 1975 (op het kongres in tweeduizend exemplaren als **EXTRA** welzijnsPRRAK neergelegd) om veel leden van de partij te betrekken bij een eerste werkpapier voor het welzijnskongres, heeft geen reakties opgeleverd.

Deze nota welzijn deel I, wil die voorzichtige opbouw rondom het thema welzijn niet doorbreken: het blijft een eerste versie waarop we veel concrete (niet te vage en generaliserende) **REAKTIES OP ONDERDELEN** met verwijzingen naar het geheel hopen te krijgen. We hopen ook dat niet iedereen alles wil lezen. We hebben geen bezwaar tegen wie dat kan. Maar we hopen vooral in dit stadium dat datgene wat de lezer interesseert en wat hij vanuit werk en ervaring aankan . . . , gelezen, bekomentarieerd en aan de themagroep verzonden wordt. Ook niemand van de themagroep waarin de werkgroepen deelnemen, heeft de pretentie al het geschrevene op alle gevolgen te overzien. Ofschoon veel stukken nog zeer zwaar zijn ingekort, vonden we niet dat we het geheel tot een grauw en mager gemiddelde van ongeveer tien kolommen met nog meer „algemeenheden” moesten terugbrengen.

Diegenen die naast schriftelijke reakties ook nog mondeling contact willen opnemen met leden van de themagroep, kunnen dat voor de verschillende onderdelen het beste als volgt doen:

Gezondheidszorg: Roland Mommaas, Laan v. Ouderzorg 42, Leiderdorp. Tel. 071-890977.

Sociale Zekerheid: Wijnand van Hoogevest, Juliana-laan 9, Leersum. Tel. 03434-2388.

Mediabeleid: Erik Akkermans, Nieuwe Leliestraat 64 bis, Amsterdam. Tel. 020-255322.

Inleidend hoofdstuk: Karel Beckers, Pres. Kennedy-laan 144, Oegstgeest. Tel. 071-153808.

Schriftelijke reakties graag vóór 11 december aan de themagroep Welzijn, p/a partijburo PPR, Singel 277, Amsterdam.

Voor het voorlopig karakter van het inleidend hoofdstuk zouden we nog sterker willen pleiten. We stellen ook voor dit niet op het aprilkongres in behandeling te nemen, omdat we eerst met het materiaal van het tweede welzijnskongres in het najaar (Onderwijs, CRM en een deel van Justitie) dat inleidend hoofdstuk willen afschrijven.

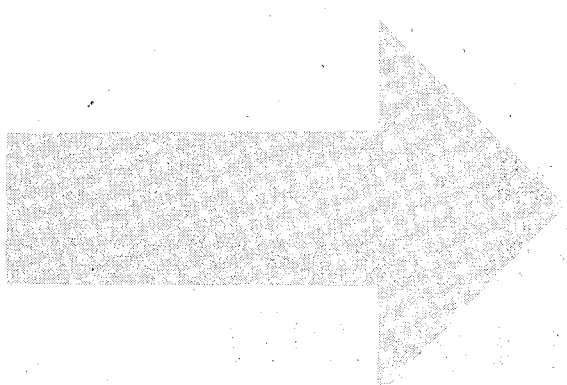
Omdat de partij wel inzicht moet kunnen hebben in wat er nog aankomt op dat tweede kongres, hebben we besloten tegelijkertijd, met het kongresboek voor het kongres in april, de eerste versie van „Welzijn” deel II voor het najaar uit te brengen.

Althans: we zullen onze uiterste best daarvoor doen!

De verschillende data voor het welzijnskongres eerste deel zijn als volgt:

- tot 11 dec. Reakties van aktiecentra en van iedereen die wil reageren op de nota.
- half jan. Publikatie (misschien ook van de verwerkte reakties) van de stellingen betreffende deel I (bijna twee weken in deze periodes zijn altijd voor de drukker).
- tot 25 febr. Inzending van amendementen op de stellingen van de aktiecentra.
- op 25 mrt. Publikatie van kongresboek Welzijn, deel I.
Publikatie van de eerste versie van de nota welzijn, deel II.
- 15/16 april Kongres.

Karel Beckers,
voorzitter themagroep Welzijn.

WERKEN AAN WELZIJN

EEN VOORLOPIG INLEIDEND HOOFDSTUK

1. WELZIJN, ÉÉN VAN DE VIER PPR-THEMA'S

Welzijn is evenals vrede een positief begrip. Het is één van de vier hoofdthema's naast milieu, vrede en macht, waarvoor de PPR heeft gekozen op het kongres van februari 1973.

Die vier thema's staan niet los van elkaar. Dat blijkt duidelijk uit de politieke doelstellingen van de PPR en de uitwerking ervan. Dat valt te illustreren aan de hand van een aantal uitspraken, die daarover de laatste jaren zijn gedaan.

Welzijn of onwelzijn wordt dan in één adem genoemd met een andere economische orde, inspraak en democratisering, verdeling van macht en inkomens, zelfontplooiing, behoud en herstel van milieu, betere verdeling van welvaart en materiële voorzieningen enz.

Een kleine bloemlezing van deze uitspraken ziet er als volgt uit:

„De welvaartsmaatschappij is juist oorzaak van het bestaande gebrek aan geluk”. (Barsten in de groei, februari '74).

„Het automatisme, dat alles wat winst oplevert geproduceerd moet worden, brengt het grote risico met zich mee, dat milieu, de derde wereld en ons welzijn het onderspit moeten delven”. (Pier van Gorkum, PPRAK van december '74).

„De samenleving mag niet langer beheerst worden door allerlei dwangbegrippen van het traditionele „vooruitgangdenken”, de opgezweepte maatschappelijke wedijver, de jacht op kwantitatieve prestaties, een allesbeheersende materiële arbeids- en bezitsmoraal”. (Keerpunt '72)

„Willen we naar een „ontspannen samenleving” toe, dan zal welzijnswerk niet alleen de gevolgen van gespannen menselijke verhoudingen moeten opvangen, maar bewust moeten proberen ontspanning, bevrijding en zelfontplooiing te bevorderen”. (Dolf Coppes, PPR-Ronduit '72).

2. WELZIJN: EEN OPDRACHT

Welzijn is een begrip, dat verwijst naar een gemeenschap van mensen, die er nog niet is, maar waaraan

al wel wordt gewerkt. Welzijn is daarmee, evenals de drie andere thema's, te beschouwen als een opdracht voor alle mensen. Welzijn is iets, wat te verwerven en te bevechten is.

Het zegt iets over de wijze van omgaan met elkaar en over hoe de samenleving eruit moet zien, opdat alle mensen in vrijheid en geluk kunnen leven. Dat vraagt om solidariteit, want het werken aan en het bereiken van je eigen welzijn wil nog niet zeggen, dat daarmee de samenleving als geheel en dus alle anderen gediend zijn.

Het zal telkens gaan om een afwegen van het welzijn van de gemeenschap en het individuele welzijn. We moeten af van de ongelijkheid, waarin weinigen in staat zijn om ten koste van velen een prettig leven op te bouwen. Zoals dat nu nog mogelijk is in een kapitalistische samenleving: ieder voor zichzelf dat bijengarend, waarin zijn buurman ook zou kunnen delen.

Welzijn in een gemeenschap betekent, dat ieder mens mede richting en vorm kan geven aan de ontwikkelingen in de gemeenschap, waarvan hij deel uitmaakt en waarin hij zich zodoende zelf kan ontplooiën.

Welzijn valt of staat direkt of indirekt met het betrokken raken bij herverdeling van arbeid en inkomens, spreiding van kennis, macht en ontplooiingskansen, vormgeven aan woon- en werkomgeving.

3. WELZIJN: VOOR VELEN NOG EEN LEEG WOORD

Techniese en materiële groei is de allesoverheersende norm. En daarmee dreigt het gevaar, dat politieke vragen over de inrichting van de maatschappij — en dus ook vragen over welzijn — vervangen worden door techniese vragen én kapitalistische oplossingen.

Diepgaande vragen over inrichting en functioneren van de samenleving en eventuele veranderingen daarin dreigen naar de achtergrond te verdwijnen. Specialisten en deskundigen houden zich wel bezig met de vraag: hoe kan alles zo soepel mogelijk functioneren en hoe kunnen we problemen, die zich voordoen, zo goed mogelijk opvangen, ook als ze praten over welzijn van mensen. Maar een welzijnsbeleid kan natuurlijk nooit louter bestaan uit het opvangen en verwerken van alle pijn en ongelukken, die mensen ondervinden van het „op kapitaal en bezit (winst) gerichte” ondernemen.

Omdat de gemiddelde mens nauwelijks vat heeft op het productieproces, wordt hij gemakkelijk ondergeschikt gemaakt aan de eisen van het economies systeem, dat moet investeren om verder te kunnen groeien. Als vergoeding voor zijn aandeel in die economiese groei krijgt hij geld en vrije tijd.

En met name in die vrije tijd moet je dan maar aan je eigen welzijn werken.

Dat welzijn bestaat voor de mens van vandaag weer voor een belangrijk deel uit het bevredigen van zijn materiële behoeften. Behoeften, die op hun beurt de economiese kringloop gaande houden. Al is zelfs dat niet meer mogelijk: het systeem is in feite voor de

gemeenschap stuurloos geworden (zie: „Naar een democratische economische orde”, PPR-nota '75).

4. WELZIJN EN ONWELZIJN

Duidelijk is, dat er geproduceerd moet worden om te kunnen leven. De vraag is echter **wat** er geproduceerd moet worden en **hoe**, zodat het welzijn van die gemeenschap van mensen niet in verdrukking komt. Een bepaalde wijze van produceren en consumeren kan na het bereiken van zijn doel immers in zijn eigen nadeel gaan werken. Economische groei wordt dan doel in zichzelf. Die groei gaat dan ten koste van veel noodzakelijke voorwaarden om te leven. Er ontstaan „barsten in de groei”, nieuwe vormen van schaarste, die de kwaliteit van het bestaan en daarmee ons welzijn aantasten.

Door de toegenomen rationalisatie (alles moet zo efficiënt mogelijk worden georganiseerd) en vanwege het feit, dat van werkelijke medezeggenschap in het bedrijf nog geen sprake is, vinden veel mensen hun werk vervelend en zinloos.

In de steden wonen veel mensen in slechte huizen, of in flats als pakhuizen. Het gemotoriseerde vracht- en personenvervoer overheerst de wegen ten koste van voetganger en fietser. In het onderwijs is eigen ontplooiing nog steeds ondergeschikt aan de arbeidsmarkt, die bovendien erg onduidelijk is met het oog op de toekomst. In de gezondheidszorg heeft men vooral te kampen met de moeilijke psycho-somatische ziekteverschijnselen. Gewoon, omdat toch veel mensen in de maalstroom van de samenleving vermalen (dreigen te) worden.

Door de overproductie en overconsumptie wordt het voor de mens hoe langer hoe moeilijker zichzelf gezond te maken en te houden.

Al deze signalen van onwelzijn zijn duidelijke maatschappelijke stoornissen. Het zijn de negatieve bijverschijnselen van een allesoverheersend streven naar materiële groei. Vooruitgang naar een echt menselijke gemeenschap wordt daarbij uit het oog verloren.

Bij dat „onwelzijn” valt een wisselwerking waar te nemen tussen individueel onwelzijn en onwelzijn, dat zijn oorsprong vindt in de samenleving. In dat laatste geval gaat het om grote groepen mensen, die in een zelfde situatie van onwelzijn verkeren. En daarbij bestaat het gevaar, dat men zich die stoornis niet eens meer bewust wordt (laat staan de oorzaak ervan), omdat „het wel zo zal horen”. Bovendien zijn er binnen die samenleving ook altijd wel weer mechanismen, die „stoornissen” weten te neutraliseren (geld, consumptie variërend van amusement tot drugs).

5. WELZIJSBELEID

5.1 Welzijnsbeleid is en mag nooit alleen zijn: de opvang van onwelzijn. Daarmee zou het slechts systeem-bevestigend werken.

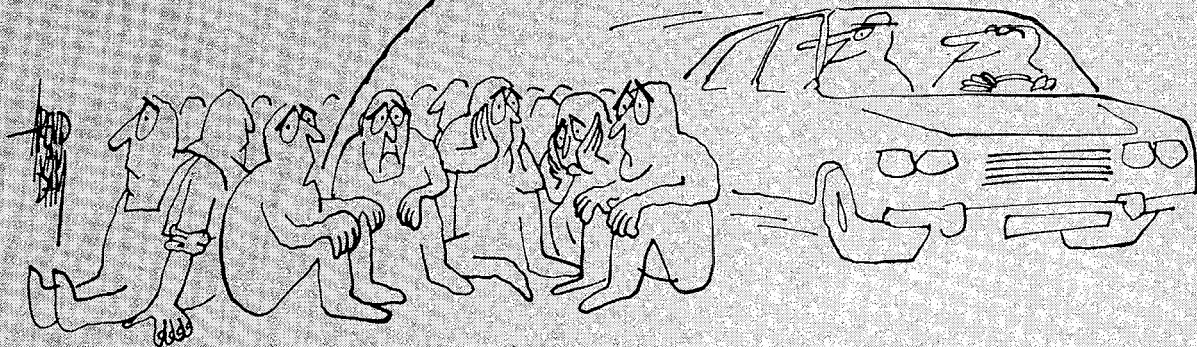
Welzijnsbeleid zou ook en vooral in moeten houden de wijze, waarop we onze samenleving willen en moeten inrichten, zodat het een menswaardige samenleving is en blijft.

Welzijnsbeleid overschrijdt daarmee de drempel van vele ministeries.

Zo zullen de doelstellingen, die verwerkt zijn — of moeten we niet eerder zeggen: die verwerkt hadden moeten zijn — in de Economische Structuurnota van Lubbers, belangrijke consequenties hebben voor het realiseren van welzijn.

Maar ook de uitgangspunten voor het beleid van Binnenlandse Zaken tav. de reorganisatie van het binnenlands bestuur zullen moeten voldoen aan de

dankzij de combinatie van ons werken en zwoegen
en hun leidinggevende capaciteiten en kapitaal
heeft de maatschappij nu machines die de mens een heleboel werk
uit handen kunnen nemen.....
dus nu zou iedereen korter kunnen werken en
meer vrije tijd hebben.....
maar nee hoor, op een of andere manier heten wij nu „werkloos”
en hebben zij meer geld om te besteden dan ooit.....

eisen, die wij stellen tav. het mede richting en vorm geven aan ontwikkelingen binnen de gemeenschap. Ook het beleid, dat wij voeren tav. het buitenland is van invloed op onze beleving van welzijn. Hoe mogen en kunnen wij aan welzijn werken, wanneer in de derde wereld honger en oorlog dagelijkse kost is? Kortom: welzijn is iets, dat door alle beleidsgebieden heenloopt. De konkrete invulling ervan, dus de vraag hoe zo'n menswaardige samenleving er precies uit moet zien, is een politieke kwestie. Welzijn zou de „toetssteen" moeten zijn van elk politiek beleid en programma!

5.2 Gaandeweg is in de PPR vanuit het praktische politieke werk het thema Welzijn wat afgebakend ten opzichte van de andere drie thema's.

Ertoe gingen behoren:

Sociale Zekerheid;

Gezondheidszorg;

Onderwijs;

Kultuur, Rekreatie en Maatschappelijk Werk (en dus bijna alles, wat onder die naam op CRM terecht is gekomen zoals: kunst, cultuur, monumenten, vormings- en ontwikkelingswerk, sport, rekreatie, media, klub- en buurthuiswerk, opbouwwerk en maatschappelijk werk) en

Justitie: kinderbescherming, gevangeniswezen, strafrechtpleging, reklassering e.d.

Daarbij komt, dat mensen op allerlei manieren in groepen en categorieën kunnen worden ingedeeld. Op grond daarvan is er weer een onderscheiding ontstaan tussen **algemeen en kategoriaal werk**. Zo is er welzijnswerk gericht op Molukkers, buitenlandse werknemers, woonwagenbewoners, bejaarden, jongvolwassenen, Surinamers enz.

6. WELZIJN EN DEMOKRATIE

Dit hele gebied van welzijnswerksoorten is in de meeste gevallen ontstaan als een „aanvulling" op allerlei tekorten in een vervreemde en verengde arbeidsleefsituatie.

Er viel in eerste instantie niet veel meer te leren, er ontstonden gezondheidsproblemen, er kwam vrije tijd, kortom: het leven werd „uit elkaar getrokken" in een aantal losse beleidsgebieden. En al dat welzijnswerk kost geld, dat ergens vandaan moet komen, want zelf levert het „niets" op.

De geldstromen, die er cirkuleren, worden ingebracht door de gemeenschap, maar die geldstromen vormen géén meerwaarde.

Een vraag, die in deze inleiding nu even kort wordt aangestipt, maar in het 2e deel (najaarskongres) verder moet worden uitgewerkt, is: wat is de relatie tussen

- het **werkerterrein Welzijn**, zoals in 5.2 afgebakend,
- **de staat**, d.w.z. in onze huidige betekenis de democratische organisatie van de gemeenschap,
- en de **andere deelgebieden** of PPR-thema's.

Je zou de vraag nog beter zo kunnen stellen: wat is de relatie tussen de **produktieve sectoren** (de plaatsen, waar wél meerwaarde ontstaat), de **huidige staat** (zoals we die thans ervaren als een parlementaire democratie, waar veel vervreemding plaatsvindt) en de **onproduktieve sectoren** (sociale voorzieningen als: onderwijs, gezondheidszorg, welzijnswerk, sociale zekerheid e.d.)?

Hoe is de huidige staat ontstaan als een geheel van taken en instituties om bepaalde opvattingen en structuren van de maatschappij in stand te houden? Wat is de verhouding tussen de huidige staat en de produktieve sectoren? Maar vooral: wat is de verhouding tussen staat en onproduktieve sectoren?

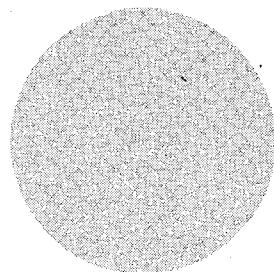
T.a.v. die laatste vraag is het van belang te bekijken

hoe de huidige staat de meerwaarde, geleverd door de produktieve sectoren, gaat gebruiken om die onproduktieve sectoren te organiseren en te financieren. En hoe in dit kader de samenhang zou kunnen zijn tussen staat en partikulier initiatief. Dat de huidige overheid voor deze sectoren slechts een grote zak centen zou betekenen, waaruit aan iedereen, die om poen gilt, geleverd kan worden, lijkt een wat vreemde opvatting over de functie van de overheid als zelfstandig en bureaukraties orgaan los van en tegenover de gemeenschap.

In datzelfde kader is het van belang om de vraag naar decentralisatie van welzijnsbeleid te bezien, samen met de voorwaarden, die vervuld moeten zijn om een meer doorzichtige en bewuste politieke organisatie van de samenleving op verschillende nivo's (zomen wil) dicht bij de mensen te realiseren.

Tenslotte, een raamwet dient de minimale voorzieningen op lokaal nivo aan te geven, dient het naast elkaar groeien en elkaar bekonnureren van allerlei sectoren in het welzijnswerk te doorbreken, de rechtszekerheid van gebruikers en werkers veilig te stellen en een (huis)vestingsbeleid voor het buurt- en wijknivo aan te geven. Het recht van beroep wordt in de wet geregeld. De huidige veelheid van subsidieregelingen van bv. CRM wordt vervangen door een doorzichtig financieringsstelsel.

Het uiteindelijke doel van het welzijnsbeleid is: mensen gelegenheid bieden zich werkelijk te ontplooiën en zelf hun keuze te bepalen. De PPR zal daarin een duidelijke richting moeten aangeven.

II. GEZONDHEIDS- ZORG

1. WAT IS GEZONDHEID ?

1.1 Inleiding

Wat is gezondheid? In een klein leeronderzoek werd enige tijd geleden deze vraag voorgelegd aan 75 willekeurige Nederlanders.

Er werden vooral drie soorten antwoorden gegeven:

- Een vrij grote groep koos voor het begrip lichamelijke vitaliteit.
- Een andere groep koos echter voor het begrip levenslust.
- Een duidelijk kleinere groep koos voor plezierig met anderen omgaan.

Deze uiteenlopende keuzen wijzen in feite op drie aspecten van het begrip gezondheid. Deze aspecten komen ook tot uiting in de definitie van de wereldgezondheidsorganisatie: „Gezondheid is een toestand van totaal lichamelijk, geestelijk en sociaal welzijn en niet alleen de afwezigheid van ziekte”.

Gezondheid blijkt niet alleen „iets” te zijn, dat te maken heeft met het lichaam van de mens, maar ook met zijn geestelijke en sociale eigenschappen en met zijn gedragingen. In feite is gezondheid een eigenschap van de totale mens.

In de literatuur vindt men het begrip gezondheid vaak op een negatieve wijze omschreven. Men vindt dat men eerst dan echt gezondheid kan ervaren, als men ziek is geweest. Gezondheid wordt gezien als een „normale” ervaring waarvan men zich pas bewust wordt als deze ervaring niet aanwezig is. Men beseft pas echt hoe prettig het is gezonde tanden te hebben, als men eens flink kiespijn heeft gehad. Men ervaart de rijkdom van een gezonde maag als men flinke maagklachten heeft gehad. Men juicht over het leven als men op sterven heeft gelegen. Gezond zijn is dan de ervaring van niet-ziek zijn.

Gezondheid kan echter ook een andere betekenis hebben. Als men spreekt over lichamelijke vitaliteit, levenslust en plezierig met anderen omgaan, dan spreekt men over een ervaring die meer is dan het ontbreken van het tegengestelde. Lichamelijke vitaliteit is meer dan het ontbreken van lichamelijke lusteloosheid. Levenslust is meer dan het afwezig zijn van verlangen snel te sterven. Prettig met anderen omgaan is meer dan het niet in konflikt staan met anderen. Gezondheid krijgt nu in de beleving een positieve waarde, waaraan men min of meer deel kan hebben.

Gezondheid betekent beide: afwezig zijn van ziektes en aanwezig zijn van gezondheid in positieve zin. Deze dubbele beschouwingwijze van het begrip gezondheid is van belang als men zich afvraagt wat men kan doen om de gezondheid te bevorderen. Beschouwt men de gezondheid vooral als afwezig zijn van ziekteverschijnselen, dan moet men trachten aanwezige ziekteverschijnselen op te heffen en nieuwe ziekteverschijnselen te voorkomen.

In het eerste geval denkt men aan maatregelen als: tijdig naar de dokter gaan en de voorgeschreven medicijnen gebruiken. Men noemt dit ook wel de kura-

tieve zorg. In het tweede geval denkt men aan het nalaten van die zaken die de gezondheid schaden, zoals roken, en dik worden. Dit noemt men ook wel de preventieve zorg. Beschouwt men echter gezondheid als positieve waarde, dan zal men die dingen doen die de gezondheid bevorderen, zoals regelmatig fruit eten en regelmatig aan lichaamsbeweging doen. Analooq aan de meer ingeburgerde begrippen kuratieve en preventieve zorg, noemt men dit ook wel de positieve zorg. Opvallend is nu, dat zij, die gezondheid voornamelijk zien als een lichamelijk verschijnsel meer als de anderen nadruk leggen op kuratieve zorg en minder op positieve zorg. Een definitie van gezondheid moet daarom voldoen aan drie eisen:

- a. Ze moet gezondheid beschrijven als een eigenschap van de totale mens,
- b. Ze moet ruimte bieden voor drie benaderingen: de positieve, de preventieve en de kuratieve,
- c. Ze moet het eigene van gezondheid als onderscheidbaar van vergelijkbare begrippen doen uitkomen.

1.2. Definities in de literatuur

Er zijn vele pogingen ondernomen het begrip gezondheid te definiëren. Verschillende disciplines hebben er verschillende omschrijvingen voor gegeven, zoals:

- Gezondheid is de complete geschiktheid van het lichaam, gezondheid van de geest en ongeschondenheid van de emoties, die de hoogste kwaliteit van effectief leven en dienstbaarheid mogelijk maken. (Turner, C.E., Morley Sellery en Sarah Louise Smith, School, health and health education, St. Louis, C.V. Mosly Co., 1961).
- Gezondheid is de voorwaarde waaronder het individu de mogelijkheid heeft, al zijn intellectuele, emotionele en fysieke capaciteiten te mobiliseren voor een optimaal leven. (Joint Committee on health problems in education of the National Education and the American Medical Association „Health Education”, Washington D.C., National education association, 1961).
- Gezondheid is het openleggen van de weg naar het fysiologische levenseinde, op weg zijn naar een aanvaarding van het eigen leven en eigen dood, groeiende in vermogen om de grenzen van het eigen bestaan in liefde te overschrijden. (Kuiper, J.P., Doelstellingen van de gezondheidszorg, in: Medisch Contact.)

In deze definities wordt gezondheid gezien als een dynamies begrip, gerelateerd aan het funktioneren van de mens. Het gaat meestal om een ideale bestaanssituatie waarin elementen zoals een dynamiese dialoog tussen mens en milieu en transcendentale aspecten van het bestaan in wisselende mate worden beklemtoond.

1.3. Een eigen omschrijving

Zonder de pretentie te hebben aan de bestaande definities een nieuwe toe te voegen zouden we, groten-deels samenvattend wat anderen hebben geschreven, gezondheid willen omschrijven als het vermogen tot

een zo goed mogelijk functioneren van de mens, zijn omgeving en maatschappij, zodat verwezenlijking van het eigen zelf en van een ideale maatschappij wordt bevorderd".

Een dergelijke omschrijving verwijst zowel naar belemmeringen of bedreigingen van de gezondheid als naar de positieve kansen in persoon, groep en maatschappij.

Sommige schrijvers noemen gezondheid een individueel begrip en welzijn een sociaal begrip. Uitdrukkingen als „een gezonde maatschappij” zouden het begrip „gezond” op een oneigenlijke, analoge wijze gebruiken.

Wij delen deze opvatting niet. In de mate dat een sociaal systeem meer is dan de som van de individuen in dat systeem, kan het sociaal systeem gezond zijn in de eigenlijke zin van het woord.

Daarom ook wordt in de omschrijving gesproken over „zo goed mogelijk functioneren van mens, zijn omgeving en maatschappij”.

Bedreigingen van het gezonde bestaan zouden als volgt geklassificeerd kunnen worden:

a. Naar aard:

Psychies, sociaal en religieus:

Over- of onderbelasting op het gebied van de opvoeding, het onderwijs, het wonen, werken en recreëren, etc.

Lichamelijk:

Een teveel of een tekort aan lichamelijke inspanning tijdens de opvoeding, het onderwijs, het wonen, werken en recreëren en bij het zich verplaatsen tussen woon-, werk- en recreëergebied, etc.

Ekonomie en sociaal:

Een tekort aan materiële en immateriële levensvoorwaarden,

Mikrobiologies:

Tekorten in de klassieke hygiëne ten aanzien van drinkwatervoorziening, voedselvoorziening, behuizing, etc.,

Fysies:

Schadelijke invloeden ten gevolge van klimaat, licht, geluid radioactiviteit, trillingen, etc.

Chemies:

Schadelijke invloeden ten gevolge van voedselverontreiniging (konserveringsmiddelen, smaak- en kleurstoffen), water-, lucht- en bodemverontreiniging, etc.

b. In de mate van interactie tussen bedreiging en mens:

- er heeft nog geen interactie plaats gevonden tussen schadelijke faktor en mens: op dit gebied moet men trachten de bedreiging op een theoreties nivo te houden. Men zou dit het eerste veld van de gezondheidszorg kunnen noemen.
- er heeft een interactie plaats gevonden tussen mens en schadelijke faktor: op dit gebied moet men trachten de bedreiging binnen de perken te houden. Men zou dit het tweede veld van de gezondheidszorg kunnen noemen.
- de interactie tussen mens en schadelijke faktor heeft tot schade geleid: op dit gebied beweegt zich de klassieke kuratieve geneeskunde, die probeert de opgelopen schade weer te (doen) herstellen.

1.4. Gezondheid en welzijn

Het lijkt zinvol ervan uit te gaan, dat er geen scherp onderscheid is. Ook in de structuurnota gezondheidszorg wordt regelmatig gesproken over gezondheidszorg en **andere** vormen van welzijnszorg.

Wij zijn van mening, dat tussen de begrippen gezondheid en welzijn slechts aksentverschillen liggen. Tussen gezondheid en welzijn bestaat wel een duidelijke wisselwerking. Gezondheid is doorgaans een be-

langrijke voorwaarde voor welzijn, maar omgekeerd zal een gevoel van onwelzijn vaak een ernstige belemmering betekenen voor gezondheid.

1.5. Gezondheid en mediese professie

Een nieuw begrip „gezondheid” heeft konsekwenties voor de gezondheidszorg. De mediese professie bezit feitelijk een mandaat op het gebied van de gezondheidszorg.

Bij verruiming van het begrip gezondheid treedt dientengevolge een over-medikaliserings van de maatschappij op. De geneeskunde gaat zich overal mee bemoeien, alles in de mediese hoek trekken. Allerlei zaken als armoede, huisvesting, arbeid, seksualiteit, opvoeding, ouder worden, worden tot mediese problemen gemaakt. Met behulp van het medies model moet aan alle kwalen een eind worden gemaakt.

Het is daarom noodzakelijk, dat men tot de erkenning komt dat gezondheid niet meer uitsluitend tot het mandaat van de medische wetenschap behoort. Maar ook voor de gezondheidszorg in enge zin zou een nieuw begrip gezondheid implicaties moeten hebben.

1.6. Gezondheid en politiek

Doordat in de omschrijving wordt gesproken over „verwezenlijking van het eigen zelf en van een ideale maatschappij”, roept deze omschrijving als het ware om een politieke stellingname.

In onze geïndustrialiseerde maatschappij is er een scherpe scheiding tussen ziekte en gezondheid. Dit heeft sterk te maken met de waarden die heersen in onze maatschappij. Als belangrijkste waarden zijn te noemen: prestatie, zelfbeheersing, onafhankelijkheid en doorzettingsvermogen. Iemand die ziek is kan aan geen van deze voorwaarden meer voldoen. Ziek zijn is je onbeholpen voelen, geïsoleerd zijn, niets kunnen presteren. In de huidige tijd is gezondheid veelal gelijk aan inzetbaarheid in het arbeidsproces.

Ziekte kost de ondernemer veel geld en moet zoveel efficiënt mogelijk bestreden worden. De produktie mag er niet teveel onder lijden en er ook niet te duur door worden. Wanneer prestaties en economiese groei minder belangrijk worden, zullen arbeidsprestaties ook wat van hun overwaardering verliezen en kunnen mensen hun waarde meer ontlennen aan eigen creativiteit en zelfrealisatie.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat ziek zijn beschouwd wordt als onwaardig en lastig en dat men vindt dat ziekten zo snel mogelijk bestreden moeten worden tot ze alle uitgeroeid zijn.

Dit hangt samen met een grote overwaardering van gezondheid en gezondheidszorg.

2. DE GEZONDHEIDSSITUATIE

2.1. Achtergronden van de ontwikkeling van de gezondheidssituatie

2.1.1. Factoren met een overwegend kwantitatieve invloed

De hoge sterfte aan infectieziekten in de vorige eeuw en aan het begin van deze eeuw was te wijten aan een grote belasting vanuit het mikrobiologische milieu waaraan de bevolking was blootgesteld. Slechte hygiëniese omstandigheden op het gebied van de behuizing, bij de verwijdering van afvalstoffen ten aanzien van de drinkwatervoorziening vormden een voedingsbodem voor bacteriële besmetting. Daarnaast speelde uiteraard ook de belastbaarheid van de mensen een rol. Onvolwaardige voeding, afmattende werkomstandigheden, het niet ingeënt zijn tegen bepaalde infectieziekten, maakten de mensen kwetsbaarder voor het fataal verlopen van deze ziek-

ten. Hygiënische maatregelen hebben, naast specifieke maatregelen voor een sterke afname van de sterfte aan infectieziekten gezorgd.

De sterke toename van hart- en vaatziekten en kwaadaardige nieuwvormingen houdt ongetwijfeld verband met de ingrijpende veranderingen die er sinds het begin van deze eeuw hebben plaats gevonden in de samenleving. Ze worden ondermeer gekenmerkt door sterk toegenomen materiële mogelijkheden voor een in omvang toegenomen bevolking. De kans op het leiden van lichamelijk overbelast leven evenals het ondergaan van een overbelasting door overmatige voeding, is er door vergroot. Daarnaast zijn belastende factoren van fysiese en chemiese aard sterk toegenomen. In het algemeen is een kwantificering van de toename een moeilijke zaak; meetproblemen, lokale en regionale verschillen, schommelingen in de tijd maken het moeilijk een overzicht te krijgen. Desondanks kan men zeggen dat de geluidsoverlast ten gevolge van verkeers-, industrie- en vliegtuiglawaai de afgelopen decennia sterk is toegenomen. Dat geldt in zekere zin ook voor de kans op toename van radioactieve straling.

Daarnaast vindt er een voortdurende verontreiniging van water, bodem en lucht plaats. De voornaamste luchtverontreiniging wordt momenteel veroorzaakt door de industrie, gemotoriseerd vervoer, openbare nutsbedrijven. De voornaamste bronnen van waterverontreiniging zijn rioolwater, de industrie, de bio-industrie, de landbouw, energiecentrales en olietankvaart.

Het is mogelijk dat de huidige landbouwmethoden op wat langere termijn tot verontreiniging van de bodem aanleiding zullen geven en daardoor de kwaliteit van de voeding zullen beïnvloeden. Het spreekt voor zich, dat dit een globale aanduiding is van de verschillende factoren.

2.1.2. Factoren met een overwegend kwalitatieve invloed.

Onze westerse cultuur kenmerkt zich de laatste eeuwen door een betekenisvermindering van sociale verbanden. Het competitieve element van de menselijke mogelijkheden is tot buiten proporties uitgegroeid.

Toch wil de mens naast „roofdier”, (strijder, zwerper, jager steeds in competitie met medemens en natuur) een wezen zijn, dat op zoek is naar een harmonische relatie met medemens en natuur. Toch is deze laatste pool, in onze westerse cultuur op de achtergrond gedrongen. Renaissance en kerkhervorming zijn de grote gangmakers van het individualisme geworden, zich in de politiek manifesterend als liberalisme, sociaal economies in het kapitalisme en op het terrein van de godsdienst in het ontstaan van talloze kerken en „kerkjes”.

Weliswaar ontstonden er in de vorige eeuw grote sociale bewegingen, die de verheerlijking van het individu probeerden te corrigeren, toch hebben ze geen fundamentele ommekeer in deze ontwikkeling teweeg kunnen brengen. Tegenwoordig staat de mens nog steeds onder de competitie-, prestatie- en concurrentiedruk.

Het zijn dan ook dit soort factoren die de kwaliteit van het bestaan aantasten en een psychosociale druk kunnen veroorzaken die gemakkelijk kan leiden tot het ontstaan van gezondheidsstoornissen.

De positieve ontwikkeling van de gezondheidssituatie (door het afnemen van sterkte aan infectieziekten) is tot staan gekomen. De sterfte aan hart- en vaatziekten, kanker en verkeersongevallen houdt, naast een toename van het aantal spanningsziekten, een verdere ontwikkeling tegen.

Factoren die bij deze processen een rol spelen houden verband met een hang naar materieel en immaterieel individualisme, dat kenmerkend is voor de westerse cultuur. Het evenwicht in de verhoudingen tussen mens en medemens en natuur is er grondig door verstoord, een verstoring die mits ze zich doorzet — zeer verontrustende gevolgen zal hebben voor

het voortbestaan van de mens.

Lawaai, ruimtegebrek, verontreiniging, uitputting van grondstoffen en energie, competitie-, concurrentie-, prestatiedrang, overbevolking, vormen een kompleks van factoren dat symptomatic is voor deze ontwikkeling. De ontwikkeling van de gezondheidssituatie wordt er als het ware door in een neerwaartse spiraal gedrukt.

3. DE ZORG VOOR DE GEZONDHEID

3.1. A. Enkele historische achtergronden

In de middeleeuwen beschikten de gildes over gildeskassen als verzekeringsvorm tegen ziekte en arbeidsongeschiktheid. Dit is begrijpelijk, aangezien de gezellen moeilijk vervangbaar waren wegens het ontbreken van een arbeidsmarkt. De meesters waren aangewezen op hun gezellen en waren gebaat bij een goede gezondheid van deze gezellen. Tijdens de zeventiende en achttiende eeuw dient het kapitalisme zich aan in de vorm van textielindustrie.

Door de landbouwkrisis ontstond een grote beweging naar de stad, hetgeen resulteerde in een ontzaglijke massa paupers, die het aan materiële basis ontbrak om een redelijk bestaan te leiden en hun gezondheid te verzekeren.

De gezondheidszorg werkte voornamelijk voor degenen die geneeskundige hulp konden betalen. De mediese hulp die via een ziekenfonds verzekerd werd, was van een bedenkelijke kwaliteit. Een deel van de ziekenfondsen waren in handen van ondernemers, die de arbeiders ermee aan het bedrijf bonden. Ook funktioneerden een deel van de ziekenfondsen uitsluitend om winst te maken. De inhoud van de armenzorg laat niets te raden over.

De huidige sociale verzekeringen bieden voor een ieder een bestaanszekerheid. Deze is echter gebaseerd op het fuktioneren van en binnen het bedrijfsleven, dat wil zeggen de sociale verzekeringen bieden voorzieningen zolang het bedrijfsleven daartoe de middelen verschafft, terwijl de uitkeringen in het leven zijn geroepen voor mensen die niet zijn opgenomen in het arbeidsproces. Dit laatste manifesteert zich duidelijk in termen als werkloos, ziek en arbeidsongeschikt. Aangezien deze begrippen in onze samenleving de laagst mogelijke waarden vertegenwoordigen, voorziet de sociale verzekering in een materiële levensvoorwaarde en tegelijkertijd in een onvolwaardige status.

3.1.1. De mediese professie

Voor het oprichten van een artsorganisatie (de Maatschappij ter Bevordering van de Geneeskunst) zijn globaal twee redenen aan te geven.

Enerzijds konden de natuurwetenschappelijk geschoolde medici zich niet verenigen met de chaotiese situatie waarin de gezondheidszorg in de eerste helft van de negentiende eeuw verkeerde.

Daarnaast was het aantal geneeskundigen sterk gestegen. Men sprak zelfs van een „mediese overbevolking”. In feite was er slechts sprake van een te groot aantal geneeskundigen ten opzichte van de koopkrachtige vraag naar gezondheidszorg. In vergelijking met de maatschappelijke behoefte bestond er een ontoereikende zorg.

De natuurwetenschappelijk geschoolden poogden wat dit betreft vooral hun eigen belangen te behartigen. In 1865 kregen de doelstellingen van de Maatschappij een wettelijke basis.

De artsen hadden op de ziekenfondsverzekering door middel van Direktiefondsen grote bezwaren geuit. Omstreeks het midden van de negentiende eeuw namen ze het heft zelf in handen. Ze richtten Doktersfondsen op.

Het bestuur van al deze fondsen bestond echter bijna geheel uit artsen en apothekers, ofschoon de artsen juist als een van de belangrijkste bezwaren tegen de z.g. Direktiefondsen naar voren hadden gebracht, dat de direkties aan geen enkele controle van de fondsen waren onderworpen.

Nu artsen en apothekers echter zelf de functie van fondsdirectie of -bestuur bekleedden, wenste zij zich evenmin aan de controle van de leden te onderwerpen. Toen de Direktiefondsen het hele ziekenfondsbestel dreigden te beheersen, liepen de belangen van de patiënten en de artsen tot op zekere hoogte parallel. Beiden waren immers de dupe van winstpraktijken van de fondsdirecties.

Later zal echter blijken dat de belangen van arts en patiënt als verkoper respektievelijk koper van de mediese waar, steeds meer met elkaar gaan botsen.

De arbeiders zagen als uitweg voor de willekeur die ze van alle kanten ontmoetten het in eigen handen nemen van de verzekeringen. Dit resulteerde aan het eind van de negentiende eeuw in de oprichting van de kollektieve arbeidersverzekeringen.

De gezondheidstoestand van de arbeiders verslechterde in de tweede helft van de negentiende eeuw met snelle sprongen.

De stemming in bepaalde bourgeois-kringen verschoof van liberaal naar verontrust liberaal. Ook onder de medici heerste een dergelijke sfeer. De houding van de artsen ten aanzien van de volksgezondheid wordt duidelijk in beeld gebracht door hun houding ten opzichte van de voorstellen tot invoering van een ziekteverzekering van Kuypers.

De Nederlandse artsen toonden zich, bij monde van de „Maatschappij”, niet erg gelukkig met het wetsontwerp. Hun verschil van mening spitste zich toe op drie punten:

1. De Maatschappij was tegen de koppeling van het ziektegeld aan de ziektekostenverzekering. De artsen waren bevreesd dat hun invloed in de ziekenfondsen

zou afnemen en de werkgevers- en werknemersorganisaties een beslissende stem zouden krijgen.

2. De Maatschappij was bevreesd dat de vrije artskeuze in het gedrang zou komen. Het lijkt hier alsof de artsen opkomen voor de belangen van de patiënten. De vrije artskeuze is echter nooit meer geweest dan een leuze in het vaandel van de Maatschappij. Onder deze vlag ging een andere lading schuilen. Het ging in werkelijkheid om de verdediging van het vrije beroep. Het grootste deel van de artsen wilde niet in loondienst van de ziekenfondsen komen te staan. Zij wilden naar eigen goeddunken hun medewerking verlenen of onthouden aan de bestaande fondsen. Zij wilden het recht hebben zich op elk moment bij een ziekenfonds aan te sluiten dan wel hun medewerking op te zeggen, al naar gelang het honorarium en de zeggingsmacht die de fondsen hun boden. Zo konden de artsorganisaties de fondsen tegen elkaar uitspelen, door boycot onwillige fondsen dwingen aan hun wensen tegemoet te komen en de fondsen van de Maatschappij bevoordelen boven de onderling beheerde fondsen.

3. De Maatschappij achtte de welstandsgrens te hoog. Ook dit is wederom een vorm van belangenbehartiging van de beroepsorganisatie van artsen, in plaats van een bevorderen van de volksgezondheid. Een lagere welstandsgrens leidt namelijk tot minder ziekenfondspatiënten en meer partikuliere patiënten, hetgeen een grotere zelfstandigheid van de artsen bevordert.

De mediese beroepsbeoefenaren hebben als professie wettelijk gefundeerde rollen in het maatschappelijk gebeuren toegewezen gekregen.

Uitsluitend met behulp van een medikus kan iemand de status van zieke krijgen. De mens kan niet zelf de mate van zijn gezondheid bepalen. Dit verschafft de medikus een maatschappelijke functie.

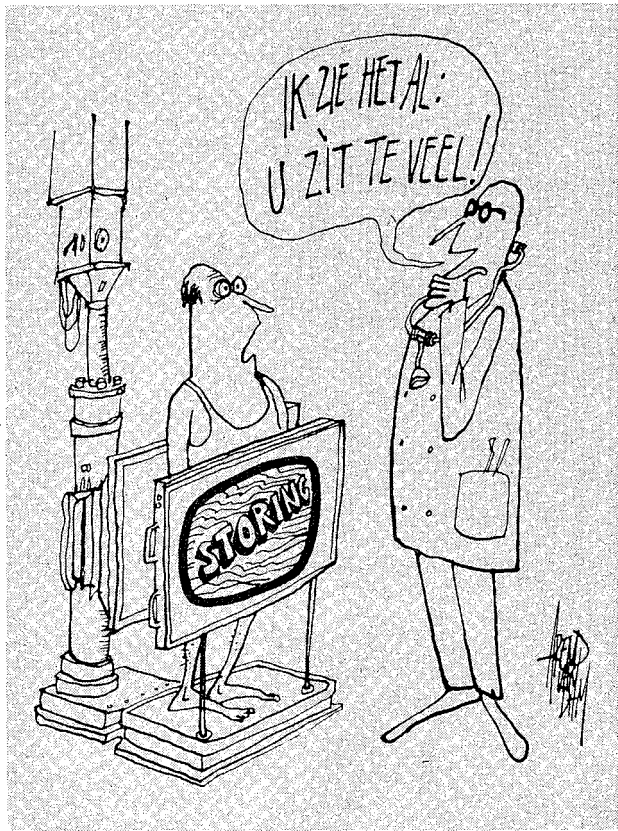
Een aspekt dat de aandacht verdient, is dat de geneeskunde veel verder reikt dan de bemoeienis met organiese aandoeningen. Wat bijvoorbeeld vroeger als natuurlijk proces werd beschouwd komt nu onder de mediese hoede. Zo valt ouder worden onder de geneeskunde, waardoor met alle mogelijke middelen het sterven wordt bestreden. Dood gaan wordt zodoende als een falen van het medies kunnen beschouwd.

Hoewel hetgeen onder gezondheid valt een nieuwe inhoud heeft gekregen, heeft de mediese professie toch de eerste claim behouden om uit te maken of iemand gezond is.

Door de bijzondere structuur van de Nederlandse sociale wetgeving, komt de toenemende uitbuiting niet alleen tot uiting in het gebruik van de Ziekwet en de Werkloosheidswet, maar vooral ook in het gebruik van de Wet op de Arbeidsongeschiktheid. Deze laatste dient als vergaarbak van alles wat door het bedrijfsleven aan ellende wordt geproduceerd. De huisarts vormt als het ware de poort naar formele status van „arbeidsongeschikt”. Meestal heeft hij daarbij geen keus: „arbeidsongeschikt” zijn is immers de enige gelegitimeerde mogelijkheid om het arbeidsproces te ontvluchten met behoud van een redelijk inkomen. Daarbij krijgt de huisarts, ondanks de (nog) bestaande formele scheiding tussen behandeling en controle, een belangrijke functie ten aanzien van de arbeidsmarkt.

3.1.2. De mediese wetenschap

Aan het eind van de achttiende en het begin van de negentiende eeuw deed de natuurfilosofie haar invloed gelden. Hierin werd verkondigd, dat de natuur één groot geheel is. Deze stroming kant zich tegen het versnipperen van de natuur, zoals dit door de natuurwetenschappen geschiedde. Lang heeft deze visie zich niet staande weten te houden. In 1842 is onder invloed van Brucke en Dubois-Reymond de definitieve stap gezet die tot onze huidige geneeskunde leidt. „Geen andere krachten dan de algemene fysies-chemiese zijn werkzaam in het organisme. Wat nu nog niet verklaard kan worden door deze krachten moet

ofwel herleid worden tot deze krachten door toepassing van de fysies-mathematische methode, ofwel toegeschreven worden aan andere krachten, die gelijkwaardig zijn aan de fysies-chemische krachten, die inherent aan de materie zijn en die teruggebracht kunnen worden tot de krachten van aantrekking en afstoting".

De mediese wetenschap en daarmee het medies denken heeft dit uitgangspunt niet meer losgelaten. De natuurwetenschappelijke ontwikkelingen kwamen nu zelfs goed los. Deze natuurwetenschappelijke modellen blijken nu echter net meer toereikend, om de klachten waarmee de medici worden gekonfronteerd, afdoende te benaderen.

Het medies denken en handelen is monodisciplinair medies en gericht op het individu. Het gaat er hierbij om, dat hoofdzakelijk de lichamelijke klachten worden behandeld (somaties-kuratief model). De ontwikkeling van het medies denken stelt zich geen vragen ten aanzien van fundamentele van het natuurwetenschappelijk denken, maar gaat op de door de natuurwetenschappen aangegeven weg voort. Dit resultaat in steeds verdergaand specialisme en verheerlijking van de techniek. (medies-technologies model).

Thans vindt er een kentering plaats. Naast de lichamelijke aspecten gaat men ook plaats inruimen voor de geestelijke en maatschappelijke aspecten. Zo is er belangstelling ontstaan voor de psycho-analyse, de cliënt als middelpunt van de therapie en voor het werken met groepen. Hoe vooruitstrevend deze methoden ook mogen zijn, ze bieden niet automatisaties een oplossing voor de problematiek van de cliënt. De gezondheidszorg eindigt daar, waar de vervreemding aan het licht komt.

In plaats van sociale actie, leidt het door de achtergrond van de medikus, tot de aanpassing aan zijn rol en indoktrinatie door het medies model, veeleer tot een in het gareel praten en het steun geven aan de tegen zijn omgeving strijdende mens, om zich zo goed als mogelijk aan te passen bij zijn veranderde omgeving.

3.2. B. De huidige situatie

De organisatie van de gezondheidszorg is voor een groot gedeelte bepaald door invloeden van buitenaf. Er is een historie gegroeide, zeer complexe „lappendeken” ontstaan waarbij verschillende organisatieprincipes gebruikt zijn: religie, diagnosekategorie, leeftijds-kategorie, regio, toevallige samenwerkingsprocedures en liefdadigheidsprincipes. Voegen we hierbij de belangrijke rol van het partikulier initiatief, het ontbreken van het marktmechanisme en de autonomie van de organisaties, dan is het voorstelbaar dat de gezondheidszorg tot een van de meest complexe maatschappelijke sectoren behoort. Deze kompleksiteit en ondoorzichtigheid wordt in stand gehouden door onvoldoende onderlinge communicatie en door het ontbreken van effectieve centrale plannings- en reguleringsinstituten.

De medici hebben een belangrijke invloed op de huidige organisatie van de gezondheidszorg. Doordat veel medici de opvatting handhaven van de vrije beroepsuitoefening, is het niet verwonderlijk dat het partikulier initiatief een grote greep op de gezondheidszorg heeft. Het huidige systeem wordt in stand gehouden, omdat vermogende ondernemers als geldschieters van deze lukratieve partikuliere ondernemingen optreden. Het bedrijfsleven ziet in de gezondheidszorg bovendien een afzetgebied voor haar produkten. Met name de farmaceutische industrie, de fabrikanten van mediese apparatuur en de bouw-wereld. Het tot stand komen van de meeste ziekenhuizen en inrichtingen geschiedde op plaatselijk partikulier initiatief en worden momenteel veelal nog steeds bestuurd door welwillende, maar vaak niet deskundige mensen die het beschouwen als hun sociale taak.

De overheid handhaaft deze situatie, daar ze door

subsidiering van vele sectoren in de gezondheidszorg, het veelal partikulier beleid van deze sectoren bevestigt. Dennendal heeft ons gekonfronteerd met de foutieve structuur, die hier bestaat uit gesubsidieerde partikuliere stichtingen waar wel medies toezicht bestaat, maar waar de besturen autonoom zijn.

Behalve de gezondheidszorg, funktionerend vanuit weinig op elkaar afgestemde autonome beslissingscentra, wordt het ondoelmatig funktioneren eveneens in de hand gewerkt door de vorm en inhoud van de huidige verzekering. Het financieringsstelsel behoeft nodig revisie. De kollektie van premies gebeurt op zeer uiteenlopende wijze door ziekenfondsen, overheid, werkgever en partikuliere verzekeraars. Afstemming op evenredige draagkracht is hierdoor veel minder aanwezig, dan wenselijk zou zijn.

Ook de distributie van gelden is problematies. Door het huidige verdelingssysteem krijgen sommige sectoren, zoals de somaties-kuratieve zorg, veel meer aandacht dan bijvoorbeeld de geestelijke gezondheidszorg.

Het financieringssysteem werkt niet kostenbesparend. De huisartsen worden betaald door middel van het abonnementsstelsel. De specialist krijgt vergoeding per verrichting. Hierdoor wordt een snellere doorverwijzing naar het zogenaamde tweede echelon in de hand gewerkt.

3.2.1. Bijwerkingen van de huidige gezondheidszorg.

De gezondheidszorg gaat bepaald met een aantal bijwerkingen die zouden kunnen worden onderverdeeld in:

a. lichamenlijk letsel, ten gevolge van o.a. bijwerkingen van geneesmiddelengebruik; bijwerkingen van diagnose- en operatietechnieken;

b. sociaal letsel, ten gevolge van o.a. het onzelfstandig makende gebruik van geneesmiddelen, het wekken van schijngezondheidszekerheid bij een aantal preventieve controles, het wekken van illusies dat de mediese techniek de gezondheid van de mensen steeds zou kunnen vernieuwen, het van de „norm” afwijkende als „ziek” bestempelen.

c. kultureel letsel, ten gevolge van de idee die gewekt wordt dat pijn, ziekte en dood met alle mogelijke middelen bestreden moeten worden. Dat in tegenstelling tot de gezondheidszorg in traditionele kulturen waarin meestal aandacht wordt besteed aan het aanleren van het vermogen dat pijn dragelijk kan zijn, ziekte begrijpelijk, de levenslange ontmoeting met de dood zinvol.

Onvoldoende worden de positieve gevolgen van mediese handelingen tegen de negatieve afgewogen. Daarbij speelt onder andere een rol, het onvoldoende voorhanden hebben van resultaten van epidemiologies onderzoek, gericht op de evaluatie van mediese handelingen. Erbij komt, dat wat er wel voorhanden is niet goed verzameld en gerangschikt is. Er is dan ook dringend behoefte om onderzoek naar de effecten van mediese handelingen uit te breiden en gedaan onderzoek zodanig te presenteren dat iedere leek zelfstandig zijn opinie over de gezondheidszorg kan vormen.

Het spreekt voor zich dat bij het afwegen van voor- en nadelen ook „zachte” nadelen in sociaal-kulturele zin meegewogen dienen te worden. Dan pas kunnen resultaten van het maken van „welzijnsbalansen” van mediese behandelingen ook prakties worden gebruikt. Het is zeer wel mogelijk dat deze resultaten een negatief beeld van de gezondheidszorg te zien zullen geven. In dit verband is het noodzakelijk de zogenaamde „nieuwe ontwikkelingen” in de gezondheidszorg, het multidisciplinair samenwerken in de eerste lijn, krities te bezien. Deze ontwikkelingen worden vaak beschouwd als het antwoord op de negatieve gevolgen van de sterk uitgegroeide mediese lichamelijke technologie. Het gevaar is denkbeeldig dat dit antwoord een variatie op hetzelfde thema zal worden. Met andere woorden, dat er een nieuwe so-

ciaal-mediese technologie ontwikkeld wordt, die vooral in sociaal-kulturele zin veel bijwerkingen zal kunnen krijgen.

3.2.2. De kosten.

De kostenproblematiek in de gezondheidszorg is belangrijk, doch niet het belangrijkste. Het gaat niet alleen om de aandacht voor de stijgende kosten zelf, maar vooral voor de achterliggende oorzaken. Bovendien moet de wenselijkheid van de kostenontwikkeling uitgedrukt worden in criteria die „grenzen van de groei” aangeven.

De verdeling van de kosten verdient aandacht. Hierbij is het opvallend, dat van de totale kosten van de gezondheidszorg het grootste gedeelte in de kuratieve sector is uitgegeven. De preventieve sector en het medies-wetenschappelijk onderzoek/onderwijs nemen een geringer percentage van de totale kosten voor hun rekening.

Binnen de kuratieve sector is het niet de artsenhulp, maar het ziekenhuis (inclusief specialistenhulp) welke de allergrootste kostenveroorzaker is. De investerings- en personeelskosten voeren hierbij de boventoon.

De oorzaken van de kostenstijging zijn grofweg te verdelen in systeeminterne en systeemexterne factoren.

De laatste groep bestaat o.a. uit inflatoire tendensen, welke doorwerken op de lonen die 3/4 van de kosten in de gezondheidszorg uitmaken, demografische factoren, zoals bevolkingstoename en vergrijzing van de bevolking; toeneming van welvaartsziekten en verkeersongevallen; en veranderde sociaal-kulturele behoeften.

Onder systeeminterne factoren vallen vooral:

- het ontbreken van het concurrentiebeginsel. Hierdoor is het „marktmechanisme” uitgeschakeld en is er sprake van een eenzijdige machtsconcentratie aan de kant van de producenten. Bovendien zijn er geen afzetproblemen die dwingen tot kostenbesparende activiteiten.

- de stijging van de bouwkosten. Omdat vroeger de ziekenhuizen draaiden op legaten, giften, stichtingen en dergelijke, was er nauwelijks iets van afschrijven en rente in de verpleegprijs terug te vinden. Door de grote nieuwbouw gedurende de jaren na de oorlog, veranderde dit. Rente en afschrijvingen vormen nu ongeveer 15 procent van de verpleegprijs. Omdat de gebruiker betaalt, is men niet kieskeurig bij het aantrekken van geld. Ziekenhuizen lenen meestal geld tegen de hoogste rentepercentages.

- De rol van de techniek. Wetenschappelijk-technologische ontwikkelingen gekoppeld aan voortschrijdende automatisering en het ontwikkelen van superspecialisten, mogelijk gemaakt door deze ontwikkeling, werken zeer kostenverhogend.

- uitbreiding van het dienstenpakket. De stijging van het aantal verrichtingen in ziekenhuizen heeft een grotere bezettingsgraad van het personeel tot gevolg, waarvan de salarissen 2/3e van de verpleegprijs bepalen.

- de werkwijze van de hulpverlener. Deze is niet altijd gericht op kostenbesparing. Er vindt veel verspilling plaats. Ook hier is te wijzen op het voorschrijven van te dure medicijnen, het te vroeg doorverwijzen naar specialisten, de overbodige opnames in ziekenhuizen, etc.

- de organisatorische procedures. Wanneer een aantal procedures efficiënter zouden verlopen, zou het verblijf van een patiënt in een ziekenhuis korter kunnen zijn.

3.3. C. De belangrijkste knelpunten

3.3.1. De invloed van de gezondheidszorg op de gezondheidssituatie.

De gezondheidszorg heeft nauwelijks greep op de

toename en de aard van voor deze welvaartsmaatschappij specifieke gezondheidsstoornissen. Op de keeper beschouwd zou je dus van gezondheidszorg in de zuivere zin van het woord niet kunnen spreken. Daar is haar invloed eigenlijk te marginaal voor. Belangrijke oorzaak hiervan, is de eksklusieve manier van zorgverlening. Het is een complexe werkelijkheid, waarin zowel biologische als psychische en sociologische factoren een rol spelen. Daarnaast vindt er een reductie plaats, door uit te gaan van problemen, waardoor onvoldoende aandacht geschonken wordt aan allerlei factoren die tot het ontstaan van de hulpvraag aanleiding gaven. Het zal duidelijk zijn, dat een dergelijke exclusiviteit gemakkelijk tot symptoombestrijding aanleiding geeft: pijn stillen, kalmeren, vrijblijvend praten. Het is dan ook geen wonder dat de vraag naar pijnstillers, kalmerende middelen en hulpverleners die kunnen „praten”, op het moment zo ontzettend groot is.

Het komt eigenlijk allemaal op hetzelfde neer: in de gezondheidszorg wil men „behandelen”, of dat nu operatief gebeurt, door het voorschrijven van geneesmiddelen of door het voeren van een gesprek met de bedoeling om het achterliggende probleem te ontrafelen.

De voornaamste ingang is en blijft de ontregelde situatie, de klacht. Daar lijken alle, overigens goed bedoelde experimenten bij het opzetten van gezondheidscentra ook vanuit te blijven gaan.

De vraag naar het voorkomen wordt wel gesteld, maar tot een daadwerkelijk bezinnen over de wijze waarop, komt het helaas nauwelijks. Het lijkt erop alsof men tevreden is met de gigantische groei in de kuratieve sector, die dan wel een bestaanszekerheid voor een groot aantal hulpverleners betekent, maar de hulpvrager over het algemeen niet wezenlijk verder helpt. Ook is de veronderstelling gewettigd, dat de huidige exclusiviteit van de hulpverlening wordt onderhouden door de angst van de hulpverlener, de complexe realiteit van de leefsituatie van de hulpvrager in relatie tot de eigen leefwereld te bezien. Een dergelijke benadering zou immers kunnen betekenen dat de „gezondheidsverschaffer” zich zou moeten realiseren deel van het probleem van de hulpvrager te zijn, waardoor de eksklusieve benaderingswijze een uiterst twijfelachtige wordt.

Iets dergelijks is ook over de hulpvrager op te merken als hij, door de status quo van de gezondheidszorg te bevestigen, dat hele complexe kuratieve apparaat recht van bestaan geeft.

3.3.2. De kwaliteit van de gezondheidszorg.

De kernvraag is, hoe dit verstoppertje spelen tussen hulpvrager en hulpverlener doorbroken zou kunnen worden; hoe de statiese exclusieve relatie over zou kunnen gaan in een dynamische kollegiale relatie.

In dit kader betekent demokratisering, dat de patiënt zijn gezondheid in eigen hand moet nemen. Een mondige patiënt dient zijn eigen zwakheden onder ogen te durven zien. De eigen verantwoordelijkheid moet niet afgekocht worden met contributies, premies en giften. De gezondheid dient in de handen van de mensen zelf te liggen.

Hiertoe zullen vele houdingen en taakopvattingen gewijzigd moeten worden. Momenteel zijn patiënten die vragen stellen aan hun arts, veelal „lastige” patiënten. Het streven naar interdisciplinaire aanpak verzandt vaak in een onderlinge gedachtenwisseling van disciplines, zonder dat de patiënt daarbij betrokken wordt.

De zieke daalt door zijn ziekte-status zo laag op de maatschappelijke ladder, dat men zelfs zijn uitspraken niet serieus neemt. Ook de status van de genezen patiënt is veelal aanmerkelijk lager dan voorheen, aangezien hij na bijvoorbeeld een hartinfarkt, astma, rheuma, verblijf in een psychiatrische instelling, voor het bedrijfsleven een geringere waarde vertegenwoordigt. Door een aantal medici wordt hun beroepsgeheim niet consequent gehanteerd. Talrijke medie-

se dossiers doen de ronde, zonder dat de patiënt daar iets van af weet, waardoor een eens doorgemaakte ziekte, gedurende het gehele leven een stempel op de persoon in kwestie drukt.

De invloed van het medies-technies vermogen op de kwaliteit van de gezondheidszorg is onmiskenbaar. Zo worden mensen die voorheen stierven, nu in leven gehouden. De vraag of dat verlengde leven ook waard is om geleefd te worden, dreigt door het enthousiasme over die vooruitgang echter vaak vergeten te worden.

3.3.3. De kwantiteit van de gezondheidszorg.

In kwantitatief opzicht is de gezondheidszorg niet onaanzienlijk toegenomen. Ontwikkelingen in de mediese en psycho-sociale wetenschappen hebben hier toe een belangrijke bijdrage geleverd. Andere oorzaken zijn bevolkingsgroei, een langere gemiddelde levensduur en sociaal-kulturele factoren.

Belangrijk is ook echter hier de vraag, of een dergelijke ongebreidelde groei werkelijk is afgestemd op het belang van de mens. De gang naar de professionele hulpverlener is voor velen gemakkelijker en maatschappelijk meer aanvaardbaar geworden, dan de gang naar de eigen sociale omgeving. De verantwoordelijkheid van ieder individu voor zijn eigen of andermans gezondheid wordt maar al te gemakkelijk verschoven naar de instanties die gezondheidszorg bedrijven. Instanties die door hun uitgebreid pakket aan mogelijkheden dit proces alleen maar versterken.

Hierdoor is een vicieuze cirkel ontstaan waardoor de kwantiteit van de zorg voortdurend wordt opgejaagd. De daarmee gepaard gaande kompleksiteit van organisatie maakt dat totale gezondheidszorg tot een kolossaal bedrijf, waarop door de gemeenschap zelf nauwelijks enige controle is uit te oefenen, sterker nog, de samenleving wordt vaak de moed ontnomen om enige controle uit te oefenen. Naar onze mening dienen de gezondheidsvoorzieningen hun zwaartepunt in overeenstemming te brengen met de behoefte aan immateriële voorzieningen, in plaats van gelijke tred te houden met de ontwikkelingen van de mediese techniek.

Als men ook het kostenaspect bij de vraag naar gezondheidsvoorzieningen betreft, kan dit niet anders betekenen, dan dat er een halt moet worden toegevoerd aan autonome groeiprocessen.

Het is nauwelijks meer verantwoord de totale kosten zonder meer te laten groeien, omdat het toevallig de zorg voor onze gezondheid betreft. Het is zaak de beschikbare middelen zodanig te verdelen, dat die gezondheidsvoorzieningen die het meest effect hebben op de totale gezondheidssituatie, in verhouding ook het meeste geld krijgen.

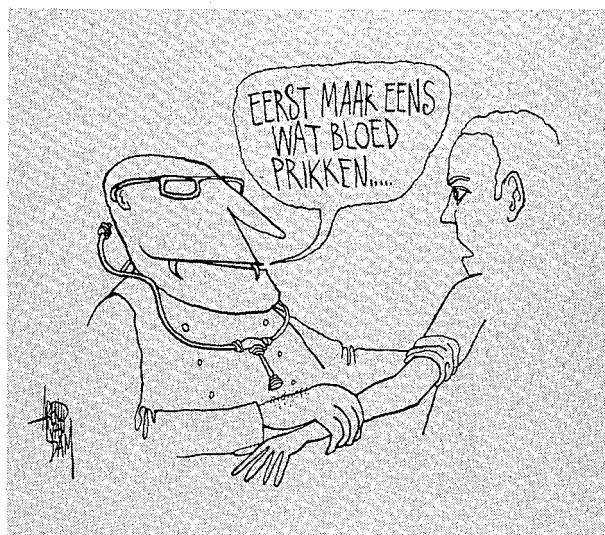
Een dergelijke benadering vereist het regelmatig stellen van prioriteiten.

3.3.4. Bestuurlijke organisatie in de gezondheidszorg.

De huidige organisatie van de gezondheidszorg vormt een drempel voor de realisatie van een vorm van hulpverlening, waarbij het belang van de mens, c.q. de samenleving centraal staat.

Binnen de gezondheidszorg kunnen we ruwweg de volgende beleidsverantwoordelijken onderscheiden: „leken” besturen, „paritair” samengestelde besturen en de mediese professie.

De gezondheidszorg is gegroeid uit charitatieve instellingen, gedreven door partikuliere personen en organisaties. Het partikulier initiatief heeft zijn stempel gedrukt op een bestuursvorm die we heden ten dage nog aantreffen. De verantwoordelijkheid van vele ziekenorganisaties, -huizen en -inrichtingen ligt bij een bestuur, dat uit welwillende, maar vaak niet specifiek deskundige personen bestaat. Ze laten zich vaak de avances van de ziekte-industrie aanleunen. Ook is het voor medici dikwijls niet al te moeilijk een uitbreiding van hun afdeling ter vergroting

van hun prestige of inkomen af te dwingen als medies opportuun.

Veel beslissingen in de gezondheidszorg liggen bij dit soort besturen, zonder dat er waarborgen aanwezig zijn tegen foutief handelen. Noch de overheid, noch het Centraal Overlegorgaan Ziekenhuistarieven (C.O.Z.) bezit een verantwoordelijkheid voor het beleid van deze besturen.

Een andere bestuursvorm is die, waarbij elkaar „bestrijdende” groepen deel uitmaken van het bestuur en door discussie tot elkaar dienen te komen. Onderzoek heeft uitgewezen, dat van een naar elkaar toe groeien van deze partijen doorgaans geen sprake is. Het is zelfs zo, dat de meer machtige het meest profiteert van deze vorm van participatie.

De mediese professie tenslotte, beschikt over een verstrekkende invloed, omdat alleen zij het mandaat heeft, om de geneeskunst uit te oefenen. Tevens controleren de medici zichzelf. De overheid heeft hier weinig greep op. Zo is de „vierde macht”, het ambtenarenapparaat van het Ministerie van Volksgezondheid, voor een belangrijk deel in handen van medici. Konflikten tussen overheid en medici vallen voortdurend uit in het voordeel van de medici. Op hun beurt worden de medici beïnvloed door het bedrijfsleven, dat in de gezondheidszorg een afzetgebied ziet voor haar produkten.

Resumerend kunnen we zeggen, dat ten aanzien van het beleid en de structuur van de huidige gezondheidszorg nauwelijks sprake is van enige maatschappelijke controle, laat staan van enige wezenlijke zeggenschap, terwijl het toch gaat om gezondheid van individuen die tezamen deze maatschappij vormen.

Een nieuwe conceptie van gezondheidszorg zal door en voor de gehele samenleving vorm moeten krijgen. Alleen dan bestaat er een kans dat de eksklusiviteit van de huidige gezondheidszorg, het systeem ervan, tot het verleden gaat behoren.

4. NAAR EEN NIEUWE CONCEPTIE VAN GEZONDHEIDSZORG

4.1. A. Uitgangspunten

Uit het voorgaande is een aantal konklusies te trekken die van belang zijn voor het stellen van doelen in de gezondheidszorg. Zo leert ons de historische schets, dat voor het elimineren van bedreigingen van microbiologische aard, maatregelen op het materiële

vlak noodzakelijk waren. De grote hygiëniese problemen die de verstedelijking met zich mee bracht, konden alleen maar opgelost worden door het leggen van rioleringen, het verbeteren van de drinkwaterkwaliteit, het keuren van de voeding, etc.

Men zou kunnen zeggen, dat er materiële minimumvoorwaarden werden geschapen, zonder welke geen mens een gezond bestaan kan realiseren. De aandacht was hierbij natuurlijk vooral gericht op de lichamelijke aspecten van het bestaan. Dat is trouwens iets, waaraan de gezondheidszorg zich als het ware gefixeerd heeft; ook toen al, namelijk aan het behoud van het leven. Het was vooral de lengte van het leven dat telde. Minder speelde een rol of het leven ook zin had, of het de moeite waard was geleefd te worden, of het leven ook kwaliteit bezat.

Toch zijn er ook wel degelijk immateriële voorwaarden in het spel, die als er niet aan wordt voldaan, het leven tot een (lichamelijke) „lijdensweg” kunnen maken. De bejaarden die ten gevolge van hun maatschappelijk isolement sneller „aftakelen”, vormen daarvan een schrijnend voorbeeld. Het is daarom ook, dat de emancipatoire maatregelen die toentertijd werden genomen een belangrijke invloed gehad hebben op de gezondheidssituatie.

In het algemeen kan men dus zeggen, dat er materiële en immateriële minimumvoorwaarden nodig zijn om een gezond bestaan te kunnen verwezenlijken. Daarbij is het goed om vast te stellen, dat vanuit het derde veld van de gezondheidszorg (dus de kuratieve zorg) betrekkelijk weinig invloed is uitgegaan om bedreigingen van die voorwaarden (mede) te helpen elimineren. Daardoor is haar invloed, hoe paradoxaal het ook moge lijken, op het totaal van de gezondheidssituatie betrekkelijk gering geweest.

Tevens blijkt dat er materiële maksimumvoorwaarden bestaan, die momenteel op grote schaal overschreden worden. Een en ander is het gevolg van de sterk toegenomen individuele en kollektieve materiële mogelijkheden voor een eveneens in omvang toegenomen bevolking.

Er gaat een ernstige aantasting van het milieu in fysies en chemies opzicht mee gepaard, die tot „ziekte” en sterven van niet menselijk leven aanleiding geeft. Deze ziekteprocessen buiten de mens, ontwikkelen zich gelijktijdig met een toename van ziekteprocessen in de mens: hart- en vaatziekten, kwaadaardige nieuwvormingen, psychosomatosen. De oorzaken zijn vaak niet objectief duidelijk te maken, wel staat vast dat er sprake is van een kompleks van factoren die met ons welvaartsgedrag samenhangen.

Toch zal op langere termijn deze ontwikkeling het voortbestaan van de mens als soort ernstig bedreigen.

Ekstra schrijnend woren deze konstateringen, wanneer men bedenkt dat, terwijl in het westen maximumvoorwaarden voor het realiseren van een gezond bestaan schromelijk overschreden worden, men in grote delen van de derde wereld niet in staat is minimumvoorwaarden van materiële aard te realiseren.

De konsekwentie is niet anders, dan dat de gezondheidszorg — als onderdeel van het totale welzijnsbeleid — samen met alle betrokkenen dient te zoeken naar optimale materiële en immateriële voorwaarden voor een gezond bestaan van individu en kollektief. Dat betekent een materieel voorzieningennivo, waarop de mens niet alleen in staat is zijn fysiologische behoeften te bevredigen en gebruik te maken van kollektieve voorzieningen, maar daarnaast in staat moet zijn een persoonlijke keus te doen uit materiële voorzieningen op het gebied van de cultuur, in de zin van „de kunst om samen te leven”.

Maatschappelijke processen, die ons inziens een negatieve invloed uitoefenen op met name de kwalitatieve aspecten van het gezonde bestaan en als zodanig als uitgangspunten voor een nieuw beleid zouden moeten dienen, zijn terug te brengen tot de volgende gebieden:

a. Het gebied waarop de mens in wisselwerking met zijn menselijke omgeving verkeert. Centraal daarbij staat het vraagstuk van de menselijke gelijkwaardigheid, dat vooral in het sociaal-ekonomies leven een grote rol speelt. In onze samenleving, die sterk konsumptief gericht is, is menselijke arbeid in de eerste plaats een produktiefaktor. Menselijke waarde wordt afgemeten aan de hand van produktieve waarde, waardoor mensen per definitie wel ongelijkwaardig moeten zijn.

b. Het gebied waarop de mens in wisselwerking verkeert met zijn natuurlijke omgeving.

Centraal daarin staan grondstoffen- en energieverbruik en bevolkingsgroei, die op biologies nivo leiden tot afbraak van het natuurlijk (ekstern) milieu en tegelijkertijd tot aantasting van het menselijk (intern) milieu.

4.2. B. De naaste toekomst

4.2.1. De menselijke omgeving.

Zoals al eerder werd gesteld, roept een dergelijke konceptie van gezondheidszorg om een politieke stellingname.

Dat betekent niet alleen vermaatschappelijking van die zorg, maar vooral het maatschappelijk engagement van de hulpverlener. Hem zal dat engagement ook mogelijk gemaakt moeten worden, anders blijft de gezondheidszorg haar eksklusieve karakter behouden.

De gezondheidszorg als organisatie is enigszins vergelijkbaar met het bedrijfsleven. De produktie van de zorg staat erg centraal en de menselijke waarde wordt voor een deel afgemeten naar wat en hoeveel hij produceert. De ongelijkwaardigheid manifesteert zich duidelijk in de hiërarchie van de verschillende instellingen, onder andere in de zeer uiteenlopende honorering van de verschillende hulpverleners.

Een democratisering, waarbij de zorg als waarde op zich wordt beschouwd, als manifestatie van het er willen zijn voor de medemens en niet als produktiefaktor, is in de gezondheidszorg noodzakelijk.

Ook de bestuurlijke organisatie en de financiering zal, met betrekking tot deze democratisering grote aandacht moeten krijgen.

Aangezien de plichten van de bevolking zullen toenemen door de verantwoordelijkheid over de eigen gezondheid, zullen ook de rechten dienen te worden aangepast. Er moeten wettelijke waarborgen vastgelegd worden, waardoor de mens zelf in staat is beslissingen te nemen ten aanzien van zijn gezondheid. De gelijkwaardigheid van de gezondheidszorggebruiker dient ook in de bereikbaarheid van alle voorzieningen in financiële zin tot uitdrukking te komen. Omdat ons inziens moet gelden, dat iedereen mee betaalt aan de gezondheidszorg voor allen, kan een Algemene Wet Gezondheidszorgverzekering met financiering uit de algemene middelen (slechts) een basis zijn voor een nieuwe opzet.

Tevens zal er echter soberheid betracht moeten worden. Een soberheid die kwaliteitsverhogend zal kunnen werken, wanneer daarnaast de beschikbare middelen op meer effectieve wijze worden besteed. Ook in de gezondheidszorg zullen daarom de autonome groeiprocessen aan een krities onderzoek onderworpen moeten worden.

4.2.2. De natuurlijke omgeving.

Aan de relatie tussen de mens en zijn natuurlijke omgeving, wordt binnen de huidige gezondheidszorg nauwelijks enige aandacht besteed, terwijl toch ook hierin belangrijke factoren liggen, die de gezondheid en het welzijn van de mens in hoge mate beïnvloeden.

Op welke wijze zou de gezondheidszorg een bijdrage kunnen leveren in het stimuleren van maatschappelijke processen, die tot een meer oekologische omgang

met grondstoffen en energie moeten leiden?

Enkele suggesties:

De gezondheidszorg dient een kritiese functie te vervullen ten aanzien van die processen in de samenleving, die de gezondheidssituatie van de bevolking of delen daarvan nadelig beïnvloeden. In deze zin behoort vorming en opvoeding eveneens een taak te zijn van de gezondheidszorg. Dit kan enerzijds geschieden via instanties en organisaties die zich bezig houden met gezondheidsvoorlichting en -opvoeding en anderzijds vorm krijgen in het onderwijs, bijvoorbeeld in het werk van de Commissie Modernisering Leerplan.

Op eigen erf dient het multi-funktioneel gebruik van ruimten en instellingen nagrestreefd te worden.

Zuist in instellingen van gezondheidszorg zou men zich zo min mogelijk moeten bezondigen aan de werpkultuur. Het is werkelijk beschamend, te moeten constateren, dat in ziekenhuizen oa. jaarlijks tonnen babyvoeding in het riool verdwijnen, omdat reinigen en opnieuw vullen van flessen niet rendabel is. Ook het duurzaam gebruiken van apparatuur, het krities aksepteren van nieuwe instrumentele mogelijkheden, het schoonmaken met fosfaatarme reinigingsmiddelen, het in kompartimenten — voor recycling geschikt — afleveren van afval, etc. zijn manieren waarop een en ander zou kunnen gebeuren. Kritiese geluiden ten aanzien van de kwaliteit en samenstelling van ons voedingspakket komen zeker niet in eerste instantie van de kant van de gezondheidszorg, terwijl je dat wel zou mogen verwachten.

Het besef, dat tweederde van de wereldbevolking

lijdt aan een schromelijk tekort aan enigerlij gezondheidszorg, zal ons moeten dwingen tot matiging.

Matiging in die zin, dat de zorg voor onze gezondheid meer en meer zal moeten worden afgestemd op de werkelijke behoeften, zodat onze gezondheidszorg die van hen niet in de weg staat.

Solidariteit krijgt dan ook langs deze weg, daadwerkelijke inhoud.

Geraadpleegde literatuur:

Aktiegroep Medicijnen Nijmegen, Gezondheidszorg in Nederland (1973).
 Bengston, V. L. e.a., Lovejoy, Values personality and social structure (1973).
 Berg, v. d. J. H., Medische macht en medische ethiek. C.B.S., Milieustatistiek.
 Colbo, Rapport van de programmacommissie gezondheidskunde en omgangskunde, Staatsuitgeverij (1974).
 Eberhardt, M., Das Handeln. Hamburg (1956).
 Hayman, H. S., Functional health teaching.
 Illich, I., Het medisch bedrijf, een bedreiging voor de gezondheid?
 Johus, E. B. e.a., Health for effective living (1962).
 Kuiper, J. P., Doelstellingen van de gezondheidszorg. (Medisch Contact).
 Kuiper, J. P., Het zal onze zorg zijn.
 Mulder, M., Het spel om de macht (1972).
 Ned. Stichting G.V.O., Konsumentengedrag en milieuhygiëne.
 Sociaal Kult. Planburo, Sociaal en cultureel rapport (1974).
 Turner, C. E. e.a., School, health and health education (1961).
 Wielen, v. d. I., Medisch Contact nr. 38 (1972).
 World Health Organization, Constitution of W.H.O. (1974).
 Zola, I. K., De medische macht.
 Van Zonneveld, R. S., Sociale geneeskunde, een algemene inleiding (1968).

Themagroep Welzijn Diskussieavonden gezondheidszorg

„Op uw gezondheid”, is de titel van een discussienota, die de werkgroep gezondheidszorg rond maart van dit jaar heeft uitgebracht. Het is een nota waarin wordt nagedacht over uitgangspunten en visie met betrekking tot gezondheid en gezondheidszorg, met de bedoeling om binnen de PPR de discussie over deze materie een kapstok te bieden.

Sinds de publikatie hebben er verschillende mensen op gereageerd. Toch lijkt het zinnig de gedachtenvorming rond dit onderwerp wat meer te structureren, mede ter voorbereiding van het Welzijnskongres in het voorjaar van 1977, waarbij de gezondheidszorg één van de onderwerpen zal zijn. Daarom zullen er in de komende maanden — zo goed mogelijk verspreid over het land — een viertal **thema-avonden** worden georganiseerd.

Het is de bedoeling met elkaar van gedachten te wisselen aan de hand van stellingen. De nota moet van tevoren bestudeerd zijn. „Op uw gezondheid” is nog steeds te bestellen bij het partijburo, Singel 277 in Amsterdam (tel. 020 — 22 73 42) en kost f 2,50.

Deelnemers aan één van de avonden dienen zich tot uiterlijk een week van te voren in te schrijven bij Roland Mommaas, Laan van Ou-

derzorg 42 in Leiderdorp (tel.: 071 — 89 09 77).

Bij minder dan tien deelnemers zal de avond worden afgelast. Geef daarom bij inschrijving, zo mogelijk je telefoonnummer. In de week voor de betreffende avond, krijgt iedere deelnemer de stellingen waarover gesproken gaat worden, toegestuurd.

Tenslotte de data, tijd en plaats:
 Woensdag 10 november, 20 uur: Zwolle, Kontaktcentrum van de Turks-Nederlandse vereniging, van Karnebeekstraat 112.
 Woensdag 24 november, 20 uur: Eindhoven, „Dommel 9”, Dommelstraat 9.
 Donderdag 9 december, 20 uur: Rotterdam, „het Humanistisch Centrum”, Provenierssingel 48.
 Donderdag 16 december, 20 uur: Amsterdam, Partijburo PPR-Amsterdam, Singel 402.

Roland Mommaas
Werkgroep Gezondheidszorg

Lees in Hervormd Nederland:

Het ontbreekt de progressieven aan zelfvertrouwen/Moeten we afzien van elke vorm van bezit en macht?/Strijd tegen militarisme mag geen woordenspel worden/Een miljoen vluchtelingen — een Afrikaans schandaal/Diskussie tussen Wagner en Van de Heuvel/Jacht op jacht/Gesprek met Jan Foudraine/Leo Jansen en Hans van den Doel over de toekomst van de ekonomie/In Zweden is de toekomst al hendaagse werkelijkheid.

Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten, CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:
 Adres:
 Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland
opinieweekblad voor kerk, cultuur en samenleving

III. SOCIALE ZEKERHEID

1. INLEIDING

1.1. Sociale verzekering en sociale voorziening

In de literatuur is het gebruikelijk onderscheid te maken tussen sociale verzekering en sociale voorziening. In het eerste geval bedoelt men die tak van verzekering, waarbij de bedrijfs- en beroepsgenoten of ingezetenen de premie bijeen brengen. Dat moet voldoende zijn om alle kosten te dekken. Sociale verzekering is echter een verplichte verzekering. Op grond van rechtsbescherming en solidariteit werd de regeling bindend voorgeschreven.

In de loop van de jaren heeft de overheid (de gemeenschap — wij) besloten in verschillende tekorten bij sociale verzekeringswetten bij te dragen. De bijdragen verbandhoudende met de volksverzekeringen en werknemersverzekering beliepen voor 1975 een bedrag van 1,4 miljard. De bijdrage in de bijzondere ziektekosten bedroeg voor 1976 bijna één miljard.

De sociale voorzieningsregelingen worden geheel betaald uit de algemene middelen. We spreken hier over de Wet Werkloosheidsvoorziening, de Wet Sociale Werkvoorziening en de bijstandsregelingen voor minder validen, werkloze werknemers, woonwagengebruikers, verzetsdeelnemers en vervolgingsluchttoffers. De totale uitgaven hieraan beliepen over 1975 ongeveer 3,5 miljard.

Er zijn velerlei redenen te bedenken op grond waarvan de gemeenschap in een aantal voorzieningen fors bijdraagt. Soms gebeurde dat omdat de wet een taak van de overheid overnam (werkloosheidsuitkeringen werden voorheen door de gemeenten betaald. Het meest sprekende voorbeeld zijn de bijzondere ziektekosten).

Ook het algemeen belang rechtvaardigde een overheidsbijdrage. (Bejaardenverzekering en ziekenfondsverzekering). Ook het economies motief speelde vaak een rol. (Kinderbijslag ipv. loonsverhoging).

Ook uit de cijfers van de ons omringende landen blijkt dat het aandeel van de overheid in de financiering van de sociale verzekering steeds stijgt. In Denemarken bv. bedroeg het aandeel van de overheid in een percentage van het bruto nationaal produkt in 1972 zelfs 16,8 procent. Voor Nederland was dat toen nog 3 procent. Voor Groot-Brittannië 6,8 en voor België 5,8. Vergelijking van de totale belasting- en premiedruk in een percentage van het bruto nationaal produkt (BNP) zegt echter meer. Voor 1972 was dat in Denemarken 43,2, voor Groot-Brittannië 34,7, voor België 36,4 en voor Nederland 42,2 procent.

De grenzen tussen verzekering en voorziening beginnen dan ook steeds meer te vervagen, zeker in het bewustzijn van de modale Nederlander. Als we daarbij bedenken dat de overheid een geduchte vinger in de pap kan hebben als het gaat om maatregelen, die er toe moeten leiden de werkloosheid terug te dringen — zelf dus in staat is het werkloosheidscijfer te beïnvloeden — dan is niet meer in te zien dat het onderscheid als bovenbedoeld nog veel zin heeft. Datzelfde geldt echter niet alleen voor werkloosheid, maar evenzeer voor andere uitgestoten en zeker voor de in-

vloed van overheidsmaatregelen op de volksgezondheid.

In deze notities zal dan ook alleen nog over sociale zekerheid gesproken worden.

1.2. Nut sociale zekerheid

Het nut van sociale zekerheid heeft zich in de afgelopen jaren duidelijk bewezen, al wordt dat niet door iedereen ervaren. Sociale zekerheid beoogt het individu een stuk rechtsbescherming te geven in zijn maatschappelijk functioneren. De gedachte ligt hieraan ten grondslag dat de gemeenschap verantwoordelijk is voor het welzijn van zijn leden. Dit welzijn dient zich niet alleen te richten op het wegnemen van de gevolgen van calamiteiten in het leven van de mensen, maar dient voor het kader te zorgen waarin ieder tot ontplooiing kan komen.

De weg, die de sociale zekerheid tot nu toe is gegaan, is hieraan niet tegemoet gekomen. Integendeel. Van enige planmatige aanpak is nauwelijks sprake geweest. Dit heeft geleid tot een stelsel van wetten en regelingen, waarbij zelfs de deskundigen zich de nodige moeite moeten getroosten willen zij enig inzicht op de materie krijgen. Het gevolg is een ondoorzichtig geheel, met vele ergernissen voor de gebruikers. Daarbij komt nog dat de traditionele belangenstrijd van de betrokken instellingen en de tendens naar grootschaligheid, het geheel nog eens dubbel gekompliceerd maken.

Het is dan ook geen wonder dat herkenning in het systeem van sociale zekerheid bij velen afwezig is. De bureaucratie heeft de onpersoonlijkheid in de hand gewerkt. De mens verliest mede hierdoor zijn sociale verantwoordelijkheid uit het oog en dreigt ook op dit terrein tot een konsumptiedier te worden.

2. GESCHIEDENIS VAN DE SOCIALE VERZEKERINGSWETTEN

2.1. Politieke opvattingen over staatsingrijpen

2.1.1. De calvinistische opvattingen kenmerkten zich doordat het gezin, de onderneming, de bedrijfstak, de arbeiders, de zelfstandigen op de voorgrond geplaatst werden. De staat speelt slechts een aanvullende rol. Het ligt niet op de weg van de staat de taak van het huisgezin en de maatschappij over te nemen. „Zodra er echter botsingen ontstaan tussen verschillende levenskringen, dan is de van God gestelde roeping der overheid, dat ze recht voor willekeur doet gelden en het vuistrecht van de sterkste der twee terugdringt door het recht onzes Gods over beide”, aldus A. Kuiper op het Eerste Christelijke Sociale Kongres van 1891.

2.1.2. Blijkens de encycliek Rerum Novarum van 1891 stond ook de paus enige inmenging van de staat voor, doch de staatsalmacht wilde hij niet in de plaats laten treden van de vaderlijke macht. Dit zou in strijd zijn met de natuurlijke rechtvaardigheid en een verbreking van de familieband beogen. De mens was eerder dan de staat en had van nature reeds het recht

verkregen leven en bestaan te beschermen. Hiermede was het standpunt van de **rooms-katholieken** in Nederland bepaald.

2.1.3. **De liberalen** stelden zich op het standpunt dat overheidsbemoeiing alleen gewenst is, als zij strekte tot bevordering van zelfstandige kracht. Op het terrein van sociaal-ekonomiese maatregelen dient de overheid terughoudend te zijn. Dit geldt met name op het terrein van de sociale verzekering. Deze verzekering ondermijnt toch al het persoonlijke verantwoordelijkheidsbesef van de bevolking. Nog in 1950 stelde de liberale hoogleraar Van Esveld dat het bestaan van maatschappelijke ellende op zichzelf niet voldoende rechtsgrond is om dmv. verplichte verzekeringen, dus met behulp van staatsdwang, in te grijpen.

2.1.4. **Sommige marxisten** beschouwden maatregelen op het gebied van de sociale verzekering als lapmiddelen, uitsluitend bedoeld als ondersteuning van de kapitalistische maatschappij.

2.1.5. **De democratische socialist** namen op den duur afstand van de gedachte om dmv. revolutie verstrekkende maatschappelijke hervormingen door te voeren. De nationale gemeenschap speelt bij hen een belangrijke rol. Vóór- en nadelen van bepaalde sociale wetten worden prakties benaderd. (Zie bijv. WAO)

2.2. De hierboven beschreven uitgangspunten vanuit de konfessionele hoek, leiden per definitie tot voorkeur voor zuivere verzekeringsstelsels, waarbij de bedrijfs- en beroepsgegoten gezamenlijk de lasten dragen.

De liberale opvatting leidt tot beperking van uitgaven aan de sociale zekerheid en deswege verpaupering van een gedeelte van de bevolking.

De socialistiese opvatting bergt het gevaar in zich van centralisme, maar ook van detailwetgeving.

2.3. De sociale zekerheidswetten

2.3.1. De ongevallenwetten (1901)

Uitgangspunt was, dat iedere bedrijfsuitoefening vroeg of laat, méér of minder, tot ongevallen leidt. Het risico, met de daaraan verbonden kosten, moet als een onkostenfaktor worden beschouwd. Dit bedrijfsrisiko (risque professionnel) werd de grondslag voor een wettelijk verplichte verzekering.

De uitvoering van de OW 1901 kwam in handen van de Rijksverzekeringsbank met de mogelijkheid van risico-overdracht, zij het onder toezicht van de Rijksverzekeringsbank (RVB).

De Land- en Tuinbouw OW werd uitgevoerd door bedrijfsverenigingen, waarvan het bestuur voor de helft moest bestaan uit vertegenwoordigers van arbeiders. Ook de RVB deed hier mee.

De Zee OW tenslotte, werd uitgevoerd door de vereniging „Zeerisiko”, die zich op dit gebied al verdienstelijk had gemaakt.

Zo was er alleen al op het gebied van de uitvoering van de ongevallenwetten een op z'n zachtst gezegd, pluriforme uitvoeringsorganisatie tot stand gekomen.

2.3.2. De invaliditeits- en ouderdomsverzekering (1919)

De motivering voor het invoeren van deze verzekering was dat zij, die afhankelijk zijn van het in loondienst werken, hun bestaan hierin niet alleen voor de produktieve jaren, maar ook voor andere jaren moeten kunnen vinden. Zodra de arbeidskracht afneemt, staan zij hulpeloos. De gemeenschap heeft er belang bij dat de arbeider, die niet meer tot werken in staat is, aanspraak heeft op rente, omdat hij anders ten laste van anderen zou komen.

De **socialisten** wezen deze verzekering echter af. Het invoeren van staatspensioen kan slechts als korrektie dienen op de nadelen van het kapitalistiese systeem. De arbeider ontvangt alleen de waarde van zijn arbeidskracht; de meerwaarde komt toe aan de kapitalistiese klasse. De staat dient dan ook voor pensioen te zorgen op kosten van de bezittende klasse.

De uitvoering van de wet kwam in handen van de Ra-

den van Arbeid en de Rijksverzekeringsbank.

2.3.3. Zowel de ongevallenwetten als de invaliditeits- en ouderdomswet werden per 1-7-'67 ingetrokken en vervangen door de Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering.

2.3.4. De Algemene Ouderdomswet en de Algemene Weduwen- en Wezenwet (1957-1959)

De nood onder de bejaarden bleek na 1945 zo groot, dat speciale maatregelen noodzakelijk waren. In 1957 kwam de Noodwet Ouderdomsvoorziening tot stand. Allen, wier financiële omstandigheden dat noodzakelijk maakten, kwamen in aanmerking. De volksverzekeringsgedachte had zijn eerste aanzet gekregen.

Aanvankelijk werd het pensioen, dat krachtens de AOW werd toegekend, als bodempensioen bedoeld. Toen de financiële middelen dat mogelijk maakten, werd dit bodempensioen opgetrokken tot een sociaal minimum. Thans (1976) wordt pensioen toegekend (aan gehuwden) ter hoogte van het netto minimumloon. Ongehuwden ontvangen 70 procent van dat bedrag.

De noodzaak tot invoering van een adequate weduwen- en wezenvoorziening werd gevonden in het lenigen van bestaande nood en het voorkomen van toekomstige nood.

De uitvoering is in handen van de Sociale Verzekeringsbank en de Raden van Arbeid. Merkwaardig is in dit verband dat van een gecentraliseerde uitvoering werd gesproken. Deze stond dus, naar de opvatting van die dagen, tegenover de bedrijfstakgewijze uitvoering, die als gedecentraliseerd werd ervaren.

2.3.5. De Ziektewet (1913-1930)

De theorie omtrent het rechtvaardig minimumloon was de grondslag voor invoering van de ZW. Een rechtvaardig loon moet het volle equivalent van de arbeid zijn. De waarde van de menselijke arbeid moet minstens gelijk zijn aan de noodzakelijke bevrediging van de levensbehoeften. Het loon mag niet dalen beneden dit absolute minimum. Tot die noodzakelijke levensbehoeften behoort niet alleen het levensonderhoud in goede dagen, maar ook in kwade dagen.

Het rechtvaardig minimumloon moet dan ook zo hoog zijn dat de arbeider die zijn leven lang werkt, daarvoor voldoende ontvangt om van te leven als hij niet meer werken kan. Hij heeft hierop een natuurlijk recht. Als de staat dat recht garandeert, vervult hij zijn plicht tot rechtsbescherming.

De socialisten mengden zich nauwelijks in deze discussie. Zij waren van oordeel dat het kapitalistiese stelsel geen rechtsgrond heeft.

De uitvoering kwam in handen van de Raden van Arbeid (tot 1952) en de zelfstandige bedrijfsverenigingen. De besturen hiervan bestaan voor de helft uit door de organisaties aangewezen vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers. Tot 1952 bekonkurreerden de bedrijfsverenigingen elkaar onderling en tezamen de Raden van Arbeid. Dat was mogelijk omdat er nog geen vakbedrijfsverenigingen bij de wet waren voorgeschreven. De slechte risico's werden nogal eens afgestoten naar de Raden van Arbeid, die verplicht waren deze te aksepteren. Desondanks draaiden deze raden niet duurder dan de uit het partikulier initiatief voortgekomen bedrijfsverenigingen...

2.3.6. De ziekenfondsverzekering

De ziekenfondsen, die voor 1900 bestonden, waren in handen van personen en instellingen, die winst beoogden. Er ontstonden tal van misstanden.

Onder invloed van de zich ontwikkelende vakbeweging, ontstonden na 1870 grote onderlinge ziekenfondsen. Ook de georganiseerde artsen bewogen zich op dit terrein. Ook dit voldeed niet. Talrijke konflikten tussen ziekenfondsen en medewerkers deden zich voor. Vooral de vrije artsenkeuze en de vrijheid van de artsen speelden een voorname rol.

Tot een wettelijke regeling kwam het niet tot de Duitse bezetter bevorderde dat het ziekenfondsenbesluit in werking trad. Eerst in 1966 kwam er een ziekenfondswet ter vervanging van de bezettingsmaatregelen.

De wet kent drie verzekeringen nl. de verplichte, de vrijwillige en de bejaardenverzekering. Zij, die niet onder één van deze verzekeringen vallen, zijn aangewezen op de partikuliere ziektekostenverzekeraars. De huidige ziekenfondsen zijn in een aantal types te onderscheiden, nl. a) zij, die paritair bestuurd worden door vertegenwoordigers van verzekerden en medewerkers. Overkoepelend orgaan is de Federatie VMZ; b) vier stedelijke fondsen, die zich georganiseerd hebben in de organisatie van algemene ziekenfondsen. In de besturen hebben vak-, middenstands- en ev. bejaardenorganisaties gelijke invloed; c) door verzekerden zelf bestuurde fondsen. Per 1 januari 1977 is de Vereniging Nederlandse Ziekenfondsen opgericht, die alle 71 ziekenfondsen omvat.

2.3.7. De Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

„Zolang geen verantwoorde oplossing kan worden geboden voor de zeer zware lasten, welke uit hoofde van ernstig langdurige ziekten en gebreken op iedereen kunnen komen te drukken en door niemand zonder bijstand van de overheid of van derden kunnen worden gedragen, zolang ook is het vraagstuk van de verzekering tegen geneeskundige risico's voor het Nederlandse volk nog niet tot een oplossing gebracht”, aldus de motivering tot invoering. De wet trad in 1968 in werking en wordt uitgevoerd door de ziekenfondsen, partikuliere ziektekostenverzekeraars en uitvoerders van ambtelijke ziektekostenregelingen. Een centrale instantie zorgt voor verrekening van de uitkeringen.

2.3.8. De Kinderbijslagwetten

Romme voerde in 1937 als rechtsgrond voor deze regeling de volgende motieven aan. A) Bij de loonbepaling wordt geen rekening gehouden met verschillen in omvang van het gezin. KB bedoelt te komen tot een meer rechtvaardige verdeling van het totale bedrag dat verloond wordt. B) Doorvoering van dit beginsel bevordert het algemeen welzijn. C) De redelijk en zedelijk handelende mens mag in de algemene organisatie der loonvorming geen belemmering ontmoeten tot het vol doen aan zijn recht op vorming van een gezin naar de wetten der natuur. D) Het kinderrijke, goed geregelde gezin is in het bijzonder voor de vooruitgang van de gemeenschap van de grootste waarde.

Deze argumenten vonden felle bestrijding. Opvoeding en voeding van kinderen zouden komen te lijden onder de talrijkheid van een gezin met een te gering inkomen. Maatregelen op het gebied van moederzorg, belastingen, schoolgelden, woningvoorzieningen enz. genieten de voorkeur.

In 1957 probeerde Van Rhijn, staatssecretaris, het verstreken van KB nog eens te motiveren. Het inkomen houdt geen verband met de grootte van het gezin. Inkomensvorming kan dus een belemmering betekenen voor de gezinsvorming. Hiervan is sprake als het inkomen niet meer toereikend is om het redelijke minimale levensonderhoud van een gezin met kinderen te garanderen. Waar de grens ligt is niet voor alle tijden te bepalen. Met het verlenen van KB is de ontplooiing van de jonge mens gediend. Een grotere gelijkheid van ontplooiingskansen is een zaak van maatschappelijke noodzakelijkheid. Het kind, dat geboren is, kan niet los gedacht worden van het maatschappelijk bestel. Het betekent tevens dat de maatschappelijke organisatie met het kind en zijn ouders alles van doen heeft. Van 1963 af worden de kinderbijslagwetten uitgevoerd door de Raden van Arbeid.

Vermoedelijk wordt per 1-1-'77 een andere regeling voor het verlenen van KB ingevoerd. De kinderaf trek wordt nl. per gelijke datum afgeschaft. De inkomsten-derving, die hiervan het gevolg is, wordt echter gecompenseerd door hogere KB. Deze is gefixeerd op een inkomen van 26.000 gulden. Dit betekent dat de

hogere inkomens minder compensatie ontvangen, de lagere meer.

2.3.9. De werkloosheidsvoorzieningen

Uit overwegingen van solidariteit werden in de tweede helft van de 19e eeuw ondersteuningsfondsen opgericht door de vakbeweging. Ook de plaatselijke overheid bemoeide zich met hulp aan werklozen. Zij het incidenteel. Soms gebeurde dat door rechtstreekse steun, soms werden de ondersteuningsfondsen geholpen in de vorm van verdubbeling van de uitgekeerde bedragen. Vanaf 1917 verleende de overheid bijlagen op de kontributies van de verzekerden aan de bestaande werklozenkassen.

In de loop van de jaren dertig leden pogingen te komen tot een wettelijke regeling schipbreuk op de tijdsomstandigheden. In het voorontwerp van wet, dat in 1938 het licht zag, werd aangevoerd dat een werkloosheidsregeling voor de goede gang van zaken nodig was. De bedrijfstak dient te beschikken over een reserve, maar behoort tevens te voorzien in de bestaansmogelijkheid van de arbeiders, die tot die bedrijfstak behoren.

De wet kwam uiteindelijk tot stand in 1952. Onderscheid wordt gemaakt tussen wachtgeldgenietenden, die nog wel een band met de bedrijfstak hebben en de overigen.

De uitvoering is opgedragen aan vakbedrijfsverenigingen met verplicht lidmaatschap. Maksimala kan een half jaar uitkering genoten worden, daarna is de kostwinner aangewezen op de WWV, uitgevoerd door de gemeente. Na twee jaar volgt bijstandsuitkering tegen het netto minimumloon.

2.3.10. De Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering

Tijdens de behandeling van deze wet is uitvoerig gediscussieerd over de motieven tot invoering. Vastgesteld werd dat het individuele ruilevenwicht tussen premie en uitkering ontoereikend was gebleken voor de sociale verzekering. De maatschappelijke solidariteit is voor deze verzekering bepalend. Bovendien werd het als onjuist ervaren dat er tussen de verschillende groepen getroffen onderscheid werd gemaakt. Het beginsel van het rechtvaardig minimumloon (zie ZW) is niet een oorspronkelijk, maar een afgeleid beginsel. De maatschappelijke rechtvaardigheid gebiedt dat ook de arbeidsongeschikte mens zijn levensontplooiing kan hebben, waarbij niet gediskrimineerd mag worden naar oorzaak.

Het recht van ieder mens op zelfontplooiing en het recht op gelijke kansen zijn de meer oorspronkelijke beginselen. De verplichte sociale verzekering kan een belangrijke bijdrage leveren in die gelijkheid van kansen.

Van AR-zijde werd gesteld dat waar het gaat om gelijkheid van kansen, ook het bedrijfsleven op een breed terrein een wezenlijke functie heeft. Het recht op zelfontplooiing houdt tevens het recht op gelijke kansen in.

De VVD benadrukte de handhaving van het ruilevenwicht.

Namens de KVP werd betoogd dat sociale zekerheid niet alleen aan de loontrekkenden is voorbehouden. Het ruilevenwicht tussen premie en prestatie kan niet geheel gehandhaafd blijven. Het beginsel van de solidariteit tussen alle verzekerden moet sterker beklemtoond worden. Het diepste beginsel van de sociale verzekering is de persoonlijke verantwoordelijkheid, die de zorg voor de ander insluit, ook mbt. de mogelijkheid zich een redelijk inkomen te verwerven, aldus de woordvoerder van de PvdA. Of dat een sociaal minimum zal zijn hangt af van de aard van de hulpbehoefte van de groep, de verdeling van de lasten, de uitvoerbaarheid van de regeling, kortom van de doelmatigheid.

De uitvoering van de wet, per 1-7-'67 in werking getreden, is in handen van de vakbedrijfsverenigingen. Een belangrijke taak is weggelegd voor de Gemeenschappelijke Mediese Dienst. Deze is belast met het uitbrengen van advies als het gaat om de mate van arbeidsongeschiktheid en herziening hierin, voor-

schriften in het belang van de behandeling, voorziening tot behoud, herstel of ter bevordering van de arbeidsgeschiktheid en voor genees- en heelkundige voorzieningen alsmede voorzieningen, die strekken tot verbetering van de levensomstandigheden van de verzekerden.

Over de medies-organisatorische aspecten van deze verzekering is veel te doen geweest. Velen waren van mening dat één mediese dienst in het leven moest worden geroepen, die alle takken van de sociale verzekering zou omvatten, alsmede de arbeidsbemiddeling. Gevreesd werd dat te veel mediese instanties zich met de verzekerden zouden gaan bemoeien.

Mbt. de werking van de wet tonen velen zich pessimistisch. In de discussie over inkomensnivellering dient de herverdelingskomponent van de premies onderzocht te worden. Dit in samenhang met de nivellering, die via de belastingprogressie plaatsvindt. De simpele bewering dat de hoge inkomensgenieter procentueel minder premie betaalt, is niet voldoende (maar wel waar). Dat de kleine man meer profijt heeft van sociale maatregelen, is evenmin bewezen. De vraag wordt gesteld wat stuurbaar is en gewezen wordt op het aandeel van de uitvoeringskosten in de totale kosten. Dit aandeel is 3,5 procent!

2.3.11. De Algemene Arbeidsongeschiktheidswet

Bij de behandeling van het wetsontwerp werd de vraag gesteld of de AAW een eerste stap is op weg naar een algemene inkomstendervingswet. Of wellicht alleen een inkomensgarantie ongeacht de reden van het verlies van inkomen en ongeacht de vroegere status.

De PvdA stelde de zaak van het huishoudloon aan de orde. Zou de vrouw van de vuilnisman hetzelfde inkomen moeten hebben als de vrouw van de notaris? De woordvoerder van PSP en PPR stelde de vraag of het wel reëel is de premies volksverzekeringen als loonkosten te beschouwen. Het gaat om de primaire vraag hoe wij het nationale inkomen dat wij met z'n allen verdienen, zodanig verdelen dat aan iedere ingezetene een basisinkomen toevallt, die niet op de een of andere manier dat inkomen kan verdienen. Gepleit werd voor een onderscheid tussen gehuwde kostwinners en de overigen. Er zouden drie tarieven moeten komen, nl. het gehuwdentarif, het alleenstaandentarif en het verschil tussen die twee zou dan het tarief voor de uitvallende huisvrouw kunnen zijn. Deze suggesties werden niet overgenomen. De wet trad 1-10-'76 in werking.

3. DE HUIDIGE ORGANISATIE

3.1. De bedrijfsverenigen

De BV'n zijn belast met de uitvoering van de werknemersverzekeringen, de ZW, de WW, de WAO en de volksverzekering de AAW.

De besturen zijn paritair samengesteld. Kleine commissies uit de besturen houden zich intensief bezig met de wetsuitvoering.

Een groot deel van de BV'n hebben hun administratie opgedragen aan het Gemeenschappelijk Administratie Kantoor. (Dat zijn dan de generaals zonder leger).

Het merkwaardige is dat vakbondsbestuurders van dezelfde bond de belangen van het personeel behartigen én deel uitmaken van de besturen. Een schizofrene situatie, zeker als het om loononderhandelingen gaat.

Toezicht op de BV'n wordt uitgeoefend door de Sociale Verzekerings Raad. Dit toezicht is echter zeer globaal.

3.2. De Raden van Arbeid en de Sociale Verzekerings Bank (SVB)

Deze organen zijn belast met de uitvoering van de volksverzekeringen: de AOW, de AWW, de AKW en

de werknemersverzekering de KWL.

Voorts is men belast met de afwikkeling van verschillende inmiddels ingetrokken wetten.

Het toezicht op de Raden van Arbeid wordt zeer intensief uitgeoefend door de SVB. Deze, op zijn beurt, wordt weer gekontroleerd door de SVR, maar ook in dit geval is dat zeer globaal.

De Vereniging van Raden van Arbeid zorgt, voor zover dat mogelijk is, voor éénsduidende wetstoepassing. Dit weer in overleg met de SVB.

Er zijn diverse gemengde commissies, die zich bezighouden met zaken, deze organen betreffende. Zij brengen weer advies uit aan de besturen van SVB en Vereniging van Raden van Arbeid.

3.3. De ziekenfondsen

In hoofdstuk 3.6. is de organisatie al uiteengezet. Het ook bij deze organen globaal uitgeoefende toezicht, wordt uitgeoefend door de Ziekenfondsradaad.

3.4. De gemeenten

De WWV en de bijstandswet worden uitgevoerd door de gemeenten. Het toezicht gaat via de daarvoor geëigende kanalen, zoals Gedeputeerde Staten en het Verifikatie Bureau van Nederlandse Gemeenten. Toezicht op de toekenningen vindt plaats ofwel door B. en W. ofwel door uit de raad samengestelde commissies.

3.5. Opvallend is dat alleen de Raden van Arbeid onderhevig zijn aan een zeer intensieve controle. De zin daarvan ontgaat vele werkers van deze gedecentraliseerde uitvoeringsorganen.

4. SOCIALE ZEKERHEID, ONDERDEEL VAN KOLLEKTIEVE VOORZIENINGEN

De overheid doet vele uitgaven op het gebied van rechtsbescherming, gezondheidszorg, landsverdediging, buitenlandse betrekkingen, waaronder ontwikkelingshulp, wegen, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, maar er worden door de overheid ook uitgaven gedaan voor individuele goederen en diensten zoals openbaar vervoer, PTT, onderwijs, cultuur, recreatie en volksgezondheid.

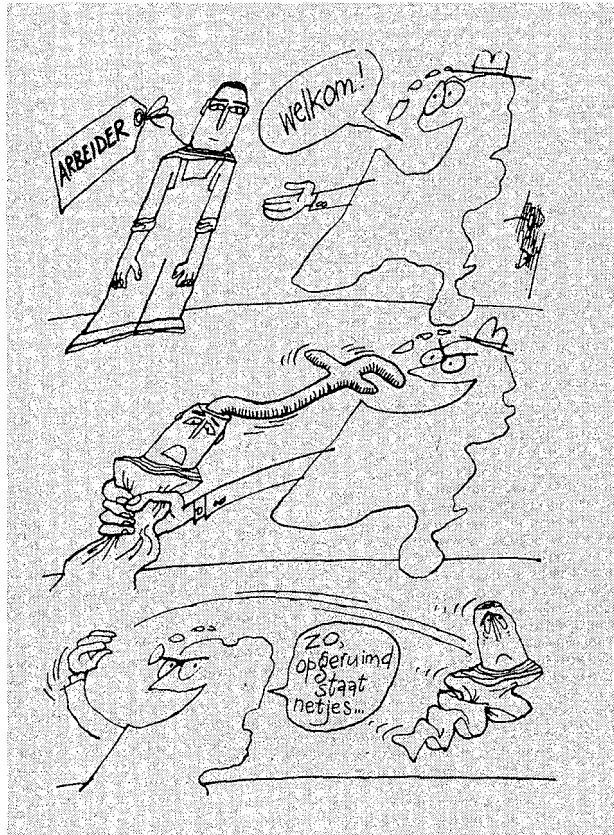
We kunnen dan ook konkluderen dat globaal genomen de kollektieve sektor zowel de overheidsuitgaven als de uitgaven in het kader van de sociale zekerheid omvat.

Gewaarschuwd moet echter worden tegen de wijze waarop de „druk” van de kollektieve sektor wordt berekend. Dat is een cijfermatige vlag, die de lading niet geheel dekt. In feite dient nl. eveneens rekening gehouden te worden met aanspraken, die gemaakt kunnen worden door de individuele mens op bijv. goed onderwijs, goede gezondheidsvoorzieningen, adekwate rechtsbescherming en goede welzijnsvoorzieningen. Een fraai voorbeeld van een kollektieve voorziening met individueel niet te meten nut, is de uitvoering van de werken mbt. de Oosterschelde. Milieu, mens én dier komen gelijkelijk aan hun trekken zonder dat het „nut” in gulden is uit te drukken.

Zegt men dan ook dat de uitgaven van de overheid omlaag moeten, dan beweert men impliciet dat de uitgaven mbt. de hierboven gegeven voorbeelden te hoog zijn. Dat het peil, het nivo, dus te hoog is. Wel, velen van ons zullen dat tav. de landsverdediging graag beamen, maar zeker niet tav. de andere voorbeelden. Integendeel.

Op hetzelfde vlak liggen de kreten mbt. de sociale zekerheid. Bezuinigingen snijden altijd in het vlees van de gebruiker. Als dat alleen gaat omwille van de economische groei, dan betekent dat in concreto dat de gebruiker dubbel getroffen wordt. De economische

groeï wordt betaald mede door degene, die al slachtoffer van het ekonomies systeem is geworden. Hij komt steeds verder achterop door bijv. verlaging van uitkeringen of omzetting van welvaartsvaste uitkeringen in waardevaste. De uitgeschakelden van dit moment hebben echter wel meebetaald aan de hogere voorzieningen van vele anderen in vroeger tijden. Juist ook met het oog op de wijze waarop in Nederland (nog) geproduceerd wordt, onbekommerd en ongecontroleerd, onvoldoende rekening houdend met de werkelijke behoeften, dient de sociale zekerheid als een laatste strohalm voor velen. De gemeenschap is voor die velen verantwoordelijk. Daarom is de sociale zekerheid niet los te zien van het geheel en te beschouwen als onderdeel van de kollektieve voorzieningen. Voor ons is dat één van de redenen financiering uit de algemene middelen te bepleiten.

5. KOLLEKTIEVE VOORZIENINGEN, ONDERDEEL VAN SOCIALE EKONOMIE

5.1. Algemeen

Als we al hebben vastgesteld dat de gemeenschap verantwoordelijk is voor de leden en voor het welzijn van de leden, dan dienen de sociaal-ekonomiese verhoudingen daarop geënt te zijn. Er zullen maatregelen genomen moeten worden, die voorkomen dat eenzijdige afwenteling van de problemen op de zwakste groepen gaat plaatsvinden. Het aandeel van de kollektieve voorzieningen in het nationaal inkomen is in de loop der jaren gestegen van 36,3 procent in 1960 tot 54,2 procent in 1974. Bij ongewijzigd beleid zou in 1985 het aandeel 65 zijn. Op-

vallend is dat de groei van de partikuliere konsumptie teruggelopen is van 7 naar 3 procent. Er is zelfs nauwelijks nog groei in het verbruik van duurzame consumptiegoederen.

Maar ook het aandeel van de voedings- en genotmiddelen, althans de groei daarvan, is niet noemenswaard toegenomen de laatste jaren. Er heeft een verschuiving plaatsgevonden naar de overige goederen en diensten, waaronder verstaan moet worden de huren, diensten van openbare nutsbedrijven, rekreatie, vakantie, een bloemetje enz. De vraag kan dan ook rustig gesteld worden of de verzadiging van het konsumptiedier langzamerhand bereikt is en of de investeringen, die door de rechterzijde zo noodzakelijk worden geacht om de ekonomie weer uit het slop te halen, niet tot gevolg zal hebben dat er binnen de kortste keren weer een zeer grote voorraadvorming zal plaatsvinden.

Maar dit is de konjunkturale kant van de zaak. De structurele is veel ernstiger. Door ongecontroleerde diepte-investeringen komen arbeidskrachten vrij. Deze zijn niet of nauwelijks plaatsbaar en zijn gedoemd hun leven als uitgestoten voort te zetten.

Door de PPR wordt sterk de nadruk gelegd op de samenhang tussen groei of ekonomiese ontwikkeling, inkomensbeleid en werkgelegenheidsbeleid.

Nu komt het er op aan eerlijk te delen. Niet alleen het werk dat beschikbaar is, maar ook het inkomen dat wij samen verdienen. Het beleid zal gericht moeten worden op vermaatschappelijking van de produktie, demokratisering, bevordering arbeidsintensieve bedrijven, schaalverkleining waar mogelijk en het afremmen van die bedrijfstakken, die energie-intensief, milieu- en natuurbelastend en transportintensief zijn.

5.2. Basisinkomen als kollektieve voorzieningen?

In 6.1. werd al terloops het eerlijk delen van het beschikbare inkomen aan de orde gesteld. Dan komt de vraag aan de orde of de invoering van een basisinkomen voor iedereen, ongeacht de bereidheid tot werken, instrument kan zijn in het kader van een gericht inkomensbeleid. De koppeling aan een maximuminkomen ligt dan voor de hand. Toch is er al een minimuminkomen voor hen, die willen werken.

Enkele sociale verzekeringswetten — WW en WAO — kennen zo'n minimumdagloon waarnaar kostwinners krijgen uitgekeerd. Dat is nu ('76) bijv. voor de WAO vastgesteld op f 80,16 en voor de WW f 87,19. (Afwijkend ivm. inhoudingen). De verschillende sociale wetten kennen ook maximumdaglonen, maar deze zijn min of meer gekoppeld aan de maximaal te betalen premie. Toch zijn er twee wetten, die een vast bedrag uitkeren, nl. de AWW (Weduwen- en Wezenwet) en de AOW. Ongeacht het premiebetalen, dus ongeacht het produktief geweest zijn, krijgt men een basisuitkering, gerelateerd aan het minimumloon.

Degene, die verkozen zou hebben zijn gehele leven niets te doen, krijgt evenveel als de directeur van de Amro-bank, om maar eens wat te noemen. Komen zij te overlijden, dan krijgen hun nabestaanden eveneens een uitkering op basis van het minimumloon.

De eerste stap is dus al gezet. Teneinde nu te voorkomen dat al te optimistisch gezegd wordt „nu de tweede nog!“ moeten we wel bedenken dat genoemde wetten ingevoerd werden in een tijd, dat het „wie niet werkt, zal ook niet eten“, uitgangspunt van de samenleving was. Het was, in deze konceptie, uitgesloten dat er iemand zou zijn, die bijv. nooit premie zou betalen.

Hoe het ook zij, thans staan we voor de vraag of een basisinkomen zonder voorwaarden, een bijdrage kan betekenen in het bevorderen van het welzijn van de individuele mens, waarbij met name naar het algemene gedeelte en het stuk gezondheidszorg wordt verwezen. Zal de konsekwentie van het zo goed mogelijk funktioneren van de gezonde mens ook leiden tot zijn bereidheid tot het verrichten van de vuile baantjes? En dan bedoelen we niet het straatvegen of het papierprikken in het park, nee veeleer wordt bedoeld het de gehele dag of gedeelten van een dag, spelen

van flessen, het bedienen van machines in staalbedrijven met neveneffecten als lawaai, stank en vuil.

Logies doorredenerend: Zal de wetenschapper, de politikus bereid zijn niet één week maar zoveel langer als de samenleving dat vraagt, en bij herhaling, kinderbijslaglijsten te sorteren bij de Raad van Arbeid? Stilzwijgend wordt nu maar aangenomen dat alle processen van meebeslissen aan de vraagstelling vooraf gaan.

Een tweede aspekt is het reageren van de omgeving op de basisinkomer. Het behoort tot de gewoonte de uitgestotene buiten zijn schuld te diskrimineren, waarbij niet geaanzeld wordt steeds maar weer en in alle toonaarden het woord „profiteren” in de mond te nemen.

Een beroep op kortzichtig egoïsme schijnt eveneens sukses te hebben. De partikuliere bestedingen worden verlekkerd aan de orde gesteld. Het doorbrengen van vakantie aan de kusten van Noord-Afrika, geeft aanzien en dus macht. Straks worden ons safari-reizen in Midden- en Oost-Afrika aangeboden met inbegrip van het bezichtigen van loslopende zwarte vrijheidsstrijders. Dat zal allemaal niet zonder meer mogelijk zijn als er eerlijk gedeeld wordt niet alleen in (West-) Europa zelf, maar ook met het oog op de derde wereld. Dan zullen we ons weer moeten „behelpen” met de bergen, de Friese meren, of met de Hollandse kusten. Of zullen we dat nu juist met graagte doen, omdat we inmiddels ook het konsumeren tijdens de vakantie wat gerichter gaan doen en rekening gaan houden met ons welzijn (zie inleiding) en dat van onze medemens?

Hoe kunnen we die solo-mentaliteit ombuigen tot een solidariteitsmentaliteit? Zoveel vragen! Zoveel antwoorden!

Overigens zal het wel duidelijk zijn dat het abrupt invoeren van een basisinkomen tegengestelde effecten zal gaan oproepen. De samenleving zal er naar toe moeten groeien, zoals dat ook het geval is met spreiding van macht en kennis.

Geen eenvoudig proces maar wel een uitdaging én een opdracht mensen duidelijk te maken dat in een ontspannen maatschappij het toekennen van een basisinkomen een vanzelfsprekende zaak is. Want: Als het beschikbare werk verdeeld gaat worden — ook het minder aangename — dan is per definitie nog slechts een heel matig onderscheid in beloning akseptabel voorzover er verschillen zijn in dienst aan de gemeenschap. Enkele cijfers ter illustratie.

Over 1974 verdienden we met z'n allen 182 miljard aan lonen, inkomen uit bedrijven, huren, pachten, uitkeringen sociale zekerheid enz. Daarvan werd 104 miljard gekonsumeerd aan voedings- en genotmiddelen, duurzame consumptiegoederen en overige goederen en diensten (gas - elektra - wonen - bloemen - vakantie enz.). In 1976 zal dat zelfs oplopen tot 132 miljard. Gemiddeld dus f 9000,— per jaar en per persoon. Voor man, vrouw en 2 kinderen dus f 36.000,— netto. (Juist uit dit voorbeeld blijkt hoe „eerlijk” er in Nederland gedeeld wordt!)

Is hierboven vooral aandacht besteed aan de verhouding tussen individu en gemeenschap, ook de ethiese kant van de zaak verdient aandacht. Volgens Roscam Abbing is arbeid het geven van liefdevolle zorg en dienst aan de gemeenschap, die daarop een moreel recht heeft. Omgekeerd heeft de arbeider een moreel recht op liefdevolle zorg en loon van de gemeenschap. Men werkt niet voor zichzelf en/of zijn familie, men werkt voor de samenleving. Het is dan vanzelfsprekend dat allen evenveel loon ontvangen. In de samenleving dient de menselijke gelijkwaardigheid uit te monden in zo gering mogelijke inkomensverschillen. Roscam Abbing schetst zeven harmonie-elementen, die egoïsties gedrag vruchtbaar maken of afremmen.

- Ruil kan in belang van partijen zijn. Behersing van de markt is dan noodzakelijk.
- Door samenwerking kan men de ander dienen, ook al is men op zijn eigen belang uit.
- Ook de arbeidslust is een harmonie-element. Arbeid behoeft geen noodzakelijk kwaad te zijn.
- Behoeft aan liefhebben kan te maken hebben met egoïsme, maar leiden tot altruïsme.

e. Profijt voor anderen. Het streven naar eigen belang heeft onbedoeld gunstige neveneffecten voor anderen.

f. Het moreel. De mens heeft een geweten.

g. Het recht zorgt er tenslotte voor dat er evenwicht komt tussen gebondenheid en vrijheid.

Stap voor stap zal een rechtvaardige maatschappij veroverd moeten worden op hen, die uitgaan van een ander mensbeeld, nl. dat van de drang tot zelfbehoud, tot voortbestaan, tot heersen over een ander.

5.3. Trekkingsrechten

Naar ons oordeel kan een stap in de door ons gewenste richting het invoeren van trekkingsrechten zijn. Wat houdt dat in en welke overwegingen spelen daarbij een rol?

5.3.1. De pre-aktieve grens

Gelet op de huidige situatie en de ontwikkelingen lijkt er alles voor te pleiten de pre-aktieve grens op 18 jaar te stellen. Dit zou echter meerdere konsekwenties hebben.

De maatschappelijk belangrijkste zou zijn de jongeren vanaf 18 jaar dezelfde onafhankelijkheid tov. hun ouders te geven als de bejaarden met de AOW verwierven tov. hun kinderen.

Omdat tussen pre-aktieven en aktieven nog geen sprake is van een grens en in de praktijk allerlei subgrenzen naast elkaar bestaan, zou een dergelijke keuze tot praktische maatregelen op meerdere terreinen moeten leiden. Nu bestaan er afzonderlijke grenzen voor leerplicht, kiesrecht, minimumloon, volwassenheid, premieplicht enz. Als de grens duidelijk getrokken wordt zouden al die vele sub-grenzen kunnen vervallen.

5.3.2. De post-aktieven

In de praktijk bestaat er reeds langere tijd een streven om aan de maksimumgrens van 65 jaar iets te gaan doen. Omdat niet alle mensen gelijk zijn en niet alle mensen gelijke arbeid verrichten, is de thans bestaande grens voor sommigen te laag, voor velen te hoog. Men behoeft er de ontwikkeling van de WAO slechts op na te rekenen.

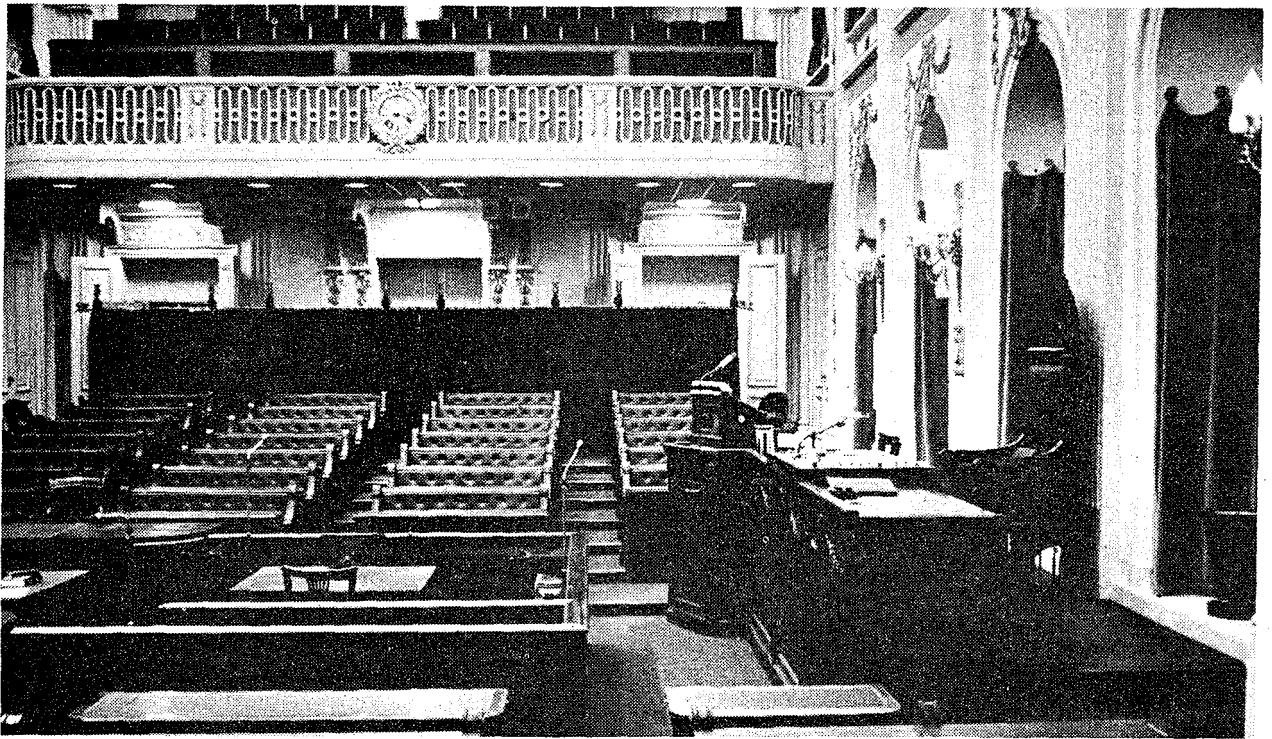
Wanneer wij aannemen dat deze grens gaat teruglopen tot bijv. 63 jaar, komen wij tot een beroepsbevolking die de leeftijdsklassen van 18-63 jaar gaat omvatten. In totaal dus 45 jaargangen, hetgeen voor het merendeel van de bevolking heel wat realistischer is dan de bestaande fictie van 50 jaar.

Als we van de veronderstelling uitgaan dat invoering van leerrecht vanaf 18 jaar allen de noodzakelijke basisvorming kan geven om zich als persoon optimaal te ontplooien en in het kader daarvan als lid van de gemeenschap te functioneren, is daarmee nog geenszins een oplossing gevonden voor de eisen inzake opleiding en scholing die vanuit dat functioneren gesteld worden.

5.3.3. Onderscheid tussen scholing en vorming

Het is van groot belang het onderscheid tussen scholing en vorming duidelijk te gaan maken. Reeds nu ziet men het verschijnsel dat in bepaalde akademiese beroepen een overschot bestaat, terwijl anderzijds de drang naar verdere studie blijft toenemen. Volgens de wet van vraag en aanbod moet de tijd niet veraf meer zijn, dat de jurist of ekonoom minder verdient dan de gasfitter.

Anderzijds bevat elke hogere opleiding, gezien vanuit de behoefte van het produktieproces, nog zoveel „ruis”, zoveel dat eerder algemene vorming dan vak-scholing is, dat de scholingsduur nodeloos wordt verlengd en de scholing aanzienlijk duurder wordt dan nodig en verantwoord. Ons huidige onderwijs- en opleidingsbestel dwingt ons een duidelijker onderscheid te gaan maken tussen **scholing** en **vorming**; nu echter

Banken hebben vaak
méér macht dan politieke partijen.

Zo kan ons eigen spaargeld ons de baas zijn.

De banken beheersen de geldkraan van Nederland. Zij beheren het kapitaal. Kapitaal dat ze naar eigen believen kunnen beleggen en investeren. Waarmee ze nieuwe ontwikkelingen op gang kunnen brengen of... tégen kunnen houden. Zo hebben banken vaak méér macht dan politieke partijen. Logisch? Niet wanneer u bedenkt dat het overgrote deel van het geld dat zij beheren door de werknemers van Nederland, via spaar- en salaris-rekeningen wordt bijeengebracht.

Wat we daaraan kunnen doen? Door voor ons geld 'n bank uit de eigen kring te kiezen: de Algemene Spaarbank voor Nederland. Opgericht door het NVV en De Centrale. 'n Spaarbank die nimmer bewust investeert of belegt in zaken die strijdig zijn met de belangen van eigen spaarders of die - sociaal gezien - 'n luchtje hebben. Spaar daarom ASN! Uit principe. Of ook 'n beetje voor het gemak. Want u spaart dan via de postgiro en u weet: da's makkelijk. Laat uw eigen spaargeld u nooit de baas zijn. Vul meteen deze bon in!

BON

Staatsbedrijf Der PTT - Postcheque- en Girodienst in samenwerking met de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

Aanmeldingsformulier voor een renterekening, plusrekening A.S.N.

Hier het nummer van uw postrekening vermelden: _____

Naam _____

Voornamen (voluit) _____

Geboortedatum _____

Woonplaats _____

Straat enz. _____

Wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND te openen op de daarvoor geldende voorwaarden een

renterekening plusrekening

Datum _____ Handtekening _____

In een giro-envelop ongeliankeerd, tezamen met de ingevulde girokaart (voor de eerste inleg), inzenden aan het Girokantoor (Den Haag of Arnhem).

☉ aankruisen hetgeen u wenst.

**Algemene Spaarbank
voor Nederland**
geeft rente zonder bijsmaak!

Voor nadere inlichtingen: Rijnstraat 28, 's-Gravenhage.
Tel.: (070) 84 93 09, 84 93 10, 85 99 88.

steeds duidelijker wordt ingezien dat de menselijke culturele vorming en ontplooiing niet behoeft op te houden bij het verlaten van de schoolbanken en dat de ontwikkeling steeds wisselende of verdergaande eisen stelt aan de scholing wordt de „voortdurende scholing en vorming” een uitdaging van onze tijd. Al is het zo, dat wat voor de één scholing is voor de ander vorming kan zijn (bijv. het leren van een vreemde taal), toch is het verkeerd beide aspecten samen te vatten onder de term „permanente educatie” en daarvan afgeleide termen.

5.3.4. Vorming is een continuproces

Hoe de ontwikkeling van het onderwijs ook zal zijn, duidelijk is dat de tijd dat men voor de toetreding tot het arbeidsproces een scholing kreeg waar men het gehele verdere leven mee uitkwam definitief voorbij is.

Wanneer men daarnaast aanvaardt dat de vorming een levenslang continuproces is (waarvan richting, tempo en intensiteit door elkeen zelf bepaald moet kunnen worden) en daarbij in beginsel ook ont koppeling van vorming en scholing aanvaardt, worden de mogelijkheden tot differentiatie, flexibiliteit en spreiding in de tijd van de scholing en opleiding aanzienlijk ruimer dan in ons huidig, in wezen 19e eeuws burgerlijk onderwijsbestel voor mogelijk wordt geacht.

5.3.5. Ook scholing dient een continuproces te zijn

Ter illustratie slechts één konkreet voorbeeld. Iemand die thans advokaat wil worden moet na het middelbaar onderwijs nog vijf jaar universitair onderwijs volgen, een tijd lang stage op een advocatenkantoor en mag zich dan uiteindelijk vestigen.

Tegelijk ziet men in de advocatuur een concentratie optreden in advocatenkantoren, omdat de kompleksiteit van wetgeving en rechtspraak specialisatie vergt. De eenling-advokaat wordt uitzondering. De toekomstige advokaat zou echter ook na zijn middelbare school onmiddellijk als leerling op een advocatenkantoor kunnen gaan werken, na het behalen van een aantal diploma's voor deelvakken de titel kandidaat kunnen krijgen en na het behalen van een verder aantal diploma's (waarbij al rekening gehouden kan worden met specialisatie) de meestertitel verwerven (zo men het behoud van titelatuur op prijs stelt). Op een dergelijke wijze zou het verblijf aan een instelling voor tertiair onderwijs van een toekomstig advokaat, mede dankzij een zekere vertrouwde met de praktijk, beperkt kunnen worden tot twee of ten hoogste drie jaar.

Iets dergelijks gaat natuurlijk niet voor alle beroepen op, maar naarmate men de scholing duidelijker als scholing (en niet als verkapte vorming) gaat zien zal in alle disciplines de behoefte groeien naar een combinatie van theorie en praktijk. Alleen op deze wijze is integratie van de scholing in het maatschappelijk gebeuren mogelijk; het alternatief is de huidige „sub-kultuur-onder-glas” aan onze instellingen voor tertiair onderwijs.

5.3.6. Vorming is een element van individuele ontplooiing

Met deze ontwikkeling dient men terdege rekening te houden als men het vraagstuk van de studiekosten onder ogen neemt.

5.3.7. De konklusie

Het is dan ook niet onverantwoord de grens tussen pre-aktieven en actieven op 18 jaar te stellen, ook al zal men na die 18 jaar eventueel een tijd niet-productief zijn omdat men een scholing ontvangt. Er is echter geen enkele reden om die scholingsperiode samen te ballen in de jaren onmiddellijk volgend op de basisopleiding en -vorming. Integendeel, de ontwikkeling zal steeds meer om scholingscontinuïteit vragen, dus spreiding over het actieve leven.

5.3.8. De algemene trekkingsrechten

De hierboven geschetste ontwikkeling is niet alleen voor een te ontwerpen studieregeling van belang, maar moet eveneens rekening houden met het feit, dat niet alleen pre-productieven, maar ook productieven gedurende een aantal jaren van de mogelijkheid gebruik maken hun productief zijn tijdelijk voor scholings- en vormingsdoeleinden te onderbreken. Een wettelijke regeling gaat van de volgende punten uit:

5.3.9. Werkingsfeer

1. De leeftijdsgrens wordt gesteld op 18-63 jaar.
2. De regeling geldt voor allen, die hier te lande woonachtig zijn.
3. Er komen programma's voor werklozen en arbeidsongeschikten, zodat zij gedeeltelijk hun trekkingsrechten kunnen honoreren.

5.3.10. Opbouw van rechten

1. Iedere ingezetene bouwt rechten op, die hem een basisinkomen verschaffen tijdens de niet-actieve periode.
2. De opbouw vindt plaats over 45 jaar (van 18-63 jaar).
3. Aangezien in die 45 jaar vijf jaar zitten waarin men kan trekken, kan per jaar 2,5 punt worden opgebouwd. Over 40 jaar dus 100 punten.
4. Per opgenomen jaar worden 20 punten verbruikt.
5. Pre-aktieven, die meer dan 100 punten opnemen, worden renteloze leningen verstrekt via de Postbank.

5.3.11. De uitkering

De uitkering wordt voorlopig gefixeerd op het minimumloon. Voor de post-actieve periode kan men eventueel vrijwillig bijverzekeren. Uiteraard tot 65 jaar. De bestaande regelingen op het gebied van de oudedagsvoorziening blijven gehandhaafd.

5.4. Solidariteit

Wat is dat eigenlijk, solidariteit? „Saamhorigheid”, zegt het woordenboek. „Zich één voelen met”, is een andere verklaring.

Het is dus wezenlijk iets anders dan het akkoord gaan met inkomensoverdracht of nivellering omdat het niet anders kan en er wellicht teveel gedonder in de glazen komt met de vakbeweging. Er mag toch wel op gewezen worden, dat de huidige individualisering, de toegenomen agressie, het enge groeps- en het persoonlijk egoïsme evenzovele factoren zijn, die de solidariteit in de weg staan. De toename van de welvaart heeft kennelijk tot gevolg dat de belangstelling voor het kollektieve welzijn afneemt.

Uit het vrijwillig of spontane karakter van de solidariteit spruiten saamhorigheidsverklaringen met de derde wereld en de zwarten in Zuid-Afrika voort.

Onze sociale zekerheid kenmerkt zich echter ook door de verplichte solidariteit. De wet zegt wie er onder vallen en eist premiebetaling. Zowel goede als slechte risico's worden geakcepteerd. Zou men ieder de vrije keus laten dan zouden „de goeden” zich niet verzekeren hetgeen een niet akseptabel hoge premie voor de „slechten” zou betekenen.

De Commissie Premiedruk SV heeft onderzocht of het in de sociale verzekeringswetten niet te gek wordt met de solidariteit. Als voorbeelden worden de ongehouden aangehaald, zowel mbt. de AOW als met de ziekenfondsverzekering. Ook de KB werd hierbij aangehaald.

Overigens werd er op gewezen dat ook in de belastingheffing solidariteits-elementen zijn te vinden. Door de progressie n.l. En door het ontbreken van maximumgrenzen, die weer wel in de sociale verzekering zijn te vinden.

Nog van belang is, dat recente studies hebben uitgewezen dat degenen, die jong gaan werken, weliswaar een lagere premie betalen, maar wel veel langer beta-

len dan bijv. wetenschappelijk geschoolden. Hun aandeel in de sociale verzekering zou dan ook wel eens groter kunnen zijn dan menigen vermoedt.

„Grenzen aan de solidariteit”, is het onderwerp van een eind 1976 gehouden symposium. De titel is al suggestief, er zouden inderdaad grenzen zijn. O.i. blijkt uit de gekozen titel, dat het persoonlijk egoïsme een steeds belangrijker rol gaat spelen. Het in diskrediet brengen van de sociale verzekering van bepaalde zijde, begint vruchten af te werpen. De strijd om de sociale verzekering wordt op twee fronten gevoerd. „Te duur” en „het wordt te gek met de solidariteit”. Het één is niet los te zien van het ander.

Zolang echter de economische structuren zo zijn als ze zijn en mensen tegen hun zin gedwongen worden te werken, maar er ook mensen zijn die tegen hun zin gedwongen werkloos zijn, zolang zullen de aktieven zich één dienen te voelen met de niet-aktieven. Dit komt tot uitdrukking in wettelijke maatregelen, die door de meerderheid van ons volk worden goedgekeurd.

5.5. Misbruik en oneigenlijk gebruik

Op een in 1973 gehouden studiedag voor sociale verzekeringsgeneeskunde werd als stelling gelanceerd dat misbruik het optimaal functioneren van het stelsel van sociale verzekeringswetten in gevaar kan brengen, oa. door relatief te hoog stijgen van de kosten.

Misbruik dient te worden tegengegaan, niet door het onvollediger maken van het systeem door bijv. het invoeren van wachtdagen en het verlagen van het uitkeringsnivo, maar door voorlichting omtrent het liefst zo eenvoudig en doorzichtig mogelijk gemaakt stelsel, door het aankweken van verantwoordelijkheidsgevoel en door het aan de kaak stellen van notoir misbruik, aldus één van de stellingen.

Deze stelling gaat er gemakshalve van uit dat er sprake is van notoir misbruik. In dit verband bleken de deelnemers aan de discussie vooral te denken aan mensen, die zich ziek melden om thuis klusjes op te knappen, aan mensen die het land hebben aan baas en/of werk en aan mensen die thuis blijven om een ziek gezinslid te verzorgen.

Naar ons oordeel zijn de twee laatstgenoemde redenen volstrekt legitiem. Niet de werknemer moet omgekeerd worden, maar de baas. Het thuisblijven wegens ziekte van een gezinslid kan in het belang van dat gezinslid zijn, terwijl dan geen beroep op de maatschappelijke dienstverlening behoeft te worden gedaan.

De alles overheersende vraag is echter: Zijn er gegevens mbt. dat misbruik voorhanden?

Het Ministerie van Sociale Zaken heeft een poging gewaagd. De adviserende instantie kwam echter niet verder dan het opsommen van gevallen van oneigenlijk gebruik, waaronder dan populair gezegd, wordt verstaan het weten van de weg en de mazen.

Wel vond mbt. het misbruik van de Bijstandswet een gericht onderzoek plaats. Het kollege Algemene Bijstandswet bracht op 21 juni 1976 rapport uit aan staatssecretaris Wim Meyer. Aan de hand van gegevens, verstrekt door een grote gemeente met een afdeling „sociale recherche” werd gekonstateerd dat het aantal fraude- en misbruikgevallen slechts 1 à 2 procent van het aantal bijstandsontvangenden betreft.

Er is geen enkele reden te veronderstellen dat dit percentage bij andere wetten ekstreem naar boven zou afwijken.

Mbt. het oneigenlijk gebruik werd in het kader van de ZW het probleem van de 65 +ers signaleerd. Ook de samenloop van ziekingeld met inkomsten uit arbeid, de zwangerschaps- en bevallingsuitkering aan hen, die vermoedelijk niet meer gaan werken en het overhevelen naar de ZW van voor ploegdienst ongeschikten, werd aan de orde gesteld.

Het rapport mbt. de WW stuipt met name de omzetting van eenmanszaken in een BV bij verwachte kalamiteiten aan. Ook de problemen mbt. de seizoenarbeiders en de ambulante werkenden, alsmede de minder aktieve arbeidsbemiddeling wordt besproken.

„Onze maatschappij krijgt de zieken, die ze verdient”,

schrijft de Groene. Men wijst op de dubbele moraal van de WAO. Vele werklozen ontvangen WAO-uitkering.

Prof. Meyler beschrijft in het Nederlands Tijdschrift van de Geneeskunst een aantal gevallen waaruit blijkt dat het met de revalidatie ivm. de situatie in het bedrijf en door het slecht functioneren van de GMD ook niet alles botertje tot de boom is.

Volgens prof. Weyel zou psycho-sociale begeleiding miljoenen kunnen besparen. En dat schreef hij al in 1974.

Door het vele gepraat over misbruik gaat op den duur iedereen geloven dat hiervan sprake zou zijn. Het is onzes inziens een slecht gemaskeerde poging de werkelijke problemen te ontlopen.

5.6. Financiële aspecten

Zoals in 1.1. al is vastgesteld, wordt de sociale zekerheid betaald door werkgevers, werknemers en de overheid.

Thans staan we voor de vraag of handhaving van dit systeem geboden is. Ofwel terugkeer tot het zuivere verzekeringsstelsel, dus geen enkele bijdrage meer van de overheid, ofwel een totale betaling van de gehele sociale zekerheidssector door de gemeenschap, en wel uit de algemene middelen. Bedacht moet worden dat de solidariteitsgedachte als een rode draad ook door dit verhaal loopt.

Vele negatieve elementen van het huidige systeem kunnen door financiering uit de algemene middelen worden weggenomen, terwijl door bestaande drempels te verhogen en tarieven aan te passen een nivellerend effect kan optreden. De in het huidige systeem zo veelvuldig voorkomende afwenteling van belastingdruk zal moeten worden tegengegaan door een gerichte inkomenspolitiek.

Ook kunnen negatieve effecten naar de verzekerden toe gedeeltelijk ongedaan gemaakt worden door bijv. ongetrouwde eerder te pensioneren. Eén van de belangrijkste aspecten van de „fiskalisering” is wel, dat de grondslag voor de bijdragen die van de bedrijven geheven worden een geheel andere, een veel rechtvaardiger kan zijn. Nemen wij bijv. de omzet als grondslag, dan betekent dat gewoon, dat de kapitaalintensieve bedrijven niet meer bevoorrecht worden boven de arbeidsintensieve bedrijven.

Welke argumenten worden door tegenstanders van fiskalisering — betaling van sociale zekerheid uit de algemene middelen — gebruikt? Zij stellen dat de premie sociale verzekering aan de arbeid verbonden kosten zijn. Het loslaten van deze koppeling betekent dat de prijsverhoudingen van produktiefactoren vervalst worden en er derhalve oneerlijke concurrentie ontstaat. Bovendien staat fiskalisering een verdere harmonisatie van sociale verzekeringsstelsels in EEG-verband in de weg. De mobiliteit van de arbeid wordt bevorderd door middel van niet al te sterk uiteenlopende uitkeringsrechten.

Het huidige omslagstelsel waarbij werkgevers en werknemers samen de premie betalen kan gebruikt worden voor lastenverlaging. Als nl. het aandeel van de werkgevers verhoogd wordt met een gelijktijdige verlaging van het aandeel van de werknemers én eenzelfde verlaging van het loon, dan betekent dat een verlaging van de loonkosten, maar ook een verlaging van het uitkeringsnivo.

Tenslotte zou dan een grootscheepse vervanging van premies door belastingen, maatschappelijk onaanvaardbaar zijn.

Hiertegenover staat dat het maar zeer de vraag is of premies sociale verzekering als loonkosten moeten worden beschouwd. Het zijn veel meer maatschappelijke kosten, die zo gelijk mogelijk over ieder verdeeld moeten worden. Als we er nl. van uitgaan dat de gemeenschap verantwoordelijk is voor al haar leden, dan is toespitsing in de sociale zekerheid op de kosten-batenanalyse niet meer relevant. De grenzen worden dan veel ruimer getrokken en bepaald door solidariteit.

Zou bijv. de omzet als grondslag genomen worden, dan kan bijv. door een gedifferentieerde bijdrage per bedrijfstak een zwakke bedrijfstak gesteund worden door een lager percentage vast te stellen voor die bedrijfstak. Verder onderzoek zal echter moeten uitwijzen welke effecten bijv. op de buitenlandse handel gaan optreden.

Het harmonisatieargument spreekt ons niet aan. De-nemarken kent het hoogste percentage overheidsbijdrage in de sociale verzekering. Toch vormde dat geen beletsel voor toetreding tot de EEG.

Overigens stellen wij een groot vraagteken achter die zo noodzakelijke mobiliteit van de arbeid. Zeker als het resultaat vervreemding van de arbeider van zijn eigen omgeving betekent en het doel van die mobiliteit slechts het maken van grotere winsten betekent. Maar ook om praktische redenen kan voor fiskalisering gepleit worden. Nu stellen de bedrijfsverenigingen zelf de percentages voor de ZW, de WW, maar ook voor de WAO en de ZFW.

De belastingdienst int de premie voor de volksverzekeringen, alsmede voor de KWL.

Er is dan ook op dit gebied veel onduidelijkheid. Het uniformeren van premies en het laten innen van alle premies door de belastingdienst is tot nu toe nooit serieus ter sprake gekomen, omdat het bedrijfsleven zich met hand en tand verzette, speciaal tegen de uniformering van de premie. Juist in die gedifferentieerde premievaststelling zou de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven zo duidelijk naar voren komen... Uniformering betekent echter niet alleen een verlichting van de taak van de bedrijfsverenigingen, maar het betekent ook het afstaan van een stukje macht naar de bedrijven toe.

6. UITGANGSPUNTEN SOCIALE ZEKERHEID

6.1. Algemeen

In 1945 omschreef de commissie Van Rhijn de doelstelling voor sociale verzekering als volgt: „De gemeenschap, georganiseerd in de staat, is aansprakelijk voor de sociale zekerheid en vrijwaring tegen gebrek van al haar leden op voorwaarde dat die leden zelf al het redelijke doen om zich die zekerheid en vrijwaring tegen gebrek te verschaffen.” Bij de parlementaire behandeling van de WAO werd als doelstelling omschreven het recht van ieder mens op zelfontplooiing en het recht op gelijke kansen. Deze vaststelling op zichzelf is onvoldoende. Ook de financiële ruimte zal moeten worden geboden voor zelfontplooiing en gelijke kansen. Anders blijft het een holle kreet.

We komen dan tot de volgende doelstelling van sociale zekerheid: „De gemeenschap scheidt het kader waarbinnen het recht van ieder mens op zelfontplooiing en gelijke kansen beleefd kan worden en stelt de financiële middelen hiervoor beschikbaar en wel op zodanige wijze dat ieder individu in zijn basisbehoeften kan voorzien.”

6.2. Sociale zekerheid sec.

Meer toegespitst op de sociale zekerheid dient opgemerkt te worden dat een reeds verworven inkomenspositie een rol blijft spelen. Hieraan kan worden toegevoegd dat inkomensnivellering in de sociale zekerheidsregelingen onmiddellijk effect hebben door het systeem van welvaarts vaste uitkeringen en de bepaling dat uitgekeerd wordt naar hetgeen de betrokkene in zijn beroep zou kunnen verdienen.

Als volgt samengevat: „Sociale zekerheid garandeert een aan een reeds verworven inkomenspositie gerelateerd inkomen, dat niet door eksterne omstandigheden mag worden aangetast”.

6.3. Samenhangend beleid

Het huidige stelsel van sociale zekerheid is een geheel eigen leven gaan leiden. Vooral bij de uitvoering van de WAO lijkt het erop dat vele problemen van de maatschappij met het toekennen van uitkering worden dichtgesmeerd. Ouderen worden met een knipoog van bedrijf-bedrijfsarts-huisarts en verzekeringsgeneeskundige de WAO ingetild. Hen wordt aangepraat dat het zó goed is en het beste. Velen willen echter nog actief zijn. Hun kennis en levenservaring, opgedaan in de maalstroom van dit leven, wordt niet meer voor de gemeenschap gebruikt. Vandaar dat bijv. het arbeidsburo (zie program '77) hier een taak moet hebben. Oudere in-actieven zullen op vrijwillige basis weer ingeschakeld moeten worden. Dat kan ook als het onderdeel gaat worden van een gericht welzijnsbeleid.

6.4. Organisatie

Bij de uitvoeringsorganisatie zal de bereikbaarheid en de doorzichtigheid voor de cliënt en de democratische structuur voorop moeten staan. Het huidige pluriforme beeld van uitvoeringsorganen, voldoen niet aan deze voorwaarden.

Slechts een fijnmazig net van uitkeringskantoren is acceptabel. Aan gezondheidscentra en welzijnsinstellingen dient een uitkeringsdeskundige te worden toegevoegd, zodat in overleg met alle betrokkenen, adequate hulp en verwijzing kan plaats vinden.

6.5. Financiën

De financiële middelen worden gevonden door belastingheffing bij de verzekerden en de werkgevers. Niet de uitgekeerde loonsom, maar de omzet is basis voor de premieheffing. Voor de non-profit sektor wordt een bijdrage per werknemer vastgesteld.

6.6. Gebruik sociale zekerheid

Met het sterker worden van de vakbeweging, het bewustworden van de mens van zijn eigen- en meerwaarde, is een geweldige mentaliteitsverandering opgetreden.

Er is een volstrekt andere instelling ontstaan tav. het dagelijks werk, het offers brengen voor baas, kinderen, ouders of gemeenschap en tav. verdiensten en traditie. Dit alles heeft te maken met het recht van de mens zichzelf te kunnen zijn, niet alleen in zijn directe omgeving, maar ook in zijn werkomgeving.

Door de voortschrijdende specialisatie en grootschaligheid in de huidige ondernemingsgewijze produktie, is echter ook een geweldige vervreemding ontstaan. De mens voelt zich niet meer betrokken bij een groot aantal zaken, zakt weg in apathie. „Het zal mijn tijd wel duren”. „Na ons de zondvloed”.

Op ons sociaal-ekonomies kongres van voorjaar 1976 is de richting aangegeven, terwijl ook ons program duidelijke taal spreekt. De mens moet zelf beslissen in zijn werkomgeving, uitbreiding bevoegdheden van OR, werkoverleg en afdelingsdemocratie, maar ook vermaatschappelijking van de produktie, humanisering van de arbeid en het splitsen van een klein aantal grote ondernemingen in een groot aantal kleine ondernemingen. Die apathie, de vervreemding, die laat-maar-waaien-mentaliteit zal dan voorgoed doorbroken worden.

Onze tijd eist idealisme en werkelijkheidszin.

De totaal andere produktiewijze, nl. gericht op welwezen van de mens dichtbij en veraf, heeft verstrekkende gevolgen voor het gebruik van sociale zekerheid. Deze is dan nog slechts aanvullend bedoeld. Aanvullend op een basisinkomen, dat voor iedereen geldt en samenhangend met een werkgelegenheidsbeleid dat er op gericht is werk beschikbaar te hebben voor ieder die dat wil. Zover is het echter nog niet.

De mens, die om welke reden dan ook, thans zonder inkomens dreigt te geraken, moet naar een loketje. In

het beste geval wordt hij vriendelijk en tegemoetkomend bejegend, in het slechtste wordt hij als een hond, die om een gunst bedelt, behandeld. Het gros van de gevallen ligt ergens in het midden. Bovendien zijn er vele loketjes in Nederland. De burger ervaart dat als de organisatie tegenover hem, en niet als de organisatie naast hem en van hem. Alleen een sterke decentralisatie naar buurt en wijk toe, kan de herkenbaarheid bevorderen. De mens in nood, kent dan de hulpverlener en herkent hem. Als dan ook nog de regeling op grond waarvan hij financiële hulp vraagt eenvoudig van opzet en doorzichtig is, zal hij zich minder gefrustreerd voelen. Zijn mede-verantwoordelijkheid komt tot uiting in het meekiezen van degenen, die de directe verantwoordelijkheid in het buurt- of wijkcentrum hebben en in de controle, die de buurt heeft op de gang van zaken.

7. MAATREGELEN MIDDELLANGE TERMIJN

7.1. Inkomstenderving

Er zijn thans nog weinig redenen te bedenken om het onderscheid tussen de verschillende inkomstendervingsverzekeringen, zoals de ZW, de WAO, de WW, de WWV en de verschillende bijstandsregelingen, te handhaven.

Een basisinkomen mét voorwaarden, zal gegeven de mogelijkheden, omgezet worden in een systeem van basisinkomen zonder voorwaarden. Per gezins- en/of leefeenheid worden de uit te keren bedragen gemaksimeerd.

7.2. Organisatie

Binnen twee jaar worden de Raden van Arbeid en de Sociale Verzekerings Bank opgenomen in de organisatie van het huidige Gemeenschappelijk Administratiekantoor. Ontslagen in de middengroepen en van het lager personeel worden niet toegestaan. De mensen worden na overleg ingezet in ander zinvol werk in de sociale zekerheidssector of aanverwante sectoren, zoals volksgezondheid en welzijn.

Het GAK breidt het aantal bijkantoren drasties uit op zodanige wijze dat de totale loonsom niet toeneemt.

Teneinde centralisatie van macht te voorkomen dienen de bevoegdheden van de bijkantoren zo groot mogelijk te zijn. De bijkantoren worden bestuurd door vertegenwoordigers van welzijns- en gezondheidsorganisaties, gevestigd in diezelfde regio. Verkiezing vindt plaats in overleg met de plaatselijke afdelingen van de vakbonden en de ondernemingsraden.

Na deze eerste fase afgewikkeld te hebben, vindt integratie van alle bedrijfsverenigingen in het DUO (Demokraties Uitkerings Orgaan) plaats. Wederom in overleg met alle betrokkenen en onder restrictie dat ontslagen in middengroepen en lagere groepen niet worden toegestaan.

7.3. Financiën

De nu nog sterk afwijkende premiepercentages van de ZW en de WW worden op één uniform percentage vastgesteld, waarna maatregelen genomen worden om inning door de belastingdienst te laten plaatsvinden. Ook hiervoor gelden een aantal voorwaarden, nl. gestructureerd overleg en ontslagverbod voor middengroepen en het lager personeel.

LITERATUUR:

1. Diverse Memories van toelichting en samenvattingen daarvan, geschreven door G. Meyerink en B. Mulder.
2. J. Mannoury: a. Hoofdtrekken van de sociale verzekering, b. Kernpunten van de sociale politiek, c. Kernpunten van het sociale recht.

3. 25 jaar sociale verzekering
4. 65 jaar sociale verzekering
5. 75 jaar sociale verzekering uitgaven S(R) VB.
6. Wittert van Hoogland: Parlementaire geschiedenis van de sociale verzekering.
7. Wegwijzer maatschappijverhoudingen en sociaal recht.
8. De groei van de sociale verzekering in Nederland. (Uitgave Ver. Raden van Arbeid).
9. Roscam Abbing: Ethiek van de inkomensverdeling.
10. Th. v. Thijn: Nederland omstreeks 1850.
11. G. M. Veldkamp: Sociale Triptiek.
12. W. de Vries Wzn.: De totstandkoming van de OW 1901.
13. WAO. Balans en perspectief. Uitgave GMD.
14. Diverse PPR-publikaties en de besluiten van de verschillende kongressen.

IV. MEDIABELEID

1. INLEIDING

1. Niemand weet met enige zekerheid te zeggen hoe groot de invloed van de massamedia op de samenleving is. Sommigen zeggen dat de effecten van de massakommunikatie sterk worden overschat, anderen spreken van onderschatting. Het is echter, op z'n minst gezegd, niet aannemelijk dat ons bewustzijn op geen enkele wijze zou worden beïnvloed door het veelvuldige gebruik dat we van de media maken. Een partij die niet alleen structuren, maar vooral ook de mentaliteit wil beïnvloeden, bij wil dragen aan het bewustwordingsproces, kan aan de rol van de massamedia niet voorbijgaan. De PPR wil tot een door-dachte visie komen op het door haar gewenste mediabestel in Nederland. Ontwikkelingen die daarmee stroken kan zij dan stimuleren; tendensen naar vervlakking en verschraling met argumenten bestrijden.

2. Het is overigens goed vast te stellen dat het Nederlandse mediabestel, de omroep in het bijzonder, een zeer heilig huisje is. Er bestaan zeer verschillende blauwdrukken die met grote heftigheid over tafel gaan bij elke heropende discussie over het bestel. Niet alleen liggen er diverse gevoelheden, maar wie zegt een bestel na te streven waarin óók anderen dan de grootste schreeuwers hun kansen behouden loopt grote kans „betutteling” of „persbreidelings” of nog erger in zijn schoenen geschoven te krijgen. De huidige bewindsman op CRM heeft dat in het bijzonder mogen merken. In PPR-visie kan het verwijt van manipulatie worden teruggekaatst naar degenen die, uit commerciële overwegingen, het publiek louter geven „waar het om vraagt”.

3. Onderstaande notitie wil bijdragen aan de discussie op het Welzijnskongres. Het is niet uitvoerig, noch volledig. (Zo komen hier vragen als: moet de PPR initiatieven tot een „linkse krant” steunen, hoe houden we de kabel in de hand en: welke ruimte is er voor lokale omroepen niet aan de orde). De Werkgroep Mediabeleid hoopt vóór het Welzijnskongres met een nota te komen waarin méér zaken uitvoeriger worden besproken. We moeten er ook op wijzen, dat dit stuk door organisatorische problemen niet met de themagroep Welzijn en het partijbestuur is besproken.

4. Bij discussies over het mediabeleid kan de in maart 1975 uitgebrachte Nota over het Massamedia-beleid een goede leidraad zijn. Dat geldt zeker als het gaat om ideeën die er op gericht zijn op korte termijn verbeteringen aan te brengen in de kritieke situatie van de pers of te reageren op ongunstige ontwikkelingen in de omroep. Voor het overige is de nota bedoeld als een eerste aanzet voor een politiek beleid en is het des te meer van belang dat daarop door de PPR wordt doorgedacht.

5. Dat beleid zal méér omvattend, of als men wil, méér geïntegreerd moeten zijn, en niet beperkt moeten worden tot omroep en pers. Voorstellen met betrekking tot de lektuurvoorziening, de tijdschriften, bedrijfsbladen, films en bioscopen, onderwijs-tv en ander audio-visueel materiaal zullen er een plaats in moeten krijgen. Voorzover het gaat om het recht van de burgers om „dingen aan de weet te komen” zal

ook de overheidsvoorlichting (Wet op de Openbaarheid) vanuit het mediabeleid bekeken moeten worden.

2. DE OVERHEID EN DE MEDIA

Waar haalt een overheid het recht vandaan zich actief met de massamedia te bemoeien? Bezinning op de rechtsgrond van overheidsingrijpen is van belang, er zijn immers, met het oog op de vrijheid van meningsuiting, heel duidelijk grenzen aan de speelruimte op dit gebied. Er zijn buiten ons land nog steeds voorbeelden genoeg van de wijze waarop een politiek be-wind die grenzen kan overschrijden.

Massamedia vervullen een belangrijke taak in het tot zijn recht laten komen van het grondwettelijke recht op de vrije meningsuiting. De pers heeft van oudsher de taak om ten aanzien van de ons omringende wereld ontwikkelingen te signaleren en kritiek te volgen. Later is de omroep binnen dit taakveld zijn eigen plaats in gaan nemen.

De laatste jaren echter is er sprake van „plichtsverzuim”, in die zin dat door markteconomische factoren bij de pers, en de macht van het getal bij de omroep, een toenemende vervlakking in de berichtgeving en informatie-overdracht plaatsvindt. Niet meer het brengen van nieuws en het geven van analyses van en commentaren op dat nieuws geldt als de belangrijkste doelstelling. Nee, belangrijkste doelstelling is geworden de verkoopbaarheid van het produkt: de krant, het tijdschrift, het programma.

De gevolgen hiervan zijn niet uitgebleven. Bij de pers moesten vele media reeds het veld ruimen omdat ze het economies niet meer konden bolwerken of hun boodschap ondergeschikt moesten maken aan de commercie. En ook bij de omroep is een dergelijke ontwikkeling niet uitgebleven. Hier niet om het hoofd boven water te houden — de Nederlandse omroep is immers niet op winst gericht — maar vanuit het streven naar meer zendtijd die afhankelijk is van het aantal leden van een omroep. Om die leden te krijgen paait men het luister- (in mindere mate) en kijkpubliek.

Bovenstaande ontwikkelingen hebben het recht op de vrijheid van meningsuiting doen verworden tot een recht voor een kleine minderheid, namelijk alleen voor die groepen die het kunnen betalen zelf informatie te verspreiden of elders te halen.

De mediawereld wordt steeds verder gemonopoliseerd. Slechts een handjevol uitgeverij en distributiebedrijven bepalen in feite de „markt”, dat is het aanbod. Uitgeverij die anders willen moeten, door de nood gedwongen, wel meedoen om niet helemaal van het toneel te verdwijnen. Niet omdat er geen behoefte is aan hun produkt, maar omdat die groep ofwel te klein ofwel niet „interessant” is. In mindere mate geldt hetzelfde voor de omroep.

Om bovenstaande redenen heeft de overheid een taak gekregen op het massamedia-terrein. Omdat de overheid moet zorgen dat het recht op vrije meningsuiting ook daadwerkelijk gehandhaafd blijft, niet versluierd door een groot kwantitatief aanbod. Het recht op vrije meningsuiting is er voor iedereen.

3. PIJLERS VAN HET MEDIA-BELEID

De voornaamste uitgangspunten voor het mediabeleid zijn:

1. waarborgen van de pluriformiteit;
2. openbaarheid, inherent aan de democratie;
3. de vrije meningsuiting.

Deze drie begrippen mogen wel worden onderscheiden terwille van de duidelijkheid, doch dienen steeds in hun onderlinge samenhang te worden gezien.

3.1 Pluriformiteit

In discussies over het mediabeleid wordt het begrip pluriformiteit vaak in verschillende betekenissen gebruikt. Soms verstaat men er onder de verschillende verschijningsvormen van de media, zoals pers, radio, film, tv, boek enz., dan weer wordt deze term gebruikt als karakteristiek van het Nederlandse omroepbestel. Ook de Nota Massamedia-beleid definieert dit begrip pluriformiteit niet scherp.

Wij willen door het woord „pluriformiteit” tot uitdrukking brengen, dat de media het publiek in aanraking brengen met een grote verscheidenheid aan politieke, sociale, kulturele en geestelijke opvattingen, belangen en invloeden.

Deze pluriformiteit dient steeds naar twee kanten te worden beschouwd. Dat wil zeggen, dat niet alleen een veelsoortigheid nodig is aan de aanbodzijde (kranten van verschillende „kleur”, een gedifferentieerd omroepbestel enz.) maar dat die veelsoortigheid ook de vraagzijde moet kenmerken. Als de verscheidenheid aan meningen slechts een klein deel van het publiek bereikt en de rest genoegen neemt met allemaal dezelfde krant of dezelfde omroep dan is er geen sprake van werkelijke pluriformiteit. Als men bijv. 's morgens in de trein kijkt naar de kranten, die de reizigers kopen en lezen, geeft dat soms wel te denken.

3.2 Openbaarheid en democratie

„Bij een democratische besluitvorming wordt verondersteld, dat, wanneer alle leden van een gemeenschap een wezenlijke invloed kunnen uitoefenen op de vorming van een beleid, zij op den duur ook allen gebaat zullen zijn bij de inhoud van dat beleid” (zie Nota Massamedia-beleid blz. 9).

Voor deze wijze van besluitvorming is openbaarheid een onmisbare voorwaarde. Als men de politieke verhoudingen, de achtergronden en de argumenten van de beslissingen niet kent, is wezenlijke invloed immers onmogelijk.

De werkelijkheid ziet er helaas nog wat anders uit. Dat komt omdat de structuren er nog niet zijn (zie bijv. de bedrijfsdemokratisering), maar ook door de grote verschillen in kennis, positie en macht. Veel mensen denken, dat politiek alleen iets is voor „Haagse kringen”, hoewel het regelrecht gaat om hun eigen situatie, hun eigen bestaan.

Dat onjuiste beeld wordt te vaak door de media overgenomen, ja zelfs versterkt. De PPR vraagt daarentegen aan de media het publiek te mobiliseren, zodat de burger zich actief in de politieke discussies gaat mengen als dat voor hem nodig is en de onderwerpen aandraagt, waarover een beslissing moet worden genomen. Daarbij is wel haast geboden, want de politiek lijkt steeds ingewikkelder te worden en steeds meer tijd te vergen.

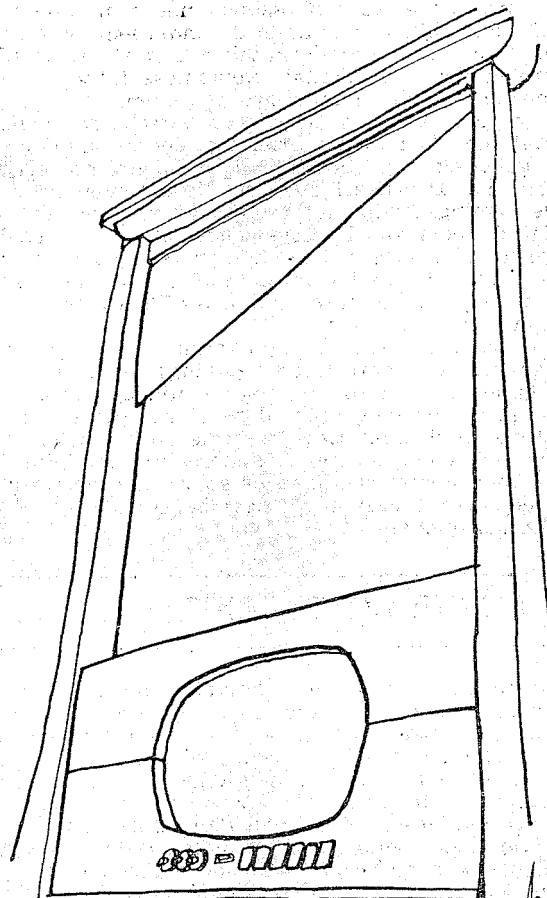
3.3 Vrije meningsuiting

Het recht op een vrije publiekelijke meningsuiting wordt in ons land algemeen erkend; het is gedeeltelijk uitgewerkt in de Grondwet, die spreekt over de drukpersvrijheid en het recht van vereniging en vergadering.

Maar alvorens men besluit een nieuwe krant uit te geven of een nieuw opinieblad te beginnen zal men vandaag de dag heel wat, vooral economische barrières moeten overwinnen. Het „vrije spel der maatschappelijke krachten” speelt de vrije meningsuiting bepaald geen troeven in handen. Voor de toegang tot de ether gelden andere beperkingen, maar ook daar is het niet voor ieder even eenvoudig om zijn „gedachten en gevoelens te openbaren”. Hierboven gingen we reeds op een en ander in.

Gelukkig echter worden de grondrechten thans niet alleen meer beschouwd in hun eerste betekenis nl. bescherming bieden tegen inbreuken op de uitoefening van dat recht (het formele recht van vrije meningsuiting) maar ook in de zin van actieve overheidsbemoediging ter bevordering van de menselijke ontplooiingsmogelijkheden (het materiële recht van vrije meningsuiting). Als de kanalen van de massakommunikatie dreigen dicht te slibben, waardoor het recht van vrije meningsuiting voor sommige groepen in de praktijk wordt beperkt of zelfs geheel verdwijnt zal de overheid dit recht veilig moeten stellen.

Tegenover het aanbod staat ook hier weer de vraag. In dit geval staat tegenover de vrijheid van meningsuiting de vrijheid van informatie. Dit recht om te weten geldt niet alleen voor hetgeen met en over de burgers wordt beslist (zie ook onder „openbaarheid en democratie”), maar ook voor de mening van anderen die een ieder moet kunnen vernemen.

4. HET MEDIA-AANBOD

De media komen de maatschappij twee keer tegen: de eerste keer is de maatschappij de bron van al het nieuws, de tweede maal is deze het publiek dat wil worden geïnformeerd. De bedoeling is dat media-mensen op onafhankelijke wijze die twee met elkaar in verbinding brengen en niet als een juke-box, alleen datgene brengen wat men graag wil horen. Vandaar dat verscheidenheid in het aanbod zo belangrijk is, omdat de kans dan groter is dat de maatschappij als geheel eerlijker wordt weerspiegeld. Als er gaten vallen zal de overheid er voor moeten zorgen dat ook de kleine minderheden in de openbaarheid kunnen komen. Hoe pijnlijk het ook is voor telkens wisselende bevolkingsgroepen wanneer algemeen geaccepteerde waarheden worden ontkend of waarden worden gerelativeerd, het is noodzakelijk dat er uitzonderlijke geluiden worden gehoord om de maatschappij niet in eigen vooroordelen te laten verstikken. Te bedenken valt dat belangrijke maatschappelijke denkbeelden en kulturele stromingen vaak hun oorsprong vinden in een verguisde avant-garde.

In Nederland lag de verscheidenheid in het aanbod een tijdlang vast; die verscheidenheid liep parallel aan de verzuilde maatschappij. Tegelijk met de ontzuiling verloren principiële media hun aanhang ze werden en worden in een hoek gedrukt door media die veel meer op de markt dan op de „bron” zijn gericht. Deze marktgerichtheid kan, zoals we zagen, niet alleen worden toegeschreven aan de ondernemingswijze produktie; de vertrossingstendens in de omroep geeft daar blijk van. Binnen de ondernemingswijze produktie kan de pluriformiteit echter ekstra worden bedreigd door een aantal economische factoren, met name de voortdurende kostenstijgingen.

Bij de pers kan de overheid een verscheiden aanbod stimuleren door steunverlening, eerder individueel dan generiek, aan noodlijdende of nieuw op te richten media. Daarnaast moeten alternatieven voor de ondernemingswijze produktie worden onderzocht, opdat de pers wordt losgeweekt uit dit omstreden systeem. Het aksent moet komen te liggen op het ideale: de informatieverstrekking en opinievorming (in beide gevallen uiteraard geprofileerd) in plaats van op het maken van winst.

Bij de omroep is veel afhankelijk van zorgvuldige wetgeving (en controle op naleving) die pluriformiteit garandeert en kommercialiteit uitsluit. Voorzover de regering de mogelijkheid heeft het media-aanbod te sturen is democratische controle op het beleid van ontzettend groot belang. Er zullen ook wettelijke criteria voor steunverlening moeten worden ontworpen, al moeten we toegeven dat daar behoorlijke moeilijkheden aan kleven.

5. DE PUBLIEKSKANT

Het woord „medium” veronderstelt kommunikatie. In de praktijk lijkt het echter meer op een hoge toren, waaruit een paar mensen al maar stenen gooien op een grote menigte. Vanaf de torentrans wordt geroepen: „Als 't je niet bevalt, mag je gerust teruggooien!” Het moet niettemin mogelijk zijn de invloed van het publiek verder te laten gaan dan alleen het opzeggen van het abonnement of lidmaatschap. Daarbij moet wel worden bedacht, dat de inspraak wordt beperkt door de ruime marges, die de journalist, auteur, regisseur enz. nodig hebben om hun schepping in vrijheid te laten ontstaan.

Een pasklaar recept valt hier nog niet te geven; we staan nog maar aan het eerste begin van een ontwikkeling. Daarom hier slechts enkele suggesties:

- een statuut, waarin de verhouding en de verantwoordelijkheid tussen redaktie en direktie worden geregeld. Dit is hier en daar voorzichtig gerealiseerd.

Voor omroepmedewerkers kan aan iets soortgelijks worden gedacht.

De overheid zou deze ontwikkeling kunnen bevorderen bijv. door een dergelijk statuut als voorwaarde te stellen voor geldelijke steun,

- vertegenwoordiging in het bestuur respectievelijk de direktie van medewerkers én van lezers/luisteraars/kijkers.

Ook dit kan de overheid bevorderen bijv. door een wezenlijk democratische bestuursvorm als voorwaarde te stellen voor de toelating als omroeporganisatie,

- pagina's respectievelijk programma's te laten verzorgen door lezers/luisteraars/kijkers met bijstand van redakteuren/omroepmedewerkers. Het is duidelijk dat dit méér moet zijn dan een ingezonden stukkenrubriek of een verzoekplatenprogramma. Ook hier zijn initiatieven ontplooid, maar de ontwikkeling vordert zeer langzaam,

- een krities en pluriform gebruik van de media te stimuleren (het publiek is over het algemeen zeer weinig media-bewust) door media-onderwijs op de scholen. Daarnaast zouden ook de media zelf veel meer moeten doen aan publiekelijke reflectie op hun eigen en elkaars functioneren.

6. PERSBELEID

De pers vormt in een massamedia-beleid een belangrijk beleidsterrein. Beleid wat zich niet uitsluitend hoeft te beperken tot het geven van steun aan bladen met een zwakke financiële positie, hoewel dat ongetwijfeld een wezenlijk bestanddeel is. Voorkomen moet worden dat de overheid gezien wordt als een vriendelijke verpleegster die bij opgelopen wonden snel ter plaatse is om verbanden te leggen. Het tempo van het overheidsbeleid is overigens traag.

Massamedia-beleid kan zich ook uitstrekken tot het nemen van wettelijke maatregelen, bijvoorbeeld waar het gaat om het beschermen van de redaktionele onafhankelijkheid. Tevens valt te denken aan het wettelijk toetsen van fusies in de mediawereld. Daarbij kan worden gedacht aan het onmogelijk maken dat meerdere of alle kranten in een plaats of gebied in handen zijn van slechts één uitgever.

Waarborgen voor de redaktionele onafhankelijkheid zijn nodig omdat door markt-economische factoren de direkties soms meer de redaktionele lijn uitmaken dan de (hoofd)redakties zelf. Vooral fusies hebben aangetoond dat redakties, en daarmee de identiteit van het blad (of bij de omroep het programma), beschermd moeten worden tegen het „getalsmatige denken” van hun direkties.

De vakbeweging heeft als eerste initiatieven genomen om redaktiestatuten ingevoerd te krijgen. Dat gebeurt op basis van vrijwilligheid, wat inhoudt dat de bereidwilligheid van de verantwoordelijke direktie is vereist. De belangrijke functie van de pers in onze samenleving maakt het gewenst dat het invoeren een wettelijke verplichting wordt, waarbij wordt bepaald wat de rechten en plichten van redaktie en direktie ten opzichte van elkaar zijn.

Niet alleen dagbladen, opiniebladen en tijdschriften moeten een redaktiestatuut hebben, maar ook bedrijfsbladen, vaktijdschriften en de omroep.

Financiële maatregelen maken een belangrijk deel uit van het overheidsbeleid ten aanzien van de massamedia. De overheid heeft daarbij de keuze uit maatregelen die aan de gehele pers ten goede komen, de zogenaamde generieke maatregelen zoals lage BTW-en posttarieven, en maatregelen die meer individueel gericht zijn waarmee de overheid de ongelijke concurrentiepositie van de diverse bladen ten opzichte van elkaar bijsturen. Zoals reeds gezegd hebben individuele maatregelen onze voorkeur. Toch kunnen de generieke maatregelen nog niet worden gemist omdat daarmee mogelijk wordt gemaakt dat een groter publiek kennis kan nemen van de verscheidenheid aan meningen, zoals die in de diverse media naar voren worden gebracht.

Naast een getalskriterium moet er ook een cultureel criterium komen om een aspirant-omroep toe te laten tot de ether. Hoewel de Omroepwet het culturele aspect wel noemt ligt in de praktijk het aksent op het getalskriterium. Omschrijving en effectuering van zo'n cultureel criterium, kan meer evenredigheid brengen in de programma-opbouw, gezamenlijk en afzonderlijk, van de diverse omroeporganisaties.

Op naleving van dat criterium dient nauwlettend(er) toegezien te worden. Een zorgvuldige benadering van deze problematiek is echter op zo'n plaats omdat de overheid niet inhoudelijk kan en mag treden in de vrije meningsuiting binnen en door de omroep.

De drempel voor een aspirant-omroep moet verhoogd worden tot die voor een C-omroep, nl. 100.000 betalende leden. Dit om verdere versnippering in de omroepwereld te voorkomen. De huidige maatschappelijke stromingen worden meer dan voldoende door de nu bestaande omroepen vertolkt. Voor een nieuw opkomende stroming is een drempel van 100.000 niet te hoog. Indien een aspirant-omroep na een jaar uitzenden nog meer dan 100.000 leden telt dan kan hij C-omroep worden.

Samenwerking tussen omroeporganisaties mag niet tot gevolg hebben dat een stukje diversiteit dat voldoende weerklank vindt in het bestand van kijkers en luisteraars, zal verdwijnen. Te overwegen is dat de overheid, evenals bij de schrijvende pers, zich voor deze diversiteit garant stelt.

Het grondwetsartikel over de vrijheid van meningsuiting (artikel 7) moet, om elk misverstand uit te sluiten, ook uitgebreid worden met het begrip omroep, of in de omroepwet dient een artikel opgenomen te worden dat de audiovisuele media dezelfde garanties geeft inzake de vrijheid van meningsuiting als gelden voor de schrijvende pers. Dit met inachtneming van de voorgeschreven tijdshoeveelheden voor de vastgestelde programma's.

De loskoppeling van het lidmaatschap van een omroepvereniging en het abonnement op het programmabladd moet de PPR na blijven streven. Het abonnement veroorzaakt een oneigenlijk getalskriterium voor het bepalen van de grootte van een omroep. Die moet worden bepaald door (geëngageerde) kijkers en luisteraars en niet door lezers. Er moet een oplossing worden gevonden voor het feit dat het lidmaatschap van diverse omroepen meer voortvloeit uit de waardering voor het programmabladd dan uit waardering voor de programma's of uit verbondenheid met de culturele stroming.

Het vrijgeven van programma-informatie voor andere media (met name de schrijvende pers) zou hierbij wellicht nivellerend kunnen werken. Hiermee wordt tevens een stukje beperking van de vrije nieuwsgaring opgeheven. De behoefte zich via een specifiek programmabladd te informeren wordt dan minder. Het aksent zou dan meer kunnen gaan liggen op het lidmaatschap, waarbij men dan „en passant” een orgaan van die omroep ontvangt.

Wat ons betreft zou de suggestie een NOS-programmabladd uit te geven nader overwogen kunnen worden.

Het voorstel het omroepbestel meer te profileren (VPRO) dient nader op z'n bruikbaarheid te worden onderzocht.

De NOS zou tot een soort BBC uit kunnen groeien en met name de verstrooiing voor z'n rekening kunnen nemen, terwijl de „gekozen” omroepen dan meer werk kunnen maken van hun eigen gezicht, maar ook „geprofileerde verstrooiing” kunnen brengen, zoals de VPRO en de EO dat doen (en in mindere mate VARA en NCRV).

Beperking van de taken van de NOS (Van Doorn-Medianota) dient daarom krities te worden gevolgd en uitsluitend betrekking te hebben op die geprofileerde taken, die typies bij een bepaalde omroep behoren. Samenwerking tussen NOS en omroep moet in dit geval echter mogelijk blijken, in de zin van medewerking door de NOS. Het ondergraven van de criteria voor de programma's, hetgeen nu soms gebeurt (TROS) kan daarmee tegengegaan worden.

8. MEDIA, ONDERWIJS EN VORMING

Naast de mobiliserende taak, die de PPR toekent aan de media bij de begeleiding van het publiek naar een werkelijk democratische samenleving is er nog een meer gerichte taak van de media nl. op het gebied van onderwijs en vorming. De omroep en ook de pers zullen stellig in de toekomst meer moeten bijdragen in projecten van edukatieve en instructieve aard.

Ofschoon hierover reeds vele nota's en rapporten zijn geproduceerd en tal van kommissies hierover vrijwel dagelijks vergaderen is van alle voorstellen nog maar weinig gerealiseerd. Daarom moeten we volstaan met enkele kanttekeningen.

- De pluriformiteit van aanbod én vraag, die uitgangspunt is van het hele mediabeleid dient ook in het media-onderwijs tot uitdrukking te komen. Bij de te kiezen beheersvorm van projecten als bijv. de Open School zal de koördinatie moeten voorop staan, opdat het publiek een rijke schakering aan kennis zal kunnen vergaren.

- Bij het media-onderwijs verdienen multimediale projecten (een totaal-leerpakket, waarvoor bijdragen worden geleverd door radio, tv, film, boek, plaat enz.) de voorkeur, omdat dan zoveel mogelijk ingangen worden verschaft aan het publiek tot het leerpakket.

- Uitzendingen van de Open School dienen zo min mogelijk samen te vallen met de andere tv-uitzendingen. Voor radio ligt dit probleem moeilijker.

- Door middel van het programma-onderzoek van de NOS kan worden bepaald welke tijdstippen het meest gunstig voor programma's, die in het bijzonder bestemd zijn voor bepaalde groepen (bijv. werkende jongeren, plattelandsbevolking, thuiszittenden).

- De Open School dient geïntegreerd in de plaatselijke edukatieve netwerken. Dat wil bijvoorbeeld zeggen dat, de geluids- en beeldbandapparatuur, die nodig is voor de Open School, plaatselijk beschikbaar zal moeten zijn in echte „Open Scholen”.

Met andere woorden voor de gebouwen, die plaatselijk worden ingeschakeld in het projekt (scholen, bibliotheken, buurthuizen enz.) mag geen werkelijke of vermeende sociale drempel gelden.

- De Open School zal zich niet in de eerste plaats moeten richten op prestaties of louter vermeerdering van kennis, maar veeleer op een verdieping van inzicht en vergroting van overzicht.

- Het media-onderwijs en met name de Open School moet worden beoordeeld aan de hand van de vraag of op deze wijze mensen worden bereikt, die langs andere, reeds bestaande wegen niet of moeilijk zijn te bereiken.

9. MEDIABELEID EN REKLAME

De meeste massamedia zijn dragers van reclameboodschappen. Op zichzelf genomen hebben wij tegen reclame geen bezwaar. Wel echter tegen haar overtrokken en manipulatieve gedaante en het tegen de klippen op stimuleren van de konsumptie als dit al lang niet meer verantwoord is. Ook blijkt de kommerciële reclame ten opzichte van ideële campagnes een onevenredig grote en daardoor oneerlijke positie in te nemen.

De reclame heeft een groot deel van de schrijvende pers zeer stevig in haar klauw; dikwijls gaan daardoor papierverspilling en ontoereikende informatie hand in hand. Het is een levensnoodzaak voor de pers dat zij ekonomies veel minder afhankelijk wordt van de adverteerders.

Wat de omroepreclame betreft: daarover heeft de PPR zich al eerder duidelijk uitgesproken. De STER is mede oorzaak en symptoom van het feit dat maar op kleine schaal de noodzaak van selektief produceren en-konsumeren wordt aanvaard. Meer nog dan andere

reklamevormen onderstrept en versterkt de omroep-reklame behoudzuchtige waarden. STER-reklame maakt voorts de positie van de pers nog ongunstiger dan ze al zou zijn zonder radio/tv-reklame. Daarom vinden wij dat de voor de STER beschikbare zendtijd niet dient te worden uitgebreid. In plaats daarvan dient de STER binnen zes jaar te verdwijnen. De vrijkomende zendtijd komt beschikbaar voor consumentenvoorlichting en vormen van ideële reclame.

10. LEKTUURVOORZIENING

Wat betreft de bibliotheken heeft de overheid een positieve visie getoond die tot uitdrukking komt in de nieuwe bibliotheekwet. De uitvoering van deze „raamwet” wordt echter ernstig vertraagd door het nog steeds uitblijven van de bijbehorende maatregelen van bestuur. Zo is wel het leenrecht voor jongeren tot achttien jaar gratis geworden — zodat dertig procent meer jongeren van de bibliotheken gebruik maken —, maar de gedeerde inkomsten van de bibliotheken worden niet opgevangen. Zelfs is er een al van 1 april 1975 daterende personeelsstop waardoor de totale dienstverlening van de bibliotheken kwalitatief is verminderd. En zo is enerzijds wel de bibliotheken verzocht een drie jaren planning op te stellen, maar zijn anderzijds de daarvoor noodzakelijke normen (huisvesting, boekenaantal, personeel, openingstijden) van overheidswege nog steeds niet gegeven. Willen de bibliotheken in Nederland uit kunnen groeien tot werkelijke „sociaal-kulturele werkplaatsen” dan zal de uitvoeringsprocedure rondom de nieuwe bibliotheekwet aanmerkelijk versneld moeten worden.

11. FILMBELEID

Van een speelfilmbeleid in Nederland is nauwelijks sprake. De talrijke jaarlijks met enkele miljoenen gulden CRM-subsidie gemaakte **korte films** belanden voor het overgrote deel op stoffige planken. De bioskoppen en de op kijkcijfers gebaseerde omroepen wijzen deze films als kommercieel oninteressant af. Het wel geïnteresseerde „alternatieve bioskoopcircuit” dat de laatste jaren in Nederland ontstaan is (cirka twintig theatertjes door het hele land) kan er door chronies geldgebrek niet inspringen. Met een fractie van het bedrag dat jaarlijks voor het maken van korte films wordt uitgetrokken zou via het alternatieve circuit de vertoning van deze films voor een groot deel mogelijk gemaakt kunnen worden. Een vertoning waarop zowel filmmakers als publiek (dat er via de belastingen immers voor betaald heeft) recht hebben. De spaarzame **lange speelfilms** die (mede) met overheidsgeld gemaakt worden zijn van geboorte tot dood afhankelijk van de luimen van een aantal grote bioskoop-eigenaren. Door fusies en monopolie-achtige posities is dit aantal gedaald tot een handvol commerciële heren, die in feite beslissen welke films wel of niet gesubsidieerd, geproduceerd en vertoond worden. Net zoals het ontoelaatbaar zou zijn dat enkele directeurs van grote boekhandelsketens zouden beslissen welke schrijvers gesubsidieerd en uitgebracht worden, is het volstrekt onaanvaardbaar dat het filmbeleid gevoerd wordt op een manier waar noch filmmakers noch publiek, maar louter en alleen de bioskoop-bonzen baat bij hebben.

STICHTING BURGERSCHAPS- KUNDE

Regeren - Reageren

Politieke partijen, democratisering, nieuwe bestuursvormen, sociaal-economische beleid, woningbouw.....

*Een cursus burgerschapskunde
39 schriftelijke lessen voor f 30,-*

Politiek bekeken

partijen en partijstelsel, volksvertegenwoordigers, recht en rechtspraak, gemeente en provincie, milieubeheer.....

*een oriënteringscursus
12 schriftelijke lessen voor f 10,-*

Werkende jongeren projekt

Een serie afleveringen op het gebied van maatschappijvorming voor werkende jongeren.

Informatie op sterk beeldende wijze en herkenbaar als behorende tot de leefsituatie van werkende jongeren.

8 afleveringen voor f 20,-

POLITIEK VEELSTROMENLAND

Socialisme, liberalisme, christen-democratie, marxisme, radicalisme...

Een cursus over politieke stromingen in Nederland

9 schriftelijke lessen voor f 20,-

DE GEMEENTERAAD

Het raadslidmaatschap, de begroting, ruimtelijke ordening, subsidieregelingen, gewestvorming.....

*Een cursus gemeentepolitiek
24 schriftelijke lessen voor f 25,-*

De ondernemingsraad

Wet op de ondernemingsraden, vergader-techniek, bedrijfseconomie, de vakbeweging, sociale verzekeringen, personeelsbeleid.....

*Een cursus voor ondernemingsraad-leden
34 schriftelijke lessen voor f 45,-*

onze school

Structuur van het onderwijs, onderwijs-wetten, de ouders en de school, contourennota, de financiën...

Een cursus voor iedereen

15 schriftelijke lessen voor f 35,-

STUUR EEN LEGE ENVELOP (ZONDER POSTZEGEL) AAN: STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE, ANTWOORDNUMMER 235(K), LEIDEN. ENU ONTVANGT PER OMGAANDE UITGEBREIDE INFORMATIE! TELEFOON 071-893403.

Vrouwenhuizen (2)

In de PPRAK van 8 oktober verwijten Wil Merkies en vier andere vrouwenhuisvrouwen mij dat ik de PPR geen dienst heb bewezen door solidair te zijn met zeven uiterst conservatieve Kamerleden in onkunde over het begrip vrouwenhuizen.

De briefschrijfsters vergissen zich echt! Ik was tijdens het bezoek aan de Koningin, waar het onder andere over vrouwenhuizen ging, niet in het gesprek betrokken en van bedoelde solidariteit was toen dus en ook later geen sprake.

In het VPRO-radioprogramma „Permanente Wave”, dat alle leden die bij de Koningin op bezoek waren geweest benaderde, heb ik tegenover Harmke Pijpers uitgelegd waarom ik vrouwenhuizen zeker in het huidige stadium van de vrouwenemancipatie belangrijk vind.

Voldoende basis dus voor een gesprek, lijkt mij.

Kees van Kuyen
Warmond

Blijft de PPR radikaal?

Wat ik van de PPR verwacht is, dat zij radikaal blijft en dit konsekwent in haar politiek handelen tot uiting brengt.

Dat één van haar doelstellingen blijft een proces van radikaliseren van de maatschappij en haar politiek op gang te houden, zodat zij de andere (oa. linkse) partijen tot een radikaler en duidelijker opstelling dwingt. Dat ze trouw blijft aan haar eigen program en uitgangspunten waarvan delen in Keerpunt '72 zijn opgenomen.

Wat ik niet verwacht is, dat ten koste hiervan, blijvend steun wordt gegeven aan een ekstra parlementair kabinet, omdat daar twee PPR-leden als minister en één lid als staatssecretaris zitting in hebben.

Ter geruststelling is tijdens de kabinetformatie en daarna steeds gezegd (met het oog op de brede witte rand van zes konfessionele ministers in het zg. progressieve kabi-

net): wij zullen dit ekstra parlementaire kabinet kritieken op onze uitgangspunten (Keerpunt '72) beoordelen en ons standpunt daarvoor bepalen en hard maken. Dat is alweer zo lang geleden en er is zoveel door de Tweede Kamer gedaan, dat het ekstra van dit kabinet is weggesmolten en er steeds meer op wordt aangedrongen, koste wat 't kost, dit kabinet op de been te houden als zijnde een parlementair kabinet en het te koesteren aan onze radikale borst, met de leus „Zo een goeie hebben wij nog niet gehad”.

Dit ondanks oa.:

- de komende fopspeen van de wet op de ondernemingsraden,
- de onduidelijke opstelling tav. leveranties van onderdelen van kerncentrales aan Z.-Afrika
- het gesjoemel met de VAD.
- het inpompen van miljoenen in het bedrijfsleven, wat alleen maar een versnelde automatisering tot resultaat heeft ten voordele van de ondernemers. Het lost de werkloosheid niet op. Wel ontstaat er een grotere jeugdwerkloosheid
- het afhouden van een gedegen onderzoek naar de smeergelden en steekpenningen
- de defensiepolitiek oa. de verandering van de Starfighter
- de bezuinigingen op de regeeringsuitgaven (de 1 pct.-operatie van Duisenberg)
- enz. enz. vult uzelf maar in.

Dan komt het argument: „ja maar, als dit kabinet valt, wat dan?” Keer de vraag eens om: „als dit kabinet op deze manier de rit uitzit, wat dan?” Dan zullen wij dit beleid moeten verdedigen plus dat onze image radikaal te zijn, door dik en dun bij de verkiezing '72 als een predikaat op onze borst geplakt, weer een flinke deuk krijgt.

Ik heb eerst gedacht, ik ga weer onderduiken, maak dat ik weg kom. Ik schaaam me dood! Er mee stoppen? Nee, dat is voor mij de oplossing niet. Aan de basis leeft de PPR als radikaal nog steeds. De inzet daar is nog waardevol en vol beloften.

Het politiseringsproces is daar nog volledig aan de gang. Dat moet nog een kans krijgen. (misschien als een Phoenix uit haar as?) Terwille van die achterban ga ik in verzet tegen de huidige gang van zaken. Vanuit het bestuur is, vanaf het begin, steeds geprobeerd aan te geven dat de emmer begon over te lopen. Dat werd gesust met: het gaat niet van de ene op de andere dag. Maar dat is nu al bijna vier jaar zo. Het is nu al zover dat men spreekt van de „brugfunctie” die het kabinet zichzelf toekent naar een permanente samenwerking met de konfessionele partijen om nog een periode te regeren. Om het werk af te maken. Maar zijn wij dan niet met het verkeerde werk bezig? Moet de partij dat accepteren?

Natuurlijk is er een oorzaak aan te wijzen waarom het loopt zoals het nu gaat. De afwezigheid van een sterke linkse vleugel in de Nederlandse politiek heeft dit kabinet niet alleen mogelijk gemaakt maar er toe bijgedragen dat de progressieven regelmatig voor de konfessionelen door de knieën zijn gegaan. **Dit mag niet bij een konstatering blijven.** Een links alternatief dient duidelijk vorm te krijgen tegenover het beleid van de zg. progressieven. Gestreefd moet er worden naar een grotere samenwerking van actiegroepen en organisaties die zelfbestuur aan de basis in wijken, scholen en bedrijven willen bevorderen. Op nationaal nivo moet dat een afronding vinden in een landelijk centrum van links, allereerst door actie voor een direkte democratie.

Dat is het doel van de WRP, als een beweging, om dit te bereiken. Het is ontzettend jammer dat deze beweging nog niet voldoende kans heeft gekregen binnen haar eigen partij van radikalen. Ik heb haar doelstelling nimmer in de PPRAK gelezen, ook de verklaring niet van PSP-WRP, ik weet zeker dat ze bij de redactie bekend waren.

Men sorteert toch niet uit wat in de partij leeft? Daar heb ik een hekel aan. Een heet hangijzer moet je niet in het vuur laten liggen, maar smeden. Sla er maar op. Goed staal blijft, al is de vorm soms anders dan je wenst.

Zoals blijkt, sta ik achter de doelstelling van de WRP en funktioneer ik in de stuurgroep. Met de verklaring van 8-6-'76 heb ik politiek inhoudelijk geen moeite, wel met de zinsnede: Voor de WRP betekent het vormgeven aan een duidelijk links alternatief **het voornemen** uit te treden uit de PPR en aansluiting te zoeken bij de PSP.

Wat het aansluiting zoeken bij de PSP betreft, akkoord (in nauwere samenwerkingsverbanden). Wat het uittreden van de PPR betreft: nee. Zie voorafgaande, in een links alternatief hoort de PPR. Sommige leden van de stuurgroep onderschrijven mijn mening omtrent dit punt, anderen overwegen het, maar hebben hun lidmaatschap nog niet opgezegd. Ze zijn het wel van plan en wachten de ontwikkelingen van de komende maanden af. Het is vijf voor twaalf. Ik blijf hopen dat de PPR radikaal blijft (of weer wordt?).

Dirk Smit
PPR-raadslid Zaanstad
lid stuurgroep WRP

De kerngroep (1)

Naar aanleiding van het stuk „De kerngroep lijdt aan zelfoverschatting” in PPRAK van 8 oktober het volgende:

„De kerngroep zou deze keer een erg belangrijk agendapunt behandelen. Belangrijk genoeg om er

vroeg je bed voor uit te komen. Ja hoor, wij zouden al die verkeerde procedures en adviezen en voorbereidingen eens aan de kaak te stellen. Tenslotte kun je maar eens in de vier jaar (als 't goed?! gaat) de Tweede-Kamerkandidaten op een lijstje plaatsen. En ook kun je maar één keer procedurele en menselijke fouten betrekken in je besluitvorming. Een vorm van besluitneming die gevoed wordt door de regionale kongressen, kongressen die een aanfluiting waren omdat er eigenlijk niemand was, door de persoonlijke akties van gewesten waar de nu al gebruikelijke PPR-gefrustreerdheid bovenuit stak en door de gedachte dat je het nu wel eens wilde zien, die motivatie van het partijbestuur. Alles bijeen een voedingsbodem waar zelfs de meest eenvoudige protezoë het niet in zou uithouden. Je bent te laat, want je moest zoeken, maar hè, hè ze zijn nog niet begonnen. Rotzaal! Maar ja, onze binnenlandse buitenlanders moeten het hier ook mee doen. Aandacht graag, het spel begint."

Zo zou het stukje in PPRAK begonnen zijn als ik 't had moeten schrijven. Eigenlijk niet erg afwijkend van wat Kees schrijft, of toch?

Maar dan! Nee, zeg, de brokken die de PPRAK de afgelopen tijden achter zich gelaten heeft — interviews op een (on)gunstige tijd, belangrijke vergaderingen op de voorlaatste pagina weggedrukt, tendentieuze journalistiek: „Ria lijsttrekker” — worden één grote, dikke, onverteerbare brok door de rest van het verhaal.

Toegegeven, het is een leuke stijl, je moet er zelfs om lachen, maar intriest is het de onbewezen geruchten en vermoedens daartussen verweven te vinden. De merendeels minder goed geïnformeerde PPR-er zal nu bij zichzelf gaan denken: „zo, zo, ook al in de PPR. Niet anders verwacht, we zijn ook maar mensen. Toch maar rekening mee houden op het najaarskongres!"

En dus is de juiste stemming bereikt.

Het stijlloze van dit in luchtige stijl geschreven artikel is de toonzetting. Zinnen als: „om er eens flink inhoudelijk op los te gaan” en „het is duidelijk waar het om gaat” liegen er niet om.

Dat een discussie juist over de procedure hard nodig was, maar dat de meeste kerngroepleden een inhoudelijke bespreking — vanwege het belang van de nu uit te brengen adviezen — opgeschort hadden tot rustiger tijden wordt niet vermeld. Dat geïnsinueerd wordt dat tegen de gevolge of beter „niet gevolgde” procedure geprotesteerd wordt om daardoor bepaalde kandidaten op de advieslijst te krijgen is laag bij de gronds. Ik meende dat we binnen de PPR nog steeds respect voor elkaars goede bedoelingen konden opbrengen. Ik hoop dat dat zo kan blijven.

Gelaten hoort de kerngroep Michel van Hulsten aan. Althans volgens Kees. Dat van Hulsten lang aan het woord is geweest, dat de normaal rumoerige zaal rustig was, dat zeer duidelijk gevoeld werd wat Michel bedoelde toen hij het over „politiek op vriendschapsbasis” en „kliekvorming” had wordt niet vermeld. Toch ook veelzeggende dingen, nietwaar?

Dat Ria tenslotte driekwart van de stemmen kreeg is geen nederlaag voor Michel of zelfs een overwinning voor haar. Het is gewoon een feit dat zij bij de stemming de voorkeur kreeg. Een voorkeur trouwens die onze partij geen windeieren behoeft op te leveren.

Een volgende stemming van de kerngroep zal niet meer in Utrecht plaatsvinden. Tenminste, als ik de PPRAK goed gelezen heb.

De kerngroep weet al tevoren wat ze zal doen. Waarom dan niet meteen in A'dam of Den Haag stemmen? Kunnen al die andere nietszeggende kerngroepleden, die zich zo gemakkelijk laten inpakken, lekker thuis blijven! Een grotere kleinering van kandidaten bestaat haast niet. Nog altijd ga ik ervan uit dat gekozen kandidaten goede kandidaten zijn en zeker als een veelvormige (pluriforme) groep als de kerngroep aan hen de voorkeur geeft. Tenslotte kun je driekwart van de stemmen (46 resp. 45) niet „n aantal” noemen. Dat zijn er bijna evenveel als Ria kreeg.

Uiteindelijk de verzuchting van Kees: „Zal het beter worden?” Mischien. Ik denk dat door de aanwijzing van de regionale groepen (van AC's) van de kerngroepleden de zaken er niet beter op worden. Tenslotte verandert er maar weinig. Want is de werkelijke oorzaak van het inderdaad minder goed functioneren van de kerngroep te wijten aan de laksheid van de leden?

Of hebben de personen en instanties, instituties (die kennen we langzamerhand ook al), organisaties die de kerngroep van advies moeten dienen of verantwoording schuldig zijn ook een groot aandeel in de tekortkoming?

We zullen het moeten afwachten. En afwachten moeten we ook de reakties van het najaarskongres op de mijns inziens meest gemotiveerde en het best samengestelde kandi-

datenadvieslijst — die van de kerngroep; afwachten zonder tevoren stemming te kweken!

John Vijghen, kerngroep lid
Zevenaar

De kerngroep (2)

In PPRAK van 8 oktober troffen wij een artikel aan over de kerngroepvergadering van 25 september, waarop het advies voor de kandidatenlijst voor de kamerverkiezing werd samengesteld.

In een voor de PPR buitengewoon ongebruikelijke journalistieke aanpak van redakteur Kees Waagmeester werden voornamelijk personen in de schijnwerper gezet, in zowel positieve als negatieve zin, en werd eveneens de gevolgde „vergaderorde” gehekelde.

De overladen agenda, het verschuiven van de aanvangstijd en, het veelvuldige onderlinge overleg, zijn echter verschijnselen die voor de meeste PPR-vergaderingen geen uitzondering zijn. Eigenlijk geen reden voor deze grote irritatie. Bovendien had best vermeld mogen worden, dat deze „kerngroep-oude stijl hard bezig is voor deze euvels verbeteringsvoorstellen te formuleren.

De vergadering begon met een belangrijke „diskussie over de procedure”. We gingen er toen nog niet „flink inhoudelijk op los”, zoals de redakteur meende, Want na een korte discussie, met spreektijdbeperving, waren we het erover eens geworden, dat het bestuursadvies over de kandidatenlijst niet aan de eisen en verwachtingen voldeed. Daarbij is vergeten te vermelden dat de afgevaardigde van Den Haag met het „onzorgvuldige gedrag van het partijbestuur” doelde op het ontbreken van een duidelijke motivering van de verschuivingen.

Die opvallend grote verschuivingen waren aangebracht in de lijst die ontstaat uit de optelling van de vier regionale advieslijsten. Iedereen heeft het recht die motivering te weten, anders kan zo'n bestuursadvies beter achterwege blijven. En voor het AC Den Haag gold dat des te meer, omdat daardoor een kandidaat werd weggemoffeld, die Den Haag steunde als een uitstekend kamerlid-in spé.

De schrijver van het artikel heeft toen ook niet al te goed geluisterd, want dan was het hem opgevallen, dat vice-voorzitter Jaap de Jong wel de woordvoerder van het bestuur was, maar dat hij zelf ook veel moeite heeft gehad met de totstandkoming van de bestuursadvieslijst. De suggestie die er uit gaat van het noemen van Jaaps weergave van de positieve beoordeling van de betreffende kandidaat door een speciale commissie uit het bestuur, en het in één adem noemen van Jaap's woonplaats ontgaat ons echter.

„De kerngroep hoort ook dit aan, maar gaat opnieuw haar tevoren

vaststaande gang". Opnieuw wordt in dit verslag de plank flink misgeslagen; immers, op grond van enige nieuwe informatie hebben de afgevaardigden zich laten overtuigen (voor zover men nog niet overtuigd was) van de kwaliteiten van de kandidaten. Om twijfels aan zo'n uitspraak van de kerngroep te gaan zaaien, moet men toch met betere argumenten komen! De nieuwkomers Jack Verduyn Lunel en Peter Lankhorst (ook hun visie en kwaliteit zijn natuurlijk belangrijker dan hun woonplaats) zijn overtuigend, zonder herstemming, in één blok met Henk Waltmans en Kees van Kuyen gekozen. Allen met plm. 45 stemmen van de 77, en dat is natuurlijk meer dan de drie stemmen van Den Haag en de acht van Amsterdam!

En laten we er trots op zijn dat de PPR, in tegenstelling tot het CDA, genoeg nieuw talent heeft om de fractie te gaan versterken en vernieuwen.

Nog een rechtzetting is noodzakelijk, omdat het verslag te veel op een roddelrubriek is gaan lijken: „Er wordt gefluisterd dat Amsterdam en Den Haag de afspraak hebben gemaakt, elkaars favoriete zonen hoog op de lijst te brengen.

1. Die twee aktiecentra kunnen dat nooit alleen.

2. De kandidaten stonden al op de zevende en negende plaats, maar het bestuur had één van hen naar de zeventiende plaats willen laten vallen.

3. Wat is er verkeerd aan overleg, als andere afgevaardigden worden overtuigd? Het is namelijk ook een vorm van informatieoverdracht die nodig is voor een goede keuze.

Konklusie is dat deze PPRAK-redakteur op zeer suggestieve wijze een gekleurd verslag heeft gemaakt en daardoor op een onjuiste manier het kongres heeft willen beïnvloeden. Wij roepen alle kongresgangers op zich daar niets van aan te trekken.

Het Aktiecentrum Den Haag

Progressief beleid

Eindelijk een uitspraak recht voor zijn raap, die ontwerp-resolutie PvdA/PPR een uitspraak die ook arbeiders verstaan, een uitspraak waar iedereen kan beslissen. Jarenlang strijd ik voor de erkenning van een eerlijk ingenomen standpunt, nl. dat je radikaal bent en dat ook durft uit te dragen. Tot voor kort heb ik deze houding bij het partijbestuur en bij de Kamerfractie niet kunnen ontdekken en dan ineens krijg je dit bericht. Zo iets maakt dan je hele dag goed, ineens ben je niet bang meer om te vertellen dat je lid bent van de PPR, want een partij met zo'n standpunt is geen laffe partij. Dan ineens valt de angst van je af, dat ook jouw

partij de mensen beduvelt, je weet dat Bas de basis niet verder zoekt dan de welzijnswerkers, maar dat de partij zich realiseert dat de basis van ons volk veel lager ligt, nl. bij de arbeiders.

Deze basis die nog steeds zit te wachten op de VAD, de wet op de OR, een goede wet te verstaan, op echte inspraak en democratisering in de bedrijven, zodat zij zelf kunnen beslissen, wat hun positie in dit land is en wat hun functie in het bedrijf waar zij werken.

Ineens valt de beklemming van me af, over de uitspraken van Bas, na zijn Amersfoortse avontuur. De uitspraken van Bas tonen echter wel aan dat de PPR sterk is in zijn minachting voor de man van de werkvloer, want radikaal hebben we de werkende jongeren „Veronica" afgenomen. Zijn we schippers gaan vertellen wat ze moesten doen, vrachtwagenchauffeurs gaan betuttelen en arbeiders verwijten dat ze werkschuw zijn, radikaler kan het niet. Nu we toch aan het radikaliseren zijn, is het mij opgevallen dat de PPRAK nooit activiteiten vermeldt van het informatiecentrum OR, terwijl juist van die kant enorm veel informatie kan komen voor de OR-leden, die ook lid zijn van de PPR en momenteel vreselijk in de knoei zitten met het nieuwe wetsvoorstel op de OR.

Ook van de WRP zie ik nooit artikelen, laat staan discussiestukken, wel heb ik een keer een reactie gelezen van Ria Beckers, waarom zij dat moest doen is me nog steeds niet duidelijk, waarom ik nog nooit een weerwoord heb kunnen lezen is me nog minder duidelijk. Zijn we aan het boycotten, nee toch, kom mensen wordt nu eens echt radikaal en geeft iedereen het recht van het woord, of kunnen we geen kritiek verdragen?

Ko van Amerongen
Utrecht.

Zonderdag

Annelies Touwen schreef in de PPRAK van 27 augustus een erg goed stukje als tegenhanger van het verhaal van Van Dongen. Vooral door zijn optreden ging het Zonderdagvoorstel op het milieukongres in Arnhem roemloos ten onder. Met de psychologische kant van de Zonderdag (één autovrije zondag per maand) had het „grappige" betoog van Van Dongen niet veel te maken, maar er werd wel een duidelijk stukje massa-psychologie mee gedemonstreerd: wie de lachers op zijn hand heeft krijgt een vermoeid kongres massaal achter zich, ook al deugen de argumenten niet.

Hiervan een voorbeeld: Van Dongen schildert een uit de hand gelopen situatie bij het openbaar vervoer op een Zonderdag. Dit is volstrekt in strijd met de ervaringen

van de autovrije zondagen die we gehad hebben. Het openbaar vervoer deed er een schepje bovenop en kon het makkelijk aan. Degenen die zich zorgen maakten over de capaciteit van het openbaar vervoer op autovrije zondagen begrepen niet dat een groot deel van de autoriteiten op autozondagen niet vervangen kunnen en hoeven te worden door reizen per openbaar vervoer: het zuivere „plezier" rijden, afstanden en trajekten waarvan het voor de hand ligt dat ze bij „gebrek" aan een auto lopend of fietsend worden afgelegd, etc. Hoe dan ook, als Annelies haar verhaaltje als spontane reactie op het milieukongres had gehouden, zou de stemmenverhouding heel anders hebben gelegen.

Nog een paar feiten: De autovrije zondagen uit de tijd van de energiecrisis waren een succes; ze werden met blijheid genoten, en er waren weinig wanklanken. Velen denken er met weemoed aan terug. En welke partij stond vooraan om de goede kanten van de autovrije zondag naar voren te brengen? **Natuurlijk** de PPR. Toen de Tweede Kamer vooraf deze zaak besprak had Leo Jansen als enige parlementariër de moed al bij voorbaat op het positieve van de autovrije zondagen te wijzen. Onmiddellijk na de eerste autovrije zondag gaf de PPR-verkeerskommissie een geïnspireerde verklaring uit waarin werd gepleit voor een bezinning op ons verkeerssysteem (autosysteem) met de ervaringen van de autovrije zondagen als basis voor discussie. Deze verklaring trok veel aandacht en werd door de media goed ontvangen. De PPR had toen beter door waar het om ging dan op het kongres in Arnhem: Om een tegelijk eenvoudige en radikale maatregel die een voortreffelijk middel zou zijn om een mentaliteitsverandering te stimuleren die nodig is om onze ideeën over verkeer en vervoer ingang te doen vinden.

Hein Hoestra,
Wageningen

Bijna-demagogie

„Bijna-demagogie om het gemoed te luchten"

- wat ben ik blij dat ik rij met 2500 doden elk jaar weer,
 - wat ben ik blij dat ik rij in de file en het lawaai elke dag weer,
 - wat ben ik blij dat ik rij in het platgeasfalteerde platteland,
 - wat ben ik blij dat ik rij met het dreigende farkt in m'n hart,
 - wat ben ik blij dat ik rij in een stad vol lood en vergif,
 - wat ben ik blij dat ik rij in een stad die stikt in het blik,
- Ja, wat ben ik blij dat ik rij!

T. Oppewal,
Amsterdam.

Misschien wordt het CDA wel het grootste appèl

Hebben de vakbonden dan ooit opgeroepen tot een staking bij het stemmen over de arbeidstijdverkorting?

Carter of Ford is zelfs niet lood om oud-ijzer, maar gewoon een schroothoop

Na de gordijnen tijdens de oliekrisis, sluit Den Uyl nu de discussie over de ontwerp-resolutie PvdA/PPR, daarna de rijen en vervolgens de ogen

Zelfs het CDA stuurt ons al een mop: Van Agt-lijsttrekker

Vorster denkt altijd: Het voordeel van het apartheids-systeem is ook, dat je nog wel honderd jaar konsessies kunt doen

Wie is toch eigenlijk die Mondole?

Ze moesten hier in Nederland die radikalen ook maar eens herscholen

Zeker iemand die net begint...

Knikkeropfabriek

De Amrobank kan veel eenvoudiger direkt maar een advertentie zetten dat ze in alle rechtse diktaturen te vinden is

Onbegrijpelijk dat men de man van de Zweedse schoonheidskoningin Koning noemt

In Amerika is men er nu ook achter, dat verkiezings-kampagnes eerder te lang dan te kort duren

Weten minister ook eens hoe het voelt als je gebruikt wordt

Robbert van Dalenoord presenteert:

Drie verdrietige gedachten

De verkiezingskampagne duurt deze keer zeven maanden. Dat is veel te lang. Waarschijnlijk gaat daarom maar tien procent van de bevolking op 25 mei naar de stembus. Daarvan is meer dan de helft bewust tot zeer bewust of knettergek. De PPR wordt dus de eerste partij in Nederland. Het is niet anders. Je kunt de zaak niet meer terugdraaien. De belangrijkste lijsttrekkers, Hans, Ria, Dries en Joop zijn namelijk al bekend; in oktober al. Ze kunnen net zo goed meteen gaan bridgen, want over drie maanden zijn hun gezichten onuitstaanbaar geworden. Dat houdt geen mens uit. Het is geen Peyton-place of Forsythe-sage! Zeven maanden gehakketak is meer dan wie ook kan verdragen. Nogmaals, behalve de PPR-leden, die zijn gewend aan eindeloos geouwehoer in bijna elke week een kerngroep, een bestuursvergadering, een ruzie, een crisis. Zeven is voldoende, zeggen ze bij de PPR. Zeven kamerzetels, zeven maanden verkiezingskampagne. En een regeerakkoord van zeven staat tot twaalf. Eerlijk proberen, noemen ze dat.

Het is zo goed als zeker dat de olieprijs in december weer drasties worden verhoogd. Dat kan geen verkiezingsstunt van Joop den Uyl zijn, want dat doen de OPEC-landen. Het betekent wel dat er geen rechtse regering komt, want rechtsen gaan pas weer regeren als linksen in een crisis hebben geregeerd en het daarna weer beter is geworden. Dat laatste redden we niet voor mei 1977. Dus kan iedereen rustig gaan slapen. Er is maar één probleem: die vakbondsman in Rotterdam die telkens zei dat de olietanks boordevol gevuld waren en dat er dus geen sprake was van schaarste, die moet wel wegwerkt worden. Anders is er geen beleid te voeren.

Ome Bart is overleden. Ik hoorde het van Sonja van „In de bonte Specht”. Hij kwam daar al jaren, om de andere dag. „Hij lag in het ziekenhuis en voelde dat ie niet meer terug zou komen. Toen heb ie de VVD laten bellen, of 't er iemand hem kon bezoeken. En toen kwam de sekretaris van de VVD aan sen bed sitte en toen zei ome Bart dat ie lid van de VVD wou worren, terwijl ome Bart al jaren, zo lang as iedereen in Am-

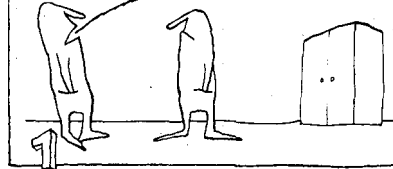
sterdam weet, lid van de PvdA is. Hij kwam altijd op de vergaderingen. Vlak voor zijn ziekte was ie nog geweest om Joop den Uyl te sien.

Dus die VVD-goser snapte der niet veel van en vroeg heel beleefd hoe ome Bart daar nou bij kwam. En toen heb ie gezegd dat ie voelde dat ie het niet lang meer zou maken en dat ie het vervelend zou vinden as ter iemand van de PvdA dood zou gaan.”

Ze pinkte een traan weg met de punt van haar schort. „Ik zal hem missen,” zei ze.

Nachtmerrie ...

Ben je niet bang dat macht korrumpert en dat het kamerlidmaatschap je dwingt tot kompromissen en tot verraad van je democratische idealen....

... behorend bij het Kongres op 12 en 13 november aanstaande

P.P

Eerste indrukken van najaarskongres

pag. 3

Harde strijd rond ultracentrifuge

pag. 4

Feministe en
kamerkandidate
Margo Andriessen:

„Ik wil me
niet
isoleren”

pag. 8-9

en verder:

- 5 Het Hond's
verkiezingsonderzoek.
- 6 Uit de fractie.
- 11 Kerngroep: twijfel over
PvdA.
- 12 Het Midden Oosten-
konflikt.

Een hoogst serieus,

Ria Beckers lijsttrekker

„Ik aanvaard het lijsttrekkerschap omdat ik weet, dat een groep mensen als de PPR, die erg flexibel en met veel overtuigingskracht de wezenlijke vragen aan de orde blijft stellen, van enorm belang is in het politieke krachtenveld.” Deze woorden sprak Ria Beckers vrijdagavond 12 november enkele minuten nadat ze door het kongres tot lijsttrekker was gekozen met 250 van de 393 stemmen (tachtig waren er voor Michel van Hulten, 63 voor Leo Jansen). Ze

PPRAK

PPR-Aktiekant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Alice de Gier, Harm Lamberts, Johan Mug, Gerard de Oude, Kees van Twist.

redactie: Hans Berrevoets, Wil Merckies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, getypt, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

kreeg na de uitslag een minutenlange staande ovatie. In alle rust aanvaardde ze het vertrouwen in haar, als een logiese konsekwentie van het feit dat ze besloten had zich beschikbaar te stellen. Geheel in haar stijl wees ze onmiddellijk op de partij die haar het vertrouwen van het lijsttrekkerschap wilde geven en vroeg de volledige inzet van de actiecentra in de komende verkiezingskampagne.

Ze was nog niet uitgesproken of campagneleider Michel van Hulten kreeg het woord om de verkiezingskampagne officieel in gang te zetten. Nog even mochten we feest vieren, zei hij, maar vanaf maandagochtend zal alles onder mijn strakke leiding anders worden. Hard werken geblazen dus.

Bas de Gaay Fortman zeinamens het kongres, dat de PPR haar uiterste best zal doen de open en ontspannen samenleving ook in het gezin van de lijsttrekker vorm te geven; het niet geringe karwei dat het lijsttrekkerschap is, zal met vele anderen gedaan moeten worden. Namens het bestuur zei sekretaris Louis Vuurboom dat hij hoopte dat Ria straks als fractievoorzitter even goed zal functioneren als dat ze dat als partijvoorzitter heeft gedaan.

Politiek testament

Het kongres was 's avonds om zes uur geopend met een toespraak van Bas de Gaay Fortman, zijn laatste als politiek leider van de PPR. Toch wel een historisch moment, zoals zo vele momenten tijdens dit kongres.

Zijn rede kan beschouwd worden als een soort politiek testament, wel toegesneden trouwens op de actualiteit. Hij schetste de geschiedenis van de PPR, legde er sterk de nadruk op dat de PPR moet regeren omdat in de oppositie niets kan worden bereikt. Hij zei dat de PPR duidelijk zal moeten maken dat ze voor het kabinet-Den Uyl staat nu het CDA voor zijn verantwoordelijkheden begint weg te lopen. Natuurlijk besteedde hij, evenals Ria Beckers zaterdagochtend, ruime aandacht aan de plannen het ultracentrifugeproject in Almelo uit te breiden.

Ook de relatie van de PPR met de PvdA werkte hij uit, evenals en de juistheid van de ontwerp-resolutie, die volgens hem ook onderwerp van felle kritiek was geweest als er niets van enige betekenis had ingestaan. Met name het CDA wil niets

liever dan een breuk tussen PvdA en PPR, zei hij. Zijn rede zullen we in de volgende PPRAK voor zover mogelijk afdrucken.

Vrijdagavond vond ook de verkiezing plaats van een nieuwe partijvoorzitter. Na enkele korte aanbevelingen voor zowel Jaap de Jong als Wijnand van Hoogevest werd Wijnand gekozen met 293 stemmen. Jaap kreeg er 93.

Beleidsnota

Het kongres aanvaardde, op enkele punten geamendeerd, de beleidsnota voor het bestuur voor de komende twee jaar. Belangrijkste gebeurtenis daarbij was de verwerping van wat genoemd kan worden de „anti-CDA-motie”. Het kongres wilde regeringssamenwerking met het CDA, waarin ook de CHU is opgenomen, niet uitdrukkelijk uitsluiten. Jaap de Jong pleitte voor uitsluiting van het CDA, omdat regeren met de CDA-partijen „rommelen in de marge blijft”. Ria Beckers zei dat dat niet te ontkennen viel, maar dat oppositie nog meer rommelen in de marge betekent. „We hebben geen keuze”, zei ze.

Naast Wijnand als voorzitter koos het kongres in het dagelijks bestuur van de partij Jaap de Jong als sekretaris politiek. Hij werd opnieuw aangewezen als vice-voorzitter. Verder: Doeke van Egten (sekretaris organisatie), Kees Tilanus (sekretaris partij-opbouw) en Gerrit-Jan van Oven (sekretaris-buitenland).

Als bestuursleden werden gekozen Stephanie Brokerhof, Jan Kroon, Dirk Smit, Ben Savelsbergh, Ton de Lange, Wiert Wiertsema en Wouter van Doorn.

Aanvaardingsrede

Zaterdagochtend hield Ria Beckers haar aanvaardingsrede. Ze zei dat de konfessionelen van oudsher vooral organisatorische en geen inhoudelijk politiek voeren. Ze kiezen voor macht en niet in de eerste plaats voor beleid. Haar woorden waren nog niet koud of ze werden in Rotterdam bewaardheid door de AR-partijraad, die een motie verwierp om aan de uiterst conservatieve Europese Volkspartij politieke voorwaarden te stellen, alvorens Nederlandse christendemokraten daartoe zouden toetreden(!). Vervolgens zei Aantjes daar dat de PvdA de PPR als bondgenoot moet laten vallen(!).

maar feestelijk kongres

Ria zei dat politici die suggereren dat ze werkelijk iets kunnen doen aan angst en psychiese nood, zonder dat ze ooit bereid blijken het systeem dat mensen kapot maakt aan te pakken en zonder dat ze in hun beleid konsekwent solidair zijn met de zwakken, goedkoop en zelfs misleidend bezig zijn.

„Het ethies reveil is niet alleen een ekskuus dat politici zichzelf aan de hand doen om de wezenlijke vragen van de samenleving — met name de vraag naar de machtsverhoudingen — te kunnen ontlopen. Het is, ben ik bang, ook een welbewuste poging om te verhinderen dat die vragen vanuit de samenleving zelf teveel gesteld gaan worden.” In het volgende nummer van PPRAK de tekst van haar rede.

Verantwoording

Op het kongres verantwoordden zich beide kamerfrakties. Daarbij kwamen ter sprake: De kwestie-Bernhard, de loonmaatregel, de abortuswetgeving, het defensiebeleid, het Noordzee-eiland en de bezuinigingen op CRM.

Bas verdedigde de loonmaatregel als noodzakelijk voor het behoud van werkgelegenheid. Hij gaf toe dat een algeheel inkomensbeleid niet uit de verf komt, maar zei dat ook de PPR niet onmiddellijk een inkomensbeleid op tafel kan leggen dat bruikbaar is en waarbij alleen offers door de hoogste inkomens worden gebracht.

Leo Jansen zei dat de overheid uiteindelijk verantwoordelijk zal moeten zijn voor inkomens- en loonvorming, maar dat een beroep op Jan Modaal om te matigen belachelijk is zolang de gemiddelde consumptie in Nederland f 11.000,— per jaar is en zolang er zo weinig zicht is op een beleid van inkomensherverdeling. „Wij verschilden in de fractie niet wezenlijk van mening, maar konden niet allen achter de loonmaatregel staan”, zei Leo.

Hij maakte verder duidelijk, dat de PPR niet tegen elke groei is, maar dat groei in bepaalde sectoren mogelijk en gewenst is. „Door de schaalvergroting laten we in de komende jaren 100.000 arbeidsplaatsen door onze vingers glijpen.”

Henk Waltmans zei dat het CDA in het defensiedebat in zijn wens van meer geld voor defensie de aftocht had moeten blazen, in tegenstelling tot wat is gesuggereerd. „De AR heeft de toezegging gekregen dat defensie op dezelfde wijze in de prijskompensatie zal delen dan andere departementen. Wij begrijpen

best, dat als een vrachtwagen voor verkeer en waterstaat duurder wordt hij ook voor defensie duurder wordt.”

Kandidatenlijst

Bij de stemmingen zaterdagochtend over de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer na de lijsttrekker, bleek dat de opkomst het hoogst was: 526. Bij dit onderdeel was duidelijk nog wat spanning; de richting waarin de andere kongresgebeurtenissen zouden gaan was wel duidelijk.

In de talloze aanbevelingen voor de kandidaten bleek men vooral hard te werken voor de kandidatuur van Hans van Kooten uit Drente, Henk Waltmans en Margo Andriessen. Jacq. Verduyn Lunel en Michel van Winkel konden ook op vele pleitbezorgers rekenen. Opvallend was de druk vanuit de regio's (Limburg, Brabant, Zeeland, Drente) voor hun kandidaten. Voor het proces dat zich op het kongres afspeelde kijke men naar de verschuivingen die het kongres aanbracht in de kandidatenlijst zoals die door de kerngroep werd geadviseerd.

Dolf Coppes had in een brief meegedeeld, dat hij zich terugtrok voor de Tweede-Kamerlijst. „Het is mij duidelijk geworden dat ik niet perse nodig ben. Er zijn vele serieuze kandidaten. Ik denk dat men het mij niet kwalijk zal nemen dat ik mij straks in mei — ik heb er dan alles bij elkaar acht jaar knokken voor de partij in de frontlinie opzitten — wat naar de achtergrond wil bewegen”, schreef hij.

Bas de Gaay Fortman zei, toen Dolf had meegedeeld dat hij beslist de partij niet uit is: „Dolf is de PPR. De PPR is Dolf.” Deze kreeg daarop een langdurige ovatie van het kongres.

De kandidatenlijst voor de Kamer ziet er na Ria Beckers als volgt uit (tussen haakjes staan de plaatsen die de kandidaten in het kerngroepadvies kregen):

2. Leo Jansen (2)
3. Michel van Hulten (3)
4. Henk Waltmans (4)
5. Dilia van der Heem (4)
6. Michel van Winkel (10)
7. Kees van Kuyen (8)
8. Margo Andriessen (11)
9. Peter Lankhorst (9)
10. Jacq. Verduyn Lunel (7)

11. Hans van Kooten (16)
12. Henk Rigter (15)
13. Jaap Röell (12)
14. Willem Riedijk (17)
15. Iens Doorackers (14)
16. Gerritjan Van Oven (13)
17. Frans van der Ven

Niet alleen de druk uit de regio's was voelbaar, ook de samenwerking was duidelijk. Op een gegeven moment adviseerde een Zeeuw „mede namens Drente” een bepaalde kandidaat te steunen.

Alle Kamerleden die terug willen in de Kamer staan bij de eerste zeven. Als we acht zetels halen, hebben we een fractie met drie vrouwen. Daar staat tegenover dat we slechts vier vrouwen in de fractie hebben als we vijftien zetels halen.

Sinterklaas

Tot ieders verrassing trad Sinterklaas op tijdens het kongres. Het aktiecentrum Rotterdam had een motie ingediend tegen de manier waarop op het ogenblik zijn feest wordt gevierd. Sinterklaas, wiens stem erg leek op die van minister Harry van Doorn en die zelfs Van Doorns schoenen bleek te dragen, zei dat de PPR, ongetwijfeld een partij met een doorslaggevende betekenis in Nederland, niet moet denken dat haar iets zou lukken wat zelfs de reformatie niet is gelukt: Hem weg krijgen.

De motie werd voor kennisgeving aangenomen.

Wijnand van Hoogevest sloot het goed georganiseerde kongres, waarvan de aandacht wel steeds verslaptte, bijvoorbeeld tijdens de behandeling van het huishoudelijk reglement, maar dat ook vele uren achtereenvolgend hoogst serieus aan het werk was.

In Wijnand blijkt de partij een voorzitter te hebben gekregen die in ieder geval redenaarstalent heeft. Hij zei vol vertrouwen de verkiezingen van 1977 in te gaan met „deze uitnemende kandidatenlijst”.

De belangrijkste politieke konklusie van dit kongres moet zijn, dat de PPR zich een uiterst serieuze partij toont met de vaste wil om ook via regeringsverantwoordelijkheid haar invloed in de Nederlandse samenleving aan te wenden.

Nee tegen ultracentrifuge

Opnieuw heeft minister Lubbers door zijn handelwijze zowel de Tweede Kamer als het kabinet voor het blok gezet, ditmaal in de zaak om de uitbreiding van de verrijkingfabriek voor uranium volgens de ultracentrifuge methode, die in Almelo staat. De fabriek heeft nu een capaciteit van 440 ton verrijkt uranium, waarvan slechts 40 ton per jaar wordt geproduceerd, maar dat volgens de plannen 2000 ton moet worden.

Minister Lubbers heeft zonder dat de Tweede Kamer daarvan op de hoogte was, harde contracten gesloten voor de levering van verrijkt uranium, de grondstof voor kerncentrales. Daarmee heeft hij de afspraak geschonden, dat hij met de Kamer zou overleggen voordat tot uitbreiding van de Almelo-fabriek zou worden overgegaan.

Nu wij dit schrijven, vrijdag 12 november, ziet het er politiek gezien somber uit. Minister Lubbers is in het overleg met enkele kamercommissies weliswaar niet op zijn stuk gaan staan, maar deze en dergelijke gebeurtenissen, zoals de Nederlandse deelname aan het Super Phenix-project in Frankrijk, wijzen er op, dat de kernenergielobby opdringerig bezig is. Van een samenhang tussen

de gebeurtenissen kan men niet spreken, wel is waar dat de industrie vast besloten is een volledig kernenergieprogramma op te zetten in Nederland, zogauw hiervoor het licht op groen komt. Het is de taak van met name de PPR blijkbaar, dat te voorkomen.

De houding van Nederland is niet onbelangrijk. Medewerking aan het Almelo-project van onze kant zou een flinke knauw betekenen voor de Duitse actiegroepen en omgekeerd, weigering van ons om verder te gaan met het kernenergie-avontuur, zou wind in de zeilen van de actiegroepen betekenen.

Het argument van minister Van der Stoep om verder te gaan met het project (waaraan zoals bekend naast Nederland, West-Duitsland en Groot-Brittannië deelnemen) om zodoende ons land „onontbeerlijke invloed in de besluitvorming over zaken als kernenergie” te geven is ronduit lariekoek. Zo heeft Nederland niet toegestaan dat Duitsland het ultracentrifugeproces leverde aan Brazilië, een land dat het verdrag tegen de verspreiding van kernwapens niet heeft ondertekend, maar Duitsland heeft daarop geantwoord met het leveren aan Brazilië van een ander verrijkingssysteem,

namelijk het „Jet-nozzel-proces”. Het enige dat men kan zeggen is, dat Nederland invloed heeft als het nee zegt tegen uitbreiding van Almelo omdat dat opnieuw een positieve daad zou zijn in de toch al stagnerende kernenergieprogramma's.

Het commentaar in NRC-Handelsblad van 10 november, dat Nederland het verdrag met Duitsland en Engeland zou schenden als wij besluiten niet tot uitbreiding over te gaan, is onjuist. Het verdrag, dat een looptijd heeft tot 1981, behelst een capaciteit van 400 ton per jaar, een capaciteit die nu aanwezig is en waarvoor niet hoeft te worden uitgebreid.

Doordat Lubbers harde contracten heeft afgesloten zal Nederland er wel aan vast zitten als een soort handelsagent in verrijkt uranium te moeten optreden. De contracten bedragen 8000 ton, de produktie van een uitgebreide verrijkingfabriek voor een jaar of vijf, zes.

Zoals bekend is het bedrijfsleven niet geïnteresseerd in het Almelo-project. Dat ziet er geen brood in. Een ekstra reden, naast alle principiële, om van Almelo af te zien.

Kees Waagmeester

STICHTING BURGERSCHAPS- KUNDE

Regeren - Reageren

Politieke partijen, democratisering, nieuwe bestuursvormen, sociaal-economische beleid, woningbouw.....

Een cursus burgerschapskunde
39 schriftelijke lessen voor f 30,-

Politiek bekeken

partijen en partijstelsel, volksvertegenwoordigers, recht en rechtspraak, gemeente en provincie, milieubeheer.....

een oriënteringscursus
12 schriftelijke lessen voor f 10,-

Werkende jongeren project

Een serie afleveringen op het gebied van maatschappijvorming voor werkende jongeren.

Informatie op sterk beeldende wijze en herkenbaar als behorende tot de leefsituatie van werkende jongeren.

8 afleveringen voor f 20,-

POLITIEK VEELSTROMENLAND

Socialisme, liberalisme, christen-democratie, marxisme, radicalisme...
Een cursus over politieke stromingen in Nederland

9 schriftelijke lessen voor f 20,-

DE GEMEENTERAAD

Het raadslidmaatschap, de begroting, ruimtelijke ordening, subsidieregelingen, gewestvorming.....

Een cursus gemeentepolitiek
24 schriftelijke lessen voor f 25,-

De ondernemingsraad

Wetopde ondernemingsraden, vergader-techniek, bedrijfseconomie, de vakbeweging, sociale verzekeringen, personeelsbeleid.....

Een cursus voor ondernemingsraad-leden
34 schriftelijke lessen voor f 45,-

onze school

Structuur van het onderwijs, onderwijs-wetten, de ouders en de school, contourennota, de financiën...
Een cursus voor iedereen

15 schriftelijke lessen voor f 35,-

STUUR EEN LEGE ENVELOP (ZONDER POSTZEGEL) AAN: STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE, ANTWOORDNUMMER 235(K), LEIDEN ENU ONTVANGT PER OMGAANDE UITBREIDE INFORMATIE! TELEFOON 071 - 89 34 03.

Volledige openheid bij enquête noodzaak

HET HONDS VERKIEZINGS- ONDERZOEK

Het onlangs gepubliceerde verkiezingsonderzoek, dat als „Het Rooie Haan/NIPO-onderzoek (methode de Hond)” dient te worden aangehaald, voorspelt een verschuiving in de Nederlandse politieke verhoudingen. De afwijkende resultaten, die dit onderzoek in vergelijking met andere opinie-onderzoeken laat zien, worden veroorzaakt door de „superieure” methode van De Hond. De Hond stelt, dat zijn resultaten nauwkeuriger zijn dan de resultaten van andere onderzoeken.

Langs drie wegen wordt die verhoogde nauwkeurigheid bereikt:

1. vergroting van de steekproef tot 4000;
2. ijking van de resultaten op een verkiezingsuitslag met behulp van een korrektiefactor;
3. ijking van de resultaten op het antwoord op de vraag wat men bij de vorige verkiezingen heeft gestemd.

Ad 1

Uitgangspunt vormt een wekelijks steekproef van circa duizend ondervraagden, uitgevoerd in het kader van een zg. Omnibus-enquête. De aard van zo'n enquête is, dat aan een aantal ondervraagden vragen worden gesteld over uiteenlopende onderwerpen, variërend van het gebruik van pindaas via het soort waspoeder tot politieke voorkeur. De hierbij gebruikte steekproef is gericht op gezinnen en niet op personen. De konsekwentie hiervan is, dat in de praktijk het merendeel der ondervraagden vaak uit huisvrouwen blijkt te bestaan. Zo'n steekproef is — mits goed uitgevoerd — representatief voor gezinnen en niet voor het politieke electoraat. De Hond toont niet aan, dat zijn steekproef representatief is voor de Nederlandse kiezer.

Een tweede aspect betreft het optellen van vier steekproeven van duizend ondervraagden, die als één steekproef van 4000 wordt gehanteerd. Een dergelijke optelling is in sommige gevallen wel toegestaan. Bijvoorbeeld als de vier steekproeven kwa samenstelling (dus bijvoorbeeld naar leeftijdsopbouw, geslacht ed.) identiek zijn.

Daarnaast is het belangrijk te weten op welke wijze de steekproeven zijn getrokken. Het valt niet geheel te beoordelen in hoeverre deze optelling geoorloofd is, aangezien De Hond hierover geen enkele informatie geeft. De vraag of we nu moeten spreken van één steekproef van 4000 personen of van vier steekproeven van elk duizend personen blijft voorlopig onbeantwoord.

Uitsluitel hierover is van groot ge-

lang, omdat hiermee de grootte van de betrouwbaarheidsmarge in het geding is en daarmee de nauwkeurigheid van de resultaten. Voorlopig kunnen vraagtekens worden geplaatst bij zowel de representativiteit van de steekproeven voor de politieke voorkeur, als de verhoogde betrouwbaarheid van de resultaten.

Ad 2

De tweede bewerking betreft het toepassen van een eerste korrektiefactor op de onderzoeksresultaten. Hierbij is gebruik gemaakt van de verkiezingsuitslag van de Tweede Kamer in 1972 en de Provinciale Statenverkiezing in 1974, alsmede peilingen in de laatste vier weken voor deze verkiezingen („zou stemmen”) en de peilingen van de drie maanden na deze verkiezingen („heeft gestemd”). Hieruit blijkt, dat er verschillen optreden tussen de resultaten van beide peilingen en de werkelijke verkiezingsuitslag. Op basis van deze verschillen berekent De Hond voor elke partij de korrektiefactor. Deze korrektiefactor bestaat uit de gesommeerde absolute afwijking van de peilingen van de vier weken voor de verkiezingen ten opzichte van de verkiezingsuitslag, verminderd na toepassing van de vermenigvuldigingsfactor bij de Tweede Kamerverkiezingen in 1972 en bij de Provinciale Statenverkiezingen van 1974. Ook hier is De Hond weer niet duidelijk genoeg. Hij toont alleen de resultaten, terwijl enig inzicht in de toepassing van deze factor niet wordt gegeven. De verschillen tussen voor- en nameting en de verkiezingsuitslag worden door hem als statistie-

se onnauwkeurigheden beschouwd daarbij voorbijgaand aan de mogelijke invloed van politiek-situatiele factoren in die tijd. Wat belangrijker is, is dat De Hond bij de voor- en nameting gebruik maakt van verschillende peilingen die elk hun eigen betrouwbaarheidsmarges hebben. Zijn korrekties houden daar geen rekening mee, hetgeen tot statistiese onnauwkeurigheden leidt.

Ad 3

De tweede korrektiefactor heeft betrekking op het verloop in de tijd van het percentage personen, dat zegt bij de vorige verkiezingen op partij x te hebben gestemd. Dit verloop wordt toegeschreven aan statistiese onnauwkeurigheden. De Hond nu past de antwoorden op de vraag wat men nu zou stemmen aan aan de antwoorden op de vraag wat men bij de vorige verkiezingen heeft gestemd. Overigens op percentages die al met de eerste korrektiefactor zijn bewerkt. De ijking vindt niet plaats op de werkelijke verkiezingsuitslag, gezien het verloop in de tijd van het „heeft gestemd” patroon, aldus De Hond.

Dit doet wat vreemd aan. Wanneer je erop uit bent om onnauwkeurigheden van het meetinstrument zoveel mogelijk te elimineren, is het zinnvoller om te corrigeren aan de hand van werkelijk stemgedrag, dan aan de hand van fluktuaties in meningen over stemgedrag. Overigens is De Hond ook hier uitsluitend statisties bezig en gaat voorbij aan andere factoren. Fluktuaties in de peilingen worden door De Hond buitensluitend statisties bezien. Naast bovengenoemde opmerkingen kan nog worden gewezen op het hoge percentage non-response van 34, en het feit dat De Hond onvoldoende rekening houdt met het CDA. Vooral de eerste groep kan de verkiezingsuitslag beïnvloeden wanneer zij toch gaat stemmen. Dit percentage heeft een negatief effect op de nauwkeurigheid van de onderzoeksresultaten. De Hond schenkt hier weinig aandacht aan.

Ik ben mij ervan bewust, dat bovenstaande uiteenzetting niet uitblinkt door duidelijkheid. De door De Hond gegeven toelichting doet dat evenmin. Voor diegenen, die willen beoordelen in welke mate zijn methode „superieur” is, is zijn toelichting volstrekt onvoldoende en onnauwkeurig. De Hond heeft mij dan ook niet kunnen overtuigen, dat zijn cijfers nauwkeuriger zijn dan die van de tot nu toe gepubliceerde peilingen.

Mijn indruk is, dat zijn statisties gemorrel in de marges van betrouwbaarheid tot onderzoeksresultaten heeft geleid die verder van de realiteit staan dan de resultaten van de traditionele opinie-onderzoeken. Het zou trouwens aardig zijn wanneer De Hond voortaan in de Rooie Haan zowel de onbewerkte als de met zijn methode bewerkte onderzoeksresultaten bekend maakt.

De Tweede Kamer is druk bezig in sneltreintempo een groot aantal begrotingen te behandelen. Hieronder willen we een paar hoofdpunten uit de PPR-bijdragen noemen.

Werkgelegenheid in landbouw behouden

Leo Jansen heeft bij de behandeling van de begroting van Landbouw grote nadruk gelegd op de werkgelegenheid in die sektor. Berekend is, dat tot 1980 40.000 mensen hun baan in de landbouw zullen verliezen bij ongewijzigd beleid. De minister is van oordeel, dat de groei van de produktie-omvang meer moet plaatsvinden via oppervlaktevergroting. Dat betekent verlies aan arbeidsplaatsen per oppervlakte-eenheid. Leo wees op de grote waarde van het werk in de landbouw. Volgens hem is het mogelijk werkgelegenheid in de landbouw te handhaven en ook het inkomen van de boer op peil te houden. De prijs van energie zou relatief omhoog moeten en de prijs van arbeid relatief omlaag. Dat mag niet betekenen dat het inkomen van de landbouwer achterblijft bij dat van de rest van Nederland. Binnen de totale groei van de inkomens moet aan een goede verdeling worden gewerkt. Ook kunnen bijvoorbeeld premielasten minder direkt worden gekoppeld aan de arbeidsplaats zelf.

Ook het belastinginstrument zou op andere wijze kunnen worden gebruikt.

Leo vroeg de minister van Landbouw of hij bereid is om in zijn structuurvisie en in zijn beleid het behoud van werkgelegenheid tot één van de centrale doelstellingen te maken.

Leo besteedde verder uitvoerig aandacht aan het melktanken. Het zou wel eens zo kunnen zijn dat de bedrijfseconomische voordelen heel wat geringer zijn als de nodige menselijke zorg en menselijke aandacht aan het melktanken zou worden besteed, zei hij. Het gehalte aan vrije vetzuren is bij tankmelken moeilijker onder controle te houden dan bij bussenmelken. Leo zei het

wel het toppunt te vinden dat nu geprobeerd wordt in de wereldvoedselprogramma's de kwaliteitseisen aangepast te krijgen aan onze produktiemogelijkheden. Een ander zou op deze wijze een deel van de lasten betalen voor onze lusten. Hij vroeg de minister, voor zover het waar is dat hij pogingen doet om de norm van vrije vetzuren verhoogd te krijgen van 0,2 naar 0,3 procent, die pogingen onmiddellijk te staken.

VERKIEZINGSONDERZOEK

Tot slot nog een opmerking over het effect van verkiezingsonderzoek.

Het is bekend, dat van verkiezingsonderzoek enige invloed uitgaat op het gedrag van politici en kiezers. Die invloed, met name op het gedrag van politici, van het hier behandelde onderzoek heeft iedereen kunnen waarnemen. Het rumoer rond de PvdA/PPR-resolutie lijkt voor een groot deel ingegeven door de uitkomsten van dit onderzoek, omdat als een van de voorwaarden voor regeringsdeelname gesteld is dat PvdA/PPR de grootste combinatie blijft, terwijl het onderzoek van De Hond vaststelt dat het CDA, althans KVP+AR+CHU, de grootste combinatie wordt.

Juist vanwege het publikatie-effect van verkiezingsonderzoek, dient de onderzoeker zich er terdege van te vergewissen, dat zijn onderzoeksmethode zo betrouwbaar mogelijke resultaten oplevert.

Het klinkt nogal aanmatigend, wanneer de onderzoeker zijn methode als superieur kwalificeert, terwijl hij daarbij geen maximale openheid betracht over die onderzoeksmethode.

Dit klemmt des te meer als blijkt, dat zo'n nieuwe methode verrassende resultaten oplevert; resultaten die in de politieke arena een eigen leven gaan leiden en de opstelling van politici tegenover elkaar beïnvloeden. Als zodanig krijgen die onderzoeksresultaten een eigen waarheid, zonder dat de methode waarop die resultaten zijn gebaseerd op realiteitsgehalte is getoetst. De Hond is dan ook verplicht volledige openheid te betrachten en volledig inzicht te geven in zijn methode, te meer daar hij om de vier weken zijn onderzoek tot aan de verkiezingen zal herhalen.

Vic Veldheer
socioloog

PPR-motie over Noordzee-eiland aangenomen

De Kamer heeft een motie van Kees van Kuyen aangenomen over industrie-eilanden in de Noordzee. De motie vraagt de regering over de ontwikkelingen betreffende een industrie-eiland geïnformeerd te worden. De regering moet haar studieplan over een eventueel industrie-eiland zo inrichten, dat daaruit de effecten voor het milieu van de zee, de ruimtelijke ordening en het milieu op het vaste land en de maatschappelijke en sociale gevolgen duidelijk worden. Als dat inzicht er is kan pas een beslissing worden genomen.

Die rapportering en de voorlopige beleidsvoornemens moeten worden onderworpen aan de procedures van een planologische kernbeslissing.

In zijn bijdrage aan het debat over de begroting van Verkeer en Waterstaat zei Kees van Kuyen dat de PPR tot de konklusie is gekomen dat een industrie-eiland er niet moet komen. „Wij menen, dat het uiteindelijk gaat om een verschuiving van de milieuproblematiek naar de Noordzee, een verschuiving die uiteindelijk steeds grotere problemen zal oproepen”, zei hij.

Kees van Kuyen heeft verder geprobeerd de minister er toe te bewegen de verlaging van het voorzieningsniveau in het streekvervoer alsnog terug te draaien. Volgens hem zou de regering een voorlichtingsactie moeten beginnen over het grote belang van behoud en uitbouw van het openbaar vervoer en de noodzaak van meer selectief autobedrijf. Naar aanleiding van opmerkingen van VVD-zijde, dat de PPR zich het odium van autopestering op de hals haalt zei Kees van Kuyen, dat de nota die de fraktie over het openbaar vervoer heeft uitgebracht is gebaseerd op het oude liberale adagium, dat stelt, dat de vrijheid van het individu eindigt waar de vrijheid van een ander in gevaar komt. Hij besteedde verder aandacht aan de aanleg en behoud van spoorlijnen en aan de noodzaak de luchtvaart te beperken. Volgens de PPR, zei Kees van Kuyen, is inpoldering van de Markerwaard ongewenst. Veiligheid is verkregen door de Afsluitdijk en expansie van bevolking en economie leveren inmiddels meer nadelen dan voordelen op. Daarmee zijn de doelstellingen ontvallen aan het plan de Markerwaard in te polderen. Hij pleitte er voor het watergebied een duidelijke functie te geven en het IJsselmeer, net als de Waddenzee, als een totaalgebied te bekijken.

Meer ruimte voor politie als hulpverlener

Michel van Winkel heeft in zijn bijdrage aan het debat over de politiebegroting opnieuw aandacht gevraagd voor de hulpverlenende taak van de politie. Vorig jaar heeft hij ook al gevraagd om uitbreiding van de raakvlakken tussen hulpverleners van de politie en van het maatschappelijk werk en om bevordering van structurele contacten tussen politie en hulpverleners. Hij noemde nu twee interessante experimenten, één te Utrecht en één te Den Haag. Vier wensen hield Michel de bewindslieden voor:

1. Een onderzoek naar het functioneren van wijk- en rayon-agenten.
2. Meer aandacht voor de sociale dienstverlenende functie van de politie in de primaire opleiding.
3. Specifieke aandacht voor maatschappelijke dienstverleningskursussen, gebruik maken van landelijke opleidingsinstituten.
4. Gelijke materiële en immateriële waardering voor preventief en hulpverlenend werk van de wijk- en rayonagent.

Michel van Winkel tot Van Agt:

Moralisme en juridisme bedriegen de wijsheid

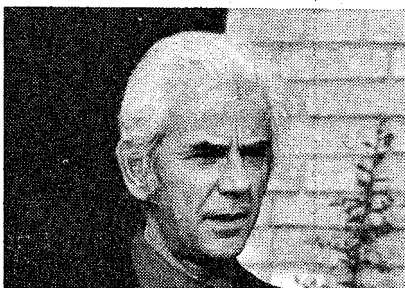
Michel van Winkel is zijn betoog bij de behandeling van de begroting van Justitie van minister Van Agt als volgt begonnen: „De term ‚justitie‘ als naam van een departement zou men kunnen vertalen met het woord: rechtsbedeling. En minister betekent: dienaar, bedienaar. Hij is bedienaar van rechtsbedeling. Waar in een samenleving rechten en plichten middels wetten en beleid worden toegepast op sterke en machteloze mensen is grote wijsheid nodig naast kennis van zaken.

Aan dit laatste ontbreekt het zeker niet bij deze minister. Wat de wijsheid betreft, wensen wij hem daarvan een groei toe in de breedte. Wijsheid heeft te maken met wijzen in de goede richting; richten: hij moet een goede richter zijn.

Om de goede richting te kiezen moet men het hele veld, waarbinnen de richting gekozen wordt, kunnen

overzien en dient men te weten wat daar leeft. De wijsheid, waarmee men dat doet, groeit naarmate men de bron minder in zichzelf zoekt: dan wordt het eigenwijsheid, die door anderen niet ervaren wordt als richting-wijzend maar als dwang. Een richtsnoer kan daarbij goede diensten bewijzen als dat erkend wordt door wie het hanteert en herkend wordt door hen voor wie het gehanteerd wordt.

Zo'n richtsnoer kan goed gevonden worden in de boeken en de levende tradities van jodendom en christendom, islam en andere heilsstromingen of denkrichtingen. Maar ze dienen dan wel te leven in de maatschappij, waarin ze als richtsnoer dienen, niet eenzijdig maar in al hun facetten, niet als monopolie van één groep maar ten dienste van allen. Dat in onze samenleving niet

voor allen hetzelfde richtsnoer geldt in zaken van goed en kwaad, juist en onjuist, vergt van de centrale bedienaar van rechtsbedeling een uiterste terughoudendheid in het hanteren van normen welke niet voor allen dezelfde gelding hebben.

Dit klemt des te meer omdat in ons huidige staatsbestel de bevoegdheden van het overheidsapparaat niet ontleend worden aan een uit „den hoge“ neerdalend gezag, ook niet aan de wet, maar aan delegatie door

de bevolking zélf, middels ons parlementaire stelsel.

Ook hier doen de smalle marges van de democratie zich gevoelen en kunnen persoonlijk gewetensinzicht en grote kennis van juridies kloppende argumenten leiden tot moralisme en juridisme, welke de wijsheid bedriegen en verduisteren. Zoals het spreekwoord zegt: kennis die de wijsheid bedriegt.

Gewetensnormen en rechtsnormen kunnen dan uitgroeien tot autonome systemen die niet meer het doel dienen, waartoe zij oorspronkelijk zijn ontworpen: de ontplooiing van mensen in een leefbare samenleving.”

Grondwet moet geen details regelen

Volgens Henk Waltmans, die sprak bij de begroting van Binnenlandse Zaken, moet de Grondwet geen detailregelingen treffen. De door de regering voorgestelde wijzigingen zullen in sommige gevallen gewenste ontwikkelingen blokkeren, iets wat de regering zelf niet wil, zo hield Henk de Kamer voor.

Volgens de minister van Binnenlandse Zaken zal de decentralisatiegedachte niet op korte termijn gerealiseerd kunnen worden. Voor ons, aldus Henk Waltmans, staat of valt daarmee de hele reorganisatie van het binnenlands bestuur. „Optimisties ben ik niet, omdat uit niets blijkt dat de centralistische overheid in Nederland tot iets meer dan lippendienst bereid is als het gaat om regionalisering van bestuur. Vraag het de departementale koninkjes maar eens”, aldus Henk.

Lees in Hervormd Nederland:

Gesprek met Hans Linneman over rapport „Mensen tellen”/Een gereformeerd schouderklopje voor de Vredeskrant/Over „Voor eeuwig bewaren” van Lev Kopelev, de wreedheden van de Sowjetsoldaten in het Duitsland van 1945/Kan de president van Amerika alleen in z'n vrije tijd christen zijn?/Hervormde synode over politieke gevangenen in Indonesië/Het bedrijfsleven in de oorlog/Gesprek met Hedy d'Ancona/Arme landen hebben niets aan laatste snufjes van Siemens

Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten- Adres: CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:

Adres:

Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland
opnieuwweekblad voor kerk, cultuur en samenleving

„Ik kan mezelf helemaal kwijt in mijn werk en heb me nooit onderdrukt gevoeld. Echt seksisme ben ik in mijn werksituatie nog niet tegengekomen. En in mijn kleine privé-wereldje voel ik me ontzettend vrij. Daarom zal ik me ook niet zo gauw isoleren in een Vrouwenhuis. Ik kan goed samenwerken met vrouwen als het maar politiek is en met maatschappijveranderingen te maken heeft. Dat navelstaarderige gedoe van met jezelf bezigzijn en met je relaties, is niets voor mij”.

Ik heb met Margo Andriessen een avond gepraat en gegeten in het makrobiotiese eethuis De Groene Waterman in Utrecht. „Bij ons in Groningen hebben we zo'n tent niet. Ik maak het altijd zelf klaar. Maar ik vind het wel zalig, als alles zo voor je neergezet wordt”.

We waren het niet steeds met elkaar eens over het blijven meedoen als actief feministe in de mannenpolitiek. Margo is ook veel optimistischer over de toekomst van vrouwen dan ik. Haar Plan van de Vrouw, dat zij na haar Amerikaanse reis uitwerkte en in dit interview voor het eerst openbaar maakt, zegt alles over Margo Andriessen. Hoe zij denkt, wie zij is en wat zij wil.

Ik ben later bij Pro-Emancipatie gekomen. Jij bent er vanaf het begin bij. Vertel eens hoe dat ging?

Margo: „Ik vond mezelf wel feministie, maar die agressie van de Dolle Mina-akties, zoals met die pisbakken, zag ik helemaal niet zitten. Ik vond dat die vrouwen overdreven. Nellie Bak vroeg me toen voor Pro. Ik heb met haar hele felle discussies gehad. Ik vond het een onwijs idee om met vrouwen in een club bij elkaar te gaan zitten. Ik moest steeds denken aan de meisjesstudentenvereniging, waar ik altijd zo van baalde. Ik wou heel beslist samenwerken met mannen. Ik kwam als overwinnaar uit de discussie met Nellie, maar de volgende dag vond ik het een pyrrus-overwinning. Nellie had gelijk en heeft mij omgeturnd. We zijn samen heel erg actief aan de gang gegaan met de vrouwengroep binnen de PPR.”

Mannenkongres

Op kongressen grijp je nogal eens naar de mikrofoon. Heb jij als vrouw het gevoel, dat er op zo'n mannenkongres naar je geluisterd wordt?

Margo: „Ik vraag het me nooit af. Het interesseert me niet. Ik wil gewoon wat zeggen en of ze me nu slecht of goed vinden... Het zal mij een zorg zijn”.

Ik heb als actief feministe steeds meer twijfels over het functioneren van vrouwen in politieke partijen, in de gemeenteraad en in de Kamer bijvoorbeeld. Jij bent feministe en ook politiek bezig. Ik vind het jammer om jou voor de vrou-

wenbeweging en Pro kwijt te raken.

Margo: „Je raakt me helemaal niet kwijt. Hoe kom je daar nu bij. Toen ik anderhalf jaar geleden in het bestuur van het Gronings actiecentrum kwam, zeiden ze in Pro: „Nu ga je met mannen aan de gang en wij zien je niet meer”. Het tegendeel is gebeurd. Ik ben veel feministischer geworden. Ik wil maatschappelijk bezig zijn en ik wil me niet isoleren. En juist daarvoor ben ik er achter gekomen hoe fout het voor vrouwen allemaal in elkaar zit. Ik heb me nooit

heel ver met die opvang. Ik heb er veel geleerd en probeer er in mijn werk wat mee te doen”. Als we 's avonds laat door Hoog Catharijne naar het station lopen, kijkt ze naar de groepjes jongeren. „Met zulke jongens en meisjes trek ik nu op. Ik heb een goed contact met ze. Ik doe ook veel dingen met ze samen. We gaan nu met elkaar Indies vechten leren, met die stokjes weet je wel. Het is dé manier om iets over hun manier van leven aan de weet te komen”.

Je hebt op de laatste Pro-vergadering

Margo Andriessen

Ik wil maatschappelijk bezig zijn - Ik wil me niet isoleren

onderdrukt gevoeld in mijn jeugd, mijn werk en mijn privéleven. Door actief mee te gaan doen in Groningen ben ik veel bewuster geworden en ben ik gaan zien waar het fout zat”.

Kun je je feministische ideeën in je baan niet beter overbrengen in plaats van zoveel energie te steken in een politieke partij?

Margo: „Ik voel me niet gefrustreerd in de PPR en ik vind dat Ria en Dilia ook ontzettend goed bezigzijn. Zij bereiken toch ook wat en er wordt heus wel naar ze geluisterd, ook al zijn het vrouwen”.

Ik vind dat vrouwelijke kamerleden zoveel mannenmaniertjes overnemen en in interviews vaak als kenauw overkomen. Heb jij daar geen moeite mee?

Margo: „Ik ken ze niet, maar ik kijk geen teevee. Misschien dat ze op de buis zo overkomen. Wie weet ben ik ook wel een kenauw. Ik weet het echt niet.”

Amerikaanse reis

Ik ken je al een poosje van Pro. Ik vind je na je Amerikaanse reis veranderd. Je bent zekerder geworden en je zit boordevol nieuwe ideeën, die je ook wilt uitvoeren.

Margo: „Zo voel ik het ook. Die Amerikaanse reis is erg stimulerend voor me geweest. Ik was er door mijn proefschrift achtergekomen, dat er hier geen opvang voor jongeren is, die wat op hun kerfstok hebben. In Amerika zijn ze al

ring een Plan van de Vrouw ingebracht. Ik heb het gezien. Misschien ben ik al teveel teleurgesteld en ook te cynies geworden. Ik vind het een erg mooi plan en zou het liever vandaag dan morgen uitgevoerd willen zien. Ik denk alleen niet dat ik er aan meedoe. Ik ben te bang weer een opzaker te krijgen. Ken jij dat gevoel niet?

Margo: „O nee, ik ben erg optimisties in de dingen die ik doe. Ik heb ook een afweer tegen teleurstellingen. Als iets niet lukt, lig ik geen nacht wakker. Ik zie erg vaak iets zitten en stort me er dan helemaal in.

Dit plan van me zie ik als een gereedschap voor Pro. We kunnen er wat gestructureerder mee aan de gang. Je krijgt volgens mij ook

Plan van de

School

1977-1980

Vorbereidingstijd voor basisonderwijs, middenschool en middelbaar beroepsonderwijs

1991-1992

Eerste stroom schoolverlaters van basisonderwijs

1993-1997

Tweede stroom schoolverlaters van basisonderwijs, maatschappelijk onderwijs.

1997-2000

eerder mensen, als je gericht bezig bent. Met mijn plan kun je duidelijk ergens voor kiezen. Voor het onderwijs bijvoorbeeld. Ik vind dat we met Pro vaak onduidelijk overkomen. Mijn plan gaat over twintig jaar, dus we hebben wel even tijd".

Vlucht

Rooie Vrouw Riet Hof zei in De Nieuwe Linie een paar weken geleden: „Je gaat denken over een andere aanpak en als er iets is wat ik graag wil doen is het wel dat werken in die vrouwenbeweging. Eerlijk gezegd nog liever dan in een gemeenteraad waar je over zoveel dingen moet meebeslissen, die je godsonmogelijk kunt overzien, waar je soms op goed geluk af gaat stemmen. En dan staan er de volgende dag grote koppen in de krant en dan weet je van je kollega's: zij hebben het ook niet overzien.”

Voor mij is dat ontzettend herkenbaar. Hoe zie jij dat?

Margo: „Ik word misschien vervelend, maar ik kies er nu eenmaal niet voor om me met vrouwen af te zonderen. Het is misschien wel heel makkelijk om je met één specialisme bezig te houden. Voor mij zou het een vlucht uit de realiteit zijn. Ik wil de maatschappij in haar geheel overzien en als ik me op een eiland terugtrek verlies ik het contact. Ik kan niet anders”.

Ik ben juist door wat jij broeierig isoleren met vrouwen noemt naar buiten toe weerbaarder en sterker geworden.

Margo: „Ik ben er ook niet tegen. Voor mij is het niet functioneel”.

Ik was erg blij dat op de laatste vergadering van Pro werd afgezien van een „mannelijke” verkiezingscampagne rond jouw persoon. Heel Pro stond achter jouw kandidatuur, maar wilde niet meedoen met het bekende verkiezingscircus. Ik was even bang dat je hierdoor het gevoel kreeg, dat we jou niet zo zagen zitten in de Kamer. Wat dacht je zelf toen we er zo over praatten.

Margo Andriessen is vrijgezel en is dertig jaar geleden in Winterswijk geboren. Zij is feministe, leeft en werkt in Groningen bij het Kriminologisch Instituut, waar zij coördinatrice is van een Dienstverleningscentrum voor jongeren die met de politie in aanraking zijn geweest.

Ze promoveerde kort geleden op het proefschrift: „Kijken bij de kinderpollitie”. Hierna heeft zij een half jaar in Amerika gekeken hoe daar jongeren, die met de politie te maken hebben gehad, worden begeleid. Margo Andriessen is door het kongres van vorig weekeinde op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer op de achtste plaats gekozen.

Ze is vanaf de oprichting actief betrokken bij Pro-Emancipatie en zit in het bestuur van het actiecentrum Groningen.

Margo: „Ik was eerlijk gezegd verast dat Pro zo eensgezind achter me stond. Ik weet hoe er binnen de groep gedacht wordt over vrouwen in de mannenpolitiek. Ik heb jullie ook niet gevraagd om me te helpen. Het actiecentrum Groningen heeft mijn kandidatuur gesteund. Maar ik was wel erg blij met jullie reacties. Het was heel belangrijk voor me.”

Vrouwenpartij

Ik zie niet zoveel meer in samenwerking met mannen in politieke partijen. Ik weet zeker dat ik mee zou doen met een Vrouwenpartij als die er zou komen. Waar zou jij voor kiezen als die vrouwenpartij er komt?

Margo: „O hemel, wat een moeilijke vraag. Ik denk dat ik me weer net zo zou gaan voelen, als wanneer ik denk aan vrouwenhuizen. Maar aan de andere kant vind

ik het wel goed. Feminisme wordt in politieke partijen nog steeds onderkend. Nu ik er zo over nadenk... Ik zou misschien toch wel meedoen. Maar ik weet niet of ik me er thuis zou voelen. Ik denk dat ik erg bang zou zijn dat we niet politiek genoeg zouden zijn. Toch wil ik eigenlijk erg graag met vrouwen samenwerken. Als het maar niet zo eng feministies is. Er zijn teveel dingen, die mij interesseren en die belangrijk voor me zijn.

Ik voel me ontzettend betrokken bij het economies achtergestelde Groningen. Ik heb een tijd op het platteland in Groningen gewoond. Ik heb er veel met boeren gepraat en mijn ogen zijn wel opengegaan. Niet voor niets zijn de Stad Groningen en Oost-Groningen zo kommunisties. Die jarenlange onderdrukking van het platteland. Ik vind het vreselijk. Begrijp je het een beetje”.

Wil Merkies

WOUW

er beroepsonderwijs, wijs.

are opleidingen.

er beroepsonderwijs en weten-

Maatschappij

Bedrijven beginnen met gelijkschakeling van mannen- en vrouwenbanen op lager nivo. Vrouwen worden onderhoudsmonteur, mannen koffiejuuffrouw. Jongens worden gezinsverzorger, vrouwen komen bij de plantsoendienst.

De toestand is gelijkgetrokken zodat de eerste stroom geen last meer heeft van ongelijke verdeling van banen.

Ook voor deze stroom worden de banen gelijkgetrokken.

De helft van de hoge en leidinggevende posities wordt bekleed door vrouwen. Het plan wordt afgerond en foutjes weggewerkt.

Jaap de Vries weet drommels goed wie hij z'n stem moet toevertrouwen.

Met z'n spaargeld ligt dat wel wat anders.

Banken hebben vaak méér macht dan politieke partijen. Zij hebben het kapitaal. Kapitaal waarmee ze belangrijke ontwikkelingen kunnen steunen. Of: tégen kunnen werken.

Dat kapitaal wordt voor een groot deel bijeen gebracht door spaarders als Jaap de Vries. Mensen die zich niet altijd realiseren dat hun spaargeld op die manier wel eens tégen hen gebruikt kan worden. Omdat banken meestal geld beleggen in zaken die veel rente opleveren. En dat zijn soms niet die zaken waarbij Jaap de Vries belangen heeft. Vaak zijn het zelfs zaken waar Jaap de Vries falikant tégen is. Daarom werd zo'n 15 jaar geleden door het NVV en

De Centrale de Algemene Spaarbank voor Nederland opgericht -'n spaarbank die tracht bij haar beleggingen voorrang te geven aan projecten van algemeen belang. En die bewust nooit zal investeren in zaken die tegen het belang of geweten van haar spaarders indruisen. De Algemene Spaarbank voor Nederland geeft u een eerlijke rente over uw spaargeld en biedt u alle gemak! Want u kunt bij haar sparen via de postgiro. En dat maakt dat u bij elk postkantoor geld kunt opnemen. Stemt u volgens uw geweten? Kies dan ook 'n spaarbank naar uw geweten. Bijvoorbeeld de Algemene Spaarbank voor Nederland. Het komt voor elkaar als u deze bon instuurt.

BON Staatsbedrijf Der PTT - Postcheque- en Girodienst in samenwerking met de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

Aanmeldingsformulier voor een renterekening/plusrekening/sterrekening A.S.N.

Hier het nummervan uw postrekening vermelden: _____

Naam _____

Voornamen (voluit) _____

Geboortedatum _____

Woonplaats _____

Straat enz. _____

Wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND te openen op de daarvoor geldende voorwaarden een

renterekening plusrekening sterrekening

Datum _____ Handtekening _____

In een giro-envelop ongefrankeerd, tezamen met de ingevulde girokaart (voor de eerste inleg), inzenden aan het Girokantoor (Den Haag of Arnhem).

^{*)} aankruisen hetgeen u wenst.

**Algemene Spaarbank
voor Nederland**
geeft rente zonder bijmaak!

Voor nadere inlichtingen: Rijnstraat 28, 's-Gravenhage.
Tel.: (070) 84 93 09, 84 93 10, 85 99 88.

Op de kerngroepvergadering van 30 oktober is een discussie gevoerd over de ontwerp-resolutie PvdA/PPR. Men beperkte zich tot de procedurele gang van zaken rond het akkoord omdat het novemberkongres zich in de beleidsnota van het bestuur en het januari-kongres in het aannemen of verwerpen van de resolutie over de inhoudelijke kant van de zaak zal buigen. Vice-voorzitter Jaap de Jong heeft in een rede voor de kerngroep het bestuursbeleid tijdens de onderhandelingen met de PvdA verdedigd.

Hij zei dat de uitleg die de PvdA aan de resolutie had gegeven te overheersend was geweest en dat mede daarom de uitleg van het PPR-bestuur en de aksenten die de PPR legt, door hem naar buiten werden gebracht. Jaap de Jong noemde de resolutie een uiterst kompromis, waaraan onverkort moet worden vastgehouden. „De partijbesturen zijn van mening dat deze uiteindelijke tekst het enige middel was om de PPR en de PvdA bij elkaar te houden”. Ingaande op de vele kritiek op de resolutie zei hij onder andere:

„Dat wij kritiek krijgen op ons ondemokraties handelen vanuit partijen, die hun bevoegde organen nog steeds door koöptatie laten samenstellen, van een CDA waarin een partijbestuur op een achternamid-dag een lijsttrekker kan aanwijzen, zonder dat die partij zelfs ooit een behoorlijk kongres heeft gehad waarop zo'n bestuur zich diende te verantwoorden, maakt deze kritiek op ons hypokriet, krachteloos en inhoudloos. Eens te meer, omdat het aanwijzen van de lijsttrekker van het CDA een kwestie was van de kring rond kijken en tien kleine nikkertjes spelen.

Uit diezelfde kringen, maar helaas ook uit meer bevriende kringen, heeft met name de PPR het verwijt gekregen dat zij aan kil machtsdenken doet. Terwijl diezelfde groepen erop uit zijn de PPR kwijt te raken. Niet alleen omdat de PPR te lastig is, maar vooral om daarmee de machtsverhoudingen te veranderen ten voordele van de CDA. Dat er PvdA-lieden zijn die in dat streven de CDA feitelijk steunen, maakt duidelijk dat in het ontwerp terecht niet alleen eisen zijn gesteld aan mogelijke regeringspartners, maar ook aan de personen die alle partners leveren voor een regering. Dat deze lieden heel goed beseffen dat hun positie door deze resolutie bedreigd wordt, zet hun optreden in het daglicht waar het hoort te staan”.

Als één van de winstpunten uit de onderhandelingen met de PvdA noemde hij het feit dat de PvdA ermee akkoord is gegaan, dat de PPR slechts haar deelname aan het kabinet zal verdedigen. Voor de PPR kan het kabinet-Den Uyl geen

inzet van de verkiezingen zijn, zei hij.

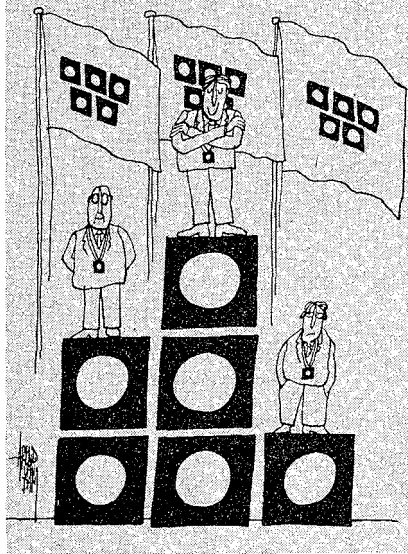
Een minimumprogram heeft de PPR afgewezen, omdat zo'n programma meteen een maksimumprogramma zou zijn. Er is overeenstemming bereikt over het maken van een beperkt program op hoofdpunten.

Jaap noemde het onjuist, dat het regeerakkoord open zou staan voor konfessionelen. Dat is slechts mogelijk voor andere progressieve partijen.

Hij besloot zijn toespraak als volgt:

„Onzes inziens geeft deze resolutie de kiezer zowel de mogelijkheid van een keuze, als van een stem in wat er na de verkiezingen gebeurt. Met name omdat de verkiezingsuitslag, en wie durft het eigenlijk anders te bedenken, tot criterium is gemaakt. Daarmee zijn belangrijke punten uit de politieke vernieuwingsbeweging overeind blijven staan.

Kerngroep: twijfel over PvdA

De resolutie geeft verder gestalte aan de progressieve samenwerking, en biedt mogelijkheden op progressieve meerderheidsvorming. Mocht dat proces in mei nog niet ver genoeg voortgeschreden zijn, dan geeft het voorwaarden waardoor een volgend kabinet met konfessionelen in ieder geval een progressiever beleid moet kunnen voeren dan het huidige.

Wanneer dat niet kan, doet de PPR

niet mee. Het is onze taak dat aan iedereen duidelijk te maken.

Men kan van oordeel zijn dat dit ontwerp ons teveel bindt aan de PvdA, dat er geen plaats meer is voor een eigen rol van de PPR. Men kan dus ook van oordeel zijn dat het partijbestuur te ver is gegaan in zijn concessies. Het partijbestuur vindt dat niet, vindt ook dat van hem niet gezegd kan worden dat het in strijd gehandeld zou hebben met partij-uitspraken.

Dit partijbestuur was niet van plan de PvdA aan de goden over te leveren.”

Tijdens de discussie in de kerngroep bleek grote huiver te bestaan over de PvdA. „Wat voor garanties hebben we dat de PvdA na de verkiezingen in kabinet en Kamer de resolutie niet aan haar laars lapt”, vroeg Bas van der Bent. Er werd op gewezen dat beter had moeten worden uitgelegd, dat de resolutie onder andere een gevolg is van het feit dat de CHU in het CDA is opgegaan. Er bestond ook angst dat de PPR en de PvdA teveel twee handen op één buik zouden lijken door te eisen dat Den Uyl, de PvdA-lijsttrekker, ook de nieuwe minister-president zou moeten worden.

De kerngroep was ontstemd over het feit dat de resolutie de partij nogal vastlegt (hoewel amendering mogelijk is) al voordat op het novemberkongres aan de hand van de beleidsnota over strategievragen zou worden gediscussieerd. In die zin werd een motie van Amsterdam aangenomen.

Over het principe „samen-uit, samen-thuis” bleek men niet zo enthousiast. Iemand zei: „Het is best om samen thuis te komen, maar daarvoor hoeft je niet samen uit te gaan”.

Jaap Verduyn Lunel vond dat het partijbestuur goed had onderhandeld, maar hij somde een aantal nadelen van de resolutie op, onder andere dat volgens hem een behoudender kabinet toch mogelijk is.

Jaap de Jong zei in de discussie dat het aan de PPR te danken is, dat de resolutie in de partijen amendeerbaar is geworden. In antwoord op opmerkingen over de CHU merkte hij op, dat nu de CHU niet meer bestaat er ekstra voorwaarden aan het CDA gesteld moeten worden.

Naar aanleiding van vragen over de suggestie van Bas de Gaay Fortman, dat het CDA zou kunnen meedoen aan het regeerakkoord wanneer het een progressief beleid wil, zei Jaap de Jong, dat Bas de ruimte heeft duidelijkheid van het CDA te verlangen. Hij gaf toe dat er niet alleen verwarring was ontstaan binnen het CDA, zoals de bedoeling was, maar ook binnen de PPR.

Jaap de Jong wees er tenslotte op dat er niet meer garanties zijn voor de uitvoering van de resolutie dan het vertrouwen dat men in het PvdA-bestuur moet hebben.

Reakties gevraagd op nota

HET MIDDEN OOSTEN-KONFLIKT

In de PPRAK van 4 juni is aankondiging gedaan van de verschijning van een nota over de Midden Oosten-problematiek, getiteld: „Het Konflikt in het Midden Oosten”. Het programkongres, begin oktober in Amsterdam gehouden, heeft een zeer duidelijke Midden Oosten-paraagraaf goedgekeurd. Een tekst, die een aantal belangrijke punten aandragt, waaromheen een toekomstige vredesregeling zal komen te draaien.

De toen vastgestelde tekst luidt als volgt:

Als belangrijke stappen op weg naar een vredesregeling in het M.O. ziet de PPR:

- terugtrekking van Israël uit de in 1967 bezette gebieden;
- erkenning van het bestaansrecht van de staat Israël ook door de Arabiese staten en Palestijnen;
- erkenning van de rechten van het Palestijnse volk, inclusief het recht op een eigen staatsverband, ook door Israël.

De Nederlandse regering zal haar invloed aanwenden om het zetten van deze stappen te bespoedigen. Verder zal de regering zich inzetten voor een menswaardig bestaan van de bewoners van de in 1967 bezette gebieden als ook voor de positie van Joodse minderheden in bepaalde Arabiese landen.

We kunnen hieruit konkluderen, dat we er van uit dienen te gaan dat Joden en Arabieren in gelijke mate de mogelijkheid moeten hebben zich te vestigen in het gebied waarop zij — om verschillende redenen overigens — recht kunnen doen gelden. De hardnekkigheid waarmee de Joden geprobeerd hebben een eigen staat te stichten en de vasthoudendheid waarmee ze hem hebben verdedigd zijn een aanwijzing dat zij het land waar zij woonden vaak om dwingende redenen hebben verlaten.

Echter juist het verwezenlijken van dit doel heeft geleid tot de verdrijving van een ander volk en dat is niet aanvaardbaar. Natuurlijk, hun emotionele, religieuze en praktische motieven, die geleid hebben tot de stichting van de staat Israël moeten erkend worden, maar dat wil niet zeggen dat de keuze die zij hebben gedaan voor een eksklusief Joodse staat de meest ideale oplossing is.

Het Arabies nationalisme is in het verleden onvoldoende erkend. Er is te weinig rekening gehouden met de gevoeligheden van de Arabiese staten, veroorzaakt door de snelle op-

bouw en de groeiende welvaart van Israël, door verloren oorlogen en het verlies van grondgebied.

De zaak van de Palestijnen is in wezen een onderdeel van datzelfde Arabiese nationalisme. Het is niet juist hun positie te neutraliseren tot die van vluchtelingen. Er is pas uitzicht op vrede in het M.O. wanneer de Palestijnen de gelegenheid krijgen zich te vestigen op het grondgebied dat ook hun rechtens toekomt. Er is pas sprake van werkelijke veiligheid voor Israël wanneer de Joodse bevolking dit gelijke recht van de Palestijnen erkent.

Na de zesdaagse oorlog maakte de wereld op gewelddadige wijze kennis met het bestaan van een Palestijns probleem. Door hun oorlogshandelingen slaagden de Palestijnen er in de wereld te doen beseffen, dat er bijna drie miljoen mensen zonder een eigen land rondlopen en dat zij tot wanhoopsdaden bereid zijn om zo'n land te verkrijgen.

De oktober-oorlog bracht ook een ontwikkeling in het denken van de Palestijnen teweeg. Hun leiders kwamen tot de konklusie dat het noodzakelijk zou kunnen zijn een kompromis te aanvaarden. Die kompromis-gedachte zal zich waarschijnlijk de komende maanden nog sterker manifesteren nu de Libanese burgeroorlog van de Palestijnen dermate heeft verzwakt dat zij, teruggedrongen naar de vluchtelingenkampen, in de grotere Arabies-Israëliese crisis niet langer een zelfstandige rol kunnen vervullen en totaal afhankelijk worden van hun Arabiese „beschermheren”.

Jeruzalem

Jeruzalem is een godsdienstig centrum voor joden, moslims en christenen. Juist dit religieuze „argument” maakt een oplossing inzake de toekomstige status van deze stad zo uiterst moeilijk.

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft zich herhaaldelijk uitgesproken voor een internationalisering van de stad. De annexatie door Israël van de stad is in de ogen van de V.N. dan ook onrechtmatig. Israël blijft echter vastbesloten Jeruzalem als „ondeelbare hoofdstad” van het land te behouden. De Arabieren wensen dat de oude stad terug komt in Arabiese handen.

Duidelijk is wel, dat de toekomstige status van de stad zal afhangen van de vorm van een toekomstige vredesregeling, waarbij een eksklusieve klaim van één der partijen op de gehele stad zo'n regeling zeker zal bemoeilijken.

Terugtrekking

Dan nu tot slot de problematiek van de „terugtrekking”. Onder de bezette gebieden, in Israël genaamd „bestuurde gebieden” worden verstaan de gebieden die sinds de zesdaagse oorlog van 1967 door Israël bezet worden gehouden, en waarop sinds de Yom Kippur-oorlog van 1973 en enige bestandsovereenkomsten slechts geringe wijzigingen zijn aangebracht.

Dit zijn: de Golanhoogten (was: Syrië), Judea en Samaria oftewel de Westbank (was: Jordaan), de Gazastrook en de Sinaï- (was: Egypte).

Volgens resolutie 242 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (22-11-'67) moet Israël de bezette gebieden ontruimen. De noodzaak om deze gebieden te blijven bezetten leidt Israël af uit de konseptie „vrede binnen veilige grenzen”. Daarmee wordt de militaire veiligheid van voor en na de grenzen van 1967 op elkaar betrokken en geplaatst tegenover de vijf oorlogen die Israël heeft gevoerd: de Onafhankelijkheidsoorlog van 1948, de Sinaï-ekspeditie van 1956, de Zesdaagse oorlog van 1967, de Uitputtingsoorlog van 1968 tot augustus 1970, de Yom Kippuroorlog van oktober 1973.

„Vrede binnen veilige grenzen” houdt in dat men niet terug zal keren naar de grenzen van voor 1967 die als onveilig worden ervaren. Dit wordt als volgt gezien: gegeven de konstante oorlogsdreiging vanuit de omliggende landen is het gebrek aan „geografische diepte” katastrofaal, evenals het gebrek aan „strategiese waarschuwingruimte”. Deze beide elementen worden nog versterkt door de geringe bevolking van Israël, waardoor slechts een klein en ontoereikend leger permanent in stand kan worden gehouden, en bij een aanval de nodige mobilisatietijd moet worden ingekalkuleerd.

Met de grenzen van na 1967 meent men deze geografiese diepte en strategiese waarschuwingruimte te hebben verkregen. De paradox van de veilig geachte grenzen van 1967 en de bijna verloren oorlog van 1973 wordt opgevat als een bewijs van deze veiligheid: immers, gegeven de afstand waarover Syriese en Egyptiese troepen konden oprukken tijdens de Yom Kippuroorlog zou dit bij de oude grenzen betekend hebben dat de vijandelijke troepen in het hart van Israël hadden gestaan.

Het officiële Israëliese standpunt is, dat over de toekomst van de bezette

gebieden zal worden beslist in onderhandelingen die tussen Israël en de Arabiese landen gaande zullen zijn, op Jeruzalem na, dat herenigd is en blijft. Israël heeft sinds 1967 de Arabiese regeringen aangeboden te onderhandelen over een „werkelijke vrede die ook zal voorzien in veilige grenzen”, waarbij Israël op het standpunt staat dat geen voorwaarden vooraf zullen worden bedongen en dat alles open staat voor discussie.

Zij stelt wel dat „het voor de hand ligt” dat zij met betrekking tot de veilige grenzen een aantal „uitgangspunten” heeft ontwikkeld. De opvattingen over „veilige grenzen” zoals door Israël bedoeld, moeten dan ook gezien worden in het licht

van enerzijds de mate waarin vasthouden aan deze „veilige grenzen” een oplossing in de weg staan, anderzijds de mate waarin „veilige grenzen” werkelijk enige bescherming bieden.

„Geografiese diepte en strategiese waarschuwingsruimte” worden met de ontwikkeling van de bewapeningswedloop in het Midden Oosten steeds relatievere begrippen.

Wanneer en in welke mate Israël zal overgaan tot ontruiming van bezet gebied is afhankelijk van de resultaten van de onderhandelingen, de opvattingen daarover en van de politieke situatie van de zittende regering enz.

Voorwaar geen al te gemakkelijke hobbels om te nemen.

Zonder meer kan in ieder geval duidelijk gesteld worden dat een vredesregeling nooit sukses zal hebben als de Israëli's zich niet terugtrekken uit alle gebieden, die zij in 1967 veroverden.

De nota „Het konflikt in het Midden Oosten” is nog steeds voorradig. U kunt hem bestellen en wat nog belangrijker is: er op reageren. Een reactie op dit artikel is uiteraard ook welkom. Reacties graag vóór 10 januari 1977.

Dick Bot
Internationaal sekretaris
sekretaris themagroep Vrede
Lijndraaier 150
Hoorn (NH)
Tel. 02290 - 13403

Podium voor bestuurs- leden

Henk Hoek

Het cirkus draait weer

Voor de derde achtereenvolgende keer word ik nu gekonfronteerd met landelijke verkiezingen voor de Tweede Kamer. Zowel in 1971 bij de Groep Aarden, als in 1972 bij de tweemans PPR-fraktie was ik betrokken bij de verkiezingsstrijd.

De Tweede Kamerverkiezingen van mei 1977 werpen hun schaduwen vooruit.

Het strijdgevoel voor het vaststellen van lijst en program is voor wat de PPR betreft reeds enige maanden geleden losgebroken.

Het programma is gereed en aangenomen door het kongres. De definitieve vaststelling van de lijst althans van de eerste zeventien, heeft afgelopen weekeinde plaatsgevonden.

Sedert het voorjaar van 1976 ben ik lid van het partijbestuur, en daarin tevens lid van de bestuurstaakgroep organisatie. Derhalve ben ik ook nauw betrokken bij de organisatie van de regionale bijeenkomsten. De eerste bijeenkomsten zijn gehouden op 4 september. Toen ik na mijn vakantie de organisatie overnam bleek al spoedig dat de bepalingen in het huishoudelijk reglement te enen male onvoldoende zijn. Interpretatie was en is noodzakelijk. In het kort kwam de procedure hier op neer:

- 15 weken voor het verkiezingskongres dienen de aktiecentra kandidaten in bij het partijbestuur;

- 12 weken voor het kongres publiceert het partijbestuur een alfabetiese lijst met namen van kandidaten;

- het partijbestuur zorgt voor de bereidverklaringen van de kandidaten;

- 8 weken voor het kongres organiseert het partijbestuur een viertal regionale bijeenkomsten die een advies opstellen in de vorm van dertig namen, waarbij is aangegeven welke kandidaten op alle lijsten kunnen voorkomen.

Een ogenschijnlijk duidelijk geheel. Maar bij nadere bestudering valt het reeds op dat er onduidelijkheid bestaat omtrent de datum waarop bewilligingen moeten zijn ingediend. De enige door ons gehanteerde interpretatie was: witerlijk tot 8 weken voor het kongres, dus op de datum van de regionale bijeenkomsten. Hetgeen tegelijkertijd leidde tot de ellende dat niet van iedereen voor die bijeenkomsten een bewilliging binnen was. En derhalve kon niet iedereen voluit met vermelding van antecedenten (overigens was het partijbestuur daartoe niet verplicht) in

PPRAK of op de stencils worden vermeld. Hetgeen op zijn beurt weer leidde tot problemen op de kerngroep, waar door een klein aantal afgevaardigden werd betoogd dat een kandidaat daardoor in nadeel was gekomen ten opzichte van konkurrenten.

Diezelfde kerngroep heeft overigens het partijbestuur gevraagd aan het november-kongres voor te stellen zelf de volgorde van de blokjes vast te stellen en mogelijk zelfs de tweede regionale bijeenkomsten op het kongres te organiseren. Het eerste voorstel lijkt mij prakties meer uitvoerbaar dan het tweede en het kongres heeft dat dan ook overgenomen.

In ieder geval draait het bescheiden PPR-cirkus weer volop. Overal wordt de aandacht voor gevraagd. Het kabinet probeert voor mei nog een groot aantal zaken rond te krijgen (alleen al 34 grondwetswijzigingsontwerpen); onderhandelingen met de PvdA hebben geleid tot een niet geheel onopgemerkte resolutie, de verkiezingskongressen naderen. En het bestuur werkt als een paard. Maakt daarbij fouten en wordt soms voor wat de procedurele zaken aangepakt.

Wat bezielt nu iemand om in het bestuur te gaan zitten. Ik weet niet hoe de kommissie die de kandidatuur voor het nieuwe partijbestuur na evaluatie van de werkzaamheden van een gemiddeld bestuurslid tegen deze zaak aankijkt. Het lijkt me eigenlijk nauwelijks menselijk aan iemand te vragen in een bestuur of een fraktie plaats te nemen. Suggesteert de term plaatsnemen een nogal statiese bezigheid, de werkelijkheid is totaal anders. Schipperend tussen baan, de eigen „achterban” en het partijbestuur verzorgen we een aantal zaken, die als men weet onder welke omstandigheden ze tot stand hebben moeten komen, zo beroerd nog niet zijn. En dat mag ook wel eens gezegd worden, alvorens we ons weer met een koene sprong in het cirkus werpen.

DE STEM DES VOLKS

Ontwerp-akkoord

Ooit was de PPR een mentaliteitspartijtje: de leden wilden zelf wat offeren, ook veel tijd, om wat verlichting te brengen aan wie verdrukt werden, in hun rechten beknot, aan wie het leven veel ellende gaf, of zij dichtbij waren, ver weg of zeer ver weg.

We waren een kleine, jonge partij, van meeregeren was geen sprake. We zijn gegroeid, we formuleerden vier thema's: macht, milieu, vrede en welzijn. Het blijkt niet toevallig dat macht het eerste genoemd wordt! Dit is de laatste weken goed duidelijk geworden. Er is een akkoord gesloten tussen PPR-bestuur en PvdA-bestuur het is een „machtig” stuk geworden. Maar kunnen we er gelukkig mee zijn? Dient het ook milieu, vrede en welzijn?

Mijns inziens zal het ons stemverlies opleveren. Dat we hopen dat de verkiezingen winst op zullen leveren voor PvdA + PPR is logies. Maar zijn we vergeten dat het Boersma c.s. geweest zijn die het kabinet-Den Uyl mogelijk gemaakt hebben? Zijn we vergeten hoe alles toeging onder het kabinet-Biesheuvel? Natuurlijk hadden we op meer verwezenlijking van onze programmapunten gehoopt, het mogen verwachten misschien; maar laten we ons dan ook eens afvragen wat er wél bereikt is en wat hiervan in het kabinet-Biesheuvel niet bereikt zou zijn. En wat er tegengehouden is. Beseffen we niet hoe doorwerkt wat „onze” ministers en staatssecretaris in de regering uiteenzetten en datgene waar ze voor vechten, al zien we niet meteen resultaat. Er zijn dingen die groeien moeten zoals uit het zaad een boom.

Alleen in een gelijkenis groeit in één nacht uit een zaad een grote boom!

Hebben we niet gehoord hoe Aantjes en Andriessen zich niet hebben laten lijmen door Wiegels zoet gefluit en zich bij herhaling van de VVD gedistancieerd hebben? Waarom willen we alleen regeringsverantwoordelijkheid dragen als we winnen? Als de kiezers te kennen geven zeer veel vertrouwen te hebben in het CDA-program, zullen we dat moeten aksepteren en door programvergelijking na moeten gaan of

we met het CDA voor ons belangrijke programmapunten kunnen verwezenlijken. Zoals we het nu gespeeld hebben zullen de progressieven in het CDA het onnodig moeilijk hebben om het CDA uit handen van Wiegel te houden. Tot hen kunnen we vele AR-leden rekenen, daar de AR als vroeger de „partij van de kleine luiden” en met zijn besef van rentmeesterschap bij het gebruik van de aarde in zijn program veel punten van overeenstemming met ons program zal hebben (milieu, derde wereld).

We zijn toch demokraten om een afwijkende mening plaats te geven. Om zoveel mogelijk programmapunten te kunnen verwezenlijken zullen we de prijs van compromissen moeten betalen. In PPRAK 90 van 22 oktober zegt Berend Kingma het duidelijk: „Wie al te rechtlijnig is moet niet denken politiek gezien ook iets binnen te kunnen halen. Goed, je kunt zeggen tegen is tegen.” . . . „Wij zitten in een programkollege dus hebben we compromissen gesloten. Daardoor ben je misschien minder duidelijk dan wanneer je in de oppositie bent, maar we bereiken veel hoor. Veel kleine dingen natuurlijk. Maar wat niet allemaal mogelijk is. . .”

Laten we hopen dat het kongres duidelijk zal maken dat de PPR een democratische partij is.

W. E. Gerlach-Heijmans
Oosterbeek

Kerngroep

Op de kerngroepvergadering van 30 oktober was ongeveer vijftig procent van de stemgerechtigde leden aanwezig. Dat getal was bovendien direct na de middagpauze al aardig (onaardig) geslonken.

Het betekent, dat van de honderd gekozen kerngroepleden en nog eens honderd gekozen plaatsvervangers, een vierde deel kwam opdrijven.

Het nemen van beslissingen wordt hiermee een moeilijke zaak. Weiningen van de afwezigen namen de moeite een bericht van verhindering door te geven. Dat vind ik onbehoorlijk. Het zal niet zo bedoeld zijn, maar het is eigenlijk een uiting van minachting voor het instituut van de kerngroep.

Zou het wegblijven een teken van ontevredenheid zijn over het verloop van de kerngroepvergaderingen? Daarmee bereiken we nooit verbeteringen, die we zouden wensen. Zouden er een aantal kerngroepleden en plaatsvervangers overbelast kunnen zijn? Is het dan verantwoord je naam nog aan deze functie verbonden te laten blijven? Ook de financiële zijde kan de oorzaak zijn. Als de reiskosten ten laste komen van het kerngroeplid of de plaatsvervanger, is dat een kwade zaak. Daar moet dan over gesproken kunnen worden met provinciale en/of plaatselijke actiecentra.

Zo tegen de verkiezingen moeten we met z'n allen streven naar een optimaal functioneren, van actiecentra tot kongres.

Ik wil hiermee alle kerngroepleden en hun plaatsvervangers opwekken hierover na te denken. Het trekken van konklusies en het overeenkomstig handelen moet dan een logies gevolg zijn.

Ben Schiltmans
Tiel

Abortus

Met het oog op het aannemen van het abortuswetsontwerp PvdA/VVD vraag ik mij het volgende af:

Dit betekent niets minder dan dat men vrij is om een tot mens wordend leven te doden. Natuurlijk ben ik er voor uitzonderingen te maken als de gezondheid van de moeder ernstig bedreigd wordt.

Maar dit is meten met twee maten. Volgens het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (art. 2) wordt het recht van een ieder op het leven beschermd door de wet. Ook het wetboek van strafrecht komt in het geding.

J. W. Hermans
Gulpen

Links front

Als er in september verkiezingen waren geweest, zou de PPR (volgens de Rooie Haan enquête) drie Tweede-Kamerzetels verliezen.

Als deze voorspelling klopt, betekent dit dat de PPR steeds minder mensen aanspreekt. Dit kan twee oorzaken hebben: óf steeds minder kiezers zijn het met ons programma en ons beleid eens óf ons beleid komt slecht over bij het publiek/de kiezers.

Als enthousiast PPR-lid ben ik ervan overtuigd, dat ons programma goed is en veel mensen moet aanspreken, mits het goed „verkocht” wordt. We komen teveel met ideale wensen en elitaire zaken in de publiciteit, te weinig met concrete dingen die het volk aanspreken.

Ik ben ervan overtuigd dat we tien zetels in plaats van vier halen als we onze bedoelingen duidelijk weten te maken aan de kiezers, niet alleen plaatselijk maar ook landelijk.

Het landelijke PPR-beleid gaat de meeste mensen boven de pet, men kan het niet volgen omdat het over zaken gaat die te weinig aanspreken. Dit geldt ook voor de PPRAK, ons PPR-blad. Dit blad is zelfs moeilijk leesbaar voor veel van onze leden.

Van Groenevelt en Wiegel kan men van alles zeggen, maar zij blijken veel mensen duidelijk aan te spreken door hun duidelijke taal. In de PPR mis ik die duidelijke taal en blijkbaar voelen vele Nederlanders dit gemis.

In dit verband wil ik de enquête van de Industriebond-NVV aanhalen, dit is de grootste en meest linkse vakbond van Nederland. In deze bond blijkt de PPR helemaal niet aan te slaan.

Uit de enquête die onder de leden is gehouden blijkt ruim veertig procent te stemmen op de PvdA, bijna veertig procent weet niet eens op wie men gaat stemmen en de PPR kreeg slechts nul procent van de stemmen. Blijkbaar komen we bij de arbeiders helemaal niet over en dat is een griezelige zaak. Die linkse arbeiders lezen naast hun regionale krant de Telegraaf, Accent en Story. Verder zullen zij ook wel veelal Tros-lid zijn.

Volgens mij ligt er voor ons een hoop werk om de arbeiders te „bepalen” en hen duidelijk te maken

welke groepen en organisaties hun belangen het beste vertegenwoordigen. En dan praat ik nog niet eens over het overgrote deel van de arbeiders, die helemaal niet aangesloten zijn bij een vakbond en zeker niet bij een linkse.

Het wordt tijd dat alles op alles gezet wordt om alle linkse krachten te bundelen en de verrechtiging en verrossing samen te lijf te gaan.

Een geschikt aanknopingspunt lijkt mij de voorgestelde, absurde begrotingsverhoging op defensie. Op dit punt moet links Nederland de kiezers duidelijk maken dat dit rechtse voorstel waanzinnig en geldverspillend is.

Hier ligt een taak van alle linkse krachten zoals de linkse politieke partijen, kranten, weekbladen, omroepen en actiegroepen om hier te

genaam te gaan.

Een alternatief voor die geldverslinding van rechts lijkt me de stimulering van de werkgelegenheid en het oplossen van de woningnood door een grootse aanpak van de bouw van goedkope woningen en de continuering van de stadsvernieuwing.

Ik dacht dat dit punt veel kiezers zal aanspreken.

**Harry van Aken
Klimmen**

PS. Uit eigen ervaring weet ik dat veel PPR-leden in mijn omgeving niets snappen van het gevaar van de verrossing. Zij snappen niet dat het feit dat zij lid van de Tros zijn en blijven nadelig is voor de PPR en dat zij beter een omroep als de Vara kunnen steunen.

PRAKTIES RADIKALISME

Elektriciteitsverbruik in gezin kan lager

Het valt me altijd op, ook na het lezen van een aantal stukken in de serie „Prakties radikalisme” van Boyd Noorda, hoe weinig je van dat prakties radikalisme bij sommige PPR-aanhangers in hun dagelijkse manier van leven tegenkomt.

Naar mijn gevoel moet een PPR-er aan zijn manier van leven herkenbaar zijn. Daardoor is hij niet alleen geloofwaardig, maar bovendien een voortdurende steen des aanstoots (in de goede zin dan) iemand, tegen wie je bij wijze van spreken oploopt omdat hij bewust anders doet dan alle anderen, iemand die anderen door zijn opvallen aan het denken zet, al zal hem dat zelden in dank worden afgenomen. Hoe dit onderscheid zich zal kunnen manifesteren, zal elke PPR-er duidelijk zijn, maar ik zou toch wat voorbeelden willen noemen met name op het gebied van het elektriciteitsverbruik. Zonder de geringste aanspraak te willen maken op volledigheid.

Er zijn zoveel verschillende vormen van „nieuwe levensstijl” mogelijk, dat er allicht voor een ieder iets bij is, al naar gelang zijn of haar aard. Men kiese, uiteraard zelf. Belangrijk lijkt mij te vragen naar gauw toilet papier wanneer dat onverhoopt in buurtwinkel of supermarkt mocht ontbreken. Praat ook met anderen over het terugbrengen van wegwerpglas. Van wat zwaarder kaliber, iets wat van velen wat meer zelfoverwinning zal vragen is: koop geen afwasmachine. Bekend is hoe een milieuvriendelijk apparaat dit is. Ventilatie ook waarom je hem niet koopt als dat in een gesprek te pas komt.

En dan ons elektriciteitsgebruik. Voorlopig dwz. zolang zonne- en eventueel wind- en waterenergie (stromingsenergiebronnen) nog

geen rol spelen, houdt groei van het elektriciteitsverbruik in: hogere uitputtingssnelheid van de voorraden, meer ruimtebeslag door centrales, meer hoogspanningslijnen, meer opwarming van oppervlaktewater en/of meer koeltorens.

Allemaal zaken die ons een gruwel zijn.

Laten we daarom trachten ons privé-gebruik laag te houden.

De elektriciteitsproducenten verwachten in 1972 een gemiddeld jaarverbruik van 4000 kWh per gezin in 1975. Er werd opgewekt bij verteld, dat ze een groei tot 7500 kWh als heel normaal zouden beschouwen. Die verwachting is blijkens hun eigen cijfers nu al achterhaald: in 1975 gebruikten de Nederlandse gezinnen geen 4000 maar 3000 kWh gemiddeld, dus PPR-ers en VVD-ers eerlijk door elkaar gehusseld.

Persoonlijk heb ik ervaren, dat je als gezin met drie kinderen (12 - 15 jaar), allemaal op school en eigen kamer, dus een groot huis, zonder buitenmatische besparingsmaatregelen met ongeveer 2000 kWh per jaar toekunt.

Dit is als volgt te bereiken:

● Doe met gas wat met gas kan.

Bij omzetting van de primaire energiedrager (gas, olie of steenkool) naar elektriciteit gaat namelijk 60 procent verloren.

● Droog de was niet in een droger, maar buiten of 's-winters bij de verwarming. U en uw meubilair kunnen dat vocht in de huiskamer in de droge CV-atmosfeer maar al te goed gebruiken.

● Vermijd al te donkere vloer- en wandbedekkingen en streef naar lichte plafonds. Sommige laboratoria van onze school hebben een zwarte tegelvloer en donkergrijze plafonds. Het moet al een zeer zonnige dag zijn wil daar

overdag het licht uitkunnen. Zo moet het kennelijk niet.

● Koop geen overbodige elektrische spullen, laat geen lichten branden waar u toch niet bent en probeer eens met een kleiner bolletje. Ons oog helpt ons daarbij. Het ziet namelijk logaritmies, dwz. wanneer we een lamp van 60 W vervangen door één van 25, dan zien we echt niet 2½ maal zo weinig. Voor een bedleeslampje kan men al volstaan met 15 W.

● Wie niet in het gelukkige bezit is van een kelder zal een koelkast terecht als een zegenbrengende vinding ervaren. Maar zo erg diep vriezen is, dacht ik, zelden noodzakelijk of zelfs maar gewenst. De onze staat, sinds ik me dat realiseer, zo zacht mogelijk; toch blijft alles er koud genoeg in en zelfs het vlees voor de poes (wij zijn zelf vegetariër) blijft dagenlang goed. Een bijkomstig voordeel is, dat nu veel minder vaak ontdoooid hoeft te worden (wat we niet elektrics doen maar gewoon door de deur open te zetten en de stekker uit het stopkontakt te halen).

● Tenslotte: vaak wordt aangeraden de CV-pomp het hele jaar door te laten draaien. Dit lijkt niet nodig. Men kan nog verder gaan via een elektrotechnies handigheidje: de pomp gedurende het stookseizoen alleen te laten draaien als de oven brandt. Dit spaart ook nog gas, omdat anders het nog warme water door de sluis afkoelende oven wordt rondgepompt.

Mocht één en ander wat bedillig hebben geklonken, dan spijt mij dat oprecht, maar ik weet niet hoe het anders moet. Elektriciteitsbesparing moeten we ook zelf doen in 't belang van onszelf en hen die na ons komen.

Gaat Van Oekel nu hetzelfde foefje toepassen als Jan Terlouw?

De uitslag van de Eindhovense verkiezingen verandert natuurlijk niets aan de enquête-De Hond. Zoals eertijds de verkiezingen van Lelystad ook helemaal niets zeiden.

Had er nou maar in de ontwerp-resolutie gestaan dat de felste tegenstander ervan naar Brussel zou mogen

Het beste bewijs dat kernenergie gevaarlijk is vormt wel het feit dat zelfs het kabinet er door kan worden opgeblazen.

De PPR heeft eindelijk een voorzitter die de vader van de meeste leden had kunnen zijn. Op Van Doorn na natuurlijk.

Nu Carter president wordt heet hij voortaan Jim

Amerikaan: Ford gaat gewoon met vervroegd pensioen en Carter was tenslotte werkloos

Verdeling

Dertig pagina's in PPRAK over welzijn is een bedreiging voor je gezondheid en daarvoor een aantasting van je sociale zekerheid en een stuk verkeerd Mediabeleid.

Sommige ministers moeten zich in de bochten wringen die ze zelf hebben aangelegd

a-kultureel verdrag

Hoe slecht Lubbers ook als zakenman was blijkt uit het feit dat hij door wil gaan met een projekt dat Shell niet ziet zitten

Die Terlouw die 66.666 handtekeningen vraagt denkt zeker dat hij een bedreigde diersoort is

Nog ééntje: Blij met de wei

Michel van Winkel:

De nieuwe staatsvorm

Een volksvertegenwoordiger zou eigenlijk recht voor zijn raap moeten mogen zeggen wat hij vindt, maar zo is het niet. Alles verloopt binnen de banen van een ordening want anders zou het chaoties worden. Je zou oeverloze toespraken krijgen zonder dat je ooit tot een besluit komt.

Maar de orde is zo verfijnd, dat het een wetenschappelijk technologische kommunikatietechniek aan het worden is.

En het streven is kennelijk het systeem steeds verder te perfectioneren.

Wetten worden schriftelijk voorbereid. Je kunt als kamerlid schriftelijke op- en aanmerkingen maken op al die papieren van de regering. Maar als je tijdens het debat op een idee komt mag je dat niet meer vragen, omdat de regering dan geen tijd meer heeft om dat uit te zoeken. De voorzitter tikt je dan op de vingers en zegt: dat had u schriftelijk moeten doen. Maar daar zijn allerlei trucjes op gevonden. Mensen die slim zijn stellen die vraag niet in de vraagvorm, maar poneren een stelling.

Ik wil bijvoorbeeld vragen of de opleiding van de politie niet beter rekening kan houden met de hulpverlenende taak van de politie en of dat niet gekoördineerd zou kunnen worden... etc. Dat mag dus niet, want dat is een vraag. Als je nou zegt: Wij zijn van mening dat er beter rekening... etc. en je zegt daarbij dat je van de regering verwacht dat zij dat ook zo vindt, en dat je dat graag wilt vernemen, dan is dat toegestaan.

Hoewel het dus hetzelfde is. De kunst is dus de voorzitter om de tuin van je vraag te leiden.

Er is nog een ander kamermechanisme, namelijk dat van het mondelinge vragenstellen op donderdagochtend. Een minister of staatssecretaris kan dan opgemand worden (hier verradt zich mijn marine-achtergrond) waarbij de vraag die het kamerlid wil stellen staat afgedrukt in de kameragenda.

Daarop mag ook de indiener een toelichting geven. Alle aanwezige leden mogen ieder één vraag stellen, een korte vraag, die met het ontwerp te maken heeft. De indiener van de vraag wil meestal na het antwoord van de minister, dat vaak onbevredigend is, opnieuw vragen stellen. Maar dat mag hij niet. Dan begint hij papiertjes met vragen uit te delen aan zijn maten, want ieder lid mag één vraag

stellen. Hij schakelt allerlei hulp-troepen in, waarmee het instituut van één vraag te mogen stellen wordt ondergraven. Het sterkste is wel dat een bewindsman die ondersteuning zoekt of een een nummertje wil maken met iets dat er zijdelings mee te maken heeft, zorgt dat een paar van zijn makkers in de Kamer een aanvullend vraagje stellen, zodat hij daarop mag reageren en zijn nummertje kan maken.

Zo zien kamerleden altijd kans onder het juk van hun eigen vergaderorde weg te kruipen en daarom moeten die procedures steeds verder verfijnd worden. Ook in de informatieverwerking gaat men verbeteren en wel door middel van computers. Het doel is steeds het kamergebeuren efficiënt te maken. Het schijnt nu in het verschiet te liggen een geheel geautomatiseerd parlementair systeem te ontwikkelen, een soort automatische parlementaire democratie, een nieuwe staatsvorm. Elk kamerlid zit thuis bij zijn computer-terminal verbonden met een grote kamercomputer, die vergaderingen houdt. In een fase verder kun je je bijdragen programmeren en een wandelingetje gaan maken of je overhemden spoelen terwijl je vergadert. Van reisvergoedingen etc. ben je af; een systeem waar de PPR dus wel enorm voorstander van zal zijn. Uiteindelijk is het de bedoeling alle voorkomende denkbeelden op ponskaarten te zetten die elkaar zo nodig beïnvloeden in het automatische kamerdebat. De resultaten daarvan komen ook automaties op ponskaart, zodat je als kamerlid wel eens een keer hoort hoe de samenleving wordt ingericht. Je krijgt altijd de beste oplossing.

Konkreet betekent het dit: stel dat je een nieuwe wet op de bedrijfsdemokratisering wil maken. Je zet alle klachten op ponskaarten. Even later komt daar een voorstel uit waarbij al die klachten onder-vangen zijn.

In een laatste fase zijn verkiezingen overbodig, omdat elke burger de demokratiseringscomputer kan voeden met zijn wensen. Elke Nederlander is dan kamerlid, waarmee we van het probleem van de schadeloosstellingen helemaal af zijn. Een aanmerkelijke bezuiniging dus. Waarmee we één van de belangrijkste doelen van de parlementaire democratie dan toch maar hebben bereikt.

PPR-aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 3 december 1976, nummer 93

Kongresredes van Ria, Bas en Wijnand

PPR
EERLIJK
PROBEREN

en verder:

4 Lubbers groeit door/5 Begrotingsdebatten
13 Noord Friesland Buitendijks/14 D'66: Amerika in Nederland

PPRAK

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Alice de Gier, Harm Lamberts, Johan Mug, Gerard de Oude, Kees van Twist.

redactie: Hans Berrevoets, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abonnement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

Kampagneleiders in alle aktiecentra

De campagne voor de verkiezingen van volgend jaar zal centraal geleid worden, zodat er over opzet en inhoud overeenkomstig is, maar zal op het nivo van de aktiecentra moeten worden uitgevoerd. Daarvoor zullen alle provincies er alle plaatselijke aktiecentra een kampagneleider moeten aanwijzen. In de centrale kampagnekommissie, die als voorlopig adres heeft Singel 277, Amsterdam, zitten Michel van Hulst als kampagneleider en Ernst Veen, Louis Vuurboom en Doeke van Egten als koördinatoren. Verder zijn bij de commissie onder anderen de lijsttrekker en de partijvoorzitter betrokken. Via een draaiboek en campagne-nieuwsbrieven worden de aktiecentra op de hoogte gehouden.

Men heeft een inventarisatie van

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Maandag:

Met veel van wat Jaap de Jong in PPRAK schrijft over een links alternatief ben ik het eens.

Bij veel zet ik ook vraagtekens of had het anders geformuleerd. Maar een centraal thema van zijn opzet is, dat links in Nederland een meerderheid kan halen en dat de weg daar naar toe de oppositie is; in ieder geval niet regeren met de christen-demokraten.

Dat wil ik niet zonder meer onderschrijven. Ik zou zeggen: in bepaalde gevallen zal dat noodgedwongen de weg zijn. Maar mijn moeilijkheid is, dat ik niet geloof dat je massaal vertrouwen krijgt (in Nederland althans niet) als je jezelf voorlopig buiten spel zet.

Als ik ook een stelling mag pomen, dan zeg ik, dat de toestand hier zo is, dat men van politieke partijen verlangt dat ze tot regeren bereid zijn als dat in redelijkheid van hen verwacht kan worden.

Logies, want al die beste brave

dingers die op de PPR stemmen, Jaap de Jong inkluis, voelen zich niet zodanig in den vreemde in onze maatschappij, dat ze niet in één of andere baan verzeild raken, studeren of andere maatschappelijke verantwoordelijkheden dragen.

De grootste moeilijkheid zit hem hierin, dat links theoreties en mentaal voorlopig niet klaar is om met sukses te regeren. Als Jaap nu zou zeggen: zie je wel, dan zeg ik: nee. Want wil je daarvan konsekwent de konsekwenties trekken, dan moet je ook niet aan verkiezingen meedoen.

Mijn punt is, dat links geen echt prakties uitvoerbaar antwoord heeft op het moderne kapitalisme. Waarbij ik van mening ben, dat de PPR met haar ontkapitalisering, democratisering, kleinschaligheid en menselijke maat behoorlijk ver is.

Er is teveel onzekerheid over eigen doeleinden. Er worden mensen in het veld gebracht die zwak in hun schoenen staan. Idealen worden maar zo ingeleverd bij het bereiken van het eerste het beste kompromis. Er is veel bereikt, maar in die zin heeft links slecht geregeerd.

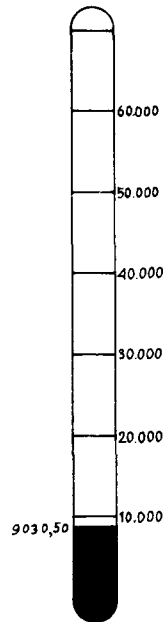
De progressieven hebben tijdens de kabinetsrit onvoldoende duidelijk gemaakt, dat ze slechts bezig waren voorbereidingen te treffen om de jacht op de beer te openen. Tegelijk zelfs ontkenkend dat ze daarin worden tegengewerkt.

De huid verkopen is er nog niet bij. Dat begrijpt elke kiezer. Zoals hij begrijpt en verwacht, dat we desondanks op jacht gaan.

ideeën gemaakt, waarbij duidelijk is, dat de PPR overal naar toe moet gaan waar mensen zijn: markten, vergaderingen, kantines, festijnen etc.

Aanvragen vanuit de partij voor een spreker of voor een werkbezoek door een kamerkandidaat lopen alle via de sprekerskoördinator: Gerard Jongerius, tel. 070 - 614911 (PPR-fractie Tweede Kamer) of 020 - 965306. Zijn adres is Kralenboek 7, Amsterdam.

Er wordt kampagnemateriaal gemaakt dat bij voorkeur moet worden gebruikt. Lokaal vervaardigd materiaal komt voor eigen verantwoording van de aktiecentra. Op alle materiaal moet het partij-symbool (de R-pijl) worden gebruikt en de PPR-kleur: blauw. Het adres van de PPR moet worden vermeld postbus 10, Lelystad. De penningmeester van de campagnekommissie is Guus Vrolijk uit Ommen. Zijn verkiezingsfonds bevat nu f 9030,50. Een goed begin.

Verkiezingsfonds
PPR,
giro 5555
te Ommen

SPEK
HET
PPR-
VERKIEZINGS-
FONDS!

ARGUMENTEN TEGEN UCM

Sinds wij de vorige keer schreven dat de politieke situatie rond de ultracentrifugefabriek in Almelo er somber uitziet, is het er niet veel beter op geworden. Natuurlijk, het kabinet heeft nog steeds geen definitief besluit genomen en zolang dat niet het geval is, behoort een verstandig besluit tot de mogelijkheden.

Niet alleen principieel, maar ook prakties gesproken heeft de PPR de beste argumenten om de uitbreiding tegen te houden. Maar dat schijnt niet altijd gunstig te zijn in de politiek, gezien de hevige strijd die binnenskamers woedt.

Als laatste ontwikkeling is daar Duitsland. Aan de ene kant een sterke druk, vaak buiten medeweten van de regering van de bondsrepubliek, om snel tot uitbreiding te beslissen. Maar aan de andere kant ook bijzonder hoopvolle ontwikkelingen.

De Duitse regerende liberale partij heeft op haar kongres een motie aangenomen die waarborgen vraagt voor de veiligheid van reaktoren en afval. Dat is in feite hetzelfde standpunt als wat de PPR inneemt. Die volledig terechte waarborgen kunnen niet gegeven worden en daarom kan men zeggen dat de Duitse liberalen zich tegen kerncentrales, waarvan men er in Duitsland vijftig (!) wil bouwen, heeft uitgesproken.

Ook in de gelederen van de eveneens regerende sociaal-demokraten is heftige beroering. Vooral in de streken waar de centrales gebouwd moeten worden vindt een snelle bewustwording plaats. Hopelijk is het politie-optreden in bijvoorbeeld Brokdorf, een optreden dat als een voorbode van het kernenergetijdperk kan

gelden omdat zulk een verdediging onvermijdelijk is, hier debet aan.

ONDER- ONTWIKKELD

De PPR heeft een werkgroepje ingesteld onder koördinatie van de voorzitter van de milieuwerkgroep, Theo Potma, dat de achtergronden van de uitbreiding van Almelo op een rijtje probeert te zetten. Dat is een erg goed initiatief van het bestuur, omdat de betrokkenheid en de kennis over „Almelo” bij zowel bevolking als parlement zeer gering is. De onzin die zelfs serieuze politici uitkramen, de klets-koek-argumenten die worden gebruikt... wij zijn met al onze technische ontwikkeling een onderontwikkeld volkje. Financieel-ekonomies is Almelo een flop. Alle kosten die tot nog toe zijn gemaakt heeft de overheid betaald, de orders zijn aanwezig en nog wil het bedrijfsleven er niet aan. Wie dan door wil gaan is blind.

Wat de buitenlandse politiek betreft is het nut van betrokkenheid van Nederland bij de ultracentrifuge van nul en generlei waarde. Duitsland gaat zijn gang, laten we ons geen illusies maken. Duitsland kan alleen tot stoppen worden gedwongen door de eigen bevolking.

Het kernenergieprogramma loopt uit de hand. Talloze landen beschikken of zullen beschikken over verrijkt uranium, waarmee makkelijk een atoombom is te maken. Hieraan medewerking verlenen is onverantwoordelijk, dwaas.

In het zojuist genoemde adviesgroepje zitten deskundigen die meer dan wie ook op de hoogte zijn met de verrijkingproblematiek, zoals Wim Smit en Peter Boskma van de Twentse technische hogeschool.

Anderen in de groep zijn Erik Jan Tuininga (beziningsgroep Energiebeleid), Egbert Boeken (VU), Van Gunsteren (Groningse universiteit) en Rien Blom (financieel directeur van een bouwonderneming).

DOM

Hun rapportage zal hopelijk bijdragen tot meer publiek inzicht in de lobby vanuit de kernenergie wereld, in het spel dat gespeeld wordt op volstrekt irrationele gronden. Elke gulden die besteed wordt aan energiebesparing is nuttiger, zinvoller, veiliger, beter voor de werkgelegenheid en rendabeler dan de gulden die besteed wordt aan het kernenergieprogramma. En toch wordt de weg van energiebesparing niet opgegaan. Dat is niet alleen irrationeel, dat is ook dom en onverantwoordelijk.

MENTEN

Het is bijna niet overdreven te spreken van het Nederlandse Wategate, als men leest hoe meneer M., vooral dankzij zijn geld, sinds de oorlog de blanke onschuld heeft kunnen spelen. Wat hier aan vriendjespolitiek en intimidatie van mensen met een normaal rechtsgevoel naar boven komt, tart elke beschrijving. De manier waarop ook nu de zaak M. zich ontwikkelt is verbijsterend.

Zijn ontsnapping is een gevolg van de nonchalance van de Nederlandse justitie en ook van de Nederlandse politiek, waarin Menten vrij spel had en heeft met zijn vindingrijke duivelskunsten. Had Van Agt niet moeten aftreden?

Hij had beter uit zichzelf kunnen weggaan om niet de indruk te wekken dat er nog iets te verdedigen was. Hij heeft de schuld

door Kees Waagmeester

van het Openbaar Ministerie in de ontsnapingszaak toegegeven. Dat klinkt misschien leuk, maar beter is het de verantwoordelijkheid te dragen die men draagt krachtens zijn functie en daarvan de konsequenties te trekken. Daarnaast heeft Van Agt zelf een slordigheid en ongeïnteresseerdheid aan de dag gelegd, die een slechte invloed heeft op de motivatie van de justitie om haar werk naar behoren te doen. Tragies is ook dat gewone justitiefunktionarissen, advocaten en politiemensen met hun hoofd tegen de muur zijn gelopen terwijl ze hun plicht probeerden te doen. Niet alleen nu, maar vooral sinds de jaren dat de zaak M. aan de orde is.

Een onafhankelijk onderzoek naar het falen van het Openbaar Ministerie zoals Bas de Gaay Fortman in het kamerdebat over Menten al heeft gevraagd, wordt er alleen maar noodzakelijker op.

De manier waarop Van Agt politiek heeft gereageerd op de kritiek die hij in de Kamer kreeg, getuigt niet van zijn vermogen nog iets aan zijn wijsheid toe te voegen.

De openbare discussie over de nota „Selektieve groei”, beter bekend als de structuurnota van minister Lubbers, is begonnen. Verschillende organisaties hebben hún kommentaar op de nota gegeven. De studiestichting van de PPR heeft in een uitvoerig rapport een kommentaar op de nota geleverd. De Tweede Kamer heeft een eerste openbare commissievergadering over de zaak gehouden. Daar heeft Leo Jansen namens de PPR het woord gevoerd. Op zijn betoeg willen we hier nader ingaan.

De nota van Lubbers streeft twee doelen na: continuïteit die door middel van het economies structuurbeleid moet zijn gewaarborgd en selektiviteit, waarvoor een zogenaamd facettenbeleid wordt opgezet. Doel van het structuurbeleid is de volledige en volwaardige werkgelegenheid, het terugdringen van de inflatie en een groei van het nationaal inkomen van $3\frac{3}{4}$ procent mede in verband met de werkgelegenheid. Het facettenbeleid moet de belangen van het milieu, de ruimtelijke ordening, een zuinig beheer van grondstoffen en energie en de belangen van de ontwikkelingslanden dienen.

Leo Jansen zei dat de verwachting was, dat de nota een structuur zou geven om de economie dienstbaar te maken aan het oplossen van de facetproblemen. De nota poogt echter een oplossing voor de problemen van vandaag (werkloosheid en inflatie) te geven door slechts herstel van de groei, zij het selektief een op een lager pitje.

Facetten belangrijker

Volgens Leo wil de nota het facettenbeleid aandacht geven, maar gaat uit van een onderschikking ervan. Volgens hem moet het facettenbeleid bovengeschiedt zijn, omdat van milieu, ruimtelijke ordening, grondstoffen en energie en niet in de laatste plaats de verdeling van de rijkdom in de wereld het gehele menselijke bestaan afhangt.

Waar de nota over de inkomens sprekt wordt niet gekozen voor een gemiddeld inkomens- en beste-

Lubbers geeft zich over aan groei

dingsnivo, waarnaar lagere inkomensgroepen worden opgetrokken en hogere teruggedrukt.

De groei die de regering nastreeft is die van stimulering van bedrijfsinvesteringen, bij voorkeur via de partikuliere onderneming. Er wordt gekozen voor kapitaals- en energie-intensieve bedrijfstakken: geen wezenlijk andere groei, dan wij tot nu toe gewend waren.

Leo hield een klemmend pleidooi voor volwaardige arbeid die te vinden is bij kleine zelfstandigen in landbouw, handel en ambacht. Tot 1980 laten we in die sectoren zo'n 115.000 volwaardige arbeidsplaatsen verloren gaan, terwijl men probeert met bijna twintig miljard gulden 200.000 arbeidsplaatsen elders te scheppen. Volgens Leo moet men zoeken in de richting van verlaging van de arbeidskosten en verhoging van de investeringskosten. Er kan een groter aksent liggen op loonkostensubsidie en overname van sociale premies.

Het is alsof de minister er zich bij het bedrijfsleven een beetje voor verontschuldigt dat hij het facettenbeleid belangrijk vindt. Als de minister vindt dat de wensen van de selektiviteit te hoog liggen, dan maak ik bezwaar, zei Leo.

Volgens de nota moet de nodige bescheidenheid betracht worden zolang niet duidelijk is hoezeer de randvoorwaarden, eisen en normen van het facettenbeleid zijn hard te maken. Leo: „Men zou ook van de andere kant uit kunnen zeggen, dat zolang niet duidelijk is dat de economiese ontwikkeling geen gevaren met zich meebrengt, geen afbreuk doet aan natuur en milieu of andere facetten, die economiese ontwikkeling niet wordt toegelaten”.

Hij vroeg waarom alleen sociaal-economische kolleges advies gaan uitbrengen over selektief groeibeleid en ekonomiese structuur. Waarom niet hierbij betrekken de raden voor de ruimtelijke ordening, ontwikkelingssamenwerking, energie en voor de milieuhygiëne?

Over de facetten zei Leo dat wat de ontwikkelingssamenwerking betreft het de PPR gaat om het versmallen van de welvaarts kloof tussen noord en zuid. „In de nota wordt deze doelstelling al snel verengd tot in-

ternationale arbeidsverdeling”. Als voor ons land de hoogwaardige industrie en de multinationale onderneming wordt gereserveerd, is het streven er in feite op gericht de welvaarts kloof te vergroten.

Er is niet zozeer een konflikt tussen continuïteit en selektiviteit. Continuïteit kan gezocht worden in werkgelegenheid maar ook in een materiële groei van de persoonlijke bestedingen. „Het streven naar volledige en volwaardige werkgelegenheid, gepaard aan verhoging van het materieel inkomen moet ten koste gaan van de selektiviteitsdoelstelling. Streven naar selektiviteit en naar de inkomensdoelstelling leidt tot blijvend hoge werkloosheid. Het is mogelijk om zowel volledige en volwaardige werkgelegenheid na te streven als selektiviteit. De konsekwentie is dan dat de besteding van de inkomensgroei anders gericht moet zijn, meer gaan in de richting van activiteiten die aan Nederland gebonden zijn. Op korte termijn zullen we minder inen uitvoeren, op lange termijn zullen wij problemen kunnen oplossen, waar de met ons concurrerende landen in een later stadium evenzeer en wellicht heviger mee te maken krijgen. Dan hebben we een voorsprong. Het gaat om arbeidsplaatsen in landbouw, ambacht en midden- en klein bedrijf, het gaat er om kleinschaligheid bij stadsvernieuwing, de isolatie van woningen en gebouwen, een miljarden investering in verbetering van de energie- en doelmatigheid in de produktie, een toenemende onderlinge verzorging, meer onderwijs. Zelfs in het kader van de huidige definities is dit groei van het nationaal inkomen. Het zal alleen een andere groei zijn dan die welke de regering nu voor ogen staat.”

Wat de ekonomiese orde betreft hebben zowel de westerse vrije ondernemingsgewijze produktie als de centraal geleide ondernemingsgewijze produktie in het Oosten tot gevolg, dat de kloof tussen noord en zuid groter wordt, het bestuur van staat en onderneming steeds groot-schaliger en burokratiser wordt, terwijl in de ekonomie het bestuur niet gekozen wordt en voor de meest betrokkenen onkontroleerbaar is. Een groter stuk van de ekonomie kan via de overheid lopen zonder centralisatie, zoals het instandhouden van het leefmilieu door landbouwers en middenstanders, waarvoor in de markt geen beloning aanwezig is.

De schaalvergroting zelf is onvermijdelijk in een ekonomiese orde waarin het streven naar bedrijfsdoelmatigheid in enge zin een hoofddoelstelling is. Grote ondernemingen zullen in de markteconomie blijven groeien ten koste van midden- en klein bedrijf. Leo vroeg de minister hierop in te gaan, omdat ook hij deze centralistische tendens zal verfoeien.

De Tweede Kamer is druk bezig in sneltreintempo een groot aantal begrotingen te behandelen. Hieronder willen we een paar hoofdpunten uit de PPR-bijdragen noemen.

Nederland loopt voorop met defensieuitgaven

Bij de behandeling van de begroting van defensie heeft Henk Waltmans zich aangesloten bij ARP-uitspraken die willen, dat er bij de komende kabinetsformatie duidelijke afspraken over defensie worden gemaakt. „Daar zijn wij het volkomen mee eens. Als het CDA werkelijk een voortgezette samenwerking met de progressieve partijen wenst, dan blijkt dat in ieder geval niet uit de opgeschroefde eis om aan defensie meer tegemoet te komen dan aan andere departementen. Er wordt hier veel op het spel gezet”, zei Henk.

Hij zei te hopen dat het kabinet niet voor deze druk zou zwichten. Herinnerend aan de loyaliteit van de PPR tegenover het kabinet, dat een defensiebeleid voert waarmee de PPR de grootste moeite heeft, zei Henk: „Naar onze mening zal de regering nu van anderen loyaliteit moeten vragen en verkrijgen.”

Het terugblikken op de afgelopen kabinetsperiode wat defensie betreft „kan slechts eindigen in zorg voor de toekomst”. Henk zei dat de PPR een defensiebeleid wil op grond van opvattingen over veiligheid en dat dat niet in eerste instantie een budgettaire kwestie is. Volgens hem komt de tijd dat de Nederlandse bijdrage niet meer voldoende zal zijn voor de huidige taakstelling. „Dan zullen we noodgedwongen wel moeten inperken, omdat wij het eenvoudig niet meer kunnen betalen.” In het debat over de Navo zei Henk: „Voor de landmacht moeten de MBFR-onderhandelingen afpalen, welke de noodzakelijke voorzieningen voor de toekomst zijn. Ook de NAVO zal moeten erkennen dat er een einde in zicht is voor de onbeperkte uitbreiding van de vernietigingscapaciteit. De financiële wal keert het oorlogsschip vanzelf.”

Elke beschuldiging dat Nederland onvoldoende zou bijdragen aan de bondgenootschappelijke verdediging noemde Henk onzin. In miljoe-nen dollars per jaar neemt Nederland in de wereld de dertiende plaats in. Per hoofd van de bevolking komen we op de negende plaats. Binnen Europa staan we wat dit laatste

betreft op de vierde plaats, na Duitsland, Zweden en Noorwegen. Per m2 te verdedigen oppervlakte komen we na Duitsland op de tweede plaats.

„Deze rangorden zeggen net zoveel als een wereldlijst van voetbalklubs over de laatste 50 jaar. Deze rangschikking houdt net zoveel steek als al die andere rangschikkingen. Het is dus niet voor iedereen bevredigend vast te stellen of wij weinig of veel uitgeven.” Hij constateerde dat de Navo geen enkele reden heeft Nederland te beschuldigen. Welke opstelling van cijfers men ook kiest; steeds blijkt dat Nederland voldoende uitgeeft.

In het debat over de Navo zei Henk dat zijn fractie elke uitbreiding van de Navo afwijst, vandaar dat Spanje nooit lid van de Navo zal kunnen worden.

Helsinki moet permanent vervolg krijgen

Henk Waltmans heeft bij de begroting van buitenlandse zaken gepleit voor een permanent overleg als follow up van de Europese veiligheidskonferentie in Helsinki. De vervolgonferentie van volgend jaar van Belgrado mag niet de begrafenis van Helsinki worden, zei hij. Hij sprak zijn zorg uit over de kwaliteit van de democratie in sommige lidstaten van de EEG (Noord-Ierland en Duitsland).

Hij pleitte voor het aanhalen van de economische betrekkingen met de Comecon-landen en zei dat de EEG niet altijd positief en verstandig op toenaderingspogingen van die kant had gereageerd. Volgens Henk moeten de Oosteuropese landen meer doen om hun strikt humanitaire problemen op te lossen. Hij pleitte voor een regeling voor huwelijken tussen inwoners van Roemenië en ons land, een pleidooi dat hij ook in Roemenië zelf heeft gehouden.

Kamer tegen Vredeling-huwelijk

Michel van Winkel heeft bij de begroting van defensie een motie ingediend om het zogenaamde Vredeling-huwelijk tegen te gaan. Dat gaat om de verruiming van de vrijstelling van militaire dienst van kostwinners, waardoor volgens de motie op oneigenlijke gronden huwelijken worden gesloten.

De motie werd ondertekend door vertegenwoordigers van een kamermeerderheid, maar Michel trok de motie in toen de minister zich bereid verklaarde de gehele kwestie van het dienstplichtbeleid begin volgend jaar met de Kamer te bespreken.

Verbreek culturele banden met Zuid-Afrika

De PPR-fractie heeft bij monde van Bas de Gaay Fortman een felle aanval gedaan op het cultureel verdrag dat Nederland met Zuid-Afrika heeft. Het is een illusie te denken in het kader van het cultureel verdrag een kritiese dialoog te kunnen voeren. „Dit verdrag maakt ons medeplichtig aan de apartheid. Een reële taksatie van de huidige situatie in Zuid-Afrika moet wel uitmonden in de konklusie dat het cultureel verdrag moet worden opgezegd.”

Bas diende daarover een motie in, die hij aan het eind van het debat echter weer introk. Het zag er niet naar uit dat de motie een meerderheid zou krijgen. Een reden was ook, dat de vice-voorzitter van het Zuidafrikaanse blanke parlement had gezegd, dat het verdrag niet meer waard is dan het papier waarop het gedrukt is. Bas zei het verdere beleid van de minister te willen afwachten en opnieuw over de zaak in discussie te willen gaan bij de behandeling van de nota Internationale culturele betrekkingen.

Bij de begroting van buitenlandse zaken zei Bas verder, dat het Nederlandse buitenlandse beleid maar één konstante kent: „De tijd gaat voort en de wereld verandert, maar het Atlanties bondgenootschap blijft bestaan.” Moeten we blijven leven onder de „Amerikaanse atoomparaplus” vroeg hij. De strategie van het kernwapenevenwicht is tot mislukken gedoemd.

Bas verzette zich tegen het indelen van de wereld in invloedssferen en pleitte voor supranationaliteit op wereldniveau.

De doelstellingen van het buitenlandse beleid noemde hij wel goed, maar hij vroeg zich af welke strategie de regering volgt. Zo'n strategie is ook vereist met het oog op de belangstelling in eigen land. „In het debat van vandaag zullen niet veel Nederlanders geïnteresseerd zijn. Ze zien het belang er niet van in. Dat zou misschien anders worden als Nederland bewust zou sturen naar een nieuwe wereldorde, die de grote bedreigingen van ons bestaan zou kunnen afwenden. Bij acties voor mensenrechten moet de publieke opinie niet gezien worden als een spaak in het wiel, maar als een

ondersteuning. Het draagvlak van de buitenlandse politiek moet worden vergroot. Dat maakt het belangrijk te streven naar zichtbaarheid", aldus Bas.

Milieu moet voorrang in beleid krijgen

Bij de begroting van milieuhygiëne heeft Kees van Kuyen gewezen op de te geringe voorrang die het milieu in het regeringsbeleid krijgt. Hij prees het feit dat een aantal wettelijke regelingen tot stand is gekomen en komen, maar waarschuwde dat die instrumenten moeten worden uitgewerkt en dat dan pas het nuttige effect zal blijken.

In de nota over de economische structuur is het milieu maar één van de facetten. Het milieu moet

meer dan een facet zijn, ook gezien de altijd optredende traagheid in de doorwerking van een beleid. „Niet de economische structuur mag de doorslag geven, maar de rek in de biosfeer", zei Kees. Op lange termijn erkent de regering dat, maar wanneer worden de consequenties ervan getrokken, zo vroeg hij zich af. „Het ekologiese gegeven, al was het alleen maar uit overwegingen van puur lijfsbehoud, dient het absolute primaat te hebben". Hij zei niet te begrijpen dat minister Vorink akkoord gaat met de onderschikking van het milieu aan de economische ontwikkeling. De minister laat zich in de verdediging drukken. Volgens Kees van Kuyen moet de bewijslast in het milieubeleid worden omgekeerd.

Tenslotte hield hij een pleidooi voor het zeer bedreigde biologiese evenwicht in de zee, waarbij hij wees op ongelukken bij boringen zoals in Schoonebeek, afvalwater, dumping en verontreiniging vanuit de atmosfeer. „We moeten bedenken dat er een directe relatie is tussen het leven op het land en dat in de oceanen."

PPR steunt doelgroepen-beleid

Dolf Coppes heeft namens de fractie gezegd het voorgenomen versterkte en geheel nieuwe concentratiebeleid gericht op doelgroepen in ontwikkelingslanden belangrijk te vinden. De gerichtheid op de ontwikkeling van het platteland ondersteunt de PPR van harte.

Dolf zei de vele uitlatingen over radikale her-oriëntatie uit de mond van minister Pronk serieus te nemen. Wat de concentratielanden betreft zei Dolf dat de hulp aan Indonesië beter kan worden stopgezet. Hij vroeg Pronk of die van mening is dat beheersing van de inkomens-groei in de rijke wereld, sociaal-economische blokvorming in de derde wereld, toezicht op multinationals ook elementen zijn van de nieuwe economische orde.

Nieuwe voorzitter Wijnand van Hoogevest op kongres:

„PPR-leden moeten zelf de verkiezingen maken"

De nieuwe voorzitter van de PPR, Wijnand van Hoogevest, heeft het najaarskongres besloten met een rede waarin hij er de nadruk op heeft gelegd, dat niet de „indrukwekkende kandidatenlijst" of het bestuur, maar de overredings- en overtuigingskracht van de basis straks bij de verkiezingen de stemmen moeten opleveren.

Over zijn werken binnen de PPR zei hij, dat het gevoel met vrienden te mogen samenwerken de zelfwerkzaamheid en het actief bezig-zijn van ieder lid bevordert. De doelstelling van de PPR ieder mens als deelnemer aan de maatschappij tot zijn recht te laten komen, leidt tot een vergaande spreiding van macht, inkomen, vermogen en werkgelegenheid. „Dit moet niet een uit het hoofd geleerd lesje zijn, maar moet consequenties hebben voor onze beoordeling van de maatschappij", zei hij.

Volgens hem veroordeelt een maatschappij die uitgaat van het principe dat je halen moet wat er te halen is, zichzelf. „We kunnen niet doorgaan met produceren tot de kliniese dood erop volgt".

Het kabinet-Den Uyl heeft binnen

haar mogelijkheden aanzetten gegeven om op het leed en de bange vragen van de wereld een antwoord te geven, „maar ik haal pas opgelucht adem wanneer ik ons verkiezingsprogramma lees waarin perspectief wordt geboden aan een dolgedraaide maatschappij".

Hij zei dat de beschuldiging van bijvoorbeeld Steenkamp, dat de PPR dramt, weerlegt moet worden door er op te wijzen, dat pogingen om de vervreemding van de mens te doorbreken niets met gedram te maken hebben.

„Met wie moet de uitvoering van ons programma in de praktische politiek nu eerlijk geprobeerd worden? In de eerste plaats met onze neven en nichten in de PvdA. De ontwerp-resolutie is een indrukwekkend duidelijk stuk, gespeend van alle arrogantie. Wij vragen de kiezers die vinden dat we het goed hebben gedaan op ons te stemmen en als ze niet op ons stemmen is het alternatief een VVD-kabinet voorzien van een centrum-demokraties randje. Dat is de keus".

„Zo'n kabinet zal inderdaad gaan puinruimen. Maar wie is dat puin? Dat zijn de minimum-loners, de be-

jaarden, de woonwagenbewoners, de bewoners van de onleefbaar geworden steden en de sociale uitkeringsgenieters. De winsten vergroten en de kollektieve voorzieningen omlaag is de oplossing van alle problemen. Maar zo is het niet, kongres", zei Wijnand.

Eerlijk proberen is volgens hem de operatie 2 maal 7, aanduidend het jaar van de verkiezingen, waarin voor de tweede maal een echte keus moet worden gemaakt en aanduidend het aantal zetels dat we gaan behalen. „Bloei op, recht uw rug, zet u in voor de eerlijke strijd. Laat duizend bloemen bloeien", zo besloot hij zijn rede.

Wijnand feliciteert Ria Beckers

AKTIE-VOER

Folders, brochures, boeken en dergelijke voor deze rubriek opsturen aan Dick Rietbergen, van der Mondestraat 145, Utrecht.

Anti-fascisme-kampagne

De toenemende schending van mensenrechten heeft Clat-Nederland op verzoek van organisaties in Latijns Amerika ertoe bewogen een zes maanden durende „kampagne tegen het toenemend fascisme in Latijns Amerika” te starten. De organisaties kenschetsen de situatie namelijk als „fascistische” en waarschuwen voor verdere uitbreiding.

In een kleine brochure reikt Clat actiesuggesties aan, zoals verzending van briefkaarten, helpen bij onderzoek naar de rol van het Nederlands bedrijfsleven in Latijns Amerika, financiële en morele steun aan de onafhankelijke en democratische arbeidersbeweging in Latijns Amerika.

Voor informatie: Clat-Nederland, Nieuwe Gracht 47, Utrecht, (030) 319675. Giro 1918108 met vermelding „steunfonds”.

Hou 't klein

In het kader van een (reeds gehouden) Studium Generale van de Katholieke Hogeschool Tilburg verscheen een bundeltje artikelen over kleinschaligheid onder de titel „Hou 't klein”.

Vanzelfsprekend zijn in dit boekje enige stukken uit het gelijknamige boek van Schumacher opgenomen. Van de elf artikelen noemen we hier verder: „Bloemen in beton”, „Aangepaste technologie in ontwikkelingslanden”, „klein-

schalige landbouw in de toekomst”.

Te bestellen bij Katholieke Hogeschool, Hogeschoulaan 225, Tilburg, (013) 662166/662266.

PRO

Reeds eerder berichtten wij in deze rubriek over de werkgemeenschap PRO, een groep die zoekt naar nieuwe vormen van samenleven.

Op 22 en 23 januari organiseert PRO een weekend rond gemeenschapsvorming voor mensen die een leef- of werkgemeenschap willen opzetten en mensen die hier al ervaring mee hebben opgedaan. Deze landelijke bijeenkomst begint zaterdag half drie en duurt tot zondagmiddag. Zij vindt plaats in het PRO-huis, Kannenburg 201, Deventer. Op dit adres is ook alle informatie op te vragen en kan men zich opgeven. Vanwege de beperkte deelname-mogelijkheden wordt ieder verzocht zich van tevoren en tijdig op te geven.

Kerstkaarten

Clat-Nederland geeft weer een nieuwe serie kerst- en nieuwjaarskaarten uit. Dit jaar vier foto's. De opbrengst komt ten goede aan Flast, het solidariteitsfonds van Clat, opgericht voor de ondersteuning van de gezinnen van gevangenen genomen of vermoorde vakbondsleden. De prijs van een pakje van vier kaarten is f 2,85, inclusief porti, met een lichte reductie bij afname van twee of meer pakjes. Bestellingen zijn uitsluitend mogelijk door storting van het vereiste bedrag op giro 1918108 ten name van Clat-Nederland, onder vermelding van het gewenste aantal pakjes.

Sociale geschiedenis

De redactie van het onafhankelijk Gronings histories studentenblad Groniek heeft een themanummer over sociale geschiedenis samengesteld. In de eerste twee

artikelen worden verschillende opvattingen over sociale geschiedenis weergegeven. Deel twee bevat vier artikelen over de verhouding van sociale geschiedenis tot andere wetenschappen, te weten de sociale wetenschappen, rechtshistorie en sociale geografie. Het derde deel bestaat uit vier case-studies over de spoorwegstaking van 1903, armenzorg en bedelarij, de opkomst van de arbeidersbeweging (deze drie in het noorden) en de groei van het anti-joodse stereotype. Deze vier studies zijn het interessantst al geven ze meer een beeld van de onderzoeksmethoden dan een weergave van de situatie. Tussendoor komen echter wel tal van wetenswaardige feiten naar voren.

Groniek 45/46 is te bestellen door overmaking van f 5,75 (inclusief) op giro 1496758 ten name van Groniek, Heresingel 13, Groningen.

Cuba

Op zaterdag 11 december houdt Venceremos (solidariteit met Cuba) vanaf 14 uur een Cubadag in De Brakke Grond in Amsterdam. Inlichtingen tel. 020-934223.

Oorlog in de kinderkamer

De Stichting Vredesopbouw geeft voorlichting op het gebied van vredes- en veiligheidsvraagstukken.

Het novemnummer van haar maandblad besteedt veel aandacht aan Sinterklaas en de bewapeningswedloop van de speelgoedfabrikanten. Rita Kohnstamm gaat in op de vraag of oorlogsspeelgoed slecht is voor kinderen; u kunt lezen over de ervaringen van een gekleurde Nederlander met het verschijnsel Zwarte Piet en over de redenen waarom Lego geen oorlogsspeelgoed maakt.

Verder artikelen over de activiteiten van de Chileense Geheime Dienst, de militarisering van de samenleving en de Vrouwen voor Vrede Beweging in Noord-Ierland.

Meer informatie over Vredesopbouw en een gratis proefnummer van het blad aanvragen bij: Stichting Vredesopbouw, Parkstraat 9, Utrecht. Tel.: 030-316925.

Chili

In december worden overal in het land bijeenkomsten gehouden over Chili. Er wordt actie gevoerd om de politieke gevangenen en speciaal om de vermisten. De slotavond vindt plaats op 20 december in de Handwegkerk, Handweg 117, Amstelveen, waar dr. Helmut Frenz, de Lutherse bisschop van Chili die zijn land niet meer in mag en juist de 20ste december in Nederland is, zal spreken.

Voor inlichtingen over de actie en de samenkomsten tel. 020-982131 van de Stichting Salvador Allende.

Zwart arbeidersverzet

„Steun de stakingskassen van het zwarte arbeidersverzet in Zuid Afrika, Giro 3301836 op het steunfonds voor de ondergrondse vakbeweging Sactu van het ANC” vraagt de Anti Apartheidsbeweging Nederland, postbus 10500, Amsterdam.

Suriname-bulletin

Nog steeds geen abonnement op het Surinambulletin? Kost maar twaalf gulden per jaar. Losse nummers kosten f 1,25.

Bestellen bij Suriname-comité, postbus 5327, Amsterdam, postgiro 2768888.

Novib

De Novib heeft haar actie onder PPR-ers met groot succes kunnen afsluiten. Op een oproep in enkele PPRAK's geleiden om een steunabonnement te nemen, hebben meer dan 600 PPR-leden gereageerd. De verwerking ervan kost even tijd, vandaar dat de Novib van de abonnees enig geduld vraagt.

In een opwelling heb ik deze week de krantenkoppen van één willekeurige dag, maandag, bij elkaar gezet. Dat gaf de volgende momentopname:

• Tweeduizend werkende jongeren eisen in Hengelo afschaffing van leerkontrakten; het NVV past ervoor om in de beleidscommissie scheepsbouw te blijven zitten, alleen om duizenden mensen de WW in te helpen; ook Spaanse officieren kregen geld van Lockheed en een Gronings onderzoek wijst uit dat rechters zich schuldig maken aan klassejustitie, vooral ten aanzien van werklozen en Surinamers.

• Verder: de vooruitzichten voor een vreedzame machtsoverdracht in Rhodesië zijn slecht; er waren opnieuw gevechten tussen Israël en de Palestijnen voor de kust van Libanon en vijftien Westeuropese socialistische partijen praten vrijblijvend over ontspanning en over een toekomstige Europese kernmacht.

En tenslotte: een schip uit Soedan lost een grote hoeveelheid zware stookolie op de Westerschelde; de oogst van 170 hektare prei moet worden vernietigd omdat hij met vergif is bespoten; pas nu is bekend geworden dat jaren geleden honderden Russen zijn gedood bij een ongeluk met afval van kerncentrales.

Het welzijn van mensen bedreigd door het economies machtssysteem en zijn direkte gevolgen — werkloosheid, uitbuiting, omkoperij en discriminatie van niet-werkenden —, door onverantwoordelijk omgaan met het leefmilieu, door geweld en onderdrukking van enkelingen en hele bevolkingsgroepen. Dát is het beeld van één dag krantenkoppen. En op diezelfde willekeurige dag — het kán toeval zijn — geen spoor van een antwoord, geen enkel positief geluid, in welke richting dan ook. Of het moest zijn dat D'66 zegt een tweede kabinet-Den Uyl te willen steunen, dat China zijn betrekkingen met Moskou wil verbeteren en dat er uit de Partij van de Arbeid negatieve reacties komen op Den Uyls gedachten over een langzamerhand beruchte ontwerpresolutie.

Maar dat waren niet de antwoorden die ik zocht. De politici modderen wel moeizaam voort. De vraag van het voortbestaan van hun partij, het zetten van de puntjes op de i van hun reacties met anderen vraagt soms jarenlang manoeuvres, soms wekenlang opgewonden discussiëren, maar behalve de politici zelf en de drukpersen van de kranten wordt bijna niemand er warm of koud van. En wie kan zich nog voorstellen dat die politiek werkelijk met oplossingen kan komen voor de problemen van het eigen bestaan?

Kongresrede van lijsttrekker Ria Beckers

Die krant van maandag versterkte de diepere gevoelens van onbehagen, die gaandeweg de discussie over de ontwerpresolutie van de partijbesturen van PvdA en PPR bij mij waren gegroeid. Diepere gevoelens van onbehagen. Want hier was niet alleen sprake van een verhitte, maar tijdelijke, procedure-diskussie tussen politici, die over de hoofden van de meeste andere Nederlanders heenging en zo ondoorzichtig bleef dat ook geïnteresseerden alle interesse verloren. Die discussie diende alleen als dekmantel voor iets anders.

Waar het om gaat is dat de hardnekkige pogingen, die een grote groep progressieven sinds de jaren zestig doet om politiek en het leven van mensen met elkaar te verbinden, nog steeds door de politici die kiezen voor het midden gefrustreerd worden.

Wat dat betreft is er nog erg weinig veranderd.

Van oudsher bedrijven de confessionele partijen vooral organisatorische politiek en geen inhoudelijke. Anders gezegd: kiezen zij voor macht en niet op de eerste plaats voor beleid. Vooral vanuit de KVP is altijd gesproken in termen van „een centrumpartij zijn” (dwz je beleid ophangen aan wat links en wat rechts wil) en van „het harmoniseren van belangen” (dat overigens altijd in het voordeel is van de machthebbers). Keer op keer hebben de Christen-radikalen en later de progressieven geprobeerd de confessionele partijen te dwingen tot een duidelijke keuze voor een beleid. En keer op keer is dat mislukt. Partnerruil wordt nog steeds door de voorzitter van het CDA verdedigd. En nu, als klap op de vuurpijl, hebben KVP en ARP — ook Aantjes en Boersma — gekozen voor één CDA, mét een partij die fel oppositie heeft gevoerd tegen het kabinetsbeleid waar ze zelf als regeringspartijen verantwoordelijk voor zijn. Opnieuw een keuze voor macht, ten koste van beleid.

Een nieuw beleid

Tegenover dit machtsdenken staat de keuze van de progressieven voor, zoals het in Keerpunt is verwoord, een nieuw beleid, een nieuw bestel, een nieuwe samenleving. „Een nieuw beleid, dat de burgers inspireert om daadwerkelijk aan de beleidsvorming deel te nemen. Een nieuw politiek en maatschappelijk bestel, geheel gebaseerd op het beginsel van gelijke zeggenschap van

alle burgers. Een nieuwe democratie, waarin de bestaande machtsverhoudingen in onze samenleving worden doorbroken en grotere gelijkheid tussen mensen en volkeren wordt beoorderd.”

Juist omdat het in de politiek om mensen gaat, kiezen de progressieven in deze ontwerp overeenkomst opnieuw voor een vernieuwend beleid. Daarom stellen zij zichzelf — in antwoord op de totstandkoming van het CDA en op drie jaar samenwerking met confessionele partijen — de grenzen waarbinnen dit beleid nog gerealiseerd kan worden. Daarom vragen ze de kiezers de macht om dit beleid te kunnen uitvoeren.

Juist omdat het in de politiek om mensen gaat is het belangrijk dat de tegenstelling tussen machtspolitiek en inhoudelijk politiek denken duidelijk wordt en duidelijk blijft. Uit de discussie is gebleken dat die tegenstelling ook door de Partij van

omdat h

de Arbeid heenloopt. Het lijkt me dat de PPR er recht op heeft ook in deze te weten waar ze aan toe is.

Misleidend reveil

Het gaat in de politiek om mensen. Het gaat erom dat mensen zich gaan realiseren hoe ze leven, aan welke belangen ze onderworpen zijn en welke gevaren hen bedreigen, en dat ze zelf en samen het heft in handen durven nemen. Daarvoor moet de politiek de voorwaarden scheppen. Zorgen dat mensen — mannen én vrouwen — zich vrij kunnen maken voor hun eigen en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Dat betekent dat de politiek allereerst mogelijk moet maken dat iedereen volledig de kans krijgt om zijn persoonlijke kwaliteiten te ontwikkelen en te gebruiken, in opvoeding, onderwijs en werk. Dat betekent dat de politiek de situatie moet doorbreken dat mensen in hun vrijheid worden belemmerd, doordat ze minder dan anderen delen in inkomen en welvaart. Dat houdt bovendien in dat iedere mens en iedere groep mensen de zeggenschap krijgt waar hij recht op heeft, in dorp, wijk of bedrijf, in het land en de wereld waarin zij of hij woont.

Maar het uitvoeren van deze diep in ons systeem ingrijpende maatregelen, die de mens uiterlijk vrij

maken, is niet voldoende en zelfs niet mogelijk als die mens er niet in slaagt zich ook innerlijk vrij te rechten. Het is daarom dat de PPR politieke partij én vernieuwende beweging tegelijk wil zijn.

Ook mentaliteitsverandering is een bevrjdingsproces. De dwangbuizen waaruit we ons los moeten maken zijn; de ons van jongsaf ingegoten mentaliteit van presteren en met de ellebogen werken, het ons opgedrongen hunkeren naar steeds meer bezit en steeds meer luxe, en de eisen die vastgeroeste gezagsverhoudingen en rolpatronen ons stellen.

Behalve het ekonomies systeem zelf zijn het die dwangbuizen die verantwoordelijk zijn voor de frustraties, de angst en de eenzaamheid van onze welvaartsmaatschappij.

En als politici suggereren dat ze werkelijk iets kunnen doen. aan angst en psychiese nood, zonder dat ze ooit bereid blijken het systeem dat mensen kapot maakt aan te

kiest voor de voorbije situatie van tienduizenden heimelijke abortussen per jaar, met alle ellende van dien. Een *anti-kraakwet* die zonder meer kiest voor de rechten van het eigendom, in die zin dat eigenaars hun huis leeg kunnen laten staan terwijl anderen aan hun recht op behoorlijke huisvesting niet toekomen.

Het ethies reveil is niet alleen een ekskuus dat politici zichzelf aan de hand doen om de wezenlijke vragen van de samenleving — met name de vraag naar de machtsverhoudingen — te kunnen ontlopen. Het is, ben ik bang, ook een welbewuste poging om te verhinderen dat die vragen vanuit de samenleving zelf te veel gesteld gaan worden. En waar is dan het einde? De openlijke uitspraken van Franz Jozef Strauss dat kiezers gewonnen kunnen worden door het aanwakkeren van vrees en angst én de berufsverbote staan niet los van elkaar. Politici die inspelen op angst en

solidariteit. Dat betekent dat ze pal zal staan voor de toch al niet optimale voorstellen inzake de bevoegdheden van de ondernemingsraden, de vermogensaanwasmeling, de grondpolitiek en voor een juist gerichte stimulering van investeringen, die de komende maanden in het parlement worden behandeld.

De PPR is een partij, die wat ethies verkeerd is niet politiek wil goed praten. Dat betekent onder meer dat ze het gebruik en het dreigen met kernwapens afwijst en dus ook het Nederlands lidmaatschap van de NAVO; dat het apartheidsbewind in Zuid-Afrika voor haar de konsekwenties heeft van een ekonomiese boykot.

Dat zo'n partij — zeker als regeringspartij — een bedreiging is voor velen, is dagelijks te merken.

Dat zij haar doelstellingen slechts stapje voor stapje en samen met anderen zal kunnen verwezenlijken, moet ze zich blijven realiseren. Mildheid en geduld zijn in deze situatie even onmisbaar als konsekwent handelen en onderlinge solidariteit.

om mensen gaat

pakken en zonder dat ze in hun beleid konsekwent solidair zijn met de zwakken, dan zijn ze goedkoop, zelfs misleidend bezig.

Als politici suggereren dat veiligheid en geborgenheid een kwestie is van terugvalen op verstarde gezagsverhoudingen en rolpatronen en niet van vrijheid en verantwoordelijkheid — dus solidariteit —, dan is dat verregaand on-ethies. En als zij erin slagen die opvatting in politieke maatregelen om te zetten, is dat des te erger. Voorbeelden kennen we:

Jeugdbeschermingsvoorstellen die kiezen voor hét gezag en jonge mensen in de kou laten staan als dat gezag faalt. Een *wet op de arbeid van buitenlanders* die het recht van de eigen verantwoordelijkheid en vrijheid van de werknemer met voeten treedt.

De opvatting dat *hét gezin* beschermd moet worden door aan andere samenlevingsvormen niet dezelfde rechten te geven; alsof de waarde van het gezin niet bepaald wordt door de mate waarin men elkaar — man, vrouw én kinderen — tot zijn recht laat komen en elkaar veiligheid biedt; alsof de politiek zou moeten bepalen hoe mensen moeten samenleven. Een *wetsvoorstel op de onderbreking van zwangerschap* dat een verantwoorde afweging tussen een eerste mogelijkheid tot leven en een zo volwaardig mogelijk menselijk leven bij voorbaat uitsluit, maar daardoor wél

frustraties moeten wél weten wat ze doen. Angst is een slechte raadgever. De roep om een sterke man is meer gehoord; en de gevolgen kennen we.

Beleid en macht

Radikalen, de PPR wil een partij zijn die de inhoud van het beleid belangrijker vindt dan het verwerken van macht.

Dat betekent bijvoorbeeld dat ze de uitbreiding met staatsgeld van de Almelose fabriek die atoombrandstof voor kerncentrales maakt, niet accepteert, ook niet in een onduidelijke partij-politieke situatie. Een onderzoek naar de ekonomiese aspecten van dit plan lijkt op zichzelf nuttig, maar zo'n onderzoek zegt nog niets over de relatie met kernenergie en de onaanvaardbaarheid daarvan.

Het betekent dat ze voor zichzelf grenzen stelt aan regeren, in alle openbaarheid; dat betekent ook dat ze — mét de twijfels die ze heeft — haar medeverantwoordelijkheid voor het huidige kabinetsbeleid verdedigt en tegelijk vasthoudt aan een duidelijker progressief beleid voor 1977.

De PPR is een partij die erop uit is de machtsstructuren en de mentaliteit van onze samenleving werkelijk te veranderen en die konsekwent opkomt voor samen delen en

Aarzelig

Tenslotte: ik moet bekennen dat ik aanvankelijk zeer aarzelend heb gereageerd op een mogelijke kandidatuur voor het lijsttrekkerschap. Me steeds weer afvragend: hoe hard zijn de argumenten van anderen en welke argumenten kan en mag je daar zelf tegenover stellen. Intussen hebben we besloten ons — met ons gezin — voor een beperkte tijd op deze situatie in te stellen.

Iets van mijn aarzelig hoop ik te houden. Want de politiek is slecht gediend met mensen die zichzelf onmisbaar achten.

Het lijsttrekkerschap en wat daaruit voortvloeit vat ik op als een spreken en optreden vanuit de partij, zo eerlijk en zo duidelijk mogelijk. Daar wil ik ook op aangesproken worden. Ik aanvaard het omdat ik weet, dat een groep mensen als de PPR, die erg flexibel en met veel overtuigingskracht de wezenlijke vragen aan de orde blijft stellen, van enorm belang is in het politieke krachtenveld. PPR: eerlijk proberen!

Geen verantwoordelijkheid zonder invloed

De oprichting van onze partij was een rechtstreeks gevolg van de teurstellingen die de leden van de werkgroep van christenradikalen in de konfessionele partijen ondervonden. Treurig genoeg ging het toen, in de jaren '66-'68, om dezelfde zaken als nu: de samenvoeging van KVP, ARP en CHU in een nieuw machtsblok zonder dat daarbij een principiële keuze werd gedaan voor progressieve politiek. Christenradikalen uit de KVP gaven de eerste stoot tot de oprichting van de PPR, op 1 maart 1968. Zij beschikten toen al over een duidelijk politiek program, geformuleerd door het christen-radikalen kongres in Scheveningen, november 1967. Maar het bleek dat ook anderen vanuit andere levensovertuigingen tot die denkbeelden waren gekomen. Als het gaat om de levensbeschouwing, kun je de PPR zien als een partij waarin christen-radikalen, radikaal-liberalen en anti-autoritair socialisten broederlijk en zusterlijk samenwerken. Zij hebben elkaar gevonden in een radikaal-demokratische partij.

De PPR benadert de politiek niet primair vanuit de centrale overheid die dan macht, inkomen, kennis, en arbeid zou moeten spreiden. Voor ons gaat het in de eerste plaats om de mens. Ieder individu heeft recht op zeggenschap, recht op inkomen, recht op ontplooiing van zijn gaven, recht op zinvolle arbeid. Als je dat recht wilt verwezenlijken, dan zal dat niet gaan zonder ook aan de overheid een rol toe te kennen. Toch is het een belangrijk verschil in benadering, want de politiek loopt het voortdurende gevaar individuele mensen uit het oog te verliezen.

Het behoort dan ook tot het wezen van de PPR dat zij mensen wil zien. Vandaar ons verzet tegen bureaucratiese oplossingen, tegen schaalvergroting en in het algemeen tegen alle onoverzichtelijke verbanden, tegen alles wat de individuele verantwoordelijkheden verdoezelt. Nog afgezien van de risico's waarmee je toekomstige generaties opzadelt, ligt alleen al daarin een principiële bezwaar tegen kernenergie. Nog afgezien van het onaanvaardbare risico van een atoomoorlog, ligt alleen al daarin een principiële bezwaar tegen een veiligheidsbeleid dat zich niet baseert op het verzet van mensen, maar op de inzet van het ene wapensysteem tegen het andere.

Met de overtuiging dat elk leven telt hangt samen het geloof in de waarde van het leven. De leefbaar-

heid moet worden gewaarborgd, niet alleen hier maar ook elders op de wereld; niet alleen voor de huidige maar ook voor de toekomstige generaties. Vandaar de nadruk die wij willen leggen op de verantwoordelijkheid van de rijke landen voor de menswaardigheid van het bestaan in de derde wereld; vandaar ook de naam van milieupartij die wij hebben verworven. Dat het leven meer is dan produktie en konsumptie alleen komt tot uitdrukking in de nadruk die wij leggen op het recht op welzijn.

De praktijk leert dat een partij die op deze principiële wijze politiek wil bedrijven, zich tevreden moet stellen met een aanhang van tussen de 5 en 10 pct. van de kiezers.

Om een grote massapartij te kunnen worden moet je óf direkte aansluiting zoeken bij religieuze of andere verbanden waarin de mensen al zitten — een zuil dus — óf je vooral richten op de direkte belangenbehartiging voor een grote groep óf beide. Gegeven het karakter van onze partij mogen wij met de 5 pct. die wij nu hebben, heel tevreden zijn.

Dit betekent natuurlijk wel dat wij om de besluitvorming te kunnen beïnvloeden samenwerking moeten zoeken met andere partijen. Dat brengt mee dat je compromissen moet sluiten en concessies moet doen. Voor een partij die heel erg overtuigd is van haar eigen visie is dat een ingrijpende zaak. Je wilt iets met overtuiging en er gebeurt steeds weer wat anders.

Laatste grote kongresrede van Bas de Gaay Fortman

Sommigen in progressieve kring noemen dat pijn lijden. „Regeren is pijn lijden!”, zo wordt dat gezegd. Dat is natuurlijk onzin. Als er al van pijn lijden sprake is, dan zou dat vooral gelden voor een PPR in de oppositie. Dan kan zij helemaal niets meer bereiken in de politieke besluitvorming. Dan moet zij maar afwachten in hoeverre een klub als het CDA de kwetsbaren in onze samenleving wil beschermen. Maar kun je die bescherming dan niet overlaten aan de PvdA? Misschien wel, maar dan nog is het laf hen daarbij niet in de regering te versterken. Bovendien zou een PPR in de oppositie moeten gadeslaan hoe

het milieu wordt opgeofferd aan de economiese groei, hoe de kerncentrales weer als paddestoelen uit de grond verrijzen, hoe het welzijnsbeleid dat de afgelopen jaren op CRM is gevoerd wordt afgebroken en hoe alles wat lijkt op maatschappijhervorming in de ijskast wordt gezet. Natuurlijk zijn er ook voor de PPR grenzen. Dat hebben wij de afgelopen jaren herhaaldelijk doen blijken. Meeregeren heeft geen zin als je in de regering hetzelfde ziet gebeuren als gebeurd zou zijn wanneer je in de oppositie had gezeten. Wie verantwoordelijkheid aanvaardt, mag daarvoor invloed vragen.

Maar wie er nog niet van overtuigd is dat wij de afgelopen jaren invloed hebben uitgeoefend, zou zich moeten afvragen waarom anderen ons zo graag uit de regering weg willen hebben. Ik ben ervan overtuigd dat de inbreng van onze ministers en van onze staatssecretaris de regeringsdeelname van de PPR ten volle rechtvaardigt. Niet met schroom maar met lef kunnen we ons tegenover onze kiezers verantwoorden.

Geen verantwoordelijkheid zonder invloed. Maar ook het omgekeerde geldt: invloed is niet te koop zonder de prijs te betalen van de verantwoordelijkheid. Op dit punt mogen we niet onduidelijk zijn. Iedereen weet dat de PPR op vele punten voor een ander beleid heeft gevochten. Maar iedereen begrijpt ook dat een partij als de onze vaak compromissen moet aanvaarden die nogal ver liggen van wat zij eigenlijk voorstaat. Wij behoeven het compromis niet als ideaal te beschouwen. Evenmin wordt van ons gevraagd ons ook voor komende perioden neer te leggen bij de compromissen van vandaag. Waar het om gaat is of wij bereid zijn onze regeringsverantwoordelijkheid voor de volle 100 pct. te verdedigen.

De politiek vraagt steeds om een keuze. Zo kun je ook geen halve regeringspartij zijn. Nu het CDA met de verkiezingen in zicht begint weg te lopen van zijn verantwoordelijkheid voor het kabinet-Den Uyl/Van Agt wil de PPR ondubbelzinnig duidelijk maken dat zij staat voor dit kabinet. Misschien meer dan vele partijleden hebben de kiezers oog voor de weerstanden die een progressief kabinet ondervindt. Je moet het ambtelijk apparaat meekrijgen, je zit met de vertraging van het overleg tussen de verschillende departementen, je moet rekening houden met tegenstand van andere landen, de oppositie mobiliseert de belangengroepen tegen het

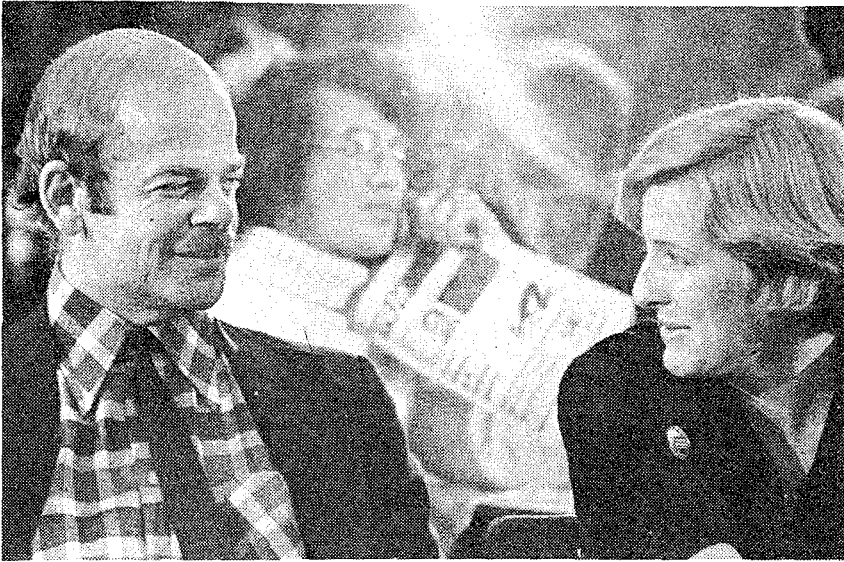
nieuwe beleid en de burger wordt voortdurend bang gemaakt voor verandering. Als we zien wat ondanks die weerstanden tot stand is gebracht en in gang is gezet, dan behoeven we ons voor onze regeringsverantwoordelijkheid in geen enkel opzicht te schamen.

Er wordt wel gezegd dat je in de oppositie zulke prachtige kansen hebt om mensen te werven voor een progressieve politiek in de toekomst. Het lot van de PSP vormt geen aanwijzing voor de houdbaarheid van die stelling. In permanente oppositie behaalt deze partij niet meer dan tussen de 1,2 en 1,5 pct. van de stemmen. Dat komt omdat zij niet in de oppositie is gedrongen zoals destijds PvdA, PPR en D'66,

eniging tot behoud van de Wadden-zee" dan geen goed gedocumenteerde rapporten meer sturen naar regering en parlement? Zou er geen argumentatie meer komen tegen de kernenergie? Zouden Pax Christi en het Interkerkelijk Vredesberaad ophouden te bestaan? Zou er geen beweging meer zijn voor een democratische economie?

Onzin natuurlijk! Wat zou ontbreken is de politieke vertaling van al dit denken in konkreet beleid. De grote belangengroepen en met name de militair-industriële lobby hebben altijd al steunpunten gehad in het parlement en in de achtereenvolgende kabinetten. Nu de PPR er is geldt dit ook voor de „antikernenergielobby" en andere bewegin-

Onze positie van regeringspartij is tot stand gekomen in het samenwerkingsverband met de Partij van de Arbeid. Een vriendelijk CDA-politikus noemde de PPR één dezer dagen „de luis in de pels van de Partij van de Arbeid". Ongedierte dus, onthullender kan dit niet worden gezegd. Daaruit spreekt zo duidelijk als het maar kan de irritatie dat het niet meer mogelijk is met de PvdA te regeren in de stijl van de oude rooms-rode koalities. Ik ben van mening dat hiermee de PPR teveel eer wordt bewezen. Ook de vernieuwing in de PvdA zelf is niet meer terug te draaien. Maar zo'n uitspraak bewijst wel de onschatbare waarde van het samenwerkingsverband tussen de beide progressieve partijen.

maar vrijwillig voor de oppositie heeft gekozen. Dan wordt oppositie goedkope politiek.

De meeste Nederlanders zien wel dat wij met onze bestaansmogelijkheden en onze vrijheden leven in een oase in de wereld. De ernst van onze situatie zit hem niet in het grof onrecht of de onderdrukking in ons land, maar in de verschrikkelijke crises die het bestaan van de mensheid als zodanig bedreigen: het gevaar van een atoomoorlog, de toenemende verpaupering in de derde wereld en de bedreiging van onze natuurlijke omgeving. Ook al zijn de mogelijkheden om meer uitzicht te bieden voor een land als het onze beperkt, dan moeten ze toch worden benut. Juist een partij als de PPR moet streven naar regeringsinvloed.

Wat zou er gebeuren als de PPR er niet was? Zouden milieugroepen als „Oosterschelde Open" en de „Ver-

gen voor een politiek op termijn.

Dat is uniek in Europa.

Op dit moment spannen wij ons in de regering te behoeden voor een onverantwoorde beslissing inzake de uitbreiding van het Ultracentrifuge projekt in Almelo.

Dat zou dan moeten gebeuren in een tijd waarin we de mensen duidelijk moeten maken dat ook op heel wezenlijke voorzieningen moet worden bezuinigd. En het zou onwaarachtig zijn terwijl de discussie over de aanvaardbaarheid van kernenergie in eigen land nog niet is afgerond. Ik spreek dan nog niet over het feit dat je verrijkt uranium niet alleen kunt gebruiken voor de opwekking van kernenergie maar ook zonder grote problemen verder kunt verrijken voor het maken van atoombommen. Dit zijn de momenten waarop de betekenis van de PPR als regeringspartij op het spel staat.

Ik denk dat ook als in de concept-resolutie van de partijbesturen niets van enige betekenis had bestaan de kritiek fel zou zijn geweest. Velen zien de PvdA nu eenmaal niet graag met de PPR optrekken. We zouden het CDA bij zijn eerste optreden in een Tweede Kamerverkiezing geen mooier kado kunnen aanbieden dan een breuk tussen PvdA en PPR.

Eerst na de verkiezingen zal blijken welke kandidaat-bewindslieden het CDA naar voren schuift en welke punten het wil inbrengen in het kabinetprogramma. Dan moet het eindoordeel worden geveld. In de PPR is dat een zaak van de hele partij. Er is dan ook geen enkele reden om nu al zenuwachtig te doen over een mogelijke verzwakking van het progressieve element in het kabinet. Laten wij eerst zorgen dat we de verkiezingen winnen. Dat is en blijft de beste garantie voor progressieve politiek.

De harde kern van de moeilijkheden in de Nederlandse koalitieliefde is de weigering van het CDA duidelijk te kiezen met wie het wil regeren, de progressieven of de VVD. Zolang dat zo blijft, moeten er helaas andere uitvindingen gedaan worden om de duidelijkheid bij verkiezingen te bevorderen.

De eindeloze discussies over de concept-resolutie kunnen gemakkelijker de indruk wekken dat de strategie het belangrijkste is in de politiek. Maar laat niemand zich daarop verliezen. Met slimme partijpolitieke manoeuvres win je geen kiezers, je kunt hooguit met domme zetten kiezers verliezen.

Wij zijn een partij waarin een ieder welke zaak dan ook in discussie kan brengen en zijn mening kan geven. De rust die partijen uitstralen waarin de standpunten steeds

Geen invloed zonder verantwoordelijkheid

worden gegeven door enkele heren aan de top benijden wij niet. Maar anderzijds zullen we moeten voorkomen dat we op de kiezers een al te heetgebakerde indruk maken. Intussen is bij de verkiezingen in Eindhoven voor een nieuwe agglomeratieraad aangetoond dat ook als de trend tegen zit, de PPR redelijk goede verkiezingen kan maken. In de orkanen die de kleine partijen wegblijes, bleef de PPR overeind.

Opvallend in Eindhoven was ook het resultaat van de VVD. Ten opzichte van de statenverkiezingen van 1974 heeft deze partij nu verloren. De keerzijde van deze medaille is dat naast de VVD nu ook het CDA als een alternatief wordt gezien tegenover het kabinet-Den Uyl. Het CDA is bezig massaal kiezers terug te winnen van de VVD. Voor de leiding van het CDA betekent dat een grote verleiding voort te gaan op de weg van afstand nemen tot het kabinet-Den Uyl-Van Agt.

Wij kunnen volgend jaar opnieuw goede verkiezingen maken. De PPR-aanhang voelt blijkens opiniepeilingen meer dan dat bij andere partijen het geval is voor idealen in de politiek en is meer politiek geïnteresseerd. Wij moeten die aanhang mobiliseren door de nadruk te leggen op onze beleidspunten. In die beleidspunten komt naast onze idealen ook de redelijkheid van de PPR tot uitdrukking. Als wij zeggen „alles moet progressiever” begrijpen de kiezers niet wat we bedoelen. Maar als we laten zien dat de bestrijding van de werkloosheid een aantal maatschappelijke her-

vormingen vereist, dan krijgen we begrip. Als we zeggen „alles moet radikaler”, dan wekt dat de indruk van onredelijkheid. Maar als we aandacht vragen voor de immense gevaren van het kernwapen, de voortgaande bewapeningswedloop, de kernenergie en de dreigende grondstoffen-, mineralen- en voedselkrisis dan kunnen we de mensen winnen door vergaande beleidsombuigingen. Als we zeggen „alles moet linkser” dan worden velen alleen maar bang. Maar aan de hand van het werkloosheidsvraagstuk kunnen we eenvoudig de noodzaak aantonen van maatschappelijke invloed op de investeringen en van een doelmatige inkomenspolitiek. Als het om beleidspunten gaat, staat de PPR straks bijzonder sterk. We zeggen op het gebied van de milieubescherming niet iets wat in konflikt komt met de door ons voorgestelde aanpak van de werkloosheid en omgekeerd. We aanvaarden de konsekwenties van onze visie voor de groei van het privéinkomen.

We durven de kiezers voor te houden dat de grote problemen van vandaag niet kunnen worden opgelost als we niet bereid zijn met ons allen een stap terug te doen. De eerlijker verdeling van het inkomen die dit noodzakelijk maakt zal niet van de ene dag van de andere kunnen worden verwezenlijkt. De regering kan wel maatregelen nemen die uitzicht bieden op een meer rechtvaardige verdeling. Maar op korte termijn zit er alleen voor de allerlaagste inkomens handhaving van de koopkracht in. Met die niet populaire maar wel konse-

kwente visie moeten we naar de kiezers gaan.

Het ziet er niet naar uit dat de politieke sfeer er de komende maanden veel vrolijker op zal worden. Ik verwacht dat het steeds harder zal gaan tegen de personen en steeds slapper op de beleidspunten. Het ligt in het karakter van de PPR een tegengestelde weg te volgen: hard en duidelijk op de beleidspunten en mild in het oordeel over personen. Dat is wat onze kiezers nu van ons verwachten en daarmee kunnen we nieuwe kiezers winnen.

Radikalen, in de afgelopen jaren is er veel bereikt. Van een schier afgeschreven partijtje hebben we ons ontwikkeld tot een partij met een goed georganiseerde achterban en een actieve aanhang tot in ver afgelegen gemeenten op het platteland. We hebben twee ministers en een staatssecretaris in het kabinet. Door hun inzet en kundigheid hebben we de afgelopen jaren kunnen laten zien dat de PPR niet zomaar een verhaal heeft, maar een wezenlijke inbreng. Nu komt het er op aan de lijn door te trekken naar de toekomst en onze partij verder te versterken. Dat is aanzienlijk moeilijker dan het behalen van de eerste successen. Bovendien heerst er nu een geest van pessimisme onder de mensen. Niet alleen voor de nieuwe lijsttrekker maar voor de hele partij wordt het een zware opgave de hoop op maatschappelijke vernieuwing levend te houden. Laten wij ons daarvoor nu gezamenlijk inzetten in eensgezindheid en met het enthousiasme dat de PPR steeds kenmerkt.

Korrespondenten
Noord-Overijssel: Folkert Jellesma, Baarweg 19, Steenwijk
Twente: Jeroen van Urk, postbus 687, Hengelo

Tilburg

In Tilburg heeft het aktiecentrum een PPR-informatiewinkel ingericht, waar ook het plaatselijke sekretariaat is gevestigd en waar werkgroepen en fractie vergaderen. Deze informatiewinkel zal zaterdag 11 december om 14 uur door lijsttrekker Ria Beckers worden geopend. Daarmee willen de Tilburgse PPR-ers de campagne voor de

Tweede Kamerverkiezingen van mei volgend jaar officieel inluiden. De PPR-informatiewinkel is gevestigd Korvelseweg 43.

Zuid-Holland

Op 17 januari houdt het aktiecentrum Zuid-Holland een provinciale ledenvergadering, die om 20 uur in zaal Koot, Beestermarkt te Delft, begint. Er zullen bestuursverkiezingen plaatsvinden, waarvoor kandidaten moeten worden gesteld. Adres: Chr. de Wetstraat 4b, Rotterdam.

Hengelo

Het aktiecentrum Hengelo heeft een motie aangenomen tegen de leerkontrakten die vier bedrijven in Hengelo met jonge mensen afsluiten. Men krijgt dan geen minimum-jeugdloon, maar een zakgeld van zo'n twintig gulden per week. In de motie wordt erop gewezen, dat de bedrijven zich hiermee op onaanvaardbare wijze een onderwijstaak toeëigenen en de wettelijk

ke verplichtig tot het betalen van het minimumloon ontduiken.

Ook andere bedrijven spelen met de gedachte van het systeem van leerkontrakten. Een onverantwoord profiteren van de grote werkloosheid onder jeugdigen.

Groningen

In het Groningse programkollege, waarin PvdA, PPR en CPN samenwerken, rommelt het. CPN-wethouder Thewis Wits heeft zijn PPR-kollega Wim Wildeboer beschuldigd van het voeren van „afbraakbeleid” in zijn portefeuille van welzijnszaken.

De CPN verzet zich tegen het herbeschikkingsbeleid van Wim Wildeboer. Maar de PPR heeft fel teruggebeten. In een situatie waarin er voor nieuwe projekten geen geld is en in een situatie waarin Groningen zich heeft ontworsteld van het voorgijschap van het rijk omdat de stad niet langer artikel 12 gemeente is, heeft het kollege van B. en W. toch 800.000 gulden ekstra uitgetrokken voor welzijnswerk. Dat

Themagroep Milieu Noord Friesland buitendijks

Zoals vrijwel iedereen weet zijn er plannen om het buitendijkse gebied in Noord Friesland in te polderen volgens tracé D. Dit zou betekenen dat weer vierduizend hektaren van de Waddenzee verdwijnen. Dit is geheel in strijd met het streven van de PPR en ook met de centrale doelstelling van de Nota Waddenzee, die deze zomer is uitgekomen. Het betrokken gebied maakt integraal deel uit van het Waddengebied en kan hierin niet gemist worden.

De plannen voor inpoldering liggen tot 17 december ter visie, hetgeen betekent dat iedereen tot dan zijn bezwaren hiertegen kenbaar kan maken.

Het Friese provinciale bestuur heeft in essentie drie argumenten aangevoerd om de inpolderingsplannen uit te voeren:

1. De veiligheid.

Door het aanleggen van een nieuwe dijk op Deltanivo (tracé D) kan de veiligheid van het achterliggende gebied inclusief de nieuwe inpoldering volkomen gewaarborgd worden.

2. Landbouwkundige verbetering. De streek die binnendijks grenst

geld komt uit de algemene middelen en dat is een niet geringe beleidsprestatie.

Wethouder Wim Wildeboer vindt dat naast deze ekstra uitgaven ook de bestaande uitgaven krities moeten worden bekeken. Bij twee instellingen heeft hij het aantal formatieplaatsen teruggebracht, zonder daarbij afbreuk te doen aan het werk. Eén van de instellingen wilde zelf twee jaar geleden sluiten, maar houdt nu twee welzijnswerkers.

De vrijgekomen formatieplaatsen (waarbij niemand wordt ontslagen) gaan naar een project voor de opvang van jeugdwerklozen naar een stadsvernieuwingsgebied en naar een nieuwbouwwijk.

De CPN wil nieuwe voorzieningen met nieuw geld financieren en ook het CDA gaat een keus uit de weg. Maar volgens Wim Wildeboer ontkomt men er niet aan prioriteiten te stellen en gaat het niet aan nieuw en noodzakelijk werk te laten zitten ten behoeve van minder urgente situaties waar evenwel voldoende beroepskrachten aanwezig blijven.

aan Noord-Friesland Buitendijks wordt landbouwkundig gekenmerkt door de teelt van pootaardappelen. Inpoldering zou betekenen dat er ongeveer 2530 ha. grond vrijkomt, die zeer geschikt is voor deze teelt.

3. Werkgelegenheid.

In Noord Friesland is het percentage werklozen hoger dan het landelijk gemiddelde. Meer arbeidsplaatsen zijn dus zeer nodig. De inpoldering zou een tijdelijke werkgelegenheid voor de regio van 1160 manjaren opleveren en een permanente werkgelegenheid van 300 tot 375 manjaren.

Waarom niet inpolderen?

1. De veiligheid.

Voor de veiligheid tegen de zee is inpoldering niet nodig. Verhoging van de bestaande zeedijk (tracé A) tot op deltahoogte verschaft dezelfde veiligheid als een nieuwe dijk, een standpunt waar ook het provinciaal bestuur het mee eens is. Wat overblijft is dat tracé A ongetwijfeld sneller gereed kan zijn dan tracé D.

2. Landbouwkundige verbetering.

De Waddenvereniging heeft een kosten-baten analyse laten vervaardigen over de inpoldering door een aantal onafhankelijke deskundigen. Daaruit blijkt zonneklaar dat de inpoldering meer kost dan hij ooit zal opbrengen aan winst op pootaardappelproductie. De inpoldering zal dus financieel-ekonomies een onrendabele zaak zijn.

3. Werkgelegenheid.

Door dezelfde deskundigen is de tijdelijke werkgelegenheid voor de regio op 325 manjaren geschat, terwijl zij de permanente werkgelegenheid hebben berekend op 60 tot 97 manjaren.

Daarbij is geen rekening gehouden met het verlies aan arbeidsplaatsen in de visserij ten gevolge van de inpoldering, die door het Friese provinciale bestuur „waarschijnlijk niet groot” wordt genoemd, maar door het bedrijfchap voor de Visserij is becijferd op 80 manjaren.

De totale werkgelegenheid voor de regio, die zal ontstaan door inpoldering, is daarmee een grootheid geworden, die een inpoldering niet kan rechtvaardigen.

4. Verlies aan natuur.

Bij inpoldering zal een gigantisch verlies aan natuur geleden worden. Een verlies dat — met uitzondering van de visserij — niet becijferd kan

worden, maar zijn weerslag zal hebben op de natuur in heel West-Europa tot in Afrika en Si-berie toe.

Het is duidelijk dat dit de zoveelste aanslag is op onze natuur. De uitvoering ervan moet dan ook voorkomen worden. Daarom roepen we alle leden van de PPR op om het bijgevoegde bezwaarschrift in te vullen en op te sturen naar:

Het College van Gedeputeerde Staten van Friesland,
Provinciehuis,
Leeuwarden.

Het bezwaarschrift is opgesteld door de Landelijke Vereniging tot behoud van de Waddenzee en met hun toestemming eksakt overgenomen. Deze vereniging bundelt ook in deze aktie weer de krachten voor het behoud van de Waddenzee. We rekenen op jullie!

**Guido Nijland,
Stationsstraat 7,
Tynaarlo.**

Bezwaarschrift

plaats _____ datum _____

Aan het College van Gedeputeerde Staten van Friesland
Provinciehuis, Leeuwarden

Mijne heren,

Ondergetekende

naam _____

adres _____

woonplaats _____

Indien en voor zover nodig in deze domicilie kiezend ten kantore van de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, Voorstraat 18 te Harlingen, die ik hierbij machtig te dezer zake op te treden, maakt op grond van de Wet inzake Droogmakerijen en Indijkingen van 1904 juncto het Koninklijk Besluit van 7 mei 1975 nr. 38 AB 1976 nr. 114 bezwaar tegen de aanvraag om concessie voor het bedijken van de buitendijkse gronden en landaanwinningen tussen Zwarte Haan en de veerдам bij Holwerd.

Hij/zij grondt deze bezwaren op de overweging dat de inpoldering:

1. uit veiligheidsoverwegingen niet nodig is;
2. landbouw-economisch niet rendabel is;
3. onvoldoende werkgelegenheid zal opleveren, om de inpoldering te rechtvaardigen;
4. financieel-economisch bezien meer zal kosten dan zal opleveren;
5. gepaard gaat met onmiskenbare vernietiging van een nationaal en internationaal uiterst belangrijk natuurgebied;
6. in strijd is met de doelstelling van het regeeringsbeleid ten aanzien van de Waddenzee, zoals geformuleerd in de Nota over de hoofdlijnen van de ontwikkelingen van de Waddenzee.

Hoogachtend,

(handtekening)

Amerika in de Nederlandse politiek

Op 6 november mocht ik, als tegenwoordiger van de PPR, het grootste gedeelte van het D'66-kongres meemaken. Daarmee heb ik de laatste jaren alle „linkse” partijen in kongres bijeen kunnen bestuderen. Politiek inhoudelijk word je er niets wijzer van, maar je krijgt wel een beeld van hoe zo'n partij kongresseert, wat voor soort mensen er actief in zijn, hoe die met elkaar omgaan enz. De politieke cultuur dus. Na de massale anonimiteit van de PvdA, het politieke-partijtje-spelen van de PSP, de discipline van de CPN, nu Amerika in de Nederlandse Politiek: D'66.

Het dagelijks bestuur wordt gekozen, waarbij er voor één functie drie kandidaten zijn. Die mogen zelf vertellen waarom ze zo graag willen. Geen pleidooien, geen aanprijzingen. De rest van het dagelijks bestuur (onder wie voorzitter en vice-voorzitter) worden in één keer bij akklamatie gekozen. Series moties zijn ingediend en worden bijna allemaal zonder discussie bij akklamatie aangenomen. Democratie in harmonie is dan ook een centraal thema in de toespraken van de groten.

Die elkaar het balletje toespelen. Minuten lange ovaties voor Terlouw, als Zeevalking de aandacht op hem vestigt. Terlouw trekt zijn kolbertjasje aan, voordat hij staande, handen boven het hoofd, het applaus in ontvangst neemt.

Minutenlang applaus ook voor Hans van Mierlo, nadat Brinkhorst zijn naam noemt, omdat ie al zo lang niet meer genoemd is. In een hoek van de zaal, niet vooraan tussen de andere groten, rijst hij uiteindelijk omhoog, de rechtermuist gebald, om daarna te ontspannen in een vriendelijker zwaaien. Zo'n applaus krijgt hij geen tweede keer, nadat hij zich voor het eerst sinds het neerleggen van het politiek leiderschap, weer in het openbaar uitspreekt over de politiek-strategische plaats van D'66. Een moedig verhaal, politiek belangrijk moment. Uitstekende spreker, fijne stem om naar te luisteren, gebruikt Engels wanneer hij er in het Nederlands niet meer uitkomt. Hij wijst het kongres erop, dat het van levensbelang is de relatie met de PvdA te blijven onderhouden, verdedigt in grote lijnen de ontwerp-resolutie, wijst op het gevaar van een mogelijk automaties proces, waardoor D'66 de verkiezingen ingaande als links-liberale partij,

de formatie uitkomt als rechtse oppositie, onder andere als gevolg van de behoefte zich af te zetten tegen de PvdA.

De zaal neemt het hem niet in dank af. Tijdens het applausuurtje was ze vergevingsgezind, maar nu komt weer oud zeer boven.

Een goed gevulde zaal trouwens, 700 à 800 man, onder wie zo'n 80 leden die op het kongres lid werden, meldt de „overhead” trots. En vooral de discussies naar aanleiding van de ontwerp-resolutie PvdA-PPR schijnen nieuwe kracht te hebben gegeven. D'66 is wederopgestaan; of ze sukses zal hebben als ze zich zo nadrukkelijk blijft afzetten tegen de huidige linkse partners is voor mij de vraag. Massaal zijn de geloofsbelijdenissen, schuldbekentnissen en zelfkritieken. Geen spreker ontkomt eraan zijn betoog te beginnen met „Ik was altijd D'66-lid, maar niet meer actief, nu ben ik helemaal terug”, of „Ik heb vorig jaar mijn lidmaatschap opgezegd, daar ben ik nu op teruggekomen”, of „Ik ben D'66-er van het laatste uur, maar Resoluut van het eerste uur, ik kom u nu versterken” enz. Het galmt in de zaal ook van „Wat heb ik jou een tijd niet gezien!”

De zaal, doodstil als één der kannonen spreekt, luidruchtig herinneringen ophalend aan de goede jaren zestig als de mindere goden en slippendragers het spreekgestoelte bestijgen. Alle serieuze kandidaten hebben een motie ingediend, waarin zij Jan Terlouw verzoeken zich alsnog beschikbaar te stellen als lijsttrekker. Wanneer de motie bijna unaniem aangenomen

men is („Deuren dicht, iedereen blijft op zijn plaats, wie is voor de motie? Motie is daarmee aangenomen”) komt dan het moment dat Jan zal antwoorden.

„Zichtbaar probeerend zijn emoties de baas te blijven slaagt hij erin de meedeinende zaal op de intonatie van zijn verhaal tot een waar orgasme te krijgen als hij zegt onder welke voorwaarden hij bereid is (1666 nieuwe leden, 60.000 handtekeningen). De technische kamer start meteen met de productie van handtekeninglijsten.

Maar knap doet hij het, een literair spreker, aansluitend bij de sfeer in de zaal, gebruik makend van de herhaling: „beseft u wat dat betekent, beseft u dat, heeft u dat werkelijk beseft toen u de motie aannam, u, u, en u, begreep u toen dat er van u verwacht wordt dat u nu elke avond op stap moet, beseftte u dat, heeft u begrepen waarom het gaat...”

Ja, schreeuwt de zaal, ja! D'66, gebouwd op personen en imago's, gaat Nederland redden van de ondergang veroorzaakt door het onredelijke radicalisme van PvdA, maar van vooral de PPR.

Als ik de zaal verlaat, ontmoet ik een als links bekend staand PvdA-bestuurslid, dat me uitlegt, dat hij toch wel moeite heeft met de afzwakkingspogingen rond de ontwerp-resolutie, hoewel hij niet tot de minderheid behoorde die vond dat Den Uyl te ver ging. Ach ja, politiek is een roeping. Of was het toch een beroep?

Jaap de Jong.

Lees in Hervormd Nederland:

Hoe kwam het dat Pieter Menten de dans zo lang kon ontspringen?/Sprek met Annelien Kappeyne van de Coppello/Kabinet onder zware druk van kern-energieverleid/Stemer dink over bewapening en de inwijding van de F-16/Jan Terlouw over het materialisme/Til Gardeniers van het CDA: als ik te zeker getuig voel ik me hypocriet/Interview met prof. Hoefnagels over klassejustitie/

Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studenten- en CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:

Adres:

Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

Hervormd Nederland
opnieuwweekblad voor kerk, cultuur en samenleving

DE STEM DES VOLKS

Sinterklaas

Nadrukkelijk wil ik de kongresgangers van 12 en 13 november wijzen op het volgende:

1. In de Rotterdamse Sinterklaas-motie staat geen woord over het opheffen van het Sint Nikolaasfeest. Integendeel: wij stellen voor dit feest meer inhoud te geven ten koste van de verworden vorm.

2. Sinterklaas op een kongres op te laten treden is natuurlijk wel ludiek, maar het actiecentrum ontbraken financiën, tijd en een minister om van het kongrespresidium gelegenheid te krijgen adequaat te reageren (wij waren slechts zeer kort tevoren op de hoogte van wat zou gaan gebeuren). Ik neem dit gebrek aan democraties gevoel het kongrespresidium dan ook uitermate kwalijk.

3. Mensen, die op het moment dat ze denken bedreigd te worden in leefgewoonten (waar ze kennelijk nog nooit over nagedacht hebben) gelijk terugslaan en daarmee bewijzen niet eens de laatste regel van de betreffende motie gelezen te hebben, kunnen naar mijn mening niet de mentaliteitspartij vormen die ze beweren te zijn. Ondanks alle mooie woorden van onze nieuwe partijvoorzitter heeft de PPR dan ook op dit laatste kongres als mentaliteitspartij een dikke onvoldoende geskoord.

Ik denk dat de PPR haar (aantrekkings-)kracht zal verliezen naarmate zij er trotser op wordt een „echte partij” te zijn geworden.

Christa Glasbergen
Rotterdam

Politieke Partij Rustenden

In een tijdsbestek van een paar dagen hebben de „Radikalen” in Friesland het weer eens goed laten afweten. En daar balen wij van.

Woensdagavond 10 november sprak onze partijgenoot, en kandidaat-lijsttrekker staatssecretaris Michel van Hulst in Leeuwarden. Aanwezig 12 PPR-leden uit héél Friesland. En de PPR maar pleiten voor participerende democratie, een schandaal.

Vrijdag 12 en zaterdag 13 november was er een PPR-kongres in Utrecht. Friesland heeft 40 stemgerechtigden op zo'n kongres. **Veertig.** Zaterdag 13 november waren er welgeteld twee mensen die de rode kaart omhoog konden steken. Drie andere Friezen hadden geen rode kaart. Met z'n vijven zaten we aan een „Friesland”-tafeltje, verdorie met z'n vijven, van de bijna 400 Friese PPR-leden.

Een schandaal

Waar was het PPR Eerste Kamerlid uit Friesland?

Waar was het PPR-Statelid van Friesland?

Waar waren de PPR-kerngroepeliden uit Friesland?

Waar waren de PPR-bestuursleden van Friesland?

Waar waren de stemgerechtigde afgevaardigden van de PPR uit Friesland?

Waar waren de PPR-leden uit Friesland?

Waar waren de PPR-sympatisanten uit Friesland?

Nergens

En daar moeten wij de verkiezingen mee in.

We hadden ook nog een kandidaat voor de Tweede Kamer, ja, ja.

Op deze manier laat de PPR niet na de indruk te wekken dat ze zich met plezier laat diskrimineren. One man, one vote, maar geen mens om te stemmen.

Dat is de PPR-Friesland. Daar moeten we het mee doen.

Wim Westenbroek, Dokkum
Klaas Waagmeester, Hantum

Kandidaatstelling Eerste Kamer

Vrijwel zeker zullen de leden van provinciale staten op 26 mei 1977 een hele nieuwe Eerste Kamer moeten kiezen (dankzij grondwetswijzigingen), maar een halve nieuwe Eerste Kamer moet zeker gekozen worden.

Leden en actiecentra kunnen kandidaten voordragen bij hun provinciale bestuur en dat moet gebeuren voor 21 januari 1977. De provinciale besturen maken deze namen voor 25 januari bekend aan het landelijke bestuur, eventueel vergezeld van een advies. Het bestuur stuurt de ontvangen namen, ook eventueel voorzien van advies, dóór naar de kerngroep die de definitieve lijst vaststelt in haar vergadering van 26 maart.

Als slechts de helft van de Eerste Kamer zou aftreden, treedt Marinus Agterberg af, in het andere geval alle vier zittende Eerste-Kamerleden. Allen stellen zich herkiesbaar.

Vier regionale bijeenkomsten voor Tweede-Kamerlijst

De waarschijnlijke data van de regionale bijeenkomsten die de lijsten voor de kandidaatstelling voor de Tweede Kamerverkiezingen moeten completeren (dus de plaatsen 18 tot en met 30 moeten invullen), luiden als volgt:

8 januari in Eindhoven voor de regio Utrecht, Noord-Brabant en Limburg.

22 januari in Haarlem of Santpoort voor de regio Noord-Holland.

5 februari in Dordrecht voor de regio Zuid-Holland en Zeeland.

12 februari in Zwolle voor de regio Groningen, Friesland, Drente, Overijssel, Gelderland en Flevoland.

Deze data zijn in 'n eerste contact tussen partijbestuur en regiovertegenwoordigers afgesproken, hoewel in principe nog de mogelijkheid open is er veranderingen in aan te brengen. Maar gezien de tijdsplanning is dat niet gewenst. Noteer alvast deze voorlopige data. In de volgende PPRAK zal een definitief bericht verschijnen.

De Gelderse provinciale raad van de PPR zoekt een

ASSISTENT(E)

voor het sekretariaat, die zelfstandig korrespondentie kan voeren, voorstellen en nota's kan uitwerken en typen, het archief kan bijhouden. De benodigde tijd is geschat op 8-16 uur per maand. Zo nodig kan betaling plaatsvinden volgens de tarieven van het partijburo.

De Gelderse provinciale raad heeft tot doel de plaatselijke (AC), provinciale (staten) en landelijke (kerngroep) contacten te coördineren en vorm te geven.

Inlichtingen liefst telefonies bij John Vijghen, van Beethovenstraat 25, Zevenaer, tel. 08360 - 2 54 83.

De Provinciale statenfractie van de PPR in Noord-Holland zoekt een

ASSISTENT(E)

Gedacht wordt aan iemand die belangstelling heeft voor de provinciale politiek. Tot de werkzaamheden behoren het begeleiden van werkgroepen, opstellen van nota's eventueel in samenwerking met de fractie, het onderhouden van contacten in de provincie. Vergoeding op uurbasis.

Verdere inlichtingen bij mevrouw Thea Janssens-Quant, Roerdompstraat 33, Wormer, tel. 02982 - 39 16.

Merkwaardig dat je mensen als woordspeling op Menten nog niet hebt gehoord.

PPR: Doorn in de vuist.

Dat artikel in Vrij Nederland over de PPR is natuurlijk een uit de hand gelopen Terzijde.

Vervelend dat Van Doorn voor Sinterklaas speelde terwijl Van Agt eigenlijk de Goed Heilig man is.

Nu Aantjes in het CDA wordt opgelost acht hij de rol van de PPR uitgespeeld.

Het woord duidelijk lijkt steeds meer te duiden op wat iets lijkt maar het niet is. Duidelijk?

Dat je met een groen blaaspijpje niet mag doorrijden is gewoon autootje pesten.

Van het feit dat Michel van Hulst liever telefoneert dan schrijft, is heel Nederland nu de dupe.

Toch gezellig voor de Eerste Kamer dat Haya van Someren een waardig opvolger van Van Riel is.

Het mysterie van Van Agt is, dat hij persoonlijk de akties tot beschadiging van de CDA-lijsttrekker leidt.

Als Lubbers lijsttrekker was geworden, zou het CDA gewoon met het technologies reveil de verkiezingen zijn ingegaan.

Wim, de vriend van Dolf, stuurt er weer eens een: Strauss-schuimkraag.

Na de Nederlanders wil de PvdA nu ook de Duitsers in de hand houden.

De PPR is natuurlijk tegen die verrijkingfabriek omdat ze voor de nivellering zijn.

Met het bouwen van de ultracentrifugefabriek hou je iets te hervormen over, zal Den Uyl wel denken.

Robbert van Dalenoord presenteert: Er is iets aan de hand

Nou had ik eindelijk eens het idee dat we een goed ontspannen kongres beleefden en toen stonden alle kranten toch weer vol met zuur. Alsof je een emmer azijn omgooit. De Volkskrant had uitgerekend de grootste augurk, Jan Joost Lindner gezonden. En Hofland van de NCR wist breeduit te zaniken dat Ria eigenlijk minder politiek ervaren was dan Bas. Hoe krijg je de analyse bij elkaar. En de kroon spande Martin van Amerongen in Vrij Nederland. Sjonge. Het was bekend dat hij een hater is van christenhonden, maar dat hij zelfs bij loutere verwijzing naar de bijbel al helemaal in paniek raakt is een zorgelijk verschijnsel. Terwijl Wijnand toch ook Bertold Brecht en Mao heeft geciteerd. En bijna niemand wist dat „Wees sluw als de slangen en eenvoudig als de duiven” van Jezus was. Ik ben het persoonlijk nagegaan. De meesten wisten het niet (ongeveer 60 pct.). De rest dacht dat het Marx zou zijn (12,7 pct.), of Mansholt (3,5 pct.), of Ghandi (12 pct.), of Van Mierlo (1,8 pct.). Bijna 32 pct. verdeelde zijn stemmen over tal van anderen, teveel om op te noemen. Zo gaat dat in een zeer jonge partij. Ik heb daarom ook niets begrepen van het verhaal van Hylke Tromp en Kees Lafeber in De Nieuwe Linie. Daar is de PPR juist weer te weinig christelijk en is ze helaas alle mensen van het eerste uur kwijt geraakt. Terwijl Leo Jansen en Michel van Hulst Leo's paranyfmen zijn op de lijst. Het is niet meer te volgen. Mis-schien is dat wel een goed teken. Als er zo verschillend zuur wordt gedaan, moet er wel iets aan de hand zijn met die partij. Trouwens: alle vier kandidaten in de quiz van Mies Bouwman wisten de vraag van Harry van Doorn goed te beantwoorden wie zijn lijsttrekker was. Alleen één mevrouw dacht daarom dat Ria Beckers lijsttrekker van het CDA was. Jan de Graaf van de VARA had een erg leuk filmpje gemaakt over het kongres. Het is van belang dat uitdrukkelijk vast te stellen onder eindredactie van Hans Jacobs. Voortreffelijk. Ik zag het in een bruin kafé in het zuiden des lands. Toen Bas Ria benaderde met wat eigenaardige schoolslagbewegingen om haar te omhelzen zei iemand: PPR, eerlijk proberen.

Als u dit leest is heel de ellende van Sil de strandjutter al weer voorbij. Mijn grootste moeilijkheid was dat ze een echte vlamming met een zachte g voor de vloamdrol

hadden uitgekozen. Ik heb verder niks tegen de man. Maar bij Ter-schelling horen rauwe Friese klanken en ingetrokken uiteinden van werkwoorden en een vierkante kop waar de berenburger van af dampst.

Anderen hadden weer andere moeilijkheden. Zoals de hoofdredakteur van het maandblad, De Dorpsbode, een uitgave van de dorpsvereniging van een naburig eiland. Die hoofdredakteur wees op tal van rariteiten in de film. Zoals het feit dat Sil midden in de nacht wordt gewekt omdat er „van alles op het strand is” en het vervolgens klaarlichte dag blijkt te zijn waarbij een aantal eilanders rustig in de verte staat te turen hoe een schip vergaat.

Een maand later vermeldde de Dorpsbode dat de hoofdredakteur ontslag heeft genomen. En ik maar piekeren of dat nu iets met Sil de strandjutter heeft te maken gehad. Ik hoop niet dat er weer nieuwe politieke moeilijkheden zijn. Jarenlang heeft men getobd met de plaatselijke politiek, omdat de burgemeester er niet meer zo met zijn hoofd bij was. Maar sinds enkele maanden is er een nieuwe krachtige jonge energieke burgemeester. Een VVD-er weliswaar (die partij is op het hele eiland niet te vinden) maar toch een zeer redelijk mens, leek het.

Nu heeft hij echter een openingsrede gehouden bij het in gebruik nemen van een soort Kùrort. In het oude gebouw van de kinderkolonie, waar vroeger Amsterdamse bleekneusjes inderdaad gezondheid opdeden, kun je nu behandeld worden met massage en allerlei andere toestanden. Menig bewoner is van mening dat er wel een betere bestemming was te vinden geweest. Anderen denken dat iedereen zelf moet weten of hij zo stom wil zijn-zich te laten bedotten.

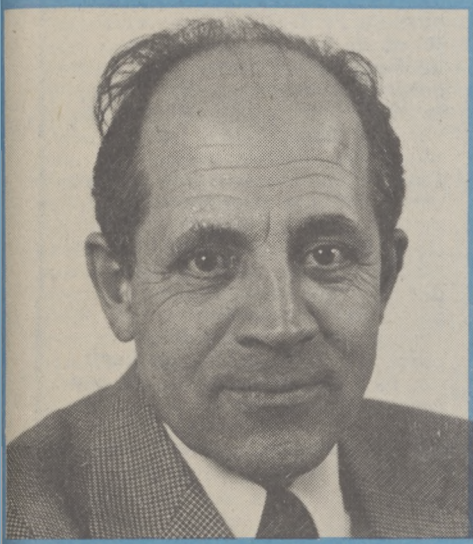
De kritiese eilanders, die het met de vorige burgemeester altijd zo moeilijk hadden, vinden het maar bedenkelijk. De eigenaar is dezelfde die destijds een op een hoge torenflat lijkend appartementenhotel wilde bouwen, tegenover de vuurtoren. Dat is ternauwernood niet doorgedaan door actie van velen.

De speech van de burgemeester was volgens velen veel te positief. Ook volgens de hoofdredakteur. Ik denk dat het daar aan ligt.

Ik denk dat er al problemen waren en dat de hoofdredakteur dat heeft afgewenteld op Sil de strandjutter, een maand later.

Er is van alles aan de hand op mijn eiland. Ik zal er spoedig naar toe gaan en u op de hoogte houden.

PPR-aktiekrant, verschijnt elke twee weken, 17 december 1976, nummer 94

Gesprek met Henk Waltmans

Het wordt heus interessant in Europa

pagina 8-9

en verder:

- 6 Wim Wildeboer:
Het welzijnswerk
de wijk In.
- 10 Gesprekken
Oost-West verlopen
moeizaam.
- 11 Vier regionale
bijeenkomsten.
- 13 De Stem des Volks.

pagina 4

PPRAK

PPR-Aktiekrant, Uitgave Stichting Radikalenkrant, verschijnt elke twee weken.

directie: Rien Blom, Jan Heytel, Sam Mol.

redaktieraad: Alice de Gier, Harm Lamberts, Johan Mug, Gerard de Oude, Kees van Twist.

redactie: Hans Berrevoets, Wil Merkies, Dick Rietbergen, Kees Waagmeester (eindredakteur).

druk: Lumax, Utrecht.

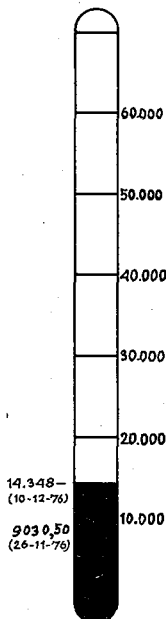
redactie-adres: Kees Waagmeester, Veldbloemweg 63, Alphen aan den Rijn. Tel. (01720) 23052.

kopij naar het redactie-adres, **getypt**, met redelijke marge, blad aan één zijde gebruikt.

abbonement: f 22,— per jaar.

voor advertenties en abonnementen: Buro Politieke Partij Radikalen Singel 277, Amsterdam. Telefoon (020) 22 73 42.

voor contributiebetalingen: Penningmeester PPR, postgiro 1575600 te Amsterdam.

14.348 -
(10-12-76)

903 0,50
(26-11-76)

UIT HET DAGBOEK VAN EEN PARTIJGEK

Vrijdag:

Wat maakt mensen als Van Riel en Gruijters toch zo aantrekkelijk om naar te luisteren en te lezen? Ik denk het feit dat ze zeggen wat ze denken zonder zich af te vragen of ze op gevoelige tenen staan. In de politiek is dat niet zo gebruikelijk, omdat ook in je eigen partij allerlei gevoeligheden leven. Van Riel mocht zijn gang gaan omdat hij tenminste links goed op de tenen stond en

Gruijters heeft het nog eenvoudiger: die heeft geen partij. In een interview met de Haagse Post zegt de laatste erg aardige dingen. Ook wel met de opzet op gevoelige tenen te gaan staan trouwens. Hij geeft af op mensen die net hebben leren denken en daar misbruik van maken door Het Goed en Het Kwaad te herontdekken. Hij zegt het helaas niet rechtstreeks, maar hij heeft het rond deze uitspraak steeds over de PPR.

Want als hij het gezegd zou hebben, zou hij volgens mij gelijk hebben gehad. Er zitten in de PPR heel wat mensen die net zijn gaan denken. Tweede plan-PPR, zegt Gruijters. Dat vindt ik nu juist het aardige van de PPR. Dat er mensen inzitten die beginnen te denken. Gruijters vindt dat vervelend, maar wat ik vervelend vind is, dat men wel begint te denken, maar niet doordenkt. Daar erger ik me aan. In en buiten de PPR. Maar wat heeft dat voor zin als politiek toch een kwestie is van gevoel?

Eerste verkiezingsbijeenkomst nieuwe jaar in Tilburg

De vier regionale kongressen die in januari en februari worden gehouden, zullen complete verkiezingsbijeenkomsten worden. Op elk van de kongressen zal lijsttrekker Ria Beckers een rede houden over de politieke lijn van de PPR.

De eerste regionale bijeenkomst is die van de provincies Utrecht, Noord-Brabant en Limburg in Tilburg op zaterdag 8 januari in Terra Nova, Nieuwlandstraat 44 om half elf.

Op de bijeenkomsten zal informatie worden gegeven over de verkiezingscampagne. Het kampagnedraaiboek zal begin januari vaststaan en het goed doorpraten ervan kan de effectiviteit van de campagne vergroten. Plaatselijke provinciale en landelijke activiteiten moeten op elkaar worden afgestemd. Voor de campagne zullen Michel van Hulten en één of meer leden van de kampagnekommissie aanwezig zijn. Ook worden kandidaten van de landelijke lijst

verwacht en leden van het partijbestuur en Eerste Kamerfractie.

Van plaatselijk en provinciaal nivo worden raads- en statenleden verwacht, leden van actiecentra en vooral de plaatselijke en provinciale campagneleiders. Op de bijeenkomsten worden de kandidaten voor de plaatsen 18 t/m 30 gekozen. Bepaald niet onbelangrijk voor het landelijke gezicht van de partij. Meer informatie daarover op pagina 11 van deze PPRAK.

KANDIDAATSTELLING EERSTE KAMER

Tot 21 januari kunnen kandidaten worden voorgedragen voor de nieuwe Eerste Kamer bij de provinciale PPR-besturen. In maart zal de kerngroep de PPR-kandidatenlijst opmaken. Meer hierover in de vorige PPRAK, blz. 15.

De volgende PPRAK verschijnt medio januari

TROMP

Hylke Tromp stuurt de PPRAK-redactie een kopie van een tweetal artikelen dat hij heeft geschreven voor De Nieuwe Linie, met de vraag er in PPRAK op in te gaan. De discussie „hierover” moeten we niet uitstellen tot na de verkiezingen.

Waarover eigenlijk. Het is mij niet gelukt na lezing en herlezing van zijn artikelen te ontdekken wat hij nou eigenlijk wil zeggen. Hij sluit zijn eerste artikel weliswaar af met een konklusie, maar dat zegt nog niets. Zijn konklusie luidt, dat de PPR haar kiezers zal moeten vinden in progressief, konfessionele kringen, de PPR moet een alternatief zijn voor mensen die in de KVP, ARP en CHU een progressieve koers voorstaan en van het CDA een verdere konservering vrezen. Een konklusie die juist mag zijn en op allerlei redeneringen kan volgen en ook goede aanbevelingen zou verlangen, maar die nergens op slaat na een warrig stuk waarin allerlei waarheden en ook onwaarheden op een rijtje worden gezet.

De ontwikkeling van de PPR, zoals Hylke Tromp die schetst, is onherkenbaar voor vele actieve en niet-actieve PPR-ers. Tromp schept zich een beeld van de PPR, zoekt daarbij een paar argumenten die altijd wel te vinden zijn en trekt vervolgens tegen dat beeld ten strijde. Kent Hylke Tromp de partij wel zo goed als hij doet voorkomen?

Een standpunt van een kleine minderheid in bestuur, kerngroep en kongres, wordt voorgesteld als het partijstandpunt. „De PPR-leiding identificeert zich met de PSP, zoekt toenadering tot de CPN...”, ja, zo kan ik het ook. Dat is geen manier van discussiëren. Men moet allereerst recht

doen aan de werkelijkheid.

Natuurlijk zijn beoordelingen subjektief. Hylke mag vinden dat er competentere lieden moeten komen op posten waar nu inkompetente lieden zitten, maar dat zijn ook wensen die altijd geuit kunnen worden (kompetenter kan het altijd, zelfs als Hylke bijvoorbeeld in de Eerste Kamer zou zitten.).

PRAKTIJK

Hylke pleit ook voor het tonen van de wil te regeren, een pleidooi dat anderen ook hebben gehouden en ook beter hebben gehouden. Een pleidooi ook, dat in de PPR niet aan dovemansoren is gericht.

De PPR toont zich gelukkig een echte politieke partij door het regeren dat zij doet. Gewoon praktisch. Gesteund door grote meerderheden op kongressen, kerngroepen etc.

Het feit dat de PPR een politieke partij is en geen beweging, schijnt Hylke ook dwars te zitten. Toch is dat inkonsekwent voor iemand die juist wil dat de PPR regeert en als partij probeert progressieve konfessionelen naar zich toe te trekken.

Het is goedkoop af te geven op het werken aan reglementen en programma's. Maar daarbij wordt, nogmaals, een beeld bestreden dat niet overeenkomstig de werkelijkheid is. De PPR heeft ook geen onduidelijker gezicht dan in 1972, het gezicht is er zelfs duidelijker op geworden.

Het nieuwe verkiezingsprogramma, dat vergezeld gaat van deze PPRAK en dat werd vastgesteld op het oktoberkongres na hard werken in de hele partij, is daar een voorbeeld van.

Het is makkelijk iets nieuws te beginnen, maar

als een partij het klaar speelt allerlei aardige gedachten ook nog deugdelijk in een program om te zetten, dan is dat een geweldige prestatie.

De discussie die Tromp wil uitlokken is er, vermoeden wij. Want welke discussie het precies is blijft onduidelijk. Zijn sappig geschreven beweringen betekenen veelal niet meer dan het intrappen van een open deur.

Waar het op aankomt is, dat er gewerkt wordt. Wij hebben begrepen dat Hylke weer voorzitter is van het provinciale actiecentrum Groningen. Wij wensen hem daarbij erg veel sterkte.

KERNWAPENS

Het Westen is niet van plan een verklaring af te geven, dat het nooit als eerste kernwapens zal gebruiken. Op een herhaald aanbod van de Warschaupaktlanden heeft de Navo onder aanvoering van Kissinger hot gereageerd op het voorstel. In zijn voetspoor volgt de Nederlandse regering bij monde van minister Van der Stoel en de staatssekretaris belast met ontwapeningsvraagstukken, de heer Kooymans. Waar beide politici het alleen maar moeilijk mee hebben, is het feit dat ze in strijd handelen met nieuwe programma's van hun partijen, want zelfs het CDA is van mening volgens het nieuwe program, dat een verklaring om niet als eerste kernwapens te gebruiken, moet worden bevorderd.

„Het vermogen om de tegenpartij voor te zijn”, de zogenaamde first-strike capability, is belangrijker dan het aangrijpen van mogelijkheden om de rol van kernwapens terug te dringen.

Waarin het buitenlandse en defensiebeleid van

linksaf
en
omhoog

door Kees Waagmeester

deze regering nog verschilt van dat van voorgaande regeringen wordt hoe langer hoe duidelijker: in niets.

MN

De PPR-fractie heeft een studie gemaakt naar de mogelijkheid een parlementair onderzoek in te stellen naar het herstrukturingsbeleid van multinationale ondernemingen. Het lijvige rapport daarover is verzonden aan de fractie van de PvdA met het verzoek mee te doen aan dit noodzakelijke werk.

Het is nodig in te haken op een enquête die minister Lubbers heeft gehouden en waaraan 38 Nederlandse multinationale ondernemingen hebben meegedaan, waarin zij zichzelf schoonpleiten van elke negatieve invloed. Het parlement moet inzicht krijgen in het gedrag van multinationale ondernemingen en een onderzoek zoals de PPR-fractie wil kan daarvoor een uitstekend middel zijn. We zijn opnieuw benieuwd hoe serieus het Nederlandse parlement zichzelf neemt.

Demonstratie in Almelo: vlnr. Bestuurslid Dirk Smit, Kamerlid Leo Jansen, Voorzitter Wijnand van Hoogevest. Geheel rechts Kamerlid Dilia van der Heem.

„Zeg nee tegen UC”, Verrijkt uranium, verarmde wereld”, „Werkgelegenheid zonder radio-activiteit”, „Geen 750 miljoen in kernenergie, maar liever in de Twentse tekstiel-industrie”.

Zie hier enige teksten van spandoeken, die meegedragen werden tijdens de demonstratie in Almelo op 4 december tegen het Ultracentrifugeproject aldaar.

Ruim 250 mensen, onder wie partijbestuursleden en Kamerleden van de PPR lieten op deze regenachtige dag, met het sinterklaasfeest voor de deur, blijken dat zij geen kerncentrales willen en dus ook geen fabriek voor verrijkt uranium.

Voordat de demonstratie aanving, hadden delegaties van de Stuurgroep Economie Twente (SET), B. en W. van Almelo, de PvdA en de PPR een discussie in de burgerzaal van het Almelse stadhuis. De PPR-delegatie bestond oa. uit Kamerlid Leo Jansen, die het woord voerde, voorzitter Wijnand van Hoogevest, bestuurslid Wouter van Doorn, Jos Beijers (statenlid Overijssel, Henny Rutgers (statenlid Almelo) en Albert Storm (voorzitter AC Borne).

In een inleiding zei burgemeester Schneiders van Almelo dat hij een demonstratie vanuit ideële doeleinden kon respekteren. Maar ook niet meer dan dat, want „laten we er geen doekjes om winden: u wilt deze fabriek sluiten”. Hij legde met name de PPR een aantal vragen voor.

„Is deze zaak zo principieel voor u, dat uw ministers zouden moeten aftreden? Beseft u, dat wanneer Nederland uit het project stapt, er over de grens een verrijksfabriek wordt gebouwd? Nederland heeft dan geen enkele vinger meer in de pap.

Als er gesloten mocht worden, staat u dan een speciale afvloeiingsregeling voor de betrokken werknemers voor?”

Wethouder Wioldraaijer, die namens B. en W. van Almelo sprak, ging met name in op het belang van de werkgelegenheid in Twente, speciaal Almelo. „De werkgelegenheidssituatie in Almelo is nog slechter dan in totaal Twente, we hebben te maken met 8 tot 10 procent werkloosheid. Ons kollege vraagt de PPR om een alternatief voor duizend arbeidsplaatsen, wanneer Urenco gesloten wordt.” Wioldraaijer vond dat een lagere overheid die geen beslissingen kan nemen over zaken als vreedzame toepassing van kernenergie, zich moet beperken tot praten over de werkgelegenheid die het UC-project oplevert.

Prof. Kreijken zei namens de SET dat er te weinig gegevens zijn om tot in de jaren negentig te kunnen spreken van rendement van het UC-project, maar dat er tot 1980 wel duidelijkheid in dezen is. „U moet bedenken, dat Urenco stap voor stap kan uitbreiden.” Hij maakte een vergelijking met aardolie. „Stel, dat de aardolie nu zou worden ontdekt. Het meedoen van Nederland in de technologische ontwikkeling van dit produkt zou toch bijzonder belangrijk zijn.”

Een vrolijke noot in het geheel was de heer Alberdink Tijn van Nijverdalen ten Cate, een grote tekstielfabriek in Twente, die haar hoofdkantoor in Almelo heeft. Hij had het ternauwernood over Urenco maar des te meer over wat de PPR allemaal wel voor gevaarlijke en idiote ideeën had over de tekstielindustrie. Na een interruptie van een lid van de PvdA-delegatie erkende hij „dat het hier ging om Urenco, maar dat hij graag wil weten welke

konkrete mogelijkheden de PPR voor werkgelegenheid (in Twente) ziet” en beëindigde zijn betoog.

Werkgelegenheid

Leo Jansen zei namens de PPR, dat de werkgelegenheid één van de grootste punten van zorg is voor de PPR-fractie. Hij zette uiteen dat het zeer goed mogelijk is juist in een andere economische orde werkgelegenheid te realiseren.

Hij vroeg zich af, wat uitbreiding van het UC-project voor de werkgelegenheid in Twente betekent. „Gezien de technologische ontwikkeling zal het gaan om geavanceerde en hoogwaardige arbeidsplaatsen, om te beginnen 450. Daarnaast zullen er indirect 3.000 manjaren werkgelegenheid geschapen worden, die voor een groot deel in Twente gevonden zullen kunnen worden. Maar ik vraag me af, of die 450 directe arbeidsplaatsen bezet kunnen worden vanuit de Twentse arbeidsmarkt.”

Leo vroeg zich af of het scheppen van deze hoogwaardige en geavanceerde werkgelegenheid van het soort is, waarmee we onze doelstellingen van het spreiden van macht, kennis en inkomen kunnen verwezenlijken, ook internationaal gezien.

Hij herhaalde nog eens in het kort de argumenten, die onze afstandelijke houding met betrekking tot de kernenergie veroorzaken: de veiligheidsaspecten (waar moeten we heen met het hoog-actieve afval), de mogelijkheid van het maken van kernwapens; het gevaar dat de persoonlijke vrijheid en de democratie wezenlijk worden aangetast.

Leo Jansen antwoordde burgemeester Schneiders, dat we nog open staan voor argumenten, al verwachtte hij niet nog nieuwe argu-

menten te horen waardoor ons standpunt wezenlijk zou veranderen. Hij vond het vanzelfsprekend, dat de overheid bij sluiting van Ureco dezelfde procedure zou volgen als die welke van particuliere ondernemers wordt geëist: een afbouwplan, een omscholingsplan ed. Hij vond de commerciële basis van het project wankel en signaleerde dat de SPD en FDP in Duitsland na Brokdorf toch twijfels kregen over de toepassing van kernenergie.

Dat de afzet van verrijkt uranium gegarandeerd is, is dus helemaal nog niet zo zeker. Aan de andere kant konstateerde Leo, dat wanneer Duitsland zich helemaal richt op de ontwikkeling van kernenergie, het land zo afhankelijk wordt van uraniumvoorziening, dat het wel of allerlei voorwaarden van uraniumleverende landen in moet gaan. In dat kader plaatste hij het mogelijke leveringskontraat met Brazilië: zij kerncentrales en opwerkingsfabrieken, dan krijgen wij uranium.

Leo memoreerde dat Amerika een dergelijke transactie met Brazilië geweigerd had omdat dat land het verdrag tegen de verspreiding van kernwapens niet heeft getekend.

Leo Jansen noemde als alternatieven voor het behoud van arbeidsplaatsen: de energiebesparing in de industrie aanpakken, (dit zou in Twente kunnen beginnen) zo ook de woning-isolatie. Hij vond in elk geval, dat de regio's „beduidende sommen moeten krijgen om zelf te besteden, binnen randvoorwaarden die de centrale overheid stelt”. Meer algemeen zag hij een mogelijkheid in de ontwikkeling van steenkool-technologie.

Mevr. Epema van de PvdA-kamerfractie ging nog even in op het kontraat dat mogelijk met Brazilië

wordt afgesloten. Zij was daar absoluut tegen. Ze stelde een aantal concrete vragen over een stuk wat ze had gekregen van de SET. Daar stond bijvoorbeeld in, dat uitbreiding van het UC-project 500 arbeidsplaatsen zou opleveren, in belangrijke mate op te vullen vanuit de Twentse arbeidsmarkt. Ze vroeg zich af hoeveel „in belangrijke mate” was. Tenslotte vond ze niet, in tegenstelling tot Leo Jansen, dat wanneer je nu ja zegt tegen uitbreiding, je ook ja zegt tegen uitbreidingen in de toekomst.

Steenkooltechnologie

In een reactie op het verhaal van Leo Jansen stelde prof. Kreijken dat hij niet zo zag dat Nederland ooit een speerpunt zou kunnen vormen in de steenkool-technologie, omdat Engeland ijzersterk is op dit gebied. Toch zei hij dat hij al jaren verkondigt „dat steenkool interessanter is dan u denkt”.

De heer Gaskemper van de Overijsselse Ontwikkelings Maatschappij (OOM) had waardering voor het benadrukken van de milieu-aspekten door de PPR, maar vroeg of we een pragmatische standpunt in wilde nemen: als we Ureco sluiten wordt vlak over de grens een zelfde soort fabriek gebouwd, met dezelfde gevaren voor het milieu. En dan „hebben we er niets meer over te zeggen”.

Burgemeester Schneiders zei dat hij het einde van de discussie hoopvoller vond dan het begin. Hij citeerde Leo, die gezegd had nog open te staan voor argumenten. Verleden week had hij echter in een interview met partijvoorzitter Wijnand van Hogeveest gelezen dat de PPR tegen alles is, wat met kernenergie

te maken heeft. Wijnand: „Dat blijft zo, maar we discussiëren daarom nog wel over de gevolgen en daar kunnen mogelijk nieuwe argumenten op tafel komen”. Op de demonstratie 's middags herhaalde Leo Jansen de bezwaren tegen kernenergie en het Ultracentrifuge-project in het bijzonder. Wijnand van Hogeveest vertelde dat er twee adhesie-telegrammen waren binnengekomen: één van de Engelse Young Liberals en één van de Duitse Burgerinitiative. Van aktiegroepen dus uit landen, die deelnemen in Ureco. We staan dus niet alleen in ons protest.

PSP-raadslid Dekker uit Almelo signaleerde dat kernenergie een steeds meer omstreden zaak is en vroeg zich af of er straks weer ontslagen zullen vallen, wanneer blijkt dat men de ontwikkeling van kernenergie niet verder voortzet. Hij zei dat Almelo met Ureco een militair doel is geworden en vroeg zich af hoe het met het milieu in Almelo stond. „Ureco zegt steeds: 't zit wel goed, maar wie garandeert ons, dat we onze bodem niet vergiften?”

Maurits Groen van het Braziliëkomité bracht naar voren waarom er per se geen kontraat met Brazilië moet worden afgesloten. Lou van de Bos van het Landelijk Energie Komité (LEK) zei dat we in Nederland meedoen aan misdaad tegen de mensheid. „Dat moeten we voorkomen. In Brokdorf waren 30.000 mensen, straks gaan we met 200.000 mensen naar Bonn en Den Haag.”

Hetgeen het dochtertje van een PPR-raadslid uit Hengelo kennelijk kon onderschrijven, want ook zij liep met een multopapiertje aan een stok waarop stond: „ZEG NEE TEGEN UC”. Jeroen van Urk

THEMAGROEP MILIEU

Nog plaats voor intensieve veehouderij?

In de aanvaarde beleidsnota van het partijbestuur, wordt gesteld dat de themagroep Milieu belangrijk materiaal heeft geleverd om de PPR-visie op de oplossing van de milieu-problematiek aanzienlijk te verbeteren.

Over de bio-industrie is zowel op het milieukongres als het programkongres vastgesteld, dat bio-industrie onaanvaardbaar is vanwege het dieronderende en milieubelastende karakter. Waarschijnlijk is er in de PPR niemand meer die hierna nog voor het oog herkenbare produkten van de bio-industrie zal nuttigen.

Er wordt op het ogenblik in de themagroep over gedacht een aparte werkgroep bio-industrie te starten. Zo'n groep zou dan wel min

of meer onder de vleugels van de landbouwwerkgroep moeten opereren, om te voorkomen dat zij een geheel eigen leven gaat leiden. Het idee is dat deze werkgroep zich ook moet bezighouden met de konsekventies voor de boer die zijn bedrijfje van vroeger (met een paar koeien, kippen en varkens) veranderd heeft in wat men in landbouwkringen noemt: een intensief veehouderijbedrijf. Wanneer ontvaardt zo'n bedrijf in bio-industrie?

Kan een bedrijf met intensieve veehouderij zomaar worden opgeheven op grond van milieu-eisen, opgenomen in de hinderwetvergunning? Zo ja, wie draait er dan voor de kosten op?

Zo zijn er nog vele vragen te

stellen.

Als PPR-leden zijn we er niet, als we zeggen dat bio-industrie onaanvaardbaar is. Er is nog heel wat discussie nodig over de mogelijkheden om deze uitwas uit onze maatschappij te bannen.

Ieder die denkt hieraan een zinvolle bijdrage te kunnen, willen of moeten leveren is welkom.

Voorlopig adres: Rein Griffioen, Ringdijk 3, Wilnis, tel. 02979 - 1423 (thuis) 020 - 5963608 (werk).

THEMAGROEP MILIEU

Gevraagd:

een enthousiasteling

die af en toe rapporten ed. uit wil tikken voor de werkgroep Vervuiling van de themagroep Milieu.

Aanmelden bij: Wouter van Doorn, Kade 21, Ede 08385-10875 of bij: Marjanne Otten, H. Boerhaave-laan 41, Deventer, 05700-22673.

Het welzijnswerk de wijk in

De Groningse afdeling van het ABC-front (Antie-CRM-bezuinigingsfront) heeft onlangs de nota „Welzijnswerk hoe wél?” uitgegeven. Het ABC-front eist meer geld en minder overheidsinvloed op het werk. Daarmee blijven vele fundamentele vragen onbeantwoord. Vragen die te maken hebben met de doelstelling van het welzijnswerk in een overspannen en op drift geraakte maatschappij, vragen over de zeggenschap en de invloed van de buurtbewoners op het welzijnswerk.

In Groningen, een stad met een links meerderheidskollege van PvdA, CPN en PPR en een PPR-wethouder voor welzijnszaken, wordt hard gewerkt aan het herkenbaar maken van dat welzijnswerk. Het gemeentebestuur wordt daarbij niet alleen tegengewerkt door de oppositiepartijen in de raad maar nog meer door de CPN en een aantal welzijnswerkers. De PvdA en de PPR hebben 20 van de 39 raadsleden. Het kollege wil het welzijnswerk zoveel mogelijk inzetten op wijknivo opdat de buurtbewoners via de gesubsidieerde wijkraden maximaal betrokken kunnen worden bij het werken in de wijken en het welzijnswerk maximaal kan inspelen op de problemen van bewoners in hun eigen omgeving.

Zorg zonder maatschappijkritiek

Het welzijnswerk is van oudsher stevig gefundeerd op de zuilen van het konfessionele Nederland. De overheid subsidieerde het uitvoerend werk zonder al te veel te kijken naar de inhoud van het werk. Gelukkig is de doelstelling van het welzijnswerk niet beperkt gebleven tot zorg voor minder-bedeelden. De realiteit van de maatschappelijke achterstand kreeg in toenemende mate een politieke en maatschappijkritieke vertaling. Politieke partijen kregen meer oog voor dat welzijnswerk. Naast deze inhoudelijke verandering van het welzijnswerk werd door de ontkerkelijking ook de achterban van het partikulier initiatief steeds smaller. Het werk wordt tegenwoordig voor bijna 100 procent door de overheid gefinancierd.

Deze veranderingen in het welzijnswerk hebben geleid tot een grotere verantwoordelijkheid van de plaatselijke overheden voor de aard en omvang van het plaatselijk gesubsidieerd welzijnswerk. In toenemende mate wordt de plaatselijke overheid aangesproken op haar verantwoordelijkheid.

De door de rijksoverheid beoogde decentralisatie naar de plaatselijke overheid zal deze ontwikkeling nog versterken. De problemen rond de vakaturestop voor het maatschappelijk werk en de beperkte groei in het klub- en buurthuiswerk zijn daarbij hinderlijke bijkomstigheden die een scherpere prioriteitenstelling op basis van politieke beleidsuitgangspunten nog noodzakelijker

maken om te voorkomen dat de klappen daar vallen waar ze het minst kunnen worden opgevangen.

Een politieke keus ten koste van bevoorrechten

„De bomen groeien niet tot aan de hemel”, zei staatssecretaris Wim Meijer bij de aankondiging van de subsidiebeperking voor het uitvoerend welzijnswerk. „De decentralisatie komt niet te vroeg en niet te laat”, aldus Wim Meijer. De meeste gemeentebesturen hebben er stilziggend kennis van genomen. De meeste welzijnswerkers hebben gedemonstreerd of hun teleurstelling geuit. Het valt ook moeilijk te verdedigen dat er geen ekstra geld vrijkomt voor al die belangrijke projecten waar vooral PvdA- en PPR-leden zich voor ingezet hebben.

Er zullen niet veel gemeenten zijn die ondanks de subsidiebeperkingen toch doorgaan met een uitbreiding van het voorzieningennivo. Een meerderheid in de gemeenteraad van Groningen ging begin 1976 wel akkoord met een ekstra uitgave van bijna f 400.000 netto gemeentelijke subsidie voor het jeugd- en jongerenwerk. VVD, CDA en GPV stemden tegen om procedureredenen. Voor 1977 staat weer f 400.000 extra op de begroting voor noodzakelijke uitbreidingen.

De PvdA en de PPR waren van mening dat niet alleen naar nieuwe voorzieningen gekeken moest worden maar dat tevens het belang van bestaand werk moest worden afgewogen ten opzichte van het belang

van nieuw gewenste activiteiten. Immers, door veranderingen in de buurt (vergrijzing, leegloop ed.) kan een bestaande voorziening wellicht met minder toe opdat het vrijgemaakte geld ingezet kan worden voor politiek-beleidsmatig meer gewenste nieuwe voorzieningen. De CPN stemde principieel tegen. De CPN koos ongezien voor behoud van het bestaande werk en daarmee tegen meer gewenste nieuwe voorzieningen. Ook de VVD koos voor de gevestigde belangen evenals de koepelorganisaties in het welzijnswerk. Het CDA wilde een dergelijke verschuiving betrekken bij de begrotingsdiskussie (een zgn. begrafenis eerste klas).

Alleen de PvdA en de PPR gingen de keuze niet uit de weg. Gekozen werd voor meer sociaal-kultureel werk voor jeugdige werklozen en uitbreiding in twee arbeidersbuurten ten koste van 2½ formatieplaatsten van bestaande instellingen die volgens het kollege met minder ook verantwoord konden functioneren.

De overheid, een à politieke zak met centen?

Bij het uitspreken van de politieke keuze in het nadeel van de gevestigde organisaties en ten koste van bestaande activiteiten mag men altijd rekenen op veel verzet ook al is de keuze een verbetering van het uitvoerend werk voor achtergestelde groepen.

De VVD vindt het uitspreken van die keuze niet behoren tot de taak van de gemeentelijke overheid. De bestaande instellingen moeten dat volgens het spel van de vrije maatschappelijke krachten onderling regelen. De CPN staat op hetzelfde standpunt. Daarmee speelt de CPN goed in op het gevoel van veel welzijnswerkers; het kan tenslotte hen ook overkomen. Men voelt zich overgeleverd aan de politieke willekeur, een welzijnswet ontbreekt en ook de rechtspositie laat nog veel te wensen over. De onzekerheid en vooral de ontevredenheid is altijd al een vruchtbare bodem voor CPN-politiek gebleken. Vreemd genoeg dit keer in een sektor waarvoor de CPN voorheen nooit veel belangstelling had.

Zoals gezegd zijn niet veel gemeenten bereid tot het uitspreken van die politieke keuze. Aan de ene kant vreest de lagere overheid de gevestigde organisaties aan de andere kant verschuilt men zich achter CRM of heeft de plaatselijke overheid nauwelijks wensen op welzijnsgebied. Vooral het laatste komt veel voor. Dergelijke gemeenten toetsen het uitvoerend werk slechts op juridiese organisatoriese criteria en stellen vervolgens de zak met centen beschikbaar, zonder

te kijken naar de inhoud van het werk. Wijkraden, buurtbewoners en andere organisaties doen vergeefs een beroep op dergelijke gemeentebestuurders die zich niet verantwoordelijk voelen voor het bereik, de samenhang, de beïnvloedbaarheid en het functioneren van het uitvoerend werk.

De macht aan de buurt

In Groningen wordt de ontwikkeling van het gesubsidieerde welzijnswerk sterk beïnvloed door het gemeentelijk beleid. De laatste twee jaar zijn enkele gaten in het jeugd- en jongerenwerk gevuld (drie nieuwe jongerencentra opgericht en drie buurthuizen opgezet). De stadsvernieuwing wordt zeer systematies per wijk opgezet en afgestemd op het welzijnswerk en het onderwijs-oude-wijken projekt. Ekstra geld, aandacht en prioriteit wordt in het beleid gegeven aan oude vervallen buurten, waar het woon/leef-milieu slecht is en weinig voorzieningen aanwezig zijn.

Meer geld wordt uitgetrokken voor de **wijkparticipatie**. Middels subsidie kunnen buurtbewoners geld voor voorlichtingsactiviteiten krijgen mits men in openheid werkt en zoveel mogelijk representatief is voor de buurt. De wijkraden worden betrokken bij de stadsvernieuwingactiviteiten en andere buurtproblemen. Op grond van de spontaan gegroeide situatie wil het kollege meer bevoegdheid geven aan wijkraden gekoppeld aan een gemeentelijke verordening. De wijkraad kan in het welzijnswerk een belangrijke stem krijgen in het werk van maatschappelijk werk, opbouwwerk en andere (welzijns-) werkers die in de buurt werken. De meeste wijkraden hebben een eigen buurtpandje waar de werkers een spreekuur kunnen houden (wijkagenten, sociale raadsliden ed.).

In de welzijnssektor **maatschappelijke dienstverlening** wil de gemeente meer samenhang bevorderen in het uitvoerend werk van maatschappelijk werk, wijkverpleging en gezinsverzorging. Ook de

GSD en GGD zijn erbij betrokken. Tot nu toe zijn de verschillende instellingen en werksoorten tegen een samenwerkingsverband waarin vertegenwoordigers van instellingen en werksoorten zitting hebben. Het beleid van werkers en instellingen zou volgens de gemeente beter op elkaar afgestemd worden in een samenwerkingsverband. Politieke weerstand komt vooral uit de hoek van de CPN onder het motto „de werkers weten wat goed is voor de cliënt”. De medewerking van het rijk is overigens tot nu toe ook niet groot geweest. Departementale verkokering in de subsidiëring van de verschillende werksoorten speelt daarbij een grote rol. Hoge prioriteit geeft het kollege in de maatschappelijke dienstverlening aan het wijksgewijs werk met meerdere werksoorten (multi-disciplinair).

De samenwerking tussen verschillende werksoorten op wijkniveau vanuit op stedelijk nivo samenwerkende instellingen wordt nog steeds afgewezen door betrokken instellingen. Het kollege zal zich nu moeten beraden over de stappen die gezet moeten worden om alsnog de genoemde doelstelling te realiseren. Vreemd genoeg zijn het meestal de gemeenten die vertragend werken op de totstandkoming van meer samenwerking.

Het **opbouwwerk** is in Groningen op stedelijk nivo georganiseerd in één samenwerkingsverband van waaruit — op basis van gemeentelijke uitgangspunten en prioriteiten — opbouwwerkers gedetacheerd worden naar buurten. Versnippering wordt daardoor voorkomen terwijl op stedelijk nivo een beleidsmatige afweging van prioriteiten kan plaatsvinden, het opbouwwerk een stedelijke ondersteuning kan krijgen (inhoudelijk en administratief) en zij beter kan inspelen op het stedelijk beleid van andere organisaties.

Voor de opbouwwerkers wordt een projektcontract opgesteld waarin de taak en aard van het werk staat omschreven alsmede de tijd die voor de verwezenlijking nodig is. Dat projektcontract wordt opgesteld door de buurtorganisaties (ouders, scholen, wijkraden ed.) en het samenwerkingsorgaan voor opbouwwerk. Als het projekt is uitgevoerd dan kan de opbouwwerker een nieuw projekt opzetten dat meer prioriteit heeft. De invloed van de buurt is zo groot mogelijk terwijl de opbouwwerker aan een heel concreet projekt kan werken. De opbouwwerker zal met name daar ingezet worden waar bewoners het minst in staat zijn om invloed uit te oefenen op ontwikkelingen in de eigen buurt. De gemeentelijke prioriteiten (stadsvernieuwing, wijkparticipatie, minderheden en onderwijsstimulering) moeten ook in het opbouwwerk worden toegepast als subsidievoorwaarde. De opbouwwerker zal binnen zijn kontrakt onafhankelijk kunnen opere-

ren van deelbelangen en van overheidshandelen.

Welzijnsstatuut

De komende tijd wil de gemeente met de gesubsidieerde instellingen voor uitvoerend welzijnswerk overleg voeren over de randvoorwaarden waarbinnen de uitvoerende instellingen autonoom zijn in het voeren van een eigen beleid. De instellingen (werkers, publieksgroep, bestuur) zullen daarbij moeten aangeven op welke wijze zij demokraties functioneren, hoe zij het beleid afstemmen op het beleid van andere instellingen en het gemeentelijk beleid en op welke wijze de prioriteiten in het werk worden gesteld.

Op basis van gevoerd overleg kan de gemeente haar eigen beleid en de planning vaststellen. De instellingen verplichten zich op deze manier tot het verrichten van de werkzaamheden die de gemeenteraad in alle openbaarheid als meest urgent heeft vastgesteld en waarvoor gemeenschapsgelden ter beschikking worden gesteld. Op deze wijze kan de gemeentelijke invloed beperkt blijven tot een toetsende rol bij het uitvoerend werk in relatie met de uitgesproken doeleinden van een raad. Nieuwe ontwikkelingen c.q. nieuwe aanvragen van wijkbewoners of anderen kunnen besproken worden tussen gemeentelijke overheid en uitvoerende instellingen en bij de prioriteitstelling betrokken worden.

Als het partikulier initiatief erin slaagt om zichzelf te demokratiseren en als tevens het partikulier initiatief bereid is om haar werk te toetsen aan de besluitvorming van een demokraties gekozen parlementair orgaan dan gaat het welzijnswerk een nieuw tijdperk tegemoet. Tenslotte kan men niet blazen en het meel in de mond houden (Van Doorn).

Wim Wildeboer,
wethouder Welzijnszaken
Groningen

PARTIJBURO PPR

In het kollektief op het partijburo van de PPR is plaats voor

2 medewerk(st)ers

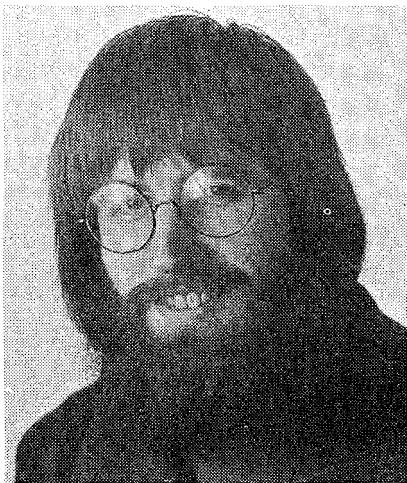
(samen voor 44 uur, onderling te verdelen)

Het werk bestaat uit tikwerk, stencillen en allerlei andere administratieve klussen.

Enige ervaring daarin is belangrijk, nog belangrijker is de bereidheid in het kollektief als teamgenoot te functioneren.

Richtlijn voor de salariëring: bij een 40-urige werkweek geldt een brutosalaris van ongeveer f 1720,— per maand.

Schriftelijke sollicitaties voor 21 december 1976 aan PPR partijburo, Singel 277, Amsterdam, tel. 020-227342.

Je zit in het Europees parlement terwijl de partij nog niet is uitge-studeerd of ze met Europa meedoet.

Henk Waltmans: „Dat is niet waar. Al bij de verkiezingen van 1972 ben ik aanbevolen als Europese man. En als je dan voor de fractie buitenlandse zaken doet en defensie en men maakt je voorzitter van de sektor Vrede van de fractie, terwijl men mijn positieve instelling ten aanzien van Europa en de Europese integratie en ik zie daarnaast de paragraaf voor het Europese beleid in het verkiezingsprogramma, dan betekent dit een erkenning van Europa als feitelijkheid, als een tussenstap van de nationale staat naar een door ons zo gewenste wereldregering. Het is een logiese stap dat de PPR deelneemt aan Europese verkiezingen. Het is ook weinig zinvol om uit Nederland te stappen.

We zeggen ook niet: alleen in de Krimpenerwaard is het ons naar de zin, dus doen we alleen daar mee met verkiezingen. Die konsekwentie trek je voor Nederland niet en zou je hem voor Europa wel moeten trekken? Europa is een korrektie op de scheefgelopen politieke geschie-

Henk Waltmans:

Europa? We stappen ook niet uit Nederland

denis van West-Europa. Er bestaan krankzinnige opvattingen over de nationale staat. Die ontwikkeling is op gang gebracht na de Franse revolutie. Tot 1867 was nog geen sprake van de huidige Nederlandse staat, want Limburg behoorde tot dat jaar tot de Duitse bond. Er is geen natuurlijke omgrenzing van de werkzaamheden van de PPR. De hoogste optie van de PPR is wereldwijd werkzaam te zijn. We bemoeien ons met Clat, Wereldwinkels, we boycotten Outspan-sinaas-appels. Onze leden zitten in de Nederlandse VN-delegatie of zijn konstant onderweg naar een ander land. Kwa mentaliteit zijn we een internationale partij. Het PPR-denken houdt niet op bij Bergen op Zoom.

De principiële vraag of de PPR aan de verkiezingen deelneemt is niet in discussie. We nemen deel aan alle verkiezingen dus ook voor die van het Europees parlement. Waar je kunt zijn, ben je. De vraag is alleen of we op onszelf de verkiezingen ingaan of met anderen. In ons program staat wat we met Europa willen. Nogmaals, ja zeggen tegen Europa betekent net zoveel als ja zeggen tegen Nederland”.

Hoe ben je dit najaar in het Europees parlement verzeild geraakt?

Henk Waltmans: „We zitten op de zogenaamde veertiende zetel, die we delen met de CPN. Wij zaten volgens afspraak in de Raad van Europa, de West Europese Unie en de Noord-Atlantiese assemblee en de CPN in het Europees parlement. De CPN wilde gebruik maken van haar recht te wisselen, maar zag bovendien de Raad van Europa, de West Europese Unie en de Navo-assemblee niet zo zitten. Het partijbestuur, de themagroep Vrede en de Eerste- en Tweede-Kamerfractie hebben aanbevolen, dat ik naar het Europees parlement zou gaan. Michel van Winkel gaat naar de Navo-assemblee en Dick van Kleef vanuit de Eerste Kamer naar de Raad van Europa en de West Europese Unie. De PPR is internationaal dus behoorlijk vertegenwoordigd.

Als eenling in het Europees parlement kun je natuurlijk niets beginnen, je kunt geen fractie vormen omdat er slechts twee radicalen zijn. Er zit ook een links-radikaal uit Frankrijk. Wij hebben een plaats als verwant lid in de socialistiese fractie”.

Wat zijn je mogelijkheden als lid van het Europees parlement?

Henk: „Talloze. Je beïnvloedt de leden van de fractie waar je inzet. Zo heb ik als één van de eerste dingen een nota over ontwapening en veiligheid, een soort samenvatting van de PPR-ideeën op dit gebied gebaseerd op mijn bijdrage aan het debat in de Tweede Kamer over de ontwapeningsnota, aan de leden van de socialistiese fractie gestuurd. Vertaald in Frans, Duits en Engels. Dat verhaal heb ik ook naar de Pax Christi-groepen in de verschillende landen gestuurd en naar de buitenlandse contacten van de PPR, ook in Oost-Europa. Een dergelijk stuk wil ik deze maand doen uitgaan en dan over ons kernenergie-standpunt.

Aan de groepen die in Luxemburg op bezoek komen vertel ik hoe de PPR over de zaken denkt. Zo heb ik een groep leraren uit Denemarken en West-Duitsland de PPR-visie op kernenergie uiteengezet. Sommigen van hen waren betrokken bij de protesten in Brokdorf. Deze dingen hebben hun doorwerking. In bladen in andere landen

zie je soms summere aandacht voor wat de PPR vindt.

Ik ben de socialistiese fractie in het Europees parlement en het bestuur en het sekretariaat van de fractie zeer erkentelijk voor het feit dat men mij volledig aanvaardt, inclusief mijn eigen opvattingen. Ik krijg alle gelegenheid onze standpunten naar voren te brengen. Kijk, zo'n fractie telt 65 leden. Men heeft respect voor het rustig brengen van principiële opvattingen. Je moet niet met je laars op tafel slaan, dan verslijten ze je voor gek. Rustig, overtuigend op momenten dat het gevraagd wordt; dat werkt, dat heeft effect.

Binnen de fractie is er beraad over alle mogelijke vraagstukken in Europa. De parlementaire bevoegdheid over de uitgaven van de EG zijn maar klein, maar 35 miljard gulden is ook weer niet geheel niets. Maar wat mag je verwachten van één lid? Men moet niet verwachten dat die meer klaarspeelt dan zeven kamerleden in een parlement van 150 leden. Alleen een gek mag verwachten dat Europa verandert als hij het Europees parlement binnenstapt. Het is een werk van lange adem en van kleine stapjes.

In de plenaire vergadering heb ik een stemverklaring afgelegd over kernenergie en dan word je aangesproken door een buitenlandse journalist. Namens de hele socialistiese fractie heb ik vijftien minuten gesproken over het regionaal beleid. Nee, men beschouwt een gearsoceerd lid niet als een bijwagentje. Ik zit in de commissie eksterne ekonomiese betrekkingen, waardoor ik meer kijk kan krijgen op de mondiale politiek van de EG. En ik stel vragen. Aan de raad van ministers, aan de Europese kommissie, aan de konferentie van ministers van buitenlandse zaken. Over de beveliging van passagierstreinen bijvoorbeeld, een zaak die alleen in Nederland goed geregeld is maar in de rest van Europa niet. Naar aanleiding van de demonstratie bij Brokdorf en over het Europees toezicht op de storting van radio-actief afval in zoutmijnen en in zee heb ik vragen gesteld. Ook over de gevaren en risico's van kernenergie. Kijk, men moet zich dan in ieder geval over die kwesties buigen. Deze maand staat een mondelinge vraag op de agenda over een ekonomiese boycot van Zuid-Afrika, dat is in feite een interpellatie, omdat er een debat volgt. Raadsvoorzitter Van der Stoep zal moeten antwoorden en voor de vragen heb ik de volledige medewerking van de socialistiese fractie”.

Vind je dat de PPR moet meedoet aan de Europese verkiezingen in 1978?

Henk: „Het heeft geen zin om op je eentje één zetel te halen, die zit er namelijk wel voor ons in. Er gaan 25 mensen vanuit Nederland naar het nieuwe Europees parlement. Met vier procent van de stemmen haal

je dus een zetel. Na anderhalf jaar zullen we zien of mijn aanvankelijk indruk, dat er in de socialistische fractie goed te werken valt, uitkomt en of wij daarin voldoende tot ons recht kunnen komen. Als we dan ook nog in Nederland met de PvdA blijven samenwerken zou het me niet verwonderen als we op één lijst met de PvdA en eventueel andere progressieve partijen de verkiezingen in zouden gaan. Anderhalf jaar is ook genoeg voor de Europese socialistische om te weten dat er zaken zijn waar de PPR anders over denkt en om ons de ruimte te geven dat in commissies, fractie en plenair naar voren te brengen.

Ik acht de kans ook niet uitgesloten dat er bij rechtstreekse verkiezingen een flink aantal mensen in de socialistische fractie komt, ook uit andere landen, dat soortgelijke denkbeelden heeft als wij. Nu vindt de vertegenwoordiging plaats via de nationale parlementen en dat heeft een conserverende werking.

Het zou niet onverstandig zijn, als de PPR in de loop van volgend jaar wringt dat ze klaar is met een programma en een kandidatenlijst".

Vrij zou zelf wel kandidaat willen zijn?

Henk: „Als de partij vindt dat ik de meest aangewezen man zou zijn om naar het Europees parlement te gaan, zou ik dat zwaar laten wegen. Ik zou dan persoonlijke redenen moeten hebben om niet te gaan. Ik ben een Europees man. Je kunt je niet aan je eigen schaduw onttrekken. Ik realiseer me goed, dat dat nog meer sjouwwerk is dan dit Tweede-Kamerwerk. Maar er moet vooral een goed systeem van contact worden opgebouwd om te voorkomen dat je los komt te zwemen. Het is nu te vroeg zowel voor de partij als voor mij om te zeggen, dat ik het moet doen of niet. Wie weet wat er nog allemaal gebeurt. Mijn taak is nu mijn voelhorens uitsteken om de partij inzicht te geven hoe het Europees parlement werkt en om te adviseren wat we in 1978 het beste kunnen doen, met wie, en met welk programma".

Worden de bevoegdheden er straks groter op?

Henk: „De bevoegdheden zullen steeds onvoldoende zijn. Maar elk parlement heeft gestreefd naar meer bevoegdheden. De spanning zal zitten tussen de machtsaanspraken van de nationale regeringen en het Europees parlement. We gaan heus een interessante periode tegemoet. De feitelijke bevoegdheden zullen toenemen, waarbij het budgetrecht het belangrijkste is. Het Europees parlement heeft nu al meer bevoegdheden dan driekwart van de parlementen in de wereld, die alleen maar mogen applaudiseren. Dat moet je niet onderschatten.

„Politiek is een edel ambacht”

„Ja, erkent Henk Waltmans, „ik denk sterk politiek. Politiek als de kunst van het mogelijk maken wat je noodzakelijk vindt.

Hij noemt zichzelf een homo-politikus. Anderen zeggen van hem dat hij het type is, dat wel 25 jaar in een parlement kan zitten zonder dat hij het zat wordt. Geen man wiens reserves na vier of acht jaar parlementswerk op zijn.

„Ik praat niet over een roeping of iets dergelijks. Politiek is in mijn ogen een ambacht, wel een edel ambacht. Je moet het vak goed doen, je vakmanschap opbouwen. Je moet wel een goede ondergrond hebben. Zo is mijn werk onmogelijk zonder behoorlijke talenkennis. Nee, je hoeft helemaal niet universitair geschoold te zijn. Wim Meijer. André van der Louw, Schaeffer zijn goede politici. Een universitaire opleiding kan gepaard gaan met een kinderlijke opvatting over politiek. Je moet als politikus ambitie hebben. Ambitie in die zin, dat je een goed werkstuk wilt afleveren. Je moet kunnen analyseren, doelgericht kunnen luisteren, hoewel dat mijn zwakke punt is, want ik lees liever.

Je moet contacten kunnen ontwikkelen met alle mogelijke mensen en een antenne hebben voor wat onder de bevolking leeft. Wat dat betreft ben ik vaak meer geneigd te reageren op wat op een breed vlak gebeurt dan me specifiek bezig te houden met wat in de PPR wordt gewenst. Ik bespeur ook in de PPR

dat er een Hollands beeld is van de Nederlandse samenleving. De gemiddelde Nederlander is een Hollander, bij voorkeur een Amsterdammer. Daar moet een echt democratische partij zich tegen teweer stellen”, zegt de geboren Limburger Henk Waltmans. Hij woont nu met vrouw en zoon in Oosterhout, Noord Brabant.

Zijn vader werkte ondergronds in de mijn en had later een fotozaak toen hij om gezondheidsredenen werd afgekeurd. Als Henk niet zijn best deed op school dreigde hij met: „je gaat naar de mijn”. Henk: „Het is een Hollandse uitvinding, dat Limburgers geboren mijnwerkers zijn. Mijn familie, die een ambacht had of landbouwer was, ging naar de mijn omdat er geen ander werk was. Het is niet leuk als een mol in de grond te werken. Ik ben blij dat ze dicht zijn”.

Henk spuwt zijn gal over het feit dat de Limburgers zijn „afgedankt als een oude knol”. „Tot op de dag van vandaag heeft geen enkele regering haar belofte van vervangende werkgelegenheid waargemaakt, ook deze niet”.

Het kamerwerk vindt hij leuk. „Ik ben opgetogen als een kind, niet als ik allerlei complimentjes krijg na een speech in de Kamer, maar als ik een brief krijg van een man die me bedankt omdat door mijn bemiddeling zijn vrouw uit Roemenië kan komen. Dat heb ik nodig. Bij alle abstractie in mijn werk beesteed ik aan dat soort zaken erg veel tijd”.

In commissies en wandelgangen is een konstant overleg aan de gang en wordt er veel bekostuofd, dat de burgers later op hun hoofd krijgen.

Dat een Franse fabriek voor de Nederlandse rechter kan worden gedaagd vanwege Rijnvervuiling is al

heel wat. De verordeningen gaan uit boven de nationale wetten, zodat overal de wetgeving moet worden aangepast. De meeste aandacht trekken nu de punten waar men het niet over eens is, maar er gebeurt ondertussen erg veel”.

Kees Waagmeester

Jongerensamenwerking en de moeizame toenadering tussen oost en west

Hoewel misschien nauwelijks merkbaar heeft de Konferentie voor Europese Veiligheid en Samenwerking (Helsinki 1975) een vervolg gekregen op een minder tot de verbeelding sprekend nivo. Zo heeft in Warschau van 19 tot 24 juni jl. een Europese Jongeren- en Studentenbijeenkomst (EYSM) plaatsgevonden „voor duurzame vrede, veiligheid, samenwerking en sociale vooruitgang”. Namens de PPR hebben Michiel van de Kasteelen en Ad Melkert aan deze konferentie deelgenomen in de Nederlandse delegatie via het Nederlandse Comité, voor Internationaal Jongerenwerk (NKIJ).

Het nu volgende korte verslag wil vooral een aanzet tot verdere discussie over de PPR-visie op Oost-Europa zijn. Daarom voor reacties en meer uitgebreide rapportage: Ad Melkert, Cleyndertweg 49/14, Amsterdam (020-36 63 51).

De inhoudelijke voorbereiding van de uit verschillende (ook niet-politieke) organisaties bestaande Nederlandse delegatie heeft zijn beslag gekregen in een conferentie over „Balans en perspectieven van de conferentie voor Europese Veiligheid en Samenwerking (CEVS)” en een tweetal voorbereidende vergaderingen waar gepoogd wordt voor de EYSM enkele bijdragen samen te stellen namens de meerderheid van de delegatie.

Achteraf bezien geen al te gelukkige werkwijze omdat de koude oorlog behoorlijk vertegenwoordigd was in de delegatie en van inhoudelijke stellingname geen sprake kon zijn. Aan de andere kant liet het massale karakter van de conferentie (ongeveer duizend mensen) een nog grotere politieke fragmentatie nauwelijks toe.

De PPR-vertegenwoordigers hebben daarnaast steeds met het gegeven geworsteld dat er geen internationale jongerenorganisatie bestaat waarin het radikale standpunt met meer effect naar voren gebracht zou kunnen worden. De conservatieve opstelling van de European Federation of Liberal and Radical Youth (EFLRY, kwa samenstelling tamelijk parallel aan de Europese Liberale Federatie) in het merendeel van haar bijdragen op de conferentie, heeft ten overvloede nog eens aangetoond dat deze organisa-

tie in de huidige samenstelling zeker geen onderdak aan de PPR kan bieden.

De Engelse Young Liberals toonden zich in sommige gevallen wel progressiever dan de EFLRY-klub (waar ze ook bij aangesloten zijn), maar zeker ook uitdagender: in de commissie over de sociale situatie van jongeren veroorzaakten zij een rel door aandacht te vragen voor enkele Poolse politieke gevangenen. Zowel het eenzijdige karakter van deze stap als de onnodig provocerende wijze van presentatie dienen hierbij krities bezien te worden, hoewel de zaak op zichzelf natuurlijk wel aan de orde mocht komen. Andere bilaterale contacten leverden weinig nieuwe inzichten op wat betreft het vinden van geestverwanten.

Overigens is het politiek-inhoudelijk werk op de conferentie voornamelijk bepaald door „diplomatieke” hoogstandjes. Er moest en zou een gemeenschappelijk aanvaard slotdokument komen, wat het karakter van het geheel in een te overwegende mate heeft bepaald. Het laat zich raden dat de inhoud van dat document niet veel voorstelde, ofschoon het op zichzelf wel iets zegt over de politieke oost-west-situatie: nog niet zo heel lang geleden zou iets dergelijks onmogelijk zijn geweest.

Konklusies

De konklusies betreffende het nut van bijeenkomsten als de EYSM hebben enerzijds betrekking op hun functie bij het verbeteren van de oost-west-relaties en moeten anderzijds een uitspraak doen over de visie van de PPR op dit vraagstuk.

Het belang van de EYSM moet vooral worden bezien in het licht van de periode tussen Helsinki 1975 en de komende evaluatieconferentie in Belgrado 1977. Het was een massale ontmoeting tussen oost en west, waarbij de kwantiteit helaas de kwaliteit aan het gezicht ontrok en het uiteindelijke resultaat slechts door een handjevol deelnemers werd bepaald.

De bewustwording zal nauwelijks zijn gestimuleerd omdat het merendeel der jongeren, laat staan de rest van de Europese bevolking, nooit zal weten dat er een EYSM heeft plaatsgevonden.

Een conferentie met een dergelijk massale opzet moet niet meer; seminars over concrete onderwerpen verdienen de voorkeur, waarbij meer non-konformistische landen, die democratisering van de internationale betrekkingen voorop zetten, het eerst in aanmerking lijken te komen (Roemenië, Joegoslavië, misschien Polen).

Van de onderwerpen die voor een dialoog geschikt zijn, lijken ontwapening en derde wereld (vergelijk het artikel in PPRAK van 27 augustus van dit jaar, waarin Dolf Coppes gewag maakt van de zeer passieve houding van de socialistische landen op UNCTAD IV) redelijk startpunten om niet meteen in ideologies drijfzand te geraken.

De PPR zal bij deze laatste aspecten moeten aansluiten.

Oost-Europa is, behalve voor enkele fractieleden, binnen de partij braakliggend terrein. Er zal naar gestreefd moeten worden vanuit de PPR een dialoog tussen oost en west te stimuleren los van koude oorlogsterminologie. Een visie op deze problematiek dient niet alleen in samenhang met het militair veiligheidsbeleid, maar ook met Europese samenwerking in het algemeen (die natuurlijk niet mag ophouden bij de grenzen van de EEG) ontwikkeld worden.

Het verkiezingsprogramma verwijst er reeds naar.

Ad Melkert

Tweede Kamer-fractie PPR zoekt op korte termijn

ASSISTENT(E)

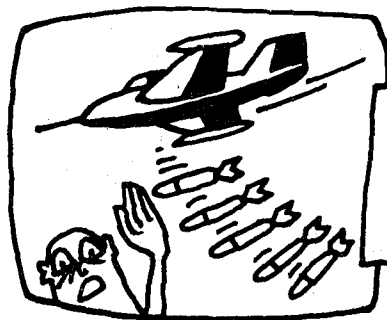
voor het sekretariaat voor 25 uur per week.

De werkzaamheden bestaan om. uit correspondentie, archief bijhouden, typen.

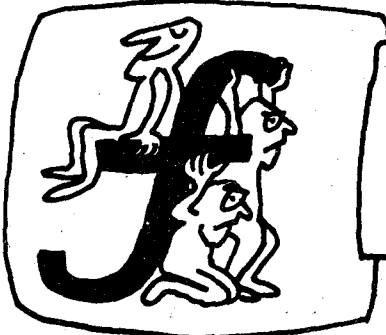
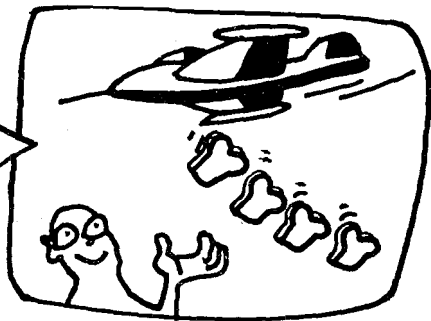
Vereisten: opleiding HAVO-nivo, goede typevaardigheid, enige ervaring met sekretariaatswerk. Belangstelling voor progressieve politiek wordt op prijs gesteld.

Salaris min. f 1.692,— tot maximaal f 2.336,— per maand op basis van een 40-urige werkweek.

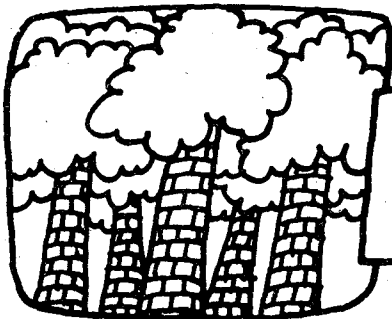
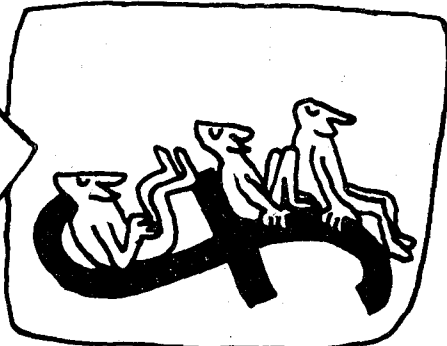
Sollicitaties richten aan fractiesekretariaat PPR, Binnenhof 1a, Den Haag, tel. 614911.

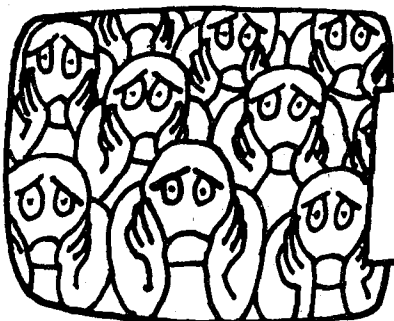
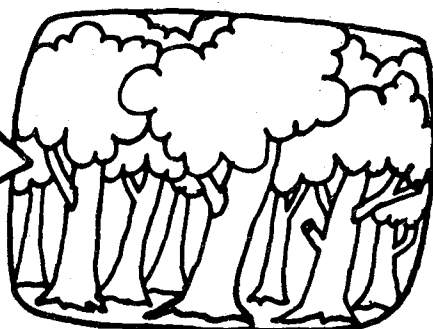
VREDE

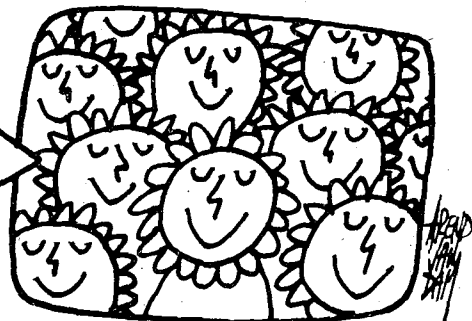
MACHT

MILIEU

WELZIJN

VERKIEZINGSPROGRAMMA
1977/1981
VAN DE PPR

INHOUD

pagina

VREDE

I - Uitgangspunten	3
II - Verenigde Naties	4
III - Europese Gemeenschap	4
IV - Ontwikkelingssamenwerking	5
V - Militair veiligheidsbeleid	6
VI - Defensie	8

MACHT

A. SOCIAAL-EKONOMIESE MACHT

I - Uitgangspunten	9
II - Vermaatschappelijking	9
III - Democrativering	10
IV - Openbaarheid van gegevens	11
V - Werk	11
VI - Inkomens	12
VII - Konsumenten, winkels en prijzen	13
VIII - Energie	13

B. POLITIEKE MACHT

I - Uitgangspunten	14
II - Regering	14
III - Vertegenwoordigende lichamen	14
IV - Bestuurlijke organisatie	15
V - De overheid als werkgever	15
VI - Wetgevingsprioriteiten	15
VII - Burgerlijke ongehoorzaamheid	15

MILIEU

I - Uitgangspunten	16
II - Beheer en inrichting van de ruimte	16
III - Beheer van de grond	16
IV - Ruimtelijke ordening en volkshuis- vesting	17
V - Verkeer, vervoer en telekommunikatie	18
VI - Landbouwbeleid	20
VII - Tegengaan van milieuverontreiniging	20
VIII - Aktuele zaken	22

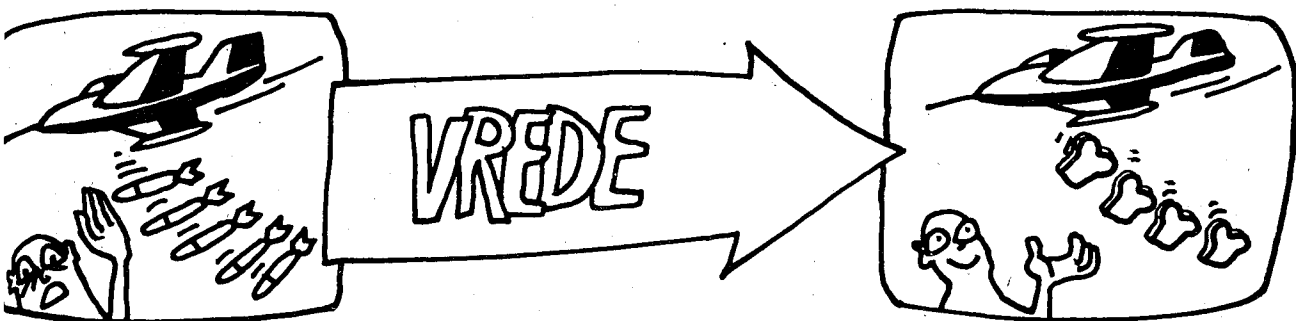
WELZIJN

I - Uitgangspunten	23
II - Onderwijs en vorming	23
III - Wetenschapsbeleid	25
IV - De geestelijke en lichamelijke gezondheid	26
V - Maatschappelijke ontplooiing, vooral van de zwakkeren	27
VI - Het beleid voor de meest kwetsbare groepen	29
Trefwoordenregister	31

bijdrage van
PPRAK
nr. 94
17 dec. 1976

●
PPR
postbus 10
Lelystad

I. Uitgangspunten

1. Het buitenlands beleid wordt voor een groot deel bepaald door het **veiligheidsbeleid**. Dit veiligheidsbeleid is er op gericht zowel steeds aanwezige als mogelijke toekomstige dreigingen weg te nemen, of die zoveel mogelijk te beperken. Waardoor wordt de samenleving bedreigd?

Volgens velen is het dreigend wapengeweld tussen staten het wezen van de internationale veiligheidsproblematiek. Maar kunnen we hiermee volstaan?

2. De **doelstelling** van het buitenlands beleid moet zijn: het scheppen van een wereldsamenleving, die voor de wereldbevolking als geheel overlevingskansen biedt en ieder mens kans geeft zich zoveel mogelijk te ontplooien.

Men noemt dit ook wel: een situatie van **positieve vrede**.

Het ontbreken van een situatie van positieve vrede maakt het vermijden of eventueel het beperken van oorlog en geweld onmogelijk, omdat de oorzaken van spanningen blijven bestaan en zelfs nog toenemen. Daarom is het streven naar negatieve vrede (de afwezigheid van oorlog) een té beperkte doelstelling van het veiligheidsbeleid.

Ook andere aspecten van het ontbreken van veiligheid, zoals armoede, uitbuiting, onderdrukking en verstoring van het natuurlijk leefmilieu vormen een grote bedreiging van de wereldsamenleving.

Deze bedreiging blokkeert het **recht op menselijke waardigheid**, gebaseerd op een redelijk welvaartsnivo waarbij een ieder zijn basisbehoeften aan kleding, huisvesting, voedsel, onderwijs, gezondheidszorg, werk en meebeslissen kan bevredigen.

3. Voor de meeste mensen in de wereld is dit recht nog geen werkelijkheid: zij leven minderwaardig.

Gerechtigde pogingen van arme en onrechtvaardige groepen om dit recht voor zich te verwerven worden belemmerd door krachten die gericht zijn op handhaving van de gevestigde internationale en nationale structuren.

De eis van de verdelende gerechtigheid dwingt tot herverdeling van inkomen.

Menselijke waardigheid, gebaseerd op een redelijk welvaartsnivo is dan ook niet los te zien van het begrip **bevrijding**. Bevrijding van onderdrukking en uitbuiting door belangengroepen, die zich ver over de landsgrenzen uitstrekken.

Het buitenlands beleid dient aan te sluiten bij deze bevrijdingsprocessen. Dit betekent dat bestaande machtsblokken, die slechts remmend werken, moeten worden opengebroken.

De besluitvorming in het buitenlands beleid moet doortrokken zijn van de idee de mensenrechten te willen handhaven.

4. Vanuit een mondiaal perspectief zal het **buitenlands beleid** gedragen moeten worden door de volgende **hoekstenen**:

a. vervulling van voorwaarden, die gericht zijn op een democratische integratie op wereldnivo, vooral door versterking van de Verenigde Naties;

b. herverdeling van kennis, macht, werk en inkomen ter verbetering van het lot van de kansarme groepen;

c. vormgeven aan de nieuwe visie van wederzijdse afhankelijkheid in de wereld, vooruitlopend op het tot stand komen van een Nieuwe Internationale Economische Orde. Essentieel daarbij is de aanwezigheid van de politieke wil, berustend op een groeiende bewustwording in Nederland; die bewustwording moet ondersteund worden door een actief voorlichtings- en bewustmakingsbeleid inzake de problemen van rijke en arme wereld, de problemen van orde en veiligheid en de mondiale samenhang hiervan;

d. streven naar een europees veiligheidsstelsel, waarin militaire organisaties worden afgebroken en andere samenwerkingskaders worden ontwikkeld;

e. invloed uitoefenen op landen, waar grove schendingen van de mensenrechten voorkomen. Dit zou kunnen gebeuren door o.a. diplomatiek overleg; interventies in internationale organisaties; anders richten van ontwikkelings samenwerking; sociaal-kulturele, economische en/of politieke boycot; en als uiterste middel het opschorten of verbreken van diplomatieke betrekkingen.

5. Zuidelijk Afrika

De nederlandse regering zal verder gestalte geven aan de principiële afwijzing van apartheid door bij te dragen aan het vergroten van de internationale druk op Zuid-Afrika. Daartoe zal de regering;

a. al het mogelijke doen om in zo breed mogelijk verband (bij voorkeur door een besluit van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties) te komen tot een verplicht wapenembargo en een effectieve algehele economische boycot van Zuid-Afrika;

b. zo spoedig mogelijk overgaan tot het verbreken van de kulturele banden met Zuid-Afrika door opzegging van het kultureel verdrag;

c. de „onafhankelijk” geworden thuislanden niet erkennen;

d. morele en materiële steun verlenen aan die groeperingen in zuidelijk Afrika die zich daadwerkelijk inzetten voor de bevrijding van de afrikaanse bevolking.

6. Midden-Oosten

Als belangrijke stappen op weg naar een vredes-

regeling in het Midden-Oosten ziet de PPR:

- a. terugtrekking van Israël uit de in 1967 bezette gebieden;
 - b. erkenning van het bestaansrecht van de staat Israël ook door de arabiese staten en de Palestijnen;
 - c. erkenning van de rechten van het palestijnse volk, inclusief het recht op een eigen staatsverband, ook door Israël.
- De nederlandse regering zal zijn invloed aanwenden om het zetten van deze stappen te bespoedigen. Verder zal de regering zich inzetten voor een menswaardig bestaan van de bewoners van de in 1967 bezette gebieden, alsook voor de positie van joodse minderheden in bepaalde arabiese landen.

II. Verenigde Naties

1. Nederland ijvert ervoor, dat de organisaties van de Verenigde Naties alle staten ter wereld omvatten.

In de volkerenorganisatie moeten ontrechte minderheden en volkeren zich kunnen laten horen.

Nederland zal, al of niet in samenwerking met andere lidstaten, initiatieven nemen en steunen om de volkerenorganisatie om te smeden tot een doeltreffend instrument om de vrede te handhaven, de mensenrechten te beschermen, de armoede te overwinnen, imperialisme, diskriminatie en kolonialisme (ook economiese) uit te roeien en het leefmilieu veilig te stellen.

2. Voor Nederland betekent dit:

a. werken aan een verbetering van de organisatie zélf:

- versterking van de organisatie en inrichting van het sekretariaat;
- verbetering van de beraadslagingen;
- versterking van de plaats van de Algemene Vergadering;
- betere koördinate van de ontwikkelingssamenwerking.

Voor studies en uitwerkingen stelt Nederland mankracht en geld ter beschikking;

b. uitvoeren van alle resoluties, waar het vóór heeft gestemd. Het moet zich zelden van stemming onthouden;

c. bijdragen aan een permanent vredesleger van de VN, dat onafhankelijk is van de nationale en verbonden krijgsmachten en onder de direkte supervisie van de Veiligheidsraad staat;

d. verhogen van de bijdragen in speciale fondsen van de VN voor het ondersteunen van slachtoffers van racisme, kolonialisme en diktatuur;

e. streven naar een gegarandeerde naleving van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Het uitgangspunt van niet-inmenging in binnenlandse aangelegenheden moet verlaten worden in die gevallen waarin sprake is van grove schending van de rechten van de mens;

f. streven naar de instelling van een Hoog Commissariaat voor de Rechten van de Mens;

g. vergroting van de rol van het Internationaal Gerechtshof.

III. Europese Gemeenschap

1. Wij streven er naar dat de Europese Gemeenschap een rechtvaardige verdeling van kennis, macht, werk, inkomen en ruimte bewerkstelligt.

Hoofdkenmerken van de gemeenschap moeten zijn:

- a. democratie, ook op economies gebied;

- b. onderlinge solidariteit;
- c. solidariteit met de derde wereld.

De economiese ontwikkeling van de EG moet ondergeschikt zijn aan deze doelstellingen. Ongerichte economiese ontwikkeling maakt dan plaats voor selectieve groei.

2. De verdere politieke integratie moet o.a. uitmonden in een onafhankelijk buitenlands beleid en een actieve vredespolitiek, zonder dat de EG zoals nu alleen een op eigen belang gericht machtsblok is.

Tegelijk met de uitbouw van de supra-nationale demokratiese organen worden regionale bestuurlijke eenheden gevormd met een zo groot mogelijke autonomie, op basis van historische, kulturele en ekonomiese overeenkomstige kenmerken. Zij kunnen dan ook de tegenwoordige nationale grenzen doorsnijden.

3. Wij willen **alleen maar meewerken aan een verdere integratie**, bijvoorbeeld in de vorm van een Europese Unie, **wanneer:**

a. de beleidsombuigingen die we wensen mogelijk zijn, ook al zouden bestaande verdragen anders verstaan of herzien moeten worden;

b. er een daadwerkelijke solidariteit groeit met de derde wereld;

c. een europese kernmacht wordt uitgesloten;

d. onder brede lagen van de bevolking een discussie op gang wordt gebracht over de toekomst van de gemeenschap: de wenselijkheid van verdere integratie, richting, doel en gevolgen van de europese eenwording moeten uitdrukkelijk aan de orde komen;

e. steun verleend wordt bij grote sociaal-economiese moeilijkheden van een lidstaat of een regio.

4. Nu vaststaat dat het **Europees Parlement** rechtstreeks wordt gekozen, moet het wetgevende, budgettaire en kontrolerende bevoegdheden krijgen.

De Europese Commissie dient zodanig te worden samengesteld dat zij het vertrouwen geniet van de meerderheid van het Europees Parlement. Zij is verantwoording verschuldigd aan dit parlement.

De bevoegdheden van de Raad van Ministers worden geleidelijk overgeheveld naar de Europese Commissie en het Europees Parlement.

Zolang deze overdracht nog niet voltooid is moet de Raad van Ministers besluiten nemen bij meerderheid van stemmen.

De Europese Raad wordt ingepast in het kader van de Raad van Ministers.

5. Er moet een Europees Statuut worden opgesteld, dat de positie van de **buitenlandse werknemers** regelt. Het moet hen beschermen tegen ekonomiese uitbuiting, hun politieke rechten verlenen, hen helpen bij hun kulturele ontwikkeling. Het statuut moet gelden voor de gemeenschap.

6. De **ontwikkelingssamenwerking van de Europese Gemeenschap** moet in beginsel gericht zijn op alle ontwikkelingslanden.

Regionale ontwikkelingssamenwerking zoals vastgelegd in het verdrag van Lomé *) moet hieraan ondergeschikt gemaakt worden.

De eerstvolgende verlenging van het verdrag van Lomé zal in een dergelijke uitbreiding moeten voorzien.

Kernelementen in het beleid moeten zijn:

- a. gerichtheid op de armste en ontrechte groepen in de ontwikkelingslanden;

*) Het verdrag van Lomé regelt de (ekonomiese) verhoudingen tussen de EG en een groep ontwikkelingslanden (vooral ontwikkelingslanden die historische banden hebben met EG-landen).

b. verbreding van het algemeen preferentieel systeem (d.w.z. de voordelen die de gemeenschap nu biedt aan bepaalde ontwikkelingslanden en voor bepaalde produkten moeten gelden voor alle ontwikkelingslanden en voor meer produkten);

c. herstrukturering van de Europese industrie zodanig dat:

— vergroting van de hulp aan ontwikkelingslanden tot stand komt;

— controle op in Europa werkzame multinationals mogelijk wordt;

— overheidscontrole op de grondstoffenvoorzieningen wordt uitgeoefend;

d. een vollediger uitvoering van besluiten die in VN-verband genomen zijn.

In de handelspolitiek van de gemeenschap krijgen de ontwikkelingslanden een voorkeursbehandeling om de produkten die voor hun export van belang zijn, in de gemeenschap te kunnen verkopen.

Nederland werkt alleen maar mee aan de verdere uitbouw van de Europese Gemeenschap, wanneer de politiek van de afzonderlijke lidstaten en de gemeenschap als geheel gericht is op een werkelijke vergroting van de ontwikkelingsinspanning.

IV. Ontwikkelingssamenwerking

1. Ontwikkelingssamenwerking is gericht op bevrijding van de armste en ontrechte groepen uit hun armoede en onderdrukking. Vanuit deze gezichtspunten bepalen we hoe ontwikkelingssamenwerking plaats moet vinden.

Vooraf de armste ontwikkelingslanden hebben veel hulp nodig.

Daarom zal de overheidshulp in 1980 op 3 pct. van het Bruto Nationaal Produkt tegen marktprijzen worden gebracht.

Vanaf 1980 stijgt de hulp jaarlijks.

De berekening van de hulp omvat alleen werkelijke hulp volgens de in de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) gehanteerde omschrijving.

Bij bezuinigingen zal op het ontwikkelingsbudget niet worden besnoeid, want ontwikkelingshulp is een recht van de ontwikkelingslanden.

2. De wijze van hulpverlening zal afhangen van:

a. de mogelijkheden, die het land heeft om de basis in te schakelen;

b. het scheppen van arbeidsplaatsen;

c. betere inkomensverdeling;

d. aangepaste technologie, die de afhankelijkheid van geïmporteerde westerse technologie vermindert.

Van partikuliere instellingen zal een ruim, maar krities gebruik worden gemaakt.

3. De hulp bestaat uit schenkingen en renteloze leningen en wordt niet-gebonden gegeven.*)

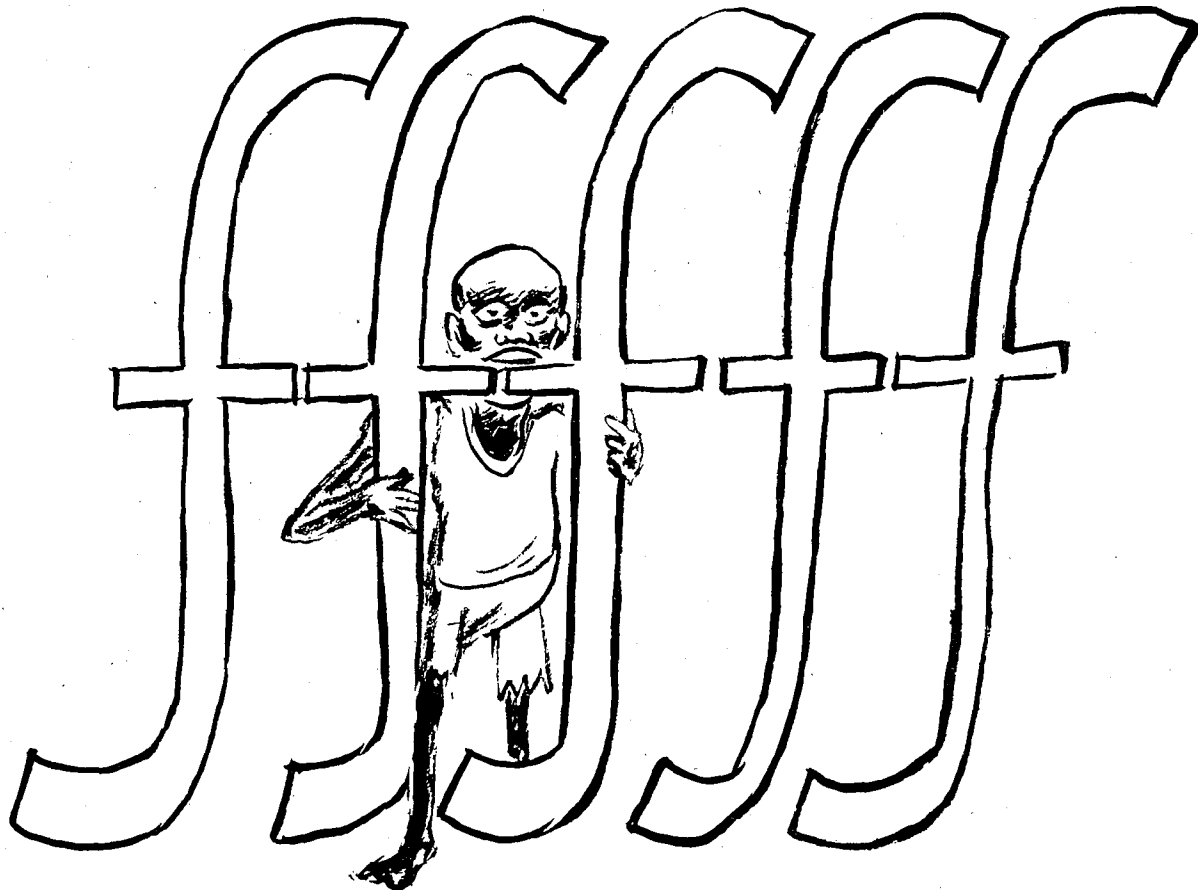
De ontwikkelingslanden kunnen hun rente op oude leningen en aflossingen op lopende en nieuwe leningen betalen in hun eigen valuta.

Financiering van het ontwikkelingsbudget vindt uitsluitend plaats uit begrotingsmiddelen. De kosten van een eventuele financiering via de kapitaalmarkt, in de vorm van rentesubsidies, mogen niet worden toegerekend aan het ontwikkelingsplafond.

4. Voedsel

De voedselvoorziening in de wereld moet worden

* (Niet gebonden betekent: de ontvanger heeft behalve de aflossing geen verdere verplichtingen aan het hulpverlenende land).

veilig gesteld. De belangrijkste middelen hiervoor zijn:

- a. uitbreiding van de produktie in de ontwikkelingslanden die in de eerste plaats gericht is op konsumptie door de eigen bevolking van die landen;
- b. een doelmatige internationale organisatie van produktie, afzet en prijsvorming van de belangrijkste voedingsgewassen. De last van de bufferfunctie in de voedselvoorziening ter voorkoming van hongersnood en ter opvang van overvloed moet verlegd worden van de ontwikkelingslanden naar de rijke landen, ook naar de EG.

Waar mogelijk mag op landbouwgronden geen veevoeder verbouwd worden. Samen met particuliere organisaties moet de overheid zorgen voor goede voorlichting voor een verantwoord voedselgebruik.

Uit ontwikkelingslanden wordt veel eiwitrijk voedsel uitgevoerd. Om dit tegen te gaan moet het beschikbare vlees in Nederland eerlijk verdeeld worden en wordt het vleeseten afgeremd. Voedsel dat geschikt is voor mensen, mag niet als veevoeder gebruikt worden ten behoeve van de vleesproduktie.

5. Monetaire hervorming-schuldenproblematiek

De schulden van de armste landen (tot 200 dollar inkomen per hoofd) worden kwijtgescholden, mits gewaarborgd is dat dit niet ten goede komt aan nationale en internationale élites.

Internationale monetaire hervormingen dienen met name gericht te zijn op verruiming van de financieringsmiddelen van ontwikkelingslanden. In het Internationale Monetaire Fonds wordt overeengekomen dat nieuwgekreëerde Speciale Trekkingsrechten ter beschikking komen van internationale organisaties die middelen aan ontwikkelingslanden verstrekken tegen zeer zachte voorwaarden (zoals de Internationale Ontwikkelings Associatie van de Wereldbank). De deelname van ontwikkelingslanden in de besluitvorming in het IMF moet verder worden vergroot.

6. Grondstoffen en handel

Nederland zal zich niet verzetten, wanneer de ontwikkelingslanden zich aaneen sluiten om de rijke landen beter onder druk te zetten.

Deze machtsvorming op basis van bundeling van eigen economische en politieke kracht biedt nu een goed ontwikkelingsperspektief. Nederland bepleit in de EG een handelspolitiek, die de ontwikkelingslanden een hogere en stabiele opbrengst verzekert. Dit kan, door de grondstoffenprijzen eerst te verhogen en dan te koppelen aan de prijsstijgingen van de eindprodukten uit de industrielanden.

Er moet een nationaal en internationaal systeem van buffervoorraden komen, dat ook de opbrengst van de eksport van grondstoffen voor de ontwikkelingslanden op een redelijk nivo stabiliseert. Instrumenten hiervoor zijn goederenovereenkomsten en algemeen gerichte maatregelen, die de markt beter ordenen.

Heffingen op goederen uit ontwikkelingslanden dienen te worden afgeschaft.

Zolang de goederen uit ontwikkelingslanden nog onderworpen zijn aan heffingen, wordt dit geld gebruikt voor extra ontwikkelingshulp. Daarbij heft Nederland een zware belasting (zo mogelijk in Europees verband) op het verbruik van grondstoffen die niet herwonnen kunnen worden, voorzover dat verbruik niet strikt noodzakelijk is. De opbrengst van deze belasting gaat naar de grondstofarme landen van de Derde Wereld.

Het beschikkingsrecht over natuurlijke hulpbronnen in en onder internationale wateren, valt toe aan de gehele internationale gemeenschap. Dit be-

tekent dat uiteindelijk de beschikkingsmacht losgekoppeld moet worden van de toevallige geografische ligging en dus van nationale overheden.

De ontginning van de zeebodem bedreigt de economie van sommige grondstoffen-uitvoerende landen. Deze moeten schadeloos gesteld worden. Ook gaat een deel aan de opbrengsten naar de (grondstof-)arme ontwikkelingslanden. Voorkomen moet worden dat alleen de technologieën hoog ontwikkelde machten van deze natuurlijke hulpbronnen profiteren.

7. Internationale verdeling van de produktie

Ieder land heeft het recht de produktiemiddelen en de natuurlijke rijkdommen te onteigenen, waarbij de kompensatie gebaseerd wordt op de economische geschiedenis van het betrokken bedrijf.

Nederland ontwikkelt (met andere landen) een kode om de technologie zo over te dragen, dat de ontwikkelingslanden ook in hun techniek onafhankelijk van het westen kunnen worden: vooral overdracht van patenten en de ontwikkeling van aangepaste technologie wordt geregeld.

Bij de herstructurering van de Nederlandse economie moet ook het (toekomstige) belang van de armste groepen uit de ontwikkelingslanden gewaarborgd zijn, zeker wanneer dit door de regering wordt gesubsidieerd. Ontwikkelingsgeld wordt niet gebruikt om het Nederlandse bedrijfsleven te stimuleren.

De regering bevordert alleen particuliere investeringen door garanties en subsidies, wanneer de armste bevolkingsgroepen in de ontwikkelingslanden er profijt van hebben.

Nederland bevordert dat de produktie van kunstmatige produkten wordt verboden, waar natuurlijke produkten uit ontwikkelingslanden evenzeer bruikbaar zijn.

8. De Nederlandse bevolking dient doordrongen te worden van de noodzaak en het belang van ontwikkelingssamenwerking. Daartoe ontvangt de **Nationale Commissie Ontwikkelingssamenwerking** ruime middelen en wordt haar politiserende functie versterkt.

9. Antillen

De Nederlandse Antillen dienen op korte termijn de onafhankelijkheid te verkrijgen. Het zelfstandigheidsplan voor de Nederlandse Antillen wordt in gezamenlijk overleg — tussen de Nederlandse Antillen en Nederland — opgesteld.

Dit plan dient rekening te houden met het eigen karakter en de economische positie van de afzonderlijke eilanden binnen de Antillen als geheel, zonder dat daarmee een eiland via vetorecht de besluitvorming kan blokkeren.

De datum van de soevereiniteitsoverdracht moet in nauw overleg met alle betrokken partijen worden bepaald.

V. Militair veiligheidsbeleid

1. Het militair veiligheidsbeleid is gericht op ontspanning en ontwapening met als doel het tot stand brengen binnen Europa van een **kollektief veiligheidssysteem**, waarin alle Europese landen kunnen deelnemen.

Dit systeem dient een stap te zijn op weg naar een wereldomvattend systeem van verdragen en garanties binnen het kader van de Verenigde Naties.

Er komt een permanent orgaan van overleg en samenwerking tussen regeringen en parlementen uit de landen van Oost- en West-Europa. Binnen dit

orgaan worden afspraken gemaakt om geschillen vreedzaam op te lossen: een eerste stap naar het beoogde veiligheidssysteem.

2. Het nederlandse lidmaatschap van de NAVO vormt niet langer de hoeksteen van het nederlandse veiligheidsbeleid.

De NAVO is een organisatie die door haar bestaan — net als het Warschaupakt — het bewerkstelligen van een duurzame vrede en veiligheid in Europa in de weg staat.

Bovendien verdedigt de NAVO in feite de machtspositie van het kapitalistische economische systeem en houdt het de sociaal-economische onrechtvaardigheid in de wereld in stand.

De PPR zal zich dan ook inspinnen om Nederland los te maken uit de NAVO.

3. Zolang Nederland nog lid is van de NAVO, moet de deelname aan het bondgenootschap gericht zijn op het realiseren van onderstaande doelstellingen:

a. De strategie van „het aangepaste antwoord” wordt afgewezen.

b. Er dient een wijziging te komen in de strategie, zodat deze is afgestemd op ontspanning door een zo defensief mogelijk gerichte wapenopbouw op konventioneel gebied.

c. Nederland bepleit dat de NAVO een no-first-use verklaring (= niet als eerste kernwapens gebruiken) afgeeft.

d. In Europa worden kernwapenvrije zones overeengekomen. Op korte termijn worden de taktische kernwapens belangrijk uitgedund en wordt — al dan niet eenzijdig — overgaan tot afschaffing van nukleaire artilleriegranaten en de onderdelen van de nukleaire luchtstrijdkrachten in de voorste lijn. De mini-nukes (kleine atoomwapens) worden niet aangeschaft.

e. Nederland stoot zijn kernwapentaak af. Kernwapens worden van nederlands grondgebied verwijderd en transport van kernwapens op en over nederlands grondgebied wordt verboden.

f. Het militaire veiligheidsbeleid richt zich actief op het verhinderen van het tot stand komen van enigerlei vorm van westeuropese kernmacht.

Nederland zet zich in voor een verklaring van de leden van de EG, waarbij zij afstand doen van de optie op een federale europese kernmacht, als zijnde in strijd met het streven naar nonproliferatie.

Dit beleid moet er ook op gericht zijn dat een westeuropese kernmacht niet langs andere (niet-politieke) wegen tot stand kan komen.

Dit zou o.a. moeten betekenen:

— geen verdere integratie, standaardisatie en taakverdeling binnen de NAVO;

— geen medewerking aan multilaterale research-projecten;

— terugtrekking van Nederland uit de z.g. Eurogroep.

g. Er wordt geen medewerking verleend aan systematische uitbreiding (ook niet door vervanging) van het militair potentieel van de NAVO.

h. Het karakter van de NAVO als overlegorgaan van regeringen moet benadrukt worden, omdat we alleen zo een eigen rol in de internationale besluitvorming kunnen spelen.

i. Pogingen om aan de NAVO andere dan strikt militaire taken toe te kennen worden afgewezen. Uitbreiding van het aantal lidstaten van de NAVO en uitbreiding van het verdragsgebied en de werkingssfeer van de NAVO worden eveneens afgewezen.

4. Nederlandse troepen worden uit het buitenland teruggetrokken. Alle bases en al het militaire personeel van de Verenigde Staten worden van nederlands grondgebied verwijderd.

Nederland zet zich bij de ontwapeningsbesprekin-

gen in Wenen (MBFR) *) actief in voor het spoedig tot stand komen van afspraken over bewapeningsnivo's op een zo laag mogelijk peil en over wederzijdse vermindering van de parate troepensterkte.

Ook zal Nederland zich actief inzetten voor het weislagen van de Salt-besprekingen. *)

Nederland spant zich in voor het tot stand komen en naleven van verdragen die alle **kernproeven**, ook ondergrondse, verbieden en die chemiese, biologiese en ekologiese strijdmiddelen uitbannen.

Nederland zet zich, door middel van nationale en internationale maatregelen, in voor een doeltreffende controle op de internationale **wapenhandel**. Nederland laat zelf elke wapeneksport achterwege; dit geldt ook voor de verkoop van „verouderd” materiaal.

Deze regel wordt in de wet vastgelegd, evenals de voorwaarden voor het exporteren van goederen die geen wapens zijn, maar wel voor militaire doeleinden kunnen worden gebruikt (bijvoorbeeld verbindingssysteem).

Er komt onderzoek (o.a. parlementaire enquête) naar **militair-industriële belangenverstrengeling**, omdat deze een actieve vredespolitiek belemmert. Deze verstrengeling wordt zo veel mogelijk openbaar gemaakt en tegengegaan.

5. Niet-gewelddadige vormen van verdediging, zoals bijvoorbeeld verschillende vormen van sociale verdediging, moeten worden voorbereid en geïntroduceerd.

Gezocht wordt naar mogelijkheden de inspanningen op het gebied van de wetenschappelijke en technische research voor militaire doeleinden in universiteiten en hogescholen en in het bedrijfsleven onder controle van het parlement te krijgen en aan normen te binden.

Instellingen die zich inzetten voor een verkleining van de communicatie- en informatie-achterstand op het terrein van de veiligheidsproblematiek verdienen actieve ondersteuning.

Er wordt een Nationale Commissie voor Veiligheidsvraagstukken (te vergelijken met de Nationale Commissie Ontwikkelingssamenwerking) ingesteld om de communicatie- en informatieachterstand te verkleinen.

VI. Defensie

1. Uit de defensie-inspanning moet blijken dat de politieke wil om tot verdere ontspanning tussen Oost en West te komen ook op militair gebied gevolgen heeft.

Aan deze inspanning dient, in vergelijking met andere rijkstaken, een **lagere prioriteit** te worden gegeven.

Voortdurend moet een lager aandeel van de defensielasten ten opzichte van het nationaal inkomen in overweging zijn, waarbij het bedrag in reële guldens zeker niet hoger mag worden.

Deze lagere prioriteit dient tot uitdrukking te komen in afstoting van taken.

Daarnaast kunnen in het algemeen bezuinigingen bereikt worden door:

- slagvaardige organisatievorm;
- rationele bedrijfsvoering;
- ingrijpende versoering.

*) MBFR = Mutual and Balanced Force Reduction (wederzijdse en evenwichtige troepenvermindering).
*) Salt = Strategic Arms Limitation Talks (besprekingen over beperking van strategiese wapens).

De directe paraatheid van de nederlandse krijgsmacht wordt verminderd.

2. Aan de democratisering en vermaatschappelijking van de krijgsmacht moet de hoogste prioriteit worden gegeven, zodat het bestaande isolement ten opzichte van de omringende samenleving (waar dat nog bestaat) wordt doorbroken.

Dit betekent:

- a. beëindiging van het bestaande benoemingsysteem van de militaire top, waarin die top zichzelf aanvult;
- b. openstelling voor niet-militairen van opleidingen voor vrijwillig dienend personeel;
- c. het meer door niet-militairen laten vervullen van functies die niet noodzakelijk door militairen vervuld hoeven te worden;
- d. algehele herziening van het militaire straf- en tuchtrecht;
- e. toekenning aan militairen van het ook aan vergelijkbare soorten ambtenaren (bv. politie, brandweer, binnenlandse veiligheidsdienst) toe te kennen stakingsrecht. Algemener: het zoveel mogelijk op militaire ambtenaren van toepassing doen worden van de regels die ook voor andere ambtenaren gelden;
- f. vrijheid van meningsuiting op elk gebied, het recht van verspreiding, het recht van vereniging en vergadering, alsmede het recht van demonstratie en betoging buiten de vastgestelde diensttijden.

3. De vorming van een beroeps- of vrijwilligersleger wordt afgewezen.

Advertenties en andere wervingsakties voor beroeps- of vrijwilligersopleidingen dienen op geen enkele wijze te appelleren aan ongewenste eigenschappen bij sollicitanten zoals drang naar macht, heldhaftigheid en superioriteit.

Ernstige **gewetensbezwaren** tegen persoonlijke vervulling van de militaire dienstplicht moeten worden erkend, indien daartoe een gemotiveerd verzoek wordt ingediend.

Vervangende dienstplicht dient op geen enkele wijze door aard of duur gebruikt te worden als strafmaatregel, maar moet wel het karakter hebben van een alternatieve dienst aan de samenleving.

Het aantal te erkennen gewetensbezwaren in een lichtingsjaar dient onafhankelijk te zijn van het resterende potentieel.

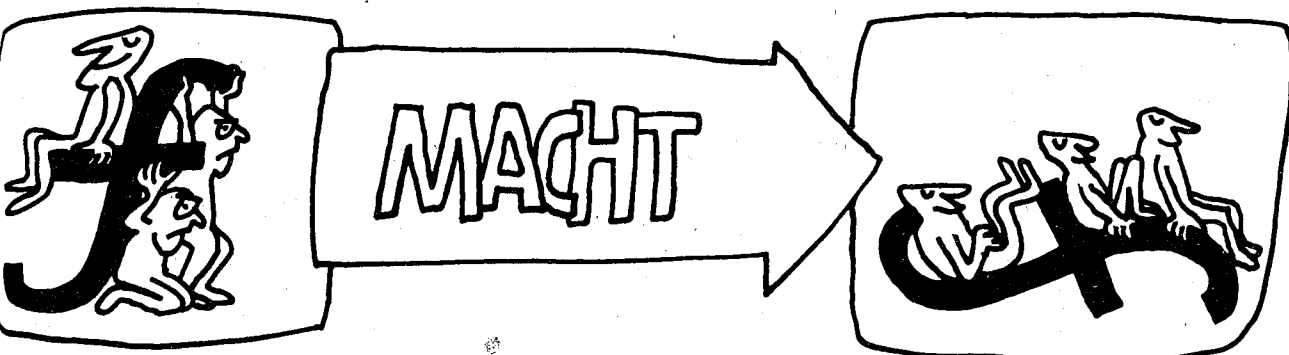
Er moet een onderzoek worden ingesteld naar de wenselijkheid van een **dienstplicht voor mannen en vrouwen** waarbij iedereen de keuze kan maken tussen **militaire en sociale dienstplicht**.

Zolang een dergelijk systeem niet bestaat, moeten de lasten zo rechtvaardig mogelijk verdeeld worden over de huidige dienstplichtigen.

Dit betekent:

- a. verkorting van de dienstplicht tot 12 maanden;
- b. geen verlaging van de dienstplichtige leeftijd;
- c. vrijstelling van militaire dienst alleen op grond van:
 - sociale of mediese indicatie (b.v. moeilijke gezinsomstandigheden);
 - onmisbaarheid in eigen bedrijf of het bedrijf van een derde;
 - een algemeen maatschappelijk belang van overwegende aard (bv. ontwikkelingswerkers, onderwijzers in bepaalde gebieden);
- d. het verbeteren van de sociale positie van de dienstplichtige.

Het aantal en de totale oppervlakte van de militaire oefenterreinen wordt verminderd. Overbodig uiterlijk vertoon zoals bv. parades dient te worden afgeschaft.

A. SOCIAAL-EKONOMIESE MACHT

I. Uitgangspunten

De hoofdlijnen voor het sociaal, economies en financieel beleid zijn:

a. De produktie en konsumptie worden zo gericht, dat:

— de drang om steeds meer te produceren vermindert;

— de economiese macht beter gespreid en gekontroleerd kan worden;

— de welvaartsverschillen tussen Nederland (en Europa) en de Derde Wereld, en die binnen Nederland zelf, belangrijk kleiner worden;

— de natuur en het leefmilieu niet verder aangetaast maar zover mogelijk hersteld worden.

b. Het werk dat in onze maatschappij te doen is wordt zo verdeeld, dat iedereen die dat wil de gelegenheid krijgt om te werken en zich daarin te ontplooiën.

c. Iedereen moet op den duur een basisinkomen krijgen.

d. De inflatie moet worden beteugeld.

e. Op de betalingsbalans mogen geen grote overschotten of tekorten optreden en op de lange duur moeten deze elkaar opheffen.

II. Vermaatschappelijking

De regering stelt voor haar zittingsperiode een **meerjarig economies structuurplan** op. Ze doet dit na overleg met het bedrijfsleven (werkgevers en werknemers), de lagere overheid en de konsumentenorganisaties. Jaarlijks wordt het plan bijgestuurd en voor een volgende vierjaarsperiode herzien. Het wordt ter goedkeuring aan het parlement voorgelegd. In het structuurplan staat het beleid aangegeven ten aanzien van verschillende sectoren en regio's.

Om dit beleid uit te voeren, moeten de volgende **instrumenten** (verder) ontwikkeld worden:

1. Een meerjarenplan voor de middelen en de bestedingen, waarin elk jaar een raming wordt gegeven van de inkomsten van overheid, bedrijven, partikuliere instellingen en partikulieren en waarin wordt aangegeven hoe deze middelen worden verdeeld zowel over de investeringen per sektor als over de konsumptie van overheid en van partikulieren. Binnen deze globale nationale planning kunnen de ondernemingen en andere orga-

nen verder gedecentraliseerd hun beslissingen nemen.

2. Een wettelijke aanwijzingsbevoegdheid voor de overheid om aan banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen richtlijnen te geven (een deel van) hun geld voor de maatschappelijk meest dringende zaken te gebruiken. De overheid garandeert daarbij een aanvaardbare rente.

3. Een landelijke selektieve investeringsregeling, waardoor de overheid een vetorecht krijgt op investeringen, die niet voldoen aan nader vast te stellen eisen ten aanzien van: milieubeslag, ruimtegebruik, energieverbruik, grondstoffenverbruik, werkgelegenheid en de economiese politiek onder meer ten aanzien van ontwikkelingslanden.

4. Regionale ontwikkelingsmaatschappijen, onder controle van de regionale overheden met grote inspraak vanuit de bevolking en met bevoegdheden en middelen om deel te nemen in bepaalde bedrijven of om nieuwe bedrijven op te richten, om zo de voorgenomen politiek uit te voeren.

5. Het recht voor de overheid om technische ontwikkelingsprogramma's te toetsen op hun maatschappelijke wenselijkheid.

6. Het recht op oktroyen die voortkomen uit overheidswerkzaamheden of uit onderzoek, dat de overheid grotendeels subsidieert.

7. Overheidsmiddelen, voor industriële vernieuwing, die gericht moet worden op kleinschalige produktietechnieken en op het behoud van zinvolle arbeid, en die — waar nodig — gebruikt worden om de zeggenschap van de werknemers te vergroten.

8. Steun aan noodlijdende partikuliere bedrijven, die alleen gegeven kan worden op basis van ontwikkelingsplannen die:

— passen in het economisch structuurplan
— de instemming hebben van de ondernemingsraad en
— waarvan uitvoering door de overheid gekontroleerd wordt.

9. Er wordt een **milieu-effekt-rapport** opgesteld voor ieder beleidsvoornemen (wetgeving, planning, onderzoek, vergunningverlening, financiering, grondverkoop).

Het geeft informatie over het doel en de verwachte gevolgen voor het milieu in zijn ruimste betekenis. Het wordt in een vroeg stadium van de be-

sluitvorming bekend gemaakt. Iedereen krijgt de gelegenheid zijn mening over het milieu-effekt-rapport te geven. Bovendien wordt het getoetst door een onafhankelijke instantie. Zolang gegronde twijfel bestaat over de juistheid en/of volledigheid van het milieu-effekt-rapport blijft de omzetting van het beleidsvoornemen in een definitief besluit geblokkeerd. Dit geldt eveneens als gegevens over alternatieven ontbreken. Blokkering van de besluitvorming betekent, dat ook uitvoering (of voorbereiding daarvan) stopgezet wordt.

III. Democratisering

De rechten van de werknemers worden vastgelegd in een beginselenwet. Tot deze rechten behoren recht op informatie, vrije meningsuiting, vergadering, werkoverleg, uiting van levensovertuiging, weigering van werk dat strijdig is met de levensovertuiging, verlof voor het uitoefenen van publieke rechten en taken, edukatief verlof, gelijke behandeling, stakingsrecht, recht op scholing en vorming met vrije keuze van programma en scholingsinstituut. In rechtspositiereglementen en pensioenvoorzieningen mag geen onderscheid worden gemaakt tussen man en vrouw en evenmin tussen gehuwden en ongehuwden. Op weg naar arbeiderszelfbestuur worden in de komende vier jaar de volgende maatregelen genomen.

1. In de wet op de ondernemingsraden wordt opgenomen:

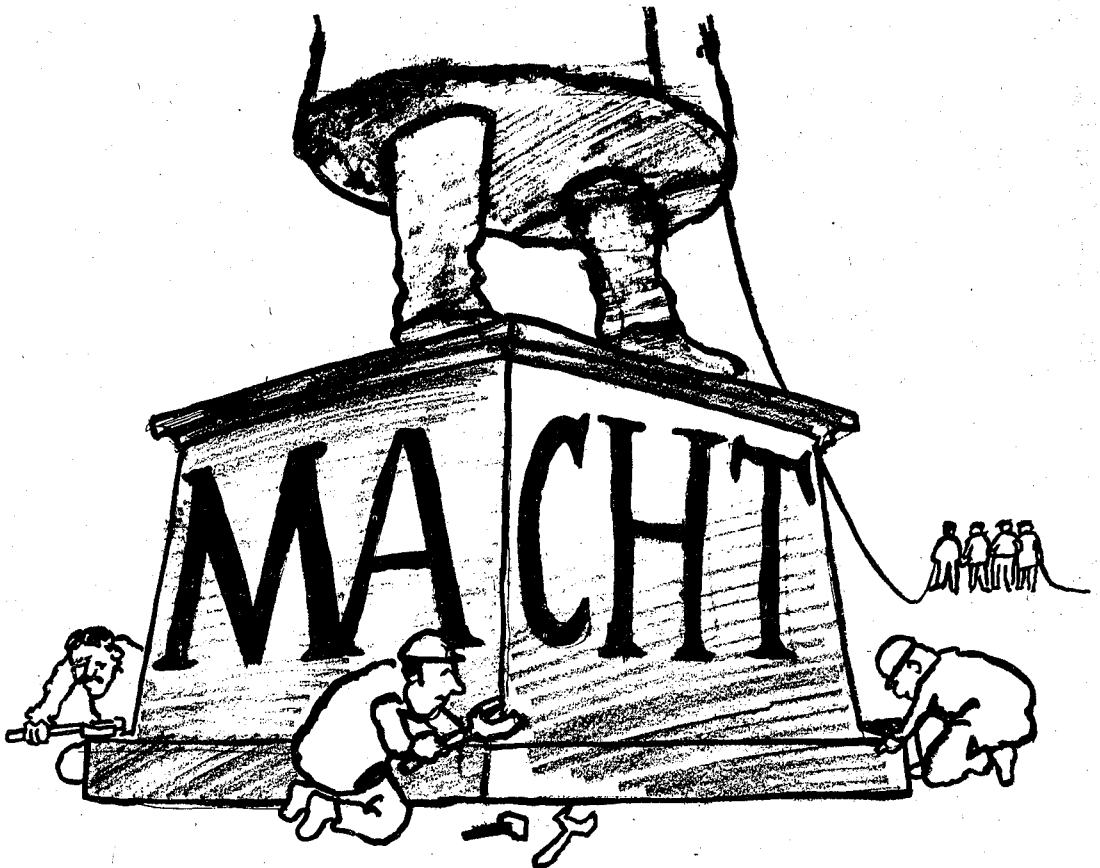
- a. De verantwoordelijkheid voor het werkoverleg berust bij de OR (ondernemingsraad).
- b. De OR krijgt medezeggenschap over investeringen en over de wijze van produceren.
- c. De OR krijgt de zeggenschap over de organisatie van het bedrijf en het vetorecht bij de benoeming van leidinggevend personeel, bij fusies en bij sluitingen.
- d. De OR krijgt het recht ten minste de helft van het aantal commissarissen te benoemen.
- e. De OR bepaalt de selectienormen bij sollicitaties. De bedrijfsleiding legt over de toepassing hiervan verantwoording af aan de OR.
- f. De informatie- en kontrolerechten van de OR worden verder uitgebreid.
- g. Verplichte overlegvergaderingen worden alleen gehouden wanneer één van de twee partners daaraan behoefte toont.
- h. Leden van de OR hebben recht op tijd en middelen om hun taak optimaal te verrichten.

2. Ondernemingen worden verplicht aan de vakbonden communicatiemiddelen en informatie beschikbaar te stellen.

3. Nederlandse ondernemingen moeten de internationale vakbeweging erkennen als onderhandelingspartner, wanneer de nederlandse vakbeweging daarom vraagt en wanneer ook de belangen van werknemers van de onderneming over de grenzen in het geding zijn.

4. In kleine ondernemingen (minder dan 100 werknemers) worden ondernemers en werknemers wettelijk verplicht alle zaken, die het bedrijf of de organisatie betreffen, met elkaar te overleggen.

5. In stichtingen, verenigingen en overheidsin-

stellingen krijgen de werknemers soortgelijke zeggenschapsrechten als in de bedrijven. Hierbij wordt er rekening mee gehouden, dat bij overheidinstellingen de volksvertegenwoordiging het beleid bepaalt en bij verenigingen de ledenvergadering.

6. In pensioenfondsen waar de werknemerspensioenen worden beheerd, moeten de besturen alleen door de werknemers worden gekozen. Dus niet zoals het nu gebeurt door werknemers en werkgevers.

7. Om de vermaatschappelijking van het economische leven te bevorderen:
— zullen fusies en trustvorming binnen één bedrijfstak onderworpen worden aan controle van de overheid. Zij heeft vetorecht wanneer dergelijke fusies monopolieposities in de hand werken;
— worden grote ondernemingen, werkzaam in verschillende bedrijfstakken, opgesplitst in zelfstandige eenheden per bedrijfstak, wanneer dat maatschappelijk wenselijk is;
— worden dochterondernemingen onderworpen aan de structuurwet van vennootschappen;
— kan de overheid financiële instellingen splitsen, wanneer concentratie van financiële macht daartoe aanleiding geeft.

8. Om een herverdeling van winsten te bewerkstelligen wordt een progressief tarief in de vennootschapsbelasting ingevoerd. Bedrijfsonderdelen met een zelfstandige OR of bij minder dan 100 werknemers met een zelfstandig overleg werkgevers-werknemers, gelden voor de belasting als zelfstandige eenheden.

9. Het percentage overwinst dat bestemd is voor de VAD zal binnen de komende 4 jaar op tenminste 50 pct. gebracht worden.

10. Daarnaast vervalt de plicht van de regering de SER (Sociaal-Economische Raad) te horen over sociaal-economische maatregelen.

IV. Openbaarheid van gegevens

1. De verslaggeving van bedrijven moet zo gebeuren, dat betere onderlinge vergelijking mogelijk is. Zij moet zo zijn, dat een goed inzicht wordt gegeven in de totale situatie van het bedrijf (financieel, sociaal en wat betreft milieubeleid) en in zijn toekomstperspektieven. De financieel-economische verslaggeving omvat ook de fiscale winst- en verliesrekening. Behalve voor Naamloze Vennootschappen, geldt deze **verscherpte publikatieplicht** ook voor Besloten Vennootschappen, Commanditaire Vennootschappen, maatschappen, vennootschappen onder firma en dochterondernemingen met meer dan 25 werknemers of met een balanstotaal van meer dan 5 miljoen gulden. Voor stichtingen en verenigingen geldt een vergelijkbare publikatieplicht.

2. Jaarlijkse **milieuverslagen** van bedrijven en ondernemingen worden verplicht gesteld. Daarin wordt de aard en omvang vermeld van:

- lozing van stoffen en warmte;
- energieverbruik;
- ruimtegebruik;
- grondstoffenverbruik;
- investeringen;
- gebruik van vervoermiddelen;
- vrijkomende radio-actieve straling;
- geluidshinder.

De overheid stelt normen vast voor elke sektor

van bedrijvigheid om deze gegevens te toetsen.

3. **Sociale jaarverslagen** worden voor bedrijven en instellingen verplicht gesteld. Zij bevatten tenminste de gegevens over:

- personeelsbezetting (aantal, aard etc.) en personeelsverloop;
- ziekte en verzuim;
- toepassing sociale wetgeving;
- het reizen van werknemers tussen woon- en werkplaats;
- ondernemingsraden en andere overlegorganen;
- werkoverleg;
- functioneren van hulpdiensten artsen, psychologen, maatschappelijk werkers, etc.).

4. Bedrijven en instellingen worden wettelijk verplicht hun jaarverslagen ter inzage te leggen bij de centrale bibliotheek van elke provincie waar activiteiten worden ontwikkeld. Zo nodig dienen deze bibliotheken daarvoor extra uitgerust te worden.

V. Werk

Het leidende principe bij het werkgelegenheidsbeleid en de arbeidsbemiddeling is: iedereen moet kunnen werken overeenkomstig zijn of haar mogelijkheden (interessen en capaciteiten), maar moet ook een deel van het noodzakelijke, minder aantrekkelijke werk op zich nemen.

1. Werkgelegenheid

De werkloosheid wordt gericht bestreden in het kader van het meerjarenstructuurplan. Dat betekent:

- a. geen algemene koopkrachtinjecties;
- b. het fiscaal regime voor ondernemingen wordt zo aangepast dat meer nadruk komt te liggen op het bevorderen van arbeidsintensieve en kleinschalige bedrijvigheid;
- c. invoering van een vrijwillig vervroegd pensioen, te beginnen met de werkende ongehuwde vrouwen;
- d. een algemene arbeidstijdverkorting in combinatie met matiging van de lonen, maar zodanig dat de zwakkeren er niet op achteruit gaan;
- e. continu-arbeid dient te worden teruggedrongen. Waar dat niet mogelijk is wordt het 5-ploegenstelsel bevorderd boven het 4-ploegenstelsel;
- f. bevordering van deelbanen (o.a. door maatregelen in het beloningssysteem, belastingstelsel, werkloosheidsregelingen en plaatsingsbeleid);
- g. uitbreiding van regelingen, die moeilijk plaatsbare werknemers (jongeren, ouderen, gehandicapten e.a.) gelijke kansen geven om aan de slag te komen (b.v. door loonaanvulling, verplichte indienstneming);
- h. sterke beperking van overwerk en van betaalde nevenfuncties.

2. Het moet mogelijk gemaakt worden, dat men zich met onbetaald **vrijwilligerswerk** kan bezighouden met behoud van een basisinkomen.

3. Wanneer er geen behoefte meer bestaat aan bepaalde producten of diensten, dan worden in overleg met werknemers of hun vertegenwoordigers (OR) en de vakbeweging voor die bepaalde sektor afbouw- en ombouwplannen opgesteld. Eventuele omscholingsmogelijkheden en zoeken naar nieuwe werkgelegenheid moet een onderdeel van die plannen zijn.

4. Buitenlandse werknemers hebben, als ze éénmaal in Nederland zijn, dezelfde rechten als de Nederlandse werknemers. (zie verder: WELZIJN)

5. Arbeidsbemiddeling

Het rijk decentraliseert zijn verantwoordelijkheid voor de arbeidsbemiddeling en de uitvoering van het werkgelegenheidsbeleid naar de gewesten (of de provincies).

Dit betekent, dat de regionale overheden tenminste de volgende (semi)overheidsinstellingen gaan coördineren: het gewestelijk arbeidsburo, de regionale raden voor de arbeidsmarkt, de ontwikkelingsmaatschappijen en de economies-techniese instituten. Zij krijgen ook het geld om hun verantwoordelijkheid waar te maken. In samenhang met de invoering van de inkomstendervingswet wordt de opzet van het **gewestelijk arbeidsburo** veranderd:

- a. het wordt geïntegreerd in welzijnscentra;
- b. het gaat actiever bemiddelen en kan adviseren bij sollicitatieaanvragen;
- c. het neemt de arbeidsbemiddeling over, die nu door uitzendburo's verricht wordt. Zolang er nog uitzendburo's bestaan worden zij verplicht de bij hen ingediende aanvragen te melden bij het arbeidsburo;
- d. bij ontslagaanvragen door bedrijven kan het die aanvragen ook bedrijfseconomies beoordelen;
- e. het coördineert activiteiten buiten de sfeer van betaalde werkzaamheden;
- f. alle bedrijven (ook diensten en bedrijven van de overheid) worden verplicht hun vakatures te melden bij het arbeidsburo.

6. Werkomstandigheden

De veiligheidswetten worden uitgebreid en omgewerkt tot een wet op de inrichting van de arbeidsplaats, waardoor elke werknemer menswaardige arbeidsomstandigheden gegarandeerd kunnen worden.

7. De regering bevordert dat verdere **specialisatie** (die betekent, dat de werkers een steeds beperkter aantal handelingen moeten verrichten) wordt tegengegaan en dat in plaats daarvan het werk steeds meer zo georganiseerd wordt, dat de werkers zo veel mogelijk meewerken in alle stadia.

8. **Sociale werkplaatsen** worden gereorganiseerd:

- a. er mogen geen afdelingen gekombineerd worden, waarvan het werk niets met elkaar te maken heeft;
- b. de bedrijfseenheden mogen niet te groot zijn (maksimaal 100 à 150 werknemers);
- c. niemand mag gedwongen worden er werk te aanvaarden (b.v. door het stoppen van een uitkering);
- d. aan de leiding en begeleiding worden hoge eisen gesteld (b.v. inzicht in de leefsituatie van de werknemers).

9. **Oudere werknemers** worden meer ingeschakeld bij adviserende functies. Aanvullende vorming en scholing waardoor werknemers op latere leeftijd een beter gebruik van hun ervaring kunnen maken wordt mogelijk gemaakt.

VI. Inkomens

1. Het doel van het **inkomensbeleid** is dat iedereen gelijke kansen krijgt zich te ontplooiën. Elke Nederlander moet een basisinkomen krijgen, dat voldoende is om in het eigen levensonderhoud te voorzien. Dit betekent tenminste een ingrijpende verandering van premies en uitkeringen in het sociale voorzieningstelsel, de belastingheffing en de pensioenwetgeving. De komende vier jaar zal begonnen worden met de uitwerking van deze doelstelling.

De herverdeling van inkomens vindt plaats door de netto-inkomens te nivelleren. De overheid — de

grootste werkgever — neemt in overleg met de vakbeweging daarbij het voortouw.

Verdere maatregelen om de nivellering te bereiken, zijn:

- a. het parlement stelt jaarlijks richtlijnen op voor een samenhangend inkomensbeleid. Op basis hiervan kan de regering een tarieven- en prijspolitiek voeren en ingrijpen in het loonoverleg;
- b. loonsverhogingen worden bij voorkeur alleen in centen en niet meer in procenten uitgekeerd;
- c. alle werknemers worden onder een kollektieve arbeidsovereenkomst gebracht;
- d. er wordt een maksimuminkomen vastgesteld;
- e. de werknemers bij gesubsidieerde instellingen mogen hun salarissen onderling nivelleren, zonder dat de subsidie daardoor vermindert.

2. Belastingen

- a. De belasting wordt ook gebruikt om niet-looninkomens te nivelleren. Tevens wordt gezocht naar middelen om deze inkomens buiten de fiscale tarieven om te kunnen reguleren;
- b. aftrekregelingen in de inkomsten- en loonbelasting worden herzien om dé-nivellerende effecten ongedaan te maken;
- c. de suksessiewet wordt herzien. Er wordt rekening gehouden met de rijkdom van degene, die de erfenis krijgt;
- d. er wordt een olopend tarief in de vermogensbelasting ingevoerd;
- e. over alle winsten uit vermogens wordt in beginsel belasting geheven;
- f. het belastingstelsel wordt uitgekamd op mogelijkheden om de belasting te ontgaan (steekpenningen, boeten, onkostenvergoedingen, e.d.). De belastingdienst wordt beter uitgerust om ontduiking te voorkomen;
- g. het minimumloon moet buiten de heffing komen te vallen door geleidelijke optrekking van de belastingvrije sommen;
- h. inkomens en vermogens en de daarover betaalde belastingbedragen zijn openbaar;
- i. er komt een onderzoek naar de vlucht van kapitaal en bedrijven. Tevens wordt gezocht naar maatregelen om dit verschijnsel te bestrijden.

3. Sociale voorzieningen

- a. Werkloosheidswet (WW), Wet Werkloosheids Voorziening (WVV), Bijstandswet (ABW) en alle andere regelingen van gelijke aard moeten ondergebracht worden in één „**inkomstendervingswet**”. Er komt één uitvoerend orgaan, met een netwerk van lokale kantoren.
- b. De **netto-uitkeringen** van de sociale verzekeringen en de bijstand blijven **gelijk aan het netto-minimumloon**. Ondanks deze regeling mag het minimumloon niet ekstra laag worden gehouden. Bedrijven met veel minimumloners moeten daarom zo nodig ekstra gesteund worden.
- c. Op den duur moet de **premieheffing opgenomen worden in het belastingstelsel**. Uitkeringen vinden dan plaats uit de algemene middelen. De eerste stappen op deze weg zijn:
 - gelijke premies Ziektewet en Werkloosheidswet voor alle bedrijfstakken;
 - inning door de belastingdienst;
 - afschaffing van de maksimumbedragen, waarover premie wordt geheven;
 - de hoogte van de uitkeringen wordt ingepast in het inkomensbeleid;
 - premies van de AOW-AWW zijn niet langer aftrekbaar.
- d. De **kinderaftrek** wordt afgeschaft. De **kinderbijslag** wordt aangepast aan het inkomen.
- e. Wanneer iemand de voorschriften van de sociale voorzieningen heeft overtreden, mogen de gezinsleden niet het slachtoffer worden van strafmaatregelen.
- f. De **kleine zelfstandigen** verkeren in een moeilijke positie: hun sociale positie moet worden versterkt en de regelingen om hen een aanvullend

inkomen te geven moeten worden uitgebreid (o.a. via de rijksgroepsregeling).

g. Zo spoedig mogelijk worden alle regelingen op het gebied van belastingen en sociale verzekeringen (zowel bij heffingen als bij uitkeringen) zodanig herzien, dat man en vrouw, gehuwd of ongehuwd, met of zonder kinderen, **gelijke zelfstandige plichten en rechten** krijgen. Zolang dit nog niet het geval is, worden andere samenlevingsvormen gelijkgesteld aan het huwelijk. Voor het erkennen van een samenlevingsvorm moet het voldoende zijn dat men zich als zodanig bij de burgerlijke stand laat registreren.

VII. Konsumenten, winkels en prijzen

1. Prijzen

Het prijs- en tarievenbeleid moet worden gebruikt voor een anti-inflatiepolitiek, voor een konsumentenbeleid en (zeker voorlopig) voor een inkomensbeleid.

De prijzen van goederen en diensten moeten doorzichtig zijn. Duidelijk moet op elk produkt aangegeven staan: de prijs per standaardhoeveelheid, de samenstelling en de verantwoordelijke producent.

Rekeningen moeten duidelijk gespecificeerd worden.

Minimumprijzen voor dagelijkse goederen kunnen ingevoerd worden om de kleine middenstanders te beschermen tegen concurrentie van grootwinkelsbedrijven. Ook moeten verkopen met verlies („lok-artikelen”) en prijsdiskriminatie van leveranciers en fabrikanten worden verboden.

2. Om een **kleinschalig distributiepatroon** (de middenstand) te kunnen handhaven, wordt mas-

saverkoop door weidewinkels en dergelijke tegengegaan.

Samenwerking tussen kleine zelfstandigen onderling en tussen hen en groepen konsumenten, zoals b.v. „konsumenten-kringen”, moet gestimuleerd worden.

3. De **konsumenten** hebben een zwakke rechtspositie tegenover fabrikanten, leveranciers en financiële instellingen. Ze moeten wettelijk meer beschermd worden.

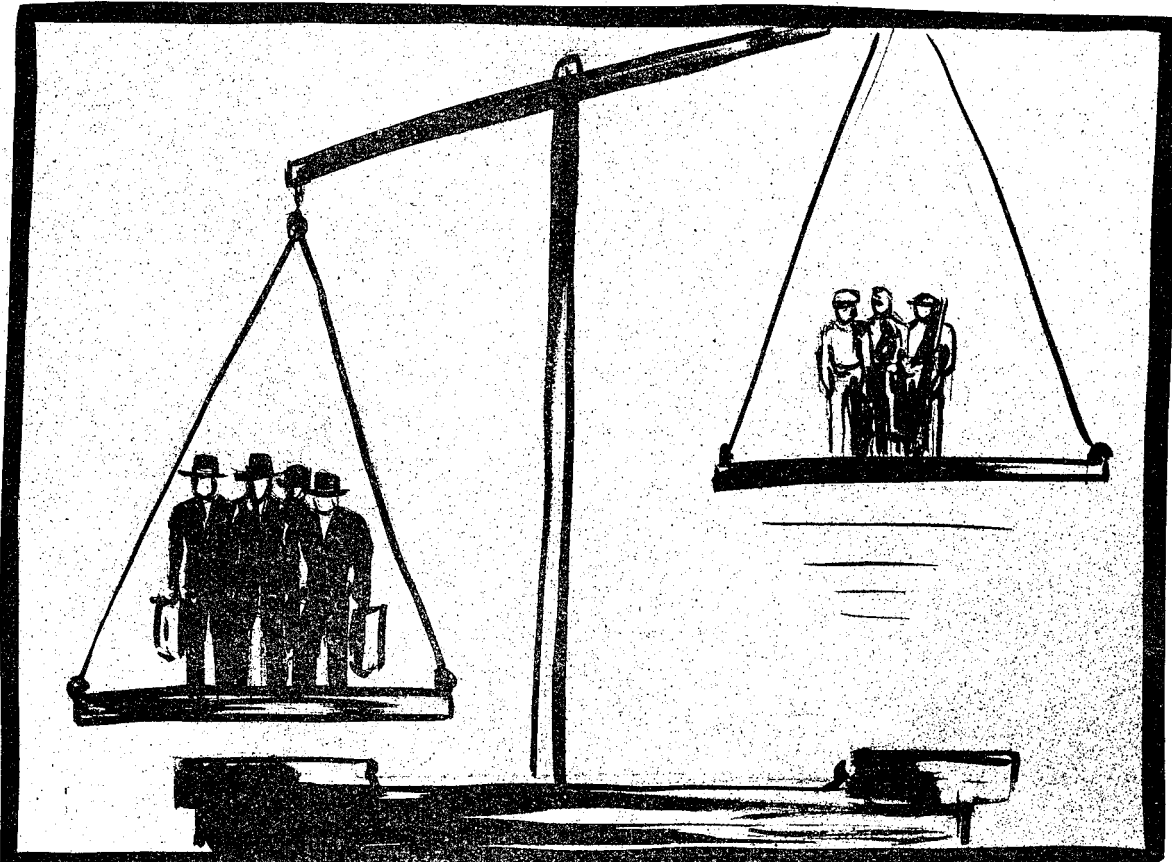
Daarbij moet door voorlichting en ook bv. in het onderwijs meer aandacht besteed worden aan de opvoeding van mensen tot „mondige konsumenten”.

4. De overheid stimuleert het ontstaan van een **centrale konsumentenorganisatie**, die bestaande produkten op ekonomies nut, kwaliteit, prijsstelling en garantie beproeft.

De overheid adviseert (in overleg met deze organisatie) aan het bedrijfsleven of nieuwe produkten aan bestaande criteria voldoen en geeft bindende regels over noodzakelijke informatie van producent aan konsument.

VIII. Energie

Binnen het streven naar beperking van de groei is het **energiebeleid** er op gericht, dat de toename van het energieverbruik zo snel mogelijk afneemt, in 1985 is gestabiliseerd om daarna te kunnen dalen. De middelen, die de centrale overheid hiervoor kan gebruiken zijn: tarieven- en prijsbeleid, heffingen, een warmte-isolatieplan, gebruik van warm koelwater, verbetering van energie-rendementen en stimulering van investeringen die daarop gericht zijn, voorlichting en opleiding van

voorlichtingsfunctienarissen. De uitvoering van dit beleid komt zoveel mogelijk in handen van de lagere overheid.

De organisatie van de fossiele energievoorziening.

1. De overheid verwerft een meerderheidsbelang bij het onderzoek naar en de winning van fossiele brandstoffen in de nederlandse bodem en op het kontinentaal plat.

Partikuliere ondernemingen, die hierbij worden ingeschakeld, krijgen een beloning die hun kosten dekt. De rest van de winst van de winning komt geheel ten goede aan de nederlandse samenleving.

2. De overheid krijgt het recht om, wanneer de energiepolitiek dreigt te mislukken door toedoen van — partikuliere — energieproducenten en/of verkopers, deze dwingende richtlijnen t.a.v. hun gedragingen op te leggen.

3. De bouw van nieuwe **elektrische centrales** of de uitbreiding van bestaande moet waar mogelijk worden beperkt.

4. **Kernenergie** (gebruikt als energiebron) is **niet aanvaardbaar**, omdat niet voldaan kan worden aan de volgende voorwaarden;

a. veilige opruiming van langlevend radio-ak-

tief afval;

b. een voldoende garantie voor de veiligheid van het produktieproces (dit geldt vooral voor de z.g. snelle-kweekreactoren);

c. een sluitende regeling (ook internationaal) voor het beheer van radio-actieve bijprodukten, die voor de fabricage van atoomwapens gebruikt kunnen worden;

d. gedecentraliseerde toepassing die wenselijk is vanuit het oogpunt van techniek, economie en ecologie;

e. een zodanige organisatie van het gehele kern-energiesysteem dat zeker is, dat er geen staat-inde-staat zal ontstaan.

Daarom worden:

— bestaande kerncentrales buiten bedrijf gesteld;

— huidige kernenergieprojecten stopgezet;

— geen nieuwe plannen in voorbereiding genomen. Nederland neemt niet meer deel aan internationale kernenergieprojecten.

5. Wetenschappelijk onderzoek wordt gericht op het gebruik van „**niet-eindigende**” **energiebronnen** als zon en wind (op de lange termijn) en van steenkool (op korte termijn).

Om ons met alternatieve vormen van energie en bewust energiegebruik vertrouwd te maken, zullen deze vormen worden gestimuleerd (b.v. Kleine Aarde) en uitgebreide voorlichtingskampanjes worden opgezet.

B. POLITIEKE MACHT

I. Uitgangspunten

1. Het politieke bestel moet zo zijn georganiseerd, dat **iedere burger betrokken** is — en zich betrokken voelt — bij beslissingen die hem of zijn omgeving raken. Daarom moet die beslissing op een zo laag mogelijk nivo worden genomen. Voorts moet worden geprobeerd bij de beslissing een echte keuze voor te leggen. Dat kan alleen als er ook alternatieven worden aangeboden. Mede om die alternatieven te ontdekken moet openbaarheid een leidend beginsel zijn.

2. Spoedig moet er een **ombudsman** worden aangesteld.

3. De **vertegenwoordigende democratie** blijft centraal staan, en dient te worden versterkt door goede bewerktuiging van volksvertegenwoordigers. Daarnaast moeten elementen van **direkte sociale aktie** ruimte blijven krijgen om vanuit de basis de besluitvorming te beïnvloeden, en controle uit te oefenen op de machtsuitoefening.

II. Regering

1. De Nederlanders moeten kunnen kiezen voor een regeringsbeleid en dus voor de samenstelling van een bepaalde regering. Als een regering valt, moeten er **eerst verkiezingen** worden gehouden, voordat er een nieuwe regering komt uit andere politieke partijen.

2. De Tweede Kamer kiest de **kabinetformateur**.

3. Iedere **minister** kan medewerkers aanstellen om hem te adviseren over zaken, die niet zoveel met zijn departement te maken hebben, maar

waarover hij wel mee moet beslissen in de ministerraad en waarvoor hij dus mede verantwoordelijk is.

III. Vertegenwoordigende lichamen

1. De **Eerste Kamer** moet nu eindelijk afgeschaft worden.

2. De Tweede Kamerfrakties en de Kamerleden krijgen veel **meer geld voor assistenten en kantoorbehoeften**. De ministers werken eraan mee, dat hun ambtenaren feitelijke informatie aan de Kamerleden geven.

Ook voor de Provinciale Staten en de gemeenteraden worden dergelijke regelingen doorgevoerd.

3. De **adviesorganen** van de regering brengen hun adviezen gelijktijdig en in dezelfde bewoordingen uit aan het kabinet en aan de Tweede Kamer.

4. De Tweede Kamer krijgt het geld om zelfstandig **onderzoeken** te laten verrichten.

De Tweede Kamer krijgt meer mogelijkheden om mensen onder ede te horen. Voor het horen van ambtenaren geldt bovendien, dat dit zonder toestemming van de minister kan.

Ook parlementaire minderheden krijgen het recht van enquête.

5. Kamerleden mogen geen betaalde **bijbanen** hebben. Alle onbetaalde bijbaantjes moeten openbaar zijn.

6. Het **lidmaatschap van de gemeenteraad** wordt beschouwd als een volledige of gedeeltelijke dagtaak en moet dan ook als zodanig betaald worden.

7. De **burgemeester** wordt gekozen door de gemeenteraad, de **kommissaris van de koningin** door de Provinciale Staten. Zolang dit nog niet

het geval is, kunnen gemeenteraad en Provinciale Staten drie namen noemen, waaruit de minister moet kiezen.

De burgemeester en het kollege van burgemeester en wethouders, de kommissaris van de koningin en Gedeputeerde Staten, moeten over al hun beleidsdaden **verantwoording** afleggen aan de gemeenteraad respectievelijk Provinciale Staten. Uitzonderingen worden uitdrukkelijk door een wet geregeld.

8. Eén persoon mag maar één volledig betaalde bestuursfunctie hebben. Een opeenstapeling van half- of onbetaalde baantjes wordt verboden.

9. Kommissies als bedoeld in de artikelen 61 en 62 van de gemeentewet en de artikelen 64 en 65 van de provinciewet vergaderen in het openbaar. (Beperkingen als bij gemeenteraads- en Provinciale Statenvergaderingen). Voor eventuele wetgeving voor gewestelijke organen geldt hetzelfde.

IV. Bestuurlijke organisaties

1. **Wijk- en buurtraden** moeten wérkelijke bevoegdheden krijgen én daarbij het geld om hun taken uit te kunnen voeren.

De minimale bevoegdheden van wijk- en buurtraden moeten in de wet worden vastgelegd.

Juist op het wijk-, buurt- en dorpsnivo moeten de mensen zoveel mogelijk invloed kunnen uitoefenen.

2. De **waterschappen** moeten verantwoording afleggen aan gemeenteraden, gewestraden of Provinciale Staten. Ook rekreatieschappen en andere instellingen moeten gedemocratiseerd worden.

V. De overheid als werkgever

1. De verschillen in **rechtspositie** tussen ambtenaren en andere werknemers worden verminderd.

2. De **medezeggenschap** bij de overheid kan niet worden geregeld zoals wij het bij het bedrijfsleven wensen; de volksvertegenwoordigers bepalen het beleid. Wel dient de ambtenaar via dienst- en medezeggenschapskommissies optimale mogelijkheden te krijgen om invloed uit te oefenen op zijn of haar werksituatie; het beslissingsrecht mag voor bepaalde zaken niet uitgesloten worden. Alle werknemers krijgen intern het actieve en passieve kiesrecht.

3. **De overheid loopt voorop bij:**

- de democratisering van haar bedrijven;
- het geven van gelijke kansen aan mannen en vrouwen;
- een eerlijke verdeling van haar werk;
- een nivellering van de salarissen en pensioenen van ambtenaren (ook politieke ambtsdragers).

4. Ambtenaren krijgen inspraak bij de benoeming van een nieuwe chef, bv. door het opstellen van een profiel en door lid te zijn van de sollicitatiekommissie.

5. Ambtenaren krijgen **stakingsrecht**.

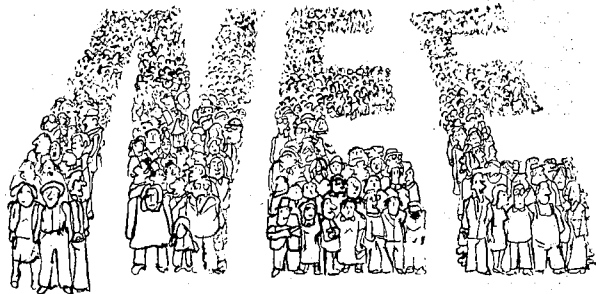
VI. Wetgevingsprioriteiten

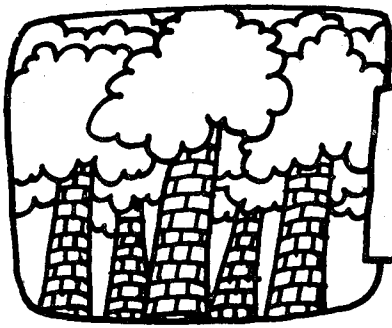
Het zwaar belaste ministerie van justitie moet eerst die wetten maken, die nodig zijn om het regeringsprogramma uit te voeren. Daarom zetten we bv. het werk aan een nieuw burgerlijk wetboek onderaan ons lijstje.

VII. Burgerlijke ongehoorzaamheid

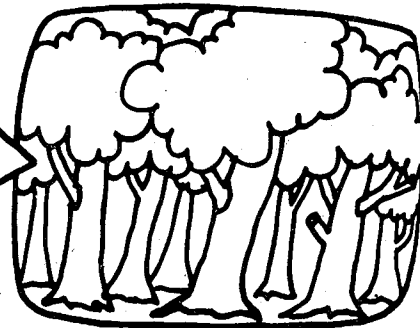
Er vindt een **fundamentele heroverweging** plaats t.a.v. het justitiële optreden tegen onwettige sociale aktie, voorzover sprake is van uitingen van burgerlijke ongehoorzaamheid tegenover overheidsmaatregelen die als onrecht worden ervaren. De rechter moet de mogelijkheid krijgen om in dit kader wetsovertreders van rechtsvervolgung te ontslaan, met name wanneer is vastgesteld dat zij:

1. eerst wettige middelen hebben geprobeerd;
2. geweldloze aktie voeren met respect voor de rechten van anderen;
3. gewetensvol, weloverwogen en openlijk handelen;
4. aktievormen kiezen, die inhoudelijk samenhangen met het (overheids-)handelen waartegen men bezwaar heeft;
5. aktievormen kiezen waarbij evenredigheid bestaat tussen het beoogde doel en de toegebrachte schade;
6. het risico van straf bewust aanvaard hebben en daarom meegewerkt hebben aan arrestatie en gerechtelijke vervolging.

MILIEU

BEHEER EN GEBRUIK VAN DE LEEFOMGEVING

I. Uitgangspunten

1. Ons milieu wordt op een onaanvaardbare manier bedreigd: niet alleen door de te snelle groei van de wereldbevolking, maar vooral door veranderingen in de aard en omvang van de produktie en konsumptie sinds de industriële revolutie. Deze bedreiging berust in diepste wezen op de huidige economische wereldorde, die gericht is op produktiegroei en winst en die leidt tot uitputting. Een fundamenteel ander milieubeleid is dan ook alleen maar mogelijk in een andere economische orde dan de huidige.

De verstoring van het natuurlijk leefmilieu vormt een grote bedreiging van de wereldsamenleving. Vooral ook omdat economische groei niet alleen ten koste gaat van het milieu in het westen, maar ook ten koste van het milieu, de welvaart en het welzijn in de Derde Wereld.

Alleen internationale aanvaarding van het milieubeleid zal uiteindelijk tot verbetering leiden. Zonder een forse greep van de gemeenschap op het ekonomies leven kan geen sprake zijn van een verantwoord ruimtegebruik. Ook een goede inrichting van de leefomgeving is dan niet mogelijk. Toch willen wij binnen het huidige economische systeem de bedreiging van de leefomgeving zoveel mogelijk terugdringen. Hierdoor willen wij ook bijdragen tot het bereiken van een nieuwe en milieuvriendelijke economische orde.

2. Onze uitgangspunten voor een zuinig ruimtegebruik en een verantwoord milieubeleid zijn:

- woongebieden in de nabijheid van werk, ontspanning, winkels, onderwijs en dergelijke;
- beperking van de noodzaak om te reizen en het terugdringen van het aantal voertuigen;
- behoud van het karakter van het nederlandse landschap;
- teggengaan van vervuiling van het leefmilieu.

In het hoofdstuk over de sociaal-economische politiek zeggen wat we de komende vier jaar willen doen om de gemeenschap iets meer macht te geven over de economische processen. In dit hoofdstuk willen we aangeven, wat we de komende vier jaar willen proberen te doen aan een verbetering van de leefomgeving.

Naast de noodzakelijke veranderingen in de eko-

nomiese orde is verandering in het menselijk gedrag van grote betekenis. Een soberder manier van leven (bewuste persoonlijke konsumptiebeperking) dient ook voor het behoud van het milieu te worden nagestreefd. Een zeer grote voorrang moet worden gegeven aan milieu-opvoeding.

II. Beheer en inrichting van de ruimte

1. De grondslagen voor het beheer en de inrichting van de ruimte zijn:

- ruimte is een schaars goed. Daarom moet in het gebruik ervan verspilling worden tegengegaan;
- het beginsel van „eerlijk delen” moet ook voortaan wanneer bepaald moet worden welk ruimtegebruik aanvaardbaar is;
- de uitbreiding van stedelijke bebouwing wordt zoveel mogelijk tegengegaan;
- behoud van het karakter van stadjes en dorpen;
- behoud en zo nodig herstel van natuurgebieden en landschappelijk waardevolle landbouwgronden.

2. Dit kan onder meer bereikt worden door:

- eigendom en beheer van de grond in handen van de gemeenschap te stellen;
- bundeling van activiteiten in stedelijke gebieden (zoals wonen, ontspanning, werken, vervoer) door planologische maatregelen (streek-, structuur- en bestemmingsplannen) te bevorderen;
- instelling van landschapsparken en beschermde natuurgebieden.

III. Beheer van de grond

1. Het beheer van de grond moet in handen van de gemeenschap liggen, want het is het belangrijkste wapen om de ruimte naar onze inzichten in te delen. Alle grond moet op den duur in gemeenschapshanden komen. De wettelijke mogelijkheden om dit te bereiken moeten sterk uitgebreid worden.

De komende vier jaar willen we vooral die grond verwerven

- waarmee anders gespekuleerd kan worden;
- die zo beheerd wordt dat belangrijke maatschappelijke functies, zoals wonen, milieu of de landbouw, verloren dreigen te gaan;
- die nodig is om de belangrijkste maatschappelijke voorzieningen te treffen (bv. stadsvernieuwing).

2. Om deze grond te verwerven worden de volgende **maatregelen** genomen:

- a. de (lagere) overheid krijgt het voorkeursrecht bij alle aankopen van onroerend goed;
- b. bestemmingsplannen (ook in landbouwgebieden) en stadsvernieuwingplannen zijn een wettelijke basis om tot onteigening over te gaan, ook als de eigenaar de vastgelegde bestemming wil uitvoeren;
- c. de lagere overheden krijgen de middelen om grondaankopen te doen;
- d. onteigening gebeurt op basis van de gebruikswaarde van de grond.

3. Het beheer van de aangekochte grond moet als volgt geregeld worden.

Het uitgeven van de grond gebeurt alleen in erfpacht, pacht en huur.

De pacht- en huurhoogte hangt af van de bestemming en van de ontwikkeling van de grondwaarde, is gekoppeld aan het inflatie-percentages en wordt vastgesteld aan de hand van landelijke richtlijnen.

De grondbanken moeten hun dienstverlening aan de boeren verbeteren door:

- a. geen normen aan te leggen voor de bedrijfsgrootte;
- b. vermogensverliezen bij inbreng op te vangen;
- c. erfpachtvoorwaarden en de gewone pachtvoorwaarden op elkaar af te stemmen.

Zolang dit nog niet gerealiseerd is maakt de minister een beter gebruik van zijn bevoegdheid om de prijzenwet na te laten leven. Het prijzenstelsel van de pacht wordt zo veranderd, dat voor betere gronden een hogere pacht prijs moet worden betaald.

IV. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

1. Ruimtelijke ordening moet gericht zijn op een **zuinig ruimtegebruik** en op een **eerlijke verdeling** van de mogelijkheden om de ruimte te benutten. Dit betekent, dat de natuurgebieden niet verder worden aangetast, dat het platteland zijn karakter behoudt, dorpen niet vergroeiën tot slaapdorpen en slaapstadjes waarvan de bewoners elders werken, en dat steden plaatsen blijven waar geleefd wordt.

Dit betekent verder dat we de bestaande, vaak oneerlijke verdeling van de ruimte willen aanpakken, zodat ook bevolkingsgroepen met geringe ontplooiingskansen de beschikking krijgen over behoorlijke ruimtelijke voorzieningen.

2. Konkreet houdt dit het volgende in:

- a. een krachtige aanpak van de stadsvernieuwing, waarbij de oorspronkelijke bewoners het eerste recht hebben op de vernieuwde of nieuwe woning;
- b. in de stadsvernieuwinggebieden veel woningen bouwen, in een wisselende woonvorm en op een klein gebied;
- c. in de stadsvernieuwinggebieden moet naast het behoud van de woonmogelijkheid — juist voor de oorspronkelijke bewoners — zoveel mogelijk het behoud van de kleine middenstand en het tot stand brengen van recreatieve, maatschappelijke

en sociaal-kulturele voorzieningen voorop staan; d. ook in de nieuwe of vernieuwde woonwijken de woningen mengen met geschikte vormen van bedrijvigheid en voorzieningen;

e. in steden gevestigde industrie- en kazernekomplexen die er niet meer passen, verplaatsen en op de vrijgekomen terreinen nieuwe woningen en voorzieningen bouwen

f. voor de nieuwbouw wordt in eerste instantie ruimte gevonden binnen de bestaande stedelijke gebieden, onder andere door een grondige herinrichting van de steden;

g. daarnaast nieuwe woonwijken allereerst bouwen aan de randen van de stad, vooral daar waar ze goed liggen voor het railvervoer en waar ze weinig schade toebrengen aan natuur en landschap;

h. plattelandskernen mogen alleen nog maar bouwen voor de aanwas van hun eigen bevolking; dus geen verdere bouw van tweede woningen of ingebruikneming van bestaande woningen als zodanig. Het teruglopen van de voorzieningen in deze kleine kernen wordt tegengegaan door subsidies en andere gerichte maatregelen;

i. het weinige waardevolle dat ons nog rest mag niet nog verder worden aangetast. Het platteland blijft zijn eigen functie en karakter behouden. Daar moet wel een evenwicht komen tussen ontwikkelingen in de landbouw en de belangen van natuur, landschap en recreatie;

j. alle natuurgebieden die we nog hebben moeten veilig gesteld kunnen worden door aankoop of beheersovereenkomsten;

k. er komt een gedetailleerde kaart van het natuurlijk milieu in Nederland. Dit overzicht wordt regelmatig herzien als hulpmiddel bij het beleid op lange termijn voor milieu en ruimtelijke ordening;

l. er komen algemene natuurbeschermingswetten;

m. er komen waterdichte procedures, waarbij alle plannen en maatregelen die milieu, natuur en landschap (kunnen) beïnvloeden, aan ecologische inzichten worden getoetst;

n. er wordt alleen dan een bouwvergunning afgegeven indien een hinderwetvergunning, zo nodig, verleend is;

o. er komt een wettelijke regeling waardoor er een vergoeding gegeven kan worden voor het onderhoud van waardevolle landschapselementen.

3. De „overloop” van grote-stadsbewoners naar steden en dorpen in de omgeving wordt tegengegaan. De hierdoor niet bestede miljarden zijn hard nodig voor de stadsvernieuwing. Dit is een van de vele gevolgen van een nieuw beleid in het zorgvuldig beheer en gebruik van de ruimte.

4. Er moeten mogelijkheden komen om **experimentele leefgemeenschappen** te stichten, die zoeken naar een leefwijze en een technologie voor een stabiele en aan het milieu aangepaste samenleving.

5. **Woningen, voor wie?**

Op den duur moet iedereen, die 18 jaar of ouder is en over een zelfstandige woonruimte wil beschikken, ongeacht zijn inkomen, daar ook de gelegenheid voor krijgen. De achterstand die huurders hebben ten opzichte van eigenaar-bewoners wordt weggewerkt.

De weg naar dit ideaal is lang, maar we komen er nooit als we niet een paar flinke stappen zetten:

a. de woonruimtetwet moet aan deze doelstelling aangepast worden en overal weer kunnen worden ingevoerd. Hierdoor kan deze gebruikt worden om een meer rechtvaardige verdeling te krijgen van de woonruimte en woonlasten;

b. mogelijkheden voor huisvesting van experimentele leefgemeenschappen worden uitgebreid;

c. het subsidie-systeem blijft gehandhaafd, de leeftijdsnormen worden geleidelijk verlaagd en er komen uitbreidingen van subsidiemogelijkheden,

die speciaal gericht worden op de stadsvernieuwing.

Subsidie voor koopwoningen wordt gekoppeld aan het inkomen van de koper en gebonden aan een maximum inkomengrens;

d. de belasting-huurwaarde voor eigen woningen wordt verhoogd; tevens wordt deze op een zodanige manier aan het inkomen gekoppeld dat hogere inkomensgroepen door belastingaftrek van hypotheekrente niet in het voordeel zijn vergeleken bij huurders;

e. er komt een prijsbeheersing voor onroerend goed; transaktiewinsten worden zoveel mogelijk tegengegaan.

6. Woningen, van wie?

a. binnen de door de overheid vastgestelde algemene beleidslijnen komt de zeggenschap over woning en woonomgeving bij de bewoners te liggen, onafhankelijk van het feit of zij eigenaar of huurder zijn;

b. die zeggenschap zou kunnen berusten bij bewonersraden, die als experimentele vorm van coöperatie en kollektieve eigendom gaan functioneren;

c. naast dergelijke experimenten worden de rechten van huurder en onderhuurder tegenover de eigenaars verder versterkt en worden woning-korporaties, gemeentelijke woningstichtingen en dergelijke vergaand gedemocratiseerd;

d. in ieder geval in stadsvernieuwinggebieden proberen de gemeenten zoveel mogelijk woningen in eigendom te verwerven. De rijksoverheid moet dit juridies en financieel mogelijk maken.

Er wordt gestreefd naar een betere beïnvloeding en regeling van de totale bouwcapaciteit op basis van een meerjarenplanning. In dit kader wordt een regionaal bouwprogram ontwikkeld. Om dit uit te voeren kunnen ook overheidsbouwbedrijven opgericht worden.

V. Verkeer, vervoer en telekommunikatie

1. Iedereen heeft recht op een veilige, rustige en gezonde leefomgeving.

Naast de beleidsveranderingen, die we in het onderdeel „Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting” hebben aangegeven en die ertoe moeten leiden, dat de noodzaak tot het verplaatsen van personen, dieren en goederen vermindert, vormt dit het **uitgangspunt voor het verkeersbeleid**. Voor iedereen moeten redelijke vervoersmogelijkheden binnen het bereik liggen, ongeacht leeftijd, welstand, woonplaats of rijvaardigheid.

2. Dit betekent dat economische redenen niet de doorslag mogen geven bij het opheffen van onrendabele lijnen of halteplaatsen bij het openbaar vervoer.

Ook noodzakelijke goederen moeten vervoerd kunnen worden.

De aanleg en uitbreiding van bestaande wegen, kanalen, zee- en luchthavens vergroot wèl de ruimte voor het verkeer, maar lost de problemen van het groeiend verkeer niet op. De groei van het verkeer zèlf moet tot staan gebracht worden door veranderingen in het verkeer- en vervoersgedrag, anders blijven nieuwe verkeersopstoppingen steeds nieuwe voorzieningen eisen. Daarom moet in het gemotoriseerde verkeer gestreefd worden naar gemeenschappelijke vervoersmogelijkheden in plaats van naar partikuliere voertuigen: dus voorrang voor het openbaar vervoer boven het privé-vervoer. Het resterende verkeer moet minder milieuschadelijk gemaakt worden, d.w.z. schoon, geluidsarm, zuinig.

3. Het openbaar vervoer moet voor de gebruiker gratis zijn. De volgende stappen worden daarvoor genomen:

- a. tariefsverhogingen die passagiers afstoten bij het openbaar vervoer worden vermeden;
- b. de tarieven mogen niet sneller stijgen dan de inflatie;
- c. vervolgens worden de tarieven bevroren, waarna ze verder verminderd kunnen worden;
- d. uit de algemene middelen moet een steeds grote deel van de tekorten van het openbaar vervoer betaald worden (nu is dat al voor meer dan 50 procent het geval).

Als overgang naar volledig gratis openbaar vervoer wordt gedacht aan:

- de invoering van een persoonlijke openbaarvervoerskaart;
- de invoering van een algemene vervoersbelasting, afhankelijk van het inkomen;
- een toeslag op de motorrijtuigenbelasting, zodat ook automobilisten meebetalen aan het openbaar vervoer, want zij profiteren er indirect van (meer ruimte op de weg, de bus is er bij autopech);
- uiteindelijk moet het openbaar vervoer volledig uit de algemene middelen betaald worden;
- experimenten met de witkar worden blijvend gesteund. Er wordt geëksperimenteerd met nieuwe vormen van openbaar vervoer (sociale taxi, groepsvervoer in beheer van bewoners, enzovoort).

4. Het autoverkeer moet worden beperkt:

- a. de verkeerssituatie wordt grondig gewijzigd ten gunste van de fietser, de voetganger en het openbaar vervoer. Dus de wetgeving moet daarvoor worden aangepast;
 - b. er wordt een nationale vervoersrekening opgesteld: een kosten- en batenanalyse voor alle vervoerstakken. Daarin zijn opgenomen: de kosten voor stadsplanning, grondstoffen- en energieverbruik, milieuvervuiling, gezondheidszorg, justitie, politie, parkeervoorzieningen en dergelijke. De veroorzakers van de kosten moeten deze ook betalen;
 - c. het rijkswegenfonds wordt afgeschaft. De uitgaven voor wegen en dergelijke komen voortaan uit de algemene middelen;
 - d. bij belastingaftrek van vervoerskosten wordt de voordelige positie van automobilisten ten opzichte van de gebruikers van openbaar vervoer of fiets opgeheven.
- Ook het gebruik van de auto door ambtenaren in functie wordt beperkt;
- e. technische eisen gesteld aan de auto, bus enzovoort ten behoeve van het milieu en de veiligheid dienen verzwwaard te worden.

5 Buiten de bebouwde kom

Het verkeersbeleid voor gebieden buiten de bebouwde kom wordt als volgt:

- a. in natuur- en recreatiegebieden wordt de vorming van autovrije en auto-arme gebieden krachtig bevorderd. Controle door parkwachters op milieuverontreiniging zal beter worden toegepast;
- b. de maximumsnelheid van 100 km per uur blijft gehandhaafd. Controle op snelheidsovertredingen en drankmisbruik wordt op een betere en meer doeltreffende wijze toegepast;
- c. de uitbreiding van het aantal snelwegen en andere wegen tussen steden en dorpen wordt tegengegaan, behalve om knelpunten (vooral in de veiligheid van fietser en voetganger) op te lossen. Hiervoor in de plaats worden voorzieningen geschapen voor de voetganger, de fietser en het openbaar vervoer en voor verbetering van de openbare ruimten in steden en dorpen; zoveel mogelijk gebeurt dit door een herverdeling van de bestaande verkeersruimte;
- d. de groei van de watersportrecreatie, vooral

door motorboten, wordt afgeremd. Belemmerende maatregelen, motorbootvrije gebieden, vaarbewijs en vaarbelasting worden ingevoerd;

e. de waterpolitie controleert beter op milieuverontreiniging. Het houden van auto- en motorwedstrijden in natuurgebieden wordt verboden.

6. Binnen de bebouwde kom

Om de bebouwde kom van steden en dorpen auto-arm of auto-vrij te maken worden de volgende maatregelen genomen:

- a. scheiding van verkeerssoorten en beïnvloeding van het rijgedrag (o.a. door veranderingen van het wegprofiel). Fietsers en voetgangers krijgen de kortste routes; de auto's kunnen omrijden;
- b. het parkeren wordt teruggedrongen tot terreinen of gebouwen, die daar speciaal voor worden aangewezen;
- c. het openbaar vervoer wordt verbeterd door
 - verhoging van de frekwentie;
 - busverbindingen van wijk tot wijk;
 - verbetering van informatie en dienstverlening (beter aansluitende dienstregelingen, lagere opstaptreden, liften op stations, overdekte bushaltes met banken, meer stalling voor fietsen, meeneem-mogelijkheden van fietsen in bus, tram en trein);
 - eigen rijbanen en beïnvloedbare verkeerslichten voor het openbaar vervoer;
 - een zo gunstig mogelijke inpassing in bestaande of nieuwe bebouwing;
 - d. aan de randen van steden worden overslagcentra voor goederen aangelegd, waar goederen van buiten de stad binnenkomen, gesorteerd worden op buurt en met lichte wagens de stad worden binnengebracht;
 - e. van de bebouwde kommen wordt een geleidelijk steeds groter wordend deel aangewezen als autovrije verblijfsgebieden. Voetgangers en fietsers hebben daar voorrang boven de rest van het verkeer. De maximumsnelheid wordt in deze gebieden teruggebracht tot zo nodig 20 km. per uur.

7. Het goederenvervoersbeleid wordt gericht op het tot stand brengen van gezonde sociale en economische verhoudingen, te weten een normale arbeidstijd tegen normaal loon en kostendekkende prijzen die ook de schaarste aan kapitaalgoederen, grondstoffen, energie en dergelijke weerspiegelen. De maatschappelijke kosten die door wegvervoer, binnenvaart en spoorwegen worden veroorzaakt, zullen zo goed mogelijk in de vrachtprijzen tot uitdrukking moeten worden gebracht.

8. Het luchtvaartbeleid wordt gericht op: vermindering van het vliegen over korte afstand (te vervangen door treinverkeer); een verminderde groei en vervolgens een gelijkblijven van de omvang van het luchtverkeer, en zo mogelijk een teruggang van het totale vliegverkeer.

Vermindering van de geluidshinder moet worden verkregen door planologische en technische maatregelen, zoals instelling van geluidszones, gebruik van geluidarme motoren, betere vliegprocedures (zodat het landen en stijgen met zo weinig mogelijk overlast gepaard gaat en de route over bevolkte gebieden zo kort mogelijk is) en beperking van het aantal vluchten, onder andere door een hogere bezettingsgraad.

Alle exploitatie-subsidies van rijk, provincie en gemeente voor het vliegverkeer (met name voor luchthavens) worden binnen twee jaar afgeschaft. Het reclame- en sportvliegen wordt verboden (behalve met zweefvliegtuigen). De kleine luchtvaart wordt sterk beperkt. Ook militaire vluchten worden beperkt.

9. De concurrentievervalsing in de zeescheepvaart door de politiek van het onder goedkope

vlag varen, dumping en ladingverdeling wordt in internationaal verband tegengegaan.

De koopvaardijvloot van de ontwikkelingslanden moeten een evenredig deel kunnen krijgen in het internationale zeevervoer.

We stimuleren de sectoren in de nederlandse koopvaardij (eventueel door staatsdeelneming) die duidelijke vooruitzichten hebben door hun specialisatie of die onmisbaar zijn voor de aanvoer van goederen, die voor onze economie in tijden van crisis onmisbaar zijn.

10. Post, telegraaf en telefoon

De prijzen voor post en telekommunikatie moeten de kosten dekken. Als organisaties hierdoor in moeilijkheden komen, moeten ze gesteund worden door verhoging van de normale subsidie.

Het abonnementsgeld voor de telefoon blijft zo laag mogelijk. Telekommunikatie door middel van de telefoon wordt bevorderd als alternatief voor dat zakenverkeer, waarbij reizen overbodig is. Tariefsverhogingen worden daarom alleen bij uiterste noodzaak doorgevoerd.

De dienstverlening van de PTT wordt niet verder aangetast.

VI. Landbouwbeleid

1. Op lange termijn wordt ernaar gestreefd dat de Europese Gemeenschap zelf haar eigen voedsel produceert. Ditzelfde geldt, hoewel in mindere mate, voor de regio's binnen de Gemeenschap, waardoor de directe relatie van voedselproducent en -konsument zoveel mogelijk hersteld wordt. Het streven van ontwikkelingslanden naar eenzelfde toestand moet krachtig ondersteund worden.

Het landbouwbeleid moet uitgaan van de volgende **doelstellingen**:

a. er moet voor gezorgd worden dat de bevolking nu en in de toekomst voorzien wordt van voldoende goed voedsel en grondstoffen;

b. de afstand (geografies, handelstechnies, psychologies) tussen degene, die het voedsel verbouwt en die het eet moet zo klein mogelijk gemaakt worden. Tussenhandel zoveel mogelijk beperken en de dienstverlening uitbreiden;

c. ondernemers en werknemers in de land- en tuinbouw en de visserij moeten een inkomen krijgen, dat gelijkwaardig is aan de beloning die andere ondernemers en werknemers ontvangen.

Blijkt het niet mogelijk om dit via de prijzen van de produkten te verwezenlijken, dan moeten inkomenstoelagen (in plaats van produktietoelagen) aanvullend werken, mede om afvloeiing uit de landbouw te voorkomen;

d. het landbouwbeleid mag niet in strijd zijn met de belangen van de derde wereld;

e. alternatieve landbouw wordt gezien als een verkenning van de mogelijkheden landbouw te bedrijven met een minimaal gebruik van fossiele energie, kunstmest, bestrijdingsmiddelen en met gebruikmaking van aangepaste technologie; hierbij wordt tegelijkertijd een vernieuwing van levensstijl beoogd. Steun aan deze landbouw in de vorm van voorlichting, onderzoek en ontwikkelingssubsidies (bijvoorbeeld voor het onderzoek naar de mogelijke distributiemethoden) is zeer gewenst.

2. Nader uitgewerkt leiden deze algemene beginselen tot een **nieuw structuurbeleid voor de landbouw**:

a. als landbouwers steun nodig hebben bij bedrijfsaanpassingen wordt er niet meer gelet op een minimumgrootte van het bedrijf en worden aan alle zelfstandigen met landbouw als hoofdbe-

roep gelijke kansen geboden. Het nu op afvloeiing gericht beleid kan dan drasties gewijzigd worden en het proces van schaalvergroting wordt niet langer bevorderd;

b. het ekonomies nut van kultuur-techniese werken wordt meer dan tot nu toe afgewogen tegen sociale en ekologiese offers;

c. bio-industrie is wegens het milieubelastende en dieronterende karakter onaanvaardbaar. Een wettelijke regeling van de levensomstandigheden van landbouwhuisdieren is nodig om de bio-industrie aan banden te leggen. Op den duur worden slechts de niet voor menselijke konsumptie geschikte (neven)produkten als veevoer gebruikt.

3. Prijzen en inkomens

Het markt- en prijsbeleid van de E.G. en de voorraadvorming worden er op gericht, dat schommelingen in inkomens die veroorzaakt worden door verschil in weersomstandigheden, worden opgeheven en dat de omvang van de produktie op een meer direkte manier kan worden beheerst.

Verhoging van de kosten moet opgevangen worden door aanpassing van de prijzen en door inkomenstoelagen; niet door verdere vergroting van de produktie en van de arbeidsproduktiviteit. Vergroting van produktie en arbeidsproduktiviteit wordt afgewezen voor zover deze in strijd is met ekologiese inzichten.

Ook in de landbouw en de visserij moet iedereen een minimuminkomen krijgen.

Als eerste stap moet er een regeling komen voor inkomenstoelagen, die in werking treedt als in een bepaalde sektor de bedrijfsresultaten zwaar tegen vallen.

Samenwerkende landbouwers moeten ekstra worden gesteund.

4. De organisatie van de landbouw

alle ondernemers en werknemers in de landbouw krijgen aktief en passief kiesrecht binnen het landbouwschap.

Er moet een wettelijke regeling komen voor alle kontrakten die samenhangen met de produktie. Zo kan uitbuiting van ondernemers in de landbouw door financiers, toeleveringsbedrijven en afnemers bestreden worden.

5. De visserij

De visvangst moet in overeenstemming zijn met wat de zee kan voortbrengen.

Zo nodig wordt daarom het quota-systeem uitgebreid tot alle vissoorten en alle zeeën. De internationale kontrole op de naleving moet dan ook verbeterd worden. Als dit meebrengt dat een deel van de schepen uit de vaart genomen dient te worden, zal dit bij voorkeur een klein aantal schepen met een grote vangkapaciteit betreffen. Wanneer onze vissers uitwijken naar andere visgronden, mag dit niet gaan ten koste van de visserij en de voedselvoorziening van ontwikkelingslanden.

Vormen van samenwerking tussen vissers worden bevorderd, zeker als zij de visgronden gezamenlijk willen beheren en investeringen willen reguleren.

VII. Tegengaan van milieuverontreiniging

1. Het beleid moet gericht zijn op herstel en instandhouding van het evenwicht tussen het aantal mensen en hun gedragwijze aan de ene kant, en de (toekomstige) leefmogelijkheden op aarde aan de andere kant. Daarom moeten ingrepen in het milieu getoetst worden op hun totale effekt op de

samenleving op korte en lange termijn, met name aan ekologiese inzichten. Alle betrokkenen — en niet alleen belanghebbenden — krijgen (of behouden) inspraak in alle plannen, die hun leefmilieu ingrijpend wijzigen.

2. Nederland moet dan ook voor een intensief **internationaal milieubeleid** op de bres blijven staan, uitgaande van de volgende overwegingen:

- a. de mede-verantwoordelijkheid van Nederland voor de instandhouding van het wereldmilieu;
- b. de bijzondere verantwoordelijkheid van ons land voor de door ons teweeggebrachte milieubeïnvloeding buiten eigen grenzen;
- c. onze specifieke geografiese ligging, die tot gevolg heeft dat de kwaliteit van het milieu in Nederland voor een belangrijk deel bepaald wordt door de milieuzorg in de ons omringende landen.

Nederland zal zich vooral moeten inzetten voor de totstandkoming van een bindende internationale regeling voor de aanpak van grensoverschrijdende milieuverontreiniging.

De grootste voorrang hebben hierbij de internationale rivieren Rijn, Maas, Schelde en Eems én de kernenergiecentrales. Internationaal aanvaarde milieunormen, bijvoorbeeld in het kader van de Europese Gemeenschap kunnen slechts minimumnormen zijn.

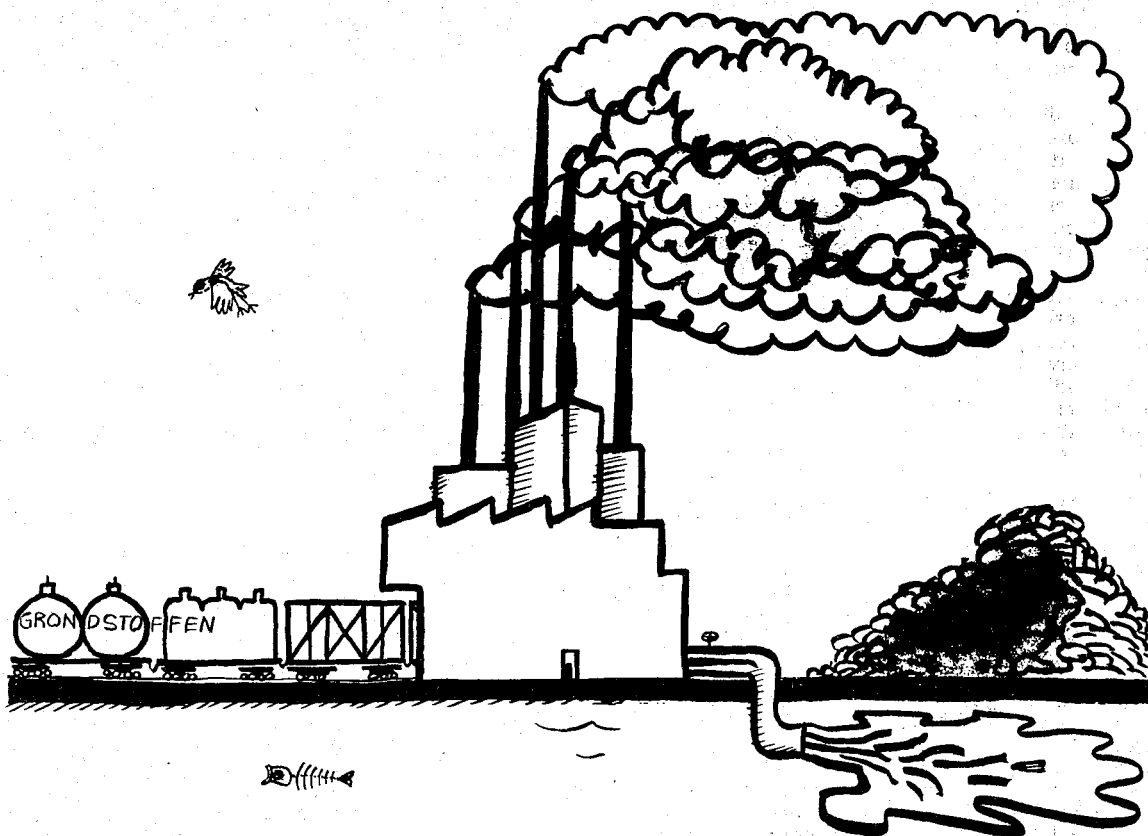
In aanvulling hierop moeten waarborgen worden verkregen dat gebieden die (nog) ruimschoots aan deze minimum-eisen voldoen, niet aan „milieu-nivellering” ten prooi zullen vallen.

3. Een noodzakelijke voorwaarde voor resultaten van internationaal milieu-overleg is het orde op zaken stellen in eigen huis; zonder een strikt **milieubeleid binnen Nederland** kunnen wij moreel gezien geen aanspraak maken op een schone Rijn, schone lucht uit de buurlanden of olievrije stranden. Omgekeerd vormt echter een impasse in het

internationale overleg geen grond voor afzwakking of uitstel van onze nationaal voorgenomen milieumaatregelen.

De komende vier jaar worden dan ook de volgende **maatregelen** genomen:

- a. allereerst moet er een onderzoek gehouden worden naar de samenhang tussen menselijke ingrepen op het milieu en het effect daarvan op de samenleving;
- b. de vervuiling van het milieu, die onherstelbare schade veroorzaakt, wordt verboden;
- c. herstelbare schade wordt zoveel mogelijk voorkomen en, indien al aanwezig, teruggedrongen;
- d. het maatschappelijk nut van een produkt of het produktieproces bepaalt of vervuiling, die herstelbare schade met zich meebrengt, aanvaard kan worden;
- e. hergebruik en kringloopgebruik worden bevorderd. Bij de wet wordt de invoering van standaardverpakkingen (maten en vormen) geregeld;
- f. milieuvervuiling wordt allereerst bestreden bij de bron, bij voorkeur door geboden en verboden (vergunningen-beleid) en zo nodig door heffingen en vergunningen;
- g. de bewijslast wordt omgekeerd: producenten moeten aantonen, dat hun produktieprocessen en produkten het milieu niet vervuilen. Nu is alles toegelaten totdat (in het gunstigste geval!) door anderen is aangetoond, dat die processen of produkten wél vervuilend zijn;
- h. ons water zal zuiniger verbruikt worden en beter beschermd, onder andere door zoveel mogelijk waterzuiveringsinstallaties uit te rusten met een derde trap;
- i. de zuiveringsheffing voor huishoudens wordt afgeschaft. De kosten voor zuivering van huishoudelijk afvalwater dienen bij voorkeur gedekt te worden uit de algemene middelen;
- j. het gebruik van chemiese, breedwerkende en moeilijk afbreekbare bestrijdingsmiddelen wordt

teruggebracht tot die middelen, waarvan vaststaat, dat ze nu nog nodig zijn voor de voedselvoorziening en de gezondheidszorg en dat ze geen onaanvaardbaar nadelige gevolgen hebben voor het milieu. Andere bestrijdingsmiddelen worden bevorderd, met name de resistentie-veredeling, de geïntegreerde bestrijding en de alternatieve landbouw;

k. milieuwetgeving en -bescherming worden in één hand gebracht. De uitvoering wordt bij één instantie ondergebracht. Vergunningverlening en beroepsprocedures moeten duidelijk geregeld worden en voor iedereen toegankelijk zijn;

l. ieder bedrijf moet een milieuboekhouding bijhouden en daarover elk jaar een verslag uitbrengen. Deze verslagen zijn openbaar;

m. het verwerken van milieuschadelijke materialen in de produkten wordt tegengegaan;

n. de mensen moeten weten wat ze kopen. De verpakking moet dit vermelden;

o. door onderzoek moet worden vastgesteld:

— hoe het gebruik van grondstoffen in de produkten kan worden verminderd;

— hoe levensduur en herstel van produkten opgevoerd kan worden;

— hoe op energie kan worden bespaard;

— hoe (zolang het inkomensbeleid nog niet duidelijk herverdelend heeft gewerkt) het prijsmechanisme toch nog gebruikt kan worden om meerverbruik tegen te gaan;

— hoe standaardisatie en hergebruik van verpakkingen het snelst bereikt kan worden;

p. produktie, verkoop en gebruik van spuitbussen of soortgelijke houders met drijfmiddelen, die een (mogelijke) schadelijke invloed op de atmosfeer uitoefenen, worden verboden;

q. in voor het publiek toegankelijke ruimten in openbare gebouwen wordt het roken verboden.

n. de Maasvlakte wordt niet verder opgespoten en niet voor industrieel gebruik uitgegeven.

2. Het **spreidingsbeleid** gaat door. Het is er enerzijds op gericht de kongestieverschijnselen in de Randstad op te heffen, anderzijds de vaak eenzijdige sociaal-ekonomiese structuur van de provincies buiten de Randstad te verbeteren. In het algemeen zal het moeten gaan om arbeidsplaatsen in de dienstensektor en in de lichte industrie. Een eerste aanzet kan de spreiding van zelfstandige, weinig contactgevoelige rijksdiensten en overheidsbedrijven zijn. Onze voorkeur gaat uit naar het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen, maar verplaatsing van bestaande diensten willen we niet op voorhand uitsluiten. Verder dienen nieuwe instrumenten ontwikkeld te worden voor het bevorderen van vestiging of uitbreiding van andere bedrijven.

Bij de uitvoering van de spreiding moet ook de sociaal-ekonomiese structuur van de Randstad en de situatie van de daarbij betrokken werknemers en hun gezinnen goed in de besluitvorming betrokken worden.

Met name uitbreiding van de Wet Selektieve Investeringsregeling en overheidsdeelname in het aandelenkapitaal van bedrijven via regionale ontwikkelingsmaatschappijen zijn goede middelen. De regionale ontwikkelingsmaatschappijen moeten ook zelf bedrijven kunnen oprichten.

VIII. Aktuele zaken

1. Vooral op het gebied van de **ruimtelijke ordening** zal de nieuwe regering snel een aantal beslissingen moeten nemen. Voor een paar aktuele zaken willen we heel duidelijk maken, waar we staan:

a. de Oosterschelde blijft open;

b. de Waddenzee en de Waddeneilanden worden beschermd europees natuurgebied;

c. de Markerwaard komt er niet;

d. er komt geen tweede nationale luchthaven. Schiphol wordt niet uitgebreid. En ook de regionale luchthavens blijven minstens even klein. Welschap wordt geen burgerluchthaven;

e. er komt geen Noordzee-eiland;

f. geen voorhaven bij IJmuiden;

g. geen verlegging van de Waalbocht bij Nijmegen;

h. geen uitbreiding van het rijkswegennet en van andere wegen tussen de steden en dorpen, behalve om knelpunten (vooral in de veiligheid) op te lossen;

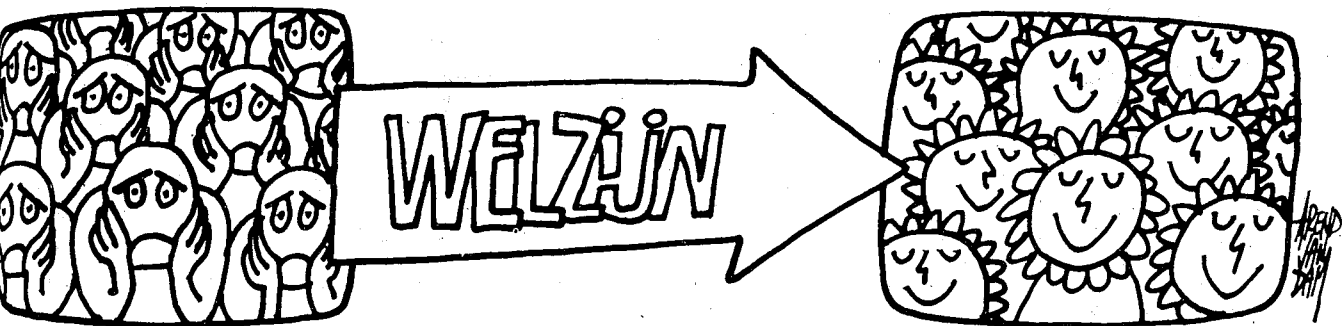
i. dieptelozingen en opslag van afval (bijvoorbeeld radioactief materiaal) in de aardkorst worden verboden;

j. er wordt niet supersonies gevlogen boven of vanuit Nederland;

k. er komen geen hoge-snelheid railverbindingen (sneller dan 200 km);

l. verbreding en verdieping van de geul voor de Nieuwe Waterweg vindt niet plaats;

m. voor het vrachtvervoer geldt: maximale asbelasting: tien ton, maximaal totaal gewicht voertuigen: veertig ton, geen zesduw-bakkenvaart, maximaal 6 PK trekkracht per ton laadvermogen;

DE ZORG VOOR DE MENS

I. Uitgangspunten

Het welzijn en het persoonlijk geluk van velen is alleen mogelijk, wanneer **de hele maatschappij** hierop gericht is.

Veel mensen kunnen zich in hun werk niet ontplooiën: ze zijn afhankelijk van anderen, doen zinloos werk, krijgen plotseling ontslag. Vooral in steden wonen velen in slechte huizen, omringd door te veel verkeer. Nog steeds is het onderwijs méér gericht op een onduidelijke arbeidsmarkt van over tien à vijftien jaar, dan op de ontwikkeling van de mogelijkheden van iedere leerling. De gezondheidszorg doet er te weinig aan om iedereen te leren zichzelf gezond te maken en te houden. Gehandikapt, ouderen en andere groepen hebben te weinig kansen om volledig in de samenleving mee te draaien.

Pas wanneer het welzijnsbeleid het iedereen mogelijk maakt **zichzelf te ontplooiën** en vorm te geven aan de eigen woon- en werksituatie, is het niet meer de pleister op de wonden, die het maatschappelijk systeem toebrengt en overschrijdt „welzijnsbeleid” de drempel van vele ministeries. Welzijnsbeleid moet er dan ook op gericht zijn de hindernissen weg te nemen die belemmeren, dat mensen hun leven in eigen handen kunnen nemen. Dit betekent, dat welzijnsvoorzieningen er niet alleen zijn om je even uit te leven, zodat je de volgende dag weer in de pas kunt lopen. Naast ontspanning mogen ze ook ideeën en inspiratie geven om de maatschappij te veranderen.

Wanneer we het bestaande welzijnsbeleid opnieuw bekijken, moet dit gebeuren met de vraag: „Stimuleren de bestaande welzijnsvoorzieningen mannen en vrouwen om zich bezig te houden met hun eigen ontplooiing en om deel te nemen aan het maatschappelijke en politieke leven?” Daarbij verdienen dan die **mensen** het eerst de aandacht, die **in de slechtste woon-, werk- en leefomgeving** verkeren. Want maar al te vaak komen mogelijkheden en middelen niet verder dan „de midden-groepen”, die zichzelf al kunnen helpen. Er moet daarom meer onderzoek gehouden worden om te weten waar materiële en geestelijke armoede heerst en hoe het komt dat groepen mensen van welvaart en welzijn uitgesloten blijven.

Om dit welzijnsbeleid goed te organiseren moet er een **raamwet** komen, waarin aangegeven staat welke voorzieningen er in wijken, buurten en dorpen minstens moeten zijn. Die wet moet verhinderen, dat allerlei organisaties langs en door

elkaar heen groeien. De rechten van gebruikers en werkers worden erdoor veilig gesteld en het recht van beroep wordt erin geregeld. De veelheid aan subsidieregelingen van het ministerie van CRM moet drasties vereenvoudigd worden. De overheid moet allerlei „potjes” bij welzijnsinstellingen, die niet gebruikt worden voor hun eigenlijke bestemming, onder haar controle kunnen brengen of voor nieuwe doeleinden bestemmen, vooral als die potjes gevuld zijn met overgehouden subsidiegelden.

De lagere overheden moeten duidelijk omschreven taken van het Rijk overnemen; zij moeten de vele voorzieningen op wijk- en buurt-nivo regelen. Samen met de werkers en de gebruikers zal een organisatievorm ontwikkeld moeten worden, die een **bundeling** betekent van vele aparte organisaties: gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening, buurt- en clubhuiswerk, rechtshulp, arbeidsbemiddeling, scholing en vorming. Ook de voorzieningen voor aparte groepen (het zogenaamde kategoriale welzijnswerk) zullen opgenomen moeten worden binnen de algemene voorzieningen. Wel is nodig dat er mensen zijn die zich binnen deze algemene voorzieningen bezig houden met speciale groepen (bejaarden, Surinamers bv.).

Wanneer door de (lagere) overheid het welzijnsbeleid is bepaald, wordt het uitgevoerd door de werkers, in goed samenspel met de gebruikers. In plaats van „stichtingen” moeten daarom nieuwe organisatievormen ontwikkeld worden. In tehuizen moeten de bewoners veel meer zeggenschap krijgen (bejaarden-tehuizen, gehandikapt, gezondheidsinstellingen, kindertehuizen).

Welzijnsinstellingen moeten in eenvoudige gebouwen gehuisvest zijn, dicht bij de mensen. Hoewel vele organisaties gebundeld moeten worden, mag niet alles op een centrale plaats ondergebracht worden. Welzijnsvoorzieningen moeten sterk gespreid en voor iedereen bereikbaar zijn. De werkers moeten naar de mensen toe gaan, in de gezondheidszorg, maar ook bij de andere welzijnsvoorzieningen.

Dit alles betekent: zo min mogelijk „specialisme” op buurt-, wijk- en dorpsnivo, maar een zo sterk mogelijke samenwerking aan de voet van de berg „welzijn”.

II. Onderwijs en vorming

1. Het doel van ons onderwijs- en vormingsbeleid Iedereen moet zich op elk moment van zijn leven **23**

kunnen ontplooiën in een richting en op een manier, die hij/zij zelf wenst, wat zijn vooropleiding ook is en waar hij ook woont. Wel moet er rekening gehouden worden met de taken, die in de maatschappij nu eenmaal gedaan moeten worden. Samenwerking en solidariteit is het kenmerk van goed onderwijs.

Bij het onderwijs zal veel aandacht gegeven moeten worden aan wat de leerlingen in hun leven mee (zullen) maken en aan de idealen die ze hebben. Leren door ervaring staat hierbij centraal.

2. Beleidsuitgangspunten

a. De school moet een gemeenschap zijn, waar iedereen zijn inzicht en kennis kan vergroten, waar de deelnemers hun creativiteit kunnen ontwikkelen en waar zij leren hoe de maatschappij in elkaar zit en wat er voor nodig is om die te veranderen.

Daarom moet wat op school gebeurt, alles te maken hebben met wat er in de maatschappij plaatsvindt.

b. Op den duur zullen er twee vormen van onderwijs moeten groeien:

1. Kleuterschool, lagere school en de eerste klassen van het voortgezet onderwijs zullen langzaam maar zeker opgenomen moeten worden in één onderwijsvorm, „funderend onderwijs” genoemd, waar iedereen zijn eigen fundament kan leggen voor zijn latere leven.

2. Na deze basis zal het onderwijs er heel anders uit moeten zien dan tegenwoordig: géén volledig dagonderwijs, maar een sterk samengaan van werk en vorming, praktijkervaring en kennis: een open school voor iedereen, die zich graag wil verdiepen door een cursus te volgen vanuit het werk, dat hij doet.

Om dit mogelijk te maken:

— heeft iedereen de eerste 16 jaar van zijn/haar leven het recht (beschermd door de leerplicht) om zich te ontwikkelen tot weerbare volwassene. Verdere verlenging van de leerplicht moet erg terughoudend worden toegepast.

— heeft iedereen (na zijn 16e jaar) steeds voor een periode van tenminste een half jaar, het recht om zich te vormen en te scholen. Elke Nederlander heeft recht op een aantal periodes van een half jaar, die hij naar eigen inzicht kan gebruiken voor bv. vorming, vervroegd pensioen, of vrije tijd. In deze periodes krijgt iedereen een uitkering van tenminste het minimum-loon.

De invoering van dit systeem wordt mede bepaald door de maatschappelijke mogelijkheden, in samenhang met het werkgelegenheids- en inkomensbeleid.

c. Als regel is het onderwijs gratis. Ouders van leerplichtigen kunnen een tegemoetkoming in de studiekosten krijgen. Wanneer mensen door een langere opleiding een hoger inkomen krijgen, moet dit opgevangen worden door een algemene inkomensnivellering.

d. Degenen, die bij onderwijs en vorming betrokken zijn (ouders, leerlingen en personeel) behoren hun eigen voorzieningen binnen het raam van wetten en richtlijnen; voor leerkrachten behoort dit tot de normale dagtaak. Daarom moet grondig bestudeerd worden of en hoe de lagere overheden meer middelen kunnen krijgen om — ook financieel — de zorg voor onderwijs en vorming geheel of gedeeltelijk van het Rijk over te nemen.

Dit betekent ook dat onderwijs op specifiek levensbeschouwelijke grondslag mogelijk zal blijven.

3. Uitwerking

Vanuit deze achtergrond willen we de komende vier jaar een aantal maatregelen nemen:

a. peuterspeelplaatsen worden gesubsidieerd om kinderen vóór hun vierde jaar meer ontplooiings-

kansen te geven dan binnen het gezin mogelijk zijn;

b. het samengaan van kleuterschool en lagere school zullen we sterk bevorderen;

c. de band tussen school en buurt moet versterkt worden doordat de school en de verschillende buurtinstellingen nauw gaan samenwerken;

d. om projektonderwijs meer kansen te geven moet de indeling in aparte vakken steeds meer losgelaten kunnen worden. Op basis van een leerplan en met de gegeven middelen kunnen instellingen zélf de groeps grootte en de verdeling van lesuren vaststellen;

e. de onderwijsinspectie moet vernieuwing stimuleren en de schoolbegeleidingsdiensten moeten deze begeleiden;

f. kinderen moeten zo min mogelijk naar aparte scholen gestuurd worden. Op de gewone scholen moeten daarom ekstra leerkrachten aangesteld worden om kinderen met leer- en gedragsmoeilijkheden, maar ook kinderen met een andere sociale en kulturele achtergrond beter te kunnen opvangen;

g. de scholen voor het voortgezet onderwijs zullen op den duur gelijke mogelijkheden krijgen. Als eerste stap worden de onkostenvergoedingen voor Lager Beroeps onderwijs, Middelbaar beroeps onderwijs, MAVO, HAVO en Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs geharmoniseerd;

h. experimenten met een „middenschool” kunnen er toe leiden, dat alle vormen van voortgezet onderwijs (van lager beroeps onderwijs tot gymnasium) in één onderwijsinstelling worden ondergebracht. Hierbij kan ook geëksperimenteerd worden met het „funderend onderwijs”, door basisscholen en middenscholen zeer nauw met elkaar te laten samenwerken;

i. groepen, die tot nu toe niet voldoende hebben kunnen profiteren van onderwijsvoorzieningen, krijgen extra voorrechten totdat hun achterstand is ingehaald;

j. een examen geeft de school en de leerling alleen maar een aanwijzing of een bepaalde cursus aansluit bij de kennis en ervaring van de leerling;

k. scholieren- en studentenvakbonden moeten gesubsidieerd kunnen worden en schoolkranten moeten steun kunnen krijgen;

l. de leeftijdsgrens voor onderwijs en vorming aan „jonge volwassenen” moet opgetrokken worden tot 30 jaar;

m. wanneer het — vanwege gebrek aan geld of leerkrachten — onmogelijk is om iedereen de cursus te laten volgen die hij graag wil, moeten bestaande onderwijsvoorzieningen eerlijk verdeeld worden over allen die onderwijs willen volgen;

n. het Hoger Beroeps Onderwijs krijgt dezelfde faciliteiten als het Wetenschappelijk Onderwijs. HBO en WO worden beter op elkaar afgestemd;

o. onderwijsvoorzieningen worden zo gespreid, dat iemands woonplaats geen belemmering is om onderwijs te volgen;

p. de vormings- en onderwijsinstellingen voor mensen die ouder dan 18 jaar zijn, moeten een bestuursstructuur krijgen zoals de universiteiten op dit moment hebben;

q. binnen de universiteiten moet allereerst de democratisering van de vakgroepen gestimuleerd worden;

r. de regering benoemt niet langer meer buiten-universitaire leden in een universiteitsraad of hogeschoolraad. De band met de maatschappij moet op een andere manier onderhouden worden;

s. onderwijskrachten zullen de ruimte moeten krijgen om mee te werken aan de nieuwe beleidsrichting. Daarom komen er twee opleidingsvormen: één voor het onderwijs aan kleuter- en lagere school en de lagere klassen van het voortgezet onderwijs, en één voor het onderwijs- en vormingswerk daarna.

Binnen deze opleidingen moet het mogelijk zijn zich te richten op een speciale taak. Leerkrachten krijgen meer mogelijkheden om in teamverband te werken; mede daarom worden het graden-systeem en de salarisverschillen langzaam afgebroken.

Binnen de opleiding wordt ruimte geschapen om aankomende leerkrachten kennis te laten maken met de manier, waarop anderen leven (buitenlandse arbeiders, mensen in saneringsbuurten). Leerkrachten kunnen zich door speciale cursussen of een studieperiode van een jaar voorbereiden op deze nieuwe opzet.

III. Wetenschapsbeleid

Het wetenschappelijke speur- en ontwikkelingswerk zal moeten bijdragen aan de oplossing van brandende maatschappelijke problemen en aan de opbouw van een rechtvaardiger en vriendelijker samenleving, of het nu door de overheid, door universiteiten en hogescholen of door het bedrijfsleven en andere instellingen wordt uitgevoerd.

Daarom stelt de overheid jaarlijks een **wetenschapsplan** op in overleg met een veelheid van maatschappelijke groeperingen, waaronder wetenschappers. Dit plan wordt aan het parlement voorgelegd. Het omvat voortschrijdende meerjarenplannen in hoofdlijnen, voor elk aandachtsgebied en afzonderlijk voor het universitaire onderzoek. Het bedrijfsleven zal erin worden betrokken en wordt geacht de informatie te geven die voor het opstellen van het plan nodig is.

Alle adviezen voor het wetenschapsplan worden

openbaar gemaakt, evenals eventuele minderheidsadviezen en alternatieve voorstellen.

Om het wetenschapsplan uit te voeren zullen universitaire onderzoekers, onderzoekteams uit het bedrijfsleven en degenen, die voor hun onderzoek overheidssubsidie krijgen, samen moeten werken (bv. in nationale programma's).

Ook anderen dan wetenschappers kunnen op eigen initiatief of op verzoek voorstellen indienen om vraagstukken wetenschappelijk te bestuderen of te begeleiden. Het geld voor dit onderzoek wordt zo nodig verstrekt uit een apart daarvoor ingesteld fonds.

Krachtig zullen we bevorderen, dat er onderzoekskommissies van de ondernemingsraden komen, die werkelijke mogelijkheden krijgen om invloed uit te oefenen op het **onderzoeksbeleid van de bedrijven**. Ze moeten alle informatie krijgen, die nodig is om de onderzoekprogramma's te kunnen beoordelen.

Bestudeerd moet worden wat de toekomstige gevolgen zijn van huidige wetenschappelijke en technische ontwikkelingen. Dit onderzoek moet ertoe leiden, dat uit een aantal mogelijke toekomstige doelstellingen op dit moment democraties kan worden gekozen.

Wetenschappelijke onderzoekers (waarbij inbegrepen industriële onderzoekers) moeten door de wet beschermd worden wanneer zij uit maatschappelijke overwegingen opdrachten weigeren of vroegtijdig hun opdrachten, de resultaten of de gevolgen ervan publiceren.

Bij internationale samenwerking wordt de planning in het bijzonder afgestemd op landen met beperkte mogelijkheden voor wetenschappelijk onderzoek. Deze landen worden geholpen bij het verbeteren van hun positie.

IV. De geestelijke en lichamelijke gezondheid

1. Uitgangspunten

Een volwaardig menselijk bestaan kent zijn grenzen: ongelukken, ziekten, het naderend einde. Het kent zijn beperkingen: je onwel voelen. Deze beperkingen worden niet alleen veroorzaakt door bacillen en virussen. Van een plotseling ontslag kun je beroerd worden. Hoeveel ouderen kwijnen niet weg door een te plotseling pensioen? Een slecht huis gaat op je zenuwen werken. Als je werk je helemaal niet bevalt, kun je er een maagzweer aan over houden.

Aan dergelijke **ziekmakende factoren** moet **meer aandacht** geschonken worden, want de klemtoon van het beleid in de gezondheidszorg moet komen te liggen op het voorkómen van ziekten. Daarnaast moet ook de nazorg meer aandacht krijgen (bv. een soepele overgang van ziekenhuis naar het gewone leven).

Iedereen is verantwoordelijk voor de manier, waarop hij wil genezen. Daarom moet de patiënt — zeker als hij dat wenst — over zijn gezondheidstoestand voorgelicht worden. Hij moet ook weten wat de (bij)-werking en de samenstelling van zijn geneesmiddelen is. De dood moet als levensgegeven worden aanvaard. Daarom zal er meer aandacht gegeven worden aan stervensbegeleiding. De patiënt (of de meest nabijstaande in overeenstemming met de wil van de patiënt) heeft het recht te beslissen of hij thuis of in het ziekenhuis wil sterven. Ook kan hij beslissen welke middelen toegediend zullen worden om zijn biologies leven te rekken.

De hele organisatie van de gezondheidszorg moet worden veranderd: de gemeenschap bepaalt de hoofdlijnen van het gezondheidsbeleid, waarbij elk winstbejag in de gezondheidszorg moet worden tegengegaan. Dit leidt tot een **socialisering van de gezondheidszorg**, waarin vooral de lagere overheid het beleid bepaalt en uitwerkt, met grote zeggenschap voor de medewerkers en de gebruikers van de gezondheidsvoorzieningen.

2. De democratisering van de gezondheidszorg

Op weg naar een volledige democratisering van de gezondheidszorg worden de volgende **stappen** gezet:

a. er komt een wet „algemene gezondheidsverzekering”, waarin ook de tandverzorging en de aanvullende verzekeringen worden opgenomen. Zolang er nog „fondspatiënten” en „partikuliere patiënten” bestaan moeten ze toch op dezelfde manier behandeld worden. Verschillen in tarieven moeten dan ook verdwijnen;

b. alle gezondheidsinstellingen worden gedemocratiseerd en allen, die in een gezondheidsinstelling werken, moeten er ook in dienst zijn;

c. de regering stelt een algemeen beleidsplan voor de gezondheidszorg vast na overleg met alle betrokkenen. Daarin wordt aangegeven:

— aan welke eisen de gezondheidszorg moet voldoen;

— hoe de voorzieningen doelmatig beheerd moeten worden;

— hoe de voorzieningen gespreid moeten worden;

— hoe de diverse instellingen beter moeten samenwerken;

— hoe duur diensten en medicijnen moeten zijn. De lagere overheden werken dit beleid verder uit naar de plaatselijke situatie;

d. de besturen van gezondheidsinstellingen zijn verantwoording schuldig aan gekozen bestuursorganen van hun nivo (gemeenteraad, enz.);

e. de ingewikkelde structuur van de gehandicap-

nisteries die bij deze zorg betrokken zijn, moeten veel beter samenwerken;

f. ziekenfondsen moeten worden omgebouwd tot organisaties van gebruikers van de gezondheidszorg. Minstens voorlopig moeten ze hun eigen gezondheidsinstellingen kunnen oprichten. Instellingen zoals de Ziekenfondsraad en het college voor ziekenhuisvoorzieningen moeten voor minstens de helft bestaan uit vertegenwoordigers van gebruikers en de overheid;

g. de gezondheidszorg wordt zo spoedig mogelijk uit de belasting betaald;

h. de nadruk in het beleid voor de gezondheidszorg moet te liggen op de behandeling van de mensen in of zo dicht mogelijk bij hun woon- en werkomgeving. Daarom worden gezondheidscentra sterk gestimuleerd, zo mogelijk ingepast in welzijnscentra;

i. de overheid ontwikkelt een erkenningenbeleid voor instellingen en een vestigingsbeleid voor mediese beroepen door een systeem van vestigingsvergunningen;

j. de mogelijkheden van alternatieve geneeswijzen moeten grondig worden onderzocht;

k. het rijksinkoopburo koopt de medicijnen en de apparatuur in en verkoopt die door aan de gezondheidsinstellingen;

l. apothekers moeten in loondienst van gezondheidsinstellingen kunnen treden;

m. alle voorbehoedsmiddelen en abortus komen in het ziekenfondspakket;

n. de rechten van de patiënten worden vastgelegd; psychiatrische patiënten krijgen recht van beroep o.a. tegen verplichte opname en behandeling.

3. Voorkomen is beter dan genezen

Daarom willen we ons de komende jaren sterk maken voor de volgende **maatregelen**:

a. er worden meer onderzoeken en eksperimenten uitgevoerd, die gericht zijn op het bevorderen van de gezondheid en het voorkomen van ziekten. Bevolkingsonderzoeken en klachten over woon- en werkomgeving krijgen grote aandacht. De gezondheidsvoorlichting en -opvoeding worden sterk verbeterd; voedings- en leefgewoonten krijgen hierbij de (grote) aandacht die hun toekomt;

b. alle geneesmiddelen worden streng gekeurd en moeten een bijsluiter hebben met een streng gecontroleerde tekst. Geneesmiddelen die niet nodig zijn, worden niet meer verkocht. Het gebruik van geneesmiddelen wordt beperkt en de reclame voor geneesmiddelen wordt verboden;

c. de warenwet en de vleeskeuringswet worden afgestemd op de bevordering van de gezondheid; er worden maatregelen genomen om het vleesgebruik te verminderen; voedselproducenten worden strafbaar gesteld als ze onjuiste of onvolledige voedselvoorlichting geven; reclame voor voedings- en genotmiddelen wordt verboden, tenzij is aangetoond dat ze de gezondheid niet nadelig beïnvloeden; op alle verpakte voedings- en geneesmiddelen wordt de samenstelling vermeld; alleen die stoffen mogen aan het voedsel worden toegevoegd, waarvan vaststaat dat ze geen schadelijke effecten op de gezondheid hebben;

d. de tandverzorging wordt sterk uitgebreid, vooral voor kinderen, bv. door meer tandheelkundige hulpen aan te trekken en hun bevoegdheid te vergroten.

4. Een mens wordt niet zo maar ziek

Daarom moet het verband tussen de gezondheidszorg en alle ander maatschappelijke situaties veel duidelijker dan nu gezien worden.

a. de inbreng van sociale wetenschappers en van maatschappelijke en pastorale werkers in het beleid van de gezondheidszorg moet veel sterker worden;

b. lichamelijke en geestelijke volksgezondheid hangen nauw samen; bij hulpverlening moeten de

ziekenfondsen de gevolgen hiervan op zich nemen;

c. de geestelijke volksgezondheidszorg moet versneld haar achterstand in kunnen halen. Verouderde gebouwen moeten vervangen worden. Mensen met vormen van zwakzinnigheid die niet veranderbaar zijn, moeten een goede menselijke verzorging krijgen;

d. de gezondheidszorg in de bedrijven moet verbeterd worden:

— onafhankelijke bedrijfsgeneeskundige diensten moeten meer oog hebben voor de sociale omstandigheden in het bedrijf;

— zij moeten de aanstellingskeuringen verrichten en daarbij alleen letten op de geschiktheid voor de functie en niet op het voorkomen van risico's voor de werkgever;

— hun aantal moet worden uitgebreid, evenals het aantal bedrijven dat van hun diensten gebruik maakt;

— taak en mankracht van de arbeidsinspectie worden uitgebreid;

— de „kontrolerend geneesheer” wordt afgeschaft.

5. De mensen die het moeten doen

moeten een goede opleiding krijgen. In de opleiding moet daarom grote aandacht worden besteed aan de geestelijke en maatschappelijke oorzaken van ziekten, aan het leren met mensen omgaan en aan het stimuleren van de patiënt om de verantwoordelijkheid voor zijn eigen gezondheid op zich te nemen.

Alle opleidingen voor beroepen in de gezondheidszorg (ook die van mediese specialisten) vallen onder verantwoordelijkheid van het ministerie van onderwijs. Regelmatige bijscholing wordt gekoppeld aan onderwijsinstellingen en wordt ook wettelijk geregeld. Vooral in de gezondheidszorg is een nivellering van inkomens noodzakelijk. Zolang er nog internaats-opleidingen zijn, moet de rechtspositie van de leerlingen verbeterd worden. Die van het overige personeel in de gezondheidszorg zal nader onderzocht worden; hun rechten en plichten moeten duidelijk zijn.

Uitbreiding van het personeel in de gezondheidszorg moet vooral plaatsvinden in de wijkverpleging en de ziekenverzorging en bij instellingen voor geestelijke gezondheid. Mogelijkheden voor parttime-werk moeten sterk worden uitgebreid. In ziekenhuizen en andere instellingen mag maar 40 pct. van het personeel in opleiding zijn.

Om de kwaliteit van de gezondheidszorg te verbeteren stimuleert de overheid, dat de werkers hun manier van werken aan elkaar toetsen.

De zin en de functie van het medies tuchtrecht moeten aan een grondige studie onderworpen worden.

V. Maatschappelijke ontplooiing, vooral voor de zwakkeren

De laatste tien jaar is een begin gemaakt met de opvang van de grootste knelpunten in het welzijnsbeleid: bijstand werd een recht voor iedereen; opbouw-werk, buurtwerk, vormings- en ontwikkelingswerk en maatschappelijk werk hebben de weerbaarheid van velen vergroot. Kunst, cultuur en media kropen uit hun enge kastje. Sport, recreatie en natuurbehoud kregen de aandacht van de overheid.

Het welzijn moet op alle fronten bevóchten worden. Maar binnen deze strijd zal er een samenhangend beleid moeten worden gevoerd op de plaatsen waar de mensen wonen, werken en leven. Welzijnsbeleid wordt dan meer dan het opvangen van degenen, die in de raderen van de bestaande structuren vermalen dreigen te worden.

1. Vorming en emancipatie

Levenslange vorming moet erop gericht zijn angsten en vooroordelen af te breken door de zelfontplooiing, de kritiese zin en het samen kunnen werken (oa. aan concrete maatschappelijke veranderingen) te bevorderen. De „open school” en het plaatselijk vormingswerk moeten hier vanuit gaan. Als eerste aanzet voor samenwerking tussen allerlei instanties zullen gebouwen en voorzieningen door meerdere instellingen gebruikt moeten worden (ook klub- en buurthuizen).

Het emancipatiebeleid moet veel meer aandacht krijgen dan onder het huidige kabinet. Zo zal het vijfjarenplan van de Emancipatie-kommissie worden uitgevoerd.

2. Kunst en cultuur

Iedereen moet met kunst in contact kunnen komen. Voor velen is dit eerder vormingstoneel, jazz of pop, dan concerten en opera.

Het kunstbeleid is erop gericht ieders creativiteit te stimuleren: kunstenaars en bewoners verfraaien wijken en gebouwen. Van kunstenaars wordt verwacht, dat ze een deel van hun tijd besteden aan vorming van belangstellenden. Dan kunnen ze, in samenhang met een overheidsbeleid om meer opdrachten te geven, een gegarandeerd inkomen krijgen.

Kunstenaars zullen meer verantwoordelijkheid voor het beleid moeten kunnen dragen. Het toneel- en muziekbestel moet gereorganiseerd worden. De artotheken worden uitgebreid om een breder publiek te bereiken.

3. Mediabeleid

Het aanbod van pers, radio, televisie, boeken en films moet veelvormig blijven en door velen ook werkelijk gelezen, gehoord of gezien kunnen worden. Daarom is er soms gerichte steun nodig. Dagen weekbladen krijgen een redaktiestatuut. In de komende vier jaar komt de instructieve omroep van de grond, onder een democraties beheer.

Ook kabelsystemen zullen democraties beheerd moeten worden. Plaatselijke radio en televisie is allereerst een welzijnsvoorziening voor de bevolking: experimenten zullen worden gesteund.

De openbare bibliotheek is een belangrijke voorziening voor kennisverrijking, vorming en ontspanning. De kontributies moeten worden afgeschaft. Experimenten waarbij bibliotheken worden ondergebracht bij andere sociaal-kulturele instellingen, worden bevorderd. De organisatie van het bibliotheekwezen wordt gedemocratiseerd.

De reclame moet meer en meer voorlichting worden. Ze mag alleen maar juiste mededelingen bevatten. Ze dient sober te zijn en beknopt (geen kleurendruk, zo min mogelijk papier etc.).

Er wordt onderzocht welke vormen van reclame afgeschaft kunnen worden. Radio-, televisie- en lucht reclame komen hier het eerst voor in aanmerking. De zendtijd van de STER wordt niet verder uitgebreid, integendeel: in zes jaar moet hij verdwijnen. De vrijkomende zendtijd kan worden gebruikt voor ideële reclame en konsumentenvoorlichting.

Voor alle overige vormen van reclame worden strenge wettelijke normen opgesteld. Hierbij denken we vooral aan reclame voor geneesmiddelen, rookartikelen, alcohol en soft-drugs.

4. Sport, recreatie en gezondheid

Zware nadruk krijgt in het sportbeleid de amateur- en recreatiesport: zoveel mogelijk mensen moeten aan sport kunnen doen. Sportbeoefening buiten verenigingsverband zullen we stimuleren, wel in overleg met de sportverenigingen. Samen met organisaties van werknemers in de sport worden uitwassen, fanatisme, verruwing en druggebruik besproken om tot een ander beleid te komen.

Met dit beleid kan de sport van steeds meer belang worden voor de volksgezondheid. Prestatiesport moet niet uit overheidsgeld gesubsidieerd worden. Ook zullen we proberen financiering van sportverenigingen door commerciële sponsors tegen te gaan.

5. De dieren

Er moet snel een „dierenwet” komen om de dieren te beschermen. De bio-industrie wordt zo snel mogelijk afgebroken. De handel in en het houden van dieren wordt aan strikte regels gebonden, die het welzijn van de dieren waarborgen. Proeven met dieren moeten tot het uiterste beperkt worden; proeven, die alleen goed zijn voor de cosmetiese industrie worden helemaal verboden.

6. Maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw

De maatschappelijke dienstverlening vindt plaats in wijken, buurten en dorpen. De samenlevingsopbouw richt zich vooral op de achterstandsgebieden en kwetsbare groepen, met name in de stadsvernieuwingsgebieden en in grote nieuwbouwwijken.

Daarnaast worden het Biezonder Regionaal Welzijnsbeleid en het Aanvullend Werkgelegenheidsbeleid op elkaar afgestemd met ekstra middelen.

7. Rechtshulp

Het is voor iedereen van belang, dat hij of zij goede rechtshulp kan krijgen. Het bestaande systeem van rechtshulp moet vooral opengebroken worden voor de mensen, die er nu hun weg niet in weten of hun hulp niet kunnen betalen.

Daarom moeten er centra komen, waar maatschappelijke hulpverlening en rechtshulp samen worden gegeven. Daar kunnen de eerste proble-

men opgevangen worden en bovendien kan men daar zien welke wettelijke regelingen steeds weer moeilijkheden veroorzaken.

Advokaten-kollektieven en eksperimentele centra voor rechtshulp worden gestimuleerd. Overheidsinstellingen schrijven hun beslissingen aan burgers in begrijpelijke taal en maken duidelijk of (en zo ja, hoe) ze daartegen in beroep kunnen gaan.

8. Persoonlijke levenssfeer

Iedereen krijgt het recht alle persoonsgegevens, die over hem in een komputer of een kaartenbak van de overheid zitten, in te zien en te corrigeren. Anderen mogen die gegevens niet inzien; alleen door een aparte wet kunnen uitzonderingen gemaakt worden. Ook op adreslijsten van particuliere personen of instellingen moet streng toezicht zijn.

Er komt een drastiese beperking van het aantal functies, waarvoor een veiligheidsonderzoek door de BVD (Binnenlandse Veiligheidsdienst) vereist is. De Tweede Kamer stelt ze vast. De gemeenteraad controleert de politie, wanneer die belast is met het verzamelen van inlichtingen en met veiligheidszaken.

Als sollicitanten worden afgewezen op grond van hun veiligheidsrapport of op grond van politieke en mediese gegevens, krijgen ze die rapporten te zien. Ze moeten dan in beroep kunnen gaan bij de Raad van State.

Ook moet iedere sollicitant de mogelijkheid hebben het rapport van zijn psychologies onderzoek te zien voordat het naar de opdrachtgever gaat. Rapporten, die door particulieren of overheidsinstellingen over burgers worden uitgebracht (bv. bij hulpverlening of in het kader van reklasering) mogen slechts met medeweten en medewerking van de betrokkene aan derden ter inzage worden gegeven.

9. Gelijke rechten

Diskriminatie op grond van ras, levensbeschouwing, politieke overtuiging, geslacht en seksuele geaardheid wordt door een nieuwe wet verboden. Vrouw en man zullen op gelijkwaardige wijze en op grond van gelijke rechten deel kunnen nemen aan het maatschappelijk leven. Kinderen moeten de naam van hun moeder kunnen dragen.

Diskriminatie tussen het samenleven in gezinsverband en andere duurzame vormen van samenleven wordt opgeheven.

De aparte zedelijkheidswetgeving uit het begin van deze eeuw wordt afgeschaft. Als straf noodzakelijk is, bieden andere wettelijke bepalingen nog mogelijkheden om te straffen.

VI. Het beleid voor de meest kwetsbare groepen

Het is gevaarlijk mensen in groepen in te delen. Maar toch is het nodig om de aandacht op speciale groepen te richten.

1. Vreemdelingen

Nederland kan geen immigratieland zijn. Toch moet ons land een toevluchtsoord zijn voor mensen, die in hun eigen land vervolgd en verdrukt worden. Ook nederlandse ambassades, konsulaten e.d. moeten altijd open staan voor ieder, die zich bedreigd voelt.

Daarom wordt het verblijfsrecht toegekend aan:

- vluchtelingen;
- gezinsleden van Nederlanders;
- mensen, die langer dan vijf jaar in Nederland wonen (bv. buitenlandse arbeiders).

Als iemand ons land wordt uitgewezen, moet hij tegen deze beslissing in beroep kunnen gaan. In afwachting van de uitspraak mag hij niet worden uitgewezen. Ook mag hij niet worden uitgewezen naar een land waar hij gevaar loopt.

Vreemdelingen moeten in ons land zo snel mogelijk zelfstandig kunnen worden. Dit betekent: taalkursussen, tussentijdse bijstand, voorlopige huisvesting, om- en bijscholing, aangepaste werkbemiddeling.

2. Buitenlandse werknemers

De nederlandse investerings- en herstructureringspolitiek, de handelspolitiek en het ontwikkelingswerk, zoals we die in dit program hebben beschreven, worden mede gericht op de bevordering van de werkgelegenheid in de landen van herkomst van de buitenlandse werknemers.

Er zullen op velerlei gebied (sociale zekerheid, onderwijs, religie, mediese begeleiding) ekstra maatregelen getroffen moeten worden, die zowel gericht zijn op aanvaarding in onze samenleving als op het blijvend kunnen beleven van de eigen cultuur.

Gemeenten moeten betere mogelijkheden krijgen de huisvesting van buitenlandse werknemers te regelen.

Deelneming van buitenlandse werknemers aan het politiek en bestuurlijk leven in Nederland wordt geregeld en bevorderd.

3. Jongeren en minderjarigen

Jongeren moeten meer ruimte krijgen hun eigen mogelijkheden te ontwikkelen en te benutten. Daarom zullen er regelmatig nieuwe experimenten op het gebied van jeugdwelzijn worden begonnen, die minstens twee à drie jaar kunnen duren. Er moet een veel grotere samenwerking van

allerlei instanties komen om de grootste knelpunten aan te pakken: gezinsproblemen, de situatie op het werk of juist het werkloos zijn, afgekapte opleiding, slechte huisvesting, drug- en alcoholproblemen, jeugdcriminaliteit.

Kinderbescherming is hulpverlening aan minderjarigen en hun omgeving en moet dan ook deel uitmaken van de welzijnszorg.

Door hulpverlening aan gezinnen uit te breiden moet voorkomen worden, dat de rechter maatregelen neemt. Zorgvuldige hulp aan bv. weggelopen minderjarigen zal niet langer strafbaar zijn.

We streven naar een algemene meerderjarigheid op de leeftijd van 18 jaar. In verband met de financiële gevolgen hiervan zal er een geleidelijke verlaging van de meerderjarigheidsgrens moeten plaatsvinden. Ook minderjarigen krijgen rechten en wel steeds meer naarmate zij ouder worden. Zo krijgen in zaken van echtscheiding, voogdij en kinderscherming kinderen (boven 12 jaar) vastgelegd medesprekecht.

In tehuizen mogen de groepen uit niet meer dan acht pupillen bestaan. Het beleid moet erop gericht zijn, dat kleinere tehuizen bestaansmogelijkheden behouden. De tehuizen moeten gedemocratiseerd worden.

4. Ouderen

Voorop blijft staan, dat bejaarden er werkelijk bij blijven horen. Het overgrote deel kan blijven wonen en leven zonder afhankelijk te zijn of verzorgingsbehoefte. Ook de bejaarde moet kunnen blijven wonen in de omgeving, die hij als „zijn eigen” ervaart. Gezinsverzorging en dienstencentra moeten daarop hun werk afstellen. Ook de omvang en spreiding van bejaardentehuizen moet op deze gedachte gericht zijn.

Bij de bepaling van de urgentie en bij de keuze van het tehuis worden de bejaarde en zijn hulpverlener betrokken. Een verscherpt aanwijzingsbeleid is nodig voor zeer dringende opnamen.

Speciale aandacht verdient de situatie van bejaarde echtparen, wanneer een van beide partners geestelijk of lichamelijk gehandikapt is: mede daarom moeten er vele verschillende soorten voorzieningen komen. De norm van 7 pct. (plaatsten op het aantal bejaarden) voor verzorgingstehuizen moet naar gelang de stad of streek ondergeschikt blijven aan de werkelijke behoefte. In tehuizen zullen personeels- en bewonersraden met duidelijke bevoegdheden worden ingesteld en beschermd.

De pensionering zal beter begeleid moeten worden. De gerontologie wordt door de overheid sterk gestimuleerd.

5. Bewoners van een woonwagen

Wonen in een woonwagen wordt erkend als gelijkwaardig aan wonen in een huis, met gelijke rechten en plichten. In overleg met de betrokkenen worden kleinere woonwagencentra ingericht en de standplaatsen op grote regionale centra worden sterk verminderd. De ligging van alle centra mag het sociaal isolement niet nog meer in de hand werken. Waar lagere overheden medewerking weigeren, zal de centrale overheid ingrijpen.

De beroepsstructuur van woonwagenbewoners moet opnieuw worden doorgelicht. Traditionele beroepen moeten weer op hun waarde worden geschat.

Bewoners van woonboten moeten van Rijk en gemeenten eindelijk ook eens voldoende aandacht krijgen.

6. Oorlogsvervolgden

Voor oorlogsvervolgden wordt met een pensioen-

regeling recht gedaan aan hun bijzondere positie. Bezien moet worden hoe hoog de eenmalige uitkering kan zijn aan dienstplichtige soldaten, reserve-officieren en burgers — ook van het KNIL —, die in indonesiese en japanse gevangenschap zaten.

7. Molukkers

Het beleid zal uit moeten gaan van de feitelijke aanwezigheid van de Molukkers in ons land. Het richt zich op hun welzijnsvraagstukken, met begrip voor de in de Molukse gemeenschap voorkomende politieke opvattingen en idealen. Dit beleid mag niet geschaad worden door de vrees voor verbreking van (goede) relaties met de Republiek Indonesia.

8. Surinamers en Antillianen

Het beleid zal zich voorlopig moeten richten op de veronderstelling, dat velen hier zullen willen blijven. Tevens moet er gezocht worden naar maximale steun aan de surinaamse en antilliaanse samenleving om de noodzakelijke voorzieningen op gang te brengen, zodat terugkeer niet bij voorbaat onmogelijk wordt gemaakt. Dit laatste is eveneens een eis van rechtvaardigheid ten aanzien van hen, die in eigen land bleven en niet de nederlandse welvaart kozen.

Er moet in Nederland ruimte blijven voor het benadrukken van eigen cultuur en identiteit.

9. Gehandikaptten

De voortgang van de algehele integratie en emancipatie van gehandikaptten moet bevorderd worden door allerlei belemmeringen weg te nemen. Vooral moeten er zo veel mogelijk aangepaste woonmogelijkheden komen, verspreid in de woonwijken. Dan kunnen gehandikaptten zo lang mogelijk zelfstandig wonen buiten de verzorgingscentra.

In de verzorgings- en revalidatie-centra krijgen personeel en bewoners vastgelegd medebeslissingsrecht.

De overheid zorgt ervoor, dat er meer arbeidsplaatsen voor gehandikaptten worden vrijgehouden.

De organisaties van gehandikaptten worden financieel en moreel gesteund.

10. Ontvangers van bijstand

De bijstandsuitkeringen blijven reëel gelijk aan het minimum-loon.

Telefoonkosten worden voor 65-plussers, die alleen van een minimum-uitkering moeten leven, door de bijstand betaald.

Er wordt een onderzoek gehouden naar de werkelijke behoeften van de mensen, die verzorgd worden in bejaarden- en verpleegtehuizen en er wordt een bedrag voor persoonlijke uitgaven vastgesteld.

11. Verdovende middelen

Het gebruik van verdovende middelen mag niet langer strafbaar zijn.

De handel in harddrugs moet zwaar gestraft worden. Daarnaast moet de handel ook bestreden worden door verslaafden die geregistreerd zijn, de middelen gratis te geven. Dan is toezicht op de kwaliteit mogelijk en wordt de kans groter, dat verslaafden vrijwillig een ontwenningsskuur volgen. Ook het marktmechanisme wordt daarmee ondergraven.

Voor de handel in hennep-producten worden dezelfde regelingen getroffen als voor alcoholhoudende dranken en rookwaren, zodat kwaliteitscontrole mogelijk is. Ondertussen worden „huisdealers” (bijv. in jongerencentra) toegelaten.

Bijzondere aandacht wordt gegeven aan verzorging, behandeling en nazorg ten behoeve van verslaaf-

den. Zo snel mogelijk moet het beleid gekoördineerd worden, zowel door de ministeries als door de volksvertegenwoordiging.

12. Wetsovertreding

De regering bevordert een diepgaand onderzoek naar de conflicten in de samenleving. De traditionele misdadigheid mag daarbij niet apart bekeken worden. Ook de schending van economische, sociale en milieu-wetten moet daarin betrokken worden.

Vrijheidsstraffen worden zoveel mogelijk teruggedrongen. Het strafrecht draagt vaak niet bij om de wet te laten naleven; soms zelfs het tegendeel. Daarom moeten ook andere methoden dan het strafrecht worden ontwikkeld om het naleven van de wet te bevorderen. Slachtoffers van misdaden worden zoveel mogelijk opgevangen door bestaande welzijnsinstellingen.

Er moeten meer wijkagenten komen („oom agent”). Partikuliere bewakings- en veiligheidsdiensten worden wettelijk geregeld en gecontroleerd.

Er worden geen huizen van bewaring en gevangnissen gesloten, zolang er geen vervangende gebouwen beschikbaar zijn. Nieuwe of vervangende huizen zijn klein, worden niet buiten de gemeenschap neergezet en worden ontwikkeld samen met al degenen, die met gevangnissen te maken hebben.

Het bestuur over de huizen van bewaring wordt gedecentraliseerd. Het leefklimaat voor gevangenen en het werkklimaat voor het personeel in gevangnissen worden verbeterd. Daarom zal het aantal goed opgeleide personeelsleden worden uitgebreid. Alle gevangenen krijgen hun kiesrecht terug. Gevangenen die nog niet veroordeeld zijn én veroordeelden blijven leden van de samenleving en zijn geen tweederangs burgers.

De opvang van oud-gevangenen (reklassering) gebeurt door het ministerie van C.R.M. De overheid houdt arbeidsplaatsen voor hen vrij.

TREFWOORDENREGISTER

lk = linkerkolom; rk = rechterkolom)

	pagina		pagina
abortus	26 rk	gezondheidscentra	26 rk
adviesorganen van de regering	14 rk	gezondheidsvoorlichting	26 rk
afval	22 lk	gezondheidszorg	26 lk
alternatieve geneeswijzen	26 rk	goederenvervoer	19 rk, 22 lk
alternatieve landbouw	20 lk, 22 lk	grond (beheer van de —)	16 rk
ambtenaren	15 lk, 19 lk	grondbanken	17 lk
Antillen, Antillianen	6 rk, 30 lk	grondstoffen	5, 6 lk
apartheid	3 rk		
arbeidsbemiddeling	11 rk, 12 lk	handelspolitiek	5, 6 lk
arbeidsinspectie	27 lk	heffing op goederen uit ontw. landen	6 lk
arbeidstijdverkorting	11 rk	hoger beroepsonderwijs	24 rk
atoomwapens	7, 14 rk	huurders	17 rk, 18
autoverkeer	19 lk	hypotheekrente (aftrek)	18
autovrije/-arme gebieden	19 lk, rk		
		I.M.F.	6 lk
banken	9 rk	inflatie	9 lk
basisinkomen	9 lk, 11 rk	inkomens	12 lk/rk, 20 rk
bedrijfsgeneeskundige diensten	27 lk	Internationaal Gerechtshof	4 lk
bejaarden	29 rk, 30 lk	investeringen	9 rk, 10
bejaardentehuizen	29 rk	Israël	4 lk
belastingen	12 rk		
belasting op grondstoffen	6 lk	jongeren	29 lk
beroepsleger	8 rk		
bestemmingsplannen	17 lk	kabinetsformateur	14 lk
bestrijdingsmiddelen	21	kernenergie, kerncentrales	14 lk/rk, 21
betalingsbalans	9 lk	kernmacht, (west)europese —	4 rk, 7
bevrijding	3 lk, 5	kernproeven	8 lk
bibliotheken	27 rk	kernwapens	7
bio-industrie	20 rk, 28	kinderaftrek, -bijslag	12 rk
bouwprogramma	18	kinderbescherming	29 rk
bouwvergunningen	17 rk	Kleine Aarde, De —	14 rk
boycot (van een land)	3 rk	kleine zelfstandigen	12 rk
buitenlands beleid	3 lk/rk	kleuterschool	24 lk, rk
buitenlandse werknemers	4 rk, 11 lk	klub- en buurthuizen	27 rk
burgemeester	14 rk	konsumenten	13
burgerlijke ongehoorzaamheid	15 rk	kringloopgebruik	21
B.V.D.	28	kunst(enaars) en cultuur	27 rk
bijstandsuitkeringen	12 rk, 30 lk	kunstmatige producten	6 rk
deelbanen	11 rk	lagere school	24 lk, rk
defensie	8 lk	land- en tuinbouw	17 rk, 20 lk
demokratisering	8 rk, 10, 26 lk	landbouwschap	20 rk
dienstplicht	8 rk	landschapsparken	16 rk
dieptelozingen	22 lk	leerkrachten	24 rk/25
dieren	28	leerplicht	24 lk
diplomatieke betrekkingen	3 rk	loonoverleg	12 rk
diskriminatie	29 lk	luchtvaart, luchthavens	19 rk, 22 lk
dorpen	17 lk	Maasvlakte	22 lk
drugs	30 lk	Markerwaard	22 lk
		maximum-snelheid	19 lk, rk
Eerste Kamer	14 rk	M.B.F.R.	8 lk
elektrische centrales	14 lk	medezeggenschap	10, 15 lk
emancipatie	27 rk	mediabeleid	27 rk
energie, energieverbruik	13	medies tuchtrecht	27 lk
energiebronnen (andere)	14 rk	meerderjarigheid	29 rk
erfpacht	17 lk	mensenrechten	3 rk, 4 lk
Europees Parlement	4 rk	Midden-Oosten	3 rk/4 lk
Europese Gemeenschap	4 lk/rk	middenschool	24 rk
examens	24 rk	middenstand	13, 17 lk
experimentele leefgemeenschappen	17 rk	milieu-effekt-rapporten	9 rk
		milieu-opvoeding	16 rk
fietsers	19 lk, rk	milieuwetgeving	22 lk
fusies	11 lk	militaire dienstplicht	8 rk
		militair-industriële belangen	8 lk
geestelijke (volks)gezondheid	27 lk	minderjarigen	29 lk, rk
gehandikaptten	30 lk	minimumloon, -inkomen	12 rk, 20 rk
geluidshinder	19 rk	Molukkers	30 lk
gelijke rechten	29 lk	monetaire hervorming	6 lk
gemeenteraadsleden	14 rk	motorrijtuigenbelasting	19 lk
geneesmiddelen	26 lk, rk	multinationals	5, 11 lk
gevangeniswezen	30 rk		
gewestelijk arbeidsburo	12 lk	naamgeving kinderen	29 lk
gewetensbezwaren	8 rk	natuurgebieden	16 rk, 17 lk, rk
gezinsverzorging	29 rk	natuurlijke, hulpbronnen	6 lk/rk

	pagina		pagina
N.A.V.O.	7	taalgebruik overheid	28
nevenfuncties	11 rk, 14 rk, 15 lk	tandverzorging	26 lk, rk
Noordzee-eiland	22 lk	technologie naar ontwikkelingslanden	6 rk
ombudsman	14 lk	tehuizen	24 rk, 29 rk
omroep	27 rk	telefoon	20 lk
ondernemingsraden	10	thuislanden	3 rk
onderwijs	24	trustvorming	11 lk
onteigening	17 lk	Tweede Kamer	14 lk
ontspanning, ontwapening	6 rk, 7, 8 lk	tweede woningen	17 rk
ontwikkelingssamenwerking	3 rk, 4 lk/rk, 5	uitzendburo's	12 lk
oorlogsvervolgden	29 rk/30 lk	universiteiten	24 rk
Oosterschelde	22 lk	V.A.D.	11 lk
openbaarheid	11 lk, 12 rk, 14 lk, 15 lk	vakbeweging	10
openbaar vervoer	18, 19 lk, rk	veevoeder	6 lk, 20 rk
open school	24 lk, 27 rk	veiligheidsbeleid	3 lk, 6 lk
ouderen	12 lk, 29 rk	veiligheidsstelsel, -systeem	3 rk, 6 rk
overloop	17 rk	vennootschapsbelasting	11 lk
overwerk	11 rk	verdovende middelen	30 lk
pacht	17 lk	verdrag van Lomé	4 rk
Palestijnen	4 lk	Verenigde Naties	3 rk, 4 lk, 6 rk
parkeren	19 rk	verkeer en vervoer	18
parlementaire enquête	14 rk	vermogensbelasting	12 rk
pensioenen	10, 11 lk, rk	verpakking	21, 22 lk
pensioenfondsen	9 rk	verplegend personeel	27 lk
pers	27 rk	verslagen van bedrijven	11 lk
persoonlijke levenssfeer	28	vervuiling	21
peuterspeelplaatsen	24 lk/rk	verzekeringsmaatschappijen	9 rk
platteland	17 lk, rk	visserij	20 lk, rk
ploegendienst	11 rk	vlees (eten en produktie)	6 lk, 26 rk
politie	30 rk	vluchtelingen	29 lk
posttarieven	20 lk	voedselproduktie	20 lk
premieheffing	12 rk	voedselvoorziening (wereld—)	5/6 lk, 20 rk
produktie	9 lk, 10, 21	voetgangers	19 lk, rk
projektonderwijs	24 rk	voorbehoedmiddelen	26 rk
prijzen, prijspolitiek	12 rk, 13, 20 rk	voorhaven bij IJmuiden	22 lk
psychiatrische patiënten	26 rk	voortgezet onderwijs	24 lk, rk
radio-actief afval	14 rk, 22 lk	vorming	24 lk, 27 rk
rechten van werknemers	10	vormingswerk -	27rk
rechtshulp	28	vreemdelingen	29 lk
regering (samenstelling)	14 lk	vrouw en man	10, 13, 29 lk
regionale ontwikkelingsmaatschappijen	9 rk, 22 rk	vrijheidsstraffen	30 rk
reklame	26 rk, 27 rk	vrijwilligersleger	8 rk
reklassering	30 rk	vrijwilligerswerk	11 rk
rekreatie	27 rk	Waalbocht bij Nijmegen	22 lk
rookverbod	22 lk	Waddengebied	22 lk
ruimte (beheer, inrichting)	16 rk	wapenhandel	8 lk
ruimtelijke ordening	17 lk	Warschaupakt	7
rijkswegenfonds	19 lk	water	21
Rijn, Maas enz.	21	waterschappen	15 lk
SAT-besprekingen	8 lk	watersport	19 lk/rk
samenlevingsopbouw	28	wegenbouw	19 lk, 22 lk
samenlevingsvormen	13, 29 lk	Welschap	22 lk
Schiphol	22 lk	welzijnswerk, -instellingen	23 lk, rk
school	24 lk	werkgelegenheid	11 rk
schulden arme landen	6 lk	werkomstandigheden	12 lk
S.E.R.	11 lk	wetenschappelijk onderwijs	24 rk
sociale aktie	14 lk, 15 rk	wetenschappelijk onderzoek	25
sociale dienstplicht	8 rk	wetenschapsbeleid	25
sociale verdediging	8 lk	wetsovertreding	15 rk, 30 rk
sociale voorzieningen	12 rk	witkar	19 lk
sociale werkplaatsen	12 lk	woningbouw	17 lk
solliciteren	10, 28	woningcorporaties	18
specialisatie	12 lk	woningsubsidies	17 rk/18
sport	27 rk	woonboten	29 rk
spreidingsbeleid	22 rk	woonruimteverdeling	17 rk
spuitbussen	22 lk	woonwagenbewoners	29 rk
stadsvernieuwing	17 lk, 18	W.W., W.W.V.	12 rk
stedelijke bebouwing	16 rk	wijk- en buurtraden	15 lk
stervensbegeleiding	26 lk	wijkverpleging	27 lk
steun aan bedrijven	9 rk	zedelijkheidswetgeving	29 lk
strafrecht	30 rk	zeescheepvaart	19 rk/20 lk
struktuurplan (ekonomies)	9 lk	ziekenfondsen	26 rk
studiekosten	24 lk	Zuidelijk Afrika	3 rk
subsidieregelingen C.R.M.	23 rk	zuiveringsheffing	21
supersonies vliegen	22 lk		
Surinamers	30 lk		

Regionale bijeenkomsten over tweede-kamerlijst

De afronding van de vaststelling van de kandidatenlijsten voor de verkiezingen van de Tweede Kamer vindt plaats op een viertal regionale bijeenkomsten in januari en februari.

De regio-indeling is gelijk aan die van de eerste regiobijeenkomsten.

De data en plaatsen van de bijeenkomsten zijn als volgt: **8 januari 1977** voor de regio **Utrecht, Noord-Brabant en Limburg** te Tilburg in Terra Nova, Nieuwlandstraat 44, van 10.30 tot 13.30 uur.

22 januari voor **Noord-Holland** te Alkmaar in Het Gulden Vlies, Koorstraat 20, aanvang 10 uur. Koffie maaltijd f 9,—.

5 februari voor **Zuid-Holland en Zeeland** te Dordrecht, in Politiek Centrum, zij-ingang oude stadhuis, Groenmarkt 90, Dordrecht, Aanvang 11 uur.

19 februari voor **Groningen, Friesland, Drente, Overijssel, Gelderland en Flevoland** te Zwolle, Buitenso-ciëteit, Stationweg 4, Aanvang 10 uur.

Alleen de datum van de laatstgenoemde bijeenkomst wijkt af van de data die in de vorige PPRAK werden gepubliceerd.

Op deze regiobijeenkomsten moet de landelijke lijst van 17 kandidaten worden aangevuld. Op verzoek van Dick van Kleef hebben de regiovertegenwoordigers bepaald, dat er tot en met plaats 33 kandidaten gekozen zullen worden. Dit om enige reserves te hebben voor eventuele uitvallers. Dit betekent dat gestemd kan worden in blokken van vier (18 t.m. 21, 22 t.m. 25, 26 t.m. 29 en 30 t.m. 33). De stemming zal daarom gelijk zijn aan de blokstemming op het novemberkongres. Dus maximaal drie stemmingen per blok, terwijl de stemuitslag tevens geldig is voor de vaststelling van de onderlinge volgorde binnen de blokken.

Hieronder treft u een lijst aan van personen die bewilligd hebben voor een plaatsing op de regionale lijst, terwijl tevens een lijstje is opgenomen van personen die niet hebben aangegeven waarvoor zij bewilligen. Ter komplementering eveneens een opgave van degenen die slechts voor de landelijke lijst hebben bewilligd. Het is niet altijd duidelijk of deze kandidaten zich alleen hebben uitgesproken voor plaatsing op de landelijke lijst en anders niet. Het is aan de regiobijeenkomst te bepalen of zij de laatste twee lijsten mee zal nemen in haar beoordeling.

Kandidaten die bewilligd hebben voor de regiolijs

Jaap van der Berg, Westerbork
Leo van den Berg, Amsterdam

Jaap Berghout, Rozenburg
Laurens Beijen, Leiden
W. J. de Boer, Kloosterburen
Piet Boon, Hoensbroek
Dick Bot, Hoorn
Ton Bressers, Den Bosch
Bart Cras, Arnhem
Wouter van Dam, Renkum
Gé Diederer, Schaesberg
Gidi van Dongen, Gouda
Ids Draisma, Leidschendam
Ria Dijkstra-van Bakelen, Berg en Terblijt
Eugène Fischer, Breda
Bertus Garssen, Hoogeveen
Jan Geleynse, Den Haag
Ad Goeting, Epse
A. Hardeman, Assen
F. Hardeman, Assen
Romke Hekstra, Amstelveen
Jos Hermans, Einighausen
L. J. A. Heyenrath, Kerkrade
Henk Hoek, Den Haag
Louis van Hoorn, Heerenveen
Henk Hornstra, St. Annaparochie
René Huigens, Beilen
Paul van der Hijden, Heerlen
M. de Jager, Den Bosch
Christ Joosten, Den Bosch
Ad Kaarsemaker, Breda
Berend Kingma, Marum
Jan Kleynse, Den Bosch
Jan Koopmans, Heerenveen
Rudy Kremer, Heerenveen
Johan Kroon, Rotterdam
Jan de Lange, Gouda
Jan Lugtigheid, Sneek
Jacques Maas, Amsterdam
Paul Mantel, Den Haag
Ank Meessen-Warmerdam, Zuidlaarderveen
Johan Mug, Ezinge
Frits Mundt, Hoogeveen
Emmy van Noord-Verheul, Nederhorst den Berg
Jan Oome, Raamsdonksveer
T. H. W. Oosterhuis, Ermelo
Henk Ouderdorp, Hilversum
Paul Paulusma, Amsterdam
Gerard Peters, Maastricht
Thea Piters-Droog, Maastricht
H. G. Post, Assen
R. Post-Hooykaas, Assen
Tjeert Renkema, Groningen
Hendrik Jan Rutgers, Almelo
Magda Rutten-Römgens, Voorburg

Peter Rijmsmus, Ridderkerk
Winnie Scaf-Klomp, Eelde
Bep Schoots, Nijkerk
Ton Schouten, Joura
Frans Schulte, Hilversum
Piet Spijk, Groningen
Kees Tilanus, Woerden
Jacques Tonnaer, Sittard
Henk van der Vegt, Oldenzaal
Piet Verkooijen, Wollega
Jos Vernooij, Amsterdam
Mieke Verschuren-Opstelten, Maastricht
Willy van der Vlist-Wesseldijk, Deventer
Kees Waagmeester, Alphen aan den Rijn
Constant van Waterschoot, Oostburg
Hans van der Wilk, Schiedam
Piet Willems, Rosmalen
Ton Wolf, Delft
Ada Wijling-Schellingerhout, Voorhout
Joop Zeinstra, Nijmegen

Kandidaten die niet hebben aangegeven waarvoor ze hebben bewilligd:

Harmen van der Belt, Diemen
J. W. Th. van Doormaal, Amsterdam
Jaap Dijk, Groningen
Leo Janson, Laren
Gerard Jongerius, Amsterdam
J. J. Roovers, Leidschendam
Jan van der Voorde, Sluiskil

Kandidaten die slechts voor de landelijke lijst hebben bewilligd:

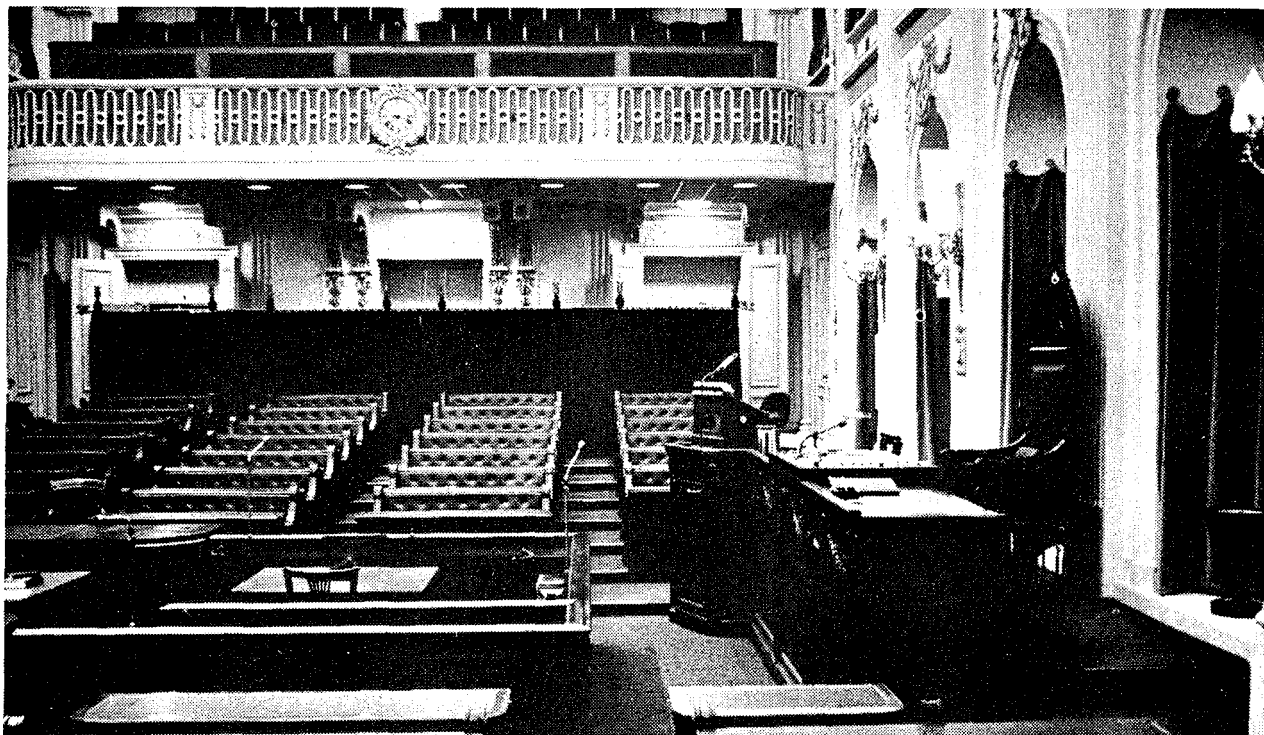
Rien Alink, Rijswijk
Jos Beijers, Almelo
Johan Daas, Wormer
Raymond Dufour, Amsterdam
Frans Hogervorst, Klimmen
Wijnand van Hoogevest, Leersum
Age Kamermans, Middelburg
Harry Korsten, Venlo
Leen Kromhout, Amsterdam
Boaz Rekker, Winsum
Ron Rote, Heemstede
Henk de Ruyter, Heeze
Dick Stuyvenberg, Velp
Roel Vogelzang, Opeinde
Klaas Waagmeester, Hantum
Joop de Zeeuw, Nijmegen

Kerngroep in motie tegen UCN-uitbreiding

De kerngroep heeft eind november een motie aangenomen, waarin staat dat de voorgenomen uitbreiding van het ultracentrifugeproject in Almelo onaanvaardbaar is. De motie zegt dat de PPR-bewindslieden, fractie en partijbestuur

tot dan toe een juist standpunt hebben ingenomen. De motie draagt het partijbestuur en de fractie op hun standpunt te handhaven en verzoekt de bewindslieden de eventuele gevolgen daarvan niet uit de weg te gaan.

Er werd ook een motie aangenomen over noodzakelijk overleg dat kamerleden met actiecentra moeten voeren als ze een zaak in de Kamer te behandelen krijgen waarbij een actiecentrum betrokken is.

Banken hebben vaak méér macht dan politieke partijen. Zo kan ons eigen spaargeld ons de baas zijn.

De banken beheersen de geldkraan van Nederland. Zij beheren het kapitaal. Kapitaal dat ze naar eigen believen kunnen beleggen en investeren. Waarmee ze nieuwe ontwikkelingen op gang kunnen brengen of... tégen kunnen houden. Zo hebben banken vaak méér macht dan politieke partijen. Logisch? Niet wanneer u bedenkt dat het overgrote deel van het geld dat zij beheren door de werknemers van Nederland, via spaar- en salaris-rekeningen wordt bijeengebracht.

Wat we daaraan kunnen doen? Door voor ons geld 'n bank uit de eigen kring te kiezen: de Algemene Spaarbank voor Nederland. Opgericht door het NVV en De Centrale. 'n Spaarbank die nimmer bewust investeert of belegt in zaken die strijdig zijn met de belangen van eigen spaarders of die - sociaal gezien - 'n luchtje hebben. Spaar daarom ASN! Uit principe. Of ook 'n beetje voor het gemak. Want u spaart dan via de postgiro en u weet: da's makkelijk. Laat uw eigen spaargeld u nooit de baas zijn. Vul meteen deze bon in!

BON

Staatsbedrijf Der PTT - Postcheque- en Girodienst in samenwerking met de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

Aanmeldingsformulier voor een renterekening/plusrekening A.S.N.

Hier het nummer van uw postrekening vermelden: _____

Naam _____

Voornamen (voluit) _____

Geboortedatum _____

Woonplaats _____

Straat enz. _____

Wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND te openen op de daarvoor geldende voorwaarden een

renterekening plusrekening

Datum _____ Handtekening _____

In een giro-envelop ongefiankeerd, tezamen met de ingevulde girokaart (voor de eerste inleg), inzenden aan het Girokantoor (Den Haag of Arnhem).

^{*)} aankruisen hetgeen u wenst.

Algemene Spaarbank voor Nederland

geeft rente zonder bijsmaak!

Voor nadere inlichtingen: Rijnstraat 28, 's-Gravenhage.
Tel.: (070) 84 93 09, 84 93 10, 85 99 88.

DE STEM DES VOLKS

Anarchisme (2)

Ik ben het in grote trekken eens met de brief van Oene Bult in PPRAK van 22 oktober. Aan het slot heeft hij het echter over het prakties radikalisme van de PPR en legt een relatie met de gedachten van oa. Bakoenin, Proudhon ed. Naar mijn mening zitten in deze zin twee tegenstellingen. Ten eerste wat betreft de praktiese radikaliteit en de PPR.

Ook ik geloofde tot voor kort dat we met de PPR de mogelijkheid zouden hebben, al was het in begin al maar vast binnen de partij, iets van een prakties radikalisme te realiseren. Ik moet je tot mijn spijt zeggen dat ik daar op heden niet meer in geloof, mede door de „verpartijing” in de partij.

Kijk maar bv. naar de uitspraken van vooraanstaande partijleden, kamerleden/bestuursleden. De partij sluit niet meer aan bij de gedachten van heel veel aktiegroepen, met name ook op sociaal-ekonomies vlak. Ten tweede wat betreft de relatie PPR en anarchistiese figuren als

Bakoenin, Proudhon enz.

De ideeën en het ontstaan van de PPR werden in de tweede helft van de jaren zestig gevoed door anarchistiese tendensen — burgerlijke ongehoorzaamheid, onvrede met het systeem, bv. zichtbaar geworden in de beweging van de provo's. Toen de provo's echter aan het systeem gingen meedoen en een zekere machtspositie kregen, daarbij echter het systeem bevestigend, zijn ze uitgestapt.

Zowel Bakoenin als de andere anarchisten konkludeerden in hun tijd al dat deelname aan het systeem nooit kan leiden tot omverwerping daarvan.

De PPR is hard op weg zich met het systeem te vereenzeligen, of tenminste al een deel van de staat, het meest verfoeilijke onderdeel van het systeem, te verdedigen.

Naar mijn mening heeft de politieke aktualiteit van de PPR nagenoeg niets meer met een „anarchistiese” beweging te maken. Jammer genoeg.

Toch denk ik dat steeds meer leden binnen de PPR zullen gaan inzien dat de zg. „twee-handen” theorie als puntje bij paaltje komt niet werkt.

Op korte termijn wat in de marge prutsen is misschien nog mogelijk. De vraag is echter of je door dit te doen niet bezig bent die maatschappelijke omwentelingen, die noodzakelijk zijn om de grote steeds dringender wordende mondiale vraagstukken op te lossen, onmogelijk te maken.

Wat mij betreft moet die vraag bevestigend beantwoord worden.

Jos van Gulde
Maastricht

Sinterklaas (2)

In de Volkskrant vlak na het kongres werd al aangegeven, hoe het kongres van Utrecht afgelopen is. Michel van Hulten voerde sinterklaas Harry van Doorn op om een serieuze motie van Rotterdam even aan haar eind te helpen.

Het voorstel hield in, dat we het sinterklaasfeest eigenlijk zouden moeten vrijmaken van kommercie (handel) en van de gezagsvertekening, zoals dat sinds 1945 zeer sterk werd en wordt bevorderd (televisie-sinterklaas en noem maar op).

Zeer serieus en ernstig gemeend dus, deze motie, en dat benadrukte Michel van Hulten ook nog bij zijn toespraakje en inleiding tot sinterklaas Harry van Doorn. Op de tv zagen we op hoe groteske en regenteske wijze deze beide „leiders” de motie de grond instampten en weg-lachten, terwijl Harry nog de euvle, bedenkelijke moed had, de afdeling Rotterdam, want dat zijn toch medepartijgenoten nietwaar en Harry van Doorn kende ze nog uit de oorlog nietwaar, nog een serieuze trap na te geven.

Van mij hoeven ze straks ook nooit meer te stemmen op de „profeten en mannen met baarden en anderen met toga's getooid”, die volgens Hylke Tromp nu op verkiesbare plaatsen en dus waarschijnlijk in de Kamer komen. Zie de Nieuwe Linie van 10 november.

Het blijkt dat Dolf Coppes, een profeet?, een man met een baard!, nu ook niet in de Kamer terug wil. Waarom Dolf? Vertel het ons astublijft. Je hebt al jarenlang onze ge-

NIEUWS uit de aktiecentra

West-Friesland

In Noord-Holland is het Regionaal Aktiecentrum West-Friesland opgericht. Het heeft de grenzen van het Samenwerkingsorgaan West-Friesland (SOW), waarbinnen 27 gemeenten samenwerken. Het doel van het ac. is de kontaktarmoede te bestrijden tussen leden die nu niet bij een ac. zijn aangesloten, de standpunten te koördineren en het innemen van standpunten over regionale problemen. Het adres van het ac. is: Groenelaan 10, Blokker.

Rozenburg

In Spijkenisse is het regionaal PPR-aktiecentrum Voorne/Putten en Rozenburg opgericht. Drie werkgroepen gaan zich bezighouden met resp. landelijke, regionale en gemeentelijke politiek. Lijsttrekker Ria Beckers woonde de oprichtingsvergadering bij, waarop een unanieme uitspraak werd gedaan, dat het Almelose UCN-projekt niet mag worden uitgebreid. Er werd ook een motie aangenomen voor de invoering van de vijf-ploegendienst in de vol-kontinubedrijven.

Adres: postbus 1136, Rozenburg, tel. 01819-15620.

Amstelveen

De werkgroep Amstelveens verkeer van het aktiecentrum Amstelveen heeft in een brief aan het ministerie van Verkeer en Waterstaat gewezen op het tekort aan busruimte op de lijnen Amsterdam-Uithoorn op zaterdagen.

In verband met Westerterps bezuinigingen zijn buslijnen ingekrompen die gemiddeld wel twintig pas-

sagiers vervoerden. De groep beschrijft de chaotiese toestanden die daardoor zijn ontstaan. De busmaatschappij en B. en W. van Amstelveen kregen dezelfde brief.

Apeldoorn

In Apeldoorn heeft het gemeentebe-stuur afwijzend gereageerd op het verzoek van de Turkse gemeenschap om de moslims door middel van luidsprekers op het dak van de moskee op te roepen tot gebed. Argument van het gemeentebestuur is: „de te verwachten geluidshinder”. Het aktiecentrum Apeldoorn heeft een brief aan de gemeenteraad geschreven waarin het zijn verwondering over bovengenoemd besluit uit. Als mening geeft het te kennen dat in een land waar vrijheid van godsdienst heerst ook niet-christelijke bewoners de (gelijke) gelegenheid moeten krijgen op eigen wijze aan te kondigen dat hun godsdienstoefening begint. Gelijke geluidssterkte van moslimse luidsprekers en christelijke klokken acht het aktiecentrum een gebaar van goed burgerschap.

dachten gestalte gegeven, al lang voordat de PPR bestond. Vecht astublieft door.

Moet voor jou bijvoorbeeld een gladgeschoren Hylke Tromp plaats nemen?

Hylke, Michel en Harry moesten hun fouten in de eerstkomende plaatselijke partijvergadering be-en erkennen en dan kunnen we groots, dat wil zeggen profeties, verder gaan, want de gewone man voelt het goed aan.

**A. W. Dijkema
Groningen**

Angstige visie

Ik wil reageren op een artikel van Dolf Coppens in PPRAK van 5 november.

Ik stel me zo voor dat, wanneer je in de politiek werkzaam bent, je de nodige malen zult twijfelen aan het effect van je doen en laten en moet slikken bij het doen van compromissen, hoe zinnig en politiek juist een compromis ook mag lijken of zijn.

Ik onderschrijf het verzet van Coppes tegen een zogeheten reveil, wat inderdaad niet geestelijk genoemd kan worden. Te lang reeds hebben talloos veel mensen vastgeklonken gezeten aan een „law and order“-mentaliteit, waarbij een eigenstandig oordeel en creatieve geest danig op de tocht hebben gestaan, nee, erger: ernstige deuken hebben opgelopen. Daarmee is niets te kort gedaan aan een katholieke traditie waaruit desondanks velen inzet en inspiratie hebben geput. Die kracht namelijk ligt in het evangelie zelf. Vaak niet in hetgeen christenen daarin hebben vertekend.

Wil je idealist heten, dan moet je blijven geloven in een verandering in mentaliteit. In dat geloof, dat recht doet aan het goede in elke mens, aan zijn onvervangbare eigenheid en vrijheid, kan ruimte zijn voor vele visies en wijzen van leven.

„Je kwetsbaar opstellen” is momen-

teel een graag gebezigde uitdrukking. Het betekent in ieder geval niet, dat je alles beter weet dan een ander. Wel, dacht ik, dat je je eigen mening toetst aan die van je buurman.

Hoe gevoelig en problematies vele zaken ook liggen: de tijd is voorbij dacht ik, dat we elkaar plat walsen onder de druk van angst voor verandering of vlucht voor een eerlijk pogen je vrij te voelen.

Dat idealisme en geloof hebben is goud waard. Voor een belangrijk stuk deel ik dat met de PPR.

**Eddy Oostvogel
Heythuizen, L.**

Alternatieve energie

Naar aanleiding van van de problemen van onze economie en met name de dreigende verhoging van de olieprijs die aanleiding is tot discussie in de Tweede Kamer wil ik graag mijn hart luchten. Want wat blijkt? Dat dit wordt aangegrepen als argument voor nationale inspanning ten gunste van „de kernenergie” (Almelo). En dit is niet de eerste keer dat het probleem rond de energievoorziening op deze wijze naar voren komt: De olie raakt op en dus moeten we aan de kernreactoren. Maar dit is een valse voorstelling van zaken, die elke keer weer publiciteit krijgt.

De werkelijkheid wordt gewoon genegeerd. Die is dat de huidige energievoorziening gebaseerd op het opstoken van olie in gevaar komt doordat de olie opgestookt raakt. Het beheer van dit proces is in handen van kapitale concerns met grote technische kennis en dezen zeggen dat de beste oplossing is overschakeling op kernenergie en dan wordt er ijverig geknikt. Een energitische bijzaak is, dat zo het kapitaal gekoncentreerd blijft in de nieuwe projecten en zo de vroegere bazen ook de nieuwe kunnen zijn. Maar waar het om gaat is, dat iedereen zich blindstaart op dit ene alterna-

tief, terwijl er betere zijn.

En mijn grote ongenoegen is, dat dat veel te weinig aandacht krijgt. Ook in de Kamer hoort men van de PPR wel geluiden tegen kernenergie, maar te weinig voor de andere mogelijkheden.

En die andere mogelijkheden (zonnewarmte, zonlicht, windkracht, aardwarmte, luchtwarmte, waterkracht) zijn wel bekend en minstens elk even interessant als kernenergie.

Maar dat weten de oliekoncerns ook wel. Ze hebben er zelfs wel studies over gedaan. Maar de technische uitvoering zou ze niet voldoende winst opleveren en dus kiezen ze daar niet voor. En de overheid knikt maar en luistert braaf naar argumenten als „werkgelegenheid”, „nationale economie” etc. Maar dat zijn geluiden van één kant. De andere kant maakt geen geluid omdat ze geen geld voor studies, experimenten en projecten krijgt. Dat geld hebben de oliemaatschappijen nou eenmaal al. En zo hollen we, met een lekker warm tweed-jasje aan, naar rechts de sloot in.

Tenzij er eindelijk wat gebeurt. Tenzij de PPR spreekt, de regering spreekt.

**J. A. Ouwerkerk
Eindhoven**

Onverteerbaar

In de krant las ik een artikel over de ontdekking van voeding die niet verteert zodat je minder calorieën opneemt.

Onze consumptiemaatschappij kenmerkt zich door het aankweken van behoeften die daarna weer vervuld moeten worden. Je hebt met sommige behoeften het probleem, dat je ze maar één keer of in beperkte hoeveelheden nodig hebt.

Dat één keer nodig hebben kun je oplossen door de produkten zo te maken, dat ze een niet al te lang leven hebben. Naast een paar antieke auto's zie je enkele flitsende

Waddenzee

Evenals de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, heeft de stichting Natuur en

Milieu, die ook een blad uitgeeft over haar activiteiten, commentaar geleverd op de regeringsnota over de Waddenzee.

De stichting noemt het van historische betekenis, dat de nota het behoud van de Waddenzee als natuurgebied tot doelstelling van beleid maakt.

„Helaas wordt deze doelstelling onvoldoende vertaald in randvoorwaarden voor beleidsbeslissingen. Dit leidt niet alleen tot onzekerheid, maar ook tot twijfel aan de oprechtheid van de regering”. De stichting wil een duidelijk herkenbare

korrektie in de uiteindelijke regeringsbeslissing inzake de Waddenzee.

Als concrete punten worden genoemd: ruimere begrenzing van het gebied, invoering van effectrapportage, afwijzing inpoldering bij Ferwerderadeel, geen industrialisatie Eemsmondgebied voordat nader onderzoek is verricht, afwijzing olie- en gaswinning en betere coördinatie van bestuur en beheer.

Adres Stichting Natuur en Milieu: Noordereinde 60, 's-Graveland, tel. 035-62004.

Buitenlanders

De Evert Vermeerstichting van de PvdA houdt op zaterdag 15 januari 1977 een informatie- en discussiedag over de problematiek van buitenlandse werknemers in Nederland in het Jaarbeurskongrescentrum te Utrecht.

De bijeenkomst, die om tien uur begint, is vooral bedoeld voor gemeentebestuurders en anderen die bij de opvang en begeleiding van buitenlandse werknemers zijn betrokken. Opgave of meer informatie tel. 020-124811 toestel 132/133.

auto's van de laatste paar jaargangen rondrijden. Je kunt zelf massa's artikelen opnoemen die je vroeger voor je leven kocht en die nu niet meer slijtvast zijn.

Met de andere artikelen die je letterlijk kunt consumeren hebben we meer problemen: je lichaam is een duidelijke beperking. Je kunt natuurlijk oefenen in meer eten, maar dan moet je tegelijkertijd zorgen, dat het wat minder vet is of licht verteerbaar, opdat je lichaam niet teveel de tekenen van het overmatig consumeren etaleert.

Ik denk dat veel mensen erg gelukkig zijn met de ontwikkeling van de nieuwe eetartikelen. Als fabrikant kun je meer spullen stouwen in de konsument en de konsument kan nog meer consumeren zonder te vet te worden.

Ik hoop dat er voldoende tegengas gegeven kan worden om dit soort ontwikkelingen in de kiem te smoren.

**Hans Levelt
Heemstede**

Veenendaal

Jaap van der Doef kwam in Veenendaal. Leny wou er wel heen en motiveerde mij. Ik nam nog gauw de Amroboykotpapieren en Chili-kaarten mee om uit te delen. (Elke vorm van samenwerking tussen de socialisten en ons hier ontbreekt; volgens Jan en Kees moet je ze dan ook PvdA noemen en niet anders; in elk geval hebben ze 't steeds laten afweten bij pogingen tot samenwerking)

Ik vóór het begin van de vergadering gauw naar de bestuursafel. Stelde me voor, betreurde het gebrek aan contact en vroeg netjes toestemming om de papieren uit te mogen delen („o, nee, we hebben echt geen tijd om die te lezen“), want die Amroboykot was toch ook door hún partijbestuur mee opgezet (met een schuin oogje naar Jaap). Jaap mompelde iets van: gemeenschappelijke aktie en: toch eigenlijk geen reden om dat te weigeren en ja hoor: het bestuur zou er dan over denken (ze hadden een verzoek tot gezamenlijke aktie tegen Amro afgewezen met oa. het argument, dat de voorzitter zélf een rekening bij Amro had!) Ik mocht in de pauze hun antwoord komen halen.

En: het mocht! Het werd wel met zo'n zachte stem aan de vergadering meegedeeld dat men: harder! moest roepen, maar het mocht. Halleluja. Wij als de bliksem (Wim was er ook) de zaak niet en en uitdelen aan een gewillig publiek. Maar ik moest nog wel even bij het bestuur komen. En ze voelden zich overrompeld en of dat niet anders kon in het vervolg. Kontakt en zo. Ik (naief) : we hebben steeds kontakt gezocht, dus oké: laten we een datum afspreken. Dat kon niet meteen. Zou ik dan bellen? Nee, de voorzitter zou Kees bellen. Maar Leny: gaat het nou om kontakt of

om het voorkómen van zulke dingen als vanavond? Nee, nee, het ging om kontakt enz. Enfin, u begrijpt: nooit niks meer van gehoord.

**W. Koster
Veenendaal**

Stoute Friezen

Die stoute Friezen toch, die volgens Wim en Klaas het op vergaderingen en kongressen laten afweten. Hun vingertjes gaan beschuldigend omhoog (in PPRAK van 3 december) in plaats van zich af te vragen hoe dat toch kan komen.

Hier alvast in het kort een begin, dat door anderen kan worden verbeterd en aangevuld.

1. Er is de afstand. De PPR (landelijk) dat is Nijmegen, Utrecht, Amsterdam. Destijds in Dronten waren er bosjes Friezen. In Amsterdam (2 en 3 okt.) uit Heerenveen alleen al desondanks toch nog vijf afgevaardigden.

2. Er is de vergaderduur: vrijdagavond en zaterdag. Waar kun je slapen en hoe? Niet altijd even best (ondanks alle werk van Doeke). Dus mis je altijd een deel en dat kan bij een overvolle agenda en „sfeervergadering“ eigenlijk niet.

3. Dan is er de vergaderwijze, waardoor velen zich tot stemvee voelen gedegradeerd en gemanipuleerd. Diskussie is nauwelijks mogelijk en de talrijke resoluties met wijzigingen niet om bij te benen. Veelal is het gevoelsmatig, blindelings de rode kaart tonen.

4. Heel wat PPR in Friesland is import, die om specifieke Friese problemen geen sikkepit geeft (taal, kultuur, etc.), met uitzondering van de Wadden, die gelukkig landelijk geworden zijn.

5. Het demokraties, ludieke gehalte van de PPR neemt duidelijk af. Voorbeelden: Ria en Michel presenteerden zich al als lijsttrekkers in de weekbladen voordat er een kongres aan te pas was gekomen. Bas

zit eigenlijk al in de Eerste Kamer voordat er verkiezingen zijn gehouden. De PPR-ministers liggen niet zo goed in Friesland, dunkt mij.

6. Net als alle andere partijen komt de PPR even voor de verkiezingen een kijkje in Friesland nemen, voor de rest merk je niets van steun aan de „dubbelkultuur“ van dit gewest.

7. Veel leraren, vormingsleiders, maatschappelijk werkers, etc. (PPR-leden, dus) hebben het op hun manier druk en zitten maatschappelijk aan de goede kant, zodat er van aktie(centra) weinig terecht komt. Er is te weinig zinnigs, konkreet en radikaal te doen (met uitzondering van AMRO bv.).

8. Met „eerlijk delen“ en „welzijn voor de mens“ meent de PPR het net zo veel of net zo weinig als de PvdA. Eerlijk delen, 1 : 7 of 1 : 3 of (evangelies) 1 : 1? Zelfs Roel leeft van de rijke vruchten van een wet-houderswedde.

Nu zou men kunnen zeggen dat al deze punten een aansporing van aktiviteit zouden moeten zijn. Maar daarvoor zijn Friezen al te veel en al te vaak teleurgesteld in „Haagse Kringen“. Zelfs ook de import laat het doorgaans uiteindelijk afweten, totdat ze ergens funktionariss in Holland worden, van Boersma tot Vondeling en een heleboel daartussen, van Bouke tot Jelle, die dan wel zullen zien.

9. Tot slot: histories bezien heeft Friesland (bolwerk van PvdA en AR/CH) altijd al minder reden tot belangstelling voor de PPR gehad en, behoudend naar links of naar rechts, geen goed zicht op een betere, beweeglijke partij als de PPR toch wel is. Mede op grond van voorgaande is verbetering pas te verwachten als er een radikaal persoon uit Friesland (zonder zachte g) in de Tweede Kamer komt en daar ook voor Friezen vertrouwen wekt.

**Oene Bult.
Heerenveen**

Lees in Hervormd Nederland:

André Kloos over de Vara/Hebben christenen zelfs van Auschwitz niets geleerd?/De zaak Menten: schoolvoorbeeld van informatievervuiling/De Noord-Zuid dialoog-gesprek tussen dovemannen/Wouter van Dieren: Nederland moet afhaken in doodlopende nucleaire wedstrijd/Wim Spit: rechten van werknemers veilig stellen/Prof. Delfgaauw: We zitten niet in een onethisch dal/Econoom Goudzwaard: De economische crisis is een cultuurcrisis.

Abonneer mij op HN: (f 28,50 per half jaar, studerenden, CJP-houders en werkende jongeren f 22,50)

Naam:
Adres:
Plaats:

Zonder postzegel in open envelop opsturen naar Antwoordnummer 1776, Den Haag. Opbellen mag ook: 070-512111. HN, ook in de losse verkoop verkrijgbaar.

**Hervormd Nederland
opinieweekblad voor kerk, cultuur en samenleving**

Kan het CDA de zaken niet dusdanig draaien, dat in het voorjaar van 1981 nog steeds vier fundamentele hervormingsvoorstellen door het parlement moeten?

Nu Lubbers gevraagd heeft de discussie over kernenergie toch vooral zakelijk te houden, kunnen we weer met hem praten

Het opsommen van het bewaapeningspotentieel van de Oost-bloklanden is een soort volwassens vorm van pauw-pauw roepen

Heeft Van Doorn in zijn nota over de kunst ook een hoofdstuk over de politiek opgenomen?

De belangstelling voor het betaalde voetbal taant, de progressieven verliezen de enquetes op D'66 na, er moet dus weer meer naar de voetbal worden gegaan

Politiek is vooral een kwestie van iets ergens overheen tillen

Sommige polemologen forceren een konflikt om vervolgens te kunnen bestuderen hoe het moet worden bedwongen

Gehoord op arbeidsburo: Heeft u nog een passende arbeider?

De PvdA stuurt ons geen grapje: Van Thijn waarschuwt de PPR

Het ethies reveil is zo vroeg gekomen, dat men bij de verkiezingen al weer slaapt

In plaats van die verdragen kan men de Rijn beter eens een poosje laten terugstromen

Tromp-pet

De nieuwe Amro-boycot: een rekening openen en vervolgens in de rooie cijfers gaan staan.

Michel van Winkel: Paniekinflatie en posterioriteiten

Paniekinflatie. Wel eens over nagedacht? Paniek is een gezwollen toestand van vrees of angst dat iets fout zal lopen maar wat niet meer op redelijke gronden is te baseren. Dat betekent dus, dat het volkomen redelijk zou zijn als men permanent in een onredelijke panieksituatie zou verkeren. Er zijn bijvoorbeeld in dit Tweede-Kamerbedrijf waarin ik me bevind zoveel zaken die absoluut eerste voorrang moeten hebben en die de hoogste posterioriteit krijgen. Daar praten we tegenwoordig meer over dan over prioriteit, want prioriteiten zijn allemaal al ingevuld en daar kom je niet meer aan toe en nu moet er dus iets nieuws bedacht worden om aan te geven wat er allemaal kan worden weggegooid. Nu heb ik uitgerekend dat ik waarschijnlijk nog, als alles een beetje meezit, dertig jaar actief kan zijn. Ik heb eigenlijk nog 300 jaar nodig. Dat betekent dus, dat ik nog slechts tien procent kan doen van wat absoluut met de meest grote voorrang nu moet gebeuren, liefst gisteren. Negentig procent moet ik dus wegwerken. Nou heb ik de tien procent nodig om vast te stellen welke negentig procent ik kan weggooiden. En dan kom ik tot de ontdekking dat ik nog maar een tiende over heb van die tien procent dus dan sta ik opnieuw voor het feit, dat ik heel wat moet wegwerken, in dit geval negen procent, waarvoor ik de laatste procent tijd nodig heb. Zo zijn mensen zoals ik altijd maar bezig te bedenken wat ze eigenlijk niet zullen aanpakken. Waarmee tegelijk het omgekeerde waar is, dat ik altijd zit te bedenken wat ik wel zal gaan doen. De stadia van elk project zijn bekend: eerst groot enthousiasme, dan grote ontuchtering en vervolgens paniek, een alomvattende vrees dat er niets van terecht komt. Paniek is eigenlijk dat je voortdurend in die laatste procent tijd rondloopt. Daar kan nog bijkomen, dat je soms al tien keer iets hebt weggegooid, iets een posterioriteit hebt gegeven. Een wiskundige onmogelijkheid, maar in een panieksituatie is alle redelijkheid dan ook verdwenen. Eigenlijk is paniekinflatie erg gunstig. Je schijnt het nodig te hebben om tot de ontdekking te komen, dat paniek niet helpt. Zoals dat met geld ook het geval is, is in een toestand van paniekinflatie de paniek steeds minder waard. En daar moet het dus heen. Mijn laatste grote paniek was toen

ik naar Amerika moest, naar de Navo-assemblee. Ik stond op Schiphol en realiseerde me dat ik niet wist waar ik heen moest, omdat de delegatie een dag eerder was vertrokken toen ik op het kongres zat. Ja, naar Amerika, maar dat schijnt nogal onvoldoende te zijn. Gelukkig moette ik eenmaal in New York aangekomen een ambtenaar van buitenlandse zaken, die, zoals dat voor die mensen gesneden koek is, ook dit kamerlid de weg wees. Daar in Amerika ben ik in volle omvang gekonfronteerd met zogenaamde georganiseerde paniek. In Williamsburg, waar we met de delegaties van alle Navo-landen zaten, kregen we een bezoekje van big boss Heinrich Kissinger. We moesten een half uur van tevoren in de zaal gaan zitten, de piepvorken en geigertellers waren niet van de lucht en het hele dorp waar we vergaderden was afgezet. We werden drie keer gescreend, terwijl we er al dagen waren. Vervreemdend.

Toen kwam Kissinger binnen met allemaal zware jongens ze noemen die lui gorilla's en ik moet zeggen dat ze daaraan doen denken. Deze mannen bewegen zich zwaarschouderd en met een bepaalde loop voort. Bij iedere pilaar en deur staat dan op een opvallend onopvallende manier zo'n man te kijken die er dus ogenschijnlijk niets mee te maken heeft, maar scherp iedereen in de gaten houdt. Je hoort wel eens dat alles wat beweegt gevaar loopt en dat idee krijg je inderdaad. Je houdt je maar muisstil want je ziet die handen naar de bobbel onder de jasjes gaan en wie weet wat uit die bobbel blaffen kan.

Mijn paniek, zo is me duidelijk geworden, is een in principe spontane paniek, die een deel van mezelf wordt en daarom als gestructureerde paniek kan worden gekenmerkt, temeer omdat mijn paniek zo lang aanhoudt. De veiligheidsmaatregelen rond Kissinger en Rockefeller kan men echter kenmerken als georganiseerde paniek, een opzet waarbij een paniekbron wordt geschapen zodat de toeschouwer er van doordrongen wordt dat er iets heel ernstigs gebeurt.

Wat mij op het ogenblik bezig houdt is de vraag, of georganiseerde paniek ook aan inflatie onderhevig is. Als ik eens tijd heb zal ik na gaan of deze vraag niet een hoogste posterioriteit zal moeten hebben.